

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag om godkännande av Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner det fördrag om upprättande av en konstitution för Europa som undertecknats i Rom i oktober 2004 samt lagen om sättande i kraft av fördraget. Till fördraget hänför sig 36 protokoll, två bilagor samt en slutakt och 30 förklaringar. Bilagorna och protokollen utgör en integrerad del av fördraget.

Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa är ett internationellt fördrag mellan medlemsstaterna i Europeiska unionen. Det nya enhetliga konstitutionella fördraget ersätter med vissa undantag de nu gällande fördrag som Europeiska unionen baserar sig på. Den europeiska union som grundar sig på det nya fördraget är i juridiskt och politiskt hänseende en efterföljare till den nuvarande Europeiska unionen. Genom det konstitutionella fördraget förenas Europeiska gemenskapen och den union som bildats genom Fördraget om Europeiska unionen till en enda, enhetlig juridisk person. De centrala målen för helhetsrevideringen är att förenkla och förtydliga grundfördragen, effektivisera unionens verksamhet och föra unionen närmare medborgarna.

I ingressen till det konstitutionella fördraget beskrivs de värden, mål och incitament som är centrala för Europas utveckling. Unionens karaktär och de centrala principerna för unionens verksamhet anges på allmän nivå i fördragets första del. Fördragets andra del består av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Fördragets tredje del innehåller detaljerade bestämmelser om unionens politik och funktion. För-

dragets fjärde del innehåller allmänna bestämmelser och slutbestämmelser. En betydande del av bestämmelserna i det nya fördraget motsvarar till sitt innehåll bestämmelserna i unionens nuvarande grundfördrag.

Förteckningen över unionens värden i början av det konstitutionella fördraget är mera omfattande än tidigare. Genom dessa värden accentueras unionens karaktär av värdegemenskap. Fördraget förstärker unionens dimension i fråga om de grundläggande och de mänskliga rättigheterna bl.a. genom att unionens stadga om de grundläggande rättigheterna överförs till unionens grundfördrag och att unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen möjliggörs.

Genom helhetsreformen strävar man efter att uppdatera unionens institutionella ram och utveckla dess handlingskraft, öppenhet och demokratiska karaktär. Genom det konstitutionella fördraget ersätts det nuvarande systemet för beslutsfattande med kvalificerad majoritet i rådet, vilket baserar sig på vägning av medlemsstaternas röster, med ett system som baserar sig på s.k. dubbel majoritet. Antalet ledamöter i Europeiska kommissionen reduceras efter en övergångsperiod så att där samtidigt finns en medborgare från två tredjedelar av medlemsstaterna och att en tredjedel av medlemsstaterna alltid står utanför.

Genom det konstitutionella fördraget fastställs principen om tilldelade befogenheter. Den befogenhet som inte har tilldelats unionen i konstitutionen tillfaller medlemsstaterna. Unionens befogenheter preciseras och

förtydligas även i övrigt. Området för unionens befogenheter ändras genom att vissa nya politikområden tillförs och att de nuvarande befogenheterna vidareutvecklas.

I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa som hör till området för lagstiftningen. Genom lagen upphävs lagen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Fin-

lands anslutning till Europeiska unionen, de lagar som gäller sättande i kraft av Amsterdamfördraget och Nicefördraget samt den lag som gäller sättande i kraft av utvidgningsfördraget från år 2003. Lagen avses träda i kraft samtidigt som Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa, vid en tidpunkt som fastställs genom en förordning av republikens president.

INNEHÅLL

ALLMÄN MOTIVERING	7
1. Inledning	7
2. Nuläge och beredningen av propositionen	8
2.1. Det konstitutionella fördragets bakgrund, beredning och syfte.....	8
2.1.1. Niceförklaringen och Laekenförklaringen	8
2.1.2. Konventet	8
2.1.3. Regeringskonferensen	9
2.1.4. Beredningen av ärendet i Finland.....	10
2.1.5. De finländska målen och hur de förverkligades.....	11
3. Det konstitutionella fördragets centrala innehåll	12
3.1. Det konstitutionella fördragets struktur, karaktär och förhållande till unionens nuvarande grundfördrag	12
3.1.1. Upphävandet av de gällande grundfördragen samt rättslig kontinuitet.....	12
3.1.2. Det konstitutionella fördragets struktur.....	14
3.1.3. Det konstitutionella fördragets rättsliga karaktär	16
3.1.4. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del...	17
3.2. Det konstitutionella fördragets centrala innehåll och betydelse	17
3.2.1. Allmänna frågor och de viktigaste principerna	17
3.2.1.1. Unionens värden och mål	17
3.2.1.2. Unionsmedborgarskap	19
3.2.1.3. Unionens juridiska personlighet	19
3.2.1.4. Befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna	20
3.2.1.4.1. Allmänt	20
3.2.1.4.2. Området för unionens befogenheter.....	21
3.2.1.4.3. Befogenhetskategorier	22
3.2.1.4.4. Principerna för utövande av unionens befogenheter.....	25
3.2.1.5. Unionsrättens företräde och principen om lojalt samarbete	26
3.2.1.6. Unionens demokratiska liv	27
3.2.1.7. Medlemskap i unionen.....	29
3.2.1.8. Fördjupat samarbete.....	29
3.2.1.9. Unionens finanser	31
3.2.1.10. Unionens symboler.....	33
3.2.1.11. Finlands centrala förhandlingsmål och verkningarna för Finlands del	33
3.2.2. Unionens dimension i fråga om de grundläggande rättigheterna.....	36
3.2.2.1. Allmänt	36
3.2.2.2. De grundläggande rättigheterna i det konstitutionella fördraget	36
3.2.2.3. Stadgan om de grundläggande rättigheterna.....	37
3.2.2.3.1. De materiella rättigheternas räckvidd	37
3.2.2.3.2. Allmänna bestämmelser.....	39
3.2.2.4. Unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna	41
3.2.2.5. Finlands centrala förhandlingsmål och verkningarna för Finlands del	43

3.2.3. Unionens institutioner, beslutsförfaranden och rättsakter	46
3.2.3.1. Unionens institutionella ram	46
3.2.3.1.1. Europaparlamentet	46
3.2.3.1.2. Europeiska rådet	47
3.2.3.1.3. Ministerrådet	49
3.2.3.1.4. Definitionen av kvalificerad majoritet i ministerrådet och Europeiska rådet	50
3.2.3.1.5. Europeiska kommissionen	51
3.2.3.1.6. Unionens utrikesminister	53
3.2.3.1.7. Europeiska unionens domstol	54
3.2.3.1.8. Unionens övriga institutioner och dess rådgivande organ	56
3.2.3.1.9. Övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ	56
3.2.3.2. Beslutsförfaranden	57
3.2.3.3. Unionens rättsakter	61
3.2.3.4. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del	62
3.2.4. De nationella parlamentens roll	68
3.2.4.1. De nationella parlamentens rätt att få information och kontrollen av subsidiaritetsprincipen	68
3.2.4.2. Övriga nya uppgifter som tilldelas de nationella parlamenten i det konstitutionella fördraget och parlamentens samarbetsformer	70
3.2.4.3. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del	71
3.2.5. Unionens politik och funktion	73
3.2.5.1. Allmänt	73
3.2.5.2. Inre politik och åtgärder	73
3.2.5.2.1. Nya rättsgrunder och politikområden	73
3.2.5.2.2. Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa	77
3.2.5.2.3. Politiken på andra områden	82
3.2.5.3. Unionens yttre åtgärder	90
3.2.5.3.1. Målen och de centrala principerna för unionens yttre åtgärder	91
3.2.5.3.2. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken	92
3.2.5.3.3. Den gemensamma handelspolitiken	96
3.2.5.3.4. Övriga frågor inom ramen för de yttre åtgärderna	97
3.2.5.3.5. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del	100
3.2.6. Godkännande och ikraftträdande av fördraget	103
3.2.7. Förfaranden för ändring av fördraget och fullmaktsklausuler	104
3.2.7.1. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del	108
3.2.8. Protokollen till fördraget	109
3.2.8.1. Protokollet om de fyra första anslutningsfördragen	109
3.2.8.1.1. Ålands särställning	111
3.2.8.2. Övriga protokoll	111
3.2.8.3. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del	112
3.2.9. Slutakten och de förklaringar som är fogade till den	113
4. Propositionens konsekvenser	114
4.1. Ekonomiska konsekvenser	114

4.2.	Konsekvenser i fråga om myndigheternas uppgifter och förfaringssätt	114
4.3.	Miljökonsekvenser	116
4.4.	Samhälleliga konsekvenser	117
5.	Samband med andra propositioner och internationella fördrag	118
	DETALJMOTIVERING	120
1.	Akter som antagits vid regeringskonferensen och deras förhållande till lagstiftningen i Finland.....	120
1.1.	Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.....	120
DEL I	120
AVDELNING I –	DEFINITION AV UNIONEN OCH DESS MÅL	120
AVDELNING II –	GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER OCH UNIONS- MEDBORGARSKAP	127
AVDELNING III –	UNIONENS BEFOGENHETER	128
AVDELNING IV –	UNIONENS INSTITUTIONER OCH ORGAN.....	135
KAPITEL I –	DEN INSTITUTIONELLA RAMEN.....	135
KAPITEL II –	UNIONENS ÖVRIGA INSTITUTIONER OCH DESS RÅDGIVANDE ORGAN	141
AVDELNING V –	UTÖVANDE AV UNIONENS BEFOGENHETER	142
KAPITEL I –	ALLMÄNNA BESTÄMMELSER	142
KAPITEL II –	SÄRSKILDA BESTÄMMELSER	147
KAPITEL III –	FÖRDJUPADE SAMARBETEN	150
AVDELNING VI –	UNIONENS DEMOKRATISKA LIV	151
AVDELNING VII –	UNIONENS FINANSER.....	153
AVDELNING VIII –	UNIONEN OCH DESS NÄRMASTE OMVÄRLD	153
AVDELNING IX –	MEDLEMSKAP I UNIONEN.....	153
DEL II	EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA	156
AVDELNING I –	VÄRDIGHET	157
AVDELNING II –	FRIHETER.....	158
AVDELNING III –	JÄMLIKHET	164
AVDELNING IV –	SOLIDARITET	166
AVDELNING V –	MEDBORGARNAS RÄTTIGHETER.....	170
AVDELNING VI –	RÄTTSKIPNING.....	173
AVDELNING VII –	ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM TOLKNING OCH TILLÄMPNING AV STADGAN.....	176
DEL III	UNIONENS POLITIK OCH FUNKTION	178
AVDELNING I –	ALLMÄNNA BESTÄMMELSER.....	178
AVDELNING II –	ICKE-DISKRIMINERING OCH MEDBORGARSKAP	179
AVDELNING III –	INRE POLITIK OCH ÅTGÄRDER.....	180
KAPITEL I –	INRE MARKNADEN	180
KAPITEL II –	EKONOMISK OCH MONETÄR POLITIK	186
KAPITEL III –	POLITIK PÅ ANDRA OMRÅDEN.....	189

KAPITEL IV –	ETT OMRÅDE MED FRIHET, SÄKERHET OCH RÄTTVISA	196
KAPITEL V –	OMRÅDEN DÄR UNIONEN FÅR BESLUTA OM ATT GENOMFÖRA STÖDJANDE, SAMORDNANDE ELLER KOMPLETTERANDE ÅTGÄRDER.....	210
AVDELNING IV –	ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER.....	214
AVDELNING V –	UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER.....	214
KAPITEL I –	BESTÄMMELSER MED ALLMÄN TILLÄMPNING.....	214
KAPITEL II –	DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETS- POLITIKEN	215
KAPITEL III –	221
KAPITEL IV –	SAMARBETE MED TREDJELAND OCH HUMANITÄRT BISTÅND	222
KAPITEL V –	RESTRIKTIVA ÅTGÄRDER.....	224
KAPITEL VI –	INTERNATIONELLA AVTAL	225
KAPITEL VII –	UNIONENS FÖRBINDELSER MED INTERNATIONELLA ORGANISATIONER OCH TREDJELAND SAMT UNIONENS DELEGATIONER.....	229
KAPITEL VIII –	GENOMFÖRANDE AV SOLIDARITETSKLAUSULEN	229
AVDELNING VI –	UNIONENS FUNKTION	230
KAPITEL I –	INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER.....	230
KAPITEL II –	FINANSIELLA BESTÄMMELSER	241
KAPITEL III –	FÖRDJUPADE SAMARBETEN	244
AVDELNING VII –	GEMENSAMMA BESTÄMMELSER.....	245
DEL IV ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER.....		246
1.2. Protokoll som är fogade till Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och bilagor till fördraget.....		252
A. Protokoll som är fogade till Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa		252
B. Bilagor till Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.....		282
1.3. Regeringskonferensens slutakt.....		282
A. Förklaringar om bestämmelser i konstitutionen		282
B. Förklaringar om protokoll som är fogade till konstitutionen.....		291
2. Lagförslag		297
3. Ikraftträdande.....		297
4. Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning		298
4.1. Behovet av riksdagens samtycke		298
4.2. Behandlingsordning		300
Lagförslag.....		315

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

För en ändring av de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen (EU) förutsätts att en konferens med företrädare för medlemsstaternas regeringar (nedan regeringskonferens) sammankallas. Vid konferensen godkänns ändringarna i grundfördragen genom ett fördrag som är gemensamt för alla medlemsstater och ändringarna träder i kraft när alla medlemsstater har ratificerat dem i enlighet med sina respektive konstitutionella krav.

Den regeringskonferens som inleddes i Rom den 4 oktober 2003 kunde avslutas politiskt vid Europeiska rådets möte i Bryssel den 17–18 juni 2004, då medlemsstaternas stats- och regeringschefer godkände fördraget om upprättande av en konstitution för Europa (nedan det konstitutionella fördraget). Stats- eller regeringscheferna och utrikesministrarna för Europeiska unionens medlemsstater undertecknade det konstitutionella fördraget och regeringskonferensens slutakt i Rom den 29 oktober 2004.

Denna regeringskonferens avvek från de tidigare både vad gäller beredningssättet och slutresultatet. Den föregicks av ett särskilt beredningskonvent som arbetade från och med februari 2002 till juli 2003 och utarbetade ett utkast till fördrag om upprättande av en konstitution för Europa som grund för regeringskonferensens arbete. I konventet var kandidatländernas parlament samt kommissionen och Europaparlamentet representerade. Konventet sammankallades av Europeiska rådet och målet med det var att beredningen av regeringskonferensen skulle vara mera omfattande och mera öppen än tidigare. Under tiden för konventets arbete och redan innan arbetet inleddes fördes en omfattande allmän debatt om EU:s framtid.

Vid tidigare regeringskonferenser har ändringar och tillägg gjorts i de gällande grundfördragen som förblivit i kraft i sin ändrade form. Den här gången var det dock fråga om ett mera omfattande revideringsarbete. Det konstitutionella fördrag som godkännts vid denna regeringskonferens är avsett att ersätta

de nuvarande fördrag som Europeiska unionen baserar sig på. Det konstitutionella fördraget bevarar dock den rättsliga kontinuiteten från de tidigare fördragen i det nya fördraget, och den europeiska union som baserar sig på det konstitutionella fördraget är både i politiskt och juridiskt hänseende en efterföljare till den nuvarande Europeiska unionen. Förenklingen och klarläggandet av unionens fördragsstruktur var uttryckligen ett centralt mål.

Var och en av Europeiska unionens medlemsstater inledde ratificeringsprocessen gällande fördraget enligt sin egen konstitution. I folkomröstningarna i Frankrike och Nederländerna i månadsskiftet maj-juni 2005 röstade majoriteten mot ratificeringen av fördraget. Därför beslöt Europeiska rådet i juni 2005 om en paus för eftertanke gällande det konstitutionella fördraget. Enligt Europeiska rådets uttalande ”kommer denna period av eftertanke att utnyttjas för att i våra länder möjliggöra en bred debatt, där medborgarna, det civila samhället, arbetsmarknadens parter, de nationella parlamenten och de politiska partierna deltar”. Europeiska rådet tog inte ställning till om medlemsstaterna skulle fortsätta ratificeringsprocessen under denna period av eftertanke. Varje medlemsstat bestämmer detta själv utgående från sin egen bedömning av situationen. Hittills har sammanlagt 13 medlemsstater slutfört sitt nationella ratificeringsförfarande, och av dem har elva deponerat sitt ratifikationsinstrument hos den italienska regeringen.

I Finland överlämnade statsrådet i november 2005 till riksdagen en redogörelse enligt vilken statsrådet ansåg att det konstitutionella fördraget fortfarande är en nödvändig förbättring jämfört med unionens nuvarande grundfördrag. Riksdagen konstaterade utgående från redogörelsen att regeringen överlämnar en proposition till riksdagen om godkännande av det konstitutionella fördraget (Riksdagens beslut 12.5.2006).. Utgående från riksdagens respons och den europeiska debatten och situationen har regeringen beslutat att överlämna en proposition om godkännande av det konstitutionella fördraget till riksdagen.

2. Nuläge och beredningen av propositionen

2.1. Det konstitutionella fördragets bakgrund, beredning och syfte

2.1.1. Niceförklaringen och Laekenförklaringen

Europeiska unionens grundfördrag ändrades senast 2001 genom Nicefördraget. I fördraget avgjordes de institutionella frågorna som utvidgningen av unionen förutsatte och som hade lämnats öppna i Amsterdamfördraget. Under regeringskonferensens gång hade det dock blivit uppenbart att fördragen krävde ytterligare revideringar och därför antog regeringskonferensen en förklaring om Europeiska unionens framtid (Niceförklaringen). Förklaringen fogades till slutakten och blev en utgångspunkt för den följande revideringen av fördragen.

Enligt Niceförklaringen skulle det svenska och det belgiska ordförandeskapet år 2001 uppmuntra omfattande diskussioner om unionens framtida utveckling och det fastställdes att Europeiska rådet i Laeken i december 2001 skulle lägga fram lämpliga initiativ för den fortsatta processen. I Niceförklaringen formulerades fyra frågor som skulle behandlas i framtidsdebatten, dvs. att upprätta och övervaka en mer exakt avgränsning av Europeiska unionens och medlemsstaternas behörigheter, att besluta vilken ställning stadgan om de grundläggande rättigheterna, som antagits i form av en politisk förklaring, skulle ha, att förenkla fördragen och att bestämma de nationella parlamentens roll i den europeiska strukturen. I förklaringen fastställdes dessutom att det sedan de nödvändiga förberedelserna vidtagits skulle sammankallas en ny regeringskonferens under 2004 för att behandla de frågor som nämns i förklaringen i syfte att göra nödvändiga ändringar i fördragen.

Europeiska unionens råd i Laeken den 14–15 december 2001 antog en förklaring om Europeiska unionens framtid (Laekenförklaringen) som definierade reformbehovet ytterligare och formulerade målen mer ingående än Niceförklaringen.

Laekenförklaringens första mål gällde precisering av behörighetsfördelningen mellan

unionen och medlemsstaterna. Detta mål ansågs framför allt höra samman med behovet att förtydliga och förenkla fördragen. Det ansågs också nödvändigt att klarlägga om behörighetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna behövde ändras och hur subsidiaritetsprincipen i fråga om behörighetsfördelningen och unionens behörighet kunde övervakas.

Som mål nummer två i Laekenförklaringen fastställdes förenkling av unionens instrument, dvs. av beslutsformerna. Meningen var att diskutera en eventuell minskning av beslutsformernas antal och om de borde omdefinieras.

Det tredje målet gällde mer demokrati, öppenhet och effektivitet i Europeiska unionen och bestod i sin tur av tre delfrågor, dvs. ökad legitimitet och öppenhet i kommissionen, Europaparlamentet och rådet, de nationella parlamentens roll och effektivisering av beslutsfattandet och institutionernas funktionsätt.

Det sista målet gällde förenkling av befintliga fördrag och en eventuell omstrukturering av dem, inbegripet frågan om stadgan om de grundläggande rättigheterna skulle tas in i fördraget och frågan om Europeiska gemenskapen borde ansluta sig till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. I det sista målet ingick också frågan som gällde om en förenkling och omstrukturering av fördragen kunde leda till att en grundlagstext skulle antas inom unionen.

Allt sedan 2000 hade en livlig debatt förts om unionens framtid. I debatten deltog politiker, forskare och företrädare för medborgarsamhället. Utöver de frågor som tagits upp i Niceförklaringen och i Laekenförklaringen fokuserade debatten också på effektiviseringen av unionens yttre verksamhet och på vissa enskilda frågor om unionens politikområden. Niceförklaringen och Laekenförklaringen samt framtidsdebatten utgjorde en utgångspunkt för upprättandet och godkännandet av det konstitutionella fördraget.

2.1.2. Konventet

Europeiska rådet i Laeken i december 2001 beslutade sammankalla ett konvent för att undersöka olika förslag till lösningar på de

framtida utmaningar som hade tagits upp i Nice- och Laekenförklaringarna. Europeiska rådet försökte på detta sätt säkra att beredningen av den nya regeringskonferensen skulle bli så bred och öppen som möjligt. Ett motsvarande s.k. konventsförfarande hade använts första gången i samband med att EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna utarbetades åren 1999–2000.

I enlighet med Laekenförklaringen bestod konventet av en ordförande och två vice ordförande samt företrädare för medlemsstaternas och kandidatländernas stats- eller regeringschefer, två företrädare för varje medlemsstat och kandidatlands parlament, två företrädare för kommissionen och 16 ledamöter av Europaparlamentet.

Polities doktor Teija Tiilikainen representerade såväl statsminister Paavo Lipponen som statsminister Anneli Jäätteenmäki och statsminister Matti Vanhanen i konventet. Hennes ersättare var statssekreteraren för EU-frågor Antti Peltomäki från statsrådets EU-sekretariat. Från riksdagen deltog riksdagsledamöterna Kimmo Kiljunen, Matti Vanhanen (till 9.5.2003) och Jari Vilén (från 9.5.2003) i arbetet i konventet i egenskap av ordinarie medlemmar med riksdagsledamöterna Esko Helle, Riitta Korhonen (till 28.5.2003) och Hannu Takkula (från 28.5.2003) som ersättare.

Konventet sammanträdde i Bryssel och inledde sitt arbete i februari 2002. Under de drygt 16 månader som konventet arbetade sammanträdde det till sammanlagt 24 formella och två informella möten.

Parallellt med arbetet i konventet fördes en bred medborgardebatt om unionens verksamhet och mål. I flera medlemsstater upprättades formella strukturer för denna debatt. Finlands regering sammankallade ett medborgarorganisationsforum som sammanträdde 1–2 gånger per ordförandeperiod. I forumet deltog ca 90 medborgarorganisationer och samhällseliga aktörer för att föra fram sina synpunkter på EU-utvecklingen och framstegen i konventets arbete. I syfte att främja debatten och tillgången till information upprätthölls också särskilda webbsidor "Mitt Europa" (www.mitteuropa.fi). Finlands representanter i konventet deltog dessutom aktivt i bl.a. seminarier och debatt-

ter om EU:s framtid och om konventet arrangerade av olika medborgarorganisationer.

Konventet ordnade ett särskilt möte med medborgarorganisationer i juni 2002 och ett ungdomskonvent för européer i åldern 18–25 år i juli 2002. Under arbetets gång fördes också en dialog med medborgarsamhället i sektorspecifika kontaktgrupper som upprätthölls av presidiet. Att alla handlingar fanns tillgängliga på internet på samtliga officiella unionsspråk gjorde det också lättare att följa arbetet i konventet.

Konventet slutförde sitt arbete i juli 2003. Konventets arbete redovisades i ett enhetligt dokument "Utkast till fördrag om upprättande av en konstitution för Europa", vilket överlämnades av konventets ordförande Valéry Giscard d'Estaing till ordförandelandet Italien. Konventets utkast presenterades för Europeiska rådet i Thessaloniki i juni 2003 som ansåg att texten utgjorde en god utgångspunkt för regeringskonferensen.

2.1.3. Regeringskonferensen

Regeringskonferensen öppnades i Rom den 4 oktober 2003 vid ett möte med stats- eller regeringscheferna. Innan konferensen öppnades hörde rådet med beaktande av artikel 48 i Fördraget om Europeiska unionen Europaparlamentet, kommissionen och Europeiska centralbanken, vilka gav positiva utlåtanden. Kommissionen avgav sitt utlåtande (KOM(2003) 548 slutlig) den 17 september. Europeiska centralbanken avgav sitt utlåtande (CON/2003/20) den 19 september och Europaparlamentet avgav sitt utlåtande (T5-0407/2003) den 24 september 2003.

Regeringskonferensen förde de politiska förhandlingarna på stats- eller regeringschefs-nivå och mellan de ministrar som var medlemmar i rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser. Ministrarna sammanträdde fem gånger under hösten 2003 till regeringskonferensmöte och dessutom ordnades en inofficiell ministerkonklav. Våren 2004 hade ministrarna tre regeringskonferensmöten. Förhandlingar på statschefs- eller regeringschefs-nivå fördes i samband med Europeiska rådets möten i oktober och december 2003. Följande år på våren diskuterade stats- och

regeringscheferna regeringskonferensens arbete i samband med Europeiska rådet i mars och förde de sista förhandlingarna i samband med Europeiska rådet i juni 2004. Dessutom ordnades hösten 2003 två förberedande möten på tjänstemannanivå samt våren 2004 ett motsvarande möte.

En representant för kommissionen deltog i konferensen och två ledamöter av Europaparlamentet deltog som observatörer i mötena på ministernivå. Dessutom inbjöds Europaparlamentets ordförande att delta i konferensen på statschefs- eller regeringschefs-nivå. De tio nya medlemsländer som anslutit sig till unionen i maj 2004 deltog fullt ut i konferensen. Bulgarien, Rumänien och Turkiet deltog i konferensen som observatörer.

Efter att regeringskonferensen inletts inleddes även arbetet i den grupp juridiska sakkunniga som utförde den juridiska granskningen av konventets förslag. Dessutom skötte gruppen uppgifter som gällde säkerställandet av den rättsliga kontinuiteten i fråga om de nuvarande grundfördragen och anslutningsfördragen. Gruppen utarbetade också de protokoll och bilagor som fogats till det konstitutionella fördraget. Gruppen av juridiska sakkunniga leddes av rådets generalsekretariat och bestod av representanter för medlemsstaterna samt andra aktörer som deltog i konferensen.

Konventets utkast till en konstitution för Europa utgjorde underlag för regeringskonferensens arbete. Dessutom bildade ordförandelandets lägesanalyser samt ordförandelandets artikelutkast en central grund.

Då regeringskonferensen inletts hösten 2003 utredde ordförandelandet Italien öppna frågor och medlemsstaternas ståndpunkter utgående från skriftliga frågor, diskussioner vid mötena och bilaterala kontakter. Ordförandelandets mål var att slutföra regeringskonferensen vid de förhandlingar mellan stats- och regeringscheferna som hölls i samband med Europeiska rådet i december 2003. Detta lyckades emellertid inte. Man kunde inte enas om definitionen av den kvalificerade majoritet som skall användas vid rådets beslutsfattande och man förhandlade inte ens om de övriga öppna frågorna. I Europeiska rådets slutsatser ombads Irland som följande ordförandeland att rapportera för Europeiska

rådet i mars om framskridningsmöjligheterna.

Irland förde bilaterala diskussioner med medlemsstaterna i början av sitt ordförandeskap. Diskussionerna fördes på både politisk nivå och tjänstemannanivå och utgående från dem överlämnade ordförandelandet en utredning till Europeiska rådet i mars 2004. I utredningen konstaterades de mest centrala öppna frågorna, men inga förslag till avgöranden gavs. I Europeiska rådets slutsatser ombads ordförandelandet fortsätta hörandet av medlemsstaterna och se till att de officiella förhandlingarna skulle kunna fortsätta så snart som möjligt. Målet var att man skulle nå samförstånd senast vid Europeiska rådet i juni.

Regeringskonferensförhandlingarna fortsatte i maj. På ministernivå hölls två regeringskonferensmöten i maj och ett strax före Europeiska rådet i juni. Förhandlingarna fördes utgående från de handlingar som ordförandelandet utarbetat. Till dem hör de frågor som hänför sig till institutionerna (definitionen av kvalificerad majoritet, kommissionens sammansättning och platsfördelningen i Europaparlamentet), en utvidgning av användningsområdet för kvalificerad majoritet samt vissa andra frågor.

Regeringskonferensen kunde slutföra den politiska delen av arbetet under mötet med Europeiska rådet den 17-18 juni 2004. Efter detta finslipades fördragstexten såväl juridiskt som tekniskt. Stats- eller regeringscheferna och utrikesministrarna undertecknade det konstitutionella fördraget och regeringskonferensens slutakt i Rom den 29 oktober 2004. Enligt bestämmelserna i fördraget träder fördraget i kraft då alla medlemsstater har ratificerat det i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser. I några medlemsstater ordnas folkomröstning om godkännandet av fördraget.

2.1.4. Beredningen av ärendet i Finland

Den 26 oktober 2001 överlämnade statsrådet en redogörelse till riksdagen om Europeiska unionens framtid (SRR 3/2001 rd). I redogörelsen presenteras den europeiska debatten om Europeiska unionens framtid samt regeringens syn på huvudinriktningen av uni-

onsutvecklingen och på sättet att förbereda regeringskonferensen. Riksdagen svarade på statsrådets redogörelse (UtUB 18/2001 rd, StoUU 4/2001 rd, GrUU 56/2001 rd). Stora utskottet förutsatte i sitt utlåtande att statsrådet tillställer utskottet en utredning över hurvida den nuvarande behörighetsfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna är ändamålsenlig och fungerande. Statsrådet överlämnade den 14 juni 2002 en utredning till stora utskottet om behörighetsfördelningen mellan Europeiska unionen och medlemsstaterna (E 66/2002 rd). Utrikesutskottet (UtUU 4/2002 rd), grundlagsutskottet (GrUU 38/2002 rd) och stora utskottet (StoUU 5/2002 rd) gav statsrådet utlåtanden i ärendet. Statsrådet tillställde riksdagen utredningar om slutrapporterna från Europeiska konventets arbetsgrupper och tankesmedjor (E 117/2002 rd, E 118/2002 rd, E 123/2002 rd, E 130/2002 rd, E 131/2002 rd, E 141/2002 rd, E 154/2002 rd, E 21/2003 rd). Den 28 januari 2003 gav lagutskottet ett utlåtande till statsrådet om utredningen med anledning av slutrapporterna från konventets arbetsgrupper X (frihet, säkerhet och rättvisa) och IX (förenkling) (LaUU 25/2002 rd – E 130/2002 rd).

Den 17 januari 2003 överlämnade statsrådet en utredning till riksdagen med anledning av Finlands ståndpunkter i frågor som gäller EU:s framtid och i frågor som aktualiserats under konventets arbete (E 139/2002 rd). Stora utskottet gav statsrådet ett utlåtande i ärendet den 17 januari 2003 (StoUU 6/2002 rd) och den 18 juni 2003 (StoUU 1/2003 rd).

Den 29 augusti 2003 överlämnade statsrådet en redogörelse till riksdagen om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd). I och med att förhandlingarna framskred gav statsrådet riksdagen ytterligare utredningar för att precisera Finlands ståndpunkter. Riksdagen svarade på statsrådets redogörelse (UtUB 4/2003 rd, StoUU 2/2003 rd, GrUU 7/2003 rd, FiUU 10/2003 rd, MiUU 10/2003 rd, FvUU 3/2003 rd, KuUU 4/2003 rd, EkUU 9/2003 rd, ShUU 4/2003 rd, FsUU 2/2003 rd) och på de tilläggsutredningar som gavs under förhandlingarnas gång.

Republikens president tillsatte en finländsk förhandlingsdelegation den 22 augusti 2003.

Delegationen leddes av utrikesminister Erkki Tuomioja och vice ordförande var utrikeshandels- och utvecklingsminister Paula Lehtomäki. Förhandlingsdelegationen bestod av åtta tjänstemannaledamöter och därutöver av sakkunniga tjänstemän. Republikens president befullmäktigade den 8 oktober 2004 statsminister Vanhanen och utrikesminister Tuomioja att underteckna det konstitutionella fördraget på Finlands vägnar.

Den 25 november 2005 överlämnade statsrådet en redogörelse till riksdagen om Europeiska unionens konstitutionella fördrag (SRR 6/2005 rd). Utrikesutskottet gav ett betänkande om ärendet den 28 april 2006 (UtUB 2/2006 rd) efter en omfattande behandling av ärendet i riksdagens olika utskott (StoUU 2/2006 rd, GrUU 9/2006 rd, MiUU 7/2006, AjUU 5/2006, EkUU 11/2006 rd, ShUU 11/2006, KuUU 7/2006 rd, FsUU 2/2006 rd, JsUU 1/2006 rd, LaUU 5/2006 rd, FvUU 7/2006 rd). Med anledning av redogörelsen har riksdagen antagit ett uttalande den 12 maj 2006 där det föreslås att regeringen skall överlämna en proposition till riksdagen om godkännande av Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa. Regeringens proposition, och statsrådets redogörelse som propositionen bygger på, har beretts i statsrådets kansli, utrikesministeriet och justitieministeriet i samarbete med andra ministerier.

2.1.5. De finländska målen och hur de förverkligades

I konventet och under regeringskonferensen hade Finland som allmänt mål att åstadkomma ett klarläggande och en förenkling av unionens nuvarande fördragsstruktur. Samtidigt skulle dock unionens juridiska grundkaraktär bevaras oförändrad. Det konstitutionella fördragets struktur och juridiska karaktär är i linje med den finländska målsättningen. Ett enda enhetligt konstitutionellt fördrag som ersätter de tidigare fördragen är betydligt tydligare och mer konsekvent än de gamla fördragen. Unionens juridiska karaktär som en gemenskap för medlemsstaterna och medborgarna förändras dock inte.

Institutionella frågor spelade en central roll såväl i framtidskonventet som under reger-

ingskonferensen. Finlands mål var att den institutionella ramen skulle utvecklas så att balansen mellan institutionerna och jämlikheten mellan medlemsstaterna kunde tryggas liksom också en bred användning av gemenskapsmetoden. Den institutionella lösningen kan anses förverkliga dessa mål i stora drag.

Ett centralt mål för reformen av grundfördragen var att precisera hur behörigheten mellan unionen och medlemsstaterna skulle fördelas. Statsrådets utgångspunkt var att denna precisering tydligare än för närvarande skulle fokusera på att skapa en helhetsbild av den behörighet som överlåtits på unionen i stället för att inrikta sig på omfattande ändringar av behörighetsfördelningen (E 66/2002 rd). Det konstitutionella fördraget kan anses förverkliga ambitionerna bättre än de gällande fördragen vad gäller preciseringen av fördelningen av behörigheten mellan unionen och medlemsstaterna, utan att ändra behörighetsfördelningen på något väsentligt sätt.

En annan viktig fråga i framtidskonventet och regeringskonferensen gällde effektivisering av beslutsfattandet. Finland hade varit redo för mer långtgående lösningar än de som finns i det konstitutionella fördraget. Finlands mål i fråga om revideringen av röstningssystemet i ministerrådet gällde en övergång till s.k. enkel dubbel majoritet, vilket betyder att ett beslut skall stödjas av hälften av medlemsstaterna och av hälften av unionens befolkning. Finland hade också varit redo att utvidga området för beslut med kvalificerad majoritet mer än vad som nu blev fallet. Det röstningssystem som antogs skulle dock effektivisera beslutsfattandet i unionen jämfört med dagens system. En utvidgning skulle också ske i fråga om området för beslut med kvalificerad majoritet.

I fråga om dimensionen rörande de grundläggande rättigheterna har Finland ansett det särskilt viktigt att EU tillträder Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, vilket skulle möjliggöras genom det konstitutionella fördraget. Genom det konstitutionella fördraget skulle också stadgas om de grundläggande rättigheterna, som Europeiska rådet i Nice i december 2001 antog som en politisk proklamation, bli juridiskt bindande. Den lösning som man gick in för i fördraget

förverkligar så gott som fullt ut Finlands långsiktiga mål om stärkt skydd för de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i EU.

I förhandlingarna ansåg Finland det också viktigt att slutföra den effektivisering och revidering av den gemensamma handelspolitiken som hade inletts i Nicefördraget så att denna kunde motsvara de utmaningar som utvecklingen av strukturerna för den internationella handeln ställer. Finlands allmänna mål angående effektiviseringen av handelspolitiken förverkligades i det konstitutionella fördraget.

Genom det konstitutionella fördraget kommer samtliga anslutningsfördrag för de länder som inträtt i unionen att upphävas, men den rättsliga kontinuiteten skall säkras för de bestämmelser i anslutningsfördragen som har juridisk betydelse. För Finlands del är det särskilt fråga om undantagen för det finländska arbetspensionssystemet, vissa bestämmelser om jordbruket i anslutningsfördraget, samernas ställning, Ålands särskilda status och den permanenta särskilda statusen för nordliga, mycket glest befolkade områden. Den rättsliga kontinuiteten för dessa bestämmelser som gäller Finland skulle säkerställas i enlighet med de finska målen.

I överensstämmelse med de finländska målen blev regeringskonferensen en äkta förhandlingsprocess som förbättrade konventets utkast till många delar. Finlands förhandlingsmål och hur de förverkligats kommenteras senare i texten i samband med respektive frågekomplex.

3. Det konstitutionella fördragets centrala innehåll

3.1. Det konstitutionella fördragets struktur, karaktär och förhållande till unionens nuvarande grundfördrag

3.1.1. Upphävandet av de gällande grundfördragen samt rättslig kontinuitet

Med det konstitutionella fördraget bildas en ny Europeisk union, och samtidigt upphävs enligt huvudregeln alla de fördrag som utgör grund för den Europeiska union som

bildades genom fördraget om Europeiska unionen.

Genom det konstitutionella fördraget upphävs inledningsvis fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget) och fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) samt enligt huvudregeln alla de akter som fördrag genom vilka dessa fördrag har kompletterats eller ändrats. De sistnämnda akterna och fördragen, likaså vissa undantag till ovan nämnda huvudregel, specificeras i ett protokoll som bifogats till det konstitutionella fördraget; protokoll nr 33 om akter och fördrag som kompletterat eller ändrat fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om Europeiska unionen.

Det viktigaste undantaget till den ovan nämnda huvudregeln är fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, som förblir gällande. Euratomfördragets ställning eller ändringar i det behandlades inte i egentlig mening i konventet eller under regeringskonferensen. I fördraget gjordes i det närmaste bara sådana ändringar som ansågs vara nödvändiga för att fördraget skall kunna anpassas till de nya regler som antas genom det konstitutionella fördraget och som i synnerhet gäller det institutionella systemet och finanserna. De ändringar som ingår i protokoll nr 36 om ändring av fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen införs i Euratomfördraget i den form det gäller den dag det konstitutionella fördraget träder i kraft. Avsikten är att rättsverkningarna av de ändringar som gjorts i Euratomfördraget genom å ena sidan de fördrag genom vilka fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om Europeiska unionen har kompletterats eller ändrats samt å andra sidan genom anslutningsfördragen inte ändras trots att dessa fördrag och akter enligt huvudregeln upphävs. Inte heller de rättsliga verkningarna av de gällande rättsakter som utfärdats med stöd av Euratomfördraget ändras.

Det att unionens gällande grundfördrag upphävs genom det konstitutionella fördraget innebär dock inte att de förstnämnda fördragen skulle förlora sin betydelse när det konstitutionella fördraget träder i kraft. Såsom det uttryckligen fastställs i det konstitutionel-

la fördraget är den bärande tanken bakom reformen att bygga vidare på det verk som har genomförts inom ramen för de nuvarande grundfördragen och att säkerställa kontinuiteten i gemenskapens regelverk (*acquis communautaire*). Den Europeiska union som bildas i och med det konstitutionella fördraget skall med andra ord både i politiskt och juridiskt hänseende vara en efterföljare till den Europeiska union som bildades genom fördraget om Europeiska unionen och till Europeiska gemenskapen.

Vid bedömningen av förhållandet mellan det konstitutionella fördraget och unionens gällande grundfördrag måste det först uppmärksammas att en betydande del av bestämmelserna i det konstitutionella fördraget till sitt innehåll motsvarar bestämmelserna i unionens gällande grundfördrag. Till dessa delar har det konstitutionella fördraget främst genomgått sådana tekniska justeringar som ansetts vara motiverade för att bestämmelserna skall överensstämma med det konstitutionella fördraget. I det konstitutionella fördraget hade det i princip varit möjligt att tillämpa den teknik som följts i samband med de tidigare ändringarna av unionens grundfördrag, varvid de gällande grundfördragen hade förblivit i kraft och genomgått de ändringar som ingår i det konstitutionella fördraget. Denna lösning skulle dock inte ha främjat målet att förenkla och förtydliga grundfördragen, vilket uttryckligen var ett av de centrala huvudmålen med reformen.

Det konstitutionella fördraget innehåller också detaljerade bestämmelser vilkas syfte är att säkerställa den rättsliga kontinuiteten mellan unionens nuvarande fördrag och det konstitutionella fördraget. Dessa bestämmelser gäller verksamheten vid unionens institutioner och organ, giltigheten för de rättsakter som godkänts i enlighet med de upphävda grundfördragen och delar av gemenskapens och unionens övriga regelverk, ställningen hos Europeiska gemenskapernas domstols och den första instansrättens rättspraxis som källa vid tolkningen av unionens rätt samt kontinuiteten i fråga om de administrativa och juridiska procedurer som påbörjats innan det konstitutionella fördraget trätt i kraft.

Genom det konstitutionella fördraget upphävs också de anslutningsfördrag med stöd

av vilka Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland (1972 års anslutningsfördrag), Helleniska republiken (1979 års anslutningsfördrag), Konungariket Spanien och Portugisiska republiken (1985 års anslutningsfördrag), Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige (1994 års anslutningsfördrag) samt Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien (2003 års anslutningsfördrag) blev medlemmar av Europeiska gemenskaperna och Europeiska unionen samt parter i gemenskapernas och unionens grundfördrag.

I fråga om de bestämmelser i anslutningsfördragen som fortfarande är relevanta har den rättsliga kontinuiteten säkerställt i det konstitutionella fördraget, antingen genom att de inkluderas i det protokoll som fogas till det konstitutionella fördraget och Euratomfördraget eller genom att det i nämnda protokoll hänvisas till dem så, att bestämmelserna i fråga förblir i kraft och deras rättsverkningar kvarstår. I samband med detta har bestämmelserna genomgått enbart tekniska justeringar för att de skall överensstämma med det konstitutionella fördraget, utan att deras rättsverkningar ändras. Ett protokoll (nr 8) hänför sig till anslutningsfördragen från år 1972, 1979, 1985 och 1994 och ett protokoll (nr 9) till anslutningsfördragen från år 2003.

3.1.2. Det konstitutionella fördragets struktur

I och med det konstitutionella fördraget får Europeiska unionen ett, enhetligt grundfördrag. Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen förblir dock formellt i kraft separat, om än som ett grundfördrag med fast anknytning till det konstitutionella fördraget, i synnerhet när det gäller det institutionella systemet.

Till sin struktur indelas det konstitutionella fördraget i en ingress och i fyra delar som innehåller de egentliga artiklarna. Även de två bilagorna och 36 protokollen till fördraget utgör en oskiljbar del av fördraget. Som bila-

ga till slutdokumentet från regeringskonferensen följer 41 förklaringar som konferensen har godkänt och åtta förklaringar som konferensen har beaktat.

I ingressen till det konstitutionella fördraget beskrivs de värden, mål och incitament som är centrala för Europas utveckling. Även om ingressen i det närmaste har karaktären av en förklaring kan den, i och med att den uttrycker fördragsparternas syfte, ha betydelse för tolkningen av bestämmelserna i fördraget. Ingressen kan dock inte ha självständiga rättsverkningar.

Fördragets första del kan karakteriseras som den egentliga konstitutionella delen, i vilken unionens karaktär och de centrala principerna för dess verksamhet definieras på allmän nivå. Den första delen innehåller allmänna bestämmelser om upprättande av unionen, om unionens värden och mål, om förbindelserna mellan unionen och medlemsstaterna samt om de centrala principerna för unionsrätten. Unionens karaktär som en sammanslutning inte bara för medlemsstaterna utan också för medborgarna betonas i synnerhet i bestämmelserna om grundläggande rättigheter, unionsmedborgarskap och unionens demokratiska liv. Viktiga bestämmelser med tanke på unionens verksamhet är däremot bestämmelserna om de centrala principerna för unionens befogenheter och utövandet av dessa, de allmänna bestämmelserna om unionens institutioner och organ samt bestämmelserna om unionens rättsakter och de principer som gäller när dessa utfärdas. Det konstitutionella fördragets första del innehåller dessutom bestämmelser om medlemskap i unionen och om unionen och dess närmaste omvärld, allmänna bestämmelser om unionens finanser samt till karaktären utpräglat symboliska bestämmelser om unionens symboler. Den första delen innehåller sammanlagt 60 artiklar.

Det konstitutionella fördragets andra del består av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Texten i stadgan är, med undantag av tekniska och vissa sakliga förändringar, samstämmig med den text som lades fram av det konvent som sammankallats för beredningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna och som antogs som en politisk förklaring under Eu-

ropeiska rådet i Nice år 2000. Den andra delen innehåller sammanlagt 54 artiklar.

Fördragets tredje del innehåller detaljerade bestämmelser om unionens politik och funktion. De två första avdelningarna under denna del är horisontella till sitt tillämpningsområde. Den första avdelningen innehåller allmänt tillämpliga bestämmelser och den andra avdelningen innehåller bestämmelser om icke-diskriminering och medborgarskap. Avdelning tre, som behandlar unionens inre politik och åtgärder, utgör den mest omfattande helheten i den tredje delen. Till denna politik och dessa åtgärder hör den inre marknaden, den ekonomiska och monetära politiken, politiken på vissa andra områden, området med frihet, säkerhet och rättvisa, samt de områden där unionen får besluta om att genomföra stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Den fjärde avdelningen under del tre innehåller å sin sida bestämmelser om associering av utomeuropeiska länder och territorier. I den femte avdelningen har samlats bestämmelser om unionens yttre åtgärder, vilka täcker bl.a. den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, den gemensamma handelspolitiken och samarbetet med tredje land och humanitärt bistånd. Den sjätte avdelningen i del tre innehåller närmare institutionella bestämmelser, finansiella bestämmelser och bestämmelser om fördjupat samarbete. I den sjunde avdelningen ingår vissa gemensamma bestämmelser. Den tredje delen är den mest omfattande av fördragets fyra delar och består av sammanlagt 322 artiklar.

Majoriteten av bestämmelserna i fördragets tredje del motsvarar i sak bestämmelserna i EU-fördraget och EG-fördraget. Flest ändringar i förhållande till de tidigare grundfördragen finns i bestämmelserna om området med frihet, säkerhet och rättvisa, den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och den gemensamma handelspolitiken. Helt nya politikområden i fördragets tredje del är bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, europeiskt skydd för immateriella rättigheter, rymden, energi, turism, idrott, skydd och beredskap, administrativt samarbete, humanitärt bistånd och genomförandet av solidaritetsklausulen.

Fördragets fjärde del innehåller allmänna bestämmelser och slutbestämmelser. Av den

fjärde delens bestämmelser är de principiellt mest betydande bestämmelserna de som gäller upphävandet av tidigare fördrag, succession och rättslig kontinuitet i förhållande till Europeiska gemenskapen och den Europeiska union som upprättades genom EU-fördraget, förfarandena vid ändring av fördraget samt ratificering och ikraftträdande. Del fyra innehåller dessutom bestämmelser om området för territoriell tillämpning, regionala unioner, den rättsliga ställningen för fördragets protokoll och bilagor, fördragets varaktighet samt autentiska texter och översättningar. När det gäller övergångsbestämmelserna för vissa institutioner hänvisas i den fjärde delen till protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ. Den fjärde delen innehåller sammanlagt tio artiklar.

Av de protokoll som följer med det konstitutionella fördraget är tio nya till innehållet. Dessa är protokollet om de nationella parlamentens roll (nr 1), protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (nr 2), protokollen om anslutningsfördragen (nr 8 och 9), protokollet om eurogruppen (nr 12), protokollet om det permanenta strukturerade samarbetet (nr 23), protokollet om anslutningen till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (nr 32), protokollet om akter eller fördrag som kompletterat eller ändrat fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om Europeiska unionen (nr 33), protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ (nr 34) och protokollet om ändring av fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (nr 36).

När det gäller de övriga protokollen som följer med det konstitutionella fördraget är det fråga om protokoll som följer med de nuvarande grundfördragen och i vilka det främst har gjorts sådana tekniska ändringar som ansetts vara motiverade för att protokollet skall överensstämma med det konstitutionella fördraget.

Även om fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen jämte ändringar formellt upphävs genom EU:s konstitutionella fördrag innebär det konstitutionella fördraget i sak att

dessa två fördragshelheter förs samman till ett enhetligt grundfördrag. Eftersom fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen trots allt skulle förbli i kraft innebär förändringen att antalet grundfördrag inom unionen minskar från tre till två. Det huvudsakliga målet med förändringen är att förtydliga det grundfördragssystem som genom årtiondena har utvecklats i en allt mer oenhetlig och diffus riktning och där de centrala och till karaktären mer tekniska fördragsbestämmelserna är slumpmässigt spridda på olika fördrag. I fördragets första del har man strävat efter att samla bestämmelser av konstitutionell karaktär, medan de bestämmelser som är centralast med tanke på den praktiska tillämpningen av fördraget har samlats i fördragets tredje del. I det konstitutionella fördraget skapas dock inte en formell hierarki mellan fördragets fyra olika delar.

Genom det konstitutionella fördraget upphävs åtminstone formellt den så kallade pelarstruktur som skapades genom EU-fördraget och där den första pelaren bestod av Europeiska gemenskapernas grundfördrag, den andra pelaren av EU-fördragets bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och den tredje pelaren av EU-fördragets bestämmelser om polisiärt och straffrättsligt samarbete. Strukturellt sett innehåller det konstitutionella fördraget inte en motsvarande indelning, utan bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken utgör en del av del III avdelning V om unionens yttre åtgärder och bestämmelserna om straffrättsligt samarbete och polissamarbete utgör en del av del III avdelning III kapitel IV som gäller området med frihet, säkerhet och rättvisa. På dessa politikområden utgår man från att tillämpa samma allmänna principer för unionsrätten som på unionens övriga verksamhetsområden. Innehållsmässigt förblir dock i synnerhet den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken till karaktären markerat mellanstatlig, speciellt när det gäller institutionernas befogenheter, beslutsprocedurerna och de slag av rättsakter som är tillgängliga. Processen med att göra unionens verksamhet till en gemenskapsfråga skulle alltså i praktiken främst gälla det straffrättsliga samarbetet och polissamarbetet.

3.1.3. Det konstitutionella fördragets rättsliga karaktär

Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa är, såsom namnet antyder, till sin juridiska form ett folkrättsligt statsfördrag. I sak innehåller fördraget dock bestämmelser som kan karakteriseras som konstitutionella. I namnet "Fördrag om upprättande av en konstitution för Europa" ingår båda dessa aspekter. Lösningen kan ses som ett slag av kompromiss mellan federalister som krävt en statlig grundlag som stöder sig på en så kallad konstituerande makt (*pouvoir constituant*) och instanser som framhåvt unionens karaktär som en sammanslutning med förankring i ett fördrag mellan medlemsstaterna. Det bör dock inte i sig dras några slutsatser om fördragets rättsliga karaktär utgående från termen "konstitution" (eng. "constitution"), vilken ingår i namnet på det konstitutionella fördraget. Termen "constitution" ingår också i namnet på vissa andra internationella organisationers grundfördrag (t.ex. i Internationella Arbetsorganisationens (ILO) stadga, FördrS 23/1920), även om organisationernas grundfördrag till innehållet skiljer sig väsentligt från det konstitutionella fördraget.

Det konstitutionella fördragets karaktär av ett statsfördrag framhävs framför allt av det faktum att det uppgjorts som ett mellanstatligt fördrag och av att fördragets ikraftträdande kopplats till "de höga fördragslutande parternas" ratificering och till att alla fördragslutande parter ratificeringsdokument sparas hos depositarien. Den slutliga makten att revidera fördraget kvarstår likaså hos medlemsstaterna, med vissa noggrant avgränsade undantag. Vid ett så kallat ordinärt revisionsförfarande, dvs. under en regeringskonferens, träder de godkända ändringarna i kraft först efter att samtliga medlemsstater har ratificerat dem i enlighet med de krav som deras statsförfattningar ställer. Också vid så kallade förenklade revisionsförfaranden har medlemsstaterna eller deras nationella parlament den slutliga makten att förhindra ändringar i fördraget. Det konstitutionella fördraget ger också medlemsstaterna möjlighet att träda ut ur unionen frivilligt. I det här avseendet kan det anses att det konstitutio-

nella fördraget inte omintetgör den slutliga suveränitet som medlemsstaterna har på basis av folkrätten.

Medlemsstaternas ställning som en källa till konstituerande makt framhävs också av den så kallade principen om tilldelade befogenheter som på ett mer otvetydigt sätt än tidigare har skrivits in i det konstitutionella fördraget. Enligt denna princip verkar unionen inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna tilldelat unionen i det konstitutionella fördraget och i syfte att nå de mål som ställs i fördraget. Den befogenhet som inte har tilldelats unionen i det konstitutionella fördraget tillfaller medlemsstaterna.

Till sitt konstitutionella innehåll återspeglar EU:s konstitutionella fördrag till stor del den konstitutionella utveckling som redan i flera årtionden varit karakteristisk för Europeiska gemenskaperna och unionen. I synnerhet EG-domstolen har redan sedan 1960-talet poängterat att den rättsordning som skapades genom EG-fördraget har inneburit att medlemsstaternas suveräna rättigheter begränsats och innehållit från den traditionella internationella rätten avvikande drag, såsom gemenskapsrättens företräde i förhållande till medlemsstaternas rättsordningar och gemenskapsrättens så kallade direkta rättsverkan. På grundval av detta har domstolen karakteriserat EG-fördraget som "en rättslig gemenskaps konstitutionella urkund" (yttrande 1/91, punkt 21). Hänvisningen till det konstitutionella fördragets konstitutionella innehåll bör följaktligen uppfattas som en hänvisning till dessa särdrag hos unionsrätten samt till det faktum att unionen sköter vissa uppgifter som man av tradition har ansett höra till stater. Det konstitutionella fördraget kan därmed också ses som en kodifiering av denna konstitutionella utveckling. Det ges uttryck för detta genom att det i det konstitutionella fördragets första och andra del har inkluderats vissa till karaktären konstitutionella principer som grundar sig på EG-domstolens rättspraxis (t.ex. unionsrättens företräde och grundläggande rättigheter).

3.1.4. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Till sin struktur och sin rättsliga karaktär svarar det konstitutionella fördraget mot Finlands målsättningar. Ett enda, till strukturen enhetligt konstitutionellt fördrag är betydligt tydligare och konsekventare än de tidigare grundfördragen. Indelningen av fördraget i fyra till karaktären olika delar kan också anses vara lyckad. Fördraget utgår från att unionen också i framtiden utvecklas som en sammanslutning av både medlemsstater och medborgare. Unionens rättsliga grundkaraktär ändras inte, utan de konstitutionella inslagen i fördraget innebär till väsentlig del en kodifiering av den konstitutionella utveckling som redan fullföljts med stöd av de tidigare grundfördragen (GrUU 7/2003 rd). Ett, enhetligt konstitutionellt fördrag motsvarar det mål om att förtydliga och förenkla unionens grundfördrag som Finland konsekvent har omfattat (SRR 3/2001 rd och UtUB 18/2001 rd).

I det konstitutionella fördraget har man på påkallat sätt beaktat behovet att trygga den rättsliga kontinuiteten mellan unionens tidigare grundfördrag och det konstitutionella fördraget, ett behov som föds i och med att de tidigare grundfördragen, inklusive anslutningsfördragen, upphävs. De lösningar som det konstitutionella fördraget innehåller till denna del kan anses vara lyckade.

3.2. Det konstitutionella fördragets centrala innehåll och betydelse

3.2.1. Allmänna frågor och de viktigaste principerna

3.2.1.1. Unionens värden och mål

Unionens värden anges i artikel I-2 i det konstitutionella fördraget. Unionen skall bygga på de gemensamma värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstatsprincipen och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden skall finnas i ett samhälle där

mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män råder.

Omnämmandet av unionens värden som grund för unionen och placeringen av värdena alldeles i början av det konstitutionella fördraget understryker unionens strävan att definiera sig själv uttryckligen som ett värdesamfund. Respekten för värdena har också förenats med juridiska verkningar. Därför håller man sig i fördraget till att kort räkna upp de viktigaste värdena som godkänns av alla och som juridiskt är så klara att respekten för dem kan ställas som villkor för en anslutning till unionen och att påföljder kan riktas mot en medlemsstat som allvarligt bryter mot dem. Värdena ansluter sig dessutom till unionens mål, eftersom unionens mål är att arbeta för sina egna värden.

Förteckningen över värdena i det konstitutionella fördraget är i någon mån mera omfattande än förteckningen enligt artikel 6.1 i EU-fördraget (frihet, demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, rättsstatsprincipen). I EU-fördraget har respekten för unionens värden angetts som förutsättning för ansökan om medlemskap i unionen (artikel 49 i EU-fördraget) och överträdelse av dem som grund för att återkalla de rättigheter som med anledning av fördraget hör till medlemsstaten (artikel 7 i EU-fördraget).

Unionens mål räknas upp på allmän nivå i artikel I-3 och enligt politik i del III i det konstitutionella fördraget. Målen enligt artikel I-3 i det konstitutionella fördraget gäller alla områden av unionens verksamhet. Enligt bestämmelsen skall unionen ha som mål att främja freden, sina värden och folkens välfärd. Unionen skall erbjuda sina medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser samt en inre marknad. Unionens mål är en hållbar utveckling i Europa som definieras genom tre dimensioner (en ekonomisk dimension, en social dimension och en miljödimension) av hållbar utveckling (en välavvägd ekonomisk tillväxt och prisstabilitet, en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas samt en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö). Målet är enligt artikel I-3 också att främja veten-

skapliga och tekniska framsteg, främja social rättvisa och socialt skydd, jämställdhet mellan kvinnor och män, solidaritet mellan generationerna och skydd av barnets rättigheter, ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt solidaritet mellan medlemsstaterna. Unionen skall bekämpa social utstängning och diskriminering, respektera rikedom hos sin kulturella och språkliga mångfald och sörja för att det europeiska kulturarvet skyddas och utvecklas. I sina förbindelser med den övriga världen skall unionen bekräfta och främja sina värderingar och intressen. Den skall bidra till fred, säkerhet, hållbar utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna. Dessutom betonas i artikel I-3 i det konstitutionella fördraget en strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i Förenta nationernas stadga.

Unionens befogenheter har i det konstitutionella fördraget kopplats ihop med uppnåendet av unionens mål. Unionen skall sträva efter att uppnå sina mål med ändamålsenliga medel i enlighet med den befogenhet som getts i det konstitutionella fördraget. Dessutom kan rådet i enlighet med den s.k. flexibilitetsklausulen (artikel I-18) enhälligt och efter att ha fått godkännande av Europaparlamentet vidta lämpliga åtgärder även ifall en åtgärd från unionens sida visar sig nödvändig för att, inom ramen för den politik som anges i del III, nå något av de mål som fastställts genom konstitutionen och det konstitutionella fördraget inte innehåller bestämmelser om de nödvändiga befogenheterna för detta. Unionens mål har också betydelse i medlemsstaternas verksamhet, eftersom deras skyldighet är att i enlighet med principen om lojalt samarbete stödja unionen när den fullgör sina uppgifter och avhålla sig från alla åtgärder som kan äventyra uppnåendet av unionens mål (artikel I-5.2 tredje stycket).

De mål för unionen som ingår i det konstitutionella fördraget motsvarar i hög grad målen i EG-fördraget (artikel 2 i EG-fördraget) och målen i EU-fördraget (artikel 2 i EU-fördraget). I och med ett enhetligt fördragsystem har det varit möjligt att samla målen och samtidigt utveckla deras innehåll så att

de bättre motsvarar unionens nuvarande och framtida utmaningar. I målen strävar man efter att ännu klarare än tidigare lyfta fram jämvikten mellan den ekonomiska dimensionen, den sociala dimensionen och miljödimensionen. Även unionens mål för de internationella förbindelserna har klarare lyfts fram och man har genom dem kunnat definiera prioriteringarna i unionens internationella verksamhet. Förhållandet mellan mål och befogenheter motsvarar i huvuddrag det nuvarande systemet.

3.2.1.2. Unionsmedborgarskap

Bestämmelser om unionsmedborgarskap ingår i artikel I-10 i det konstitutionella fördraget och kompletteras av artikel 125–129 i del III. I stadgan om de grundläggande rättigheterna, dvs. del II i det konstitutionella fördraget, ingår dessutom avdelning V som gäller medborgarnas rättigheter (artikel II-99–II-106). Innehållet i bestämmelserna om medborgarskap motsvarar i huvuddrag bestämmelserna om medborgarskap i EG-fördraget.

Befogenheten i anslutning till unionsmedborgarskap utvidgas i någon mån, eftersom rådet enligt artikel III-125 i det konstitutionella fördraget genom en europeisk lag eller en europeisk ramlag enhälligt kan föreskriva om åtgärder som gäller pass, identitetskort, uppehållstillstånd eller andra jämförbara dokument samt åtgärder som gäller social trygghet eller socialt skydd. Enligt artikel 18 i gällande EG-fördrag har dessa frågor uttryckligen undantagits från gemenskapens befogenhet.

I stadgan om de grundläggande rättigheterna har medborgarnas rättigheter kompletterats med rätten till god förvaltning (artikel II-101). Rätten har dock inte bundits vid unionsmedborgarskap utan hör till alla.

3.2.1.3. Unionens juridiska personlighet

I artikel I-7 i det konstitutionella fördraget erkänns uttryckligen unionens juridiska personlighet. Med juridisk personlighet, dvs. rättskapacitet avses allmänt förmåga att agera som subjekt för rättigheter och skyldigheter som hör till en viss rättsordning. Även om ar-

tikel I-7 i det konstitutionella fördraget är skriven i allmän form ("Unionen skall vara en juridisk person."), är den huvudsakliga avsikten med bestämmelsen att visa att unionen är ett folkrättsligt rättssubjekt. En viss aktörs ställning som folkrättsligt rättssubjekt bestäms i princip endast på basis av folkrätten, men i folkrätten ges t.ex. stadgarna för en internationell organisation en central betydelse. Det är klart att den europeiska union som grundas genom det konstitutionella fördraget i detta avseende skall uppfylla de krav som ställs på juridisk personlighet inom folkrätten.

För närvarande är Europeiska gemenskapens juridiska personlighet uttryckligen erkänd i gemenskapens grundfördrag och har etablerats i praktiken. Även om fördraget om Europeiska unionen inte innehåller några uttryckliga bestämmelser om unionens juridiska personlighet, kan unionens juridiska personlighet anses ha utvecklats i praktiken i synnerhet genom de internationella fördrag som unionen ingått i eget namn. Eftersom både gemenskapens grundfördrag och fördraget om Europeiska unionen upphävs genom det konstitutionella fördraget och eftersom det konstitutionella fördraget innehåller en uttrycklig bestämmelse om unionens juridiska personlighet, är det i sak fråga om att Europeiska gemenskapen och den union som upprättades genom fördraget om Europeiska unionen skall slås ihop till en enhetlig juridisk person. Europeiska atomenergigemenskapen kommer däremot att vara en självständig juridisk person även i fortsättningen.

Genom en enhetlig juridisk personlighet uppnås betydande praktiska fördelar. T.ex. i internationella förbindelser kan man undvika en situation där unionen består av flera formellt olika aktörer och allas medverkan t.ex. i vissa fördrag som ingås med tredje stat eventuellt kan vara nödvändig. På så vis har en enhetlig juridisk personlighet förutom en förenklande effekt på de praktiska förfarandena också en förenhetligande effekt på bilden av unionens yttre verksamhet.

Den juridiska personligheten skall däremot inte ha någon inverkan på omfattningen eller arten av unionens fördrags- eller övriga externa befogenhet. De sistnämnda berörs av andra bestämmelser i det konstitutionella

fördraget. Juridisk personlighet betyder att ett visst rättssubjekt i princip kan ha rättigheter och skyldigheter i en viss rättsordning. Där- emot är det inte möjligt att dra några slutsatser om dessa rättigheters och skyldigheters omfattning, karaktär eller innehåll.

Även om det primära målet för artikel I-7 som gäller unionens juridiska personlighet är att visa att unionen uttryckligen är ett folk- rättsligt rättssubjekt, ges unionen i fördraget ställningen av rättssubjekt även i medlems- staternas nationella rättsordningar och i uni- onens rätt. Detta är klart både mot bakgrun- den av den allmänna formuleringen av be- stämmelsen om unionens juridiska person- lighet och artikel III-426 som ingår i del III i fördraget och gäller unionens rättskapacitet. Enligt den skall unionen i varje medlemsstat ha den mest vittgående rättskapacitet som tillerkänns juridiska personer enligt den nationella lagstiftningen och den skall särskilt kunna förvärva och avyttra fast och lös egen- dom samt föra talan inför domstolar och and- ra myndigheter. Detta motsvarar i fråga om syfte den reglering som nu gäller för Europe- iska gemenskapen, även om bestämmelsens tillämpningsområde till följd av ett enhetligt grundfördrag och slopan- det av pelarindel- ningen utvidgas även till området för gemen- sam utrikes- och säkerhetspolitik samt straff- rättsligt samarbete och polissamarbete.

3.2.1.4. Befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna

3.2.1.4.1. Allmänt

I deklARATIONERNA som gavs i Nice och Lae- ken ställdes som ett centralt mål för revide- ringen av unionens grundfördrag att befo- genhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna skall preciseras. I första hand sågs det aktuella målet som en del av en mera allmän strävan att förtydliga och för- enkla unionens grundfördrag. I bakgrunden låg en uppfattning enligt vilken det inte av de nuvarande grundfördragen framgår tillräck- ligt klart vilka åtgärder unionen kan vidta inom ramen för sin befogenhet och vad som åter hör till medlemsstaterna. Som en andra delfråga ingick dock även en bedömning av om den nuvarande befogenhetsfördelningen

mellan unionen och medlemsstaterna över huvud taget är ändamålsenlig eller om den bör ändras i sak. En tredje fråga som skulle utredas i sammanhanget var hur iakttagandet av subsidiaritetsprincipen när det gäller be- fogenhetsfördelningen och i synnerhet ut- övandet av unionens befogenheter kan kon- trolleras.

Vid bedömningen av det konstitutionella fördragets verkningar för befogenhetsförde- lningen mellan unionen och medlemsstaterna skall utgångspunkten vara den ovan beskriv- na målsättningen och dess tre delfaktorer. Man skall m.a.o. sträva efter att skilja åt för- ändringar som avser att förtydliga det nuva- rande systemet, ändringar i sak i befo- genhetsfördelningen mellan unionen och med- lemsstaterna samt förändringar vars mål är att främja kontrollen av att befogenhetsför- delningen mellan unionen och medlemssta- terna följs. Först på basis av denna gransk- ning är det möjligt att bedöma i vilken mån det konstitutionella fördraget innebär en änd- ring av befogenhetsfördelningen mellan uni- onen och medlemsstaterna.

Även om begreppet unionens befogenheter inte definieras i det konstitutionella fördraget anses det i allmänhet innebära unionens juri- diska rätt enligt grundfördraget att vidta de åtgärder som avses i fördraget med hjälp av de rättsinstrument som individualiseras i för- draget. Från unionens befogenheter bör för det första särskiljas de befogenheter som med stöd av fördraget hör till unionens institutio- ner. För det andra bör man hålla frågan om vilka skyldigheter unionsrätten ålägger med- lemsstaterna åtskild från begreppet unionens befogenheter. Skyldigheterna är inte nödvän- digtvis alls förknippade med frågan om uni- onens befogenheter eller utövandet av dem utan med skyldigheten för medlemsstaterna att iaktta unionsrätten i sin egen verksamhet.

På basis av bestämmelserna i det konstitu- tionella fördraget kan frågan om fördragets verkningar för befogenhetsfördelningen mel- lan unionen och medlemsstaterna granskas utgående från tre olika delfrågor: frågor om unionens befogenheter, arten av befogenhe- terna och principerna för utövande av uni- onens befogenheter. Mot bakgrunden av varje delfråga skall man särskilt bedöma till vilka delar det konstitutionella fördraget skulle in-

nebära att det nuvarande systemet förtydligas, att befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna ändras i sak eller att förutsättningarna för iakttagandet av befogenhetsfördelningen ses över i enlighet med målsättningarna som uppställdes i Nice och Laeken.

3.2.1.4.2. Området för unionens befogenheter

Vid bedömningen av området för unionens befogenheter utgör principen om tilldelade befogenheter i artikel I-11 i det konstitutionella fördraget den viktigaste grundprincipen. Enligt den skall unionen handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den i konstitutionen för att nå de mål som fastställs i den. Unionens befogenheter har med andra ord alltid karaktären av begränsade specialbefogenheter, som medlemsstaterna tilldelat den via det konstitutionella fördraget. Allmänna befogenheter, inklusive den författningsskapande makten (*pouvoir constituant*), hör endast till medlemsstaterna. Detta betonas av den uttryckliga precisering som tagits in i bestämmelsen angående principen om tilldelade befogenheter enligt vilken varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i konstitutionen skall tillhöra medlemsstaterna. Medlemsstaternas befogenheter förklarar i egenskap av allmänna befogenheter också varför det konstitutionella fördraget inte innehåller bestämmelser om medlemsstaternas befogenheter. Systemet i det konstitutionella fördraget motsvarar till dessa delar unionens nuvarande grundfördrag. Preciseringen i bestämmelsen som gäller principen om tilldelade befogenheter stärker principens ställning.

Av principen om tilldelade befogenheter följer att unionen kan handla endast och allena då det i det konstitutionella fördraget kan anvisas en bestämmelse som befullmäktigar den åtgärd som planerats, en s.k. bestämmelse om rättslig grund. Sådana bestämmelser ingår med vissa undantag i de politikområdesvisa bestämmelserna i del III i det konstitutionella fördraget. Till detta hänvisas i artikel I-12.6 i fördraget, enligt vilken omfattningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter slås fast

i bestämmelserna inom de enskilda politikområdena i del III. Förutsättningen för att man skall få en detaljerad uppfattning om omfattningen av unionens befogenheter är att man granskar dessa bestämmelser och i synnerhet de egentliga bestämmelserna om den rättsliga grunden. Också i fråga om denna grundsystematik motsvarar det konstitutionella fördraget systemet i de nuvarande grundfördragen.

Central när det gäller att slå fast unionens befogenheter är även principen enligt vilken de befogenheter som tilldelas unionen i konstitutionen till karaktären är befogenheter för att de mål som ställts för unionen i konstitutionen skall uppnås. Unionens befogenheter bestäms med andra ord förutom av bestämmelserna om rättslig grund i del III också av de mål som ställs för unionen i del I i det konstitutionella fördraget och deras formulering. Systemet motsvarar unionens nuvarande grundfördrag.

De ändringar i området för unionens befogenheter som föranleds av det konstitutionella fördraget kan i princip delas in i tre huvudtyper. För det första innehåller det konstitutionella fördraget som nya politikområden i unionens verksamhet bestämmelser om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, europeiskt skydd för immateriell egendom, rymden, energi, turism, idrott, skydd och beredskap, administrativt samarbete, humanitärt bistånd och verkställigheten av solidaritetsklausulen. För det andra har det inom vissa områden som redan enligt de nuvarande grundfördragen hör till unionens befogenheter i fördraget tagits in nya uttryckliga bestämmelser om rättslig grund, varav en del innebär en ändring i unionens befogenheter. Som ett exempel kan nämnas en bestämmelse som gör det möjligt att inrätta ett europeiskt åklagarämbete. För det tredje ändras vissa bestämmelser som ingår i de nuvarande grundfördragen på ett sätt som påverkar omfattningen av unionens befogenheter. Som exempel kan nämnas bestämmelserna om en gemensam handelspolitik. Eftersom vissa åtgärder som hör till tillämpningsområdet för ovan nämnda bestämmelser redan nu har ansetts kunna vidtas med stöd av artikel 308 i EG-fördraget, innebär dock inte alla de ovan nämnda förändringarna att området för unionens befo-

genheter utvidgas. En mera detaljerad bedömning av de ändringar som gäller unionens befogenheter presenteras särskilt nedan i avsnitt 3.2.5 i samband med behandlingen av bestämmelserna om enskilda politikområden.

Allmänt taget påverkas området för unionens befogenheter också av artikel I-18 i det konstitutionella fördraget, dvs. den s.k. flexibilitetsklausulen: om en åtgärd från unionens sida visar sig nödvändig för att, inom ramen för den politik som anges i del III, nå något av de mål som fastställs genom konstitutionen, och konstitutionen inte innehåller de nödvändiga befogenheterna för detta, kan rådet på förslag av kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande, med enhällighet anta lämpliga åtgärder. Syftet med bestämmelsen är att föra in en viss flexibilitet i bestämmandet av unionens befogenheter och göra det möjligt att anpassa dess verksamhet till olika situationer. Unionens åtgärder kan t.ex. ibland anses vara nödvändiga, även om grundfördraget inte innehåller någon uttrycklig eller ens genom tolkning härledbar fullmakt att vidta dem. Då kan man som en sista metod överväga att använda flexibilitetsklausulen som rättslig grund för en åtgärd som visat sig vara nödvändig. Flexibilitetsklausulen utgör således på sätt och vis den ”yttersta cirkeln” av unionens befogenheter.

Flexibilitetsklausulen motsvarar både i fråga om syfte och om grundprinciper artikel 308 i gällande EG-fördrag. Med avvikelse från detta är förutsättningen för användningen av flexibilitetsklausulen dock inte att den åtgärd som skall vidtas är nödvändig för verksamheten på den gemensamma marknaden utan enligt artikel I-18 är det tillräckligt om unionens åtgärd skulle visa sig vara nödvändig för att unionens mål skall uppnås på de politikområden som definieras i del III i det konstitutionella fördraget. Den nya formuleringen av flexibilitetsklausulen motsvarar dock den tolkning som redan tidigare etablerats i EG-domstolens rättspraxis.

En större ändring med tanke på tillämpningsområdet för flexibilitetsklausulen kan anses vara att tillämpningsområdet i och med det enhetliga grundfördraget utvidgas

så att det även gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polisarbete och straffrättsligt samarbete. Ändringen kommer att utvidga unionens befogenheter på dessa områden.

Det ställs dock snäva villkor för användningen av flexibilitetsklausulen i det konstitutionella fördraget. För det första berättigar inte flexibilitetsklausulen till avvikelse från principen om tilldelade befogenheter som huvudregel för bestämmandet av unionens befogenheter och man kan inte genom användningen av klausulen således utvidga de befogenheter som unionen tilldelats i konstitutionen. De åtgärder som vidtas med stöd av klausulen skall vara nödvändiga för att, inom ramen för den politik som anges i del III, nå något av de mål som fastställs genom konstitutionen (artikel I-18.1). Dessutom kan de åtgärder som grundar sig på flexibilitetsklausulen inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar i de fall där det konstitutionella fördraget utesluter en sådan harmonisering (artikel I-18.3). För det tredje förutsätter åtgärder som vidtas med stöd av flexibilitetsklausulen förutom enhällighet i rådet även, med avvikelse från artikel 308 i EG-fördraget, Europaparlamentets godkännande. Klausulens karaktär av undantagsbestämmelse betonas också av den skyldighet som där getts kommissionen att på basis av den informera de nationella parlamenten om förslag som på basis av den förelagts de nationella parlamenten i samband med det förfarande för kontroll av subsidiaritetsprincipen som ingår i det konstitutionella fördraget.

Som helhet kan konstateras att även om tillämpningsområdet för flexibilitetsklausulen i någon mån utvidgas när pelarindelningen i EU-fördraget slopas, förändras inte villkoren för dess tillämpning. De ändringar som gjorts i bestämmelsen innebär främst att villkoren för användningen av klausulen preciseras.

3.2.1.4.3. Befogenhetskategorier

Med frågan om befogenhetskategorier hänvisas till förhållandet mellan unionens befogenheter och medlemsstaternas befogenheter.

I det konstitutionella fördraget har unionens befogenheter på basis av kategori delats in i unionens exklusiva befogenhet, unionens och medlemsstaternas delade befogenhet samt områden på vilka unionen kan vidta åtgärder som stödjer, samordnar eller kompletterar. I del I avdelning III i fördraget ingår en definition på varje befogenhetskategori samt en förteckning över vilka politikområden som hör till den aktuella befogenhetskategorin. Samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken samt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har i det konstitutionella fördraget placerats utanför de tre huvudbefogenhetskategorierna, och berörs av specialbestämmelserna i del I avdelning III i fördraget.

Enligt artikel I-12.1 i det konstitutionella fördraget är det endast unionen som på områden som hör till unionens exklusiva befogenhet kan stifta lagar och anta rättsligt förpliktande akter. Medlemsstaterna kan vidta lagstiftningsåtgärder på dessa områden endast med fullmakt från unionen eller för att verkställa rättsakter som antagits av unionen. Av principerna för utövandet av unionens befogenheter tillämpas inte subsidiaritetsprincipen i frågor som hör till unionens exklusiva befogenhet. Till unionens exklusiva befogenhet hör enligt artikel I-13 i det konstitutionella fördraget följande områden:

- tullunionen,
- fastställandet av de konkurrensregler som är nödvändiga för den inre marknadens funktion,
- den monetära politiken för de medlemsstater som har euron som valuta,
- bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken samt
- den gemensamma handelspolitiken.

Både definitionen på unionens exklusiva befogenhet och förteckningen över de områden som hör till den aktuella kategorin motsvarar i huvudsak EG-domstolens rättspraxis. Europeiska gemenskapen kan på basis av rättspraxis dock inte för närvarande anses ha exklusiv befogenhet inom området för konkurrensregler som påverkar verksamheten på den inre marknaden, utan medlemsstaternas skyldighet att avhålla sig från att vidta åtgärder som strider mot gemenskapens konkur-

renslagstiftning följer endast av principen om lojalt samarbete.

Unionen har dessutom exklusiv befogenhet att ingå internationella fördrag i vissa fall som behandlas nedan i avsnitt 3.2.5.3.4.

Enligt artikel I-12.2 i det konstitutionella fördraget får både unionen och medlemsstaterna stifta lagar och anta rättsligt bindande akter på områden som hör till den delade befogenheten mellan unionen och medlemsstaterna. Medlemsstaterna utövar sina befogenheter till de delar unionen inte utövar sin befogenhet eller har beslutat att upphöra att utöva den. På områdena för delad befogenhet beror medlemsstatens möjligheter att stifta lagar eller anta rättsligt förpliktande akter med andra ord av i vilken mån rätten att anta rättsakter i praktiken har utövats på unionsnivå.

Unionens befogenhet är till karaktären i regel delad befogenhet. Enligt artikel I-14 i det konstitutionella fördraget hör följande huvudområden i unionens verksamhet till unionens och medlemsstaternas delade befogenhet:

- inre marknaden,
- socialpolitik, i fråga om aspekter som anges i del III,
- ekonomisk, social och territoriell sammanhållning,
- jordbruk och fiske, med undantag av bevarandet av havets biologiska resurser,
- miljö,
- konsumentskydd,
- transport,
- transeuropeiska nät,
- energi,
- området med frihet, säkerhet och rättvisa,
- gemensamma angelägenheter i fråga om säkerhet när det gäller de aspekter på folkhälsa som anges i del III,
- forskning, teknisk utveckling och rymden samt
- utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd.

Förteckningen är dock inte uttömmande, utan delad är enligt det konstitutionella fördraget även all annan befogenhet som tilldelats unionen i konstitutionen och som inte hör till unionens exklusiva befogenhet eller områden på vilka unionen har befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller komplet-

terande åtgärder. T.ex. utövandet av ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredje land hör till unionens och medlemsstaternas delade befogenhet. Däremot är det inte motiverat att räkna samordnandet av den ekonomiska och sysselsättningspolitiken och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken till klassen delad befogenhet, eftersom del I avdelning III i det konstitutionella fördraget innehåller specialbestämmelser om de aktuella områdena särskilt från de tre huvudbefogenhetskategorierna (artikel I-15 och I-16).

Forskning, teknisk utveckling och rymden samt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd avviker från de övriga områdena för delad befogenhet så, att utövandet av unionens befogenhet på de aktuella områdena inte kan hindra medlemsstaterna från att utöva sin befogenhet. Således lämpar sig den ovan nämnda allmänna principen för utövande av delad befogenhet, enligt vilken medlemsstaterna kan utöva sin befogenhet endast till de delar unionen inte utövar sin befogenhet eller har beslutat upphöra att utöva den, med andra ord inte på dessa områden.

Definitionen på delad befogenhet i det konstitutionella fördraget motsvarar i fråga om huvudprinciper gemenskapernas domstols rättspraxis för EG-fördraget. Enligt denna rättspraxis är även gemenskapens befogenhet enligt huvudregeln delad befogenhet. I rättspraxis har erkänts såväl utvecklingssamarbetets som det humanitära biståndets specialställning ganska långt i motsvarighet till vad som står i det konstitutionella fördraget. Även i övrigt motsvarar förteckningen över områden som omfattas av delad befogenhet och ingår i fördraget i huvudsak EG-domstolens vedertagna rättspraxis.

På områden på vilka unionen har befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder för medlemsstaternas verksamhet ersätter inte dess befogenhet medlemsstaternas befogenhet på dessa områden, och de rättsligt förpliktande unionsakterna kan inte inom dessa områden inbegripa ett förenhetligande av medlemsstaternas lagar och förordningar. Områdena för stödåtgärder är enligt artikel I-17

– skydd för och förbättring av människors hälsa,

- industri,
- kultur,
- turism,
- utbildning, ungdom, idrott och yrkesutbildning,
- skydd och beredskap samt
- administrativt samarbete.

Turism, idrott, skydd och beredskap samt administrativt samarbete är nya politikområden. Turism samt skydd och beredskap omnämns i åtgärdsförteckningen i EG-fördraget, men i de nuvarande grundfördragen finns ingen egentlig rättslig grund för dessa områden. För de områden för stödåtgärder som överensstämmer med det konstitutionella fördraget och om vilka ingår bestämmelser i EG-fördraget, gäller med undantag för industrin redan nu förbudet mot att förenhetliga medlemsstaternas lagar och förordningar. Även till dessa delar kan indelningen i befogenhetskategorier anses innebära främst ett förtydligande av det nuvarande rättsläget.

Specialbestämmelserna om samordnandet av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken samt om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken avviker från bestämmelserna om de tre huvudbefogenhetskategorierna. I bestämmelserna om samordnandet av den ekonomiska och sysselsättningspolitiken definieras inte särskilt unionens befogenhetskategori eller dess rättsverkningar. Av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken framgår åter att målet för unionens verksamhet är att definiera den gemensamma politiken på unionsnivå. Inom området för ekonomisk politik och sysselsättningspolitik är det däremot frågan om åtgärder genom vilka man strävar efter att samordna medlemsstaternas politik.

Bestämmelserna om indelningen i befogenhetskategorier i det konstitutionella fördraget kan som helhet betraktade anses ge en bättre allmän bild av unionens befogenheter på olika områden av unionens verksamhet än bestämmelserna i de nuvarande grundfördragen. Både definitionen på befogenhetskategorier och indelningen av dem i politikområden motsvarar i huvudsak EG-domstolens rättspraxis.

3.2.1.4.4. Principerna för utövande av unionens befogenheter

Som principer för utövande av unionens befogenheter nämns i artikel I-11 i det konstitutionella fördraget uttryckligen principerna om subsidiaritet och proportionalitet.

Enligt subsidiaritetsprincipen skall unionen på områden som inte hör till dess exklusiva befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, varken på central nivå eller på regional eller lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Enligt proportionalitetsprincipen skall unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i det konstitutionella fördraget.

Med undantag för den hänvisning som fogats till definitionen på subsidiaritetsprincipen om att målen för en planerad åtgärd skall uppnås uttryckligen inom medlemsstaternas centralförvaltning samt på regional och lokal nivå motsvarar definitionerna på principerna bestämmelserna i det nuvarande EG-fördraget. Till följd av den enhetliga strukturen i det konstitutionella fördraget utvidgas tillämpningsområdet för principerna dock så att det även gäller säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Bestämmelser om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna samt kontrollen över att subsidiaritetsprincipen följs ingår i det protokoll (nr 2) om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen som fogats till det konstitutionella fördraget. Protokollet grundar sig långt på det protokoll om subsidiaritetsprincipen som ingår som bilaga till Amsterdamfördraget och som har kompletterats med bestämmelser om de nationella parlamentens rätt att få information samt den förhandskontroll av efterlevnaden av subsidiaritetsprincipen som de utför. Protokollet behandlas nedan i avsnitt 3.2.4.1.

Enligt det konstitutionella fördraget omfattar unionens rätt också andra allmänna principer som unionen skall iaktta när den utövar sin befogenhet men som inte med avvikelse från subsidiaritets- och proportionalitetsprin-

ciperna enbart gäller utövandet av unionens befogenhet. T.ex. de grundläggande rättigheterna som behandlas nedan i avsnitt 3.2.2 är förpliktande för unionens institutioner också alltid när de vidtar åtgärder som innebär utövande av unionens befogenhet. Som andra sådana principer kan nämnas den s.k. principen om respekten för medlemsstaternas nationella särart som ingår i artikel I-5.1 i det konstitutionella fördraget samt enligt huvudregeln de s.k. horisontella principer för unionens verksamhet som ingår i bestämmelserna i del III avdelning I i fördraget.

Enligt artikel I-5.1 i det konstitutionella fördraget skall unionen respektera medlemsstaternas likhet inför konstitutionen samt deras nationella identitet också i fråga om det regionala och lokala självstyret. Enligt bestämmelsen skall unionen respektera även väsentliga statliga funktioner, särskilt funktioner vars syfte är att hävda deras territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. Även om bestämmelsens huvudsakliga betydelse är politisk med beaktande av den allmänna formuleringen kan den princip som ingår i bestämmelsen anses ha även juridisk betydelse i och med att den styr utövandet av unionens befogenhet. Unionens nuvarande grundfördrag innehåller ingen motsvarande bestämmelse.

De horisontella principerna i det konstitutionella fördraget är till sin natur mål som bör beaktas vid definieringen och genomförandet av alla de områden för unionens politik som avses i del III i fördraget. Genom dessa principer skapas dock inte mål för unionen utan deras uppgift är att ställa vissa begränsningar för unionens verksamhet. En del av de sagda principerna är nya, en del ingår redan nu i EG-fördraget.

Som nya horisontella principer innehåller del III avdelning I i det konstitutionella fördraget bestämmelser om beaktandet av krav i anslutning till garanterandet av ett fullgott socialt skydd, kampen mot social utestängning samt en hög utbildningsnivå, bekämpandet av all diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning samt full hänsyn till kraven på välbefinnande för djuren.

Principer som redan nu ingår i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och som har skrivits in i del III avdelning I i det konstitutionella fördraget gäller jämställdhet mellan kvinnor och män, hög samsättningsnivå, skydd av människors hälsa, miljöskydd, konsumentskydd samt ställningen för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. I de politikområdesvisa bestämmelserna om ekonomisk, social och regional samhörighet, industri, kultur samt utvecklingsarbete i det konstitutionella fördraget ingår bestämmelser om horisontella principer som gäller samma områden, vilka motsvarar gällande EG-fördrag. I det konstitutionella fördraget utvidgas dock tillämpningsområdet för de horisontella principer som för närvarande ingår i EG-fördraget så att de även täcker den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Bestämmelserna om principer för utövande av unionens befogenhet i det konstitutionella fördraget motsvarar i huvudsak de nuvarande bestämmelserna i EG-fördraget. Principen om respekt för medlemsstaternas nationella särart och en del av de principer som skall tillämpas horisontellt är dock nya. Den största förändringen när det gäller de principer som motsvarar det nuvarande EG-fördraget kommer att vara att tillämpningsområdet för principerna skall utvidgas så att det omfattar den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

3.2.1.5. Unionsrättens företrädare och principen om lojalt samarbete

Genom det konstitutionella fördraget fastställs de centrala principerna i unionens rättsordning, vilka för närvarande baserar sig delvis på EG-fördraget och delvis på den rättspraxis som EG-domstolen skapat vid tolkningen av fördraget. Till dessa räknas principen om lojalt samarbete i artikel I-5, som grundar sig på den lojalitetsprincip som utvecklats i rättspraxis, samt principen om unionsrättens företrädare i artikel I-6, genom vilken den på rättspraxis baserade principen om gemenskapsrättens företrädare kodifieras. När det gäller de centrala principerna för

unionsrätten behandlas principen om tilldelade befogenheter särskilt i avsnitt 3.2.1.4.2, principerna för utövandet av unionens befogenheter i avsnitt 3.2.1.4.4 och grundläggande fri- och rättigheter i avsnitt 3.2.2.

Eftersom principen om lojalt samarbete och unionsrättens företrädare anknyter till varandra, finns det skäl att behandla dem tillsammans. Principerna definierar förhållandena mellan unionen och medlemsstaterna och beskriver de centrala dragen i unionens rättsordning.

Enligt artikel I-6 i det konstitutionella fördraget skall konstitutionen och den rätt som antas av unionens institutioner genom utövande av de befogenheter som de har tilldelats ha företrädare framför medlemsstaternas rätt. Unionsrättens företrädare, som skall fastställas i det konstitutionella fördraget, motsvarar i fråga om innehåll principen om gemenskapsrättens företrädare, vilken är en av de viktigaste principerna i gemenskapens rättsordning. EG-domstolen fastställde principen redan i början av 1960-talet, men dess juridiska innehåll har blivit tydligare i senare rättspraxis. Med principen avses att den som tillämpar lagen i en situation då unionsrättens norm står i strid med den nationella rättens norm har skyldighet att trygga unionsrättens effektivitet och vid behov på tjänstens vägnar låta bli att tillämpa den nationella rättens norm, oberoende av rättshierarkisk nivå. Företrädare för unionsrätten är dock klart en sistahandsmetod och det primära är att harmonisera tolkningen av nationella bestämmelser med unionsrätten (GrUU 7/2003 rd).

Liksom riksdagens grundlagsutskott har konstaterat i sitt utlåtande om statsrådets redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 3/2001 rd) hör företrädesprincipen redan nu till de grundläggande dragen i unionsmedlemskapet (GrUU 7/2003 rd). Enligt utskottets uppfattning har bestämmelsen om företrädesprincipen i konventets förslag som motsvaras av artikel I-6 i det konstitutionella fördraget dock fått en ganska skarp formulering och kan eventuellt gå ännu längre än EG-domstolens rättspraxis. För att lösa problemet fogades en förklaring (nr 1) om artikel I-6 till slutakten för regeringskonferensen. Enligt förklaringen konstaterar konfe-

ensen att bestämmelsen i det konstitutionella fördraget återspeglar befintlig rättspraxis från EG-domstolen. Genom förklaringen klargörs att syftet med artikel I-6 inte är att ändra rådande rättsläge utan enbart att kodifiera EG-domstolens rättspraxis i det konstitutionella fördraget.

Artikel I-6 i det konstitutionella fördraget skulle innebära att unionens grundfördrag görs klarare. För närvarande grundar sig företrädesprincipen inte på uttryckliga fördragsbestämmelser, vilket bl.a. riksdagens grundlagsutskott karakteriserat som otillfredsställande (GrUU 14/1994 rd). Enda ändringen i sak jämfört med nuläget skulle vara att principens tillämpningsområde till följd av ett enda enhetligt grundfördrag utvidgas till att uttryckligen även gälla den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Artikel I-5 i det konstitutionella fördraget innehåller bestämmelser om principen om lojalt samarbete, vilken för närvarande baserar sig på artikel 10 i EG-fördraget samt på den vidare s.k. lojalitetsprincipen som fastställts i EG-domstolens rättspraxis. Principen är en nödvändig förutsättning för att unionsrätten skall ha företräde. EG-domstolen har stött sig bl.a. på detta när den definierat vilka skyldigheter medlemsstaternas myndigheter har till följd av företrädesprincipen.

Principen om lojalt samarbete innebär förutom en ömsesidig skyldighet för unionen och medlemsstaterna att genom positiva åtgärder bistå varandra vid fullgörandet av konstitutionella uppgifter, också medlemsstaternas skyldighet att avstå från varje åtgärd som kan riskera att unionens mål inte uppnås. Jämfört med artikel 10 i gällande EG-fördrag framhäver artikel I-5 i det konstitutionella fördraget ömsesidigheten i samarbetet och den inbördes respekten mellan unionen och medlemsstaterna. Även om principen ingår i den bestämmelse som gäller relationerna mellan unionen och medlemsstaterna, gäller den mera omfattande lojalitetsprincipen som baserar sig på rättspraxis också samarbetet mellan unionens institutioner, organ och myndigheter. I det konstitutionella fördraget ingår en bestämmelse om saken i artikel I-19.2, enligt vilken institutionerna skall samarbeta lojalt med varandra.

På samma sätt som artikel I-6 i det konstitutionella fördraget som gäller unionsrättens företräde innebär även bestämmelserna om principen om lojalt samarbete i artikel I-5 att EG-domstolens rättspraxis skrivs in i grundfördraget. På samma sätt som de ändringar som anknyter till företrädesprincipen innebär ändringen i nuläget främst att tillämpningsområdet för principen om lojalt samarbete utvidgas till att uttryckligen gälla även den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffsamarbete. EG-domstolen har visserligen redan i befintlig rättspraxis ansett att lojalitetsprincipen är förpliktande även inom straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Lojalitetsprincipen förutsätter enligt domstolen i synnerhet att medlemsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att deras skyldigheter enligt unionsrätten fullgörs (mål C-105/03, Maria Pupino, dom 16.6.2005, punkt 42).

3.2.1.6. Unionens demokratiska liv

Del I avdelning VI i det konstitutionella fördraget sammanställer de regler och principer som gäller unionens demokratiska liv. Syftet med bestämmelserna är att lyfta fram de demokratiska grunderna för unionen och medborgarnas möjligheter att påverka.

Enligt artikel I-45 skall unionen i all sin verksamhet respektera principen om jämlikhet mellan dess medborgare, som skall få lika uppmärksamhet från dess institutioner, organ och myndigheter. Principen har betydelse både direkt som en princip som gäller jämlikheten mellan medborgarna i unionens verksamhet och indirekt på nivån för beslutsstrukturerna. Som ett uttryck för att principen förverkligats i unionens beslutsfattande kan ses den betydelse som folkmängden i medlemsstaterna ges i både reglerna för platsfördelningen i Europaparlamentet och beslutsfattandet i ministerrådet.

En annan princip i anslutning till unionens demokratiska liv gäller representativ demokrati. Enligt artikel I-46 förverkligas principen på två nivåer i unionen. Å ena sidan företräder Europaparlamentet medborgarna direkt på unionsnivå. Å andra sidan skall varje medlemsstat i Europeiska rådet företrädas av

sin stats- eller regeringschef och i rådet av sin regering, vilka själva skall vara demokratiskt ansvariga antingen inför sitt nationella parlament eller inför sina medborgare. I artikel I-46 erkänns dessutom partierna på europeisk nivå som en del av den representativa demokratin i unionen.

En tredje princip som gäller unionens demokratiska liv är principen om deltagandemokrati (artikel I-47). Enligt den skall unionens institutioner ge medborgarna och intresseorganisationerna en möjlighet att via lämpliga kanaler ge uttryck för och utbyta åsikter på alla unionens åtgärdsområden. I synnerhet kommissionen berörs av en ny skyldighet att ha ett omfattande samråd med alla berörda parter i syfte att säkerställa att unionens åtgärder blir enhetliga och öppna. Unionens medborgare har enligt det konstitutionella fördraget också rätt att göra framställningar till unionens institutioner och i synnerhet rätt att göra framställningar till Europaparlamentet.

En central reform i det konstitutionella fördraget i syfte att förverkliga en deltagande demokrati är att möjliggöra medborgarinitiativ. Enligt fördraget får en miljon unionsmedborgare som kommer från ett betydande antal medlemsstater uppmana kommissionen att lägga fram ett förslag på tillämpning av det konstitutionella fördraget (artikel I-47.4). Närmare bestämmelser om medborgarinitiativet utfärdas i en europeisk lag när det konstitutionella fördraget träder i kraft. Kommissionen har dock ingen skyldighet att lägga fram ett sådant förslag som avses i initiativet.

En central betydelse när det gäller det demokratiska livet har också öppenheten i unionens institutioner, organ och myndigheter. Den allmänna principen är att besluten skall fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt (artikel I-46). Unionens institutioner, organ och myndigheter skall utföra sitt arbete så öppet som möjligt för att främja en god förvaltning och se till att medborgarsamhället kan delta (artikel I-50). Öppenheten i beslutsfattandet tryggas också genom att Europaparlamentets sammanträden alltid skall vara offentliga, liksom även rådets sammanträden när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt (europeiska lagar och ramlagar).

Kärnan i öppenheten är medborgarnas rätt till tillgång till unionens institutioners, organs och myndigheters handlingar. Rätten hör i egenskap av grundläggande rättighet (artikel II-102) förutom till varje unionsmedborgare också till varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat. Allmänna principer och gränser för tillgången till handlingar skall meddelas i europeiska lagar (artikel I-50). I fördraget erkänns som en grundläggande rättighet även att var och en skall ha tillgång till de akter som berör honom eller henne (artikel II-101.2 b).

Förutom öppenheten i unionens verksamhet betonar det konstitutionella fördraget även mera allmänt den centrala betydelse som principerna för god förvaltning har för det demokratiska livet. Rätt till god förvaltning hör som en grundläggande rättighet till var och en (artikel II-101). Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt att vända sig till Europeiska ombudsmannen (artikel I-49 och II-103), som har till uppgift att övervaka att principerna för god förvaltning följs i unionens verksamhet. Fördraget innehåller också en ny rättslig grund, med stöd av vilken bestämmelser om en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration kan utfärdas (artikel III-398).

Också rätt till skydd av personuppgifter är en grundläggande rättighet som gäller alla (artikel II-68). Genom en europeisk lag eller en europeisk ramlag föreskrivs om skydd av personuppgifter samt regler för den fria rörligheten för sådana uppgifter (artikel I-51).

Utöver ovan nämnda frågor innehåller del I avdelning VI i det konstitutionella fördraget även bestämmelser om den självständiga sociala dialogen mellan arbetsmarknadsparterna (artikel I-48) samt om kyrkors och konfessionslösa organisationers ställning.

Jämfört med unionens nuvarande grundfördrag skulle de största förändringarna i del I avdelning VI i det konstitutionella fördraget vara att allmänna principer för ett demokratiskt liv skrivs in i grundfördraget, bestämmelserna om medborgarinitiativ och kommissionens vidsträckta samrådspålit samt reformerna som gör unionens institutioners, organs och myndigheters verksamhet öppna.

re. Den mest framträdande av de sistnämnda kan anses vara att lagstiftningsarbetet blir öppnare tack vare den ökande offentligheten i rådets sammanträden samt att tillämpningsområdet för grundfördragets bestämmelser om handlingars offentlighet skall utsträckas till alla unionens institutioner, organ och myndigheter. Det är också viktigt att öppenheten i unionens verksamhet i det konstitutionella fördraget lyfts upp bredvid andra mål och principer för ett demokratiskt liv.

I det konstitutionella fördraget utvidgas också tillämpningsområdet för bestämmelserna om skydd av personuppgifter till frågor som täcks av avdelning V och VI i gällande EU-fördrag, dvs. till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Den uttryckliga rättsliga grunden för god förvaltning är helt ny, likaså bestämmelserna om den självständiga sociala dialogen mellan arbetsmarknadsparterna samt kyrkors och konfessionslösa organisationers ställning.

3.2.1.7. Medlemskap i unionen

I del I avdelning IX som gäller medlemskap i unionen i det konstitutionella fördraget ingår bestämmelser om anslutning till unionen, upphävande av medlemsrättigheter samt utträde ur unionen. Bestämmelserna om anslutning och upphävande av medlemsrättigheter är i stort sett de samma som tidigare.

Bestämmelsen om utträde ur unionen är däremot en av de principiellt viktigaste reformerna i det konstitutionella fördraget med tanke på unionens medlemsstater. Allmänt har man dock ansett att utträde är möjligt redan med stöd av Wienkonventionen om traktaträtt (FördrS 32–33/80). Införlivandet av bestämmelsen om utträde ur unionen med det konstitutionella fördraget är ett bevis på en strävan att betona unionens grundkaraktär av en sammanslutning som bygger på medlemsstaternas fria vilja. Samtidigt är avsikten att få bort alla meningsskiljaktigheter gällande tolkningen av om det är möjligt och under vilka förutsättningar det är möjligt att utträda ur unionen.

Om en medlemsstat beslutar att utträda, inleder unionen förhandlingar och ingår ett avtal med denna stat om vilka detaljerade be-

stämmelser som skall tillämpas på utträdet. Avtalet ingås på basis av Europeiska rådets riktlinjer och med beaktande av de ramar som reglerar statens framtida förbindelser med unionen. Avtalet förhandlas fram i enlighet med de allmänna förfaranden som tillämpas när unionens externa avtal ingås och på unionens vägnar ingås avtalet av rådet med kvalificerad majoritet efter Europaparlamentets godkännande. Den medlemsstat som utträder får inte delta i överläggningarna eller besluten i rådet.

Vid fall av utträde upphör tillämpningen av det konstitutionella fördraget på den medlemsstat som utträder och utträdet träder i kraft från och med den dag då avtalet om utträde träder i kraft eller, om det inte finns något sådant avtal, två år efter medlemsstatens anmälan om utträde. Således är ett utträde ur unionen i praktiken alltid möjligt två år efter att anmälan om utträde gjordes. Europeiska rådet kan i samförstånd med den berörda medlemsstaten enhälligt besluta att förlänga denna tidsfrist.

3.2.1.8. Fördjupat samarbete

Det har ansetts vara viktigt i unionen att utveckla mekanismen för fördjupat samarbete i synnerhet med tanke på den utvidgade unionens funktionalitet. I ett fördjupat samarbete ges en mängd medlemsstater chansen att gå längre framåt i integrationen än hela unionen, dock så, att samarbetet håller sig inom ramen för unionens strukturer och unionens allmänna beslutsförfaranden tillämpas på det. Bakom metoden ligger tanken att unionen inte alltid bör framskrida enligt den långsammaste medlemsstaten. Mekanismen för fördjupat samarbete är dock avsedd som en sistahandsmetod som man tar till endast om de uppställda målen inte gemensamt kan uppnås inom skäligen tid genom försorg av hela unionen. Avsikten med ett fördjupat samarbete är både enligt de nuvarande grundfördragsbestämmelserna och det konstitutionella fördraget att främja uppnåendet av unionens mål, skydda dess intressen och stärka dess integrationsprocess.

Mekanismen för fördjupat samarbete skapades genom Amsterdamfördraget för gemenskapsärenden inom den första pelaren

och för polissamarbete och straffrättsligt samarbete inom den tredje pelaren. Genom Nicefördraget utvidgades dess tillämpningsområde till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inom den andra pelaren, där metoden kan användas vid verkställigheten av en gemensam åtgärd eller gemensam ståndpunkt, med undantag för ärenden som har militär betydelse eller betydelse inom försvaret. Genom Nicefördraget gjordes det även möjligt att inleda ett fördjupat samarbete flexiblere än tidigare. Tills vidare har mekanismen för ett fördjupat samarbete dock inte använts som sådan. Även om inte alla medlemsstater deltar fullt ut i unionens verksamhet inom vissa branscher, t.ex. inom den ekonomiska och monetära unionen eller Schengensamarbetet, är det egentligen inte fråga om att den här beskrivna metoden för fördjupat samarbete används.

Grundfördragsbestämmelserna om fördjupat samarbete finns nu spridda i EU-fördraget och EG-fördraget. I det konstitutionella fördraget har alla bestämmelser om fördjupat samarbete sammanställts i artikel I-44 och i del III avdelning VI kapitel III. Ändringarna i innehållet i bestämmelserna om ett fördjupat samarbete vidareutvecklar metoden för fördjupat samarbete utan att i väsentlig grad ändra metodens karaktär eller betydelse.

Det konstitutionella fördraget innehåller inte gällande begränsning av tillämpningsområdet för ett fördjupat samarbete, enligt vilket ett fördjupat samarbete inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken kan gälla endast verkställigheten av en gemensam ståndpunkt eller gemensam verksamhet, under förutsättning att de inte har militära eller försvarsmässiga konsekvenser. Ett fördjupat samarbete kan enligt det konstitutionella fördraget således bedrivas på alla områden där unionen har befogenheter, med undantag för områden som omfattas av unionens exklusiva befogenhet. Anmärkningsvärt är också att man inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikens enligt det konstitutionella fördraget dessutom kan bedriva ett s.k. permanent strukturerat samarbete, som är en samarbetsmetod för militära resurser, separat från metoden för fördjupat samarbete. Permanent strukturerat samarbete behandlas mera ingående i avsnitt 3.2.5.3.2 som

gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Bestämmelserna om fördjupat samarbete har förenhetligats och gjorts mycket klarare i det konstitutionella fördraget. Procedurbestämmelserna om inledandet av ett fördjupat samarbete och anslutningen till detta har slagits ihop i fråga om nuvarande gemenskapsärenden samt polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet. När det gäller straffrättsligt samarbete innehåller det konstitutionella fördraget dock vissa specialbestämmelser om inledandet av ett fördjupat samarbete som gäller straffprocessen, fastställande av brott och påföljder och tillnärmningen av strafflagstiftning. De separata bestämmelserna om förfarandena för beviljande av rätt att inleda fördjupat samarbete inom området för utrikes- och säkerhetspolitik och en senare anslutning till ett fördjupat samarbete som redan inletts på området kvarstår oförändrade i det konstitutionella fördraget.

Minimiantalet medlemsstater som inleder ett fördjupat samarbete ändras i det konstitutionella fördraget från nuvarande åtta medlemsstater till en tredjedel av medlemsstaterna. Kommissionens och Europaparlamentets ställning blir starkare vid inledningsfasen för ett fördjupat samarbete. Rådet beslutar, liksom nu, om beviljandet av rätt att inleda ett fördjupat samarbete. Beslutet om beviljande av rätten att inleda samarbete förutsätter enligt det konstitutionella fördraget på andra områden än inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ett förslag som kommissionen lägger fram på medlemsstaternas begäran. Enligt gällande bestämmelser kan medlemsstaterna vända sig direkt till rådet när det gäller ett fördjupat samarbete inom området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om kommissionen inte lägger fram något förslag. Dessutom fattar rådet på andra områden än inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken enligt det konstitutionella fördraget sitt beslut efter Europaparlamentets godkännande. Gällande grundfördragsbestämmelser förutsätter med undantag för gemenskapsärenden som omfattas av medbeslutandeförfarandet endast att Europaparlamentet hörs.

Från förfarandet som gäller beviljandet av rätt att inleda fördjupat samarbete försvinner

i det konstitutionella fördraget i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken möjligheten för en rådsmedlem som motsätter sig beviljandet att föra frågan till Europeiska rådet för enhälligt beslut. I fråga om gemenskapsärenden samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete försvinner dessutom en rådsmedlems möjlighet att föra ärendet till Europeiska rådet före rådets slutliga beslut. Ändringarna kan anses effektivisera beslutsförfarandet och stärka den s.k. gemenskapsmetoden.

Enligt både gällande grundfördragsbestämmelser och det konstitutionella fördraget skall alla medlemsstater i princip enligt eget val kunna ansluta sig till ett fördjupat samarbete antingen när det inleds eller senare. När beslut fattas om en senare anslutning till ett redan inlett fördjupat samarbete kan kommissionens beslutanderätt anses bli något sämre i det konstitutionella fördraget när det gäller fördjupat samarbete som bedrivs i gemenskapsärenden och starkare när det gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken deltar unionens utrikesminister enligt det konstitutionella fördraget vid sidan av rådet och kommissionen i beslutsfattandet om inledandet av ett fördjupat samarbete och en senare anslutning till det. Unionens utrikesminister ger vid sidan av kommissionen ett utlåtande till rådet när beslut fattas om rätten att inleda ett fördjupat samarbete och rådet hör utrikesministern när det fattar beslut om anslutning till ett redan inlett fördjupat samarbete. Enligt gällande bestämmelser i EU-fördraget ger kommissionen i båda fallen ett utlåtande till rådet.

Enligt en fullmaktsklausul som ingår i det konstitutionella fördraget och gäller fördjupat samarbete kan man inom ramen för fördjupat samarbete besluta att övergå från den enhällighet i rådets beslutsfattande som bestäms i en bestämmelse i fördraget till kvalificerad majoritet. Man kan även övergå från den särskilda lagstiftningsordning som anges i det konstitutionella fördraget till vanlig lagstiftningsordning (artikel III-422). Övergången är dock inte möjlig, om saken har militära eller försvarsmässiga konsekvenser. Beslutet fattas enhälligt av rådet i konstellationen för det

fördjupade samarbetet, då endast representeranter för medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet får rösta. Fullmaktsklausulen motsvarar i fråga om tanke det förenklade granskningsförfarandet i det konstitutionella fördraget, men det finns skillnader i fråga om beslutsförfarandena mellan dessa bestämmelser.

3.2.1.9. Unionens finanser

Det konstitutionella fördraget innehåller bestämmelser gällande unionens finanser om de egna medel unionen behöver för att finansiera sin verksamhet, unionens fleråriga finansieringsram och den årliga budget som skall ges inom ramen för den, samt om bekämpning av bedrägeri. Genom de ändringar som genom det konstitutionella fördraget skall göras i bestämmelserna om finanserna i gällande grundfördrag effektiviseras och klarläggs beslutsförfarandena. Det konstitutionella fördraget kommer dock i huvuddrag att bibehålla den nuvarande maktfördelningen mellan medlemsstaterna och unionen samt mellan unionens institutioner. I ändringarna betonas också strävan att garantera rationalitet och budgetdisciplin.

Bestämmelser om systemet för unionens egna medel skall enligt det konstitutionella fördraget meddelas i en europeisk lag vid ett förfarande som motsvarar förfarandet enligt bestämmelserna i gällande EG-fördrag. Rådet fattar alltså sitt beslut enhälligt efter att ha hört Europaparlamentet och den europeiska lagen träder i kraft först när den har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras konstitutionella bestämmelser. Beslut om att nya kategorier av egna medel skall inrättas eller en befintlig kategori upphävas fattas inom ramen för samma förfarande. Sålunda förutsätts fortfarande enhälligt beslut av rådet och nationell ratificering för att unionen skall kunna ges självständig beskattningsrätt. När det gäller genomförandebestämmelser om systemet för unionens egna medel innehåller konstitutionen en ny rättslig grund, enligt vilken bestämmelser om dessa åtgärder skall meddelas i en europeisk lag som skall antas med kvalificerad majoritet av rådet efter godkännande av Europaparlamentet.

Grunderna för det förfarande för fastställande av den fleråriga budgetplanen som uppstått via praxis har nästan i oförändrad form skrivits in i det konstitutionella fördraget. Sedan 1988 har Europeiska gemenskapens och senare Europeiska unionens användning av medel inom ramen för deras egna medel styrts genom att ramar som kallats budgetplanen gjorts upp. Beslut om budgetplanen har fattats av Europeiska rådet och utgående från beslutet har en överenskommelse om den ingåtts mellan Europeiska parlamentet, rådet och kommissionen. I budgetplanen har årliga maximibelopp för anslagen fastställts för varje utgiftskategori. Budgetplanen har visat sig vara mycket viktig i strävandet att göra unionens finansförvaltning rationellare och garantera en kontrollerad utveckling av dess utgifter. Därför har förfarandet skrivits in i det konstitutionella fördraget, där det går under namnet den fleråriga finansieringsramen.

Enligt det konstitutionella fördraget skall den fleråriga finansieringsramen fastställas i en europeisk lag som antas av rådet för minst fem år i sänder. Rådet beslutar enhälligt om saken efter godkännande av Europaparlamentet, som skall besluta med en majoritet av sina ledamöter. Europeiska rådet får dock med enhällighet besluta att rådet kan besluta med kvalificerad majoritet i denna sak. Utöver de årliga maximibeloppen för anslagen föreskrivs i finansieringsramen även om andra åtgärder som är till nytta i det årliga budgetförfarandet. Motsvarande bestämmelser har ingått även i de interinstitutionella avtal som ingåtts hittills.

Unionens årliga budget skall enligt bestämmelserna i det konstitutionella fördraget fastställas i en europeisk lag i enlighet med den fleråriga finansieringsramen. Finansieringsramen blir således juridiskt bindande för budgetberedningen. I bestämmelserna om förfarandet för fastställelsen av den årliga budgeten försvinner uppdelningen i obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter, som i nuläget definierar Europaparlamentets och rådets inbördes rätt att besluta i sista hand om utgifterna. Med obligatoriska utgifter avses utgifter som de som utövar budgetmakten måste ta in i budgeten för att fullgöra de juridiska förbindelser som följer av primärrätten

eller rättsakter som utfärdats med stöd av den, medan de övriga utgifterna är icke-obligatoriska utgifter. Enligt gällande bestämmelser i EG-fördraget är det rådet som beslutar om obligatoriska utgifter och Europaparlamentet som beslutar om icke-obligatoriska utgifter. Uppdelningen av utgifterna i obligatoriska och icke-obligatoriska har gett upphov till avsevärda meningsskiljaktigheter mellan dessa institutioner. I och med att uppdelningen försvinner och ett finansieringsramförfarande som styr utvecklingen av unionens utgifter skrivs in i fördraget försvinner också det maximibelopp som enligt bestämmelserna i EG-fördraget årligen fastställs för höjningar av icke-obligatoriska utgifter.

Förfarandet för fastställandet av den årliga budgeten förändras i och med att uppdelningen i obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter försvinner. Enligt bestämmelserna i det konstitutionella fördraget utövar Europaparlamentet och rådet tillsammans budgetmakt. Förfarandet består på samma sätt som nu av två behandlingar i Europaparlamentet och rådet. Budgetförslaget behandlas dessutom i ett nytt förfarande i en förlikningskommitté mellan Europaparlamentet och rådet, om de inte når samförstånd vid första behandlingen. Även kommissionen skall delta i förlikningskommitténs arbete. Kommittébehandlingen är ett centralt skede i det nya förfarandet, där Europaparlamentet och rådet bör nå samförstånd om budgetens innehåll. Om förlikningskommittén godkänner den gemensamma texten, beslutar Europaparlamentet och rådet i den andra behandlingen om att anta budgeten enligt den gemensamma texten. I den andra behandlingen kan Europaparlamentets ställning anses vara något starkare än rådets ställning, eftersom det kan förkasta den gemensamma text som förlikningskommittén godkänt även om rådet skulle godkänna den. Europaparlamentet kan å andra sidan genom en särskild kvalificerad majoritet redan i sin första behandling fastställa ändringarna i budgetförslaget i det fall att rådet förkastar förlikningskommitténs gemensamma text.

Europaparlamentets ställning stärks något i det konstitutionella fördraget också så till vida att det beslutar tillsammans med rådet i

normal lagstiftningsordning om finansiella regler som i synnerhet innehåller detaljerade regler för budgetens uppställning och genomförande och övervakning samt redovisning och revision. Enligt gällande bestämmelser i EG-fördraget endast hörs Europaparlamentet i dessa frågor.

När det gäller bekämpning av bedrägerier stryker det konstitutionella fördraget den begränsningen i EG-fördraget enligt vilken gemenskapens åtgärder för att skydda sina ekonomiska intressen mot bedrägerier och bekämpa bedrägerier inte skall gälla tillämpningen av nationell straffrätt eller den nationella rättskipningen. Bestämmelser om nödvändiga åtgärder meddelas enligt det konstitutionella fördraget i normal lagstiftningsordning i en europeisk lag eller europeisk ramlag efter det att revisionsrätten har hörts. Dessutom är det enligt det konstitutionella fördraget möjligt att inrätta en europeisk åklagarmyndighet för att bekämpa brott som skadar unionens finansiella intressen. Den europeiska åklagarmyndigheten behandlas i punkt 3.2.5.2.2.

3.2.1.10. Unionens symboler

I artikel I-8 i det konstitutionella fördraget noteras unionens symboler, vilka är flaggan, hymnen, mottot, valutan samt Europadagen. I det konstitutionella fördraget förpliktas medlemsstaterna dock inte att använda unionens symboler och syftet med dem är inte att ersätta medlemsstaternas egna nationella symboler. Unionens symboler representerar medlemsstaternas gemensamma värden och mångfald och deras värde är framför allt symboliskt. Unionens symboler har inte tagits in i unionens gällande grundfördrag, men en del av dem har använts redan länge.

Unionens flagga skall föreställa en cirkel av tolv gula stjärnor på blå botten, vilket har ansetts återspegla solidariteten och harmonin mellan européerna. Flaggan är den flagga som Europarådet ursprungligen valde till sin symbol redan 1955. Flaggan togs i bruk inom Europeiska gemenskapen vid Europeiska rådets möte i Milano 1985, då statsöverhuvuden i gemenskapens medlemsstater valde flaggan som symbol för gemenskapen. Den används fortfarande också av Europarådet.

Användningen av flaggan, t.ex. i offentliga byggnader kan regleras i varje medlemsstats nationella lagstiftning.

Unionens hymn är "Hymn till glädjen", som är hämtad från sista satsen i Ludwig van Beethovens nionde symfoni. Även unionens hymn användes ursprungligen av Europarådet, som har använt den som sin egen hymn sedan 1972. Beslutet om att hymnen skall användas också inom Europeiska gemenskapen fattades på samma sätt som i fråga om unionens flagga vid Europeiska rådets möte i Milano 1985.

Unionens motto är: "Förenade i mångfalden". Mottot valdes på initiativ av en medborgargrupp ut bland förslag från skolelever i en tävling som anordnades i de europeiska skolorna.

Unionens valuta är euro. Valutan är den enda av unionens symboler som i någon mån kan anses ersätta medlemsstaternas egna valutor som eventuella symboler. I praktiken gäller detta för närvarande endast de 12 medlemsstater som har infört euron. På euromynten finns också nationella symboler och på så vis kan de förstås som på samma gång både nationella och unionens symboler.

Till unionens symboler hör dessutom Europadagen, som firas överallt i unionen den nionde maj. Samma dag 1950 kom Frankrikes dåvarande utrikesminister Robert Schuman med sin deklaration om att skapa ett organiserat Europa för att bevara de fredliga förhållandena. I deklarationen föreslogs att den strategiskt viktiga kol- och stålproduktionen skall underställas förvaltningen av ett övernationellt europeiskt organ. Deklarationen har ansetts vara det första steget mot grundandet av Europeiska unionen. Representanterna för medlemsstaterna i Europeiska gemenskapen fattade beslut om högtidsdagen vid Europeiska rådets möte i Milano 1985.

3.2.1.11. Finlands centrala förhandlingsmål och verkningarna för Finlands del

Unionens värden och mål

Statsrådet understödde i sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003

rd) förslaget att tydligt skriva in unionens värden, mål och centrala principer i det konstitutionella fördraget. Statsrådet ansåg att sammanställningen och definitionen av unionens värden, mål och centrala principer i början av del I i det konstitutionella fördraget är några av konventets viktigaste resultat. Riksdagens utrikesutskott omfattade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådets ståndpunkt.

En medlemsstat som allvarligt bryter mot unionens värden kan som påföljd mista vissa rättigheter som staten har till följd av medlemskapet. I enlighet med principen om lojalt samarbete skall medlemsstaterna stödja unionen när den fullgör sina uppgifter och avstå från alla åtgärder som kan äventyra uppnåendet av unionens mål. Dessa skyldigheter innebär dock inte nya slags förpliktelser för Finland jämfört med de nuvarande förpliktelserna till följd av unionsmedlemskapet. Finland kan fullt ut förbinda sig till de värden och mål som definieras i det konstitutionella fördraget.

Unionen som juridisk person

Unionens enhetliga juridiska personlighet motsvarar Finlands mål. Finland har redan i förhandlingarna inför tidigare ändringar i grundfördragen understött att Europeiska gemenskapen och den union som grundades genom fördraget om Europeiska unionen skall slås ihop till en enda juridisk person (SRR 3/2001). Ändringen både förbättrar unionens möjligheter att uppträda som en enda internationell aktör och förenklar också i praktiken i synnerhet de förfaranden som iakttas då internationella avtal skall ingås.

Befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna

Statsrådet har som en grundläggande utgångspunkt ansett att man vid preciseringen av befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna i stället för omfattande ändringar i befogenhetsfördelningen skall koncentrera sig på att skapa en klarare helhetssyn på den befogenhet som överlåtits på unionen (E 66/2002 rd). I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför

regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) ansåg statsrådet att även om de förslag som gäller befogenheterna inte överensstämmer helt och hållet med de uppställda målen kan det i huvudsak godtas den föreslagna befogenhetsklassificeringen (SRR 2/2003 rd). Riksdagens utrikesutskott omfattade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådets ståndpunkt. Grundlagsutskottet ansåg att konventets förslag som gäller behörighetsfördelningen huvudsakligen syftar till att precisera det nuvarande systemet (GrUU 7/2003 rd).

De allmänna ändringar i det konstitutionella fördraget vilka gäller en precisering av behörighetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna motsvarar konventets förslag med undantag för vissa tekniska justeringar. Fördraget kan i huvudsak anses innebära att det nuvarande rättsläget görs klarare. I synnerhet den ställning som principen om tilldelade befogenheter har som den viktigaste principen som definierar unionens befogenheter framgår klarare av det konstitutionella fördraget än av de nuvarande grundfördragen. Flexibilitetsklausulen i I-18 i det konstitutionella fördraget kommer inte att innebära något undantag från denna princip, och klausulen kan i ljuset av de begränsningar som ingår i den användas främst i undantagssituationer. När det gäller unionens befogenheter kommer ett klagande framför allt att innebära att en tredelad befogenhetsklassificering tas in i grundfördraget. Även om klassificeringen inte i fråga om systematik och vissa politikområden fullständigt motsvarar Finlands synsätt, kan den bättre än gällande grundfördrag anses precisera befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna.

Unionens demokratiska liv

Genom bestämmelserna om demokrati i det konstitutionella fördraget klargörs den demokratiska grunden för unionens verksamhet och medborgarnas möjligheter att påverka, vilket statsrådet ansåg vara motiverat i sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd). Riksdagens utrikesutskott omfattade statsrådets ståndpunkt i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd).

Bestämmelserna om öppenhet i det konstitutionella fördraget motsvarar i fråga om innehåll statsrådets ståndpunkt. Det är särskilt positivt att öppenhet och god förvaltning jämföras med unionens övriga demokratiska mål. Även utsträckandet av öppenheten och handlingarnas offentlighet till alla unionens institutioner, organ och myndigheter motsvarar Finlands mål (SRR 2/2003 rd). Det är också viktigt att det konstitutionella fördraget inför en enhetlig och omfattande rättslig grund för all reglering som gäller personuppgifter (FvUU 7/2006 rd).

Medlemskap i unionen

Även om statsrådet understödde klausulen om utträde ansåg det i sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) att det är viktigt att klausulen inte utnyttjas som påtryckningsmedel mot en medlemsstat i de fall där staten inte förmår ratificera ett fördrag som skulle medföra en ändring av det konstitutionella fördraget. Det är också viktigt enligt statsrådet att förvissa sig om att individernas och företagens rättsliga ställning tryggas i samband med att en medlemsstat utträder.

Fördjupat samarbete

Bestämmelserna om ett fördjupat samarbete i det konstitutionella fördraget motsvarar i huvudsak Finlands mål. Genom de ändringar som görs i bestämmelserna utvecklas metoden för fördjupat samarbete utan att metodens karaktär eller betydelse ändras.

Statsrådet ansåg inte i sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen att det är problematiskt att tillämpningsområdet för ett fördjupat samarbetet utsträcks till hela den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna (SRR 2/2003 rd). Särdraget i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken betonas och tryggas av de specialbestämmelser som även i det konstitutionella fördraget skall tillämpas på ett fördjupat samarbete på detta område.

Statsrådet intog en reserverad hållning till den fullmaktsklausul som tagits in i det kon-

stitutionella fördraget, enligt vilken man inom ramen för ett fördjupat samarbete kan besluta att övergå från den enhällighet i rådets beslutsfattande som bestäms i en bestämmelse i fördraget till att använda kvalificerad majoritet, samt på motsvarande sätt från den särskilda lagstiftningsordning som bestäms i en bestämmelse i det konstitutionella fördraget till vanlig lagstiftningsordning. Statsrådet har ansett att klausulen kan göra det svårare för andra medlemsstater att ansluta sig senare till ett fördjupat samarbete. Riksdagens utrikesutskott omfattade i sitt betänkande statsrådets ståndpunkt (UtUB 4/2003 rd).

Unionens finanser

Det konstitutionella fördragets bestämmelser om unionens finanser överensstämmer delvis med Finlands ståndpunkter.

När det gäller systemet med unionens egna medel ansåg statsrådet i sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen att det är viktigt att införandet av nya kategorier för egna medel, t.ex. att unionen ges självständig beskattningsrätt, även i fortsättningen förutsätter ett enhälligt beslut av rådet och ett godkännande av medlemsstaterna i enlighet med kraven i staternas konstitutioner (SRR 2/2003 rd). Målet uppnåddes. Statsrådet ansåg att den nya rättsliga grund för verkställighetsåtgärder som gäller systemet för egna medel och som tagits in i fördraget är godtagbar. Enligt grunden skall det föreskrivas om dessa åtgärder i en europeisk lag som utfärdas med kvalificerad majoritet i rådet efter godkännande av Europaparlamentet.

Statsrådet betonade betydelsen av rationalitet i unionens finanser och understödde införlivandet av bestämmelser om en juridiskt bindande flerårig finansieringsram med det konstitutionella fördraget. Statsrådet ansåg att rådet bör ha en dominerande ställning vid beslut om den fleråriga finansieringsramen. Utrikesutskottet och finansutskottet omfattade i sina betänkanden statsrådets ståndpunkter i fråga om unionens finanser (UtUB 4/2003 rd, FiUU 10/2003 rd). Även stora utskottet omfattade med vissa reservationer statsrådets ståndpunkter (StoUU 1/2003 rd).

Enligt det konstitutionella fördraget fastställs den mångåriga finansieringsramen genom en europeisk lag som rådet enhälligt fattar beslut om efter godkännande av Europaparlamentet.

Statsrådet understödde en förenkling av det årliga förfarandet för fastställandet av budgeten och att Europaparlamentet och ministerrådet definieras som likställda när det gäller utövandet av budgetmakt. Slutresultatet motsvarar dock inte helt Finlands ståndpunkter, eftersom det inte ger rådet samma ställning som Europaparlamentet i slutskedet av budgetförfarandet.

3.2.2. Unionens dimension i fråga om de grundläggande rättigheterna

3.2.2.1. Allmänt

Den klara förstärkningen av unionens dimension i fråga om de grundläggande och de mänskliga rättigheterna är en av de viktigaste reformerna av unionens rättssystem i det konstitutionella fördraget. Den största reformen är stadgan om de grundläggande rättigheterna, som betonar unionens och medlemsstaternas förbindelse att trygga de grundläggande rättigheterna för unionens medborgare och andra personer som vistas inom unionen i enlighet med stadgan. I det konstitutionella fördraget räknas respekten för de mänskliga rättigheterna in i unionens värden och mål. Dessutom innehåller fördraget en ny rättslig grund för unionens tillträde till den europeiska människorättskonventionen. I sin helhet innebär reformerna att unionen är ännu starkare bunden till att respektera och främja de grundläggande och de mänskliga rättigheterna inom både sin interna och externa verksamhet.

Det konstitutionella fördraget stärker unionens dimension i fråga om de grundläggande och de mänskliga rättigheterna genom att kodifiera det rådande rättsläget. I synnerhet Europeiska gemenskapernas domstol har redan under tiotals år ansett att de grundläggande rättigheterna hör till de allmänna principerna för gemenskapsrätten. Noteringarna om de grundläggande och de mänskliga rättigheterna i det konstitutionella fördraget stärker också individens rättsliga ställning i synnerhet i förhållande till unionens institutioner

genom en definition av innehållet i de grundläggande rättigheter som skall tillämpas inom unionen och tolkningen av dem. Samtidigt ger bestämmelserna i det konstitutionella fördraget uttryck för unionens strävan att förbinda sig vid att respektera i synnerhet den europeiska människorättskonventionen och beredskapen att godta Europeiska människorättsdomstolens utomstående övervakning av de mänskliga rättigheterna.

Lösningen visar även att den interna övervakningen av de grundläggande rättigheterna och unionens utomstående kontroll förstås som komplement till varandra i det konstitutionella fördraget.

3.2.2.2. De grundläggande rättigheterna i det konstitutionella fördraget

Det konstitutionella fördraget innehåller flera noteringar som gäller de grundläggande och de mänskliga rättigheterna. I artikel I-9 definieras på allmän nivå de utgångspunkter som respekten för de grundläggande och de mänskliga rättigheterna grundar sig på. Artikel I-2 innehåller en hänvisning till stadgan om de grundläggande rättigheterna, den rättsliga grunden för unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna samt en allmän bestämmelse om de grundläggande rättigheternas ställning som allmänna principer i unionsrätten. Respekten för människans värdighet och de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för minoriteter, ingår enligt artikel I-2 i unionens värden. I sina internationella relationer skall unionen enligt artikel I-3 främja skyddet av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnens rättigheter. Stadgan om de grundläggande rättigheterna utgör del II av fördraget.

Även i del III i det konstitutionella fördraget finns vissa hänvisningar till de grundläggande och de mänskliga rättigheterna. I artikel III-209 som gäller socialpolitik ingår en hänvisning till den europeiska sociala stadgan och gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter. Enligt artikel III-257 skall unionen utgöra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa med respekt för de grundläggande rättigheterna. Unionens yttre verksamhet baserar sig i enlighet med artikel III-292 bl.a. på de mänskliga

liga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet samt på respekten för människors värde.

Nya bestämmelser i det konstitutionella fördraget är den rättsliga grund som möjliggör unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen, att minoriteternas och barnens rättigheter nämns som unionens värden och mål samt att skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna kopplas ihop uttryckligen med området för frihet, säkerhet och rättvisa. Det konstitutionella fördraget ger även unionens stadga om de grundläggande rättigheterna en juridiskt bindande ställning. I huvudsak är det ändå fråga om en kodifiering av EG-domstolens rättspraxis för de grundläggande rättigheterna.

3.2.2.3. Stadgan om de grundläggande rättigheterna

Stadgan om de grundläggande rättigheterna bereddes av konventet för EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna 1999–2000, som också fungerade som förebild för framtidskonventets sammansättning. I konventet deltog på samma sätt som i framtidskonventet företrädare för regeringarna och parlamenten i EU:s medlemsstater samt Europaparlamentet och kommissionen. Konventet fick sitt arbete färdigt hösten 2000 och stadgan om de grundläggande rättigheterna antogs som politisk deklaration i Europeiska rådet i Nice i december 2000. Stadgan om de grundläggande rättigheterna togs in i det konstitutionella fördraget med så gott som oförändrat innehåll. Den blir juridiskt bindande när det konstitutionella fördraget träder i kraft.

Stadgan om de grundläggande rättigheterna utgör som en självständig helhet del II i det konstitutionella fördraget. Den består av ingress, materiella rättigheter och allmänna bestämmelser. Bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna har delats in i sju avdelningar, varav de sex första (människans värdighet, friheter, jämlikhet, solidaritet, medborgarnas rättigheter, rättskipning) innehåller materiella rättigheter och den sjunde allmänna bestämmelser som gäller hela stadgan om de grundläggande rättigheterna. Dessutom har stadgan om de grund-

läggande rättigheterna till skillnad från de övriga delarna i fördraget en egen ingress. De olika delarna i stadgan om de grundläggande rättigheterna utgör dock en kompakt helhet med tanke på tolkningen, och t.ex. definitionen av tillämpningsområdet för de materiella rättigheterna förutsätter att de allmänna bestämmelserna i stadgan tillämpas. Dessutom skall man vid tolkningen av rättigheterna i enlighet med artikel II-112.7 beakta de förklaringar till stadgan om de grundläggande rättigheterna vilka har utarbetats av presidiet för konventet för stadgan om de grundläggande rättigheterna och uppdaterats under ledning av presidiet för framtidskonventet samt har fogats som en förklaring till slutakten för 2004 års regeringskonferens (förklaring nr 12 till stadgan om de grundläggande rättigheterna). Förklaringarna är inte juridiskt bindande som sådana, men de är avsedda att förtydliga bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna.

3.2.2.3.1. De materiella rättigheternas räckvidd

I enlighet med ingressen i stadgan om de grundläggande rättigheterna bekräftas de rättigheter som har sin grund särskilt i medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner och internationella förpliktelser, Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, unionens och Europarådets sociala stadgor samt rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Således är avsikten med stadgan för de grundläggande rättigheterna snarast att kodifiera de rättigheter som redan hör till unionsrätten med stöd av både EG-domstolens rättspraxis och artikel 6.2 i EU-fördraget. I förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna har i detalj redogjorts från vilken källa rättigheterna har härletts. Dessa källor är Europarådets människorättskonventioner såsom Europeiska människorättskonventionen (FördrS 18–19/1990), Europeiska sociala grundstadgan (FördrS 43–44/1991, 78, 80/2002) samt konventionen om de mänskliga rättigheterna och biomedicin, människorättshandlingar som utarbetats under FN såsom den allmänna för-

klaringen om de mänskliga rättigheterna, konventionen om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991), konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7–8/1976) samt konventionen angående flyktingars rättsliga ställning (FördrS 77/1968), unionens egna grundfördrag och medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner. I förklaringarna hänvisas dessutom i fråga om flera rättigheter till EG-domstolens eller Europeiska människorättsdomstolens rättspraxis. Rättigheterna i Europeiska människorättskonventionen och unionens egna grundfördrag har så gott som oförändrade förts över till stadgan om de grundläggande rättigheterna. Formuleringarna i de rättigheter som härletts från Europeiska människorättskonventionen har till vissa delar uppdaterats så att de bättre motsvarar nutida krav.

I stadgan om de grundläggande rättigheterna finns sammanlagt 50 artiklar med rättigheter. Rättigheternas område och räckvidd är mycket omfattande i stadgan om de grundläggande rättigheterna jämfört t.ex. med förteckningarna över grundläggande rättigheter i de flesta medlemsstaternas lagstiftning och människorättskonventionerna. Stadgan om de grundläggande rättigheterna innehåller såväl traditionella frihetsrättigheter och medborgerliga och politiska rättigheter (MP-rättigheter) som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-rättigheter). I stadgan om de grundläggande rättigheterna har också skrivits in vissa rättigheter som uttryckligen hör till unionens rättsordning, t.ex. unionsmedborgarnas rättigheter och tillgången till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Dessutom innehåller stadgan om de grundläggande rättigheterna vissa rättigheter som hör till den senaste utvecklingen gällande de grundläggande rättigheterna, såsom rättigheten till god förvaltning och miljöskydd. Bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna överlappar delvis vissa bestämmelser i del I och III i det konstitutionella fördraget.

Sättet att skriva de materiella rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna varierar. En del av rättigheterna har skrivits i formen av subjektiva rättigheter (största delen av rättigheterna i avdelning I, II, V och VI och vissa av rättigheterna i del III och

IV), medan en del av rättigheterna erkänns och respekteras av unionen (t.ex. äldres och handikappades rättigheter (artikel II-85 och II-86), social trygghet och socialt stöd (artikel II-94). En del av rättigheterna säkerställs eller tryggas (t.ex. skyddet av familjen på det rättsliga, ekonomiska och sociala planet (artikel II-93) och immateriella rättigheter (artikel II-77), en del av bestämmelserna har åter skrivits i en form, enligt vilken unionen respekterar vissa principer (t.ex. religiös och språklig mångfald (artikel II-82) eller integrerar den med sina politiker (hög miljöskyddsnivå och konsumentskydd (artikel II-97 och II-98)). Det varierande sättet att skriva bestämmelserna kommer sannolikt att inverka på hur de enskilda rättigheterna tolkas i lagstiftning eller lagtillämpning. De har också en koppling till den uppdelning i rättigheter och principer som finns i de allmänna bestämmelserna (artikel II-112.5). Ett tilläggs-epitet har dessutom fogats till vissa rättigheter, enligt vilket rättigheten garanteras, erkänns eller respekteras i enlighet med de nationella lagstiftningar som reglerar rättskipningen (t.ex. rätt att ingå äktenskap och rätt att bilda familj (artikel II-69) och frihet att inrätta undervisningsanstalter (artikel II-74) eller i enlighet med både unionsrätten och nationell lagstiftning och praxis (t.ex. näringsfrihet (artikel II-76) och vissa rättigheter för arbetstagare (artikel II-87 och II-88)). Av lösningen framgår att en del av rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna i enlighet med befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna kan tryggas antingen bara på nationell nivå eller på både unionsnivå och nationell nivå. Även om tilläggsepitetet i anslutning till behörigheten endast har fogats till vissa rättigheter, är det med stöd av de allmänna bestämmelserna (i synnerhet artikel II-111) klart att inte heller de övriga materiella rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna har verkningar för befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna.

Målgruppen för de rättigheter som skyddas i stadgan om de grundläggande rättigheterna är i enlighet med det nuvarande tänkandet i grundläggande och mänskliga rättigheter mycket omfattande och motsvarar i huvuddrag den utgångspunkt som antagits även i

finsk lagstiftning. Rättigheterna har i regel garanterats alla personer som omfattas av unionens rättskipning och endast ett fåtal rättigheter har kopplats ihop med medborgarskap i unionen eller målgruppen begränsats på annat sätt. Sådana är närmast bara medborgarnas rättigheter i avdelning V, varav även en del hör till var och en (artikel II-101) eller utom till medborgarna till varje fysisk person eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat (artikel II-102, II-103 och II-104). I vissa bestämmelser i stadgan om de grundläggande rättigheterna har målgruppen avgränsats (artikel II-94.2 personer som är lagligen bosatta i unionen och lagligen förflyttat sig inom unionen), ibland har icke-medborgares rättigheter inte tryggats i riktigt samma utsträckning som medborgarnas (t.ex. artikel II-75 och artikel II-81.2).

3.2.2.3.2. Allmänna bestämmelser

I de allmänna bestämmelser som placerats i slutet av stadgan om de grundläggande rättigheterna definieras de allmänna principerna för tolkning och tillämpning av stadgan. De allmänna bestämmelserna innehåller bestämmelser om tillämpningsområde för stadgan om de grundläggande rättigheterna, konsekvenser för befogenheterna, förutsättningar för begränsning av rättigheterna, rättigheternas och principernas räckvidd och tolkning, skyddsnivå samt förbud mot missbruk av rättigheter. På samma sätt som i fråga om de materiella rättigheterna kodifierar de allmänna bestämmelserna ganska långt EG-domstolens rättspraxis. I vissa avseenden kan de också anses precisera de principer för tillämpning och tolkning av rättigheter som skapats i rättspraxis och ställa vissa tilläggsförutsättningar för tillämpningen och tolkningen av rättigheterna.

Tillämpningsområdet för stadgan om de grundläggande rättigheterna har begränsats så att det gäller unionen institutioner, organ och myndigheter samt medlemsstaterna endast då de tillämpar unionens rätt. Då skall de både respektera och arbeta för att de grundläggande rättigheterna tillämpas i enlighet med sina befogenheter. Å ena sidan innebär detta att rättigheterna i stadgan om

de grundläggande rättigheterna förpliktar alla unionens institutioner i all verksamhet. Å andra sidan visar avgränsningen av tillämpningsområdet att stadgans förpliktande karaktär gäller även Finlands offentliga maktorgan (riksdagen, regeringen, myndigheterna, domstolarna), endast när de vidtar åtgärder på tillämpningsområdet för unionsrätten. När de är verksamma inom tillämpningsområdet för den nationella rätten förpliktas de av medlemsstatens egna grundläggande rättigheter och de internationella människorättskyldigheterna. På motsvarande vis visar avgränsningen av tillämpningsområdet rättssubjekten att dessa kan hänvisa till de materiella rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna endast om saken har tillräcklig anknytning till den övriga unionsrätten. Tillämpningsområdets avgränsning resulterar även i att systemen för de grundläggande rättigheterna i princip är åtskilda så att tillämpningsområdet för materiell rätt avgör vilket system för de grundläggande och mänskliga rättigheterna som skall tillämpas. Åtskillnaden mellan dessa kan dock inte vara helt absolut bl.a. därför att tillämpningsområdet för unionsrätten och den nationella rätten inte alltid kan skiljas åt utan problem.

Enligt de allmänna bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna utvidgar stadgan inte unionsrättens tillämpningsområde och den skapar inte heller nya befogenheter eller uppgifter för unionen. Befogenhet för åtgärder som vidtas av unionens institutioner måste således grunda sig antingen på de uttryckliga bestämmelserna om rättslig grund i del III – eller undantagsvis i del I – i det konstitutionella fördraget. Stadgan om de grundläggande rättigheterna styr och begränsar alltså i första hand institutionernas utövande av befogenheter då de vidtar åtgärder för att uppnå mål som definierats i andra delar av det konstitutionella fördraget. Med andra ord har unionen endast i ett fåtal fall befogenhet att vidta en åtgärd som har som självständigt mål att skydda de grundläggande eller de mänskliga rättigheterna, eftersom rättigheterna i stadgan inte kan fungera som självständiga rättsliga grunder för unionens lagstiftnings- eller andra åtgärder. Unionens institutioner är dock skyldiga att främja tillämpningen av rättigheterna i stad-

gan om de grundläggande rättigheterna i enlighet med sina befogenheter och under iakttagelse av gränserna för tilldelade befogenheter i andra delar av det konstitutionella fördraget.

Utövandets av de grundläggande rättigheter som erkänns i stadgan om de grundläggande rättigheterna kan under vissa förutsättningar också begränsas, men endast i enlighet med på förhand bestämda begränsningsförutsättningar. Rättigheter kan endast begränsas genom lag (kravet på lagstiftning) och med respekt för rättigheternas centrala innehåll (kravet på okränkbarhet för kärnområdet i de grundläggande rättigheterna). Dessutom kan begränsningar i enlighet med proportionalitetskravet föreskrivas endast om de är nödvändiga och i sak motsvarar de mål i enlighet med allmänt intresse som erkänns av unionen eller behovet att skydda andra människors rättigheter och friheter (kravet på proportionalitet och nödvändighet). Begränsningsförutsättningarna i stadgan om de grundläggande rättigheterna motsvarar till sitt innehåll ganska långt begränsningsförutsättningarna i nationella grundlagar och internationella människorättskonventioner. Lösningen i stadgan om de grundläggande rättigheterna att skriva in förutsättningarna för begränsningar i de grundläggande rättigheterna i en enda allmän begränsningsklausul (artikel II-112.1) avviker dock både t.ex. från de lösningar som antagits i den europeiska människorättskonventionen och Finlands grundlag. I den europeiska människorättskonventionen anges begränsningsförutsättningarna i samband med varje enskild rättighet. Eftersom systemet i Finlands grundlag inte innehåller någon allmän bestämmelse om begränsningar i de grundläggande rättigheterna bestäms hur tillåtna begränsningar i de grundläggande rättigheterna är ifall en allmän begränsningsbestämmelse saknas på basis av hur väl de begränsningsförutsättningar som mera allmänt utvecklats i lagstiftningspraxis och inom juridiken i Finland uppfyller de allmänna begränsningsförutsättningarna.

När det gäller tolkningen av de grundläggande rättigheterna är utgångspunkten i stadgan om de grundläggande rättigheterna att rättigheter tillämpas och tolkas i enlighet med de rättigheter de härstammar från. Såle-

des till de delar rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna motsvarar de rättigheter som garanterats i den europeiska människorättskonventionen, är deras betydelse och dimension de samma som i konventionen. Den europeiska människorättskonventionen ställer dock endast en miniminivå för skyddet av de grundläggande rättigheterna och ett mera omfattande skydd kan ges inom unionen. På motsvarande sätt tillämpas de rättigheter, om vilka finns bestämmelser i andra delar av det konstitutionella fördraget, i enlighet med de förutsättningar och begränsningar som definierats i dessa bestämmelser. Rättigheter som härletts ur medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner bör för sin del tillämpas i enlighet med nämnda traditioner. När det gäller rättigheter som härletts ur andra källor finns dock ingen motsvarande bestämmelse om att tolka och tillämpa rättigheter i enlighet med ursprungskällan. Den utgångspunkt som omfattas i stadgan om de grundläggande rättigheterna motsvarar långt den doktrin som EG-domstolen definierat i sin rättspraxis gällande tolkningen av de grundläggande och mänskliga rättigheterna. I synnerhet i förhållande till den europeiska människorättskonventionen t.o.m. stärker stadgan om de grundläggande rättigheterna unionens förbindelse både till konventionens innehåll och Europeiska människorättsdomstolens rättspraxis.

I de allmänna bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna ingår en avgränsning av domstolarnas befogenhet till de delar det är fråga om bestämmelser i stadgan om de grundläggande rättigheterna som innehåller principer (artikel II-112.5). De får prövas i domstol endast när det är fråga om tolkningen av akter som gäller verkställigheten av principerna eller prövningen av deras laglighet. Detta innebär att man inte i andra fall i domstol kan hänvisa direkt till dessa bestämmelser i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Till dessa delar är principernas tillämpningsområde snävare än tillämpningsområdet för bestämmelser som innehåller rättigheter i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Denna bestämmelse togs in i stadgan om de grundläggande rättigheterna vid framtidskonventet på yrkande av vissa medlemsstater. I synnerhet för Storbritannien

var detta förutsättningen för ett godkännande av stadgan om de grundläggande rättigheterna som en del av det konstitutionella fördraget. Bestämmelsen kan anses vara problematisk av två skäl. För det första blir det på basis av bestämmelsen oklart vilka av de materiella bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna som är principer, eftersom en sådan definition inte har gjorts i samband med de materiella bestämmelserna. Ett annat mera principiellt problem är att uppdelningen av de materiella bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna i å ena sidan rättigheter och å andra sidan principer inte helt och hållet kan anses stämma överens med modernt människorättstänkande och den princip om de grundläggande och mänskliga rättigheternas odelbarhet som omfattats i reformen av de grundläggande rättigheterna även i Finland. Det kommer i sista hand att vara EU-domstolen som får avgöra tolkningen av var gränsdragningen mellan rättigheter och principer går.

Genom de allmänna bestämmelserna säkerställs att bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna inte får tolkas som att de inskränker eller inkräktar på de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som erkänns i unionsrätten, internationell rätt samt i medlemsstaternas författningar (artikel II-113). I bestämmelsen ingår en begränsning enligt vilken inskränknings- eller inkräktnings inte får gälla dessa mänskliga och grundläggande rättigheter inom respektive tillämpningsområde. Detta skulle tillsammans med bestämmelsen om tillämpningsområdet för artikel III-111 innebära att avsikten inte är att stadgan om de grundläggande rättigheterna åtminstone skall inskränka tillämpningen eller tolkningen av de internationella mänskliga rättigheterna och nationella grundläggande rättigheterna ifall det inte är fråga om tillämpning av unionsrätten. Detta skulle i praktiken också innebära att rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna inte får företräde i förhållande till de mänskliga och grundläggande rättigheter som tryggats på nationell nivå i åtgärder som faller utanför unionsrättens tillämpningsområde. Däremot skulle bestämmelserna om skydds nivå och tillämpningsområde tillsammans innebära att rättigheterna i stad-

gan om de grundläggande rättigheterna alltid skall tillämpas inom tillämpningsområdet för unionsrätten och att de då får företräde i förhållande till de nationella grundläggande rättigheterna.

Avsikten med förbudet mot missbruk av rättigheter (artikel II-114) är att förhindra möjligheten att åberopa rättigheter i stadgan om de grundläggande rättigheterna i sådana fall då åberopandet av en rättighet skulle sätta ur spel någon av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan eller inskränka dem mer än vad som medges i stadgan.

3.2.2.4. Unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna

Enligt artikel I-9.2 i det konstitutionella fördraget skall unionen ansluta sig till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Fogandet av den rättsliga grunden till de inledande artiklarna i fördraget framhäver unionens förbindelse förutom till de internt bindande grundläggande rättigheterna också till de internationella mänskliga rättigheterna. Om denna rättsliga grund inte hade lagts till skulle inte unionen enligt det avgörande som EG-domstolen kom med 1996 (Yttrande 2/94, Reg. 1996 I-1759) ha befogenheter att ansluta sig till den europeiska människorättskonventionen.

I praktiken innebär den nya rättsliga grunden att det inte längre finns något unionsrättsbaserat hinder för unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen. Även den europeiska människorättskonventionen ändrades 2004 så, att unionen kan ansluta sig till konventionen (protokoll 14 artikel 17, genom vilken artikel 59 i den europeiska människorättskonventionen ändras). En anslutning är dock möjlig först när både det konstitutionella fördraget och protokoll 14 till den europeiska människorättskonventionen har trätt i kraft. För att det konstitutionella fördraget skall träda i kraft krävs ratificering av alla medlemsstater i unionen. Ikraftträdandet av protokoll 14 till den europeiska människorättskonventionen förutsätter godkännande eller ratificering av alla avtals-

parter i människorättskonventionen. Dessutom måste den europeiska människorättskonventionen ännu ändras för att en anslutning skall vara juridiskt och tekniskt möjlig. Att lägga den rättsliga grunden till det konstitutionella fördraget är dock ett viktigt första steg mot anslutning. Den rättsliga grunden har skrivits i förpliktande form ("unionen skall ..."), varför den innehåller en aktiv förpliktelse för unionen att vidta åtgärder för att bereda en anslutning. Rådet fattar beslut om anslutning med kvalificerad majoritet efter godkännande av Europaparlamentet (artikel III-325).

I protokollet om artikel I-9.2 (nr 32) som fogats till det konstitutionella fördraget finns bestämmelser om vad som måste bestämmas i det fördrag som reglerar unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen för att unionens och unionsrättens särdrag skall bevaras. Protokollet innehåller särskilda procedurbestämmelser som skall tillämpas om unionen deltar i kontrollmyndigheterna för den europeiska människorättskonventionen, samt nödvändiga mekanismer för att säkerställa att talan som väcks av tredjestater och framställningar från enskilda korrekt riktas till medlemsstaterna och/eller unionen, beroende på det enskilda fallet. Dessutom betonas i den förklaring (nr 2) gällande samma artikelpunkt som fogats till regeringskonferensens slutakt att unionsrättens särdrag skall bevaras i samband med en anslutning. I förklaringen hänvisas även till den dialog som regelbundet förs mellan EU:s domstol och den europeiska människorättsdomstolen, vilken kan befästs då unionen ansluter sig till den europeiska människorättskonventionen.

I artikel I-9.2 i det konstitutionella fördraget finns också en bestämmelse, enligt vilken en anslutning till den europeiska människorättskonventionen inte påverkar unionens befogenheter. På så vis skulle anslutningen inte ha några verkningar för befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna. Bestämmelsen motsvarar till sitt syfte den bestämmelse i stadgan om de grundläggande rättigheterna (artikel II-110.2), genom vilken stadgans verkningar för befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna utesluts. I protokollet (nr 32) betonas också

att det i anslutningsfördraget skall säkerställas att anslutningen till unionen inte påverkar unionens befogenheter eller dess institutioners befogenheter. Enligt protokollet skall det i anslutningsfördraget också säkerställas att en anslutning inte påverkar medlemsstaternas ställning som avtalsparter i den europeiska människorättskonventionen i synnerhet när det gäller de reservationer de gjort. I protokollet fastställs också att endast unionens domstol har befogenheter att avgöra strider som gäller tolkningen eller tillämpningen av det konstitutionella fördraget.

Unionens juridiska personlighet och det faktum att Europeiska gemenskapen upphör möjliggör för sin del att det är just Europeiska unionen som ansluter sig till den europeiska människorättskonventionen, och inte Europeiska gemenskapen. På så vis är diskussionen om vilken av dem som borde ansluta sig till konventionen inte längre aktuell.

Unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen förbättrar den juridiska ställningen för personer som omfattas av unionens rättsskipning. Till följd av anslutningen får var och en då de omständigheter som förutsätts i människorättskonventionen råder rikta sina klagomål över kränkning av rättigheter som tryggats i den europeiska människorättskonventionen till Europeiska människorättsdomstolen också i alla sådana frågor i vilka unionsrätten har tillämpats på ett enskilt fall. Detta täcker också fall som EU-domstolen har avgjort som sista rättsinstans eller om vilka den har utfärdat ett förhandsavgörande till den nationella domstolen.

Sett ur unionens synvinkel innebär en anslutning i praktiken att EU-domstolen binds starkare vid den europeiska människorättskonventionen och Europeiska människorättsdomstolens rättspraxis och att unionens institutioner underställs en utomstående människorättskontroll. En anslutning skulle stärka den förbindelse som angetts redan i stadgan om de grundläggande rättigheterna genom att internationellrättsligt förpliktande ramar skapas för den. En anslutning skulle dessutom stärka en harmonisk utveckling av rättspraxis för de två europeiska domstolarnas människorättsärenden. För unionens del skulle en anslutning ge den möjligheten att för-

svara sig direkt vid människorättsdomstolen då det skall prövas om unionsrätten uppfyller kraven i den europeiska människorättskonventionen. I nuläget har medlemsstaterna blivit tvungna att svara för sådana åtgärder vid människorättsdomstolen som åtminstone indirekt grundar sig på unionsrätten (mål 17862/91 *Cantoni v. Frankrike*, mål 45036/98, *Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. Irland*) Dessutom övervakar inte människorättsdomstolen förhållandet mellan EU-institutionernas åtgärder och människorättskonventionen, eftersom unionen inte är part i konventionen.

3.2.2.5. Finlands centrala förhandlingsmål och verkningarna för Finlands del

Förbättrandet av skyddet för de grundläggande och mänskliga rättigheterna inom EU har varit ett centralt mål för Finland under hela medlemskapet i unionen. Särskilt viktigt har det ansetts vara med EU:s anslutning till den europeiska människorättskonventionen (se t.ex. SRR 1/1996 rd, GrUU 29/2000 rd). Även en juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna har ansetts vara en parallell metod att stärka detta skydd (t.ex. SRR 3/2001 rd, E 118/2002 rd, GrUU 29/2000 rd, GrUU 25/2001 rd, GrUU 56/2001 rd, UtUB 18/2001 rd). Finlands representanter i konventet och regeringskonferensen medverkade aktivt till att dessa mål uppnåddes. Statsrådet och riksdagens utskott förhöll sig positivt till att stadgan om de grundläggande rättigheterna tas in som del II i det konstitutionella fördraget och till den rättsliga grund som möjliggör anslutning efter konventet vid förberedelserna inför 2003 års regeringskonferens (SRR 2/2003 rd, GrUU 7/2003 rd, UtUB 4/2003 rd). Den lösning som omfattats i det konstitutionella fördraget förverkligar så gott som helt och hållet Finlands långvariga mål att stärka skyddet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna inom EU. (UtUB 2/2006 rd, StoUU 2/2006 rd, LaUU 2/2006 rd).

Riksdagens grundlagsutskott preciserade år 2001, efter det att Europeiska rådet i Nice antagit stadgan om de grundläggande rättigheterna som en politisk deklaration, att de grundläggande fri- och rättigheterna i Fin-

lands grundlag också efter att stadgan om de grundläggande rättigheterna har införlivats med rättssystemet skall vara lika heltäckande som tidigare (GrUU 25/2001 rd). Grundlagsutskottet ställde vissa centrala krav på definieringen av stadgan till en formell juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna. Dessa förutsättningar var att de juridiskt bindande ESK-rättigheterna och miljö- och minoritetsrättigheterna skall införlivas med EU:s grundläggande rättigheter, att EU:s grundläggande rättigheter i princip skall gälla alla som ingår i unionens rättsfär utan diskriminering av person (med undantag av vissa politiska rättigheter samt rörelsefrihet och uppehållstillstånd) samt att EU:s grundläggande rättigheter måste ligga åtminstone på samma nivå som rättigheterna i den europeiska människorättskonventionen. Den bindande effekten av EU:s grundläggande rättigheter får beröra medlemsstaterna bara när det gäller genomförande av den EU-rätt som ingår i deras kompetens. Observeras bör att det nationella skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna inte heller då får försvagas. Dessutom ansåg grundlagsutskottet att eftersom EU:s grundläggande rättigheter på grundval av artiklarna 51 och 53 i stadgan om de grundläggande rättigheterna (artikel II-111 och II-113 i det konstitutionella fördraget) kan anses ha företräde i relation till de nationella grundläggande fri- och rättigheterna inom unionsrättens tillämpningsområde, kan en så här långt gående räckvidd för EU:s grundläggande rättigheter godtas ur nationell synvinkel endast om det finns mycket stor överensstämmelse mellan EU:s grundläggande rättigheter och de grundläggande fri- och rättigheterna i Finlands grundlag. Dessutom har både statsrådet och grundlagsutskottet betonat att stadgan om de grundläggande rättigheterna inte bör utvidga EU:s uppgifter eller befogenheter (SRR 3/2001 rd, GrUU 2/2000 rd). Utöver ovan nämnda förutsättningar har både statsrådet och riksdagens grundlagsutskott ansett att den bestämmelse om att principernas tillämplighet vid domstolar är snävare än rättigheternas tillämplighet som fogades till stadgan om de grundläggande rättigheterna vid framtidskonventet är principiellt problematisk (SRR 2/2003 rd, GrUU 7/2003 rd).

Alla de ovan nämnda förutsättningarna för en juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna har i stadgan beaktats på ett minst tillfredsställande sätt. Rättigheters räckvidd – inklusive de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, miljön och minoriteternas rättigheter – är omfattande och motsvarar i huvudsak innehållet i Finlands bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna. Dessutom bör observeras att skyddet av minoriteternas rättigheter ytterligare stärktes vid regeringskonferensen genom att ett omnämmande av minoriteternas rättigheter lades till förteckningen över de värden som ligger till grund för unionen i artikel I-2 i det konstitutionella fördraget. Den personliga dimensionen av de grundläggande rättigheterna motsvarar den förutsättning riksdagens grundlagsutskott uppställt i fråga om att de grundläggande rättigheterna tillhör alla som omfattas av unionsrätten med vissa godtagbara undantag. Nivån på EU:s skydd av de grundläggande rättigheterna i förhållande till den europeiska människorättskonventionen är tryggad genom både den uttryckliga bestämmelsen om detta i stadgan om de grundläggande rättigheterna (artikel II-112.3) och genom att en rättslig grund för unionens anslutning till människorättskonventionen skapas. De grundläggande rättigheternas bindande karaktär för medlemsstaterna har begränsats så att bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna gäller medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten (artikel II-111.1). Med stadgan om de grundläggande rättigheterna skapas inte heller någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändras heller inte de befogenheter och uppgifter som fastställs i andra delar av konstitutionen (artikel II-111.2). Befogenhetsverkningarna begränsades ytterligare i framtidskonventet. Till artikel II-111.1 fogades ett omnämmande av att unionen kan främja tillämpningen av de grundläggande rättigheterna endast under iakttagande av gränserna för unionens befogenheter enligt andra delar av konstitutionen. Artikel II-111.2 preciserades med en bestämmelse enligt vilken stadgan inte innebär någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter.

Kravet på att juridifieringen av stadgan om de grundläggande rättigheterna inte får försämrans nivån på Finlands nationella skydd av de grundläggande rättigheterna har inom den nationella rättens tillämpningsområde förverkligats så att rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna i princip inte skall tillämpas alls inom detta område (artikel II-111.1). Detta bekräftas ytterligare genom en bestämmelse enligt vilken bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna inte får tolkas som att de inskränker eller inkräktar på de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som erkänns i medlemsstaternas författningar (artikel II-113). Inom tillämpningsområdet för unionsrätten förverkligas kravet i första hand så att rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna och nivån på skyddet av dem i huvuddrag kan antas motsvara de grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i Finlands grundlag. I ljuset av EG-domstolens tidigare rättspraxis är det klart att enskilda bestämmelser i EU-rätten inte får tolkas på ett sätt som strider mot de grundläggande rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna och om någon bestämmelse är öppen för olika tolkningar väljs den tolkning som allra bäst följer de grundläggande rättigheterna (mål C-100/88, Oyowe och Traore och mål C-5/88, Wachauf, se även GrUU 5/2001 rd). I de sannolikt mycket sällsynt förekommande fall då både unionens och Finlands rätt skall tillämpas och Finlands grundlag i ett enskilt fall skulle garantera en högre skyddsnivå än EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och dess tillämpningspraxis, finns det i Finland skäl att tolka dessa bestämmelser på ett sådant sätt i enlighet med de grundläggande rättigheterna som förutom unionens grundläggande rättigheter även skulle trygga nivån på skyddet av rättigheter i Finlands grundlag. Detta får dock inte leda till ett avgörande som strider mot unionsrättens effektivitet och enhetlighet samt unionsrättens företrädesprincip. I sådana särskilda tolkningsfall kan det finnas ett större behov än vanligt att framställa en begäran om förhandsavgörande hos EU-domstolen. På motsvarande sätt bedöms Finlands ståndpunkter vid den nationella förhandsbehandlingen av unionsärenden både

utgående från unionens grundläggande rättigheter och Finlands grundlag samt sådana konventioner om de grundläggande och mänskliga rättigheterna som är förpliktande för Finland. I samband med den nationella verkställigheten av unionens rättsakter finns det skäl att inom ramen för den rörelsefrihet som unionens rättsakter eventuellt ger sträva efter avgöranden som tryggar förutom EU:s grundläggande rättigheter även okränkbarheten för skyddet av de grundläggande rättigheterna i Finland. Med stöd av domstolens rättspraxis har principen om unionsrättens företräde dock redan tidigare gällt även nationella grundlagar och de grundläggande rättigheter som definierats i dem (mål 11/70, Internationale Handelsgesellschaft, Reg. 1970, s. 501)

Både statsrådet (SRR 2/2003 rd) och riksdagens grundlagsutskott (GrUU 7/2003 rd) ansåg vid framtidskonventet att den uppdelning i rättigheter och principer som tagits in i stadgan om de grundläggande rättigheterna (artikel II-112.5) är principiellt problematisk med tanke på de grundläggande och mänskliga rättigheternas odelbarhet. Grundlagsutskottet preciserade dock att bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna i första hand skall tolkas och tillämpas utgående från deras ordalydelse. Enligt grundlagsutskottet definieras inte en enda rättighet i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Med principer i stadgan om de grundläggande rättigheterna avses antagligen främst vissa ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt andra sådana materiella bestämmelser i stadgan om de grundläggande rättigheterna som inte alls har skrivits i formen av rättigheter (t.ex. miljöskydd och konsumentskydd). Till dessa delar kan principerna närmast anses vara likadana som sådana bestämmelser om de grundläggande rättigheterna i Finlands grundlag som inte har skrivits i formen av individens rätt och som uttryckligen gäller endast lagstiftaren och inte som sådana kan tillämpas direkt vid domstolar eller andra myndigheter (GrUB 25/1994 rd, s. 6). Sådana grundlagsenliga uppdrag finns t.ex. i Finlands grundlag i 6 § 4 mom. som gäller jämställdhet mellan könen, i 19 § 2 och 3 mom. som gäller grundläggande försörjning och tillräckliga social-, hälsovårds- och sjuk-

vårdstjänster och i 21 § 2 mom. som gäller garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning. I praktiken är uppdelningen inte nödvändigtvis så betydande med beaktande av att också tillämpningsområdet för rättigheterna är begränsat med stöd av de allmänna bestämmelserna.

Finlands långsiktiga mål att möjliggöra unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen uppnåddes helt i samband med det konstitutionella fördraget. Den rättsliga grunden förpliktar unionen till att arbeta aktivt för en anslutning. Dessutom skulle en anslutning inte i enlighet med Finlands mål utvidga unionens befogenheter. Finlands anser det vara viktigt att påskynda åtgärder för att möjliggöra en anslutning inom både Europeiska unionen och Europarådet.

En juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna stärker de möjligheter personer inom Finlands jurisdiktion har att åberopa unionens grundläggande rättigheter i fall som hör till unionsrättens tillämpningsområde. På motsvarande sätt skulle en anslutning till människorättskonventionen möjliggöra individuell besvärsmått vid Europeiska människorättsdomstolen också i fall på vilka unionsrätten har tillämpats. En juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna skulle också innebära att finländska domstolar och myndigheter skall tillämpa bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna i ärenden som hör till unionsrättens tillämpningsområde. Riksdagens grundlagsutskotts roll som det organ som tolkar och övervakar de grundläggande och de mänskliga rättigheterna i det nationella lagstiftningsförfarandet och den nationella förberedande behandlingen av unionsärenden ändras inte till följd av en juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna eller en anslutning till den europeiska människorättskonventionen (GrUU 7/2003 rd). Grundlagsutskottet har redan flera gånger hänvisat till stadgan om de grundläggande rättigheterna även om den inte har varit en juridiskt bindande handling (t.ex. GrUU 46/2000 rd, GrUU 12/2003 rd).

Stadgan om de grundläggande rättigheterna ersätter inte de nationella grundlagarna, utan dess verkningar begränsar sig till unionsrät-

tens tillämpningsområde. Stadgan om de grundläggande rättigheterna orsakar inte heller något behov att ändra bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna i Finlands grundlag.

3.2.3. Unionens institutioner, beslutsförfaranden och rättsakter

3.2.3.1. Unionens institutionella ram

Ett mål för totalreformen av grundfördraget var att uppdatera unionens institutionella ram och utveckla dess handlingskraft, öppenhet och demokrati. De kommande utvidgningarna av unionen innebar en särskild utmaning för reformarbetet.

Den lösning som togs in i det konstitutionella fördraget klargör begreppet unionens institutionella ram. I gällande fördrag ingår bestämmelser om unionens institutioner och organ i både EU-fördraget och EG-fördraget. Nu har dessa bestämmelser sammanställts som avdelning IV i del I i det konstitutionella fördraget.

I enlighet med artikel I-19 som gäller den institutionella ramen är målet för unionens institutionella ram att främja unionens värderingar och mål, tjäna unionens, dess medborgares och medlemsstaternas intressen samt säkerställa konsekvens, effektivitet och kontinuitet i dess politik och verksamhet. De två första uppgifterna är nya; institutionerna har inte för närvarande någon uttryckligen ur grundfördragen härledd skyldighet att främja unionens värderingar och mål eller dess medborgares och medlemsstaternas intressen.

Unionens institutionella ram består enligt det konstitutionella fördraget av Europaparlamentet, Europeiska rådet, ministerrådet, som i fördraget kallas 'rådet', Europeiska kommissionen och unionens domstol. På så vis får även Europeiska rådet juridiskt ställningen som institution. Europeiska centralbanken och revisionsrätten är också institutioner inom unionen. För Europeiska centralbanken innebär ställningen som institution inom unionen en ändring i nuläget. Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén är enligt det konstitutionella fördraget rådgivande organ.

I det konstitutionella fördraget ingår dessutom en ny bestämmelse om att institutionerna skall samarbeta lojalt med varandra (artikel I-19.2).

3.2.3.1.1. Europaparlamentet

Det konstitutionella fördraget stärker avsevärt Europaparlamentets ställning i unionens beslutssystem. Samtidigt som lagstiftningsordningen i enlighet med artikel I-34 blir huvudregel i unionen, stärks Europaparlamentets ställning som lagstiftare tillsammans med rådet. I sammanlagt nästan femtio ärenden sker en övergång till vanlig lagstiftningsordning och i flera andra viktiga beslut förutsätts i fortsättningen parlamentets godkännande. Parlamentet får också en allmän rätt till upplysningar och samråd inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, där lagstiftningsförfarandet inte skall tillämpas. När det gäller budgeten försvinner uppdelningen i obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter, och parlamentets befogenheter i budgetfrågor utvidgas så att de gäller alla unionens utgifter. Parlamentet får i det konstitutionella fördraget även rätt att besluta om utnämningen av kommissionens ordförande. Dessutom utvidgas dess befogenheter vid godkännande av internationella fördrag betydligt.

Även Europaparlamentets ställning vid ett förfarande som gäller en ändring av det konstitutionella fördraget stärks. Parlamentet får vid sidan av kommissionen och medlemsstaterna rätt att lägga fram förslag till ändringar i fördraget. Det är också representerat i det konvent som svarar för beredningen av ändringarna på samma sätt som i det konvent som föregick det konstitutionella fördraget. Även sloandet av tillämpningen av konventförfarandet som ett beredningsskede före regeringskonferensen förutsätter parlamentets godkännande.

Det konstitutionella fördraget för inte i sig med sig några förändringar i antalet platser i parlamentet eller fördelningen av platserna. Bestämmelser om vardera kommer i fortsättningen på initiativ av Europaparlamentet att utfärdas genom ett europeiskt beslut av Europeiska rådet och inte längre på grundfördragsnivå. Fördraget

fastställer dock maximiantalet platser i parlamentet till 750. En medlemsstat kan ha minst 6 och högst 96 platser. Gällande fördrag innehåller inga motsvarande minimi- eller maximibegränsningar för de enskilda staterna. I enlighet med artikel I-20 kommer utgångspunkten för platsfördelningen fortfarande att vara den princip om progressiv proportionalitet som nu tillämpas. I och med utvidgningarna av unionen minskar dock allas utom de allra minsta medlemsstaternas relativa andel av platserna i framtiden. För närvarande finns det 732 platser i parlamentet, i vilka fr.o.m. nästa mandatperiod ingår parlamentsplatser för Rumänien och Bulgarien som kommer att ansluta sig i framtiden.

Platsfördelningen i Europaparlamentet består under mandatperioden 2004–2009 i enlighet med gällande fördrag. Europeiska rådet skall enhälligt på initiativ av Europaparlamentet och efter att ha fått dess godkännande fatta beslut om Europaparlamentets sammansättning. Beslutet bör fattas i god tid före 2009 års val till Europaparlamentet. Det konstitutionella fördraget innehåller inga bestämmelser om i vilka situationer en ändring av platsfördelningen blir aktuell i fortsättningen. Det är framför allt fråga om en sådan omfördelning av platserna som utvidgningen av Europeiska unionen förutsätter och som alltså i fortsättningen kan göras enklare än nu, utan att regeringskonferensen sammankallas. Initiativrätt i ärendet har Europaparlamentet.

Av det konstitutionella fördraget följer inga förändringar i bestämmelserna om reglementet för parlamentets ledamöter eller om politiska partier på europeisk nivå.

3.2.3.1.2. Europeiska rådet

Den största förändringen av unionens institutionella ram i det konstitutionella fördraget är stärkandet av ställningen för Europeiska rådet, som består av medlemsstaternas stats- eller regeringschefer. Helhetslösningen i det konstitutionella fördraget kan dock betraktas som en kompromiss mellan de instanser som talat för en starkare ställning för Europeiska rådet när det gäller att styra unionens arbete och fastställa prioriteringar och dem som be-

tonat en institutionell balans och gemenskapsmetodens företrädare.

Enligt det konstitutionella fördraget får Europeiska rådet formellt ställningen som institution inom unionen. Europeiska rådet skall välja en långvarig ordförande, och det roterande ordförandeskapssystem som nu tillämpas i rådet skall alltså inte tillämpas i fortsättningen i Europeiska rådet. Europeiska rådet får också vissa nya befogenheter att fatta juridiskt bindande europeiska beslut. De viktigaste gäller det förenklade förfarandet för ändringar i det konstitutionella fördraget.

Som institution omfattas Europeiska rådet enligt det konstitutionella fördraget av samma allmänna bestämmelser t.ex. om öppenhet, offentlighet för handlingar och demokratisk dialog som unionens övriga institutioner. Europeiska unionens domstol övervakar lagligheten i fråga om sådana rättsakter av Europeiska rådet vars syfte är att medföra rättsverkan mot tredje part. Det är också möjligt att väcka talan i domstolen ifall Europeiska rådet i strid med det konstitutionella fördraget försummar att träffa ett avgörande.

Den institutionellt största reformen som berör Europeiska rådet är övergången från systemet för ordförandeskap i rådet till att välja en skild långvarig ordförande för Europeiska rådet. Enligt det konstitutionella fördraget skall Europeiska rådet välja sin ordförande med kvalificerad majoritet för en period av två och ett halvt år, som kan förnyas en gång. Kvalificerad majoritet i Europeiska rådet betyder då 72 procent av medlemsstaterna och 65 procent av folkmängden, eftersom beslutet inte baserar sig på kommissionens förslag. Det finns inga särskilda bestämmelser om kandidatnomineringen, men enligt förklaringen (nr 3) till artiklarna I-22, I-27 och I-28 i det konstitutionella fördraget skall man vid valet av de personer som skall inneha posterna som Europeiska rådets ordförande, kommissionens ordförande och unionens utrikesminister ta vederbörlig hänsyn till de geografiska och demografiska skillnaderna inom unionen. I praktiken torde detta innebära t.ex. att dessa inte får vara medborgare i samma stater. Europeiska rådets ordförande får inte heller samtidigt ha en nationell befattning. Han kan dock i princip t.ex. vara anställd hos en annan institution inom unionen.

Med undantag för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har ordförandens uppgifter i det konstitutionella fördraget begränsats så att de endast gäller Europeiska rådets arbete. Europeiska rådets ordförande för ordet vid Europeiska mötets sammanträden och sköter beredningen av arbetet och dess kontinuitet i samarbete med kommissionens ordförande och utgående från arbetet i rådet för allmänna frågor. Dessutom är han en brobyggare i strävandena att främja samhörigheten och samförståndet mellan Europeiska rådets medlemmar. Ordföranden rapporterar också till Europeiska rådet om resultaten av Europeiska rådets sammanträden. När det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har särskilt konstaterats i det konstitutionella fördraget att Europeiska rådets ordförande på en nivå som motsvarar hans ställning sörjer för unionens yttre representation inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken utan att detta dock påverkar unionens utrikesministers befogenheter.

Enligt artikel I-21 i det konstitutionella fördraget skall Europeiska rådet bestå av medlemsstaternas stats- eller regeringschefer samt Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande. Unionens utrikesminister är inte medlem av Europeiska rådet, men deltar i dess arbete. En medlem av Europeiska rådet kan vid behov biträdas av en minister och kommissionens ordförande av en ledamot av kommissionen, om Europeiska rådet så beslutar. Europeiska rådets medlemmar skall alltså inte längre automatiskt vara medlemsstaternas utrikeministrar, utan dess sammansättning kan variera t.ex. beroende på vad som skall behandlas.

Europeiska rådet sammanträder enligt det konstitutionella fördraget en gång i kvartalet, men ordföranden kan också sammankalla ett extra möte, om situationen så kräver. Europeiska rådets hemort skall även i fortsättningen vara Bryssel, även om Europeiska rådet inte nämns i det protokoll (nr 6) om säten för Europeiska unionens institutioner och vissa av dess organ, myndigheter och enheter som fogats till det konstitutionella fördraget. Den förklaring om Europeiska rådets mötesplats (nr 22) som fogats till Nicefördraget gällande detta är fortsättningsvis juridiskt bindande i

enlighet med artikel IV-438 som gäller succession och rättslig kontinuitet i det konstitutionella fördraget.

Europeiska rådets viktigaste uppgift är fortsättningsvis att dra upp de allmänna politiska linjerna för unionen. Enligt det konstitutionella fördraget skall Europeiska rådet ge unionen de impulser som behövs för dess utveckling och bestämma allmänna politiska riktlinjer och prioriteringar. Europeiska rådet skall inte ha någon lagstiftande eller verkställande makt och således inte ingripa i rådets och parlamentets lagstiftningsarbete. Europeiska rådet kan dock vid behov diskutera särskilda problem som uppstått i lagstiftningsarbetet. I vissa frågor i anslutning till området för social trygghet och straffrätt kan medlemsstaterna med stöd av specialbestämmelser i det konstitutionella fördraget också begära att Europeiska rådet behandlar sådana förslag till lagstiftning som de anser påverkar antingen grundläggande aspekter av deras system för den sociala tryggheten eller grundläggande aspekter av deras straffrättsliga system.

Europeiska rådet får också befogenheter att fatta europeiska beslut i fall som definieras i det konstitutionella fördraget. De viktigaste av dessa är de europeiska beslut som avses i artiklarna IV-444 och IV-445, genom vilka det konstitutionella fördraget kan ändras vid ett förenklat ändringsförfarande utan att konventet eller regeringskonferensen sammankallas (närmare bestämmelser om förenklat förfarande för ändring i kap. 3.2.7). Europeiska rådet kan också med stöd av specialbestämmelser i det konstitutionella fördraget genom en europeisk lag ändra rådets beslutsförfaranden från enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt i fråga om den fleråriga finansieringsramen, samt fatta europeiska beslut som gäller unionens strategiska intressen och mål inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och andra yttre åtgärder. Dessa är nya befogenheter. Dessutom kommer Europeiska rådet enligt det konstitutionella fördraget att fatta europeiska beslut också om Europaparlamentets och kommissionens sammansättning samt rådets konstellationer. Dessa beslut hör enligt gällande fördrag till rådet.

Om inte något annat bestäms i det konstitutionella fördraget, skall Europeiska rådet besluta på samma sätt som nu i samförstånd med sina medlemmar, dvs. med konsensus. Detta gäller främst definitionen av de allmänna politiska riktlinjerna och prioriteringarna för unionen genom de slutsatser som Europeiska rådet antagit. När det fattar europeiska beslut använder Europeiska rådet det beslutsförfarande som anges i respektive bestämmelse i det konstitutionella fördraget, dvs. beslutar antingen enhälligt, med kvalificerad majoritet eller enkel majoritet. Då Europeiska rådet beslutar med kvalificerad majoritet, omfattas det av samma regler som rådet (närmare bestämmelser om beslut med kvalificerad majoritet i kap. 3.2.3.1.4). Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande deltar inte i Europeiska rådets omröstningar. Beslut om procedurfrågor fattar Europeiska rådet enligt det konstitutionella fördraget med enkel majoritet.

3.2.3.1.3. Ministerrådet

För ministerrådets del gäller de största ändringarna som skall göras genom det konstitutionella fördraget systemet med ordförandeskapet. Dessutom ändras bestämmelserna om rådets sammansättning och sessionernas offentlighet genom fördraget.

Enligt det konstitutionella fördraget skall medlemsstaterna även i fortsättningen i regel svara för ordförandeskapet i rådets konstellationer. Medlemsstaternas företrädare är med undantag för rådet för utrikes frågor ordförande för rådets konstellationer i enlighet med systemet för jämlik rotation. Ordförande för rådet för utrikes frågor är unionens utrikesminister.

Genom det konstitutionella fördraget bestäms inte om detaljerna i det nya systemet för ordförandeskap, och det innehåller inte det omnämnande av sex månaders ordförandeskapsperioder som ingår i EG-fördraget. Däremot föreskriver Europeiska rådet om förutsättningarna för systemet genom ett europeiskt beslut, som det antar med kvalificerad majoritet. I den förklaring (nr 4) om utövande av rådets ordförandeskap som fogats till regeringskonferensens slutakt har tagits in ett förslag till europeiskt beslut som Europe-

iska rådet skall anta samma dag som det konstitutionella fördraget träder i kraft.

Enligt förslaget till europeiskt beslut sköter grupper på tre medlemsstater under en period av 18 månader ordförandeskapet i rådet, med undantag för rådet för utrikes frågor. Grupperna skall sättas samman enligt jämlik rotation. Varje medlem i gruppen skall i tur och ordning vara ordförande för alla rådskonstellationer i sex månader. De övriga medlemmarna av gruppen skall bistå ordförandeskapet i alla dess uppgifter på grundval av ett gemensamt program. I praktiken kommer systemet alltså inte med undantag för rådet för utrikes frågor nämnvärt att förändras jämfört med de nuvarande ordförandeskapsperioderna på sex månader även om det är fråga om ett slags modell för gruppordförandeskap. Flexibilitet i systemet ger dock en bestämmelse, enligt vilken gruppens medlemmar sinsemellan får besluta om alternativa arrangemang. Detta gör det möjligt att dela ordförandeskapet för rådskonstellationerna inom gruppen på ett sätt som avviker från huvudregeln.

Enligt förklaringen som gäller skötseln av ordförandeskapet skall rådet utifrån det ovan beskrivna beslutet av Europeiska rådet föreskriva om tillämpningsåtgärder för systemet genom en europeisk lag som det bör ge sitt politiska godkännande inom sex månader efter att det konstitutionella fördraget under-tecknats. Medlemsländerna nådde politiskt samförstånd om detta utkast till rådets europeiska beslut vid mötet för rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser den 13 december 2004. Innehållet motsvarar långt det ovan beskrivna Europeiska rådets europeiska beslut och som bilaga till beslutet ingår en förteckning över ordförandeskapsteam bestående av grupper på tre medlemsländer för åren 2007–2020.

När det gäller rådskonstellationerna skiljs rådet för allmänna frågor och rådet för utrikes frågor från varandra genom det konstitutionella fördraget. Rådet för allmänna frågor har till uppgift att sörja för följdriktigheten i de olika rådskonstellationernas arbete samt att förbereda och säkerställa uppföljningen av Europeiska rådets möten. Rådet för utrikes frågor skall utforma unionens yttre åtgärder på grundval av de strategiska riktlinjer

som Europeiska rådet anger och säkerställa följdriktigheten i unionens åtgärder. Europeiska rådet skall med kvalificerad majoritet anta ett europeiskt beslut om fastställande av förteckningen över de övriga rådskonstellationerna. I de nuvarande fördragsbestämmelserna nämns inga enskilda rådskonstellationer över huvud taget. Beslut om rådets sammansättning fattas enligt det nuvarande förfarandet av rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser.

Genom det konstitutionella fördraget ökas öppenheten i rådets åtgärder. Enligt artikel I-24.6 i fördraget skall rådets möten vara offentliga när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt. Varje rådsmöte skall därför delas upp i två delar, varav en del ägnas åt överläggningar om unionens lagstiftningsakter och en del åt icke lagstiftande verksamhet. I gällande EG-fördrag föreskrivs endast om att när rådet handlar i sin egenskap av lagstiftare skall omröstningsresultaten och röstmotiveringarna samt uttalandena till protokollet alltid offentliggöras. Till övriga delar har närmare bestämmelser om öppenheten i rådets åtgärder utfärdats i dess arbetsordning. Bestämmelserna om öppenhet i det konstitutionella fördraget behandlas närmare i avsnitt 3.2.1.6.

3.2.3.1.4. Definitionen av kvalificerad majoritet i ministerrådet och Europeiska rådet

I det konstitutionella fördraget ersätts det nuvarande systemet för beslutsfattande med kvalificerad majoritet i rådet, vilket baserar sig på vägning av medlemsstaternas röster, med ett system som baserar sig på s.k. dubbel majoritet. Avsikten med reformen är att både effektivisera och förenkla rådets beslutsfattande. Samma system tillämpas också när Europeiska rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet. Avsikten är att systemet med dubbel majoritet skall tas i bruk den 1 november 2009, dvs. samtidigt som kommissionens följande mandatperiod börjar.

Enligt det nya systemet med dubbel majoritet förutsätter kvalificerad majoritet i rådet (och Europeiska rådet) minst 55 procent av medlemsstaterna och minst 65 procent av den sammanlagda befolkningen i unionen. För att

blockera ett beslut behövs alltid dock minst fyra medlemsstater. Dessutom förutsätts att minst femton medlemsstater skall höra till 55 procent av medlemsstaterna. I praktiken saknar detta kriterium betydelse, eftersom unionen kommer att utvidgas innan systemet tas i bruk och i en union med 27 medlemsstater eller flera är 55 procent alltid minst 15 medlemsstater. För närvarande använder varje medlemsstat i rådet i princip en röstmängd som fastställts med stöd av principen om s.k. degressiv proportionalitet. När rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet, krävs för kvalificerad majoritet minst ca 72 procent av medlemsstaternas vägda röster. För beslutsfattande krävs alltid också en majoritet av medlemsstaterna. Dessutom kan medlemsstaten ombes kontrollera att de länder som bildar den kvalificerade majoriteten företräder minst 62 procent av unionens totala befolkning.

Ett system med dubbel majoritet i enlighet med ovan beskrivna huvudregel tillämpas då rådet eller Europeiska rådet fattar sitt beslut på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister. Om rådet eller Europeiska rådets beslut baserar sig på ett annat slags initiativ, krävs för kvalificerad majoritet minst 72 procent av medlemsländerna och 65 procent av befolkningen. Detta motsvarar gällande bestämmelse i artikel 205.2 första stycket i EG-fördraget, enligt vilken det utöver en kvalificerad majoritet av rösterna krävs två tredjedelar av medlemsländerna (66,6 procent) då beslutet inte fattas på förslag av kommissionen. Den nya bestämmelsen höjer något det antal medlemsländer som behövs för att backa upp ett beslut i dessa situationer.

Dessutom har till regeringskonferensens slutakt fogats en förklaring (nr 5) till artikel I-25, som innehåller ett utkast till rådets europeiska beslut om tillämpning av beslutsfattande med kvalificerad majoritet, vilket kommer att antas av rådet den dag då fördraget träder i kraft. Enligt utkastet skall rådet diskutera och sträva efter att nå ett större samförstånd om en rättsakt som skall antas med kvalificerad majoritet, om tre fjärdedelar av den befolkning (26,25 procent) eller av det antal medlemsstater (33,7 procent) som krävs för blockering motsätter sig beslutet.

Rådet skall göra allt som står i dess makt för att, inom rimlig tid och utan att det påverkar de obligatoriska tidsfrister som anges i unionsrätten, nå en tillfredsställande lösning. Förslaget betydelse är främst politisk och med stöd av det kan inte uppkomsten av beslutet blockeras. Beslutet skall vara i kraft minst fram till 2014. Därefter kan rådet upphäva det genom ett europeiskt beslut. Utkastet motsvarar långt den s.k. Ioanninakompromissen som gjordes 1994 innan Finland, Österrike och Sverige gick med i unionen och som på motsvarande sätt krävde att ett bredare samförstånd än kvalificerad majoritet söktes i rådets beslutsfattande.

Det nya systemet för beslutsfattande med kvalificerad majoritet skulle i någon mån öka de fyra största medlemsstaternas betydelse i beslutsfattandet, eftersom medlemsstatens folkmängd skulle avspeglade sig direkt via befolkningskriteriet på 65 procent i rösträtten. Dessutom skulle de större medlemsstaterna vinna på att befolkningskriteriet är högre än medlemsstatskriterier. De stora staternas inflytande ökar främst genom att det blir lättare att blockera beslut. De tre stora medlemsstaterna har sammanlagt mer än 35 procent av unionens befolkning, dvs. då de motsätter sig ett beslut får de övriga inte ihop de 65 procent som krävs för att backa upp förslaget. Å andra sidan balanserar tilläggsförutsättningen, enligt vilken det alltid behövs åtminstone fyra medlemsstater för att blockera beslut, systemet till fördel för de mindre länderna. Kriteriet kan i praktiken innebära att beslutet kan fattas även om betydligt mindre än 65 procent av de medlemsstater som företräder unionens befolkning står bakom det, om alla de tre medlemsstaterna som röstar emot hör till unionens största medlemsstater.

Det inflytande som Finland och andra medlemsländer av samma storlek har kommer att vara ungefär oförändrat i det nya systemet. Utöver de största länderna skulle också de sex minsta medlemsstaterna få ökat inflytande. Detta beror på att det i nuläget behövs en majoritet av medlemsländerna för att blockera beslut och i det nya systemet 45 procent. För de minsta länderna är det antal medlemsländer som krävs för beslut en avgörande faktor med tanke på deras betydelse. Mest förlorar medelstora medlemsstater i betydel-

se, och i synnerhet Spanien och Polen, för vilka lösningen i Nicefördraget är särskilt gynnsam.

Fördelen med systemet jämfört med det nuvarande skulle vara att slopandet av de vägda rösterna gör beslutsfattandet effektivare. För närvarande förmår endast 2 procent av alla eventuella landgrupperingar uppfylla det krav på kvalificerad majoritet som är förutsättningen för beslutsfattande. I det nya systemet stiger det antal medlemsstatsgrupper som räcker till kvalificerad majoritet till cirka det femdubbla, dvs. ca var tionde av alla möjliga landgrupperingar utgör kvalificerad majoritet. Beslutsfattandet har blivit svårare för varje utvidgning och avsikten var att genom systemet för dubbelmajoritet komma åt detta problem. Slopandet av de vägda rösterna och övergången till systemet med dubbelmajoritet skulle innebära att det blir lättare att fatta beslut i synnerhet därför att medelstora länders möjligheter att blockera beslut blir sämre. Ett problem med tanke på effektiviteten är åter att de största ländernas möjligheter att blockera beslut ökar.

Det nya systemet skulle vara klarare än det nuvarande, som bygger på både en majoritet av vägda röster och kriterier för antalet medlemsländer (majoritet) och folkmängd (62 procent).

3.2.3.1.5. Europeiska kommissionen

Kommissionens basuppgifter har inte ändrats i det konstitutionella fördraget. I enlighet med artikel I-26 i fördraget har kommissionen en central ställning både när det gäller att främja unionens allmänna intresse och övervaka tillämpningen av det konstitutionella fördraget och de åtgärder som antagits med stöd av det. Kommissionen övervakar också tillämpningen av unionsrätten under kontroll av Europeiska unionens domstol samt samordnar, verkställer och förvaltar i enlighet med de villkor som fastställts i det konstitutionella fördraget.

Det konstitutionella fördraget innehåller dock vissa sådana bestämmelser med stöd av vilka kommissionens ställning och verksamhetsbetingelser kan anses bli något starkare. Kommissionens ställning som den enda som kan ta initiativ till lagstiftning stärks när pe-

larindelningen försvinner. När det gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete har även en grupp som företräder en fjärdedel av medlemsstaterna enligt det konstitutionella fördraget parallell initiativrätt. Även kommissionens ställning vid styrningen av unionens lagstiftningsarbete förstärks i och med att unionens en- och fleråriga verksamhetsprogram i fortsättningen enligt det konstitutionella fördraget godkänns på dess initiativ. Kommissionen får dessutom en starkare roll vid koordineringen av den ekonomiska politiken. Om kommissionen anser, att det finns eller kan uppstå ett alltför stort underskott i en medlemsstat, kan kommissionen i fortsättningen självständigt ge utlåtande om saken direkt till den aktuella medlemsstaten.

När det gäller de yttre förbindelserna har det uttryckligen skrivits in i det konstitutionella fördraget att med undantag av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och vissa andra fall som anges i konstitutionen skall kommissionen ha hand om unionens yttre representation. Mot bakgrunden av bestämmelsen har säkerställandet av kommissionens ställning i fråga om unionens yttre representation samband med en långvarig ordförande för Europeiska rådet och unionens utrikesminister samt en europeisk avdelning för yttre åtgärder. Europeiska rådets ordförande företräder unionen på sin egen nivå inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och verkningarna av denna för kommissionens och i synnerhet dess ordförandes ställning kan ses först senare. I unionens utrikesministers uppgift förenas uppgifterna för den kommissionsmedlem som nu är ansvarig för de yttre förbindelserna samt den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Utrikesministerns huvuduppgift är att för sin del trygga en följdriktighet i unionens yttre verksamhet, men inrättandet av uppgiften ändrar inte uppgiftsfördelningen mellan institutionerna. I kommissionen svarar unionens utrikesminister för de uppgifter som hör till de yttre förbindelserna samt för att samordna andra synpunkter i unionens yttre verksamhet. Utrikesministerns ställning behandlas närmare i kapitel 3.2.3.1.6.

Kommissionens sammansättning blev en central förhandlingsfråga vid regeringskonfe-

rensen. Det avgörande som togs in i det konstitutionella fördraget strävar efter att beakta både målet att säkerställa en balanserad representation av medlemsländerna och förbättra effektiviteten i kommissionens arbete. Jämställdheten mellan kommissionens ledamöter och ett kollegialt beslutsfattande är även enligt det konstitutionella fördraget en central grund för dess arbete. I kommissionen finns en medborgare från varje medlemsstat ända till slutet av mandatperioden för den första kommission som utnämns med stöd av det konstitutionella fördraget, dvs. fram till 2014. Därefter minskas antalet ledamöter i kommissionen så, att där är en medborgare från 2/3 av medlemsstaterna och 1/3 står utanför. Det konstitutionella fördraget ger dock Europeiska rådet möjlighet att genom ett enhälligt beslut ändra beslutet om kommissionens sammansättning utan någon regeringskonferens.

Europeiska rådet skall genom ett enhälligt europeiskt beslut anta regler i enlighet med vilka kommissionen minskas. I det konstitutionella fördraget bestäms dock att medlemskapet i kommissionen måste bygga på den jämlika rotation som ingick i Nicefördraget enligt vilken medlemsstaterna behandlas absolut jämlikt när det fattas beslut om i vilken ordning och hur länge deras medborgare skall vara ledamöter i kommissionen. Skillnaden mellan det totala antalet mandatperioder för medborgare i två olika medlemsstater får aldrig vara större än en.

I det konstitutionella fördraget ingår en ny bestämmelse, enligt vilken strävan alltid skall vara att bilda kommissionen inom ramen för denna jämlika rotation så att dess sammansättning ger uttryck för den demografiska och geografiska mångfalden i unionens medlemsstater. I en förklaring (nr 6) till artikel 1-26 som fogats till slutakten för regeringskonferensen betonas dessutom att kommissionen, när den inte längre har medborgare från alla medlemsstater, särskilt bör uppmärksamma nödvändigheten av att säkerställa full öppenhet i sina förbindelser med samtliga medlemsstater. Därför bör kommissionen även fortsättningsvis ha nära förbindelser med alla medlemsstater, oavsett om de har eller inte har en egen medborgare som kommissionsledamot, och i detta sammanhang bör kom-

missionen ta full hänsyn till de faktiska politiska, sociala och ekonomiska förhållandena i dessa medlemsstater.

I protokollet (nr 34) om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ anges att de kommissionsledamöter som tjänstgör vid den tidpunkt då fördraget om upprättande av en konstitution för Europa träder i kraft skall förbli i tjänst till dess att deras mandattid löper ut. Den dag då unionens utrikesminister utnämns måste dock den ledamot som har samma nationalitet som unionens utrikesminister avgå.

Valet av kommissionens ordförande görs av Europaparlamentet, som röstar om den kandidat som Europeiska rådet nominerat med kvalificerad majoritet med en enkel majoritet av dess ledamöter. Ändringen innebär att Europeiska rådet då det nominerar en kandidat skall ta hänsyn till resultatet av valet till Europaparlamentet. Dessutom skall det vid besättandet av posterna som kommissionens ordförande, Europeiska rådets ordförande och unionens utrikesminister på behörigt sätt tas hänsyn till den geografiska och demografiska mångfalden i unionen. Om kandidaten inte vinner understöd hos majoriteten i parlamentet, skall Europeiska rådet inom en månad föreslå en ny kandidat. Kvalificerad majoritet i Europeiska rådet är 72 procent av medlemsstaterna och 65 procent av folkmängden, eftersom beslutet inte baserar sig på kommissionens förslag. I sig innebär förslaget ingen stor förändring jämfört med nuläget, där parlamentet redan röstar om godkännande av kandidaten till ordförande för kommissionen, men reformen har i synnerhet i Europaparlamentet ansetts vara principiellt viktig.

Genom det konstitutionella fördraget kompletteras också Nicefördragets bestämmelser om stärkandet av ställningen för kommissionens ordförande i det interna arbetet inom kommissionen. Ordförandens ställning stärks genom att han ges makt att självständigt utnämna vice ordförande för kommissionen samt begära en enskild kommissionsledamot, inklusive unionens utrikesminister, att avgå. Inom ramen för gällande fördrag förutsätter dessa åtgärder kollegiets godkännande.

Det konstitutionella fördraget för inte med sig några ändringar i kommissionsledamöter-

nas ställning eller uppgifter med undantag för omständigheter som följer av utnämningen av unionens utrikesminister. Också förfarandet för val av kommissionsledamöter består, dock preciserat så att kommissionen utnämns av Europeiska rådet efter godkännande av Europaparlamentet. Tidigare har utnämningen gjorts av rådet. Konventets förslag, enligt vilket varje medlemsstat skulle ha nominerat tre kandidater till kommissionär, bland dem företrädare för båda könen, antogs inte vid regeringskonferensen.

3.2.3.1.6. Unionens utrikesminister

En av de centrala frågorna vid beredningen av det konstitutionella fördraget var en omorganisering av unionens yttre representation för att effektivera de yttre åtgärderna och förbättra unionens inflytande och synlighet. Det konstitutionella fördraget innehåller bestämmelser om inrättandet av unionens utrikesministers uppgift samt en europeisk avdelning för yttre åtgärder under unionens utrikesminister. Det nuvarande arrangemanget där den yttre representationens uppgifter sköts av den medlemsstat som för tillfället är ordförande för rådet, kommissionens ordförande och ledamöter, samt den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken anses allmänt vara splittrat och svårbegripligt.

Huvuduppgiften för unionens utrikesminister är enligt det konstitutionella fördraget att för sin del trygga följdriktigheten och samstämmigheten i unionens yttre åtgärder. Å ena sidan skall unionens utrikesminister leda och verkställa unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik med bistånd från en europeisk avdelning för yttre åtgärder. Å andra sidan är han en av kommissionens vice ordförande och svarar för unionens yttre förbindelser i kommissionen. I uppdraget för unionens utrikesminister förenas på så vis uppgifterna för den kommissionsledamot som nu svarar för de yttre förbindelserna och uppgifterna för den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Unionens utrikesminister bereder de ärenden som hör till unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och har i anslutning

till detta självständig initiativrätt oberoende av kommissionen. Han skall också vara ordförande för rådet för utrikes frågor, som beslutar om dessa frågor. Unionens utrikesminister förverkligar den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken med fullmakt av rådet och företräder unionen i ärenden som hör till det aktuella politikområdet.

Unionens utrikesminister skall inom kommissionen ha det ansvar som vilar på kommissionen för de yttre förbindelserna och för samordningen av övriga delar av unionens yttre åtgärder. Han är i egenskap av en av kommissionens vice ordförande fullvärdig ledamot av kommissionen. Unionens utrikesministers starka koppling till kommissionen tryggar kommissionens ställning i unionens yttre förbindelser. Samtidigt strävar man genom detta efter att inrättandet av uppgiften som unionens utrikesminister inte avsevärt skall påverka balansen mellan institutionerna.

Att koppla uppgiften som unionens utrikesminister till både rådet och kommissionen kan göra det praktiska utförandet utmanande. Man kan dock anse att arrangemanget samtidigt garanterar utrikesministerns politiska betydelse som unionens företrädare utåt.

Europeiska rådet utnämner unionens utrikesminister med kvalificerad majoritet i samförstånd med kommissionens ordförande och det kan avsätta honom enligt samma förfarande. Stats- eller regeringscheferna kom i juni 2004 överens om att Javier Solana, som är den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, utnämns till unionens utrikesminister den dag då det konstitutionella fördraget träder i kraft.

Enligt det konstitutionella fördraget sörjer också Europeiska rådets ordförande på sin nivå för unionens yttre representation i ärenden som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Detta får dock inte enligt en uttrycklig bestämmelse i det konstitutionella fördraget begränsa unionens utrikesministers befogenhet.

Det konstitutionella fördraget föregriper ett eget representationsnätverk för unionen i tredje land och internationella organisationer. Unionens delegationer skall lyda under ledning av unionens utrikesminister och verka i

nära samarbete med medlemsstaternas diplomatiska och konsulära beskickningar.

Unionens utrikesminister biträds enligt det konstitutionella fördraget av en europeisk avdelning för yttre åtgärder. Genom inrättandet av avdelningen strävar man också efter att effektivisera unionens yttre åtgärder och göra de yttre åtgärderna enhetligare. Avdelningen för yttre åtgärder skall bereda unionens utrikesministers åtgärder och bistå honom i skötseln av uppgifter. Det är sannolikt att avdelningen för yttre åtgärder kommer att ha betydande uppgifter i synnerhet inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Avdelningen för yttre åtgärder skall samarbeta med utrikesförvaltningarna i medlemsstaterna och bestå av tjänstemän från rådets generalsekretariat och berörda avdelningar inom kommissionen samt utsänd personal från medlemsstaternas nationella diplomat-tjänster. Avsikten är att det formellt skall fastställas hur den europeiska avdelningen för yttre åtgärder skall organiseras och arbeta i ett europeiskt beslut av rådet som antas efter det att fördraget trätt i kraft. Det är dock inte fråga om att skapa en ny institution inom unionen utan om en omorganisering av befintliga resurser.

I en förklaring (nr 24) som antagits av regeringskonferensen konstateras att förberedelser för att inrätta avdelningen för yttre åtgärder skall inledas så snart det konstitutionella fördraget har undertecknats. Avdelningen för yttre åtgärder kan dock inleda sin verksamhet först sedan det konstitutionella fördraget trätt i kraft. Förberedelser inleddes efter att fördraget undertecknats.

3.2.3.1.7. Europeiska unionens domstol

Huvuddragen i unionens domstolssystem i fråga om både organisation och verksamhet kvarstår som förut i det konstitutionella fördraget. Fördraget innehåller dock vissa betydande reformer i domstolssystemet. Bestämmelserna om domstolen finns i artikel I-29 i fördraget samt i del III avdelning VI kapitel I avsnitt 1 underavsnitt 5.

I det konstitutionella fördraget kallas domstolen som institution Europeiska unionens domstol (EU-domstolen). Till den hör domstolen, tribunalen och specialdomstolar.

Domstolen motsvarar den nuvarande Europeiska gemenskapernas domstol, som för närvarande också är namnet på hela institutionen. Tribunalen motsvarar för sin del nuvarande Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt.

Till förfarandet för val av domare och generaladvokater fogas ett nytt mellanskede. Genom det konstitutionella fördraget inrättas en kommitté som skall avge yttrande om de kandidater till domare och generaladvokater som medlemsstaterna nominerat har tillräckliga meriter för ämbetena.

Aven förfarandet för inrättandet av specialdomstolar ändras. I nuläget kan en specialdomstol inrättas genom enhälligt beslut av rådet, men enligt det konstitutionella fördraget skall detta ske genom en europeisk lag.

Kontroll- och uppföljningssystemet för medlemsstaternas försummelse av sina medlemsförpliktelser skall göras effektivare. I det konstitutionella fördraget ingår inte skedet för ett s.k. motiverat yttrande i förfarandet för bristande efterlevnad av domar för förseelser. Om kommissionen sålunda anser att den berörda medlemsstaten inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa en dom för förseelse mot en medlemsförpliktelse, kan kommissionen föra ärendet till domstolen för fastställande av ett standardbelopp eller vite, efter att ha gett staten tillfälle att framföra sina synpunkter. Om det är fråga om medlemsstatens dröjsmål med att verkställa en europeisk ramlag, kan kommissionen redan i klagomålet över dröjsmålet med verkställigheten begära att domstolen anger det standardbelopp eller vite som medlemsstaten skall betala.

I det konstitutionella fördraget utvidgas rätten att väcka talan på olika sätt. Talan om ogiltigförklaring och passivitetstalan kan i vissa fall väckas också mot unionens institutioner, organ och myndigheter, vilket inte är möjligt för närvarande. Talan om ogiltigförklaring kan också väckas mot ett europeiskt beslut av Europeiska rådet och passivitetstalan i en situation då Europeiska rådet har underlåtit att fatta ett beslut. Dessutom utvidgas fysiska och juridiska personers rätt att väcka talan. För närvarande är förutsättningen för enskilda personers rätt att väcka talan att det är fråga om ett beslut som riktats till honom

eller henne eller om en annan rättsakt som gäller honom eller henne direkt och särskilt. Enligt det konstitutionella fördraget kan en person utöver dessa väcka talan också mot restriktioner som gäller honom eller henne direkt och som inte förutsätter verkställighetsåtgärder.

Det allmänna systemet för domstolens behörighet utvidgas i och med det konstitutionella fördraget så att det gäller allt samarbete på området rättsliga och inrikes frågor. Det enda undantaget till dessa delar utgörs av en bestämmelse, enligt vilken domstolen på basis av bestämmelserna om polissamarbete och straffrättsligt samarbete i det konstitutionella fördraget inte skall vara behörig att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat eller av medlemsstaternas utövning av sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten. Motsvarande bestämmelse ingår för närvarande i avdelningen med bestämmelser om polissamarbete och straffrättsligt samarbete i EU-fördraget. Avdelningens övriga bestämmelser gällande domstolens behörighet försvinner i och med det konstitutionella fördraget. När det gäller rättsliga och inre angelägenheter försvinner alla de nuvarande särskilda förfarandena i EG-fördraget och det allmänna systemet kommer till alla delar att tillämpas på dem.

Däremot hör inte det konstitutionella fördragets bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken enligt huvudregeln till domstolens behörighet. Domstolen har dock behörighet att avgöra klagomål som anhängiggjorts i enlighet med de allmänna förutsättningarna för enskildas rätt att väcka talan och som gäller prövning av lagligheten i ett europeiskt beslut som innehåller inskränkande åtgärder och som fattats med stöd av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i det konstitutionella fördraget.

När det gäller begäranden om förhandsavgörande medförs förändringar av en bestämmelse, enligt vilken Europeiska unionens domstol skall meddela sitt avgörande inom kortast möjliga tid, om begäran om förhandsavgörande framförts i ett ärende vid en na-

tionell domstol angående en frihetsberövad person.

I det konstitutionella fördraget föreskrivs om ett särskilt förfarande för att konstatera lagligheten i de rättsakter som Europeiska rådet och rådet antar i ett sådant förfarande som enligt artikel I-59 eventuellt kan leda till att vissa av de rättigheter som den berörda medlemsstaten har till följd av konstitutionen upphävs. Domstolen kan pröva lagligheten i dessa rättsakter endast på begäran av den aktuella medlemsstaten och endast till den del det gäller efterlevnaden av procedurreglerna i artikel I-59. Saken behandlas vid ett särskilt, påskyndat förfarande. De nuvarande grundfördragen har inga bestämmelser om domstolens behörighet i en sådan situation.

3.2.3.1.8. Unionens övriga institutioner och dess rådgivande organ

Artiklarna I-30–I-32 i det konstitutionella fördraget innehåller bestämmelser om unionens övriga institutioner och rådgivande organ. De övriga institutionerna är Europeiska centralbanken och revisionsrätten. Rådgivande organ är Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén.

Europeiska centralbankens ställning, basuppgifter eller beslutsfattande föreslås inte bli ändrade i artikel I-30 i det konstitutionella fördraget. En betydande reform i anslutning till bankens verksamhet är dock det att rådet skall utnämna bankdirektionens medlemmar med kvalificerad majoritet, inte längre enhälligt. Detta ansågs bättre motsvara rådande praxis inom unionen, där besluten om centrala personutnämningar görs med kvalificerad majoritet.

Dessutom har också Europeiska centralbanken juridiskt definierats som en institution inom unionen och omfattas alltså främst av samma allmänna regler som andra institutioner.

Det konstitutionella fördraget för inte med sig några ändringar i revisionsrättens ställning eller uppgifter. Språkdräkten i artikel I-31 preciserades dock vid regeringskonferensen så att man där entydigt konstaterar att revisionsrätten skall vara en institution.

Även bestämmelser om Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har

tagits in i det konstitutionella fördraget i nästan nuvarande form. Inga ändringar görs i deras uppgifter eller sammansättning. Förändringar medförs dock av den rätt som beviljats Regionkommittén att i enlighet med artikel III-365 väcka talan vid unionens domstol för att tillvarata sina rättigheter samt rätten att föra en fråga som gäller efterlevnaden av subsidiaritetsprincipen till domstol för avgörande då det är fråga om en rättsakt som inte kan antas utan att Regionkommittén hörts.

3.2.3.1.9. Övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ

Flera övergångsbestämmelser ansluter sig till bestämmelserna i det konstitutionella fördraget om institutioner och organ. Det huvudsakliga syftet med dem är att säkerställa att de nya arrangemangen kan införas så smidigt som möjligt med beaktande av utgången av olika mandatperioder och förläggningen av val. Övergångsbestämmelserna användes vid regeringskonferensen dock också som en delfaktor i förhandlingarna med hjälp av vilken de medlemsstater som haft en reserverad hållning till reformerna kunde fås att ställa sig bakom vissa avgöranden.

De egentliga övergångsbestämmelserna för institutionerna och organen finns i protokollet (nr 34) om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ i det konstitutionella fördraget. Bestämmelserna gäller Europaparlamentet, Europeiska rådet och rådet, Europeiska kommissionen, unionens utrikesminister, rådets generalsekreterare, den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt rådets biträdande generalsekreterare och unionens rådgivande organ. Vissa övergångsbestämmelser finns dock även i de bestämmelser som gäller institutioner och organ i det konstitutionella fördraget.

Bestämmelserna om Europeiska rådet och dess ordförande träder i kraft omedelbart efter det att det konstitutionella fördraget trätt i kraft. Förberedelserna för utnämningen av en ordförande för Europeiska rådet startar sannolikt redan i god tid innan fördraget träder i kraft.

I enlighet med övergångsbestämmelserna i det konstitutionella fördraget om definitionen

av kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och rådet skall det nuvarande röstviktningssystemet vara i kraft fram till den 31 oktober 2009. Den nya definitionen av kvalificerad majoritet som baserar sig på s.k. dubbelmajoritet skall träda i kraft den 1 november 2009 efter det val till Europaparlamentet som hålls samma år då även ett beslut om Europaparlamentets sammansättning fattats.

Också de bestämmelser om definitionen av kvalificerad majoritet som ingår i det konstitutionella fördraget och som gäller fall där inte alla rådsmedlemmar deltar i en omröstning skall träda i kraft den 1 november 2009. Till dessa räknas bl.a. bestämmelser om beslutsfattande på området för fördjupat samarbete och strukturerat samarbete, beslut om att upphäva vissa unionsrättigheter för en medlemsstat, meddelande av rekommendationer som gäller alltför stora underskott till en medlemsstat samt beslutsfattande som gäller euroområdet. I fråga om dessa bestämmelser skall det nuvarande röstviktningssystemet tillämpas fram till den 31 oktober 2009.

När det gäller ordförandeskapet i rådet bestäms i det konstitutionella fördraget att Europeiska rådet efter att fördraget trätt i kraft fattar ett beslut om hur rotationen av ordförandeskapet i rådet skall ske i enlighet med principen om jämlik rotation. Innehållet i beslutet har dock avtalats redan på förhand och har skrivits in i en förklaring (nr 4) som fogats till slutakten för regeringskonferensen.

Sedan det konstitutionella fördraget i kraft skall Europeiska rådet med kvalificerad majoritet fastställa en förteckning över råds-konstellationer utöver rådet för allmänna frågor och rådet för utrikes frågor. Enligt övergångsbestämmelserna kan de övriga råds-konstellationerna fastställas genom ett europeiskt beslut som fattas med enkel majoritet i rådet för allmänna frågor tills Europeiska rådets beslut har trätt i kraft. På så vis säkerställs att rådets arbete fortgår så smidigt som möjligt i olika konstellationer. De övriga bestämmelserna om rådet i det konstitutionella fördraget skall träda i kraft omedelbart när det konstitutionella fördraget träder i kraft.

Bestämmelserna om Europaparlamentet träder i kraft omedelbart när det konstitutionella fördraget träder i kraft. I protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institu-

tioner och organ fastställs att antalet företrädare vid Europaparlamentet som väljs från varje medlemsstat skall hållas på nuvarande nivå till slutet av mandatperioden 2004–2009. I god tid före 2009 års val till Europaparlamentet skall Europeiska rådet enhälligt och på initiativ av Europaparlamentet fatta ett europeiskt beslut om fastställande av Europaparlamentets sammansättning i enlighet med kriterierna i artikel I-20 så att representationen är degressivt proportionell och minst 6 och högst 96 företrädare får väljas från varje medlemsstat.

Unionens utrikesminister skall tillträda sin tjänst genast efter det att det konstitutionella fördraget trätt i kraft. När det gäller kommissionen och unionens utrikesminister ansluter sig de egentliga övergångsbestämmelserna till villkoret för kommissionens sammansättning i det konstitutionella fördraget, enligt vilket det skall finnas en medborgare från varje medlemsstat i kommissionen. Därför skall mandattiden löpa ut för den ledamot som har samma nationalitet som unionens utrikesminister den dag då unionens utrikesminister utnämns.

När det gäller rådets generalsekreterare som den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och rådets biträdande generalsekreterare bestäms i det konstitutionella fördraget att deras mandatperioder löper ut den dag då det konstitutionella fördraget träder i kraft. Detta är en konsekvens av att posten som unionens utrikesminister inrättas och den höga representantens uppgift därmed upphör. Rådet utnämner en ny generalsekreterare för rådet med kvalificerad majoritet.

När det gäller de rådgivande organen, dvs. Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén bestäms i övergångsbestämmelserna att platsfördelningen i dem skall vara oförändrad tills rådet på initiativ av kommissionen har fastställt deras sammansättning genom ett enhälligt europeiskt beslut.

3.2.3.2. Beslutsförfaranden

I det konstitutionella fördraget reduceras antalet beslutsförfaranden i unionen och det görs klarare skillnad än nu mellan de olika

förfarandena och de akter som skall antas i enlighet med dem. Förfarandena indelas i lagstiftningsförfarande och övriga förfaranden. Enligt det konstitutionella fördraget skall indelningen i regel tillämpas på alla andra politikområden utom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, där unionens institutioner enligt det konstitutionella fördraget inte kan anta akter som klassificeras som lagstiftning. Lagstiftningsförfarandet skall alltid tillämpas när europeiska lagar och ramlagar antas. Lagstiftningsakter kan antas endast av ministerrådet och Europaparlamentet gemensamt eller i särskilda fall av endera av dessa institutioner, varvid den andra institutionen deltar i antagandet av akten utan egentlig godkännanderätt. Genom de övriga förfarandena som fastställs i det konstitutionella fördraget kan särskilt angivna institutioner anta akter som inte klassificeras som lagstiftning.

Enligt det konstitutionella fördraget skall det ordinarie lagstiftningsförfarandet utgöra huvudregel när det gäller lagstiftningsförfarandet. I praktiken är det nästan identiskt med det nuvarande medbeslutandeförfarandet. De små förändringarna i medbeslutandeförfarandets förfaranden framhäver Europaparlamentets och rådets jämbördiga ställning. Principen är den att lagar och ramlagar skall antas på förslag av kommissionen och att ministerrådet och Europaparlamentet skall vara jämbördiga lagstiftare. Det enda undantaget från kommissionens exklusiva initiativrätt när det gäller lagstiftningsförfarandet är det straffrättsliga samarbetet och polissamarbetet, där medlemsstaterna i enlighet med en specialbestämmelse har initiativrätt på samma sätt som kommissionen. När det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpas skall rådet alltid besluta med kvalificerad majoritet och Europaparlamentet med en majoritet av sina ledamöter. I fråga om enskilda rättsgrundsbestämmelser eller särskilda bestämmelser kan lagstiftaren åläggas att höra unionens andra institutioner eller rådgivande organ.

Enligt det konstitutionella fördraget skall dessutom särskilda lagstiftningsförfaranden tillämpas på vissa områden där unionens särskilda karaktär förutsätter självständiga beslutsförfaranden eller som är synnerligen känsliga för medlemsstaterna politiskt sett.

Enligt de särskilda lagstiftningsförfarandena antas europeiska lagar och ramlagar antingen av Europaparlamentet, varvid ministerrådet deltar i förfarandet, eller av ministerrådet, varvid Europaparlamentet deltar i förfarandet. Indelningen i det ordinarie lagstiftningsförfarandet och särskilda lagstiftningsförfaranden återspeglas genomgående i det konstitutionella fördraget så att man när det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpas helt enkelt hänvisar till antagandet av europeiska lagar och ramlagar. När särskilda lagstiftningsförfaranden används hänvisar man i fördraget till rådets eller Europaparlamentets europeiska lagar eller ramlagar och det förfarande som skall iakttas har skrivits in särskilt i respektive artikel. Detta framhäver det ordinarie lagstiftningsförfarandets karaktär av huvudregel.

I det konstitutionella fördraget utvidgas tillämpningsområdet för det ordinarie lagstiftningsförfarandet avsevärt jämfört med användningsområdet för det nuvarande medbeslutandeförfarandet. Förfarandet skall tillämpas på 86 områden i stället för de nuvarande 37. På inalles 30 områden övergår man från ett annat förfarande, där Europaparlamentet för närvarande inte har jämbördig ställning som lagstiftare tillsammans med rådet, till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Betydelsefulla nya områden där det ordinarie lagstiftningsförfarandet börjar användas är bl.a. vissa jordbruks- och fiskeripolitiska frågor samt straffrättsligt samarbete och polis-samarbete. På sammanlagt 19 områden är det fråga om en ny rättsgrund och de omfattar såväl interna utvidgningar av politikområden som helt nya politikområden. Det ordinarie lagstiftningsförfarandet skall tillämpas på nästan alla områden som omfattas av de nya rättsgrunderna.

Enligt det konstitutionella fördraget skall särskilda lagstiftningsförfaranden tillämpas på sammanlagt 30 områden. Särskilda lagstiftningsförfaranden används vid sammanlagt sex olika slags förfaranden. Till dem hör budgetförfarandet, förfarandet för antagande av Europaparlamentets lagar (sammanlagt tre områden där det krävs rådets och kommissionens godkännande) samt förfarandena för antagande av rådets lagar (fyra olika förfaranden, där det på fem områden krävs enhäl-

lighet och Europaparlamentets godkännande, på 17 områden krävs enhällighet och hörande av Europaparlamentet, på ett område krävs kvalificerad majoritet och Europaparlamentets godkännande samt på tre områden kvalificerad majoritet och hörande av Europaparlamentet). Budgetförfarandet behandlas separat i kapitel 3.2.1.9. De områden där Europaparlamentet antar europeiska lagar eller ramlagar är sådana där parlamentet för närvarande agerar självständigt. Nästan alla områden där rådet antar europeiska lagar eller ramlagar är sådana där rådet även för närvarande agerar antingen ensamt eller efter att ha fått Europaparlamentets godkännande eller efter att ha hört Europaparlamentet.

När det gäller rådets beslutsfattande övergår man enligt det konstitutionella fördraget från enhälliga beslut till beslut med kvalificerad majoritet på sammanlagt 17 områden. På 13 av dessa områden börjar man också använda det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Betydelsefulla områden där man övergår till beslut med kvalificerad majoritet är bl.a. beslut om kontrollförfaranden vid utövandet av genomförandebefogenheter (nuvarande s.k. kommittébeslut), sociala trygghetsförmåner i samband med fri rörlighet för arbetstagare samt straffrättsligt samarbete. Beslut med kvalificerad majoritet tillämpas även på så gott som alla nya rättsgrunder i rådet. Till den del som den nuvarande artikel 308 i EG-fördraget ha använts som rättsgrund för antagandet av rättsakter på områdena för de nya rättsgrunderna innebär detta att man övergår från beslut med enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet. I rådet bibehålls dock beslut med enhällighet på vissa områden där medlemsstaterna anser det viktigt att trygga sina påverkansmöjligheter fullt ut (t.ex. harmonisering av den indirekta beskattningen, vissa socialpolitiska och miljöpolitiska frågor, åtgärder som gäller energibeskattningen).

På vissa områden som omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet innehåller det konstitutionella fördraget en s.k. nödbromsmekanism. Dessa områden är sociala trygghetsförmåner på området för fri rörlighet för arbetstagare (artikel III-136) och tillnärmning av specifika delar av det straffrättsliga förfarandet (artikel III-270.2) och av brottsrekvisit

och påföljder (artikel III-271.1 och III-271.2). Det är möjligt att tillgripa förfarandet, om en medlemsstat anser att ett utkast till lagstiftning kan påverka grundläggande aspekter av dess sociala trygghetssystem (artikel III-136) eller grundläggande aspekter av dess straffrättsliga system (artiklarna III-270 och III-271). Medlemsstaten kan då begära att saken överlämnas till Europeiska rådet och att förfarandet tillfälligt upphävs. Europeiska rådet skall då inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet antingen hänskjuta saken till rådet som fortsätter förfarandet eller begära att kommissionen lägger fram ett nytt utkast. Nödbromsmekanismen är ett helt nytt förfarande på dessa områden som omfattas av lagstiftningsförfarandet. På området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken används en motsvarande nödbromsmekanism redan nu (artikel 23.2 i EU-fördraget) och den ingår också i det konstitutionella fördraget (artikel III-300.2).

Enligt det konstitutionella fördraget kan unionens institutioner i vissa fall anta akter också i enlighet med andra förfaranden än lagstiftningsförfarandet. Till dessa förfaranden hör de andra förfaranden som grundar sig direkt på det konstitutionella fördraget, förfarandet som grundar sig på delegering av befogenhet samt genomförandeförfarandena. Europeiska lagar och ramlagar kan inte antas i enlighet med dessa förfaranden, utan endast europeiska förordningar och/eller beslut.

I fall som särskilt anges i det konstitutionella fördraget kan Europeiska rådet, rådet, kommissionen och Europeiska centralbanken anta akter direkt med stöd av fördraget. Då iakttar behörig institution förfarandet enligt bestämmelsen i fråga.

Genom europeiska lagar och ramlagar kan till kommissionen dessutom delegeras befogenhet att anta delegerade europeiska förordningar som kan komplettera eller ändra vissa icke väsentliga delar av en europeisk lag eller ramlag. Då fastställer den som utövar lagstiftningsbefogenheten (rådet och Europaparlamentet) i den europeiska lagen eller ramlagen uttryckligen de villkor som skall gälla för delegeringen. Vardera lagstiftaren får självständigt besluta att återkalla delegeringen. En delegerad europeisk förordning kan träda i kraft endast om rådet eller Europapar-

lamentet inte har gjort några invändningar inom den angivna tidsfristen. Möjligheten att delegera lagstiftningsbefogenhet till kommissionen är ett nytt förfarande i unionens beslutssystem. Avsikten med det är att effektivisera lagstiftarens verksamhet genom att befria den från behandlingen av tekniska detaljer.

Enligt det konstitutionella fördraget kan kommissionen anta genomförandeakter, om det krävs enhetliga villkor på unionsnivå för genomförandet av unionens rättsligt bindande akter, varvid kommissionen genom dessa akter tilldelas genomförandebefogenheter. I vederbörligen motiverade fall kan också rådet tilldelas genomförandebefogenheter. Genomförandeakter som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skall alltid antas av rådet. Utövandet av genomförandebefogenheter som tillkommer kommissionen motsvarar i stora drag det nuvarande kommittéförfarandet. Efter att det konstitutionella fördraget trätt i kraft skall det antas en ny europeisk lag om kommittésystemet, som ersätter det nuvarande s.k. kommittologibeslutet (rådets beslut 1999/468/EG, EGT L 184, 17.7.1999, s.23). Det nuvarande kommittologibeslutet har antagits med stöd av artikel 202 i EG-fördraget genom enhälligt beslut av rådet. Den europeiska lagen om kommittésystemet skall däremot antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, så Europaparlamentet deltar i antagandet av den som jämbördig lagstiftare tillsammans med rådet. Detta kan ha en inskränkande inverkan på medlemsstaternas kontrollbefogenhet när det gäller kommittéförfarandets framtida former, trots att den europeiska lagen enligt en uttrycklig bestämmelse i det konstitutionella fördraget (artikel I-37.3) endast skall gälla medlemsstaternas möjligheter att kontrollera utövandet av genomförandebefogenheterna. Kommissionen har redan år 2002 utarbetat ett förslag till beslut av rådet om ändring av beslut 1999/468/EG om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter (KOM(2002) 719 slutlig). Kommissionen har dessutom våren 2004, precis innan det konstitutionella fördraget färdigställdes, givit ett ändrat förslag till rådets beslut (KOM(2004) 324 slutlig) som gäller genomförandet av de

rättsakter som utfärdas enligt det medbeslutandeförfarande som avses i artikel 251 i EG-fördraget. Förslagets utgångspunkt är att Europaparlamentet och rådet ställs i en jämbördig ställning i fråga om genomförandet av de rättsakter som utfärdas enligt medbeslutandeförfarandet.

Det konstitutionella fördraget innehåller inga exakta bestämmelser om när och i vilken omfattning den nya möjligheten att delegera befogenhet till kommissionen skall användas. Tillämpningsområdet för akter som antas med stöd av delegerad befogenhet i förhållande till såväl lagstiftningsakterna som genomförandeakternas område tar form först i praktiken. Skapandet av det nya förfarandet kommer ändå sannolikt att innebära å ena sidan att de europeiska lagar och ramlagar som antas i enlighet med lagstiftningsförfarandet är mindre detaljerade än de rättsakter som för närvarande antas i enlighet med förfaranden som motsvarar lagstiftningsförfarandet. Det är också möjligt att antalet akter som antas i enlighet med lagstiftningsförfarandet minskar något. Å andra sidan är det sannolikt att en del av de saker som för närvarande behandlas i enlighet med kommittéförfarandet med stöd av befogenhetsdelegeringen överförs till kommissionens befogenhet. Till följd av detta överförs kontrollen över kommissionens befogenhet från området för medlemsstaterna kontrollbefogenhet, som de utövat i enlighet med kommittéförfarandet, till området för den kontrollbefogenhet som hänförs till delegeringen av rådets och Europaparlamentets befogenheter.

I det konstitutionella fördraget intogs ingen generalklausul om det öppna samordningsförfarandet, trots att konventet funderade på saken. Ett motsvarande förfarande ingår dock i vissa rättsgrundsbestämmelser (artiklarna socialpolitik III-213, forskning III-250, folkhälsa III-278 och industri III-279). På dessa områden är det således fråga om verksamhet som omfattas av unionens befogenheter, inte egentligen om det öppna samordningsförfarandet. På andra områden där metoden tillämpas inom EU bibehålls det öppna samordningsförfarandet som ett smidigt redskap för politiskt samarbete mellan medlemsstaterna som inte regleras i det konstitutionella fördraget.

3.2.3.3. Unionens rättsakter

Förenklingen och klarläggandet av unionens normsystem är en av de viktigaste reformerna i det konstitutionella fördraget. Reformen av normsystemet har nära koppling till reformen av beslutsförfarandena och i synnerhet till en tydligare åtskillnad mellan lagstiftningsförfarandet och förfarandet för antagande av akter på lägre nivå. Till följd av denna åtskillnad kunde unionens normsystem utvecklas så att det bättre motsvarar normsystemen enligt medlemsstaternas rättsordningar. Dessutom gör slopandet av pelarindelningen det möjligt att använda enhetliga typer av akter på unionens alla verksamhetsområden. De viktigaste reformerna är att antalet akter minskar, att de får nya benämningar och att de olika typerna av akter kopplas ihop med förfarandet för att anta dem. Till följd av reformerna kan unionens normhierarki ges en klarare utformning än med det nuvarande systemet.

I och med det konstitutionella fördraget minskar antalet olika typer av akter från nuvarande cirka 15 till 6. Detta beror framför allt på att pelarstrukturen slopas, vilket gör det möjligt att använda samma typer av akter på unionens alla verksamhetsområden, inklusive rättsliga och inrikes frågor och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Till skillnad från andra områden skall dock endast europeiska beslut användas på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken till följd av områdets karaktär. Även på vissa andra områden har de typer av akter som skall användas begränsats för vissa funktioners del.

I det konstitutionella fördraget har akternas benämningar ändrats så att de motsvarar de benämningar som används inom medlemsstaternas rättsordningar. De nya benämningarna uttrycker också klarare det förfarande som använts för att anta akterna och deras rättsliga karaktär när det gäller såväl deras rättsverkningar som deras ställning i normhierarkin. Akter som nämns i det konstitutionella fördraget är europeiska lagar, europeiska ramlagar, europeiska förordningar, europeiska beslut samt rekommendationer och yttranden.

I det konstitutionella fördraget indelas akterna till skillnad från det nuvarande systemet

i två kategorier i enlighet med förfarandena för deras antagande: akter som antas i enlighet med lagstiftningsförfarandet och akter som antas i enlighet med andra förfaranden än lagstiftningsförfarandet. Lagstiftningsakter är europeiska lagar och europeiska ramlagar. Icke-lagstiftningsakter är europeiska förordningar, europeiska beslut, rekommendationer och yttranden. Denna indelning är av betydelse för normhierarkin, eftersom lagstiftningsakterna i regel kan anses vara överordnade icke-lagstiftningsakterna, även om det konstitutionella fördraget inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse om hierarkin. Indelningen är också av betydelse därför att de nationella parlamentens kontroll över subsidiaritetsprincipen skall rikta sig endast mot lagstiftningsakterna och rådets möten skall vara offentliga endast när det behandlar lagstiftningsakter.

I det konstitutionella fördraget indelas akterna också i två kategorier i enlighet med deras bindande verkan: bindande och icke-bindande akter. Bindande akter är europeiska lagar, europeiska ramlagar, europeiska förordningar och europeiska beslut. Rekommendationer och yttranden är icke-bindande akter. Rättsverkningarna för de olika typerna av akter har angetts i det konstitutionella fördraget och enligt det nya systemet motsvarar de i stora drag bestämmelserna i artikel 249 i EG-fördraget. Europeiska lagars rättsverkningar motsvarar de nuvarande förordningarnas rättsverkningar. Europeiska ramlagars rättsverkningar motsvarar direktivens rättsverkningar. I vissa rättsgrundsbestämmelser i del III i det konstitutionella fördraget, i synnerhet på områdena för s.k. stödjande åtgärder (artikel I-17), bestäms ändå att lagarna och ramlagarna inte kan omfatta harmonisering av medlemsstaternas lagar eller förordningar. Europeiska förordningar kan ha samma rättsverkningar som antingen de nuvarande förordningarna eller direktiven. Europeiska beslut motsvarar vad rättsverkningarna beträffar i första hand de nuvarande besluten, men definitionen är något vidare, eftersom ett europeiskt beslut till skillnad från den nuvarande definitionen av beslut också kan vara allmänt förpliktande och inte bindande bara för de instanser som anges i beslutet. Syftet med den utvidgade definitionen

är att möjliggöra användning av europeiska beslut även på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt att täcka de s.k. atypiska beslut som används redan nu och som inte har någon egentlig målgrupp.

Den normhierarki som följer av att det görs klarare skillnad i det konstitutionella fördraget mellan lagstiftningsbefogenheten och genomförandebefogenheten samt de akter som antagits med stöd av dessa befogenheter bringar klarhet i förhållandena mellan de akter som används inom unionen. Normhierarkin omfattar i stora drag tre nivåer: lagar och ramlagar står överst i hierarkin, under dem står kommissionens delegerade förordningar och på den lägsta nivån återfinns kommissionens och rådets genomförandeakter. Rekommendationer och yttranden är inte bindande akter så de kan egentligen inte placeras in i normhierarkin. De kan närmast inverka på tolkningen. Man måste ändå lägga märke till att det konstitutionella fördragets bestämmelser om akterna inte entydigt leder till att delegerade förordningar skulle ha en högre ställning i rättsaktshierarkin än genomförandeakterna. Trots att det konstitutionella fördraget inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse om normhierarkin eller hur normkonflikter skall lösas torde det vara klart att akter på lägre nivå inte får stå i konflikt med akter på högre nivå och att i en konkret konfliktsituation kan akter på lägre nivå inte tillämpas. Akter på lägre nivå kan inte heller antas utan att en akt på högre nivå innehåller ett uttryckligt bemyndigande att anta den.

I praktiken förverkligas normhierarkin enligt det konstitutionella fördraget klart bara på de områden där lagstiftningsförfarandet används utan undantag. Exempelvis på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken kan de europeiska besluten således inte utan problem placeras in i normhierarkin. Detsamma gäller de områden där rättsakter kan antas både i enlighet med lagstiftningsförfarandet (europeiska lagar och ramlagar) och direkt med stöd av en specialbestämmelse i det konstitutionella fördraget (rådets europeiska förordningar och beslut). Som exempel kan nämnas jordbruks- och fiskeripolitiken (artikel III-231). I det konstitutionella fördraget avgränsas inte heller tillämpningsområdena för de olika slags akter-

na exakt ens på de områden där de huvudregelens typiska typer av akter används. Sålunda blir både området för lagstiftningen och förhållandet mellan användningsområdet för delegerade akter och genomförandeakter i någon mån oklart. Avgörandet av dessa frågor överlämnas i stor utsträckning åt framtida lagstiftnings- och domstolspraxis.

3.2.3.4. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Unionens institutionella ram

Finlands centrala mål under regeringskonferensen var att de institutionella bestämmelserna skulle preciseras så att jämvikten mellan institutionerna, medlemsstaternas jämlikhet och en bred tillämpning av gemenskapsmetoden tryggas (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd). Riksdagens stora utskott preciserade i sitt utlåtande, som utrikesutskottet omfattade, att ett väl avvägt slutresultat kräver att konventets förslag om ordförandeskapet i ministerrådet, kommissionens sammansättning, definitionerna av Europeiska rådets och unionens utrikesministers uppgifter och majoritetskravet för beslut med kvalificerad majoritet ändras. (StoUU 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd).

De grundläggande principerna för unionens institutionella ram förblir oförändrade i det konstitutionella fördraget med undantag för vissa ändringar, av vilka de viktigaste är att Europeiska rådet ändras till en unionsinstitution och ställs under EU-domstolens tillsyn samt att en ordförande för längre tid utnämns för Europeiska rådet, att Europaparlamentets ställning stärks och att det inrättas en befattning som utrikesminister för unionen. I det konstitutionella fördraget företas dessutom vissa ändringar i institutionens sammansättningar. De kan ändå inte som sådana anses rubba jämvikten mellan institutionerna. Viktiga resultat med avseende på bedömningen av Finlands mål är att lagstiftningsförfarandet blir huvudregel när unionens lagstiftning skall antas, att medlemsstaternas gemensamma roterande ordförandeskap i stora drag förblir oförändrat samt att medlemskap i kommissionen skall grunda sig på absolut

jämlikhet. Trots att den lösning med dubbel majoritet som nåddes för rådets del inte helt motsvarar Finlands mål, gör den ändå att Finland behåller en proportionell ställning som nästan motsvarar nuläget, vilket samtidigt underlättar beslutsfattandet i rådet rent allmänt. Att Europeiska rådets ställning stärks klart motsvarar inte Finlands mål, men även till denna del kan det ses som synnerligen positivt att de allmänna institutionella reglerna börjar tillämpas på Europeiska rådet till följd av dess ställning som institution.

Europaparlamentet

Finland ansåg att konventets förslag gällande Europaparlamentet till övervägande del var förenliga med Finlands uppfattning, och att det inte förelåg några större ändringsbehov. Finland ansåg det inte vara nödvändigt att ändra grunderna för platsfördelningen i Europaparlamentet, utan ansåg det vara viktigt att principen om degressiv proportionalitet definieras så, att den inte innebär några väsentliga förändringar i den nuvarande platsfördelningen. Dessutom understödde Finland att överenskommelser om ändrad platsfördelning alltid bör ingås separat vid en regeringskonferens, inte genom europeiska beslut som Europeiska rådet fattar (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd).

Det kan anses att slutresultatet för Europaparlamentets del i huvudsak motsvarar Finlands mål. Det konstitutionella fördraget ändrar inte principerna för platsfördelningen i parlamentet och det har således ingen inverkan på den rådande balansen i parlamentet som grundar sig på degressiv proportionalitet. Trots att den detaljerade platsfördelningen i parlamentet inte fastställs i det konstitutionella fördraget utan genom ett europeiskt beslut av Europeiska rådet sker detta ändå med enhällighet. Dessutom är angivandet av minimiantalet platser i synnerhet för unionens minsta medlemsstater en viktig garanti för att de behåller en tillräcklig minimirepresentation med tanke på möjligheterna att delta och påverka. Den motsvarande begränsningen av maximiantalet platser gör att ingen medlemsstat kan öka sitt proportionella inflytande så att det blir större än i nuläget.

Europeiska rådet

Under de förhandlingar som ledde till det konstitutionella fördraget förhöll sig Finland skeptiskt till förslaget att Europeiska rådet får officiell status och en ordförande för längre tid. Eftersom Europeiska rådets ställning har nära koppling till helhetslösningen gällande institutionerna, inklusive sättet att räkna kvalificerad majoritet i rådet, sattes som villkor för att lösningen skulle godkännas att jämvikten mellan institutionerna och jämlikheten mellan medlemsstaterna tryggas i den helhet som unionens beslutssystem utgör. I det konstitutionella fördraget är den institutionella helhetslösningen en kompromiss och i förhandlingarna var det motiverat att godkänna stärkandet av Europeiska rådet som en del av denna kompromiss (UtUB 2/2006 rd). Finland ansåg också att samma principer bör tillämpas på Europeiska rådet som på andra institutioner, också domstolens behörighet att pröva lagligheten hos dess åtgärder. Stora utskottet förhöll sig dessutom skeptiskt till att konstitutionella befogenheter förs över från medlemsstaterna på Europeiska rådet genom fullmaktsklausuler (StoUU 2/2003 rd).

I fråga om ordförandeskapet för Europeiska rådet förutsatte Finland att ordförandens uppgifter avgränsas noga och att kraven på ordförandens oavhängighet och självständighet är desamma som kraven på kommissionens andra ledamöter (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd). Statsrådet ansåg det också vara särskilt viktigt att ordföranden inte ges sådana uppgifter som styr arbetet i ministerrådet och för ordföranden bör inte heller upprättas en sådan beredningsstruktur som konkurrerar med de övriga institutionerna (SRR 2/2003 rd).

I fråga om Europeiska rådet kan det delvis anses att lösningen i det konstitutionella fördraget innebär att Europeiska rådets nuvarande ställning blir mera officiell. Europeiska rådets egentliga uppgifter förblir i huvudsak oförändrade, och i dem ingår inte utövning av lagstiftande och verkställande makt. Europeiska rådets befogenhet att anta europeiska beslut ökar dock dess betydelse även som en institution som fattar rättsligt bindande beslut. Dessutom är det sannolikt att institutionaliseringen och utnämmandet av en ordförande för längre tid i praktiken stärker Euro-

peiska rådets ställning. Detta är en utmaning som även Finland för egen del måste svara på genom att också i framtiden arbeta för jämvikt mellan institutionerna samt en effektiv och omfattande tillämpning av gemenskapsmetoden.

Å andra sidan försätter institutionaliseringen också Europeiska rådet i samma position som andra institutioner och främjar bl.a. en öppen och ansvarsfull verksamhet. Som institution är Europeiska rådet skyldigt att arbeta så öppet som möjligt för att främja god förvaltning och säkerställa civilsamhällets möjligheter att delta. Även unionens lagstiftning om öppenhet och offentlighet i fråga om handlingar skall tillämpas på det. Europeiska rådet skall också föra en öppen och regelbunden dialog med intresseorganisationer och med civilsamhället. Dessutom ställs dess verksamhet under domstolens tillsyn på det sätt som Finland förutsatt.

Uppgifterna och ställningen för den långvarigare ordföranden för Europeiska rådet ändrades inte mera under regeringskonferensen jämfört med konventets förslag. För ordföranden upprättades inte någon separat beredningsstruktur. I enlighet med artikel I-24 skall rådet i konstellationen allmänna frågor ansvara för att förbereda Europeiska rådets möten och i det praktiska arbetet skall Europeiska rådet och dess ordförande bistås av rådets sekretariat. Rådet i konstellationen allmänna frågor skall också säkerställa uppföljningen av Europeiska rådets möten tillsammans med Europeiska rådets ordförande och kommissionen. Rådet i konstellationen allmänna frågor spelar således en central roll för att främja samarbetet mellan Europeiska rådet och kommissionen och för att balansera deras roller. I praktiken är det den stat som för tillfället är ordförande i rådet som ställs inför utmaningen. När det gäller yttre förbindelser innehas motsvarande position av rådet i konstellationen utrikes frågor, som fattar beslut om unionens yttre åtgärder på grundval av de strategiska riktlinjer som Europeiska rådet anger och säkerställer följdriktigheten i unionens åtgärder inom denna sektor. Det är således av största vikt att det råder ett balanserat förhållande till unionens utrikesminister, som är ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor.

Att Europeiska rådets roll förändras är också av betydelse för relationerna mellan statsorganen i Finland. Enligt grundlagsutskottet kan Europeiska rådets status som officiell institution i unionen inte vara utan betydelse med tanke på proceduren mellan republikens president och statsrådet. Frågan är i sista hand att grundlagens 93 § 2 mom. hänvisar den nationella beredningen av beslut som fattas i unionen till statsrådets befogenhet (GrUU 10/1998 rd, s. 25) och att bestämmelserna i 1 mom. av samma paragraf tillämpas på beredning av ändringar av unionens grundfördrag - i framtiden Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa (RP 1/1998 rd, s. 147) (GrUU 7/2003 rd). Riksdagens utrikesutskott och stora utskottet betonade också behovet av att säkerställa riksdagens konstitutionella rätt att få information och att delta, om Europeiska rådet ges officiell status. Detta gäller entydigt även unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, som tydligt hör till statsrådets befogenhet. (UtUB 4/2003 rd, UtUB 2/2006 rd, StoUU 2/2003 rd, Sto UU 2/2006 rd). I förarbetena till Finlands grundlag har man betonat samarbetet mellan statsrådet och republikens president på utrikes- och säkerhetspolitikens område genom att konstatera att i synnerhet vid beredningen av ärenden som hör till unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik skall statsrådet under fasta former samarbeta med presidenten. En fast samverkan mellan presidenten och statsrådet både på området för Finlands allmänna utrikespolitik och Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik är nödvändig för att garantera att utrikespolitiken är enhetlig och konsekvent. (RP 1/1998, s. 147 och GrUB 10/1998, s. 24–25). Det är särskilt viktigt att statsrådet ser till att hålla kontakt med riksdagen vid rätt tidpunkt i de fall där Europeiska rådet antar rättsligt bindande europeiska beslut.

Ministerrådet

Ett av Finlands viktigaste mål var att rådets ordförandesystem även i fortsättningen skall basera sig på jämlik rotation mellan medlemsstaterna (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd). Till denna del motsvarar det konstitutionella fördraget väl Finlands mål, med undan-

tag för att utrikesministern blir ordförande i rådet i konstellationen utrikes ärenden, något som Finland förhöll sig skeptiskt till.

Det var också statsrådets mål att systemet skulle skrivas in i själva fördraget i stället för att uppdras åt Europeiska rådet att avgöra (SRR 2/2003 rd). Trots att man slutligen stannade för en lösning där utkastet till Europeiska rådets europeiska beslut skrevs in i en förklaring, motsvarar innehållet i själva förslaget om det nya systemet rätt väl Finlands mål. Under konventet och regeringskonferensen lades det fram ett förslag enligt vilket ordförandeskapet för rådets olika konstellationer skulle fördelas på medlemmarna i en grupp och ordförandeskapet för rådskonstellationerna skulle innehåsa minst ett år. Riksdagens stora utskott förutsatte i sitt utlåtande (StoUU 2/2003 rd) att man under regeringskonferensen i syfte att trygga rådets samordnade verksamhet skulle arbeta för en lösning som skulle göra det möjligt att inneha ordförandeskapet också en kortare tid än ett år. Det konstitutionella fördraget motsvarar detta mål. Samtidigt måste man ändå lägga märke till att systemet i fortsättningen kan ändras med kvalificerad majoritet. Även då är den för Finland viktigaste principen om jämlik rotation tryggad.

Den ökade öppenheten i fråga om rådets möten motsvarar väl Finlands mål (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003). Även lösningen i fråga om rådskonstellationerna motsvarar Finlands mål. Regeringskonferensen strök konventets förslag om att inrätta en särskild rådskonstellation för lagstiftning för att öka öppenheten hos lagstiftningsarbetet. Detta motsvarar Finlands ståndpunkt, enligt vilken ökad öppenhet inte förutsätter att en sådan rådskonstellation inrättas.

Definitionen av kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och rådet

Finlands primära mål var s.k. enkel dubbel majoritet, där ett beslut med kvalificerad majoritet skulle kräva en majoritet av medlemsstaterna och befolkningen (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd, StoUU 2/2003 rd). Systemet ansågs vara den rättvisaste, effektivaste och tydligaste lösningen för medlemsstaterna. I statsrådets redogörelse (SRR 2/2003 rd)

konstaterades att det sekundära målet är att bibehålla lösningen från Nice, men i slutskedet av förhandlingarna försökte man i synnerhet få skillnaden mellan medlemsstats- och befolkningskriterierna att bli så liten som möjligt. Finland understödde inte konventets förslag, enligt vilket kvalificerad majoritet skulle kräva en majoritet av medlemsländerna och minst tre femtedelar av befolkningen.

Förhandlingsresultatet motsvarar inte Finlands primära mål. För Finland är det dock viktigt att landets egen vikt inte förändras i någon väsentlig mån i rådets beslutsfattande. Dessutom bör man lägga märke till att den slutliga lösningen är bättre med tanke på de mindre ländernas vikt än konventets förslag. Till detta bidrar i synnerhet höjningen av medlemsstatskriteriet från en majoritet av medlemsstaterna till 55 %. Det krav på att det behövs minst fyra medlemsstater för att blockera ett beslut som kopplades till befolkningskriteriet på 65 % under regeringskonferensen balanserar dessutom systemet i någon mån till förmån för de mindre länderna.

När det gäller Finlands effektivitets- och klarhetsmål kan förhandlingsresultatet anses vara bra och det nya systemet bättre än den lösning som antogs genom Nicefördraget. Finland understödde systemet med dubbel majoritet redan under regeringskonferensen 2000. En fördel med det nya systemet i det konstitutionella fördraget är också att man inte behöver förhandla på nytt om röstetalen i samband med nya utvidgningar. (UtUB 2/2006 rd, StoUU 2/2006 rd).

Europeiska kommissionen

Beträffande de reformer som gäller kommissionen betonade Finland vikten av att trygga kommissionens handlingsförmåga och neutrala ställning också i den utvidgade unionen. Utöver bibehållen exklusiv initiativrätt ansågs det vara viktigt att trygga kommissionens ställning också i fråga om de nuvarande andra och tredje pelarna. Detta har centrala kopplingar till Finlands allmänna mål att trygga jämvikten mellan institutionerna.

När det gäller kommissionens sammansättning understödde Finland inte konventets ursprungliga förslag enligt vilket kommissionen skulle ha haft röstberättigade och icke röstbe-

rättigade kommissionärer. Finlands centrala mål var ett sådant arrangemang som skulle trygga jämlikhet mellan medlemsstaterna, kommissionens kollegialitet samt jämlikhet mellan kommissionsledamöterna. Finland ansåg att kommissionen borde ha en röstberättigad ledamot från varje medlemsstat och att uppgiftsfördelningen inom kommissionen borde basera sig på ett system med lika rotation mellan medlemsstaterna. Finland ansåg också att varje medlemsstat borde nominera endast en kandidat till kommissionär från staten i fråga (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd).

Det konstitutionella fördragets bestämmelser om kommissionens ställning och uppgifter motsvarar Finlands mål: de stärker kommissionens exklusiva initiativrätt samt dess ställning på området för samordning av den ekonomiska politiken.

Den lösning som nåtts efter de svåra förhandlingarna om kommissionens sammansättning motsvarar tämligen väl Finlands mål. Lösningen enligt det konstitutionella fördraget, att kommissionen skall ha en ledamot från varje medlemsstat till 2014 varefter man övergår till ett system som grundar sig på lika rotation, tryggar jämlikheten mellan såväl medlemsstaterna som ledamöterna av kommissionen. Det uppstår inga formella hierarkier inom kommissionen och ingen medlemsstat har företrädesrätt till en egen medborgare i kommissionen. En modell baserad på en mindre kommission och lika rotation ingick redan i Nicefördraget, och i enlighet dess bestämmelser skulle man övergå till denna modell redan när antalet unionsmedlemmar når 27. Den längre tidsfristen i det konstitutionella fördraget ger de kommissionsledamöter som kommer från de nya medlemsstaterna bättre möjligheter att sätta sig in i arbetet och procedurerna. Också riksdagen ansåg att det var ett bättre alternativ att ha en mindre kommission med en rättvis rotation mellan medlemsstaterna än konventets modell med röstberättigade och icke röstberättigade kommissionärer (StoUU 2/2003 rd, UtUB 2/2006 rd).

Unionens utrikesminister

Bestämmelserna om unionens utrikesminister i det konstitutionella fördraget motsva-

rar i stora drag Finlands mål. Under både konventet och regeringskonferensen betonade Finland särskilt att inrättandet av befattningen som unionens utrikesminister inte får rubba kommissionens ställning när det gäller de yttre förbindelserna eller ha någon betydande inverkan på jämvikten mellan institutionerna. I enlighet med Finlands mål skall unionens utrikesminister vara en av kommissionens vice ordförande och fullvärdig ledamot av kommissionen. Utrikesministerns medborgarskap beaktas i enlighet med Finlands mål inom ramen för det system med lika rotation som skall iakttas vid valet av de övriga ledamöterna av kommissionen.

Syftet med inrättandet av den europeiska avdelningen för yttre åtgärder är att förbättra enhetligheten i fråga om unionens yttre förbindelser, vilket också överensstämmer med Finlands mål. I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) ansåg statsrådet att inrättandet av avdelningen för yttre åtgärder inte får leda till att det skapas nya överlappande strukturer, utan målet bör vara att de existerande resurserna utnyttjas mera effektivt och enhetligt. Bestämmelserna om avdelningen för yttre åtgärder överensstämmer till denna del med Finlands mål. Både statsrådet och riksdagens utrikesutskott ansåg också att inrättandet av avdelningen för yttre åtgärder inte får påverka fördelningen av uppgifter mellan institutionerna (UtUB 4/2003 rd).

En del av personalen till den europeiska avdelningen för yttre åtgärder rekryteras från de nationella utrikesförvaltningarna, vilket har sina egna effekter även på statsförvaltningen i Finland, i synnerhet utrikesförvaltningen. Skapandet av avdelningen för yttre åtgärder måste beaktas framför allt i utrikesministeriets personalpolitik. I framtiden kan den europeiska avdelningen för yttre åtgärder erbjuda i synnerhet unionens små medlemsstater nya redskap för skötseln av deras yttre förbindelser, t.ex. när det gäller politisk rapportering och konsulära tjänster.

Europeiska unionens domstol

Det konstitutionella fördragets bestämmelser om Europeiska unionens domstol motsva-

rar i stora drag Finlands mål. En viktig sak kan anses vara att domstolens befogenhet utsträcks till tillsyn över Europeiska rådets akter (europeiska beslut), vilket såväl statsrådet som riksdagens stora utskott, utrikesutskott och grundlagsutskott ansåg vara viktigt (SRR 2/2003 rd, StoUU 2/2003 rd, UtUB 7/2003 rd och GrUU 7/2003 rd). Detsamma gäller utvidningen av domstolens befogenheter på områdena för rättsliga och inrikes frågor samt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, även om Finland skulle ha varit berett att gå ännu längre i fråga om laglighetsövervakningen av sådana åtgärder på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som påverkar fysiska och juridiska personers rättigheter och skyldigheter. Också den effektivisering av påföljdssystemet avseende domar som gäller brott mot medlemsförpliktelse som understöts både i statsrådets redogörelse och i stora utskottets utlåtande och utrikesutskottets betänkande ingår i det konstitutionella fördraget. Den utvidgade rätt till talan för fysiska och juridiska personer som genomfördes i det konstitutionella fördraget understöddes i stora utskottets utlåtande.

Namnen på domstolens olika delar ändrades under behandlingen i en mera informativ och konsekvent riktning på det sätt som förutsattes i statsrådets redogörelse samt stora utskottets utlåtande och utrikesutskottets betänkande. I statsrådets redogörelse och i utrikesutskottets betänkande förhöll man sig däremot avvaktande till inrättandet av en rådgivande kommitté med uppgift att behandla valet av domare och ibruktagandet av ett påskyndande förfarande i fall där genomförandet av europeiska ramlagar försumrats.

Unionens övriga institutioner och rådgivande organ

I fråga om det konstitutionella fördragets bestämmelser om övriga institutioner och rådgivande organ gällde Finlands viktigaste förhandlingsmål sättet att utnämna ledamöterna av Europeiska centralbankens direktion. Finlands mål var att stadgan för Europeiska centralbanken skulle ändras så att beslut om utnämning av Europeiska centralbankens direktion inte skulle fattas med kvalificerad

majoritet utan antingen med enkel majoritet eller med enhällighet. På detta sätt skulle medlemsstaternas jämlikhet ha tryggats i samband med valproceduren (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd).

Till denna del motsvarar inte det konstitutionella fördraget Finlands mål. Finlands förslag fick inget understöd på regeringskonferensen så i slutskedet av förhandlingarna beslöt man att ge avkall på det för att säkerställa en balanserad helhetslösning. Ett viktigt incitament var den lösning som nåddes i fråga om röstviktningen i rådet, som också kommer att tillämpas när centralbankens direktion utnämns.

När det gäller revisionsrätten betonade Finland att dess ställning inom unionens institutionella ram inte får försvagas i jämförelse med nuläget. Till denna del motsvarar det konstitutionella fördraget Finlands mål.

Beslutsförfaranden

Under konventet ansåg Finland att det reviderade beslutssystemet i stora drag är lyckat därför att indelningen i lagstiftningsförfarande och övriga förfaranden gör unionens beslutssystem mera överskådligt och godtagbart. Dessutom understödde Finland att det ordinarie lagstiftningsförfarandet skall utgöra huvudregel vid beslutsfattandet (SRR 2/2003 rd). Dessa grundläggande lösningar ändrades inte under regeringskonferensen. Allmänt taget understödde Finland också övergångarna från övriga förfaranden till det ordinarie lagstiftningsförfarandet med undantag för vissa enstaka områden. För att effektivisera unionens verksamhet skulle Finland ha varit berett att godkänna en övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet i rådet på ännu flera områden än vad som sist och slutligen blev fallet (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003).

Övergången till det nya beslutssystemet i tre steg för antagandet av akter kan leda till att akterna på ordinarie lagstiftningsnivå i framtiden blir mindre detaljerade och eventuellt också färre till antalet, om i synnerhet möjligheten att delegera lagstiftningsbefogenhet till kommissionen börjar utnyttjas i stor utsträckning. För den nationella beredningen av EU-ärenden innebär detta att när

Finland formulerar sina ståndpunkter måste man vid sidan av annat beakta även villkoren för delegering av lagstiftningsbefogenhet i europeiska lagar och ramlagar.

Unionens rättsakter

Unionens reviderade normsystem motsvarar som helhet betraktat Finlands mål att förenkla och förtydliga systemet. Bestämmelserna i det konstitutionella fördraget motsvarar Finlands vedertagna ståndpunkt beträffande skapandet av en normhierarki. Men som stora utskottet har konstaterat så visar sig reformens betydelse dock först när den har tillämpats i praktiken (StoUU 1/2003 rd). I fortsättningen bör särskild uppmärksamhet fästas vid att lagar som på ett centralt sätt inverkar på medborgarnas rättigheter och skyldigheter antas i enlighet med lagstiftningsförfarandet i unionen och att akternas innehåll alltid motsvarar befogenhetsklassificeringen och rättsgrundsbestämmelserna i del III. I synnerhet på områden där unionen i enlighet med befogenhetsklassificeringen skall ha befogenhet att vidta stödande, samordnande eller kompletterande åtgärder får användningen av bindande rättsakter – i synnerhet lagar och ramlagar – inte leda till att unionens befogenhet i praktiken ersätter medlemsstaternas befogenhet eller leder till att medlemsstaternas lagar eller förordningar harmoniseras.

3.2.4. De nationella parlamentens roll

Ett centralt mål för i synnerhet konventets arbete gick ut på att förbättra de nationella parlamentens möjligheter att påverka unionens beslutsfattande enligt vad som föreslagits i Laekenförklaringen. De nationella parlamentens roll har utvecklats i det konstitutionella fördraget genom att man stärkt deras möjligheter att påverka unionens beslutsfattande både via det egna medlemslandets regering och genom vissa direkta påverkansmetoder. Till de viktigaste reformerna hör de nationella parlamentens rätt att få vissa centrala dokument och lagstiftningsinitiativ direkt från unionens institutioner samt möjligheten att kontrollera iakttagandet av subsidiaritetsprincipen i unionen. När det gäller om-

rådet med frihet, säkerhet och rättvisa skall de nationella parlamenten också kunna delta i vissa utvärderingssystem samt i den politiska kontrollen av Europeiska polisbyrån Europol och i utvärderingen av verksamheten vid Eurojust, som samordnar undersökningar och åtal som berör flera medlemsstaters territorium. Dessutom skall ett enda nationellt parlament direkt med stöd av det konstitutionella fördraget i vissa fall kunna hindra ett europeiskt beslut av Europeiska rådet som innebär förenklad ändring av fördraget. Också formerna för samarbetet mellan de nationella parlamenten stärks i någon mån i det konstitutionella fördraget. I samband med att den s.k. konventsmetoden blir officiell stärks också de nationella parlamentens företrädares deltagande i beredningen av avtalsändringar i framtiden.

3.2.4.1. De nationella parlamentens rätt att få information och kontrollen av subsidiaritetsprincipen

I det konstitutionella fördraget ingår två protokoll som kompletterar varandra och som är avsedda att förbättra de nationella parlamentens ställning i unionen. Protokoll som motsvarar protokollet (nr 1) om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen (det s.k. parlamentsprotokollet) och protokollet (nr 2) om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (det s.k. subsidiaritetsprotokollet) är även fogade till unionens nuvarande grundfördrag, men deras innehåll ändras avsevärt genom det konstitutionella fördraget. För det första ålägger protokollen unionens institutioner att sända sina utkast till lagstiftningsakter och vissa andra centrala dokument direkt till de nationella parlamenten. För det andra får varje nationellt parlament rätt att framföra ett motiverat yttrande med skälen till att det anser att någon av unionens lagstiftningsakter inte överensstämmer med subsidiaritetsprincipen.

Enligt det konstitutionella fördraget skall kommissionen översända sina grönböcker och vitböcker samt meddelanden, sitt årliga lagstiftningsprogram, alla andra instrument för lagstiftningsprogram eller politisk strategi samt sin årliga redogörelse för tillämpningen

av artikel I-11 i det konstitutionella fördraget till de nationella parlamenten. Kommissionen skall också översända sina utkast till europeiska lagstiftningsakter samt sina ändrade utkast till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till Europaparlamentet och rådet. Europaparlamentet skall översända sina utkast till europeiska lagstiftningsakter och ändrade utkast direkt till de nationella parlamenten. Rådet skall åter till de nationella parlamenten översända de utkast till europeiska lagstiftningsakter som kommer från en grupp medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken liksom ändrade utkast. Även Europaparlamentets lagstiftningsresolutioner och rådets ståndpunkter skall översändas till de nationella parlamenten genast när de blivit antagna. Till de nationella parlamenten skall likaså direkt översändas dagordningarna för och resultaten av rådets möten, förslag till ändringar av fördraget enligt artikel IV-443 i det konstitutionella fördraget, Europeiska rådets initiativ till europeiska beslut enligt artikel IV-444 samt revisionsrättens årsrapport. Av dessa översänds enligt det nuvarande parlamentsprotokollet endast kommissionens grönböcker och vitböcker samt meddelanden direkt till de nationella parlamenten. Sålunda kommer antalet dokument som översänds direkt till de nationella parlamenten att mångdubblas i och med det konstitutionella fördraget.

Av ovan nämnda dokument riktar sig kontrollen av subsidiaritetsprincipen enligt det konstitutionella fördraget endast mot utkast till europeiska lagstiftningsakter samt mot ändringar i dessa utkast. Utkasten skall innehålla ett formulär som gör det möjligt att bedöma om subsidiaritetsprincipen följts. De nationella parlamenten får, inom sex veckor räknat från den dag då ett utkast översänds, tillstålla unionens institutioner ett motiverat yttrande med skälen till att de anser att det aktuella utkastet inte överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Enligt det förfarande som då tillämpas förfogar varje nationellt parlament över två röster, fördelade med hänsyn till det nationella parlamentariska systemet. I ett nationellt parlamentariskt tvåkammerssystem skall var och en av de båda kamrarna förfoga över en röst. Huvudregeln

säger att om minst en tredjedel av det totala antal röster som tilldelats medlemsstaternas nationella parlament och de nationella parlamentens kamrar stödjer åsikten att kommissionens utkast inte respekterar subsidiaritetsprincipen skall utkastet omprövas. Om det gäller ett utkast på grundval av artikel III-264 i det konstitutionella fördraget om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, skall tröskeln vara en fjärdedel. Europaparlamentet, rådet eller den som lagt fram utkastet är skyldig att ta hänsyn till motiverade yttranden från de nationella parlamenten eller från en kammare i ett sådant parlament. Den som lagt fram utkastet kan besluta att antingen stå fast vid utkastet, ändra det eller dra tillbaka det. Detta beslut skall alltid motiveras. De nationella parlamenten har med andra ord inte absolut rätt att kräva att den som lagt fram utkastet skall ändra det. Dessutom bör man lägga märke till att de nationella parlamenten kan lägga fram motiverade yttranden endast om lagstiftningsaktsutkastens överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen. De kan således inte komma med yttranden om t.ex. utkastens överensstämmelse med proportionalitetsprincipen eller huruvida de omfattas av unionens befogenheter.

De nationella parlamentens förhandskontroll av subsidiaritetsprincipen är ett helt nytt förfarande i unionens verksamhet. I och med det får parlamentet möjlighet att direkt påverka beslutsfattandet på unionsnivå. Det protokoll som för närvarande gäller subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen innehåller i första hand bestämmelser om de principer som unionens institutioner skall iaktta när de tillämpar subsidiaritetsprincipen. Samtidigt ökar förfarandet de nationella parlamentens arbete i anslutning till EU-ärenden, även om det först i praktiken syns hur mycket den samtidiga reformen av besluts- och normsystemet påverkar antalet lagstiftningsakter som översänds till de nationella parlamenten och hur detaljrika lagstiftningsakterna är. De nationella parlamentens rätt att översända yttranden om att subsidiaritetsprincipen inte har iakttagits till unionens institutioner är en direkt följd av det konstitutionella fördraget, men varje medlemsstat kan internt besluta om de förfaranden som den tillämpar för att kontrollera subsidiaritetsprincipen.

Enligt subsidiaritetsprotokollet får endast de nationella parlamenten och kamrarna i sådana parlament tillställa unionens institutioner yttranden där de bedömer att ett utkast inte överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Rätten gäller således inte t.ex. regionala parlament. Däremot skall de nationella parlamenten eller kamrarna i sådana parlament vid behov själva samråda med de regionala parlament som har lagstiftande befogenheter. Bedömningen av behovet av samråd och formerna för eventuellt samråd överläts åt respektive medlemsstats eget beslut.

Vid sidan av den föregripande kontrollen av politisk natur kvarstår enligt det konstitutionella fördraget emellertid också EU-domstolens rättsliga tillsyn över subsidiaritetsprincipen i efterhand. Medlemsstaterna har möjlighet att på dess nationella parlaments vägnar eller för en kammare i detta parlament väcka talan om åsidosättande, genom en europeisk lagstiftningsakt, av subsidiaritetsprincipen. Enligt artikel 8 i subsidiaritetsprotokollet är domstolen behörig att pröva en sådan talan. Syftet med artikeln är att betona att den kontrolluppgift som i det konstitutionella fördraget tilldelats de nationella parlamenten fortsätter även efter att lagstiftningsakten antagits. Genom bestämmelsen tilldelas medlemsstaternas nationella parlament eller kamrarna i nationella parlament ändå inte direkt rätt att väcka talan, utan även i dessa fall är det i enlighet med artikel III-365 i det konstitutionella fördraget alltid medlemsstaten som väcker talan. Hänvisningen till den nationella rättsordningen innebär att förfarandena för väckande av talan kan i respektive medlemsstat anpassas till den nationella rättsordningens system för relationerna mellan statsorganen i den aktuella medlemsstaten. För Regionkommittén innebär bestämmelsen däremot direkt rätt att väcka talan när det är fråga om en sådan lagstiftningsakt som inte kan antas utan samråd med kommittén.

3.2.4.2. Övriga nya uppgifter som tilldelas de nationella parlamenten i det konstitutionella fördraget och parlamentens samarbetsformer

Enligt det konstitutionella fördraget får

medlemsstaternas nationella parlament, inom ramen för området med frihet, säkerhet och rättvisa, delta i utvärderingssystem som kan gälla t.ex. genomförandet av unionens gemensamma politik i medlemsstaterna. Dessutom skall de nationella parlamenten vara knutna till den politiska kontrollen av Euro-pol och utvärderingen av Eurojusts verksamhet. De nationella parlamenten skall också med stöd av det konstitutionella fördraget ges information om arbetet i den ständiga kommitté som skall inrättas vid rådet för att se till att det operativa samarbetet främjas och de nationella myndigheternas verksamhet samordnas. De nationella parlamentens rätt att delta i tillsynen över och utvärderingen av området med frihet, säkerhet och rättvisa får sitt närmare innehåll genom de europeiska lagar som antas efter att det konstitutionella fördraget trätt i kraft. Möjliga former för deltagande kan vara t.ex. regelbundna rapporter som tillställs de nationella parlamenten och rätt för parlamenten att yttra sig i anslutning till dem samt möten för parlamenten som ordnas vid vissa tidpunkter.

Genom det konstitutionella fördraget tilldelas de nationella parlamenten en särställning vid det förenklade förfarandet för ändring av fördraget enligt artikel IV-444. Varje nationellt parlament får i praktiken vetorätt att förhindra övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet eller ordinarie lagstiftningsförfarande när det gäller antagandet av europeiska beslut på något område. Det förenklade förfarandet för ändring granskas separat i kapitel 3.2.7.

I det konstitutionella fördraget erkänns konventets ställning som ordinarie organ för beredning av ändringar i det konstitutionella fördraget. Det finns ingen särskild bestämmelse om antalet företrädare för de nationella parlamenten i konventet.

Enligt parlamentsprotokollet skall Europaparlamentet och de nationella parlamenten tillsammans bestämma hur ett effektivt och regelbundet mellanparlamentariskt samarbete skall organiseras och främjas inom Europeiska unionen. En konferens mellan parlamentariska organ för EU-frågor (COSAC) får till Europaparlamentet, rådet och kommissionen överlämna alla bidrag som den finner lämpliga. Konferensen skall dessutom främja utby-

te av information och bästa praxis mellan de nationella parlamenten och Europaparlamentet, och även mellan deras fackutskott. Den kan också anordna mellanparlamentariska konferenser om särskilda teman, särskilt för att diskutera frågor om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Konferensens bidrag skall inte vara bindande för de nationella parlamenten eller föregripa deras ståndpunkter. Protokollets bestämmelser erkänner COSAC-konferensens ställning enligt det nuvarande grundfördraget och skapar i någon mån en ny referensram för det mellanparlamentariska samarbetet.

3.2.4.3. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Stärkandet av de nationella parlamentens roll i samband med beredningen av unionsfrågor motsvarar i huvudsak Finlands åsikter. Finland ställde sig positivt till en effektivare kontroll av subsidiaritetsprincipen och uttryckligen till de nationella parlamentens roll som övervakare. Finland ansåg det vara bra att förhandskontrollen är av politisk karaktär och äger rum i det inledande skedet av rättsaktsberedningen. Stora utskottet underströk också att det måste vara möjligt att övervaka genomförandet av subsidiaritetsprincipen under hela lagstiftningsprocessen (StoUU 2/2003 rd). Särskilt lyckat ansåg man det vara att det uttryckligen skrivs in att den som lägger fram lagstiftningsförslag blir skyldig att, för kontrollen av subsidiaritetsprincipen, till varje förslag föga en detaljerad motivering som inbegriper uppgifter om förslagets finansiella konsekvenser och konsekvenser för lagstiftningen. Riksdagens utskott förhöll sin ändå skeptiskt till förslagen att unionen skall ha rätt att ingående reglera de nationella parlamentens roll och menade att mekanismerna på unionsnivå inte får inverka på de skyldigheter som statsrådet och de rättigheter som riksdagen har enligt Finlands grundlag (StoUU 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd).

Det konstitutionella fördraget påverkar riksdagens verksamhet i första hand på så sätt att i vissa frågor får riksdagen rätt att till-

ställa även unionens institutioner sina ställningstaganden direkt vid sidan av statsrådet. Riksdagens nya befogenhet att framföra yttranden om subsidiaritetsprincipen, som grundar sig på direkt på det konstitutionella fördraget, kan betraktas som kompletterande med avseende på de befogenheter som grundar sig på 96 och 97 § i Finlands grundlag. De nya direkta befogenheterna och de andra ändringarna som gäller de nationella parlamentens roll påverkar inte riksdagens rätt enligt Finlands grundlag att få information från statsrådet och påverka Finlands ställningstaganden i unionsfrågor. Grundlagsutskottet ansåg att det förfarande som redan nu iakttas med stöd av 96 och 97 § i grundlagen även utan separata institutionella föranstaltningar ger en god grund för riksdagen att bedöma unionsfrågor också med tanke på tillsynen över subsidiaritetsprincipen (GrUU 7/2003 rd, StoUU 2/2006 rd, UtUB 2/2006 rd).

De nationella parlamentens möjlighet att meddela EU-institutionerna sina ståndpunkter direkt (yttrande enligt subsidiaritetsprotokollet och förfarande enligt artikel IV-444) är dock i någon mån problematisk med tanke på det system för behandling av EU-ärenden som föreskrivs i Finlands grundlag, eftersom den åtminstone implicit innehåller ett antagande om att medlemsstatens regerings och dess nationella parlaments ståndpunkter kan skilja sig i vissa frågor. I detta sammanhang är det också skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid att de nya förfarandena inte inom staten åsidosätter statsrådets och riksdagens nuvarande samarbetsformer som grundar sig på 96 och 97 § i grundlagen.

De reformer i det konstitutionella fördraget som gäller riksdagens roll kräver inte att Finlands grundlag ändras, utan de åtgärder som de förutsätter kan vidtas inom ramen för det nuvarande systemet och genom att sådana procedurbestämmelser som förutsätts av det konstitutionella fördragets bestämmelser om de nationella parlamenten tas in i riksdagens arbetsordning. Även grundlagsutskottet har ansett att som nationell fråga förutsätter en ny uppgift för riksdagen inte reglering på grundlagsnivå enligt målen med grundlagsreformen, utan i förekommande fall kan bestämmelser om en ny uppgift enligt 39 och 52 § i grundlagen tas in i riksdagens arbets-

ordning (GrUU 7/2003 rd). Talmanskonferensens förslag till ändring av riksdagens arbetsordning till följd av det konstitutionella fördragets ikraftträdande har beretts i den kommission för översyn av EU-procedurer som talmanskonferensen tillsatte den 21 november 2003. Kommissionens betänkande blev klart den 18 februari 2005 (Riksdagens kanslis publikation 2/2005).

I och med det konstitutionella fördraget kommer antalet dokument som riksdagen får direkt från unionens institutioner med stöd av parlamentsprotokollet och subsidiaritetsprotokollet att mångdubblas. Riksdagen kommer sannolikt också att få ett stort antal sådana dokument som inte hör till riksdagens befogenheter eller som annars är av mindre betydelse och som den inte i samtliga fall får via statsrådet med stöd av 96 eller 97 § i Finlands grundlag. Det avgörande är att institutionernas skyldighet att översända dokument till de nationella parlamenten inte försämrar statsrådets skyldigheter och riksdagens rättigheter enligt Finlands grundlag. Riksdagen bestämmer själv hur den rent praktiskt ordnar behandlingen av dokument som den får direkt från institutionerna.

Förhandskontrollen av subsidiaritetsprincipen enligt subsidiaritetsprotokollet är av annan karaktär än de nuvarande procedurerna för behandling av EU-ärenden i statsrådet och riksdagen. I det finländska systemet är det emellertid naturligt att riksdagen också i fortsättningen hör statsrådet även i frågor som gäller iakttagandet av subsidiaritetsprincipen i enlighet med förfarandena i 96 och 97 § i Finlands grundlag. Trots detta är det skäl att riksdagen fastställer sina interna procedurer för att säkerställa en systematisk kontroll av subsidiaritetsprincipen och för framförandet av motiverade yttranden till unionens institutioner. Om dessa förfaranden kan föreskrivas i riksdagens arbetsordning.

En medlemsstat kan i enlighet med artikel 8 i subsidiaritetsprotokollet i EU-domstolen väcka talan om åsidosättande av subsidiaritetsprincipen i enlighet med dess interna rättsordning även på dess nationella parlaments vägnar. I praktiken blir det åtminstone i Finlands fall sannolikt mycket sällsynt med en sådan talan och saken gäller i första hand

endast situationer där en unionsinstitution inte på behörigt sätt har beaktat ett motiverat yttrande som riksdagen framställt i samband med förhandskontrollen. Hänvisningen till den nationella rättsordningen i artikel 8 i subsidiaritetsprotokollet betyder att varje medlemsstat kan anpassa förfarandena för väckande av talan till den egna rättsordningens system för relationerna mellan statsorganen. I enlighet med Finlands konstitution är det naturligt att riksdagen kan framföra sin egen ståndpunkt till statsrådet, varefter statsrådet beslutar om talan skall väckas. Betydelsen av att riksdagens vilja eventuellt negligeras bedöms med hjälp av vårt parlamentariska system (se GrUB 10/1998 rd s. 28, GrUB 10/1994 rd s. 3/I, RP 318/1994 rd s. 21). I riksdagens arbetsordning kan bestämmas om riksdagens interna förfarande för formulering av ståndpunkter när det gäller väckande av talan.

Bestämmelserna i artikel I-42 i det konstitutionella fördraget om de nationella parlamentens möjlighet att inom ramen för området med frihet, säkerhet och rättvisa delta i den politiska kontrollen av Europol och utvärderingen av Eurojusts verksamhet får sitt innehåll först genom de europeiska lagar om saken som antas senare. Bestämmelsen har ingen betydande inverkan på den finska riksdagens befogenheter, eftersom statsrådets parlamentariska ansvar även hittills har gällt också rättsliga och inrikes frågor. Riksdagens primära påverkansmetod är även i fortsättningen den möjlighet som Finlands grundlag ger att delta i den nationella beredningen av EU:s förslag till rättsakter. Saken bör bedömas särskilt även för riksdagens del i samband med att ovan nämnda europeiska lagar antas.

Att konventet blir officiellt beredningsorgan för fördragsändringar innebär att företrädare för riksdagen även i framtiden deltar i beredningen av fördragsändringar som medlemmar av konventet. Även om deltagandet går till på samma sätt som i samband med de konvent som redan samlats, förutsätter det faktum att konventets beredningsuppgift skrivs in i det konstitutionella fördraget att den formella ställningen för de företrädare som riksdagen utser till konventet ses över. Om valet av de företrädare som riksdagen

skall utse och om deras formella ställning kan föreskrivas i riksdagens arbetsordning och de allmänna anvisningar som utfärdas med stöd av den.

En arbetsgrupp som tillsatts av justitieministeriet har ansett att Ålands lagting måste betraktas som ett regionalt parlament som har lagstiftande befogenheter enligt subsidiaritetsprotokollet (EU:s konstitutionella fördrag och landskapet Åland, arbetsgruppsbetänkande 2005:9, 31.5.2005). Lagtinget utgör dock inte en sådan kammare i ett parlamentariskt system med två kammare som skulle förfoga över en röst enligt protokollet. Enligt arbetsgruppens förslag fogas till 59 a § i självstyrelselagen för Åland ett nytt 4 mom. där lagtinget i ärenden som hör till dess behörighet ges tillfälle att meddela riksdagen sin uppfattning om huruvida ett förslag till europeiskt beslut överensstämmer med subsidiaritetsprincipen.

3.2.5. Unionens politik och funktion

3.2.5.1. Allmänt

I del III i konstitutionen, som gäller unionens politik och funktion, indelas unionens politikområden i å ena sidan inre politik och åtgärder (avdelning III) samt å andra sidan unionens yttre åtgärder (avdelning V). Motsvarande indelning iaktas också när unionens politik och åtgärder behandlas nedan. Unionens inre politik och yttre åtgärder utgör dock inte några sådana helheter som skulle vara hela separata från varandra, utan även på fördragsnivå har de många beröringspunkter med varandra. Som exempel kan nämnas de allmänt tillämpliga bestämmelserna i avdelning I i del III i det konstitutionella fördraget, som är tillämpliga både på området för inre politik och åtgärder och på området för unionens yttre åtgärder. De allmänna bestämmelserna gäller bl.a. de s.k. horisontellt tillämpliga principerna. Eftersom det i det sistnämnda fallet framför allt är fråga om principer som bestämmer utövandet av unionens befogenheter, behandlas de separat i kapitel 3.2.1.4.4.

Den inre politiken har i det följande indelats i nya rättsgrunder och politikområden (3.2.5.2.1), ett område med frihet, säkerhet

och rättvisa (3.2.5.2.2) samt politik som gäller andra områdena (3.2.5.2.3). Eftersom det konstitutionella fördraget innehåller betydligt färre ändringar jämfört med nuläget när det gäller de sistnämnda områdena, är det inte ändamålsenligt att behandla dessa områden lika detaljerat.

3.2.5.2. Inre politik och åtgärder

3.2.5.2.1. Nya rättsgrunder och politikområden

Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

Enligt det konstitutionella fördraget intar s.k. tjänster av allmänt ekonomiskt intresse en särställning i unionens verksamhet. Trots att fördraget inte innehåller någon definition av dessa tjänster, är det i princip fråga om sådana tjänster som produceras i allmänt ekonomiskt syfte och beträffande vilka det är motiverat att beakta t.ex. regionala eller sociala aspekter när produktionen och tillhandahållandet av tjänsterna regleras. Enligt artikel III-122 i det konstitutionella fördraget skall unionen och medlemsstaterna, var och en inom ramen för sina respektive befogenheter, sörja för att sådana tjänster utförs på grundval av principer och villkor, särskilt ekonomiska och finansiella, som gör det möjligt för dem att fullgöra sina uppgifter. Det är fråga om en horisontell princip som skall iaktas inom det konstitutionella fördragets hela tillämpningsområde. Dessutom berörs tjänster av allmänt ekonomiskt intresse av vissa andra bestämmelser i det konstitutionella fördraget, vilkas tillämpning inte begränsas av den allmänna bestämmelsen i artikel III-122.

Förpliktelsen att beakta ställningen för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse motsvarar den nuvarande artikel 16 i EG-fördraget. Den viktigaste ändringen jämfört med nuläget är att artikel III-122 i det konstitutionella fördraget innehåller en uttrycklig rättsgrund med stöd av vilken unionen genom en europeisk lag kan fastställa de principer som reglerar verksamheten i fråga om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse samt de ekonomiska och finansiella villkoren för dem. Bestämmelsen ger med andra ord unionen befogenhet att anta reglering av horison-

tell natur i fråga om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, inklusive villkor för finansieringen av dessa tjänster. Det förutsätts inte att regleringen har kopplingar till åtgärder som vidtas med stöd av andra bestämmelser i det konstitutionella fördraget och rättsgrunden kan således användas även på områden som inte berörs av unionens lagstiftning och den inre marknaden eller annan lagstiftning. Å andra sidan begränsar inte den nya rättsgrunden möjligheterna att vidta åtgärder i anslutning till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse med stöd av det konstitutionella fördragets specialbestämmelser. När det gäller befogenhetens natur är det fråga om en sak där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Beslutsförfarandet är ordinarie lagstiftningsförfarande.

Under regeringskonferensen kompletterades artikel III-122 i det konstitutionella fördraget med två skrivningar som inskränker bestämmelsens tillämpningsområde. Enligt den första begränsar inte skyldigheten att beakta ställningen för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse tillämpningen av principerna för förbindelserna mellan unionen och medlemsstaterna i artikel I-5 i det konstitutionella fördraget. Enligt den andra skall dessa principer och villkor inte påverka medlemsstaternas befogenheter att, i överensstämmelse med andra bestämmelser i det konstitutionella fördraget, tillhandahålla, beställa och finansiera sådana tjänster. Bakom ändringarna låg flera medlemsstaters negativa eller skeptiska inställning till den nya rättsgrundsbestämmelsen som gäller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Trots att ändringarna ansågs vara politiskt viktiga, är det svårt att förutsäga deras juridiska betydelse.

Immateriella rättigheter

I det konstitutionella fördragets kapitel om den inre marknaden ingår en ny rättsgrund (artikel III-176) vars syfte är att göra det möjligt att skapa europeiska rättigheter som skydd för immateriella rättigheter. Med stöd av bestämmelsen kan man för att uppnå detta syfte vidta åtgärder för att säkerställa ett enhetligt skydd för immateriella rättigheter i unionen och för att upprätta centraliserade system för beviljande av tillstånd, samord-

ning och kontroll på unionsnivå. Det är fråga om en sak där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Beslutsförfarandet är ordinarie lagstiftningsförfarande. Bestämmelser om språkanvändningen i samband med dessa europeiska rättigheter meddelas dock i en europeisk lag som rådet antar med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Enligt de nuvarande grundfördragen är det inte möjligt att vidta andra åtgärder än sådana som syftar till tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar med stöd av artiklarna 94 och 95 i EG-fördraget, även om det vore fråga om åtgärder som gäller den inre marknaden. I brist på en uttrycklig rättsgrund har man varit tvungen att vidta lagstiftningsåtgärder som gäller immateriella åtgärder och som kompletterar medlemsstaternas nationella system med stöd av artikel 308 i EG-fördraget. Den nya rättsgrunden minskar behovet av att använda den sistnämnda bestämmelsen som rättsgrund för lagstiftningsåtgärder som gäller europeiska rättigheter som skydd för immateriella rättigheter.

Rymden

I samband med bestämmelserna om forskning och teknisk utveckling i det konstitutionella fördraget finns bestämmelser om en europeisk rymdpolitik och de åtgärder som behövs för att utveckla den (artikel III-254). Syftet med unionens rymdpolitik är att främja vetenskapliga och tekniska framsteg samt industriell konkurrenskraft i unionen. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör rymden till de områden där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Till skillnad från huvudprincipen för delad befogenhet hindrar dock utövandet av unionens befogenhet inte medlemsstaterna från att utöva sin egen befogenhet. Beslutsförfarandet är ordinarie lagstiftningsförfarande.

Eftersom unionens nuvarande grundfördrag inte innehåller några uttryckliga bestämmelser om rymden har åtgärder vidtagits å ena sidan med stöd av EG-fördragets bestämmelser om forskning och teknisk utveckling samt å andra sidan med stöd av artikel 308 i EG-fördraget. Att en uttrycklig rättsgrund tas in i det konstitutionella fördraget kan anses inte

bara förbättra unionens verksamhetsbetingelser utan också förtydliga fördraget.

Energi

Artikel III-256 i det konstitutionella fördraget innehåller bestämmelser om unionens energipolitik. Genom de åtgärder som vidtas med stöd av bestämmelsen försöker man garantera att energimarknaden fungerar samt garantera energiförsörjningen i unionen. Likaså är strävan att främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av nya och förnybara energikällor. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör energin till de områden där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet.

Energiförsörjningen och de frågor som hänför sig till den har traditionellt ansetts höra till statens mest centrala uppgifter. Av de nya rättsgrunder som intogs i det konstitutionella fördraget var det också rättsgrunden för energi som väckte klart mest debatt och i vissa medlemsstater direkt motstånd när det konstitutionella fördraget bereddes. I stor utsträckning till följd av detta har unionens befogenhet i artikel III-256 avgränsats synnerligen exakt. De åtgärder som vidtas med stöd av bestämmelsen skall hänföra sig till upprättandet av den inre marknaden eller dess funktion och de skall ta hänsyn till kravet på att bevara och förbättra miljön. Åtgärderna skall inte påverka en medlemsstats rätt att bestämma villkoren för utnyttjandet av dess energikällor, dess val mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur. Till följd av den ändring som företogs under regeringskonferensen skall likaså åtgärder som främst är av fiskal karaktär föreskrivas i en europeisk lag som antas av rådet med enhällighet efter att man hört Europaparlamentet i stället för i enlighet med ordinarie lagstiftningsförfarande. Enligt den avgränsning som fogades till artikel III-256 under regeringskonferensen begränsar den befogenhet som tilldelas unionen genom bestämmelsen ändå inte tillämpningen av andra bestämmelser i det konstitutionella fördraget. Att t.ex. åtgärder som gäller villkoren för utnyttjandet av energikällor, valet mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur ställs utanför tillämpningsområdet för artikel III-256 skall således inte på-

verka unionens befogenhet att reglera dessa frågor med stöd av andra rättsgrundsbestämmelser, t.ex. med stöd av artikel III-234.2 som gäller miljön.

Enligt artikel 3.1 punkt u i det nuvarande EG-fördraget skall gemenskapens verksamhet innefatta bl.a. åtgärder på energiområdet. Unionens nuvarande grundfördrag innehåller ändå inte någon uttrycklig rättsgrund för åtgärderna i fråga, utan hittills har gemenskapens åtgärder på energiområdet grundat sig framför allt på EG-fördragets bestämmelser om den inre marknaden (artikel 95), transeuropeiska nät (artikel 154) och miljön (artikel 175) samt artikel 308.

Turism

Artikel III-281 ger unionen befogenhet att komplettera medlemsstaternas insatser inom turistsektorn. Syftet med verksamheten är i synnerhet att främja konkurrenskraften hos företag som är belägna inom unionen genom att stimulera skapandet av en miljö som är gynnsam för företagsutvecklingen inom denna sektor och främja samarbetet mellan medlemsstaterna. När det gäller befogenhetens karaktär hör turismen till de områden där unionen kan vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Beslutsförfarandet är ordinarie lagstiftningsförfarande.

För närvarande nämns åtgärder inom turistsektorn på samma sätt som energi i artikel 3.1 punkt u i EG-fördraget, men fördraget innehåller inga andra uttryckliga bestämmelser om turism. I avsaknad av en uttrycklig rättsgrund har enskilda åtgärder vidtagits med stöd av andra bestämmelser i fördraget, t.ex. artikel 308. Konventets förslag innehöll inga bestämmelser om turism, utan de tillfogades det konstitutionella fördraget först under regeringskonferensen.

Idrott

Artikel III-282 i det konstitutionella fördraget om utbildning, ungdoms- och idrottsfrågor innehåller en uttrycklig rättsgrund som möjliggör åtgärder i anslutning till idrott. På idrottens område är målet för unionens insatser att främja rättvisan och öppenheten i idrottstävlingar och samarbetet mel-

lan idrottsorganisationerna samt att skydda idrottsutövarnas fysiska och moraliska integritet, särskilt när det gäller unga idrottsmän och idrottskvinnor. I verksamheten bör man beakta idrottens specifika karaktär, dess strukturer som bygger på frivilliga insatser samt dess sociala och pedagogiska funktion. Enligt befogenhetsklassificeringen hör idrotten till de områden där man kan vidta stödande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Europeiska lagar och ramlagar antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Eftersom unionens nuvarande grundfördrag inte innehåller någon uttrycklig rättsgrund för idrott har idrottsliga åtgärder vidtagits med stöd av bestämmelser som gäller andra politikområden i EG-fördraget. Detta har i flera fall varit förenat med tolkningsfrågor och den tänkta rättsgrunden har i vissa fall visat sig otillräcklig. Med en uttrycklig rättsgrundsbestämmelse kan man bidra till att en på samhällsaktivitet baserad idrott utvecklas och främja dess pedagogiska och sociala betydelse samt idrottens europeiska särdrag. Rättsgrunden erbjuder också en grund för finansiering av handlingsprogram som gäller idrott.

Räddningstjänst

Det konstitutionella fördraget innehåller uttryckliga bestämmelser om räddningstjänst (artikel III-284). Syftet med bestämmelserna är att uppmuntra medlemsstaterna till samarbete i syfte att förstärka effektiviteten hos systemen för förebyggande av och skydd mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor. Unionens åtgärder kan gälla medlemsstaternas insatser (på nationell, regional och lokal nivå), samarbete inom unionen samt internationella åtgärder. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör räddningstjänsten till de områden där man kan vidta stödande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Beslutsförfarandet är ordinarie lagstiftningsförfarande.

Unionens nuvarande grundfördrag innehåller ingen uttrycklig rättsgrund för räddningstjänsten, utan åtgärder på detta område nämns endast i artikel 3.1 punkt u i EG-fördraget. Genomförandet och samordningen

av den reglering som gäller räddningstjänsten har försvårats av att bestämmelser om flera olika politikområden har varit tillämpliga. Uttryckliga bestämmelser om räddningstjänsten kan anses inte bara förbättra unionens verksamhetsförutsättningar utan också klarlägga verksamheten på detta område.

Samarbetet kring räddningstjänsten påverkas också av artikel I-43 i det konstitutionella fördraget, dvs. den solidaritetsklausul som gäller terrorism samt naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor. Solidaritetsklausulens genomföraderegler har preciserats i artikel III-329. Utöver dessa påverkar reglerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken räddningstjänstsamarbetet i fråga om insatser som riktar sig till områden utanför unionen.

Administrativt samarbete

Artikel III-285 i det konstitutionella fördraget innehåller bestämmelser om administrativt samarbete. Det är fråga om en insats från unionens sida som är avsedd att stödja medlemsstaternas ansträngningar att förbättra sin administrativa förmåga att genomföra unionsrätten. Artikel III-285 är sekundär i förhållande till det konstitutionella fördragets andra bestämmelser om administrativt samarbete, och den begränsar inte kommissionens rättigheter och skyldigheter som övervakare av genomförandet av unionsrätten. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör det administrativa samarbetet till de områden där stödande, samordnande eller kompletterande åtgärder kan vidtas. Beslutsförfarandet är ordinarie lagstiftningsförfarande.

Redan nu använder unionen sig av icke-bindande program vilkas syfte är att främja samarbetet mellan medlemsstaternas förvaltningar vid genomförandet av unionslagstiftningen. Syftet med bestämmelsen om administrativt samarbete är att skapa en behörig rättsgrund för dessa åtgärder, som för närvarande kan vidtas endast via ett gemensamt program.

Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Flera medlemsstater, inklusive Finland,

förhöll sig avvaktande till den nya rättsgrunden för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Enligt statsrådets ståndpunkt (SRR 2/2003 rd), som riksdagens utrikesutskott omfattade (UtUB 4/2003 rd), hade det varit möjligt att trygga de offentliga servicemålen ställning också i framtiden när unionens lagstiftning om den inre marknaden utvecklas inom ramen för en bestämmelse av det slag som finns i de nuvarande grundfördragen. Innehållet i de åtgärder som vidtas med stöd av artikel III-122 i det konstitutionella fördraget är svårt att bedöma på förhand redan på grund av skillnaderna i syn på definitionen av de tjänster som bestämmelserna omfattar. De ändringar som företogs i artikel III-122 under regeringskonferensen undanröjer inte på ett helt tillfredsställande sätt den flertydighet som hänför sig till bestämmelsens tillämpningsområde (EkUU 11/2006 rd).

Den nya rättsgrunden som gäller skapandet av europeiska rättigheter som skydd för immateriella rättigheter tjänar Finlands mål, enligt vilket flexibilitetsklausulen i artikel I-18 i det konstitutionella fördraget bör tillämpas endast i undantagsfall (SRR 2/2003 rd och UtUB 4/2003 rd). Bestämmelsen förenklar och förtydligar också grundfördragen (EkUU 11/2006 rd).

Trots att det var Finlands mål att undanta frågorna om energiförsörjningens driftssäkerhet från unionens befogenhet (SRR 2/2003 rd och UtUB 4/2003 rd), kan bestämmelsen om energi i det konstitutionella fördraget godkännas av Finland som ett led i arbetet med att göra grundfördragen enklare och tydligare, eftersom dess ordalydelse är noggrant avgränsad. Ekonomiutskottet har dessutom konstaterat att vad gäller frågorna kring leveranssäkerheten för energi har förhållandena förändrats avsevärt jämfört med situationen när frågan senast behandlades. Bestämmelsen skapar ingen rättsgrund med stöd av vilken Finland skulle kunna förpliktas att avstå från den lagstiftning som förbjuder bearbetning, upplagring och permanent deponering i Finland av kärnavfall från utlandet (EkUU 11/2006 rd).

Den uttryckliga rättsgrunden för räddningstjänsten intogs i konventets förslag på initiativ av Finlands företrädare (SRR 2/2003 rd). Statsrådet understödde också en uttrycklig

rättsgrund för det administrativa samarbetet och var berett att godkänna de nya rättsgrunderna för rymden och idrotten (SRR 2/2003 rd). Riksdagens utrikesutskott omfattade statsrådets ståndpunkt till dessa delar (UtUB 4/2003 rd).

3.2.5.2.2. Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa

Målen och de centrala principerna för området med frihet, säkerhet och rättvisa

Enligt det konstitutionella fördraget skall Europeiska unionen erbjuda sina medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser. Detta är ett av unionens centrala mål, som nämns i artikel I-3 i fördraget tillsammans med målet gällande den inre marknaden. Bestämmelser om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa ingår i artikel I-42 och i kapitel IV i avdelning III i del III i fördraget.

Området med frihet, säkerhet och rättvisa innebär för det första fri rörlighet för personer utan kontroll vid unionens inre gränser och att det utarbetas en gemensam politik för asyl, invandring och kontroll av de yttre gränserna. Med hjälp av politiken på området, i synnerhet civilrättsligt samarbete, underlättas för det andra tillgången till rättsväsendet i gränsöverskridande situationer. Genom polissamarbete och straffrättsligt samarbete i fråga om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa försöker unionen för det tredje säkerställa en hög säkerhetsnivå för sina medborgare.

Den centrala reformen avseende ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i det konstitutionella fördraget innebär att pelarindelningen i det nuvarande EU-fördraget försvinner. För närvarande lyder visum-, asyl- och invandrarpolitiken, den övriga politiken i anslutning till fri rörlighet för personer samt det civilrättsliga samarbetet under gemenskapsfördraget (unionens första pelare). Polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet utgör åter EU-fördragets tredje pelare, och de principer, förfaranden och rättsliga instrument som skall tillämpas där avviker i många avseenden från dem som skall iakttas på gemenskapsfördragets område. I det kon-

stitutionella fördraget placeras alla bestämmelser som hänför sig till området med frihet, säkerhet och rättvisa som en enda helhet. Samtidigt flyttas polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet så att det blir en del av det konstitutionella fördragets allmänna rättsliga referensram när gemenskapsrättens centrala faktorer (t.ex. kommissionens initiativrätt, beslut med kvalificerad majoritet i rådet, Europaparlamentets ställning, EU-domstolens befogenhet) i regel börjar tillämpas även på polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet. Ändringen kan beskrivas som att de aktuella områdena börjar omfattas av gemenskapen. Samtidigt har man ändå velat trygga medlemsstaternas inre suveränitet på polissamarbetets och det straffrättsliga samarbetets område med de medel som beskrivs nedan.

Enligt det konstitutionella fördraget skall de allmänna bestämmelserna i del I i fördraget om unionens mål, befogenhet och utövningen av den vara tillämpliga på hela området med frihet, säkerhet och rättvisa, inklusive polis-samarbete och straffrättsligt samarbete, även om artikel I-42 i fördraget innehåller vissa specialbestämmelser om området i fråga.

Den största ändringen i det konstitutionella fördraget jämfört med nuläget gäller polis-samarbetet och det straffrättsliga samarbetet, som på samma sätt som de andra delområdena av området med frihet, säkerhet och rättvisa skall omfattas av unionens och medlemsstaternas delade befogenhet. Polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet berörs i det konstitutionella fördraget av de allmänna principerna för unionsrätten samt principerna för unionens befogenheter och utövningen av dem, t.ex. subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen. Flexibilitetsklausulen i artikel I-18 i fördraget samt specialbestämmelserna om intensivare samarbete är likaså tillämpliga på detta område. I stället för de särskilda rättsliga instrument som för närvarande använts i polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet – gemensamma ståndpunkter, rambeslut, beslut och konventioner – används de typer av akter som är gemensamma för unionens alla politikområden.

De allmänna bestämmelserna om unionens verksamhet i anslutning till bl.a. det ordinarie

lagstiftningsförfarandets ställning som huvudsakligt beslutsförfarande, kommissionens initiativrätt och dess uppgift som övervakare av att fördraget iakttas samt användningen av det s.k. kommittéförfarandet vid genomförandet av unionsrätten utvidgas även mera allmänt till hela området med frihet, säkerhet och rättvisa i det konstitutionella fördraget. Likaså skall de allmänna principerna för Europeiska unionens domstols befogenheter, med vissa undantag som gäller polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet, tillämpas på hela området med frihet, säkerhet och rättvisa, vilket kan betraktas som en betydande reform i synnerhet med avseende på skyddet för de grundläggande rättigheterna och annat rättsskydd. När det gäller rättsliga och inrikes frågor försvinner alla de nuvarande särskilda bestämmelserna i EG-fördraget om domstolens befogenheter, och det allmänna systemet skall tillämpas på dem till alla delar. Också de nuvarande särskilda förfarandena i EU-fördraget som gäller polis-samarbetet och det straffrättsliga samarbetet försvinner på ett undantag när. Utanför unionsdomstolens befogenheter står fortfarande bedömningen av korrektheten och proportionaliteten hos åtgärder som vidtas av polismyndigheterna och andra myndigheter som övervakar att lagen iakttas samt bedömningen av uppfyllandet av medlemsstatens skyldigheter att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.

I det konstitutionella fördragets bestämmelser om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa har man framför allt när det gäller polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet försökt beakta särdragen hos politikområdet i fråga, vilka har att göra med myndigheternas utövning av offentlig makt i medlemsstaterna samt mera allmänt med statens (inre) suveränitet. För det första betonas Europeiska rådets roll som vägvisare för unionens åtgärder: Europeiska rådet skall ange strategiska riktlinjer för lagstiftningsprogrammet och den operativa programplaneringen. För det andra deltar medlemsstaterna i utvärderingen av genomförandet av politiken på området med frihet, säkerhet och rättvisa. På området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete deltar de nationella parlamenten direkt i kontrollen av Europol

och utvärderingen av Eurojusts verksamhet samt övervakar med större befogenheter än normalt iakttagandet av subsidiaritetsprincipen. På området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete har dessutom en grupp medlemsstater som representerar en fjärdedel av medlemsstaterna initiativrätt vid sidan av kommissionen.

Särdragen hos området med frihet, säkerhet och rättvisa har beaktats i det konstitutionella fördraget även med de särskilda avgränsningar som gäller unionens befogenheter och utövningen av dem. Utgångspunkten är att unionens åtgärder skall respektera medlemsstaternas olika rättssystem och rättstraditioner. Ansvaret för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten vilar entydigt på medlemsstaterna och Europeiska unionens domstol har inte befogenhet att undersöka medlemsstaternas myndigheters åtgärder till dessa delar.

Genom det konstitutionella fördraget klarläggs också på allmän nivå skillnaden mellan unionens lagstiftningsåtgärder och det praktiska operativa samarbete mellan medlemsstaternas myndigheter som sker inom unionens ram. Det operativa samarbetet är en särskild samarbetsform som används på området med frihet, säkerhet och rättvisa och i synnerhet när det gäller den inre säkerheten, och som hänvisar till samarbetet mellan medlemsstaternas polismyndigheter och andra laglighetsövervakningsmyndigheter samt de juridiska myndigheterna i gränsöverskridande brottsredden. Genom fördraget inrättas en särskild kommitté för den inre säkerheten som skall se till att det operativa samarbetet främjas och förstärks.

Att pelarindelningen försvinner och principer som motsvarar det s.k. gemenskapsförärandet tas i bruk också på området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete betyder inte i sig att befogenheter överförs från medlemsstaterna till unionen. Ändringarna i fråga kan ändå inte undgå att påverka karaktären av unionens befogenheter, deras användningsformer och de rättsliga verkningarna av att dessa befogenheter utövas, t.ex. genom att de allmänna principer för gemenskapsrätten som fastställts genom EG-domstolens rättspraxis kommer att gälla även polissamarbetet och det straffrättsliga samar-

betet. I och med att grundfördraget får en enhetlig struktur utvidgas t.ex. tillämpningsområdet för flexibilitetsklausulen i artikel I-18 jämfört med artikel 308 i det nuvarande EG-fördraget till att omfatta också polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Man skall däremot göra skillnad mellan dessa ändringar i befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna och de ändringar som direkt följer av ändringar i de bestämmelser som gäller politiken på området med frihet, säkerhet och rättvisa eller de helt nya rättsgrundsbestämmelser som gäller politiken i fråga. Det konstitutionella fördragets inverkan på befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna när det gäller politiken på området med frihet, säkerhet och rättvisa bedöms särskilt nedan.

Ett särdrag hos de rättsliga och inrikes frågorna är de undantagsarrangemang som hänför sig till vissa medlemsstaters ställning samt att vissa stater utanför unionen är involverade i unionens regelverk. Det konstitutionella fördraget ändrar inte grunderna för de undantagsarrangemang som gäller Irland, Förenade kungariket och Danmark. Det konstitutionella fördraget inverkar inte heller på bestämmelserna om anslutning till Schengen, enligt vilka fullständig tillämpning av Schengenreglerna och slopande av de inre gränskontrollerna för nya medlemsstaters del förutsätter ett särskilt beslut av rådet.

Politiken på området med frihet, säkerhet och rättvisa

Syftet med unionens gemensamma gränskontrollpolitik är ett område inom vilket personer oavsett medborgarskap kan röra sig fritt utan gränskontroller, samt utvecklandet av ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna. Det sistnämnda betyder ändå inte att det inrättas en gränskontrollmyndighet för Europeiska unionen i stället för den gränskontroll som medlemsstaterna ansvarar för. Målet avseende det integrerade systemet för förvaltning av de yttre gränserna ingår redan i det nuvarande EG-fördraget. När det gäller att genomföra gränskontrollpolitiken innehar myndigheternas operativa samarbete och unionens åtgärder i anslutning därtill samt visumpolitiken en central position.

EU:s nuvarande politik avseende asyl har i huvudsak omfattat antagandet av minimiregler på området. Enligt det konstitutionella fördraget skall unionen anta bestämmelser om ett gemensamt europeiskt asylsystem. Syftet med unionens gemensamma politik avseende asyl, alternativt skydd och tillfälligt skydd är att erbjuda en lämplig status till alla medborgare i tredjeland som har behov av internationellt skydd och att säkerställa principen om "non-refoulement". Denna politik skall överensstämma med kraven i internationella avtal, bl.a. konventionen och protokollet om flyktingars rättsliga ställning (FördrS 77 – 78/1968).

Med hjälp av den gemensamma invandringspolitiken försöker man säkerställa en effektiv förvaltning av migrationsströmmarna, en rättvis behandling av medborgare i tredjeland som är lagligen bosatta på unionens territorium samt förebyggande av och förstärkt bekämpning av olaglig invandring och människohandel. Det konstitutionella fördraget innehåller också en ny rättsgrund för åtgärder i syfte att stimulera och stödja integreringen av människor som är lagligen bosatta på unionens territorium. Åtgärderna i syfte att bekämpa människohandel kan kompletteras även med hjälp av straffrättsligt samarbete. Enligt det konstitutionella fördraget har unionen ändå inte befogenhet att besluta hur många tredjelandsmedborgare, med ursprung i ett tredjeland, som får beviljas inresa till dess medlemsstaters territorium för att där söka sysselsättning som arbetstagare eller egenföretagare.

Jämfört med de nuvarande bestämmelserna om asyl-, gränskontroll- och invandringspolitik i EG-fördraget förenklar det konstitutionella fördraget rättsgrunderna i fråga och för enhetligar de tillämpliga beslutsförfarandena. Genom fördraget stärks den princip om solidarisk och rättvis ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna, inbegripet även de finansiella konsekvenserna (den s.k. solidaritetsklausulen), som redan nu tillämpas som allmän princip. Det konstitutionella fördragets bestämmelser om politik som gäller kontroll vid gränser, asyl och invandring utvidgar inte unionens befogenhet i någon nämnvärd omfattning jämfört med nuläget, utan ändringarna innebär i första hand att den nuvarande befogenhetsfördelningen förtydligas.

När det gäller det civilrättsliga samarbetet är huvudmålet för unionens verksamhet att säkerställa att principen om ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden iaktas i gränsöverskridande situationer i syfte att förbättra personers rättsskydd. Det konstitutionella fördraget utvidgar inte unionens befogenhet i någon nämnvärd omfattning jämfört med nuläget.

Också när det gäller det straffrättsliga samarbetet har i det konstitutionella fördraget som huvudprincip inskrivits principen om ömsesidigt erkännande av avgöranden. I fördraget ges unionen befogenhet att meddela minimiregler om det straffrättsliga förfarandet i den mån det är nödvändigt för att underlätta ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga myndigheters beslut samt polissamarbete och rättsligt samarbete i sådana straffrättsliga frågor som har en gränsöverskridande dimension. De delar av det straffrättsliga förfarandet som omfattas av minimireglerna om ömsesidigt erkännande av avgöranden eller myndigheternas samarbete anges i princip uttömmande i det konstitutionella fördraget. Minimireglerna kan emellertid gälla även andra specifika delar av det straffrättsliga förfarandet, vilka rådet i förväg har reglerat genom ett europeiskt beslut. Vid antagandet av detta beslut skall rådet besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande. Minimireglerna skall inte hindra medlemsstaterna från att behålla en högre skyddsnivå för personer, t.ex. regler om brottsoffers rättigheter.

Till det processuella straffrättsliga samarbetet hör också att främja samarbetet mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter t.ex. genom att förhindra konflikter mellan medlemsstaterna som gäller domstolens befogenheter. Enligt det konstitutionella fördraget föreskrivs nödvändiga åtgärder i europeiska lagar eller ramlagar.

Den befogenhet som i det konstitutionella fördraget ges unionen att meddela minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder när det gäller vissa brott innebär en betydande reform av det materiella straffrättsliga samarbetet. De åtgärder som anges i det konstitutionella fördraget kan gälla främst de områden av allvarlig gränsöverskridande brottslighet som uppräknas ut-

tömmande i fördraget. De är terrorism, människohandel och sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn, olaglig narkotikahandel, olaglig handel med vapen, penningtvätt, korruption, förfalskning av betalningsmedel, IT-brottslighet och organiserad brottslighet. Förteckningen kan emellertid också utvidgas genom ett enhälligt europeiskt beslut av rådet. För det andra kan minimireglerna gälla en tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagar och andra författningar, när detta visar sig nödvändigt för att säkerställa att unionens politik på ett område som omfattas av harmoniseringsåtgärder skall kunna genomföras effektivt, t.ex. miljöpolitiken.

I både bestämmelserna om straffrättsligt förfarande och materiell straffrätt möjliggörs undantag från det ordinarie lagstiftningsförfarandet med hjälp av en särskild s.k. nödbromsmekanism. En medlemsstat som anser att ett utkast till europeisk ramlag skulle påverka grundläggande aspekter av dess straffrättsliga system, får begära att utkastet till ramlag överlämnas till Europeiska rådet. Om minst en tredjedel av medlemsstaterna önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av det berörda utkastet till akt, kan en medlemsstat i sista hand ställa sig utanför den planerade akten.

Ovan beskrivna minimiregler och främjandet av myndigheternas samarbete kompletteras av de åtgärder för att uppmuntra och stödja förebyggandet av brottslighet som vidtas av unionen.

Bestämmelserna i det konstitutionella fördraget utvidgar unionens befogenheter jämfört med artiklarna 31 och 34 i EU-fördraget trots att dess befogenhet i fråga om de minimiregler som gäller delar av det straffrättsliga förfarandet, straff och påföljder fortfarande i princip begränsar sig till specifika frågor. Gemenskapen har visserligen redan nu under vissa förutsättningar ansetts ha befogenheter att ålägga medlemsstaterna att i sin nationella lagstiftning föreskriva om straffrättsliga påföljder för att säkerställa ett effektivt genomförande av gemenskapslagstiftningen. Befogenheten att besluta om nivån på påföljderna och deras karaktär tillkommer emellertid medlemsstaterna (domen 13.9.2005 i mål C-176/03 kommissionen mot rådet (talan om

ogiltigförklaring gällande rådets rambeslut 2003/80/RIF om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser). Som utvidgningar av unionens befogenheter kan där emot betraktas de rättsgrunder med stöd av vilka de delar av det straffrättsliga förfarandet som omfattas av minimiregler eller den uttömmande förteckningen över allvarliga, gränsöverskridande brott kan utvidgas genom ett enhälligt europeiskt beslut av rådet.

Området för det operativa straffrättsliga samarbetet omfattar för det första stöd till samordning mellan de nationella myndigheter som har till uppgift att utreda och lagföra allvarlig gränsöverskridande brottslighet. För denna uppgift innehåller det konstitutionella fördraget en uttrycklig rättsgrund för inrättandet av Eurojust genom en europeisk lag, vilken ersätter rådets nuvarande beslut om inrättande av Eurojust (rådets beslut 2002/187/RIF, EGT L 63, 6.3.2002 s. 1). Enligt det konstitutionella fördraget skall Eurojusts uppgift vara att bekämpa allvarlig brottslighet och i synnerhet att stärka det rättsliga samarbetet i anslutning därtill. För närvarande samordnar Eurojust undersökningar och åtal som berör flera medlemsstaters territorium. På basis av Eurojusts verksamhet kan med stöd av det konstitutionella fördraget en europeisk åklagarmyndighet inrättas, vars uppgifter i princip begränsas till att bekämpa brott som skadar unionens finansiella intressen. Åklagarmyndighetens befogenheter kan dock genom ett enhälligt europeiskt beslut av Europeiska rådet utsträckas till att även omfatta grov brottslighet som har ett gränsöverskridande inslag. Ingetdera beslutet förutsätter godkännande av de nationella parlamenten. Åklagarmyndighetens befogenheter hänför sig i hög grad till medlemsstaternas myndigheters utövning av offentlig makt och i synnerhet till området för 104 § i Finlands grundlag som gäller åklagarväsendet. Bestämmelserna gällande både Eurojust och i synnerhet åklagarmyndigheten utvidgar unionens befogenheter.

Enligt det konstitutionella fördraget bedrivs i unionen polissamarbete mellan polisen och andra brottsbekämpande organ som är specialiserade när det gäller att förebygga, upptäcka och utreda brott. Åtgärder som hör till området får föreskrivas i europeiska lagar el-

ler ramlagar. När det är fråga om operativt samarbete mellan dessa myndigheter skall rådet besluta med enhällighet.

Det konstitutionella fördraget innehåller en rättsgrund för Europeiska polisbyrån (Europol), som gör det möjligt att ersätta den konvention som nu ligger till grund för dess verksamhet (FördrS 78 – 79/1998) med en europeisk lag. Medlemsstaternas nationella parlament och Europaparlamentet ges uppgifter i anslutning till kontrollen över Europol. Genom det konstitutionella fördraget görs det också möjligt att tilldela Europol operativa uppgifter. Europol kan emellertid utföra dessa endast i samverkan och samförstånd med myndigheterna i den medlemsstat vars territorium berörs. Det konstitutionella fördraget innebär inga betydande förändringar i omfattningen av unionens befogenheter vad gäller polisarbetet, även om unionens befogenheter som komplement till myndigheternas befogenheter i medlemsstaterna när det gäller Europol utvidgas något på området för brottsbekämpande operativt samarbete.

Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Finlands långsiktiga mål har varit att effektivisera unionens beslutsfattande och att för enhetliga lagstiftningsförfarandena på området med frihet, säkerhet och rättvisa. Finland har understött en utvidgning av gemenskapsförfarandet och framför allt beslutsfattandet med kvalificerad majoritet till att omfatta i princip hela området med frihet, säkerhet och rättvisa. Detta centrala förhandlingsmål kan anses vara uppnått. Genom det konstitutionella fördraget effektiviseras politiken på området med frihet, säkerhet och rättvisa samt genomförandet av principerna om öppenhet och demokrati. Också det att domstolens befogenhet utsträcks till området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete motsvarar Finlands mål att främja tillgodoseendet av de grundläggande rättigheterna i unionen.

Finlands förhandlingsmål gällde särskilt den materiella straffrätten samt möjligheten att inrätta en europeisk åklagarmyndighet. På området för materiell straffrätt kunde statsrådet godkänna en övergång till beslut med

kvalificerad majoritet i rådet förutsatt att unionens straffrättsliga befogenhet fastställs tillräckligt exakt avgränsad och gäller vissa grova brott med gränsöverskridande inslag vilka förtecknas uttömmande (SRR 2/2003 rd). Riksdagen omfattade statsrådets ståndpunkt (UtUB 4/2003 rd). Det förhandlingsresultat som ingår i det konstitutionella fördraget uppfyller inte Finlands mål när det gäller avgränsningen av befogenheten (SRR 2/2003 rd). Genom de ovan beskrivna processuella garantierna (det s.k. nödbromsförfarandet) ger det ändå Finland en möjlighet att vid behov ställa sig utanför tillämpningen av en sådan europeisk ramlag som kan anses äventyrliga grundläggande aspekter av vårt straffrättsliga system (LaUU 5/2006 rd).

En annan central fråga under förhandlingarna gällde inrättandet av den europeiska åklagarmyndigheten. På samma sätt som flera andra medlemsstater har Finland inte ansett det vara nödvändigt att inrätta myndigheten, eftersom inrättandet av myndigheten inte är i harmoni med tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande av avgöranden, som utgör en allmän princip för det straffrättsliga samarbetet. Finland har betonat att principen i fråga bör utgöra en hörnsten för det rättsliga samarbete som bedrivs inom ramen för unionen (SRR 2/2003 rd). Även riksdagens ståndpunkt till inrättandet av myndigheten har varit negativ (GrUU 7/2003 rd, UtUB 4/2003 rd, LaUU 5/2006 rd). Det uppnådda förhandlingsresultatet, enligt vilket åklagarmyndigheten inte inrättas genom det konstitutionella fördraget utan det enbart blir möjligt att inrätta myndigheten genom en europeisk lag som rådet antar med enhällighet, kan accepteras av Finland. Finland har i sista hand möjlighet att förhindra att myndigheten inrättas eller att säkerställa att myndighetens befogenheter och uppgifter fastställs tillräckligt klart och avgränsas till att gälla endast vissa typer av brott.

3.2.5.2.3. Politiken på andra områden

Inre marknaden

Bestämmelserna om den inre marknaden har i det konstitutionella fördraget samlats i kapitel I i avdelning III i del III (artiklarna

III-130 – III-179). Med undantag för vissa ändringar som i första hand gäller beslutsförfarandet motsvarar de bestämmelserna i avdelning I, III och VI i EG-fördragets tredje del.

I det konstitutionella fördraget börjar det ordinarie lagstiftningsförfarandet gälla för undantagandet av viss verksamhet från tillämpningen av fördragets bestämmelser om etableringsfrihet (artikel III-139 andra stycket), samordning av medlemsstaternas bestämmelser i lagar och andra författningar om upptagande och utövande av förvärvsverksamhet som egenföretagare (artikel III-141.1 punkt b), tillämpning av fördragets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster även på sådana medborgare i tredjestat som har etablerat sig inom unionen (artikel III-144 andra stycket) samt åtgärder för att genomföra liberaliseringen av en särskild tjänst (artikel III-147). Ordinarie lagstiftningsförfarande skall också tillämpas på vissa åtgärder som gäller kapitalrörelser (artikel III-157.2 och artikel III-160), åtgärder för att eliminera en snedvridning på den inre marknaden (artikel III-174) samt vissa åtgärder inom den sociala trygghetens område för att genomföra fri rörlighet för arbetstagare (artikel III-136). Till den sistnämnda bestämmelsen fogades dock under regeringskonferensen en s.k. nödbromsmekanism: om en medlemsstat anser att ett utkast till europeisk lag eller ramlag skulle negativt påverka grundläggande aspekter av dess sociala trygghetssystem eller inverka på den ekonomiska jämvikten i det systemet, får den begära att det skall överlämnas till Europeiska rådet. Efter diskussion kan Europeiska rådet antingen hänskjuta utkastet till rådet eller begära att kommissionen lägger fram ett nytt förslag.

När det gäller befogenhetsklassificeringen hör den inre marknaden till områdena för delad befogenhet med undantag för fastställandet av de konkurrensregler som behövs för den inre marknads funktion, vilket omfattas av unionens exklusiva befogenhet. Med undantag för den nya rättsgrunden för immateriella rättigheter som behandlas i avsnitt 3.2.5.2.1 utvidgas inte unionens befogenheter jämfört med nuläget.

Ekonomisk och monetär politik

Kapitel II i avdelning III i del III i det konstitutionella fördraget innehåller bestämmelser om ekonomisk och monetär politik som i EG-fördraget föreskrivs i avdelning VII i tredje delen. Ändringarna jämfört med de nuvarande bestämmelserna gäller framför allt de beslutsförfaranden som skall iakttas.

Kommissionens ställning i den multilaterala övervakningen av medlemsstaternas ekonomiska politik (artikel III-179) stärks i det konstitutionella fördraget genom att den får rätt att varna en medlemsstat vars ekonomiska politik inte är förenlig med de allmänna riktlinjer som rådet fastställt för unionens ekonomiska politik eller om det finns risk för att denna politik kan äventyra den ekonomiska och monetära unionens funktion. Behandlingen i rådet avviker från nuläget så att företrädaren för den berörda medlemsstaten inte deltar i omröstningen om saken.

I det konstitutionella fördraget har kommissionen också en starkare ställning än nu i förfarandet gällande underskott i den offentliga sektorns finanser (artikel III-184). Den kan avge ett yttrande som gäller alltför stora underskott inte bara till rådet utan även till den berörda medlemsstaten. Den tvingande beslutsrätten i förfarandet bibehålls dock hos rådet. Kvalificerad majoritet bestäms till skillnad från nuläget i enlighet med det konstitutionella fördragets allmänna bestämmelser om kvalificerad majoritet.

Det konstitutionella fördraget innehåller ett särskilt avsnitt för de medlemsstater som har euron som valuta (avsnitt 4 i kapitel II i avdelning III i del III), och genom bestämmelserna i det fästs särskild uppmärksamhet vid samordningen av den ekonomiska politik som bedrivs av staterna inom euroområdet och deras budgetdisciplin samt vid euroområdets yttre representation. Rådet skall anta åtgärder för de medlemsstater som har euron som valuta vilka syftar till att stärka dessa staters budgetdisciplin och utarbetar för de berörda medlemsstaterna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Därvid tillämpas ovan nämnda allmänna förfaranden för samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik och underskott i den offentliga sek-

torns finanser. I beslutsfattandet i rådet deltar bara staterna inom euroområdet.

I det konstitutionella fördraget utvecklas också samordningen av den ekonomiska politik som staterna inom euroområdet bedriver genom att betona ställningen för den informella grupp som består av ministrarna från dessa medlemsstater (artikel III-195). I det protokoll som fogats till det konstitutionella fördraget har inskrivits principer för gruppens verksamhet som i huvudsak motsvarar dess nuvarande verksamhet. Nytt i protokollet är att gruppen med en majoritet av medlemmarna väljer ordförande för en mandatperiod på två och ett halvt år.

När det gäller euroområdets yttre representation antar rådet enligt det konstitutionella fördraget gemensamma ståndpunkter avseende frågor som är av särskilt intresse för den ekonomiska och monetära unionen inom de berörda internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna. Rådet får också anta lämpliga åtgärder för att säkerställa enad representation inom de berörda internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna (artikel III-196). En ändring jämfört med de nuvarande bestämmelserna är att i omröstningarna i rådet deltar då endast de medlemmar i rådet som företräder medlemsstater som har euron som valuta.

Det konstitutionella fördraget innebär vissa ändringar i lagstiftningsförfarandena på området för den ekonomiska och monetära unionen, vilka ändå inte på något väsentligt sätt förändrar maktförhållandena mellan institutionerna. I det konstitutionella fördraget övergår man till ordinarie lagstiftningsförfarande i fråga om meddelandet av närmare föreskrifter om det multilaterala övervakningsförfarandet (artikel III-179.6), ändrandet av vissa bestämmelser i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (artikel III-187.3) samt nödvändiga åtgärder för att använda euron som gemensam valuta (artikel III-191). Å andra sidan försvagas Europaparlamentets ställning i vissa frågor som gäller den ekonomiska och monetära unionen, t.ex. när man skall besluta om regler som behövs för att närmare ange hur vissa förbud skall tillämpas (artikel III-183.2), särskilda uppgifter som tilldelas Europeiska centralbanken (artikel III-185.6)

samt harmonisering av valörerna och de tekniska specifikationerna för de euromynt som skall sättas i omlopp (artikel 186.2).

En annan ändring jämfört med nuläget är att när rådet beslutar om ändringar i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken skall rådet enligt det konstitutionella fördraget besluta med kvalificerad majoritet även när förslaget kommer från kommissionen. För närvarande tillämpas beslut med kvalificerad majoritet endast när initiativet kommer från Europeiska centralbanken, medan regeln är att beslutet skall vara enhälligt när förslaget kommer från kommissionen.

När det gäller befogenhetsklassificeringen omfattas den monetära politiken av unionens exklusiva befogenhet för de medlemsstater som har euron som valuta, medan det för de andra medlemsstaternas del är fråga om delad befogenhet. Den ekonomiska politiken hör däremot inte till någon av unionens tre huvudsakliga befogenhets kategorier, utan den berörs av det konstitutionella fördragets bestämmelser om samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik och sysselsättningspolitik. Befogenheten när det gäller unionens ekonomiska och monetära politik ändras inte jämfört med nuläget.

Sysselsättning

Bestämmelser om sysselsättning ingår i avsnitt 1 i kapitel III i avdelning III i del III i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-203 – III-208). Med undantag för vissa små ändringar motsvarar de bestämmelserna i avdelning VIII i det nuvarande EG-fördragets tredje del.

Sysselsättningen hör inte till någon av unionens tre huvudsakliga befogenhets kategorier utan den berörs av det konstitutionella fördragets bestämmelser om samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik och sysselsättningspolitik. Det konstitutionella fördraget medför inte att unionens befogenheter utvidgas jämfört med nuläget.

Socialpolitik

Socialpolitiken berörs av bestämmelserna i avsnitt 2 i kapitel III i avdelning III i del III i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-

209 – III-219). De motsvarar i huvudsak bestämmelserna i kapitel 1 och 2 i avdelning XI i EG-fördragets tredje del.

Socialpolitiken är delvis ett område med delad befogenhet och delvis berörs den av det konstitutionella fördragets bestämmelser om samordning av medlemsstaternas ekonomiska, sysselsättnings- och socialpolitik. Trots att det inte entydigt anges i fördraget vilka områden av socialpolitiken som omfattas av delad befogenhet, skall till dem anses höra åtminstone unionens befogenhet enligt artikel III-210.2 punkt b att fastställa minimikrav på de områden som avses i punkt 1 a i i nämnda bestämmelse samt befogenheten enligt artikel III-214.3 att vidta åtgärder enligt bestämmelsen som gäller mäns och kvinnors jämställdhet, anställning och yrke. I den socialpolitik som hör till unionens befogenhet är det till övriga delar fråga om samordning av medlemsstaternas socialpolitik enligt artikel I-15.3 i fördraget. Den grundläggande principen förblir således att det hör till medlemsstaternas nationella befogenhet att bestämma de grundläggande principerna för det sociala trygghetssystemet. Det konstitutionella fördraget utvidgar inte unionens befogenheter på socialpolitikens område.

Artikel III-213 i det konstitutionella fördraget ger kommissionen befogenhet att för att nå målen för unionens socialpolitik främja samarbetet mellan medlemsstaterna och underlätta för dem att samordna sina åtgärder på de socialpolitiska områden som omfattas av avsnittet om socialpolitik i fördraget. I detta syfte skall kommissionen i nära kontakt med medlemsstaterna företa utredningar, avge yttranden och organisera samråd både om problem som uppstår på det nationella planet och problem som berör internationella organisationer, särskilt genom initiativ med syftet att ange riktlinjer och indikationer, organisera utbytet av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Trots att innehållet i de medel som bestämmelsen avser påminner om den s.k. öppna samordningsmetoden, är det – till skillnad från den öppna samordningen – fråga om utövning av unionens befogenheter inom de gränser som bestämmelsen sätter. Den öppna samordningsmetoden behandlas i kapitel 3.2.3.2.

Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning

Om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning föreskrivs i avsnitt 3 i kapitel III i avdelning III i del III i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-220 – III-224). Jämfört med de nuvarande bestämmelserna i avdelning XVII i EG-fördragets tredje del kan man anse att den viktigaste allmänna reformen är att territoriell sammanhållning fogas till strukturfondernas mål jämsides med ekonomisk och social sammanhållning. Vid fastställandet av strukturfondernas uppgifter och inrättandet av sammanhållningsfonden kommer man dessutom efter en övergångsperiod att börja iakttä ordinarie lagstiftningsförfarande.

För Finlands del kan den viktigaste förändringen ändå anses vara den definition som regeringskonferensen tillfogade i artikeln om sammanhållningspolitikens centrala mål (artikel III-220) av de områden till vilka särskild hänsyn skall tas när denna politik bedrivs. Till dem hör bl.a. regioner med allvarliga och permanenta naturbetingade eller demografiska nackdelar såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet. Bestämmelsen skapar väsentligt bättre förutsättningar än nu att på ett bestående sätt trygga den särställning som i protokoll nr 6 till 1994 års anslutningsfördrag tillerkändes ytterst glesbefolkade regioner i Finland och Sverige. Mål 6 enligt protokollet till anslutningsfördraget omvärderades i samband med Agenda 2000 och införlivades i det s.k. mål 1. Att de nordligaste ytterst glesbefolkade regionernas ställning erkänns på grundfördragsnivå i den artikel som gäller sammanhållningspolitikens mål stärker avsevärt dessa regioners ställning under kommande finansieringsperioder. Denna bestämmelse kompletteras av artikel 63 i protokollet om 1972, 1979, 1985 och 1994 års anslutningsfördrag, vilket fogats till det konstitutionella fördraget. Genom denna artikel bibehålls både definitionen av nordliga ytterst glesbefolkade regioner enligt protokoll 6 till 1994 års anslutningsfördrag och den förteckning i bilaga 1 till nämnda protokoll över de områden som avses i bestämmelsen i fråga.

Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning hör vad befogenhetsklassificeringen beträffar till områdena med delad befogenhet. Det konstitutionella fördraget har inga betydande verkningar för befogenheten när det gäller unionens sammanhållningspolitik.

Jordbruk och fiske

Unionens gemensamma jordbruks och fiskeripolitik berörs av bestämmelserna i avsnitt 4 i kapitel III i avdelning III i del III i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-225 – III-232). Jämfört med den nuvarande avdelning II i EG-fördragets tredje del gäller de viktigaste ändringarna som följer av det konstitutionella fördraget beslutsförfarandet, i synnerhet den relativt omfattande övergången till ordinarie lagstiftningsförfarande och därigenom en väsentlig utvidgning av Europaparlamentets befogenheter på området för den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken.

Vid antagandet av lagstiftning som gäller den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken övergår man enligt det konstitutionella fördraget i regel till det ordinarie lagstiftningsförfarandet (artikel III-231.2). För att reglera vissa frågor – fastställande av priser, avgifter, stöd och kvantitativa begränsningar samt fastställande och fördelning av fiskerimöjligheter – skall ändå inte lagstiftningsakter användas, utan nödvändiga åtgärder vidtas genom europeiska förordningar eller beslut, som antas av rådet med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen (artikel III-231.3). Gränsdragningen mellan de frågor som hör till området för det ordinarie lagstiftningsförfarandet och frågor som regleras genom akter på lägre nivå är i någon mån oklar och flertydig och hur den fungerar klarnar först i praktiken. Det kan hända att man blir tvungen att spjälka upp de nuvarande gemensamma marknadsordningsförordningarna när beslutanderätten delvis börjar tillkomma rådet och delvis rådet och parlamentet gemensamt.

Däremot förändras inte unionens mål eller omfattningen av dess befogenhet på jordbruks- och fiskeripolitikens område till följd av det konstitutionella fördraget. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör jord-

bruks- och fiskeripolitiken till områdena med delad befogenhet med undantag för åtgärder som syftar till att bevara havets biologiska resurser, som omfattas av unionens exklusiva befogenhet.

Miljö

Bestämmelserna om miljö i avdelning XIX i EG-fördragets tredje del har intagits nästan som sådana i avsnitt 5 i kapitel III i avdelning III i del III i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-234 – III-235). En hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö har också beaktats i unionens mål i del I i fördraget. Miljöskyddskraven skall också integreras i utformningen och genomförandet av all den politik och den verksamhet som avses i del III i fördraget. Också stadgan om de grundläggande rättigheterna innehåller en bestämmelse om miljöskydd (artikel II-97).

Det konstitutionella fördraget förändrar inte unionens befogenhet när det gäller miljöpolitiken. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör miljön till områdena med delad befogenhet.

Konsumentskydd

Artikel III-235 i det konstitutionella fördraget om konsumentskydd motsvarar i sak artikel 153 i EG-fördraget. Konsumentskyddskraven skall beaktas även när unionens övriga politik och verksamhet utformas och genomförs. Också stadgan om de grundläggande rättigheterna innehåller en bestämmelse om konsumentskydd (artikel II-98).

Det konstitutionella fördraget förändrar inte unionens befogenhet när det gäller konsumentskyddet. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör konsumentskyddet till områdena med delad befogenhet.

Transporter

Bestämmelserna om transporter i avsnitt 7 i kapitel III i avdelning III i del III i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-236 – III-245) motsvarar i sak bestämmelserna i avdelning V i EG-fördragets tredje del.

Det konstitutionella fördraget påverkar inte unionens befogenhet när det gäller transpor-

ter. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör transporter till områdena med delad befogenhet.

Transeuropeiska nät

Avsnitt 8 i kapitel III i avdelning III i del III i det konstitutionella fördraget som gäller transeuropeiska nät (artiklarna III-246 – III-247) motsvarar i sak bestämmelserna i avdelning XV i EG-fördragets tredje del.

Det konstitutionella fördraget förändrar inte området för unionens befogenheter när det gäller transeuropeiska nät. När det gäller befogenhetsklassificeringen omfattas området av delad befogenhet.

Forskning och teknisk utveckling

Avsnitt 9 i kapitel III i avdelning III i del III i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-248 – III-255) innehåller bestämmelser om forskning och teknisk utveckling samt rymden. Rymden behandlas separat i avsnitt 3.2.5.2.1.

I konventets förslag motsvarade bestämmelserna om forskning och teknisk utveckling i sak bestämmelserna i avdelning XVIII i EG-fördraget. Under regeringskonferensen höjdes emellertid målnivån för unionens verksamhet på området för forskning och teknisk utveckling genom att ett europeiskt forskningsområde med fri rörlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik sattes som uttryckligt mål, samt genom att i fördraget intogs en ny rättsgrund (artikel III-251.4) för nödvändiga åtgärder för att uppnå målet i fråga. Om dessa åtgärder föreskrivs i enlighet med ordinarie lagstiftningsförfarande genom en europeisk lag.

Flera medlemsstater, bland dem Finland, ansåg ändå att åtgärderna i syfte att åstadkomma ett europeiskt forskningsområde inte får äventyra medlemsländernas nationella forskningspolitik. Till ovan nämnda ändring som gäller ett europeiskt forskningsområde hänför sig också en förklaring (nr 21) som fogades till regeringskonferensens slutakt och enligt vilken de grundläggande riktlinjerna och valen i medlemsstaternas forskningspolitik vederbörligen kommer att beaktas när unionen vidtar åtgärder inom forsk-

ning och teknisk utveckling. Genom en ändring som företogs under regeringskonferensen begränsades likaså de fleråriga ramprogrammen för forskning och teknisk utveckling till att gälla åtgärder finansierade av unionen.

Tryggandet av den nationella forskningspolitikens ställning framhävs också av den specialbestämmelse om forskning och teknisk utveckling samt rymden som ingår i befogenhetsklassificeringen. Enligt bestämmelsen får utövandet av unionens befogenhet inte leda till att medlemsstaterna hindras från att utöva sina befogenheter, trots att det är fråga om delad befogenhet mellan unionen och medlemsstaterna (artikel I-14.3).

Artikel III-250 i det konstitutionella fördraget ger kommissionen befogenhet att i nära samarbete med medlemsstaterna ta initiativ för att främja samordning av medlemsstaternas verksamhet inom forskning och teknisk utveckling, särskilt genom initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Trots att innehållet i de metoder som bestämmelsen avser påminner om den s.k. öppna samordningsmetoden, är det – till skillnad från öppen samordning – fråga om utövning av unionens befogenhet. Den öppna samordningsmetoden behandlas i avsnitt 3.2.3.3.

Folkhälsa

Folkhälsan berörs av artikel III-278 i det konstitutionella fördraget, som motsvarar artikel 152 i EG-fördraget. Trots att bestämmelserna motsvarar varandra vad den grundläggande strukturen beträffar, innehåller det konstitutionella fördraget flera viktiga ändringar jämfört med det nuvarande grundfördraget. För närvarande omfattar verksamhetsområdet i fråga främjande av folkhälsan, förebyggande av ohälsa och sjukdomar, undanröjande av faror för hälsan samt minskning av narkotikarelaterade hälsoskador. Kopplingen mellan unionens verksamhet när det gäller folkhälsan och de gemensamma säkerhetsfrågorna har fastställts på allmän nivå i det konstitutionella fördraget, och den har utsträckts till att omfatta även övervak-

ning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa.

Utmärkande för folkhälsan som politikområde är att den enligt konstitutionens befogenhetsklassificering är uppdelad på två olika befogenhets kategorier. Delvis är det fråga om ett område med delad befogenhet, delvis åter om ett område där unionen har befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Till den delade befogenheten hör unionens befogenhet att vidta åtgärder som avses i artikel III-278.4, genom vilka man kan ingripa i de gemensamma frågorna på säkerhetsområdet. Till dessa åtgärder hör t.ex. åtgärder på veterinär- och växtskyddsområdet som direkt syftar till att skydda folkhälsan. Övriga åtgärder på folkhälsoområdet är av stödjande, samordnande eller kompletterande natur, och kan inte gälla harmonisering av medlemsstaternas lagar och förordningar. Uppdelningen på två olika befogenhets kategorier framgår klarare än nu av det konstitutionella fördraget.

Konstitutionen utvidgar unionens befogenheter både när det gäller gemensamma åtgärder på säkerhetsområdet och stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Rättsgrunden för säkerhetsområdet utvidgades under regeringskonferensen till åtgärder för att fastställa höga kvalitets- och säkerhetsstandarder för läkemedel och medicintekniska produkter samt åtgärder för övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa. Regler som gäller läkemedel och medicintekniska produkter kan fortfarande antas även med stöd av artiklarna om den inre marknaden när målen för regleringen i första hand hänför sig till förverkligandet av den inre marknaden. Till området för stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder fogades först i konventets förslag åtgärder för att bekämpa de stora gränsöverskridande folksjukdomarna och under regeringskonferensen åtgärder som direkt avser skydd av folkhälsan avseende tobak och missbruk av alkohol. Beslutsförfarandet är i samtliga fall ordinarie lagstiftningsförfarande.

För Finlands del kan de ändringar som regeringskonferensen företog i artikel III-278.7

i det konstitutionella fördraget betraktas som särskilt betydande. Finlands centrala förhandlingsmål under regeringskonferensen var en lösning som skulle trygga den nationella finansieringen, anordnandet och tillhandahållandet av hälso- och sjukvårdstjänster. I bestämmelsen i fråga fastställs uttryckligen att när unionen vidtar åtgärder skall den respektera medlemsstaternas ansvar för att besluta om sin hälso- och sjukvårdspolitik samt för att organisera och ge hälso- och sjukvård. I bestämmelsen konstateras uttryckligen att medlemsstaternas ansvarsområden inbegriper hälso- och sjukvårdsförvaltning och fördelning av de resurser som tilldelas denna. Där som tillämpningsområdet för EG-fördragets nuvarande motsvarande klausul omfattar endast unionens verksamhet på folkhälsoområdet är tillämpningsområdet för det konstitutionella fördragets ändrade bestämmelse allmänt och omfattar all unionsverksamhet.

Artikel III-278.2 i konstitutionen ger kommissionen befogenhet att i nära kontakt med medlemsstaterna ta initiativ för att främja samordning av medlemsstaternas verksamhet på de folkhälsoområden som anges i artikeln. Det gäller särskilt initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Trots att innehållet i de metoder som avses i bestämmelsen påminner om det s.k. öppna samordningsförfarandet, är det – till skillnad från den öppna samordningen – fråga om utövning av unionens befogenhet. Det öppna samordningsförfarandet behandlas i avsnitt 3.2.3.2.

Industri

Det konstitutionella fördragets bestämmelse om industri (artikel III-279) motsvarar i sak artikel 157 i EG-fördraget. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör industrin till de områden där unionen har befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder.

Det konstitutionella fördraget (artikel III-279.2) ger kommissionen befogenhet att ta lämpliga initiativ för att främja en samordning på industrins område och i synnerhet initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och

indikatorer, organisera utbytet av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Även om innehållet i de metoder som avses i bestämmelsen påminner om det s.k. öppna samordningsförfarandet är det – till skillnad från öppen samordning – fråga om utövning av unionens befogenhet. Det öppna samordningsförfarandet behandlas i avsnitt 3.2.3.2.

Kultur

Det konstitutionella fördragets bestämmelse om kultur (artikel III-280) motsvarar i sak artikel 151 i EG-fördraget. Europeiska lagar och ramlagar antas dock i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

När det gäller befogenhetsklassificeringen hör kulturen till de områden där stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder kan vidtas.

Utbildning, ungdomsfrågor och yrkesutbildning

Bestämmelserna om utbildning, ungdomsfrågor och yrkesutbildning (artiklarna III-282 – III-283) utgör avsnitt 5 i kapitel V i avdelning III i del III i fördraget. Till dem har fogats målet att stimulera ungdomars deltagande i Europas demokratiska liv samt det nya politikområdet idrott, som behandlas separat i avsnitt 3.2.5.2.1. I övrigt motsvarar det konstitutionella fördragets bestämmelser i sak bestämmelserna i kapitel 3 i avdelning XI i EG-fördragets tredje del.

Det konstitutionella fördraget har inga betydande verkningar på unionens befogenhet i utbildnings-, ungdoms- och yrkesutbildningsfrågor. De hör till de områden där stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder kan vidtas.

Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) satte statsrådet som mål för Finland en lösning där den nationella finansieringen, organiseringen och tillhandahållandet av hälsovårdstjänster i första hand

tryggas i samband med bestämmelserna om fri rörlighet för tjänster i det konstitutionella fördraget. Även riksdagens utrikesutskott förutsatte att statsrådet skulle agera så att fördragsbestämmelserna och tolkningen av dem preciseras för att säkerställa målet i fråga (UtUB 4/2003 rd). Trots att Finlands mål i första hand var att det konstitutionella fördragets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster skulle preciseras, kan det anses att de ändringar som regeringskonferensen företog i artikel III-278.7 om folkhälsa motsvarar Finlands mål. Däremot uppnåddes inte målet att övergå till beslut med kvalificerad majoritet på miljö- och energibeskattningsområde.

De ändringar i det konstitutionella fördraget som gäller intensifieringen av medlemsstaternas ekonomiska politik motsvarar Finlands synpunkter. Detta gäller också ändringarna i syfte att effektivisera unionens och euroländernas yttre representation. I fråga om beslutsförfarandena inom den ekonomiska och monetära politiken uppnåddes däremot inte Finlands mål helt och hållet. Statsrådet (SRR 2/2003) och riksdagens utrikesutskott (UtUB 4/2003 rd) ansåg det inte vara lönsamt att övergå till ordinarie lagstiftningsförfarande när det gäller fastställandet av detaljerade regler för det multilaterala tillsynsförfarandet och ändring av stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken. Å andra sidan godkände inte regeringskonferensen att lagstiftningsförfarandet skulle utvidgas till att gälla en överföring av specialuppgifter i anslutning till finansinstitutens tillsyn till Europeiska centralbanken, något som även Finland motsatt sig.

Både statsrådet (SRR 2/2003) och riksdagens utrikesutskott (UtUB 4/2003 rd) betraktade det som ett av Finlands viktigaste förhandlingsmål att en permanent särställning för mycket glesbebyggda områdena i norr erkänns i konstitutionen. Till följd av de ändringar som regeringskonferensen företog i konventets förslag erkänns dessa områdens ställning både i den centrala målartikeln gällande unionens sammanhållningspolitik och i det protokoll gällande 1971, 1979, 1985 och 1994 års anslutningsfördrag som bifogats det konstitutionella fördraget, vilket förverkligar

Finlands förhandlingsmål. Däremot uppnåddes inte Finlands mål beträffande en rättsgrund för gränssamarbetet med tredjeländer.

I sin redogörelse till riksdagen om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) fann statsrådet att konventets förslag om beslutsordning för den gemensamma jordbruks- och fiskepolitiken går i rätt riktning. Riksdagens utrikesutskott omfattade statsrådets ståndpunkt (UtUB 4/2003 rd). Finlands mål att användningsområdet för det ordinarie lagstiftningsförfarandet skulle preciseras nåddes emellertid inte under regeringskonferensen.

3.2.5.3. Unionens yttre åtgärder

När det konstitutionella fördraget utarbetades var det centrala målet i fråga om unionens yttre åtgärder förbättrad konsekvens och effektivitet. Detta eftersträvade man i synnerhet genom att klarlägga bestämmelserna om unionens yttre åtgärder och samla dem i en och samma avdelning i det konstitutionella fördraget, samt genom att företa institutionella förändringar i fråga om unionens yttre representation. Förutsättningarna för unionens yttre åtgärder förbättras också när pelarstrukturen slopas och unionen får status som juridisk person. I och med att pelarstrukturen slopas börjar de yttre åtgärderna vidtas av en union med enhetlig struktur på alla delområden. Sålunda kommer också de allmänna principerna för unionsrätten att gälla alla yttre åtgärder som unionen vidtar.

För närvarande är bestämmelserna om unionens yttre åtgärder utspridda i avdelning V i EU-fördraget som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och i avdelning IX (gemensam handelspolitik), avdelning XX (utvecklingssamarbete) och avdelning XXI (ekonomiskt, tekniskt och finansiellt samarbete med tredje land) i EG-fördragets tredje del. För unionens andra politikområdens del innehåller grundfördragen dessutom bestämmelser om deras yttre aspekter. I det konstitutionella fördraget sammanförs bestämmelserna om unionens yttre förbindelser. Avdelning V i del III i fördraget som gäller unionens yttre åtgärder innehåller bestämmelser med allmän tillämpning på yttre åtgärder (kapitel I) samt be-

stämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inbegripet den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (kapitel II), den gemensamma handelspolitiken (kapitel III), samarbete med tredjeländ och humanitärt bistånd (kapitel IV), restriktiva åtgärder (kapitel V), internationella avtal (kapitel VI), unionens förbindelser med internationella organisationer och tredjeländ samt unionens delegationer (kapitel VII) samt genomförande av solidaritetsklausulen (kapitel VIII).

I och med att pelarindelningen slopas bildar unionen en enda enhetlig helhet i det konstitutionella fördraget utan den nuvarande formella indelningen i första pelaren som utgörs av Europeiska gemenskapen och Euratom, andra pelaren som utgörs av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt tredje pelaren som utgörs av polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Genom det konstitutionella fördraget får unionen status som en enda juridisk person (exklusive Euratom).

Att pelarstrukturen slopas och att unionen får status som en enda juridisk person förändrar dock inte på något väsentligt sätt utrikes- och säkerhetspolitikens karaktär. När det gäller unionens yttre åtgärder kan man trots att pelarstrukturen upplöses och unionen får status som en enda juridisk person i princip anse att indelningen i "gemenskapens" och "regeringarnas" yttre åtgärder kvarstår, varvid den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken hör till den senare kategorin. Enligt det konstitutionella fördraget behåller beslutsfattandet sina nuvarande särdrag i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitikens mellanstatliga karaktär framhävs dessutom i det konstitutionella fördraget av Europeiska rådets ordförandes roll i unionens yttre representation vid sidan av unionens utrikesminister. På samma sätt som enligt de nuvarande grundfördragen har Europeiska unionens domstol inte heller enligt det konstitutionella fördraget, med vissa undantag, någon befogenhet i fråga om bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Genom det konstitutionella fördraget företas vissa institutionella ändringar i unionens

yttre representation som gör unionens yttre åtgärder mera effektiva och konsekventa. Enligt bestämmelserna om den utrikesministerbefattning som inrättas för unionen genom fördraget skall unionens utrikesminister leda unionens utrikes- och säkerhetspolitik och företräda unionen i de ärenden som ankommer på den. Genom sina förslag skall han bidra till utformningen av denna politik och skall såsom rådets bemyndigade ställföreträdare verkställa den. Unionens utrikesminister skall också säkerställa samstämmigheten i unionens yttre åtgärder. Han biträds av den europeiska avdelningen för yttre åtgärder och under honom lyder också unionens delegationer i tredjeland och vid internationella organisationer. Enligt det konstitutionella fördraget hör det till Europeiska rådets ordförandes uppgifter att på sin nivå och i denna egenskap representera unionen utåt i de frågor som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Detta får ändå inte åsidosätta unionens utrikesministers uppgifter och befogenheter. Unionens utrikesminister, den europeiska avdelningen för yttre åtgärder och Europeiska rådets ordförande behandlas närmare i avsnitt 3.2.3.1 som gäller unionens institutionella system.

Befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna klarläggs i det konstitutionella fördraget, i vilket inskrivs i första hand uttryckligen den nuvarande befogenhetsfördelningen. När det gäller unionens yttre förbindelser innehåller befogenhetsbestämmelserna inga väsentliga förändringar jämfört med dagens rättsläge.

3.2.5.3.1. Målen och de centrala principerna för unionens yttre åtgärder

I det konstitutionella fördraget anges principerna och målen för unionens yttre åtgärder på ett samlat sätt som täcker alla delområden av de yttre åtgärderna. Genom ett enhetligt tillnärmelsesätt försöker man garantera att dessa principer och mål genomförs på ett konsekvent sätt i unionens yttre åtgärder. Enligt det konstitutionella fördraget skall unionen bekräfta och främja sina värderingar och intressen i sina förbindelser med den övriga världen. Den skall bidra till fred, säkerhet,

hållbar utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna, särskilt barnets rättigheter, samt till strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i Förenta Nationernas stadga. Centrala värden som nämns i unionens internationella verksamhet är demokrati, rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet, respekt för människors värde, jämlikhet och solidaritet.

I det konstitutionella fördraget har också inskrivits de mål som även för närvarande kan anses styra unionens yttre åtgärder, men som inte nämns uttryckligen i de nuvarande grundfördragen. I det konstitutionella fördraget nämns utrotande av fattigdomen som det primära syftet med att främja en hållbar utveckling i utvecklingsländerna. Unionen strävar också allmänt efter att främja en hållbar utveckling genom att bidra till utformningen av internationella åtgärder för att bevara och förbättra miljön och för en hållbar förvaltning av jordens naturresurser. Den främjar integreringen av alla länder i världsekonomin. Unionen bistår också befolkningar, länder och regioner som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor. På ett mera allmänt plan är det enligt det konstitutionella fördraget unionens mål att främja ett internationellt system som bygger på fördjupat multilateralt samarbete och ett gott globalt styre.

Europeiska rådet fastställer på grundval av principerna och målen för unionens yttre åtgärder unionens strategiska intressen och mål genom ett europeiskt beslut. Dessa europeiska beslut kan gälla alla områden som omfattas av unionens yttre åtgärder och de kan gälla förbindelserna med ett land eller en region eller ha ett tematiskt upplägg. Enligt det konstitutionella fördraget skall unionen respektera principerna för yttre åtgärder och eftersträva målen för åtgärderna inte bara på de olika områdena som omfattas av de egentliga yttre åtgärderna utan också i fråga om yttre aspekter av dess inre politik. Rådet och kommissionen skall med bistånd av unionens utrikesminister säkerställa att det råder samstämmighet mellan de olika områden som

omfattas av de yttre åtgärderna och mellan denna och unionens inre politik.

3.2.5.3.2. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Principer och mål

I det konstitutionella fördragets allmänna bestämmelser som gäller unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik anges de särskilda principerna och målen för åtgärderna på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det fastställs dock att den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skall överensstämma med unionens övriga verksamhetsområden. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken hör inte till någon av de tre huvudbefogenhetskategorier i det konstitutionella fördraget, utan den utgör ett eget specialfall på samma sätt som samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken. När det gäller institutionernas uppgifter och beslutsförfarandena skiljer sig den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken klart från unionens övriga yttre åtgärder. Unionens utrikesminister har en central position vid beredningen och genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Domstolen saknar nästan helt befogenhet och Europaparlamentets samt kommissionens ställning är klart svagare än Europeiska rådets, rådets och medlemsstaternas i de beslutsförfaranden som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Principerna och målen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har i väsentliga delar samma innehåll som i det nuvarande EU-fördraget. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skall enligt det konstitutionella fördraget grundas på en utveckling av medlemsstaternas ömsesidiga politiska solidaritet, på en identifiering av frågor av allmänt intresse och på en ständigt ökande grad av samstämmighet i medlemsstaternas åtgärder. Medlemsstaterna är skyldiga att stödja den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i en anda av lojalitet och ömsesidig solidaritet. De skall också avstå från varje handling som strider mot unionens intressen eller kan minska dess effektivitet

som en sammanhållande kraft i de internationella relationerna. Enligt det konstitutionella fördraget skall rådet och unionens utrikesminister sörja för att dessa principer följs.

De ändringar som företagits i bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken genom det konstitutionella fördraget påverkar inte Ålands folkrättsliga ställning.

Beslutsfattande

De typer av akter som används inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har reviderats och förtydligats i det konstitutionella fördraget. Trots att deras ändamål och innehåll motsvarar nuläget, förändras deras rättsliga form. Europeiska rådet skall identifiera unionens strategiska intressen och ange målen för dess gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik genom europeiska beslut. De strategiska intressena och målen kan gälla unionens förbindelser med ett land eller en region eller ha ett tematiskt upplägg. De strategiska intressena motsvarar ändå de nuvarande fördragens gemensamma strategier på så sätt att det konstitutionella fördraget kopplar dem till de övergripande målen för unionens yttre förbindelser. Europeiska rådet skall sålunda enligt det konstitutionella fördraget bestämma de allmänna riktlinjerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive för frågor som har försvarsmässiga konsekvenser.

Rådet skall anta de europeiska beslut som krävs för att genomföra den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken på grundval av de allmänna riktlinjer som Europeiska rådet har bestämt. Genom dessa beslut fastställs åtgärder och ståndpunkter som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Unionens utrikesminister och medlemsstaterna genomför åtgärderna och ståndpunkterna med utnyttjande av nationella resurser och unionens resurser.

Europeiska lagar eller ramlagar kan inte användas på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Enligt det konstitutionella fördraget förblir huvudregeln för det beslutsfattande som gäller unionens utrikes- och säkerhetspolitik enhällighet. Beslut som gäller unionens strate-

giska intressen och mål skall antas av Europeiska rådet med enhällighet på rekommendation av rådet. Rådet skall anta europeiska beslut som innehåller åtgärder eller ståndpunkter enligt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken med enhällighet eller i vissa fall med kvalificerad majoritet. I beslutsfattandet som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ingår dock fortfarande s.k. konstruktiv röstnedläggelse, och det konstitutionella fördragets bestämmelser om den motsvarar bestämmelserna i det nuvarande EU-fördraget.

Beslutsfattandets effektivitet när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken utvidgas i det konstitutionella fördraget genom att användningsområdet för rådets beslut med kvalificerad majoritet utsträcks till en situation där rådet antar ett europeiskt beslut för att fastställa unionens åtgärder eller ståndpunkter på förslag av unionens utrikesminister. Utrikesministern lägger fram sitt förslag på särskild begäran från Europeiska rådet antingen på dess eget eller på utrikesministerns uttryckliga initiativ. Dessutom kan Europeiska rådet i enlighet med en s.k. fullmaktsklausul med enhällighet besluta att utvidga unionens möjligheter att besluta med kvalificerad majoritet. Beslut med kvalificerad majoritet och fullmaktsklausulen kan emellertid inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Liksom för närvarande kan en medlem av rådet förklara att den av väsentliga uttalade skäl som rör nationell politik avser att motsätta sig antagandet av ett europeiskt beslut som skall antas med kvalificerad majoritet, varvid omröstning inte skall ske (s.k. nödbroms). Enligt det konstitutionella fördraget skall unionens utrikesminister i nära samråd med den berörda medlemsstaten söka en lösning som alla kan godta. Om detta inte lyckas får rådet, på samma sätt som för närvarande, med kvalificerad majoritet begära att frågan skall hänskjutas till Europeiska rådet för ett enhälligt europeiskt beslut.

Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken

Enligt det konstitutionella fördraget skall den gemensamma säkerhets- och försvarspo-

litiken utgöra en integrerande del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Fördraget strävar efter att effektivisera unionens nuvarande säkerhets- och försvarspolitik. Det innehåller också bestämmelser om nya förpliktelser och insatser. Fördragstexten avspeglar den utveckling som under de senaste åren ägt rum i fråga om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna och där utvecklandet av de civila och militära resurserna genom riktlinjer av Europeiska rådet har spelat en central roll. De viktigaste av de reformer som intagits i fördraget hänför sig till krishantering, utveckling av resurserna samt stärkande av unionens säkerhets- och försvarspolitik.

I det konstitutionella fördraget preciseras och kompletteras unionens krishanteringsuppgifter genom att det särskilt nämns även gemensamma insatser för avrustning, militära rådgivnings- och biståndsinsatser, konfliktförebyggande åtgärder, stabiliseringsåtgärder efter konflikter samt stöd till tredje land i syfte att bekämpa terrorism på dess territorium. Unionen har dock kunnat agera på dessa områden redan med stöd av det nuvarande EU-fördraget. Enligt det konstitutionella fördraget skall rådet anta europeiska beslut om krishanteringsuppdrag med enhällighet samt ange deras mål, omfattning och de allmänna villkoren för deras genomförande. Unionens utrikesminister, som arbetar under rådet, skall sörja för samordningen av de civila och militära aspekterna av dessa insatser i nära och ständig kontakt med Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik.

Enligt det konstitutionella fördraget får rådet anförtro genomförandet av ett krishanteringsuppdrag åt en grupp medlemsstater som så önskar och som förfogar över den förmåga som är nödvändig för ett sådant uppdrag. Även då skall rådet besluta med enhällighet att operationen skall inledas. De deltagande medlemsstaterna skall i samverkan med unionens utrikesminister sinsemellan komma överens om hur uppdraget skall genomföras. Motsvarande möjlighet är inte uttryckligen inskriven i det nuvarande EU-fördragets bestämmelser, men i praktiken har i samtliga fall endast en del av medlemsstaterna deltagit i de operationer som genomförts hittills.

Genom det konstitutionella fördraget förstärks även betydelsen av unionens civila krishanteringsförmåga genom att omnämmanden av saken har fogats till fördragstexten. I fördraget konstateras bl.a. att unionens operativa förmåga bygger på civila och militära resurser.

Enligt det konstitutionella fördraget skall medlemsstaterna åta sig att förbättra sin militära förmåga. I fördraget bestäms också om inrättandet av Byrån för utveckling av försvarskapacitet och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel (Europeiska försvarsbyrån). Alla medlemsstater som önskar det skall kunna delta i försvarsbyråns verksamhet. Den skall ha som uppgift att identifiera unionens operativa behov, främja åtgärder för att tillgodose dessa, bidra till att stärka försvarssektorns industriella och tekniska bas, delta i fastställandet av en europeisk politik för resurser samt hjälpa rådet att utvärdera om de militära resurserna förbättrats.

Det europeiska försvarsmaterielsamarbetet har hittills varit splittrat och har bedrivits i mindre grupper av länder. När Europeiska försvarsbyrån inrättas är målet att koncentrera samarbetet till unionens strukturer. Europeiska rådet i Thessaloniki gav i juni 2003 rådet i uppdrag att börja förbereda inrättandet av en försvarsbyrå. Rådet beslöt att inrätta byrån i juli 2004 (rådets gemensamma åtgärd 2004/551/GUSP, EGT [1997] L 245, 17.7.2004, s. 17) och byrån inledde sin verksamhet i januari 2005.

Genom det konstitutionella fördraget skapas en ny mekanism för permanent strukturerat samarbete som gäller samverkan på området för militära resurser. De medlemsstater som uppfyller högre krav på militära resurser, och som har gjort mer bindande åtaganden på området med tanke på de mest krävande uppdragen, kan upprätta ett permanent strukturerat samarbete. Det permanenta strukturerade samarbetet ger de medlemsstater som så önskar möjlighet att avancera snabbare när det gäller utvecklandet av de militära resurserna i syfte att utföra de mest krävande uppdragen.

Kriterierna och åtagandena om militära resurser för de medlemsstater som deltar i det permanenta strukturerade samarbetet anges i protokollet om det permanenta strukturerade

samarbetet (nr 23), som bifogats det konstitutionella fördraget. Kriterierna gäller i första hand allmänna åtagandena i anslutning till resursmålen. Rådet beslutar om upprättande av det permanenta strukturerade samarbetet med kvalificerad majoritet efter att ha hört unionens utrikesminister. I beslutet bestäms att permanent strukturerat samarbete skall upprättas mellan vissa medlemsstater och fastställs förteckningen över deltagande medlemsstater. Det permanenta strukturerade samarbetet skall vara öppet för alla medlemsstater som åtar sig att utveckla de militära resurserna och deltar i Europeiska försvarsbyråns verksamhet samt åtar sig att senast 2007 delta i upprättandet av en snabbinsatsförmåga. Åtgärder för att upprätta snabbinsatsstyrkor har redan inletts i juni 2004 i enlighet med det allmänna målet, Headline Goal 2010, som antagits av Europeiska rådet och genomförandet av dem är inte bundet till det konstitutionella fördragets ikraftträdande.

Det är fråga om en mekanism som således möjliggör ett sådant utvecklingsarbete gällande militära resurser där alla medlemsstater inte deltar. Kriterierna för deltagande är ändå formulerade så att i princip alla medlemsstater kan delta i samarbetet.

Enligt det konstitutionella fördraget antar de medlemsstater som redan deltar i det permanenta strukturerade samarbetet ett beslut i rådet om deltagande för medlemsstater som senare önskar delta i detta samarbete. Beslutet fattas med kvalificerad majoritet efter att unionens utrikesminister har hörts. I det konstitutionella fördraget ingår också bestämmelser om upphävande av en viss medlemsstats deltagande, om den inte längre uppfyller kriterierna för det permanenta strukturerade samarbetet, samt om en medlemsstats möjlighet att lämna det permanenta strukturerade samarbetet.

Enligt det konstitutionella fördraget kommer den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik att leda till ett gemensamt försvar, när Europeiska rådet med enhällighet har beslutat detta. Möjligheten att övergå till ett gemensamt försvar finns inskriven redan i Maastrichtfördraget. Att övergången skall ske genom beslut av Europeiska rådet skrevs in i EU-fördraget genom Amsterdamfördraget. I det konstitutionella fördraget har be-

stämmelsens ordalydelse i någon mån förstärkts jämfört med de nuvarande fördragsbestämmelserna. Enligt bestämmelserna i det nuvarande EU-fördraget skulle den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna kunna leda till ett gemensamt försvar, om Europeiska rådet beslutar det. Enligt både de nuvarande bestämmelserna och bestämmelserna i det konstitutionella fördraget förutsätter övergången till ett gemensamt försvar ett enhälligt beslut av Europeiska rådet samt att respektive medlemsstat på Europeiska rådets rekommendation antar ett sådant beslut i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser.

En ny bestämmelse som intagits i det konstitutionella fördraget är skyldigheten för medlemsstaterna att bistå en medlemsstat som utsätts för ett väpnat angrepp på sitt territorium. De övriga medlemsstaterna är skyldiga att ge en medlemsstat som utsätts för ett sådant angrepp bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i FN:s stadga. Enligt det konstitutionella fördraget skall bestämmelsen inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik och Nato skall för de stater som är medlemmar i denna också i fortsättningen vara grunden för deras kollektiva försvar och den organisation som genomför det.

Biståndsskyldigheten tillsammans med solidaritetsklausulen (se 3.2.5.3.4) stärker solidariteten mellan medlemsstaterna. Biståndsskyldigheten är skriven i sådan form att den gäller alla medlemsstater och således bibehåller en enhetlig union.

Finansieringen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Det konstitutionella fördraget ändrar inte i sak de nuvarande fördragens bestämmelser om finansieringen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna annat än i fråga om finansieringen av brådskande insatser. Enligt fördraget skall rådet anta ett europeiskt beslut om de särskilda förfaranden som skall garantera snabb tillgång till anslag i unionens budget som är avsedda för brådskande finansiering av initiativ inom ramen

för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Genom det konstitutionella fördraget föreskrivs dessutom om upprättandet av en särskild startfond för brådskande insatser. Rådet bemyndigar utrikesministern att utnyttja denna fond, ifall viss förberedande verksamhet inte får belasta unionens budget. Startfonden finansieras med särskilda bidrag från medlemsstaterna. Exempelvis förberedande verksamhet för krishanteringsuppdrag som inbegriper militära åtgärder och beträffande vilka utgifterna inte skall belasta unionens budget kan finansieras ur denna särskilda startfond. Rådet skall på förslag av unionens utrikesminister med kvalificerad majoritet anta europeiska beslut om närmare bestämmelser för upprättande och finansiering av startfonden, förvaltning av den samt finansiell kontroll.

Europeiska unionens restriktiva åtgärder

Bestämmelserna om restriktiva åtgärder (sanktioner) som beslutats i enlighet med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken förblir i princip oförändrade i det konstitutionella fördraget. Huvudregeln är fortfarande att genomförandet av sanktioner förutsätter både ett beslut som antagits i enlighet med bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och att beslutet i fråga verkställs genom en skild verkställighetsakt. Ett undantag utgör administrativa åtgärder avseende kapitalrörelser och betalningar som är nödvändiga för att åstadkomma ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. I fråga om dem försvinner kravet på att beslutet skall antas med stöd av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Enligt det konstitutionella fördraget utvidgas användningsområdet för sanktioner. Till skillnad från nuläget kan sanktionerna också riktas mot fysiska eller juridiska personer, mot grupper eller mot enheter som inte är stater, och som inte har förbindelser med tredjeland. Ekonomiska sanktioner har riktats mot privata instanser redan med stöd av unionens nuvarande grundfördrag, men i situationer där de inte har haft förbindelser med tredjeland har man på grund av avsaknaden

av en uttrycklig rättslig grund varit tvungen att ty sig till artikel 308 i EG-fördraget. Där som det enligt ordalydelsen i de nuvarande grundfördragen förutsätts att sanktionerna är av ekonomisk natur, definieras sanktioner vidare i det konstitutionella fördraget och de kan innefatta även andra slags restriktiva åtgärder.

Av det konstitutionella fördraget följer dessutom vissa förändringar i beslutsförfarandena och institutionernas befogenheter när det gäller sanktioner. I synnerhet framhäver fördraget rättsskyddet för instanser som blir föremål för sanktioner. I detta avseende är den viktigaste reformen i det konstitutionella fördraget Europeiska unionens domstols nya befogenhet att undersöka lagligheten hos ett sanktionsbeslut som fattats inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken på talan av en enskild instans. Enligt huvudregeln har Europeiska unionens domstol inte heller i fortsättningen någon befogenhet på den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitikens område.

3.2.5.3.3. Den gemensamma handelspolitiken

Den gemensamma handelspolitiken är ett politikområde som omfattats av Europeiska gemenskapens exklusiva befogenhet ända sedan början av 1970-talet. Grunden för den har bestått i enhetliga principer för tariffändringar, tull- och handelsavtal samt import- och exportpolitiken framför allt när det gäller utbyte av varor. Genom Nicefördraget utvidgades unionens befogenhet på områdena för handelsrelaterade aspekter av tjänster samt immateriella rättigheter. Strävan med det konstitutionella fördraget är att ytterligare utveckla och effektivisera den gemensamma handelspolitiken. De viktigaste av de ändringar som inträffar på området för den gemensamma handelspolitiken som resultat av det konstitutionella fördraget gäller utländska direktinvesteringar, handeln med tjänster och Europaparlamentets ställning i beslutsfattandet gällande åtgärder som hör till det handelspolitiska området. Enligt det konstitutionella fördraget omfattas handelspolitiken helt och hållet av unionens exklusiva befogenhet.

Bestämmelser om den gemensamma handelspolitiken ingår i artiklarna III-314 och III-315 i det konstitutionella fördraget. Genom bestämmelserna utvidgas området för unionens handelspolitiska befogenhet genom att utländska direktinvesteringar överförs till området för ifrågavarande befogenhet. I fråga om kulturella och audiovisuella tjänster samt sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård innebär det konstitutionella fördraget att unionens befogenhet ändrar karaktär från unionens och medlemsstaternas delade befogenhet till unionens exklusiva befogenhet. Enligt fördraget omfattar tillämpningsområdet för den gemensamma handelspolitiken sålunda traditionellt utbyte av varor, handeln med tjänster i dess helhet, utländska direktinvesteringar samt handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter. Det enda undantaget utgör internationella avtal på transportområdet, där man iakttar det konstitutionella fördragets bestämmelser om transportpolitik vid förhandlingar och ingående av avtal.

Syftet med utvidgningen av den handelspolitiska befogenheten är att effektivisera unionens yttre funktionsförmåga och förbättra den inre enhetligheten på området för internationell handel. När unionens handelspolitiska verksamhetsområde utvidgas krymper området med delad befogenhet och användningsområdet för de s.k. blandavtal som skall ratificeras av medlemsstaterna, och avtal på det handelspolitiska området träder i kraft enbart som beslut på unionsnivå.

Det konstitutionella fördraget stärker på ett betydande sätt Europaparlamentets ställning i det handelspolitiska beslutsfattandet. Enligt fördraget skall åtgärder som anger inom vilken ram den gemensamma handelspolitiken skall genomföras föreskrivas genom europeiska lagar, som antas i enlighet med ordinarie lagstiftningsförfarande. Med stöd av det nuvarande EG-fördraget saknar Europaparlamentet formell beslutanderätt på området för den gemensamma handelspolitiken. Europaparlamentets befogenheter har visserligen även i det konstitutionella fördraget uttryckligen begränsats till att gälla endast antagandet av europeiska lagar som anger inom vilken ram den gemensamma handelspolitiken skall genomföras. Sålunda kommer parla-

mentet inte att delta i antagandet av beslut i anslutning till genomförandet av den gemensamma handelspolitiken. På detta sätt äventyras inte beslutsfattandets funktion och effektivitet i frågor som kräver snabba beslut, t.ex. beslut om åtgärder vid dumpning.

Europaparlamentets ställning stärks i och med det konstitutionella fördraget även när handelspolitiska avtal ingås. Enligt det konstitutionella fördraget beslutar rådet om ingåendet av avtal på det handelspolitiska området efter att ha fått Europaparlamentets godkännande. För närvarande deltar inte Europaparlamentet formellt i beslutsfattandet gällande handelspolitiska beslut. I det konstitutionella fördraget bestäms också att kommissionen regelbundet skall rapportera till den särskilda kommittén för handelspolitiska förhandlingar och till Europaparlamentet om hur avtalsförhandlingar framskrider.

Rådet träffar i regel sina avgöranden på det handelspolitiska området med kvalificerad majoritet. I fråga om avtal inom handeln med tjänster, handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter samt utländska direktinvesteringar beslutar rådet dock med enhällighet när dessa avtal innehåller bestämmelser för vilka enhällighet krävs för att unionens motsvarande interna regler skall kunna antas (principen om s.k. parallellism i beslutsfattandet).

När det konstitutionella fördraget bereddes väckte frågan om ställningen för den offentliga basservice som medlemsstaterna erbjuder i förhållande till unionens gemensamma handelspolitik debatt. Under regeringskonferensen fögades också till bestämmelserna om den gemensamma handelspolitiken på Finlands och Sveriges initiativ en särskild bestämmelse om handel med sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård. Enligt den skall rådet i stället för med kvalificerad majoritet besluta med enhällighet om avtal som rör handel med sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård, om dessa avtal riskerar att allvarligt störa den nationella organisationen av sådana tjänster och inverka negativt på medlemsstaternas ansvar för att tillhandahålla dessa. Till syftet och uppbyggnaden motsvarar bestämmelsen det undantag gällande handeln med kulturella och audiovi-

suella tjänster som intogs redan i konventets förslag på Frankrikes yrkande. På området som rör handel med kulturella och audiovisuella tjänster beslutar rådet med enhällighet när avtalen riskerar att negativt påverka unionens kulturella och språkliga mångfald.

Till följd av bestämmelsen skall besluten alltså fattas med enhällighet, om unionens handelspolitik eventuellt allvarligt kan störa grundstrukturen för välfärdstjänsterna. Det konstitutionella fördraget innehåller inga uttryckliga bestämmelser om hur en eventuell störning skall definieras, men det skall i praktiken ske som ett inslag i unionens normala beslutsprocess inom ramen för unionens institutionella system. Om någon lösning inte fås till stånd är det möjligt att hänskjuta frågan om hur bestämmelsen skall tolkas till unionens domstol. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid tillämpningen av bestämmelsen och tolkningspraxis i enlighet med Finlands intressen. Förutom denna särskilda bestämmelse samt den ovan nämnda principen om parallellism i beslutsfattandet tryggas medlemsstaternas nationella intressen även i det konstitutionella fördraget av det s.k. harmoniseringsförbudet: utövandet av unionens handelspolitiska befogenheter får inte medföra någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar i den utsträckning som konstitutionen utesluter en sådan harmonisering. Utövandet av de handelspolitiska befogenheterna påverkar inte heller befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna.

3.2.5.3.4. Övriga frågor inom ramen för de yttre åtgärderna

Samarbete med tredjeland och humanitärt bistånd

Avdelningen om de yttre åtgärderna i det konstitutionella fördraget innehåller också bestämmelser om unionens politik för utvecklingssamarbete. Enligt fördraget skall unionens politik för utvecklingssamarbete föras enligt principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Strävan efter att säkerställa samstämmighet mellan de olika politikområden som omfattas av de yttre åtgärderna gäller således också politiken för utvecklings-

samarbete. På motsvarande sätt skall målen för utvecklingssamarbetet beaktas också inom unionens övriga politikområden som kan påverka utvecklingsländerna.

De bestämmelser om unionens utvecklingssamarbete som anges i konventets utkast motsvarar till övervägande del bestämmelserna i EG-fördraget. Som det främsta målet för utvecklingssamarbetet anges dock en minskning och på sikt utrotning av fattigdomen. Vid regeringskonferensen gjordes inga ändringar av innehållet i konventets utkast när det gäller utvecklingssamarbetet.

En viktig nyhet när det gäller unionens politik för utvecklingssamarbete är att en ny rättsgrund har skapats för humanitärt bistånd. Gemenskapen har varit verksam på området för humanitärt bistånd redan på grundval av bestämmelserna i de nuvarande grundfördragen, men det konstitutionella fördraget innehåller uttryckliga bestämmelser på detta område. De allmänna ramarna för genomförandet av unionens humanitära biståndsåtgärder skall fastställas i europeisk lag eller europeisk ramlag. Åtgärderna skall syfta till att tillfälligt lämna bistånd och stöd till befolkningar i tredjeländ i händelse av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor.

Enligt det konstitutionella fördraget skall de åtgärder som unionen och medlemsstaterna genomför på området för utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd komplettera och förstärka varandra. Utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd hör som ett särskilt slags undantagsområde till de områden där unionen har delad befogenhet och således har befogenhet att vidta åtgärder och föra en gemensam politik utan att detta hindrar medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter (artikel I-14.4). Som en del av unionens utrikes- och säkerhetspolitik förebygger politiken för utvecklingssamarbete konflikter och våld.

Det konstitutionella fördraget innehåller en ny rättsgrund också för inrättande av en frivilligkår för humanitärt bistånd från europeiska ungdomar. Frivilligkårens stadga och arbetsformer skall regleras i en europeisk lag. Riksdagens utrikesutskott konstaterar i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) att denna rättsgrund har gett upphov till diskussion bland organisationerna för humanitärt bi-

stånd, som anser att en frivilligkår enligt denna bestämmelse inte är ett lämpligt sätt att lämna humanitärt bistånd. Denna bestämmelse i det konstitutionella fördraget möjliggör dock en smidig användning av frivilligkårer, varför deras lämplighet för en viss uppgift kan avgöras från fall till fall.

I samband med bestämmelserna om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd har den rättsgrund för ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med andra tredjeländer än utvecklingsländerna som inrättades genom Nicefördraget infogats i det konstitutionella fördraget. Också dessa bestämmelser har infogats till övervägande del utan ändringar. Dock utvidgas Europaparlamentets befogenheter genom fördraget, eftersom de åtgärder som behövs för att genomföra samarbetet skall fastställas genom det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Genom det konstitutionella fördraget inrättas dessutom en särskild rättsgrund för hjälp till tredjeländer som behöver omedelbart finansiellt bistånd.

Unionens befogenhet att ingå internationella avtal och de internationella avtalens ställning

Bestämmelserna i det konstitutionella fördraget innehåller flera både principiellt och i praktiken viktiga nyheter när det gäller ingåendet av internationella avtal. Det uttryckliga erkännandet i fördraget av unionen som en juridisk person och vad detta innebär behandlas utförligare i avsnitt 3.2.1.3. Andra centrala nyheter i det konstitutionella fördraget när det gäller ingåendet av internationella avtal är att de principer om så kallad implicit yttre behörighet som grundar sig på EG-domstolens rättspraxis har skrivits in i grundfördraget, liksom bestämmelser om ett gemensamt förfarande som skall tillämpas som utgångspunkt vid förhandlingar om och ingående av internationella avtal på alla de områden som omfattas av det konstitutionella fördraget.

Det konstitutionella fördraget innehåller bestämmelser både om när unionen har befogenhet att ingå internationella avtal (artikel III-323.1) och om när denna befogenhet skall vara exklusiv, och motsvarande befogenhet för medlemsstaterna således är utesluten (ar-

tikel I-13.2). Den sist nämnda bestämmelsen ändrades av regeringskonferensen för att den så noggrant som möjligt skall överensstämma med EG-domstolens rättspraxis och den så kallade AETR-doktrinen (t.ex. mål 22/70, kommissionen mot rådet; mål C-469/98, kommissionen mot Finland). Genom denna ändring tydliggörs det att unionen har exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal på grundval av denna bestämmelse endast om avtalet i fråga kan inverka på gemensamma regler eller ändra deras räckvidd. Förändringen i förhållande till nuläget är endast att tillämpningsområdet för de principer som för närvarande endast gäller Europeiska gemenskapens befogenhet att ingå avtal utvidgas till att omfatta också de områden som för närvarande täcks av EU-fördragets andra och tredje pelare, dvs. den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet.

Bestämmelserna om det förfarande som skall tillämpas vid förhandlingar om och ingående av internationella avtal anges i artikel III-325 i det konstitutionella fördraget som förenar bestämmelserna i nuvarande artikel 300 i EG-fördraget och artikel 24 i EU-fördraget. Liksom för närvarande finns det dessutom vissa särskilda bestämmelser om avtal på det handelspolitiska såväl som det penningpolitiska området.

De uppgifter i samband med förhandlingar om avtal inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som enligt nuvarande artikel 24 i EU-fördraget åligger rådets ordförandeland överförs genom det konstitutionella fördraget på unionens utrikesminister. På området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete däremot tillämpas det konstitutionella fördragets allmänna bestämmelser om förhandlingar och ingående av internationella avtal. Avtal som unionen ingår på de ovan nämnda områdena kommer i framtiden att bli bindande för unionens institutioner och medlemsstater genom ett beslut om godkännande som fattas direkt på unionsnivå. Det konstitutionella fördraget innehåller med andra ord inte någon bestämmelse som motsvarar artikel 24 i EU-fördraget, enligt vilken en medlemsstat får förklara att ett avtal måste ratificeras av medlemsstaten för att bli bindande för den. För

konventionella blandavtal, som innehåller dels delar som tillhör unionens befogenhetsområde och dels delar som tillhör medlemsstaternas befogenhetsområde, krävs även i fortsättningen att de ratificeras av medlemsstaterna i enlighet med deras konstitutionella bestämmelser.

När det gäller de frågor som omfattas av det nuvarande EG-fördraget är den största ändringen av förfarandena i det konstitutionella fördraget att Europaparlamentets godkännande kommer att krävas för alla avtal som ingås på de områden där lagstiftningsförfarandet tillämpas. Denna bestämmelse kommer att bli tillämplig också på området för den gemensamma handelspolitiken.

Unionen och dess närmaste omvärld

Enligt artikel I-57 i det konstitutionella fördraget skall unionen utveckla särskilda förbindelser med närbelägna länder i syfte att skapa ett område som grundar sig på unionens värderingar och där det råder goda grannförbindelser som bygger på samarbete. För att uppnå detta mål får unionen ingå särskilda avtal med närbelägna länder som får innebära ömsesidiga rättigheter och skyldigheter samt möjlighet att genomföra åtgärder gemensamt.

Internationella organisationer och verksamheten i dem

Unionens yttre åtgärder avser också internationella organisationer. En förutsättning är att unionens deltagande är möjligt på grundval av organisationernas interna bestämmelser och unionsrätten. I enlighet med principerna och målen för utrikes- och säkerhetspolitiken skall unionen eftersträva att effektivisera sin verksamhet som internationell aktör genom att förbättra de yttre åtgärdernas enhetlighet och samordning. Enligt artikel III-305 i det konstitutionella fördraget skall medlemsstaterna samordna sitt uppträdande inom organisationer och vid internationella konferenser och där hävda unionens ståndpunkter. Ett nytt element är att unionens utrikesminister har anförtrots ansvaret för samordningen. Inom internationella konferenser och organisationer där inte

samtliga medlemsstater deltar eller är företrädda skall de deltagande medlemsstaterna försvara unionens intressen och se till att övriga medlemsstater informeras. De länder som är medlemmar i FN:s säkerhetsråd har dessutom ålagts en särskild skyldighet att hålla de övriga medlemsstaterna och unionens utrikesminister informerade. När unionen har intagit en ståndpunkt till en fråga på dagordningen för FN:s säkerhetsråd, skall de medlemsstater som är medlemmar av säkerhetsrådet begära att unionens utrikesminister inbjuds att lägga fram unionens ståndpunkt. Unionens utrikesminister och kommissionen har anförtrots uppgiften att genomföra de åtgärder som rör samarbetet och förbindelserna mellan unionen och internationella organisationer.

Unionens delegationer i tredjeland och vid internationella organisationer skall representera unionen i dessa. Unionens delegationer skall enligt det konstitutionella fördraget verka under ledning av utrikesministern och i nära samarbete med medlemsstaternas diplomatiska och konsulära beskickningar. Kommissionens nuvarande delegationer kommer med tiden att ersättas av unionens delegationer. I framtiden kommer unionens delegationer att kunna erbjuda medlemsstaterna nya medel att sköta de yttre förbindelserna, till exempel när det gäller politisk rapportering och konsulära tjänster.

Solidaritetsklausul

Det konstitutionella fördraget innehåller en solidaritetsklausul (artikel I-43) som förbinder unionen och dess medlemsstater att handla i en anda av solidaritet om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor. Enligt denna klausul skall unionen i dessa situationer mobilisera alla de instrument som står till dess förfogande, även de militära resurser som medlemsstaterna tillhandahåller.

Enligt solidaritetsklausulen skall medlemsstaterna hjälpa en medlemsstat som drabbats av någon av de händelser som omfattas av klausulens tillämpningsområde, om den begär hjälp. När det gäller terrorism kan hjälpen förutom omedelbar hjälp efter en terroristattack också avse hjälp för att avvärja ett

terroristhot eller skydda de demokratiska institutionerna och civilbefolkningen. Medlemsstaterna skall i rådet samordna de åtgärder som har vidtagits för att hjälpa en medlemsstat. Rådet skall på gemensamt förslag av kommissionen och unionens utrikesminister anta ett europeiskt beslut om att genomföra solidaritetsklausulen. När beslutet har försvarsmässiga konsekvenser skall rådet anta beslutet med enhällighet.

Unionens nuvarande grundfördrag innehåller inga bestämmelser som motsvarar solidaritetsklausulen. Solidaritetsklausulen kommer att stärka samhörigheten mellan medlemsstaterna och unionens åtgärder för att motverka terrorism. För tillämpning av solidaritetsklausulen kommer unionen också att ha möjlighet att använda de militära resurser som medlemsstaterna tillhandahåller.

Trots att solidaritetsklausulen i det konstitutionella fördraget ännu inte har trätt i kraft som rättsligt bindande förband sig alla de nuvarande medlemsstaterna i Europeiska rådet den 26 mars 2004, efter terrorattacken i Madrid den 11 mars 2004, att i fortsättningen handla enligt solidaritetsklausulens anda. I den deklaration som då gavs hänvisade man uttryckligen till terrorismen. I artikel III-284 i det konstitutionella fördraget fastställs de åtgärder som unionen och medlemsstaterna skall vidta på räddningstjänstens område i händelse av naturkatastrofer eller andra katastrofer.

3.2.5.3.5. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik

De ändringar som gjorts i bestämmelserna om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikens motsvarar till stor del Finlands mål. Finland har verkat aktivt i unionen för en utveckling av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Genom ändringarna i det konstitutionella fördraget utvecklas säkerhets- och försvarspolitik som en del av den gemensamma utrikes- och säkerhets-

politiken på ett sätt som stärker unionen som helhet.

I överensstämmelse med Finlands mål har uppdragen i samband med kriser preciserats och kompletterats i det konstitutionella fördraget. De nya uppdragen är tidsenliga och lämpar sig för unionen. I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) förutspår statsrådet att en komplettering av uppgiftsförteckningen kan innebära att antalet krishanteringsuppdrag och därigenom de gemensamma utgifterna ökar. Detta torde enligt redogörelsen också innebära en revidering av gruppkravsförteckningen och begreppen för krishanteringsverksamheten. Riksdagens försvarskutskott å sin sida konstaterar i sitt utlåtande (FsUU 2/2003 rd) att de nya uppgifterna inte skulle komma att ha betydande verkningar på det finländska försvarets verksamhet. I överensstämmelse med Finlands mål fäster man i fördragets artiklar större uppmärksamhet vid hanteringen av civila kriser än i de nuvarande grundfördragen.

Finland har konsekvent stött ett intensivare samarbete kring försvarsmateriel som en del av utvecklingen av EU:s krishanteringsförmåga, och bestämmelserna om inrättandet av Europeiska försvarsbyrån överensstämmer med Finlands mål. I sin redogörelse konstaterar statsrådet att Finland förhåller sig positivt till utvecklandet av unionens krishanteringsresurser. Enligt redogörelsen är konventets förslag om ett permanent strukturerat samarbete dock problematiskt och kan inte godtas som sådant av Finland. Enligt statsrådet bör utvecklandet av samarbetet kring krishantering och resurser ske i form av samarbete mellan medlemsstaterna och basera sig på gemensamt överenskomna målsättningar. Riksdagens utrikesutskott omfattade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådets ståndpunkt. Bestämmelserna och protokollet om det permanenta strukturerade samarbetet ändrades vid regeringskonferensen så att de nu kan godtas av Finland: kriterierna för samarbetet har fastställts så att samarbetet är öppet för alla de medlemsstater som önskar delta. Utgångspunkterna för samarbetet har fastställts gemensamt av medlemsstaterna, och för att delta i samarbetet krävs i överensstämmelse med Finlands mål närmast all-

männa åtaganden i fråga om militära resursmålsättningar.

Infogandet i fördraget av en skyldighet att ge ömsesidigt bistånd stärker medlemsstaternas ömsesidiga solidaritet och stärker på så sätt också Finlands säkerhet. Skyldigheten att ge ömsesidigt bistånd har verklig betydelse. (UtUB 2/2006 rd). Europeiska unionen är en sammanhållen politisk union där omfattande och täta politiska kontakter utan like står som den förenande länken mellan medlemsstaterna. Om en medlemsstat i en sådan union angrips kommer de övriga till hjälp på många olika sätt, även militärt. Utrikesutskottet påpekar att trots att unionen inte har några planer på ett gemensamt territoriellt försvar, bör det observeras att det bland medlemmarna finns stater med militär kapacitet, två av dem med kärnvapenkapacitet. Medlemsstaterna har bland annat genom krishantering skaffat sig god beredskap för ömsesidig samverkan. EU-staterna kan också i praktiken ge varandra militärt stöd och bistånd, och att denna möjlighet i sig har en avskräckande effekt som skyddar medlemsstaterna. En utveckling av de institutionella strukturerna i detta syfte skulle göra beredskapen ännu trovärdigare (UtUB 2/2006 rd).

Statsrådet anser att säkerhetsgarantin, precis som solidaritetsklausulen, är redan ett gällande politiskt åtagande som inte är beroende av om det konstitutionella fördraget träder i kraft eller inte.

Statsrådet har i sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) ansåg statsrådet att den bestämmelse som konventet har föreslagit och som gör det möjligt för en mindre grupp länder att ta ett steg mot en gemensam försvarsförpliktelse inte är önskvärd. Riksdagens utrikesutskott omfattade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådets ståndpunkt. I överensstämmelse med Finlands mål är klausulen i det konstitutionella fördraget om skyldighet att ge ömsesidigt bistånd nu utformad så att den enligt statsrådets ståndpunkt gäller samtliga medlemsstater och därigenom bevaras unionens enhetlighet. Bestämmelsen innebär inte grundandet av ett försvarsförbund. Överensstämmelse med Finlands mål är att det för att övergå till ett gemensamt försvar fortfarande det konstitu-

tionella fördraget krävs ett enhälligt beslut av Europeiska rådet samt att varje medlemsstat på rekommendation av Europeiska rådet fattar ett nationellt beslut i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser.

Den gemensamma handelspolitiken

När det gäller den gemensamma handelspolitiken baserade sig Finlands mål i konventet och vid regeringskonferensen till övervägande del på samma riktlinjer som de som gällde redan vid regeringskonferensen om Nicefördraget. Finlands allmänna mål var att slutföra den då påbörjade effektiviseringen och reformen av den gemensamma handelspolitiken så att den svarar mot de utmaningar som den strukturella utvecklingen av den internationella handeln innebär. Att den utvidgade unionen förmår fungera effektivt i förhandlingarna om handelspolitiska avtal med tredjeländer är synnerligen viktigt för Finlands ekonomi som är beroende av utrikeshandeln. Finlands allmänna mål att åstadkomma en effektivare handelspolitik har uppnåtts i det konstitutionella fördraget (UtUB 2/2006 rd, EkUU 11/2006 rd).

Effektiviseringen av handelspolitiken åstadkoms framför allt genom en utvidgning av unionens handelspolitiska befogenheter till att omfatta all tjänstehandel samt utländska direktinvesteringar. I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) konstaterar statsrådet att detta gör det möjligt för EU att bedriva en helhetsinriktad handelspolitik. Också riksdagens stora utskott ansåg att ändringen är betydande med tanke på en effektiv gemensam handelspolitik (StoUU 2/2003 rd). Till de delar som unionens handelspolitiska befogenheter enligt det konstitutionella fördraget ändras så att de är exklusiva ersätts förfarandet för att ingå så kallade blandavtal med avtal som ingås uteslutande på unionsnivå. Detta inskränker riksdagens befogenheter att formellt godkänna de handelspolitiska avtal som ingås med tredjeländer. Sådana handelspolitiska avtal blir enligt det konstitutionella fördraget helt och hållet unionsärenden som riksdagen behandlar redan innan de godkänns på unionsnivå och om vilka riksdagen avger en ståndpunkt till regeringen. När det gäller att åstadkomma en effektiv gemensam handels-

politik kan ändringen anses vara betydande. I den utvidgade unionen kan de nationella ratificeringarna, som ofta fördröjs i flera år, avsevärt försvaga unionens yttre handlingsförmåga och trovärdighet.

Genom det konstitutionella fördraget övergår de utländska direktinvesteringarna till att omfattas av unionens exklusiva befogenheter på det handelspolitiska området. Medlemsstaterna kommer därför inte längre att kunna inleda förhandlingar på egen hand om till exempel investeringsskyddsavtal med tredjeländer. Till följd av ändringen kommer unionens ställning och inflytande att stärkas i förhållande till tredjeländer vid förhandlingar om skydd och främjande av investeringar.

I sin redogörelse (SRR 2/2003 rd) ansåg statsrådet att det är nödvändigt att fördragets bestämmelser om den gemensamma handelspolitiken tryggar att beslutsfattandet om den offentliga basservicen, såsom social-, utbildnings- och hälsovårdstjänster, hålls kvar på nationell nivå. Också riksdagens utrikesutskott betonade detta i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd). Med avseende på detta var Finlands mål vid regeringskonferensen att åstadkomma en precisering av konventets utkast så att det blir helt klart att den så kallade principen om parallellism vid beslutsfattandet skall tillämpas också på handelspolitiska avtal och deras genomförandeåtgärder. Detta mål uppnåddes. Dessutom infogades i fördraget den undantagsbestämmelse som Finland krävt tillsammans med Sverige och som gäller beslutsfattandet vid förhandlingar och ingående av avtal om handel med social-, utbildnings- och hälsovårdstjänster. Dessa två ändringar av konventets utkast som gjordes vid regeringskonferensen är avsedda att uppfylla det krav som ställts av statsrådet och riksdagen.

I sin redogörelse konstaterade statsrådet också att det konstitutionella fördraget bör göra det möjligt att även i fortsättningen ingå sådana bilaterala avtal som är viktiga med tanke på trafiken mellan Finland och Ryssland. Enligt det konstitutionella fördraget skall man vid förhandlingar och ingående av internationella trafikavtal fortfarande följa fördragets bestämmelser om trafikpolitiken. Statsrådet ansåg i sin redogörelse att

detta uppfyller Finlands mål på ett godtagbart sätt, eftersom det möjliggör att situationen enligt de nuvarande trafikavtalen kan fortgå tills vidare.

När det gäller Europaparlamentets ställning betonade statsrådet att parlamentets befogenheter i det handelspolitiska beslutsfattandet bör begränsas till de breda lagstiftningsfrågor som rör handelspolitikens allmänna ramar och inte omfatta till exempel enskilda tillämpningsfall (SRR 2/2003 rd). Detta skulle enligt statsrådet garantera att funktionaliteten och effektiviteten i det handelspolitiska beslutsfattandet inte äventyras. Detta mål uppfylldes vid regeringskonferensen, och det konstitutionella fördragets bestämmelser om den gemensamma handelspolitiken kan anses till övervägande del motsvara Finlands mål.

Unionens befogenheter att ingå internationella avtal och de internationella avtalens ställning

Finlands mål vid regeringskonferensen var att ordalydelsen i artikel I-13.2 i det konstitutionella fördraget skulle ändras så att bestämmelsens innehåll motsvarar EG-domstolens aktuella rättspraxis (SSR 2/2003 rd och UtUB 4/2003 rd). Efter att regeringskonferensen gjort ändringar i bestämmelsen kan artikel I-13.2 i fördraget anses motsvara ifrågasatt rättspraxis och i synnerhet AETR-doktrinen, vilket innebär att Finlands centrala förhandlingsmål har uppfyllts.

Samarbete med tredjeland och humanitärt bistånd

Det konstitutionella fördragets bestämmelser om politiken för utvecklingssamarbete motsvarar Finlands mål. I fördraget fastställs att utrotning av fattigdomen är det främsta målet för unionens politik för utvecklingssamarbete och dessutom ett av målen för all verksamhet som unionen genomför, särskilt inom utrikespolitiken, vilket motsvarar riktlinjerna för Finlands nationella utvecklingspolitiska program. Enligt fördraget skall unionens politik för utvecklingssamarbete genomföras enligt principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Strävan att säkerstäl-

la samstämmighet mellan unionens olika politikområden inom ramen för de yttre åtgärderna var både i konventet och vid regeringskonferensen Finlands främsta målsättning när det gäller översynen av bestämmelserna om politiken för utvecklingssamarbetet.

Solidaritetsklausul

Solidaritetsklausulen är utformad på det sätt som anges i konventets förslag och som har godkänts av Finland, och inga ändringar gjordes vid regeringskonferensen. I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) konstaterar statsrådet att klausulen stärker samhörigheten mellan unionens medlemsstater i behandlingen av s.k. icke-militära säkerhetshot och säkerhetsproblem och stärker på så vis för sin del också de åtgärder mot terrorism som redan vidtagits inom unionen. Också riksdagens utrikesutskott ansåg att det är helt på sin plats att unionen och medlemsstaterna även på unionsnivå förbereder sig för storolyckor och terrorism inom unionen (UtUB 4/2003 rd).

Statsrådet konstaterar vidare i sin redogörelse att den medlemsstat som lämnar sitt bistånd bör i sista hand kunna besluta med vilka medel den ger sin handräckning. Enligt redogörelsen omfattar verksamheten i praktiken i synnerhet räddnings- och polisväsendets verksamhetsområde. Användning av militära resurser kan också komma i fråga. I utlåtandet från riksdagens försvarsutskott anges att de militära styrkorna sannolikt kommer att användas när t.ex. räddningstjänsten eller polisen behöver handräckning (FsUU 2/2003 rd). Solidaritetsklausulen kan betraktas som ett betydelsefullt steg mot att förstärka säkerheten för medborgarna i medlemsstaterna (UtUB 2/2006 rd).

3.2.6. Godkännande och ikraftträdande av fördraget

Bestämmelserna i artikel IV-447 i det konstitutionella fördraget innebär att fördraget kan träda i kraft endast om alla fördragslutande parter ratificerar det. Dessa bestämmelser motsvarar bestämmelserna i nuvarande

artikel 48 i EU-fördraget. Enligt ordalydelsen i artikel IV-437 i det konstitutionella fördraget ändras inte unionens nuvarande grundfördrag, utan de upphävs, med undantag av Euratomfördraget. Bestämmelserna i nuvarande artikel 48 i EU-fördraget om förfarandet för ändring av grundfördragen blir ändå tillämpliga, eftersom en upphävning av de nuvarande grundfördragen i rättslig mening innebär en ändring av dem. Redan under konventet ansåg man att en bestämmelse om ikraftträdande som skiljer sig från bestämmelsen i artikel 48 i EU-fördraget skulle ha varit rättsligt omöjlig.

Det konstitutionella fördraget träder i kraft tidigast den 1 november 2006, om samtliga ratifikationsinstrument har deponerats innan dess. I annat fall träder fördraget i kraft den första dagen i den andra månad som följer efter det att det sista ratifikationsinstrumentet har deponerats. Efter folkomröstningarna i Frankrike och Holland är det klart att det konstitutionella fördraget inte träder i kraft som planerat. Till slutakten från regeringskonferensen har fogats en förklaring (nr 30) om ratificeringen av Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa, där konferensen fastställer att om fyra femtedelar av medlemsstaterna har ratificerat Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa inom en period på två år efter undertecknandet av det och en eller flera medlemsstater har stött på problem med ratificeringen, skall Europeiska rådet ta upp frågan till behandling. Förklaringen möjliggör inte undantag från förfarandet för antagande och ikraftträdande av fördraget, utan Europeiska rådets uppgift skulle närmast vara att utvärdera situationens politiska verkningar.

Bestämmelserna om ratificering och ikraftträdande av det konstitutionella fördraget motsvarande nuvarande artikel 48 i EU-fördraget överensstämmer med Finlands mål (SSR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd).

3.2.7. Förfaranden för ändring av fördraget och fullmaktsklausuler

När det konstitutionella fördraget har trätt i kraft kan det ändras och ses över genom flera olika förfaranden. De egentliga förfarandena för ändring och översyn av fördraget är det

ordinarie ändringsförfarande som avses i artikel IV-443 samt de förenklade förfaranden för ändring som avses i artiklarna IV-444 och IV-445. Dessutom innehåller fördraget så kallade fullmaktsklausuler, som i praktiken innebär att Europeiska rådet eller rådet genom europeiska beslut kan ändra vissa av fördragets bestämmelser utan att använda de ändringsförfaranden som anges i del IV av fördraget och utan att formellt ändra själva fördragstexten.

Ordinarie ändringsförfarande

Det ordinarie ändringsförfarande som avses i artikel IV-443 i det konstitutionella fördraget motsvarar i huvudsak förfarandet för ändring av unionens grundfördrag enligt nuvarande artikel 48 i EU-fördraget. För att ändringar av det konstitutionella fördraget som görs genom tillämpning av det ordinarie ändringsförfarandet skall träda i kraft krävs liksom i artikel 48 i EU-fördraget att de ratificeras av samtliga medlemsstater i överensstämmelse med deras konstitutionella bestämmelser. När det ordinarie ändringsförfarandet används måste också en regeringskonferens fortfarande sammankallas för att i samförstånd godkänna de ändringar som skall göras i det konstitutionella fördraget.

Den viktigaste ändringen i artikel IV-443 jämfört med artikel 48 i EU-fördraget är att när det ordinarie ändringsförfarandet används för behandling av fördragsändringar tillsätts normalt ett konvent som består av företrädare för de nationella parlamenten, medlemsstaternas stats- eller regeringschefer, Europaparlamentet och kommissionen. Konventets uppgift är att behandla förslag till ändringar av det konstitutionella fördraget och avge en rekommendation till regeringskonferensen om ändringarna. Detta innebär i praktiken ett officiellt godkännande av den så kallade konventsmetoden för behandling av fördragsändringar och därigenom en starkare ställning för framför allt de nationella parlamenten och Europaparlamentet vid behandlingen. Ett konvent behöver dock inte sammankallas om inte ändringarnas omfattning motiverar det. I detta fall beslutar regeringskonferensen om ändringarna utan ett särskilt behandlingskede.

Det konstitutionella fördragets ordinarie ändringsförfarande skiljer sig också på vissa andra punkter från ändringsförfarandet enligt artikel 48 i EU-fördraget. På grundval av det konstitutionella fördraget får också Europaparlamentet, förutom medlemsstaternas regeringar och kommissionen, initiativrätt och kan lämna förslag till rådet om ändring av det konstitutionella fördraget. Europeiska rådet och dess ordförande får en särskild ställning när det gäller att fatta beslut om att inleda arbetet med att behandla ändringar till fördraget och sammankalla konventet. I nuläget har Europeiska rådet ingen officiell ställning när det gäller att behandla fördragsändringar, utan rådet svarar för anordnandet av regeringskonferensen och sammankallandet. Till skillnad från det nuvarande fördraget får också de nationella parlamenten en ställning i det ordinarie granskningsförfarandet direkt baserad på det konstitutionella fördraget, eftersom förslagen till fördragsändringar skall översändas till dem och deras företrädare skall delta i arbetet i det konvent som behandlar fördragsändringarna.

Förenklade förfaranden för ändring

Ändringar av det konstitutionella fördraget har i vissa fall underlättats genom att skapa två nya separata förenklade förfaranden för ändring av fördragsbestämmelserna. Syftet med dessa förfaranden är att möjliggöra ändringar av fördraget utan att sammankalla till regeringskonferens och konvent, när det gäller vissa av de frågor som fastställs i del III i fördraget, genom att ge Europeiska rådet i uppgift att besluta om fördragsändringar. Bestämmelserna om de förenklade ändringsförfarandena anges i artiklarna IV-444 och IV-445 i det konstitutionella fördraget.

Enligt det förenklade ändringsförfarande som anges i artikel IV-444 i det konstitutionella fördraget får Europeiska rådet med enhällighet anta ett europeiskt beslut om myndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet på sådana områden eller i sådana fall där rådet enligt bestämmelserna i del III i fördraget skall besluta med enhällighet. Detta förfarande skall dock inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser. På motsvarande sätt

får Europeiska rådet anta ett europeiskt beslut om att övergå till att använda det ordinarie lagstiftningsförfarandet på sådana områden där ett särskilt lagstiftningsförfarande skall tillämpas enligt bestämmelserna i del III i fördraget. I båda fallen fattas besluten på Europeiska rådets eget initiativ och således har medlemsstaternas regeringar, Europaparlamentet och kommissionen inte den initiativrätt som medges inom ramen för det ordinarie ändringsförfarandet eller det förenklade ändringsförfarande som anges i artikel IV-445. De europeiska beslut som Europeiska rådet antar enligt denna artikel skall antas med enhällighet. Dessutom har både de nationella parlamenten och Europaparlamentet möjlighet att var för sig förhindra att ett europeiskt beslut antas enligt denna artikel. Det räcker att ett enda nationellt parlament meddelar invändningar mot initiativet inom sex månader efter det att initiativet översänts för att ett europeiskt beslut inte skall kunna antas. I praktiken har således varje nationellt parlament vetorätt. Europaparlamentet å sin sida skall särskilt godkänna Europeiska rådets europeiska beslut med en majoritet av sina ledamöter för att beslutet skall kunna antas. Kommissionens ställning begränsas däremot till att dess ordförande har rätt att delta i Europeiska rådet utan rösträtt.

Genom det förenklade ändringsförfarande som anges i artikel IV-445 i det konstitutionella fördraget får Europeiska rådet fatta ett enhälligt europeiskt beslut om att ändra samtliga eller delar av bestämmelserna i del III avdelning III i det konstitutionella fördraget som rör den inre politiken och de inre åtgärderna. I detta fall föreligger samma initiativrätt som vid det ordinarie ändringsförfarandet, dvs. medlemsstaternas regeringar, Europaparlamentet och kommissionen har initiativrätt. Europeiska rådet skall med enhällighet fatta ett europeiskt beslut efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen samt Europeiska centralbanken när det gäller frågor som omfattas av dess befogenhetsområde. Dessa har dock inte en ovillkorlig rätt att hindra Europeiska rådet från att fatta ett europeiskt beslut. Däremot föreskrivs på normalt sätt för förfarandet att ett beslut träder i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive

konstitutionella bestämmelser. Betydelsefullt är att man genom ett europeiskt beslut enligt artikel IV-445 inte kan utöka de befogenheter som unionen tilldelas i fördraget, utan endast ändra bestämmelserna innehållsligt utan att påverka befogenhetsfördelningen eller återföra befogenheter till medlemsstaterna. Detta betyder i praktiken att en utvidgning av unionens befogenheter även i fortsättningen förutsätter att en regeringskonferens sammankallas och att medlemsstaterna således otydligt har kvar den s.k. kompetenskompetensen, dvs. den slutliga makten att besluta om utvidgning av unionens befogenheter.

De förenklade ändringsförfaranden som anges i artiklarna IV-444 och IV-445 i det konstitutionella fördraget innebär att på de områden som artiklarna täcker övergår makten att ändra konstitutionen formellt från medlemsstaterna, dvs. regeringskonferensen, till en EU-institution, dvs. Europeiska rådet. Europeiska rådets europeiska beslut är inte avtal mellan staterna, utan akter som utfärdas av unionens institutioner och som ändrar ordalydelsen i unionens grundfördrag. Vissa faktorer som beror på Europeiska rådets sammansättning och beslutsförfarandet minskar emellertid i viss grad den praktiska betydelsen av denna ändring av förfarandena för ändring av fördragen. För det första består Europeiska rådet liksom regeringskonferensen av medlemsstaterna, som företräds av medlemsstaternas regerings- eller statschefer. I Europeiska rådet deltar förvisso också Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande, men dessa skall enligt artikel I-25.4 inte delta i Europeiska rådets omröstningar och inte heller i omröstningar om europeiska beslut. Eftersom de europeiska beslut som avses i artiklarna IV-444 och IV-445 alltid antas med enhällighet, har varje medlemsstats regering också i fortsättningen alltid möjlighet att förhindra att ett sådant europeiskt beslut antas. Också de nationella parlamentens ställning har tryggats i samband med de förenklade ändringsförfarandena på motsvarande sätt, om än något annorlunda, som vid det ratificeringsförfarande som avses i artikel 48 i EU-fördraget. Bestämmelserna om ändring av Europeiska rådets befogenheter och de nationella parla-

mentens roll inom ramen för de förenklade ändringsförfarandena kan i vissa medlemsstater leda till en ny ordning i förbindelserna mellan de statliga organen. De har dock ingen betydande inverkan på möjligheterna för medlemsstaternas regeringar och parlament att påverka beslut som rör ändringar av fördraget.

De förenklade ändringsförfarandena skall användas endast för att ändra bestämmelserna i del III i det konstitutionella fördraget. Bestämmelserna i delarna I, II och IV kan även i fortsättningen ändras endast genom det ordinarie ändringsförfarandet. Dessutom innehåller både artikel IV-444 och artikel IV-445 bestämmelser som i viss grad begränsar tillämpningsområdet för de förenklade ändringsförfarandena. De har dock ett klart bredare tillämpningsområde än de s.k. fullmaktsklausuler som ingår i till exempel Nicefördraget och delarna I och III i det konstitutionella fördraget. Å andra sidan tryggas de nationella parlamentens påverkningssmöjligheter bättre på ovan nämnda sätt genom de förenklade ändringsförfarandena än genom konventionella fullmaktsklausuler. När det gäller de förenklade ändringsförfarandena tryggas de nationella parlamentens påverkningssmöjligheter bättre i det konstitutionella fördraget än i konventets ursprungliga utkast som när det gäller dessa bestämmelser endast garanterade de nationella parlamenten rätt att underrättas om Europeiska rådets beslut.

Fullmaktsklausuler

Delarna I och III i det konstitutionella fördraget innehåller fullmaktsklausuler, på grundval av vilka Europeiska rådet eller rådet kan anta europeiska beslut som innebär en ändring av fördraget utan att fördragstexterna ändras. När det gäller dessa fullmaktsklausuler innehåller bestämmelserna inget ratificeringsförfarande och ingen möjlighet för de nationella parlamenten att delta på liknande sätt som inom ramen för de förenklade ändringsförfarandena. Besluten antas dock i samtliga fall med enhällighet. En del av fullmaktsklausulerna är nya och en del av dem anges redan i det nuvarande EG-fördraget.

På området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken får Europeiska rådet på grundval av artikel I-40.7 och artikel III-300.3 anta ett enhälligt europeiskt beslut om att rådet skall besluta med kvalificerad majoritet också i andra fall än de som avses i artikel III-300.2. Denna bestämmelse innebär att det potentiellt är möjligt att utvidga tillämpningsområdet för beslut som fattas med kvalificerad majoritet till att omfatta hela den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitikens område, även om bestämmelsen i praktiken sannolikt kan komma att användas närmast i enskilda fall.

När det gäller fördjupat samarbete får rådet på grundval av artikel III-422 i det konstitutionella fördraget anta ett europeiskt beslut om att de medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet skall övergå till att besluta med kvalificerad majoritet på områden där det enligt det konstitutionella fördraget annars krävs enhällighet i rådet. Ett motsvarande europeiskt beslut kan antas om att övergå från det särskilda lagstiftningsförfarandet till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. I dessa fall skall rådet anta europeiska beslut med enhällighet, men enligt artikel I-44.3 får endast de rådsmedlemmar som företräder medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet delta i omröstningen. Bestämmelserna i artikel III-422 gör det möjligt för de medlemsländer som deltar i ett fördjupat samarbete att övergå till beslutsfattande med kvalificerad majoritet eller det ordinarie lagstiftningsförfarandet på nästan alla de områden där ett fördjupat samarbete kan tillämpas och där beslutsfattande med enhällighet eller det särskilda lagstiftningsförfarandet används. Detta gäller dock inte beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

När det gäller fleråriga finansieringsramar får Europeiska rådet på grundval av artikel I-55 med enhällighet anta ett europeiskt beslut om bemyndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet såsom det föreskrivs i fördraget när det fastställer den fleråriga finansieringsramen i en europeisk lag.

Enligt artikel III-274.4 i det konstitutionella fördraget får Europeiska rådet med enhällighet anta ett europeiskt beslut om att ändra de befogenheter som föreskrivs för den euro-

peiska åklagarmyndigheten i punkterna 1 och 2 i samma artikel.

Enligt artikel III-269.3 i det konstitutionella fördraget skall åtgärder som rör familjerätten och som har gränsöverskridande följder föreskrivas av rådet i en europeisk lag eller ramlag, till skillnad från när det gäller andra åtgärder på det civilrättsliga området. I andra stycket i samma punkt bemyndigas emellertid rådet att på förslag av kommissionen med enhällighet anta ett europeiskt beslut där det anges vilka aspekter av familjerätten som har gränsöverskridande följder och som kan bli föremål för akter som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Det konstitutionella fördraget innehåller dessutom också vissa noggrant avgränsade fullmaktsklausuler som redan ingår i det nuvarande EG-fördraget och på grundval av vilka rådet med enhällighet får besluta att ändra beslutsförfarandet till exempel när det gäller vissa frågor på socialpolitikens område.

Som ett slags fullmaktsklausuler kan man också betrakta de bestämmelser om institutioner och rådgivande organ avseende vilka man i det konstitutionella fördraget övergår till att använda europeiska beslut när det gäller frågor som rör institutionernas sammansättning och som i de nuvarande avtalen fastställs på grundfördragsnivå. När det gäller platsfördelningen i Europaparlamentet skall Europeiska rådet med enhällighet anta ett europeiskt beslut på initiativ av Europaparlamentet. Regionkommitténs samt Ekonomiska och sociala kommitténs sammansättning skall fastställas genom ett europeiskt beslut som rådet antar på förslag av kommissionen.

Genom det konstitutionella fördraget ändras också vissa av de fullmaktsklausuler avseende unionens institutioner som anges i Nicefördraget, på grundval av vilka rådet i ett senare skede kan besluta om ändringar som påverkar de bestämmelser om institutionerna som anges i Nicefördraget. Enligt Nicefördraget får specialdomstolar inrättas genom ett enhälligt beslut av rådet, men enligt det konstitutionella fördraget skall detta ske genom europeiska lagar. Stadgan för unionens domstol som fastställs i ett protokoll till det konstitutionella fördraget kan också till vissa

delar ändras genom en europeisk lag i stället för genom ett beslut som rådet fattar med enhällighet. Denna ändring innebär att bestämmelser som hör till primärrätten kan ändras genom det ordinarie lagstiftningsförfarandet med kvalificerad majoritet i rådet. Stadgan för Europeiska investeringsbanken som fastställs i ett protokoll till det konstitutionella fördraget kan däremot ändras endast genom en europeisk lag som rådet antar med enhällighet, varför denna bestämmelse till sitt innehåll överensstämmer med motsvarande bestämmelse i Nicefördraget.

3.2.7.1. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) ansåg statsrådet att en förutsättning för att ändringar av det konstitutionella fördraget skall träda i kraft också i fortsättningen skall vara att de ratificeras av alla medlemsstater i enlighet med deras konstitutionella bestämmelser. Statsrådet ansåg likväl att man vid behov kan överväga möjligheterna att ta i bruk ett enklare ändringsförfarande, om tillämpningsområdet för detta förfarande avgränsas tillräckligt detaljerat i förväg. Enligt statsrådet måste en förutsättning för att fördragsändringarna skall träda i kraft likväl alltid vara att alla medlemsstater ger sitt samtycke. Statsrådet förhöll sig avvaktande till de nya fullmaktsklausulerna om beslutsfattande, men ansåg att man kan överväga dem som ett led i en helhetslösning som gör fördragen flexibla. Särskilt avvaktande förhöll sig statsrådet till den fullmaktsklausul som gäller fördjupat samarbete. Statsrådet var också redo att acceptera att konventsmetoden godkänns officiellt. Utrikesutskottet omfattade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådets ståndpunkt till beslutsförfarandena, men förhöll sig liksom stora utskottet mera restriktivt än statsrådet till de fullmaktsklausuler som Europeiska rådet skulle ges i fråga om beslutsfattandet. Grundlagsutskottet tillstyrkte konventsmetoden vid ändring av fördraget inte minst på grund av konventets breda sammansättning och öppenhet, men betonade samtidigt att reglerna om kon-

ventets roll bör vara klara och fastlagda på förhand (GrUU 7/2003 rd).

Den allmänna fullmaktsklausul som konventet hade föreslagit (artikel 24.4 i konventets utkast) flyttades vid regeringskonferensen till del IV (artikel IV-444) i fördraget och ändrades så att ett enskilt nationellt parlament kan förhindra antagandet av ett europeiskt beslut enligt denna bestämmelse. Innehållet i denna ändring motsvarar Finlands ståndpunkt, särskilt som bestämmelsen i sin ändrade form tryggar riksdagens påverkningsmöjligheter vid ändringar av fördraget trots att det ursprungliga förfarandet för godkännande och ikraftträdande inte har tagits med. Det nya förenklade ändringsförfarande som godkändes vid regeringskonferensen, enligt vilket Europeiska rådet får ändra delar av bestämmelserna i del III avdelning III (artikel IV-445), motsvarar också Finlands ståndpunkt, eftersom antagandet av ett europeiskt beslut förutsätter att det godkänns genom ett nationellt förfarande i samtliga medlemsstater. Av central betydelse är också att båda bestämmelserna förutsätter enhällighet i Europeiska rådet och att befogenheter inte kan överföras från medlemsstaterna till unionen genom något av förfarandena. Dock innehåller fördraget vissa fullmaktsklausuler där förfarandena inte omfattar något ratificeringsförfarande eller motsvarande förfarande som tryggar riksdagens roll. Av dessa fullmaktsklausuler överensstämmer framför allt klausulen om ett fördjupat samarbete inte med Finlands mål.

De nya förenklade ändringsförfarandena i fördraget kommer i Finland att förutsätta vissa ändringar av den normala praxisen när det gäller behandlingen av internationella förpliktelser samt deras godkännande och ikraftträdande enligt 93–95 § i grundlagen. Ärendet behandlas i detalj i avsnittet gällande behandlingsordningen av regeringens proposition. Denna ändring kommer dock inte att påverka behandlingen av fördragsändringar eller förbindelserna mellan statsrådet och riksdagen när det gäller antagandet av finländska ståndpunkter som fortfarande grundar sig på förfarandena enligt 97 § 1 och 2 mom. i grundlagen.

De nationella parlamentens vetorätt enligt artikel IV-444 i det konstitutionella fördraget

innebär ett undantag från det normala förfarandet för godkännande och ikraftträdande av internationella förpliktelser. Förfarandena för godkännande av internationella förpliktelser och deras ikraftträdande enligt 94 och 95 § i grundlagen kommer inte att vara tillämpliga på godkännandet av europeiska beslut enligt denna bestämmelse, utan riksdagen kommer att anta en ståndpunkt till ändring av det konstitutionella fördraget utan att det baseras på ett förslag från regeringen. Detta förfarande grundar sig direkt på det konstitutionella fördraget som i Finland skall sättas i kraft genom lag. Den reglering av riksdagens interna förfaranden som är nödvändig till följd av denna nya uppgift för riksdagen kommer enligt 39 och 52 § i grundlagen att kunna göras i riksdagens arbetsordning.

När det gäller behandlingen av europeiska beslut som skall antas på grundval av de förenklade ändringsförfarandena eller på grundval av fullmaktsklausuler bör statsrådet i fortsättningen fästa särskild uppmärksamhet vid att informera både republikens president och riksdagen i god tid.

Ett officiellt godkännande av konventsmetoden kommer inte att medföra några ändringar av lagstiftningen om statsrådets verksamhet. Statsministern kommer liksom tidigare att utse sin företrädare i det konvent som avses i artikel IV-443 i det konstitutionella fördraget, och också riksdagen kommer att välja sina egna företrädare.

3.2.8. Protokollen till fördraget

Till det konstitutionella fördraget har fogats sammanlagt 36 protokoll, som är en oskiljaktig del av fördraget och som därigenom innehåller bestämmelser som till sina rättsverkningar är likvärdiga med bestämmelserna i själva fördraget. Den största delen av protokollen har redan funnits med i tidigare grundfördrag och har fogats till det konstitutionella fördraget med vissa uppdateringar. Följande tio protokoll är helt nya:

- 1 (Protokoll om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen).
- 2 (Protokoll om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna).
- 8 (Protokoll om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Dan-

mark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige).

- 9 (Protokoll om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien).

- 12 (Protokoll om eurogruppen).

- 23 (Protokoll om det permanenta strukturerade samarbete som inrättas genom artikel I-41.6 och artikel III-312 i konstitutionen).

- 32 (Protokoll om artikel I-9.2 i konstitutionen angående unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna).

- 33 (Protokoll om akter och fördrag som kompletterat eller ändrat Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och Fördraget om Europeiska unionen).

- 34 (Protokoll om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ).

- 36 (Protokoll om ändring av Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen).

Av de nya protokollen är protokollet om de fyra första anslutningsfördragen (nr 8) särskilt betydelsefullt för Finlands del, eftersom det också behandlar Finlands anslutningsfördrag från 1994. Av denna anledning behandlas bestämmelserna i detta protokoll närmare nedan. Protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen (nr 1) och protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (nr 2) behandlas i avsnitt 3.2.4 ovan.

3.2.8.1. Protokollet om de fyra första anslutningsfördragen

Genom det konstitutionella fördraget upphävs i regel alla de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen, som inrättats genom Fördraget om Europeiska unionen (se avsnitt 3.1.1 ovan). Genom det konstitutionella fördraget upphävs också samtliga anslutningsfördrag för de länder som anslutit

sig till unionen. Eftersom anslutningsfördragen innehåller vissa bestämmelser som fortfarande är rättsligt relevanta, har dessa bestämmelsers rättsliga kontinuitet bevarats genom att de infogats i protokoll till det konstitutionella fördraget och Euratomfördraget så att bestämmelserna i fråga fortsätter att gälla och de behåller sin rättsverkan. De fyra första anslutningsfördragen, dvs. anslutningsfördragen från åren 1972, 1979, 1985 och 1994, har infogats i protokoll nr 8 (Protokoll om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige). I protokollets ingress anges särskilt att anslutningsfördragen och anslutningsakterna innehåller vissa bestämmelser som fortfarande är relevanta och vilkas rättsliga kontinuitet måste säkerställas.

Protokoll nr 8 innehåller vissa för Finlands del viktiga bestämmelser. Dessa bestämmelser gäller framför allt undantagsställningen för Finlands arbetspensionssystem, jordbruket, det samiska folket, erkännandet av en permanent särställning för de nordliga, särskilt glesbefolkade regionerna samt Ålands särställning.

Genom protokollet säkerställs att undantagsställningen för Finlands arbetspensionssystem (det s.k. APL-undantaget) bevaras oförändrad. När Finland anslöt sig till Europeiska unionen beviljades undantag för Finlands i lag fastställda arbetspensionssystem genom artikel 29 och bilaga I till anslutningsakten som ger Finland rätt till undantag från skyldigheten att sätta i kraft första livförsäkringsdirektivet till de delar som det annars skulle ha varit tillämpligt på försäkringsverksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare. Undantaget genomfördes genom anpassningsbestämmelser i livförsäkringsdirektivet.

Enligt första stycket i artikel 3 i protokollet om de fyra första anslutningsfördragen skall de bestämmelser i anslutningsakterna vars syfte är att upphäva eller ändra gemenskaps- och unionslagstiftning fortsätta att gälla så som de tolkats av Europeiska gemenskapernas domstol, utom när det är fråga om över-

gångsåtgärder. Enligt det andra stycket i artikeln, som motsvarar artikel 9 i anslutningsakten från 1994, skall dessa bestämmelser ha samma rättsliga status som de bestämmelser som därigenom upphävts eller ändrats och de skall vara underställda samma regler.

Genom den ovan angivna bestämmelsen säkerställs rättslig kontinuitet mellan anslutningsfördraget från 1994 och det konstitutionella fördraget när det gäller anpassningar som gjorts avseende gemenskaps- och unionslagstiftningen. Genom denna bestämmelse säkerställs bland annat att Finlands så kallade TEL-undantag behåller samma rättsverkan som enligt anslutningsfördraget.

Artiklarna 141, 142, 143, 144, 148 och 149 i anslutningsfördraget från 1994 med bestämmelser om jordbruket har med nödvändiga tekniska ändringar infogats i protokollet om de fyra första anslutningsfördragen (artiklarna 47–53). Särskilt viktiga för Finlands del är artiklarna 47 och 48 i protokollet.

I artikel 47 i protokollet fastställs att om anslutningen ger upphov till allvarliga svårigheter som kvarstår sedan möjligheterna enligt artikel 48 samt andra åtgärder enligt befintliga unionsregler har utnyttjats fullt ut, får kommissionen anta ett europeiskt beslut om att Finland får lämna stöd till producenter på nationell nivå för att underlätta deras integration i den gemensamma jordbrukspolitik. Denna bestämmelse återger således i sak artikel 141 i anslutningsakten och säkerställer dess rättsliga kontinuitet.

I artikel 48 i protokollet återges, med tekniska ändringar, den bestämmelse i artikel 142 i anslutningsakten enligt vilken Sverige och Finland får lämna långsiktigt stöd på nationell nivå för att säkerställa att jordbruksverksamhet kan behållas i särskilda regioner. Dessa regioner omfattar jordbruksområden norr om den sextioandra breddgraden och några sådana närliggande områden söder om den breddgraden där det råder liknande klimatförhållanden vilka gör det särskilt svårt att driva jordbruk. Denna artikel tryggar den rättsliga kontinuiteten för artikel 142 i anslutningsakten.

Artiklarna 60–62 i protokollet innehåller bestämmelser som motsvarar protokollet om det samiska folket som var fogat som bilaga till anslutningsakten från 1994, med sådana

tekniska ändringar som följer av att unionens nuvarande grundfördrag ersätts med det konstitutionella fördraget. Ingressen till det protokoll om det samiska folket som är fogat till anslutningsakten från 1994 har tagits bort, men i artikel 62 anges att bestämmelserna i avsnittet skall tillämpas mot bakgrund av den förklaring (nr 32) om det samiska folket som är fogad till slutakten från regeringskonferensen, där innehållet i ingressen i fråga återges utan att textens rättsverkan ändras. Den rättsliga kontinuiteten för anslutningsaktens bestämmelser om det samiska folket garanteras därför fullständigt.

Artikel 63 i protokollet handlar om en bibehållen särställning för de nordliga, ytterst glesbefolkade regionerna. Denna artikel är särskilt kopplad till de särskilda bestämmelser inom ramen för strukturfonderna som är tillämpliga i Finland och Sverige. Artikeln innehåller bestämmelserna från protokoll nr 6 till anslutningsfördraget, med tekniska ändringar. I artikeln återges således bestämmelserna i protokoll nr 6 till anslutningsfördraget både när det gäller definitionen av förhållanden (ytterst glesbefolkade regioner) och område (högst 8 personer per kvadratkilometer) samt säkerställs deras rättsliga kontinuitet. De regioner som avses i artikeln förtecknas i bilaga 1 till protokoll nr 6 till anslutningsfördraget (EGT C 241, 29.8.1994, s. 355).

3.2.8.1.1. Ålands särställning

Åland har en särställning i unionen och på landskapet tillämpas därför vissa undantag. Undantagen har fastställts i ett protokoll gällande Åland (Ålandsprotokollet, nr 2) vilket fogats till anslutningsakten från 1994. Bevarandet av Ålands särställning var en viktig specialfråga för Finland när det gällde att se till den rättsliga kontinuiteten mellan de nuvarande grundfördragen och det konstitutionella fördraget.

I den helhet som det konstitutionella fördraget utgör har Ålands särställning bibehållits på tre olika sätt. För det första innehåller artiklarna 56–58 i protokoll nr 8 om de fyra första anslutningsfördragen som är fogat till det konstitutionella fördraget i sak bestämmelserna i Ålandsprotokollet som sådant. I dem har endast tekniska ändringar gjorts som

följer av att unionens nuvarande grundfördrag ersätts med det konstitutionella fördraget. För det andra bestäms uttryckligen i artikel IV-440.5 i det konstitutionella fördraget och i artikel 198 i Euratom-fördraget, som ändras med stöd av protokoll nr 36 i det konstitutionella fördraget, att avtalet skall tillämpas på Åland med de undantag som ursprungligen har nämnts i Ålandsprotokollet och vilka nu infogats i bestämmelserna om Åland i protokollet om de fyra första anslutningsfördragen.

För det tredje konstateras i den förklaring om Åland (nr 31) som fogats till slutakten från regeringskonferensen att den ordning som gäller för Åland enligt artikel IV-440.5 i det konstitutionella fördraget har upprättats med tanke på Ålands särskilda ställning enligt internationell rätt. Nämda hänvisning till särställningen enligt internationell rätt återfinns i ingressen till det Ålandsprotokoll som fogats till anslutningsakten från 1994, men som inte direkt innefattats i bestämmelserna om Åland i protokollet om de fyra första anslutningsfördragen. Däremot har i artikel 59 i protokollet om de fyra första anslutningsfördragen (nr 8) infogats en hänvisning till förklaringen om Åland. Den till det konstitutionella fördraget fogade förklaringen om Åland kopplar därför i förening med artikel 59 i protokoll nr 8 nämnda hänvisning i sak till det konstitutionella fördraget. Detta avgörande påverkar inte Ålands folkrättsliga ställning, inklusive dess demilitarisering och neutralisering.

3.2.8.2. Övriga protokoll

Av de protokoll som är fogade till det konstitutionella fördraget är tio helt nya. I det följande beskrivs kortfattat innehållet i dessa protokoll, utom för de protokoll som rör anslutningsfördragen. Protokoll nr 8 (protokoll om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige) har kommenterats ovan i avsnitt 3.2.8.1 och protokoll nr 9 (protokoll om anslutningsfördraget och anslut-

ningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien) har kommenterats i detaljmotiveringen under punkt 1.2 Protokoll som är fogade till Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och bilagor till fördraget.

Protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen innehåller bestämmelser om information till de nationella parlamenten och bestämmelser om mellanparlamentariskt samarbete. I protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna anges hur unionens institutioner skall tillämpa subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. I detta protokoll anges dessutom ett förfarande som gör det möjligt för de nationella parlamenten att övervaka att subsidiaritetsprincipen följs (se kapitel 3.2.4.1 angående båda protokollen).

Protokoll nr 12 om eurogruppen innehåller bestämmelser om eurogruppens verksamhet. De motsvarar i stort de nuvarande principerna för eurogruppens verksamhet (se kapitel 3.2.5.2.3).

Protokoll nr 23 gäller det permanenta strukturerade samarbete som grundar sig på artikel I-41.6 och artikel III-312 i fördraget (se kapitel 3.2.5.3.2).

Protokoll nr 32 innehåller närmare bestämmelser om unionens anslutning till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (se kapitel 3.2.2.4).

Genom protokoll nr 33 upphävs vissa akter och fördrag som kompletterat eller ändrat Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Till dessa hör bland annat Amsterdamfördraget och Nicefördraget. Dessutom innehåller protokollet särskilda bestämmelser som rör Luxemburg och som följer av inrättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna på 1960-talet. Genom protokollet uppdateras vidare akten om val till Europaparlamentet från 1970-talet.

Övergångsbestämmelser för Europeiska unionens institutioner och organ anges i protokoll nr 34. Bestämmelserna beskrivs noggrannare i kapitel 3.2.3.1.9.

Protokoll nr 36 om ändring av Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen innehåller de tekniska ändringar till Euratomfördraget som är nödvändiga för övergången till det konstitutionella fördraget. Euratomfördraget upphävs inte genom det konstitutionella fördraget utan är fortsättningsvis i kraft.

3.2.8.3. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Den rättsliga kontinuiteten för de relevanta bestämmelserna i anslutningsfördragen har, i överensstämmelse med Finlands mål, säkerställts i det konstitutionella fördraget genom protokollet om de fyra första anslutningsfördragen.

Protokollet om de fyra första anslutningsfördragen säkerställer, i överensstämmelse med Finlands mål, att den undantagsställning för Finlands arbetspensionssystem som anges i vårt anslutningsfördrag bibehålls på samma sätt som för närvarande. I sitt utlåtande om statsrådets redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (ShUU 4/2003 rd) konstaterade riksdagens social- och hälsovårdsutskott att undantaget för Finlands arbetspensionssystem måste skrivas in också i det nya fördraget för att nuvarande praxis skall bestå, eftersom det handlar om ett centralt element i vår lagstadda sociala trygghet, ett element vars ställning inte får rubbas från överenskommelsen i anslutningsfördraget. Utrikesutskottet förutsatte i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) med hänvisning till social- och hälsovårdsutskottets utlåtande att Finlands undantag avseende arbetspensionsordningen enligt anslutningsfördraget skall tryggas vid regeringskonferensen. Detta tryggades vid regeringskonferensen på det sätt som riksdagen hade förutsett. (StoUU 5/2006 rd).

Protokollet säkerställer den rättsliga kontinuiteten för bestämmelserna om jordbruket i anslutningsakten från 1994 i överensstämmelse med Finlands mål. Riksdagens utrikesutskott uppmanade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådet att utreda om det vid regeringskonferensen är möjligt att för-

stärka den princip som Europeiska rådet antagit om att det multifunktionella jordbruket skall bibehållas inom alla områden i Europa. Denna princip förstärks genom att den rättsliga kontinuiteten för artiklarna 141 och 142 i anslutningsakten från 1994 har säkerställts.

Olika tolkningar har framförts om artikel 141 i anslutningsakten. Artikeln har kunnat tolkas så att det stöd som beviljas på grundval av den skall vara tillfälligt och att det inte längre finns grund för det när en viss tid har förflutit efter Finlands anslutning till unionen. Enligt en annan tolkning avses i artikeln varaktigare svårigheter. Eftersom endast de bestämmelser i anslutningsfördragen och anslutningsakterna som fortfarande är rättsligt relevanta har infogats i protokollet om de fyra första anslutningsfördragen, kan detta anses stödja den sist nämnda tolkningen. (JsUU 1/2006 rd).

Den rättsliga kontinuiteten för bestämmelserna om det samiska folket i anslutningsfördraget från 1994 har i protokollet om de fyra första anslutningsfördragen genomförts i överensstämmelse med Finlands mål.

När det gäller strukturfonderna har de särskilda bestämmelser som är tillämpliga i Finland och Sverige infogats i protokollet om de fyra första anslutningsfördragen på ett sätt som bevarar deras rättsliga kontinuitet. Statsrådet ansåg i sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) att fördraget bör få en bestämmelse som erkänner en permanent särställning för de mycket glesbebyggda områdena i norr och som gör det möjligt för dessa områden att utvecklas också i framtiden med hjälp av i synnerhet statliga stöd och strukturfonder. Riksdagens utrikesutskott ansåg i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) med hänvisning till statsrådets ståndpunkt att det är viktigt att man eftersträvar att i fördraget få med rättsliga grunder för att beakta de särskilda problemen för de ytterst glesbefolkade områdena i norr. Bestämmelserna i protokollet om de fyra första anslutningsfördragen överensstämmer till denna del med Finlands mål. Dessutom anges i artikel III-220 i det konstitutionella fördraget att man vid stärkandet av den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen skall fästa särskild uppmärksamhet vid bl.a. de nordli-

gaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet.

Den rättsliga kontinuiteten för Ålands särställning har i det konstitutionella fördraget säkerställts i överensstämmelse med Finlands mål. Statsrådet konstaterade i sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) att det kommer att säkerställa att Ålandsprotokollet vid behov fogas till det konstitutionella fördraget och att endast de tekniska ändringar som fogandet förutsätter görs däri. Riksdagens utrikesutskott omfattade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådets ståndpunkter och konstaterar att det i detta sammanhang skall säkerställas att Åland får bibehålla sin folkrättsliga specialstatus, som också ingår i Ålandsprotokollet. Det faktum att bestämmelser motsvarande Ålandsprotokollet, vilket är fogat till anslutningsakten från 1994, med tekniska ändringar har infogats i protokollet om de fyra första anslutningsfördragen, att en bestämmelse om fördragets tillämpning på Åland har skrivits in i det konstitutionella fördraget samt att en förklaring om Åland har fogats till det konstitutionella fördraget uppfyller tillsammans detta mål, emedan alla de väsentliga delarna i Ålandsprotokollet beaktas i det konstitutionella fördraget.

Det kan anses att de särskilda bestämmelserna i Finlands anslutningsfördrag har blivit behörigen inskrivna i det konstitutionella fördraget (UtUB 2/2006 rd).

3.2.9. Slutakten och de förklaringar som är fogade till den

I slutakten från regeringskonferensen som undertecknades i samband med undertecknandet av det konstitutionella fördraget i Rom den 29 oktober 2004 förtecknas alla de akter som hänför sig till förnyandet av unionens grundfördrag. I slutakten fastställs att regeringskonferensen, som samlades i Bryssel den 30 september 2003, har antagit texterna till Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa, de protokoll som fogas till fördraget och bilagorna till fördraget. I slutakten förtecknas två bilagor (bilagorna I-II) och 36 protokoll (protokollen nr 1-36). Vidare fastställs i slutakten att konferensen

har antagit de förklaringar som fogas till slutakten. I slutakten förtecknas sammanlagt 30 förklaringar som medlemsstaterna har avgett tillsammans eller enskilt.

Slutakten utgör inte en del av det konstitutionella fördraget, utan är en särskild akt som fungerar som ett protokoll från undertecknandet. Slutakten och de förklaringar som förtecknas i den utgör således inte en del av det rättsligt bindande konstitutionella fördraget. Med förklaringarna vill medlemsstaterna uttrycka en politisk ståndpunkt till någon av bestämmelserna i det konstitutionella fördraget.

4. Propositionens konsekvenser

4.1. Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser på unionsnivå

Syftet med det konstitutionella fördraget är att klargöra unionens verksamhet och föra unionen närmare medborgarna. Vilka kostnader som föranleds av reformen beror på innehållet i de rättsakter och andra beslut som utfärdas. Av denna anledning kan verkningarna av de direkta och indirekta kostnader som föranleds inte uppskattas exakt.

Fördraget förenklar unionens komplicerade lagstiftningssystem genom att medbeslutandeförfarandet blir ett egentligt lagstiftningsförfarande och nya lagstiftningsbefogenheter förs över till det. Ändringen av lagstiftningsordningen stärker parlamentets makt. Samtidigt utvidgar den området för beslutsfattande med kvalificerad majoritet i ministerrådet. Utvidgningen av medbeslutandeförfarandet ökar troligen de administrativa kostnaderna. Däremot stärker utvidgningen av beslutsfattandet med kvalificerad majoritet förmodligen unionens beslutsförmåga, vilket torde föra med sig inbesparingar jämfört med nuläget. Det normala lagstiftningsförfarandet omfattar i framtiden 65 olika lagstiftningsområden, då särskild lagstiftningsordning tillämpas inom 20 områden.

Europaparlamentets ställning stärks i fråga om beslutsfattande som gäller finansförvaltning. Bestämmelserna om unionens finanser utgörs av fleråriga finansieringsramar, det är

liga budgetförfarandet och det interinstitutionella avtalet. Beslut gällande finansieringsramar fattas med iakttagande av särskilt lagstiftningsförfarande på så sätt att en mångårig finansieringsram fastställs genom en europeisk lag som antas genom kvalificerad majoritet i ministerrådet efter att först ha antagits av Europaparlamentet.

Utvidgningen av parlamentets makt hänförs till beslut gällande den årliga budgeten genom vilka indelningen av anslagen i obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter slopas. Enligt det nya fördraget fattas budgetbeslut genom en europeisk lag med iakttagande av särskilt lagstiftningsförfarande. Enligt detta kan parlamentet genom beslut av en majoritet av dess ledamöter och med tre femtedelar av de avgivna rösterna fastställa sitt från ministerrådets ståndpunkt avvikande förslag till justering av kommissionens budgetförslag. Utgångspunkten är att reformen skall lindra det nuvarande tunga budgetförfarandet och på så sätt föra med sig administrativa inbesparingar åtminstone i någon mån.

Konsekvenser på nationell nivå

Fördraget kan förväntas ha endast små nationella kostnadsverkningar. Direkta nya konsekvenser kan inte uppskattas på ett tillförlitligt sätt. De indirekta konsekvenserna hänförs sig främst till de av den ovan nämnda administrationen föranledda kostnaderna som går i motsatt riktning. De inverkar förmodligen inte i någon märkbar grad på utvecklingen av Finlands medfinansiering i EU:s budget.

4.2. Konsekvenser i fråga om myndigheternas uppgifter och förfaringsätt

De nationella parlamentens ställning har utvecklats genom att man stärkt deras möjligheter att påverka unionens beslutsfattande via sin regering och genom direkta påverkningsmetoder. Till de viktigaste reformerna hör de nationella parlamentens rätt att få vissa centrala dokument och lagstiftningsinitiativ från unionens institutioner samt möjligheten att kontrollera iakttagandet av subsidiaritetsprincipen i unionen. När det gäller områ-

det med frihet, säkerhet och rättvisa skall de nationella parlamenten kunna delta i vissa utvärderingssystem samt i den politiska kontrollen av Europol och utvärderingen av verksamheten vid Eurojust. Ett enda nationellt parlament skall i vissa fall kunna hindra ett europeiskt beslut av Europeiska rådet som innebär förenklad ändring av det konstitutionella fördraget. Det förenklade förfarandet för ändring kan inte endast anses som ett förfarande som kompletterar de vanliga förfarandena för godkännande och ikraftsättande i fråga om internationella förpliktelser och som direkt ingår i en internationell förpliktelse. Också formerna för samarbetet mellan de nationella parlamenten stärks i någon mån.

Genom det konstitutionella fördraget stärks Europeiska rådets ställning. Europeiska rådet, som består av medlemsstaternas stats- och regeringschefer, blir en av unionens officiella institutioner på vilken allmänna regler för EU:s institutioner tillämpas. Ändringen av Europeiska rådets status är av betydelse också med tanke på procedurerna mellan republikens president och statsrådet. Dessutom medför ändringen att riksdagens rätt att få information och att delta bör säkerställas.

Genom det konstitutionella fördraget inrättas en post som unionens utrikesminister samt en europeisk avdelning för yttre åtgärder som skall biträda utrikesministern. I unionens utrikesministers uppgift förenas uppgifterna för den kommissionsmedlem som nu är ansvarig för de yttre förbindelserna samt den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den europeiska avdelningen för yttre åtgärder skall samarbeta med utrikesförvaltningarna i medlemsstaterna och bestå av tjänstemän från rådets generalsekretariat och berörda avdelningar inom kommissionen samt utsänd personal från medlemsstaternas nationella diplomattjänster. Det är inte fråga om att skapa en ny institution inom unionen, utan om en omorganisering av befintliga resurser. En del av personalen till den europeiska avdelningen för yttre åtgärder rekryteras från de nationella utrikesförvaltningarna, vilket har sina egna effekter även på statsförvaltningen i Finland. Skapandet av avdelningen för yttre åtgärder måste beaktas i utrikesministeriets personalpolitik. Den europeiska avdelningen

för yttre åtgärder kan erbjuda små medlemsstater nya instrument för skötseln av deras yttre förbindelser, t.ex. när det gäller politisk rapportering och konsulära tjänster.

Det konstitutionella fördraget innehåller en uttrycklig rättsgrund för inrättandet av Eurojust genom en europeisk lag. Eurojusts uppgift är att bekämpa allvarlig brottslighet och stärka det rättsliga samarbetet i anslutning därtill. På basis av Eurojusts verksamhet kan en europeisk åklagarmyndighet inrättas. Åklagarmyndighetens befogenheter kan dessutom utvidgas genom ett enhälligt europeiskt beslut av Europeiska rådet. Det konstitutionella fördraget gör det möjligt att ersätta den konvention som ligger till grund för Europol med en europeisk lag. Både medlemsstaternas nationella parlament och Europaparlamentet ges uppgifter i anslutning till kontrollen över Europol. Europol kan även genomföra operativa uppgifter med den berörda medlemsstatens samtycke. Unionens befogenheter som komplement till myndigheternas befogenheter i medlemsstaterna utvidgas förmodligen något på området för brottsbekämpande operativt samarbete.

Syftet med bestämmelserna om räddningstjänst i det konstitutionella fördraget är att uppmuntra medlemsstaterna till samarbete i syfte att förstärka effektiviteten hos systemen för förebyggande av och skydd mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor. För närvarande använder unionen sig av icke-bindande program vilkas syfte är att främja samarbetet mellan medlemsstaterna vid genomförandet av unionslagstiftningen. Syftet med bestämmelserna om administrativt samarbete i det konstitutionella fördraget är att skapa en behörig rättsgrund för åtgärder som har vidtagits via ett gemensamt program.

Också andra konsekvenser i fråga om myndigheternas uppgifter eller förfaringsätt är en direkt eller indirekt följd av det konstitutionella fördraget. Sådana konsekvenser föranleds bland annat av utvidgningen av Europaparlamentets budgetmakt och av att lagstiftningsordningen blir huvudregel i unionen och att parlamentet beslutar om utnämningen av kommissionens ordförande. Ministerrådets ordförandeskapssystem ändras och mötenas offentlighet ökar. Beslut med dubbel

kvalificerad majoritet tas i bruk. Kommissionens ställning stärks i någon mån när pelarindelningen försvinner. I fråga om unionens yttre representation säkerställs kommissionens ställning i förhållande till fördragsändringar gällande unionens yttre åtgärder. Biståndsskyldigheten tillsammans med solidaritetsklausulen stärker solidariteten mellan medlemsstaterna.

4.3. Miljökonsekvenser

De egentliga miljöartiklarna i EG-fördraget har intagits nästan som sådana i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-233 – III-234). Det konstitutionella fördraget förändrar inte området för unionens befogenhet när det gäller miljöpolitiken. Till dessa delar innehåller det sålunda inga betydande ändringar gällande miljöpolitiken. Ändringar som genom det konstitutionella fördraget skall göras i vissa andra bestämmelser samt vissa nya bestämmelser som tas in i fördraget kan dock anses vara av betydelse för miljön och stöda målen inom miljöpolitiken.

Miljön beaktas särskilt väl i de bestämmelser i det konstitutionella fördraget som gäller målen för unionens verksamhet. Detta kan tänkas stöda ett ändamålsenligt beaktande av miljöaspekterna i unionens verksamhet.

Hållbar utveckling, och en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö som en av dess tre dimensioner, nämns i den första underpunkten i artikel I-3.3 som ett av unionens mål. Även i de nu gällande grundfördragen hänvisas till hållbar utveckling, men i den ifrågasvarande bestämmelsen i det konstitutionella fördraget definieras begreppet tydligt och kan där också anses vara mera framhävt bland unionens mål. I det konstitutionella fördraget har hållbar utveckling även beaktats i mål som styr unionens yttre åtgärder. Som mål för unionens yttre åtgärder nämns i artikel III-292.2 främjande av en hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling i utvecklingsländerna samt åtgärder som strävar till att bevara och förbättra miljön och främjar en hållbar förvaltning av jordens naturresurser i syfte att garantera en hållbar utveckling.

Bestämmelsen om den s.k. mainstreaming-principen för miljöskyddet, enligt vilken mil-

jöskyddskraven skall integreras i utformningen och genomförandet av unionens politik och verksamhet, särskilt i syfte att främja en hållbar utveckling, har tagits in i avdelning I (allmänna bestämmelser) i del III i det konstitutionella fördraget (artikel III-119). Enligt artikel II-97 i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna, som även tagits in i det konstitutionella fördraget, skall dessutom en hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet integreras i unionens politik och tryggas i enlighet med principen om hållbar utveckling.

I artikel III-256 som gäller unionens energipolitik och som tagits in i det konstitutionella fördraget som en ny rättsgrund nämns bevarandet och förbättrandet av miljön som en aspekt som skall beaktas inom ramarna för denna politik. Dessutom är det av betydelse för miljön att ett av målen för denna energipolitik är främjandet av energieffektivitet och energibesparing samt utvecklandet av energiformer som baserar sig på nya och förnybara energikällor. Tillämpningen av rättsgrunden för energipolitiken inverkar inte på tillämpningen av andra bestämmelser i det konstitutionella fördraget, inklusive bestämmelserna gällande miljön.

Bestämmelserna gällande straffrättsligt samarbete i det konstitutionella fördraget är också av betydelse med avseende på miljöpolitiken. Enligt artikel III-271.2 i det konstitutionella fördraget får unionen meddela miniregler för fastställande av brottsrekvisit och påföljder när detta är nödvändigt för att säkerställa att unionens politik skall kunna genomföras effektivt på ett område som omfattas av harmoniseringsåtgärder. Bestämmelser om åtgärder för en sådan tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagar utfärdas genom en europeisk ramlag som antas enligt samma förfarande som använts för att anta harmoniseringsåtgärderna i fråga. En tillnärmning av de straffrättsliga lagarna är sålunda möjlig t.ex. i syfte att säkerställa ett effektivt genomförande av unionens miljöpolitik, och vanlig lagstiftningsordning tillämpas då miljölagstiftningen i fråga har godkänts i vanlig lagstiftningsordning. Efter det att det konstitutionella fördraget undertecknats har EG-domstolen 13.9.2005 meddelat dom i mål C-176/03, kommissionen mot rå-

det, i vilken domstolen konstaterat att gemenskapen redan i dagens läge har avgränsad befogenhet att förplikta medlemsstaterna att i sina nationella lagstiftningar föreskriva straffrättsliga påföljder för att säkerställa en effektiv tillämpning av gemenskapslagstiftningen. Det konstitutionella fördraget kommer att i viss utsträckning klargöra och utvidga denna princip.

Det att territoriell sammanhållning jämsides med ekonomisk och social sammanhållning fogas till bestämmelserna om unionens sammanhållningspolitik i avsnitt 3 i kapitel III i avdelning III i del III i det konstitutionella fördraget och därmed också till målen för unionens strukturfonder kan antas bidra till att stärka möjligheterna att fastare än tidigare koppla aspekter gällande regionplanering och miljö till sammanhållningspolitiken samt unionens verksamhet inom andra områden.

4.4. Samhälleliga konsekvenser

Den nya Europeiska unionen som grundar sig på det konstitutionella fördraget är i juridiskt och politiskt hänseende en efterföljare till den nuvarande Europeiska unionen. Genom fördraget förenas Europeiska gemenskapen och unionen till en enda, enhetlig juridisk person. Centrala mål för totalreformen har varit att precisera hur behörigheten mellan unionen och medlemsstaterna skall fördelas, se över unionens beslutsformer, göra unionen mera demokratisk, öppnare och effektivare, förenkla och förtydliga grundfördragen samt ta in stadgan om de grundläggande rättigheterna i fördraget.

Europeiska unionens grundfördrag ändrades senast 2001 genom Nicefördraget. Då avgjordes de institutionella frågor som utvidgningen av unionen förutsatte. Niceförklaringen gällande unionens framtid antogs som en utgångspunkt för den följande revideringen av fördragen. Laekenförklaringen om Europeiska unionens framtid som antogs samma år formulerade målen mer ingående än Niceförklaringen. Den framtidsdebatt som inleddes år 2000 lyfte vid sidan av förklaringsarnas teman också fram en effektivisering av unionens yttre åtgärder och vissa frågor som hänför sig till politikområdena.

När en klar majoritet röstade mot en ratificering av fördraget i folkomröstningarna i Frankrike och Nederländerna i månadsskiftet maj-juni 2005 beslöt Europeiska rådet hålla en period av eftertanke beträffande fördraget. Under denna tid har diskussion förts i respektive land och i unionens institutioner. Det har framkommit att unionen kan göra mera och arbeta effektivare även med stöd av de nuvarande grundfördragen, om medlemsstaterna har politisk vilja. Unionen måste koncentrera sig på sådan verksamhet som förbättrar EU:s möjligheter att svara på framtidens utmaningar som gemenskap och som tillför ett mervärde. Åtgärderna gäller i synnerhet säkerheten, unionens roll i det internationella samarbetet samt framgång i den globala ekonomin. Unionens inre utveckling och utvidgning är parallella processer som stödjer varandra.

Om unionens verksamhet effektiveras och inriktas bättre än förr på väsentliga saker för det också unionen och dess medborgare närmare varandra. Ur medborgarnas synvinkel är det väsentligt att se att unionen förmår arbeta förnuftigt och effektivt inom ramen för sina uppgifter och befogenheter. Hur medborgarna upplever att de kan påverka unionens beslut, hur de får information om beslutsfattandet och hur deras grundläggande rättigheter är tillgodosedda bidrar även till unionens acceptabilitet och det förtroende den åtnjuter. Det konstitutionella fördraget utgör en balanserad och för Finland godtagbar helhet, som stärker Europeiska unionens verksamhets- och beslutsförmåga när det gäller att svara på framtidens utmaningar. Ur medborgarnas perspektiv förtydligar redan ett enda enhetligt konstitutionellt fördrag bilden av unionen. I samma riktning verkar unionens juridiska personlighet, en exaktare avgränsning av unionens och medlemsstaternas behörigheter, en reducering av beslutsförfarandena och öppenhet i beslutsfattandet.

Förstärkningen av unionens dimension i fråga om de grundläggande och de mänskliga rättigheterna är en av de viktigaste reformerna i det konstitutionella fördraget. Stadgan om de grundläggande rättigheterna betonar unionens och medlemsstaternas förbindelse att trygga de grundläggande rättigheterna för unionens medborgare och andra personer som vistas inom unionen i enlighet med

stadgan. Unionens förbindelse till de internationella mänskliga rättigheterna syns i det att respekt för de mänskliga rättigheterna har definierats som värden och mål för unionen och att en ny rättsgrund har skapats för unionens anslutning till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Reformerna innebär att unionen är ännu starkare bunden till att respektera och främja de grundläggande och de mänskliga rättigheterna inom både sin interna och externa verksamhet. Enligt det konstitutionella fördraget skall jämställdhet mellan kvinnor och män säkerställas på alla områden, inbegripet i fråga om anställning, arbete och lön.

Genom det konstitutionella fördraget stärks förutsättningarna för ökad inre säkerhet i EU. En central reform är den befogenhet som unionen ges att meddela minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder när det gäller vissa brott. Åtgärderna kan gälla de områden av allvarlig gränsöverskridande brottslighet som uppräknas i fördraget. Dessa områden är terrorism, människohandel och sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn, olaglig narkotikahandel, olaglig handel med vapen, penningtvätt, korruption, förfalskning av betalningsmedel, IT-brottslighet och organiserad brottslighet. Minimireglerna kan också gälla en tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga författningar, när detta visar sig nödvändigt för ett effektivt genomförande av unionens politik. Området för det straffrättsliga samarbetet omfattar stöd till samordning mellan de nationella myndigheter som har till uppgift att utreda och lagföra allvarlig gränsöverskridande brottslighet. På basis av Eurojust kan en europeisk åklagarmyndighet inrättas, vars uppgifter i princip gäller att bekämpa brott som skadar unionens finansiella intressen. Åklagarmyndighetens befogenheter kan utsträckas till att även omfatta grov brottslighet som har ett gränsöverskridande inslag. I unionen bedrivs polissamarbete mellan polisen och andra brottsbekämpande organ som är specialiserade när det gäller att förebygga, upptäcka och utreda brott. Fördraget skapar en rättsgrund för Europol och möjliggör att Europol kan ges operativa uppgifter.

De största förändringarna i det konstitutionella fördraget när det gäller att förverkliga

demokratin är införandet i grundfördraget av allmänna principer för ett demokratiskt liv, bestämmelserna om medborgarinitiativ och kommissionens vidsträckta samrådspplikt samt reformerna som gör unionens institutioners, organs och myndigheters verksamhet öppnare. Den mest framträdande av de sistnämnda förändringarna kan anses vara att lagstiftningsarbetet blir öppnare tack vare den ökande offentligheten i rådets sammanträden samt att tillämpningsområdet för grundfördragets bestämmelser om handlingars offentlighet skall utsträckas till alla unionens institutioner, organ och myndigheter. Öppenheten i unionens verksamhet lyfts i det konstitutionella fördraget upp bredvid andra mål och principer för ett demokratiskt liv.

Det konstitutionella fördraget innehåller i fråga om unionens finanser bestämmelser om de egna medel unionen behöver för att finansiera sin verksamhet, unionens fleråriga finansieringsram och den årliga budget som skall ges inom ramen för den, samt om bekämpning av bedrägeri. Genom de ändringar som gjorts i bestämmelserna om finanserna effektivteras och klarläggs beslutsförfarandena, varvid balansen i beslutanderätten mellan medlemsstaterna och unionen samt unionens olika institutioner i huvudsak bevaras. I ändringarna betonas även strävan att garantera rationalitet och budgetdisciplin.

Protokoll nr 8 i det konstitutionella fördraget innehåller vissa för Finlands del viktiga bestämmelser. Dessa bestämmelser gäller framför allt undantagsställningen för Finlands arbetspensionssystem, jordbruket, det samiska folket, erkännandet av en permanent särställning för de nordliga, särskilt glesbefolkade regionerna samt Ålands särställning.

5. Samband med andra propositioner och internationella fördrag

I december 2005 överlämnade regeringen till riksdagen en proposition med förslag till lag om godkännande av fördraget om Republiken Bulgariens och Rumäniens anslutning till Europeiska unionen samt lagar som har samband med det (RP 218/2005 rd). Bulgariens och Rumäniens anslutningsfördrag har nära samband med det konstitutionella fördraget. Om det konstitutionella fördraget är i

kraft när Bulgarien och Rumänien blir medlemmar i Europeiska unionen tillämpas bestämmelserna i det anslutningsprotokoll som fogats till anslutningsfördraget på Bulgariens och Rumäniens medlemskap. Samtidigt blir anslutningsprotokollet ett av protokollen i det konstitutionella fördraget och därmed en integrerad del av fördraget.

Om det konstitutionella fördraget däremot inte är i kraft när Bulgarien och Rumänien blir medlemmar i Europeiska unionen tillämpas på Bulgariens och Rumäniens medlemskap bestämmelserna i den anslutningsakt som fogats till anslutningsfördraget. Om det konstitutionella fördraget träder i kraft efter Bulgariens och Rumäniens anslutning ersätter det ovan nämnda anslutningsprotokollet automatiskt anslutningsakten den dag det konstitutionella fördraget träder i kraft. Också i detta fall blir anslutningsprotokollet ett av protokollen i det konstitutionella fördraget och därmed en integrerad del av fördraget.

Riksdagens talmanskonferens tillsatte i november 2003 en kommission med uppgift att undersöka hur det system som skapats för riksdagsbehandlingen av unionsfrågor fungerar, utreda vilka verkningar det konstitutionella fördraget har på riksdagens arbete och förbereda förslag till nödvändiga ändringar i ifrågavarande bestämmelser. Kommissionen överlämnade sitt betänkande till talmanskonferensen i februari 2005 (Riksdagens kanslis publikation 2/2005).

Av de bestämmelser i det konstitutionella fördraget som gäller de nationella parlamenten förutsätter enligt den nämnda kommissionen kontrollen över att subsidiaritetsprincipen följs och det nationella parlamentets vetorätt i samband med det förenklade förfarandet för ändring av det konstitutionella fördraget att riksdagens arbetsordning kompletteras. Kommissionen föreslår att om stora utskottet anser att EU:s förslag till rättsakt kränker subsidiaritetsprincipen skall det föreslå för riksdagens plenum att det görs en anmärkning om saken i enlighet med det konstitutionella fördraget. Förslagen om förenklad ändring av det konstitutionella fördraget skall behandlas i plenum.

Den tillsatta kommissionen föreslog att riksdagen, när den utnämner sina representanter för det konvent som förbereder änd-

ringar i det konstitutionella fördraget, samtidigt skall fastställa en instruktion för dem, i vilken det bestäms om konventets representanters rapporteringsskyldighet samt förhandlingar med riksdagens behöriga organ.

Kommissionen föreslog vidare att de ändringar av riksdagens arbetsordning som talmanskonferensen skrivit i form av förslag skall behandlas i riksdagen på det sättet att talmanskonferensens förslag kan ges genast efter att denna regeringsproposition avlätit.

Justitieministeriet tillsatte i december 2004 en arbetsgrupp med uppgiften att bedöma vilka åtgärder riket och landskapet Åland tillsammans bör vidta med anledning av det konstitutionella fördraget. Arbetsgruppen behandlade särskilt den s.k. konventsmetoden, subsidiaritetsövervakningen, de förenklade ändringsförfarandena i fråga om det konstitutionella fördraget samt lagtingets samtycke till det konstitutionella fördragets ikraftträdande i landskapet. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande till justitieministeriet i maj 2005 (justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2005:9).

Arbetsgruppen föreslår att man till självstyrelselagen för Åland fogar bestämmelser enligt vilka landskapsregeringen alltid, också då ärendet inte hör till landskapets befogenheter, skall informeras om förhandlingar gällande ändring av det konstitutionella fördraget. Dessutom skall landskapsregeringen under sådana förhandlingar i unionen beredas tillfälle att presentera landskapets ståndpunkter till de ändringsförslag som behandlas. Samtidigt skall lagtinget innan sådana ändringar antas beredas tillfälle att uttala sig även om sådana ändringar i det konstitutionella fördraget för vilka lagtingets samtycke i vanliga fall inte behövs.

I fråga om subsidiaritetsövervakningen föreslår arbetsgruppen att Ålands lagting i ärenden som omfattas av dess lagstiftningsbehörighet skall beredas tillfälle att meddela riksdagen sin åsikt om huruvida utkastet till europeisk lagstiftningsakt överensstämmer med subsidiaritetsprincipen.

Förutom dessa ärenden behandlade arbetsgruppen bl.a. landskapet Ålands yttranderätt i Europeiska unionens domstol, även om det inte direkt hänför sig till det konstitutionella fördraget.

DETALJMOTIVERING

1. Akter som antagits vid regeringskonferensen och deras förhållande till lagstiftningen i Finland

Regeringskonferensen antog fördraget om upprättande av en konstitution för Europa samt de protokoll och bilagor som fogats till fördraget. I samband med undertecknandet av det konstitutionella fördraget undertecknades även konferensens slutakt, i vilken ingår de förklaringar gällande vissa bestämmelser och protokoll i det konstitutionella fördraget som antagits vid konferensen. Slutakten är inte en del av det rättsligt bindande fördraget utan ett separat politiskt dokument som påminner om protokollet från det avslutande mötet vid konferensen.

Nedan beskrivs bestämmelserna i det konstitutionella fördraget och de därtill anslutna protokollen i jämförelse med motsvarande bestämmelser i EU:s gällande grundfördrag. Även förklaringarna i slutakten beskrivs.

1.1. Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa

DEL I

AVDELNING I

DEFINITION AV UNIONEN OCH DESS MÅL

I *artikel I-1* (Upprättande av unionen) beskrivs om upprättande av unionen, unionens karaktär och centrala särdrag samt om förutsättningar för att höra till unionen.

Enligt artikel 1.1 upprättas Europeiska unionen genom det konstitutionella fördraget. Den europeiska union som avses i bestämmelsen är formellt juridiskt separat i förhållande till den europeiska union som upprättades genom fördraget om Europeiska unionen och som upphör att existera när det konstitutionella fördraget träder i kraft. Enligt artikel IV-437.1 i det konstitutionella fördraget upphäver detta fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om Eu-

ropeiska unionen samt, på de villkor som fastställs i protokollet (nr 33) om akter och fördrag som kompletterat eller ändrat de aktuella fördragen akterna och fördragen om komplettering eller ändring av dessa. Trots att unionen formellt upprättas på nytt är syftet med den europeiska union som upprättas genom det konstitutionella fördraget att bygga vidare på det verk som har genomförts inom ramen för unionens gällande grundfördrag. Som politiskt mål framgår detta syfte av femte skälet i ingressen till fördraget. Den rättsliga kontinuiteten i gemenskapens s.k. regelverk (*acquis communautaire*) omfattas av artikel IV-438 samt i fråga om anslutningsfördragen av artikel IV-437.2.

Genom bestämmelsen i artikel 1.1, enligt vilken det konstitutionella fördraget har sitt ursprung i en önskan hos Europas medborgare och stater att bygga sin gemensamma framtid hänvisas till unionens natur som en gemenskap för både medlemsstaterna och medborgarna samt den närliggande tanken på att ett slags dubbel legitimitet för unionens verksamhet. I artikel I-1 framhålls också entydigt att unionens befogenheter i sin helhet härrör från dess medlemsstater och alltså inte föranleds av själva det konstitutionella fördraget. Till dessa delar bekräftar bestämmelsen unionens natur som ett system som baserar sig på den princip om tilldelade befogenheter som avses i artikel I-11.2. Av artikel I-1.1 framgår även klart vilken ställning de mål som ställts för unionen i det konstitutionella fördraget har i och med att de anger unionens behörighet. Unionens behörighet är alltid behörighet för att uppnå vissa mål som ställts i grundfördraget. Även samordnandet av medlemsstaternas politik har i bestämmelsen knutits an till uppnåendet av unionens mål.

Den nuvarande hänvisningen i artikel 1 i EU-fördraget till en allt fastare sammanslutning mellan Europas folk har flyttats till ingressen i det konstitutionella fördraget (tredje skälet), medan åter bestämmelsen om att besluten skall fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt ingår i artikel I-46.3, som gäller principen om representativ demokrati.

Enligt artikel 1.2 kan alla europeiska stater som respekterar unionens värderingar och förbinder sig att gemensamt främja dem ansluta sig till unionen. Villkor för medlemskap och förfarande för anslutning omfattas egentligen av artikel I-58, som i fråga om villkoren för medlemskap innehåller en uttrycklig hänvisning till artikel I-2 som gäller unionens värden. Villkoren för anslutning har tagits in i både artikel I-58 och artikel I-1, vilket understryker sakens centrala politiska betydelse.

I *artikel I-2* (Unionens värden) föreskrivs om unionens värden som skall vara gemensamma för medlemsstaterna. Dessa värden är respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstatsprincipen och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Nya värden jämfört med bestämmelserna i artikel 6 i EU-fördraget är jämlikhet och hänvisningen till minoriteternas rättigheter.

I artikel I-2 föreskrivs dessutom om särdragen hos ett samhälle där de gemensamma värdena råder. Karakteristiskt för samhället är mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män. Dessa särdrag ingår redan nu i unionens mål som framgår av artikel 2 i EU-fördraget och artikel 2 i EG-fördraget samt i vissa rättsliga grunder för olika politikområden. I denna form är bestämmelsen dock ny.

Nytt är också att respekt för de värderingar som ingår i artikel I-2 och förbindelse att gemensamt främja dem har ställts som villkor för anslutning till unionen i artikel I-58 om villkor för medlemskap och förfarande för anslutning till unionen. Gemensamma värderingar utgör på så vis en grund för hela unionen och medlemskap i den.

Artikel I-3 (Unionens mål) innehåller allmänna bestämmelser om unionens mål. För närvarande ingår motsvarande bestämmelser i artikel 2 i EG-fördraget, som definierar målen för EG-fördraget och i artikel 2 i EU-fördraget, som definierar målen för EU-fördraget samt i vissa mål och rättsliga grunder för olika politikområden.

Enligt artikel I-3.1 skall unionen ha som mål att främja freden, sina värden och fol-

kens välfärd. Fred och säkerställande av unionens gemensamma värden räknas inte i gällande fördrag till unionens allmänna mål enligt artikel 2 i EG-fördraget och artikel 2 i EU-fördraget, men ställs som ett gemensamt mål i artikel 11 i EU-fördraget, som innehåller bestämmelser om målen för en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Fördragen innehåller däremot inte för närvarande något uttryckligt mål att främja folkens välfärd. Detta kan dock tolkas som en del av bestämmelserna i artikel 2 i EU-fördraget och artikel 2 i EG-fördraget, där man som mål bl.a. ställer ekonomiska och sociala framsteg, en välavvägd och hållbar utveckling samt en höjning av levnadsstandarden och livskvaliteten.

Enligt artikel I-3.2 skall unionen erbjuda sina medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser samt en inre marknad, där det råder fri och icke snedvriden konkurrens. Målet för ett område med frihet, säkerhet och rättvisa ingår för närvarande i artikel 2 i EU-fördraget. En bestämmelse om målet att upprätta en gemensam marknad ingår för närvarande i artikel 2 i EG-fördraget, som också innehåller målet för en hög grad av konkurrenskraft. Däremot finns inte en fri och icke snedvriden konkurrens med bland de allmänna målen i det nuvarande fördraget utan bestämmelser om en ordning som säkerställer att konkurrensen inte snedvrids ingår i artikel 3 i EG-fördraget, som innehåller åtgärder för att gemenskapens mål skall uppnås.

I enlighet med artikel I-3.3 skall unionen verka för en hållbar utveckling i Europa samt främja vetenskapliga och tekniska framsteg. Grunden för en hållbar utveckling är en välavvägd ekonomisk tillväxt och prisstabilitet, en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas samt en hög miljöskyddsnivå och bättre miljö. Målen ingår i nästan motsvarande form i artikel 2 i EU-fördraget och artikel 2 i EG-fördraget. När det gäller sysselsättningen har målet dock förstärkts, eftersom målet i motsvarande bestämmelse i artikel 2 i EG-fördraget och artikel 136 i EG-fördraget, som innehåller målen för gemenskapens socialpolitik, för närvarande är en hög och hållbar sysselsättnings-

nivå, inte full sysselsättning. Nytt i målen i artikel I-3.3 är också en social marknadsekonomi.

I enlighet med artikel I-3.3 andra stycket skall unionen bekämpa social utestängning och diskriminering samt främja social rättvisa och socialt skydd, jämställdhet mellan kvinnor och män, solidaritet mellan generationerna och skydd av barnets rättigheter. Bland dessa är målen för social rättvisa, solidaritet mellan generationerna och skydd av barnets rättigheter helt nya. Bekämpande av social utestängning och diskriminering räknas för sin del inte i gällande fördrag till unionens allmänna mål utan ingår i de sociala bestämmelserna i artikel 137 i EG-fördraget. De är alltså nya som unionens allmänna mål även om de tidigare har ingått i EU- och EG-fördragen.

I artikel I-3.3 tredje stycket föreskrivs att unionen skall främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt solidaritet mellan medlemsstaterna. Bestämmelsen motsvarar artikel 2 i EG-fördraget, med undantag för den territoriella sammanhållningen, som är ett helt nytt mål. Att det lagts till unionens mål är en logisk följd av att territoriell sammanhållning har lagts som nytt mål till artikel III-220, där det alltså föreskrivs om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Bestämmelsen som motsvarar artikel 157 i EG-fördraget innehåller endast social och ekonomisk sammanhållning.

I artikel I-3.3 fjärde stycket föreskrivs att unionen skall respektera rikedom hos sin kulturella och språkliga mångfald och sörja för att det europeiska kulturarvet skyddas och utvecklas. För kulturens del ingår dessa mål för närvarande i artikel 151 i EG-fördraget, samt i artikel 6 i EU-fördraget, där det föreskrivs att unionen skall respektera den nationella identiteten hos sina medlemsstater. De är således nya som allmänna mål för unionens verksamhet. Det allmänna målet för språklig mångfald är däremot helt nytt i och med att artikel 290 i EG-fördraget endast innehåller bestämmelser om språk för gemenskapens institutioner.

I artikel I-3.4 föreskrivs om allmänna mål för unionens externa verksamhet i sina förbindelser med den övriga världen. I enlighet med den skall unionen bekräfta och främja

sina värderingar och intressen. Den skall bidra till fred, säkerhet, hållbar utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna, särskilt barnets rättigheter samt till strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i Förenta nationernas stadga. Delvis motsvarande bestämmelser ingår i artiklarna 2 och 11 i EU-fördraget samt i artikel 2 i EG-fördraget. Främjandet av freden i artikel I-3 är dock en aktivare formulering än i bestämmelsen om att bevara freden i artikel 11 i EU-fördraget. En hållbar utveckling av jorden är ett nytt mål för unionens externa verksamhet, eftersom detta i artikel 2 i EU-fördraget och artikel 2 i EG-fördraget ställs som mål endast för unionens interna utveckling. Solidaritet och respekt mellan folken är likaså nya mål. Artikel 11 i EU-fördraget ställer endast främjande av det internationella samarbetet som mål.

Främjande av rättvis handel har också lyfts fram som ett nytt allmänt mål för unionens verksamhet. För närvarande ingår målen för en gemensam handelspolitik i artikel 131 i EG-fördraget, där det endast föreskrivs om en harmonisk utveckling av världshandeln i enlighet med medlemsstaternas gemensamma intresse. Även utrotningen av fattigdomen är ett helt nytt mål. Respekten för de mänskliga rättigheterna och grundsatserna i Förenta nationernas stadga ingår för sin del redan i artikel 11 i EU-fördraget, men de har kompletterats med nya hänvisningar till respekten för barnets rättigheter och en strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt.

Mera detaljerade mål i fråga om unionens externa verksamhet ingår i artikel III-292. I enlighet med artikel I-3.3 är även dessa mål horisontella, dvs. de berör de externa aspekterna av alla unionens politikområden.

I artikel I-3.5 föreskrivs att unionen skall sträva mot sina mål med lämpliga medel, beroende på de befogenheter som den tilldelas i konstitutionen. Bestämmelsen motsvarar artikel 5 i EG-fördraget.

Artikel I-4 (Grundläggande friheter och icke-diskriminering) innehåller bestämmelser om grundläggande friheter och icke-

diskriminering. Bestämmelsen har placerats i del I avdelning I som gäller definition av unionen och dess mål.

Enligt artikel I-4.1 skall fri rörlighet för personer, tjänster, varor och kapital samt etableringsfrihet garanteras inom och av unionen i enlighet med konstitutionen. Bestämmelsen förstärker på nivån för unionens allmänna mål dessa grundläggande friheter, som berörs av närmare genomförandebestämmelser i kapitel I om den inre marknaden i del III avdelning III i fördraget. Den motsvarar i fråga om syfte och innehåll gällande artikel 14.2 i EG-fördraget, jämfört med vilken de beteckningar som används om grundläggande friheter har förenhetligats i bestämmelsen och två preciseringar har gjorts. För det första understryker placeringen av bestämmelsen i del I avdelning I, som gäller en definition av unionen och dess mål, och den valda formuleringen att de grundläggande friheter som avses är unionens allmänna mål, medan de i artikel 14.2 i EG-fördraget egentligen nämns främst i samband med definitionen på den inre marknaden. För det andra preciseras i artikel I-4.1 att de grundläggande friheterna förutom fri rörlighet för personer, tjänster, varor och kapital dessutom omfattar etableringsfrihet. Det är inte fråga om en ändring i sak utan avsikten med tillägget om etableringsfrihet är att mera täckande föra fram innehållet i de grundläggande friheterna. Etableringsfriheten kan för närvarande anses höra till området för fri rörlighet för personer, och artikel III-137, som gäller dess genomförande ingår i det avsnitt i det konstitutionella fördraget som handlar om fri rörlighet för personer och tjänster.

I artikel I-4.2 bekräftas principen enligt vilken all diskriminering på grund av nationalitet skall vara förbjuden inom tillämpningsområdet för det konstitutionella fördraget. Detta skall dock inte påverka tillämpningen av någon särskild bestämmelse i fördraget. Bestämmelsen motsvarar i fråga om syfte och innehåll gällande artikel 12.1 i EG-fördraget. Reglerna om verkställigheten av förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet kan utfärdas med stöd av artikel III-123 som ingår i del III avdelning II (icke-diskriminering och medborgarskap). Den sistnämnda bestämmelsen motsvarar för sin

del gällande artikel 12.2 i EG-fördraget. En ändring i sak jämfört med nuläget är att följden av ett enda enhetligt konstitutionellt fördrag är att tillämpningsområdet för förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet utvidgas till frågor som för närvarande täcks av avdelning V och VI i EU-fördraget, dvs. gemensam utrikes- och säkerhetspolitik samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Artikel I-5 (Förbindelserna mellan unionen och medlemsstaterna) gäller förbindelserna mellan unionen och medlemsstaterna. Enligt bestämmelsen skall unionen respektera medlemsstaternas likhet samt deras nationella identitet, som kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer, samt väsentliga statliga funktioner (punkt 1). Dessutom föreskrivs om principen om lojalt samarbete mellan unionen och medlemsstaterna (punkt 2).

I artikel I-5.1 fastställs huvudprinciperna för förbindelserna mellan unionen och medlemsstaterna samt i synnerhet unionens utövande av befogenheter. Dessa principer är en väsentlig del av unionens grundläggande natur. Enligt bestämmelsen skall unionen respektera medlemsstaternas likhet inför konstitutionen. Medlemsstaternas likhet är en absolut förutsättning för att unionen skall bestå som en särskild gemenskap för medlemsstaterna och medborgarna. Vid en formell granskning är medlemsstaternas likhet redan en del av det konstitutionella fördragets natur som en internationell överenskommelse mellan medlemsstaterna, och t.ex. en tillämpning av gemenskapsmetoden är ägnad att främja det genomförandet av överenskommelsen i praktiken. Artikel I-5.1 ålägger dock unionen en uttrycklig skyldighet att respektera medlemsstaternas likhet. Mot bakgrunden av unionens ovan nämnda dubbla natur kan bestämmelsen anses komplettera artikel I-45 som gäller jämlikheten mellan medborgarna. Inte heller till dessa delar förändras unionens grundläggande natur utan bestämmelserna innebär tillsammans snarare att unionens natur förs klarare fram.

Enligt artikel I-5.1 skall unionen förutom medlemsstaternas likhet även respektera medlemsstaternas nationella identitet, som kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer, inbegripet det

regionala och lokala självstyret. Denna politiskt betydelsefulla princip anges exaktare och starkare i denna bestämmelse än i artikel 6.3 i gällande unionsfördrag, enligt vilken unionen skall respektera den nationella identiteten hos sina medlemsstater. Artikel I-5.1 i det konstitutionella fördraget ger en mera exakt presentation av tanken att den nationella identiteten eller egenarten har påverkat utformningen av medlemsstatens politiska system och författning. Genom bestämmelsen betonas även betydelsen av det regionala och lokala självstyret med tanke på den nationella identiteten.

Vidare skall unionen enligt artikel I-5.1 respektera väsentliga statliga funktioner, särskilt funktioner vars syfte är att hävda deras territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. Bestämmelsen kan anses precisera unionens skyldighet att respektera medlemsstaternas nationella identitet, som även inbegriper en statlig identitet, dvs. statens grundläggande uppgifter. Även om artikel 6.3 i det gällande unionsfördraget inte för fram unionens skyldighet att respektera statens grundläggande uppgifter som en del av den nationella identiteten ger både de nuvarande grundfördragen och det konstitutionella fördraget rättsligt innehåll åt denna politiska princip med stöd av specialbestämmelser som tryggar statens centrala uppgifter. Särdragen i området för frihet, säkerhet och rätt har i det konstitutionella fördraget beaktats genom en bestämmelse enligt vilken medlemsstaterna har ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten (artikel III-262), samt undantaget som gäller befogenheterna för Europeiska unionens domstol (artikel III-377).

Betydelsen av artikel I-5.1 är med beaktande av dess allmänna formulering framför allt politisk. Även om den allmänna principen i bestämmelsen framför allt kan anses styra unionens användning av befogenheter har den rättslig betydelse även i samband med de övriga bestämmelserna i det konstitutionella fördraget.

I artikel I-5.2 föreskrivs om principen om lojalt samarbete. Det är fråga om en central princip i unionens rättsordning som för närvarande baserar sig på artikel 10 i EG-

fördraget samt på EG-domstolens rättspraxis. I rättspraxis är principen även känd som principen om lojalt samarbete eller lojalitetsprincipen.

Enligt artikel I-5.2 första stycket skall unionen och medlemsstaterna respektera och bistå varandra när de fullgör de uppgifter som följer av konstitutionen. Bestämmelsen betonar ömsesidigheten i skyldigheterna enligt principen om lojalt samarbete, dvs. fastställer att skyldigheten till lojalt samarbete inte är förpliktande endast för medlemsstaterna utan även för institutionerna i förhållande till medlemsstaterna. Avsikten med bestämmelsen är till dessa delar att modernisera fördragsgrunden för principen så att den motsvarar EG-domstolens rättspraxis. EG-domstolen har genom sin rättspraxis bekräftat att skyldigheter som följer av principen om lojalt samarbete inte endast förpliktar medlemsstaterna att vidta alla åtgärder genom vilka unionsrättens dimension och effektivitet kan tryggas utan ålägger även unionens institutioner att på motsvarande vis idka ett gott samarbete med medlemsstaterna (t.ex. EG-domstolens beslut 13.7.1990 i målet C-2/88, Zwartveld m.fl.).

Artikel I-5.2 andra och tredje stycket motsvarar till innehållet gällande artikel 10.1 och 10.2 i EG-fördraget. I dessa fastställs att principen om lojalt samarbete för det första inbegriper en skyldighet för medlemsstaterna att vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att unionsrätten följs samt dessutom en skyldighet att stödja unionen när den fullgör sina uppgifter. För det andra förutsätter principen att medlemsstaterna skall avstå från varje åtgärd som kan riskera att unionens mål inte uppnås.

EG-domstolen har i sin rättspraxis preciserat tillämpningsområdet för principen om lojalt samarbete och de skyldigheter som följer av principen. Enligt rättspraxis förutsätter principen om lojalt samarbete framför allt att grundfördraget följs och att begränsningarna i fördraget följs oberoende av om unionen har utövat sina befogenheter på ett särskilt område för tilldelade befogenheter eller om unionen alls har befogenheter på detta område (t.ex. mål 208/80, Lord Bruce of Donington). Principen gäller förutom förbindelserna mellan medlemsstaterna och unionens institutioner också för-

bindelserna och samarbetet mellan institutionerna. Principen om lojalt samarbete har redan i sig rättsliga verkningar, och EG-domstolen har ansett att gällande artikel 10 i EG-fördraget utgör en skild grund för överträdelse av avtal, om inga särskilda bestämmelser om saken har utfärdats. Principen om lojalt samarbete förutsätter t.ex. att medlemsstaterna idkar ett lojalt samarbete i samband med kommissionens tillsynsförfarande och vidtar alla behövliga åtgärder för att bistå kommissionen i dess uppgifter (t.ex. mål C-375/92, kommissionen mot Spanien). EG-domstolen har också härlett mera exakta skyldigheter från principen om lojalt samarbete. Syfte med dessa är att säkerställa att man genom nationella bestämmelser och förfaranden inte ställer hinder i vägen för unionsrättens effektivitet i medlemsstaterna. Nationella bestämmelser får i synnerhet inte försämra de rättigheter som medlemsstaternas medborgare kan åberopa på basis av unionsrätten (t.ex. mål 68/88, kommissionen mot Grekland).

Som en följd av ett enda enhetligt grundfördrag och slopandet av pelarindelningen utvidgas tillämpningsområdet för fördragsbestämmelser om principen om lojalt samarbete till även andra politikområden än de som nu hör till tillämpningsområdet för fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, dvs. en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik samt straffrättsligt samarbete och polis-samarbete.

Artikel I-6 (Unionsrätten) innehåller en ny bestämmelse om att unionsrätten har företräde framför medlemsstaternas rätt. Med unionsrätten avses enligt bestämmelsen det konstitutionella fördraget samt lagstiftning som unionens institutioner utfärdar när de utövar den befogenhet som tilldelats unionen.

Bestämmelsen omfattas av den förklaring (nr 1) som fogats till slutakten från regeringskonferensen där konferensen konstaterar att artikel I-6 återspeglar befintlig rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätten. Artikel I-6 ändrar således inte rådande rättsläge utan förklarar än för närvarande fram EG-domstolens princip om unionsrättens företräde (företrädesprincipen) enligt vedertagen rättspraxis.

EG-domstolens rättspraxis för företrädesprincipen baserar sig på utgångspunkten att unionsrätten bör ha en enhetlig betydelse, ett

enhetligt innehåll och enhetliga rättsverkningar i alla medlemsstater från det att den träder i kraft och under hela den tid som dess normer är i kraft. Medlemsstaten bör inte ensidigt kunna omintetgöra unionsrättens rättsverkningar med nationella normer som strider mot den. Företrädesprincipen omfattar omedelbart efter det att unionsrättens norm trätt i kraft ett effektivt förbud för alla nationella myndigheter att tillämpa en nationell norm som inte är förenlig med den. Förbudet gäller en nationell bestämmelse på vilken nivå som helst. Principen innebär dock inte ett hierarkiskt förhållande mellan unionsrätten och den nationella rätten. Därav följer inte automatiskt att en nationell norm som strider mot unionsrätten ogiltigförklaras. Medlemsstaterna skall bland procedurreglerna och metoderna i den nationella rättsordningen välja de som lämpar sig för ett effektivt skydd av de rättigheter som följer av unionsrätten samt vid behov för att undanröja en konflikt. Företräde för unionsrätten, dvs. att åsidosätta en nationell norm, är helt klart en sistahandsmetod. Det primära är att undanröja konflikten med hjälp av tolkningen av den nationella rätten (GrUU 7/2003 rd).

Det faktum att en explicit bestämmelse om företrädesprincipen saknas i gällande grundfördrag har ansetts vara problematiskt med avseende på ett klart och säkert rättsläge. När riksdagens grundlagsutskott behandlade Finlands anslutningsfördrag påpekade det att om företrädesprincipen enbart baserar sig på rättspraxis kan situationen bli otillfredsställande jämfört med situationen enligt EES-avtalet. I lagen om införande av EES-avtalet fanns explicita bestämmelser om principen (GrUU 14/1994 rd, GrUU 7/2003 rd). Företrädesprincipen hör redan nu till de grundläggande dragen i unionsmedlemskapet (GrUU 7/2003 rd). Artikel I-6 bevarar innehållet i företrädesprincipen i den form det fastställs i rättspraxis. Tack vare ett enda enhetligt grundfördrag utvidgas tillämpningsområdet för principen dock så att den gäller de frågor som för närvarande täcks av avdelning V och VI i EU-fördraget, dvs. en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Enligt *artikel I-7* (Juridisk person) skall unionen vara en juridisk person. Bestämmel-

sen motsvarar i fråga om syfte gällande artikel 281 i EG-fördraget, som av hävd har ansetts utgöra en grund för Europeiska gemenskapens ställning som subjekt i internationell rätt enligt EG-fördraget samt för gemenskapens allmänna behörighet att uppträda som part i internationellt rättsliga rättsförhållanden på politikområden som täcks av gemenskapsfördraget (mål 22/70 kommissionen mot rådet, ERTA). Gemenskapens ställning som internationellt rättslig juridisk person erkänns också allmänt av tredje land, internationella organisationer samt andra subjekt i internationell rätt. Detsamma gäller även Europeiska atomenergigemenskapen. Artikel 184 i fördraget om upprättandet av atomenergigemenskapen motsvarar artikel 281 i EG-fördraget och gemenskapens ställning som subjekt i internationell rätt är likaså allmänt erkänd.

När det gäller Europeiska unionens karaktär som juridisk person finns däremot ingen explicit bestämmelse i unionens gällande grundfördrag. Eftersom unionen dock har ingått flera internationellt rättsliga avtal med stöd av artiklarna 24 och 38 i EU-fördraget, kan unionen genom sagda praxis anses ha fått en ställning som självständigt subjekt i internationell rätt. Europeiska gemenskapen, Europeiska atomenergigemenskapen och Europeiska unionen utgör sålunda för närvarande var för sig en egen separat juridisk person i internationell rätt.

Eftersom det konstitutionella fördraget upphäver både fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om Europeiska unionen, innebär artikel I-7 i det konstitutionella fördraget i sak att Europeiska gemenskapen och Europeiska unionen, som upprättats genom fördraget om Europeiska unionen, slås ihop till en enda juridisk person, Europeiska unionen. Enligt artikel IV-438.1 i det konstitutionella fördraget skall den europeiska union som upprättas genom fördraget efterträda den europeiska union som upprättades genom fördraget om Europeiska unionen och Europeiska gemenskapen. I förhållande till övriga subjekt i internationell rätt omfattas sammanslagningen av gemenskapen och unionen till en enda juridisk person samt den anknytande successionen givetvis av reglerna och principerna i

allmän internationell rätt. I de sistnämnda ges dock t.ex. en internationell organisations regler en central betydelse och alltså i detta fall bestämmelser som gäller det konstitutionella fördraget. Artikel 184 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen blir däremot i kraft, och Euratom utgör även sedan det konstitutionella fördraget trätt i kraft ett internationellt rättsligt subjekt skilt från Europeiska unionen.

Den allmänna formuleringen i artikeln kan anses gälla unionens ställning som subjekt förutom enligt internationell rätt också enligt unionsrätten och medlemsstaternas nationella rättsordningar. När det gäller unionsrätten kan man t.ex. hänvisa till artikel 288 i EG-fördraget, som gäller gemenskapens skadeståndsansvar samt EG-domstolens rättspraxis för denna bestämmelse, mot bakgrunden av vilken det är klart att gemenskapen för närvarande kan vara subjekt för vissa gemenskapsrättsliga rättigheter och skyldigheter (t.ex. förenade målen C-104/89 och C-37/90 Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen). Europeiska unionen får i och med det konstitutionella fördraget motsvarande ställning även om området för unionens ställning som juridisk person till följd av ett enda enhetligt grundfördrag och slopandet av pellarindelningen utvidgas till straffrättsligt samarbete och polissamarbete samt i princip även den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Europeiska atomenergigemenskapen består även i detta avseende som en separat juridisk person.

Unionens ställning som en juridisk person enligt medlemsstaternas nationella rättsordningar följer förutom av artikel I-7 även av artikel III-426, som innehåller bestämmelser om unionens rättskapacitet. Innehållet i artikel III-426 beskrivs i detaljmotiveringen till bestämmelsen. Även i medlemsstaternas nationella rättsordningar består Europeiska atomenergigemenskapen som en separat juridisk person vars rättskapacitet omfattas av artikel 185 i Euratom-fördraget.

Artikel I-8 (Unionens symboler) är helt ny och innehåller beskrivningar av unionens symboler.

Enligt artikel I-8 första stycket skall unionens flagga föreställa en cirkel av tolv gula stjärnor på blå botten.

Enligt artikel I-8 andra stycket är unionens hymn hämtad från Hymn till glädjen i Ludwig van Beethovens nionde symfoni.

Enligt artikel I-8 tredje stycket skall unionens motto vara: "Förenade i mångfalden".

Enligt artikel I-8 fjärde stycket skall unionens valuta vara euron.

Enligt artikel I-8 femte stycket skall Europadagen högtidlighållas den 9 maj i hela unionen.

AVDELNING II

GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER OCH UNIONSMEDBORGARSKAP

Artikel I-9 (Grundläggande rättigheter) definierar på allmän nivå de utgångspunkter som respekten för de grundläggande och mänskliga rättigheterna i unionen skall basera sig på. Artikeln innehåller tre element: en hänvisning till stadgan om de grundläggande rättigheterna, den rättsliga grunden för unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna samt en bekräftelse på att de grundläggande rättigheterna, som följer av Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, i form av allmänna rättsliga principer fortfarande är en del av unionsrätten.

I artikel I-9.1 hänvisas till stadgan om de grundläggande rättigheterna, vilken utgör del II i det konstitutionella fördraget och i vilken anges de rättigheter, friheter och principer som unionen skall erkänna.

Artikel I-9.2 innehåller den rättsliga grunden för att unionen kan ansluta sig till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Om denna rättsliga grund inte hade lagts till, skulle inte unionen enligt det avgörande EG-domstolen kom med 1996 (Yttrande 2/94, Gemenskapens anslutning till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, REG 1996, s. I-1759) ha befogenheter att ansluta sig till den europeiska människorättskonventionen. Bestämmelsen om unionens ställning som juridisk person i det konstitutionella fördraget och det faktum att Europe-

iska gemenskapen upphör att existera gör det möjligt för unionen, inte Europeiska gemenskapen, att ansluta sig till den europeiska människorättskonventionen. Det huvudsakliga syftet med den rättsliga grunden är att utsträcka den utomstående övervakningen av de mänskliga rättigheterna även till unionens institutioner och möjliggöra enskilda överklagande av unionsrätten till Europeiska människorättsdomstolen efter anslutningen.

I praktiken innebär den nya rättsliga grunden för anslutningen att unionen sedan det konstitutionella fördraget trätt i kraft kan inleda förhandlingar om unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen. Anslutningen förutsätter dock även att den europeiska människorättskonventionen ändras så att förutom staterna kan även Europeiska unionen ansluta sig till den. En ändring som gäller detta har redan gjorts i människorättskonventionen (tilläggsprotokoll 14 artikel 17), men för att den skall kunna träda i kraft förutsätts godkännande eller ratificering av alla avtalsparter i människorättskonventionen. I anslutningsförhandlingarna mellan unionen och Europarådet skall dessutom fattas beslut om tekniska och rättsliga arrangemang, t.ex. i fråga om unionens deltagande i kontrollmyndigheterna för människorättskonventionen och betydelsen av unionsrättens särdrag med tanke på tillämpningen av människorättskonventionen. Till det konstitutionella fördraget har fogats ett protokoll (nr 32) i vilket unionens utgångspunkter i anslutningsförhandlingarna definieras. Protokollet kompletteras av en förklaring (nr 2) som fogats till slutakten från regeringskonferensen.

Den rättsliga grunden för anslutningen har skrivits i förpliktande form ("unionen skall ..."), varför den innehåller en aktiv förpliktelse för unionen att vidta åtgärder för att bereda en anslutning. Rådet fattar enligt artikel III-325 beslut om anslutning med kvalificerad majoritet efter godkännande av Europaparlamentet.

I artikel I-9.2 ingår även en bestämmelse enligt vilken en anslutning inte skall ändra unionens befogenheter såsom de definieras i konstitutionen. Bestämmelsen förtydligar utgångspunkten att inte en anslutning skall ändra befogenhetsfördelningen mellan unio-

nen och medlemsstaterna i fråga om de grundläggande rättigheterna och inte ge unionen allmän behörighet för grundläggande rättigheter. Följderna av en anslutning begränsar sig således till sådana frågor som unionen annars har behörighet för på basis av det konstitutionella fördraget.

Artikel I-9.3 fastställer att de grundläggande rättigheterna, såsom de garanteras i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, och såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner även i framtiden skall ingå i unionsrätten som allmänna principer. Bestämmelsen motsvarar gällande artikel 6.2 i EU-fördraget som kodifierat EG-domstolens rättspraxis. Bestämmelsens förhållande till de föregående punkterna i samma artikel förblir i viss mån oklart, men dess syfte är främst att komplettera det skydd som stadgan om de grundläggande rättigheterna ger och samtidigt ge uttryck för att man i unionsrätten kan beakta framtida ändringar i Europeiska människorättskonventionen och medlemsstaternas konstitutioner.

Artikel I-10 (Unionsmedborgarskap) innehåller allmänna principer för unionsmedborgarskap och en förteckning över rättigheter i anslutning till medborgarskapet. De allmänna principerna i artikel I-10.1 som gäller unionsmedborgarskap motsvarar bestämmelserna i artikel 17 i EG-fördraget. Unionsmedborgares rättigheter räknas i punkt 2 upp i komprimerad form. Rättigheterna motsvarar bestämmelserna i artiklarna 18–21 i EG-fördraget. Närmare bestämmelser om utövandet av rättigheter i anslutning till medborgarskapet och de rättsliga grunderna för genomförandet av dem finns i artiklarna 125–129 i del III. I stadgan om de grundläggande rättigheterna finns dessutom en avdelning om medborgarnas rättigheter (Avdelning V).

AVDELNING III

UNIONENS BEFOGENHETER

Artikel I-11 (Grundläggande principer) innehåller bestämmelser om grundläggande

principer för unionens befogenheter vilka är principen om tilldelade befogenheter, subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen.

Artikel I-11.2 innehåller en definition av principen om tilldelade befogenheter. I enlighet med principen skall unionen handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den i konstitutionen och för att nå de mål som fastställts däri. Bestämmelsen motsvarar i fråga om syfte och innehåll gällande artikel 5 första stycket i EG-fördraget, jämfört med vilken två preciseringar dock har gjorts. För det första preciseras i bestämmelsen att det uttryckligen är medlemsstaterna som har gett unionen befogenheter i det konstitutionella fördraget. För det andra fastställs att varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i fördraget uttryckligen skall tillhöra medlemsstaterna. Syftet med ändringarna är att betona att unionens befogenheter har karaktären av avgränsade specialbefogenheter samt att de allmänna befogenheterna alltid tillhör medlemsstaterna.

Artikel I-11.3 gäller subsidiaritetsprincipen. Enligt punkt 3 första stycket skall unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, varken på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Innehållet i definitionen motsvarar definitionen av subsidiaritetsprincipen i artikel 5 andra stycket i EG-fördraget. Hänvisningen till uppnåendet av en planerad åtgärd på central nivå eller på regional och lokal nivå i medlemsstaterna är dock ny.

Artikel I-11.3 andra stycket innehåller en hänvisning till protokollet (nr 2) om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, i enlighet med vilken unionens institutioner tillämpar subsidiaritetsprincipen och i vilken medlemsstaternas nationella parlament skall se till att denna princip följs i enlighet med det angivna förfarandet.

Enligt artikel I-11.4 första stycket skall unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i konstitutionen. Denna definition av

proportionalitetsprincipen motsvarar i fråga om innehåll artikel 5 tredje stycket i EG-fördraget. Unionens institutioner skall tillämpa proportionalitetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Artikel I-12 (Befogenhetskategorier) innehåller bestämmelser om indelningen av unionens befogenheter i exklusiv befogenhet, unionens och medlemsstaternas tilldelade befogenheter samt områden där unionen har befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. I bestämmelsen individualiseras de centrala reglerna för förhållandet mellan unionens och medlemsstaternas befogenheter i fråga om de tre huvudbefogenhetskategorierna. Vidare innehåller artikel I-12 specialbestämmelser om samordningen av medlemsstaternas ekonomiska politik och sysselsättningspolitik samt gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, vilka inte hör till någon av de tre huvudbefogenhetskategorierna.

Unionens gällande grundfördrag innehåller inga motsvarande allmänna bestämmelser om indelningen av unionens eller gemenskapens befogenheter. Mot bakgrunden av EG-domstolens rättspraxis motsvarar principerna i artikel I-12 dock i huvudsak det rådande rättsläget.

Enligt artikel I-12.1 får endast unionen lagstifta och anta rättsligt bindande akter inom ett område för unionens exklusiva befogenhet. Medlemsstaterna får däremot göra detta själva endast efter bemyndigande från unionen eller för att genomföra unionens akter. Bestämmelsen motsvarar EG-domstolens rättspraxis (t.ex. mål 804/79, kommissionen mot Förenade kungariket, REG svensk specialutgåva VI, s. 79, punkt 17–20 och 30 samt mål 174/84, Bulk Oil mot Sun International Limited och Sun Oil Trading Company, REG svensk specialutgåva VIII s. 433, punkt 31).

Enligt artikel I-12.2 får både unionen och medlemsstaterna lagstifta och anta rättsligt bindande akter på ett område som hör till unionens och medlemsstaternas delade befogenheter. Medlemsstaterna skall dock utöva sin befogenhet endast i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet eller har beslutat att inte längre utöva den. Enligt EG-domstolens rättspraxis kan inte medlemssta-

terna heller nu självständigt vidta sådana åtgärder inom området för delade befogenheter som strider mot den redan befintliga gemenskapens sekundärrätt (t.ex. mål C-154/00, kommissionen mot Grekland, REG 2002, s. I-3879, punkt 12). En annan sak är att man även i fortsättningen i vissa fall kan tillåta en medlemsstat att avvika från unionens rättsakt antingen direkt med stöd av en bestämmelse i det konstitutionella fördraget eller en fullmaktsbestämmelse i den aktuella rättsakten.

Enligt artikel I-12.3 skall medlemsstaterna samordna sin ekonomiska politik och sysselsättningspolitik i enlighet med de närmare föreskrifter som anges i del III, vilka unionen skall ha befogenhet att meddela. I bestämmelsen individualiseras dock inte närmare vilken karaktär unionens befogenheter har på detta område. Att samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken har tagits in som en särskild punkt i artikel I-12 visar dock att det inte är fråga om sådana delade befogenheter som avses i punkt 2 eller ett sådant område som avses i punkt 5, på vilket unionen har befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. Det samma gäller unionens befogenhet enligt artikel I-12.4 att fastställa och genomföra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, inbegripet den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik.

Enligt artikel I-12.5 skall unionen på vissa områden och på de villkor som fastställs i konstitutionen ha befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. Den karaktär på befogenheten som avses i bestämmelsen avviker från unionens och medlemsstaternas delade befogenhet främst i det avseendet, att unionens befogenhet på dessa s.k. stödområden aldrig ersätter medlemsstaternas befogenhet. Unionens utövande av befogenheten leder med andra ord aldrig till att medlemsstaterna mister rätten att utöva sin egen befogenhet i frågor som omfattas av åtgärder som unionen vidtar.

Principen enligt vilken huvudvikten i lagstiftningsmakten och den politik som även annars bedrivs på stödområdena klart hör till medlemsstaterna betonas även av harmoniseringsförbudet i artikel I-12.5 andra stycket

som gäller alla stödområden. Enligt det får inte unionens rättsligt bindande akter som antas på grundval av bestämmelserna i del III för dessa områden omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar. Även om både europeiska lagar och ramlagar används som rättsaktstyper på stödområdena begränsar harmoniseringsförbudet innehållet i de åtgärder som unionens institutioner får vidta på basis av bestämmelserna om dessa områden. När det gäller stödområdena i det konstitutionella fördraget gäller motsvarande harmoniseringsförbud för närvarande utbildning, yrkesutbildning och ungdomsfrågor (artikel 149.4 och 150.4 i EG-fördraget), kultur (artikel 151.5 i EG-fördraget) samt folkhälsa (artikel 151.5 i EG-fördraget). I EG-domstolens rättspraxis har dessa områden dock inte av hävd karaktäriserats som delar av en särskild befogenhetskategori för stödområden som står utanför den delade befogenheten, utan befogenhetskategorin för stödområden enligt det konstitutionella fördraget kan anses vara grundad på att vissa politikområden inom gemenskapen som främst omfattas av ovan nämnda harmoniseringsförbud systematiserats till gemenskapens s.k. kompletterande befogenhet.

I fall som omfattas av harmoniseringsförbudet i artikel I-12.5 andra stycket är det inte heller möjligt att med stöd av flexibilitetsklausulen i artikel I-18 i det konstitutionella fördraget eller artikel III-315 som gäller en gemensam handelspolitik samordna medlemsstaternas lagar och förordningar mot bakgrunden av de uttryckliga förbud som ingår i dessa bestämmelser. Motsvarande bestämmelse ingår däremot inte i artikel III-172 i det konstitutionella fördraget (gällande artikel 95 i EG-fördraget).

Enligt artikel I-12.6 fastställs omfattningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter i bestämmelserna för varje område i del III i det konstitutionella fördraget. Med avvikelse från de övriga bestämmelserna i artikel I-12 gäller punkt 6 egentligen inte den kategorisering av befogenheterna som avses i artikelrubriken, utan dess syfte är att fastställa principen enligt vilken omfattningen av unionens befogenheter liksom även förfarandena för utövandet av befogenheterna i sista hand fastställs på

basis av bestämmelserna för varje politikområde i del III i fördraget.

Artikel I-13 (Områden med exklusiv befogenhet) innehåller en förteckning över områden som hör till unionens exklusiva befogenhet, samt bestämmelser om situationer då unionens befogenhet att ingå internationella avtal till sin natur är exklusiv även på andra områden än de som ingår i ovan nämnda förteckning.

Enligt artikel I-13.1 skall unionen ha exklusiv befogenhet på följande områden:

- tullunionen,
- fastställandet av de konkurrensregler som är nödvändiga för den inre marknadens funktion,
- den monetära politiken för de medlemsstater som har euron som valuta,
- bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken samt
- den gemensamma handelspolitiken.

Bestämmelsen bygger på EG-domstolens vedertagna rättspraxis för tullunionen och handelspolitiken (mål 8/73, Hauptzollamt Bremerhaven mot Massey-Ferguson, REG svensk specialutgåva II, s. 139, yttrande 1/75, REG svensk specialutgåva II, s. 511 och yttrande 1/78, svensk specialutgåva IV, s. 527) samt för bevarandet av havets biologiska resurser (mål 804/79, kommissionen mot Förenade kungariket, REG svensk specialutgåva VI, s. 79). EG-domstolen har ingen uttrycklig rättspraxis för karaktären hos Europeiska gemenskapens nuvarande befogenhet för den monetära politiken i medlemsstater som tagit euron i bruk, men den exklusiva karaktären hos denna gemenskapsbefogenhet kan anses bero på sakens natur. Däremot hör det enligt EG-domstolens rättspraxis inte till gemenskapens exklusiva befogenhet att fastställa de konkurrensregler som är nödvändiga för den inre marknadens funktion, utan medlemsstaternas skyldighet att avhålla sig från att vidta åtgärder som strider mot gemenskapens konkurrenslagstiftning har ansetts följa av principen om lojalt samarbete enligt artikel 10 i EG-fördraget (mål 14/68, Walt Wilhelm m.fl. mot Bundeskartellamt, REG svensk specialutgåva I, s. 379).

I artikel I-13.2 föreskrivs om situationer då unionens befogenhet att ingå ett internatio-

nellt avtal är till karaktären exklusiv också på andra områden än de som avses i artikel I-13.1. Artikel I-13.2 ger med andra ord inte unionen exklusiv befogenhet på vissa politikområden eller i en viss sakfråga utan den exklusiva karaktären på unionens befogenhet har kopplats ihop med att de allmänna förutsättningar som individualiseras i bestämmelsen skall uppfyllas i fråga om varje enskilt avtal. Artikel I-13.2 gäller endast karaktären på unionens avtalsbefogenhet, medan åter bestämmelserna om när unionen har befogenhet att ingå ett internationellt avtal ingår i artikel II-323.1.

Bestämmelserna i artikel I-13.2 om unionens exklusiva avtalsbefogenhet baserar sig på EG-domstolens rättspraxis för Europeiska gemenskapens externa behörighet. Enligt artikel I-13.2 skall unionen ha exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal om ingåendet av avtalet föreskrivs i en unionslagstiftningsakt (yttrande 1/94, REG svensk specialutgåva XVI s. 233, punkt 95 och mål C-469/98 kommissionen mot Finland, REG 2002, s I-9627, punkt 83), eller om ingåendet är nödvändigt för att unionen skall kunna utöva sin befogenhet internt (yttrande 1/94, punkt 85–86 och mål C-469/98 kommissionen mot Finland, punkt 58), eller i den mån ingåendet kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa (mål 22/70 kommissionen mot rådet (s.k. ERTA-fallet), REG, svensk specialutgåva I, s. 551, punkt 17 och 22 och mål C-469/98 kommissionen mot Finland, punkt 77).

Bland de sagda grunderna för unionens exklusiva avtalsbefogenhet kan man anse att den med störst praktisk betydelse är EG-domstolens bestämmelse som motsvarar ERTA-rättspraxis och enligt vilken unionen har exklusiv befogenhet i den mån ingåendet av ett internationellt avtal kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa. Däremot kan den grund som förutsätter att ingåendet av avtalet föreskrivs i en unionslagstiftningsakt mot bakgrunden av rättspraxis främst betraktas som ett specialfall inom området för ERTA-rättspraxis (mål C-469/98 kommissionen mot Finland, punkt 80–83). Den grund för vilken förutsättningen är att ingåendet av avtal är nödvändigt för att unionen skall kunna utöva sin befogenhet in-

ternt kan för sin del anses ha ganska snävt tillämpningsområde (mål C-469/98 kommissionen mot Finland, punkt 58).

När det gäller den grund för exklusiv befogenhet som motsvarar ERTA-doktrinen preciseras i artikel I-13.2 uttryckligen den princip som för närvarande ingår i EG-domstolens rättspraxis att unionens befogenhet är exklusiv till karaktären endast i den mån det avtal som ingås kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa. Sålunda kommer medlemsstaterna fortfarande att ha rätt att bli avtalsparter parallellt med unionen, om unionen inte med stöd av de övriga bestämmelserna i artikel I-13 har exklusiv befogenhet som helt omfattas av avtalet. Även till dessa delar motsvarar artikel I-13.2 exakt EG-domstolens rättspraxis.

I *artikel I-14* (Områden med delad befogenhet) föreskrivs om områden som hör till unionens och medlemsstaternas områden med delad befogenhet.

Enligt artikel I-14.1 skall unionen ha delad befogenhet med medlemsstaterna om den inte gäller de områden som med stöd av artikel I-13 hör till unionens exklusiva befogenhet eller de områden som avses i artikel I-17 där unionen kan vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Systematiken enligt vilken unionens befogenhet enligt huvudregeln är delad motsvarar nuvarande rättsläge. EG-domstolen har i sin rättspraxis konsekvent följt principen enligt vilken Europeiska gemenskapens befogenhet i princip är delad, om man inte på någon särskild grund kan anse den vara exklusiv (t.ex. yttrande 1/94, REG svensk specialutgåva XVI s. 233, yttrande 2/92, REG 1995, s. I-521 och yttrande 2/00, REG 2001, s. I-9713). Med andra ord är gemenskapens och medlemsstaternas delade befogenhet redan i den nuvarande befogenhetskategoriseringen, som baserar sig på EG-domstolens rättspraxis, som befogenhetskategori residual i förhållande till gemenskapens exklusiva befogenhet. Liksom klarläggs ovan i detaljmotiveringen till artikel I-12.5, har däremot inte befogenhetskategorin för stödområden, vilken inte hör till kategorin delad befogenhet, någon etablerad ställning i EG-domstolens rättspraxis.

Artikel 14.2 innehåller en förteckning över områden som hör till unionens och medlems-

staternas delade befogenheter och som trots formuleringen dock inte är uttömmande. Till delad befogenhet hör

- inre marknaden, fastställandet av nödvändiga konkurrensregler för den inre marknadens funktion, omfattas dock med stöd av artikel I-13.1 av unionens exklusiva befogenhet,

- socialpolitik i fråga om de aspekter som anges i del III i fördraget, till dessa hör åtminstone unionens befogenhet enligt artikel III-210.2 b att föreskriva om minimikraven för de områden som avses i punkt 1 a–i i sagda bestämmelse samt befogenhet enligt artikel III-214.3 att vidta de åtgärder i den aktuella bestämmelsen som avser lika behandling av kvinnor och män, anställning och yrke. Andra frågor som hör till unionens befogenhet inom socialpolitiken omfattas av artikel I-15.3,

- ekonomisk, social och territoriell sammanhållning,

- jordbruk och fiske, med undantag av bevarandet av havets biologiska resurser, vilket med stöd av artikel I-13.1 hör till unionens exklusiva befogenhet,

- miljö,

- konsumentskydd,

- transport,

- transeuropeiska nät,

- energi

- området med frihet, säkerhet och rättvisa,
- gemensamma angelägenheter i fråga om säkerhet när det gäller de aspekter på folkhälsa som anges i del III i fördraget, bestämmelsen hänvisar till unionens befogenhet att vidta de åtgärder som avses i artikel III-278.4, genom vilka man ingriper i gemensamma säkerhetsfrågor. När det gäller de övriga åtgärderna inom folkhälsoområdet i unionen är det fråga om de åtgärder för skydd för och förbättring av människors hälsa som avses i artikel I-17,

- forskning, teknisk utveckling och rymden samt

- utvecklingsarbete och humanitärt bistånd.

Förteckningen i artikel I-14.2 är dock inte uttömmande, delad är också all annan befogenhet som tilldelats unionen i fördraget och som inte gäller områden som hör till unionens exklusiva befogenhet eller områden på

vilka unionen har befogenhet att vidta stöd- jande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Ett undantag utgör dock samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken samt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, som omfattas av specialbestämmelserna i artikel I-15 och I-16 och som inte kan anses höra till någon av de tre huvudbefogenhetskategorierna.

Förteckningen i artikel I-14.2 motsvarar i huvudsak EG-domstolens rättspraxis. Liksom konstaterades ovan i samband med detaljmotiveringen till artikel I-13 hör fastställandet av nödvändiga konkurrensregler för den inre marknadens funktion dock inte för närvarande till gemenskapens exklusiva befogenhet. Å andra sidan berörs inte industrin, som har klassificerats som stödområde i artikel I-17 i det konstitutionella fördraget, för närvarande av harmoniseringsförbudet i artikel I-12 i det konstitutionella fördraget och därför kan industrin för närvarande betraktas främst som en del av gemenskapens och medlemsstaternas delade befogenhet. Av de områden som räknas upp i artikel I-14.2 är energi, rymden och humanitärt bistånd nya som politikområden. Enligt gällande artikel 3.1 u i EG-fördraget inbegriper gemenskapens verksamhet visserligen åtgärder bl.a. på energins område, men EG-fördraget innehåller inga andra explicita bestämmelser om detta område.

En förändring jämfört med det nuvarande rättsläget innebär också det att polissamarbete och straffrättsligt samarbete hör som en del av området för frihet, säkerhet och rättvisa till unionens och medlemsstaternas delade befogenhet. För närvarande finns bestämmelserna om dessa områden i avdelning VI i EU-fördraget (III pelaren), och unionens befogenhet som baserar sig på dessa bestämmelser kan inte till alla delar jämföras med delad befogenhet enligt EG-fördraget (artikel 47 i EU-fördraget och mål C-170/96, kommissionen mot rådet, REG 1998, s. I-2763).

Enligt artikel I-14.3 skall unionen när det gäller forskning, teknisk utveckling och rymden ha befogenhet att vidta åtgärder, bland annat att besluta om och genomföra program, men utövandet av denna befogenhet får inte leda till att medlemsstaterna hindras från att utöva sina befogenheter. Artikel I-14.4 innehåller motsvarande bestämmelse om utveck-

lingssamarbete och humanitärt bistånd. Med anledning av dessa bestämmelser lämpar sig den grundprincip som enligt artikel I-12.2 gäller områden med delad befogenhet och enligt vilken medlemsstaterna får utöva sin befogenhet på dessa områden endast i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet eller har beslutat att inte längre utöva den, för de områden som nämns i artikel I-14.3 och I-14.4. Till dessa delar motsvarar unionens befogenhet på dessa områden i sak den befogenhet som unionen har på de stöd-områden som avses i artikel I-17. EG-fördraget innehåller för närvarande inga motsvarande bestämmelser, även om det i EG-domstolens rättspraxis kan påvisas ett visst stöd för den beskrivna specialnaturen på unionens befogenhet inom områdena för utvecklings-samarbete och humanitärt bistånd (mål C-316/91, parlamentet mot rådet, REG svensk specialutgåva XV, s. I-47, och för- enade målen C-181/91 och C-248/91, parla- mentet mot rådet och kommissionen, REG svensk specialutgåva XIV, s. I-255).

Artikel I-15 (Samordning av den ekono- miska politiken och sysselsättningspolitiken) innehåller bestämmelser om samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik, sys- selsättnings- och socialpolitik. Det är fråga om en sådan befogenhet för unionen som av- ses i artikel I-12.3 och som inte hör till någon av de tre huvudbefogenhetskategorierna i ar- tikel I-12.

Enligt artikel I-15.1 skall medlemsstaterna samordna sin ekonomiska politik inom unionen. Ministerrådet skall anta åtgärder i detta syfte, särskilt de allmänna riktlinjerna för denna politik. På medlemsstater som tagit eu- ron i bruk tillämpas specialbestämmelser. Bestämmelsen motsvarar de grundprinciper som för närvarande ingår i del III avdelning VII i EG-fördraget och bestämmelserna om allmänna riktlinjer för den ekonomiska poli- tiken i artikel 99 i EG-fördraget. Även be- stämmelsen om medlemsstater som infört eu- ron motsvarar rådande rättsläge.

Enligt artikel I-15.2 skall unionen vidta åtgärder för att säkerställa samordningen av medlemsstaternas sysselsättningspolitik. I fråga om dessa åtgärder nämns särskilt att ange riktlinjerna för medlemsstaternas sys- selsättningspolitik. För närvarande föreskrivs

i artikel 128 i EG-fördraget om sådana rikt- linjer för sysselsättningen som medlemssta- terna bör beakta i sin sysselsättningspolitik.

Enligt artikel I-15.3 får unionen ta initiativ för att säkerställa samordningen av medlems- staternas socialpolitik. Genom bestämmelsen hänvisas till andra socialpolitiska aspekter i unionens befogenhet än de som enligt artikel I-14.2 hör till unionens och medlemsstaternas delade befogenhet. Socialpolitiska aspekter som hör till delad befogenhet har behandlats ovan i detaljmotiveringen till artikel I-14.

I *artikel I-16* (Gemensam utrikes- och sä- kerhetspolitik) föreskrivs om unionens befo- genhet i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som inte hör till någon av de tre huvudbefogenhetskategorierna i ar- tikel I-12.

Enligt artikel I-16.1 skall unionens befo- genhet i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken omfatta alla utrikespo- litiska områden och alla frågor som rör unio- nens säkerhet, inbegripet den gradvisa ut- formningen av en gemensam försvarspolitik som kan leda till ett gemensamt försvar. Be- stämmelsen motsvarar till innehållet artikel 11.1 i EU-fördraget. Av det konstitutionella fördraget framgår dock klarare än i artikel 11 i EU-fördraget att det i den gemensamma ut- rikes- och säkerhetspolitiken är fråga om ett politikområde som hör till unionens befo- genhet och inte om det samarbete som med- lemsstaterna idkar inom ramen för unionen. Artikel I-16.1 i det konstitutionella fördraget innehåller inte heller någon förteckning över målen för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik som motsvarar artikel 11.1 i EU-fördraget utan den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken omfattas av de mål för unionens externa åtgärder som anges i artikel I-3.4 och artikel III-292 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel I-16.2 skall medlemsstaterna aktivt och förbehållslöst stödja unionens ge- mensamma utrikes- och säkerhetspolitik i en anda av lojalitet och ömsesidig solidaritet och skall respektera unionens åtgärder på detta område. De skall avstå från varje hand- ling som strider mot unionens intressen eller riskerar att minska dess effektivitet. Innehål- let i bestämmelsen motsvarar artikel 11.2 i EU-fördraget. Den explicita förpliktelsen att

respektera unionens åtgärder på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är ny och hänvisar till medlemsstaternas skyldighet att iaktta de rättsakter som unionen utfärdar på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. I motsats till i artikel 11.2 i EU-fördraget åläggs rådet inte heller i artikel I-16 i det konstitutionella fördraget någon särskild skyldighet att sörja för att principerna i bestämmelsen följs.

Artikel I-17 (Områden för stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder) innehåller en förteckning över områden där unionen har befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Enligt punkt 1 är dessa områden

- skydd för och förbättring av människors hälsa, bestämmelsen gäller unionens befogenhet på folkhälsans område med undantag för de åtgärder som avses i artikel III-278.4 genom vilka man ingriper i gemensamma säkerhetsfrågor och som enligt artikel I-14 hör till delad befogenhet,

- industri,
- kultur,
- turism,
- utbildning, ungdom, idrott och yrkesutbildning,

- skydd och beredskap samt
- administrativt samarbete.

Bland de områden som nämns i bestämmelsen är turism, idrott, skydd och beredskap och administrativt samarbete nya politikområden. Även om gemenskapens verksamhet enligt gällande artikel 3.1 u i EG-fördraget innehåller åtgärder bl.a. på områdena för skydd och beredskap samt turism, innehåller inte EG-fördraget andra explicita bestämmelser om sagda politikområden. Bland de områden som nämns i artikel I-17 gäller det harmoniseringsförbud som motsvarar bestämmelsen i artikel I-12.5 i det konstitutionella fördraget för närvarande utbildning, yrkesutbildning och ungdom (artikel 149.4 och artikel 150.4 i EG-fördraget), kultur (artikel 151.5 i EG-fördraget) samt folkhälsa (artikel 151.5 i EG-fördraget). Industrin berörs inte för närvarande enligt artikel 103 i EG-fördraget av det aktuella förbudet, varför det till dessa delar är fråga om en ändring av karaktären på unionens befogenhet.

Artikel I-18 (Flexibilitetsklausul) motsvarar i fråga om syfte och grundprinciper gällande artikel 308 i EG-fördraget, i vilken det dock har gjorts vissa ändringar av tillämpningsföresättningar och tillämpningssätt. En allmänare ändring är att flexibilitetsklausulens tillämpningsområde har utvidgats till följd av att pelarstrukturen slopas och grundfördraget får en enhetlig uppbyggnad så att det även gäller områden som motsvarar avdelning V och VI i gällande EU-fördrag – en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Enligt artikel I-18.1 skall ministerrådet, om en åtgärd från unionens sida skulle visa sig nödvändig för att, inom ramen för den politik som anges i del III, nå något av de mål som fastställs genom konstitutionen, och konstitutionen inte innehåller de nödvändiga befogenheterna härför, på förslag av Europeiska kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande, med enhällighet anta lämpliga åtgärder. Jämfört med artikel 308 i EG-fördraget har förutsättningen för att koppla gemenskapens mål till den gemensamma marknaden slopats, vilket motsvarar tillämpningspraxis för artikel 308 i EG-fördraget. Med stöd av bestämmelsen har vidtagits åtgärder genom vilka man har eftersträvat även många andra mål än de som hör ihop med den gemensamma marknadens funktion (t.ex. rådets beslut (2004/100/EG) om upprättande av gemenskapens åtgärdsprogram för att främja ett aktivt europeiskt medborgarskap (medborgardeltagande), EGT nr L 30 2004, s. 6). Å andra sidan har till flexibilitetsklausulen lagts till ett krav på att åtgärden skall vara nödvändig för att nå unionens mål inom ramen för den politik som anges i del III i fördraget. Även beslutsförfarandet gällande flexibilitetsklausulen har justerats. Medan rådet enligt artikel 308 i EG-fördraget fattar sitt beslut efter att ha hört Europaparlamentet förutsätts parlamentets godkännande i artikel I-18.1 i det konstitutionella fördraget.

I artikel I-18.2 åläggs kommissionen en ny förpliktelse att uppmärksamma nationella parlament på de förslag som grundar sig på klausulen vid det förfarande för kontroll av subsidiaritetsprincipen som ingår i det konstitutionella fördraget. Enligt artikel I-18.3 kan inte de åtgärder som grundar sig på den-

na artikel omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar i de fall där konstitutionen utesluter en sådan harmonisering. Bestämmelsen hänvisar till det harmoniseringsförbud som med stöd av artikel I-12.5 gäller de stödområden som avses i artikel I-17 samt med stöd av specialbestämmelserna i del III i fördraget vissa andra åtgärder på områdena för kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning (artikel III-124.2), sysselsättning (artikel III-207), socialpolitik (artikel III-210.2 a), invandrarpolitik (artikel III-267.4) samt straffrättsligt samarbete (artikel III-272). I dessa frågor är det med andra ord inte möjligt att samordna medlemsstaternas lagar eller andra författningar heller med stöd av flexibilitetsklausulen i artikel I-18.

AVDELNING IV

UNIONENS INSTITUTIONER OCH ORGAN

KAPITEL I

DEN INSTITUTIONELLA RAMEN

I *artikel I-19* (Unionens institutioner) föreskrivs om unionens institutionella ram. Bestämmelserna om denna ingår nu i artikel 7 i EG-fördraget och i artikel 3 i EU-fördraget, dock i snävare form än i det konstitutionella fördraget.

Artikel I-19.1 innehåller bestämmelser om målen för den institutionella ramen samt dess sammansättning. I enlighet med denna är syftet med den institutionella ramen utöver att säkerställa konsekvens i unionens politik och verksamhet dessutom främja dess värderingar, sträva mot att förverkliga dess mål samt tjäna dess egna, dess medborgares och medlemsstaternas intressen. För närvarande ingår bestämmelser om målen för den institutionella ramen i artikel 3 i EU-fördraget.

Unionens institutionella ram omfattar Europaparlamentet, Europeiska rådet, ministerrådet, Europeiska kommissionen samt Europeiska unionens domstol. Bland dessa är Eu-

ropeiska rådet en ny institution. Bestämmelser om unionens institutioner ingår för närvarande i 7 i EG-fördraget.

I artikel I-19.2 föreskrivs om institutionernas ställning och samarbete. Bestämmelser om dem ingår för närvarande i artikel 7 i EG-fördraget. Nytt är dock den skyldighet som ålagts institutionerna att samarbeta lojalt med varandra. I sin nuvarande form gäller skyldigheten i artikel 3 i EU-fördraget endast samarbetet mellan rådet och kommissionen för att säkerställa att det råder samstämmighet i relationerna med omvärlden.

Artikel I-20 (Europaparlamentet) innehåller bestämmelser om Europaparlamentet. I artikeln har samlats alla de centrala bestämmelser om Europaparlamentets ställning och uppgifter som för närvarande finns i flera olika artiklar. Bestämmelserna har också kompletterats så att de bättre motsvarar parlamentets ställning och uppgifter enligt det konstitutionella fördraget. De centrala delarna i bestämmelserna i artikeln motsvarar artiklarna 189, 190, 192, 197 och 214 i EG-fördraget.

Artikel I-20.1 innehåller bestämmelser om Europaparlamentets uppgifter. I enlighet med den nya bestämmelsen i punkten skall Europaparlamentet lagstifta tillsammans med rådet. Detta överensstämmer med att Europaparlamentet och rådet i enlighet med artikel I-34 gemensamt skall anta lagar och ramlagar. Parlamentet skall även utöva politisk kontroll och rådgivande funktioner i enlighet med de villkor som fastställs i konstitutionen. Dessutom skall den välja kommissionens ordförande. Bestämmelser om dessa ingår för närvarande i artikel 192 och 214 i EG-fördraget.

I artikel I-20.2 föreskrivs om parlamentets sammansättning. Motsvarande bestämmelse ingår i artikel 190 i EG-fördraget. Med avvikelse från gällande fördrag innehåller fördraget dock inte längre någon förteckning över varje medlemsstats platser i parlamentet. I artikel I-20 föreskrivs endast att parlamentet skall vara sammansatt av företrädare för unionens medborgare och att deras antal inte får överstiga 750. Medborgarna skall företrädas i degressiv proportionalitet, med minst sex ledamöter och högst 96 ledamöter per medlemsstat. Detta är en ny bestämmelse.

I artikel I-20.2 andra stycket föreskrivs på motsvarande sätt att Europeiska rådet på Europaparlamentets initiativ med enhällighet skall anta ett europeiskt beslut om att platserna i Europaparlamentet skall fördelas mellan medlemsstaterna enligt principen om regressiv proportionalitet. Närmare bestämmelser om detta ingår i protokoll nr 34 om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ.

I artikel I-20.3 föreskrivs om mandatperioden för Europaparlamentets medlemmar och på vilket sätt de skall väljas. Bestämmelserna motsvarar artikel 190 i EG-fördraget. Valsättet preciseras dock ytterligare i artikel I-20 genom kompletteringen att val förutom allmänna och direkta även bör vara fria och hemliga. Bestämmelsens ordalydelse anger att det endast är unionens medborgare som har rösträtt i Europaparlamentsvalet.

I artikel I-20.4 föreskrivs om valet av parlamentets ordförande och presidium. Bestämmelserna motsvarar artikel 197 i EG-fördraget.

Artikel I-21 (Europeiska rådet) innehåller bestämmelser om Europeiska rådet. Bestämmelser om Europeiska rådet ingår i artikel 4 och 13 i gällande EU-fördrag. I denna form är artikeln dock ny, för Europeiska rådet har inte tidigare varit en del av unionens institutionella ram, även om dess ställning erkänns i artikel 4 i EU-fördraget.

I artikel I-21.1 konstateras att Europeiska rådet skall ge unionen de impulser som behövs för dess utveckling och bestämma dess allmänna politiska riktlinjer och prioriteringar. Bestämmelserna motsvarar artikel 4 i EU-fördraget. Till artikel I-21 har dock fogats en bestämmelse, i enlighet med vilken Europeiska rådet inte skall ha någon lagstiftande funktion. Detta var en nödvändig precisering för att skydda rådets och Europaparlamentets ställning som unionens lagstiftare.

I artikel I-21.2 föreskrivs om Europeiska rådets medlemmar. Motsvarande bestämmelser ingår i artikel 4 i EU-fördraget. De har dock ändrats så att de motsvarar det nya arrangemang som skall tas i bruk för Europeiska rådets ordförande så att även Europeiska rådets ordförande nämns särskilt som medlem i Europeiska rådet. Likaså föreskrivs att

unionens utrikesminister skall delta i Europeiska rådets arbete.

Artikel I-21.3 innehåller bestämmelser om att sammankalla Europeiska rådet samt om att biträda dess medlemmar. Motsvarande bestämmelser ingår i artikel 4 i EU-fördraget. Antalet möten i Europeiska rådet har dock utökats: det skall sammanträda var tredje månad efter kallelse av sin ordförande, medan noteringen enligt gällande fördrag är åtminstone två gånger om året. Dessutom föreskrivs att ordförande för Europeiska rådet skall sammankalla ett extra möte i Europeiska rådet, om situationen kräver det. Detta är en praxis som redan nu har tillämpats, men som nu blir inskriven också i det konstitutionella fördraget. Nytt är också att då var och en av Europeiska rådets medlemmar kan besluta att den skall biträdas av en minister, om dagordningen kräver det, förutsätts inte längre att den biträdande ministern är utrikesministern.

I artikel I-21.4 föreskrivs om beslutsfattande i Europeiska rådet. I enlighet med den skall Europeiska rådet besluta med konsensus om inte annat föreskrivs i konstitutionen. Gällande fördrag innehåller inga bestämmelser om beslutsfattandet i Europeiska rådet, men bestämmelsen i det konstitutionella fördraget motsvarar nuvarande praxis. För närvarande fattar Europeiska rådet, som inte är en institution inom unionen, alla beslut enligt samförstånds- dvs. konsensusprincipen.

Artikel I-22 (Europeiska rådets ordförande) innehåller bestämmelser om Europeiska rådets ordförande. Artikeln är ny, för uppgiften för Europeiska rådets ordförande inrättas genom det konstitutionella fördraget. Tidigare har man i Europeiska rådet tillämpat ett roterande ordförandeskap i enlighet med artikel 4 i EU-fördraget.

I enlighet med artikel I-22.1 skall Europeiska rådet välja sin ordförande med kvalificerad majoritet, för en period av två och ett halvt år, som kan förnyas en gång. I händelse av förhinder eller allvarlig försummelse får Europeiska rådet avbryta ordförandens mandat enligt samma förfarande.

Artikel I-22.2 innehåller bestämmelser om uppgifterna för Europeiska rådets ordförande. Europeiska rådets ordförande skall leda Europeiska rådets arbete och driva det fram-

åt, säkerställa förberedelserna av och kontinuiteten i Europeiska rådets arbete i samarbete med kommissionens ordförande och på grundval av arbetet i rådet i konstellationen allmänna frågor, verka för att underlätta sammanhållning och konsensus inom Europeiska rådet samt lägga fram en rapport för Europaparlamentet efter varje möte i Europeiska rådet.

Enligt artikel I-22.2 andra stycket skall Europeiska rådets ordförande på sin nivå och i denna egenskap representera unionen utåt i de frågor som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, utan att unionens utrikesministers befogenheter åsidosätts.

I artikel I-22.3 föreskrivs att Europeiska rådets ordförande inte får inneha ett nationellt mandat. Däremot utsluts inte ett annat uppdrag inom unionen.

Artikel I-23 (Ministerrådet) innehåller bestämmelser om rådets uppgifter och dess sammansättning. Bestämmelserna motsvarar delvis gällande artikel 202, artikel 203 första stycket och artikel 205.1 i EG-fördraget.

I artikel I-23.1 konstateras att rådet tillsammans med Europaparlamentet skall lagstifta och utöva budgetfunktionen. Det skall fastställa politik och fungera som samordnande i enlighet med de villkor som fastställs i konstitutionen. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak gällande artikel 202 i EG-fördraget. Bestämmelserna om rådet som verkställande organ och om överföring av befogenhet på kommissionen har dock överförts till artikel I-37 som gäller genomförandeakter.

Enligt artikel I-23.2 skall rådet bestå av en företrädare på ministernivå för varje medlemsstat med befogenhet att fatta bindande beslut för regeringen i den medlemsstat som han eller hon företräder och att utöva dess rösträtt. Bestämmelsen motsvarar i sak artikel 203 första stycket i EG-fördraget. Nytt är omnämmandet av rösträtt.

Enligt artikel I-23.3 skall rådet besluta med kvalificerad majoritet om inte annat föreskrivs i konstitutionen. Enligt gällande artikel 205.1 i EG-fördraget är huvudregeln att beslutet skall fattas med en enkel majoritet av medlemmarna. I gällande fördrag föreskrivs dock när det gäller de flesta frågorna om be-

slutsfattande med kvalificerad majoritet eller enhällighet. Den största effekten av att huvudregeln ändrats är sålunda att fördragstexten blir klarare då hänvisningarna till beslutsfattande med kvalificerad majoritet försvinner ur enskilda artiklar.

I *artikel I-24* (Ministerrådets konstellationer) föreskrivs om rådets konstellationer, mötenas offentlighet och skötseln av rådets ordförandeskap. Bestämmelserna är i huvudsak nya. För närvarande föreskrivs om organiseringen av rådets arbete och om ordförandeskap i artikel 203 andra stycket och i artikel 207 i EG-fördraget. I gällande fördrag nämns inte att rådet sammanträder i olika konstellationer.

Enligt artikel I-24.1 skall rådet sammanträda i olika konstellationer. Detta motsvarar gällande praxis, som dock inte har skrivits in i gällande grundfördrag.

Enligt artikel I-24.2 skall rådet i konstellationen allmänna frågor säkerställa följdriktigheten i de olika rådskonstellationernas arbete. Det skall tillsammans med Europeiska rådets ordförande och kommissionen förbereda och säkerställa uppföljningen av Europeiska rådets möten. Bestämmelsen är ny. När det gäller uppgifterna för rådet i konstellationen allmänna frågor motsvarar bestämmelsen nuvarande praxis. Det innebär dock att det nuvarande rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser delas upp i två skilda konstellationer. För närvarande behandlas allmänna frågor och yttre förbindelser i en rådskonstellation, men dock vid separata möten.

Enligt artikel I-24.3 skall rådet i konstellationen utrikes frågor utforma unionens yttre åtgärder på grundval av de strategiska riktlinjer som Europeiska rådet anger och säkerställa följdriktigheten i unionens åtgärder. Bestämmelsen är ny. Liksom ovan konstaterades är det nya jämfört med nuläget att rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser delas upp i två olika konstellationer.

Enligt artikel I-24.4 skall Europeiska rådet med kvalificerad majoritet anta ett europeiskt beslut om fastställande av förteckningen över de övriga rådskonstellationerna. Bestämmelsen är ny. För närvarande räknas rådskonstellationerna upp i en bilaga till rådets arbetsordning.

Enligt artikel I-24.5 skall en kommitté som består av medlemsstaternas ständiga representanter ansvara för att förbereda rådets arbete. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak gällande artikel 207.1 i EG-fördraget. I punkten har dock strukits omnämmandet av att kommittén får utföra de uppdrag som rådet ger den och fatta beslut i procedurfrågor i de fall som föreskrivs i rådets arbetsordning.

Enligt artikel I-24.6 skall rådets möten vara offentliga när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt. För detta har varje rådsmöte delats upp i en del som ägnas åt överläggningar om unionens lagstiftningsakter och en del åt icke lagstiftande verksamhet. Bestämmelsen är ny och innebär mera öppenhet i rådets arbete. I gällande EG-fördrag föreskrivs endast om att när rådet handlar i sin egenskap av lagstiftare skall omröstningsresultaten och röstmotiveringarna samt uttalandena till protokollet alltid offentliggöras. I övrigt föreskrivs om öppenhet i rådets arbetsordning.

Enligt artikel I-24.7 skall ordförandeskapet för andra rådskonstellationer än utrikes frågor innehållas av medlemsstaternas företrädare i rådet på grundval av ett system med jämlik rotation i enlighet med villkor som skall fastställas genom ett europeiskt beslut av Europeiska rådet. Förslag till detta beslut av Europeiska rådet har tagits med i förklaring (nr 4) om Europeiska rådets beslut om utövande av rådets ordförandeskap (innehållet beskrivs mera ingående nedan i delen som handlar om förklaringen). Bestämmelsen är ny. För närvarande föreskrivs om ordförandeskap i artikel 203 andra stycket i EG-fördraget, enligt vilket ordförandeskapet i rådet skall utövas av varje medlemsstat i sex månader åt gången enligt den turordning som bestäms genom enhälligt beslut av rådet. Den största förändringen jämfört med nuläget är att ordförandeskapet i rådet i konstellationen utrikes frågor överförs på unionens utrikesminister med stöd av artikel I-28.3.

I *artikel I-25* (Definition av kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och rådet) föreskrivs om hur kvalificerad majoritet uppstår i Europeiska rådet och rådet. Bestämmelserna är nya. För närvarande föreskrivs i artikel 205 i EG-fördraget om beslutsfattande med

kvalificerad majoritet. Artikel I-25 innebär en övergång från det nuvarande systemet med medlemsstaternas vägda röster till ett nytt system med s.k. dubbelmajoritet.

Enligt artikel I-25.1 första stycket krävs minst 55 procent av rådets medlemmar för kvalificerad majoritet och dessa skall företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 procent av unionens befolkning. Dessutom förutsätts att minst femton medlemsstater skall höra till 55 procent av medlemsstaterna. I praktiken har detta kriterium ingen betydelse, för i en union med 27 medlemsstater eller flera är 55 procent alltid minst 15 medlemsstater. Enligt artikel I-25.1 andra stycket skall en blockerande minoritet alltid omfatta minst fyra medlemsstater. Denna bestämmelse innebär i praktiken att tre stora medlemsstater behöver minst en medlemsstat till för att blockera ett beslut även om de företräder mer än 35 procent av unionens befolkning.

Enligt artikel I-25.2 behövs minst 72 procent av rådets medlemmar, som skall företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 procent av unionens befolkning, för kvalificerad majoritet när rådet inte beslutar på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister. Bestämmelsen motsvarar i fråga om syfte bestämmelsen i artikel 205.2 andra stycket i EG-fördraget, enligt vilken det krävs två tredjedelar av medlemsländerna för kvalificerad majoritet när beslutet inte fattas på förslag av kommissionen. Tröskeln har höjts från två tredjedelar till 72 procent, för även det antal medlemsländer som utgör huvudregeln har höjts från nuvarande en majoritet av medlemsländerna till 55 procent enligt artikel I-25.1.

Enligt artikel I-25.3 tillämpas det ovan beskrivna systemet även på Europeiska rådet när det beslutar med kvalificerad majoritet. För närvarande fattar Europeiska rådet alla beslut enligt samförståndsprincipen (behandlades mera ingående i motiveringen till artikel I-22 om Europeiska rådet).

Enligt artikel I-25.4 skall Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande inte delta i omröstningen i Europeiska rådet. Bestämmelsen är ny. Liksom konstaterades ovan röstar Europeiska rådet inte numera utan fattar besluten med samförstånd.

Artikel I-26 (Europeiska kommissionen) innehåller bestämmelser om Europeiska kommissionen. I artikeln har samlats alla de centrala bestämmelserna om kommissionens ställning och uppgifter som för närvarande finns utspridda på olika håll i fördraget. Motsvarande bestämmelser ingår till centrala delar för närvarande i artiklarna 211, 213, 214 och 251 i EG-fördraget.

Artikel I-26.1 innehåller bestämmelser om kommissionens uppgifter. Bestämmelserna motsvarar artikel 211 i EG-fördraget. I artikel I-26 har dessutom dock uttryckligen skrivits in att kommissionen med undantag av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt övriga i det konstitutionella fördraget angivna fall skall ta hand om unionens yttre representation. I artikeln ingår också en ny bestämmelse om att kommissionen skall ta initiativ till unionens årliga och fleråriga programplanering för att få till stånd interinstitutionella avtal.

I artikel I-26.2 föreskrivs om kommissionens initiativrätt i fråga om nya unionslagstiftningsakter. Motsvarande bestämmelser ingår i artikel 251 i EG-fördraget. I artikel I-26.3 anges att kommissionens mandattid skall vara fem år. Bestämmelserna motsvarar artikel 214 i EG-fördraget.

I artikel I-26.4 föreskrivs om urvalsgrunderna för kommissionens ledamöter. Motsvarande bestämmelser ingår i artikel 213 i EG-fördraget. I artikel I-26 förutsätts av kommissionens ledamöter förutom allmän duglighet dessutom även engagemang för Europa, vilket är ett nytt villkor.

Enligt artikel I-26.5 skall den första kommission som tillsätts med stöd av det konstitutionella fördraget bestå av en medborgare från varje medlemsstat, inklusive ordföranden och unionens utrikesminister. Bestämmelserna motsvarar artikel 213 i EG-fördraget.

Artikel I-26.6 innehåller nya bestämmelser om kommissionens sammansättning. I enlighet med den skall antalet ledamöter i kommissionen från och med utgången av mandattiden för den kommission som valts i enlighet med bestämmelserna i det nya fördraget minskas så att det motsvarar två tredjedelar av antalet medlemsstater. Europeiska rådet kan dock genom ett enhälligt europeiskt be-

slut ändra detta antal. Kommissionens ledamöter väljs genom ett system med lika rotation. Europeiska rådet godkänner detta rotationssystem genom ett enhälligt europeiskt beslut. I enlighet med gällande fördrag skall rådet fatta beslut om godkännande av beslut. I rotationen följs principer som i gällande fördrag ingick i det protokoll om utvidgningen av Europeiska unionen som fogats till Nicefördraget: medlemsstaterna skall behandlas på strikt lika villkor och inom ramen för det skall man sträva efter att även beakta den demografiska och geografiska spännvidden i kommissionens sammansättning.

I artikel I-26.7 föreskrivs om det allmänna oberoendet för kommissionens ledamöter. Bestämmelserna motsvarar artikel 213 i EG-fördraget. Till artikel I-26 har dock fogats en bestämmelse om att förbudet att ta emot instruktioner dock inte får begränsa de möjligheter unionens utrikesminister har att sköta sin uppgift även i rådet i enlighet med artikel I-28.2.

Artikel I-26.8 innehåller bestämmelser om misstroendevotum mot kommissionen. Bestämmelserna motsvarar artikel 201 i EG-fördraget. När det gäller unionens utrikesminister föreskrivs att om Europaparlamentet lägger fram misstroendevotum mot kommissionens verksamhet, skall även unionens utrikesminister i egenskap av ledamot av kommissionens kollegium avgå kollektivt med de övriga kommissionsledamöterna. Detta gäller dock endast sådana åtgärder som han har skött i kommissionen.

Artikel I-27 (Europeiska kommissionens ordförande) innehåller bestämmelser om uppgifterna för kommissionens ordförande och utnämningen av ordföranden. Bestämmelserna motsvarar artikel 214 i EG-fördraget.

I artikel I-27.1 föreskrivs om det förfarande som skall tillämpas vid utnämningen av kommissionens ordförande, i enlighet med vilket Europeiska rådet med kvalificerad majoritet och efter lämpligt samråd skall föreslå Europaparlamentet en kandidat till befattningen som kommissionens ordförande. Europaparlamentet beslutar om valet av en ny kandidat med en majoritet av ledamöterna. I artikeln har tagits in en ny bestämmelse, enligt vilken Europeiska rådet skall beakta re-

sultatet av valen till Europaparlamentet vid valet av kandidat. I artikeln åläggs Europeiska rådet dessutom en ny skyldighet att föreslå en ny kandidat till kommissionens ordförande för parlamentet om inte den tidigare kandidaten får erforderlig majoritet.

I artikel I-27.2 föreskrivs om utnämningen av kommissionens ledamöter. Dessa väljs på grundval av förslag från medlemsstaterna och i enlighet med kriterierna i artikel I-26.4 och I-26.6 andra stycket. Bestämmelserna motsvarar artikel 214 i EG-fördraget. I artikel I-27.2 andra stycket föreskrivs dock att Europeiska rådet skall utse kommissionen med kvalificerad majoritet efter Europaparlamentets godkännande. I enlighet med gällande fördrag sköter rådet utnämningen.

I artikel I-27.3 andra stycket föreskrivs att en ledamot av kommissionen skall avgå om ordföranden begär detta. Motsvarande bestämmelse ingår i artikel 217 i EG-fördraget, men där förutsätts förutom begäran av kommissionens ordförande även kollegiets stöd. Unionens utrikesminister skall i enlighet med förfarandet i artikel I-28.1 avgå om kommissionens ordförande begär detta.

Artikel I-28 (Unionens utrikesminister) är helt ny och innehåller bestämmelser om unionens utrikesminister.

Enligt artikel I-28.1 skall Europeiska rådet med kvalificerad majoritet och med godkännande av kommissionens ordförande utnämna unionens utrikesminister. Europeiska rådet kan också avbryta utrikesministerns mandatperiod i enlighet med samma förfarande.

Enligt artikel I-28.2 skall unionens utrikesminister leda unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Utrikesministern skall genom sina förslag bidra till utformningen av denna politik och skall såsom bemyndigade ställföreträdare verkställa den. Detta gäller även den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Enligt artikel I-28.3 skall utrikesministern vara ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor.

Enligt artikel I-28.4 skall utrikesministern vara en av kommissionens vice ordförande och säkerställa samstämmigheten i unionens yttre åtgärder. Utrikesministern skall inom kommissionen ha det ansvar som vilar på

kommissionen för de yttre förbindelserna och för samordningen av övriga delar av unionens yttre åtgärder. Vid utövandet av detta ansvar inom kommissionen skall utrikesministern omfattas av de förfaranden som reglerar kommissionens arbete så långt som detta är förenligt med ledandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt ordförandeskapet i rådet i konstellationen utrikes frågor.

Artikel I-29 (Europeiska unionens domstol) innehåller allmänna bestämmelser om hur Europeiska unionens domstol är uppbyggd och dess uppgifter samt de grundläggande kraven för domare och generaladvokater. I artikeln åläggs medlemsstaterna dessutom att föreskriva om effektiva rättsskyddsmedel. En del av bestämmelserna har tidigare ingått i artiklarna om gemenskapernas domstol i EG-fördraget, och en del är nya.

Enligt artikel I-29.1 första stycket skall Europeiska unionens domstol bestå av domstolen, tribunalen och specialdomstolar. Benämningarna är nya. Europeiska unionens domstol hänvisar till domstolen som en institution. Unionens domstol motsvarar den nuvarande Europeiska gemenskapernas domstol, som för närvarande även är namnet på hela institutionen. Tribunalen motsvarar för sin del den nuvarande Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt. Specialdomstolarna motsvarar nuvarande rättsinstanser.

Enligt artikel I-29.1 andra stycket skall medlemsstaterna fastställa de möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten. Bestämmelsen är ny. Den finns i samband med artikel II-107, som gäller bl.a. rätten till ett effektivt rättsmedel.

Artikel I-29.2 gäller domstolens medlemmar, och där har samlats bestämmelser ur artiklarna 221–224 i EG-fördraget. I första och andra stycket föreskrivs att domstolen skall bestå av en domare per medlemsstat och att tribunalen skall ha minst en domare per medlemsstat. Unionens domstol biträds av generaladvokater. Enligt tredje stycket i artikeln skall domarna och generaladvokaterna utses av medlemsstaterna i samförstånd, och omval är möjligt vid mandatperiodens utgång. I tredje stycket ingår även en bestämmelse om

oavhängighet för domare och generaladvokater, men i fråga om närmare villkor hänvisas till artiklarna III-355 och III-356. I denna form är bestämmelsen ny.

I artikel I-29.3 föreskrivs om domstolens befogenhet. Enligt den skall Europeiska unionens domstol avgöra ärenden där talan väcks av en medlemsstat, en institution eller fysiska eller juridiska personer, och meddela förhandsavgöranden till nationella domstolar. Dessutom skall domstolen besluta i de övriga fall som föreskrivs i konstitutionen. Bestämmelsen är ny, men ger inte Europeiska unionens domstol ny befogenhet.

KAPITEL II

UNIONENS ÖVRIGA INSTITUTIONER OCH DESS RÅDGIVANDE ORGAN

Artikel I-30 (Europeiska centralbanken) innehåller ett sammandrag över bestämmelserna om Europeiska centralbanken. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 8, 105–108 och 110 i EG-fördraget.

Artikel I-30.1 innehåller bestämmelser om Europeiska centralbankssystemet och dess uppgifter. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 106 och 107 i EG-fördraget.

I artikel I-30.2 föreskrivs om Europeiska centralbankssystemets uppgifter. Bestämmelserna motsvarar artikel 105 i EG-fördraget.

I artikel I-30.3 föreskrivs om Europeiska centralbankens ställning och oavhängighet. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 106, 107 och 108 i EG-fördraget. Nytt är dock att det i artikel I-30 anges att Europeiska centralbanken skall vara en institution. Bestämmelserna om detta har således i det konstitutionella fördraget placerats i anslutning till bestämmelserna om de övriga institutionerna. I gällande fördrag finns bestämmelserna om Europeiska centralbanken i avdelningen med finansiella bestämmelser.

I artikel I-30.4 föreskrivs om Europeiska centralbankens beslutsfattande. Europeiska centralbanken skall anta de åtgärder som behövs för att utföra sina uppgifter i enlighet med artiklarna III-185–191 och III-196 och på de villkor som fastställs i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeis-

ka centralbanken. Motsvarande bestämmelser ingår i artiklarna 105–110 och i artikel 123.4 i EG-fördraget. Som komplettering till dessa föreskrivs dock ytterligare i artikel I-30 att de medlemsstater som inte har infört euron som valuta skall, liksom deras centralbanker, behålla sina befogenheter på det monetära området. Dessa artikelbestämmelser motsvarar till innehållet artikel 42.2 i stadgan för Europeiska centralbanken.

I artikel I-30.5 föreskrivs om hörande av Europeiska centralbanken och dess rätt att avge yttrande. Bestämmelserna motsvarar artikel 105 i EG-fördraget.

Artikel I-30.6 innehåller bestämmelser om definitionen av Europeiska centralbankens beslutande organ, deras sammansättning och deras regler för verksamheten, vilka anges i artiklarna III-382 och III-383, samt i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 112 och 113 i EG-fördraget.

Artikel I-31 (Revisionsrätten) innehåller bestämmelser om revisionsrättens uppgifter och sammansättning. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 246, 247 och 248 i EG-fördraget.

I artikel I-31.1 ingår en ny bestämmelse om att revisionsrätten skall vara en institution. I gällande grundfördrag har bestämmelserna om revisionsrätten placerats i anslutning till de institutionella bestämmelserna om gemenskapens institutioner, och därför behövs inga särskilda bestämmelser om detta. Revisionsrätten hör dock inte till det institutionella system som definieras i artikel I-19 i det konstitutionella fördraget, utan bestämmelser om detta har placerats under den nya rubriken för övriga institutioner och organ. Därför är det nödvändigt att i artikel I-31 ange revisionsrättens ställning som institution.

I artikel I-31.2 föreskrivs om revisionsrättens uppgifter. Bestämmelserna motsvarar artikel 248 i EG-fördraget.

I artikel I-31.3 föreskrivs om revisionsrättens sammansättning och verksamhetens oavhängighet. Bestämmelserna motsvarar artikel 247 i EG-fördraget.

Artikel I-32 (Unionens rådgivande organ) innehåller bestämmelser om unionens rådgivande organ. Bestämmelserna motsvarar ar-

tiklarna 257–259 och 263 i EG-fördraget.

I artikel I-32.1 föreskrivs att unionens rådgivande organ är en regionkommitté och en ekonomisk och social kommitté, vilka skall bistå Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 257 och 263 i EG-fördraget.

Artikel I-32.2 innehåller bestämmelser om regionkommitténs ledamöter. Bestämmelserna motsvarar artikel 263 i EG-fördraget. Med avvikelse från gällande fördrag har inte någon förteckning över de olika medlemsstaternas platser i regionkommittén längre tagits med i detta sammanhang, utan bestämmelser om detta ingår i artikel III-386 samt protokoll (nr 34) om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ. Kommitténs sammansättning kommer i fortsättningen att regleras i ett europeiskt beslut som antas av rådet med enhällighet i enlighet med artikel III-386.

Artikel I-32.3 innehåller bestämmelser om Ekonomiska och sociala kommitténs ledamöter. Bestämmelserna motsvarar artikel 257 i EG-fördraget. Med avvikelse från gällande fördrag har dock inte heller någon förteckning över hur platserna i Ekonomiska och sociala kommittén fördelar sig mellan de olika medlemsstaterna tagits med här utan bestämmelser om detta ingår i artikel III-389 samt i protokoll (nr 34) om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ. Kommitténs sammansättning kommer i fortsättningen att regleras i ett europeiskt beslut som antas av rådet med enhällighet i enlighet med artikel III-389.

I artikel I-32.4 föreskrivs om oavhängigheten för ledamöterna i Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 258 och 263 i EG-fördraget.

I artikel I-32.5 föreskrivs om reglerna för Regionkommitténs samt Ekonomiska och sociala kommitténs sammansättning, för hur deras ledamöter skall utses, för deras befogenheter och arbetssätt. Reglerna anges i artiklarna III-386–392. Bestämmelserna i dessa artiklar motsvarar artiklarna 258–260 och 262–265 i EG-fördraget.

I enlighet med artikel I-32.5 andra stycket skall rådet regelbundet se över reglerna i punkterna 2 och 3 för hur de skall vara sam-

mansatta för att ta hänsyn till den ekonomiska, sociala och demografiska utvecklingen inom unionen. Rådet skall på förslag av kommissionen anta europeiska beslut för detta ändamål. Detta är en ny bestämmelse, vars syfte är att göra det möjligt att vid behov göra ändringar i kommittéernas medlemskår på ett enklare sätt än tidigare. Ett sådant beslut kan dock gälla endast definitionen av kraven på medlemskap, inte ledamöternas antal eller platsfördelningen mellan medlemsstaterna.

AVDELNING V

UTÖVANDE AV UNIONENS BEFOGENHETER

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel I-33 (Unionens rättsakter) om unionens rättsakter motsvarar i fråga om syfte gällande artikel 249 i EG-fördraget. Till följd av den totala revideringen av rättsaktssystemet är systematiken i artikeln dock i viss mån en annan än i artikel 249 i EG-fördraget. Den största revideringen är att rättsaktstyperna utöver sin bindande karaktär och sina rättsverkningar även har definierats enligt tillvägagångssätt i de lagstiftningsakter och rättsakter som ges enligt andra förfaranden än lagstiftningsordning. Dessutom har namnen på unionens rättsakter reviderats så att de bättre motsvarar de namn på rättsaktstyper som förekommer i medlemsstaternas rättsordningar. På grund av att pelarindelningen slopas används samma rättsakter på alla områden som omfattas av det konstitutionella fördraget, inklusive de områden som täcks av gällande EU-fördrag, dvs. polissamarbete och straffrättsligt samarbete samt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken kan visserligen inte utfärdas europeiska lagar eller ramlagar enligt artikel I-40.6.

I artikel I-33.1 första stycket räknas upp vilka olika rättsaktstyper som används av institutionerna. Dessa är europeiska lagar, eu-

ropeiska ramlagar, europeiska förordningar, europeiska beslut samt rekommendationer och yttranden. Bestämmelsen motsvarar artikel 249.1 i EG-fördraget, där de rättsaktstyper som nu används inom området för I pelaren räknas upp.

En sådan europeisk lag som anges i artikel I-33.1 andra stycket är till alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. I fråga om rättsverkningar motsvarar den en förordning enligt artikel 249 i EG-fördraget. Europeiska lagar kan antas endast i lagstiftningsordning. När det gäller förordningar finns inte motsvarande begränsning i gällande EG-fördrag.

En sådan europeisk ramlag som anges i artikel I-33.1 tredje stycket skall vara bindande för varje medlemsstat som den riktar sig till, men skall överlåta åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet. I fråga om rättsverkningar motsvarar den ett direktiv enligt artikel 249 i EG-fördraget. Europeiska ramlagar kan antas endast i lagstiftningsordning. När det gäller direktiv ingår inte motsvarande begränsning i gällande EG-fördrag.

En sådan europeisk förordning som anges i artikel I-33.1 fjärde stycket kan i fråga om rättsverkningar likna antingen en europeisk lag eller en europeisk ramlag, dvs. motsvara förordningar eller direktiv enligt artikel 249 i EG-förordningen. Europeiska förordningar kan inte ges i lagstiftningsordning. Genom dem kan lagstiftningsakter vid förfaranden enligt artiklarna I-36 och I-37 samt vissa bestämmelser i det konstitutionella fördraget genomföras.

Ett sådant europeiskt beslut som anges i artikel I-33.1 femte stycket skall till alla delar vara en bindande rättsakt. Ett europeiskt beslut kan antas antingen som en allmän rättsakt som är bindande för alla eller så kan det särskilt ange vem eller vilka det riktar sig till. I sistnämnda fall är ett europeiskt beslut bindande endast för dem som särskilt anges. I fråga om rättsverkningar motsvarar ett europeiskt beslut främst det beslut som anges i artikel 249 i EG-fördraget, men med avvikelse från detta kan ett europeiskt beslut även vara allmänt tillämpligt. Utvidgningen av rättsaktens tillämpningsområde beror på att det även skall kunna användas inom området för den

gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Dessutom täcker definitionen de s.k. atypiska beslut som för närvarande används och som inte har någon särskild inriktning.

Enligt artikel I-33.1 sjätte stycket skall rekommendationer och yttranden inte vara bindande. Detta motsvarar bestämmelsen om rekommendationer och yttranden i artikel 249 i EG-fördraget.

Enligt artikel I-33.2 skall Europaparlamentet och rådet när ett utkast till lagstiftningsakt läggs fram för dem avstå från att anta akter som inte anges i det lagstiftningsförfarande som är tillämpligt på det berörda området. Bestämmelsen är ny på grundfördragsnivå, men motsvarande bestämmelse ingår för närvarande i artikel 7 i rådets arbetsordning.

I *artikel I-34* (Lagstiftningsakter) definieras de förfaranden som skall tillämpas när europeiska lagar och ramlagar antas. Hela artikeln är ny, för gällande fördrag innehåller inga bestämmelser som skulle koppla vissa rättsaktstyper endast till lagstiftarens (Europaparlamentet och rådet) befogenhet.

I artikel I-34.1 anges som huvudregel i fråga om antagningsförfarande för europeiska lagar och ramlagar det s.k. ordinarie lagstiftningsförfarandet. Ordinarie lagstiftningsförfarande motsvarar det nuvarande medbeslutandet enligt artikel 251 i EG-fördraget, enligt vilket Europaparlamentet och rådet utfärdar rättsakter tillsammans på förslag av kommissionen. I artikel III-396 i det konstitutionella fördraget finns närmare bestämmelser om ordinarie lagstiftningsförfarande. Att ange ordinarie lagstiftningsförfarande som huvudregel när rättsakter utfärdas på lagnivå innebär också att när de rättsliga grunderna för det konstitutionella fördraget hänvisar till europeiska lagar och/eller ramlagar innebär detta alltid en rättsakt som utfärdas i ordinarie lagstiftningsordning, om inte något annat konstateras.

Enligt artikel I-34.2 kan europeiska lagar och ramlagar även antas i enlighet med särskilda lagstiftningsförfaranden. Då utfärdas rättsakten av antingen rådet eller Europaparlamentet. Den institution som inte utfärdar rättsakten deltar på något annat sätt (höran- de eller godkännande) i förfarandet. I samband med de rättsliga grunderna nämns alltid särskilt lagstiftningsförfarande. Om en

sådan definition inte ingår i den rättsliga grunden, utfärdas lagen eller ramlagen enligt huvudregeln alltid i ordinarie lagstiftningsordning.

Enligt artikel I-34.3 får europeiska lagar och ramlagar i vissa särskilda fall antas på annat sätt än enligt huvudregeln på förslag av kommissionen. I de fall som anges särskilt i det konstitutionella fördraget får rättsakter antas på initiativ av en grupp medlemsstater eller av Europaparlamentet, på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på begäran av domstolen eller Europeiska investeringsbanken.

I *artikel I-35* (Icke-lagstiftningsakter) definieras uttömmande vilka rättsakter unionens institutioner kan anta vid andra förfaranden än i lagstiftningsordning. Artikel 35 är ny i denna form. Europeiska rådet kan anta europeiska beslut med stöd av följande artiklar:

- artikel I-20.2 andra stycket (enhälligt europeiskt beslut om Europaparlamentets sammansättning på Europaparlamentets initiativ och med dess godkännande)

- artikel I-24.4 (ett europeiskt beslut med kvalificerad majoritet om fastställande av förteckningen över andra rådskonstellationer än konstellationen allmänna frågor och konstellationen utrikes frågor)

- artikel I-24.7 (ett europeiskt beslut med kvalificerad majoritet genom vilket

villkoren för ordförandeskapet i rådskonstellationerna fastställs)

- artikel I-26.6 andra stycket (enhälligt europeiskt beslut genom vilket det system med lika rotation mellan kommissionens ledamöter som skall tillämpas från år 2014 fastställs)

- artikel I-40.3 (nödvändiga europeiska beslut inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, i regel enhälligt med undantag för de specialfall i del III som nämns i artikel I-40.6), den rättsliga grunden för detta är artikel III-293.1 (enhälliga europeiska beslut, där unionens strategiska intressen och mål för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och andra områden för yttre åtgärder anges)

- artikel I-40.7 (enhälligt europeiskt beslut enligt vilket rådet får besluta med kvalificerad majoritet även i andra fall än de som avses i del III), innehållet i denna bestämmelse har upprepats i artikel III-300.3

- artikel I-55.4 (enhälligt europeiskt beslut, enligt vilket rådet får anta en europeisk lag om den fleråriga finansieringsramen med kvalificerad majoritet)

- artikel I-59.2 (enhälligt europeiskt beslut som slår fast att en medlemsstat allvarligt och bestående åsidosätter värden som anges i artikel I-2, den medlem av Europeiska rådet som företräder den berörda medlemsstaten skall inte enligt artikel I-59.5 delta i omröstningen)

- artikel III-274.4 (enhälligt europeiskt beslut genom vilket åklagarmyndighetens befogenheter utsträcks till att även omfatta kampen mot den grova brottsligheten)

- artikel III-300.2 andra stycket (enhälligt europeiskt beslut efter att en s.k. nödbroms använts inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken)

- artikel IV-440.7 (enhälligt europeiskt beslut genom vilket ändring av ställningen i förhållande till unionen för ett danskt, franskt eller nederländskt land eller territorium som avses i artikel IV-440.2 och IV-440.3 får antas endast på initiativ av den berörda medlemsstaten)

- artikel IV-444.1 (enhälligt europeiskt beslut enligt vilket rådet får anta beslut med kvalificerad majoritet på ett visst område eller i ett visst fall, där rådet enligt del III i fördraget fattar sitt beslut med enhällighet)

- artikel IV-444.2 (enhälligt europeiskt beslut enligt vilket europeiska lagar eller ramlagar som enligt del III i fördraget antas i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande får antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, enligt punkt 3 kan ett nationellt parlament inom utsatt tid meddela invändningar mot ett beslut)

- artikel IV-445.2 (enhälligt europeiskt beslut om ändring av samtliga eller delar av bestämmelserna i del III avdelning III, beslutet träder i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser och beslutet får inte enligt punkt 3 utöka unionens befogenheter)

Enligt gällande grundfördrag har Europeiska rådet inte alls befogenhet att anta rättsakter.

Enligt artikel I-35.2 skall rådet och kommissionen särskilt i de fall som anges i artiklarna I-36 och I-37 anta europeiska förord-

ningar och beslut, dvs. med stöd av delegering av lagstiftning och för att genomföra rättsligt bindande akter. Europeiska delegerade förordningar kan dock trots formuleringen av bestämmelsen enligt artikel I-36 endast antas av kommissionen. Dessutom får rådet och kommissionen utöver de fall som anges i bestämmelsen anta europeiska beslut och förordningar också direkt med stöd av specialbestämmelserna i det konstitutionella fördraget t.ex. inom området för den gemensamma jordbrukspolitikerna. Europeiska centralbanken får anta europeiska förordningar och beslut i de specialfall som anges särskilt i det konstitutionella fördraget. Genom detta hänvisas främst till artikel III-190 i det konstitutionella fördraget som i sin tur motsvarar artikel 110 i EG-fördraget.

Enligt artikel I-35.3 skall rådet och kommissionen anta rekommendationer samt i de särskilda fall som anges i konstitutionen även Europeiska centralbanken. Punkt 3 innehåller också bestämmelser om det förfarande som skall iaktas när rådet antar rekommendationer. Rådet kan anta rekommendationer endast på förslag av kommissionen, om det anges i det konstitutionella fördraget att rådet skall anta akter inom det aktuella området på förslag av kommissionen. Rådet ger rekommendationer enligt samma förfarande som varje rättslig grund slår fast som förfarande när rättsakter antas. Bestämmelser om kommissionens allmänna befogenhet att ge rekommendationer ingår för närvarande i artikel 211 i EG-fördraget.

Genom det konstitutionella fördraget utvidgas den allmänna befogenheten att ge rekommendationer till att gälla rådet. Enligt artikel 249 i EG-fördraget får rådet ge rekommendationer endast under de förutsättningar som anges i fördraget, dvs. när den rättsliga grunden gör det möjligt.

Artikel I-36 (Delegerade europeiska förordningar) innehåller bestämmelser om användningsområdet för delegerade europeiska förordningar och det förfarande som skall tillämpas när de antas. Förfarandet är nytt och därför är även hela artikeln ny.

I artikel I-36.1 föreskrivs om mål, användningsområde och dess begränsningar, samt om innehållet i rättsakter som delegerar lagstiftningen. Lagstiftningen kan delegeras en-

dast genom att bestämmelser om detta tas in i en europeisk lag eller ramlag som antas i enlighet med lagstiftningsförfarande. Lagstiftningen kan endast delegeras så att den ger kommissionen befogenhet att anta delegerade europeiska förordningar. Genom dessa europeiska förordningar kan vissa icke väsentliga delar av en lag och en ramlag ändras eller kompletteras. Bestämmelser om de väsentliga delarna av ett visst område får endast antas genom lag. Lagstiftningsområdet, dvs. vad som avses med "de väsentliga delarna av ett område", definieras dock inte närmare. Detta överläts åt en senare lagstiftnings- och domstolspraxis. Mål, innehåll, omfattning och varaktighet för delegeringen av lagstiftning skall dock avgränsas i varje europeisk lag och ramlag som innehåller delegering av lagstiftning.

I artikel I-36.2 ingår bestämmelser om villkoren för delegeringen av lagstiftning, dvs. om en s.k. återkallanderätt, genom vilken man kan trygga lagstiftarens (rådet och parlamentet) ställning i förhållande till utövaren av den delegerade lagstiftningen (kommissionen). I en lag eller ramlag som innehåller delegering av lagstiftning fastställs villkoren för delegeringen, med stöd av vilka både Europaparlamentet och rådet självständigt får övervaka utövandet av den delegerade lagstiftningen. Lagstiftaren får i en lag eller ramlag bestämma om villkoren för delegeringen på två olika sätt. Europaparlamentet och rådet får antingen förbehålla sig rätt att oberoende av varandra helt återkalla delegeringen, eller bestämma att en delegerad europeisk förordning får träda i kraft endast om varken parlamentet eller rådet gör några invändningar inom den tidsfrist som anges i den europeiska lagen eller ramlagen. Europaparlamentet fattar sitt beslut om återkallande både i samband med delegering av lagstiftning och invändningar mot en europeisk förordning med en majoritet av sina ledamöter och rådet med kvalificerad majoritet.

Till artikeln ansluter sig regeringskonferensens förklaring (nr 8) till artikel I-36, där det noteras att kommissionen avser att fortsätta att samråda med av medlemsstaterna utsedda experter vid utarbetandet av kommissionens utkast till delegerade europeiska förordningar på området finansiella tjänster, vilka antas

med stöd av delegerad lagstiftning. Det är fråga om erkännande av det s.k. Lamfalussy-förfarandets kontinuitet.

I *artikel I-37* (Genomförandeakter) föreskrivs om genomförande av unionens rättsligt bindande akter. Artikeln motsvarar i fråga om syfte och grundprinciper gällande artikel 202 tredje stycket i EG-fördraget, som gäller rådets rätt att ge kommissionen befogenhet att genomföra de regler som rådet beslutar (s.k. kommittéförfarande). Till följd av totalreformen av rättsaktssystemet avviker artikel I-37 dock på många punkter från artikel 202 i EG-fördraget.

I artikel I-37.1 uppges huvudprincipen, dvs. att det i första hand är medlemsstaterna som svarar för genomförandet av unionens akter och som är skyldiga att vidta alla nationella lagstiftningsåtgärder som är nödvändiga för att genomföra unionens rättsligt bindande akter.

I artikel I-37.2 finns bestämmelser för sådana händelser då unionens rättsligt bindande akter kräver enhetligt genomförande på unionsnivå. Huvudregeln är då att genomförandebefogenheten i en rättsakt överförs på kommissionen (kommittéförfarandet). Inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är det dock alltid rådet som ansvarar för att genomförandeakter antas. På rådet kan dessutom överföras genomförandebefogenhet även i andra behörigt motiverade specialfall. Artikel 37.2 motsvarar bestämmelserna om rådets rätt att delegera genomförandebefogenheten i artikel 202 tredje stycket i EG-fördraget. I det konstitutionella fördraget har rättigheten dock inte begränsats enbart till rådet. Dessutom innehåller inte det konstitutionella fördraget någon absolut möjlighet för rådet att förbehålla sig rätten att utöva direkt genomförandebefogenhet, utan delegeringen av genomförandebefogenheten till rådet måste alltid motiveras på behörigt sätt.

Enligt artikel I-37.3 skall det i europeiska lagar i förväg meddelas allmänna regler och principer som skall gälla för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter. I praktiken innebär detta att en europeisk lag med kommittébestämmelser bör antas genast efter det att det konstitutionella fördraget trätt i kraft

eller åtminstone mycket snart därefter. Med avvikelser från förfarandet i gällande artikel 202 i EG-fördraget antas en rättsakt med kommittébestämmelser genom Europaparlamentets och rådets gemensamma rättsakt som antas vid ordinarie lagstiftningsförfarande. Det gällande s.k. kommittologibeslutet har antagits enhälligt av rådet efter utlåtande från Europaparlamentet. I det konstitutionella fördraget fastställs på så vis på ett väsentligt sätt Europaparlamentets möjligheter att påverka innehållet i grundrättsakten om kommittésystemet. Artikel I-37.3 avviker från artikel 202 också på den punkten att det i stället för rådet är medlemsstaterna som definieras som utövare av kontrollbefogenheten avseende kommissionen. I praktiken förtydligar detta bestämmelsen så att den motsvarar nuläget.

I artikel I-37.4 definieras unionens genomförandeakter, som är europeiska genomförandeförordningar och europeiska genomförandebeslut.

Artikel I-38 (Gemensamma principer för unionens rättsakter) innehåller gemensamma principer för antagandet av alla unionens rättsakter och valet av typ av akt.

I enlighet med artikel I-38.1 skall förfaranden enligt bestämmelserna i det konstitutionella fördraget beaktas vid valet av typ av akt och proportionalitetsprincipen följas i fall där typen av akt inte anges särskilt i det konstitutionella fördraget. Detta innebär indirekt också att institutionerna inte kan använda andra typer av akter än de som uttryckligen anges, om de anges i de politikområdesvisa bestämmelserna. Någon motsvarande bestämmelse ingår inte i gällande grundfördrag.

Enligt artikel I-38.2 skall rättsakter motiveras och innehålla en hänvisning till de förslag, initiativ, rekommendationer, framställningar eller yttranden som föreskrivs i det konstitutionella fördraget. Bestämmelsen motsvarar i sak artikel 253 i EG-fördraget.

Artikel I-39 (Offentliggörande och ikraftträdande) innehåller bestämmelser om under-tecknande, offentliggörande och ikraftträdande av unionens rättsakter. Artikeln motsvarar artikel 254 i EG-fördraget, men nödvändiga anpassningar har gjorts i den på grund av övergången till det reviderade rättsaktssystemet.

KAPITEL II

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

I artikel I-40 (Särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken) utfärdas särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Principerna och målen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken enligt artikel I-40.1 har till väsentliga delar samma innehåll som i artikel 11 i EU-fördraget: att utveckla den ömsesidiga politiska solidariteten, att identifiera frågor av allmänt intresse och en ständigt ökande grad av samstämmighet i medlemsstaternas åtgärder.

Däremot har beslutsformerna i utrikes- och säkerhetspolitiken reviderats och gjorts klarare jämfört med artikel 13 i EU-fördraget. Målet har varit att även deras syfte och innehåll skall motsvara nuläget, men deras juridiska form förändras.

Enligt artikel I-40.2 skall Europeiska rådet identifiera unionens strategiska intressen och ange målen för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik genom sina europeiska beslut. De strategiska intressena och målen motsvarar dock de gemensamma strategierna i gällande fördrag så, att det konstitutionella fördraget fogar dem till helhetsmålen för unionens yttre förbindelser. Europeiska rådets uppgift är på så sätt att identifiera de allmänna riktlinjerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken även i frågor som har betydelse inom försvarets område.

I artikel I-40.3 konstateras att rådet i enlighet med de gemensamma riktlinjerna skall genomföra den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken genom sina egna europeiska beslut. Denna punkt ersätter de gemensamma åtgärderna och ståndpunkterna i artikel 12 i EU-fördraget. Artikel I-40.6 utesluter europeiska lagar och ramlagar ur Europeiska rådets och rådets beslutsfattande om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Enligt artikel I-40.4 skall den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken genomföras av unionens utrikesminister och medlemsstaterna med utnyttjande av nationella resurser och unionens resurser. Nytt är att unionens

utrikesminister skall delta i genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Enligt artikel I-40.5 skall medlemsstaterna inom Europeiska rådet och rådet samråda om alla utrikes- och säkerhetspolitiska frågor av allmänt intresse för att fastställa en gemensam inställning. Innan någon åtgärd får vidtas i internationella sammanhang eller något åtagande som skulle kunna påverka unionens intressen får göras, skall varje medlemsstat samråda med de övriga i Europeiska rådet eller rådet. Medlemsstaterna skall genom att sträva mot ett enat uppträdande säkerställa att unionen kan göra sina intressen och värderingar gällande i internationella sammanhang. Medlemsstaterna skall vara solidariska sinsemellan. Detta motsvarar artikel 11.2 samt artikel 16 i EU-fördraget.

Artikel I-40.6 slår fast att enhällighet skall vara huvudregeln i unionens beslutsfattande om utrikes- och säkerhetspolitiken. Kommissionens tidigare initiativrätt har slopats och blivit förslag av unionens utrikesminister, antingen ensam eller med stöd av kommissionen. I beslutsfattandet ingår dock fortfarande ett s.k. konstruktivt förbehåll i artikel III-300.1 och bestämmelserna om detta motsvarar artikel 23 i EU-fördraget. Omfattningen av beslutsfattandet med kvalificerad majoritet utvidgas dock i ett nytt fall: rådet skall besluta med kvalificerad majoritet när det antar europeiska beslut som innehåller unionens åtgärder eller ståndpunkter på förslag av unionens utrikesminister, vilket förslag har lagts fram på särskild begäran från Europeiska rådet på dess eget eller ministerns initiativ i enlighet med artikel III-300.2 b.

Europeiska unionen får dessutom i enlighet med den s.k. fullmaktsklausulen enligt artikel I-40.7 enhälligt besluta att utvidga rådets möjligheter att besluta med kvalificerad majoritet, dock inte när beslutet har militär betydelse eller betydelse inom försvarets område. Bestämmelsen är ny.

Enligt artikel I-40.8 skall Europaparlamentet regelbundet höras om de viktigaste aspekterna och de grundläggande valen när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det skall informeras om hur den utvecklas. Enligt artikel 21 i EU-fördraget är det ordförandeskapet och kom-

missionen som skall hålla Europaparlamentet informerat.

Artikel I-41 (Särskilda bestämmelser om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken) innehåller särskilda bestämmelser om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.

Enligt artikel I-41.1 skall den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken utgöra en integrerande del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Detta ingår i sak i artiklarna 11 och 17 i EU-fördraget, även om det uttrycks mera direkt i det konstitutionella fördraget. I artikel I-41.1 förutsätts vidare att den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken skall tillförsäkra unionen en operativ förmåga som stöder sig på civila och militära resurser. Unionen kan använda dessa resurser vid uppdrag utanför unionen för att bevara freden, förebygga konflikter och stärka den internationella säkerheten i enlighet med principerna i Förenta nationernas stadga. Dessa uppgifter skall genomföras med resurser som tillhandahålls av medlemsstaterna. I gällande EU-fördrag föreskrivs inte uttryckligen om unionens operativa funktionsförmåga utan dess civila och militära resurser har utvecklats med stöd av Europeiska rådets beslut. Bestämmelser om unionens krishanteringsuppgifter finns i artikel 17.2 i EU-fördraget.

Enligt artikel I-41.2 första stycket skall den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken omfatta den gradvisa utformningen av unionens gemensamma försvarspolitik. Enligt bestämmelsen kommer den att leda till ett gemensamt försvar, när Europeiska rådet med enhällighet har beslutat detta. Bestämmelsens ordalydelse har till dessa delar förstärkts något jämfört med artikel 17.1 i EU-fördraget, enligt vilken en gemensam försvarspolitik kan leda till ett gemensamt försvar, om Europeiska rådet beslutar det. Enligt både EU-fördraget och det konstitutionella fördraget förutsätter en övergång till ett gemensamt försvar dessutom att medlemsstaterna på rekommendation av Europeiska rådet antar ett sådant nationellt beslut i enlighet med deras konstitutionella bestämmelser. Artikel I-41.2 andra stycket motsvarar artikel 17.1 andra stycket i EU-fördraget.

Enligt artikel I-41.3 första stycket skall medlemsstaterna i syfte att genomföra den

gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken ställa civila och militära resurser till unionens förfogande för att bidra till de mål som anges av rådet. De medlemsstater som tillsammans upprättar multinationella styrkor får även ställa dem till förfogande för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Även om gällande EU-fördrag inte innehåller motsvarande bestämmelse, är det fråga om en kodifiering av rådande läge.

Enligt artikel I-41.3 andra stycket skall medlemsstaterna åta sig att gradvis förbättra sin militära förmåga. I stycket föreskrivs om inrättande av en byrå för utveckling av försvarskapacitet och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel (Europeiska försvarsbyrån). Byråns uppgift är att identifiera de operativa behoven, främja åtgärder för att tillgodose dessa, bidra till att identifiera och i förekommande fall genomföra varje åtgärd som behövs för att stärka försvarssektorns industriella och tekniska bas, delta i fastställandet av en europeisk politik för resurser och försvarsmateriel samt för att hjälpa rådet att utvärdera om de militära resurserna förbättrats. I artikel 17.1 i EU-fördraget föreskrivs att medlemsstaterna kan samarbeta på krigsmaterielområdet på det sätt som de anser lämpligt. Bestämmelsen i det konstitutionella fördraget för alltså detta samarbete längre än bestämmelsen i EU-fördraget.

I artikel I-41.4 föreskrivs att rådet skall anta europeiska beslut om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken med enhällighet på förslag av unionens utrikesminister eller på initiativ av en medlemsstat. Detta gäller även beslut om inledandet av ett sådant uppdrag. Unionens utrikesminister får, vid behov gemensamt med kommissionen, föreslå att såväl nationella resurser som unionens instrument används. När det gäller kravet på enhällighet motsvarar bestämmelsen artikel 23.1 i EU-fördraget. Enligt artikel 22 i EU-fördraget får varje medlemsstat eller kommissionen hänskjuta frågor om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken till rådet. Nytt i artikel I-41.4 är alltså att unionens utrikesminister har initiativrätt.

Enligt artikel I-41.5 får rådet anförtro åt en grupp medlemsstater att genomföra ett uppdrag inom unionens ram för att bevara unio-

nens värden och tjäna dess intressen. Genomförandet av ett sådant uppdrag skall omfattas av artikel III-310, som innehåller bestämmelser om de närmare villkoren. Motsvarande bestämmelse har inte uttryckligen skrivits in i gällande EU-fördrag, men hittills har inte heller alla medlemsstater deltagit i alla de operationer som unionen genomfört.

Artikel I-41.6 är ny. Där föreskrivs att de medlemsstater som uppfyller högre krav på militära resurser, och som har gjort mer bindande åtaganden på området med tanke på de mest krävande uppdragen, skall upprätta ett permanent strukturerat samarbete inom ramen för unionen. Detta samarbete skall omfattas av artikel III-312, som innehåller bestämmelser om inledandet av ett permanent strukturerat samarbete, deltagande för medlemsstater som i ett senare skede önskar delta i samarbetet, upphävande av en viss medlemsstats deltagande samt om en medlemsstat önskar lämna samarbetet. Samarbetet påverkar inte tillämpningen av bestämmelserna i artikel III-309, dvs. en medlemsstat som deltar i det permanenta strukturerade samarbetet är inte skyldig att delta i genomförandet av unionens krishanteringssuppgifter.

Artikel I-41.7 innehåller en s.k. skyldighet att hjälpa för medlemsstaterna och är helt ny. Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i Förenta nationernas stadga. Detta skall inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik. Enligt artikel I-41.7 andra stycket skall åtagandena och samarbetet på detta område vara förenliga med åtagandena inom Nordatlantiska fördragsorganisationen, som för de stater som är medlemmar i denna också i fortsättningen skall vara grunden för deras kollektiva försvar och den instans som genomför det.

Enligt artikel I-41.8 skall Europaparlamentet regelbundet höras om de viktigaste aspekterna och de grundläggande valen när det gäller den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Det skall informeras om hur den utvecklas. Motsvarande bestämmelse ingår i artikel 21 i EU-fördraget, enligt vilken ordförandelandet skall höra Europaparlamen-

tet om de viktigaste aspekterna och de grundläggande valmöjligheterna när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och tillsammans med kommissionen regelbundet hålla parlamentet informerat om utvecklingen av unionens utrikes- och säkerhetspolitik.

Artikel 17 i EU-fördraget som gäller säkerhetspolitiken har dessutom ändrats så att punkterna 3, 4 och 5 har strukits som obehövliga. Enligt punkt 3 skall sådana beslut som har försvarsmässiga konsekvenser fattas utan att det påverkar tillämpningen av politiken och förpliktelserna enligt Nordatlantiska fördraget. Denna bestämmelse ingår dock i sak i artikel I-41.2 andra stycket och i I-41.7 andra stycket. I den strukna artikel 17.4 i EU-fördraget föreskrivs för sin del att inte bestämmelserna i artikel 17 i EU-fördraget skall hindra utvecklingen av ett närmare samarbete mellan två eller flera medlemsstater på bilateral nivå inom ramen för Västeuropeiska unionen (VEU) och Nato, förutsatt att ett sådant samarbete inte strider mot eller hindrar det gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet inom unionen. I den strukna artikel 17.5 i EU-fördraget förutsätts åter att bestämmelserna i artikeln för att främja målen kommer att ses över i enlighet med artikel 48 i EU-fördraget, dvs. vid regeringskonferensen.

Artikel I-42 (Särskilda bestämmelser om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa) innehåller särskilda bestämmelser om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Även om artikeln hör till del I avdelning V i fördraget, innebär bestämmelserna i artikel I-42 inte i fråga om innehållet några egentliga undantag från de allmänna bestämmelserna om unionens rättsakter i kapitel 1 i den aktuella avdelningen. När det gäller ett område med frihet, säkerhet och rättvisa blir unionens allmänna rättsaktstyper enligt artikel I-31 i det konstitutionella fördraget samt regler och principer som gäller dem tillämpliga enligt huvudregeln. Bestämmelsen kan anses i första hand bygga på den fasen i beredningen av det konstitutionella fördraget då det var oklart hur unionens allmänna rättsaktssystem lämpar sig för polissamarbete och straffrättsligt samarbete som för närvarande regleras i avdelning VI i EU-fördraget.

I artikel I-42.1 föreskrivs om på vilka sätt ett område med frihet, säkerhet och rättvisa skall utformas. Dessa är antagande av europeiska lagar och ramlagar som syftar till att, om nödvändigt, tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar på de områden som avses i del III, främjande av ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter, särskilt på grundval av ett ömsesidigt erkännande av rättsliga och utomrättsliga avgöranden och operativt samarbete mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter, däribland polisen och tullen samt andra myndigheter som är specialiserade på att förebygga och upptäcka brott. Mot bakgrunden av del III avdelning III kapitel IV i fördraget är förteckningen i artikel I-42.1 dock inte uttömmande, och den betonar de åtgärder som avses i avsnitt 4 om straffrättsligt samarbete och avsnitt 5 om polissamarbete i sagda kapitel IV.

I artikel I-42.2 föreskrivs hänvisande om de nationella parlamentens möjlighet att delta i de utvärderingssystem som avses i artikel III-260, inom ramen för området med frihet, säkerhet och rättvisa. Likaså föreskrivs om de nationella parlamentens deltagande i den politiska kontrollen av Europol och utvärderingen av Eurojusts verksamhet i enlighet med artiklarna III-276 och III-273. Unionens gällande grundfördrag innehåller inga motsvarande bestämmelser.

Artikel I-42.3 innehåller en hänvisning till artikel III-264, enligt vilken det förutom kommissionen även är en grupp bestående av en fjärdedel av medlemsstaterna som har initiativrätten inom polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Enligt gällande artikel 34.2 i EU-fördraget har varje medlemsstat initiativrätt parallellt med kommissionen.

I *artikel I-43* (Solidaritetsklausul), dvs. i solidaritetsklausulen föreskrivs att unionen och dess medlemsstater skall handla gemensamt i en anda av solidaritet om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor. Artikeln är ny.

Enligt artikel I-43.1 skall unionen på grundval av solidaritetsklausulen mobilisera alla instrument som står till dess förfogande, även de militära resurser som medlemsstaterna tillhandahåller. Enligt artikel I-43.1 a

skall unionen vidta åtgärder för att förhindra terroristhot på medlemsstaternas territorier, skydda de demokratiska institutionerna och civilbefolkningen från en eventuell terroristattack eller för att bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en terroristattack. Vidare skall unionen enligt artikel I-43.1 b bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor.

De närmare föreskrifterna för genomförandet av bestämmelsen anges enligt artikel I-43.2 i artikel III-329.

KAPITEL III

FÖRDJUPADE SAMARBETEN

Artikel I-44 (Fördjupade samarbeten) innehåller grundläggande bestämmelser om ett fördjupat samarbete mellan vissa medlemsstater. Artikelns motsvarar i huvuddrag artiklarna 43, 43a, 43b och 44 i EU-fördraget dock så, att vissa tekniska och mera detaljerade bestämmelser i artiklarna har skrivits in i artiklarna (III-416–423) om fördjupade samarbeten i del III i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel I-44.1 kan vissa medlemsstater upprätta ett fördjupat samarbete sinsemellan på alla områden där unionen har befogenhet med undantag för områden som hör till unionens exklusiva befogenhet.

I artikel I-44.2 har minimiantalet medlemsstater som upprättar ett fördjupat samarbete ändrats från de nuvarande åtta medlemsstaterna till en tredjedel av medlemsstaterna.

I artikel I-44.3 andra stycket har definitionen på kvalificerad majoritet ändrats i och med att rådet fattar beslut om fördjupat samarbete med kvalificerad majoritet. För kvalificerad majoritet behövs minst 55 procent av de medlemsstater som deltar i fördjupat samarbete och dessa bör samtidigt företräda minst 65 procent av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna. Enligt artikel I-44.3 tredje stycket behövs för kvalificerad minoritet så många medlemsstater att de företräder minst 35 procent av den sammanlagda be-

folkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem, i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd. Enligt artikel I-44.3 fjärde stycket avviker man dock från detta räknesätt när rådet inte skall besluta på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister. För kvalificerad majoritet krävs då minst 72 procent av de deltagande medlemsstaterna som samtidigt företräder de medlemsstater vars sammanlagda befolkning utgör minst 65 procent av befolkningen i dessa stater.

Enligt artikel I-44.4 skall akter som antas inom ramen för ett fördjupat samarbete vara bindande endast för de medlemsstater som deltar i detta, men bestämmelsen har precisrats så att inte heller stater som ansöker om medlemskap måste godta dessa rättsakter som en del av unionens regelverk (*acquis*).

AVDELNING VI

UNIONENS DEMOKRATISKA LIV

I *artikel I-45* (Principen om demokratisk jämlikhet) föreskrivs om att unionen i all sin verksamhet skall respektera principen om demokratisk jämlikhet. I enlighet med detta skall unionens institutioner, organ och myndigheter behandla medborgarna lika. Artikeln är ny.

Artikel I-46 (Principen om representativ demokrati) innehåller allmänna bestämmelser om att principen om representativ demokrati skall följas i unionen. I artikeln har samlats bestämmelser om detta från flera olika artiklar i EU-fördraget och EG-fördraget. Formuleringen har dock gjorts klarare.

I artikel I-46.1 föreskrivs att unionens sätt att fungera skall bygga på representativ demokrati. Bestämmelsen motsvarar hänvisningen till att unionen bygger på demokrati i artikel 6.1 i EU-fördraget.

I artikel I-46.2 föreskrivs om att unionens medborgare och medlemsstater skall företrädas i unionen. I enlighet med den företräder Europaparlamentet medborgarna direkt på unionsnivå. Varje medlemsstat skall företrädas i Europeiska rådet av sin stats- eller regeringschef och i rådet av sin regering, vilka själva skall vara demokratiskt ansvariga an-

tingen inför sitt nationella parlament eller inför sina medborgare. Med denna formulering är bestämmelserna i artikeln nya. Bestämmelser om Europaparlamentets ställning ingår för närvarande i artikel 189 i EG-fördraget. Bestämmelser om representationen i Europeiska rådet ingår för närvarande i artikel 4 i EU-fördraget. Där förutsätts inte uttryckligen demokratiskt ansvar av stats- eller regeringscheferna.

I artikel I-46.3 föreskrivs om medborgarnas rätt att delta i unionens demokratiska liv. Bestämmelser om medborgarnas rösträtt och valbarhet ingår för närvarande i artikel 19 i EG-fördraget. I punkt 3 föreskrivs även att besluten skall fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt. En bestämmelse om detta ingår för närvarande i artikel 1 EU-fördraget.

Artikel I-47 (Principen om deltagandedemokrati) innehåller bestämmelser om genomförandet av principen om deltagandedemokrati i unionen. I artikeln ingår centrala bestämmelser om information till medborgarna och de sammanslutningar som representerar dem och deras möjligheter att påverka.

I artikel I-47.1 föreskrivs att institutionerna på lämpligt sätt skall ge medborgarna och de representativa sammanslutningarna möjlighet att ge uttryck för och offentligt diskutera sina åsikter på alla unionens åtgärdsområden. Bestämmelsen är ny.

I artikel I-47.2 föreskrivs att institutionerna skall föra en öppen, tydlig och regelbunden dialog med de representativa sammanslutningarna och det civila samhället. Bestämmelsen är ny. I enlighet med gällande fördrag nämns dialogen mellan arbetsmarknadsparterna visserligen som mål för de grundläggande sociala rättigheterna i artikel 136 i EG-fördraget. Dessutom kan rådet enligt artikel 259 i EG-fördraget begära utlåtande från sådana europeiska organisationer som representerar de olika ekonomiska och sociala sektorer som berörs av gemenskapens verksamhet. Genom det konstitutionella fördraget utvidgas skyldigheten att föra en dialog till alla institutioner och hela medborgarsamhället. Dessutom bör dialogen vara regelbunden och öppen.

I enlighet med artikel I-47.3 skall kommissionen ha ett omfattande samråd med alla be-

rörda parter i syfte att säkerställa att unionens åtgärder blir enhetliga och öppna. Bestämmelsen är ny. I enlighet med gällande artikel 138 i EG-fördraget gäller kommissionens samrådsskyldighet endast arbetsmarknadsorganisationer när det är fråga om socialpolitisk reglering. Genom det konstitutionella fördraget utvidgas samrådsskyldigheten till alla berörda parter.

Artikel I-47.4 innehåller bestämmelser om medborgarinitiativ. Minst en miljon medborgare från ett betydande antal medlemsstater får ta initiativ till att uppmana kommissionen att, inom ramen för sina befogenheter, lägga fram ett lämpligt förslag i frågor där dessa medborgare anser att det krävs en unionsrättsakt för att tillämpa konstitutionen. Närmare bestämmelser om de förfaranden och villkor som krävs för att lägga fram ett sådant medborgarinitiativ, däribland det minsta antal medlemsstater som de medborgare som lägger fram förslaget måste komma ifrån, skall meddelas i en europeisk lag.

I enlighet med artikel I-47.4 bidrar politiska partier på europeisk nivå till att skapa ett europeiskt politiskt medvetande och till att uttrycka unionsmedborgarnas politiska vilja. Bestämmelsen motsvarar artikel 191 i EG-fördraget.

Artikel I-48 (Arbetsmarknadens parter och den självständiga dialogen mellan dem) innehåller bestämmelser om arbetsmarknadsparter och den självständiga sociala dialogen mellan dem. Bestämmelser om dessa ingår för närvarande i artiklarna 136 och 138 i EG-fördraget.

I enlighet med artikel I-48 första stycket skall unionen erkänna och främja arbetsmarknadsparternas betydelse på unionsnivå och därvid ta hänsyn till skillnaderna i de nationella systemen. Den skall underlätta dialogen mellan arbetsmarknadens parter med respekt för deras självständighet. Bestämmelsen om arbetsmarknadsparternas ställning och hänsynen till skillnaderna i de nationella systemen är ny. Skyldigheten att underlätta dialogen gäller i enlighet med artikel 138 i EG-fördraget nu endast kommissionen, och utvidgas alltså i och med det konstitutionella fördraget till alla institutioner. Även skyldigheten att respektera arbetsmarknadsorganisationernas självständighet är ny.

I artikel I-48 andra stycket föreskrivs att det sociala trepartstoppmötet för tillväxt och sysselsättning skall bidra till den sociala dialogen. Bestämmelsen är ny. De trepartstoppmöten kring tillväxt och sysselsättning som under de senaste åren ordnats före Europeiska rådets möten har hittills agerat på basis av rådets beslut, utan att deras ställning skulle ha skrivits in i grundfördragen. (Rådets beslut (2003/174/EG) om inrättande av ett socialt trepartstoppmöte för tillväxt och sysselsättning.)

Artikel I-49 (Europeiska ombudsmannen) innehåller bestämmelser om europeiska ombudsmannen. Bestämmelserna motsvarar artikel 195 i EG-fördraget.

Artikel I-50 (Öppenhet och insyn när det gäller arbetet inom unionens institutioner, organ och myndigheter) föreskrivs om öppenhet och insyn när det gäller arbetet inom unionens institutioner, organ och myndigheter samt när det gäller handlingar.

Artikel I-50.1 är ny och innehåller en allmän öppenhetsprincip. I artikeln föreskrivs att unionens institutioner, organ och myndigheter skall utföra sitt arbete så öppet som möjligt för att främja en god förvaltning och se till att det civila samhället kan delta. Även artikel 1 andra stycket i EU-fördraget innehåller principen om öppenhet. Artikeln ställer dock bara målet om en allt fastare sammanlutning mellan de europeiska folken, där besluten skall fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt.

Artikel I-50.2 är ny och innehåller en bestämmelse om att Europaparlamentets och rådets sammanträden skall vara offentliga. Europaparlamentets sammanträden skall alltid vara offentliga. Rådets sammanträden skall vara offentliga när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt. Artikeln upprepar för rådets del bestämmelsen i artikel I-24.6 (se 4.3.1.3).

Artikel I-50.3 innehåller en bestämmelse om offentlighet för unionens institutioners, organs och myndigheters handlingar och motsvarar i fråga om sakinnehållet artikel 255 i EG-fördraget. Tillämpningsområdet för artikel I-50.3 är dock mera omfattande och täcker förutom Europaparlamentet, rådet och kommissionen även alla andra unionens institutioner, organ och myndigheter. I artikeln

har gjorts tillägget att rätten till tillgång till handlingar är oberoende av medium. Rätten till tillgång till handlingar förverkligas under de förutsättningar som anges i del III i det konstitutionella fördraget (se artikel III-399). Enligt artikel I-50.3 andra stycket skall de allmänna principer och de gränser som av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen skall reglera rätten till tillgång till sådana handlingar meddelas i europeiska lagar.

Artikel I-50.4 motsvarar i fråga om sakinnehåll artikel 255.3 i EG-fördraget. Varje institution, organ eller myndighet skall i sin arbetsordning meddela särskilda bestämmelser om tillgång till sina handlingar i enlighet med de europeiska lagar som avses i punkt 3.

Artikel I-51 (Skydd av personuppgifter) innehåller en bestämmelse om skydd av personuppgifter och motsvarar i sak artikel 286 i EG-fördraget.

Artikel I-51.1 är ny och innehåller en bestämmelse, enligt vilken var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Artikeln upprepar bestämmelsen i artikel II-68.1

Artikel I-51.2 innehåller en bestämmelse om rättslig grund. Bestämmelser om skydd för enskilda personer i fråga om behandling av personuppgifter hos unionens institutioner, organ och myndigheter skall meddelas i europeiska lagar och ramlagar. Den rättsliga grunden gäller även behandling av personuppgifter i medlemsstaterna, när dessa utövar verksamhet som omfattas av unionsrättens tillämpningsområde. Bestämmelser om den fria rörligheten för sådana personuppgifter som avses i artikeln skall också meddelas i europeiska lagar eller ramlagar.

Det s.k. dataskyddsdirektivet (95/46/EG) som utfärdades om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter i gällande gemenskapslagstiftning reglerar behandlingen av personuppgifter i medlemsstaterna. Dataskyddsdirektivet har utfärdats med stöd av artikel 95 (f.d. 100 a) i EG-fördraget. Motsvarande reglering för gemenskapernas institutioner och organ baserar sig på dataskyddsförordningen som utfärdats med stöd av artikel 286 i EG-fördraget (45/2001). Inom unionens tredje pelare är den nuvarande regleringen av dataskyddet

splittrad. Bestämmelserna har inskrivits i flera olika instrument, t.ex. i instrument som gäller alleuropeiska datasystem. Artikel I-51.2 utgör sålunda nästa gång en täckande rättslig grund för reglering med avseende på personuppgifter i unionen.

Enligt artikel I-51.2 kontrollerar oberoende myndigheter att bestämmelserna följs. Artikeln upprepar till dessa delar bestämmelsen i artikel II-68.3.

I gällande gemenskapslagstiftning övervakar en sådan oberoende myndighet, Europeiska datatillsynsmannen, som avses i artikel 41 i dataskyddsförordningen att bestämmelserna i dataskyddsförordningen följs. När det gäller medlemsstaterna kontrollerar en sådan självständig nationell tillsynsmyndighet som avses i artikel 28 i dataskyddsdirektivet att dataskyddsbestämmelserna följs. En sådan oberoende myndighet som avses i artikel I-51.2 kommer att definieras i en rättsakt som utfärdas med stöd av artikeln.

Artikel I-52 (Kyrkors och konfessionslösa organisationers ställning) föreskrivs om kyrkors och konfessionslösa organisationers ställning. Artikeln är ny, men i punkt 1 och 2 upprepas i sin helhet den förklaring (nr 11) om kyrkors och konfessionslösa organisationers ställning som fogats till Amsterdamfördraget.

I artikel I-52.1 föreskrivs att unionen skall respektera och inte ingripa i den ställning som kyrkor och religiösa sammanslutningar och samfund har i medlemsstaterna enligt den nationella lagstiftningen.

I artikel I-52.2 föreskrivs att unionen även skall respektera den ställning som filosofiska och konfessionslösa organisationer har enligt den nationella lagstiftningen.

I artikel I-52.3 föreskrivs att unionen skall erkänna deras identitet och deras specifika bidrag och upprätthålla en öppen, tydlig och regelbunden dialog med dessa kyrkor och organisationer.

AVDELNING VII

UNIONENS FINANSER

Artikel I-53 (Budgetmässiga och finansiella principer) innehåller bestämmelser om de

viktigaste principerna för unionens budget och finanser.

Artikel I-53.1–I-53.3 motsvarar i sak artikel 268 och artikel 271.1 i EG-fördraget, men i den nya artikeln har på grund av att pellarindelningen slopats de särskilda bestämmelserna om att förvaltnings- och driftutgifter skall tas in i gemenskapsbudgeten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt samarbete i rättsliga och inre angelägenheter utelämnats såsom obehövlige.

Till artikel I-53.4 har gjorts ett helt nytt tillägg, enligt vilket det för verkställighet av de utgifter som tas upp i budgeten krävs att en rättsligt bindande unionsakt först antas som ger en rättslig grund för unionens åtgärd och för verkställighet av motsvarande utgift. Genom tillägget fastställs den tolkning som etablerats i EG-domstolens rättspraxis samt den praxis som förutsätts i ett institutionellt avtal mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen.

Artikel I-53.5 innehåller bestämmelsen om budgetdisciplinen i artikel 270 i EG-fördraget kompletterad med en ny bestämmelse om finansieringsramens bindande karaktär i förhållande till unionens akter och funktion som lagstiftare. Enligt punkt 5 får unionen för att budgetdisciplinen skall kunna upprätthållas inte anta akter som kan medföra betydande verkningar för budgeten, utan att avge en försäkran om att de utgifter som blir en följd av dessa akter kan finansieras inom ramen för unionens egna medel och med iakttagande av den fleråriga finansieringsramen.

I artikel I-53.6 föreskrivs om att budgeten skall genomföras i överensstämmelse med principen om en sund ekonomisk förvaltning. Enligt gällande artikel 274 i EG-fördraget skall kommissionen genomföra budgeten i överensstämmelse med principerna för en sund ekonomisk förvaltning och medlemsstaterna skall samarbeta med kommissionen för att säkerställa att anslagen används i överensstämmelse med principerna för en sund ekonomisk förvaltning. I den nya artikel I-53.6 föreskrivs allmänt om att budgeten skall genomföras i överensstämmelse med principen om en sund ekonomisk förvaltning utan att skyldigheten särskilt anvisas kommissionen och i punkten föreskrivs dessutom på

motsvarande sätt som i 274 i EG-fördraget om medlemsstaternas och kommissionens samarbete för att säkerställa att anslagen används i överensstämmelse med principerna för en sund ekonomisk förvaltning. Närmare bestämmelser om principen ingår i artikel III-407.

I artikel I-53.7 föreskrivs att unionen och medlemsstaterna, i enlighet med artikel III-415, skall bekämpa bedrägerier och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. Punkten motsvarar första meningen i artikel 280.1 i EG-fördraget.

Artikel I-54 (Unionens egna medel) innehåller bestämmelser om unionens egna medel.

Enligt artikel I-54.1 skall unionen se till att den har nödvändiga medel för att nå sina mål och genomföra sin politik. Punkten motsvarar gällande artikel 6.4 i EU-fördraget.

Enligt artikel I-54.2 skall unionens budget helt finansieras av egna medel, utan att det inverkar på andra inkomster. Bestämmelsen motsvarar artikel 269 första stycket i EG-fördraget.

I artikel I-54.3 föreskrivs om en lag om systemet för unionens egna medel. Bestämmelsen motsvarar i sak gällande artikel 269.2 i EG-fördraget, som handlar om systemet för unionens egna medel, men i den nya artikeln föreskrivs en europeisk lag utfärdad av rådet som juridisk form för lagen om systemet för unionens egna medel, och dessutom nämns i den nya artikeln att genom denna europeiska lag kan nya kategorier av egna medel inrättas eller en befintlig kategori upphävas. Enligt gällande artikel 269 i EG-fördraget skall rådet enligt samma lagstiftningsordning som för rådets beslut om systemet för egna medel enhälligt efter att ha hört Europaparlamentet anta en europeisk lag om systemet för egna medel som inte skall träda i kraft förrän den har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. En rättsakt som gäller systemet för egna medel skall således fortfarande i enlighet med bestämmelserna i gällande EG-fördrag ratificeras i medlemsstaterna.

Enligt artikel I-54.4 skall genomförandebestämmelser för systemet för unionens egna medel meddelas i en europeisk lag utfärdad

av rådet med kvalificerad majoritet efter godkännande av parlamentet.

Artikel I-55 (Den fleråriga finansieringsramen) är helt ny och innehåller bestämmelser om den fleråriga finansieringsramen.

Enligt artikel I-55.1 skall den fleråriga finansieringsramen syfta till att säkerställa en regelbunden utveckling av unionens utgifter inom gränserna för dess egna medel. Ramen skall fastställas för en period på minst fem år. I ramen fastställs beloppen för de årliga takten för åtagandebemyndiganden för varje utgiftskategori i enlighet med artikel III-402.

Enligt artikel I-55.2 skall den fleråriga finansieringsramen fastställas i en europeisk lag som vid ett särskilt lagstiftningsförfarande antas av rådet med enhällighet efter godkännande av Europaparlamentet, som skall besluta med en majoritet av sina ledamöter.

Enligt artikel I-55.3 skall unionens årliga budget respektera den fleråriga finansieringsramen.

Enligt artikel I-55.4 får Europeiska rådet med enhällighet anta ett europeiskt beslut om bemyndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet när det antar den europeiska lag som avses i punkt 2.

Artikel I-56 (Unionens budget) är en ny artikel som gäller den juridiska formen för unionens budget. Enligt artikeln skall unionens årliga budget fastställas i en europeisk lag i enlighet med artikel III-404. Den juridiska formen för unionens budget ändras från det särskilda beslutet enligt artikel 272 i EG-fördraget till en europeisk lag.

AVDELNING VIII

UNIONEN OCH DESS NÄRMASTE OMVÄRLD

Artikel I-57 (Unionen och dess närmaste omvärld) är ny och i den föreskrivs om unionen och dess närmaste omvärld.

Enligt artikel I-57.1 skall unionen utveckla särskilda förbindelser med närbelägna länder i syfte att skapa ett område med välstånd och god grannsamja som grundar sig på unionens värderingar och utmärks av nära och fredliga förbindelser som bygger på samarbete.

I artikel I-57.2 konstateras att unionen för att genomföra de mål som avses i punkt 1 får ingå särskilda avtal med de berörda länderna. Dessa avtal får innebära ömsesidiga rättigheter och skyldigheter samt möjligheten att genomföra åtgärder gemensamt. Genomförandet av dem skall omfattas av regelbundet samråd.

Denna artikel inverkar inte på unionens möjligheter att ingå sådana associationsavtal som avses i artikel III-324 med ett eller flera tredjeländer eller internationella organisationer.

AVDELNING IX

MEDLEMSKAP I UNIONEN

Artikel I-58 (Villkor för medlemskap och förfarande för anslutning till unionen) som innehåller bestämmelser om anslutning till unionen, motsvarar artikel 49 i EU-fördraget i fråga om sakinnehållet.

Artikel I-58.1 har dock ändrats så, att enligt den skall unionen vara öppen för alla europeiska stater som respekterar de värden som anges i artikel I-2 och som förbinder sig att gemensamt främja dem, medan det i artikel 49 i EU-fördraget konstateras att varje europeisk stat som respekterar de principer som anges i artikel 6.1 i EU-fördraget får ansöka om att bli medlem av unionen.

Till artikel I-58.2 har gjorts ett tillägg, enligt vilket både Europaparlamentet och de nationella parlamenten skall underrättas om medlemsansökan.

Artikel I-59 (Tillfälligt upphävande av vissa rättigheter som följer av medlemskap i unionen) som innehåller bestämmelser om upphävande av vissa rättigheter som följer av medlemskap i unionen motsvarar i huvuddrag artikel 7 i EU-fördraget.

I artikel I-59.1 har dock strukits gällande bestämmelse enligt vilken rådet får anmoda oberoende personer att inom rimlig tid lägga fram en rapport om situationen i en medlemsstat som åsidosätter sina medlemskyldigheter.

I artikel I-59.3 konstateras att rådet får besluta att upphäva en medlemsstats rösträtt. I

gällande artikel 7 i EU-fördraget föreskrivs om tillfälligt upphävande, medan ordet tillfälligt har strukits i artikel I-59.

I artikel I-59.5 första stycket har förfarandet ändrats så att när rådet fattar europeiska beslut som upphäver en medlemsstats rösträtt eller beslut om ändring eller återkallande av upphävande behövs minst 72 procent av rådets medlemmar, och den berörda medlemsstaten skall inte tas med i beräkningen, och den sammanlagda befolkningen skall utgöra minst 65 procent av befolkningen i de medlemsstater som deltar i beslutsfattandet.

Enligt artikel I-59.5 andra stycket skall kvalificerad majoritet sedan rösträtten upphävts definieras på samma sätt, även i sådana övriga fall, då rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet enligt det konstitutionella fördraget. Kvalificerad majoritet definieras dock på ett annat sätt, om rådet handlar på förslag av kommissionen eller utrikesministern. Då definieras kvalificerad majoritet så, att den skall utgöra minst 55 procent av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 procent av befolkningen i dessa stater. I det senare fallet skall en blockerande minoritet åtminstone omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 procent av den sammanlagda befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem. I annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

Artikel I-60 (Frivilligt utträde ur unionen) är helt ny och innehåller bestämmelser om utträde ur unionen.

Enligt artikel I-60.1 får varje medlemsstat i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser besluta att utträda ur unionen.

Enligt artikel I-60.2 skall den medlemsstat som beslutar att utträda anmäla sin avsikt till Europeiska rådet. Med anledning av anmälan skall unionen förhandla fram och i enlighet med Europeiska rådets riktlinjer ingå ett avtal med denna stat där villkoren för dess utträde fastställs. I ett sådant avtal beaktas i synnerhet statens framtida förbindelser med unionen. Detta avtal skall förhandlas i enlighet med de förfaranden som skall iakttas när unionens normala externa avtal ingås enligt artikel III-325.3. Det skall ingås på unionens vägnar av rådet som skall besluta med kvali-

ficerad majoritet efter Europaparlamentets godkännande.

Enligt artikel I-60.3 skall konstitutionen upphöra att vara tillämplig på den berörda medlemsstaten från och med den dag då avtalet om utträde träder i kraft eller, om det inte finns något sådant avtal, två år efter medlemsstatens anmälan om utträde. Europeiska rådet kan i samförstånd med den berörda medlemsstaten med enhällighet besluta att förlänga denna tidsfrist.

Enligt artikel I-60.4 får den medlem i Europeiska rådet och rådet som företräder den medlemsstat som utträder inte delta i vare sig de överläggningar eller de europeiska beslut i Europeiska rådet eller rådet som rör den medlemsstaten. Enligt punkt 4 andra stycket behövs för kvalificerad majoritet minst 72 procent av de av rådets medlemmar som samtidigt företräder de deltagande medlemsstaterna och minst 65 procent av befolkningen i dessa stater.

Om den stat som utträtt ur unionen begär att på nytt få ansluta sig skall dess begäran enligt artikel I-60.5 omfattas av samma förfarande som vid normal ansökan om medlemskap.

DEL II

EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA

Ingressen

Stadgan om de grundläggande rättigheterna har en egen ingress. Där anges i kortfattad och högtidlig form unionens värden och mål. Ingressen betonar dessutom stadgans syfte, dvs. att stärka skyddet av de grundläggande rättigheterna genom att göra dem mer synliga. Dessutom anger ingressen de källor som rättigheterna i stadgan bygger på (medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner, internationella förpliktelser, Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och Europarådets sociala stadgor). Ingressen hänvisar också till Europadomstolens rätts-

praxis. Någon sådan hänvisning förekommer däremot inte i någon av stadgans bestämmelser.

AVDELNING I

VÄRDIGHET

Enligt *artikel II-61* (människans värdighet) är människans värdighet okränkbar, och den skall respekteras och skyddas.

I förklaringarna till stadgan betonas det att människans värdighet inte bara är en grundläggande rättighet i sig utan utgör själva grunden för de grundläggande rättigheterna. I detta avseende hänvisar förklaringarna också till ingressen för den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. EG-domstolen bekräftade i sin dom i mål C-377/98, Nederländerna mot Europaparlamentet och rådet (REG 2001, s. I-7079, skäl 70–77) att en grundläggande rätt till människans värdighet ingår i EU-rätten. Enligt förklaringarna leder detta bl.a. till att ingen av rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna får användas för att kränka andra personers värdighet och att människans värdighet är en central aspekt av rättigheterna enligt stadgan. Detta innebär att den inte får kränkas ens i fall av begränsning av en rättighet.

I Finlands grundlag nämns människovärdets okränkbarhet i 7 § 2 mom.

Artikel II-62 (rätt till liv) innehåller bestämmelser om rätten till liv och om förbud mot dödsstraff.

Enligt punkt 1 har var och en rätt till liv. Denna bestämmelse grundar sig på första meningen i artikel 2.1 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

Punkt 2 i artikeln, som förbjuder dödsstraff, bygger på artikel 1 i det sjätte tilläggsprotokollet till människorättskonventionen.

Enligt förklaringarna till stadgan har rättigheterna enligt artikel II-62 i enlighet med artikel II-112.3 i det konstitutionella fördraget samma innebörd och räckvidd som de nämnda bestämmelserna i människorättskonventionen. Därmed har man ansett att de begränsningar som gäller rättigheterna enligt konventionen (konventionens artikel 2.2 och

sjätte tilläggsprotokollets artikel 2) också måste anses ingå i stadgan.

I vår nationella grundlag nämns rätten till liv i 7 § 1 mom. och förbudet mot dödsstraff i 7 § 2 mom.

Artikel II-63 (människans rätt till integritet) innehåller bestämmelser om rätten till fysisk och mental integritet och bestämmelser som preciserar vilka krav och förbud som måste respekteras inom medicin och biologi för att trygga denna rättighet. Det är meningen att artikeln i synnerhet skall beakta den utveckling inom medicinen och biologin som skett efter det att Europeiska människorättskonventionen upprättades.

Enligt punkt 1 har var och en rätt till fysisk och mental integritet. Det finns ingen bestämmelse i människorättskonventionen med exakt samma innehåll.

Punkt 2 innehåller en förteckning över krav och förbud som måste respekteras inom medicin och biologi i syfte att trygga denna rättighet. Förteckningen är inte uttömmande. Enligt punkt 2 a kräver medicinsk och biologisk forskning den berörda personens fria och informerade samtycke. Samtycket måste erhållas på de villkor som föreskrivs i lag. Punkt 2 b innehåller ett förbud mot rashygieniska metoder. I synnerhet förbjuds metoder som syftar till urval av människor. Punkt 2 c innebär ett förbud mot att låta människokroppen och dess delar i sig utgöra en källa till ekonomisk vinning, och punkt 2 d förbjuder reproduktiv kloning av människor.

I förklaringarna till stadgan hänvisas det i fråga om principerna i artikel II-63 till Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna och biomedicin och dess tilläggsprotokoll. Enligt förklaringarna syftar stadgan inte till att skapa undantag från dessa bestämmelser, och därmed förbjuder man i artikel II-63.2 d endast reproduktiv kloning. Övriga former av kloning varken tillåts eller förbjuds. Stadgan förhindrar således inte på något sätt lagstiftaren från att förbjuda andra former av kloning.

Hänvisningen i punkt 2 b till rashygieniska metoder, särskilt sådana som syftar till urval av människor, avser enligt förklaringarna den eventualiteten att det skulle organiseras och genomföras urvalsprogram med exempelvis kampanjer för sterilisering, påtvingade ha-

vandeskap och obligatoriska etniska äkten-skap. Alla dessa gärningar betraktas som internationella brott enligt Internationella brottmålsdomstolens Romstadga av den 17 juli 1998 (se Romstadgans artikel 7.1 g).

I förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna hänvisar man i fråga om punkt 2 a till EG-domstolens dom i mål C-377/98, Nederländerna mot Europaparlamentet och rådet (REG 2001, s. I-7079, skäl 70 och 78–80), där domstolen bekräftar att en grundläggande rätt till mänsklig värdighet ingår i EU-rätten, vilket i medicinska och biologiska sammanhang omfattar givarens och mottagarens fria och informerade samtycke.

I 7 § 1 och 3 mom. i Finlands grundlag finns bestämmelser om rätten till personlig integritet. Enligt förarbetena till revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna skyddar rätten till personlig integritet t.ex. också mot med tvång utförda medicinska eller motsvarande åtgärder (RP 309/1993 rd, s. 50/II).

Finland har undertecknat Europarådets konvention om mänskliga rättigheter och biomedicin och det tillhörande tilläggsprotokollet om förbud mot kloning av människor. Vår nationella ratificering av konventionen hänger ihop med hur lagstiftningen om assisterad befruktning framskrider.

Den rättighet som avses i *artikel II-64* (förbud mot tortyr och omänsklig och förnedrande bestraffning och behandling) motsvarar den rättighet som garanteras i artikel 3 i Europeiska människorättskonventionen, och artiklarna har samma ordalydelse. I enlighet med artikel II-112.3 i det konstitutionella fördraget har rättigheten samma innebörd och räckvidd som artikel 3 i konventionen.

Förbudet mot tortyr finns i 7 § 2 mom. i vår grundlag. I samma moment finns ett förbud mot att utsätta någon för någon annan behandling som kränker människovärdet, och syftet med den formuleringen är att täcka in alla grymma, omänskliga och förnedrande straff eller andra former av behandling (RP 309/1993 rd, s. 51/II).

Slaveri- och tvångsarbetsförbudet i *artikel II-65* (förbud mot slaveri och tvångsarbete) motsvarar den likalydande artikel 4.1 och 4.2 i Europeiska människorättskonventionen. Således har rättigheterna i enlighet med artikel

II-112.3 i det konstitutionella fördraget samma innebörd och räckvidd som de nämnda momenten i artikel 4 i konventionen.

Enligt artikel II-65.3 skall människohandel vara förbjuden. Denna bestämmelse följer enligt förklaringarna till stadgan direkt av människans värdighet, och den tar hänsyn till nyare rön om organiserad brottslighet, till exempel lukrativa nätverk för olaglig invandring och sexuellt utnyttjande. Förklaringarna hänvisar i fråga om definitionen av människohandel till Europolkonventionens bilaga om människohandel som syftar till sexuellt utnyttjande. Dessutom hänvisar förklaringarna till kapitel 6 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet, som har införlivats med unionens regelverk, särskilt dess artikel 27.1 om människosmuggling. Vidare innehåller förklaringarna en hänvisning till rådets rambeslut 2002/629/RIF av den 19 juli 2002 om bekämpande av människohandel (EGT L 203, 1.8.2002, s. 1). I artikel 1 i rambeslutet finns en detaljerad definition av de brott som avser människohandel för arbetskraftsexploatering eller sexuell exploatering och som medlemsstaterna måste straffbelägga i kraft av rambeslutet.

Finlands grundlag innehåller inga separata bestämmelser om förbud mot slaveri och tvångsarbete, men dessa förbud gäller i och för sig entydigt i Finland och följer obestriddigt av den allmänna bestämmelsen i grundlagens 7 § 1 mom. om personlig frihet, integritet och trygghet (RP 309/1993 rd, s. 50/I).

AVDELNING II

FRIHETER

Enligt *artikel II-66* (rätt till frihet och säkerhet) har var och en rätt till frihet och säkerhet. Dessa rättigheter motsvarar dem som garanteras i artikel 5 i Europeiska människorättskonventionen, och de har därmed i enlighet med artikel II-112.3 i det konstitutionella fördraget samma räckvidd och innebörd. Detta innebär att de eventuella lagliga begränsningarna av dessa rättigheter inte får överskrida de gränser som sätts genom artikel 5 i konventionen.

I förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna betonas att rättigheterna i artikel II-66 måste respekteras, i synnerhet när Europaparlamentet och rådet antar lagar och ramlagar på området straffrättsligt samarbete på grundval av artiklarna III-270, III-271 och III-273 i det konstitutionella fördraget, särskilt för att föreskriva gemensamma minimibestämmelser beträffande brottsrubricering och straffpåföljder samt vissa aspekter av processrätten.

Rätten till frihet och säkerhet ingår i 7 § 1 mom. i Finlands grundlag.

Artikel II-67 (respekt för privatlivet och familjelivet) innehåller en bestämmelse om vars och ens rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer. De rättigheter som garanteras i artikel II-67 motsvarar dem i artikel 8 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Med hänsyn till den tekniska utvecklingen har ordet ”kommunikationer” ersatt ”korrespondens”, som finns i konventionen. I enlighet med artikel II-112.3 i fördraget har denna rätt samma räckvidd och innebörd som motsvarande artikel i konventionen. Detta innebär att de lagliga begränsningarna av dessa rättigheter är desamma som de begränsningar som godtas i artikel 8 i konventionen.

I 10 § i vår grundlag finns en generalklausul om skydd för privatlivet (1 mom.) och bestämmelser om trygghet av heder och hemfrid (1 mom.) och hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden (2 mom.). Grundlagen innehåller till skillnad från stadgan och konventionen ingen särskild bestämmelse om skydd för familjelivet. Detta beror bland annat på att begreppet familj är problematiskt och svårt att definiera. Familjelivet omfattas dock också av skyddet för privatliv enligt 8 § i grundlagen (RP 309/1993 rd, s. 57/I).

Artikel II-68 (skydd av personuppgifter) innehåller bestämmelser om skydd och behandling av personuppgifter samt om den myndighet som skall kontrollera att reglerna efterlevs. Artikeln bygger på artikel 286 i EG-fördraget (artikel I-51 i det konstitutionella fördraget), Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av så-

dana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31), artikel 8 i Europeiska människorättskonventionen och Europarådets konvention av den 28 januari 1981 om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (FördrS 35 och 36/92). I förklaringarna till stadgan hänvisar man också till förordning (EG) nr 45/2001 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001, s. 1). Direktivet och förordningen innehåller villkor för och begränsningar av utövandet av rätten till skydd av personuppgifter. Enligt artikel II-112.2 i det konstitutionella fördraget skall de rättigheter som erkänns i stadgan och för vilka bestämmelser återfinns i andra delar i konstitutionen utövas på de villkor och inom de gränser som fastställs i dessa.

Inom den gällande gemenskapslagstiftningen övervakas efterlevnaden av förordningen avseende personuppgifter av den oberoende tillsynsmyndighet som avses i artikel 41 i samma förordning, dvs. Europeiska datatillsynsmannen. I fråga om medlemsstaterna övervakas efterlevnaden av bestämmelserna om integritetsskydd av den nationella myndighet som avses i artikel 28 i personuppgiftsdirektivet och som fullgör sina uppgifter fullständigt oberoende. De oberoende myndigheter som avses i artikel I-51.2 i det konstitutionella fördraget kommer att anges närmare i rättsakter som antas med stöd av den artikeln.

I 10 § 1 mom. i Finlands grundlag finns en särskild bestämmelse om integritetsskydd: närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Bestämmelsen hänvisar till behovet att genom lagstiftning trygga den enskildes rättssäkerhet och integritetsskydd när personuppgifter behandlas.

Artikel II-69 (rätt att ingå äktenskap och rätt att bilda familj) grundas på artikel 12 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Enligt förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna har formuleringen moderniserats i förhållande till artikel 12 i konventionen, så att den omfattar de fall där andra möjligheter till familjebildning än äktenskapet erkänns enligt nationell lagstiftning. I artikeln varken förbjuds eller

föreskrivs att partnerskap mellan personer av samma kön ges äktenskaplig status.

Finlands grundlag innehåller inte bestämmelser om rätten att ingå äktenskap eller rätten att bilda familj. Bestämmelser om ingående av äktenskap finns i äktenskapslagen (234/1929), medan bestämmelser om att registrera partnerskap finns i lagen om registrerat partnerskap (950/2001).

I *artikel II-70* (tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet) finns bestämmelser om vars och ens rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet samt om rätten till vapenvägran.

Den rättighet som garanteras i punkt 1 motsvarar den som garanteras i artikel 9 i Europeiska människorättskonventionen. Dessa artiklar har samma innebörd och räckvidd i enlighet med artikel II-112.3 i det konstitutionella fördraget. Eventuella begränsningar måste därför respektera artikel 9.2 i konventionen.

Rätten att vapenvägra enligt punkt 2 motsvarar enligt förklaringarna till stadgan de nationella konstitutionella traditionerna och de nationella lagstiftningarnas utveckling på denna punkt.

I vår nationella grundlag finns bestämmelser om religions- och samvetsfrihet i 11 §. Bestämmelser om rätten att vägra vapen av samvetsskäl finns inte på grundlagsnivå, utan i civiltjänstlagen (1723/1991).

Enligt *artikel II-71* (yttrandefrihet och informationsfrihet) har var och rätt till yttrandefrihet och vidare skall mediernas frihet och mångfald respekteras.

Punkt 1 motsvarar artikel 10 i Europeiska människorättskonventionen. I enlighet med artikel II-112.3 i det konstitutionella fördraget har yttrandefriheten samma innebörd och räckvidd som den rättighet som garanteras i konventionen. Eventuella begränsningar av rättigheten får följaktligen inte vara mer omfattande än de som anges i artikel 10.2 i konventionen. Stadgan innehåller inte den tredje meningen i artikel 10.1 i konventionen; den meningen har följande lydelse: ”Denna artikel hindrar inte en stat att kräva tillstånd för radio-, televisions- eller biografafföretag.”. Enligt förklaringarna till stadgan påverkar artikeln inte de inskränkningar som unionens konkurrensrätt kan innebära för medlemsstaternas möjlighet att införa sådana tillstånds-

krav som avses i artikel 10.1 tredje meningen i konventionen.

I artikel II-71.2 utvecklas följderna av punkt 1 när det gäller mediefrihet. Enligt förklaringarna till stadgan bygger punkten bland annat på EG-domstolens praxis i fråga om televisionsverksamhet, särskilt i mål C-288/89, Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda m.fl. (REG 1991, s. I-4007), och på det protokoll om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna som fogats till det konstitutionella fördraget samt på rådets direktiv 89/552/EG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (se särskilt skäl 17).

I Finlands grundlag finns bestämmelser om yttrandefrihet i 12 § 1 mom. En av de centrala avsikterna med grundlagens bestämmelse om yttrandefrihet är att garantera massmediernas fria utveckling och pluralism (se RP 309/1993 rd, s. 60/I).

I *artikel II-72* (mötes- och föreningsfrihet) finns bestämmelser om rätten att delta i sammankomster och föreningsfrihet och om vilken funktion de politiska partierna på unionsnivå fyller.

Bestämmelserna i artikel II-72.1 om mötes- och föreningsfrihet motsvarar bestämmelserna i artikel 11 i Europeiska människorättskonventionen. De har samma innebörd som motsvarande bestämmelser i konventionen, men enligt förklaringarna till stadgan har de större räckvidd, eftersom de kan tillämpas på alla nivåer, även europeisk nivå. I enlighet med artikel II-112.3 i det konstitutionella fördraget får begränsningarna av denna rättighet inte vara mer omfattande än de som kan betraktas som lagliga enligt artikel 11.2 i konventionen. Rättigheterna bygger också på artikel 11 i gemenskapsstadgan om arbetstagaras grundläggande sociala rättigheter.

Bestämmelsen i artikel II-72.2, enligt vilken de politiska partierna på unionsnivå skall bidra till att unionsmedborgarnas politiska vilja kommer till uttryck, återfinns också i artikel I-46.4 i det konstitutionella fördraget.

Bestämmelser om mötes- och föreningsfrihet finns i 13 § i grundlagen.

Enligt *artikel II-73* (frihet för konsten och vetenskapen) skall konsten och den veten-

skapliga forskningen vara fria och den akademiska friheten respekteras. Enligt förklaringarna till stadgan härleds denna rättighet i första hand ur tanke- och yttrandefriheten. Friheterna i fråga får således underkastas de begränsningar som tillåts i artikel 10.2 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

I Finlands grundlag tryggas vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet i 16 § 3 mom. Bestämmelser om universitetens självstyrelse finns i grundlagens 123 § 1 mom.

Artikel II-74 (rätt till utbildning) innehåller en bestämmelse om vars och ens rätt till utbildning och preciserande bestämmelser. Enligt förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna har inspiration till denna artikel hämtats såväl från medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner som från artikel 2 i första tilläggsprotokollet till människorättskonventionen.

Enligt artikel II-74.1 har var och rätt till utbildning och till tillträde till yrkesutbildning och fortbildning. Rätten till utbildning har alltså uttryckligen utsträckt till att omfatta tillgång till yrkesutbildning och fortbildning. I detta avseende hänvisar förklaringarna till stadgan till punkt 15 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter och artikel 10 i Europarådets sociala stadga.

Artikel II-74.2 preciserar att rättigheten också innefattar möjligheten att kostnadsfritt följa den obligatoriska undervisningen. Så som den är formulerad innebär denna princip enligt förklaringarna bara att varje barn i den obligatoriska undervisningen skall ha möjlighet att få tillträde till en institution som meddelar kostnadsfri undervisning. Det föreskrivs däremot inte att alla institutioner, t.ex. privata, som meddelar sådan undervisning eller yrkesutbildning och fortbildning skall vara kostnadsfria. Principen innebär inte heller ett förbud mot avgifter för vissa typer av undervisning, förutsatt att staten vidtar åtgärder för att bevilja ekonomisk ersättning. I den mån stadgan är tillämplig för unionen innebär detta att unionen i sin utbildningspolitik skall följa principen om kostnadsfrihet i den obligatoriska undervisningen, men detta skapar självfallet inga nya befogenheter.

Unionen respekterar i enlighet med artikel II-74.3 friheten att inrätta undervisningsanstalter med iakttagande av de demokratiska principerna och föräldrars rätt att tillförsäkra sina barn sådan undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa, filosofiska och pedagogiska övertygelse. I fråga om detta anges att utövandet av rätten att inrätta undervisningsanstalter och föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn undervisning i överensstämmelse med föräldrarnas övertygelse regleras på nationell nivå. I förklaringarna till stadgan påpekas att friheten att inrätta undervisningsanstalter, offentliga eller privata, garanteras som en av aspekterna på friheten att inrätta och driva verksamhet, men begränsas av respekten för de demokratiska principerna och skall utövas i enlighet med nationell lagstiftning.

I vår grundlag finns bestämmelser om de kulturella rättigheterna i 16 §. Där garanteras avgiftsfri grundläggande utbildning (1 mom.), lika möjligheter att få annan utbildning (2 mom.) och vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet (3 mom.). Enligt grundlagens 123 § 2 mom. utfärdas bestämmelser om grunderna för annan undervisning som staten och kommunerna ordnar samt om rätten att ordna motsvarande undervisning i privata läroanstalter genom lag. Bestämmelsen kräver inte lagstiftning om inrättande av privata läroanstalter, utan om rätten att ordna undervisning. Bestämmelsen visar att det av nödvändighet finns en rätt att inrätta privata läroanstalter. Bestämmelser om kommunernas skyldighet att ordna grundläggande utbildning finns i 4 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och bestämmelser om förutsättningarna för att registrerade sammanslutningar eller stiftelser skall få ordna undervisning så att de får statsandelar finns i 7 § i samma lag. I gymnasielagens (629/1998) 2 kap. (3-5 §), i lagen om yrkesutbildnings (630/1998) 2 kap. (8-10 §) och i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildnings (631/1998) 2 kap. (4-6 §) finns bestämmelser om förutsättningarna för att ordna utbildning så att statsandelar beviljas.

Artikel II-75 (fritt yrkesval och rätt att arbeta) innehåller bestämmelser om vars och ens rätt att arbeta och utöva ett yrke, unionsmedborgarnas rätt att söka arbete, arbeta, etablera

sig och tillhandahålla tjänster i varje medlemsstat och tredjelandsmedborgarnas rätt till samma arbetsvillkor som unionsmedborgarna.

Enligt punkt 1 har var och rätt att arbeta och utöva ett fritt valt eller accepterat yrke. Till grund för denna punkt ligger artikel 1.2 i Europeiska sociala stadgan och gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter. Artikelns uttryck "arbetsvillkor" bör enligt förklaringarna till stadgan tolkas i enlighet med artikel III-213 i det konstitutionella fördraget. Rätten till fritt yrkesval, som slås fast i punkt 1, erkänns i domstolens rättspraxis (se bl.a. mål 4/73, Nold, REG 1974, s. 491, skäl 12–14; mål 44/79, Hauer, REG 1979, s. 3727; mål 234/85, Keller, REG 1986, s. 2897, skäl 8).

I punkt 2 i artikel II-75 återges de tre friheter som garanteras i artiklarna I-4 och III-133, III-137 och III-144 i det konstitutionella fördraget, nämligen fri rörlighet för arbetstagare, etableringsfrihet samt frihet att tillhandahålla tjänster. Eftersom andra delar av fördraget innehåller bestämmelser om den rättighet som punkt 2 garanterar utövas den i enlighet med artikel II-112.2 på de villkor och inom de gränser som fastställs i dessa delar.

Enligt artikel II-75.3 har de medborgare i tredjeland som har tillstånd att arbeta på medlemsstaternas territorium rätt till samma arbetsvillkor som unionsmedborgarna. Punkt 3 grundas på artikel 137.3 fjärde strecksatsen i EG-fördraget (artikel III-210.1 g i det nya fördraget) och artikel 19.4 i Europeiska sociala stadgan. Eftersom bestämmelser om den rättighet som erkänns i punkt 3 återfinns i del III i det konstitutionella fördraget skall rättigheten i enlighet med II-112.2 utövas på de villkor och inom de gränser som fastställs i den delen. I förklaringarna till stadgan påpekas i fråga om punkt 3 dessutom att frågan om anställning av sjömän som är tredjelandsmedborgare i besättningarna på fartyg som för en unionsmedlemsstats flagg regleras i unionsrätten och nationell lagstiftning och praxis.

Bestämmelser om rätten att välja yrke och rätten till arbete finns i 18 § 1 mom. i vår grundlag. Enligt det momentet har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin för-

sörjning genom arbete eller yrke som han eller hon valt fritt.

Enligt *artikel II-76* (näringsfrihet) skall näringsfriheten erkännas i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis. Denna artikel grundas närmast på EG-domstolens rättspraxis, där friheten att utöva en ekonomisk eller kommersiell verksamhet erkänns (se exempelvis mål 4/73, Nold, REG 1974, s. 491, skäl 14, och mål 230/78, SPA Eridania m.fl., REG 1979, s. 2749, skäl 20 och 31), liksom avtalsfriheten (se bl.a. mål 151/78, "Sukkerfabriken Nykøbing", REG 1979, s. 1, skäl 19, och C-240/97, Spanien mot kommissionen, REG [1999], s. I-6571, skäl 99). Dessutom grundar den sig på artikel I-3.2 i det konstitutionella fördraget, där fri konkurrens erkänns. Näringsfriheten omfattas av de allmänna begränsningsvillkoren enligt artikel II-112.1 i det konstitutionella fördraget.

I Finlands grundlag regleras näringsfriheten i 18 § 1 mom., enligt vilket var och en i enlighet med lag har rätt att skaffa sig sin försörjning genom näring som han eller hon valt fritt. Artikelns nämner nationell lagstiftning och praxis, och därmed avses i Finland närmast lagen angående rättighet att idka näring (122/1919), som innehåller bestämmelser i fråga om alla näringar. Dessutom innehåller vår nationella lagstiftning många specialbestämmelser om näringar som kräver tillstånd, registrering eller anmälan.

I *artikel II-77* (rätt till egendom) finns bestämmelser om egendomsskydd och immateriell egendom.

Enligt punkt 1 i denna artikel har var och en rätt att besitta lagligen förvärvad egendom, att utnyttja den, att förfoga över den och att testamentera bort den. Utgångspunkten är att ingen får berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag. Den som berövats sin egendom skall få rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Nyttjandet av egendom får regleras om det är nödvändigt för allmänna samhällsintressen, men då endast genom lag.

Punkt 1 i artikeln motsvarar artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Jämfört med artikeln i tilläggsprotokollet har

ordalydelsen moderniserats, men enligt förklaringarna till stadgan motsvarar rättigheten på det sätt som avses i artikel II-112.3 i det konstitutionella fördraget den rättighet som konventionen tryggar. Den har därmed samma innebörd och räckvidd som rättigheten enligt konventionen, och de begränsningar som anges i konventionen får inte överskridas. Förklaringarna noterar också att rätten till egendom är en grundläggande rättighet som är gemensam för alla de nationella författningarna. Egendomsskyddet har också upprepade gånger bekräftats i EG-domstolens rättspraxis (se t.ex. mål 44/79, Liselotte Hauer mot Land Rheinland-Pfalz, REG 1979, s. 3727).

Immaterialrättsskyddet, som utgör en del av rätten till egendom, nämns enligt förklaringarna uttryckligen i punkt 2 på grund av sin ökade betydelse och gemenskapens sekundärrätt. Immaterialrätten omfattar enligt förklaringarna dels litterära och konstnärliga rättigheter, dels bland annat patent- och varumärkesrätt samt närstående rättigheter. Garantierna i punkt 1 skall på lämpligt sätt tillämpas på immateriell egendom.

Enligt generalklausulen i 15 § 1 mom. i vår nationella grundlag är vars och ens egendom tryggad. I 15 § 2 mom. finns en expropriationsklausul, enligt vilken bestämmelser om expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning utfärdas genom lag. Principen om full ersättning enligt den klausulen avviker något från artikel II-77.1 i det konstitutionella fördraget, enligt vilken rättmätig ersättning i rätt tid skall ges för förlust av egendom. Å andra sidan måste det beaktas att det konstitutionella fördraget enligt sin artikel III-425 inte ingriper i medlemsstaternas egendomsordning (artikel 295 i EG-fördraget).

I *artikel II-78* (rätt till asyl) garanteras rätten till asyl med iakttagande av reglerna i Genèvekonventionen om flyktingars rättsliga ställning och dess protokoll. Artikel 1 har grundats på artikel 63 i EG-fördraget (artikel III-266 i det konstitutionella fördraget), enligt vilken unionen är skyldig att respektera Genèvekonventionen. Förklaringarna till stadgan hänvisar i detta avseende till specialarrangemangen i fråga om Storbritannien, Irland och Danmark och slår fast att artikeln

överensstämmer med det protokoll om asyl som fogats till konstitutionen (protokoll 22 om asyl för medborgare i medlemsstaterna).

Artikel II-79 (skydd vid avlägsnande, utvisning och utlämning) förbjuder kollektiva utvisningar, och dessutom innefattar artikeln ett förbud mot att avlägsna, utvisa eller utlämna någon till en stat där han eller hon löper en allvarlig risk att utsättas för dödsstraff, tortyr eller andra former av omänsklig eller förnedrande bestraffning eller behandling (*non-refoulement*-principen).

Punkt 1 om kollektiva utvisningar har samma innebörd och räckvidd som artikel 4 i tilläggsprotokoll nr 4 till Europeiska människorättskonventionen. Enligt förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna är syftet att garantera att alla beslut föregås av en specifik utredning och att man inte genom en enda åtgärd får besluta att utvisa samtliga personer med medborgarskap i en bestämd stat. Förklaringarna hänvisar också till artikel 13 i FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

Enligt punkt 2 får ingen avlägsnas, utvisas eller utlämnas till en stat där han eller hon löper en allvarlig risk att utsättas för dödsstraff, tortyr eller andra former av omänsklig eller förnedrande bestraffning eller behandling. Formuleringen införlivar rättspraxis från Europadomstolen i fråga om artikel 3 (förbud mot tortyr) i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (se t.ex. Ahmed mot Österrike, dom av den 17 december 1996 och Soering, dom av den 7 juli 1989).

I vår nationella grundlag finns bestämmelser om finska medborgares och utlänningars rätt att röra sig fritt inom landet i 9 §. Enligt 9 § 3 mom. får finska medborgare inte hindras att resa in i landet, landsförvisas eller mot sin vilja utlämnas eller föras till ett annat land. Grundlagens förbud mot att utlämna eller föra medborgare till ett annat land är absolut. En översyn av momentet är aktuell, och det är meningen att det absoluta förbudet skall frångås. Riksdagen godkände den 14 oktober 2005 att ett lagförslag om ändring av 9 § 3 mom. i grundlagen lämnas vilande till den första lagtima riksdagen efter nästkommande riksdagsval. Enligt lagförslaget skall följande bestämmelse fogas till momentet: "Genom lag kan dock föreskrivas att finska

medborgare får utlämnas eller föras till ett land där deras mänskliga rättigheter och rättssäkerhet kan garanteras, när åtgärden vidtas med anledning av brott eller när syftet med den är rättegång eller verkställighet av ett beslut som gäller vårdnad om eller vård av barn." Den aktuella grundlagsändringen ligger i linje med det nya fördraget. Bestämmelser om utlämnande av utlänningar finns i grundlagens 9 § 4 mom., enligt vilket en utlänning inte får utvisas, utlämnas eller åter-sändas, om han eller hon till följd härav riskerar dödsstraff, tortyr eller någon annan behandling som kränker människovärdet.

AVDELNING III

JÄMLIKHET

Enligt *artikel II-80* (likhet inför lagen) är alla människor lika inför lagen. Den jämlikhetsklausulen motsvarar enligt förklaringarna till stadgan en allmän princip som återfinns i alla europeiska konstitutioner och som av EG-domstolen fastställts vara en grundläggande princip i gemenskapsrätten (mål 283/83, Racke, REG 1984, s. 3791; mål C-15/95, EARL, REG 1997, I-1961; mål C-292/97, Karlsson, REG 2000, s. 2737).

Motsvarande allmänna jämlikhetsklausul finns i 6 § 1 mom. i vår grundlag.

Artikel II-81 (icke-diskriminering) innehåller ett allmänt diskrimineringsförbud och ett särskilt förbud mot diskriminering på grund av nationalitet.

Artikel II-81.1 förbjuder all slags diskriminering. Det som nämns uttryckligen i punkten är diskriminering på grund av kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Förteckningen över förbjudna diskrimineringsgrunder är inte uttömmande. Enligt förklaringarna till stadgan har inspiration till punkt 1 hämtats från artikel 13 i EG-fördraget (artikel III-124 i det konstitutionella fördraget) och artikel 14 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna samt, när det gäller det genetiska arvet, arti-

kel 11 i konventionen om mänskliga rättigheter och biomedicin. Förteckningen i artikel II-81 är emellertid något mer omfattande än i artikel 14 i människorättskonventionen och artikel 13 i EG-fördraget (artikel III-124 i det konstitutionella fördraget). Enligt förklaringarna skall artikel II-81 tillämpas i enlighet med artikel 14 i konventionen i den mån fördragsartikeln överensstämmer med konventionsartikeln. Man måste ändå komma ihåg att artikel 14 i konventionen – till skillnad från exempelvis artikel 26 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter – inte är en självständig bestämmelse, utan den garanterar vars och ens rätt att utnyttja rättigheterna enligt konventionen utan diskriminering. Därmed uppställs vissa begränsningar när det gäller att jämställa artikel II-81 i fördraget och artikel 14 i konventionen med varandra på det sätt som avses i det konstitutionella fördragets artikel II-112.3.

Enligt förklaringarna till stadgan föreligger det ingen motsättning eller oförenlighet mellan artikel II-81.1 och artikel III-124, vilken har en annan räckvidd och ett annat syfte; den ger unionen befogenhet att anta rättsakter, inbegripet harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar, i syfte att bekämpa vissa former av diskriminering, som utförligt räknas upp i den artikeln. Sådan lagstiftning får omfatta all verksamhet av medlemsstaternas myndigheter (samt förbindelserna mellan enskilda individer) på alla områden inom gränserna för unionens befogenheter. Bestämmelsen i artikel II-81.1 däremot skapar inte någon befogenhet att anta antidiskrimineringslagar på dessa områden av medlemsstaternas eller enskildas verksamhet. Enligt förklaringarna tar den i stället endast upp diskriminering från unionens egna institutioner och organ vid utövandet av befogenheter som de tilldelats i enlighet med andra artiklar i det konstitutionella fördragets del I och III samt diskriminering från medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Därför ändrar punkt 1 inte vidden av de befogenheter som beviljas enligt artikel III-124 i det konstitutionella fördraget och inte heller tolkningen av den artikeln.

Punkt 2 motsvarar enligt förklaringarna till stadgan artikel I-4.2 i fördraget, och den bör tillämpas i enlighet med den.

Motsvarande allmänna diskrimineringsförbud finns i 6 § 2 mom. i grundlagen, och dess förteckning över förbjudna diskrimineringsgrunder är inte heller uttömmande, dvs. på samma sätt som förteckningen i artikel II-81 inte är det.

Enligt *artikel II-82* (kulturell, religiös och språklig mångfald) skall unionen respektera den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden. Enligt förklaringarna till stadgan grundar sig artikeln på artikel 6 i EU-fördraget och artikel 151.1 och 151.4 i EG-fördraget (artikel III-280.1 och III-280.4 i det konstitutionella fördraget). Respekt för kulturell och språklig mångfald slås nu fast även i artikel I-3.3 i det konstitutionella fördraget. Artikeln bygger enligt förklaringarna även på förklaring nr 11 i slutakten till Amsterdamfördraget om kyrkans och konfessionslösa organisationers ställning, vilken nu återges i artikel I-52 i det nya fördraget.

Respekt för den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden framgår av flera olika bestämmelser i vår nationella grundlag (exempelvis 17 § om rätten till eget språk och egen kultur och 11 § om religions- och samsvetsfrihet).

Artikel II-83 (jämställdhet mellan kvinnor och män) innehåller en generell jämställdhetsbestämmelse och en särskild bestämmelse enligt vilken principen om jämställdhet inte utgör ett hinder för s.k. positiv särbehandling.

Enligt det första stycket i artikeln skall jämställdhet mellan kvinnor och män säkerställas på alla områden, inbegripet i fråga om anställning, arbete och lön. Bestämmelsen grundar sig på artiklarna 2 och 3.2 i EG-fördraget (i det konstitutionella fördraget ingår motsvarande bestämmelser i artiklarna I-3.3 och III-116), enligt vilka det hör till unionens mål att främja jämställdhet mellan kvinnor och män, samt på artikel 141.1 i EG-fördraget (artikel III-214.1 i det konstitutionella fördraget). Det grundar sig även på artikel 141.3 i EG-fördraget (artikel III-214.3 i det nya fördraget), och artikel 2.4 i rådets direktiv 76/207/EEG om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befördran samt arbetsvillkor (EGT L 39, 14.2.1976, s. 40). Enligt för-

klaringarna till stadgan bygger bestämmelsen också på artikel 20 i Europeiska sociala stadgan i dess reviderade lydelse av den 3 maj 1996 samt på punkt 16 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

I artikelns andra stycke återges med en kortare formulering artikel III-214.4 i det konstitutionella fördraget om att principen om lika-behandling inte hindrar att man behåller eller beslutar om åtgärder som rör särskilda förmåner för att göra det lättare för det underrepresenterade könet att bedriva en yrkesverksamhet eller för att förebygga eller kompensera nackdelar i yrkeskarriären. I enlighet med artikel II-112.2 i det konstitutionella fördraget ändrar detta stycke inte artikel III-214.4 i samma fördrag.

I 6 § i grundlagen, som gäller jämlikhet, finns en särskild bestämmelse om jämställdhet mellan könen (4 mom.). Enligt den främjas jämställdhet mellan könen i samhällelig verksamhet och i arbetslivet enligt vad som närmare bestäms genom lag, särskilt vad gäller lönesättning och andra anställningsvillkor. Bestämmelserna i grundlagens 6 § utgör inget hinder för nödvändig positiv särbehandling för att trygga faktisk jämställdhet (RP 309/1993 rd, s. 48).

Artikel II-84 (barnets rättigheter) finns bestämmelser om barnets rätt till skydd och omvårdnad samt till att uttrycka sin åsikt, om beaktande av barnets bästa och om barnets rätt till ett personligt förhållande till sina föräldrar. Artikeln bygger på FN-konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen) (FördrS 59 och 60/91).

Enligt punkt 1 i artikeln har barn rätt till det skydd och den omvårdnad som behövs för deras välfärd, och de skall fritt kunna uttrycka sina åsikter. Dessa åsikter skall beaktas i frågor som rör barnen i förhållande till deras ålder och mognad. Bestämmelsen bygger på artiklarna 3.2 och 12 i barnkonventionen.

I punkt 2 betonas det att barnets bästa skall komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner. Denna bestämmelse bygger på artikel 3.1 i barnkonventionen.

I punkt 3 sägs att varje barn har rätt att regelbundet upprätthålla ett personligt förhål-

lande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa. Detta bygger på artikel 9 i barnkonventionen. I förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna lyfter man särskilt fram umgängesrättens gränsöverskridande implikationer. Enligt förklaringarna beaktar punkt 3 att den unionslagstiftning, som utgör en del av inrättandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i civilrättsliga frågor med gränsöverskridande implikationer och för vilka artikel III-269 i det konstitutionella fördraget ger befogenhet, bl.a. får innefatta umgängesrätt så att barn regelbundet kan upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna.

I grundlagens jämlikhetsbestämmelse, dvs. i 6 §, finns en särskild bestämmelse om barnets rättigheter (3 mom.). Enligt det momentet skall barn bemötas som jämlika individer och de skall ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Dessutom skall det allmänna enligt 19 § 3 mom. i grundlagen stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

I *artikel II-85* (äldres rättigheter) erkänns de äldres rätt till ett värdigt och oberoende liv samt till att delta i det sociala och kulturella livet. Artikel 23 i den reviderade versionen av Europeiska sociala stadgan och punkterna 24 och 25 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter. I förklaringarna till stadgan påpekas det att deltagande i det sociala och kulturella livet givetvis inbegriper deltagande i det politiska livet.

I vår nationella grundlag finns ingen särskild bestämmelse om äldres rättigheter. Grundlagens diskrimineringsförbud (6 § 2 mom.) inbegriper dock också ett förbud mot att utan godtagbart skäl särbehandla någon på grund av ålder.

I *artikel II-86* (integrering av personer med funktionshinder) erkänns handikappades rätt att få del av åtgärder som syftar till att säkerställa deras oberoende, sociala och yrkesmässiga integrering och deltagande i samhällslivet. Artikel 15 i Europeiska sociala stadgan och går även tillbaka på

punkt 26 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

I vår nationella grundlag finns ingen särskild bestämmelse om rättigheter för personer med funktionshinder. Grundlagens diskrimineringsförbud (6 § 2 mom.) inkluderar emellertid också ett förbud mot att utan godtagbart skäl särbehandla någon på grund av handikapp.

AVDELNING IV

SOLIDARITET

Enligt *artikel II-87* (arbetstagares rätt till information och samråd inom företaget) skall arbetstagarna och deras representanter på lämpliga nivåer garanteras rätt till information och samråd vid lämplig tidpunkt inom företaget. Denna rättighet skall tillämpas på de villkor som föreskrivs i unionsrätten och i nationell lagstiftning. Artikel 21 i Europeiska sociala stadgan och punkterna 17 och 18 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter. Hänvisningen till lämpliga nivåer avser de nivåer som föreskrivs i unionsrätten eller i nationell rätt och praxis, vilket kan inbegripa europeisk nivå när detta föreskrivs i unionslagstiftningen. Förklaringarna hänvisar särskilt till vissa EU-rättsakter i frågan, däribland direktiven 94/45/EG (europeiska företagsråd), 98/59/EG (kollektiva uppsägningar), 2001/23/EG (överlåtelse av företag) och 2002/14/EG (allmän ram för information till och samråd med arbetstagare i Europeiska gemenskapen). Dessutom hänvisar förklaringarna till artiklarna III-211 (artikel 138 i EG-fördraget) och III-212 (artikel 139 i EG-fördraget), i det konstitutionella fördraget med bestämmelser om samråd med och dialog mellan arbetsmarknadens parter och ingående av avtal på unionsnivå.

I Finlands grundlag finns inga bestämmelser om arbetstagarnas rätt till information och samråd inom företaget. Däremot finns bestämmelser i lagen om samarbete inom företag (725/1978), personalfondslagen (814/1989), lagen om personalrepresentation i företagens förvaltning (725/1990) och lagen

om arbetstagarinflytande i europabolag (758/2004). Dessutom innehåller arbetsavtalslagen (2 kap. 4 §) en bestämmelse om rätten att få information om anställningsvillkoren.

Artikel II-88 (förhandlingsrätt och rätt till kollektiva åtgärder) innefattar bestämmelser om arbetstagarnas och arbetsgivarnas, och deras respektive organisationers, rätt att förhandla och ingå kollektivavtal och att i händelse av intressekonflikter tillgripa kollektiva åtgärder (stridsåtgärder), inbegripet strejk, för att försvara sina intressen. Dessa rättigheter utövas i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis på lämpliga nivåer.

Denna artikel bygger på artikel 6 i Europeiska sociala stadgan samt på punkterna 12–14 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter. Rätten till kollektiva åtgärder har erkänts av Europadomstolen som en del av fackföreningsrätten enligt artikel 11 i människorättskonventionen. Hänvisningen till lämpliga nivåer avser de nivåer som föreskrivs i unionsrätten eller i nationell rätt och praxis, vilket kan inkludera europeisk nivå när detta föreskrivs i unionslagstiftningen. Enligt förklaringarna till stadgan faller formerna och gränserna för kollektiva åtgärder, inbegripet strejk, under nationell lagstiftning och praxis, även frågan om huruvida de kan genomföras parallellt i flera medlemsstater. I enlighet med artikel III-210.6 i det konstitutionella fördraget (artikel 137.5 i EG-fördraget) skall de rättsliga grunderna i den artikeln inte tillämpas på föreningsrätt, strejkrätt och rätt till lockout. Bestämmelser om avtal på unionsnivå mellan arbetsmarknadens parter finns i artiklarna III-211 och III-212 i det konstitutionella fördraget (artiklarna 138 och 139 i EG-fördraget).

I 13 § 2 mom. i vår nationella grundlag garanteras den fackliga föreningsfriheten och friheten att organisera sig för att bevaka andra intressen. Det är fråga om en specialbestämmelse som kompletterar generalklausulen om föreningsfrihet. Närmare bestämmelser om förhandlingsrätten och rätten till stridsåtgärder finns framför allt i lagen om kollektivavtal (436/1946), lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970), lagen om medling i arbetstvister (420/1962) och lagen

om arbetsdomstolen (646/1974). Dessutom innehåller 47 kap. 5 § i strafflagen de straffrättsliga bestämmelserna om kränkning av arbetstagarnas organisationsfrihet. Hänvisningen i artikel II-88 till nationell praxis innefattar också de nationella kollektivavtalen.

Enligt *artikel II-89* (rätt till tillgång till arbetsförmedlingar) har var och en rätt till kostnadsfri arbetsförmedling.

Artikeln bygger på artikel 1.3 i Europeiska sociala stadgan och på punkt 13 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

I Finlands grundlag finns inga bestämmelser om rätten till arbetsförmedlingstjänster. Bestämmelser om denna rätt finns i lagen om offentlig arbetskraftsservice (30.12.2002/1295). Enligt 2 kap. 5 § 1 mom. i den lagen är arbetskraftsbyråns tjänster avgiftsfria för enskilda kunder. För arbetsgivarna är arbetsförmedlingstjänsterna avgiftsfria.

Artikel II-90 (skydd mot uppsägning utan saklig grund) garanterar varje arbetstagare rätt till skydd mot uppsägning utan saklig grund, i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

Artikeln har inspirerats av artikel 24 i den reviderade sociala stadgan. Förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna hänvisar också till direktiv 80/987/EEG om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens (EGT L 283, 28.10.1980, s. 23) och direktiv 2001/23/EG om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag (EGT L 82, 22.3.2001, s. 16).

Enligt 18 § 3 mom. i vår nationella grundlag får ingen avskedas från sitt arbete utan laglig grund. De viktigaste bestämmelserna om uppsägning finns i arbetsavtalslagen (55/2001) och statstjänstemannalagen (750/1994).

I *artikel II-91* (rättvisa arbetsförhållanden) finns bestämmelser om rätten till hälsosamma, säkra och värdiga arbetsförhållanden och om rätten till en begränsning av den maximala arbetstiden samt till dygns- och veckovila och årlig betald semester.

Punkt 1 i artikeln grundas på direktiv 89/391/EEG om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet (EGT L 183, 29.8.1989, s. 1). Den har även inspirerats av artikel 3 i den

sociala stadgan och punkt 19 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter samt, när det gäller rätten till värdiga arbetsförhållanden, av artikel 26 i den reviderade sociala stadgan. Uttrycket "arbetsförhållanden" bör enligt förklaringarna till stadgan tolkas på samma sätt som uttrycket "arbetsvillkor" i artikel III-213 i det konstitutionella fördraget.

Enligt grundlagens 18 § 1 mom. skall det allmänna sörja för skyddet av arbetskraften. Denna bestämmelse är viktig särskilt när det gäller arbetarskyddet och den tillhörande verksamheten. Det åligger det allmänna att sörja för att arbetsmiljön är säker och att den inte föranleder ohälsa (RP 309/1993 rd, s. 73/I). Principen omfattar alla oberoende av vilken form av utkomst de valt (GrUB 25/1994 rd, s. 10/II).

Artikel II-92 (förbud mot barnarbete och skydd av ungdomar i arbetslivet) förbjuder barnarbete och säger att minimiåldern för att ta anställning inte får vara lägre än den ålder vid vilken skolplikten upphör. Regler som kan vara mer fördelaktiga för ungdomar och begränsade undantag är emellertid tillåtna. Artikeln innehåller också bestämmelser om de arbetsvillkor som de ungdomar som har anställning skall åtnjuta och om skydd av ungdomar mot utnyttjande och skadligt arbete.

Artikeln grundas på direktiv 94/33/EG om skydd av minderåriga i arbetslivet (EGT L 216, 20.8.1994, s. 12) samt artikel 7 i Europeiska sociala stadgan och punkterna 20–23 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

Finlands grundlag innehåller inga särskilda bestämmelser som förbjuder barnarbete eller skyddar ungdomar i arbetslivet.

Artikel II-93 (familjeliv och yrkesliv) innehåller bestämmelser om skyddet av familjen på det rättsliga, ekonomiska och sociala planet samt om förenande av familjeliv och yrkesliv.

Enligt punkt 1 skall skyddet av familjen på det rättsliga, ekonomiska och sociala planet säkerställas. Punkten grundas på artikel 16 i Europeiska sociala stadgan.

Punkt 2 gäller förenande av familjeliv och yrkesliv. Enligt den bestämmelsen skall varje arbetstagare ha rätt till skydd mot uppsägning

på varje grund som står i samband med moderskap samt rätt till betald mödraledighet och till föräldraledighet efter ett barns födelse eller adoption. I punkt 2 har inspiration hämtats från rådets direktiv 92/85/EEG om åtgärder för att förbättra säkerhet och hälsa på arbetsplatsen för arbetstagare som är gravida, nyligen har fått barn eller ammar och från direktiv 96/34/EG om ramavtalet om föräldraledighet, undertecknat av UNICE, CEEP och EFS. Den bygger även på artikel 8 (graviditet och barnsörd) i Europeiska sociala stadgan, och inspiration har vidare hämtats från artikel 27 (rätt till jämställdhet för arbetstagare med familjeansvar) i den reviderade sociala stadgan. Begreppet moderskap omfattar enligt förklaringarna tiden från befruktningen till amningen.

Vår nationella grundlag har ingen bestämmelse om förenande av familjeliv och yrkesliv, men i synnerhet bestämmelsen i 19 § 3 mom. om det allmännas skyldighet att stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt uttrycker i stor utsträckning motsvarande tanke. Enligt 19 § 2 mom. i grundlagen garanteras var och en rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad bland annat vid barnafödelse.

Enligt *artikel II-94* (social trygghet och socialt stöd) skall unionen erkänna rätten till tillgång till social trygghet och sociala förmåner samt rätten till socialt stöd och stöd till boendet. Dessutom innefattar artikeln en särskild bestämmelse om den rätt till social trygghet och sociala förmåner som var och en har som är bosatt och förflyttar sig lagligt inom unionen.

Enligt punkt 1 skall unionen erkänna rätten till tillgång till social trygghet och sociala förmåner. Syftet med dessa är att garantera skydd i sådana fall som moderskap, sjukdom, olyckor i arbetet, omsorgsbehov eller ålderdom samt vid arbetslöshet. Rätten garanteras i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis. Principen i punkt 1 grundas på artiklarna 137 och 140 i EG-fördraget (artiklarna III-210 och III-213 i det konstitutionella fördraget) samt på artikel 12 i Europeiska sociala stadgan och punkt 10 i gemenskapsstadgan

om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter. Enligt förklaringarna till stadgan måste unionen respektera denna princip när den utövar de befogenheter som den erhållit enligt artiklarna III-210 och III-213 i det konstitutionella fördraget. Hänvisningen till sociala förmåner avser enligt förklaringarna de fall där sådana förmåner har införts för att tillhandahålla viss service, men innebär inte att sådana förmåner måste införas om de inte redan finns. Begreppet moderskap omfattar enligt förklaringarna tiden från befruktningen till amningen.

Enligt artikel II-94.2 har var och som är bosatt och förflyttar sig lagligt inom unionen rätt till social trygghet och sociala förmåner. Dessa rättigheter tryggas i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis. Punkt 2 grundas på artiklarna 12.4 och 13.4 i Europeiska sociala stadgan och på punkt 2 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter. Punkten återspeglar de regler som härrör från förordningarna (EEG) nr 1408/71 och (EEG) nr 1612/68.

Enligt punkt 3 i samma artikel skall unionen erkänna rätten till socialt stöd och till stöd till boendet i syfte att bekämpa social utestängning och fattigdom. Dessa rättigheter är avsedda att trygga en värdig tillvaro för alla dem som saknar tillräckliga medel och de tryggas i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt i nationell lagstiftning och praxis. I punkt 3 har inspiration hämtats från artikel 13 i Europeiska sociala stadgan och artiklarna 30 och 31 i den reviderade sociala stadgan och punkt 10 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter. Enligt förklaringarna till stadgan måste punkt 3 respekteras av unionen i samband med politik som grundas på artikel III-210 i det konstitutionella fördraget.

I Finlands grundlag finns bestämmelser om rätten till social trygghet i 19 §. Enligt 19 § 2 mom. skall var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad och det momentet motsvarar närmast artikel II-94.1 i det konstitutionella fördraget. I grundlagens 19 § 1 och 4 mom. finns bestämmelser som motsvarar artikel II-94.3 om socialt stöd och stöd till boendet.

Bestämmelser om den tillgång till social trygghet och sociala förmåner som avses i artikel II-94.1 finns hos oss i flera olika nationella lagar och förordningar (bl.a. lagen om moderskapsunderstöd 477/1993, sjukförsäkringslagen 1224/2004, lagen om olycksfallsförsäkring 608/1948, folkpensionslagen 347/1956, lagen om pension för arbetstagare 395/1961, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden 134/1962, lagen om pension för lantbruksföretagare 467/1969, lagen om pension för företagare 468/1969 och lagen om sjömanspensioner 72/1956). Bestämmelser om invandrades sociala rättigheter enligt punkt 2 finns i Finland bland annat i lagen och förordningen om särskilt stöd till invandrare (1192/2002 ja 194/2003). I fråga om rättigheter avseende socialt stöd och stöd till boendet enligt punkt 3 finns det bestämmelser i bland annat socialvårdslagen (710/1982) och lagen om utkomststöd (1412/1997).

Enligt *artikel II-95* (hälsoskydd) har var och rätt till förebyggande hälsovård och till medicinsk vård. Denna rätt garanteras på de villkor som fastställs i nationell lagstiftning och praxis. Vidare innehåller artikeln en genomslagsprincip enligt vilken en hög hälsoskyddsnivå för människor skall säkerställas vid utformning och genomförande av all unionspolitik och alla unionsåtgärder.

Principerna i denna artikel grundas på artikel 152 i EG-fördraget (artikel III-278 i det konstitutionella fördraget) samt på artiklarna 11 och 13 i Europeiska sociala stadgan. Artikelns andra del återger det konstitutionella fördragets artikel III-278.1 om folkhälsa.

Enligt 19 § 3 mom. i vår nationella grundlag skall det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Bestämmelser om förebyggande hälsovård och grundläggande hälso- och sjukvård finns i folkhälsolagen (66/1972) och folkhälsoförordningen (802/1992) och bestämmelser om specialiserad sjukvård i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989). Dessutom ingår bland annat mentalvårdslagen (1116/1990) och mentalvårdsförordningen (1247/1990), lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) och lagen om fö-

retagshälsovård (1383/2001) i den nationella lagstiftning som avses i artikeln.

I *artikel II-96* (tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse) erkänner unionen den tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som föreskrivs i nationell lagstiftning och praxis. Artikeln innehåller en hänvisning till att denna rättighet även tryggas på annat håll i det konstitutionella fördraget (artikel III-122). Enligt förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna stämmer denna artikel fullt ut överens med artikel III-122 i det konstitutionella fördraget och skapar därmed inte någon ny rättighet. Enligt förklaringarna fastslår artikeln endast principen att unionen måste respektera den tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som föreskrivs i nationella bestämmelser när dessa bestämmelser är förenliga med unionslagstiftningen.

Några tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har inte definierats i Finland och begreppet är okänt för vår nationella lagstiftning. I princip kan artikeln gälla bland annat den lagstiftning som reglerar socialförsäkringar, social- och hälsovårdstjänster, statligt stöd och boende.

Enligt *artikel II-97* (miljöskydd) skall en hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet integreras i unionens politik och tryggas i enlighet med principen om hållbar utveckling.

Artikeln grundas på artiklarna 2, 6 och 174 i EG-fördraget (artiklarna I-3.3, III-119 och III-233 i det konstitutionella fördraget). Det rör sig om en slags genomslagsprincip som inte uttrycks i form av en subjektiv rättighet.

Enligt förklaringarna till stadgan har artikeln också inspirerats av bestämmelserna i vissa nationella författningar. Till dessa hör också Finlands grundlag, vars 20 § gäller ansvaret för naturen och anger det allmännas konstitutionella skyldigheter när det gäller rätten till en sund miljö.

Enligt *artikel II-98* (konsumentskydd) skall en hög nivå i fråga om konsumentskydd tryggas i unionens politik.

Artikeln grundas på artikel 153 i EG-fördraget (artikel III-235 i det konstitutionella fördraget). Det rör sig om en slags genomslagsprincip som inte uttrycks i form av en subjektiv rättighet.

Vår nationella grundlag innehåller inga bestämmelser om konsumentskydd.

AVDELNING V

MEDBORGARNAS RÄTTIGHETER

Artikel II-99 (rösträtt och valbarhet till Europaparlamentet) innehåller bestämmelser om unionsmedborgarnas rösträtt och valbarhet till Europaparlamentet samt principerna för val till Europaparlamentet.

Enligt punkt 1 skall varje unionsmedborgare ha rösträtt och vara valbar vid val till Europaparlamentet i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten. Bestämmelsen motsvarar den rättighet som garanteras i artikel I-10.2 b i det konstitutionella fördraget. I artikel III-126 finns å sin sida den rättsliga grunden för antagande av de närmare bestämmelserna för utövandet av denna rättighet. Artikel II-99.1 tillämpas således på de villkor som avses i delarna I och III i det konstitutionella fördraget (artikel II-112.2).

Punkt 2 motsvarar artikel I-20.3 i det konstitutionella fördraget.

I 14 § 1 mom. i vår nationella grundlag finns en allmän bestämmelse om rösträtten i statliga val: varje finsk medborgare som har fyllt 18 år har rätt att rösta i statliga val. Enligt etablerad praxis anses riksdagsval, presidentval och val till Europaparlamentet vara statliga val.

I vallagen (714/1998) finns bestämmelser som kompletterar grundlagen i fråga om rösträtt, valbarhet och de centrala principerna för förrättande av val.

Enligt 2 § i vallagen är varje finsk medborgare som senast på valdagen fyller 18 år röstberättigad vid Europaparlamentsval. Röstberättigad vid Europaparlamentsval är också medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen som senast på valdagen fyller 18 år och som har i lagen om hemkommun (201/1994) avsedd hemkommun i Finland, förutsatt att de inte förlorat sin rösträtt vid Europaparlamentsval i den stat i vilken de är medborgare. För att en röstberättigad medborgare i en annan EU-medlemsstat skall få rösta krävs att han eller hon inom ut-

satt tid har anmält sin avsikt att utöva sin rösträtt i Finland (18 § 5 mom. i vallagen).

Enligt 27 § 1 mom. i grundlagen är varje röstberättigad som inte är omyndig valbar i riksdagsval. Enligt 164 § i vallagen gäller för finska medborgares valbarhet vid Europaparlamentsval vad som bestäms om valbarhet vid riksdagsval. En i Finland röstberättigad medborgare i en annan EU-medlemsstat är valbar vid Europaparlamentsval som förrättas i Finland, förutsatt att han eller hon inte förlorat sin valbarhet i hemstaten vid Europaparlamentsval.

Enligt 25 § i vallagen är våra riksdagsval direkta, proportionella och hemliga. Alla röstberättigade har lika rösträtt. Bestämmelser om det praktiska genomförandet av dessa principer finns i vallagen, också för val till Europaparlamentet.

I *artikel II-100* (rösträtt och valbarhet i kommunala val) finns bestämmelser om unionsmedborgarnas rösträtt och valbarhet i kommunala val. Enligt artikeln skall varje unionsmedborgare ha rösträtt och vara valbar i kommunala val i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten. Bestämmelsen motsvarar artikel I-10.2 b i det konstitutionella fördraget. Artikeln gäller på de villkor som föreskrivs i delarna I och III i det konstitutionella fördraget (artikel II-112.2). I artikel III-126 i fördraget finns å sin sida den rättsliga grunden för antagande av de närmare bestämmelserna för utövandet av denna rättighet.

I grundlagen finns bestämmelser om rätten att rösta i kommunalval i 14 § 2 mom. Enligt det momentet har varje finsk medborgare och varje i Finland stadigvarande bosatt utlänning som har fyllt 18 år rätt att rösta i kommunalval och kommunala folkomröstningar enligt vad som bestäms genom lag. Vår grundlag garanterar därmed även andra än unionsmedborgare samma rättighet. Grundlagen innehåller däremot inga bestämmelser om valbarhet i kommunalval, utan detta regleras särskilt i kommunallagen (365/1995).

I *artikel II-101* (rätt till god förvaltning) anges principer för god förvaltning och regleras unionens skadeståndsplikt. Rätten till god förvaltning hör nära samman med fördragets artikel II-107 om rätten till effektivt rättsme-

del. Dessutom skall unionens institutioner, organ och myndigheter enligt artikel III-398.1 i det nya fördraget stödja sig på en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration när de fullgör sina uppgifter. I artikel III-398.2 finns den rättsliga grunden som gör det möjligt att genom europeiska lagar meddela bestämmelser som stöder detta mål.

Enligt artikel II-101.1 har var och en rätt att få sina angelägenheter behandlade opartiskt, rättvist och inom skälig tid av unionens institutioner, organ och myndigheter. I punkt 2 preciseras att denna rättighet bland annat innefattar följande tre principer: för det första vars och ens rätt att bli hörd innan unionen vidtar en åtgärd som skulle beröra honom eller henne negativt, för det andra vars och ens rätt att få tillgång till de akter som berör honom eller henne, med förbehåll för berättigade intressen som avser sekretess, tystnadsplikt och affärshemlighet, och för det tredje förvaltningens skyldighet att motivera sina beslut. Den sistnämnda principen anges också i fördragets artikel I-38 om unionens rättsakter.

Förklaringarna till stadgan hänvisar i fråga om punkterna 1 och 2 till EG-domstolens rättspraxis, där domstolen betonat bland annat att förvaltningsbeslut skall vara lagliga och myndigheterna motivera sina beslut (mål 222/86 *Heylens*, REG svensk specialutgåva IX, s. 223, domskäl 17), rätten till försvar (mål 374/87 *Orkem*, REG svensk specialutgåva X, s. 217, domskäl 33-34) och den behöriga institutionens skyldighet att omsorgsfullt och opartiskt pröva alla för det aktuella ärendet relevanta omständigheter (mål 269/90 *TU München*, REG svensk specialutgåva XI, s. I-453, domskäl 28). Dessutom har förstainstansrätten tolkat förutsättningarna för god förvaltning i sin rättspraxis (exempelvis mål T-450/93 *Lisrestal*, REG 1994, s. II-1177, och mål T-167/94 *Nölle*, REG 1995, s. II-2589).

Enligt punkt 3 i samma artikel har var och en rätt att få ersättning av unionen för skador som har orsakats av dess institutioner eller dess tjänstemän under deras tjänsteutövning, enligt de gemensamma principerna i medlemsstaternas lagstiftning. Samma rättighet garanteras i artikel III-431.2 i det konstitutionella fördraget. Artikeln skall gälla på de

villkor som fastställs i delarna I och III i det konstitutionella fördraget (artikel II-112.2).

Enligt punkt 4 skall var och en kunna vända sig till unionens institutioner på något av konstitutionens språk och skall få svar på samma språk. Samma rättighet finns inskriven i artikel I-10.2 d i det konstitutionella fördraget, men där nämns både unionens egentliga institutioner och Europeiska ombudsmannen och unionens rådgivande organ. De rättigheter enligt artikel I-10 som gäller vid unionsmedborgarskap kan kompletteras med stöd av artikel III-129.

I Finlands grundlag finns bestämmelser om god förvaltning i 21 § om rättsskydd. Där fastslås att var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 21 § 2 mom. skall offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få ett motiverat beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag.

Enligt *artikel II-102* (rätt till tillgång till handlingar) har varje unionsmedborgare rätt till tillgång till unionens institutioners, organs och myndigheters handlingar, oberoende av medium. Samma rätt tillkommer varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en EU-medlemsstat. Artikeln gäller på de villkor som fastställs i delarna I och III i det konstitutionella fördraget (artikel II-112.2). Samma rättighet garanteras i artikel I-50.3 första stycket i fördraget. Enligt artikel III-399 skall unionens institutioner, organ och myndigheter säkerställa öppenhet i sitt arbete och i sina arbetsordningar besluta om särskilda bestämmelser om allmänhetens tillgång till deras handlingar. Bestämmelsen gäller Europeiska unionens domstol, Europeiska centralbanken och Europeiska investeringsbanken endast när de utövar sina administrativa funktioner. Enligt artikel III-399.2 skall Europaparlamentet och rådet säkerställa att handlingar som gäller lagstiftningsförfaranden offentliggörs på de villkor som fastställs i europeiska lagar. Enligt artikel I-50.3

andra stycket skall de allmänna principer och de gränser som av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen skall reglera rätten till tillgång till sådana handlingar meddelas i europeiska lagar. För närvarande regleras frågan om handlingars offentlighet i Europaparlamentets och rådet förordning (EG) nr 1049/2001 av den 30 maj 2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (EGT L 145, 31.5.2001, s. 43), som kommer att gälla till dess att en europeisk lag enligt artikel III-399.2 antagits med stöd av artikel I-50.3 andra stycket.

I vår nationella grundlag finns bestämmelser om handlingars offentlighet i 12 § 2 mom. Enligt det är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar.

I *artikel II-103* (Europeiska ombudsmannen) finns bestämmelser om rätten att vända sig till Europeiska ombudsmannen. Enligt artikeln ankommer rätten att vända sig till ombudsmannen både varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en EU-medlemsstat. Det kan gälla missförhållanden i unionens institutioners, organs och myndigheters verksamhet. Ett undantag utgörs av unionens domstol, som inte omfattas av ombudsmannens behörighet.

Artikeln gäller på de villkor som föreskrivs i delarna I och III i det konstitutionella fördraget (artikel II-112.2). Rätten att vända sig till Europeiska ombudsmannen nämns också i artikel I-10.2 d, enligt vilken unionsmedborgare har rätt att vända sig till Europeiska ombudsmannen på något av konstitutionens språk och få svar på samma språk. Närmare bestämmelser om ombudsmannens uppgifter, befogenheter, val och oavhängighet finns i fördragsartikel III-335.

Enligt *artikel II-104* (rätt att göra framställningar) har varje unionsmedborgare rätt att göra framställningar till Europaparlamentet. Samma rätt tillkommer varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en EU-medlemsstat. Artikeln gäller på de villkor som föreskrivs i delarna I och III i

det konstitutionella fördraget (artikel II-112.2). Rätten att göra framställningar nämns också bland unionsmedborgarnas rättigheter i artikel I-10. Enligt den har unionsmedborgare rätt att göra framställningar till Europaparlamentet på något av konstitutionens språk och få svar på samma språk. I artikel III-334 begränsas rätten till att gälla frågor som hör till unionens verksamhetsområden och som direkt berör den medborgaren. Enligt den artikeln får framställningen också göras tillsammans med andra personer.

Artikel II-105 (rörelse- och uppehållsfrihet) innehåller en allmän bestämmelse om rörelse- och uppehållsfrihet. Enligt punkt 1 har varje unionsmedborgare rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier. Artikeln gäller på de villkor som föreskrivs i delarna I och III i det konstitutionella fördraget (artikel II-112.2). Samma rätt finns inskriven i artikel I-10.2 a. EG-domstolen har konstaterat att rätten att uppehålla sig i en annan medlemsstat bygger på rättigheter på grundval av unionsmedborgarskap, inte på det att personen arbetar i den staten (mål C-413/99 *Baumbast*, REG 2002, s. I-7091, skäl 94 och punkt 3 i domslutet). Även om rättigheten skall utövas med de begränsningar och på de villkor som gäller, måste de behöriga myndigheterna och vid behov de nationella domstolarna se till att begränsningarna och villkoren tillämpas i enlighet med gemenskapsrättens allmänna principer, särskilt proportionalitetsprincipen.

I artikel III-125 i det konstitutionella fördraget finns en rättslig grund med stöd av vilken åtgärder kan föreskrivas för att genomföra unionsmedborgarnas rätt till fri rörlighet och fri vistelse. Enligt punkt 1 i den artikeln får åtgärder från unionens sida föreskrivas i europeiska lagar och ramlagar. Enligt artikel III-125.2 får rådet med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet i detta syfte föreskriva åtgärder om pass, identitetskort, uppehållstillstånd eller andra jämförbara dokument samt åtgärder om social trygghet eller socialt skydd.

Enligt II-105.2 kan rörelse- och uppehållsfrihet medges medborgare i tredjeland som är lagligen bosatta inom en medlemsstats territorium. Därmed krävs det att unionen utövar behörigheten enligt artikel III-265.2 c och ar-

tikel III-267 för att denna rättighet skall kunna beviljas.

I Finlands grundlag finns bestämmelser om rörelsefrihet i 9 §.

I *artikel II-106* (diplomatiskt och konsulärt skydd) finns bestämmelser om unionsmedborgarnas rätt till skydd av diplomatiska och konsulära myndigheter inom ett tredjelands territorium. Enligt artikeln har varje unionsmedborgare inom ett tredjelands territorium, där den medlemsstat i vilken han eller hon är medborgare inte är representerad, rätt till skydd av varje medlemsstats diplomatiska eller konsulära myndigheter, på samma villkor som medborgarna i den staten. Artikeln gäller på de villkor som föreskrivs i delarna I och III i det konstitutionella fördraget (artikel II-112.2). Samma rätt finns inskriven i fördragsartikel I-10.2 c om unionsmedborgarskap. I artikel III-127 i det konstitutionella fördraget finns bestämmelser om vidtagande av de åtgärder som behövs för att säkerställa denna rättighet.

AVDELNING VI

RÄTTSKIPNING

Artikel II-107 (rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol) innehåller bestämmelser rättsmedel vid domstolsbehandling. Enligt första stycket har var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i artikeln. Det stycket grundas på artikel 13 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Enligt den artikeln skall var och en ha tillgång till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet. Enligt förklaringarna till stadgan är skyddet enligt II-107.1 dock mer omfattande än enligt konventionen, eftersom var och en enligt stadgebestämmelsen har rätt att inför en behörig domstol använda sig av ett effektivt rättsmedel.

Förklaringarna till stadgan hänvisar också till EG-domstolens rättspraxis. Domstolen har fastslagit att kravet på domstolskontroll är uttryck för en allmän rättsprincip som lig-

ger till grund för författningstraditioner som är gemensamma för medlemsstaterna. Det ankommer därmed också på medlemsstaterna att säkerställa en effektiv domstolskontroll av att de tillämpliga gemenskapsrättsliga bestämmelserna tillämpas. Detsamma gäller för den nationella lagstiftningen för genomförande av rättigheter i direktiv (mål 222/84 *Johnston*, Svensk specialutgåva VIII, s. 597, domskäl 18-19). Enligt domstolen förutsätter en effektiv domstolskontroll generellt att den domstol som prövar saken skall kunna kräva att den behöriga myndigheten redovisar sina skäl till beslutet. Därmed kan man säkerställa att den berörda personen kan försvara denna rättighet under bästa möjliga villkor och att han eller hon har möjlighet att, med kännedom om alla omständigheter, besluta om det finns någon anledning att överklaga till domstolen (mål 222/86 *Heylens*, Svensk specialutgåva IX, s. 223, domskäl 14-15). När en medlemsstat vidtar åtgärder som en del av ett förfarande som leder till att ett gemenskapsbeslut antas ankommer det på den medlemsstaten att uppfylla kravet på domstolskontroll i fråga om de åtgärderna (mål C-97/91 *Borelli*, Svensk specialutgåva XIII, s. I-00205, domskäl 15).

Detta innebär att principen i artikel II-107 första stycket skall gälla såväl unionens institutioner som medlemsstaterna när de tillämpar gemenskapsrätten när det är fråga om rättigheter som unionen garanterar. EG-domstolen har i sin tolkningspraxis kopplat rätten till rättegång i synnerhet till att EG är en rättsgemenskap där både medlemsstaterna och gemenskapsinstitutionerna står under gemenskapens domstolskontroll. När det administrativa genomförandet av rättsakter med allmän giltighet åligger gemenskapsinstitutionerna, kan fysiska och juridiska personer väcka talan direkt vid EG-domstolen mot de rättsakter angående genomförandet som är riktade till dem eller som direkt och personligen berör dem och till stöd för sin talan åberopa att den grundläggande allmänna rättsakten är rättsstridig. När genomförandet åligger de nationella myndigheterna kan de berörda personerna vid de nationella domstolarna göra gällande att rättsakter med allmän giltighet är ogiltiga och förmå de nationella domstolarna att i detta avseende ställa frågor

till EG-domstolen inom ramen för en begäran om förhandsavgörande (se t.ex. mål 294/83, *De Gröna mot Europaparlamentet*, Svensk specialutgåva VIII, s. 529, domskäl 23).

Det faktum att denna rättspraxis införs i stadgan ändrar ändå inte på systemet för rättsmedel enligt det konstitutionella fördraget, bland annat reglerna för om mål kan tas upp för talan. Därmed genomförs principen i första stycket i enlighet med förfarandet i artiklarna III-353–III-381 i det konstitutionella fördraget. Artikel III-365.4 är särskilt viktig när det gäller att genomföra rättigheten. Enligt den punkten får alla fysiska personer väcka talan mot en akt som är riktad till dem eller som direkt och personligen berör dem samt mot en regleringsakt som direkt berör dem och som inte medför genomförandeåtgärder, om de skall ha rättsverkan i förhållande till tredjeman.

Enligt artikel II-107 andra stycket har var och en rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. Var och en skall också ha rätt till rättshjälp. Andra stycket motsvarar artikel 6.1 i människorättskonventionen. I förklaringarna till stadgan framhålls att rätten till domstolsprövning i unionsrätten också tillämpas på överklaganden som avser rättigheter och skyldigheter av civilrättslig typ enligt konventionen. De garantier som erbjuds enligt konventionen tillämpas dock på likartat sätt i unionen, trots att deras tillämpningsområde är mer omfattande.

Tredje stycket gäller rättshjälp till personer som inte har tillräckliga medel, om denna hjälp är nödvändig för att ge dem en effektiv möjlighet att få sin sak prövad inför domstol. I förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna hänvisas det till Europadomstolens rättspraxis, särskilt till fallet *Airey* (*Airey mot Irland*; dom 9.10.1979, serie A, volym 32, 11), enligt vilken allmän rättshjälp måste ges om detta är en förutsättning för att ett effektivt rättsmedel faktiskt skall kunna garanteras.

I Finlands grundlag finns bestämmelser om rättsskydd i 21 §. Bestämmelser om oberoende domstolar finns i 3 § 3 mom. Grundlagens 98 § 4 mom. förbjuder tillsättandet av tillfälliga domstolar.

I punkt 1 till *artikel II-108* (presumtion om oskuld och rätten till försvar) sägs att var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse skall betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen fastställts. Bestämmelsen motsvarar artikel 6.2 i Europeiska människorättskonventionen.

Enligt artikel II-108.2 skall var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse garanteras respekt för rätten till försvar. Detta motsvarar artikel 6.3 c i konventionen. Där står det att var och en som blivit anklagad för brott har rätt att försvara sig personligen eller genom rättegångsbiträde som han själv utsett. Om den anklagade saknar tillräckliga medel för att betala ett rättegångsbiträde har han rätt att erhålla ett sådant utan kostnad, om rättvisans intresse så fordrar. Konventionens artikel 6.3 räknar också upp andra minimirättigheter för den som blivit anklagad för brott. I enlighet med artikel II-112.3 i fördraget motsvarar rättigheten enligt stadgan trots det de rättigheter som garanteras i konventionen.

I *artikel II-109* (principerna om laglighet och proportionalitet i fråga om brott och straff) ingår ett förbud mot retroaktiv tillämpning av lagar och straff på det straffrättsliga området. Enligt punkt 1 får ingen fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde en lagöverträdelse enligt nationell eller internationell rätt. Enligt samma punkt får inte heller ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då lagöverträdelsen begicks, och om det stiftas ny lag som föreskriver ett lindrigare straff efter det att lagöverträdelsen begåtts skall detta tillämpas. Punkt 1 motsvarar artikel 7.1 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, även om tillägg har gjorts av den regel om retroaktiv verkan för mildare straffrättslig lagstiftning som återges i artikel 15 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 8/1976).

I artikel II-109.2 preciseras att artikeln inte skall hindra lagföring och bestraffning av den som har gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks var brottslig enligt de allmänna principer som erkänns av alla nationer. Detta motsvarar i huvudsak artikel 7.2 i Europeiska människorättskonventionen, enligt vilken ar-

tikeln inte skall hindra lagföring och bestraffning av den som gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks var brottslig enligt de allmänna rättsprinciper som erkänns av civiliserade stater. Den artikeln avser framför allt brott mot mänskligheten, och i enlighet med artikel II-112.3 har artiklarna i fråga samma innebörd och räckvidd.

Enligt artikel II-109.3 bör straffets stränghet inte vara oproportionerlig i förhållande till lagöverträdelsen. Enligt förklaringarna till stadgan är proportionalitet i fråga om brott och straff en allmän princip i medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner och EG-domstolens rättspraxis.

I Finland slås den straffrättsliga legalitetsprincipen fast i 8 § i grundlagen.

I *artikel II-110* (rätt att inte bli dömd eller straffad två gånger för samma brott) finns bestämmelser om tillämpningen av *non bis in idem*-principen. Enligt artikeln får ingen lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilken han eller hon redan har blivit frikänd eller dömd i unionen genom en laga-kraftvunnen brottmålsdom i enlighet med lagen. Denna bestämmelse motsvarar artikel 4.1 i tilläggsprotokoll nr 7 till konventionen om de mänskliga rättigheterna. I artikel 4.2 i samma protokoll bestäms ändå också att förbudet i punkt 1 inte skall utgöra hinder för att målet tas upp på nytt, om det föreligger bevis om nya eller nyuppdagade omständigheter eller ett grovt fel begåtts i det tidigare rättegångsförfarandet vilket kan ha påverkat utgången i målet. I enlighet med artikel II-112.3 i fördraget har artiklarna i fråga samma innebörd och räckvidd. Unionen kan emellertid medge ett mer omfattande skydd än konventionen förutsätter. Enligt artikel II-110 gäller *non bis in idem*-principen inte bara för domstolar i samma land, utan också mellan flera medlemsstater. Enligt förklaringarna till stadgan ingår principen i flera konventioner som unionen ingått, däribland artiklarna 54–58 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet, artikel 7 i konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen och artikel 10 i konventionen om kamp mot korruption. De undantag som finns omfattas av den övergripande klausulen i fördragsartikel II-112.1. Förklaringarna

hänvisar till EG-domstolens rättspraxis (särskilt förenade mål 18/65 och 35/65 *Max Gutmann mot kommissionen*, REG 1966, s. 150 och förstainstansrättens dom T-305/94, REG 1999, s. II-931).

AVDELNING VII

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM TOLKNING OCH TILLÄMPNING AV STADGAN

I *artikel II-111* (tillämpningsområde) finns allmänna bestämmelser om stadgans inverkan på unionens befogenheter. Enligt punkt 1 riktar sig bestämmelserna i stadgan till unionens institutioner, organ och myndigheter. Rent allmänt avser detta alla organ som inrättas genom fördrag och sekundärrätten. Dessutom riktar sig stadgan till medlemsstaterna när de tillämpar unionsrätten. EG-domstolen har bekräftat denna princip i sin rättspraxis (exempelvis mål 5/88 *Wachauf*, REG 1989, s. 2609, skäl 19; mål C-292/97 *Kjell Karlsson*, REG 2000, s. I-2737, skäl 37). I medlemsstaterna gäller principen såväl centrala myndigheter som lokala myndigheter och offentliga organ när de tillämpar unionsrätten.

I punkt 2 fastslås det att bestämmelserna i stadgan inte utökar unionens befogenheter. Med andra ord varken ändrar eller utvidgar stadgan de befogenheter och uppgifter som fastställs i andra delar av fördraget. De grundläggande rättigheterna påverkar således unionens verksamhet endast inom ramen för de befogenheter som anges i delarna I och III i fördraget, och den skyldighet som unionens institutioner enligt punkt 1 har att främja respekten för principerna i stadgan kan bara uppstå inom gränsen för dessa befogenheter. I punkt 2 bekräftas också att bestämmelserna i stadgan inte kan utvidga tillämpningsområdet för unionsrätten utanför de befogenheter som fastslås i delarna I och III. EG-domstolen har fastställt (mål C-249/96 *Grant*, REG 1998, s. I-621, domskäl 45) att även om respekten för de grundläggande rättigheterna, som utgör en väsentlig del av allmänna rättsprinciper, är ett villkor för att gemenskapsrättsakter skall vara lagenliga, kan dessa rättigheter inte i sig ha till verkan

att vidga tillämpningsområdet för fördragets bestämmelser till att gå utöver gemenskapens behörighet. I förklaringarna till stadgan betonas att det faktum att stadgan införlivas med fördraget inte innebär att en större del av medlemsstaternas befogenheter skulle omfattas av unionsrättens räckvidd.

I *artikel II-112* (rättigheternas och principernas räckvidd och tolkning) finns bestämmelser om räckvidden och tolkningen av rättigheterna enligt stadgan. Enligt punkt 1 skall varje begränsning av rättigheter och friheter enligt stadgan vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter, med respekt för proportionalitetsprincipen. EG-domstolen har fastslagit (mål C-292/97 *Kjell Karlsson*, REG 2000, s. I-2737, skäl 45) att utövandet av de grundläggande rättigheterna kan begränsas, förutsatt att dessa begränsningar faktiskt svarar mot mål av allmänintresse som gemenskapen eftersträvar och i förhållande till dessa mål inte utgör ett orimligt och oacceptabelt ingripande som påverkar själva innehållet i dessa rättigheter. Artikel II-112.1 hänvisar också till mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen och till skyddet för andra människors rättigheter och friheter. De avsedda målen av allmänt samhällsintresse inbegriper både unionens mål enligt artikel I-3 och de särskilda mål som anges i andra artiklar i det konstitutionella fördraget.

I punkt 2 bestäms att de rättigheter för vilka bestämmelser återfinns i andra delar av det konstitutionella fördraget skall utövas i enlighet med de bestämmelser som fastställs i dessa. Med andra ord ändrar inte bestämmelserna i stadgan innehållet i rättigheter som garanteras i andra delar av fördraget.

Enligt punkt 3 skall de rättigheter som ingår i både Europeiska människorättskonventionen och stadgan om de grundläggande rättigheterna tillämpas med den innebörd och räckvidd de har i konventionen. Unionen kan tillförsäkra ett mer långtgående skydd för de grundläggande rättigheterna än konventionen förutsätter. Men den skyddsnivå som garanteras genom stadgan får aldrig vara lägre än den som garanteras i konventionen. Enligt förklaringarna till stadgan syftar punkt 3 till att trygga det nödvändiga sammanhanget mellan stadgan och konventionen och dess

protokoll. Av detta följer att lagstiftaren vid fastställande av begränsningar i dessa rättigheter skall respektera samma normer som fastlagts i det detaljerade systemet för begränsningar i konventionen. De garanterade rättigheternas innebörd och räckvidd bestäms såväl i konventionen och dess protokoll som i Europadomstolens och EU-domstolens rättspraxis. Artikel II-112.3 inkräktar ändå inte på unionsrättens och EU-domstolens autonomi. Förklaringarna till stadgan innefattar också en förteckning över de rättigheter som motsvaras av en rättighet i konventionen. I denna presentation har denna överensstämmelse angivits i samband med detaljmotiven till den berörda artikeln.

Stadgan påverkar inte medlemsstaternas möjligheter att använda sig av artikel 15 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna där undantag medges från konventionens rättigheter i händelse av nödläge. Detta återspeglar bestämmelserna i artiklarna I-5.1, III-131 och III-262 om medlemsstaternas uppgifter bland annat när det gäller territoriell integritet, upprätthållande av lag och ordning samt nationell säkerhet.

I enlighet med artikel II-112.4 skall rättigheter enligt stadgan tolkas i samstämmighet med rättigheter som grundar sig på medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner. Artikel 1 bygger på EG-domstolens rättspraxis. Domstolen har fastslagit att de grundläggande rättigheterna utgör en integrerad del av de allmänna rättsprinciperna vars upprätthållande domstolen skall säkerställa. När domstolen säkerställer skyddet för dessa rättigheter skall den utgå från medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner. Enligt domstolen kan gemenskapen inte tillåta åtgärder som är oförenliga med de grundläggande rättigheter som erkänts av dessa medlemsstaters grundlag, eftersom detta också skulle äventyra gemenskapsrättens faktiska enhetlighet och effektivitet (mål 44/79 *Hauer*, Svensk specialutgåva IV, s. 621, domskäl 14-15). Domstolen har också granskat de gemensamma principerna och begreppen i medlemsstaternas rättsordningar och då konstaterat att det finns gemensamma bedömningskriterier trots att det finns skillnader mellan medlemsstaterna (mål 155/79 *AM&S*, Svensk specialutgåva VI, s. 405,

domskäl 18 och 21). Enligt förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna är syftet med punkt 4 inte att finna en "minsta gemensamma nämnare", utan snarare att se till att man kan erbjuda en hög skyddsnivå som uppfyller kraven i unionsrätten och som är förenlig med medlemsstaternas gemensamma traditioner för de grundläggande rättigheterna.

I artikel II-112.5 finns bestämmelser om indelningen av stadgebestämmelserna i rättigheter och principer. Där sägs att de bestämmelser i stadgan som innehåller principer får genomföras genom lagstiftningsakter och verkställighetsakter som beslutats av unionens institutioner, organ och myndigheter och genom medlemsstaternas akter när de vid utövandet av sina respektive befogenheter genomför unionsrätten. EU-domstolen är behörig att pröva ärenden som gäller bestämmelser innehållande principer bara när det är fråga om tolkning eller prövning av lagligheten. Förklaringarna till stadgan hänvisar till domstolens rättspraxis i fråga om jordbrukspolitikerna när det gäller principerna om marknadsstabilisering och berättigade förväntningar (reasonable expectations) (mål C-265/85 *Van den Bergh*, REG 1987, s. 1155) och förstainstansrättens tolkning i fråga om tillämpningen av försiktighetsprincipen på den gemensamma jordbrukspolitikens område (mål T-13/99 *Pfizer*, REG 2002, s. II-3306). I förklaringarna till stadgan fastslås att principer som erkänns i stadgan är äldres rättigheter (artikel II-85), integrering av personer med funktionshinder (artikel II-86) och miljöskydd (artikel II-97). Vissa av bestämmelserna i stadgan innehåller enligt förklaringarna inslag av både rättigheter och principer, såsom jämställdhet mellan kvinnor och män (artikel II-83), familjeliv och yrkesliv (artikel II-93) och social trygghet och socialt stöd (artikel II-94).

I artikel II-112.6 bestäms att nationella lagar och nationell praxis skall beaktas fullt ut i enlighet med vad som anges i stadgan.

Enligt punkt 7 skall de förklaringar som utarbetats för att ge vägledning vid tolkningen av stadgan vederbörligen beaktas av unionens och medlemsstaternas domstolar.

I artikel II-113 (skyddsnivå) finns bestämmelser om relationen mellan stadgan och

andra internationella avtal om mänskliga rättigheter, unionsrätten och medlemsstaternas konstitutionella rätt. Syftet med bestämmelsen är att bevara den skyddsnivå som nu ges på respektive tillämpningsområde, dock så att den nivå som stadgan erbjuder kan vara högre än skyddsnivån enligt andra rättsakter. Enligt artikeln skall ingen bestämmelse i stadgan tolkas som att de inskränker eller inkräktar på de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som erkänns i den övriga unionsrätten. Samma förbud gäller rättigheter och friheter som erkänns i internationella konventioner i vilka unionen eller samtliga medlemsstater är parter, särskilt Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Stadgan skall också tillämpas på samma villkor som rättigheter som erkänns i medlemsstaternas författningar.

Artikel II-114 (förbud mot missbruk av rättigheter) innehåller en bestämmelse om tolkning av stadgan på ett sätt som strider mot dess mål. Enligt artikeln får stadgan inte tolkas som att den medför rätt att bedriva verksamhet eller utföra handlingar som syftar till att sätta ur spel någon av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan eller att inskränka dem i större utsträckning än vad som medges i stadgan. Artikeln motsvarar artikel 17 i Europeiska människorättskonventionen.

DEL III

UNIONENS POLITIK OCH FUNKTION

AVDELNING I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Bestämmelserna i denna avdelning gäller principer som skall tillämpas horisontellt och som skall iakttas när unionens politik enligt del III fastställs och genomförs. Bestämmelserna sätter inga nya mål för unionen, utan det är fråga om principer som anger hur bestämmelserna om enskilda politikområden i del III skall tillämpas.

Enligt *artikel III-115* skall unionen säkerställa samstämmigheten mellan all politik och verksamhet som avses i denna del, med beaktande av samtliga sina mål och i enlighet

med principen om tilldelade befogenheter. Bestämmelsens syfte motsvarar nuvarande artikel 3 första stycket i EU-fördraget, enligt vilket unionens gemensamma institutionella ram bl.a. skall säkerställa konsekvens i verksamheten för att nå unionens mål. Nuvarande artikel 3 andra stycket i EU-fördraget innehåller en särskild bestämmelse om samstämmighet i unionens yttre åtgärder. I det konstitutionella fördraget ingår motsvarande bestämmelse i artikel III-292.3 andra stycket.

Artikel III-116 motsvarar artikel 3.2 i EG-fördraget.

Artikel III-117 motsvarar artikel 127.2 i EG-fördraget i fråga om principen om främjandet av hög sysselsättning och artikel 152.1 första stycket i EG-fördraget i fråga om principen om kraven på en hög hälsoskyddsnivå för människor. Bestämmelserna om beaktandet av kraven på garantier för ett fullgott socialt skydd, kampen mot social utestängning samt en hög utbildningsnivå vid fastställandet och genomförandet av unionens politik och verksamhet enligt del III i fördraget är nya.

Enligt *artikel III-118* skall unionen vid utformningen och genomförandet av den politik och den verksamhet som avses i del III söka bekämpa all diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Även om nuvarande artikel 13 i EG-fördraget, som i det konstitutionella fördraget motsvaras av artikel III-124, gör det möjligt att vidta nödvändiga åtgärder för att bekämpa ovan nämnda former av diskriminering inom ramen för gemenskapens befogenheter, innehåller inte unionens nuvarande grundfördrag någon allmänt tillämplig bestämmelse som skulle motsvara artikel III-118 i det konstitutionella fördraget.

Artikel III-119 motsvarar artikel 6 i EG-fördraget.

Artikel III-120 motsvarar artikel 153.2 i EG-fördraget.

Artikel III-121 motsvarar med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsens ordalydelse protokollet om djurskydd och djurens välfärd som fogades till EG-fördraget genom Amsterdamfördraget.

Förpliktelsen för unionen och medlemsstater i *artikel III-122* att sörja för att tjänster av

allmänt ekonomiskt intresse utförs på grundval av principer och villkor, särskilt ekonomiska och finansiella, som gör det möjligt för dem att fullgöra sina uppgifter, motsvarar till centrala delar den nuvarande artikel 16 i EG-fördraget. En ändring jämfört med sistnämnda bestämmelse är att i artikel III-122 betonas uttryckligen tryggheten av ekonomiska och finansiella villkor för utförandet av de tjänster som avses i bestämmelsen. Dessutom har förteckningen i artikel III-122 över särskilda bestämmelser vilkas tillämpning inte begränsas genom artikel III-122 kompletterats med artikel I-5 i det konstitutionella fördraget, vilken gäller förbindelserna mellan unionen och medlemsstaterna.

Utöver motsvarande bestämmelser i den nuvarande artikel 16 i EG-fördraget ger artikel III-122 unionen befogenheter att i europeiska lagar fastställa principer som reglerar utförandet av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse samt ekonomiska och finansiella villkor för dem. De befogenheter som tilldelas unionen genom bestämmelsen begränsar ändå inte medlemsstaternas befogenheter att tillhandahålla, beställa och finansiera sådana tjänster som bestämmelsen avser i överensstämmelse med det konstitutionella fördraget. Eftersom artikel III-122 enligt bestämmelsens uttryckliga ordalydelse inte begränsar tillämpningen av artiklarna I-5, III-166, III-167 och III-238 i det konstitutionella fördraget, begränsar de befogenheter som grundar sig på artikel III-122 inte heller unionens möjligheter att vidta åtgärder som hänför sig till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse med stöd av ovan nämnda bestämmelser i det konstitutionella fördraget. Speciellt central i detta avseende är artikel III-166, enligt vilken bestämmelserna i det konstitutionella fördraget tillämpas endast i den mån de inte rättsligt eller i praktiken hindrar de särskilda uppgifter som tilldelats företag som anförtrots att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Med stöd av artikel 86 i EG-fördraget, som motsvarar artikel III-166, samt EG-fördragets andra bestämmelser om den inre marknaden har gemenskapen också antagit akter som gäller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse inom bl.a. post-, telekommunikations- och energisektorerna.

AVDELNING II

ICKE-DISKRIMINERING OCH MEDBORGARSKAP

Artikel III-124 kompletterar artikel I-4.2 i det konstitutionella fördraget, vilken gäller förbud mot all diskriminering på grund av nationalitet. Artikel 13 i EG-fördraget erbjuder en rättsgrund enligt vilken förbud mot diskriminering på grund av nationalitet får regleras närmare i europeiska lagar eller ramlagar. Artikelens innehåll motsvarar 12.2 i EG-fördraget, men tillämpningsområdet utvidgas så att det omfattar även området för det nuvarande unionsfördraget.

Artikel III-124 erbjuder en rättsgrund med stöd av vilken unionen kan föreskriva nödvändiga åtgärder för att bekämpa diskriminering. Artikelens innehåll motsvarar artikel 13 i EG-fördraget, men tillämpningsområdet utvidgas så att det omfattar även området för det nuvarande unionsfördraget. Förfarandet i artikel III-124.1 har ändrats så att rådet beslutar med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande. Enligt artikel 13.1 i EG-fördraget endast hör rådet Europaparlamentet.

Artikel III-125 kompletterar punkt 2 a om rätt till fri rörlighet och fri vistelse i artikel I-10 om unionsmedborgarskap i det konstitutionella fördraget. Artikel 18 i EG-fördraget erbjuder en rättsgrund för åtgärder som underlättar unionsmedborgarnas möjligheter att utöva rätten till fri rörlighet och fri vistelse. Artikelens motsvarar artikel 18.2 och 18.3 i EG-fördraget.

Artikel 125.1 motsvarar i sak artikel 18.2 i EG-fördraget.

Enligt artikel 125.2 får det i en europeisk lag eller ramlag som antas av rådet med enhällighet föreskrivas åtgärder om pass, identitetskort, uppehållstillstånd eller andra jämförbara dokument samt åtgärder om social trygghet eller socialt skydd. Enligt nuvarande artikel 18.3 i EG-fördraget står dessa frågor utanför gemenskapens befogenheter, men med stöd av t.ex. artikel 62.2 punkt a i EG-fördraget har man kunnat förenhetliga säkerhetsdetaljerna, inklusive biometrisk kännetecken, i pass som utfärdas av medlemsstaterna (rådets förordning (EG) nr 2252/2004 av den 13 december 2004 om standarder för

säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecknen i pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna (EUT L 385, 29.12.2004, s. 1).

Artikel III-126 kompletterar punkt 2 b om rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet samt vid kommunala val i artikel I-10 om unionsmedborgarskap i det konstitutionella fördraget. Artikelerna erbjuder en rättsgrund för rådet att med enhällighet anta europeiska lagar eller ramlagar som innehåller detaljerade bestämmelser om rösträtt och valbarhet. Artikelerna motsvarar artikel 19.2 i EG-fördraget.

Artikel III-127 kompletterar punkt 2 c om tryggnad av diplomatiskt och konsulärt skydd i artikel I-10 om unionsmedborgarskap i det konstitutionella fördraget. Artikelerna motsvarar artikel 20 i EG-fördraget, enligt vilken medlemsstaterna skall komma överens om de inbördes regler som behövs och inleda de internationella förhandlingar som krävs för att säkerställa detta skydd. I artikel III-127.3 preciseras att de åtgärder som behövs för att underlätta detta skydd får föreskrivas i en europeisk lag som antas av rådet.

Artikel III-128 innehåller närmare bestämmelser om den vädjorätt som tryggas i punkt 2 d i artikel I-10 om unionsmedborgarskap i det konstitutionella fördraget. Artikelerna motsvarar artikel 21 i EG-fördraget. Tillämpningsområdet för artikel III-128 är något större än för artikel 21 i EG-fördraget, eftersom det omfattar även Europeiska rådet och Europeiska centralbanken.

Enligt *artikel III-129.1* skall kommissionen vart tredje år rapportera till de institutioner som nämns i artikeln om tillämpningen av artikel I-10 och av avdelning II, som gäller icke-diskriminering och medborgarskap, i del III. Bestämmelsen motsvarar i sak artikel 22.1 i EG-fördraget.

Enligt artikel III-129.2 får rådet komplettera de rättigheter som fastställs i artikel I-10 i en europeisk lag eller ramlag som antas med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande. Bestämmelsen motsvarar artikel 22.2 i EG-fördraget, enligt vilken rådet ändå bara hör Europaparlamentet.

AVDELNING III

INRE POLITIK OCH ÅTGÄRDER

KAPITEL I

INRE MARKNADEN

Avsnitt 1

Den inre marknadens upprättande och funktion

Bestämmelserna gäller definitionen av den inre marknaden, huvudprinciperna för den inre marknadens upprättande och funktion samt vissa speciellsituationer i anslutning till den inre marknadens funktion. Med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse och placering motsvarar de bestämmelserna i det nuvarande EG-fördraget.

Artikel III-130 motsvarar artiklarna 14 och 15 i EG-fördraget. Den föråldrade hänvisningen till perioden för den inre marknadens upprättande har slopats.

Artiklarna III-131 och III-132 motsvarar artiklarna 297 och 298 i EG-fördraget.

Avsnitt 2

fri rörlighet för personer och tjänster

Underavsnitt 1

Arbetstagare

Artiklarna III-133-136 innehåller bestämmelser om fri rörlighet för arbetstagare i unionen. Med undantag för artikel III-136 motsvarar de artiklarna 39-42 i det nuvarande EG-fördraget och det enda som har gjorts är vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse.

I fråga om de åtgärder som avses i *artikel III-136* och som är nödvändiga för att genomföra fri rörlighet för arbetstagare övergår man från enhälligt beslut av rådet till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. I bestämmelsen ingår emellertid en s.k. nödbromsmechanism. Enligt den får en medlem av rådet som anser att ett utkast till europeisk lag eller

ramlag enligt bestämmelsen skulle negativt påverka grundläggande aspekter av dess sociala trygghetssystem, inbegripet dess omfattning, kostnader eller ekonomiska struktur eller inverka på den ekonomiska jämvikten i systemet, begära att det skall överlämnas till Europeiska rådet. I så fall skall lagstiftningsförfarandet tillfälligt upphävas. Efter diskussion skall Europeiska rådet inom 4 månader från det tillfälliga upphävandet antingen hänskjuta utkastet till rådet, varvid det tillfälliga upphävandet av lagstiftningsförfarandet avbryts, eller begära att kommissionen lägger fram ett nytt förslag. I det sistnämnda fallet skall den akt som ursprungligen föreslogs anses som icke antagen. Med beaktande av att artikel III-136 inte innehåller några uttryckliga bestämmelser om formen för Europeiska rådets beslut eller det beslutsförfarande som skall iakttas, är det fråga om ett politiskt beslut som Europeiska rådet fattar med konsensus enligt huvudregeln i artikel I-21.4. Sålunda innehåller fördraget inte heller några bestämmelser i händelse av att Europeiska rådet inte fattar någotdera beslutet som avses i artikel III-136. Sålunda kan en medlemsstat i princip genom att ta till nödbromsen förhindra att de åtgärder som avses i bestämmelsen vidtas. Med undantag för ovan nämnda ändring som gäller beslutsförfarandet motsvarar artikel III-136 artikel 42 i EG-fördraget.

Underavsnitt 2

etableringsfrihet

Bestämmelserna gäller rätt för medborgare och bolag i medlemsstaterna att etablera sig på en annan medlemsstats territorium, huvudprinciperna för etableringsrätten samt de uppgifter som ålagts institutionerna för att genomföra etableringsfrihet. Med undantag för vissa ändringar som gäller beslutsförfarandet samt vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse motsvarar bestämmelserna avdelning III kapitel 2 i EG-fördragets tredje del.

Artiklarna III-137 och III-138 motsvarar artiklarna 43 och 44 i EG-fördraget.

Artikel III-139 motsvarar artikel 45 i EG-fördraget med följande ändringar. De åtgär-

der som avses i artikel III-139 och genom vilka viss verksamhet undantas från tillämpningen av bestämmelserna om etableringsfrihet börjar omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Med stöd av artikel 45 i EG-fördraget vidtar rådet åtgärderna i fråga med kvalificerad majoritet. I artikel III-139 specificeras de instrument som rådet kan använda och som är europeiska lagar eller ramlagar. Artikel 45 i EG-fördraget innehåller ingen motsvarande specificering av instrument.

Artikel III-140 motsvarar artikel 46 i EG-fördraget.

Artikel III-141 gäller åtgärder som skall göra det lättare för personer att starta och utöva förvärvsverksamhet som egenföretagare. Bestämmelser motsvarar artikel 47 i EG-fördraget, dock så att när de åtgärder som avses i artikel III-141 vidtas övergår man till alla delar till det ordinarie lagstiftningsförfarandet och beslut med kvalificerad majoritet i rådet. För närvarande beslutar rådet om direktiv enligt artikel 47.2 i EG-fördraget med enhällighet i alla förfaranden enligt artikel 251 i EG-fördraget, om genomförandet av direktiven i åtminstone någon medlemsstat medför ändring av gällande principer inom yrkeslagstiftningen såvitt avser utbildning och tillträdesvillkor för fysiska personer.

Artikel III-142 motsvarar artikel 48 i EG-fördraget.

Artikel III-143 motsvarar artikel 294 i EG-fördraget.

Underavsnitt 3

Frihet att tillhandahålla tjänster

Bestämmelserna gäller huvudprinciperna för friheten att tillhandahålla tjänster samt unionens och medlemsstaternas åtgärder för att liberalisera tillhandahållandet av tjänster. Med undantag för vissa ändringar som gäller beslutsförfarandet samt vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse motsvarar bestämmelserna avdelning III kapitel 3 i det nuvarande EG-fördragets tredje del.

Artikel III-144 motsvarar artikel 49 i EG-fördraget med följande ändringar. Genom de åtgärder som avses i artikel III-144.2 kan un-

deravsnittet om frihet att tillhandahålla tjänster utsträckas till att omfatta även sådana medborgare i tredjestat som tillhandahåller tjänster och som har etablerat sig inom unionen. I fråga om dessa åtgärder övergår man till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Med stöd av artikel 49 i EG-fördraget vidtar rådet dessa åtgärder med kvalificerad majoritet. I artikel III-144.2 specificeras de instrument som rådet kan använda och som är europeiska lagar eller ramlagar. Nuvarande artikel 49 i EG-fördraget innehåller ingen motsvarande specificering av instrument.

Artiklarna III-145 och III-146 motsvarar artiklarna 50 och 51 i EG-fördraget.

Artikel III-147 motsvarar artikel 52 i EG-fördraget med följande ändringar. Beträffande åtgärder enligt artikel III-147 för att genomföra liberaliseringen av en särskild tjänst övergår man till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Med stöd av artikel 52 i EG-fördraget beslutar rådet om åtgärderna efter att ha hört Europaparlamentet.

Artiklarna III-148-150 motsvarar artiklarna 53-55 i EG-fördraget.

Avsnitt 3

Fri rörlighet för varor

Bestämmelserna gäller definitionen av tullunionen och de grundläggande principer som skall tillämpas på den, tullsamarbete, huvudprinciperna för fri rörlighet för varor samt de uppgifter som ålagts institutionerna för att genomföra fri rörlighet. Med undantag för vissa ändringar som gäller beslutsförfarandet samt vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse motsvarar bestämmelserna avdelning I i det nuvarande EG-fördragets tredje del.

Underavsnitt i

Tullunion

Artikel III-151 motsvarar artiklarna 23-27 i EG-fördraget med följande ändringar. När rådet fastställer den gemensamma tulltaxa som avses i artikel III-151 kan rådet anta antingen europeiska förordningar eller beslut. I artikel 26 i EG-fördraget specificeras inte de

typer av akter som rådet kan använda när tulltaxan fastställs, men i praktiken har rådet antagit förordningar enligt artikel 249 i EG-fördraget med stöd av artikel 26 i EG-fördraget.

Underavsnitt 2

Tullsamarbete

Artikel III-152 motsvarar artikel 135 i EG-fördraget. I artikel III-152 specificeras de instrument som kan användas och som är europeiska lagar eller ramlagar. Artiklar 135 i EG-fördraget saknar motsvarande specificering. I artikeln har slopats bestämmelsen enligt vilken åtgärderna inte skall gälla tillämpningen av nationell straffrätt eller den nationella rättsskipningen. Denna bestämmelse är nödvändig i artikel 135 i EG-fördraget, eftersom Europeiska gemenskapen saknar befogenheter på straffrättsens område, medan det bestäms om dessa befogenheter i avdelning VI i EU-fördraget. I och med att pelarindelningen slopas blir det onödigt med en separat bestämmelse om tullsamarbete, eftersom det konstitutionella fördraget också innehåller bestämmelser om straffrättsligt samarbete.

Underavsnitt 3

Förbud mot kvantitativa restriktioner

Artiklarna III-153-155 motsvarar artiklarna 28-31 i EG-fördraget.

Avsnitt 4 – Kapital och betalningar

Bestämmelserna gäller huvudprinciperna för fri rörlighet för kapital, begränsning av medlemsstaternas befogenheter samt unionens befogenheter i fråga om kapitalrörelser och betalning å ena sidan inom unionen och å andra sidan mellan medlemsstater och tredjeland. Med undantag för vissa ändringar som gäller beslutsförfarandet och åtgärder som begränsar kapitalrörelser samt vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse motsvarar bestämmelserna avdelning III kapitel 4 i EG-fördragets tredje del.

Artikel III-156 motsvarar artikel 56 i EG-fördraget.

Artikel III-157 motsvarar artikel 57 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel

III-157.1 bestäms att det fortfarande skall vara möjligt att gentemot tredjeland tillämpa restriktioner som var i kraft den 31 december 1993. Estland och Ungern kan tillämpa restriktioner som var i kraft den 31 december 1999. Bestämmelsen motsvarar artikel 18 i 2003 års anslutningsfördrag.

Beträffande de åtgärder i artikel III-157.2 som gäller kapitalrörelser till eller från tredjeland övergår man enligt huvudregeln till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. I artikel III-157.2 specificeras de instrument som kan användas och som är europeiska lagar eller ramlagar. De åtgärder som avses i bestämmelsen vidtas för närvarande enligt huvudregeln av rådet med stöd av artikel 57.2 i EG-fördraget som då beslutar med kvalificerad majoritet. Artikel 57.2 i EG-fördraget innehåller ingen motsvarande specificering av instrument. Åtgärder som utgör ett steg tillbaka inom unionsrätten när det gäller liberaliseringen av kapitalrörelse till eller från tredjeland vidtas enligt artikel III-157.3 genom en europeiska lag eller ramlag, varvid rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet. För närvarande beslutar rådet med stöd av artikel 57.2 i EG-fördraget med enhällighet om dessa åtgärder. I artikel 57 i EG-fördraget specificeras inte de typer av akter som nu används och det förutsätts inte att Europaparlamentet skall höras.

Artikel III-158 motsvarar med undantag för punkt 4 artikel 58 i EG-fördraget. I artikel III-158 bestäms om de åtgärder som medlemsstaterna kan vidta utan att bestämmelserna om kapital och betalningar begränsar dem. Artikel III-158.4 är en ny bestämmelse som ger medlemsstaterna möjlighet att under vissa förutsättningar ansöka om att kommissionen antar ett europeiskt beslut där det anges att restriktiva skatteåtgärder som en medlemsstat vidtar med avseende på ett eller flera tredjeländer skall anses förenliga med det konstitutionella fördraget. En medlemsstat kan ansöka om att kommissionen antar ett beslut när rådet inte har antagit en europeisk lag eller ramlag enligt artikel III-157.3, om medlemsstatens åtgärder är berättigade med hänsyn till något av unionens mål och förenliga med en väl fungerande inre marknad. Om kommissionen inte har antagit ett beslut inom tre månader från den berörda medlems-

statens ansökan, får rådet anta ett europeiskt beslut med enhällighet på ansökan av medlemsstaten.

Artikel III-159 motsvarar artikel 59 i EG-fördraget. I artikel III-159 specificeras de instrument som rådet kan använda och som är europeiska förordningar och beslut. Artikel 59 i EG-fördraget saknar motsvarande specificering.

Syftet med *artikel III-160* motsvarar artikel 60 i EG-fördraget. Artikel III-160 gäller administrativa åtgärder på unionsnivå avseende kapitalrörelser och betalningar, såsom frysning av tillgångar, finansiella medel eller ekonomiska vinster som tillhör, ägs eller innehas av fysiska eller juridiska personer, av grupper eller av enheter som inte är stater. Åtgärderna skall vidtas om det är nödvändigt för att uppnå målen för ett område med frihet, säkerhet och rätt i artikel III-257, när det gäller att förebygga och bekämpa terrorism och därmed sammanhängande verksamhet.

En ram för de administrativa åtgärder som avses i artikeln skall fastställas i europeiska lagar. De europeiska lagarna genomförs enligt artikel III-160 andra stycket genom europeiska förordningar eller beslut som antas av rådet.

De akter som antas med stöd av artikeln skall med stöd av artikel III-160 tredje stycket innefatta nödvändiga bestämmelser om rättsliga garantier. Det har getts en förklaring (nr 15) till artiklarna III-160 och III-132 där konferensen erinrar om att respekt för de grundläggande rättigheterna och friheterna i synnerhet innebär att tillbörlig uppmärksamhet ägnas åt skydd och efterlevnad av den rätt att utnyttja de garantier som föreskrivs i lagar som tillkommer berörda fysiska personer eller berörda enheter. I förklaringen förutsätts att sådana beslut måste grunda sig på klara och tydliga kriterier, som bör vara anpassade till det specifika innehållet i varje restriktiv åtgärd.

Denna ordning ersätter systemet i artikel 60 i EG-fördraget. För närvarande möjliggör artikel 60 i EG-fördraget att kapitalrörelser begränsas när den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken förutsätter det, medan åter artikel III-160 inte förutsätter något beslut med stöd av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Med

stöd av artikel III-160 kan man vidta både åtgärder inom unionen och åtgärder som riktas mot tredje länder. Artikel 60 i EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande exempel-förteckning över åtgärder som artikeln avser som den som ingår i artikel III-160. Med stöd av artikel 60 i EG-fördraget har en medlemsstat möjlighet att på allvarliga politiska grunder av brådskande karaktär vidta ensidiga åtgärder mot ett tredje land beträffande kapitalrörelser och betalning så länge rådet inte har vidtagit åtgärder. Någon motsvarande bestämmelse om ensidiga åtgärder från medlemsstaternas sida ingår inte i artikel III-160.

Avsnitt 5

Konkurrensregler

Underavsnitt 1

Regler för företag

Bestämmelserna gäller huvudprinciperna för de konkurrensregler som skall tillämpas på företag samt unionens institutioners och medlemsstaternas myndigheters befogenheter i konkurrensärenden. Innehållet i bestämmelserna motsvarar i stora drag bestämmelserna i avdelning VI kapitel 1 avsnitt 1 i EG-fördragets tredje del. I bestämmelserna har företagets vissa ändringar i fråga om beslutsförfarandena samt vissa tekniska ändringar som gäller ordalydelsen.

Artiklarna III-161-162 motsvarar artiklarna 81-82 i EG-fördraget.

Artikel III-163 motsvarar artikel 83 i EG-fördraget med följande ändringar. Rådet får anta europeiska förordningar med stöd av artikel III-163. Med stöd av artikel 83 i EG-fördraget får rådet anta förordningar och direktiv. Ändringen innebär inte någon ändring i det nuvarande rättsläget eftersom europeiska förordningar som avses i det konstitutionella fördraget kan ha samma rättsverkningar som direktiv eller förordningar enligt EG-fördraget.

Artikel III-164 motsvarar artikel 84 i EG-fördraget.

Artikel III-165 motsvarar artikel 85 i EG-fördraget med följande ändringar. Artikel III-165.3 är en ny bestämmelse, med stöd av vil-

ken kommissionen får anta europeiska förordningar avseende de avtalskategorier för vilka rådet har antagit en europeisk förordning i enlighet med artikel III-163 andra stycket punkt b. De förordningar som kommissionen antar är förordningar om s.k. gruppundantag vilka gäller tillämpningen av artikel III-161.3. I EG-fördraget ingår inte någon motsvarande bestämmelse där det uttryckligen skulle konstateras att kommissionen har befogenheter att anta förordningar avseende tillämpningen av artikel 81.3 i EG-fördraget på avtalskategorier. Kommissionen har emellertid redan nu möjlighet att anta förordningar om gruppundantag som gäller tillämpningen av artikel 81.3 i EG-fördraget, om rådet genom förordning har gett kommissionen befogenheter att göra det. Att kommissionens befogenheter skrivs in i det konstitutionella fördraget innebär således ingen ändring i det rådande rättsläget.

Artikel III-166 motsvarar artikel 86 i EG-fördraget med undantag för de instrument som kommissionen förfogar över. Med stöd av artikel III-166.3 antar kommissionen om det behövs lämpliga europeiska förordningar eller beslut. För närvarande får kommissionen anta direktiv eller beslut med stöd av artikel 86.3 i EG-fördraget.

Underavsnitt 2

Stöd som beviljas av medlemsstaterna

Bestämmelserna gäller vilka stöd som medlemsstaterna beviljar som är förenliga med den inre marknaden samt kommissionens och rådets befogenheter i stödfrågor. I bestämmelserna har företagets vissa ändringar som gäller specialområden och beslutsförfaranden samt vissa tekniska ändringar som gäller ordalydelsen.

Artikel III-167 motsvarar artikel 87 i EG-fördraget med följande ändringar. Artikel III-167.2 gäller stöd som är förenliga med den inre marknaden. Enligt artikel III-167.2 punkt c anses förenligt med den inre marknaden vara stöd som ges till vissa av de områden i Förbundsrepubliken Tyskland som påverkas genom Tysklands delning i den utsträckning stödet är nödvändigt för att uppväga de ekonomiska nackdelar som upp-

kommit genom denna delning. Rådet har möjlighet att upphäva artikel III-167.2 punkt c genom ett europeiskt beslut fem år efter ikraftträdandet av det konstitutionella fördraget. Någon motsvarande fullmaktsklausul ingår inte i det nuvarande EG-fördraget.

I artikel III-167.3 anges de stöd som kan anses förenliga med den inre marknaden. Till artikel III-167.3 punkt a har fogats en ny bestämmelse med stöd av vilken som förenligt med den inre marknaden kan anses stöd för att främja den ekonomiska utvecklingen i de regioner som avses i artikel III-424, med hänsyn till dessa regioners strukturella, ekonomiska och sociala situation. Regioner som nämns i artikel III-424 är Frankrikes utomeuropeiska departement, Azorerna, Madeira och Kanarieöarna. I det konstitutionella fördraget bekräftas att dessa regioner omfattas av stödet enligt artikel 167.3 punkt a. Dessa regioner nämns inte i artikel 87.3 punkt a i EG-fördraget, men i praktiken har dessa regioner för närvarande ansetts omfattas av stödet enligt artikel 87.3 punkt a. Att dessa regioner skrivs in i artikel 167.3 punkt a gör det möjligt att fortsätta med nuvarande praxis för alla berörda regioners del även i framtiden.

I artikel III-167.3 punkt e specificeras de instrument som rådet förfogar över och som är europeiska förordningar och beslut. Artikel 87.3 punkt e i EG-fördraget innehåller ingen motsvarande specificering.

Artikel III-168 motsvarar artikel 88 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-168.4 finns en ny bestämmelse med stöd av vilken kommissionen får anta europeiska förordningar avseende de kategorier av statligt stöd som har fastställts av rådet i enlighet med artikel III-169 som möjliga att undanta från informationsskyldigheten i artikel 168.3. Det nuvarande EG-fördraget innehåller ingen motsvarande bestämmelse där kommissionen uttryckligen skulle tilldelas befogenheter att anta dylika förordningar. För närvarande kan rådet genom förordning ge kommissionen befogenheter att anta liknande förordningar. Genom förordning nr 659/1999 har rådet gett kommissionen befogenheter att anta förordningar om gruppundantag beträffande vissa kategorier av statligt stöd.

Artikel III-169 motsvarar artikel 89 i EG-fördraget.

Avsnitt 6

Bestämmelser om skatter

Bestämmelserna gäller de huvudprinciper som skall tillämpas på skatter och avgifter samt rådets befogenheter när det gäller dem. Med undantag för vissa ändringar som gäller instrument samt tekniska ändringar av bestämmelsernas ordalydelse motsvarar bestämmelserna avdelning VI kapitel 2 i det nuvarande EG-fördragets tredje del.

Artikel III-170 motsvarar artiklarna 90-92 i EG-fördraget med följande ändringar.

I fråga om godkännandet av åtgärder som gäller skatter och avgifter enligt artikel III-170.3 specificeras i artikeln att de instrument som rådet kan använda är europeiska beslut. Artikel 92 i EG-fördraget innehåller ingen motsvarande specificering.

Artikel III-171 motsvarar artikel 93 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-173 specificeras de instrument som rådet kan använda och som är europeiska lagar eller ramlagar. Artikel 93 i EG-fördraget innehåller ingen motsvarande specificering.

Avsnitt 7

Gemensamma bestämmelser

Detta avsnitt innehåller bestämmelser om unionens befogenheter när den inre marknaden upprättas samt om det beslutsförfarande som skall tillämpas på harmoniseringsåtgärder. I avsnittet anges också medlemsstaternas befogenheter efter vidtagandet av harmoniseringsåtgärder. Bestämmelserna motsvarar i stora drag avdelning VI kapitel 3 i det nuvarande EG-fördragets tredje del. I bestämmelserna har företagits vissa ändringar i fråga om beslutsförfarandena samt vissa tekniska ändringar som gäller ordalydelsen.

Artikel III-172 motsvarar artikel 95 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-172.1 specificeras de instrument som kan användas och som är europeiska lagar eller ramlagar. I artikel III-172.4 och III-172.5 specificeras europeiska förordningar och i artikel III-172.6 europeiska beslut som kommissionens instrument. Någon motsvarande

specificering av instrument ingår inte i den nuvarande artikel 95 i EG-fördraget.

Artikel III-173 motsvarar artikel 94 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-173 ingår en ny bestämmelse enligt vilken artikel III-173 inte påverkar tillämpningen av artikel III-172. Detta betyder att artikel III-172 är primär i förhållande till artikel III-173. Någon motsvarande bestämmelse ingår inte i den nuvarande artikel 94 i EG-fördraget, men bestämmelsen motsvarar det nuvarande rättsläget. I praktiken har artiklarna 95 och 94 i EG-fördraget tolkats så att artikel 95 är primär i förhållande till artikel 94.

Artikel III-174 motsvarar artikel 96 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-174 bestäms om det förfarande som skall iaktas om kommissionen finner att en skillnad mellan medlemsstaternas bestämmelser i lagar eller andra författningar framkallar en snedvridning av konkurrensvillkoren på den inre marknaden som behöver elimineras. Om man inte når något avtal mellan de berörda medlemsstaterna om eliminering av snedvridningen skall nödvändiga åtgärder föreskrivas genom europeiska ramlagar. Beträffande åtgärderna övergår man till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Med stöd av artikel 96 i EG-fördraget vidtar rådet åtgärderna ensamt genom att anta direktiv.

Artikel III-175 motsvarar artikel 97 i EG-fördraget.

I *artikel III-176* bestäms om unionens befogenheter i fråga om skyddet för immateriella rättigheter i unionen. Europeiska lagar och ramlagar om skydd kan antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Med stöd av artikel III-176.1 skall det föreskrivas åtgärder för att skapa europeiska rättigheter som säkerställer ett enhetligt skydd för immateriella rättigheter i unionen för att upprätta centraliserade system för beviljande av tillstånd, samordning och kontroll på unionsnivå. EG-fördraget innehåller ingen motsvarande rättsgrund, men åtgärderna i fråga har vidtagits med stöd av artikel 308 i EG-fördraget (t.ex. rådets förordning (EG) nr 40/94 om gemenskapsvarumärken). Artikel III-176 gäller inte åtgärder om tillnärmning av lagar och andra författningar i medlemsstaterna, vilka även i fortsättningen kan föreskrivas med stöd av artiklarna III-172 och

III-173, vilka motsvarar artiklarna 95 och 94 i EG-fördraget (t.ex. rådets första direktiv 89/104/EEG om tillnärmningen av medlemsstaternas varumärkeslagar).

I artikel III-176.2 bestäms om språkanvändningen i samband med dessa europeiska rättigheter, och europeiska lagar som gäller den kan antas av rådet efter att det hört Europaparlamentet. Rådet skall besluta om språk-användningen med enhällighet.

KAPITEL II

EKONOMISK OCH MONETÄR POLITIK

Innehållet i *artikel III-177*, där det bestäms om målen för unionens ekonomiska och monetära politik, motsvarar i sak artikel 4 i EG-fördraget.

Avsnitt 1

Ekonomisk politik

Innehållet i *artikel III-178*, där medlemsstaterna åläggs att föra sin ekonomiska politik så att de bidrar till att förverkliga unionens mål, motsvarar i sak artikel 98 i EG-fördraget.

Artikel III-179, där det bestäms om utarbetandet av allmänna riktlinjer för unionens och medlemsstaternas ekonomiska politik samt om övervakningen av den ekonomiska utvecklingen, motsvarar i stora drag artikel 99 i EG-fördraget.

Enligt artikel III-179.4 får rådet lämna en medlemsstat rekommendationer, om dess ekonomiska politik inte är förenlig med unionens allmänna riktlinjer. Nytt är att kommissionen ensam har fått befogenheter att varna medlemsstaterna. Även bestämmelserna om rådets beslutsförfarande i dessa frågor är nya. När rådet beslutar om rekommendationer får en företrädare för den berörda medlemsstaten delta i diskussionen, men han har inte rösträtt.

I artikeln bestäms särskilt hur kvalificerad majoritet uppnås i dessa fall. För kvalificerad majoritet krävs minst 55 % av rösterna från de röstberättigade rådsmedlemmarna. Enligt artikeln skall dessa rådsmedlemmar också fö-

reträda minst 65 % av befolkningen i de medlemsstater som deltar i omröstningen. Detta krav på 65 % är ändå inte ovillkorligt, eftersom det för en blockerande minoritet krävs ett antal röstberättigade medlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem. Om detta krav inte uppfylls, skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd förutsatt att 55 % av de röstberättigade rådsmedlemmarna förordar förslaget.

Innehållet i *artikel III-180*, som ger rådet undantagsbefogenheter i ekonomiska speciellsituationer, motsvarar i sak artikel 100 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-181*, som förbjuder s.k. centralbanksfinansiering, motsvarar i sak artikel 101 i EG-fördraget.

Artikel III-182, som förbjuder en positiv särbehandling av unionens och medlemsstaternas institutioner, organ och myndigheter hos finansinstitut, motsvarar artikel 102 i EG-fördraget med undantag för att rättsgrunden för artikeln i fråga, med stöd av vilken bestämmelser får antas som anger hur förbudet i artikeln skall tillämpas, har överförts till artikel III-183.

Innehållet i *artikel III-183*, enligt vilken unionen inte skall ansvara för medlemsstaternas skulder eller andra ekonomiska förpliktelser, motsvarar i sak artikel 103 i EG-fördraget.

Artikel III-183.2 har utvidgats så att med stöd av den får antas även närmare bestämmelser som behövs för tillämpningen av artikel III-182.

Artikel III-184, som ålägger medlemsstaterna att undvika alltför stora underskott i den offentliga sektorns finanser, motsvarar artikel 104 i EG-fördraget med undantag för bestämmelserna om omröstning och kvalificerad majoritet i artikel III-184.6 och III-184.7.

Artikel III-184.6 och III-184.7 innehåller bestämmelser om rådets förfarande när det avgör om underskottet är alltför stort samt om påföljderna därav. Bestämmelserna om beslutsförfarandet i dessa frågor är nya. När rådet avgör om underskottet är alltför stort får företrädaren för den berörda medlemsstaten delta i diskussionen, men han saknar rösträtt. Vid beslutsfattandet tillämpas den defi-

nition av kvalificerad majoritet som förklaras i samband med artikel III-179.

Avsnitt 2

Monetär politik

Innehållet i *artikel III-185*, där målen och uppgifterna för Europeiska centralbankssystemet definieras, motsvarar i sak artikel 105 i EG-fördraget.

Artikel III-186, där det bestäms om utgivningen av sedlar och mynt, motsvarar artikel 106 i EG-fördraget med det tillägget att rådet skall höra även Europaparlamentet innan det beslutar om harmonisering av valörerna och de tekniska specifikationerna för mynt.

Innehållet i *artikel III-187*, där det bestäms om Europeiska centralbankens ledning samt om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, ändring av den och de europeiska förordningar och beslut som antas på grundval av den, motsvarar i sak artikel 107 i EG-fördraget.

I artikel III-187.3 bestäms dock med avvikelse från artikel 107 i EG-fördraget att när stadgan ändras på förslag av kommissionen beslutar rådet med kvalificerad majoritet i stället för tidigare enhällighet.

Innehållet i *artikel III-188*, där det bestäms om oberoende för medlemmarna av Europeiska centralbankens och de nationella centralbankernas beslutande organ, motsvarar i sak artikel 108 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-189*, där det bestäms om medlemsstaternas skyldighet att säkerställa att den nationella lagstiftningen är förenlig med konstitutionen samt med stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, motsvarar i sak artikel 109 i EG-fördraget.

Artikel III-190, där det bestäms om Europeiska centralbankens befogenheter, motsvarar i stora drag artikel 110 i EG-fördraget.

I artikel III-190 anges dock inte längre de olika beslutstypernas rättsverkningar.

Artikel III-191 innehåller bestämmelser om unionens befogenheter att besluta om nödvändiga åtgärder för att använda euron som gemensam valuta. Innehållet i artikeln motsvarar i sak artikel 123.4 i EG-fördraget. Syftet med den tidigare bestämmelsen var emel-

lertid att ge unionen endast tillfälliga befogenheter, medan artikeln i sin nya form ger permanenta befogenheter.

Artikel 111 i EG-fördraget har flyttats från avsnittet om monetär politik till artikel III-326 i avsnittet om internationella avtal.

Avsnitt 3

Institutionella bestämmelser

Innehållet i *artikel III-192*, där det bestäms om ekonomiska och finansiella kommittén och dess uppgifter, motsvarar i sak artikel 114 i EG-fördraget. En teknisk ändring är att den tidigare punkten om monetära kommittén har slopats som onödig sedan den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen inletts.

Innehållet i *artikel III-193*, där rådet samt medlemsstaternas ges rätt att begära av kommissionen att den lägger fram rekommendationer i vissa frågor, motsvarar i sak artikel 115 i EG-fördraget.

Artiklarna 112 och 113 i EG-fördraget har blivit artiklarna III-382 och III-383 i det sjätte underavsnittet av de institutionella bestämmelserna.

Avsnitt 4

Särskilda bestämmelser för de medlemsstater som har euron som valuta

Artikel III-194 är en ny hänvisningsnorm som gäller säkerställande av den ekonomiska och monetära unionens smidiga funktion.

Enligt artikel III-194.1 kan i enlighet med de förfaranden som anges i artiklarna III-179 och III-184 antas åtgärder för de stater som har euron som valuta. Rådet får anta åtgärder som antingen stärker samordningen och övervakningen av dessa staters budgetdisciplin eller för de berörda medlemsstaterna utarbetar riktlinjer för den ekonomiska politiken. När det besluts om riktlinjer för den ekonomiska politiken i de medlemsstater som har euron som valuta skall det ses till att dessa överensstämmer med de riktlinjer som antagits för hela unionen.

Enligt artikel III-194.2 besluts det om dessa frågor med kvalificerad majoritet och i om-

röstningen deltar endast företrädare för de medlemsstater som har euron som valuta. Vid beslutsfattandet tillämpas den definition av kvalificerad majoritet som förklaras i samband med artikel III-179.

Artikel III-195, som gäller arrangemang för möten mellan ministrar i de medlemsstater som har euron som valuta, är ny. Enligt artikeln skall mötesarrangemangen regleras i ett protokoll om eurogruppen.

Artikel III-196, som gäller åtgärder i syfte att säkerställa eurons plats i det internationella valutasystemet, är ny.

Enligt artikel III-196.1 fastställer rådet på förslag av kommissionen gemensamma ståndpunkter avseende frågor som är av särskilt intresse för den ekonomiska och monetära unionen inom de berörda internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna.

Enligt artikel III-196.2 får rådet på förslag av kommissionen också anta lämpliga åtgärder för att säkerställa enad representation inom de berörda internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Enligt artikel III-196.3 fattas beslut om dessa frågor med kvalificerad majoritet och i omröstningen deltar endast företrädare för de medlemsstater som har euron som valuta. Vid beslutsfattandet tillämpas den definition av kvalificerad majoritet som förklaras i samband med artikel III-179.

Avsnitt 5

Övergångsbestämmelser

Kapitlet med övergångsbestämmelser har förkortats jämfört med det tidigare grundfördraget. Detta beror på att en del av övergångsbestämmelserna i grundfördraget gällde befogenheter att vidta vissa åtgärder, t.ex. att upprätta Europeiska centralbanken. Eftersom dessa åtgärder redan har vidtagits har motsvarande befogenhetsbestämmelser slopats såsom onödiga. Alla återstående övergångsbestämmelser gäller sådana länder som ännu inte har infört euron som valuta men som förbereder sig för det.

Artikel III-197, där det bestäms vilka artiklar som inte tillämpas på de medlemsstater som inte uppfyller de nödvändiga villkoren för införandet av euron motsvarar artikel 122.1, 122.3 och 122.5 i EG-fördraget.

Enligt artikel III-197.2 skall förutom de tidigare restriktionerna inte heller artiklarna III-179.2, III-191 och III.196.1 tillämpas på dessa medlemsstater.

I artikel III-197.4 har röstningsbestämmelserna ändrats så att medlemsstaterna i fråga inte har rösträtt vid beslutsfattande enligt artiklarna III-179.4, III-184.6-8 och III-184.11. Vid beslutsfattandet tillämpas den nya definitionen på kvalificerad majoritet, som förklaras i samband med artikel III-179.

Artikel III-198, som gäller godkännandet av nya medlemsstater som kan införa euron som valuta, motsvarar i sak artiklarna 121.1, 122.2 samt 123.4 första meningen i EG-fördraget.

Bestämmelserna om beslutsförfarandet i artikel III-198.2 har emellertid reviderats. Enligt den nya bestämmelsen skall rådet, innan det i normal sammansättning slutgiltigt beslutar att godkänna en ny medlemsstat som kan införa euron som valuta, få rekommendation från företrädare för de medlemsstater som har euron som valuta. Denna rekommendation ges med kvalificerad majoritet, som definieras i samband med artikel III-179.

Innehållet i *artikel III-199* motsvarar i sak artiklarna 123.3 samt 117.2 i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar. Artikel III-199 gäller det allmänna rådet för Europeiska centralbanken samt Europeiska centralbankens uppgifter när det gäller de stater som ännu inte har infört euron som valuta.

Innehållet i *artikel III-200*, som gäller valutapolitiken i de länder som inte har infört euron som valuta, motsvarar i sak artikel 124 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-201*, som gäller åtgärder och bistånd till följd av svårigheter i fråga om betalningsbalansen, motsvarar i sak artikel 119 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-202*, som gäller skyddsåtgärder till följd av en plötslig kris i fråga om betalningsbalansen, motsvarar i sak artikel 120 i EG-fördraget.

KAPITEL III

POLITIK PÅ ANDRA OMRÅDEN

Avsnitt 1

Sysselsättning

Bestämmelser om unionens sysselsättningspolitik ingår i del III avdelning III kapitel III avsnitt 1 i det konstitutionella fördraget. Bestämmelserna i avsnittet i fråga motsvarar med de ändringar som förklaras nedan samt med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller ordalydelsen och placeringen bestämmelserna i avdelning VII i EG-fördragets tredje del.

Artikel III-203 motsvarar artikel 125 i EG-fördraget. I artikel III-203 hänvisas till arbetat för att uppnå unionens mål enligt artikel I-3 som den målsättning som skall styra verksamheten. Förnyelsen av dessa mål jämfört med den tidigare artikel 2 i EG-fördraget granskas närmare i samband med detaljmotiveringen till artikel I-3.

Artiklarna III-204 och III-205 motsvarar artiklarna 126 och 127 i EG-fördraget.

Artikel III-206 motsvarar artikel 128 i EG-fördraget. I fråga om rekommendationerna enligt artikel III-206.4 har hänvisningen till granskningen av om det är lämpligt att avge rekommendationerna slopats.

Artiklarna III-207 och III-208 motsvarar artiklarna 129 och 130 i EG-fördraget. I artikel III-207 specificeras att stödåtgärder får föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar. I artikel III-208 specificeras att för sysselsättningskommitténs del används europeiskt beslut.

Avsnitt 2

Socialpolitik

Bestämmelser om unionens socialpolitik ingår i del III avdelning III kapitel II avsnitt 2 i det konstitutionella fördraget. Med de ändringar som förklaras nedan samt med vissa ändringar som gäller bestämmelserna ordalydelse och placering motsvarar de avdelning XI kapiteln 1 och 2 i det nuvarande EG-fördragets tredje del.

Artikel III-209 motsvarar artikel 136 i EG-fördraget.

Artikel III-210 motsvarar artikel 137 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-210.2 specificeras europeiska lagar eller ramlagar och i artikel III-210.3 andra stycket europeiska beslut som de instrument som kan användas. I artikel III-210.4, som motsvarar artikel 137.3 i EG-fördraget, har antalet instrument som medlemsstaterna vid behov kan överlåta åt arbetsmarknadens parter att genomföra på deras gemensamma begäran utökats jämfört med EG-fördragets bestämmelse. Enligt artikel III-210.4 kan en medlemsstat överlåta åt arbetsmarknadens parter att genomföra de europeiska lagar eller förordningar som det hänvisas till i denna punkt, medan möjligheten enligt artikel 137.3 i EG-fördraget gäller endast de direktiv som avses där.

Artikel III-211 motsvarar artikel 138 i EG-fördraget.

Artikel III-212 motsvarar artikel 139 i EG-fördraget. I artikel III-212.2 bestäms dessutom utöver artikel 139.2 i EG-fördraget att Europaparlamentet skall underrättas om de frågor som avses i bestämmelsen. Dessutom specificeras att de instrument som kan användas är europeiska förordningar eller beslut.

Artikel III-213 motsvarar artikel 140 i EG-fördraget. I artikel III-213 andra stycket bestäms dock som en komplettering jämfört med artikel 140.2 i EG-fördraget att i syfte att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och underlätta för dem att samordna sina åtgärder på de socialpolitiska områdena skall kommissionen särskilt genom initiativ med syftet att ange riktlinjer och indikatorer organisera utbytet av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Innehållet i dessa metoder påminner om det s.k. öppna samordningsförfarandet. När det gäller artikel III-213 är det ändå fråga om utövande av unionens befogenheter. I artikel III-213 andra stycket bestäms dessutom som ett tillägg jämfört med artikel 140 i EG-fördraget att Europaparlamentet skall informeras fullt ut.

Artikel III-213 berörs av den förklaring (nr 18) till artikel III-213 som fogats till regeringskonferensens slutakt. Förklaringen gäller

befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna. Den förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till förklaringarna.

Artikel III-214 motsvarar artikel 141 i EG-fördraget. I artikel III-214.3 specificeras att instrumenten är europeiska lagar eller ramlagar.

Artikel III-214 berörs av protokoll (nr 28) om artikel III-214 i konstitutionen, vilket fogats till det konstitutionella fördraget. Förmåner för arbetstagare på grund av sociala trygghetssystem som hänför sig till anställningstider före den tidpunkt som anges i protokollet anses inte som lön enligt artikeln. Protokollet förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till protokollet.

Artiklarna III-215-218 motsvarar artiklarna 142-145 i EG-fördraget. I artikel III-217 första stycket bestäms att ett europeiska beslut skall användas i fråga om rådgivande kommittén för socialt skydd.

Artikel III-219 motsvarar artiklarna 146-148 i EG-fördraget, dvs. avdelning XI kapitel 2 i EG-fördragets tredje del, som gäller Europeiska socialfonden. I artikel III-219.3 specificeras att instrumentet är europeiska lagar.

Avsnitt 3

Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning

Bestämmelser om unionens politik som gäller ekonomisk, social och territoriell sammanhållning ingår i del III avdelning III kapitel III avsnitt 3 i det konstitutionella fördraget. Avsnittets bestämmelser motsvarar med de ändringar som förklaras nedan samt med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller ordalydelsen och placeringen avdelning XVII i det nuvarande EG-fördragets tredje del. Rubriken för motsvarande del i EG-fördraget är ekonomisk och social sammanhållning. I rubriken i det konstitutionella fördraget och i de bestämmelser i avsnitt 3 där detta begrepp används har jämfört med EG-fördraget tillfogats aspekten territoriell sammanhållning vid sidan av den ekonomiska och sociala aspekten.

Avsnitt 3 berörs av protokollet (nr 29) om ekonomisk, social och territoriell samman-

hållning, som fogats till det konstitutionella fördraget. Protokollet förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till protokollen.

Artikel III-220 motsvarar artikel 158 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel 220 tredje stycket bestäms som en komplettering jämfört med artikel 158 i EG-fördraget att när man strävar efter att minska skillnaderna i utvecklingsnivå mellan de olika regionerna och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna skall bland de berörda regionerna särskild hänsyn tas till dels landsbygdsområden, dels områden som påverkas av strukturomvandlingar och dels regioner med allvarliga och permanenta naturbetingade eller demografiska nackdelar såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet, öregioner, gränsregioner och bergsregioner. Hänvisningen till de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet gäller i synnerhet Finland.

Artikel III-220 kompletteras av avdelning V avsnitt 7 artikel 63 i protokollet (nr 8) om 1972, 1979, 1985 och 1994 års anslutningsfördrag, som fogats till det konstitutionella fördraget och som gäller särskilda bestämmelser inom ramen för strukturfonderna i Finland och Sverige. Artikeln i protokollet förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till protokollen.

Dessutom har en förklaring (nr 19) till artikel III-220 fogats till regeringskonferensens slutakt. I förklaringen konstateras att öregioner även kan inbegripa hela östater. Förklaringen förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till förklaringarna.

Artiklarna III-221 och III-222 motsvarar artiklarna 159-160 i EG-fördraget. I artikel III-221 tredje stycket specificeras att instrumenten är europeiska lagar eller ramlagar.

Artikel III-223 motsvarar artikel 161 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-223 specificeras att europeiska lagar är det instrument som skall användas i fråga om de åtgärder som avses i artikeln. I artikel III-223.1 bestäms om det ordinarie lagstiftningsförfarandet samt om hörande av Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén. I artikel III-223.2 bestäms emellertid att de första bestämmelserna om strukturfonderna och om Sammanhållningsfonden

som antas efter de bestämmelser som gäller vid tidpunkten för undertecknandet av det konstitutionella fördraget skall meddelas i en europeisk lag som antas av rådet och att rådet därvid skall besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande. Enligt artikel 161 första och andra stycket beslutar rådet med enhällighet på förslag av kommissionen, med Europaparlamentets samtycke och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. Artikel 161 tredje stycket i EG-fördraget innehåller en övergångsbestämmelse för beslutsregelns del, enligt vilken rådet från och med den 1 januari 2007 skall besluta med kvalificerad majoritet. Tillämpningen av övergångsbestämmelsen i artikel 161 i EG-fördraget är dock bunden till antagandet av den fleråriga budgetplanen och det därmed sammanhängande interinstitutionella avtalet.

Artikel III-224 motsvarar artikel 162 i EG-fördraget. I artikel III-224 första stycket specificeras att instrumentet är europeiska lagar, som används för att meddela genomförandebestämmelser.

Avsnitt 4

Jordbruk och fiskeri

Bestämmelser om unionens politik som gäller jordbruk och fiskeri ingår i del III avdelning III kapitel III avsnitt 4 i det konstitutionella fördraget. I EG-fördraget ingår motsvarande bestämmelser i avdelning II i den tredje delen. Bestämmelserna motsvarar varandra med de ändringar som förklaras nedan. Dessutom har det företagits vissa tekniska ändringar som gäller i synnerhet ordalydelsen och bestämmelsernas placering. I avsnitt 4 i det konstitutionella fördraget bestäms dessutom, till skillnad från avdelning II i det nuvarande EG-fördraget, uttryckligen även om fiskeri vid sidan av jordbruk.

Jordbruket i Finland berörs dessutom av de bestämmelser som ingår i avdelning V avsnitt 2 i protokollet (nr 8) om 1972, 1979, 1985 och 1994 års anslutningsfördrag, som fogats till det konstitutionella fördraget. Dessa protokollbestämmelser förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till protokollen.

Artikel III-225 motsvarar den andra meningen i artikel 32.1 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-225 första stycket konstateras att unionen skall fastställa och genomföra en gemensam jordbruks- och fiskeripolitik. I det nuvarande EG-fördraget ingår en hänvisning till den gemensamma jordbrukspolitiken och fiskeripolitiken i artikel 3. I artikel III-225 andra stycket bestäms att hänvisningar till den gemensamma jordbrukspolitiken eller jordbruket och användning av bestämmelsen ”jordbruk” skall anses omfatta även fiskerisektorn med beaktande av de särskilda kännetecknen för denna sektor.

Artikel III-226 motsvarar artikel 32 i EG-fördraget med undantag för den andra meningen i artikel 32.1, som motsvarar ovan nämnda artikel III-225.

Artiklarna III-227-229 motsvarar artiklarna 33-35 i EG-fördraget.

Artikel III-230 motsvarar artikel 36 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-230.1 ingår en hänvisning till huvudregeln om det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Enligt hänvisningsbestämmelsen i denna punkt skall det också tillämpas när det bestäms i vilken mån avsnittet om konkurrensregler i det konstitutionella fördraget skall tillämpas på produktion av och handel med jordbruksprodukter. I artikel 36 första stycket i EG-fördraget bestäms med hjälp av en hänvisningsbestämmelse att det skall tillämpas ett förfarande där Europaparlamentet endast hörs. Dessutom innebär ändringen att rådets tillstånd att bevilja stöd enligt artikel III-230.2 ges på förslag av kommissionen, medan det i artikel 36 andra stycket i EG-fördraget inte förutsätts att kommissionen lägger fram något förslag i saken. I artikel III-230.2 specificeras att europeiska förordningar eller beslut skall användas som instrument.

Artikel III-231 motsvarar artikel 37 i EG-fördraget med följande ändringar. Den föråldrade hänvisningen i artikel 37.1 i EG-fördraget till sammankallande av en jordbrukskonferens när grundfördraget har trätt i kraft har slopats. I artikel III-231.2 bestäms om huvudregeln, som är det ordinarie lagstiftningsförfarandet, samt om hörande av Ekonomiska och sociala kommittén. Detta

förfarande skall iakttas när det föreskrivs om den gemensamma organisationen av jordbruksmarknaderna samt om övriga bestämmelser som behövs för att uppnå målen för den gemensamma politiken för jordbruk och fiskeri. Instrumenten är europeiska lagar eller ramlagar. Enligt artikel 37.2 i EG-fördraget skall rådet med kvalificerad majoritet på förslag från kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet utfärda förordningar eller direktiv eller fatta beslut. I artikel 37.2 i EG-fördraget ingår ett undantag för beslutsförfarandet del som gäller utfärdandet av rekommendationer. När det gäller beslutsfattandet bestäms i artikel III-231.3 ytterligare att rådet skall på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut om fastställande av priser, avgifter, stöd och kvantitativa begränsningar samt om fastställande och fördelning av fiskerimöjligheter.

Även på veterinär- och växtskyddsområdet övergår man helt och hållet till det ordinarie lagstiftningsförfarandet i enlighet med artikel III-231.2, medan medbeslutsförfarandet enligt EG-fördraget iakttas bara när akterna antas med stöd av artikel 152.4 punkt b i EG-fördraget, som gäller folkhälsa. Rättsgrunden förblir dock tudelad på veterinär- och växtskyddsområdet, för om det direkta syftet med åtgärderna är att skydda folkhälsan antas akterna med stöd av artikel III-278.4 punkt b, som gäller folkhälsa.

Artikel III-232 motsvarar artikel 38 i EG-fördraget. I artikel III-232 andra stycket preciserar att kommissionen antar europeiska förordningar eller beslut för de avgöranden som avses i artikeln.

Avsnitt 5

Miljö

Bestämmelser om unionens miljöpolitik ingår i del III avdelning III kapitel III avsnitt 5 i det konstitutionella fördraget. Med de ändringar som förklaras nedan och med undantag för vissa ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse och placering motsvarar avsnittets bägge artiklar bestämmelserna i det nuvarande EG-fördraget, vilka ingår i avdelning XIX i EG-fördragets tredje del.

Artikel III-233 motsvarar artikel 174 i EG-fördraget.

Artikel III-234 motsvarar artiklarna 175 och 176 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-234.1, III-234.2 och III-234.3 specificeras att europeiska lagar eller ramlagar skall användas. När det gäller beslutsreglerna innehåller artikel III-234.2 andra stycket ett bemyndigande, med stöd av vilket rådet med enhällighet på förslag av kommissionen får anta ett europeiskt beslut för att göra det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpligt på de områden som avses i första stycket och som omfattas av rådets enhälliga beslutsfattande. I artikel 175.2 andra stycket i EG-fördraget ingår en möjlighet som i sak motsvarar detta. I artikel III-234.3 har jämfört med artikel 175.3 i EG-fördraget slopats begränsningen enligt vilken rådet antar allmänna handlingsprogram ”på andra områden”.

Avsnitt 6

Konsumentskydd

Artikel III-235 är den enda artikeln i avsnitt 6, som gäller unionens konsumentskyddspolitik, i del III avdelning III kapitel III i det konstitutionella fördraget. Den motsvarar den enda artikeln i avdelning XIV i det nuvarande EG-fördragets tredje del, dvs. artikel 153, med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse och placering. I artikel III-235.3 specificeras att de instrument som kan användas är europeiska lagar och ramlagar.

Den horisontella bestämmelsen i artikel 153.2 i EG-fördraget om att konsumentskyddskraven skall beaktas i gemenskapens övriga politik och verksamhet har överförs till artikel III-120, där den utgör en del av de bestämmelser som allmänt skall tillämpas på unionens politik och verksamhet. Artikel III-120 förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till den artikeln.

Avsnitt 7

Transporter

Bestämmelser om unionens transportpolitik

ingår i del III avdelning III kapitel III avsnitt 7 i det konstitutionella fördraget. Med de ändringar som förklaras nedan motsvarar bestämmelserna de bestämmelser som ingår i avdelning V i EG-fördragets tredje del. Det har likaså företagits vissa tekniska ändringar i bestämmelsernas ordalydelse och placering.

Artikel III-236 motsvarar artiklarna 70 och 71 i EG-fördraget med följande ändringar. Jämfört med motsvarande bestämmelse i EG-fördraget har i artikel III-236.1 slopats hänvisningen till att målen på det område som behandlas i transportavsnittet uppnås av medlemsstaterna. I bestämmelsen i det konstitutionella fördraget konstateras bara mera allmänt att konstitutionens mål skall uppnås inom ramen för en gemensam transportpolitik. I artikel III-236.2 specificeras att de instrument som kan användas är europeiska lagar och ramlagar. I artikel III-236.3 bestäms att vid antagandet av europeiska lagar eller ramlagar på transportområdet skall sådana fall beaktas där tillämpningen av dessa lagar eller ramlagar skulle kunna få allvarliga återverkningar på levnadsstandarden och sysselsättningen i vissa regioner samt på utnyttjandet av transportmedel. I artikel 71.2 i EG-fördraget ingår en i sak motsvarande begränsningsklausul där det emellertid i fråga om situationer som hör till tillämpningsområdet för punkten i fråga bestäms att rådet beslutar med enhällighet och att Europaparlamentets deltagande begränsas till att det hörs.

Artiklarna III-237-239 motsvarar artiklarna 72-74 i EG-fördraget.

Artikel III-240 motsvarar artikel 75 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-240.1 preciseras i fråga om olika fraktsatser och befordringsvillkor att vid transporter inom unionen skall sådan diskriminering vara förbjuden som är beroende på vilken stat som är godsets ursprungs- eller bestämmelsemedlemsstat, medan enligt motsvarande artikel 75.1 i EG-fördraget skall all sådan diskriminering avskaffas som grundar sig på godsets ursprungs- eller bestämmelsestat. I artikel III-240.3 och III-240.4 specificeras att de instrument som kan användas är europeiska förordningar och beslut.

Artikel III-241 motsvarar artikel 76 i EG-fördraget. Det specificeras att det instrument som kan användas är europeiska beslut.

Artikel III-242 motsvarar artikel 77 i EG-fördraget. I artikel III-242 bestäms ändå att medlemsstaterna skall sträva efter att sänka de kostnader som beror på pålagor eller avgifter som transportföretag tar ut vid gränspassage, medan man enligt motsvarande artikel 77 i EG-fördraget skall sträva efter att gradvis sänka dessa kostnader.

Artikel III-243 motsvarar artikel 78 i EG-fördraget. Artikel III-243 innehåller också samma undantag som artikel 78 i EG-fördraget i fråga om de åtgärder som är nödvändiga för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom Tysklands delning. I förhållande till EG-fördraget har till artikel III-243 i det konstitutionella fördraget fogats en andra mening, enligt vilken fem år efter ikraftträdandet av det konstitutionella fördraget får rådet på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut om upphävande av denna artikel.

Till regeringskonferensens slutakt har fogats en förklaring (nr 20) till artikel III-243. Förklaringen går ut på att artikelns bestämmelser skall tillämpas och tolkas i enlighet med gällande praxis och befintlig rättspraxis. Förklaringen förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till förklaringarna.

Artikel III-244 motsvarar artikel 79 i EG-fördraget.

Artikel III-245 motsvarar artikel 80 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-245.2 bestäms att i europeiska lagar eller ramlagar får lämpliga åtgärder föreskrivas för sjöfart och luftfart. I artikel 80.2 i EG-fördraget bestäms att rådet får med kvalificerad majoritet besluta huruvida, i vilken omfattning och på vilket sätt lämpliga bestämmelser skall kunna meddelas för sjöfart och luftfart och att procedurreglerna i artikel 71 skall tillämpas därvid.

Avsnitt 8

Transeuropeiska nät

Artiklarna III-246 och 247 utgör avsnitt 8 om transeuropeiska nät i del III avdelning III kapitel III i det konstitutionella fördraget. I EG-fördraget bestäms om transeuropeiska nät i avdelning XV i fördragets tredje del. Artikel III-246 i avsnitt 8 motsvarar i sak ar-

tikel 154 i EG-fördraget och artikel III-247 artiklarna 155 och 156 i EG-fördraget. Det har emellertid företagits vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse och placering. I artikel III-247.2 specificeras att de instrument som kan användas är europeiska lagar eller ramlagar.

Avsnitt 9

Forskning och teknisk utveckling samt rymden

Bestämmelser som gäller forskning och teknisk utveckling samt rymden ingår i del III avdelning III kapitel III avsnitt 9 i det konstitutionella fördraget. Med de ändringar som förklaras nedan samt med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse och placering motsvarar de bestämmelserna i avdelning XVIII, som gäller forskning och teknisk utveckling, i EG-fördragets tredje del. Jämfört med det nuvarande EG-fördraget innehåller avsnittet emellertid också nya bestämmelser, som gäller t.ex. åstadkommandet av ett europeiskt forskningsområde och rymden.

Artikel III-248 motsvarar artikel 163 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-248.1 ingår en ny bestämmelse om åstadkommandet av ett europeiskt forskningsområde. Det är fråga om ett område med fri rörlighet för vetenskapliga rön och teknik. I artikel III-248.1 bestäms dessutom över huvud om stärkande av den vetenskapliga och tekniska grunden, då det i motsvarande artikel 163.1 i EG-fördraget bestäms mera begränsat om stärkande av den vetenskapliga och tekniska grunden för uttryckligen industrin. Dessutom bestäms i artikel III-248.1 om främjande av unionens konkurrensförmåga varvid det preciseras att det också är fråga om främjande av konkurrensförmågan inom unionens industri. I artikel III-248.2 preciseras dessutom jämfört med artikel 163.2 i EG-fördraget att unionen strävar särskilt efter att forskare kan samarbeta fritt över gränserna.

Till regeringskonferensens slutakt har fogats en förklaring (nr 21) till artikel III-248. Förklaringen går ut på att de grundläggande riktlinjerna och valen i medlemsstaternas forskningspolitik skall beaktas i unionens

verksamhet. Förklaringen förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till förklaringarna.

Artikel III-249 motsvarar artikel 164 i EG-fördraget.

Artikel III-250 motsvarar artikel 165 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-250.2 har jämfört med artikel 165.2 i EG-fördraget preciserats att när kommissionen tar initiativ inom forskning och teknisk utveckling får den särskilt ta initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Innehållet i dessa metoder påminner om det s.k. öppna samordningsförfarandet. När det gäller artikel III-250.2 är det emellertid fråga om utövande av unionens befogenheter. I artikel III-250.2 bestäms också att Europaparlamentet skall informeras fullt ut.

Artikel III-251 motsvarar artikel 166 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel III-251.1 preciseras i förhållande till artikel 166.1 i EG-fördraget att unionens fleråriga ramprogram anger alla verksamheter som finansieras av unionen. I artikel III-251.1, III-251.3 och III-251.4 specificeras att det instrument som kan användas är europeiska lagar. I artikel III-251.4 ingår en ny rättsgrund för vidtagande av nödvändiga åtgärder för att genomföra det europeiska forskningsområdet. Där bestäms att som komplement till de i det fleråriga ramprogrammet angivna verksamheterna skall det i europeiska lagar föreskrivas nödvändiga åtgärder för att genomföra det europeiska forskningsområdet och att lagarna skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

Artikel III-252 motsvarar artiklarna 167-170 samt artikel 172 andra stycket i EG-fördraget. I artikel III-252.1 specificeras att det instrument som kan användas är europeiska lagar eller ramlagar samt i artikel III-252.2 och III-252.3 europeiska lagar.

Artikel III-253 motsvarar artikel 171 och artikel 172 första stycket i EG-fördraget. De akter som kan antas med stöd av artikel III-253 är europeiska förordningar eller beslut.

Artikel III-254 innehåller nya bestämmelser om en europeisk rymdpolitik och de nödvändiga åtgärderna för utarbetandet av den. Med

stöd av artikel III-254 skall unionen utarbeta en europeisk rymdpolitik för att främja vetenskapliga och tekniska framsteg, industriell konkurrenskraft och genomförandet av unionens politik. I detta syfte kan unionen främja gemensamma initiativ, stödja forskning och teknisk utveckling samt samordna de nödvändiga insatserna för att utforska och utnyttja rymden. För att bidra till att förverkliga dessa mål skall det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas de åtgärder som behövs och som kan få formen av ett europeiskt rymdprogram. Dessutom bestäms i artikeln att unionen skall upprätta alla lämpliga kontakter med Europeiska rymdorganisationen.

Artikel III-255 motsvarar artikel 173 i EG-fördraget.

Avsnitt 10

Energi

Artikel III-256 är den enda artikeln i avsnitt 10, som gäller energi, i del III avdelning III kapitel III i det konstitutionella fördraget. I artikel III-256 bestäms om unionens energipolitik. Det är en ny bestämmelse och den har ingen motsvarighet i EG-fördraget. Enligt artikel 3.1 punkt u i det nuvarande EG-fördraget innefattar gemenskapens verksamhet bl.a. åtgärder på energiområdet, men de nuvarande grundfördragen innehåller ingen uttrycklig rättsgrund för vidtagandet av dylika åtgärder.

Enligt artikel III-256.1 skall inom ramen för upprättandet av den inre marknaden eller dess funktion och med hänsyn till kravet på att bevara och förbättra miljön målet för unionens politik på energiområdet vara att garantera att energimarknaden fungerar, att garantera energiförsörjningen i unionen och att främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av nya och förnybara energikällor.

Enligt artikel III-256.2 skall det utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i det konstitutionella fördraget i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas de åtgärder som är nödvändiga för att uppnå målen för unionens politik på energiområdet. De skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har

hörts. Dessa europeiska lagar eller ramlagar skall inte påverka en medlemsstats rätt att bestämma villkoren för utnyttjandet av dess energikällor, dess val mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur, utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-234.2 punkt c i avsnitt 5 som gäller miljö. Denna punkt i miljöavsnittet gäller åtgärder som väsentligt påverkar en medlemsstats val mellan olika energikällor och den allmänna strukturen hos dess energiförsörjning.

I artikel III-256.3 bestäms om en avvikelse, enligt vilken de åtgärder som avses i artikel III-256.2 skall föreskrivas i en europeisk lag eller ramlag som antas av rådet när de är av främst fiskal karaktär. Rådet skall då besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Till regeringskonferensens slutakt har fogats en förklaring (nr 22) till artikel III-256. Förklaringen gäller medlemsstaternas rätt att införa de bestämmelser som behövs för att säkerställa sin energiförsörjning. Förklaringen förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till förklaringarna.

KAPITEL IV

ETT OMRÅDE MED FRIHET, SÄKERHET OCH RÄTTVISA

Avsnitt 1

Allmänna bestämmelser

I *artikel III-257* anges på allmän nivå vilka av unionens verksamhetsområden som utgör unionens politik avseende ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, samt de grundläggande målen för denna verksamhet. Artikel 29 i EU-fördraget och artikel 61 i EG-fördraget, vilkas innehåll sammanställs ändrat på det sätt som förklaras nedan. Att områdena och målen för unionens verksamhet skrivs in i en artikel återspeglar det slopande av pelarindelning som följer av det konstitutionella fördraget, dvs. att de politikområden som för närvarande omfattas av å ena sidan avdelning VI i EU-fördraget och

å andra sidan avdelning IV i EG-fördragets tredje del sammanställs till kapitel IV om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i del III avdelning III i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel III-257.1 skall unionen utgöra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa med respekt för de grundläggande rättigheterna och de olika rättssystemen och rättsliga traditionerna i medlemsstaterna. En slags förändrad betoning jämfört med artikel 29 i EU-fördraget och artikel 61 i EG-fördraget innebär det att området med frihet, säkerhet och rättvisa i artikel III-257 inte definieras som ett eftersträvat tillstånd som skall uppnås gradvis, utan det hänvisas direkt till området med frihet, säkerhet och rättvisa som ett tillstånd som följer av det konstitutionella fördraget. Att rättsliga och inrikes frågor blir en normal del av unionens arbete syns också däri att det konstitutionella fördraget, till skillnad från EU- och EG-fördragen, inte innehåller några uttryckliga tidsfrister för vidtagandet av vissa åtgärder.

För första gången inskrivs på grundfördragsnivå principen om att de grundläggande rättigheterna och de olika rättssystemen och rättsliga traditionerna i medlemsstaterna respekteras inom området med frihet, säkerhet och rättvisa. Den bakomliggande utgångspunkten är att det rättsliga samarbetet på området med frihet, säkerhet och rättvisa i första hand skall utvecklas via principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra avgöranden och först i andra hand genom tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning. Verksamheten på området med frihet, säkerhet och rättvisa förutsätter regelbundet ingrepp i individens rättsliga ställning och därför är det nödvändigt att fästa särskild uppmärksamhet vid vikten av att respektera de grundläggande rättigheterna.

Enligt artikel III-257.2 skall unionen säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer vid de inre gränserna. Syftet med bestämmelsen motsvarar artikel 61 punkt a i EG-fördraget. Till skillnad från artikel 61 punkt a i EG-fördraget innehåller artikel III-257.2 ändå ingen hänvisning till åtgärder som vidtas på den inre marknaden för att garantera fri rörlighet för personer (artikel 14 i EG-fördraget, som i det konstitutionella för-

draget motsvaras av artikel III-130.1-3). I artikel I-3.2 i det konstitutionella fördraget betonas emellertid att området med frihet, säkerhet och rättvisa är ett område utan inre gränser, och det hänvisas också till den inre marknaden, där det råder fri och icke snedvriden konkurrens. På samma sätt som för närvarande skall det föreskrivas genom lagstiftning om återinförande av kontroller vid de inre gränserna.

Enligt artikel III-257.2 skall unionen vidare utarbeta en gemensam politik för asyl, invandring och kontroll av de yttre gränserna som grundar sig på solidaritet mellan medlemsstaterna och som är rättvis för medborgare i tredjeland. Jämfört med artikel 61 punkt b i EG-fördraget preciseras unionens gemensamma politik för asyl, invandring och kontroll av de yttre gränserna i artikel III-257.2 så att det förutsätts att den gemensamma politiken grundar sig på solidaritet mellan medlemsstaterna och att den är rättvis för medborgare i tredjeland. I artikel III-257.2 bestäms också uttryckligen att statslösa personer likställs med medborgare i tredjeland i kapitlet om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Unionens nuvarande grundfördrag innehåller ingen motsvarande bestämmelse, även om tolkningspraxis när det gäller dem i detta avseende motsvarar det konstitutionella fördraget.

I artikel III-257.3 anges som mål för unionens verksamhet att säkerställa en hög säkerhetsnivå och bestäms om nödvändiga åtgärder för att uppnå målet vilka i första hand hör till området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Till dem hör för det första åtgärder för förebyggande och bekämpning av brottslighet, rasism och främlingsfientlighet, vilka alla föreskrivs även i artikel 29 i EU-fördraget. Artikel III-257.3 innehåller däremot till skillnad från artikel 29 i EU-fördraget ingen exempelförteckning över de typer av brottslighet som bestämmelsen avser. För det andra bestäms i artikel III-257.3 om åtgärder för samordning och samarbete mellan polismyndigheter och straffrättsliga myndigheter och de övriga behöriga myndigheterna. Bestämmelsen är något allmänare än motsvarande bestämmelse i artikel 29 i EU-fördraget. Som tredje metod för att säkerställa en högre säkerhetsnivå bestäms i ar-

tikel III-257.3 om ömsesidigt erkännande av domar och beslut i brottmål, som det inte finns några uttryckliga bestämmelser om i artikel 29 i EU-fördraget. Innehållet i bestämmelsen om tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagstiftning motsvarar dock artikel 29 i EU-fördraget.

Artikel III-257.4 gäller rättsliga samarbete på det civila området. Enligt den skall unionen underlätta tillgången till rättsväsendet. Unionen strävar efter detta bl.a. genom att tillämpa principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga och utomrättsliga avgöranden på det civila området. Bestämmelsens syfte motsvarar artikel 61 punkt c i EG-fördraget, som ändå inte innehåller några bestämmelser om målen för unionens verksamhet eller metoderna.

Enligt *artikel III-258* skall Europeiska rådet ange strategiska riktlinjer för lagstiftningsprogrammet och den operativa programplaneringen på området med frihet, säkerhet och rättvisa. På grundfördragsnivå är det fråga om nya befogenheter för Europeiska rådet vilka gäller området med frihet, säkerhet och rättvisa. Visserligen har Europeiska rådets roll som den som bestämmer de allmänna riktlinjerna för unionens verksamhet redan för närvarande framhävts just på området för rättsliga och inrikes frågor (Tammerfors- och Haagprogrammen). Eftersom de riktlinjer som avses i artikel III-258 inte antas genom ett europeiskt beslut eller någon annan unionsakt, är det fråga om åtgärder beträffande vilka Europeiska rådet beslutar med konensus enligt artikel I-21.4. När man bedömer omfattningen och arten av Europeiska rådets uppgift enligt artikel III-258 måste man också beakta bestämmelsen i artikel I-21.1 enligt vilken Europeiska rådet inte har någon lagstiftande funktion.

Artikel III-259 innehåller en hänvisning till artikel 7 tredje stycket sista meningen i protokollet (nr 2) om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen. Då huvudregeln är att en europeisk lagstiftningsakt som skall antas enligt lagstiftningsförfarandet skall omprövas om minst en tredjedel av det totala antal röster som tilldelats de nationella parlamenten eller deras kammare i enlighet med protokollet lämnar motiverade yttranden om att utkastet inte respekterar subsidiari-

tetsprincipen, skall det behövas en fjärdedel av rösterna när det är fråga om lagstiftningsförslag och lagstiftningsinitiativ som gäller straffrättsligt samarbete eller polissamarbete.

I *artikel III-260* bestäms om möjligheten att anta detaljerade regler som anger formerna för hur medlemsstaterna i samarbete med kommissionen skall genomföra en objektiv och opartisk utvärdering av hur politiken för ett område med frihet, säkerhet och rättvisa genomförs. På grundfördragsnivå är det fråga om ett nytt förfarande vars syfte är att göra det möjligt att utvärdera hur medlemsstaternas myndigheter genomför unionens politik i detta avseende. Strävan är i synnerhet att främja en fullvärdig tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande. Även om unionens nuvarande grundfördrag inte innehåller någon bestämmelse som skulle motsvara artikel III-260, genomförs även för närvarande utvärdering med motsvarande syfte i fråga om vissa rättsliga och inrikes frågor.

Rådet antar detaljerade regler för utvärderingen genom europeiska förordningar eller beslut på förslag av rådet. Enligt en uttrycklig bestämmelse i artikel III-260 skall detta ändå inte påverka tillämpningen av de allmänna förfarandena för konstaterande av försummelse av medlemsskyldigheterna enligt artiklarna III-360-362.

Enligt artikeln skall Europaparlamentet och medlemsstaternas nationella parlament informeras om innehållet i och resultatet av den objektiva och opartiska utvärderingen. I artikel I-42.2 förutsätts också att medlemsstaternas nationella parlament får delta i de utvärderingssystem som avses i artikel III-260.

Med stöd av *artikel III-261* skall en ständig kommitté inrättas vid rådet för att se till att det operativa samarbetet inom unionen främjas och förstärks i frågor som rör den inre säkerheten. Den nya operativa kommittén för den inre säkerheten skall främja samordningen av de åtgärder som vidtas av medlemsstaternas behöriga myndigheter. I artikeln nämns särskilt att den nya kommittén inte begränsar befogenheterna för den kommitté (Coreper) enligt artikel III-344 som består av ständiga representanter för medlemsstaternas regeringar. Den nya kommittén ersätter den samordningskommitté som avses i artikel 36 i EU-fördraget.

Verksamhetsområdet för den kommitté som inrättas med stöd av artikeln, vilket enligt bestämmelsens ordalydelse omfattar alla frågor som rör den inre säkerheten, är vidare än verksamhetsområdet för den kommitté som avses i artikel 36 i EU-fördraget, vilket omfattar endast de områden som avses i artikel 29 i EU-fördraget. Kommittén enligt artikel III-261 är alltså behörig att behandla även frågor som hör till området för t.ex. den politik som gäller kontroll vid gränserna, asyl och invandring. I praktiken behandlas även dessa frågor för närvarande på kommitténivå i Strategiska kommittén för invandring, gränser och asyl (SCIFA) som sorterar under COREPER. Å andra sidan är den nya kommitténs verksamhetsområde snävare än verksamhetsområdet för kommittén enligt artikel 36 i EU-fördraget i det avseendet av kommittén enligt artikel III-261 behandlar endast frågor som hör till den operativa verksamheten.

Enligt artikeln kan företrädare för unionens berörda organ och myndigheter medverka i kommitténs arbete. Bestämmelsen gäller företrädare för Europol, Eurojust, gränskontrollbyrån samt den europeiska åklagarmyndighet som eventuellt inrättas i framtiden. Enligt artikel III-261 skall också Europaparlamentet och de nationella parlamenten informeras om arbetet.

Enligt *artikel III-262* skall kapitlet om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa inte påverka medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten. Innehållet i bestämmelsen motsvarar artikel 33 i EU-fördraget och artikel 64.1 i EG-fördraget.

Artikel III-263 ger unionen befogenheter att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa ett administrativt samarbete mellan de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna på de områden som avses i kapitlet om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa och även mellan dessa myndigheter och kommissionen. Bestämmelsen motsvarar artikel 66 i EG-fördraget, men dess tillämpningsområde är mera omfattande, eftersom artikel III-263 även gäller straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Bestämmelsens tillämpningsområde är uttryckligen begränsat till att gälla endast administrativt samarbete

mellan de myndigheter som avses i artikeln och den omfattar sålunda inte operativt samarbete.

Som aktstyper specificeras i artikel III-263 europeiska förordningar som antas av rådet, varvid rådet beslutar med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet. Beslutsförfarandet motsvarar förfarandet enligt protokollet om artikel 67 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, som ingår i Nice-fördraget. Den enda ändringen som gäller förfarandet och som beror på att bestämmelsens tillämpningsområde utvidgas till området för straffrättsligt samarbete och polis-samarbete är att initiativrätt i de situationer som avses i artikel II-264 tillkommer inte bara kommissionen utan också en fjärdedel av medlemsstaterna.

I *artikel III-264* bestäms om en avvikelse från huvudregeln i artikel I-26.2, enligt vilken unionslagstiftningsakter alltid skall antas på förslag av kommissionen. Alla unionslagstiftningsakter på områdena för straffrättsligt samarbete och polissamarbete samt de europeiska förordningar som avses i artikel III-263 och som säkerställer administrativt samarbete på områdena för straffrättsligt samarbete och polissamarbete antas enligt artikel III-264 antingen på förslag av kommissionen eller på initiativ av en fjärdedel av medlemsstaterna. För närvarande, och ännu när antalet medlemsstater är 28, innebär kravet på minst en fjärdedel sju medlemsstater. Med stöd av artikel 34.2 i EU-fördraget tillkommer initiativrätt på områdena för straffrättsligt samarbete och polissamarbete varje medlemsstat självständigt vid sidan av kommissionen.

I de frågor som avses i avdelning IV i EG-fördragets tredje del har kommissionen redan för närvarande exklusiv initiativrätt i samtliga fall, även om kommissionen med stöd av artikel 67.2 första strecksatsen har uttrycklig skyldighet att pröva varje begäran från en medlemsstat om att kommissionen skall lägga fram ett förslag för rådet. Bestämmelsen gäller åtgärder som avses i artikel 63.3 punkt a och 63.4 i EG-fördraget samt familjerättsliga frågor som avses i artikel 67.5 andra strecksatsen i EG-fördraget. Någon motsvarande specialbestämmelse ingår inte i det konstitutionella fördraget.

Avsnitt 2

Politik som gäller kontroll vid gränser, asyl och invandring

I bestämmelserna definieras unionens befogenheter och målen för den gemensamma politiken i frågor som gäller kontroll vid gränser, asyl och invandring.

Artikel III-265 innehåller bestämmelser om unionens gränskontrollpolitik.

I artikel III-265.1 fastställs målen för den gränskontrollpolitik som unionen utvecklat. Syftet med unionens politik är enligt artikel III-265.1 punkt a att säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer, oavsett deras medborgarskap, när de passerar de inre gränserna. Avsikten är också enligt punkt b att säkerställa kontroll av personer och en effektiv övervakning i fråga om passage av de yttre gränserna samt enligt punkt c att stegvis införa ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna. Definitionen av syftena med unionens politik i artikel III-265 motsvarar i sak omfattningen av de åtgärder som rådet kan vidta redan för närvarande med stöd av artikel 62 i EG-fördraget. Artikel 62 i EG-fördraget innehåller emellertid ingen bestämmelse som skulle motsvara artikel III-265.1 om utarbetande av en gemensam politik, utan där endast räknas upp de åtgärder som rådet kan vidta inom fem år efter Amsterdamfördragets ikraftträdande. Artikel III-265 innehåller inte någon bestämmelse om inrättande av en övernationell gränskontrollmyndighet som skulle ersätta de nationella gränsbevakningsväsendena.

I artikel III-265.2 bestäms om de åtgärder som kan vidtas för uppnåendet av de mål som uppräknas i artikel III-265.1. Med stöd av artikel III-265.2 punkt a kan det föreskrivas åtgärder om den gemensamma politiken för viseringar och andra tillfälliga uppehållstillstånd. Bestämmelsens syfte motsvarar den nuvarande artikel 62.2 punkt b i EG-fördraget, med stöd av vilken det kan fastställas regler om visering för vistelser som inte är avsedda att vara längre än tre månader.

Med stöd av artikel III-265.2 punkt b kan det föreskrivas åtgärder om kontroll av de personer som passerar de yttre gränserna.

Bestämmelsens syfte motsvarar artikel 62.2 punkt a i EG-fördraget, som gäller normer och förfaranden som medlemsstaterna skall följa när de utför personkontroller vid de yttre gränserna.

Med stöd av artikel III-265.2 punkt c kan det föreskrivas om villkoren för att medborgare i tredjeland skall få fritt resa inom unionen under en kortare tid. Bestämmelsens syfte motsvarar artikel 62.3 i EG-fördraget med stöd av vilken åtgärder vidtas som anger villkoren för att medborgare i tredje land skall ha frihet att resa inom medlemsstaternas territorium under en tid av högst tre månader. Bestämmelsen om en tidsfrist på tre månader har slopats.

Med stöd av artikel III-265.2 punkt d kan det föreskrivas om alla nödvändiga åtgärder för att stegvis upprätta ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna. EG-fördraget innehåller inte någon bestämmelse som skulle motsvara punkt d, men innehållet i begreppet ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna har utvecklats av Europeiska rådet i Sevilla 2002 och därefter av flera andra Europeiska råd. Det integrerade systemet för förvaltning av gränserna kan beskrivas som en politik som baserar sig på gemensam lagstiftning, gemensam utbildning och stärkande av det operativa samarbetet. Syftet med det integrerade systemet för förvaltning av gränserna är att stärka samarbetet på lagstiftningsnivå samt i fråga om den operativa verksamheten. Genom bestämmelsen klarläggs de befogenheter som gemenskapen har redan för närvarande.

Artikel III-265.2 punkt e, som gäller åtgärder för att slopa kontrollerna av personer som passerar de inre gränserna, motsvarar artikel 62.1 i EG-fördraget.

I de frågor som avses i artikel III-265.2 övergår man till alla delar till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. För närvarande tillämpas på dem förfarandet enligt artikel 251 i EG-fördraget utom i fråga om viseringsfrågor enligt artikel 62.2 punkt b i och iii i EG-fördraget, där rådet med stöd av artikel 67.3 i EG-fördraget beslutar med kvalificerad majoritet efter att ha hört Europaparlamentet. I viseringsfrågor som avses i artikel 62.2 punkt b ii och iv i EG-fördraget iaktas förfarandet enligt artikel 251 i EG-fördraget med stöd av

artikel 67.4 i EG-fördraget. Med stöd av artikel 67.2 i EG-fördraget har antagits rådets beslut 2004/927/EG (EUT L 396 2004, s. 45) och enligt artikel 1 i det skall förfarandet i artikel 251 i EG-fördraget tillämpas när beslut fattas om åtgärder som gäller gränskontroll enligt artikel 62.1, 62.2 punkt a och 62.3 i EG-fördraget från och med den 1 januari 2005.

I artikel III-265.2 specificeras de instrument som kan användas och som är europeiska lagar eller ramlagar.

I artikel III-265.3 inskrivs på konstitutionsnivå principen att artikel III-265 inte skall påverka medlemsstaternas befogenheter att fastställa sina geografiska gränser, i enlighet med internationell rätt.

Artikel III-266 gäller asylpolitiken.

I artikel III-266.1 definieras unionens mål i asylfrågor samt frågor om alternativt och tillfälligt skydd. Syftet med den gemensamma politiken är att erbjuda en lämplig status till alla medborgare i tredjeland som har behov av internationellt skydd och att säkerställa principen om "non-refoulement". I artikel 63 i EG-fördraget definieras inte den gemensamma politiken och dess mål på motsvarande sätt, utan där endast uppräknas de åtgärder som rådet skall vidta inom fem år efter Amsterdamfördragets ikraftträdande. Med stöd av bestämmelserna om en gemensam asylpolitik i artikel III-266 har unionen befogenhet att anta lagstiftningsakter som syftar till att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning, medan åter bestämmelserna i EG-fördraget möjliggör endast antagandet av minimiregler. Hänvisningen till internationella avtal i artikel III.266.1 motsvarar hänvisningen i artikel 63.1 i EG-fördraget.

I artikel III-266.2 bestäms om åtgärder som det kan föreskrivas om för att uppnå de mål som nämns i artikel III.266.1.

Med stöd av artikel III-266.2 punkt a kan det föreskrivas om en enhetlig asylstatus för medborgare i tredjeland som skall gälla i hela unionen. Med stöd av artikel 63.1 punkt c i EG-fördraget, som motsvarar bestämmelsen, kan det föreskrivas miniminormer för när medborgare i tredje land skall betraktas som flyktingar.

Med stöd av artikel III-266.2 punkt b kan det föreskrivas om en enhetlig status för alter-

nativt skydd för de medborgare i tredjeland som, utan att beviljas europeisk asyl, har behov av internationellt skydd. I EG-fördraget finns inte för närvarande någon bestämmelse om alternativt skydd. Akter om alternativt skydd har emellertid antagits med stöd av artikel 63.1 punkt c i EG-fördraget (rådets direktiv 2004/83/EG om miniminormer för när tredjelandmedborgare eller statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller om personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet, EUT L 304 2004, s. 12).

Med stöd av artikel III.266.2 punkt c kan det föreskrivas om ett gemensamt system, i händelse av en massiv tillströmning, för tillfälligt skydd för fördrivna personer. Bestämmelsen motsvarar artikel 63.2 punkterna a och b i EG-fördraget.

Med stöd av artikel III.266.2 punkt d kan det föreskrivas om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla enhetlig asylstatus eller alternativt skydd. Punkten motsvarar artikel 63.1 punkt d i EG-fördraget, dock så att alternativt skydd inte nämns i EG-fördraget.

Med stöd av artikel III.266.2 punkt e kan det föreskrivas om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en ansökan om asyl eller alternativt skydd. Bestämmelsen motsvarar artikel 63.1 punkt a i EG-fördraget.

Med stöd av artikel III.266.2 punkt f kan det föreskrivas om normer för mottagande av personer som söker asyl eller alternativt skydd. Bestämmelsen motsvarar artikel 63.1 punkt b i EG-fördraget.

Med stöd av artikel III.266.2 punkt g kan det föreskrivas om partnerskap och samarbete med tredjeland för att hantera flöden av personer som söker asyl eller alternativt eller tillfälligt skydd. EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Haagprogrammet, som antogs i november 2004, innehåller emellertid mål och åtgärder om sådant partnerskap med tredjeland som nämns i det konstitutionella fördraget. I programmet utsträcks partnerskap och samarbete till frågor om både asyl och invandring och där uppräknas åtgärder för att främja partnerskap och samarbete.

I fråga om artikel III-266.2 övergår man till alla delar till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Om det förfarande som skall iakttas när åtgärder som gäller asylpolitik enligt artikel 63.1 och 63.2 i EG-fördraget vidtas bestäms för närvarande i artikel 67 i EG-fördraget. Med stöd av artikel 63.2 har antagits rådets beslut (2004/927/EG, EUT L 396 2004, s. 45) och enligt artikel 1 i det skall förfarandet i artikel 251 i EG-fördraget tillämpas när åtgärder som avses i artikel 63.2 punkt b i EG-fördraget vidtas från och med den 1 januari 2005. När åtgärder som avses i artikel 63.1 och 63.2 punkt a i EG-fördraget vidtas skall artikel 67.5 i EG-fördraget tillämpas, med stöd av vilken på dessa åtgärder har tillämpats förfarandet enligt artikel 251 i EG-fördraget efter att de akter som nämns i artikel 67.5 första strecksatsen har antagits. Med stöd av artikel 63.1 punkterna a-d har följande fura rättsakter utfärdats: rådets förordning (EG) nr 343/2003 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredje land har gett in i någon medlemsstat (EGT L 50, s. 1), rådets direktiv 2003/9/EG om miniminormer för mottagande av asylsökande i medlemsstaterna (EGT L 31 2003, s. 18), rådets direktiv 2004/83/EG om miniminormer för när tredjelandmedborgare eller statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (EGT L 304 2004, s. 12) och rådets direktiv 2005/85/EG om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus (EUT L 326 2005, s. 13) Med stöd av artikel 62.2 punkt a har utfärdats rådets direktiv 2001/55/EG om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (EGT L 212 2001, s. 12)).

I artikel III-266.2 specificeras de instrument som kan användas och som är europeiska lagar eller ramlagar.

Artikel III-266.3 gäller rådets möjlighet att anta provisoriska åtgärder till förmån för en

eller flera medlemsstater, om den eller de försätts i en nödsituation som utmärks av en plötslig tillströmning av medborgare från tredjeland. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet. Det specificeras att europeiska förordningar eller beslut är det instrument som rådet kan använda. Punkten motsvarar artikel 64.2 i EG-fördraget med den skillnaden att med stöd av EG-fördraget kan rådet med kvalificerad majoritet besluta om provisoriska åtgärder för en tid av högst sex månader.

Artikel III-267 innehåller bestämmelser om unionens invandringspolitik.

I artikel III-267.1 definieras målen för den gemensamma invandringpolitiken. Syftet med unionens gemensamma invandringspolitik är att i alla lägen säkerställa en effektiv förvaltnings av migrationsströmmarna, en rättvis behandling av medborgare i tredjeland som är lagligen bosatta i medlemsstaterna samt förebyggande av och förstärkt bekämpning av olaglig invandring och människohandel. Artikel 63 i EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse om utvecklande av en gemensamt invandringspolitik, utan där endast räknas upp de åtgärder som rådet skall vidta inom fem år efter Amsterdamfördragets ikraftträdande. Definitionen av den gemensamma politiken i artikel III-267.1 motsvarar ändå i sak omfattningen av de åtgärder som rådet skall vidta med stöd av artikel 63 i EG-fördraget. Att befogenheterna när det gäller unionens invandringspolitik och målen för den definieras mera exakt än för närvarande innebär ingen förändring i det nuvarande rättsläget.

I artikel III-267.2 bestäms om de åtgärder som kan vidtas för att uppnå de mål som nämns i artikel III-267.1.

Artikel III-267.2 punkt a motsvarar artikel 63.3 punkt a i EG-fördraget.

Artikel III-267.2 punkt b motsvarar artikel 63.4 i EG-fördraget med vissa preciseringar som gäller bestämmelsens ordalydelse.

Artikel III-267.2 punkt c motsvarar artikel 63.3 punkt b i EG-fördraget med följande preciseringar. Med stöd av artikel III-267.2 punkt c är det möjligt att vidta åtgärder som gäller avvisning och utvisning och som inte uttryckligen nämns i artikel 63.3 punkt b i EG-fördraget. Med stöd av denna bestäm-

melser har det dock antagits akter om avvisning och utvisning (t.ex. rådets direktiv 2001/40/EG om ömsesidigt erkännande av beslut om avvisning eller utvisning av medborgare i tredje land, EGT L 149 2001 s. 34 och rådets direktiv 2003/110/EG om bistånd vid transitering i samband med återsändande med flyg, EGT L 321 2003, s. 26).

Artikel III-267.2 punkt d är ny. Med stöd av den kan det föreskrivas åtgärder för bekämpning av människohandel, särskilt handel med kvinnor och barn. Bestämmelsen framhäver vikten av synpunkter som gäller bekämpning av människohandel i unionens politik.

I de frågor som avses i artikel III-267.2 övergår man till alla delar till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Om det förfarande som skall iakttas när åtgärder som gäller invandringspolitik enligt artikel 63.3 och 63.4 i EG-fördraget vidtas bestäms för närvarande i artikel 67 i EG-fördraget. Med stöd av artikel 67.2 har antagits rådets beslut 2004/927/EG (EUT L 396 2004, s. 45) och enligt artikel 1 i det skall förfarandet i artikel 251 i EG-fördraget tillämpas när åtgärder enligt artikel 63.3 punkt b i EG-fördraget vidtas från och med den 1 januari 2005. Nämnda beslut av rådet gäller inte artikel 63.3 punkt a eller 63.4 i EG-fördraget, så i fråga om dem vidtar rådet fortfarande åtgärderna med stöd av artikel 67.1 och 67.2 i EG-fördraget genom enhälligt beslut efter att ha hört Europaparlamentet. I artikel III-267.2 specificeras de instrument som kan användas och som är europeiska lagar eller ramlagar.

Med stöd av artikel III-267.3 får unionen med tredjeland ingå avtal med syftet att de medborgare i tredjeland som inte uppfyller eller som inte längre uppfyller villkoren för inresa, närvaro eller bosättning på en medlemsstats territorium skall återtas i sina ursprungsländer. Unionens nuvarande grundfördrag innehåller inga uttryckliga bestämmelser om saken. Rådet har dock med stöd av artikel 63.3 punkt b i EG-fördraget bemyndigat kommissionen att förhandla om avtal om återtagning mellan EG och tredjeland. Artikel 267.3 i det konstitutionella fördraget innebär således ingen förändring i befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna.

Med stöd av artikel III-267.4 får det föreskrivas åtgärder för att stimulera och stödja medlemsstaternas verksamhet för att främja integrationen av medborgare i tredjeland som är lagligen bosatta på deras territorium; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar. Redan det nuvarande EG-fördraget möjliggör antagande av lagstiftning med miniminormer för mottagande av asylsökande i medlemsstaterna (artikel 63.1 punkt b) samt åtgärder som avser främjande av en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot flyktingar och fördrivna personer och bära följderna av detta (artikel 63.2 punkt b). De åtgärder som avses i artikel III-267.4 föreskrivs enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Det specificeras att de instrument som kan användas är europeiska lagar eller ramlagar.

Någon bestämmelse som skulle motsvara artikel III-267.5 ingår inte i de nuvarande grundfördragen. Enligt den skall artikel III-267 inte inverka på medlemsstaternas rätt att bestämma hur många tredjelandsmedborgare, med ursprung i ett tredjeland, som får beviljas inresa till deras territorium för att där söka sysselsättning som arbetstagare eller egenföretagare.

Enligt *artikel III-268* skall den unionspolitik som gäller kontroll vid gränser, asyl och invandring och dess genomförande styras av principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning, även i finansiellt hänseende, mellan medlemsstaterna. Varje gång det är nödvändigt skall de unionsakter som antas enligt del III kapitel IV avsnitt 2 innehålla lämpliga åtgärder för tillämpningen av denna princip. EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse, men principen tillämpas allmänt inom unionens politik som gäller asyl, invandring och kontroll vid gränser. I artikel 63.2 punkt b i EG-fördraget nämns främjande av en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot flyktingar och fördrivna personer och bära följderna av detta. Principen om gemenskapens solidaritet och en rättvis ansvarsfördelning nämns också i gemenskapsakter (bl.a. rådets direktiv 2001/55/EG om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främ-

ja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta, EGT L 212 2001, s. 12).

Avsnitt 3

Civilrättsligt samarbete

Artikel III-269 motsvarar artiklarna 65 och 67 i EG-fördraget med följande preciseringar. Enligt artikel III-269.1 skall unionen utveckla ett rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder. Samarbetet skall bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden och det får inbegripa antagande av åtgärder om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar. Även om unionens befogenheter i civilrättsliga frågor definieras mera exakt i artikel III-269.1 än tidigare, betyder det ändå inte någon ändring jämfört med det nuvarande rättsläget. Samarbete som bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra beslut utgör redan nu en hörnsten i det rättsliga samarbetet på civilrättens område (slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors 1999 och Haagprogrammet 2004). Trots att möjligheten att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning på civilrättens område inte nämns uttryckligen i EG-fördraget, har artiklarna 65 och 67 i EG-fördraget tolkats så att de har ansetts möjliggöra även vidtagandet av åtgärder i syfte att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning, t.ex. just i fråga om lagstiftning som avser civilrättsligt samarbete mellan medlemsstaterna.

I artikel III-269.2 definieras det område som samarbetet omfattar i form av en uttömmande förteckning, medan åter förteckningen i artikel 65 i EG-fördraget är en exempel förteckning. Genom unionens åtgärder försöker man säkerställa att de mål som uppräknas i artikel III-269.2 uppnås i synnerhet när det är nödvändigt för att den inre marknaden skall fungera väl. Medan åtgärder med stöd av artikel 65 i EG-fördraget kan vidtas endast i den mån de behövs för att den inre marknaden skall fungera väl, är det i ljuset av ordalydelsen i artikel III-269 ("särskilt") inte ett absolut villkor att åtgärderna är nödvändi-

ga för att den inre marknaden skall fungera väl. Kravet på koppling till den inre marknaden har således lättats upp jämfört med nuläget. I artikel III-269 specificeras de instrument som kan användas för att vidta åtgärderna och som är europeiska lagar eller ramlagar.

Artikel III-269.2 punkterna a, b, c, d och f motsvarar artikel 65.1 punkterna a, b och c i EG-fördraget. Artikel III-269.2 punkterna e, g och h är nya. Med stöd av den nya punkt e försöker man säkerställa faktiskt tillgång till rättslig prövning, varmed avses bl.a. gemensamma minimikrav som garanterar en adekvat nivå på rättslig hjälp i gränsöverskridande fall inom hela unionen. Med stöd av den nya punkt g försöker man utveckla alternativa metoder för lösning av tvister. Dessa är nödvändiga för att man skall kunna förenkla och påskynda lösningen av tvister bl.a. i fråga om krav som lyder under konsumentlagstiftningen samt skapa gemensamma miniminormer för flerspråkiga standardblanketter och dokument vid gränsöverskridande förfaranden. Med stöd av den nya punkt h kan man vidta åtgärder som gäller stöd till utbildning av domare och övrig personal inom rättsväsendet. En motsvarande bestämmelse ingår i artikel III-270.1 punkt c, som gäller straffrättsligt samarbete. De nya punkterna innebär inte att befogenheten utvidgas på det civilrättsliga området, eftersom förteckningen i artikel 65 i EG-fördraget är en exempel förteckning och artikel 65 möjliggör samarbete även i fråga om andra åtgärder än de som nämns i förteckningen.

Artikel III-269.3 gäller unionens befogenheter i fråga om sådana familjerättsliga åtgärder som har gränsöverskridande följder. Förfarandet i artikel III-269.3 första stycket motsvarar det förfarande som nu tillämpas på familjerättsliga åtgärder. Åtgärderna kan med stöd av artikel III-269.3 första stycket vidtas genom europeiska lagar eller ramlagar som rådet beslutar om med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel III-269.3 andra stycket innehåller en fullmaktsklausul, med stöd av vilken rådet på kommissionens förslag kan anta ett europeiskt beslut där det anges vilka aspekter av familjerätten som har gränsöverskridande följder och som kan bli föremål för akter som

antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet. Någon motsvarande fullmaktsklausul ingår inte i EG-fördraget.

Avsnitt 4

Straffrättsligt samarbete

Artikel III-270 innehåller bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan rättsliga eller likvärdiga myndigheter i medlemsstaterna. Med de ändringar som förklaras nedan motsvarar artikeln artikel 31.1 punkterna a-d i EU-fördraget. Bestämmelserna om vilka akter som kan användas och vilka beslutsförfaranden som skall iakttas ingår för närvarande i artikel 34 i EU-fördraget.

Enligt artikel III-270 första stycket skall det straffrättsliga samarbetet inom unionen bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden. Genom bestämmelsen inskrivs denna princip för första gången i ett grundfördrag, även om principens ställning som en hörnsten i det straffrättsliga samarbetet erkändes redan av Europeiska rådet i Tammerfors 1999. Till det rättsliga samarbetet hör också antagandet av minimiregler om specifika delar av medlemsstaternas straffrättsliga förfaranden i de fall som avses i artikel III-270.2 samt antagandet av minimiregler om brottsrekvisit och påföljder i enlighet med artikel III-271.

I artikel III-270 andra stycket preciseras målen för det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaternas myndigheter, som är att

- meddela regler och förfaranden för att säkerställa att alla former av domar och rättsliga avgöranden erkänns i hela unionen (punkt a),
- förebygga och lösa behörighetskonflikter mellan medlemsstaterna (punkt b),
- stödja utbildningen av domare och övrig personal inom rättsväsendet (punkt c),
- underlätta det straffrättsliga samarbetet mellan rättsliga eller likvärdiga myndigheter i medlemsstaterna inom ramen för lagföring och verkställighet av beslut (punkt d).

Av dessa bestämmelser motsvarar punkt b artikel 31.1 punkt d i EU-fördraget och punkt

d artikel 31.1. punkt a i EU-fördraget, medan punkt a och punkt c är nya.

De åtgärder som avses i artikel III-270.1 vidtas genom europeiska lagar eller ramlagar. Beslutsförfarande är det ordinarie lagstiftningsförfarandet och initiativrätten tillkommer enligt artikel III-264 kommissionen eller en fjärdedel av medlemsstaterna. Detta innebär en ändring jämfört med artikel 34 i EU-fördraget, där de gemensamma ståndpunkterna, rambesluten, besluten och konventionerna antas av rådet med enhällighet på förslag av kommissionen eller en medlemsstat. De europeiska lagar och ramlagar som artikeln avser kan också ha direkt rättsverkan, någon som är uttryckligen uteslutet i artikel 34 i EU-fördraget för rambeslutens och beslutens del.

Artikel III-270.2 ger unionen befogenheter att meddela minimiregler för det straffrättsliga förfarandet i den mån detta är nödvändigt för att underlätta det ömsesidiga erkännandet av domar och rättsliga avgöranden samt polissamarbete och rättsligt samarbete i sådana straffrättsliga frågor som har en gränsöverskridande dimension. I dessa minimiregler skall skillnaderna mellan medlemsstaternas rättsliga traditioner och rättssystem beaktas.

Enligt artikel III-270.2 andra stycket kan minimireglerna omfatta

- ömsesidig tillåtlighet av bevis mellan medlemsstaterna (punkt a),
- personers rättigheter vid det straffrättsliga förfarandet (punkt b),
- brottsoffers rättigheter (punkt c),
- andra specifika delar av det straffrättsliga förfarandet, vilka rådet i förväg har reglerat genom ett europeiskt beslut; vid antagandet av detta beslut skall rådet besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande (punkt d).

EU-fördraget innehåller inte någon detaljerad rättsgrund för meddelandet av minimiregler om medlemsstaternas straffrättsliga förfaranden, utan i artikel 31.1 punkt c i EU-fördraget bestäms på allmän nivå om säkerställande av förenlighet mellan tillämpliga regler i medlemsstaterna, när detta är nödvändigt för att förbättra samarbetet.

Enligt artikel III-270.2 tredje stycket skall antagandet av minimiregler inte hindra med-

lemsstaterna från att behålla eller införa en högre skyddsnivå för personer.

De åtgärder som avses i artikel III-270.2 vidtas genom europeiska ramlagar som antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Med undantag för att europeiska lagar inte kan användas, motsvarar de ändringar som följer av bestämmelsen jämfört med systemet enligt artikel 34 i EU-fördraget i princip de som förklaras i samband med artikel III-270.1. Av de aktstyper som avses i artikel 34 i EU-fördraget kommer numera i praktiken endast rambeslut enligt artikel 34.2 punkt b i fråga. När det gäller beslutsförfarandet för europeiska ramlagar enligt artikel III-270.2 kompletteras dessutom det ordinarie lagstiftningsförfarande emellertid av en särskild s.k. nödbromsmekanism samt i anslutning till den av en möjlighet till fördjupat samarbete på villkor som avviker från de allmänna bestämmelserna om inledande av fördjupat samarbete i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel III-270.3 får en medlem av rådet som anser att ett utkast till en europeisk ramlag enligt bestämmelsen skulle påverka grundläggande aspekter av dess straffrättsliga system begära att frågan överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall skall lagstiftningsförfarandet tillfälligt upphävas. Efter diskussion skall Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet antingen hänskjuta utkastat till rådet, vilket avbryter det tillfälliga upphävandet av lagstiftningsförfarandet, eller begära att kommissionen, eller den grupp av medlemsstater som lade fram utkastet till ramlag, lägger fram ett nytt utkast. I det sistnämnda fallet skall den akt som ursprungligen föreslogs anses som icke antagen. Eftersom artikel III-270 innehåller uttryckliga bestämmelser om formen av Europeiska rådets avgörande och inte om det beslutsförfarande som skall iakttas, beslutar Europeiska rådet med koncensus enligt artikel I-21.4.

I artikel III-270.4 bestäms om rätt för minst en tredjedel av medlemsstaterna att upprätta ett fördjupat samarbete enligt artiklarna I-44.2 och III-419.1 i en situation där ingen åtgärd har vidtagits av Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet av lagstiftningsförfarandet eller om den europeiska ramlagen inom har antagits inom

tolv månader från det att ett nytt utkast har lagts fram. Då kan minst en tredjedel av medlemsstaterna underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om att de önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av det berörda utkastet till ramlag, och be- myndigande att inleda samarbete anses vara beviljat och bestämmelserna om fördjupat samarbete skall tillämpas. För en medlems- stat som anser att utkastet till ramlag skulle påverka grundläggande aspekter av dess straffrättsliga system, erbjuder bestämmel- serna i artikel III-270.3 och III-270.4 ett sätt att i sista hand stanna utanför tillämpningen av de aktuella akten.

Artikel III-271 gäller materiell straffrätt och ger unionen befogenheter att meddela mini- miregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom områden av särskilt all- varlig brottslighet med ett gränsöverskridan- de inslag samt inom områden som påverkar ett allmänt intresse som är föremål för unio- nens politik och där straffrättsliga påföljder visar sig nödvändiga för att säkerställa att unionens politik på det berörda område skall kunna genomföras effektivt. Med de änd- ringar som förklaras närmare nedan motsvar- ar artikeln artikel 31.1 punkt e i EU- fördraget. När det gäller bestämmelserna om akter och beslutsförfarande ingår motsvaran- de bestämmelser för närvarande i artikel 34 i EU-fördraget.

Artikel III-271.1 gör det möjligt att medde- la minimiregler om fastställande av brotts- rekvisit och påföljder inom områden av sär- skilt allvarlig brottslighet med ett gränsöver- skridande inslag till följd av brottets karaktär eller effekter eller av ett särskilt behov av att bekämpa dem på gemensamma grunder.

Enligt den uttömmande förteckningen i ar- tikel III-271.1 andra stycket är dessa områ- den av brottslighet terrorism, människohan- del och sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn, olaglig narkotikahandel, olaglig handel med vapen, penningtvätt, korruption, för- falskning av betalningsmedel, IT-brottslighet och organiserad brottslighet. Bestämmelsens tillämpningsområde är vidare än artikel 31.1 punkt e i EU-fördraget, med stöd av vilken unionen har befogenheter att fastställa mini- miregler avseende brottsrekvisit och påfölj- der på områdena organiserad brottslighet, ter-

rorism och olaglig narkotikahandel. Å andra sidan bestäms i artikel 29 andra stycket i EU- fördraget allmänt om förebyggande och be- kämpning av organiserad och annan brotts- lighet, även om den egentliga rättsgrunden ingår i artikel 31.1 punkt e i EU-fördraget.

Artikel III-271.1 tredje stycket innehåller en fullmaktsklausul, med stöd av vilken rådet med hänsyn till brottslighetens utveckling får anta ett europeiskt beslut där andra områden av brottslighet som uppfyller de kriterier som avses i denna punkt anges. Rådet skall beslu- ta med enhällighet med Europaparlamentets godkännande. EU-fördraget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse.

Artikel III-271.2 gör det möjligt att medde- la minimiregler för fastställande av brotts- rekvisit och påföljder på vissa av unionens politikområden när en tillnärmning av med- lemsstaternas straffrättsliga lagar och andra författningar visar sig nödvändig för att sä- kerställa att unionens politik i fråga skall kunna genomföras effektivt och när området i fråga redan omfattas av harmoniseringsåtgärder. I artikel III-271.2 har till skillnad från artikel III-271.1 inte specificerats vilka mot unionens s.k. gemensamma intresse riktade brott som bestämmelsen avser, utan det är fråga om en horisontell rättslig grund, som i princip kan tillämpas på unionens alla poli- tikområden, bara villkoret att åtgärderna är nödvändiga för att unionens politik i fråga skall kunna genomföras effektivt uppfylls. Enbart det att de straffrättsliga åtgärderna är ändamålsenliga eller nödvändiga för genom- förandet av unionens politik räcker alltså inte till för att ge unionen de befogenheter som bestämmelsen avser.

I dom 13.9.2005 i mål C-176/03, kommis- sionen mot rådet, ogiltigförklarade EG- domstolen rådets rambeslut 2003/80/RIF om skydd för miljön genom straffrättsliga be- stämmelser. I sitt avgörande ansåg domstolen att då vissa villkor är uppfyllda ger EG- fördragets bestämmelser om miljön gemen- skapen befogenhet att förplikta medlemssta- terna att i sina nationella lagstiftningar regle- ra kriminalisering och straffrättsliga påföljder i fråga om handlingar som skadar miljön och som anges i gemenskapslagstiftningen. Arti- kel III-271.2 i det konstitutionella fördraget och EG-domstolens dom i mål C-176/03 har

inte samma innebörd till alla delar, t.ex. i fråga om villkoren för gemenskapens befogenheter. Även om befogenheten enligt det konstitutionella fördraget å ena sidan är mer omfattande än de principer som fastställts i domstolens rättspraxis, balanseras den å andra sidan av de särskilda bestämmelserna i fördraget, t.ex. av den nödbromsmekanism som inskrivits i artikel III-271.3.

Som sådana typer av brott som bestämmelsen i artikel III-271.2 i det konstitutionella fördraget avser kan komma i fråga t.ex. bedrägeri som skadar i synnerhet unionens ekonomiska intressen, förfalskning av euron, ordnande av olaglig inresa och vistelse, miljöbrottslighet samt rasism och främlingshat. En förutsättning är emellertid att det redan har vidtagits åtgärder för att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning på politikområdet i fråga. Med stöd av EU-fördraget har unionen inga motsvarande befogenheter att meddela liknande regler som gäller brott mot unionens gemensamma intresse.

De åtgärder som avses i artikel III-271.1 och III-271.2 vidtas genom europeiska ramlagar som antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Ändringarna som gäller de aktstyper och beslutsförfaranden som skall användas jämfört med artikel 34 i EU-fördraget motsvarar det som förklaras i detaljmotiveringen till artikel III-270.2, även om endast rambeslut enligt artikel 34.2 punkt b i EU-fördraget är den enda av de aktstyper som nämns i artikeln i fråga som numera kommer i fråga i praktiken. Ett undantag utgör emellertid europeiska ramlagar enligt artikel III-271.2, vilka antas i enlighet med förfarandet för godkännande av harmoniseringsåtgärder enligt bestämmelsen, dock så att förutom kommissionen har också en fjärdedel av medlemsstaterna initiativrätt enligt artikel III-264.

Artikel III-271.3 och III-271.4 innehåller bestämmelser som motsvarar artikel III-270.3 och III-270.4 om den s.k. nödbromsmekanismen och om möjlighet att inleda ett fördjupat samarbete. Innehållet i dessa bestämmelser förklaras i detaljmotiveringen till artikel III-270.3 och III-270.4 ovan.

I *artikel III-272* bestäms om unionens befogenheter att föreskriva åtgärder för att stödja medlemsstaternas åtgärder inom området

för förebyggande av brottslighet. Enligt en uttrycklig begränsning i bestämmelsen får dessa åtgärder inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar. De befogenheter som bestämmelsen ger unionen är således av samma karaktär som unionens befogenheter på de områden som avses i artikel I-17, där unionen har befogenheter att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Åtgärderna vidtas genom europeiska lagar eller ramlagar och beslutsförfarande är det ordinarie lagstiftningsförfarandet. EU-fördraget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Om förebyggande och bekämpning av brottslighet bestäms i artikel 29 i EU-fördraget, men artiklarna 30 och 31 i EU-fördraget innehåller inte någon uttrycklig rättsgrund för saken.

Artikel III-273 innehåller allmänna bestämmelser om Eurojusts uppgifter samt en rättsgrund för att reglera Eurojusts struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter i europeiska lagar. Eurojust har redan inrättats genom rådets beslut med stöd av artiklarna 31 och 34.2 punkt c i EU-fördraget (rådets beslut 2002/187/RIF av den 28 februari 2002 om inrättande av Eurojust för att stärka kampen mot grov brottslighet, som trädde i kraft den 6 mars 2002), men artikel III-273 gör det möjligt att fastställa Eurojusts struktur och uppgifter genom europeiska lagar som antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Enligt artikel III-273.1 första stycket skall Eurojusts uppgift vara att stödja och stärka samordning och samarbete mellan de nationella myndigheter som har till uppgift att utreda och lagföra allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater eller som det krävs lagföring för på gemensamma grunder, på grundval av operationer som genomförs och information som lämnas av myndigheterna i medlemsstaterna och av Eurojust.

Artikel III-273.1 andra stycket gäller reglerandet av Eurojusts struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter i europeiska lagar, samt de uppgifter som i detta sammanhang ges Eurojust och som kan omfatta

– inledande av brottsutredningar och förslag till inledande av lagföringsförfaranden

som genomförs av de behöriga nationella myndigheterna, särskilt de som gäller brott som skadar unionens finansiella intressen (punkt a),

– samordning av de utredningar och lagföringsförfaranden som avses i led a (punkt b), samt

– stärkande av det rättsliga samarbetet, bland annat genom lösning av frågor om domstolsbehörighet och nära samarbete med det europeiska rättsliga nätverket (punkt c).

Förutom att det beslutsförfarande som skall tillämpas avviker från artikel 34 i EU-fördraget, är ordalydelsen i artikel III-273.1 första och andra stycket allmänna än artikel 31.2 i EU-fördraget, vilket ger unionens institutioner större rörelsefrihet än nu när det gäller att utveckla Eurojusts uppgifter och befogenheter. Möjligheten att ge Eurojust befogenheter att inleda brottsutredningar innebär den viktigaste förändringen jämfört med nuläget. Till skillnad från konventets förslag kan Eurojusts uppgifter ändå inte omfatta beslut om inledande av lagföringsförfaranden, utan under regeringskonferensen begränsades Eurojusts eventuella befogenheter i detta avseende till inledande av brottsutredningar och förslag till inledande av lagföringsförfaranden som genomförs av de behöriga nationella myndigheterna. En ändring genomförd med nuläget innebär också Eurojusts eventuella roll vid lösandet av frågor om domstolsbehörighet. När det gäller artikel III-273.1 andra stycket bör man också lägga märke till den förklaring (nr 23) som fogats till regeringskonferensens slutakt och där konferensen anser att nationella bestämmelser och förfaranden för inledande av brottsutredningar bör beaktas i de europeiska lagar som avses i bestämmelsen.

Enligt artikel III-273.1 tredje stycket skall i de europeiska lagarna även villkoren fastställas för deltagande av Europaparlamentet och de nationella parlamenten i utvärderingen av Eurojusts verksamhet. Jämfört med nuläget är det fråga om ett nytt förfarande vars syfte är att säkerställa den parlamentariska tillsynen över Eurojust.

I artikel III-273.2 undantas de formella processrättsliga åtgärderna uttryckligen från Eurojusts befogenheter. Dessa skall vidtas av de nationella myndigheterna, dock utan att

det påverkar tillämpning av artikel III-274 om inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet.

I *artikel III-274* ges unionen befogenhet att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, vars uppgift skall vara att undersöka brott som skadar unionens finansiella intressen, i enlighet med den europeiska lag som gäller inrättandet av myndigheten, och att föra talan för dessa brott vid de behöriga domstolarna i medlemsstaterna. EU-fördraget innehåller inte någon motsvarande rättsgrund.

Enligt artikel III-274.1 kan åklagarmyndigheten baseras på Eurojust för att bekämpa brott som skadar unionens finansiella intressen. Myndigheten inrättas genom en europeisk lag som rådet beslutar om med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande. Syftet med uttrycket ”baseras på Eurojust” är att klarlägga att myndigheten inte är en fristående enhet från Eurojust utan den skall baseras på Eurojust och utveckla Eurojust.

Enligt artikel III-274.2 bestäms i den europeiska lag som avses i punkt 1 om inrättandet av åklagarmyndigheten vilka brott som skadar unionens finansiella intressen och som myndigheten är behörig att utreda och där den är behörig att lagföra gärningsmän och andra medverkande. I den europeiska lagen i fråga kan rådet också fastställa åklagarmyndighetens ställning i förhållande till Europol. I artikel III-274.2 bestäms uttryckligen att myndigheten för talan för brott som hör till dess befogenheter vid de behöriga domstolarna i medlemsländerna.

Enligt artikel III-274.3 skall den europeiska lag som avses i punkt 1 också innehålla stadgan för den europeiska åklagarmyndigheten, villkoren för dess verksamhet, de processrättsliga reglerna för denna verksamhet, liksom regler om tillåtligheten av bevisning och regler för domstolsprotokoll av de processuella åtgärder som myndigheten beslutar om i ett ärende på tjänstens vägnar.

Artikel III-274.4 innehåller en fullmaktsklausul med stöd av vilken Europeiska rådet genom ett europeiskt beslut får ändra punkt 1 i syfte att utsträcka den europeiska åklagarmyndighetens befogenheter till att även omfatta kampen mot den grova brottslighet som har ett gränsöverskridande inslag och, som en följd av detta, punkt 2 när det gäller gär-

ningsmän och andra medverkande som begått grova brott som påverkar mer än en medlemsstat. Det europeiska beslut som avses i bestämmelsen kan fattas antingen samtidigt som den europeiska lag som avses i artikel III-274.1 om inrättande av myndigheten antas, eller senare. Om det europeiska beslutet om utvidgning av myndighetens befogenheter fattas och den europeiska lagen om inrättande av myndigheten antas samtidigt, kan det alltså redan från början bestämmas att myndighetens befogenheter skall omfatta inte bara brott som skadar unionens finansiella intressen utan också gränsöverskridande grov brottslighet. Europeiska rådet beslutar om det europeiska beslut som avses i bestämmelsen med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande och efter att ha hört kommissionen.

Avsnitt 5

Polissamarbete

I *artikel III-275* bestäms om polissamarbete mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter. Med de ändringar som förklaras nedan motsvarar artikeln artikel 30.1 i EU-fördraget, där det bestäms om gemensamma insatser på polissamarbetets område. Bestämmelser om akter och beslutsförfarande ingår i artikel 34 i EU-fördraget. Jämfört med EU-fördragets bestämmelser särskiljs i artikel III-275 klarare från varandra de åtgärder av lagstiftningsnatur som gäller samarbetet mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter och de åtgärder som gäller det operativa samarbetet mellan myndigheterna i fråga. De förstnämnda berörs av artikel III-275.2 och de sistnämnda av artikel III-275.3.

Artikel III-275.1 innehåller en allmän bestämmelse om polissamarbete mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter. Enligt den är det fråga om ett samarbete mellan alla behöriga myndigheter i medlemsstaterna, inbegripet polisen och tullen samt andra brottsbekämpande organ som är specialiserade när det gäller att förebygga, upptäcka och utreda brott. Definitionen av de myndighetsinstanser som omfattas av artikelns tillämpningsområde motsvarar innehållet i den nuvarande artikel 30.1 i EU-fördraget.

Artikel III-275.2 ger unionen befogenheter att föreskriva åtgärder om

- insamling, lagring, behandling, analys och utbyte av relevant information (punkt a),
- stöd till utbildning av personal, samt samarbete om personalutbyte, utrustning och kriminalteknisk forskning (punkt b), samt
- gemensam utredningsteknik i samband med upptäckt av allvarliga former av organiserad brottslighet (punkt c).

Av dessa bestämmelser motsvarar punkt a i huvudsak artikel 30.1 b i EU-fördraget, punkt b motsvarar artikel 30.1 punkt c i EU-fördraget och punkt c motsvarar i huvudsak artikel 30.1 punkt d i EU-fördraget.

De åtgärder som avses i bestämmelsen vidtas genom europeiska lagar eller ramlagar. Beslutsförfarande är det ordinarie lagstiftningsförfarandet, och initiativrätt tillkommer enligt artikel III-264 kommissionen eller en fjärdedel av medlemsstaterna. Detta innebär en ändring jämfört med artikel 34 i EU-fördraget, där de gemensamma ståndpunkterna, rambesluten, besluten och konventionerna genomförs av rådet med enhällighet på initiativ av kommissionen eller en medlemsstat. De europeiska lagar och ramlagar som avses i artikeln kan också ha direkt rättsverkan, något som är uttryckligen uteslutet i artikel 34 i EU-fördraget för rambeslutens och beslutens del.

Med stöd av artikel III-275.3 har unionen befogenheter att föreskriva om operativt samarbete mellan de myndigheter i medlemsstaterna som avses i artikel III-275. Bestämmelsen motsvarar artikel 30.1 punkt a i EU-fördraget.

De åtgärder som avses i bestämmelsen vidtas genom europeiska lagar eller ramlagar som antas av rådet. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet. Med undantag för beslutsförfarandet motsvarar ändringarna jämfört med artikel 34 i EU-fördraget dem som förklaras i samband med artikel III-275.2.

Artikel III-276 innehåller allmänna bestämmelser om Europols uppgifter samt en rättsgrund för att reglera Europols struktur, arbetssätt, verksamhetsområden och uppgifter i europeiska lagar. Det konstitutionella fördraget innehåller således inga sådana detaljerade bestämmelser om de uppgifter som

kan ges Europol som artikel 30.2 i EU-fördraget, utan de regleras enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet i europeiska lagar, som alltså ersätter konventionen om upprättandet av en europeisk polisbyrå (EGT C 316 1995 s. 2).

Artikel III-276.1 innehåller bestämmelser om Europolis primära uppgift. Enligt den skall Europolis uppgifter vara att stödja och stärka medlemsstaternas polismyndigheters och andra brottsbekämpande organs insatser samt deras ömsesidiga samarbete för att förebygga och bekämpa allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater, terrorism och sådana former av brottslighet som skadar ett gemensamt intresse som är föremål för unionens politik.

Artikel III-276.2 första stycket säger att Europolis struktur, arbetsätt, verksamhetsområden och uppgifter skall regleras i europeiska lagar. Enligt bestämmelsen kan Europolis uppgifter omfatta

- insamling, lagring, behandling, analys och utbyte av information, särskilt från medlemsstaternas myndigheter eller från tredjelands myndigheter eller från utomstående organ (punkt a), och
- samordning, organisering och genomförande av utredningar och operativa insatser tillsammans med medlemsstaternas behöriga myndigheter eller inom gemensamma utredningsgrupper, i förekommande fall i samverkan med Eurojust (punkt b).

Både aktstypen och beslutsförfarandet avviker från artikel 34 i EU-fördraget. De uppgifter som avses i artikel III-276.2 punkt a hör till Europolis uppgifter redan nu med stöd av den gällande Europokonventionen. Där emot är möjligheten enligt punkt b att ge Europol operativa befogenheter ny och gör det i viss mån möjligt att utvidga Europolis befogenheter jämfört med nuläget.

Enligt artikel III-276.2 andra stycket fastställs genom europeiska lagar också förfaranden för Europaparlamentet att tillsammans med medlemsstaternas nationella parlament kontrollera Europolis verksamhet. Det är fråga om en ny bestämmelse som utvidgar Europaparlamentets och de nationella parlamentens befogenheter vid tillsynen över Europol.

Artikel III-276.3 innehåller en uttrycklig begränsning av Europolis eventuella operativa

befogenheter, som man inte kan avvika från i en europeiska lag enligt artikel III-276.2. Enligt bestämmelsen skall alla Europolis operativa insatser genomföras i samverkan och samförstånd med myndigheterna i den eller de medlemsstater vars territorium berörs. Tvångsåtgärder får genomföras endast av de behöriga nationella myndigheterna.

Artikel III-277 gäller fastställande av på vilka villkor och inom vilka gränser som de behöriga myndigheterna i de medlemsstater som avses i artiklarna III-270 och III-275 får ingripa på en annan medlemsstats territorium. Man får ingripa på en annan medlemsstats territorium endast i samverkan och i samförstånd med myndigheterna i denna medlemsstat. Innehållet i bestämmelsen motsvarar artikel 32 i EU-fördraget.

Både aktstypen och beslutsförfarandet avviker emellertid från artikel 34 i EU-fördraget. Villkoren och begränsningarna i fråga fastställs genom en europeiska lag eller ramlag som rådet beslutar om med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

KAPITEL V

OMRÅDEN DÄR UNIONEN FÅR BESLUTA OM ATT GENOMFÖRA STÖDJANDE, SAMORDNANDE ELLER KOMPLETTERANDE ÅTGÄRDER

Avsnitt 1

Folkhälsa

Artikel III-278 innehåller bestämmelser om folkhälsa. Med de ändringar som förklaras nedan samt med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse baserar sig bestämmelserna i artikeln på artikel 152 i EG-fördraget.

I artikel III-278.1 bestäms att unionens insatser, utöver de åtgärder som nämns i artikel 152.1 i EG-fördraget, skall innefatta även övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa. Det preciseras att människors hälsa innefattar både fysisk och mental hälsa.

I artikel III-278.2 preciseras bestämmelserna i artikel 152.2 i EG-fördraget så att unionens skall särskilt främja sådant samarbete medlemsstaterna emellan som syftar till att förbättra komplementariteten hos dessas hälso- och sjukvård i gränsregionerna. Vidare preciseras vilka initiativ kommissionen kan ta i nära kontakt med medlemsstaterna för att främja samordning av deras politik och program. Till dessa metoder, som påminner om det s.k. öppna samordningsförfarandet, hör särskilt initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Enligt artikel III-278.2 skall dessutom Europaparlamentet informeras fullt ut.

Artikel III-278.3, som gäller samarbetet med tredjeland och internationella organisationer, motsvarar artikel 152.3 i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse.

Enligt artikel III-278.4 punkterna c och d, som är nya, kan unionen genom europeiska lagar eller ramlagar föreskriva åtgärder för att fastställa höga kvalitets- och säkerhetsstandarder för läkemedel och medicintekniska produkter samt åtgärder för övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa. Det specificeras att de instrument som kan användas är europeiska lagar eller ramlagar, som kan antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts. Beträffande åtgärder på veterinär- och växtskyddsområdet motsvarar artikel III-278.4 punkt b i övrigt artikel 152.4 punkt b i EG-fördraget, men den innehåller ingen motsvarande hänvisning till möjligheten av avvika från artikel 37 i EG-fördraget, som gäller jordbruket. Med avvikelse från de andra bestämmelserna i artikel III-278 omfattas de åtgärder som nämns i artikel III-278.4, genom vilka man kan ingripa i de gemensamma frågorna på säkerhetsområdet, i enlighet med artikel I-14.2 punkt k av delad befogenhet. Artikel I-14 förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till den.

Innehållet i artikel III-278.5 motsvarar artikel 152.4 punkt c i EG-fördraget, men det har gjorts ett preciserat tillägg i fråga om före-

målen för stimulansåtgärderna, som också kan gälla särskilt att bekämpa de stora gränsöverskridande folksjukdomarna samt åtgärder som direkt avser skydd av folkhälsan avseende tobak och missbruk av alkohol. I artikel III-278.5 specificeras instrumenten, som kan vara europeiska lagar eller ramlagar som kan antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts. Artikel 152 i EG-fördraget innehåller ingen motsvarande specificering av instrument.

Artikel III-278.6, som gäller rekommendationer som antas på förslag av kommissionen, motsvarar artikel 152.4 i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller ordalydelsen i det sista stycket.

Artikel III-278.7 motsvarar bestämmelsen i artikel 152.5 i EG-fördraget. Den har precisrats så att enligt den skall unionen när den vidtar åtgärder respektera medlemsstaternas ansvar för att besluta om sin hälso- och sjukvårdspolitik samt för att organisera och ge hälso- och sjukvård. Bestämmelsen innehåller inte någon sådan begränsning som artikel 152.5 i EG-fördraget att medlemsstaternas ansvar skall respekteras fullt ut endast när unionen handlar på folkhälsoområdet, utan artikel III-278.7 är i princip tillämplig på all unionsverksamhet. Dessutom bestäms i artikel III-278.7 att hälso- och sjukvårdsförvaltning och fördelning av de resurser som tilldelas denna hör till medlemsstaternas uppgifter.

Avsnitt 2

Industri

Artikel III-279 innehåller bestämmelser om tryggnad av förutsättningar som är viktiga för industrins konkurrensförmåga. Med de ändringar som förklaras nedan samt med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsens ordalydelse motsvarar artikeln artikel 157 i EG-fördraget.

I artikel III-279.2 bestäms att för att främja samordningen av medlemsstaternas insatser tar kommissionen särskilt initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbytet av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Innehållet i dessa me-

toder påminner om det s.k. öppna samordningsförfarandet. Artikel III-279.2 innehåller också en bestämmelse om att Europaparlamentet skall informeras fullt ut.

I artikel III-279.3 specificeras instrumenten, som är europeiska lagar eller ramlagar som kan antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts. Artikel 157 i EG-fördraget innehåller ingen motsvarande specificering av instrument. Dessutom bestäms att de särskilda åtgärder som föreskrivs i enlighet med denna artikel inte får omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar. Artikel 157 i EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande begränsning.

Avsnitt 3

Kultur

Artikel III-280 innehåller bestämmelser om unionens insatser för att utveckla kulturen i medlemsstaterna. Artikeln motsvarar i sak artikel 151 i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsens ordalydelse. När det gäller beslutsförfarandet används dock enligt artikel III-280.5 det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Det specificeras att instrumenten kan vara europeiska lagar eller ramlagar, som kan antas efter det att Regionkommittén har hörts. Rådet kan också anta rekommendationer på förslag av kommissionen. Artikel 152 i EG-fördraget innehåller ingen motsvarande specificering av instrument. Beslutsförfarandet har ändrats jämfört med artikel 151.5 i EG-fördraget, enligt vilken rådet kan besluta om stimulansåtgärder enligt medbeslutandeförfarandet efter att ha hört Regionkommittén. Enligt artikel 151.5 i EG-fördraget beslutar rådet med enhällighet vid alla förfaranden enligt artikel 251. Med stöd av artikel 151.5 kan rådet anta rekommendationer med enhällighet på förslag av kommissionen.

Avsnitt 4

Turism

Artikel III-281 innehåller nya bestämmelser om unionens kompletterande insatser inom

turistsektorn. Enligt artikel 3.1 punkt u i EG-fördraget innefattar gemenskapens verksamhet bl.a. åtgärder på området turism, men EG-fördraget innehåller ingen uttrycklig rättsgrund för dessa åtgärder. Nödvändiga åtgärder har tidigare vidtagits med stöd av andra bestämmelser i EG-fördraget.

Enligt artikel III-281.1 skall unionen komplettera medlemsstaternas insatser inom turistsektorn, särskilt genom att främja konkurrenskraften hos unionens företag inom denna sektor. För detta ändamål skall unionens insatser särskilt syfta till att stimulera skapandet av en miljö som är gynnsam för företagsutvecklingen inom denna sektor samt främja samarbetet mellan medlemsstaterna, särskilt genom utbyte av goda rutiner.

Enligt artikel III-281.2 kan unionen i europeiska lagar eller ramlagar föreskriva särskilda åtgärder för att komplettera de insatser som görs av medlemsstaterna för att förverkliga de mål som avses ovan, dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

Avsnitt 5

Utbildning, ungdoms- och idrottsfrågor och yrkesutbildning

Artikel III-282 motsvarar artikel 149 i EG-fördraget med följande ändringar samt med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse.

Artikel III-282.1 ger unionen befogenheter att bidra till att främja idrottsfrågor och den skall då beakta idrottens specifika karaktär, dess strukturer som bygger på frivilliga insatser samt dess sociala och pedagogiska funktion. Enligt artikel III-282.1 skall målen för unionens insatser vara att utveckla idrottens europeiska dimension genom att främja rättvisan och öppenheten i idrottstävlingar och samarbetet mellan idrottsorganisationerna samt genom att skydda idrottsutövarnas fysiska och moraliska integritet. Unionens mål har också preciserats genom den nya bestämmelsen i artikel III-282.1 punkt e enligt vilken unionen försöker stimulera ungdomars deltagande i unionens demokratiska liv.

Artikel III-282.2, som gäller samarbete med tredjeland och internationella organisa-

tioner och särskilt Europarådet, motsvarar artikel 149.3 i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse. Bestämmelsen om samarbete med internationella organisationer och Europarådet har i artikel III-282.2 emellertid preciserats så att den gäller även idrott.

Artikel III-282.3, som gäller beslutsfattande för att bidra till att de mål som anges i artikeln uppnås, motsvarar artikel 149.4 i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse. I artikel III-282.3 specificeras instrumenten, som kan vara europeiska lagar eller ramlagar som kan antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts. Artikel 149 i EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande specificering av instrument.

Artikel III-283, som gäller yrkesutbildning, motsvarar artikel 150 i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse. I artikel III-283 specificeras instrumenten, som kan vara europeiska lagar eller ramlagar som kan antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts. Dessutom kan rekommendationer antas på förslag av kommissionen. Artikel 150 i EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande specificering av instrument.

Avsnitt 6

Skydd och beredskap

Artikel III-284 innehåller en ny bestämmelse om unionens stödinsatser vid naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor. Enligt artikel 3.1 punkt u i EG-fördraget innefattar gemenskapens verksamhet bl.a. åtgärder på området räddningstjänst, men EG-fördraget innehåller ingen uttrycklig rättsgrund för dessa åtgärder. Nödvändiga åtgärder har tidigare vidtagits med stöd av andra bestämmelser i EG-fördraget.

Enligt artikel III-284.1 skall unionen främja samarbetet mellan medlemsstaterna i syfte att förstärka effektiviteten hos systemen för förebyggande av och skydd mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor. Målen för unionens insatser skall vara

att stödja och komplettera medlemsstaternas insatser på nationell, regional och lokal nivå när det gäller förebyggande av risker, beredskapen hos medlemsstaternas aktörer inom området skydd och beredskap samt insatser vid naturkatastrofer eller av människor orsakade katastrofer inom unionen, främja operativt samarbete inom unionen mellan de nationella räddningstjänsterna, samt främja överensstämmelse mellan internationella åtgärder på området.

Med stöd av artikel 284.2 kan unionen i europeiska lagar eller ramlagar föreskriva de åtgärder som är nödvändiga för att bidra till att uppnå målen i artikeln. De åtgärder som vidtas med stöd av artikeln får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

Avsnitt 7

Administrativt samarbete

Artikel III-285 innehåller en ny bestämmelse om administrativt samarbete mellan unionen och medlemsstaterna.

Enligt artikel III-285.1 skall medlemsstaternas faktiska nationella genomförande av unionsrätten betraktas som en fråga av gemensamt intresse. Dessutom är genomförandet väsentligt för att unionen skall fungera väl.

Med stöd av artikel III-285.2 får unionen stödja medlemsstaternas ansträngningar att förbättra sin administrativa förmåga att genomföra unionsrätten, t.ex. underlätta utbyte av information och av offentliga tjänstemän och att främja utbildningsprogram. Ingen medlemsstat skall dock vara skyldig att utnyttja sådant stöd. Med stöd av artikel III-285.2 kan i europeiska lagar föreskrivas åtgärder som är nödvändiga för att ge stödet; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

Artikel III-285.3 innehåller en förtydligande bestämmelse enligt vilken artikel III-285 inte skall påverka medlemsstaternas skyldigheter att genomföra unionsrätten eller kommissionens rättigheter och skyldigheter. Artikelns bestämmelser skall inte heller påverka tillämpningen av andra bestämmelser i det

konstitutionella fördraget där administrativt samarbete mellan medlemsstaterna och mellan dessa och unionen föreskrivs.

AVDELNING IV

ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER

Bestämmelser om associering av utomeuropeiska länder och territorier ingår i del III avdelning IV i fördraget.

I *artikel III-286* anges vilka utomeuropeiska länder och territorier som enligt bestämmelsen skall associeras med unionen samt målen för denna associering. Artikelns motsvarar i sak artiklarna 182 och 188 i EG-fördraget.

Artikel III-287, där målen för associeringen anges, motsvarar i huvudsak artikel 183 i EG-fördraget. Artikel III-287 punkt d har emellertid utvidgats så att enligt den skall för investeringar som finansieras av unionen deltagande i anbud och leveranser vara öppet på samma villkor för alla fysiska och juridiska personer som är etablerade i medlemsstaterna eller i dessa länder eller territorier, fast de inte skulle vara medborgare i dem.

Artikel III-288, där det bestäms om tullar mellan medlemsstaterna och de associerade länderna och territorierna, motsvarar artikel 184 i EG-fördraget.

Artikel III-289, där det bestäms om förfarandet i en situation där tullnivån för varor från tredjeland kan orsaka omläggning av handeln till nackdel för en medlemsstat, motsvarar artikel 185 i EG-fördraget.

Enligt *artikel-290* skall den fria rörligheten inom medlemsstaterna för arbetstagare från dessa länder och territorier samt inom dessa länder och territorier för arbetstagare från medlemsstaterna regleras genom akter som antas i enlighet med artikel III-291, dvs. med enhällighet, om inte annat följer av bestämmelserna om folkhälsa, allmän säkerhet och allmän ordning. Godkännandet av dessa akter förutsätter att Europaparlamentet hörs. Enligt motsvarande bestämmelser i artikel 186 i EG-fördraget regleras den fria rörligheten av avtal som kräver medlemsstaternas enhälliga godkännande.

Enligt *artikel III-291* skall rådet med enhällighet på förslag av kommissionen anta europeiska lagar, ramlagar, förordningar och beslut om närmare regler och förfaranden för dessa länders och territoriers associering med unionen. Lagarna och ramlagarna antas efter det att Europaparlamentet har hörts. Enligt motsvarande bestämmelser i artikel 187 i EG-fördraget antar rådet enhälligt bestämmelser om de närmare riktlinjerna för och förfarandet vid associeringen.

AVDELNING V

UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER

KAPITEL I

BESTÄMMELSER MED ALLMÄN TILLLÄMPNING

Artikel III-292 är en ny artikel om målen och principerna för unionens yttre åtgärder. Artikelns grundar sig i huvudsak på artiklarna 3, 6 och 11 i EU-fördraget och samlar samtidigt målen för de yttre åtgärderna på den nuvarande gemenskapens inre politikområden.

I artikel III-292.1 första stycket konstateras att unionens åtgärder på den internationella arenan skall utgå från de principer som har legat till grund för dess egen tillblivelse, utveckling och utvidgning och som den strävar efter att föra fram i resten av världen. Dessa principer är demokrati, rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet, respekt för människors värde, jämlikhet och solidaritet. De principer som nämns i artikeln skiljer sig från principerna enligt artikel 6 i EU-fördraget i vissa avseenden. I artikel III-292 i det konstitutionella fördraget betonas att de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna är universella och odelbara och respekt för människors värde nämns inte i artikel 6 i EU-fördraget. Solidaritet och jämlikhet är nya principer när det gäller unionens yttre åtgärder, men inom gemenskapen har principerna gällt med stöd av artiklarna 2 och 3 i EG-fördraget. Förutom dessa principer hänvisas det i artikeln även till respekt

för principerna i Förenta nationernas stadga och i folkrätten.

Artikel III-292.1 andra stycket är nytt och där anges som mål för unionen att utveckla förbindelser och bygga partnerskap med tredjeländ och internationella organisationer, regionala eller globala, som delar de principer som anges i första stycket. Bestämmelsen avspeglar den praxis som unionen iakttagit sedan 1995 och enligt vilken respekt för demokrati, rättsstatsprinciperna och de mänskliga rättigheterna ingår som ett särskilt avtalsvillkor i avtalen mellan unionen och tredjeländer. Unionen strävar efter att främja multilaterala lösningar på gemensamma problem i synnerhet inom ramen för Förenta nationerna.

I artikel III.292.2 anges målen för unionens yttre åtgärder, vilka den eftersträvar när den beslutar om och för en gemensam politik och vidtar åtgärder samt arbetar för att säkerställa en hög grad av samarbete inom alla områden för internationella förbindelser. Punkten innehåller åtta strecksatser, som med undantag för strecksats g i sak motsvarar innehållet i de mål som uppräknas i artikel 11 i EU-fördraget samt artiklarna 174 och 177 i EG-fördraget. Det nya målet för unionen är att bistå befolkningar, länder och regioner som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor.

Enligt artikel III.292.3 första stycket skall unionen respektera de principer och mål som anges i punkterna 1 och 2 när den utarbetar och genomför yttre åtgärder. Samma principer gäller också de av unionen inre politikområden som är förknippade med yttre aspekter. Motsvarande bestämmelse i artikel 11 i det nuvarande EU-fördraget är begränsad enbart till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Artikel III-292.3 andra stycket motsvarar i stora drag artikel 3 andra stycket i EU-fördraget. Nytt är att vid säkerställandet av samstämmigheten mellan de yttre åtgärderna skall rådet och kommissionen bistås av unionens utrikesminister.

Artikel III-293, som gäller fastställande av unionens strategiska intressen och mål, baserar sig på artikel 13 i EU-fördraget.

Enligt artikel III-293.1 första stycket skall Europeiska rådet fastställa unionens strate-

giska intressen och mål. En nyhet jämfört med artikel 13 i EU-fördraget är att fastställandet skall ske på grundval av de principer och mål som anges i artikel III-292, då det för närvarande hänvisas mera löst till områden där medlemsstaterna har viktiga gemensamma intressen. Nytt är också att artikeln gäller unionens yttre åtgärder som helhet och inte är begränsad enbart till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Enligt artikel III-293.1 andra stycket skall Europeiska rådets europeiska beslut om unionens strategiska intressen och mål gälla den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och andra områden som omfattas av unionens yttre åtgärder. En nyhet jämfört med artikel 13 i EU-fördraget är att besluten kan gälla även andra områden som omfattas av unionens yttre åtgärder. I artikeln konstateras också att besluten kan gälla unionens förbindelser med ett land eller en region eller ha ett tematiskt upplägg.

Artikel III-293.1 tredje stycket är helt nytt. Enligt det skall Europeiska rådet besluta med enhällighet på rekommendation av rådet. Rådet skall anta rekommendationen i enlighet med de närmare bestämmelserna som anges för respektive område och Europeiska rådets europeiska beslut skall genomföras i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i det konstitutionella fördraget.

Artikel III-293.2 är helt ny. Enligt den får unionens utrikesminister i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, liksom kommissionen i fråga om de övriga områdena för yttre åtgärder, lägga fram gemensamma förslag för rådet.

KAPITEL II

DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN

Avsnitt 1

Gemensamma bestämmelser

Artikel III-294, som innehåller allmänna grundläggande bestämmelser om målen och principerna för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, har i väsentliga de-

lar samma innehåll som artiklarna 11 och 12 i EU-fördraget. Artikel III-294.1 motsvarar artikel 11.1 i EU-fördraget med den skillnaden att de uppräknade målen har flyttats till artikel III-292.

Artikel III-294.2 motsvarar artikel 11.1 i EU-fördraget med det tillägget att till den har fogats att unionens utrikesminister vid sidan av rådet skall sörja för att principerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken följs.

De beslutsformer som nämns i artikel III-294.3 motsvarar i väsentliga delar de som uppräknas i artikel 12 i EU-fördraget, dock med den skillnaden att EU-fördragets gemensamma åtgärder och gemensamma ståndpunkter ersätts med rådets europeiska beslut. Dessutom har de gemensamma strategierna flyttats till artikel III-293. Vidare bestäms att de närmare föreskrifterna för genomförandet av de europeiska besluten också antas genom europeiska beslut av rådet.

Artikel III-295, som innehåller huvudregeln för arbetsfördelningen mellan Europeiska rådet och rådet när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, motsvarar i stora drag artikel 13.1 och 13.2 i EU-fördraget. Till artikel III-295.1 har dock fogats en bestämmelse enligt vilken Europeiska rådets ordförande sammankallar ett extra möte i Europeiska rådet för att fastställa den strategiska inriktningen av unionens politik om den internationella utvecklingen kräver det.

Artikel III-296 är helt ny och innehåller bestämmelser om uppgifterna för unionens utrikesminister. För närvarande ingår bestämmelser om skötsel av de yttre förbindelserna i artiklarna 18 och 26 i EU-fördraget. Enligt dem företräds unionen i frågor som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken av den medlemsstat som vid det aktuella tillfället är ordförande i rådet, vilken biträds av rådets generalsekreterare, kommissionens ordförande och medlemmar samt den höge representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Enligt artikel III-296.1 skall unionens utrikesminister, som är ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor, genom sina förslag bidra till utformningen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och se

till att de europeiska beslut som antas av Europeiska rådet och rådet genomförs.

Enligt artikel III-296.2 skall unionen företrädas av utrikesministern i frågor som rör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Utrikesministern skall på unionens vägnar föra den politiska dialogen med tredjepart och framföra unionens ståndpunkt inom internationella organisationer och vid internationella konferenser. Såsom bestäms i artikel I-22 har även Europeiska rådets ordförande uppgifter i anslutning till unionens representation utåt i de frågor som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. De har dock ingen inverkan på unionens utrikesministers befogenheter.

Enligt artikel III-296.3 skall utrikesministern stödja sig på en europeisk avdelning för yttre åtgärder när han eller hon uppfyller sitt mandat. Denna avdelning skall samarbeta med medlemsstaternas diplomattjänster och skall bestå av tjänstemän från berörda avdelningar inom rådets generalsekretariat och kommissionen samt utsänd personal från medlemsstaternas diplomattjänster. Hur den europeiska avdelningen för yttre åtgärder skall organiseras och arbeta skall anges i ett europeiska beslut som antas av rådet. Rådet skall besluta på förslag av unionens utrikesminister efter att ha hört Europaparlamentet och efter kommissionens godkännande.

Det bestäms om utrikesministers ställning och i uppgifter även i flera andra bestämmelser i det konstitutionella fördraget. Viktiga i detta avseende är t.ex. bestämmelserna i anslutning till utrikesministerns uppgifter som den som säkerställer att de yttre åtgärderna är konsekventa och att principerna för dem följs (artiklarna III-292, III-294), initiativrätt (III-293, III-299, III-300, III-302, III-307), och uppgifter som förhandlare när ståndpunkterna skiljer sig (III-300, III-301, III-305), kontakt med Europaparlamentet (III-304), som unionens företrädare (III-305), i kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik (III-307, III-309), och inom området för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (III-309, III-310, III-312) samt i anslutning till unionens finansförvaltning (III-313).

Innehållet i *artikel III-297*, som innehåller bestämmelser om unionens operativa insatser inom den gemensamma utrikes- och säker-

hetspolitiken, motsvarar i sak artikel 14 i EU-fördraget med undantag för artikel 14.4, som har slopats till följd av inrättandet av uppdraget som unionens utrikesminister.

Innehållet i *artikel III-298*, som innehåller bestämmelser om unionens ståndpunkt om en särskild fråga av geografisk eller tematisk karaktär, motsvarar i sak artikel 15 i EU-fördraget.

Artikel III-299 innehåller bestämmelser om framläggande av initiativ som gäller utrikes- och säkerhetspolitiken för rådet och den motsvarar i sak artikel 22 i EU-fördraget.

Artikel III-299.1 har ändå ändrats så att medan initiativrätt enligt de nuvarande bestämmelserna tillkommer medlemsstaterna samt kommissionen, får i den nya artikeln initiativ tas av medlemsstaterna och unionens utrikesminister på eget initiativ eller med stöd av kommissionen.

Enligt artikel III-299.2 skall unionens utrikesminister i sådana fall som kräver ett snabbt beslut på eget initiativ eller på begäran av en medlemsstat kalla till ett extra sammanträde inom rådet, då sammankallare enligt de nuvarande bestämmelserna är ordförandelandet antingen på eget initiativ eller på begäran av kommissionen eller en medlemsstat.

Artikel III-300 gäller beslutsförfarandet på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Enligt artikel III-300.1 antar rådet europeiska beslut som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken med enhällighet. Denna samt bestämmelsen som s.k. konstruktivt avstående i andra stycket motsvarar i huvudsak artikel 23.1 i EU-fördraget. Enligt andra stycket skall dock beslutet inte antas i en situation där de medlemmar av rådet som avstår från att rösta företräder minst en tredjedel av både medlemsstaterna och unionens befolkning.

I artikel III-300.2 första stycket anges vilka beslut som med avvikelse från kravet på enhällighet i artikel III-300.1 skall antas med kvalificerad majoritet. Den motsvarar artikel 23.2 i EU-fördraget, men användningsområdet för beslut med kvalificerad majoritet har utvidgats med ett nytt fall: rådet får anta europeiska beslut med kvalificerad majoritet när besluten innehåller unionens åtgärder eller ståndpunkter på förslag av unionens utri-

kesminister, vilket förslag har lagts fram på särskild begäran från Europeiska rådet på dess eget eller ministerns initiativ.

Enligt artikel III-300.2 andra stycket kan en medlemsstat förklara att den av väsentliga uttalade skäl som rör internationell politik motsätter sig antagandet av ett europeiskt beslut som skall antas med kvalificerad majoritet, varvid omröstning inte skall ske. Innehållet i denna punkt motsvarar i sak artikel 23.2 andra stycket i EU-fördraget. Nytt är emellertid tillägget om att unionens utrikesminister i samråd med den berörda medlemsstaten skall söka en lösning som denna kan godta.

Artikel III-300.3 innehåller en s.k. fullmaktsklausul, som är en ny bestämmelse. Enligt den får Europeiska rådet enhälligt besluta om att utvidga unionens möjligheter att besluta med kvalificerad majoritet.

I artikel III-300.4 konstateras att punkterna 2 och 3 inte skall tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser. Detta motsvarar artikel 23.2 fjärde stycket i EU-fördraget.

Vidare har artikel 23.2 i EU-fördraget om beslutsfattande i förfarandefrågor slopats.

Artikel III-301 är helt ny och den innehåller bestämmelser om en gemensam inställning i frågor som gäller unionens utrikes- och säkerhetspolitik.

Enligt artikel III-301.1 skall unionens utrikesminister och medlemsstaternas utrikesministrar samordna sin verksamhet i rådet när Europeiska rådet eller rådet har enats om unionens gemensamma inställning i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor enligt artikel I-40.5.

Enligt artikel III-301.2 skall även medlemsstaternas diplomatiska beskickningar och unionens delegationer i tredjeland och vid internationella organisationer samarbeta sinsemellan och bidra till utformning och genomförande av den gemensamma inställningen, medan enligt artikel 19.1 i EU-fördraget skall medlemsstaterna samordna sitt uppträdande inom internationella organisationer och vid internationella konferenser samt där hävda de gemensamma ståndpunkterna.

Artikel III-302, som innehåller bestämmelser om utseende av en särskild representant, motsvarar i sak artikel 18.5 i EU-fördraget.

Artikeln har emellertid ändrats så att enligt de nya bestämmelserna skall rådet utse en särskild representant som skall ha mandat för särskilda politiska frågor på förslag av unionens utrikesminister, medan rådet enligt de nuvarande bestämmelserna utser en representant när det anser det nödvändigt.

Artikel III-303 konstaterar unionens möjlighet att ingå avtal med en eller flera stater eller internationella organisationer på områden som omfattas av kapitlet om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. För närvarande framgår denna möjlighet av artikel 24 i EU-fördraget, som i det konstitutionella fördraget ersätts av artikel III-235 och som förklaras på att ställe i denna proposition.

Artikel III-304, som innehåller bestämmelser om hörande av Europaparlamentet på områdena för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, motsvarar i huvudsak artikel 21 i EU-fördraget.

Artikel III-304.1 har ändå ändrats så att enligt den skall unionens utrikesminister höra Europaparlamentet regelbundet om de viktigaste aspekterna och de grundläggande valen när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik i enlighet med artiklarna I-40.8 och I-41.8, medan hörandet enligt artikel 21 i EU-fördraget sköts av ordförandelandet. Till artikeln har också gjorts ett tillägg enligt vilket de särskilda representanterna får medverka när Europaparlamentet informeras.

Till artikel III-304.2 har gjorts ett tillägg enligt vilket Europaparlamentet får ställa frågor eller avge rekommendationer inte bara till rådet utan också till utrikesministern. Artikeln har också ändrats så att enligt den skall Europaparlamentet hålla en debatt om hur genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken framskrider två gånger om året i stället för den tidigare årliga debatten, och till artikeln har fogats en mening enligt vilken debatten också samtidigt gäller den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

Innehållet i *artikel III-305.1*, som gäller medlemsstaternas skyldighet att samordna sitt uppträdande inom internationella organi-

sationer och vid internationella konferenser, motsvarar i sak artikel 19.1 i EU-fördraget. Det enda tillägget är omnämmandet av unionens utrikesministers ansvar för denna samordning i första stycket.

Innehållet i artikel III-305.2 första stycket motsvarar i sak artikel 19.2 första stycket i EU-fördraget. Ett tillägg är att utrikesministern nämns vid sidan av medlemsstaterna bland dem som skall hållas informerade om de internationella organisationer och internationella konferenser där inte samtliga medlemsstater är företrädde. Ett annat tillägg är hänvisningen till principen om lojalitet och ömsesidig solidaritet samt om att avstå från varje handling som strider mot unionens intressen eller riskerar att minska dess effektivitet i artikel I-16.2.

Artikel III-305.2 andra stycket har samma innehåll som artikel 19.2 andra stycket i EU-fördraget med det tillägget att unionens utrikesminister nämns vid sidan av medlemsstaterna bland dem som skall hållas fullt informerade.

Artikel III-305.2 tredje stycket är helt ny och där åläggs de medlemsstater som är medlemmar av Förenta nationernas säkerhetsråd att begära att unionens utrikesminister inbjuds att lägga fram unionens ståndpunkt, om en sådan har intagits till en fråga på säkerhetsrådets dagordning.

Innehållet i *artikel III-306*, som gäller samarbete mellan medlemsstaternas beskickningar och unionens delegationer, motsvarar i sak artikel 20 i EU-fördraget. I artikel III-306 andra stycket åläggs medlemsstaterna att bidra till att genomföra europeiska medborgares rätt till skydd inom tredjelands territorium, på samma sätt som i artikel 20 i EU-fördraget. I den finska versionen används emellertid uttrycket "edistää" i det konstitutionella fördraget och uttrycket "tukea" i EU-fördraget.

Artikel III-307, där det bestäms om kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, motsvarar i sak artikel 25 i EU-fördraget. I den har emellertid de ändringar företagits som följer av inrättandet av befattningen som unionens utrikesminister. Till artikel III-307.1 har fogats att kommittén kan avge yttranden till rådet även på begäran av utrikesministern. Enligt det konstitutionella fördraget

skall kommittén övervaka genomförandet av den beslutade politiken, dock utan att det påverkar unionens utrikesministers befogenheter, medan detta enligt artikel 25 i EU-fördraget inte får påverka ordförandelandets eller kommissionens befogenheter. Till artikel III-307.2 har också fogats att kommittén på rådets och unionens utrikesministers ansvar utövar politisk kontroll och strategisk ledning av krishanteringsinsatser.

Artikeln innehåller inte någon hänvisning enligt artikel 25 i EU-fördraget till artikel 47 i EU-fördraget, eftersom en i sak likadan bestämmelse ingår i artikel III-308.

Innehållet i *artikel III-308* första stycket, enligt vilket genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inte skall påverka unionens övriga befogenheter, motsvarar artikel 47 i EU-fördraget. Ordalydelsen i artikel III-308 andra stycket är ny, men i praktiken motsvarar den det nuvarande rättsläget. Enligt bestämmelsen skall utövan- det av unionens övriga befogenheter inte påverka tillämpningen av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspoli- tiken och inte omfattningen av institutioner- nas befogenheter på området i fråga. Enligt artikel III-376 skall Europeiska unionens domstol vara behörig att övervaka att artikel III-308 följs, vilket motsvarar bestämmelsen i artikel 46 punkt f i EU-fördraget. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att Eu- ropeiska unionens domstol är behörig att övervaka å ena sidan utrikes- och säkerhets- politiken, som förutsätter enhällighet mellan regeringarna, och å andra sidan indelningen av de verksamhetsområden som hör till unio- nens befogenheter.

Avsnitt 2

Den gemensamma säkerhets- och försvars- politiken

I *artikel III-309* anges unionens krishanter- ingsuppdrag och bestäms om beslutsfattandet när det gäller dem. Artikel III-309.1 innehå- ller unionens krishanteringsuppdrag enligt ar- tikel 17.2 i EU-fördraget med den komplette- ringen att vid sidan av de nuvarande krishan- teringsuppdragen nämns särskilt gemensam-

ma insatser för avrustning, militära rådgiv- nings- och biståndsinsatser, konfliktförebyg- gande och fredsbevarande insatser. Dessutom har krishanteringsuppdragen kompletterats med konstaterandet att alla uppdrag som nämns i bestämmelsen kan bidra till kampen mot terrorism, inklusive genom stöd till tred- jeland i syfte att bekämpa terrorism på dess territorium.

Enligt artikel III-309.2 skall rådet anta eu- ropeiska beslut om krishanteringsuppdragen och ange deras mål, omfattning och de all- männa villkoren för deras genomförande. Unionens utrikesminister, som arbetar under rådet och under nära och ständig kontakt med Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, skall sörja för samordningen av de civila och militära aspekterna av dessa insatser. Enligt artikel III-300 antar rådet europeiska beslut om de gemensamma utrikes- och säkerhets- politiken med enhällighet. En motsvarande bestämmelse ingår i artikel 23 i EU- fördraget. Till övriga delar är punkten ny.

Enligt *artikel III-310.1* får rådet inom ra- men för de europeiska beslut om krishan- teringsuppdrag som antas enligt artikel III-309 anförtro genomförandet av ett uppdrag åt en grupp medlemsstater som så önskar och som förfogar över den förmåga som är nödvändig för ett sådant uppdrag. Dessa medlemsstater skall i samverkan med unionens utrikesmi- nister sinsemellan komma överens om hur uppdraget skall genomföras. Någon motsva- rande möjlighet finns inte uttryckligen in- skriven i det nuvarande EU-fördraget, men inte heller hittills har alla medlemsstater del- tagit i alla operationer som unionen genom- fört.

I artikel III-310.2 bestäms om informera- nde av rådet och behandling av utförandet av uppdraget i rådet. Det nuvarande EU- fördraget innehåller inga motsvarande be- stämmelser. Enligt bestämmelsen skall de medlemsstater som deltar i utförandet av uppdraget på eget initiativ eller på begäran av en annan medlemsstat regelbundet infor- mera rådet om hur uppdraget fortskrider. Dessutom skall de omedelbart underrätta rå- det om det medför betydande följder att utfö- ra uppdraget eller om det krävs en ändring av det mål, den omfattning eller de närmare villkor för uppdrag som anges i europeiska

beslut. Rådet skall i sådana fall anta de europeiska beslut som är nödvändiga.

Artikel III-311 innehåller preciserande bestämmelser om Europeiska byrån för utveckling av försvarskapacitet och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel (Europeiska försvarsbyrån), som skall inrättas genom artikel I-41.3 och som lyder under rådets ledning. Artikeln är ny.

Enligt artikel III-311.1 skall byrån ha som uppgift att

a) bidra till att identifiera målen för medlemsstaternas militära förmåga och utvärdera hur medlemsstaterna fullgör sina åtaganden när det gäller förmåga,

b) främja att de operativa behoven harmoniseras och att effektiva och kompatibla anskaffningsmetoder antas,

c) lägga fram multilaterala projekt för att målen för den militära förmågan skall uppfyllas och sörja för samordning av de program som genomförs av medlemsstaterna och förvaltning av särskilda samarbetsprogram,

d) stödja försvarsteknikforskning, samordna och planera gemensam forskningsverksamhet och utredningar om tekniska lösningar som motsvarar de framtida operativa behoven,

e) bidra till att identifiera och i förekommande fall genomföra varje åtgärd som behövs för att stärka försvarssektorns industriella och tekniska bas och förbättra effektiviteten i försvarsutgifterna.

Enligt artikel III-311.2 skall Europeiska försvarsbyrån vara öppen för alla medlemsstater som önskar delta i den. Rådet skall med kvalificerad majoritet anta ett europeiskt beslut om stadgan för byrån, dess säte samt regler för dess verksamhet. I beslutet skall hänsyn tas till graden av effektivt deltagande i byråns verksamhet. Vid byrån skall särskilda grupper bildas av medlemsstater som genomför gemensamma projekt. Byrån skall vid behov fullgöra sina uppgifter i samråd med kommissionen.

Artikel III-312 innehåller bestämmelser om upprättande av permanent strukturerat samarbete, anslutning av medlemsstater som i ett senare skede önskar delta i samarbetet, tillfälligt upphävande av en viss medlemsstats deltagande samt om upphö-

rande av en medlemsstats deltagande. Artikeln är helt ny.

I artikel III-312.1 bestäms att de medlemsstater som önskar delta i det permanenta strukturerade samarbete som avses i artikel I-41.6 och som uppfyller de kriterier och gör de åtaganden om militära resurser som anges i protokollet, skall underrätta rådet och unionens utrikesminister om sin avsikt.

I artikel III-312.2 bestäms att inom tre månader från den underrättelse som avses ovan skall rådet anta ett europeiskt beslut om upprättande av det permanenta strukturerade samarbete och fastställa förteckningen över deltagande medlemsstater. Rådet skall besluta med kvalificerad majoritet efter att ha hört unionens utrikesminister.

I artikel III-312.3 första stycket bestäms att varje medlemsstat som i ett senare skede önskar delta i det permanenta strukturerade samarbetet skall underrätta rådet och unionens utrikesminister om sin avsikt. Enligt andra stycket skall rådet anta ett europeiskt beslut som bekräftar deltagandet av den berörda medlemsstat som uppfyller kriterierna och gör de åtaganden som avses i protokollet. Rådet skall besluta med kvalificerad majoritet efter att ha hört unionens utrikesminister. Endast de rådsmedlemmar som företräder deltagande medlemsstater skall delta i omröstningen.

I artikel III-312.3 tredje stycket bestäms att kvalificerad majoritet skall definieras som minst 55 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater. En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem. I annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

I artikel III-312.4 bestäms att om en deltagande medlemsstat inte längre uppfyller kriterierna eller inte längre kan uppfylla de åtaganden som hänför sig till samarbetet, får rådet anta ett europeiskt beslut om tillfälligt upphävande av den medlemsstatens deltagande. Rådet skall besluta med kvalificerad majoritet. Endast de rådsmedlemmar som företräder deltagande medlemsstater, med undantag av den berörda medlemsstaten, skall delta i omröstningen.

Enligt artikel III-312.4 tredje stycket skall kvalificerad majoritet definieras på samma sätt som i artikel III-312.3.

Enligt artikel III-312.5 skall en medlemsstat som önskar lämna samarbetet underrätta rådet om sitt beslut, och rådet skall då notera att den berörda medlemsstatens deltagande upphör.

I artikel III-312.6 bestäms att rådets europeiska beslut och rekommendationer inom ramen för samarbetet, med undantag för dem som anges i punkterna 2-5, skall antas med enhällighet. Vid tillämpningen av denna bestämmelse skall endast rösterna från de deltagande medlemsstaternas företrädare krävas för enhällighet.

Avsnitt 3

Finansiella bestämmelser

Artikel III-313, som gäller finansieringen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken, har i sak samma innehåll som artikel 28.2 och 28.3 i EU-fördraget. En skillnad är emellertid att omnämmandet av rådets enhällighet har slopats när man skall besluta om avvikelser från huvudregeln för täckande och fördelning av utgifterna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Ny är också artikel III-313.3 som gäller brådskande finansiering av initiativ och förberedande verksamhet. Enligt första stycket skall rådet anta ett europeiskt beslut om de särskilda förfaranden som skall garantera snabb tillgång till anslag i unionens budget som är avsedda för brådskande finansiering av initiativ inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Enligt andra stycket skall förberedande verksamhet som inte skall belasta unionens budget finansieras genom en särskild startfond.

I tredje och fjärde stycket bestäms om upprättande, finansiering, förvaltning, användning och kontroll av startfonden.

Artikel 28.1 och 28.4 i EU-fördraget har strukits som onödiga till följd av att pelarindelningen slopas.

KAPITEL III

DEN GEMENSAMMA HANDELSPOLITIKEN

Bestämmelser om unionens gemensamma handelspolitik finns i del II avdelning V, som behandlar unionens yttre åtgärder, kapitel III. I artikel I-13 bestäms att den gemensamma handelspolitiken omfattas av unionens exklusiva befogenhet.

Artikel III-314, där målen för unionens gemensamma handelspolitik anges, motsvarar i huvudsak artikel 131 i EG-fördraget. Bestämmelsen har dock utvidgats med syftet att bidra till en gradvis avveckling av restriktionerna i utländska direktinvesteringar.

I *artikel III-315* anges området för den gemensamma handelspolitiken och vilka beslutsförfaranden som skall tillämpas på området.

Artikel III-315.1 motsvarar artikel 133.1 i EG-fördraget med följande ändringar: Området för unionens handelspolitiska befogenheter utvidgas till att omfatta även utländska direktinvesteringar. Till artikel III-315.1 har också överförts bestämmelserna i artikel 133.5 i EG-fördraget om befogenhet att ingå avtal som rör handelspolitiska aspekter av immateriella rättigheter samt handeln med tjänster. För de typer av handel med tjänster som för närvarande uppräknas i artikel 133.6 i EG-fördraget betyder detta att arten av unionens befogenhet ändras från delad befogenhet till exklusiv befogenhet. Dessutom har till artikeln också fogats en bestämmelse om befogenhet att ingå avtal som rör handel med varor. Detta tillägg innebär en kodifiering av nuläget. Enligt artikel III-315.1 förs den gemensamma handelspolitiken dessutom inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder enligt artikel III-292, vilket är nytt.

Enligt artikel III-315.2 skall åtgärder som anger inom vilken ram den gemensamma handelspolitiken skall genomföras föreskrivas genom europeiska lagar, vilka antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Ändringen ger Europaparlamentet en stark ställning när beslut fattas om den allmänna ramen för unionens handelspolitik, eftersom rådet och Europaparlamentet i enlighet med lagstiftningsförfarandet antar europeiska lagar tillsammans. Begränsningen som innebär att Eu-

ropaparlamentet deltar i beslutsfattandet endast när beslut fattas om den gemensamma ramen betyder att det inte deltar i genomförandet av den gemensamma handelspolitiken och i beslutsfattandet i anslutning till den. Enligt den nuvarande artikel 133 i EG-fördraget har Europaparlamentet ingen roll när beslut fattas om handelspolitiken, utan rådet godkänner handelspolitiska avtal och beslut på förslag av kommissionen utan att parlamentet hörs.

Artikel III-315.3, som innehåller procedurregler om förhandlingar om och ingående av internationella avtal, motsvarar i huvudsak artikel 133.3 i EG-fördraget. Enligt artikel III-315.3 tredje stycket åläggs kommissionen ändå att regelbundet rapportera till den särskilda kommitté som rådet utsett och dessutom till Europaparlamentet. När det gäller ingåendet av internationella avtal bör man dessutom lägga märke till att enligt artikel III-325.6 andra stycket punkt a v får rådet anta ett europeiskt beslut om ingående av avtalet först efter Europaparlamentets godkännande.

Enligt artikel III-315.4 skall rådet vid förhandlingar om och ingående av de avtal som avses i punkt 3 besluta med kvalificerad majoritet. Bestämmelsen motsvarar artikel 133.4 och 133.5 första stycket i EG-fördraget.

I artikel III-315.4 andra stycket bestäms att vid förhandlingar om och ingående av avtal inom handeln med tjänster och handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter samt utländska direktinvesteringar skall rådet besluta med enhällighet om avtalet omfattar bestämmelser för vilka enhällighet krävs för att interna regler skall kunna antas. Innehållet i bestämmelsen motsvarar i sak artikel 133.5 i EG-fördraget. Den innehåller emellertid inte längre någon bestämmelse om att rådet beslutar enhälligt om avtalet avser ett område där gemenskapen ännu inte har utövat sina befogenheter. Bestämmelsen har blivit onödig därför att befogenheten blir exklusiv på det sätt som förklaras ovan.

Artikel III-315.4 innehåller inte längre de särskilda bestämmelserna i artikel 133.5 andra och fjärde stycket och 133.6 andra stycket i EG-fördraget, eftersom unionens befogenhet på de områden som avses i dessa punkter har ändrats från delad till exklusiv.

Artikel III-315.4 tredje stycket är nytt och enligt det skall rådet ändå undantagsvis be-

sluta med enhällighet när det gäller förhandlingar och ingående av avtal

a) på sådana områden som rör handel med kulturella och audiovisuella tjänster, om dessa avtal riskerar att negativt påverka unionens kulturella och språkliga mångfald,

b) på sådana områden som rör handel med sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård, om dessa avtal riskerar att allvarligt störa den nationella organisationen av sådana tjänster och inverka negativt på medlemsstaternas ansvar för att tillhandahålla dessa.

Artikel III-315.5, enligt vilken artikeln inte tillämpas på förhandlingar om och ingående av internationella avtal på transportområdet, motsvarar artikel 133.6 tredje stycket i EG-fördraget. På dessa avtal tillämpas bestämmelserna om transportpolitik i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel III-315.6 skall utövandet av de befogenheter som tilldelas genom denna artikel inom den gemensamma handelspolitiken inte påverka fördelningen av befogenheterna mellan unionen och medlemsstaterna. Bestämmelsen är ny och syftet med den är att säkerställa att den rättsgrund som hänför sig till den gemensamma handelspolitiken inte utnyttjas, om det konstitutionella fördraget innehåller någon annan uttrycklig rättsgrund som möjliggör den planerade åtgärden. Innehållet i bestämmelsen som säger att utövandet av befogenheten i fråga inte skall medföra någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar i den utsträckning som konstitutionen utesluter en sådan harmonisering motsvarar däremot i sak artikel 133.6 första stycket i EG-fördraget.

KAPITEL IV

SAMARBETE MED TREDJELAND OCH HUMANITÄRT BISTÅND

Avsnitt 1

Utvecklingssamarbete

I *artikel III-316* anges principerna och målen för unionens politik för utvecklingssamarbete. Med undantag för några få ändringar

motsvarar den artiklarna 177 och 178 i EG-fördraget.

Enligt artikel III-316.1 skall unionens politik inom området för utvecklingsamarbete föras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Förhållandet mellan unionens och medlemsstaternas politik för utvecklingsamarbete har preciserats genom tillägget att de inte bara skall komplettera utan också förstärka varandra. Minskning och på sikt utrotning av fattigdom lyfts upp som främsta mål för unionens politik för utvecklingsamarbete.

Minskning av fattigdom och de andra mål för unionens politik för utvecklingsamarbete som anges i artikel 177.1 och 177.2 i EG-fördraget ingår i de allmänna principer och mål för unionens yttre åtgärder som avses i artikel III-292.

I *artikel III-317* bestäms om föreskrivandet av de åtgärder som krävs för att genomföra politiken för utvecklingsamarbete. Artikelns innehåll motsvarar i sak artikel 179 och delvis artikel 181 i EG-fördraget.

Enligt artikel III-317.2 får unionen med tredjeland och behöriga internationella organisationer ingå alla avtal som behövs för att förverkliga inte bara utvecklingspolitikens egna mål utan också andra allmänna mål för de yttre åtgärderna vilka avses i artikel III-292. Artikelns innehåller inte någon bestämmelse som skulle motsvara artikel 179.3 i EG-fördraget, enligt vilken de avsedda åtgärderna inte skall påverka samarbetet med länderna i Afrika, Västindien och Stilla Havet inom ramen för AVS-EG-konventionen.

Innehållet i *artikel III-318* motsvarar i sak artikel 180 och delvis artikel 181 i EG-fördraget. Artikel III-318 förutsätter att unionen och medlemsstaterna samordnar sin politik inom området utvecklingsamarbete och inom ramen för sina respektive behörighetsområden samarbetar med tredjeland och behöriga internationella organisationer samt samordnar sina utvecklingspolitiska åtgärder i syfte att främja att åtgärderna kompletterar varandra och är effektiva. På detta sätt avspeglar artikeln utvecklingspolitiken som ett område där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Såsom föreskrivs i artikel I-14.4 hindrar unionens åtgärder på området utvecklingsamarbete med avvikelse från den

grundläggande principen för utövande av delad befogenhet inte medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter. Eftersom unionen och medlemsstater även arbetar sida vid sida inom politiken för utvecklingsamarbete är det viktigt att säkerställa att åtgärderna samordnas.

Med avvikelse från artikel 181 i EG-fördraget hänvisas det i artikel III-318.3 ändå inte till artikel III-325 (artikel 300 i EG-fördraget) som innehåller bestämmelser om det förfarande som skall tillämpas på förhandlingar om avtal mellan unionen och tredjeländer eller internationella organisationer. Hänvisningen har slopats eftersom den är rättsligt irrelevant.

Avsnitt 2

Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeland

I *artikel III-319* bestäms om samarbete i ekonomiskt, finansiellt och tekniskt hänseende mellan unionen och andra tredjeländer än utvecklingsländer och om föreskrivandet av de åtgärder som behövs för att genomföra det. Bestämmelsen motsvarar artikel 181a i EG-fördraget med undantag för några få ändringar.

I artikel III-319.1 betonas att de åtgärder som vidtas med stöd av bestämmelsen inte bara skall vara förenliga med unionens utvecklingspolitik utan de skall också genomföras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. I bestämmelsen anges till skillnad från artikel 181a i EG-fördraget inte särskilt de mål som hänför sig till det samarbete som avses här. De mål som avses i artikel 181a i EG-fördraget ingår dock i de allmänna principerna och målen för unionens yttre åtgärder enligt artikel III-292.

Enligt artikel III-319.2 skall de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra bestämmelsen föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar, dvs. enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet, medan rådet enligt artikel 181a i EG-fördraget beslutar om nödvändiga åtgärder efter att ha hört Europaparlamentet. I bestämmelsen hänvisas inte längre särskilt till de associeringsavtal som avses i artikel III-324 och de avtal som skall ingås

med unionens kandidatstater samt de omröstningsregler som gäller dem, eftersom reglerna i fråga finns i artikel III-325.

I artikel III-319.3 bestäms om samarbete mellan unionen och tredjeparter. Till skillnad från artikel 181 i EG-fördraget hänvisas där ändå inte till artikel III-325 (artikel 300 i EG-fördraget), som innehåller bestämmelser om det förfarande som skall tillämpas på förhandlingar om avtal mellan unionen och tredjeländer eller internationella organisationer. Hänvisningen i fråga har slopats eftersom den är rättsligt irrelevant.

I *artikel III-320* bestäms om omedelbart finansiellt bistånd till tredjeländ. Bestämmelsen är ny. Enligt den skall rådet på förslag av kommissionen anta de europeiska beslut som behövs när situationen i ett tredjeländ kräver att unionen lämnar omedelbart finansiellt bistånd.

Avsnitt 3

Humanitärt bistånd

Genom *artikel III-321* skapas en ny rättsgrund för humanitärt bistånd. För närvarande handlar EU på området för humanitärt bistånd i första hand med stöd av artikel 308 i EG-fördraget. För att fastställa en fördragsgrund för genomförandet av humanitära åtgärder skapas en egen, uttrycklig rättsgrund.

I artikel III-321.1 förutsätts att unionens åtgärder inom området humanitärt bistånd skall genomföras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. De åtgärder som vidtas med stöd av bestämmelsen skall syfta till att tillfälligt lämna bistånd och stöd till befolkningar i tredjeländ som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor, samt till att skydda dessa befolkningar, för att uppfylla de humanitära behov som uppstått till följd av dessa olika situationer. Unionens och medlemsstaternas åtgärder skall komplettera och förstärka varandra.

Enligt artikel III-321.2 skall humanitära biståndsåtgärder ges i enlighet med principerna i internationell rätt och principerna om opartiskhet, neutralitet och icke-diskriminering.

Enligt artikel III-321.3 skall åtgärder för att bestämma ramen för genomförandet av unio-

nens humanitära biståndsåtgärder föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar, dvs. enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Om de åtgärder som vidtas med stöd av den nuvarande artikel 308 i EG-fördraget beslutar rådet åter med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Enligt artikel III-321.4 får unionen med tredjeländ och behöriga internationella organisationer ingå alla avtal som behövs för att förverkliga de allmänna mål för unionens yttre åtgärder som anges i denna bestämmelse och i artikel III-292. Detta skall inte påverka medlemsstaternas behörighet att förhandla i internationella organ och att ingå avtal.

Med stöd av artikel III-321.5 skall en europeisk frivilligkår för humanitärt bistånd inrättas för att europeiska ungdomar skall kunna bidra till unionens gemensamma humanitära biståndsinsatser. Kårens stadga och arbetsformer skall regleras i en europeisk lag.

Enligt artikel III-321.6 får kommissionen ta alla initiativ som kan främja samordningen mellan unionens och medlemsstaternas åtgärder i syfte att bidra till att unionens och medlemsstaternas humanitära biståndsåtgärder blir mer effektiva och kompletterar varandra.

Artikel III-321.7 ålägger unionen att se till att dess humanitära biståndsinsatser är samordnade och överensstämmer med de insatser som genomförs av internationella organisationer och organ, särskilt de som ingår i För-enta nationernas system.

KAPITEL V

RESTRIKTIVA ÅTGÄRDER

Det huvudsakliga innehållet i *artikel III-322*, där det bestäms om genomförandet av europeiska beslut som gäller ekonomiska sanktioner och som antas inom ramen för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, motsvarar artiklarna 60 och 301 i EG-fördraget.

Bestämmelserna i artikel III-322.1 om beslutsfattandet avviker från artikel 301 i EG-fördraget på så sätt att rådet vidtar de åtgärder som avses i bestämmelsen på gemensamt förslag av unionens utrikesminister och

kommissionen. Enligt artikel 301 i EG-fördraget deltar inte Europaparlamentet i beslutsförfarandet som gäller sanktionsåtgärder, medan åter det konstitutionella fördraget förutsätter att rådet alltid underrättar Europaparlamentet om antagandet av en sanktionsakt.

Artikel III-322.2 är ny. Till skillnad från nuläget kan föremål för sanktioner också vara sådana fysiska eller juridiska personer, grupper eller enheter som inte är stater som inte har någon koppling till tredjeland. Redan med stöd av unionens nuvarande grundfördrag har ekonomiska sanktioner riktats mot privata instanser, men i situationer där de inte har haft någon koppling till tredjeland har man i avsaknad av en uttrycklig rättsgrund varit tvungen att ty sig till artikel 308 i EG-fördraget (se t.ex. rådets förordning (EG) 2580/2001, EGT L 344, 28.12.2001, s. 70). I artikel III-322.2 specificeras inte arten av de avsedda åtgärderna, utan bestämmelsen möjliggör även andra restriktiva åtgärder än sådana som är av ekonomisk natur.

Artikel III-322.3 är också ny och den innehåller en bestämmelse om att dessa sanktionsakter alltid skall innefatta nödvändiga bestämmelser om rättsliga garantier. Härmed avsedd i första hand medlemsstaternas nationella rättsmedel, med beaktande av att lagligheten av både en sanktionsakt och ett tidigare europeiskt beslut som antagits inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (artikel III-376) i vart fall kan underkastas Europeiska unionens domstols prövning med stöd av artikel III-365.4.

KAPITEL VI

INTERNATIONELLA AVTAL

Artikel III-323 innehåller bestämmelser om situationer där unionen har befogenhet att ingå internationella avtal med tredjeländer eller internationella organisationer, samt om rättsverkningarna av avtal som unionen ingått för unionens institutioner och medlemsstaterna.

I artikel III-323.1 anges när unionen har befogenheter att ingå internationella avtal. Enligt bestämmelsen har unionen dessa befogenheter för det första när det konstitutio-

nella avtalet föreskriver det. De bestämmelser som avses i hänvisningen och som uttryckligen ger unionen rätt att ingå avtal gäller miljön (artikel III-233.4, som motsvarar artikel 174.4 i EG-fördraget), forskning och teknisk utveckling (artikel III-252.4, som motsvarar artikel 170 i EG-fördraget), återtagande av medborgare i tredjeland till ursprungslandet (artikel III-267.3, en ny bestämmelse), den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (artikel III-303, som motsvarar artikel 24 i EU-fördraget), den gemensamma handelspolitiken (artikel III-315, som motsvarar artikel 133 i EG-fördraget), utvecklingssamarbete (artikel III-317.2, som motsvarar artikel 181 i EG-fördraget), ekonomiskt, tekniskt och finansiellt samarbete med andra tredjeländer än utvecklingsländerna (artikel III-319.3, som motsvarar artikel 181a.3 i EG-fördraget), humanitärt bistånd (artikel III-321.4, en ny bestämmelse) samt växelkurs- och monetär politik (artikel III-326, som motsvarar artikel 111 i EG-fördraget). Även om unionens nuvarande grundfördrag inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse om avtal som gäller återtagande av medborgare i tredjeländer som skulle motsvara artikel III-267.3 i det konstitutionella fördraget, har dylika avtal ingåtts med stöd av artikel 63.3 i EG-fördraget (t.ex. avtalet mellan Europeiska gemenskapen och regeringen i Folkrepubliken Kinas särskilda administrativa region Hongkong om återtagande av personer utan uppehållstillstånd, EUT L 17 2004 s. 25). Detsamma gäller sådana avtal om humanitärt bistånd som avses i artikel III-321.3, vilka avtal har ingåtts i synnerhet med stöd av artikel 181 om utvecklingssamarbete i EG-fördraget (Konventionen mellan Europeiska gemenskapen och Förenta nationernas hjälpporganisation för palestinska flyktingar (UNRWA) om bistånd till flyktingar i länderna i Mellanöstern under perioden 2002-2005, EGT L 281 2002 s. 12).

Andra situationer beträffande vilka det uttryckligen bestäms om ingående avtal i det konstitutionella fördraget gäller unionens anslutning till Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (artikel I-9.2), avtal mellan unionen och dess grannländer (artikel I-57.2), associeringsavtal med tredjeländer

eller internationella organisationer (artikel III-324) samt avtal med länder som utträder ur unionen och som gäller detaljerade bestämmelser som skall tillämpas på utträdet (artikel I-60.2).

Utöver de ovan nämnda situationerna som uttryckligen föreskrivs i det konstitutionella fördraget kan unionen enligt artikel III-323.1 ha befogenheter att ingå avtal även i vissa andra situationer. Det är fråga om s.k. implicit rätt att ingå avtal, och principerna för den grundar sig på EG-domstolens rättspraxis när det gäller Europeiska gemenskapens yttre befogenheter. Syftet med artikel III-323.1 är att skriva in dessa principer i det konstitutionella fördraget. Det må betonas att bestämmelsen gäller förekomsten av unionens implicita befogenhet att ingå avtal och det bestäms alltså inget om arten av denna befogenhet. Bestämmelser om den sistnämnda frågan ingår i artikel I-13.2.

Enligt artikel III-323.1 har unionen implicit befogenhet att ingå avtal för det första när ingåendet av ett avtal är nödvändigt för att inom ramen för unionens politik förverkliga ett av de mål som anges i konstitutionen. Bestämmelsen motsvarar EG-domstolens rättspraxis. Enligt den har gemenskapen alltid befogenhet att ingå nödvändiga internationella förbindelser för att uppnå ett visst mål som gemenskapen har getts befogenhet att uppnå, även om det inte skulle finnas någon uttrycklig bestämmelse om detta i gemenskapens grundfördrag (t.ex. yttrande 2/94, REG 1996, I-1759, punkt 26). För det andra har unionen befogenhet att ingå ett internationellt avtal när det föreskrivs om ingåendet av avtal i en rättsakt som är rättsligt bindande för unionen (yttrande 1/94, REG svensk specialutgåva XVI s. 237, punkt 95). Den tredje grunden för implicit befogenhet att ingå avtal gäller en situation där ingåendet av ett avtal kan påverka gemensamma regler eller ändra tillämpningsområdet för dem (den s.k. ERTA-principen, mål 22/70 kommissionen mot rådet, REG svensk specialutgåva I, s. 533, punkt 17 och 22 och mål C-469/98 kommissionen mot Finland, REG 2002, I-9627, punkt 77).

Artikel III-323.2, enligt vilken avtal som ingås av unionen skall vara bindande för unionens institutioner och medlemsstaterna,

motsvarar i sak artiklarna 300.7 i EG-fördraget och 24.6 i EU-fördraget.

Artikel III-324, som gäller associeringsavtal, motsvarar artikel 310 i EG-fördraget.

Artikel III-325 innehåller bestämmelser om förfarandet när avtal mellan unionen och tredjeländer eller internationella organisationer förhandlas fram, ingås och tillämpas. Syftet med bestämmelsen motsvarar artikel 300 i EG-fördraget, som gäller gemenskapsavtal, samt artikel 24 i EU-fördraget, som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den sistnämnda bestämmelsen skall med stöd av artikel 38 i EU-fördraget också tillämpas på avtal som ingås på områdena polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Genom artikel III-325 i det konstitutionella fördraget sammanslås artikel 300 i EG-fördraget och artikel 24 i EU-fördraget till en enda allmän bestämmelse om förhandlingar om samt ingående och tillämpning av internationella avtal och bestämmelsernas innehåll ändras på det sätt som förklaras närmare nedan. Särskilda bestämmelser om ingåendet av internationella avtal ingår dessutom i artikel III-315, som gäller handelspolitiken, samt artikel III-326, som gäller avtal på området för växelkurs- och monetär politik. Dessa bestämmelser behandlas närmare i detaljmotiveringen till dem.

Enligt artikel III-325.1 skall avtal mellan unionen och tredjeland eller internationella organisationer förhandlas fram och ingås enligt nedanstående förfarande, dock utan att det påverkar tillämpningen av de särskilda bestämmelserna i artikel III-315, som gäller handelspolitik.

Enligt artikel III-325.2 skall rådet ge bemyndigande att inleda förhandlingar, utfärda förhandlingsdirektiv, bemyndiga undertecknande och ingå avtal. Dessa uppgifter ankommer på rådet även med stöd av artikel 300 i EG-fördraget och artikel 24 i EU-fördraget.

Enligt artikel III-325.3 skall kommissionen lägga fram rekommendationer för rådet, som skall anta ett europeiskt beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar. Bestämmelsen motsvarar artikel 300.1 i EG-fördraget. Om det planerade avtalet uteslutande eller huvudsakligen gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken,

skall unionens utrikesminister lägga fram rekommendationerna för rådet. Den nuvarande artikel 24 i EU-fördraget innehåller inga bestämmelser om på vems initiativ beslutet om bemyndigande att inleda förhandlingar skall antas. Enligt artikel III-325.3 skall i ett europeiskt beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar, med hänsyn till vad det planerade avtalet gäller, förhandlaren eller unionens förhandlingschef utses. Avtal som avses i artikel 300 i EG-fördraget förhandlas fram av kommissionen och avtal som avses i artikel 24 i EU-fördraget av rådets ordförandeland, vid behov med bistånd av kommissionen.

Enligt artikel III-325.4 får rådet ge förhandlaren direktiv och utse en särskild kommitté, med vilken samråd skall ske under förhandlingarna. Enligt artikel 300 i EG-fördraget skall kommissionen föra de förhandlingar som avses i bestämmelsen i samråd med de särskilda kommittéer som rådet har tillsatt för att biträda kommissionen i dess uppgift och inom ramen för de direktiv som rådet kan komma att utfärda för kommissionen. Artikel 24 i EU-fördraget innehåller inga bestämmelser om dessa frågor.

Enligt artikel III-325.5 skall rådet på förslag av förhandlaren anta ett europeiskt beslut om bemyndigande att underteckna avtalet och, i förekommande fall, att tillämpa det provisoriskt innan det har trätt i kraft. Bestämmelsen motsvarar artikel 300.2 första stycket i EG-fördraget, dock så att artikel III-325.5 inte innehåller någon hänvisning till kommissionens befogenheter i dessa frågor. Artikel 24 i EU-fördraget innehåller inga bestämmelser om dessa frågor.

Enligt artikel III-325.6 första stycket skall rådet på förslag av förhandlaren anta ett europeiskt beslut om ingående av avtalet. För närvarande beslutar rådet om ingående av avtalet enligt artikel 300.2 första stycket på förslag av kommissionen och enligt artikel 24.1 i EU-fördraget på rekommendation av rådets ordförandeland.

Enligt artikel III-325.6 andra stycket punkt b skall rådet anta ett europeiskt beslut om ingående avtalet enligt huvudregeln efter samråd med Europaparlamentet. Europaparlamentet skall avge sitt yttrande inom en tid som rådet får bestämma med hänsyn till hur

brådskande ärendet är. Om parlamentet inte avger något yttrande inom denna tid får rådet besluta. Bestämmelsen motsvarar artikel 300.3 första stycket i EG-fördraget.

Enligt artikel III-325.6 andra stycket punkt a får rådet ändå anta ett europeiskt beslut om ingående av avtalet endast efter Europaparlamentets godkännande, när det är fråga om

- associeringsavtal (se artikel III-324),
- unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (se artikel I-9.2),

- avtal som skapar en särskild institutionell ram genom att samarbetsförfaranden inrättas,

- avtal som har betydande budgetmässiga följder för unionen,

- avtal som gäller områden som omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet eller det särskilda lagstiftningsförfarandet då Europaparlamentets godkännande krävs.

Unionens nuvarande grundfördrag innehåller inga bestämmelser om gemenskapens eller unionens anslutning till människorättskonventionen, så villkoret att Europaparlamentet skall godkänna ett avtal som avser anslutning till den konventionen är nytt. Ändringen innebär också att parlamentets godkännande skall krävas när man ingår avtal på områden där antingen det ordinarie lagstiftningsförfarandet eller det särskilda lagstiftningsförfarandet där Europaparlamentets godkännande krävs skall tillämpas. Enligt artikel 300.3 tredje stycket i EG-fördraget krävs parlamentets godkännande, om avtalet medför ändring av en rättsakt som antagits enligt förfarandet i artikel 251 i EG-fördraget (det s.k. medbeslutandeförfarandet). Den sistnämnda ändringen utvidgar väsentligt Europaparlamentets befogenheter när internationella avtal ingås. De andra situationer där det enligt artikel III-325.6 andra stycket punkt a förutsätts godkännande av parlamentet motsvarar artikel 300.3 tredje stycket i EG-fördraget.

Europaparlamentet och rådet får i brådskande fall komma överens om den tid inom vilken godkännande skall ges. Bestämmelsen motsvarar artikel 300.3 tredje stycket i EG-fördraget.

Enligt artikel III-325.6 andra stycket kräver sådana avtal som endast gäller den gemen-

samma utrikes- och säkerhetspolitiken inte hörande av Europaparlamentet eller parlamentets godkännande. Till denna del motsvarar bestämmelsen artikel 24 i EU-fördraget. Artikel III-325 i det konstitutionella fördraget innehåller däremot inga bestämmelser om förfarandet enligt artikel 24.5 i EU-fördraget, där en rådsmedlem har rätt att förklara att medlemsstaten måste följa dess egna konstitutionella förfarande när avtalet godkänns, och där de övriga rådsmedlemmarna efter en sådan förklaring kan enas om att avtalet skall gälla provisoriskt.

Enligt artikel III-325.7 får rådet bemyndiga förhandlaren att på unionens vägnar godkänna ändringar i avtalet om dessa ändringar enligt avtalet skall antas genom ett förenklat förfarande eller av ett organ som inrättats genom avtalet. Bestämmelsen, som innebär en avvikelse från artikel III-325.5, III-325.6 och III-325.9, motsvarar artikel 300.4 i EG-fördraget. Artikel 24 i EU-fördraget innehåller ingen motsvarande bestämmelse.

Enligt artikel III-325.8 skall rådet besluta med kvalificerad majoritet under hela förfarandet. Det skall emellertid besluta med enhällighet när avtalet avser en fråga där enhällighet krävs för att anta en unionsakt samt för associeringsavtal och avtal som avses i artikel III-319 med kandidatländerna. Bestämmelsen motsvarar artikel 181a.2 i EG-fördraget, artikel 300.2 första stycket i EG-fördraget och artikel 24.2-4 i EU-fördraget. När det gäller avtal om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ändras beslutsfattandet i rådet ändå så till vida att det s.k. nödbromsförfarandet enligt artikel III-300.2 inte tillämpas. Den nuvarande artikel 24.3 i EU-fördraget innehåller en uttrycklig hänvisning till artikel 23.2 i EU-fördraget, som gäller nödbromsförfarandet, men artikel III-325 i det konstitutionella fördraget innehåller inte någon motsvarande hänvisning till artikel III-300.2.

Artikel III-325.9, som gäller tillfälligt upphävande av tillämpningen av ett avtal och fastställande av vilka ståndpunkter som på unionens vägnar skall intas i ett organ som inrättats genom ett avtal, motsvarar artikel 300.2 andra stycket i EG-fördraget. Artikel 24 i EU-fördraget innehåller inga motsvarande bestämmelser.

Enligt artikel III-325.10 skall Europaparlamentet omedelbart och fullständigt informeras i alla skeden av förfarandet enligt artikel III-325. Det är fråga om en ny allmän bestämmelse om Europaparlamentets deltagande i förhandlingarna om samt ingåendet och tillämpningen av avtal, som kompletterar de bestämmelser i artikel III-325 som gäller hörande av parlamentet och godkännande av parlamentet som krävs innan avtalet ingås i de fall som förklaras ovan. Enligt artikel 300.2 tredje stycket i EG-fördraget skall Europaparlamentet omedelbart och fullständigt informeras om alla beslut av rådet som gäller provisorisk tillämpning eller tillfälligt upphävande av avtal, eller intagandet av gemenskapens ståndpunkt i ett organ som inrättats genom ett avtal. Bestämmelsen i artikel 325.10 gäller allmänt alla de skeden av förfarandet som avses i artikel III-325 och även de avtal som för närvarande hör till tillämpningsområdet för artikel 24 i EU-fördraget.

Artikel III-325.11, som gäller möjligheten att inhämta domstolens yttrande om huruvida ett planerat internationellt avtal är förenligt med det konstitutionella fördraget, motsvarar artikel 300.6 i EG-fördraget.

Artikel III-326 innehåller särskilda bestämmelser om de förfaranden som skall följas när internationella avtal ingås och andra åtgärder vidtas på området för växelkurs- och monetär politik. Enligt artikel III-197 tillämpas dessa bestämmelser inte på medlemsstater med undantag.

Artikel III-326.1, som gäller formella avtal om ett växelkurssystem samt antagande, ändring och upphävande av centralkurser för euron inom systemet i fråga, motsvarar med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsens ordalydelse artikel 111.1 i EG-fördraget.

Artikel III-326.2, som gäller utarbetande av riktlinjer för valutapolitiken i förhållande till de valutor som avses i bestämmelsen, motsvarar med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsens ordalydelse artikel 111.2 i EG-fördraget.

Artikel III-326.3 motsvarar med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsens ordalydelse artikel 111.3 första stycket i EG-fördraget. Andra stycket i den sistnämnda bestämmelsen motsvarar artikel

III-323.2 i det konstitutionella fördraget, enligt vilken avtal som ingås av unionen skall vara bindande för unionens institutioner och medlemsstaterna. Med beaktande av artikel I-30.3 gäller denna bestämmelse också Europeiska centralbanken.

KAPITEL VII

UNIONENS FÖRBINDELSER MED INTERNATIONELLA ORGANISATIONER OCH TREDJELAND SAMT UNIONENS DELEGATIONER

Artikel III-327, där det bestäms om unionens kontakter med internationella organisationer, motsvarar i stora drag artiklarna 302, 303 och 304 i EG-fördraget. Den har dock anpassats på det sätt som följer av inrättandet av befattningen som unionens utrikesminister samt unionens status som juridisk person.

Enligt artikel III-327.1 skall unionen upprätta samarbete i alla lämpliga former med Förenta nationernas organ och dess fackorgan, medan man enligt artikel 302 i EG-fördraget skall säkerställa att förbindelser upprätthålls med organisationen i fråga. Vidare har till artikeln fogats samarbete med Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling.

Enligt artikel III-327.2 skall unionens utrikesminister och kommissionen se till att denna artikel genomförs.

Artikel III-328, där det bestäms om unionens delegationer, är helt ny.

Enligt artikel III-328.1 skall unionens delegationer i tredjeland och vid internationella organisationer representera unionen.

Enligt artikel III-328.2 skall unionens delegationer lyda under ledning av unionens utrikesminister. De skall verka i nära samarbete med medlemsstaternas diplomatiska och konsulära beskickningar.

KAPITEL VIII

GENOMFÖRANDE AV SOLIDARITETSKLAUSULEN

Artikel III-329 innehåller bestämmelser om genomförande av den solidaritetsklausul som avses i artikel I-43. Artikeln är ny.

I artikel III-329.1 sägs att om en medlemsstat utsätts för en terroristattacker eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor, skall de andra medlemsstaterna lämna bistånd på begäran av den drabbade medlemsstatens politiska myndigheter. Medlemsstaterna skall i detta syfte samordna sina åtgärder inom rådet.

I artikel III-329.2 första stycket bestäms att närmare föreskrifter för hur solidaritetsklausulen skall genomföras skall anges i ett europeiskt beslut som antas av rådet på gemensamt förslag av kommissionen och unionens utrikesministeriet. När detta beslut har försvarsmässiga konsekvenser skall rådet besluta med enhällighet i enlighet med artikel III-300. Likaså blir bestämmelserna om s.k. konstruktivt avstående tillämpliga. Europaparlamentet skall underrättas om genomförande av solidaritetsklausulen.

Enligt artikel III-329.2 andra stycket skall rådet vid genomförandet av solidaritetsklausulen biträdas av Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, med stöd av de strukturer som utvecklats inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, och av den kommitté för den inre säkerheten som inrättas med stöd av artikel III-261 i det konstitutionella fördraget. Dessa skall i förekommande fall lägga fram gemensamma yttranden för rådet. Detta skall ändå inte påverka tillämpningen av artikel III-344, dvs. uppgiften för den kommitté som består av ständiga representanter för medlemsstaternas regeringar (Coreper) att förbereda rådets arbete och att utföra de uppdrag som rådet ger den samt uppgiften för rådets generalsekretariat att biträda rådet.

Enligt artikel 329.3 skall Europeiska rådet, för att unionen och dess medlemsstater skall kunna handla effektivt, regelbundet utvärdera de hot som unionen utsätts för.

AVDELNING VI

UNIONENS FUNKTION

KAPITEL I

INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

Avsnitt 1

Institutioner

Underavsnitt 1

Europaparlamentet

Artikel III-330 innehåller bestämmelser om ordnandet av val till Europaparlamentet samt om föreskrifter för parlamentsledamöterna.

Artikel III-330.1 motsvarar artikel 190.4 i EG-fördraget. Den nuvarande s.k. valakten (beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom jämte ändringar) antas i fortsättningen av rådet i form av en europeisk lag eller ramlag, men beslutsförfarandet ändras inte.

Artikel III-330.2 motsvarar artikel 190-5 i EG-fördraget. Reglerna för Europaparlamentets ledamöter antas i fortsättningen av Europaparlamentet i form av en europeisk lag, men beslutsförfarandet ändras inte.

Artikel III-331 innehåller en bestämmelse om godkännande av regler för politiska partier på europeisk nivå, särskilt bestämmelser om deras finansiering. Bestämmelsen motsvarar artikel 191 andra stycket i EG-fördraget, med stöd av vilken har antagits Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2004/2003 om regler för och finansiering av politiska partier på europeisk nivå. I fortsättningen antas denna akt i form av en europeisk lag, men beslutsförfarandet ändras inte. Bestämmelsen i artikel 191 första stycket i EG-fördraget om att politiska partier på europeisk nivå är viktiga för att skapa ett europeiskt medvetande och att uttrycka medborgarnas vilja har i stället för i artikel III-331 i det konstitutionella fördraget intagits i artikel I-46, som gäller representativ demokrati.

I *artikel III-332* bestäms om Europaparlamentets rätt att med en majoritet av sina ledamöter begära att kommissionen lägger

fram lämpliga förslag för att konstitutionen skall kunna genomföras. En motsvarande bestämmelse ingår i artikel 192.2 i EG-fördraget. En ny sak är emellertid att om kommissionen inte lägger fram Europaparlamentets förslag, skall den underrätta parlamentet om skälen till detta.

I *artikel III-333* bestäms i tillsättandet av en tillfällig undersökningskommitté. Bestämmelserna motsvarar artikel 193 i EG-fördraget. Beslutsförfarandet när det gäller närmare föreskrifter om utövandet av undersökningsrätten har ändå ändrats så att de meddelas i en europeisk lag antagen av Europaparlamentet. Europaparlamentet skall på eget initiativ besluta efter rådets och kommissionens godkännande. Enligt artikel 193 i EG-fördraget skall beslutet fastställas av rådet, Europaparlamentet och kommissionen i samförstånd.

I *artikel III-334* bestäms om rätten för varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte inom unionen att göra en framställning till Europaparlamentet. Bestämmelsen motsvarar artikel 194 i EG-fördraget.

Artikel III-335 innehåller bestämmelser om val av och uppgifter för Europeiska ombudsmannen. Bestämmelserna motsvarar artikel 195 i EG-fördraget. Reglerna för ombudsmannen meddelas i fortsättningen i en av Europaparlamentet antagen europeisk lag, men beslutsförfarandet ändras inte.

Artikel III-336 innehåller bestämmelser om Europaparlamentets sammanträdesperiod. Bestämmelserna motsvarar artikel 196 i EG-fördraget.

Artikel III-337 innehåller bestämmelser om rätt för Europeiska rådet, rådet och kommissionen att uttala sig och närvara vid Europaparlamentets sammanträden samt om diskussionen i Europaparlamentet om den allmänna årsrapport som kommissionen förelägger parlamentet.

Artikel III-337.1 motsvarar artikel 197.4 i EG-fördraget. Bestämmelsen har emellertid kompletterats med att vid sidan av rådet nämns Europeiska rådet, som enligt det konstitutionella fördraget blir en unionsinstitution. En bestämmelse om Europeiska rådets rätt att uttala sig i Europaparlamentet intas i Europeiska rådets arbetsordning.

Artikel III-337.2 om rätt för kommissionen att närvara och uttala sig motsvarar artikel 197.2 och 197.3 i EG-fördraget.

Artikel III-337.3 om diskussionen i parlamentet om kommissionens allmänna årsrapport motsvarar artikel 200 i EG-fördraget.

I *artikel III-338* bestäms om beslutsfattandet i Europaparlamentet och parlamentets beslutförhet. Bestämmelsen motsvarar artikel 198 i EG-fördraget.

Artikel III-339 innehåller bestämmelser om antagande av Europaparlamentets arbetsordning och offentliggörande av dess protokoll. Bestämmelserna motsvarar artikel 199 i EG-fördraget. Den hänvisning till konstitutionen som fogats till artikel III-339 andra stycket innebär i praktiken att i en europeisk lag som antas med stöd av artiklarna I-50.3 och III-399.2 bestäms också om offentlighet för Europaparlamentets protokoll.

I *artikel III-340* bestäms om det förfarande som skall iakttas i Europaparlamentet när ett misstroendevotum mot kommissionen läggs fram. Bestämmelserna motsvarar artikel 201 i EG-fördraget. De har emellertid kompletterats med omnämmandet av att även unionens utrikesminister då avgår från kommissionen. Misstroendevotum som Europaparlamentet lägger fram mot hela kommissionen påverkar alltså inte direkt utrikesministerns uppgifter i rådet.

Underavsnitt 2

Europeiska rådet

Artikel III-341 är ny och innehåller närmare bestämmelser om Europeiska rådet.

I artikel III-341.1 bestäms att ingen medlem av Europeiska rådet får vid omröstning företräda mer än en annan medlem. Att personligen närvarande eller företrädda medlemmar avstår från att rösta hindrar inte att överläggningar som kräver enhällighet antas av Europeiska rådet. Till denna del gäller samma regler för Europeiska rådet som för rådet.

I artikel III-341.2 bestäms att Europaparlamentets talman kan av Europeiska rådet inbjudas att höras.

I artikel III-341.3 bestäms att Europeiska rådet skall besluta med enkel majoritet i för-

farandefrågor. Europeiska rådet antar också sin arbetsordning med enkel majoritet. För närvarande har Europeiska rådet inte någon arbetsordning. En arbetsordning kommer sannolikt att utarbetas inom rådet redan innan det konstitutionella fördraget träder i kraft, så att den kan godkännas som grund för verksamheten genast när det institutionaliserade Europeiska rådet inleder sin verksamhet.

I artikel III-341.4 konstateras att Europeiska rådet skall biträdas av rådets generalsekretariat. Det skapas alltså inget eget separat sekretariat för Europeiska rådet.

Underavsnitt 3

Ministerrådet

Artikel III-342 innehåller en bestämmelse om sammankallande av rådet. Artikeln motsvarar artikel 204 i EG-fördraget.

Artikel III-343 innehåller bestämmelser om rådets omröstningsförfarande.

Artikel III-343.1 motsvarar artikel 206 i EG-fördraget.

Enligt artikel III-343.2 skall rådet besluta med en majoritet av sina medlemmar för de överläggningar som kräver enkel majoritet. Bestämmelsen motsvarar artikel 205.1 i EG-fördraget, där enkel majoritet ändå har fastställts som huvudregel så att rådet fattar sina beslut med en majoritet av medlemmarna, om inte annat föreskrivs i fördraget. Ändringen av ordalydelsen är en följd av att i artikel I-23.3 i det konstitutionella fördraget fastställs det på motsvarande sätt att beslut med kvalificerad majoritet skall vara huvudregel.

Artikel III-343.3 motsvarar artikel 205.3 i EG-fördraget.

Artikel III-344 innehåller bestämmelser om den kommitté som består av ständiga representanter för medlemsstaterna (Coreper), rådets generalsekretariat och rådets beslutsfattande i förfarandefrågor och frågor som gäller rådets arbetsordning.

Artikel III-344.1 motsvarar artikel 207.1 i EG-fördraget.

Artikel III-344.2 motsvarar artikel 207.2 i EG-fördraget. Enligt det konstitutionella fördraget leds rådets generalsekretariat av en generalsekreterare som utses av rådet. Enligt

artikel 207 i EG-fördraget leds generalsekretariatet av en generalsekreterare, som är den höge representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, och som biträds av en ställföreträdande generalsekreterare, som ansvarar för verksamheten vid generalsekretariatet. Ändringen beror på att den höge representantens uppgifter sammanslås med unionens utrikesministers uppgifter. En utrikesminister som är verksam både vid rådet och kommissionen kan inte längre formellt vara generalsekreterare för rådet. I praktiken kommer tjänsten som rådets generalsekreterare att omfatta den nuvarande ställföreträdande generalsekreterarens uppgifter. Rådet i en konstellation bestående av stats- och regeringscheferna uttalade den 29 juni 2004 att rådets nuvarande ställföreträdande generalsekreterare utses till generalsekreterare för rådet den dag unionens konstitution träder i kraft för sin återstående mandatperiod.

Artikel III-344.3 motsvarar artikel 207.3 första stycket, enligt vilket rådet skall anta sin arbetsordning med enkel majoritet i enlighet med huvudregeln. Dessutom bekräftas i artikel III-344.3 nuvarande praxis, enligt vilket rådet också skall besluta med enkel majoritet i förfarandefrågor.

I *artikel III-345* bestäms om rätt för rådet att begära att kommissionen skall företa de utredningar som rådet finner nödvändiga för att förverkliga de gemensamma målen samt att förelägga rådet lämpliga förslag. Bestämmelsen motsvarar artikel 208 i EG-fördraget, men till den har fogats en för kommissionen förpliktande bestämmelse, enligt vilken kommissionen skall meddela skälen, om den inte lägger fram något sådant förslag som rådet begärt.

I *artikel III-346* bestäms om rådets uppgift att anta stadgarna för de kommittéer som anges i det konstitutionella fördraget. Artikel 209 i EG-fördraget. De kommittéer som nämns i det konstitutionella fördraget är ekonomiska och finansiella kommittén (artikel III-192), sysselsättningskommittén (artikel III-208), kommittén för socialt skydd (artikel 217), rådgivande kommittén i transportfrågor (artikel III-244), kommittén som skall se till att det operativa samarbetet inom unionen främjas och för-

stärks i frågor som rör den inre säkerheten (artikel III-261), kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik (artikel III-307), särskilda kommittén för handelspolitik (artikel III-315.3) samt kommittén för avgivande av yttranden om kandidaternas lämplighet att utöva ämbetena som domare och generaladvokat i unionens domstol och tribunal (artikel III-357). Bestämmelsen gäller inte Regionkommittén eller Ekonomiska och sociala kommittén, vilkas stadgar fastställs i artiklarna III-386-III-392.

Underavsnitt 4

Europeiska kommissionen

I *artikel III-347* bestäms om oavhängighet för Europeiska kommissionens ledamöter. Artikel 213.2 i EG-fördraget. Bestämmelserna i artikel I-26.1 och I-26.7. Bestämmelserna i artikeln motsvarar i stora drag bestämmelserna i artikel 213.2 i EG-fördraget. Omnämmandet av kommissionens oavhängighet och det allmänna intresset samt bestämmelsen om att ledamöterna av kommissionen inte får begära eller ta emot instruktioner från någon regering eller något annat organ när de sköter sina uppgifter har emellertid intagits i artikel I-26.

Artikel III-348 innehåller bestämmelser om kommissionsledamöternas entledigande och avsättande samt om dödsfall och om utseende av en ny kommissionär i stället för en entledigad, avsatt eller avliden kommissionsledamot för den återstående mandattiden. Bestämmelserna motsvarar i stora drag artikel 215 i EG-fördraget.

Artikel III-348.1 motsvarar artikel 215.1 i EG-fördraget.

Artikel III-348.2 motsvarar artikel 215.2 i EG-fördraget, dock med den ändringen att rådet skall utse en ny ledamot för den återstående mandattiden i samförstånd med kommissionens ordförande. Detta motsvarar bestämmelserna i både artikel I-26.2 i det konstitutionella fördraget och artikel 214.2 andra stycket i EG-fördraget om samförstånd med kommissionens ordförande när kommissionens nya kollegium bildas. I praktiken har man gått till väga på detta sätt redan under det nuvarande fördragets tid när kommissionärer utsetts mitt under perioden.

Dessutom innehåller artikel III-348.2 en ny bestämmelse om att Europaparlamentet skall höras innan den nya ledamoten utses. I praktiken har man även annars gått till väga på detta sätt den senaste tiden.

I artikel III-348.2 preciseras dessutom att den nya ledamoten skall vara av samma nationalitet som den entledigade, avsatte eller avlidne kommissionsledamoten. Vidare preciseras att rådet får med enhällighet på förslag av kommissionens ordförande besluta att en ny ledamot inte behöver utses, särskilt om återstoden av ledamotens mandattid är kort. I artikel 215 i EG-fördraget behövs det inte något förslag av kommissionens ordförande för detta beslut, utan rådet kan fatta det på eget initiativ och utan att det har något att göra med den återstående mandattidens längd.

Artikel III-348.3 gäller utseende av en ordförande för kommissionens återstående mandattid. Valet skall ske i enlighet med artikel I-27.1. Bestämmelsen motsvarar artikel 215.3 i EG-fördraget.

Artikel III-348.4 är en ny bestämmelse som gäller utseende av en ny utrikesminister för unionen i stället för en entledigad, avsatt eller avliden utrikesminister. När det gäller utseendet av en ersättare för unionens utrikesminister iaktas samma förfarande enligt artikel I-28.1 som vid det egentliga utseendet.

I *artikel III-349* bestäms om möjlighet att avsätta en kommissionsledamot, om han eller hon inte längre uppfyller de krav som ställs för att utföra uppgifterna eller om han eller hon har gjort sig skyldig till allvarlig försummelse. Bestämmelsen motsvarar artikel 216 i EG-fördraget.

I *artikel III-350* bestäms om rätt för kommissionens ordförande att strukturera och fördela kommissionens olika ansvarsområden mellan ledamöterna. Bestämmelsen motsvarar artikel 217.2 i EG-fördraget. Till artikeln har fogats en hänvisning till artikel I-27.3, enligt vilken kommissionens ordförande skall utse vice ordförande bland kommissionens ledamöter, med undantag av unionens utrikesminister. Hänvisningen till artikel I-28.4 innebär att unionens utrikesminister automatiskt är en av kommissionens vice ordförande.

I *artikel III-351* bestäms om kommissionens beslutsfattande och beslutförhet. Be-

stämmelserna i artikeln motsvarar artikel 219 i EG-fördraget.

I *artikel III-352* bestäms om kommissionens arbetsordning och offentliggörandet av en allmän rapport om dess verksamhet. Bestämmelserna i artikeln motsvarar artiklarna 212 och 219 i EG-fördraget.

Underavsnitt 5

Europeiska unionens domstol

Artiklarna III-353-356 innehåller bestämmelser om unionens domstols och unionens tribunals organisation och domarnas behörighetsvillkor. Dessa bestämmelser ingår för närvarande i artiklarna 220-224 i EG-fördraget, och i dem har företagits endast de ändringar som förutsatts av inrättandet av en kommitté som deltar i valet av domstolsledamöter och andra tekniska ändringar av ordalydelsen. Dessutom har en del av de bestämmelser som nu ingår i artiklarna 220-224 i EG-fördraget flyttats till artikel I-29 i det konstitutionella fördraget.

Artikel III-357 är en helt ny bestämmelse som gäller inrättandet av en kommitté som deltar i valet av domstolsledamöter. Kommittén skall avge yttrande om kandidaternas lämplighet att utöva ämbetena som domare och generaladvokat innan medlemsstaternas regeringar ombesörjer utnämningarna. Kommittén skall bestå av sju personer utsedda bland före detta ledamöter av domstolen och tribunalen, ledamöter av nationella högsta domstolar och jurister med allmänt erkända kvalifikationer, varav en skall föreslås av Europaparlamentet. Reglerna för kommitténs arbetssätt anges och dess ledamöter utses i ett europeiska beslut som antas av rådet på initiativ av domstolens ordförande.

Artikel III-358 motsvarar artikel 225 i EG-fördraget.

I *artikel III-359* bestäms om specialdomstolar. Bestämmelsens innehåll motsvarar i stora drag artikel 225a i EG-fördraget om särskilda rättsinstanser. Den enda reformen av betydelse har att göra med det förfarande som skall iaktas när specialdomstolarna inrättas. Beslut om inrättandet av en specialdomstol fattas för närvarande av rådet med

enhällighet, medan enligt artikel III-359 inrättas de genom europeiska lagar. Detta innebär att Europaparlamentet beslutar om inrättandet av specialdomstolar vid sidan av rådet.

Artiklarna III-360-362 innehåller bestämmelser om tillsynen över medlemsstaternas uppfyllande av sina medlemskyldigheter, bestämmelser som nu ingår i artiklarna 226-228 i EG-fördraget. En nyhet jämfört med nuläget är möjligheten att effektivera de tillsynsörfaranden som kommissionen inlett mot en medlemsstat. Artikel III-362.2 gäller en situation där Europeiska unionens domstol har funnit att en medlemsstat inte har uppfyllt sina medlemskyldigheter. Om kommissionen anser att den berörda medlemsstaten inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa nämnda dom får kommissionen väcka talan vid Europeiska unionens domstol för föreläggande av ett vite eller ett standardbellopp. För närvarande skall kommissionen innan talan väcks först ge medlemsstaten tillfälle att inkomma med sina synpunkter och sedan avge ett motiverat yttrande där den preciserar på vilka punkter medlemsstaten har underlåtit att följa domen. I artikel III-362.2 har det motiverade yttrandet utelämnats. Kommissionen kan sålunda föra ärendet till domstolen genast efter att den har gett den berörda medlemsstaten tillfälle att framföra sina synpunkter.

En helt ny bestämmelse är artikel III-362.3, där det bestäms om påskyndat förfarande i situationer där en medlemsstat inte har uppfyllt sin skyldighet att underrätta om åtgärder för nationellt införlivande av en europeisk ramlag. I en sådan situation får kommissionen redan i talan om fördröjt införlivande av den europeiska ramlagen begära att domstolen förelägger den berörda staten ett standardbellopp eller ett vite.

Artikel III-363 motsvarar artikel 229 i EG-fördraget.

I *artikel III-364* bestäms att Europeiska unionens domstol får genom europeiska lagar ges behörighet att avgöra tvister som gäller tillämpningen av de akter genom vilka europeiska rättigheter som avser immaterialrätt skapas. För närvarande berörs saken av artikel 229a i EG-fördraget, enligt vilken det för sådan behörighet krävs ett enhälligt beslut av

rådet på förslag av kommissionen och efter att det har hört Europaparlamentet.

Artiklarna III-365-368 gäller talan som väcks för att ogiltigförklara akter och underlåtenhetstalan. För närvarande ingår dessa bestämmelser i artiklarna 230-232 i EG-fördraget, och jämfört med dem utvidgas Europeiska unionens domstols behörighet i vissa avseenden. I artiklarna III-365.1 och III-367 första stycket bestäms om föremålet för ogiltighets- och underlåtenhetstalan. Ogiltighets- och underlåtenhetstalan kan i vissa fall väckas även mot unionens institutioner och myndigheter, vilket inte är möjligt för närvarande. Föremål för ogiltighetstalan kan också vara ett europeiskt beslut av Europeiska rådet och föremål för underlåtenhetstalan en situation där Europeiska rådet har underlåtit att vidta åtgärder. Till skillnad från nuläget kan underlåtenhetstalan också väckas mot Europeiska centralbanken, och till de institutioner som har rätt att väcka ogiltighetstalan har fogats Regionkommittén. Även fysiska och juridiska personers rätt att väcka talan utvidgas i fråga om ogiltighetstalan. För närvarande är förutsättningen för att en fysisk person skall ha rätt att väcka talan att det är fråga om ett beslut som är riktat mot honom eller henne eller om en akt som direkt och personligen berör honom eller henne. Enligt artikel III-365.4 kan en person dessutom väcka talan även mot en regleringsakt som direkt berör honom eller henne och som inte medför genomförandeåtgärder.

Artikel III-369 gäller det förfarande med förhandsavgöranden som för närvarande föreskrivs i artikel 234 i EG-fördraget. Till artikeln i det konstitutionella fördraget har fogats ett nytt fjärde stycke, enligt vilket Europeiska unionens domstol skall meddela sitt avgörande inom kortast möjliga tid, om förhandsavgörande har begärts i ett ärende vid en domstol i en medlemsstat angående en frihetsberövad person.

Artikel III-370 motsvarar artikel 235 i EG-fördraget.

Artikel III-371 är en helt ny bestämmelse som gäller ett särskilt förfarande för beslut om lagligheten av de akter som Europeiska rådet och rådet antar i ett förfarande i enlighet med artikel I-59 i fördraget som eventuellt leder till tillfälligt upphävande av vissa

rättigheter som följer av medlemskap i unionen. Lagligheten av dessa akter kan prövas av Europeiska unionens domstol endast på begäran av den medlemsstat som är föremål för ett fastslående och endast när det gäller iakttagandet av de regler som avser förfarandet i artikel I-59. Ärendet behandlas enligt ett särskilt, påskyndat förfarande. Den nuvarande grundfördragen innehåller inga bestämmelser om domstolens behörighet i en dylik situation.

Artiklarna III-372-375 motsvarar artiklarna 236-240 i EG-fördraget. En nyhet är bestämmelsen i artikel III-375.2, enligt vilken medlemsstaterna förbinder sig att inte lösa tvister om tolkningen eller tillämpningen av konstitutionen på annat sätt än som bestämts genom denna.

Artikel III-376 är en ny bestämmelse som gäller Europeiska unionens domstols behörighet på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Enligt huvudregeln hör det konstitutionella fördragets bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inte till domstolens behörighet, vilket motsvarar nuläget. Domstolen skall dock med stöd av artikel III-376 andra stycket vara behörig att pröva talan som väckts i enlighet med de allmänna villkoren för enskildas rätt att väcka talan och som gäller kontroll av lagligheten av europeiska beslut om sådana restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer som rådet har antagit på grundval av det konstitutionella fördragets bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Syftet med *artikel III-377* motsvarar artikel 35 i EU-fördraget. I artikeln bestäms om begränsning av Europeiska unionens domstols behörighet när domstolen utövar sina befogenheter med avseende på bestämmelserna i avdelning III kapitel IV avsnitten 4 och 5 om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Enligt artikel III-377 skall Europeiska unionens domstol när den utövar sina befogenheter inte vara behörig att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat eller av medlemsstaternas utövning av sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten. En

motsvarande bestämmelse ingår för närvarande i artikel 35.5 i EU-fördraget.

I och med det konstitutionella fördraget kommer de allmänna bestämmelserna om Europeiska unionens domstols behörighet förutom det undantag som nämns i artikel III-377 att tillämpas på frågor som hör till nuvarande avdelning VI i EU-fördraget. Det konstitutionella fördraget ålägger de högsta rättsinstanserna skyldighet att begära förhandsavgörande av unionens domstol när en fråga om tolkningen uppkommer vid en nationell domstol. För närvarande är det med stöd av artikel 35 i EU-fördraget frivilligt för de högsta rättsinstanserna att begära förhandsavgörande. Finland har utfärdat en förklaring gällande artikel 35.2 och 35.3 punkt b enligt vilken alla landets domstolar har i artikeln avsedd rätt att begära förhandsavgörande. De lägre rättsinstansernas rätt att begära förhandsavgörande i frågor som hör till den nuvarande avdelning VI i EU-fördraget ändras inte. I och med det konstitutionella fördraget utvidgas Europeiska unionens domstols rätt att besluta om lagenligheten av akter som antas i frågor som nu hör till avdelning VI i EU-fördraget till att omfatta alla antagna akter. För närvarande kan EG-domstolen av de akter som hör till avdelning VI i EU-fördraget endast pröva lagligheten av rambeslut och beslut med stöd av artikel 35.6 i EU-fördraget. Genom det konstitutionella fördraget ges dessutom förutom kommissionen och medlemsstaterna även rådet och andra instanser som enligt artikel III-365 i det konstitutionella fördraget har rätt väcka talan rätt att väcka ogiltighetstalan. I det konstitutionella fördraget ingår inte något sådant särskilt förfarande för lösande av tvister mellan medlemsstaterna eller mellan kommissionen och medlemsstaterna varom bestäms i artikel 35.7 i EU-fördraget när det gäller frågor som hör till avdelning VI i EU-fördraget. På dessa tvister tillämpas de allmänna förfarandena enligt artiklarna III-360 och III-361.

Genom det konstitutionella fördraget utvidgas tillämpningsområdet för de allmänna bestämmelserna om Europeiska unionens domstols behörighet till att gälla alla frågor på områdena för gränskontroll, invandring och asyl samt civilrättsligt samarbete (för närvarande IV avdelning i EG-fördraget),

och det konstitutionella fördraget innehåller inga särskilda bestämmelser som skulle motsvara artikel 68 i EG-fördraget om domstolens behörighet i frågor som för närvarande omfattas av avdelning IV i EG-fördraget. De högsta rättsinstansernas skyldighet enligt artikel 68.1 i EG-fördraget att begära förhandsavgörande förändras inte i och med det konstitutionella fördraget, men de lägre rättsinstanserna får rätt att begära förhandsavgörande även i frågor som omfattas av avdelning IV i EG-fördraget. Det konstitutionella fördraget innehåller inte någon motsvarande begränsning av gemenskapens domstols behörighet som artikel 68.2 i EG-fördraget, enligt vilken gemenskapens domstol under inga omständigheter skall vara behörig att döma i frågor som rör sådana åtgärder eller beslut enligt artikel 62.1 i EG-fördraget som gäller upprätthållande av lag och ordning och skydd av den inre säkerheten. Man bör ändå lägga märke till att i artikel III-262 har intagits en bestämmelse som motsvarar artikel 33 i EU-fördraget och enligt vilken del III avdelning III kapitel IV i det konstitutionella fördraget inte skall påverka medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten. Det konstitutionella fördraget innehåller inte heller någon bestämmelse som skulle motsvara artikel 68.3 i EG-fördraget och enligt vilken rådet, kommissionen eller en medlemsstat får begära ett förhandsavgörande om tolkningen av avdelning IV i EG-fördraget eller av rättsakter som beslutats på grundval av den även när någon konkret fråga inte är anhängig i en nationell domstol.

Artiklarna III-378-381 motsvarar artiklarna 241-245 i EG-fördraget.

Underavsnitt 6

Europeiska centralbanken

Artikel III-382 innehåller bestämmelser om sammansättningen och utseendet av Europeiska centralbankens råd och direktion. Bestämmelserna motsvarar artikel 112 i EG-fördraget. I fråga om sättet att utse direktionsledamöterna har det dock företagits en sådan ändring att ordföranden, vice ordföranden och de övriga direktionsledamöterna

utses av Europeiska rådet med kvalificerad majoritet i stället för genom överenskommelse som tidigare.

Artikel III-383 innehåller bestämmelser om rätt för rådets ordförande och en ledamot av kommissionen att delta i sammanträdandena med Europeiska centralbankens råd, rätt för Europeiska centralbankens ordförande att delta i rådets sammanträden, Europeiska centralbankens årsrapport om verksamheten inom Europeiska centralbankssystemet samt om hörande av Europeiska centralbankens ordförande och övriga direktionsledamöter i Europaparlamentet. Bestämmelserna motsvarar artikel 113 i EG-fördraget.

Underavsnitt 7

Revisionsrätten

Artikel III-384 innehåller mera detaljerade bestämmelser om revisionsrättens uppgifter, utförandet av granskningar och rapporteringen om dem samt om antagandet av revisionsrättens arbetsordning. Bestämmelserna motsvarar artikel 248 i EG-fördraget.

Artikel III-385 innehåller mera detaljerade bestämmelser om utseendet av revisionsrättens ledamöter, deras oberoende samt upphörandet av uppdraget. Bestämmelserna motsvarar artikel 247 i EG-fördraget.

Avsnitt 2

Unionens rådgivande organ

Underavsnitt 1

Regionkommittén

Artikel III-386 innehåller närmare bestämmelser om Regionkommitténs sammansättning. Bestämmelserna i artikeln motsvarar artikel 263 i EG-fördraget.

I artikel III-386 första stycket bestäms om antalet ledamöter i Regionkommittén och kommitténs sammansättning. Maximiantalet ledamöter i Regionkommittén förblir 350. En nyhet är emellertid att fördelningen av ledamöter mellan de enskilda medlemsstaterna inte längre ingår i fördraget i detta sammanhang, utan den ingår i nuvarande form i pro-

tokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ (protokoll nr 34) som bifogas fördraget. Fördelningen av ledamöter mellan medlemsstaterna följer artikel 6 i protokollet tills kommitténs sammansättning regleras på nytt i ett europeiskt beslut som antas av rådet med enhällighet på förslag av kommissionen.

I artikel III-386 andra stycket bestäms om mandattiden för kommitténs ledamöter. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om saken i artikel 263 fjärde stycket i EG-fördraget. Mandattiden har emellertid förlängts från fyra till fem år.

I artikel III-386 tredje stycket bestäms om fastställande av förteckningen över kommitténs ledamöter och suppleanter. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om saken i artikel 263 fjärde stycket i EG-fördraget.

I artikel III-386 fjärde stycket bestäms att mandatet i Regionkommittén skall upphöra när ett sådant mandat som ligger till grund för att ledamoten har utsetts till Regionkommittén upphör. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om saken i artikel 263 fjärde stycket i EG-fördraget.

I artikel III-387 bestäms om val av Regionkommitténs ordförande och presidium, dess sammankallande samt antagande av dess arbetsordning. Bestämmelserna motsvarar artikel 264 i EG-fördraget. Ordförandens och presidiets mandattid har dock ändrats från två år till två och ett halvt år, för att motsvara förlängningen av kommitténs mandattid till fem år.

Artikel III-388 innehåller bestämmelser om hörande av Regionkommittén. Bestämmelserna i artikel motsvarar artikel 265 i EG-fördraget. För konsekvensens skull har Europaparlamentet tillfogats vid sidan av rådet och kommissionen som en instans som har skyldighet och rätt att höra kommittén. Därför har artikel 265 fjärde stycket i EG-fördraget, enligt vilket Europaparlamentet kan höra Regionkommittén, slopats.

Underavsnitt 2

Ekonomiska och sociala kommittén

I *artikel III-389* bestäms om Ekonomiska och sociala kommitténs sammansättning. Det

maximala antalet ledamöter i kommittén förblir 350. En nyhet är emellertid att fördelningen av ledamöter mellan de enskilda medlemsstaterna inte längre ingår i fördraget i detta sammanhang, utan den ingår i nuvarande form i protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ (protokoll nr 34) som bifogas fördraget. Fördelningen av ledamöter mellan medlemsstaterna följer artikel 6 i protokollet tills kommitténs sammansättning regleras på nytt i ett europeiskt beslut som antas av rådet med enhällighet på förslag av kommissionen.

I *artikel III-390* bestäms om utseendet av Ekonomiska och sociala kommitténs ledamöter. Bestämmelserna motsvarar artikel 259 i EG-fördraget. Ekonomiska och sociala kommitténs mandattid har dock förlängts från fyra till fem år.

I *artikel III-391* bestäms om valet av Ekonomiska och sociala kommitténs ordförande och presidium. Bestämmelserna motsvarar artikel 260 i EG-fördraget. Ordförandens och presidiets mandattid har emellertid ändrats från två år till två och ett halvt år, för att motsvara förlängningen av kommitténs mandattid till fem år.

Artikel III-392 innehåller bestämmelser om hörande av Ekonomiska och sociala kommittén. Bestämmelserna i artikel motsvarar artikel 262 i EG-fördraget. För konsekvensens skull har Europaparlamentet tillfogats vid sidan av rådet och kommissionen som en instans som har skyldighet och rätt att höra kommittén. Därför har artikel 262 fjärde stycket i EG-fördraget, enligt vilket Europaparlamentet kan höra Ekonomiska och sociala kommittén, slopats.

Avsnitt 3

Europeiska investeringsbanken

Artikel III-393, som innehåller bestämmelser om Europeiska investeringsbanken, motsvarar i huvudsak artikel 266 i EG-fördraget.

Bestämmelserna om ändring av Europeiska investeringsbankens stadga har emellertid ändrats så att Europeiska investeringsbankens hela stadga får ändras genom en europeisk lag som antas av rådet med enhällighet, medan det i den nuvarande artikeln tilläts att en-

dast vissa punkter i stadgan ändras. Bestämmelserna har också ändrats så att för närvarande beslutar rådet om ändring av stadgan på begäran av kommissionen, medan det i artikel III-393 görs på förslag av kommissionen.

Artikel III-394, som innehåller bestämmelser om Europeiska investeringsbankens uppgifter, motsvarar i sak artikel 267 i EG-fördraget.

Avsnitt 4

Gemensamma bestämmelser för unionens institutioner, organ och myndigheter

I *artikel III-395* bestäms om rätt för rådet att ändra kommissionens förslag, och om rätt för kommissionen att ändra sitt förslag.

I artikel III-395.1 bestäms att rådet har rätt att ändra kommissionens förslag endast med enhällighet, förutom i vissa undantagsfall. Dessa undantagsfall gäller artiklarna III-396.10, III-396.13 samt I-55, I-56, III-404 och III-405.

Bestämmelserna motsvarar artikel 250 i EG-fördraget, men antalet undantagsfall har utökats. Helt nya är hänvisningarna till artiklarna I-55, I-56, III-404 och III-405.

I artikel I-55 bestäms om antagande av den finansiella ramen. Som det är nu ingår inga bestämmelser om den finansiella ramen i grundfördraget, så de nämns inte heller för närvarande i artikel 250 i EG-fördraget. Bestämmelserna motsvarar nuvarande praxis med små ändringar. Förfarandet är noggrannare reglerat och rådet beslutar i sista hand om den finansiella ramen självständigt, med enhällighet, om inte Europeiska rådet har beslutat att kvalificerad majoritet skall användas.

I artiklarna I-56, III-404 och III-405 bestäms om fastställande av unionens budget genom en europeisk lag samt om de bestämmelser som skall iakttas om den europeiska lagen om budgeten inte har antagits slutgiltigt före budgetårets början. Enligt artikel 272 i det nuvarande EG-fördraget tillämpas ett specialförfarande där budgeten baserar sig på kommissionens preliminära förslag. Om rådet avser avvika från det preliminära förslaget skall det samråda med kommissionen

och i förekommande fall med övriga berörda institutioner.

I och med det konstitutionella fördraget övergår man till att tillämpa ett särskilt lagstiftningsförfarande, budgetförfarandet, där kommissionen lägger fram ett förslag till en europeisk lag och rådet beslutar med kvalificerad majoritet. Det är alltså fråga om ett undantag och ett tillägg som gäller det har gjorts till artikel III-395. När det gäller förfarandet motsvarar den nya ordningen i huvudsak den nuvarande. När indelningen i obligatoriska och icke obligatoriska utgifter försvinner ökar emellertid Europaparlamentets makt i fråga om budgeten när det enligt den nya ordningen deltar i fastställandet av alla utgifter.

I artikel III-395.2 sägs att så länge rådet inte har beslutat, får kommissionen ändra sitt förslag när som helst under de förfaranden som leder fram till att en unionsakt antas. Bestämmelsen motsvarar artikel 250.2.

Artikel III-396 innehåller bestämmelser om det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Artikelns innehåll motsvarar artikel 251 i EG-fördraget, där det bestäms om medbeslutandeförfarandet. Medbeslutandeförfarandet som benämning ändras i och med det konstitutionella fördraget till ordinarie lagstiftningsförfarande, men förfarandet i sig förblir nästan oförändrat. Uppbyggnaden av artikel III-396 har emellertid gjorts klarare så att första, andra och tredje behandlingen och förlikning har skilts åt till klarare helheter. Även artikelns språkdräkt har förtydligats så att ordalydelsen bättre uttrycker rådets och Europaparlamentets jämbördiga ställning som lagstiftare.

Det ordinarie lagstiftningsförfarandet skall i regel följas när europeiska lagar och ramlagar antas. Detta innebär också att om det i rättsgrundsbestämmelsen inte uttryckligen nämns något annat förfarande när europeiska lagar och ramlagar skall antas, skall det ordinarie lagstiftningsförfarandet enligt artikel III-396 tillämpas. Dessutom nämns särskilt i respektive rättsgrundsbestämmelse om antagandet av akten enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet är förenat med hörande av unionens rådgivande organ (Regionkommittén och/eller Ekonomiska och sociala kommittén).

I artikel III-396.1 bestäms om tillämpning av förfarandet i denna artikel när europeiska lagar eller ramlagar antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Bestämmelsen motsvarar artikel 251.1 i EG-fördraget. Eftersom det ordinarie lagstiftningsförfarandet i det konstitutionella fördraget definieras som huvudregel för akter som antas enligt ett lagstiftningsförfarande, är det ändå inte längre nödvändigt att särskilt hänvisa till denna artikel i rättsgrundsbestämmelserna på samma sätt som i fråga om artikel 251 i EG-fördraget.

I artikel III-396.2 bestäms att kommissionen skall lägga fram ett förslag för Europaparlamentet och rådet. Bestämmelsen motsvarar artikel 251.2 första stycket i EG-fördraget.

Artikel III-396.3-6 innehåller bestämmelser om första behandlingen. Innehållet i bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om första behandlingen i artikel 251 i EG-fördraget.

Artikel III-396.7-9 innehåller bestämmelser om andra behandlingen. Innehållet i bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om andra behandlingen i artikel 251 i EG-fördraget.

I artikel III-396.10-12 bestäms om förlikning. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om förlikning i artikel 251 i EG-fördraget.

Artikel III-396.13-14 innehåller bestämmelser om tredje behandlingen. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om tredje behandlingen i artikel 251 i EG-fördraget.

Artikel III-396.15 innehåller nya särskilda bestämmelser som skall iakttas om en lag eller en ramlag är föremål för det ordinarie lagstiftningsförfarandet på initiativ av en grupp av medlemsstater, på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på begäran av domstolen. Då skall vissa bestämmelser som gäller kommissionen i artikel III-396 enligt första stycket inte tillämpas på förfarandet. De är artikel III-396.2 (kommissionens rätt att lägga fram förslag), artikel III-396.6 andra meningen (kommissionens redogörelse till Europaparlamentet för sin ståndpunkt) och artikel III-396.9 (rådet får besluta endast med enhällighet om kommissionen har avstyrkt ändringarna).

I artikel III-396 andra stycket bestäms om möjlighet för kommissionen att delta i förfarandet i de fall där en lag eller en ramlag antas på annat sätt än på förslag av kommissionen. I dessa fall skall Europaparlamentet och rådet alltid översända utkastat till akt tillsammans med sina ståndpunkter vid första och andra behandlingen till kommissionen. Dessutom kan Europaparlamentet eller rådet inhämta kommissionens yttrande när som helst under förfarandet. Kommissionen kan också avge yttrande på eget initiativ. Kommissionen får också i dessa fall, om den bedömer att det är nödvändigt, delta i förlikningskommitténs arbete och i enlighet med punkt 11 ta alla nödvändiga initiativ för att närma Europaparlamentets och rådets ståndpunkter till varandra.

I *artikel III-397* första meningen bestäms att Europaparlamentet, rådet och kommissionen skall samråda och i samförstånd reglera formerna för sitt samarbete. Detta motsvarar artikel 218.1 i EG-fördraget med det tillägget att också Europaparlamentet nämns som deltagande när avtal ingås, vilket motsvarar nuvarande praxis. I det finska fördraget hänvisas i artikel III-397 till "yhteistyö" i stället för "yhteistoiminta". På svenska används "samarbete" i bägge fallen. Som ett tillägg till artikel 218.1 i EG-fördraget bestäms i artikel III-397 andra meningen i fråga om ovan avsedda reglering att i detta syfte får de med beaktande av konstitutionen ingå interinstitutionella avtal som kan vara bindande. I EG-fördraget ingår artikel 218 i det avsnitt som gäller kommissionen i kapitlet om institutionerna i avdelningen med institutionella bestämmelser. I det konstitutionella fördraget ingår artikel III-397 i avsnittet om gemensamma bestämmelser för unionens institutioner, organ och myndigheter.

Hittills har interinstitutionella avtal ingåtts endast i någon mån. Det finns knapphändigt med rättspraxis när det gäller dem och deras rättsverkningar har inte alltid varit klara. I EG-domstolens rättspraxis har det emellertid ansetts att ett dylikt avtal under vissa förutsättningar kan ha rättsligt bindande verkningar. Möjligheten att ett interinstitutionellt avtal kan vara bindande finns inskriven i artikel III-397. Dessutom konstateras i artikel III-397 uttryckligen att interinstitutionella av-

tal ingås med beaktande av det konstitutionella fördraget. Tangerande detta konstateras i förklaringen (nr 3) om artikel 10 i EG-fördraget (EGT C 80, 10.3.2001, s. 77), som fogats till slutakten från den regeringskonferens som antog Nicefördraget, att interinstitutionella avtal får inte ändra eller komplettera bestämmelserna i fördraget. I förklaringen konstateras också att när det gäller relationerna mellan institutionerna får Europaparlamentet, rådet och kommissionen ingå interinstitutionella avtal, om det inom denna skyldighet till lojalt samarbete visar sig nödvändigt för att underlätta tillämpningen av bestämmelserna i EG-fördraget. Enligt artikel III-397 första meningen skall institutionerna i fråga i samförstånd reglera formerna för sitt samarbete.

I det konstitutionella fördraget nämns interinstitutionella avtal dessutom i artikel I-26.1, där det bestäms att kommissionen skall ta initiativ till unionens årliga och fleråriga programplanering för att få till stånd interinstitutionella avtal. I artikel IV-438.3 andra stycket nämns de som en del av gemenskapens och unionens regelverk, som gäller rättslig kontinuitet.

Hittills har Europaparlamentet, rådet och kommissionen ingått ett interinstitutionellt avtal om bl.a. bättre lagstiftning (EUT C 321, 31.12.2003m s. 1) och om budgetdisciplin och förbättring av budgetförfarandet (EGT C 172, 18.6.1999, s. 1).

Artikel III-398 är helt ny och innehåller en rättsgrund med stöd av vilken bestämmelser kan meddelas om en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration.

Artikel III-398.1 innehåller målet för unionens förvaltning och principen för god förvaltning. Enligt den skall unionens institutioner, organ och myndigheter när de fullgör sina uppgifter stödja sig på en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration.

Artikel III-398.2 erbjuder en rättsgrund med stöd av vilken de föreskrifter om god förvaltning som avses i artikel III-398.1 meddelas i europeiska lagar. I bestämmelserna beaktas de tjänsteföreskrifter och anställningsvillkor som har antagits på grundval av artikel III-427.

Artikel III-399 innehåller en preciserande bestämmelse till rättsgrunden i artikel I-50.3.

Om de närmare förutsättningarna för rätten till handlingsoffentlighet enligt artikel I-50.3 bestäms således i del III.

Artikel III-399.1 motsvarar i huvudsak artikel 255.3 i EG-fördraget. Enligt punkten skall unionens institutioner, organ och myndigheter säkerställa öppenhet i sitt arbete och, med tillämpning av artikel I-50, i sina arbetsordningar besluta om särskilda bestämmelser om allmänhetens tillgång till deras handlingar. Nytt är att punkten innehåller skyldighet för enskilda institutioner att säkerställa öppenhet. Nytt är också att bestämmelsen på samma sätt som artikel I-50.3 gäller även unionens alla andra institutioner, organ och myndigheter utöver Europaparlamentet, rådet och kommissionen.

Artikel III-399.1 andra meningen begränsar rätten enligt artiklarna I-50.3 och III-399.1 att ta del av handlingar i fråga om Europeiska unionens domstol, Europeiska centralbanken och Europeiska investeringsbanken. Det material som man får ta del av är begränsat till handlingar som uppkommer när de utövar sina administrativa funktioner.

Artikel III-399.2 är ny och innehåller en särskild skyldighet i fråga om handlingar som gäller lagstiftningsförfaranden. Enligt den skall Europaparlamentet och rådet säkerställa att handlingar som gäller lagstiftningsförfaranden offentliggörs på de villkor som fastställs i de europeiska lagar som avses i artikel I-50.3. Någon motsvarande uttrycklig bestämmelse ingår inte i EG-fördraget. I artikel 207.3 i EG-fördraget åläggs rådet ändå att i sin arbetsordning fastställa de fall då det skall anses handla i egenskap av lagstiftare, i syfte att medge större tillgång till handlingar i dessa fall.

Artikel III-400 innehåller bestämmelser om reglerande av löner, arvoden och pensioner för vissa tjänstemän som är centrala för unionens institutioner genom europeiska förordningar och beslut. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 210, 247 och 258 i EG-fördraget, dock så att till dem har fogats bestämmelser om Europeiska rådets ordförande och unionens utrikesminister. Detta är nya tjänster som inrättas genom det konstitutionella fördraget.

I artikel III-400.1 punkt a bestäms om fastställande av löner, arvoden och pensioner för

Europeiska rådets ordförande, kommissionens ordförande, unionens utrikesminister, kommissionens ledamöter, ordförande, ledamöter och justitiesekreterare vid Europeiska unionens domstol samt rådets generalsekreterare. Bestämmelsen motsvarar artikel 210 i EG-fördraget, med undantag för bestämmelserna om Europeiska rådets ordförande och unionens utrikesminister, som är nya. Tjänsterna i fråga inrättas genom det konstitutionella fördraget.

I artikel III-400.1 punkt b bestäms om fastställande av anställningsvillkor, särskilt löner, arvoden och pensioner, för revisionsrättens ordförande och ledamöter. Bestämmelsen motsvarar artikel 247.8 i EG-fördraget.

I artikel III-400.2 bestäms om fastställande av arvoden för Ekonomiska och sociala kommitténs ledamöter. Bestämmelsen motsvarar artikel 258 fjärde stycket i EG-fördraget.

I artikel III-401 bestäms om skyldighet att verkställa akter som har antagits av rådet, kommissionen eller Europeiska centralen och som medför betalningsskyldighet för andra än medlemsstater. Bestämmelsen motsvarar artikel 256 i EG-fördraget, som ändå gäller endast beslut av rådet och kommissionen.

KAPITEL II

FINANSIELLA BESTÄMMELSER

Avsnitt 1

Den fleråriga finansieringsramen

Artikel III-402 är helt ny och innehåller bestämmelser om den fleråriga finansieringsramen.

Enligt artikel III-402.1 skall den fleråriga finansieringsramen fastställas för en period på minst fem år genom en europeisk lag som antas enligt särskilt lagstiftningsförfarande i enlighet med artikel I-55.

Enligt artikel III-402.2 skall den fleråriga finansieringsramen fastställa beloppen för de årliga taken för anslag för åtaganden för varje utgiftskategori. Utgiftskategorierna skall motsvara unionens huvudsakliga verksamhetsområden.

Enligt artikel III-402.3 skall det i finansieringsramen anges alla andra bestämmelser som behövs för att det årliga budgetförfarandet skall fungera väl.

I artikel III-402.4 sägs att om en ny finansieringsram inte har fastställs vid utgången av den föregående ramen skall giltighetstiden för den föregående ramen förlängas tills den nya lagen har antagits.

Enligt artikel III-402.5 skall Europaparlamentet, rådet och kommissionen vidta alla nödvändiga åtgärder för att underlätta att förfarandet slutförs.

Avsnitt 2

Unionens årliga budget

Artikel III-403, som anger när budgetåret börjar och slutar, motsvarar artikel 272.1 i EG-fördraget.

Artikel III-404 innehåller bestämmelser om förfarandet för fastställande av unionens budget. De nuvarande bestämmelserna ingår i artikel 272 i EG-fördraget. Förfarandet har reviderats så att enligt de nya bestämmelserna fastställs budgeten genom en europeisk lag som antas i enlighet med särskilt lagstiftningsförfarande. Förfarandet består av två behandlingar i Europaparlamentet och rådet liksom för närvarande, men nytt är att budgetförslaget skall behandlas i en förlikningskommitté för parlamentet och rådet om de inte når samförstånd vid första behandlingen.

Enligt artikel III-404.2 ges budgeten på förslag av kommissionen, medan kommissionen för närvarande lägger fram endast ett preliminärt förslag.

Enligt III-404.2 andra stycket får kommissionen ändra sitt förslag till dess att förlikningskommittén sammankallas.

Enligt III-404.3 skall rådet anta sin ståndpunkt om budgetförslaget vilken skall över-sändas till Europaparlamentet senast den 1 oktober året före det budgetår som förslaget avser och samtidigt skall rådet lämna Europaparlamentet en fullständig redogörelse för de skäl som ledde till att rådet antog sin ståndpunkt.

I artikel III-404.4 sägs att om Europaparlamentet inom 42 dagar efter detta avsändande

a) godkänner rådets ståndpunkt, är den europeiska lagen om upprättande av budgeten antagen,

b) inte har fattat något beslut, skall den europeiska lagen om upprättande av budgeten anses som antagen,

c) med en majoritet av sina ledamöter antar ändringar, skall det ändrade förslaget översändas till rådet och kommissionen och förlikningskommittén skall omedelbart sammankallas. Förlikningskommittén skall dock inte sammankallas om rådet inom tio dagar efter detta översändande meddelar Europaparlamentet att det godkänner samtliga ändringar.

Enligt artikel III-404.5 skall förlikningskommittén bestå av rådets medlemmar eller företrädare för dessa och lika många företrädare för Europaparlamentet. Kommitténs uppgift skall vara att med en kvalificerad majoritet av rådets medlemmar eller företrädarna för dessa och en majoritet av Europaparlamentets företrädare uppnå enighet om ett gemensamt förslag inom tre veckor efter det att den sammankallats.

Enligt artikel III-404.5 andra stycket skall också kommissionen delta i förlikningskommitténs arbete och ta alla nödvändiga initiativ för att närma Europaparlamentets och rådets ståndpunkter till varandra.

I artikel III-404.6 sägs att om förlikningskommittén inom de tre veckor som avses i punkt 5 uppnår enighet om ett gemensamt förslag, skall Europaparlamentet och rådet var för sig ha två veckor på sig för att godkänna det gemensamma förslaget.

I artikel III-404.7 sägs att om inom de två veckor som avses i punkt 6

a) bägge godkänner det gemensamma förslaget eller inte fattar något beslut skall den europeiska lagen om upprättande av budgeten anses som slutgiltigt antagen i enlighet med det gemensamma förslaget. På samma sätt går det om en av dem godkänner det gemensamma förslaget medan den andra inte fattar något beslut, eller

b) Europaparlamentet med en majoritet av sina ledamöter och rådet båda avvisar det gemensamma förslaget eller om en av dem avvisar det gemensamma förslaget medan den andra inte beslutar något, skall ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen, eller

c) Europaparlamentet med en majoritet av sina ledamöter avvisar det gemensamma förslaget medan rådet godkänner det, skall ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen, eller

d) Europaparlamentet godkänner det gemensamma förslaget medan rådet avvisar detta, får Europaparlamentet ändå inom två veckor efter avvisandet med en majoritet av sina ledamöter och tre femtedelar av de avgivna rösterna bekräfta alla eller några av sina tidigare ändringar. Om bekräftelsen gäller endast några av ändringarna, skall den i förlikningskommittén överenskomna ståndpunkten anses godkänd till övriga delar och den europeiska lagen om upprättande av budgeten skall anses slutgiltigt antagen på grundval av detta.

Enligt artikel III-404.8 skall ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen, om förlikningskommittén inom de tre veckor som avses i punkt 5 inte uppnår enighet om ett gemensamt förslag.

I artikel III-404.9 sägs att när förfarandet har fullföljts, skall Europaparlamentets ordförande förklara att den europeiska lagen om upprättande av budgeten har blivit slutgiltigt antagen.

Enligt artikel III-404.10 skall varje institution utöva de befogenheter som den har tilldelats genom denna artikel med beaktande av konstitutionen och de akter som antagits i enlighet med denna, särskilt om unionens egna medel och balansen mellan inkomster och utgifter.

Artikel III-405 innehåller bestämmelser för en sådan situation att budgeten inte har kunnat godkännas enligt ovan nämnda artikel, och den motsvarar i stora drag artikel 273 i EG-fördraget. Budgetbeslutet förändras i den nya artikeln från en egen beslutstyp till en europeisk lag. Dessutom har den del i artikel 273 i EG-fördraget som gäller indelningen i obligatoriska och icke obligatoriska utgifter slopats i den nya artikeln.

Artikel III-406, som gäller indelningen av anslagen i avdelningar, motsvarar i stora drag artikel 271 i EG-fördraget.

I andra stycket har gjorts ett tillägg som gäller Europeiska rådet när det gäller indelningen av de olika institutionernas utgifter i separata budgetavsnitt. Dessutom har den be-

stämmelse i den nuvarande artikeln som säger att utgifter för endast ett budgetår tas upp i budgeten överförts till artikel I-53.3.

Avsnitt 3

Genomförande av budgeten och ansvarsfrihet

Artikel III-407, som innehåller bestämmelser om genomförande av budgeten i överensstämmelse med principerna för en sund ekonomisk förvaltning, motsvarar i stora drag artikel 274 i EG-fördraget.

Till andra stycket har gjorts ett tillägg enligt vilket medlemsstaternas kontroll- och revisionsskyldighet vid genomförandet av budgeten samt deras ansvar i samband med detta skall regleras i budgetreglerna.

Artikel III-408, som innehåller bestämmelser om överlämnandet av räkenskaper och redovisningar till Europaparlamentet och rådet, motsvarar i stora drag artikel 275 i EG-fördraget.

Till andra stycket har gjorts ett tillägg enligt vilken kommissionen skall till Europaparlamentet och rådet överlämna en rapport med utvärdering av unionens finanser. Rapporten skall grunda sig på de resultat som kommissionen uppnått i förhållande till de uppgifter som Europaparlamentet och rådet lämnat i anslutning till beviljandet av ansvarsfrihet.

Artikel III-409, som innehåller bestämmelser om beviljande av ansvarsfrihet för budgetens genomförande åt kommissionen, motsvarar i stora drag artikel 276 i EG-fördraget.

Till artikel III-409.1 har gjorts ett tillägg enligt vilket Europaparlamentet förutom räkenskaperna och redovisningarna även granskar kommissionens utvärderingsrapport.

Avsnitt 4

Gemensamma bestämmelser

Artikel III-410 innehåller en bestämmelse om att den fleråriga finansieringsramen och den årliga budgeten skall upprättas i euro. Artikelns motsvarar i stora drag artikel 277 i EG-fördraget med undantag för tillägget om

finansieringsramen. Dessutom talas det i artikel 277 i EG-fördraget om beräkningsenheten i stället för om euro.

Artikel III-411, som innehåller bestämmelser om kommissionens överföringar mellan medlemsstaternas valutor, motsvarar i stora drag artikel 278 i EG-fördraget.

Artikel III-412, som gäller meddelandet av budgetregler, motsvarar i stora drag artikel 279 i EG-fördraget. Enligt artikel III-412.1 beslutar Europaparlamentet tillsammans med rådet om budgetregler genom en europeisk lag som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Enligt artikel III-412.2 skall rådet anta en europeisk förordning om de närmare bestämmelserna och förfarandet för hur de budgetinkomster som fastställs i den ordning som gäller för unionens egna medel skall ställas till kommissionens förfogande samt nödvändiga åtgärder för att möta ett eventuellt likviditetsbehov.

Enligt artikel III-412.3 skall rådet besluta med enhällighet till och med den 31 december 2006 i alla de fall som avses i artikeln. Bestämmelsen motsvarar i sak den nuvarande, enligt vilken rådet beslutar med kvalificerad majoritet från och med den 1 januari.

Artikel III-413 är helt ny och innehåller en bestämmelse enligt vilken Europaparlamentet, rådet och kommissionen skall se till att det finns finansiella medel tillgängliga för att unionen skall kunna fullgöra sina rättsliga förpliktelser gentemot tredjeman.

Artikel III-414 är helt ny och innehåller bestämmelser om att regelbundna möten mellan Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande skall sammankallas på kommissionens initiativ inom ramen för budgetförfarandena. Ordförandena skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att främja samråd och närma sina institutioners ståndpunkter till varandra i syfte att göra det lättare att genomföra kapitel II om finansiella bestämmelser.

Avsnitt 5

Bekämpning av bedrägerier

Artikel III-415, som innehåller bestämmelser om skyddande av unionens ekonomiska

intressen mot bedrägerier, motsvarar i stora drag artikel 280 i EG-fördraget. Genom bestämmelserna i artikel III-415 slopas den begränsning enligt vilken gemenskapens åtgärder som rör förebyggande av och kamp mot bedrägerier som riktar sig mot dess ekonomiska intressen inte kan gälla tillämpningen av nationella straffrätt eller den nationella rättsskipningen.

Enligt artikel III-415.4 skall det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas nödvändiga åtgärder som rör förebyggande av och kamp mot bedrägerier som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen.

KAPITEL III

FÖRDJUPADE SAMARBETEN

Artikel III-416 innehåller bestämmelser om fördjupade samarbeten. Artikelns motsvarar i stora drag artikel 43 punkterna b, e och f i EU-fördraget. Till artikeln har emellertid fogats en bestämmelse enligt vilken de fördjupade samarbetena skall respektera inte bara konstitutionen utan också unionsrätten. Nytt är också att de fördjupade samarbetena inte heller får påverka den territoriella sammanhållningen vid sidan av den ekonomiska och sociala.

Artikel III-417, som innehåller bestämmelser om respekt för andra medlemsstaters befogenheter, motsvarar i stora drag artiklarna 43 punkt h samt 44.2 i EU-fördraget.

Artikel III-418, som innehåller bestämmelser om anslutning till de fördjupade samarbetena, motsvarar i stora drag artikel 43 punkt b i EU-fördraget.

Enligt artikel III-418.2 skall kommissionen och vid behov utrikesministern regelbundet informera Europaparlamentet och rådet om utvecklingen av de fördjupade samarbetena.

Artikel III-419, som innehåller bestämmelser om upprättande av ett fördjupat samarbete, motsvarar i stora drag artikel 11 i EG-fördraget samt artiklarna 27c och 40a i EU-fördraget.

Enligt artikel III-419.1 förutsätter rätt att upprätta ett fördjupat samarbete på andra områden än den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken att kommissionen lägger

fram ett förslag på begäran av medlemsstaterna. För närvarande kan medlemsstaterna vända sig direkt till rådet när det gäller polis-samarbete och straffrättsligt samarbete. Om kommissionen inte lägger fram något förslag, skall den underrätta de berörda medlemsstaterna om skälen till detta. När det gäller gemenskapsfrågor samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete har en medlem av rådet inte längre möjlighet att hänskjuta frågan till Europeiska rådet före rådets beslut.

Enligt artikel III-419.1 andra stycket beslutar rådet på andra områden än den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken efter Europaparlamentets godkännande. De nuvarande bestämmelserna förutsätter endast att Europaparlamentet hörs utom när det gäller gemenskapsfrågor som omfattas av medbeslutandeförfarandet.

En medlem av rådet som motsätter sig be- myndigande på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har inte längre möjlighet att hänskjuta frågan till Europeiska rådet för ett enhälligt beslut.

Artikel III-420, som innehåller bestämmelser om anslutning till pågående fördjupat samarbete, motsvarar i stora drag artiklarna 27e och 40b i EU-fördraget samt artikel 11a i EG-fördraget. I artikel III-420 har förfarandet emellertid ändrats något och i artikeln nämns inte längre tidsfristen tre månader för kommissionens yttrande till rådet eller en eventuell rekommendation om särskilda bestämmelser som anses nödvändiga för en medlemsstats deltagande. I artikeln nämns inte heller längre möjlighet för rådet att lämna beslutet om en medlemsstats deltagande i ett fördjupat samarbete vilande.

Enligt artikel III-420.1 skall varje medlemsstat som önskar delta i ett pågående fördjupat samarbete inom något annat område än den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken anmäla sin avsikt till rådet och till kommissionen liksom tidigare.

Enligt artikel III-420.1 andra stycket skall kommissionen bekräfta deltagandet inom fyra månader efter det att anmälan mottagits, detta i stället för rådets beslut som för närvarande. Kommissionen skall, i förekommande fall, konstatera att villkoren för deltagande är uppfyllda och anta de övergångsåtgärder som är nödvändiga för tillämpningen av de akter

som redan antagits inom ramen för det fördjupade samarbetet.

Artikel III-420.1 tredje stycket är nytt och i det sägs att om kommissionen anser att villkoren för deltagande inte är uppfyllda, skall den ange vilka åtgärder som skall vidtas för att dessa villkor skall uppfyllas och fastställa en tidsfrist för en ny behandling av begäran. När tidsfristen har löpt ut, skall kommissionen behandla begäran på nytt. Om kommissionen anser att villkoren för deltagande fortfarande inte är uppfyllda, får medlemsstaten hänskjuta frågan till rådet, som skall besluta om begäran. Rådet skall besluta i enlighet med omröstningsbestämmelserna i artikel I-44.3. Det får också på kommissionens förslag anta sådana övergångsåtgärder som avses i andra stycket.

Enligt artikel III-420.2 skall varje medlemsstat som önskar delta i ett pågående fördjupat samarbete inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken anmäla sin avsikt till rådet och kommissionen och dessutom unionens utrikesminister.

Enligt artikel III-420.2 andra stycket skall rådet bekräfta den berörda medlemsstatens deltagande efter samråd med unionens utrikesminister och efter att i förekommande fall ha fastställt att villkoren för deltagande är uppfyllda. Rådet får på förslag av unionens utrikesminister även anta sådana övergångsåtgärder som är nödvändiga för tillämpningen av akter som redan antagits inom ramen för det fördjupade samarbetet. Om rådet anser att villkoren för deltagande inte är uppfyllda, skall det emellertid ange vilka steg som skall vidtas för att dessa villkor skall uppfyllas och bestämma en tidsfrist för ny behandling av begäran om deltagande.

Enligt artikel III-420.2 tredje stycket skall för tillämpningen av punkt 2 rådet besluta med enhällighet och i enlighet med artikel I-44.3.

Artikel III-421, som innehåller en bestämmelse om utgifterna för ett fördjupat samarbete, motsvarar artikel 44a i EU-fördraget.

Artikel III-422 är helt ny och innehåller fullmaktsklausuler om hur rådet får ändra beslutsförfarandet inom ramen för ett fördjupat samarbete.

Enligt artikel III-422.1 kan rådet med enhällighet anta ett europeiskt beslut som före-

skriver att det kommer att besluta med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet. I enlighet med artikel I-44.3 krävs för enhällighet endast de deltagande medlemsstaternas röster.

Enligt artikel III-422.2 kan rådet med enhällighet anta ett europeiskt beslut som föreskriver att det kommer att besluta i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet i stället för särskilt lagstiftningsförfarande när det antar europeiska lagar eller ramlagar. I enlighet med artikel I-44.3 krävs för enhällighet endast de deltagande medlemsstaternas röster. Rådet skall besluta efter att har hört Europaparlamentet.

Enligt artikel III-422.3 skall ovan nämnda bemyndiganden inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Artikel III-423, som innehåller en bestämmelse om att de åtgärder som vidtas inom ramen för ett fördjupat samarbete skall vara samstämmiga såväl inbördes som med unionens politik, motsvarar artikel 45 i EU-fördraget.

AVDELNING VII

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Artikel III-424 gäller bestämmelser i syfte att förbättra ställningen för vissa avlägsna ögrupper som hör till unionen. Innehållet i artikeln motsvarar i sak artikel 299.2 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-425*, enligt vilken konstitutionen inte skall ingripa i medlemsstaternas egendomsordning, motsvarar i sak artikel 295 i EG-fördraget.

Artikel III-426 gäller unionens status som juridisk person i förhållande till medlemsstaterna. Artikeln har ändrats så att statusen som juridisk person gäller hela unionen och inte bara den del av unionen som för närvarande utgör Europeiska gemenskapen. Artikeln har dessutom ändrats så att unionen i frågor som rör en viss institutions funktion företräds av den institutionen i enlighet med dess administrativa självständighet. Till övriga delar motsvarar innehållet i artikeln i sak artikel 282 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-427*, som gäller tjänsteföreskrifter för tjänstemännen vid unionen, motsvarar i sak artikel 283 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-428*, som gäller kommissionens rätt att inhämta information, motsvarar i sak artikel 284 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-429*, som gäller framställandet av sådan statistik som behövs för unionens verksamhet, motsvarar i sak artikel 285 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-430*, som gäller tystnadsplikt för anställda vid unionen, motsvarar i sak artikel 287 i EG-fördraget.

Artikel III-431 gäller unionens skadeersättningsansvar. Artikelns tredje stycket har förtydligats så att Europeiska centralbanken skall själv ersätta skada som orsakats av banken själv eller av dess anställda under tjänsteutövning. I övrigt motsvarar innehållet i artikeln i sak artikel 288 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-432*, som gäller säte för unionens institutioner, motsvarar i sak artikel 289 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-433*, som gäller regler för språkanvändningen vid unionens institutioner, motsvarar i sak artikel 290 i EG-fördraget.

Artikel III-434 gäller unionens privilegier och immunitet i medlemsstaterna. Innehållet i artikeln motsvarar i sak artikel 291 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-435*, som gäller internationella avtal som medlemsstaterna ingått före anslutningen till unionen, motsvarar i sak artikel 307 i EG-fördraget.

Innehållet i *artikel III-436*, som gäller medlemsstaternas åtgärder för att skydda sina väsentliga säkerhetsintressen, motsvarar i sak artikel 296 i EG-fördraget.

DEL IV

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER

I *artikel IV-437* bestäms om upphävande av unionens nuvarande grundfördrag.

Enligt artikel IV-437.1 upphäver det konstitutionella fördraget fördraget om upprät-

tandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om Europeiska unionen samt, på de villkor som fastställs i det protokoll (nr 33) som fogats till det konstitutionella fördraget om akter och fördrag om komplettering eller ändring av EG-fördraget och EU-fördraget, akterna och fördragen om komplettering eller ändring av dessa. Protokollet gäller inte anslutningsfördragen, varom bestäms i artikel IV-437.2. Innehållet i protokoll nr 33 förklaras närmare i detaljmotiveringen till protokollet i fråga.

Enligt artikel IV-437.2 upphävs genom det konstitutionella fördraget också de anslutningsfördrag genom vilka Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland (1972 års anslutningsfördrag), Republiken Grekland (1979 års anslutningsfördrag), Konungariket Spanien och Republiken Portugal (1985 års anslutningsfördrag), Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige (1994 års anslutningsfördrag) samt Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien (2003 års anslutningsfördrag) har anslutit sig till Europeiska gemenskaperna och till Europeiska unionen som upprättats genom EU-fördraget.

Enligt artikel IV-437.2 andra stycket skall de bestämmelser i anslutningsfördragen som återges eller åsyftas i de protokoll om anslutningsfördragen och anslutningsakterna (nr 8 och 9) som fogats till det konstitutionella fördraget likväl fortsätta att gälla och deras rättsverkan skall bestå. 1972, 1979, 1985 och 1994 års anslutningsfördrag och anslutningsakter berörs av protokoll nr 8 och 2003 års anslutningsfördrag och anslutningsakt av protokoll nr 9. Protokollen i fråga förklaras i detaljmotiveringen till dem.

Artikel IV-438 gäller succession och rättslig kontinuitet mellan å ena sidan Europeiska gemenskapen och den europeiska union som upprättades genom EU-fördraget samt å andra sidan den europeiska union som upprättas genom fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Enligt artikel IV-438.1 skall den europeiska union som upprättas genom det konstitu-

tionella fördraget efterträda den europeiska union som upprättades genom EU-fördraget och Europeiska gemenskapen. Med stöd av bestämmelsen överförs rättigheterna och skyldigheterna för Europeiska gemenskapen och den europeiska union som upprättades genom EU-fördraget till den europeiska union som upprättas genom det konstitutionella fördraget. Trots att bestämmelsens ordalydelse är allmän och dess syfte är att reglera successionen i fråga de rättigheter och skyldigheter som grundar sig inte bara på unionsrätten (t.ex. unionens medel och ansvar) utan också på folkrätten (t.ex. internationella avtal), regleras successionen på folkrättsnivå i sista hand av folkrättsliga regler och principer.

Artikel IV-438.2 gör det möjligt för unionens institutioner, organ och myndigheter att fortsätta sin verksamhet när det konstitutionella fördraget träder i kraft i den sammansättning de har vid den tidpunkten trots att unionens nuvarande grundfördrag upphävs. Enligt bestämmelsen skall de institutioner, organ och myndigheter som existerar vid fördragets ikraftträdande utöva sina befogenheter enligt detta fördrag i den sammansättning de har vid den tidpunkten, så länge det inte har antagits nya bestämmelser med tillämpning av detta fördrag eller till dess att deras mandat upphör, om inte något annat följer av protokollet (nr 34) om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ. Bestämmelsen gäller Europaparlamentet, rådet, Europeiska gemenskapernas domstol, revisionsrätten, Europeiska ombudsmannen, Europeiska centralbanken och Europeiska investeringsbanken, Regionkommittén, Ekonomiska och sociala kommittén samt de myndigheter som inrättats med stöd av härledd rätt, t.ex. Europol och Eurojust. Protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ förklaras närmare i detaljmotiveringen till det.

Artikel IV-438.3 gäller rättslig kontinuitet för de akter som antagits på grundval av unionens nuvarande grundfördrag samt de övriga delarna av gemenskapens och unionens regelverk (*acquis*).

De av institutionernas, organens och myndigheternas akter som antagits på grundval av de fördrag och akter som upphävs genom

artikel IV-437 i det konstitutionella fördraget skall fortsätta att vara i kraft och deras rättsverkan skall bestå så länge dessa akter inte har upphävts, ogiltigförklarats eller ändrats med tillämpning av det här fördraget. Detta gäller även för de konventioner som har ingåtts mellan medlemsstater på grundval av de fördrag och akter som upphävs.

Även de övriga delarna av gemenskapens och unionens befintliga regelverk vid det konstitutionella fördragets ikraftträdande skall bestå så länge de inte har upphävts eller ändrats. Det regelverk som bestämmelsen avser omfattar särskilt de interinstitutionella avtalen, de beslut och avtal som företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet, har fattat eller ingått, de avtal som medlemsstaterna har ingått och som gäller unionens eller gemenskapens funktionssätt eller som har samband med unionens eller gemenskapens verksamhet, förklaringarna, inbegripet sådana som avgivits inom ramen för regeringskonferenser, samt resolutioner och andra ståndpunkter av Europeiska rådet eller av rådet och sådana som medlemsstaterna i samförstånd har antagit i frågor om unionen eller gemenskapen.

Enligt artikel IV-438.4 förblir den rättspraxis som utvecklats av Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätten om tolkningen och tillämpningen av de fördrag och akter som upphävs genom artikel IV-437 samt de akter och konventioner som antagits för deras tillämpning, i tillämpliga delar, tolkningskällan för unionsrätten och i synnerhet för jämförbara bestämmelser i det konstitutionella fördraget.

Artikel IV-438.5 gäller säkerställande av kontinuiteten i de administrativa och rättsliga förfaranden som inlets före det konstitutionella fördragets ikraftträdande. Enligt bestämmelsen skall de institutioner och organ som är ansvariga för dessa förfaranden vidta alla för detta ändamål lämpliga åtgärder.

Artikel IV-439 innehåller en hänvisning till protokollet (nr 34) om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ, vars bestämmelser gäller Europaparlamentets sammansättning, definitionen av kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och i rådet och kommissionens sammansättning, inbegripet unionens utrikesminister.

Artikel IV-440, som gäller det konstitutionella fördragets territoriella tillämpningsområde, motsvarar artikel 299 i EG-fördraget med följande ändringar.

Artikel IV-440.1 motsvarar artikel 299.1 i EG-fördraget sådan den lyder ändrad genom artikel 19 i 2003 års anslutningsfördrag.

Artikel IV-440.2 motsvarar artikel 299.2 i EG-fördraget dock så att bestämmelser om särskilda åtgärder som gäller Frankrikes utomeuropeiska departement (Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique och Réunion, Azorerna och Kanarieöarna ingår i artikel III-424.

Artikel IV-440.3, som gäller de utomeuropeiska länder och territorier som anges i bilaga II till fördraget och som skall omfattas av den särskilda associeringsordning som anges i del II avdelning IV, motsvarar artikel 299.3 i EG-fördraget.

Artikel IV-440.4 motsvarar artikel 299.4 i EG-fördraget.

Artikel IV-440.5, som gäller tillämpningen av det konstitutionella fördraget på Åland, motsvarar artikel 299.5 i EG-fördraget.

Artikel IV-440.6, genom vilken vissa medlemsländers suveräna basområden undantas från det konstitutionella fördragets territoriella tillämpningsområde, motsvarar artikel 299.6 i EG-fördraget, punkt b sådan den lyder ändrad genom artikel 1 i det protokoll (nr 3) om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden på Cypern som är fogat till 2003 års anslutningsakt.

Artikel IV-440.7 innehåller en fullmaktsklausul med stöd av vilken Europeiska rådet får på initiativ av den berörda medlemsstaten anta ett europeiskt beslut om ändring av ställningen i förhållande till unionen för ett danskt, franskt eller nederländskt land eller territorium som avses i punkterna 2 och 3. Europeiska rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört kommissionen. Unionens nuvarande grundfördrag innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Till bestämmelsen hänför sig den förklaring (nr 28) som fogats till regeringskonferensens slutakt samt Konungariket Nederländernas ensidiga förklaring (nr 43). I förklaring nr 28 samtycker de höga fördragsslutande parterna till att Europeiska rådet enligt artikel IV-440.7 antar

ett europeiskt beslut som leder till ändring av ställningen för Mayotte i förhållande till unionen, så att detta territorium blir ett yttersta randområde enligt artikel IV-440.2 och artikel III-424, när de franska myndigheterna meddelar Europeiska rådet och kommissionen att den pågående utvecklingen när det gäller öns interna ställning medger detta. I förklaring nr 43 förklarar Konungariket Nederländerna att ett initiativ till ett europeiskt beslut enligt artikel IV-440.7 i syfte att ändra Nederländska Antillernas och/eller Arubas ställning i förhållande till unionen kommer att läggas fram endast på grundval av ett beslut som fattas i enlighet med Konungariket Nederländernas stadga.

Artikel IV-441, som gäller regionala unioner, motsvarar artikel 306 i EG-fördraget.

Artikel IV-442, enligt vilken protokollen och bilagorna till det konstitutionella fördraget skall utgöra en integrerande del av fördraget, motsvarar artikel 311 i EG-fördraget.

Artikel IV-443 innehåller bestämmelser om det ordinarie förfarandet för ändring av det konstitutionella fördraget. Ändringsförfarandet enligt artikeln utgör huvudregel när ändringar företas i det konstitutionella fördraget efter dess ikraftträdande. Avvikelse från detta ändringsförfarande kan göras i de fall som avses i artiklarna IV-444 och IV-445. Det ordinarie ändringsförfarandet enligt artikel IV-443 skall dock alltid användas när ändringar görs i bestämmelserna i delarna I, II och IV i det konstitutionella fördraget samt i bestämmelserna i del III till den del bestämmelserna betyder att unionens befogenheter utökas. Det ordinarie ändringsförfarandet motsvarar i stora drag förfarandet för ändring av unionens grundfördrag enligt artikel 48 i EU-fördraget, men i den har företagits vissa ändringar som särskilt gäller framläggandet av förslag till fördragsändringar och beredningen av fördragsändringar. Europaparlamentets och Europeiska rådets ställning stärks i synnerhet i frågor som gäller fördragsändringar. Dessutom knyts de nationella parlamenten mera direkt än tidigare till beredningen av fördragsändringar.

Enligt artikel IV-443.1 får varje medlemsstats regering, Europaparlamentet eller kommissionen lägga fram utkast till ändringar av fördraget. Europaparlamentets initiativ-

rätt är något nytt, för enligt artikel 48 första stycket i EU-fördraget får endast medlemsstaterna och kommissionen lägga fram sådana förslag. Den andra meningen, enligt vilken Europeiska rådet av rådet får de utkast som tillställts det och vilka samtidigt tillställs de nationella parlamenten direkt, är också ny.

Artikel IV-443.2 innehåller bestämmelser om sammankallande av ett konvent som skall behandla utkastet till ändringar och om dess uppgifter. Bestämmelserna är nya, men de motsvarar sammansättningen av och uppgifterna för det konvent som användes vid beredningen av det konstitutionella fördraget. Bestämmelserna innebär att konventet och det s.k. konventsförfarandet blir officiellt på konstitutionsnivå.

Konventet skall sammankallas av Europeiska rådets ordförande, om Europeiska rådet med enkel majoritet antar ett beslut om att granska ändringarna. Konventet är sammansatt av företrädare för de nationella parlamenten, medlemsstaternas stats- eller regeringschefer, Europaparlamentet och kommissionen. Konventets sammansättning motsvarar sammansättningen hos det konvent som berett såväl det konstitutionella fördraget som stadgan om de grundläggande rättigheterna. Konventets storlek eller antalet företrädare för de grupper som bildar det fastställs inte i det konstitutionella fördraget, så dessa frågor kan beslutas separat i samband med sammankallandet av respektive konvent. Fördraget innehåller inte heller några bestämmelser om konventets ordförande eller regler för dess arbete, så beslut om även dessa fattas separat i samband med att respektive konvent sammankallas eller inleder sitt arbete. Fördraget innehåller inte heller några bestämmelser om konventets s.k. observatörsmedlemmar. Endast om hörande av Europeiska centralbanken när det är fråga om institutionella ändringar på det monetära området finns en särskild bestämmelse i artikel IV-443.2, vilken motsvarar den sista meningen i artikel 48 andra stycket i EU-fördraget.

Konventet skall behandla utkastet till ändringar och skall med koncensus anta en rekommendation till en regeringskonferens. Detta motsvarar i stora drag arbetsmetoden för det konvent som beredde det konstitutionella fördraget. Fördraget lämnar alltså det

sätt på vilken en av konventet beredd rekommendation skall antas rätt öppet.

Artikel IV-443.2 andra stycket innehåller ett undantag med stöd av vilket konventsförfarandet kan åsidosättas. I de fall där Europeiska rådet anser att ändringarna omfattning inte motiverar ett sammankallande av konventet, får det med enkel majoritet bemyndiga en regeringskonferens att besluta om fördragsändringarna. Eftersom ett sådant beslut ändå förutsätter Europaparlamentets godkännande, är det inte sannolikt att konventsförfarandet åsidosätts annat än när det är fråga om helt tekniska ändringsutkast.

Artikel IV-443.3 innehåller bestämmelser om regeringskonferenser och ikraftträdandet av fördragsändringar. Enligt första stycket skall rådets ordförande sammankalla en regeringskonferens i syfte att i samförstånd komma överens om de ändringar som skall göras i fördraget. En motsvarande bestämmelse ingår i artikel 48 andra stycket i EU-fördraget. Man bör emellertid lägga märke till att konventsförfarandet innebär att i dessa fall samlas regeringskonferensen för att behandla ändringar på rekommendation av det konvent som berett dem. Detta innebär att det förfarande som användes vid beredningen av det konstitutionella fördraget blir officiellt även för regeringskonferensens del.

Enligt artikel IV-443.3 andra stycket skall ändringar i det konstitutionella fördraget som företagits i enlighet med det ordinarie ändringsförfarandet träda i kraft först när de har ratificerats av alla medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Detta motsvarar artikel 48 tredje stycket i EU-fördraget.

Enligt artikel IV-443.4 skall Europeiska rådet ta upp frågan, om fyra femtedelar av medlemsstaterna inom en period på två år efter undertecknandet av fördraget om ändring av det konstitutionella fördraget och en eller flera medlemsstater har stött på problem med nämnda ratifikation. Eventuella ratifikationsproblem lyfts alltså fram på hög politisk nivå, för om redan en medlemsstats ratifikation förhindras betyder det rättsligt att fördragsändringarna inte heller träder i kraft för de andras del. Däremot innehåller bestämmelsen ingen som helst hänvisning till hur ratifikationsproblemen borde lösas. Till regerings-

konferensens slutakt har fogats en förklaring (nr 30) med motsvarande innehåll, som gäller en situation där en eller flera medlemsstater inte har ratificerat det konstitutionella fördraget inom två år efter dess undertecknande.

Artikel IV-444 innehåller bestämmelser om förenklat förfarande för ändring i de fall där det är fråga om ändringar som gäller övergång från kravet på enhällighet till beslut med kvalificerat majoritet på områden som omfattas av del III av det konstitutionella fördraget när det gäller rådets beslutsfattande eller från särskilt lagstiftningsförfarande till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Det förenklade ändringsförfarandet innebär att beredningen av fördragsändringar och godkännandet av ändringar i dessa frågor överförs från regeringskonferensen till Europeiska rådet. Artikeln är helt ny.

Artikel IV-444.1 innehåller bestämmelser om Europeiska rådets befogenheter att anta europeiska beslut enligt vilka rådet börjar besluta med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet. Ett europeiskt beslut som rådet antar kan gälla antingen ett visst politikområde eller ett visst fall. Denna formulering beror på att på vissa områden gäller kravet på enhällighet endast vissa frågor medan huvudregeln för beslutsfattandet på politikområdet är kvalificerad majoritet. Då förenklat ändringsförfarande kan användas endast i fråga om bestämmelserna i del III, utesluter detta dess tillämpning i frågor där kravet på enhälligt beslut av rådet ingår i bestämmelser i del I av det konstitutionella fördraget (t.ex. rådets antagande av en europeisk lag om unionens egna medel). Enligt artikel IV-444.1 andra stycket kan det förenklade ändringsförfarandet inte heller tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Artikel IV-444.2 innehåller en bestämmelse om Europeiska rådets befogenheter att anta europeiska beslut som leder till att det ordinarie lagstiftningsförfarandet kan börja tillämpas på sådana områden som omfattas av del III av det konstitutionella fördraget där man enligt fördraget skall iaktta något av de särskilda lagstiftningsförfarandena i fördraget. Då förenklat ändringsförfarande kan användas endast i fråga om bestämmelserna i del III, utesluter detta dess tillämpning i frågor där ett särskilt lagstiftningsförfarande

grundar sig på bestämmelser i del I av det konstitutionella fördraget (rådets antagande av en europeisk lag om unionens egna medel enligt artikel I-54, rådets antagande av en europeisk lag om den fleråriga finansieringsramen enligt artikel I-55).

I artikel IV-444.3 bestäms om de nationella parlamentens ställning när förenklat ändringsförfarande enligt artikel IV-444 används. Europeiska rådets initiativ till europeiska beslut enligt artikel IV-444 skall översändas till de nationella parlamenten, som inom sex månader skall meddela sin invändning, om de vill förhindra att ett europeiskt beslut antas. Meddelande från redan ett nationellt parlament betyder att Europeiska rådet inte kan anta beslutet. När någon invändning inte kommer inom sex månader från översändandet av initiativet till de nationella parlamenten, får Europeiska rådet fatta ett europeiskt beslut i överensstämmelse med initiativet. Man bör lägga märke till att initiativrätt till de beslut som avses i artikel IV-444 tillkommer Europeiska rådet självt. Detta avviker från den initiativrätt som gäller både ordinarie ändringsförfarande och förenklat ändringsförfarande enligt artikel IV-445, och som tillkommer medlemsstaternas regeringar, Europaparlamentet och kommissionen.

Bestämmelsen i artikel IV-444.3 innebär att i Finland fattar riksdagen beslut om att godkänna eller invända mot ett europeiskt beslut direkt med stöd av artikel IV-444 utan någon regeringsproposition om saken. Avsikten är att ta i bestämmelser om det förfarande som skall iaktas i riksdagen när det gäller artikel IV-444 i riksdagens arbetsordning.

Enligt artikel IV-444.3 andra stycket skall Europeiska rådet besluta med enhällighet när det gäller denna artikel. För att ett europeiskt beslut skall träda i kraft förutsätts dessutom att Europaparlamentet har godkänt det.

Artikel IV-445 innehåller bestämmelser om ett förenklat ändringsförfarande som kan tillämpas i fråga om ändringar av bestämmelser i det konstitutionella fördraget som rör unionens inre politik och inre åtgärder. Det förenklade ändringsförfarandet innebär att beredningen och godkännandet av fördragsändringar när det gäller dessa frågor överförs från regeringskonferensen till Europeiska rådet. Artikeln är helt ny.

Artikel IV-445.1 innehåller bestämmelser om initiativrätt och ändringsförfarandets tillämpningsområde. Utkast till ändring av fördraget i enlighet med förfarandet i artikel IV-445 får läggas fram av varje medlemsstats regering, Europaparlamentet eller kommissionen. Samma instanser har alltså initiativrätt som i fråga om det ordinarie ändringsförfarandet enligt artikel IV-443. Utkast till europeiska beslut som skall antas i enlighet med förfarandet i artikel IV-445 kan läggas fram till den del de gäller ändring av bestämmelserna i del III avdelning III i det konstitutionella fördraget. Del III avdelning III i det konstitutionella fördraget innehåller alla bestämmelser om unionens inre politik och inre åtgärder (inre marknaden, ekonomisk och monetär politik, politik på andra områden, rättsliga och inrikes frågor samt områden där unionen får besluta om att genomföra stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder). Tillämpningsområdet för förenklat ändringsförfarande är alltså begränsat till artiklarna III-130-285. Utanför tillämpningsområdet stannar alltså helt och hållet delarna I, II och IV av fördraget samt del III till den del som där bestäms om bl.a. allmänt tillämpade bestämmelser, icke-diskriminering och medborgarskap, unionens yttre åtgärder samt institutionella och finansiella frågor och frågor som gäller fördjupade samarbeten.

Artikel IV-445.2 innehåller bestämmelser om det möjliga området för ett europeiskt beslut samt förfarandet för antagande av beslutet och godkännande av det i medlemsstaterna. Genom ett europeiskt beslut kan samtliga eller delar av bestämmelserna i del III avdelning III i det konstitutionella fördraget ändras. Beslutet kräver enhälligt understöd av medlemsstaterna i Europeiska rådet. När Europeiska rådet beslutar skall det höra Europaparlamentet och kommissionen samt Europeiska centralbanken i fall av ändringar på det monetära området. Dessa kan ändå inte förhindra beslutet.

Detta europeiska beslut träder i kraft först sedan det har godkänts av alla medlemsstater i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Detta motsvarar det normala förfarandet för godkännande av internationella avtal. I Finland beslut riksdagen om godkännandet och ikraftträdandet av ett

dylikt europeiskt beslut på grundval av en regeringsproposition.

Enligt artikel IV-445.3 får ett europeiskt beslut inte utöka de befogenheter som unionen tilldelas i det konstitutionella fördraget. Detta begränsar det europeiska beslutets tillämpningsområde innehållsmässigt även när det gäller ändringar av del III avdelning III. I praktiken kan genom ett europeiskt beslut alltså vidtas endast åtgärder som inte leder till att unionens befogenheter utökas. Sådana ändringar kan gälla t.ex. beslutsförfarandena, annan ändring av fördragsbestämmelserna eller återförande av befogenheter på medlemsstaterna. Det betyder också att beslut om utökning av unionens befogenheter kan fattas endast på en regeringskonferens. Detta framhäver principen om tilldelade befogenheter i artikel I-11 i det konstitutionella fördraget, enligt vilken unionen skall handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den.

Enligt artikel IV-446 har det konstitutionella fördraget ingåtts på obegränsad tid. En motsvarande bestämmelse ingår i artikel 312 i EG-fördraget och i artikel 51 i EU-fördraget.

Artikel IV-447 innehåller bestämmelser om ratificering av fördraget i medlemsstaterna, deponering av ratifikationsinstrumenten och ikraftträdande av fördraget.

Enligt artikel IV-447.1 skall fördraget ratificeras av de fördragsslutande parterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser och ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Republiken Italiens regering. Detta motsvarar artikel 313 första stycket i EG-fördraget. Bestämmelsen motsvarar också artikel 48 tredje stycket i EU-fördraget. Rättsligt är det nödvändigt att den artikel som gäller det konstitutionella fördragets ikraftträdande överensstämmer med artikel 48 i EU-fördraget, eftersom de nuvarande grundfördragen upphävs genom det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel IV-447.2 träder det konstitutionella fördraget i kraft den 1 november 2006, förutsatt att samtliga ratifikationsinstrument har deponerats före det. I annat fall träder fördraget i kraft den första dagen i den andra månad som följer efter det att det sista ratifikationsinstrumentet har deponerats. Denna punkt berörs av den förklaring (nr 30)

som fogats till regeringskonferensens slutakt och enligt vilken Europeiska rådet skall ta upp frågan, om fyra femtedelar av medlemsstaterna har ratificerat Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa inom en period av två år efter undertecknandet av det och en eller flera medlemsstater har stött på problem med ratificeringen.

Artikel IV-448 innehåller en bestämmelse om fördragets olika språkversioner och en bestämmelse om översättning av fördraget till vissa andra språk.

Fördraget har upprättats på tjugo olika språk som alla är lika giltiga. Utöver unionens tjugo officiella språk är fördraget dessutom giltigt även på iriska. Rådet behandlar som bäst den irländska regeringens förslag om att iriska skall bli officiellt språk i unionen. Samtidigt behandlas den spanska regeringens förslag om att basiska galiciska, katalanska och valencianska skall bli officiella språk i unionen.

Enligt artikel IV-448.2 får fördraget även översättas till varje annat språk som bestäms av medlemsstaterna bland dem som i enlighet med deras konstitutionella ordning har officiell ställning i hela eller delar av deras territorium. Medlemsstaterna skall själva sköta översättningen av fördraget till dessa språk och lämna en bestyrkt kopia av översättningarna till rådet som skall deponera den i sitt arkiv. Fördragstexter översatta till dessa språk är inte giltiga. I en förklaring (nr 29) som fogats till regeringskonferensens slutakt rekommenderar konferensen att de medlemsstater som vill utnyttja den möjlighet som medges i artikel IV-448.2 att inom sex månader efter undertecknandet av Fördraget meddela rådet till vilket eller vilka språk som det Fördraget kommer att översättas. Ett sådant meddelande har lämnats av Spanien (basiska, galiciska, katalanska, valencianska) och Nederländerna (frisiska).

1.2. Protokoll som är fogade till Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och bilagor till fördraget

A. Protokoll som är fogade till Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa

1. Protokoll

om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen

I det protokoll om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen som är fogat till det konstitutionella fördraget ingår som reviderade element ur protokoll nr 9 om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen som är fogat till Europeiska unionens och gemenskapernas grundfördrag. Protokollet gäller översändande av information om vissa av unionens dokument till medlemsstaternas nationella parlament, och innehållet har ändrats betydligt i samband med det konstitutionella fördraget. Enligt det nuvarande protokollet skall endast kommissionens s.k. grönböcker och vitböcker samt meddelanden översändas direkt till de natio-

nella parlamenten. I det nya protokollet har rätten att få information däremot utvidgats betydligt. I protokollet behandlas dessutom verksamheten för konferensen mellan parlamentariska organ för EU-frågor.

Avdelning I gäller information till de nationella parlamenten.

Enligt *artikel 1* skall kommissionen översända sina samrådsdokument (grönböcker, vitböcker och meddelanden) direkt till de nationella parlamenten vid offentliggörandet. Bestämmelsen motsvarar punkt 1 i det nuvarande protokollet bortsett från att enligt det nuvarande protokollet skall de nämnda dokumenten översändas skyndsamt. Enligt den

nya artikeln skall kommissionen dessutom också översända det årliga lagstiftningsprogrammet samt alla andra instrument för lagstiftningsprogram eller politisk strategi till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till Europaparlamentet och rådet.

Artikel 2 är till största delen ny, och enligt första stycket skall utkast till europeiska lagstiftningsakter som tillställs Europaparlamentet och rådet översändas till de nationella parlamenten.

I andra stycket sägs att i detta protokoll avses med ”utkast till europeisk lagstiftningsakt” förslag från kommissionen, initiativ från en grupp medlemsstater, initiativ från Europaparlamentet, framställningar från domstolen, rekommendationer från Europeiska centralbanken och framställningar från Europeiska investeringsbanken som syftar till antagandet av en europeisk lagstiftningsakt (nedan lagstiftningsutkast).

Enligt tredje stycket skall kommissionen översända sina lagstiftningsutkast direkt till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till unionslagstiftaren. Enligt punkt 2 i det nuvarande protokollet skall rådet i enlighet med artikel 207.3 i EG-fördraget definiera vilka av kommissionens förslag till lagstiftning som skall göras tillgängliga i så god tid att varje medlemsstats regering kan säkerställa att dess eget nationella parlament erhåller dem på lämpligt sätt.

Enligt fjärde stycket skall Europaparlamentet översända sina lagstiftningsutkast direkt till de nationella parlamenten.

Enligt femte stycket skall rådet översända de lagstiftningsutkast som kommer från en grupp medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken till de nationella parlamenten.

Artikel 3 är helt ny, och enligt första stycket kan de nationella parlamenten i enlighet med förfarandet enligt artikel 6 i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna tillstå Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande ett motiverat yttrande om huruvida ett lagstiftningsutkast är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Enligt andra stycket gäller att om lagstiftningsutkastet kommer från en grupp medlemsstater skall rådets ordförande översända

de motiverade yttrandena till regeringarna i dessa medlemsstater.

Enligt tredje stycket gäller att om lagstiftningsutkastet kommer från domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken skall rådets ordförande översända de motiverade yttrandena till institutionen eller organet i fråga.

I *artikel 4* bestäms om hur lagstiftningsutkast skall göras tillgängliga för medlemstaterna. Artikeln motsvarar i huvuddrag punkt 3 i det nuvarande protokollet. Enligt den nya artikeln skall en tidsfrist om sex veckor iaktas från det att ett utkast förs upp på rådets dagordning. Tidsfristen räknas dock från det att utkastet har gjorts tillgängligt för de nationella parlamenten på unionens officiella språk. Enligt den nuvarande punkt 3 räknas tidsfristen från det att kommissionen har gjort sitt förslag tillgängligt för unionslagstiftaren på gemenskapens alla språk. Enligt den nya artikeln gäller dessutom att utom i vederbörligen motiverade brådskande fall får inga överenskommelser komma till stånd om ett lagstiftningsutkast under dessa sex veckor. Utom i vederbörligen brådskande fall kan en ståndpunkt antas tidigast inom tio dagar efter det att ett lagstiftningsutkast har förts upp på rådets preliminära dagordning. Också enligt punkt 3 i det nuvarande protokollet kan den ovan nämnda tidsfristen frångås i brådskande fall, varvid skälen till beslutet skall anges i rättsakten eller den gemensamma ståndpunkten.

Artikel 5 är helt ny, och enligt den skall dagordningarna för och resultatens av rådets möten, inklusive protokollen från rådets möten då det diskuterar lagstiftningsutkast, översändas direkt till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till medlemsstaternas regeringar.

Artikel 6 är helt ny, och enligt den gäller att när Europeiska rådet överväger att använda bestämmelserna i artikel IV-444.1 eller IV-444.2, vilka gäller övergång till ett förenklat förfarande för ändring av det konstitutionella fördraget, skall de nationella parlamenten underrättas om Europeiska rådets initiativ minst sex månader innan ett europeiskt beslut antas.

Artikel 7 är helt ny, och enligt den skall revisionsrätten för kännedom översända sin årsrapport till de nationella parlamenten sam-

tidigt som den översänds till Europaparlamentet och rådet.

Artikel 8 är helt ny, och enligt den gäller att om de nationella parlamenten inte består av en kammare skall artiklarna 1-7 gälla de kammare som bildas.

I det nya protokollet har rubriceringen av avdelning II ändrats. Rubriken i det nya protokollet lyder "Mellanparlamentariskt samarbete", medan rubriken i det nuvarande protokollet lyder "Konferensen mellan organ för EG-frågor".

Artikel 9 är helt ny, och enligt den skall Europaparlamentet och de nationella parlamenten tillsammans bestämma hur ett effektivt och regelbundet mellanparlamentariskt samarbete skall organiseras och främjas inom unionen.

Enligt *artikel 10* får en konferens mellan parlamentariska organ för EU-frågor (CO-

SAC) till Europaparlamentet, rådet och kommissionen överlämna alla bidrag som den finner lämpliga. Innehållet i bestämmelsen motsvarar i sak punkt 4 i det nuvarande protokollet. Enligt artikel 10 skall konferensen dessutom främja utbyte av information och bästa praxis mellan de nationella parlamenten och Europaparlamentet, och även mellan deras fackutskott. Konferensen kan också ordna mellanparlamentariska konferenser om särskilda teman, särskilt för att diskutera frågor om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Den sista meningen, enligt vilken konferensens bidrag inte skall vara bindande för de nationella parlamenten eller föregripa deras ståndpunkter, motsvarar punkt 7 i det nuvarande protokollet.

2. Protokoll

om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

I protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna som är fogat till det konstitutionella fördraget ingår reviderade element ur det protokoll nr 30 med samma namn som är fogat till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna. I protokollet behandlas tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna inom unionens lagberedningsprocess, och innehållet har i betydande grad vidareutvecklats i samband med det konstitutionella fördraget. Till protokollet har framför allt fogats bestämmelser om förfaranden för kontroll.

Enligt *artikel 1* skall institutionerna fortlöpande se till att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna följs. Innehållet i artikeln motsvarar i sak punkt 1 i det nuvarande protokollet.

I *artikel 2* åläggs kommissionen att hålla samråd innan den föreslår en lagstiftningsakt. Artikeln motsvarar i huvuddrag punkt 9 första strecksatsen i det nuvarande protokollet. En nyhet är dock omnämmandet av att vid

samråd skall den lokala dimensionen av de planerade åtgärderna beaktas och att ett beslut om att inte hålla samråd med åberopande av mycket brådskande fall skall motiveras i utkastet. Däremot har möjligheten enligt det nuvarande protokollet att låta bli att hålla samråd med åberopande av förtroliga omständigheter slopats.

I *artikel 3* definieras begreppet "utkast till europeisk lagstiftningsakt". Med begreppet avses sådana förslag från kommissionen, initiativ från en grupp medlemsstater eller från Europaparlamentet, rekommendationer från Europeiska centralbanken och framställningar från Europeiska investeringsbanken eller från domstolen som syftar till antagande av en europeisk lagstiftningsakt (nedan lagstiftningsutkast).

Artikel 4 gäller lagstiftningsutkast som skall översändas till de nationella parlamenten. Enligt första stycket skall kommissionen översända sina lagstiftningsutkast till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till unionslagstiftaren.

Enligt andra stycket skall Europaparlamentet översända sina lagstiftningsutkast och ändrade lagstiftningsutkast till de nationella parlamenten.

Enligt tredje stycket skall rådet till de nationella parlamenten översända de lagstiftningsutkast som kommer från en grupp medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken liksom ändrade utkast.

I fjärde stycket sägs att efter antagandet skall Europaparlamentet översända sina lagstiftningsresolutioner och rådet sina ståndpunkter till de nationella parlamenten.

Artikel 5 gäller skyldigheten att motivera lagstiftningsutkasterna med avseende på subsidiaritetsprincipen. Artikelns motsvarar i huvuddrag punkt 4 och punkt 9 andra strecksatsen i det nuvarande protokollet. Skyldigheten att motivera har dock preciserats så att närmare uppgifter alltid skall lämnas, inte bara enligt prövning. Det formulär med uppgifter om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna som skall fogas till varje utkast bör också innehålla underlag som gör det möjligt att bedöma dess finansiella konsekvenser. Om det är fråga om en europeisk ramlag bör formuläret dessutom innehålla underlag som gör det möjligt att bedöma dess konsekvenser för de bestämmelser som medlemsstaterna skall genomföra och i förekommande fall även konsekvenserna för den regionala lagstiftningen.

Enligt *artikel 6* andra stycket får de nationella parlamenten och kamrarna i dem inom sex veckor från det att ett lagstiftningsutkast har översänts till dem lämna ett motiverat yttrande med skälen till att de anser att utkastet inte överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Yttrandet tillställs Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. De nationella parlamenten skall i förekommande fall samråda med de regionala parlamenten. De regionala parlamenten har således inte någon självständig möjlighet att tillstålla unionen ett yttrande.

Andra stycket gäller situationer där ett lagstiftningsutkast kommer från en grupp medlemsstater. I sådana fall skall rådets ordförande översända yttrandet till dessa medlemsstaters regeringar.

Tredje stycket gäller situationer där ett lagstiftningsutkast kommer från domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken. I sådana fall skall rådets ordförande översända yttrandet till den berörda institutionen eller det berörda organet.

Enligt *artikel 7* första stycket skall den från vilken ett lagstiftningsutkast kommer ta hänsyn till motiverade yttranden från de nationella parlamenten.

Enligt andra stycket skall varje nationellt parlament förfoga över två röster, som är fördelade med hänsyn till det nationella parlamentariska systemet. I ett nationellt tvåkamrarsystem skall var och en av de båda kamrarna förfoga över en röst.

Enligt tredje stycket skall ett lagstiftningsutkast omprövas, om tillräckligt många nationella parlament har utövat sin rösträtt och lämnat ett motiverat yttrande om att subsidiaritetsprincipen inte har respekterats. För detta förutsätts enligt huvudregeln att minst en tredjedel av det totala antal röster som tilldelats i enlighet med andra stycket företräder uppfattningen att subsidiaritetsprincipen inte har respekterats. Tröskeln skall dock vara bara en fjärdedel, om det gäller ett lagstiftningsutkast på grundval av artikel III-264, som gäller området för inrikes och rättsliga frågor.

Enligt fjärde stycket kan den från vilken ett lagstiftningsutkast kommer efter omprövningen av utkastet besluta att antingen stå fast vid utkastet, ändra det eller dra tillbaka det. Detta beslut skall vara motiverat.

Enligt *artikel 8* första stycket är Europeiska unionens domstol behörig att pröva talan om åsidosättande, genom en europeisk lagstiftningsakt, av subsidiaritetsprincipen. En sådan talan väcks av medlemsstaterna enligt villkoren i artikel III-365 i det konstitutionella fördraget. Varje medlemsstat kan också i enlighet med sin interna rättsordning i eget namn väcka talan på dess nationella parlaments vägnar eller för en kammare i detta parlament.

Enligt andra stycket får även Regionkommittén väcka en sådan talan som avses i första stycket, om det är fråga om en sådan europeisk lagstiftningsakt som enligt det konstitutionella fördraget inte kan antas utan att kommittén har hörts.

Artikel 9 gäller kommissionens skyldighet att varje år lägga fram en rapport om tillämpningen av principerna för befogenheterna en-

ligt artikel I-11 i det konstitutionella fördraget. Bestämmelsen motsvarar punkt 9 fjärde strecksatsen i det nuvarande protokollet.

3. Protokoll

om stadgan för Europeiska unionens domstol

Det protokoll om stadgan för Europeiska unionens domstol som är fogat till det konstitutionella fördraget motsvarar nästan helt det nuvarande protokollet om stadgan för Europeiska gemenskapernas domstol, med undantag för några tekniska anpassningar. Dessutom har innehållet ändrats på några punkter.

Artikel 3 gäller domarnas immunitet mot rättsliga förfaranden, och enligt artikeln får domstolen, efter beslut i plenum, häva immuniteten. Till andra stycket har fogats en mening, där det sägs att om beslutet gäller en ledamot av tribunalen eller en specialdomstol skall domstolen fatta beslut efter att ha hört den berörda domstolen. En liknande mening har fogats till *artikel 4* fjärde stycket, vilken gäller domarnas bisysslor och extra uppdrag, och till *artikel 6* första stycket, vilken gäller möjligheterna att skilja en domare från sitt ämbete eller beröva en domare rätten till pension eller andra förmåner.

Enligt *artikel 4* andra stycket kan rådet undantagsvis medge domarna tillstånd att utöva avlönad eller oavlönad yrkesverksamhet. I den nuvarande stadgan bestäms inte om något förfarande i detta fall, men enligt den nya stadgan skall rådet besluta om saken genom ett europeiskt beslut som fattas av rådet med enkel majoritet.

I *artikel 13* bestäms om hur biträdande referenter skall utses. Enligt första stycket skall det föreskrivas att biträdande referenter skall utses samt meddelas instruktioner för dem genom ett enhälligt beslut av rådet på förslag av domstolen. Enligt den nya stadgan sker detta genom en europeisk lag på begäran av domstolen. När det gäller förfarandet för att utse biträdande referenter konstateras för närvarande endast att rådet utser dem, men enligt den nya stadgan skall de utses genom ett europeiskt beslut som fattas av rådet med enkel majoritet.

Till *artikel 46*, som gäller ansvar i utomobligatoriska rättsförhållanden, har fogats ett andra stycke, enligt vilket artikeln skall tillämpas även på talan mot Europeiska centralbanken om ansvar i utomobligatoriska rättsförhållanden.

I *artikel 64* bestäms om reglerna om språk användningen. Enligt den nuvarande stadgan gäller att reglerna om språk användning i domstolens rättegångsregler skall gälla tills det i stadgan utfärdas bestämmelser om reglerna om språk användningen. Enligt den nya stadgan skall reglerna om språk användningen vid Europeiska unionens domstol anges i en europeisk förordning som antas av rådet med enhällighet, antingen på begäran av domstolen och efter det att kommissionen och Europaparlamentet har hörts eller på förslag av kommissionen och efter det att domstolen och Europaparlamentet har hörts. Enligt den nuvarande stadgan gäller dessutom att bestämmelserna i rättegångsreglerna till denna del kan ändras eller upphävas enbart enligt förfarandet för ändring av stadgan. Enligt den nya stadgan krävs rådets enhälliga godkännande för att bestämmelserna skall kunna ändras eller upphävas.

I *artikel 65* ingår en övergångsbestämmelse. Enligt punkt 1 i artikeln gäller att varje ändring av stadgan som antagits mellan undertecknandet och ikraftträdandet av Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa skall fortsätta att gälla. I punkt 2 sägs att för att de ändringar som avses i punkt 1 skall kunna införlivas med artikeldelen i stadgan skall de kodifieras officiellt genom en europeisk lag som antas av rådet på begäran av domstolen. Till sist sägs att när denna europeiska kodifieringslag träder i kraft skall denna artikel upphävas.

4. Protokoll

om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken

Det protokoll om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken som är fogat till det konstitutionella fördraget motsvarar till största delen det protokoll nr 3 om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken som är fogat till EU-fördraget. I den version av protokollet som är fogat till det konstitutionella fördraget har alla bestämmelser om bildande av Europeiska centralbanken slopats, eftersom Europeiska centralbanken redan har bildats. Därför har artikelnumreringen ändrats något. I det nya protokollet används inte längre förkortningarna för Europeiska centralbanken eller Europeiska centralbankssystemet. I protokollet hänvisas också till euron i stället för till den tidigare ecun. Likaså har terminologin och hänvisningarna till artiklarna i de nuvarande grundfördragen uppdaterats i enlighet med det konstitutionella fördraget. I det följande redogörs för de artiklar som till sitt innehåll i sak har förändrats i det nya protokollet jämfört med det gamla.

Till *artikel 1*, som gäller Europeiska centralbankssystemet, har fogats en ny definition av "Eurosystemet". Enligt punkt 1 utgörs Eurosystemet av Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna i de medlemsstater som har euron som valuta. I övrigt motsvarar den uppdaterade artikeln i sak den nuvarande artikeln.

Artikel 10 gäller Europeiska centralbankens råd. Artikeln har ändrats så att punkt 6 (fullmaktsklausul om ett förenklat förfarande för att ändra bestämmelserna om röstberättigade medlemmar av rådet) som fogades till det nuvarande protokollet genom Nicefördraget, har överförs till artikel 40.2. Artikel 10.2 ändrades genom Europeiska rådets beslut av den 21 mars 2003, vilket samtliga medlemsstater har ratificerat (se RP 9/2004).

Artikel 11 gäller Europeiska centralbankens direktion. Punkt 2 har ändrats så att Europeiska rådet utser direktionsmedlemmarna genom beslut med kvalificerad majoritet.

Artikel 29 gäller fördelningsnyckeln för Europeiska centralbankens kapital. Punkt 1 har ändrats så att när fördelningsandelar i bankens kapital beräknas skall procentsatsen avrundas till närmaste multipel av 0,0001 procentenheter i stället för nuvarande multipel av 0,05 procentenheter.

Artikel 32 gäller fördelning av de nationella centralbankernas monetära inkomster för Europeiska centralbanken. I punkt 2 har slopats bestämmelsen om att punkt 2 skall tillämpas om inte annat följer av punkt 3. Genom ändringen har punkt 2 blivit huvudregel i förhållande till punkt 3.

Artikel 34 gäller Europeiska centralbankens rättsakter. Punkt 2 har ändrats så att där inte längre särskilt fastställs rättsverkningarna för olika typer av rättsakter. Definitionerna har slopats som obehövligen, eftersom Europeiska centralbanken efter att den blev en institution omfattas av de allmänna bestämmelserna om institutioner i det konstitutionella fördraget. I de allmänna bestämmelserna ingår definitioner av unionens rättsakter och bestämmelser om deras rättsverkningar.

Artikel 40 gäller förenklade ändringsförfaranden. Punkt 1 har ändrats så att enligt artikel III-187 får vissa artiklar i stadgan om Europeiska centralbanken ändras genom europeiska lagar i stället för genom beslut av rådet så som tidigare. En europeisk lag på förslag av kommissionen antas genom beslut med kvalificerad majoritet i stället för genom ett enhälligt beslut så som tidigare.

Till punkt 2 har överförs den nuvarande artikeln 10.6.

Punkt 3 motsvarar punkt 2 i den nuvarande artikeln.

5. Protokoll

om Europeiska investeringsbankens stadga

Protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga motsvarar i huvuddrag det protokoll om Europeiska investeringsbankens stadga som fogats till EG-fördraget, jämte ändringar av stadgan. Det nya protokollet motsvarar således i hög grad den konsoliderade versionen av det nuvarande protokollet. I det nya protokollet har också beaktats ändringarna av Europeiska investeringsbankens (nedan banken) stadga enligt 2003 års anslutningsakt. I det nya protokollet finns inte några bestämmelser som motsvarar artiklarna 6 och 7 i det nuvarande protokollet, och därför avviker artikelnumreringen från det nuvarande protokollet. I det följande redogörs för de ändringar i sak som gjorts i protokollet.

Enligt *artikel 3* gäller att i överensstämmelse med artikel III-393 i det konstitutionella fördraget skall medlemsstaterna vara medlemmar i banken. Till skillnad från det nuvarande protokollet ingår inte längre någon förteckning över medlemsstaterna.

Artikel 4 innehåller bestämmelser om eget kapital. Kapitalandelarna i punkt 1 har setts över för de stater som anslöt sig till unionen 2004, eftersom de kapitalandelar som nämndes i anslutningsakten 2003 var approximativa. I punkten finns inte längre något stycke med ett omnämnande av att definitionen av beräkningssenheter kan ändras.

Enligt *artikel 5.1* skall det tecknade kapitalet inbetalas av medlemsstaterna med fem procent i genomsnitt av de belopp som fastställts i artikel 4.1.

Enligt *artikel 7.3* punkt b skall bankens råd i enlighet med artikel 9.1 fastställa de principer som skall gälla för finansieringsverksamheten inom ramen för bankens uppgift. Punkten ersätter den nuvarande bestämmelsen i artikel 9.3 punkt b enligt vilken bankens råd skall utöva de befogenheter som anges i artikel 6 i fråga om särskilda lån.

För kvalificerad majoritet krävs enligt *artikel 8.1* andra stycket 18 röster och 68 procent av det tecknade kapitalet. Att personligen närvarande eller företrädde ledamöter avstår från att rösta hindrar enligt punkt 2 inte att avgöranden som kräver enhällighet antas.

Enligt *artikel 9.1* kan styrelsen utöver räntesatserna för beviljade lån och provisionerna fastställa även andra avgifter. Den kan också på grundval av ett beslut som fattas med kvalificerad majoritet delegera vissa av sina befogenheter till direktionen. Styrelsen skall fastställa villkoren och föreskrifterna för denna delegering samt övervaka dess genomförande. Enligt punkt 2 kan ledamöternas och suppleanternas mandat förnyas. Reglerna för deltagande i styrelsens sammanträden samt de bestämmelser som skall gälla för suppleanter och adjungerande ledamöter anges i arbetsordningen. Enligt punkt 5 skall bankens råd i stället för genom ett enhälligt beslut genom ett beslut med kvalificerad majoritet fastställa vilken verksamhet som är oförenlig med en ledamots eller suppleants uppgifter.

Enligt *artikel 11.7* skall det i arbetsordningen anges vilket organ som skall ha befogenhet att anta de bestämmelser som skall gälla för personalen.

Enligt *artikel 12.1* skall en kommitté kontrollera att bankens verksamhet följer bästa bankpraxis samt ansvara för bankens revision. Till kommittén skall utses sex ledamöter i stället för tre som för närvarande. Enligt punkt 2 skall den kommitté som avses i punkt 1 varje år undersöka om bankens verksamhet bedrivits enligt gällande regler och om räkenskaperna förts i föreskriven ordning. Den skall därför kontrollera att bankens verksamhet har bedrivits med respekt för de formkrav och förfaranden som föreskrivs i stadgan och i arbetsordningen. Enligt punkt 3 skall den kommitté som avses i punkt 1 intyga att redovisningarna och all finansiell information i de årsräkenskaper som upprättas av styrelsen ger en rättvisande bild av bankens finansiella situation, vad gäller både tillgångar och skulder, samt av resultatet av dess verksamhet och kassaflödet för räkenskapsåret i fråga. Enligt punkt 4 skall i arbetsordningen anges vilka kvalifikationer ledamöterna i den kommitté som avses i punkt 1 skall uppvisa samt fastställas villkor och föreskrifter för kommitténs verksamhet.

Enligt *artikel 16.1* kan banken bevilja finansiering även i form av garantier, och investeringsprojektet behöver inte längre genomföras inom medlemsstaternas europeiska territorier. Banken fattar sitt beslut med kvalificerad majoritet i stället för genom ett enhälligt beslut när det gäller beviljande av investeringsprojekt som skall genomföras utanför medlemsstaternas territorier. Enligt punkt 3 andra stycket skall styrelsen, om det krävs för genomförandet av den verksamhet som avses i artikel III-394 i konstitutionen, i enlighet med de principer som bankens råd fastställt enligt artikel 7.3 punkt b, med kvalificerad majoritet fastställa villkoren och de närmare föreskrifterna för all finansiering som har en särskild riskprofil och som av detta skäl anses utgöra en särskild verksamhet. Enligt punkt 5 skall vid beräkning av det maximala belopp av lån som beviljats av banken förutom det tecknade kapitalet beaktas även reserverna, de provisioner som inte använts samt överskottet i resultaträkningen. Det sammanlagda beloppet för de berörda posterna skall beräknas efter avdrag med ett belopp motsvarande det tecknade kapitalet, oavsett om det har inbetalats eller inte, med avseende på varje deltagande från bankens sida. Det belopp som utbetalas för bankens deltagande får sammanlagt aldrig överstiga den inbetalda delen av kapitalet, reserverna, de provisioner som inte använts samt överskottet i resultaträkningen. I undantagsfall skall bankens särskilda verksamheter, så som de fastställts av bankens råd och styrelse enligt punkt 3, tilldelas särskilda anslag ur reserverna. Punkt 5 skall även tillämpas på bankens sammanställda redovisning.

Enligt *artikel 18.2* andra stycket skall styrelsen, om det krävs för genomförandet av den verksamhet som avses i artikel III-394 i konstitutionen, i enlighet med de principer som bankens råd fastställer enligt artikel 7.3 punkt b, med kvalificerad majoritet fastställa villkoren och föreskrifterna för ett förvärv av aktier i ett kommersiellt företag, i allmänhet som ett komplement till ett lån eller en garanti, om detta är nödvändigt för att finansiera en investering eller ett program. Enligt punkt 7 får banken som ett komplement till sin låneverksamhet tillhandahålla tekniska tjänster enligt de villkor och föreskrifter som bankens

råd fastställer med kvalificerad majoritet och med iakttagande av bankens stadga.

I *artikel 19.7* sägs att om en omstrukturering av en finansieringsverksamhet som avser godkända investeringar är berättigad för att skydda bankens rättigheter och intressen, skall direktionen omedelbart vidta de nödgärder som den anser nödvändiga, under förutsättning att den omedelbart redogör för dessa inför styrelsen.

Enligt *artikel 20.2* första stycket får banken ta upp lån på medlemsstaternas kapitalmarknad inom ramen för de författningsbestämmelser som gäller för dessa marknader.

Enligt *artikel 25.2* skall banken sörja för de anställdas rättigheter i händelse av likvidation.

Enligt *artikel 28.1* kan bankens råd med enhällighet besluta om att upprätta filialer eller andra enheter, som skall vara juridiska personer och ha ekonomisk självbestämmanderätt. Enligt punkt 2 skall bankens råd med enhällighet anta stadgar för de enheter som avses i punkt 1, där särskilt enheternas mål, struktur, kapital, medlemsregler, säte, finansiella medel, interventionsmöjligheter och förfarande vid revision samt förhållandet mellan bankens organ skall fastställas. Enligt punkt 3 får banken delta i förvaltningen av dessa enheter och bidra till deras tecknade kapital upp till ett belopp som bankens råd med enhällighet bestämmer. Enligt punkt 4 skall protokollet om privilegier och immunitet för Europeiska unionen tillämpas på de enheter som avses i punkt 1 om de faller under unionsrätten, på ledamöterna i deras organ då de fullgör sina uppgifter och på deras personal enligt samma villkor som gäller för banken. Enligt punkt 5 skall Europeiska unionens domstol, inom de gränser som fastställs längre fram, pröva tvister om åtgärder som antagits av organ som tillhör en enhet som omfattas av unionsrätten. Sådana åtgärder får överklagas av varje medlem i en sådan enhet i egenskap av medlem eller av medlemsstaterna enligt villkoren i artikel III-365 i konstitutionen. Enligt punkt 6 får bankens råd med enhällighet besluta att personalen vid de enheter som faller under unionsrätten skall omfattas av samma anställningsvillkor som gäller för banken med iakttagande av deras respektive interna förfaranden.

6. Protokoll

om lokalisering av säten för Europeiska unionens institutioner och vissa av dess organ, myndigheter och enheter

Protokollet motsvarar det protokoll om lokalisering av säten för Europeiska gemenskapernas institutioner och vissa av deras organ och enheter samt för Europol som genom Amsterdamfördraget fogades till EU-fördraget och fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna. Som ändringar i jämförelse med det sistnämnda protokollet innehåller protokoll nr 6 till det konstitutionella fördraget bara sådana tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet skall vara förenligt med det konstitutionella fördraget.

I protokollet finns inte några bestämmelser

om Europeiska rådets säte, även om rådet enligt det konstitutionella fördraget är en av unionens institutioner. Enligt förklaring nr 22 som fogats till slutakten från regeringskonferensen 2000 och som fortsätter att gälla enligt artikel IV-438.3 i det konstitutionella fördraget, skall Europeiska rådet samlas i Bryssel.

Eftersom bestämmelserna i protokollet utöver det konstitutionella fördraget också gäller Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, fogas protokollet även till Euratomfördraget.

7. Protokoll

om Europeiska unionens privilegier och immunitet

Protokollet motsvarar protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier, vilket ursprungligen var fogat till 1965 års Fördrag om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna (det s.k. fusionsfördraget). Trots att fusionsfördraget upphävdes genom Amsterdamfördraget gäller protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier fortfarande, utan att det har fogats till något visst grundfördrag.

Som ändringar i jämförelse med det sistnämnda protokollet innehåller protokoll nr 7 till det konstitutionella fördraget bara sådana tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet skall vara förenligt med det konstitutionella fördraget.

Eftersom bestämmelserna i protokollet utöver det konstitutionella fördraget också gäller Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, fogas protokollet även till Euratomfördraget.

8. Protokoll

om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige

Enligt artikel IV-437.2 i det konstitutionella fördraget skall alla anslutningsfördrag för de stater som anslutit sig till unionen, eller tidigare till gemenskapen, upphävas. Efter-

som anslutningsfördragen trots allt innehåller vissa bestämmelser som fortfarande är juridiskt relevanta, har den rättsliga kontinuiteten för bestämmelserna behållits genom att

de har tagits in i två separata protokoll som fogas till det konstitutionella fördraget och till Euratomfördraget.

Detta protokoll är helt nytt och gäller de fyra första anslutningsfördragen, dvs. 1972, 1979, 1985 och 1994 års anslutningsfördrag. Protokollat gäller således alla andra gamla anslutningsfördrag än det senaste anslutningsfördraget för tio nya medlemsstater som ingicks 2003. I protokollet ingår därmed även de bestämmelser i anslutningsfördraget för Finland som fortfarande är juridiskt relevanta.

I ingressen till protokollet konstateras särskilt att anslutningsfördragen och anslutningsakterna innehåller vissa bestämmelser som fortfarande är relevanta och vilkas rättsliga kontinuitet bör tryggas så att de fortsätter att gälla och behåller sin rättsverkan.

Avdelning I

Gemensamma bestämmelser

I *artikel 1* anges när de rättigheter och skyldigheter som följer av de anslutningsfördrag som avses i artikel IV-437.2 punkterna a–d i det konstitutionella fördraget fick sin verkan i de stater som anslutit sig, på de villkor som anges i dessa fördrag.

I *artikel 2* bestäms om att de anslutande stater som avses i protokollet fortfarande är skyldiga att ansluta sig till de avtal eller konventioner som ingåtts före staternas respektive anslutning, om dessa avtal eller konventioner fortfarande är i kraft, och som ingåtts mellan de övriga medlemsstaterna och som grundas på EG-, Euratom- eller EU-fördraget eller är oskiljaktigt förenade med förverkligandet av målen i dessa fördrag och annars gäller gemenskapernas eller unionens funktion eller har samband med gemenskapernas eller unionens verksamhet. En motsvarande anslutningsskyldighet gäller fortfarande även de s.k. blandavtal som ingåtts av de övriga medlemsstaterna tillsammans med EG med en eller flera tredjestater eller med en internationell organisation samt till de eventuella kompletterande avtal som har samband med dessa avtal eller konventioner. Motsvarande bestämmelser ingår i 1972, 1979, 1985 och 1994 års anslutningsfördrag.

Artikel 3 gäller sådana ändringar i unionens och gemenskapens rättsakter som genomförts genom bestämmelser i anslutningsfördragen och som avsetts vara permanenta.

Enligt första stycket gäller att de bestämmelser i anslutningsakterna i samband med anslutningsfördragen vars syfte eller verkan är att ändra eller upphäva unionens eller gemenskapens lagstiftning, utom när det är fråga om en övergångsåtgärd, skall oavsett att anslutningsfördragen upphävs fortsätta att gälla så som de tolkats av Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätten.

Enligt andra stycket skall de bestämmelser i anslutningsakterna som avses i första stycket ha samma rättsliga status som de akter som upphävs eller ändras genom de aktuella bestämmelserna. Enligt stycket gäller vidare att de aktuella bestämmelserna i anslutningsfördragen skall vara underkastade samma regler som de akter som upphävts eller ändrats genom dessa bestämmelser. I stycket upprepas de motsvarande bestämmelserna i anslutningsakterna i samband med 1972, 1979, 1985 och 1994 års anslutningsfördrag. I anslutningsakten för Finland finns en motsvarande bestämmelse i artikel 9.

Genom artikeln tryggas bl.a. att det s.k. APL-undantaget för Finland behåller samma juridiska status som det också har enligt vårt anslutningsfördrag.

Artikel 4 gäller giltigheten för de språkversioner av unionens och gemenskapens akter som översatts i efterhand. De akter som har antagits innan ett nytt språk har kommit in i unionen med anledning av en anslutning och som på grund av anslutningen har översatts till det aktuella nya språket skall enligt artikeln vara giltiga för de anslutna staterna från och med anslutningen på samma villkor som texterna på de ursprungliga och de översatta språken. Motsvarande bestämmelser finns också i 1972, 1979, 1985 och 1994 års anslutningsfördrag.

Enligt *artikel 5* kan övergångsbestämmelserna i protokollet upphävas genom en europeisk lag som antagits av rådet, om övergångsbestämmelserna inte längre är tillämpliga. Rådet skall besluta om detta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet. Det fanns inte någon motsvarande bestämmelse i 1972, 1979, 1985 och 1994 års an-

slutningsfördrag, men bestämmelsen syftar till att göra det möjligt att i fortsättningen genom ett förenklat förfarande upphäva de bestämmelser inom primärrätten som förlorat sin betydelse.

Avdelning II

Bestämmelser hämtade från akten om villkoren för Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirlands anslutning

De bestämmelser i avdelningen som fortfarande är relevanta har överförts från 1972 års akt om villkoren för Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirlands anslutning samt de protokoll som fogats till akten.

Artikel 6 gäller Gibraltar. Punkt 1 motsvarar artikel 28 i 1972 års anslutningsakt. Enligt punkt 2 skall Gibaltars situation vara oförändrad, såsom den definieras i punkt VI i bilaga II till 1972 års anslutningsakt.

Innehållet i *artikel 7*, som gäller Färöarna, motsvarar i sak artikel 4 i protokoll nr 2 till 1972 års anslutningsakt.

Innehållet i *artiklarna 8–13*, som gäller Kanalöarna och Isle of Man, motsvarar i sak bestämmelserna i protokoll nr 3 till 1972 års anslutningsakt.

Innehållet i *artikel 14*, som gäller industrialiseringen av Irland och dess ekonomiska utveckling, motsvarar i sak protokoll nr 30 gällande Irland som fogats till 1972 års anslutningsakt.

Innehållet i *artiklarna 15–20*, som gäller utbyte av kunskaper om kärnenergiområdet, motsvarar i sak protokollen nr 25, 26 och 28 till 1972 års anslutningsakt.

Avdelning III

Bestämmelser hämtade från anslutningsakten för Republiken Grekland

De bestämmelser som ingår i avdelningen och som fortfarande är relevanta har överförts från 1979 års akt som gäller anslutningsvillkoren för Grekland och från de protokoll som fogats till akten.

Innehållet i *artikel 21*, som gäller undantagsåtgärder i fråga om importtullar, motsvarar i sak protokoll nr 3 till 1979 års anslutningsakt.

Artikel 22, som gäller beskattning, kvarhåller beskattningsundantagen enligt punkt II.2 i bilaga VIII till 1979 års anslutningsakt.

Artikel 23, som gäller bomull, motsvarar protokoll nr 4 till 1979 års anslutningsakt, med undantag för förfarandereglerna.

Innehållet i *artikel 24*, som gäller den ekonomiska och industriella utvecklingen av Grekland, motsvarar i sak protokoll nr 7 till 1979 års anslutningsakt.

Innehållet i *artiklarna 25–26*, som gäller utbyte av information inom kärnenergiområdet, motsvarar i sak protokoll nr 6 till 1979 års anslutningsakt.

Avdelning IV

Bestämmelser hämtade från akten om villkoren för Spaniens och Portugals anslutning

De bestämmelser som ingår i avdelningen och som fortfarande är relevanta har överförts från 1985 års akt som gäller anslutningsvillkoren för Spanien och Portugal och från de protokoll som fogats till akten.

Innehållet i *artikel 27*, som gäller finanser, motsvarar i sak artikel 187.2 i 1985 års anslutningsakt.

Innehållet i *artiklarna 28–29*, som gäller patent, motsvarar i sak punkt 2 i protokoll nr 8 och punkt 2 i protokoll 19 till 1985 års anslutningsakt.

Innehållet i *artikel 30*, som gäller fiskeavtal, motsvarar med undantag för förfarandereglerna i sak protokoll nr 4 till 1985 års anslutningsakt.

Innehållet i *artikel 31*, som innehåller allmänna bestämmelser om Ceuta och Melilla, motsvarar i sak artikel 25 i 1985 års anslutningsakt.

Innehållet i *artikel 32*, som gäller den gemensamma fiskeripolitiken, motsvarar i sak artikel 155 i 1985 års anslutningsakt.

Innehållet i *artiklarna 33–39*, som gäller fri rörlighet för varor, tullagstiftning och handelspolitik, motsvarar i sak protokoll nr 2 till 1985 års anslutningsakt.

Innehållet i *artiklarna 40-41*, som gäller den ekonomiska och industriella utvecklingen i Spanien och Portugal, motsvarar i sak protokollen nr 12 och 21 till 1985 års anslutningsakt.

Innehållet i *artiklarna 42-45*, som gäller informationsutbyte inom kärnkraftsområdet, motsvarar i sak protokollen nr 13 och 22 till 1985 års anslutningsakt.

Avdelning V

Bestämmelser hämtade från akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning

De bestämmelser som ingår i avdelningen och som fortfarande är relevanta har överförts från 1994 års akt som gäller anslutningsvillkoren för Österrike, Finland och Sverige och från de protokoll som fogats till akten.

Avsnitt 1

Finansiella bestämmelser

Artikel 46, som gäller finanser, motsvarar artikel 108 i 1994 års anslutningsakt.

Avsnitt 2

Bestämmelser om jordbruk

Till detta avsnitt som gäller bl.a. jordbruket i Finland har överförts sådana bestämmelser om jordbruk från 1994 års anslutningsakt som fortfarande är relevanta. Framför allt artiklarna 47 och 48 är relevanta för Finland. De bestämmelser i anslutningsakten som var avsedda som övergångsbestämmelser och som därmed tillämpades bara under en fem-årig övergångsperiod upphävs i samband med att det konstitutionella fördraget träder i kraft.

I *artikel 47* sägs att om anslutningen ger upphov till allvarliga svårigheter som kvarstår sedan möjligheterna enligt *artikel 48* samt andra åtgärder enligt befintliga unions-

regler har utnyttjats fullt ut, får kommissionen anta ett europeiskt beslut om att Finland får lämna stöd till producenter på nationell nivå för att underlätta deras integration i den gemensamma jordbrukspolitik. Artikeln motsvarar artikel 141 i 1994 års anslutningsakt, men det har gjorts några språkliga korrigeringar och hänvisningarna till de bestämmelser som upphävs genom det konstitutionella fördraget har strukits.

Enligt *artikel 48* skall kommissionen kunna anta beslut om att Sverige och Finland får lämna långsiktigt stöd på nationell nivå för att säkerställa att jordbruksverksamhet kan behållas i särskilda regioner. Dessa regioner skall omfatta jordbruksområden norr om den sextioandra breddgraden och några sådana närliggande områden söder om den breddgraden där det råder liknande klimatförhållanden vilka gör det särskilt svårt att driva jordbruk. Innehållet i artikeln motsvarar i sak artikel 142 i 1994 års anslutningsakt.

Artikel 49, som gäller skyldighet att anmäla statliga stöd, motsvarar artikel 143 i 1994 års anslutningsakt, med den skillnaden att artikel 143.1 andra stycket upphävs som en övergångsbestämmelse och att det i den nya artikeln inte längre hänvisas till de upphävda artiklarna.

Artikel 50, som gäller stöd som beviljas i medlemsstaterna, motsvarar artikel 144 i 1994 års anslutningsakt.

Innehållet i *artikel 51*, som gäller beslut som behövs för genomförandet av avsnittet och för anpassning av ändringar i unionsrätten, motsvarar i sak artikel 148 i 1994 års anslutningsakt.

Innehållet i *artikel 52*, som gäller övergångsåtgärder i anslutning till marknadsarrangemangen, motsvarar i sak artikel 149 i 1994 års anslutningsakt.

Enligt *artikel 53* skall artiklarna 51 och 52 tillämpas även på fiskeriprodukter.

Avsnitt 3

Bestämmelser om övergångsåtgärder

Genom *artikel 54* fortsätter vissa bestämmelser om jordbruk i bilaga XV till 1994 års anslutningsakt att gälla. De hänvisningar till EG-fördraget och artiklarna i det som ingår i

bilagan anses hänvisa till det konstitutionella fördraget och motsvarande artiklar i det.

Avsnitt 4

Bestämmelser om tillämpningen av vissa akter

Innehållet i *artikel 55*, som gäller beslut som meddelats av EFTA:s övervakningsmyndighet, motsvarar i sak punkterna 4, 5 och 7 i artikel 172 i 1994 års anslutningsakt.

Avsnitt 5

Bestämmelser om Åland

Artikel 56, som tryggar vissa rättigheter som hänför sig till hembygdsrätt på Åland, motsvarar artikel 1 i protokoll nr 2 till 1994 års anslutningsakt.

Innehållet i *artikel 57*, som innehåller bestämmelser om skatteundantag för Åland, motsvarar i sak artikel 2 i protokoll nr 2 till 1994 års anslutningsakt.

Artikel 58 motsvarar artikel 3 i protokoll nr 2 till 1994 års anslutningsakt. Enligt artikeln skall Finland se till att alla fysiska och juridiska personer i medlemsstaterna likabehandlas på Åland.

Enligt *artikel 59* skall bestämmelserna i detta avsnitt tillämpas mot bakgrund av förklaring nr 30 som gäller Åland. Enligt artikeln återges i förklaringen om Åland innehållet i ingressen till protokoll nr 2 till 1994 års anslutningsakt utan att dess rättsverkan ändras. Förklaringen och dess betydelse har beskrivits närmare ovan under 4.8.1.1.

Avsnitt 6

Bestämmelser om det samiska folket

Innehållet i *artikel 60*, enligt vilken det samiska folket kan ges ensamrätt till renskötsel inom traditionella samiska områden, motsvarar i sak artikel 1 i protokoll nr 3 till 1994 års anslutningsakt.

Innehållet i *artikel 61*, enligt vilken bestämmelserna i avsnittet om det samiska folket kan utvidgas till att gälla även andra traditionella samiska näringar, motsvarar i sak

artikel 2 i protokoll nr 3 till 1994 års anslutningsakt.

Enligt *artikel 62* skall bestämmelserna om det samiska folket i avsnitt 6 tillämpas mot bakgrund av förklaring nr 31 om det samiska folket som är fogad till det konstitutionella fördraget. Enligt artikeln återges i förklaringen om det samiska folket innehållet i ingressen till protokoll nr 3 till 1994 års anslutningsakt utan att ordalydelsens rättsverkan ändras. I förklaringen erkänns de skyldigheter och ålägganden som Sverige och Finland har gentemot det samiska folket enligt nationell och internationell rätt. Enligt förklaringen beaktas också att Sverige och Finland är fast beslutna att bevara och utveckla det samiska folkets försörjningsmöjligheter, språk, kultur och levnadssätt.

Avsnitt 7

Bestämmelser inom ramen för strukturfonderna i Finland och Sverige

Artikel 63 gäller särställningen för nordliga, ytterst glesbefolkade regioner och hänför sig till de särskilda bestämmelser som skall tillämpas i Finland och Sverige inom ramen för strukturfonderna. Innehållet i artikeln motsvarar i sak artikel 2 i protokoll nr 6 till 1994 års anslutningsakt. I artikeln ingår därmed de definitioner av förhållanden (ytterst glesbefolkade regioner) och glesbefolkade regioner (högst åtta personer per kvadratkilometer) om vilka överenskommit redan i anslutningsakten för Finland. En förteckning över de regioner som avses i artikeln finns i bilaga 1 till det ovan nämnda protokollet nr 6 (EGT C 241, 29.8.1994, s. 355). Genom artikeln tryggas den rättsliga kontinuiteten i fråga om den särställning för glesbefolkade regioner om vilken överenskommit i anslutningsakten för Finland.

Avsnitt 8

Bestämmelser om väg-, järnvägs- och kombitransport genom Österrike

Innehållet i *artikel 64* motsvarar i sak punkterna d och f i artikel 1 samt artikel 2 i protokoll nr 9 till 1994 års anslutningsakt.

Innehållet i *artiklarna 65–72* motsvarar i sak artiklarna 3–11 i protokoll nr 9 till 1994 års anslutningsakt.

Innehållet i *artikel 73.1* motsvarar i sak artikel 16.1 i protokoll nr 9 till 1994 års anslutningsakt. Enligt punkt 2 i artikeln gäller att när det hänvisas till denna punkt skall artiklarna 3 och 7 i det s.k. kommittébeslutet (1999/486/EG) tillämpas. Enligt punkt 3 skall den kommitté som avses i punkt 1 själva anta sin arbetsordning.

Avsnitt 9

Bestämmelser om bruket av specifikt österrikiska ord i tyska språket inom ramen för Europeiska unionen

Innehållet i *artikel 74*, som gäller specifika ord i den österrikiska rättsordningen, motsvarar i sak protokoll nr 10 till 1994 års anslutningsakt.

9. Protokoll

om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien

Till protokollet har överförts bestämmelser från akten för anslutningsfördraget för Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien och Slovakien, vilken upphävs genom det konstitutionella fördraget. Anslutningsfördraget ingicks 2003. Till protokollet har överförts sådana bestämmelser i akten som fortfarande är relevanta. Bestämmelserna fortsätter därmed att gälla och behåller sin rättsverkan. De bestämmelser som tagits in i protokollet motsvarar i huvuddrag bestämmelserna i 2003 års anslutningsakt och de protokoll som fogats till den. Bestämmelserna har bara blivit föremål för sådana tekniska anpassningar som förutsatts för överföringen till protokollet. I det nya protokollet har dock alla bestämmelser som ändrar de nuvarande grundfördragen slopats som obehövliga. Likaså har de bestämmelser slopats som gäller åtgärder som skulle vidtas före anslutningen.

I *artikel 1* definieras termer som används i protokollet. Artikeln motsvarar i huvuddrag artikel 1 i anslutningsakten. Som punkt a har infogats en definition enligt vilken uttrycket ”anslutningsakten av den 16 april 2003” avser den akt som fogats till anslutningsfördraget som ingicks 2003. I artikeln har strukits tre definitioner som blivit obehövliga.

Enligt *artikel 2* har de rättigheter och skyldigheter som följer av det anslutningsfördrag som avses i artikel IV-437.2 punkt e i det

konstitutionella fördraget, dvs. 2003 års anslutningsfördrag, fått verkan retroaktivt från och med den 1 maj 2004 på de villkor som anges i det aktuella fördraget.

Artiklarna 3–11 innehåller de principer som är tillämpliga på anslutningen av de medlemsstater som anslöt sig 2004. Principerna har beskrivits närmare i regeringens proposition om anslutningsfördraget (RP 78/2003, s. 59-67).

Innehållet i *artiklarna 3-4* motsvarar i sak artiklarna 3-4 i anslutningsakten.

Innehållet i *artikel 5* motsvarar i sak punkterna 2 och 3 i artikel 5 i anslutningsakten.

Innehållet i *artikel 6* motsvarar i sak punkterna 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10 och 12 i artikel 6 i anslutningsakten.

Innehållet i *artikel 7* motsvarar i sak artikel 8 i anslutningsakten.

Innehållet i *artikel 8* motsvarar i sak artikel 9 i anslutningsakten med det tillägget att de bestämmelser som avses i artikeln skall fortsätta att gälla så som de tolkats av Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätten.

Innehållet i *artikel 9* motsvarar i sak artikel 58 i anslutningsakten.

Artikel 10 är en ny rättsgrund, enligt vilken övergångsbestämmelserna i det nya protokollet kan upphävas genom en europeisk lag som antas av rådet, om de inte längre är tillämpliga. Rådet skall besluta om detta med

enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet. Någon motsvarande rättsgrund fanns inte i anslutningsakten. Rättsgrunden är relevant i den bemärkelsen att rådet bemyndigas att upphäva primärrätten.

Innehållet i *artikel 11* motsvarar i sak artikel 10 i anslutningsakten.

Innehållet i *artiklarna 12–14*, som gäller permanenta bestämmelser, motsvarar i sak artiklarna 21–23 i anslutningsakten.

Innehållet i *artiklarna 15–31*, som gäller tillfälliga bestämmelser, motsvarar i sak artiklarna 24 och 27–42 i anslutningsakten.

Innehållet i *artiklarna 33–37*, som gäller tillämpning av institutionernas akter, motsvarar i sak artiklarna 53, 54, 56, 57 och 59 i anslutningsakten.

Innehållet i *artiklarna 38–41*, som innehåller övergångsbestämmelser om Europeiska investeringsbanken, motsvarar i sak artiklarna 2–5 i protokoll nr 1 till anslutningsfördraget, med den ändringen att de prognostiserade kapitalandelarna i de nuvarande artiklarna har preciserats i det nya protokollet.

Innehållet i *artikel 42*, som gäller omstrukturering av den tjeckiska stålindustrin, motsvarar i sak protokoll nr 2 till anslutningsfördraget.

Innehållet i *artiklarna 43–50*, som gäller Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern, motsvarar i sak artiklarna 2–9 i protokoll nr 3 till anslutningsakten.

Enligt *artikel 51* gäller att bestämmelserna i artiklarna 43–50 i protokollet skall tillämpas mot bakgrund av förklaring nr 33 om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern. Enligt artikeln återges i förklaringen innehållet i ingressen till protokoll nr 3 till anslutningsakten, vilket gäller Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern, utan att ordalydelsens rättsverkan ändras.

Innehållet i *artiklarna 52–55*, som gäller kärnkraftverket Ignalina, motsvarar i sak artiklarna 1–4 i protokoll nr 4 till anslutningsakten.

Enligt *artikel 56* skall artiklarna 52–55 i protokollet tillämpas mot bakgrund av förklaring nr 35, som gäller Ignalina. Enligt artikeln återges i förklaringen om Ignalina in-

nehållet i ingressen till protokoll nr 4 till 2003 års anslutningsakt, vilket gäller Ignalina, utan att ordalydelsens rättsverkan ändras.

Innehållet i *artiklarna 57–59*, som gäller Kaliningradområdet, motsvarar i sak artiklarna 1–3 i protokoll nr 5 till anslutningsakten.

Enligt *artikel 60* skall artiklarna 57–59 i protokollet tillämpas mot bakgrund av förklaring nr 36, som gäller Kaliningradområdet. Enligt artikeln återges i förklaringen om Kaliningradområdet innehållet i ingressen till protokoll nr 5 till 2003 års anslutningsakt, vilket gäller Kaliningradområdet, utan att ordalydelsens rättsverkan ändras.

Innehållet i *artikel 61*, som gäller förvärv av fritidsbostäder i Malta, motsvarar i sak protokoll nr 6 till anslutningsakten.

Innehållet i *artikel 62*, som gäller abort i Malta, motsvarar i sak protokoll nr 7 till anslutningsakten.

Innehållet i *artikel 63*, som gäller omstrukturering av den polska stålindustrin, motsvarar i sak protokoll nr 8 till anslutningsakten.

Innehållet i *artiklarna 64–66*, som gäller kärnkraftverket Bohunice, motsvarar i sak artiklarna 1–3 i protokoll nr 9 till anslutningsakten.

Enligt *artikel 67* skall artiklarna 64–66 i protokollet tillämpas mot bakgrund av förklaring nr 37, som gäller kärnkraftverket Bohunice. Enligt artikeln återges i förklaringen om kärnkraftverket Bohunice innehållet i ingressen till protokoll nr 9 till 2003 års anslutningsakt, vilket gäller kärnkraftverket Bohunice, utan att ordalydelsens rättsverkan ändras.

Innehållet i *artiklarna 68–71*, som gäller Cypern, motsvarar i sak artiklarna 1–4 i protokoll nr 10 till anslutningsakten.

Enligt *artikel 72* skall artiklarna 68–71 i protokollet tillämpas mot bakgrund av förklaring nr 38, som gäller Cypern. Enligt artikeln återges i förklaringen om Cypern innehållet i ingressen till protokoll nr 10 till 2003 års anslutningsakt, vilket gäller Cypern, utan att ordalydelsens rättsverkan ändras.

Bilagorna I och III–XVII till 2003 års anslutningsakt samt deras tillägg utgör enligt *artikel 73* en integrerande del av det nya protokollet.

I *artikel 74* ges de hänvisningar som nämns i artikeln och som ingår i de bilagor som nämns i artikel 73 en ny betydelse.

10. Protokoll

om förfarandet vid alltför stora underskott

Protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott som är fogat till det konstitutionella fördraget motsvarar protokoll nr 20 om förfarandet vid alltför stora underskott som fogats till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. I protokollet bestäms om förfaranden som syftar till att säkerställa att EMU-länderna inte ökar sin offentliga skuld på ett ansvarslöst sätt och därmed orsakar ett inflationstryck inom hela euroområdet.

Under normala förhållanden gäller att när underskottet i den offentliga sektorns finanser för en medlemsstat överstiger referensvärdet 3 procent i förhållande till bruttonationalprodukten eller när skuldsättningen i den offentliga sektorn överstiger referensvärdet 60 procent i förhållande till bruttonationalprodukten kan rådet på vissa villkor besluta att medlemsstatens underskott är alltför stort.

11. Protokoll

om konvergenskriterier

Protokollet om konvergenskriterier som är fogat till det konstitutionella fördraget motsvarar i huvuddrag protokoll nr 21 om konvergenskriterier enligt artikel 121 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen som fogats till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Konvergenskriterierna beskriver den nivå på ekonomiskt närmande som en medlemsstat skall nå för att kunna delta i den tredje etappen av EMU, dvs. införa euron. I det följande redogörs bara för de artiklar som till sitt innehåll i sak har förändrats i det nya protokollet jämfört med det gamla.

Innehållet i *artikel 3*, som gäller definitionen av kriteriet om deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism (den

s.k. ERM), motsvarar i sak artikel 3 i det nuvarande protokollet. Förbudet för en medlemsstat att på eget initiativ devalvera sin valutas kurs fastställs dock i förhållande till euron och inte längre i förhållande till någon annan medlemsstats valuta.

Innehållet i *artikel 6* motsvarar i sak artikel 6 i det nuvarande protokollet. Artikel 6 gäller ett beslutsfattande enligt vilket rådet skall anta lämpliga bestämmelser om den närmare utformningen av de konvergenskriterier som anges i artikel III-198 i konstitutionen. Den monetära kommittén har dock ersatts med den ekonomiska och finansiella kommittén, och Europeiska monetära institutet behöver inte längre höras under proceduren.

12. Protokoll

om eurogruppen

Protokollet om eurogruppen är helt nytt. I protokollet har tagits in bestämmelser om informella sammanträden för ekonomiministerna från de medlemsstater som har infört euron. Avsikten är att förbättra samordningen av de ekonomiska politikområdena beträffande staterna inom euroområdet genom att

genom protokollet stärka den s.k. eurogrupp som redan verkar i praktiken. I protokollet har tagits in sådana bestämmelser om eurogruppens verksamhet som i stora drag motsvarar dess nuvarande verksamhet.

Enligt *artikel 1* skall ministrarna från de medlemsstater som har euron som valuta hål-

la informella sammanträden. Dessa skall äga rum vid behov för att diskutera de frågor som sammanhänger med det särskilda ansvar som de delar när det gäller den gemensamma valutan. Kommissionen och Europeiska centralbanken skall inbjudas att delta i sammanträdena. Gruppens sammanträden kommer antagligen att förberedas så som för närva-

rande i den ekonomiska och finansiella kommitté som avses i artikel III-192 i en sammansättning med företrädarna för de medlemsstater som har euron som valuta.

Enligt *artikel 2* skall ministrarna från de medlemsstater som har euron som valuta med en majoritet bland dessa medlemsstater välja en ordförande för två och ett halvt år.

13. Protokoll

om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland med avseende på den ekonomiska och monetära unionen

Protokollet om vissa bestämmelser som gäller Storbritannien med avseende på den ekonomiska och monetära unionen som är fogat till det konstitutionella fördraget motsvarar i huvuddrag protokoll nr 25 om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland som fogats till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. I det nuvarande protokollet bestäms dock om Storbritanniens eventuella övergång till den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen. I det protokoll som fogats till det konstitutionella fördraget bestäms däremot om möjligheten att införa valutan när den tredje etappen redan har inletts. I protokollets ordalydelse har dessutom beaktats att euron har ersatt ecun och att Europeiska monetära institutet har lagts ned.

Enligt *artikel 1* är Storbritannien inte förpliktat att införa euron annat än om landet underrättar rådet om sin avsikt att göra detta. Artikeln ersätter punkt 1 i det nuvarande protokollet, där det bestäms om Storbritanniens rätt att anmäla huruvida Storbritannien avser att gå över till den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen.

Enligt *artikel 2* skall artiklarna 3–8 och 10 i protokollet tillämpas på Storbritannien efter att landet den 16 oktober 1996 och den 30 oktober 1997 har anmält att det inte deltar i den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen. Artikeln har ändrats jämfört med motsvarande punkt 2 i det nuvarande protokollet, enligt vilket protokollet är tillämpligt på Storbritannien beroende på om

det går över till den tredje etappen. I förteckningen över tillämpliga artiklar har dessutom strukits punkt 3 i det nuvarande protokollet, där det hänvisas till strecksatserna i artikel 121 i EG-fördraget i fråga om uppfyllandet av de nödvändiga kriterierna för införande av en gemensam valuta. Förteckningen har också kompletterats med artikel 10, som motsvarar punkt 11 i det nuvarande protokollet.

Artikel 3, som gäller bevarandet av Storbritanniens egna befogenheter på den monetära politikens område, motsvarar punkt 4 i det nuvarande protokollet.

Artikel 4 gäller de artiklar i det konstitutionella fördraget som inte skall tillämpas på Storbritannien. Artikeln motsvarar i huvuddrag punkt 5 i det nuvarande protokollet. Till artikeln har dock fogats en hänvisning till artikel III-196, som är helt ny och gäller representationen utanför euroområdet. Till artikeln har dessutom fogats en hänvisning till artikel III-179 i det konstitutionella fördraget, vilken gäller de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken i medlemsstaterna och unionen. Denna artikel skall inte tillämpas på Storbritannien vad avser antagandet av de delar av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken som rör euroområdet generellt.

Artikel 5 gäller tillämpningen av vissa artiklar på Storbritannien.

Enligt första stycket skall Storbritannien bemöda sig om att undvika alltför stort underskott i den offentliga sektorns finanser.

Innehållet i andra stycket motsvarar i sak punkt 6 i det nuvarande protokollet.

Artikel 6 gäller beslut som Storbritannien inte har rätt att delta i. Artikelns motsvarar i huvuddrag punkt 7 i det nuvarande protokollet.

Artikel 7 gäller de bestämmelser i protokollet om stadgan för Europeiska centralbanksystemet och Europeiska centralbanken som inte skall tillämpas på Storbritannien. Artikelns motsvarar i huvuddrag punkt 8 i det nuvarande protokollet. Till artikeln har fogats en hänvisning till artikel 10.2 i stadgan, vilken gäller rösträtt för ledamöterna av Europeiska centralbankens råd.

Artikel 8 gäller tillämpningen på Storbritannien av artikel III-199 i det konstitutionella fördraget samt artiklarna 43–47 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Euro-

peiska centralbanken. Artikelns motsvarar i huvuddrag punkt 9 i det nuvarande protokollet.

Till punkt b har fogats ett omnämnande av rådets europeiska förordningar, vilka Storbritannien kan bli tvunget att ge i enlighet med artikel 9 första stycket punkterna a och c.

Artikel 9 gäller Storbritanniens rätt att när som helst anmäla till rådet att det har för avsikt att införa euron. Artikelns motsvarar i huvuddrag punkt 10 i det nuvarande protokollet.

Artikel 10 gäller Storbritanniens rätt att behålla sin "ways and means"-kredit hos Bank of England och motsvarar i huvuddrag punkt 11 i det nuvarande protokollet.

14. Protokoll

om vissa bestämmelser angående Danmark med avseende på den ekonomiska och monetära unionen

Protokollet om vissa bestämmelser angående Danmark med avseende på den ekonomiska och monetära unionen som är fogat till det konstitutionella fördraget motsvarar i huvuddrag protokoll nr 26 om vissa bestämmelser angående Danmark som fogats till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. I det nuvarande protokollet bestäms om Danmarks möjlighet att anmäla hurvida det deltar i den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen. När den tredje etappen redan har genomförts utgår det protokoll som är fogat till det konstitutionella fördraget däremot från att Danmark lämnade in sin anmälan till rådet den 3 november 1993.

Enligt *artikel 1* skall Danmark medges undantag med hänsyn till den danska regeringens ovan nämnda anmälan. Till denna del har de motsvarande punkterna 1 och 2 i det nuvarande protokollet ändrats, eftersom det i första meningen i punkt 2 i det nuvarande protokollet bestäms om Danmarks möjlighet att lämna in anmälan. Verkan av undantaget skall vara att alla de bestämmelser i det konstitutionella fördraget och i stadgan för Euro-

peiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken som avser undantag skall tillämpas på Danmark. Till denna del motsvarar artikelns andra meningen i punkt 2 i det nuvarande protokollet, där det dock inte ingår något omnämnande av stadgan för Europeiska centralbanken.

Eftersom det är onödigt innehåller protokollet inte längre något omnämnande i enlighet med punkt 1 i det nuvarande protokollet, enligt vilken den danska regeringen till rådet skall anmäla sin ståndpunkt till ett deltagande i den tredje etappen innan rådet gör sin bedömning enligt artikel 121.2 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen om uppfyllandet av villkoren för införandet av en gemensam valuta.

Innehållet i *artikel 2*, enligt vilken ett förfarande för att upphäva undantaget kan inledas endast på begäran av Danmark, motsvarar i sak punkt 4 i det nuvarande protokollet.

Artikel 3, enligt vilken protokollet inte längre skall tillämpas om undantaget upphävs, motsvarar punkt 5 i det nuvarande protokollet.

15. Protokoll

om vissa uppgifter som åligger Danmarks nationalbank

Protokollet gällande vissa uppgifter som åligger Danmarks nationalbank som är fogat till det konstitutionella fördraget motsvarar protokoll nr 22 om vissa uppgifter som åligger Danmarks nationalbank som fogats till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Enligt den *enda artikeln* skall artikel 14 i protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken inte inverka på rätten för Danmarks nationalbank att utföra sina nuvarande uppgifter vad beträffar de delar av Danmarks territorium som inte är en del av unionen.

16. Protokoll

om ordningen CFP-francen

Protokollet om vissa historiska uppgifter för Frankrike inom den monetära politiken som är fogat till det konstitutionella fördraget motsvarar protokoll nr 27 om CFP-francen som fogats till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Enligt den *enda artikeln* får Frankrike behålla ensamrätten till penningutgivning i Nya Kaledonien, Franska Polynesien samt Wallis och Futunaöarna enligt villkoren i sin nationella lagstiftning och ha ensamrätt att fastställa CFP-francens parivärde.

17. Protokoll

om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

Innehållet i protokollet motsvarar protokollet om införlivande av Schengenregelverket inom Europeiska unionens ramar, vilket genom Amsterdamfördraget fogades till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. I protokollet har företagits sådana tekniska ändringar som föranleds av det konsti-

tutionella fördraget samt anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien. Dessutom har ordalydelsen förenklats och gjorts tidsenlig.

18. Protokoll

om tillämpning av vissa inslag i artikel III-130 i konstitutionen på Förenade kungariket och Irland

Innehållet i protokollet motsvarar protokollet om tillämpning av vissa inslag i artikel 7a (f.d. artikel 14) i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på Förenade kungariket och Irland, vilket genom Amster-

damfördraget fogades till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Enligt protokollet skall Förenade kungariket och Irland ha rätt att genomföra inre gränskontrol-

ler vid sina gränser med andra medlemsstater. Det ursprungliga protokollet har genomgått tekniska ändringar som föranleds av det konstitutionella fördraget. Enligt artikel 4 i protokollet, vilken motsvarar det konstitutio-

nella fördraget, skall protokollet även tillämpas på de akter som skall fortsätta att gälla i enlighet med artikel IV-438 i det konstitutionella fördraget.

19. Protokoll om

Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på politik för gränskontroll och för asyl och invandring samt med avseende på civilrättsligt samarbete och polissamarbete

Genom Amsterdamfördraget fogades protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Enligt protokollet skall Förenade kungariket och Irland inte delta i rådets beslut om föreslagna åtgärder som gäller rättsliga och inrikes frågor enligt EG-fördraget, dvs. politiken för invandring, asyl och gränskontroll samt det civilrättsliga samarbetet (unionens första pelare), och besluten skall inte tillämpas i dessa stater. Förenade kungariket och Irland kan dock från fall till fall meddela att de deltar i åtgärderna enligt första pelaren, antingen innan beslutet antas eller efter att det har antagits (den s.k. *opt in*-rätten).

Protokollet till det konstitutionella fördraget breddar tillämpningsområdet för det ursprungliga protokollet till att gälla även polissamarbete samt de horisontella bestämmelser om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa enligt det konstitutionella fördraget

som hänför sig till de politikområden som nämns i protokollet. Förenade kungariket och Irland förutsatte att tillämpningsområdet utvidgas, eftersom det konstitutionella fördraget innebär att polissamarbetet överförs till att lyda under unionens allmänna rättsliga referensram. Även om också straffrättsligt samarbete och Europol börjar omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet, har protokollet dock inte utvidgats till att gälla dessa områden.

Tillämpningsområdet för det undantag som beviljats Förenade kungariket och Irland påverkas av artikel 4 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar, där det nämnda europeiska beslutet gör det möjligt att tillämpa Schengenregelverket på Förenade kungariket och Irland också när det gäller områden som omfattas av undantag.

Det ursprungliga protokollet har genomgått tekniska ändringar som föranleds av det konstitutionella fördraget.

20. Protokoll

om Danmarks ställning

Genom Amsterdamfördraget fogades protokollet om Danmarks ställning till Fördraget om Europeiska unionen och Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Enligt protokollet skall Danmark inte delta i rådets beslut om föreslagna åtgärder som gäller rättsliga och inrikes frågor enligt EG-fördraget, dvs. politiken för invandring, asyl och gränskontroll samt det civilrättsliga samarbetet (unionens första pelare), och besluten

skall inte tillämpas i Danmark. Till skillnad från Förenade kungariket och Irland som fått *opt in*-rätt kan Danmark inte från fall till fall meddela att landet deltar i åtgärder enligt första pelaren. Danmark deltar dock fullödigt i Schengenregelverket, men till den del regelverket gäller första pelaren skall akterna i förhållande till Danmark behandlas som förpliktelser enligt internationell rätt med juridiska verkningar.

Protokollet som gäller Danmark och som är fogat till det konstitutionella fördraget ändrar tillämpningsområdet och innehållet i det undantag som beviljats Danmark. Protokollet utvidgar tillämpningsområdet för det ursprungliga protokollet till att gälla politikområdena för området med frihet, säkerhet och rättvisa som helhet (del III avdelning III kapitel IV i det konstitutionella fördraget). Danmark skall delta i Schengenregelverket så som för närvarande, men i övrigt faller Danmark helt utanför samarbetet i rättsliga och inrikes frågor. Med undantag för tillämpningsområdet motsvarar *artiklarna 1–5 och 7–8* i protokollet innehållet i det nuva-

rande protokollet. I *artikel 6* finns en övergångsbestämmelse som gäller det gällande regelverket.

Artikel 9 är ny. Enligt artikeln får Danmark i enlighet med sina konstitutionella krav övergå till det *opt in*-förfarande som avses i bilagan till protokollet, vilket innebär att Danmark från fall till fall kan meddela om sitt deltagande i bestämmelserna om rättsliga och inrikes frågor. Samtidigt blir Schengenregelverket, som i förhållande till Danmark behandlas som en förpliktelse enligt internationell rätt, normal unionsrätt i förhållande till Danmark.

21. Protokoll

om medlemsstaternas yttre förbindelser i fråga om passage av yttre gränser

Innehållet i protokollet motsvarar protokollet om medlemsstaternas yttre förbindelser i fråga om passage av yttre gränser, vilket genom Amsterdamfördraget fogades till För-

draget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Det ursprungliga protokollet har genomgått tekniska ändringar som föranleds av det konstitutionella fördraget.

22. Protokoll

om asyl för medborgare i medlemsstaterna

Innehållet i protokollet motsvarar protokollet om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater, vilket genom Amsterdamfördraget fogades till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Det

ursprungliga protokollet har genomgått tekniska ändringar som föranleds av det konstitutionella fördraget. Dessutom har ordalydelsen förenklats och gjorts tidsenlig.

23. Protokoll

om det permanenta strukturerade samarbete som inrättas genom artikel I-41.6 och artikel III-312 i konstitutionen

I protokollet bestäms om vissa kapacitetsmål som medlemsstaterna skall förbinda sig vid för att kunna delta i det permanenta strukturerade samarbete som avses i artikel I-41.6 i det konstitutionella fördraget. Protokollet är helt nytt.

I samarbetet kan enligt *artikel 1* delta varje medlemsstat som från och med ikraftträdan-

det av det konstitutionella fördraget åtar sig att uppfylla de krav och mål i fråga om försvarskapaciteten som anges i artikeln.

I samarbetet kan enligt punkt a delta varje medlemsstat som åtar sig att utveckla sin försvarskapacitet genom att utveckla sina nationella bidrag, genom deltagande, i förekommande fall, i multinationella styrkor, i de vik-

tigaste europeiska försvarsmaterielprogrammen och i den verksamhet som utförs av Europeiska försvarsbyrån.

Enligt punkt b förutsätts de deltagande medlemsstaterna åta sig att senast 2007 ha kapacitet att tillhandahålla unionen stridsenheter, med egna stödelement, som inom 5–30 dagar kan genomföra de krishanteringsuppdrag som avses i artikel III-309 i fördraget, särskilt för att tillmötesgå framställningar från FN. Enheterna skall kunna underhållas under en första period på 30 dagar, med möjlighet till förlängning upp till minst 120 dagar. I punkten avses sådana snabbinsatsstyrkor i fråga om vilka åtgärder för inrättandet redan har inletts i enlighet med det s.k. övergripande mål för 2010 som Europeiska rådet antog i juni 2004.

I *artikel 2* bestäms närmare om det som de medlemsstater som deltar i det permanenta strukturerade samarbetet skall åta sig för att målen i artikel 1 skall uppnås.

Enligt punkt a skall de deltagande medlemsstaterna åta sig att från och med ikraftträdandet av det konstitutionella fördraget samarbeta i syfte att nå överenskomna mål avseende nivån på utgifterna för investeringar i försvarsmateriel och att regelbundet ompröva dessa mål mot bakgrund av säkerhetsmiljön och unionens internationella försvar.

Enligt punkt b skall de deltagande medlemsstaterna åta sig att så långt möjligt tillnära sina försvarsstrukturer, särskilt genom att harmonisera identifieringen av de militära behoven genom att gemensamt utnyttja och i förekommande fall specialisera sina försvarsresurser och militära förmågor samt uppmuntra samarbete när det gäller utbildning och logistik.

Enligt punkt c skall de deltagande med-

lemsstaterna åta sig att vidta konkreta åtgärder för att öka styrkornas tillgänglighet, interoperabilitet, flexibilitet och tilltransportförmåga, särskilt genom att identifiera gemensamma mål när det gäller att sända styrkor, samt att eventuellt se över sina nationella beslutsförfaranden.

Enligt punkt d skall de deltagande medlemsstaterna åta sig att samarbeta för att se till att de vidtar nödvändiga åtgärder för att åtgärda de brister som har konstaterats inom ramen för ”översynmekanismen för kapacitetsutveckling”, utan att deras förpliktelser inom Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) åsidosätts.

Enligt punkt e skall de deltagande medlemsstaterna åta sig att i förekommande fall delta i utvecklingen av större gemensamma eller europeiska materielprogram inom ramen för Europeiska försvarsbyrån.

Enligt *artikel 3* skall Europeiska försvarsbyrån bidra till en regelbunden utvärdering av bidragen från de medlemsstater som deltar i det permanenta strukturerade samarbetet när det gäller förmågor, särskilt bidrag som tillhandahålls enligt kriterier som skall fastställas bl.a. på grundval av artikel 2. Europeiska försvarsbyrån skall rapportera om bidragen när det gäller förmågor minst en gång om året. Utvärderingen kan ligga till grund för europeiska rekommendationer och beslut som rådet antar i enlighet med artikel III-312 i det konstitutionella fördraget och som gäller fastställande av förteckningen över de medlemsstater som deltar i det permanenta strukturerade samarbetet, bekräftelse av deltagandet för medlemsstater som börjar delta i ett senare skede eller upphävande av en medlemsstats deltagande.

24. Protokoll

om artikel I-41.2 i konstitutionen

Enligt protokollet skall unionen tillsammans med Västeuropeiska unionen (WEU) utarbeta arrangemang för ett ökat ömsesidigt samarbete. Innehållet i protokollet motsvarar

i sak det protokoll gällande artikel 17 i EU-fördraget som genom Amsterdamfördraget fogades till Fördraget om Europeiska unionen.

25. Protokoll

om import till Europeiska unionen av petroleumprodukter som raffinerats i Nederländska Antillerna

Protokollet motsvarar det protokoll om import till Europeiska gemenskapen av oljeprodukter som raffinerats i Nederländska Antillerna som genom 1962 års konvention gällande en översyn av EG-fördraget fogades till det nämnda fördraget. Som ändringar i jämförelse med det sistnämnda protokollet innehåller protokoll nr 25 till det konstitutionella fördraget bara sådana tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet skall vara förenligt med det konstitutionella fördraget.

26. Protokoll

om förvärv av egendom i Danmark

Protokollet motsvarar det protokoll om förvärv av egendom i Danmark som fogades till EG-fördraget genom EU-fördraget. Som ändringar i jämförelse med det sistnämnda protokollet innehåller det nya protokollet bara sådana tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet skall vara förenligt med det konstitutionella fördraget.

27. Protokoll

om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna

Protokollet motsvarar protokollet om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna, vilket fogades till EG-fördraget genom Amsterdamfördraget. Som ändringar i jämförelse med det sistnämnda protokollet innehåller det nya protokollet bara sådana tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet skall vara förenligt med det konstitutionella fördraget.

28. Protokoll

om artikel III-214 i konstitutionen

Protokollet motsvarar protokollet om artikel 141 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, vilket fogades till EG-fördraget genom EU-fördraget. Som ändringar i jämförelse med det sistnämnda protokollet innehåller protokoll nr 28 till det konstitutionella fördraget bara sådana tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet skall vara förenligt med det konstitutionella fördraget.

29. Protokoll

om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning

Protokollet motsvarar det protokoll om ekonomisk och social sammanhållning som fogades till EG-fördraget genom EU-fördraget. Som ändringar i jämförelse med det sistnämnda protokollet innehåller det nya

protokollet bara sådana tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet skall vara förenligt med det konstitutionella fördraget.

30. Protokoll

om en särskild ordning för Grönland

Protokollet motsvarar det protokoll om en särskild ordning för Grönland som fogades till EG-fördraget genom Fördraget om ändring av fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna i fråga om Grönland.

Som ändringar i jämförelse med det sistnämnda protokollet innehåller det nya protokollet bara sådana tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet skall vara förenligt med det konstitutionella fördraget.

31. Protokoll

om artikel 40.3.3 i Irlands författning

Protokollet motsvarar det protokoll som genom EU-fördraget fogades till Fördraget om upprättandet av Europeiska unionen och fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna. Som ändringar i jämförelse med det sistnämnda protokollet innehåller

protokoll nr 31 till det konstitutionella fördraget bara sådana tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet skall vara förenligt med det konstitutionella fördraget.

32. Protokoll

till artikel I-9.2 i konstitutionen angående unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Protokollet, som gäller anslutning till Europeiska konventionen av den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan Europakonventionen), är helt nytt och syftar till att trygga vissa av unionens särdrag samt medlemsstaternas ställning när unionen ansluter sig till Europakonventionen. Artikel I-

9.2 i det konstitutionella fördraget innehåller en ny rättsgrund som innebär att det blir möjligt att ansluta sig till Europakonventionen.

Enligt *artikel 1* punkt a gäller att för bevarandet av unionens och unionsrättens särdrag när unionen ansluter sig till Europakonventionen skall i avtalet om anslutningen ingå särskilda bestämmelser för unionens eventu-

ella deltagande i kontrollmyndigheten enligt Europakonventionen.

Enligt punkt b skall det också bestämmas om de mekanismer som är nödvändiga för att säkerställa att talan som väcks av tredjestater och framställningar från enskilda korrekt riktas till medlemsstaterna och/eller unionen, beroende på det enskilda fallet.

Enligt *artikel 2* skall det i avtalet om anslutning säkerställas att unionens anslutning till Europakonventionen inte påverkar unionens eller dess institutioners befogenheter. Det skall dessutom säkerställas att anslutningen inte påverkar den situation som med-

lemsstaterna har enligt Europakonventionen, särskilt enligt dess protokoll, och anslutningen får inte heller påverka av medlemsstaterna vidtagna åtgärder som avviker från Europakonventionen enligt artikel 15 i denna eller medlemsstaternas reservationer enligt artikel 57 i denna.

Enligt *artikel 3* skall inga av bestämmelserna i Europakonventionen påverka artikel III-375.2 i det konstitutionella fördraget, enligt vilken medlemsstaterna skall lösa tvister om tolkningen och tillämpningen av det konstitutionella fördraget i enlighet med dess bestämmelser.

33. Protokoll

om akter och fördrag som kompletterat eller ändrat Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och Fördraget om Europeiska unionen

I protokollet individualiseras de i artikel IV-437.1 i det konstitutionella fördraget avsedda akter och fördrag som kompletterat eller ändrat EG-fördraget och EU-fördraget och som upphävs eller fortsätter att gälla genom det konstitutionella fördraget.

Protokollet fogas till både det konstitutionella fördraget och Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen. Enligt protokollet skall de ändringar som gjorts i Euratomfördraget genom de akter och fördrag som upphävs trots allt fortsätta att gälla. Detta följer av artikel 1 i protokoll nr 36 gällande ändring av Euratomfördraget, enligt vilken Euratomfördraget ändras genom det aktuella protokollet sådant fördraget lyder när det konstitutionella fördraget träder i kraft. I bestämmelsen fastställs uttryckligen att de rättsliga verkningarna av de ändringar som gjorts i Euratomfördraget genom de fördrag och akter som upphävs genom artikel IV-437 i det konstitutionella fördraget inte ändras. Detsamma gäller de gällande rättsakter som utfärdats med stöd av Euratomfördraget.

Enligt *artikel 1.1* upphävs följande fördrag, vilka har kompletterat eller ändrat Fördraget

om upprättandet av Europeiska gemenskapen:

Protokollet av den 8 april 1965 om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier, fogat till Fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission (EGT 152, 1967, s. 13)

Fördraget av den 22 april 1970 om ändring av vissa budgetbestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i Fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna (EGT L 2, 1971, s. 1)

Fördraget av den 22 juli 1975 om ändring av vissa finansiella bestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och Fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna (EGT L 359, 1977, s. 4)

Fördraget av den 10 juli 1975 om ändring av vissa bestämmelser i protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga (EGT L 91, 1978, s. 1)

Fördraget av den 13 mars 1984 om ändring av fördragen om upprättandet av Europeiska

gemenskaperna i fråga om Grönland (EGT L 29, 1985, s. 1)

Europeiska enhetsakten av den 17 februari 1986 och den 28 februari 1986 (EGT L 169, 1987, s. 1)

Akten av den 25 mars 1993 om ändring av protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga som ger befogenhet åt bankens råd att upprätta en europeisk investeringsfond (EGT L 173, 1994, s. 14)

Beslut 2003/223/EG av rådet på stats- eller regeringschefsnivå av den 21 mars 2003 om ändring av artikel 10.2 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (EUT L 83, 2003, s. 66).

Enligt artikel 1.2 upphävs Amsterdamfördraget av den 2 oktober 1997 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem. Innehållet i artikel 9.7 i Amsterdamfördraget fortsätter dock att gälla i enlighet med artikel 2.1 i protokollet.

Enligt artikel 1.3 upphävs Nicefördraget av den 26 februari 2001 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem.

I *artikel 2.1* sägs att utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-432 i konstitutionen och artikel 189 i Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen skall företrädarna för medlemsstaternas regeringar i samförstånd fastställa nödvändi-

ga bestämmelser för att lösa vissa speciella problem som berör Storhertigdömet Luxemburg och som följer av inrättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna.

De speciella problem som avses i bestämmelsen, som till sitt innehåll motsvarar artikel 9.7 i Amsterdamfördraget, hänför sig till den partiella överföringen av vissa funktioner för Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG) genom 1965 års Fördrag om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna (det s.k. fusionsfördraget). Före fusionsfördraget samlades EKSG:s råd i Luxemburg. I dagens läge samlas Europeiska unionens råd i Luxemburg i april, juni och oktober med stöd av gemensam överenskommelse som fastställts av medlemsstaternas regeringsföreträdare och som avses i artikel 37 i fusionsfördraget (som har ersatts med artikel 9.7 i Amsterdamfördraget).

Enligt artikel 2.2 i protokollet skall akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet (den s.k. valakten), fogad till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom (EGT L 278, 8.10.1976, s. 1), bibehållas i den version som gäller vid ikraftträdandet av Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa. I valakten företas dock de ändringar som specificeras i artikel 2.2 och som är nödvändiga för att valakten skall vara förenlig med det konstitutionella fördraget.

34. Protokoll

om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ

Protokoll nr 34 är nytt och innehåller övergångsbestämmelser för Europeiska unionens institutioner och organ.

Enligt *artikel 1.1* skall Europeiska rådet i enlighet med artikel I-20.2 i det konstitutionella fördraget i tillräckligt god tid före 2009 års val till Europaparlamentet anta ett europeiskt beslut om fastställande av Europaparlamentets sammansättning.

Enligt punkt 2 skall sammansättningen av och antalet företrädare vid Europaparlamen-

tet som väljs i varje medlemsstat vara samma som för närvarande under valperioden 2004–2009. I artikeln ingår en tabell där det nuvarande antalet företrädare vid Europaparlamentet som väljs i varje medlemsstat fastställs. Tabellen motsvarar artikel 11 i anslutningsfördraget för de tio nya medlemsstater som anslöt sig till unionen den 1 maj 2004.

I *artikel 2.1* bestäms om ikraftträdandet för bestämmelserna om definitionen av kvalifi-

cerad majoritet i Europeiska rådet och rådet. Bestämmelserna om kvalificerad majoritet i artikel I-25.1, I-25.2 och I-25.3 i det konstitutionella fördraget skall få verkan den 1 november 2009, efter det att 2009 års val till Europaparlamentet hållits, i enlighet med artikel I-20.2 i det konstitutionella fördraget, dvs. när ett europeiskt beslut som Europaparlamentets sammansättning har antagits.

Enligt punkt 2 skall det nuvarande förfarandet för vägningen av rösterna tillämpas till och med den 31 oktober 2009, dock så att Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande i enlighet med artikel I-25.4 inte skall delta i omröstningen i Europeiska rådet.

I punkt 2 ingår en tabell där den nuvarande viktningen av rösterna för medlemmarna i rådet fastställs. Tabellen motsvarar artikel 12 i anslutningsfördraget för de tio nya medlemsstater som anslöt sig till unionen den 1 maj 2004.

I punkt 2 andra stycket bestäms om kvalificerad majoritet när rådet beslutar på förslag från kommissionen. Rådet skall då besluta med minst 232 röster från en majoritet av medlemmarna. I andra fall skall rådet besluta med minst 232 röster från minst två tredjedelar av medlemmarna. Bestämmelsen motsvarar artikel 12 i anslutningsfördraget för de tio nya medlemsstater som anslöt sig till unionen den 1 maj 2004.

I punkt 2 tredje stycket bestäms om att Europeiska rådet eller en medlem av det får begära en kontroll av att den kvalificerade majoriteten motsvarar minst 62 procent av unionens befolkning. Om detta villkor inte är uppfyllt skall akten inte antas. Bestämmelsen motsvarar artikel 12 i anslutningsfördraget för de tio nya medlemsstater som anslöt sig till unionen den 1 maj 2004.

Enligt punkt 3 gäller att för framtida anslutningar skall den tröskel som avses i punkt 2 i artikeln beräknas så att den kvalificerade majoriteten uttryckt i röster inte överstiger tröskeln enligt tabellen i förklaring nr 20 som ingår som bilaga till Nicefördraget, dvs. 258 röster. I förklaring nr 21 till den aktuella slutakten fastställs det antal röster som krävs för kvalificerad majoritet i en situation då Bulgarien och Rumänien har anslutit sig till unionen.

I punkt 4 nämns de bestämmelser om definitionen av kvalificerad majoritet som ingår i det konstitutionella fördraget och som skall få verkan den 1 november 2009.

I punkt 4 andra stycket ingår övergångsbestämmelser för definitionen av kvalificerad majoritet i de fall då inte samtliga medlemmar av rådet deltar i omröstningen. Till och med den 31 oktober 2009 skall i dessa fall kvalificerad majoritet definieras som samma andel av de viktade rösterna av de rådsmedlemmar som deltar i beslutsfattandet samt, i förekommande fall, samma andel av de berörda medlemsstaternas befolkning som de som fastställts i punkt 2 i artikeln.

I *artikel 3* bestäms om rådets konstellationer fram till ikraftträdandet av det europeiska beslut om konstellationerna som avses i artikel I-24.4 och som Europeiska rådet antagit genom ett beslut med kvalificerad majoritet. Under den aktuella tiden kan rådet i enlighet med artikel I-24.2 och I-24.3 sammanträda förutom i konstellationerna allmänna frågor och utrikes frågor även i andra konstellationer, över vilka en förteckning skall upprättas genom ett europeiskt beslut som rådet i konstellationen allmänna frågor skall anta med enkel majoritet.

Enligt *artikel 4* skall de kommissionsledamöter som tjänstgör vid den tidpunkt då det konstitutionella fördraget träder i kraft förbli i tjänst till dess att deras mandattid löper ut. Mandattiden för den ledamot som har samma nationalitet som unionens utrikesminister skall då löpa ut samma dag som unionens utrikesminister utnämns.

Enligt *artikel 5* skall mandattiden för rådets generalsekreterare, hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt rådets biträdande generalsekreterare löpa ut den dag då det konstitutionella fördraget träder i kraft. Rådet skall utnämna en ny generalsekreterare i enlighet med artikel III-344.2.

Artikel 6 innehåller övergångsbestämmelser för Regionkommittén. I artikeln fastställs antalet ledamöter i Regionkommittén och fördelningen av platserna fram till ikraftträdandet av det europeiska beslut som avses i artikel III-386. I artikeln ingår en tabell där det nuvarande antalet ledamöter i Regionkommittén som väljs i varje medlemsstat

fastställs. Tabellen motsvarar artikel 15 i anslutningsfördraget för de tio nya medlemsstater som anslöt sig till unionen den 1 maj 2004.

Artikel 7 innehåller övergångsbestämmelser för Ekonomiska och sociala kommittén. I artikeln fastställs antalet ledamöter i Ekono-

miska och sociala kommittén och fördelningen av platserna fram till ikraftträdandet av det europeiska beslut som avses i artikel III-389. Tabellen motsvarar artikel 14 i anslutningsfördraget för de tio nya medlemsstater som anslöt sig till unionen den 1 maj 2004.

35. Protokoll

om de ekonomiska följderna av att Fördraget om Europeiska kol- och stålgemenskapen upphör att gälla och om Kol- och stålforskningsfonden

Protokollet om de ekonomiska följderna av att Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen upphör att gälla och om Kol- och stålforskningsfonden som är fogat till det konstitutionella fördraget motsvarar i huvuddrag protokoll nr 34 om de ekonomiska följderna av att EKSG-fördraget upphör att gälla och om Kol- och stålforskningsfonden som fogats till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Artikel 1, som gäller Kol- och stålforskningsfondens tillgångar och intäkterna från dessa tillgångar, motsvarar punkterna 2 och 3 i artikel 1 i det nuvarande protokollet.

Artikel 2, som gäller beslutsförfaranden för fastställande av de nödvändiga bestämmelserna för genomförandet av protokollet, motsvarar i huvuddrag artikel 2 i det nuvarande protokollet.

Enligt punkt 1 skall de nödvändiga bestämmelserna för genomförandet av protokollet dock fastställas i en europeisk lag som rådet utfärdar genom ett beslut med kvalifi-

cerad majoritet efter Europaparlamentets godkännande. För närvarande beslutar rådet enhälligt om de aktuella bestämmelserna efter att ha hört Europaparlamentet.

Enligt punkt 2 skall rådet på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, genom beslut med kvalificerad majoritet anta europeiska förordningar eller beslut om fastställande av fleråriga ekonomiska riktlinjer för förvaltning av Kol- och stålforskningsfondens tillgångar samt tekniska riktlinjer för fondens forskningsprogram, medan rådet för närvarande antar bestämmelserna enhälligt efter att ha hört Europaparlamentet. I artikeln ingår inte längre något omnämnande av beslut om särskilda beslutsförfaranden.

Artikel 3 motsvarar artikel 3 i det nuvarande protokollet. Enligt artikeln skall konstitutionen vara tillämplig, om inte annat föreskrivs i protokollet och i akter som antas på grundval av det.

36. Protokoll

om ändring av Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom)

Huvudregeln är att alla fördrag som den nuvarande Europeiska unionen baserar sig på upphävs genom det konstitutionella fördraget. Ett undantag är dock Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratomfördraget). Konventet eller

regeringskonferensen behandlade inte egentligen Euratomfördraget, men i fördraget görs dock sådana ändringar som är nödvändiga för att anpassa det till bestämmelserna i det konstitutionella fördraget. Anpassningarna gäller framför allt de bestämmelser i Euratomförd-

raget som gäller institutionerna och finanserna. Avsikten är att den nuvarande rättsverkan av Euratomfördraget och de akter som antagits på grund av det inte skall ändras. Anpassningarna ingår i det aktuella protokollet och ändringarna görs i den version av Euratomfördraget som gäller när det konstitutionella fördraget träder i kraft.

Enligt *artikel 1* första stycket ändras Euratomfördraget genom detta protokoll, i den version fördraget gäller vid ikraftträdandet av det konstitutionella fördraget.

Enligt andra stycket gäller att utan hinder av huvudregeln enligt artikel IV-437 i det konstitutionella fördraget om att de nuvarande grundfördragen och de fördrag som ändrar dessa skall upphävas, påverkas inte rättsverkan av de ändringar i Euratomfördraget som följer av de fördrag som upphävs. Enligt samma stycke påverkas inte heller rättsverkan av gällande sekundärrättsliga akter som antagits på grundval av Euratomfördraget. Vad som bestäms ovan i stycket påverkar dock inte de ändringar som följer av detta protokoll.

Enligt *artikel 2* skall rubriken till Euratomfördragets avdelning III "Institutionella bestämmelser" ersättas med rubriken "Institutionella och finansiella bestämmelser".

Enligt *artikel 3* skall ett nytt kapitel I föras in i början av Euratomfördragets avdelning III. Kapitlet innehåller bara en enda artikel, artikel 106 A, som gäller tillämpning av vissa bestämmelser i det konstitutionella fördraget på Euratom.

I den nya artikeln 106 A bestäms om vilka artiklar i det konstitutionella fördraget som skall tillämpas när det gäller frågor inom Euratomfördragets räckvidd. Enligt den nya artikeln skall följande artiklar i det konstitutionella fördraget tillämpas på Euratomfördraget: I-19–I-29 (vilka gäller den institutionella ramen), I-31–I-39 (vilka gäller unionens övriga institutioner samt unionens rättsakter), I-49 (som gäller Europeiska ombudsmannen), I-50 (som gäller öppenhet och insyn när det gäller arbetet inom unionen), I-53–I-56 (vilka gäller unionens finanser), I-58–I-60 (vilka gäller medlemskap i unionen), III-330–III-372 (vilka gäller institutionernas verksamhet), III-374, III-375, III-378–III-381 (vilka gäller Europeiska unionens domstol), III-384

och III-385 (vilka gäller revisionsrätten), III-389–III-392 (vilka gäller Ekonomiska och sociala kommittén), III-395–III-410 (vilka gäller gemensamma bestämmelser för unionens institutioner, unionens finansieringsram och unionens budget), III-412–III-415 (vilka gäller unionens budget och bekämpning av bedrägeri), samt III-427 (som gäller tjänsteföreskrifter för tjänstemännen vid unionen), III-433 (som gäller språkanvändningen vid unionens institutioner), IV-439 (som gäller övergångsbestämmelser för vissa institutioner) och IV-443 (som gäller ordinarie ändringsförfarande i fråga om det konstitutionella fördraget).

Enligt punkt 2 i den nya artikeln 106 A gäller att inom ramen för Euratomfördraget skall hänvisningarna till unionen och det konstitutionella fördraget i de bestämmelser som avses i punkt 1 samt i de bestämmelser i de protokoll som fogas både till det konstitutionella fördraget och Euratomfördraget läsas som hänvisningar till Euratom och Euratomfördraget.

Enligt punkt 3 i den nya artikeln skall bestämmelserna i det konstitutionella fördraget inte inverka på bestämmelserna i Euratomfördraget.

Enligt *artikel 4* i protokollet skall i avdelning III i Euratomfördraget kapitlen I (som gäller gemenskapens institutioner), II (som gäller gemensamma bestämmelser för institutionerna) och III (som gäller Ekonomiska och sociala kommittén) numreras om till II, III och IV.

Genom *artikel 5* upphävs vissa artiklar i Euratomfördraget och de protokoll som tidigare fogades till det.

Enligt punkt 1 upphävs artikel 3 (som gäller de institutioner som har hand om Euratoms uppgifter), artiklarna 107–132 (vilka gäller gemenskapens institutioner), artiklarna 136–143, 146–156 (vilka gäller gemenskapens domstol), artiklarna 158–163 (vilka gäller gemenskapens domstol och gemensamma bestämmelser om institutionerna), artiklarna 165–170 (vilka gäller Ekonomiska och sociala kommittén), artiklarna 173, 173 a och 175, 177–179 a, 180 b och 181, 183, 183 a, (vilka gäller unionens finanser), artikel 190 (som gäller fastställande av regleringen av språkanvändningen vid gemenskapens insti-

tutioner) och artikel 204 (som gäller upphävande av rösträtten för en medlemsstat).

Enligt punkt 2 skall de protokoll som tidigare fogades till Euratomfördraget upphävas.

Enligt *artikel 6* skall rubriken till avdelning IV i Euratomfördraget ”Finansiella bestämmelser” ersättas med rubriken ”Särskilda finansiella bestämmelser”.

Genom *artikel 7* företas ändringar av teknisk natur i Euratomfördraget.

Enligt punkt 1 skall hänvisningarna till artiklarna 141 och 142 (vilka gäller väckande av talan hos gemenskapens domstol när en medlemsstat har underlåtit att uppfylla en skyldighet enligt fördraget) i artikel 38 tredje stycket och artikel 82 tredje stycket i Euratomfördraget ersättas med hänvisningar till artiklarna III-360 och III-361 i det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 2 skall hänvisningarna till artikel 183 (som gäller antagande av finansiella förordningar) i artikel 171.2 (som gäller Försörjningsbyråns inkomster och utgifter) och i artikel 176.3 (som gäller grupperingen av anslagen till forsknings- och investeringsutgifter) i Euratomfördraget ersättas med hänvisningar till artikel III-412 (som gäller budgetregler enligt det konstitutionella fördraget) i det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 3 skall hänvisningen till artikel 177.5 (som gäller vägningen av rösterna i rådet när lån fastställs) i artikel 172.4 (som gäller lån som upptas för finansiering av forskning och investeringar) i Euratomfördraget ersättas med en hänvisning till artikel III-404 (som gäller beslutsförfarandet i anslutning till budgeten enligt det konstitutionella fördraget) i det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 4 skall begreppet ”direktiv” i artiklarna 38 (som gäller hälsoskydd), 82 (som gäller säkerhetsinspektion), 96 och 98 (vilka gäller gemensam marknadsföring inom kärnenergiområdet) i Euratomfördraget ersättas med begreppet ”europeisk förordning”.

Enligt punkt 5 skall begreppet ”beslut” i Euratomfördraget ersättas med begreppet ”europeiskt beslut”, förutom i artiklarna 18,

20 och 23 (vilka gäller skiljedomskommittén) samt 53 första stycket (som gäller Försörjningsbyrån) och i de fall som beslutet fattas av Europeiska unionens domstol.

Enligt punkt 6 skall begreppet ”domstolen” i Euratomfördraget ersättas med begreppet ”Europeiska unionens domstol”.

Enligt *artikel 8* skall artikel 191 genomgå en språklig ändring. Enligt artikeln skall Euratom, på de villkor som anges i protokollet om Europeiska unionens privilegier och immunitet, inom medlemsstaternas territorier åtnjuta de privilegier och den immunitet som krävs för att den skall kunna fullgöra sin uppgift.

Genom *artikel 9* uppdateras artikel 198 samtidigt som den genomgår språkliga ändringar.

Bestämmelsen om tillämpningen av Euratomfördraget på Åland i artikel 198 tredje stycket har uppdaterats så att den är förenlig med det konstitutionella fördraget. Fjärde stycket, som innehåller en förteckning över de territorier där Euratomfördraget inte skall tillämpas, uppdateras bl.a. så att förteckningen kompletteras med Grönland.

Enligt *artikel 10* skall artikel 206 (som gäller ingående av associeringsavtal) i Euratomfördraget genomgå språkliga ändringar. Dessutom skall hänvisningen till artikel 48 i Fördraget om upprättandet av Europeiska unionen (vilken gäller ändring av unionens grundfördrag) i den nämnda artikeln ersättas med en hänvisning till artikel IV-443 i det konstitutionella fördraget.

Enligt *artikel 11* skall artikel 225 andra stycket (som gäller de giltiga språkversionerna av Euratomfördraget) i Euratomfördraget ersättas så att gruppen av giltiga språk kompletteras med estniska, lettiska, litauiska, malteiska, polska, slovakiska, slovenska, tjeckiska och ungerska.

Enligt *artikel 12* skall Euratoms inkomster och utgifter, med undantag för Försörjningsbyråns och de gemensamma företagens inkomster och utgifter, upptas i unionens budget.

*B. Bilagor till Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa***Bilaga I****Förteckning som avses i artikel III-226 i konstitutionen**

Bilaga I innehåller en förteckning över de jordbruksprodukter på vilka bestämmelserna i artiklarna III-227–III-232, vilka gäller jordbruk, skall tillämpas. Bilagan motsvarar den bilaga I som fogats till Fördraget om upprät-

tandet av Europeiska gemenskapen. Hänvisningsartiklarna innehåller bestämmelser om den gemensamma jordbrukspolitikens mål och de arrangemang som krävs för att målen skall uppnås.

Bilaga II**Utomeuropeiska länder och territorier på vilka del III avdelning IV i konstitutionen skall tillämpas**

Bilaga II, som innehåller en förteckning över vissa utomeuropeiska länder och territorier som upprätthåller förbindelser med vissa medlemsstater, motsvarar bilaga II som fogats till Fördraget om upprättandet av Euro-

peiska gemenskapen. Del III avdelning IV i det konstitutionella fördraget innehåller bestämmelser enligt vilka de aktuella länderna och territorierna skall associeras med unionen.

1.3. Regeringskonferensens slutakt*A. Förklaringar om bestämmelser i konstitutionen***1. Förklaring****till artikel I-6**

Enligt förklaringen konstaterar konferensen att artikel I-6, enligt vilken det konstitutionella fördraget och unionsrätten skall ha företräde framför medlemsstaternas rätt, åter-

speglar befintlig rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätten.

2. Förklaring**till artikel I-9.2**

Enligt förklaringen är konferensen enig om att unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) bör genomföras så att det är möjligt att bevara särdragen i unionens

rättsordning. I detta sammanhang noterar konferensen den regelbundna dialogen mellan Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna; en sådan dialog kan förstärkas när unionen ansluts till konventionen.

3. Förklaring

till artiklarna I-22, I-27 och I-28

Vid valet av de personer som skall inneha befattningarna som Europeiska rådets ordförande, kommissionens ordförande och unionens utrikesminister bör enligt förklaringen

vederbörlig hänsyn tas till behovet av att respektera de geografiska och demografiska skillnaderna inom unionen och dess medlemsstater.

4. Förklaring

till artikel I-24.7 om Europeiska rådets beslut om utövande av rådets ordförandeskap

Förklaringen innehåller ett utkast till Europeiska rådets europeiska beslut om utövande av rådets ordförandeskap. Enligt förklaringen skall beslutet antas samma dag som det konstitutionella fördraget träder i kraft. Förklaringen hänför sig till bestämmelsen om ministerrådet i artikel 1-24.7, enligt vilken ordförandeskapet för andra rådskonstellationer än utrikes frågor skall innehas av medlemsstaternas företrädare i rådet på grundval av ett system med jämlik rotation. Villkoren för systemet skall fastställas genom ett europeiskt beslut av Europeiska rådet. Europeiska rådet skall besluta med kvalificerad majoritet.

Enligt förklaringen bör rådet börja utarbeta det europeiska beslutet om fastställande av tillämpningen av det beslut av Europeiska rådet som avses här så snart det konstitutionella fördraget har undertecknats och ge det sitt politiska godkännande inom sex månader. Medlemmarna nådde politiskt samförstånd om utkastet till det europeiska beslutet vid rådets (allmänna frågor och yttre förbindelser) möte den 13 december 2004.

Enligt artikel 1.1 i utkastet till Europeiska rådets europeiska beslut skall rådets ordförandeskap, med undantag av konstellationen utrikes frågor, innehas av på förhand bestämda grupper med tre medlemsstater under en period av 18 månader. Grupperna skall sättas samman genom jämlik rotation mellan medlemsstaterna och så att hänsyn tas till medlemsstaternas olikartade karaktär och den geografiska jämvikten inom unionen.

Enligt artikel 1.2 skall varje medlemsstat i tur och ordning vara ordförande för alla

rådskonstellationer i sex månader, med undantag av konstellationen utrikes frågor. De övriga medlemsstaterna skall bistå ordförandeskapet i alla dess uppgifter på grundval av ett gemensamt program. Grupperna får dock sinsemellan besluta om annorlunda arrangemang för skötseln av ordförandeskapet.

Enligt artikel 2 första stycket skall ordförandeskapet för kommittén med de ständiga representanterna för medlemsstaternas regeringar innehas av en företrädare för den medlemsstat som innehar ordförandeskapet för rådet i konstellationen allmänna frågor.

Enligt artikel 2 andra stycket skall ordförandeskapet för Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik innehas av en företrädare för unionens utrikesminister. För närvarande innehas det aktuella ordförandeskapet av ordförandelandet i rådet.

Enligt artikel 2 tredje stycket skall ordförandeskapet i de förberedande organen för de olika rådskonstellationerna, med undantag av konstellationen utrikes frågor, ombesörjas av den medlem av gruppen som också innehar ordförandeskapet i rådskonstellationen i fråga, om inte något annat beslutas genom ett europeiskt beslut i enlighet med artikel 4. Rådet kan också med stöd av rådets nuvarande arbetsordning besluta om avvikelser från sexmånaders rotationen för ordförandeskapet i fråga om de förberedande organen.

Enligt artikel 3 skall rådet i konstellationen allmänna frågor i samarbete med kommissionen säkerställa följdriktigheten och kontinuiteten i rådskonstellationernas arbete inom ramen för en flerårig programplanering. De

medlemsstater som innehar ordförandeskapet skall införa alla bestämmelser som behövs för att organisera rådets arbete och få det att fungera väl.

Enligt *artikel 4* skall rådet anta ett europeiskt beslut som föreskriver tillämpningsåtgärder för detta beslut.

5. Förklaring

till artikel I-25

Förklaringen innehåller ett utkast till rådets europeiska beslut, som gäller rådets och Europeiska rådets beslutsfattande med kvalificerad majoritet enligt artikel I-25. Beslutet kommer att antas den dag då det konstitutionella fördraget träder i kraft.

I ingressen till utkastet till beslut konstateras att avsikten är att beslutet skall underlätta en övergång från det system som anges i Nicefördraget till det omröstningssystem som föreskrivs i det konstitutionella fördraget. Beslutet förblir gällande så länge det behövs för att säkerställa en smidig övergång. Det är fråga om en förlängning av den s.k. Ioanninakompromissen.

Enligt *artikel 1* skall rådet fortsätta diskutera frågan, om rådsmedlemmar som företräder minst tre fjärdedelar av den befolkning eller av det antal medlemsstater som krävs för att utgöra en blockerande minoritet uppger att de motsätter sig att rådet antar en akt med kvalificerad majoritet. Den blockerande minoritet som förutsätts för att förhindra beslut är enligt det nya systemet mer än 45 procent av medlemsländerna eller mer än 35 procent av

unionens befolkning. För ett förfarande enligt detta beslut krävs således mer än 33,75 procent av medlemsländerna, dvs. 9 medlemsstater i unionen med 25 medlemsländer, eller mer än 26,25 procent av unionens befolkning.

Enligt *artikel 2* skall rådet under de fortsatta diskussionerna göra allt som står i dess makt för att, inom rimlig tid och utan att det påverkar de obligatoriska tidsfrister som anges i unionsrätten, nå en tillfredsställande lösning för att bemöta de farhågor som framförts av de i artikel 1 avsedda rådsmedlemmarna.

För detta ändamål skall rådets ordförande enligt *artikel 3*, med kommissionens bistånd och med iakttagande av rådets arbetsordning, ta alla nödvändiga initiativ för att underlätta skapandet av en bredare bas för överenskommelse i rådet.

Enligt *artikel 4* får beslutet verkan den 1 november 2009 och skall gälla åtminstone till 2014. Efter det får rådet anta ett europeiskt beslut om att upphäva det.

6. Förklaring

till artikel I-26

Enligt förklaringen anser konferensen att kommissionen, när den inte längre kommer att inbegripa medborgare från alla medlemsstater, särskilt bör uppmärksamma att öppenhet säkerställs i förbindelser med samtliga medlemsstater. I detta syfte bör kommissionen ha nära förbindelser med alla medlemsstater och ägna särskild uppmärksamhet åt

nödvändigheten av att utbyta information och samråda med alla medlemsstater.

Konferensen anser vidare att kommissionen bör vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att full hänsyn tas till de faktiska politiska, sociala och ekonomiska förhållandena i alla medlemsstater, även i de som inte har någon medborgare som kommissionsleda-

mot. En av dessa åtgärder bör vara att man ser till att dessa medlemsstaters ställning beaktas genom att bestämmelser om lämpliga organisatoriska arrangemang antas.

Avsikten har varit att genom förklaringen säkerställa att alla medlemsstater behandlas lika också när de inte har någon medborgare som kommissionsledamot.

7. Förklaring

till artikel I-27

Enligt förklaringen anser konferensen att Europaparlamentet och Europeiska rådet i enlighet med bestämmelserna i konstitutionen har gemensamt ansvar för att processen för valet av Europeiska kommissionens ordförande förlöper smidigt. Företrädare för Europaparlamentet och Europeiska rådet kommer därför att före Europeiska rådets beslut hålla de samråd som är nödvändiga, inom

den ram som anses lämpligast. I enlighet med artikel I-27.1 kommer dessa samråd att inriktas på kvalifikationerna hos kandidaterna till befattningen som kommissionens ordförande, med beaktande av valen till Europaparlamentet. Arrangemangen för dessa samråd kan bestämmas närmare, vid lämplig tidpunkt, i samförstånd mellan Europaparlamentet och Europeiska rådet.

8. Förklaring

till artikel I-36

Enligt förklaringen noterar konferensen att kommissionen, i enlighet med sin nuvarande fasta s.k. Lamfalussypraxis, avser att fortsätta att samråda med av medlemsstaterna utsedda

experter vid utarbetandet av kommissionens utkast till delegerade europeiska förordningar på området finansiella tjänster.

9. Förklaring

till artiklarna I-43 och III-329

Enligt förklaringen skall ingen av bestämmelserna om en solidaritetsklausul och genomförande av det i artiklarna I-43 och III-329 vara avsedd att påverka en medlemsstats rätt att välja det lämpligaste sättet att uppfylla sitt eget krav på solidaritet med en med-

lemsstat som utsätts för en terroristattack eller som drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor. Detta får dock inte åsidosätta de åtgärder som unionen har antagit för att uppfylla kravet på solidaritet med den medlemsstaten.

10. Förklaring

till artikel I-51

Konferensen förklarar att vederbörlig hänsyn måste tas till ärendets särdrag, när sådana

regler om skydd av personuppgifter som kan få direkta konsekvenser för den nationella

säkerheten skall antas på grundval av artikel I-51. Den erinrar om att den för närvarande tillämpliga lagstiftningen (se särskilt direktiv

95/46/EG) föreskriver särskilda undantag i detta avseende.

11. Förklaring

till artikel I-57

Enligt förklaringen kommer unionen att beakta den särskilda situationen för länder

med litet territorium som har särskilda närhetsförbindelser med unionen.

12. Förklaring

om förklaringarna avseende stadgan om de grundläggande rättigheterna

Enligt förklaringen noterar konferensen vissa förklaringar avseende stadgan om de grundläggande rättigheterna, vilka fastställdes under ledning av presidiet för det konvent som utarbetade stadgan och vilka uppdaterades under ansvar av Europeiska kon-

ventets presidium.

Förklaringarna avseende stadgan om de grundläggande rättigheterna behandlas närmare i detaljmotiveringen i denna proposition i avsnittet om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

13. Förklaring

till artikel III-116

Enligt förklaringen är konferensen enig om att unionen, i sina allmänna insatser för att undanröja bristande jämställdhet mellan kvinnor och män, inom sina olika politikområden kommer att sträva efter att bekämpa

alla slag av våld i hemmet. Medlemsstaterna bör vidta alla nödvändiga åtgärder för att förhindra och bestraffa dessa brottsliga handlingar samt att stödja och skydda brottsoffren.

14. Förklaring

till artiklarna III-136 och III-267

Enligt förklaringen anser konferensen att om ett utkast till europeisk lag eller ramlag för de områden i anslutning till invandrarpolitik som anges i artikel III-267.2 skulle negativt påverka grundläggande aspekter av en medlemsstats sociala trygghetssystem, inbe-

gripet dess omfattning, kostnader eller ekonomiska struktur, kommer den medlemsstatens intressen vederbörligen att beaktas. Det samma gäller om ett utkast inverkar på den ekonomiska jämvikten i den aktuella medlemsstatens system enligt artikel III-136.2.

15. Förklaring

till artiklarna III-160 och III-322

Enligt förklaringen erinrar konferensen om att respekt för de grundläggande rättigheterna och friheterna i synnerhet innebär att tillbörlig uppmärksamhet ägnas åt skydd och efterlevnad av den rätt att utnyttja de garantier som föreskrivs i lagar som tillkommer berörda fysiska personer eller berörda enheter. För

detta ändamål och i syfte att garantera en grundlig rättslig prövning av europeiska beslut om att vidta restriktiva åtgärder mot en fysisk person eller en enhet måste sådana beslut grunda sig på klara och tydliga kriterier. Dessa kriterier bör vara anpassade till det specifika innehållet i varje restriktiv åtgärd.

16. Förklaring

till artikel III-167.2 c

Enligt förklaringen noterar konferensen att artikel III-167.2 punkt c skall tolkas i enlighet med befintlig rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstans-

rätten om tillämpligheten av bestämmelserna på stöd som beviljas vissa områden i Förbundsrepubliken Tyskland som påverkats av Tysklands tidigare delning.

17. Förklaring

till artikel III-184

Förklaringen hänför sig till förfarandet enligt artikel III-184 i fråga om alltför stort underskott i den offentliga sektorns finanser i medlemsstaterna samt i anslutning till detta den separata s.k. stabilitets- och tillväxtpakten, som gäller medlemsstaternas ekonomiska politik och budgetpolitik.

I förklaringen konstateras att en ökning av tillväxtpotentialen och ett säkerställande av sunda offentliga finanser utgör de två grundpelarna i unionens och medlemsstaternas ekonomiska politik och budgetpolitik. Stabilitets- och tillväxtpakten är ett viktigt instrument för att uppnå dessa mål.

Konferensen bekräftar på nytt sitt åtagande när det gäller bestämmelserna om stabilitets- och tillväxtpakten, vilka utgör ramen för samordningen av budgetpolitiken i medlemsstaterna.

Konferensen bekräftar att ett system som grundar sig på regler är den bästa garantin för att åtaganden genomförs och för att alla medlemsstater behandlas lika och att konferensen i detta sammanhang står fast vid målen i Lis-

sabonstrategin: nya arbetstillfällen, struktur-reformer och social sammanhållning.

Enligt förklaringen strävar unionen efter att uppnå välavvägd ekonomisk tillväxt och prisstabilitet. I den ekonomiska politiken och budgetpolitiken måste därför de rätta prioriteringarna fastställas när det gäller ekonomiska reformer, innovation, konkurrenskraft och förstärkande av privata investeringar och privatkonsumtionen under perioder med svag ekonomisk tillväxt. Inriktningen i budgetbeslut på nationell nivå och unionsnivå bör återspegla detta, särskilt genom en omstrukturering av de offentliga inkomsterna och utgifterna samtidigt som budgetdisciplinen respekteras i enlighet med konstitutionen och stabilitets- och tillväxtpakten.

Vikten av en sund budgetpolitik genom hela konjunkturcykeln understryks av de budgetmässiga och ekonomiska utmaningar som medlemsstaterna står inför.

Enligt förklaringen är konferensen enig om att medlemsstaterna aktivt bör använda peri-

oder av ekonomisk återhämtning till att stärka de offentliga finanserna och förbättra sin budgetsituation. Målet är att under goda tider gradvis uppnå ett budgetöverskott som ger det nödvändiga utrymmet för anpassning till konjunkturedgångar och därigenom bidrar

till långsiktig stabilitet i de offentliga finanserna.

Denna förklaring föregriper dock inte den eventuella framtida debatten om en utveckling av stabilitets- och tillväxtpakten.

18. Förklaring

till artikel III-213

Enligt förklaringen bekräftar konferensen att de politikområden som beskrivs i artikel III-213 (sysselsättning, arbetsrätt och arbetsvillkor, grundläggande och kvalificerad yrkesutbildning, social trygghet, arbetarskydd, arbetshygien samt förenings- och förhandlingsfrihet) i huvudsak faller inom medlemsstaternas behörighetsområde. Enligt förklaringen är de främjande åtgärder och samordningsåtgärder som skall vidtas på unionsnivå i enlighet med bestämmelserna i artikeln i fråga av kompletterande karaktär. Åtgärderna

tjänar till att förstärka samarbetet mellan medlemsstaterna och inte till att harmonisera de nationella systemen. De garantier och den praxis som finns i varje medlemsstat när det gäller ansvaret hos arbetsmarknadens parter påverkas inte av dessa åtgärder.

I förklaringen konstateras dock också att förklaringen inte påverkar tillämpningen av de bestämmelser i det konstitutionella fördraget som tilldelar unionen befogenheter, inbegripet avseende sociala frågor.

19. Förklaring

till artikel III-220

Enligt förklaringen anser konferensen att hänvisningen i artikel III-220 till öregioner även kan inbegripa hela östater, förutsatt att nödvändiga kriterier uppfylls. I den nämnda artikeln bestäms om de regioner till vilka

skall tas särskild hänsyn när unionen strävar efter att minska skillnaderna i utvecklingsnivå mellan de olika regionerna och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna.

20. Förklaring

till artikel III-243

Enligt förklaringen noterar konferensen att bestämmelserna i artikel III-243 skall tillämpas i enlighet med gällande praxis. Uttrycket ”sådana åtgärder är nödvändiga för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom Tysklands delning för näringslivet i vissa av de områden i förbundsre-

publiken som påverkats av delningen ” skall tolkas i enlighet med befintlig rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätten. Enligt artikeln skall bestämmelserna om unionens transportpolitik inte hindra de aktuella åtgärderna.

21. Förklaring**till artikel III-248**

Enligt förklaringen är konferensen enig om att unionen vederbörligen kommer att beakta de grundläggande riktlinjerna och valen i medlemsstaternas forskningspolitik när den vidtar åtgärder inom forskning och teknisk utveckling.

22. Förklaring**till artikel III-256**

Enligt förklaringen anser konferensen att artikel III-256, som gäller unionens politik på energiområdet, inte påverkar medlemsstaternas rätt att införa de bestämmelser som behövs för att säkerställa sin energiförsörjning på de villkor som anges i artikel III-131. Enligt artikel III-131 skall medlemsstaterna samråda med varandra för att genom gemensamma bestämmelser hindra att den gemensamma marknadens funktion påverkas av de aktuella åtgärderna för att säkerställa energiförsörjningen.

23. Förklaring**till artikel III-273.1 andra stycket**

Enligt förklaringen anser konferensen att nationella bestämmelser och förfaranden för inledande av brottsutredningar bör beaktas i de europeiska lagar som avses i artikel III-273.1 andra stycket och i vilka regleras Eurojusts struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter.

24. Förklaring**till artikel III-296**

I förklaringen sägs att så snart Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa har undertecknats bör rådets generalsekretär, hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, kommissionen och medlemsstaterna inleda det förberedande arbetet med den europeiska avdelningen för yttre åtgärder. Arbetet inleddes redan 2004, men har avbrutits tills vidare.

25. Förklaring**till artikel III-325 om medlemsstaternas förhandlingar om och ingående av internationella avtal avseende ett område med frihet, säkerhet och rättvisa**

Enligt förklaringen bekräftar konferensen att medlemsstaterna får förhandla om och ingå avtal med tredjeland eller internationella organisationer på de områden som omfattas av del III avdelning III kapitel IV avsnitt 3, 4 och 5 (civilrättsligt samarbete, straffrättsligt samarbete och polissamarbete), om avtalen i fråga överensstämmer med unionsrätten.

26. Förklaring

till artikel III-402.4

Förklaringen erinrar om artikel III-402.4, där det föreskrivs att om någon europeisk lag om fastställande av en ny finansieringsram inte har antagits vid utgången av den period som omfattas av den föregående ramen skall unionens verksamhet fortsätta i enlighet med taken och de övriga bestämmelser som gäller den föregående periodens sista år till dess att en sådan ny lag har antagits.

Enligt förklaringen förklarar konferensen

att om rådets europeiska lag om fastställande av en ny finansieringsram inte har antagits senast vid slutet av 2006, och om det i avslutningsakten av den 16 april 2003 föreskrivs en övergångsperiod fram till och med 2006 för tilldelningen av anslag till de nya medlemsstaterna, kommer tilldelningen av anslag från och med 2007 att fastställas på grundval av att samma kriterier tillämpas för alla medlemsstater.

27. Förklaring

till artikel III-419

Enligt förklaringen förklarar konferensen att när en grupp medlemsstater lämnar kommissionen en begäran om fördjupat inbördes samarbete får de samtidigt ange om de redan i det skedet avser att tillämpa de s.k. full-

maktsklausulerna enligt artikel III-422 för att övergå till att besluta med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet eller till det ordinarie lagstiftningsförfarandet i stället för ett särskilt lagstiftningsförfarande.

28. Förklaring

till artikel IV-440.7

Enligt förklaringen samtycker de höga fördragsslutande parterna till att Europeiska rådet enligt artikel IV-440.7 antar ett europeiskt beslut som leder till en ändring av ställningen för Mayotte i förhållande till unionen, så att detta territorium blir ett yttersta randområde enligt artikel IV-440.2 och artikel III-424. Enligt artikel III-424 skall konstitutionen, inklusive den gemensamma poli-

tiken, tillämpas på de områden som avses i den enligt de villkor som fastställts i de akter som rådet antagit på förslag av kommissionen. Enligt förklaringen skall ett europeiskt beslut om ändring av ställningen för Mayotte antas när de franska myndigheterna meddelar Europeiska rådet och kommissionen att den pågående utvecklingen när det gäller öns interna ställning medger det.

29. Förklaring

till artikel IV-448.2

Enligt förklaringen anser konferensen att möjligheten att göra översättningar av Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa till de språk som avses i artikel IV-448.2 och som bestäms av medlemsstaterna bland dem som i enlighet med deras konstitu-

tionella ordning har officiell ställning, bidrar till att uppnå målet för unionen att respektera rikedomerna hos sin kulturella och språkliga mångfald enligt artikel I-3.2 fjärde stycket. I detta sammanhang bekräftar konferensen enligt förklaringen den vikt som unionen fäster

vid Europas kulturella mångfald och den särskilda uppmärksamhet som den fortsatt kommer att ägna dessa och andra språk.

Enligt förklaringen rekommenderar konferensen de medlemsstater som vill utnyttja

den möjlighet som medges i artikel IV-448.2 att inom sex månader efter undertecknandet av det konstitutionella fördraget meddela rådet till vilket eller vilka språk som det kommer att översättas.

30. Förklaring

om ratificeringen av Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa

Konferensen noterar att om fyra femtedelar av medlemsstaterna har ratificerat Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa inom en period på två år efter undertecknandet av det konstitutionella fördraget och en eller flera medlemsstater har stött på problem med ratificeringen, skall Europeiska rådet ta upp frågan.

Enligt förklaringen skulle således eventuella ratificeringsproblem ha tagits upp vid Europeiska rådet i oktober 2006, om minst 20

medlemsstater hade ratificerat det konstitutionella fördraget före det. Ärendet behandlades dock redan vid Europeiska rådet den 16–17 juni 2005, när det konstitutionella fördraget hade ratificerats av tio medlemsstater, medan det hade avslagits genom folkomröstning i Frankrike och Nederländerna. Europeiska rådet beslöt att hålla ett prövningsuppehåll i ratificeringsprocessen. Europeiska rådet beslutar om fortsättningen under första hälften av 2006.

B. Förklaringar om protokoll som är fogade till konstitutionen

31. Förklaring

om Åland

Enligt förklaringen har den ordning som gäller för Åland enligt det konstitutionella fördraget upprättats med tanke på öarnas särskilda ställning enligt internationell rätt. Särskilda bestämmelser om Åland har därför införts i protokoll nr 8, som gäller gamla anslutningsfördrag.

I det första stycket i förklaringen upprepas innehållet i ingressen till det Ålandsprotokoll (protokoll nr 2) som fogats till anslutningsakten för Finland från 1994. Enligt artikel 59 i protokoll nr 8 till det konstitutionella fördra-

get upprepas i förklaringen innehållet i den nämnda ingressen utan att ordalydelsens rättsverkan ändras.

Förklaringen hänför sig till att Ålands särskilda ställning skall bevaras oförändrad i samband med arrangemangen för rättslig kontinuitet mellan de nuvarande grundfördragen och det konstitutionella fördraget när de gamla anslutningsfördragen upphävs. Det har redogjorts för förklaringens betydelse ovan under 4.8.1.1, som gäller Ålands särskilda ställning.

32. Förklaring

om det samiska folket

Enligt förklaringen har den reglering som enligt det konstitutionella fördraget skall till-

lämpas på det samiska folket i Finland och Sverige införts med beaktande av den sär-

ställning för det samiska folket som baserar sig på Finlands och Sveriges förpliktelser enligt internationell rätt. Särskilda bestämmelser om det samiska folket har därför införts i protokoll nr 8, som gäller gamla anslutningsfördrag.

I det första stycket i förklaringen upprepas innehållet i ingressen till det protokoll om det samiska folket (protokoll nr 3) som fogats till anslutningsakten för Finland från 1994. Enligt artikel 62 i protokoll nr 8 till det konstitutionella fördraget upprepas i förklaringen innehållet i den nämnda ingressen utan att ordalydelsens rättsverkan ändras.

Enligt förklaringen beaktar konferensen

den nämnda ingressen till protokoll nr 3, enligt vilken Sverige och Finland är fast beslutna att bevara och utveckla det samiska folkets försörjningsmöjligheter, språk, kultur och levnadssätt och beaktar att den samiska kulturen och samernas försörjning är beroende av primära förvärvskällor som renskötsel i traditionella områden för samisk bosättning.

Förklaringen hänför sig till att det samiska folkets särskilda ställning skall bevaras oförändrad i samband med arrangemangen för rättslig kontinuitet mellan de nuvarande grundfördragen och det konstitutionella fördraget när de gamla anslutningsfördragen upphävs.

33. Förklaring

om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern

Enligt förklaringen har det arrangemang som enligt det konstitutionella fördraget skall tillämpas i fråga om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern införts i enlighet med de avtal som gäller områdena och med beaktande av Cyperns särskilda ställning.

Särskilda bestämmelser om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden har därför införts i protokoll nr 9, som gäller 2003 års anslutningsfördrag.

I det första stycket i förklaringen upprepas innehållet i ingressen till det protokoll om Förenade konungariket Storbritanniens och

Nordirlands suveräna basområden i Cypern som fogats till 2003 års anslutningsakt. Enligt artikel 51 i protokoll nr 9 till det konstitutionella fördraget upprepas i förklaringen innehållet i den nämnda ingressen utan att ordalydelsens rättsverkan ändras.

Förklaringen hänför sig till att den särskilda ställningen för Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern skall bevaras oförändrad i samband med arrangemangen för rättslig kontinuitet mellan de nuvarande grundfördragen och det konstitutionella fördraget när de gamla anslutningsfördragen upphävs.

34. Förklaring

från kommissionen om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern

Enligt förklaringen bekräftar kommissionen att den anser att de bestämmelser i unionsrätten som skall tillämpas på de suveräna basområdena enligt del två avdelning III i protokollet om 2003 års anslutningsfördrag innefattar följande:

a) rådets förordning (EG) nr 3448/93 av den 6 december 1993 om systemet för han-

deln med vissa varor som framställs genom bearbetning av jordbruksprodukter

b) rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna, i den mån detta krävs genom rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket

(EUGFJ) till utveckling av landsbygden för finansiering av åtgärder för landsbygdsutveckling i Förenade kungarikets suveräna basområden genom EUGFJ: s garantisektion.

35. Förklaring

om kärnkraftverket Ignalina i Litauen

I förklaringen upprepas innehållet i ingressen till det protokoll om kärnkraftverket Ignalina i Litauen (protokoll nr 4) som fogats till 2003 års anslutningsakt. Det särskilda arrangemang som skall tillämpas på kärnkraftverket Ignalina har införts i de särskilda bestämmelserna i protokoll nr 9 till det konstitutionella fördraget, vilket gäller 2003 års anslutningsfördrag. Enligt artikel 59 i protokollet upprepas i denna förklaring innehållet i

den nämnda ingressen utan att ordalydelsens rättsverkan ändras.

Förklaringen hänför sig till att det särskilda arrangemanget för kärnkraftverket Ignalina skall bevaras oförändrat i samband med arrangemangen för rättslig kontinuitet mellan de nuvarande grundfördragen och det konstitutionella fördraget när de gamla anslutningsfördragen upphävs.

36. Förklaring

om persontransitering landvägen mellan Kaliningradområdet och andra delar av Ryska federationen

I förklaringen upprepas innehållet i ingressen till det protokoll om persontransitering landvägen mellan Kaliningradområdet och andra delar av Ryska federationen (protokoll nr 5) som fogats till 2003 års anslutningsakt. I protokoll nr 9 till det konstitutionella fördraget, vilket gäller 2003 års anslutningsfördrag, finns särskilda bestämmelser om transiteringen. Enligt artikel 60 i protokollet upprepas i denna förklaring innehållet i den

nämnda ingressen utan att ordalydelsens rättsverkan ändras.

Förklaringen hänför sig till att det särskilda arrangemanget för transiteringen skall bevaras oförändrat i samband med arrangemangen för rättslig kontinuitet mellan de nuvarande grundfördragen och det konstitutionella fördraget när de gamla anslutningsfördragen upphävs.

37. Förklaring

om reaktorerna 1 och 2 vid kärnkraftverket Bohunice V1 i Slovakien

I förklaringen upprepas innehållet i ingressen till det protokoll om reaktorerna 1 och 2 vid kärnkraftverket Bohunice V1 i Slovakien (protokoll nr 9) som fogats till 2003 års anslutningsakt. Det särskilda arrangemang som skall tillämpas på reaktorerna 1 och 2 vid kärnkraftverket Bohunice V1 har tagits in i de särskilda bestämmelserna i protokoll nr 9 som gäller 2003 års anslutningsfördrag. Enligt artikel 67 i protokollet upprepas i denna

förklaring innehållet i den nämnda ingressen utan att ordalydelsens rättsverkan ändras.

Förklaringen hänför sig till att det särskilda arrangemanget för reaktorerna 1 och 2 vid kärnkraftverket Bohunice V1 skall bevaras oförändrat i samband med arrangemangen för rättslig kontinuitet mellan de nuvarande grundfördragen och det konstitutionella fördraget när de gamla anslutningsfördragen upphävs.

38. Förklaring om Cypern

I förklaringen upprepas innehållet i ingressen till det protokoll om Cypern (protokoll nr 10) som fogats till 2003 års anslutningsakt. Särskilda bestämmelser om Cypern har införts bland de särskilda bestämmelserna i protokoll nr 9 som gäller 2003 års anslutningsfördrag. Enligt artikel 72 i protokollet upprepas i denna förklaring innehållet i den nämnda ingressen utan att ordalydelsens

rättsverkan ändras.

Förklaringen hänför sig till att det särskilda arrangemanget för Cypern skall bevaras oförändrat i samband med arrangemangen för rättslig kontinuitet mellan de nuvarande grundfördragen och det konstitutionella fördraget när de gamla anslutningsfördragen upphävs.

39. Förklaring

om protokollet om Danmarks ställning

Enligt förklaringen noterar konferensen att Danmark förklarar att det inte kommer att använda sin rösträtt för att förhindra antagandet av de bestämmelser som inte är tillämpliga på Danmark när det gäller rättsakter som skall antas i lagstiftningsordning och som med anledning av protokollet om Danmarks särskilda ställning samtidigt innehåller bestämmelser som är tillämpliga på Danmark

och bestämmelser som inte är tillämpliga Danmark.

Konferensen noterar dessutom att Danmark, på grundval av solidaritetsklausulen (artiklarna I-43 och III-329), förklarar att danskt deltagande i åtgärderna eller rättsakterna kommer att ske i enlighet med protokollet om Danmarks särskilda ställning.

40. Förklaring

om protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ

I förklaringen upprepas den fördelning av platser i Europaparlamentet och den viktning av röster i Europeiska rådet och rådet om vilken överenskommits i samband med anslutningsförhandlingarna för Rumänien och Bulgarien.

I förklaringen konstateras att genom avvikelser från artikel I-20.2 i det konstitutionella fördraget föreskrivs det i anslutningsfördraget för Rumänien och Bulgarien att antalet ledamöter i Europaparlamentet tillfälligt får överstiga 750 under återstoden av valperio-

den 2004–2009.

I förklaringen konstateras likaså att i artikel 2.2 i protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ kommer viktningen av Rumäniens och Bulgariens röster i Europeiska rådet och rådet att fastställas till 14 respektive 10. Till sist konstateras att den kvalificerade majoriteten kommer att beräknas i enlighet med artikel 2.3 i det nämnda protokollet, som är fogat till det konstitutionella fördraget.

41. Förklaring**om Italien**

Enligt förklaringen noterar konferensen det protokoll om Italien som 1957 fogades till Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen. Det gamla protokollet gäller vissa specialproblem i fråga om Italien. I förklaringen upprepas innehållet i det gamla protokollet, vilket medlemsstaterna beaktar.

42. Förklaring**från Konungariket Nederländerna om artikel I-55**

Enligt förklaringen kommer Konungariket Nederländerna att godkänna ett enhälligt europeiskt beslut enligt artikel I-55.4, enligt vilket rådet får besluta med kvalificerad majoritet när det antar den europeiska lag som fastställer den fleråriga finansieringsramen, när en revidering av den europeiska lag som avses i artikel I-54.3 har försetts Nederländerna med en tillfredsställande lösning på dess alltför negativa nettobetalingar till unionens budget. Den europeiska lag som avses i artikel I-54.3 gäller systemet för unionens egna medel.

43. Förklaring**från Konungariket Nederländerna om artikel IV-440**

Enligt förklaringen förklarar Konungariket Nederländerna att ett initiativ till ett europeiskt beslut enligt artikel IV-440.7 i syfte att ändra Nederländska Antillernas och/eller Arubas ställning i förhållande till unionen kommer att läggas fram endast på grundval av ett beslut som fattats i enlighet med Konungariket Nederländernas stadga.

44. Förklaring**från Förbundsrepubliken Tyskland, Irland, Republiken Ungern, Republiken Österrike och Konungariket Sverige**

Enligt förklaringen noterar Tyskland, Irland, Ungern, Österrike och Sverige att de centrala bestämmelserna i Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen inte har ändrats i sak sedan detta trädde i kraft och behöver uppdateras. De stöder därför tanken på en konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar som bör sammankallas så snart som möjligt.

45. Förklaring**från Konungariket Spanien och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland**

Enligt förklaringen är det konstitutionella fördraget tillämpligt på Gibraltar i dess egenhet av ett europeiskt territorium för vars ytterförbindelser en medlemsstat är ansvarig. Detta medför inte någon förändring av de berörda medlemsstaternas ståndpunkter.

46. Förklaring

från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om definitionen av begreppet "medborgare"

I förklaringen sägs att med avseende på det konstitutionella fördraget, Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen eller någon av de akter som har sin grund i dessa fördrag eller som fortsätter att gälla i kraft av dessa, upprepar Förenade kungariket den förklaring landet avgav den

31 december 1982 om definitionen av begreppet "medborgare" med undantaget att hänvisningen till "medborgare i de brittiska beroende territorierna" skall tolkas som "medborgare i de brittiska utomeuropeiska territorierna".

47. Förklaring

från Konungariket Spanien om definitionen av begreppet "medborgare"

Enligt förklaringen konstaterar Spanien att i enlighet med artikel I-10 i konstitutionen skall varje person som är medborgare i en medlemsstat ha unionsmedborgarskap. Spanien noterar också att i den rådande situation för den europeiska integrationen som avspeglas i det konstitutionella fördraget åtnjuter

endast medlemsstaternas medborgare det europeiska medborgarskapets särskilda rättigheter, utom då annat uttryckligen föreskrivs i unionsrätten. I detta avseende betonar Spanien slutligen att enligt artiklarna I-20 och I-46 i konstitutionen företräder Europaparlamentet för närvarande unionsmedborgarna.

48. Förklaring

från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om rösträtten i val till Europaparlamentet

Enligt förklaringen noterar Förenade kungariket att artikel I-20 och övriga bestämmelser i det konstitutionella fördraget inte är av-

sedda att ändra grunden för rösträtten i val till Europaparlamentet.

49. Förklaring

från Konungariket Belgien om de nationella parlamenten

Enligt förklaringen preciserar Belgien att, enligt Belgiens konstitutionella rätt, såväl det federala parlamentets representanthus (Chambre des Représentants) och senat (Sénat du Parlement fédéral) som de olika gemenskapernas och regionernas parlamentariska församlingar, med hänsyn till de befo-

genheter som utövas av unionen, agerar som ingående delar i det nationella parlamentariska systemet eller kammare i det nationella parlamentet på det sätt som avses i protokoll (nr 2) om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

50. Förklaring

från Republiken Lettland och Republiken Ungern om stavningen av namnet på den gemensamma valutan i Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa

Utan att det påverkar det enhetliga sätt på vilket namnet på Europeiska unionens gemensamma valuta enligt det konstitutionella fördraget anges på sedlar och mynt, förklarar Lettland och Ungern att stavningen av namnet på den gemensamma valutan, inbegripet de avledningar av detta ord som används i den lettiska och den ungerska versionen av det konstitutionella fördraget, inte har någon inverkan på de befintliga reglerna i det lettiska och det ungerska språket.

2. Lagförslag

I samband med behandlingen av det konstitutionella fördraget har grundlagsutskottet ansett att det med hänsyn till de särskilda osäkerhetsfaktorerna kring det konstitutionella fördragets internationella ikraftträdande är skäl att överväga om det i propositionen om godkännande av fördraget behövs ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i det konstitutionella fördraget som hör till området för lagstiftningen (GrUU 9/2006 rd). Under beredningen av regeringens proposition har man med beaktande av olika synpunkter stannat för att propositionen också skall innehålla det sedvanliga förslaget till lag om sättande i kraft av internationella förpliktelser.

1 §. Paragrafen innehåller den sedvanliga blankettlagsbestämmelsen genom vilken de bestämmelser i det konstitutionella fördraget som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft. Med det konstitutionella fördraget avses själva fördraget, dess protokoll 1–36 och bilagorna I och II. För de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen redogörs längre fram i avsnittet om behovet av riksdagens samtycke.

2 §. Lagen föreslås träda i kraft i enlighet med 95 § i grundlagen vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av republikens president samtidigt som det konstitutionella fördraget träder i kraft. Genom lagen upphävs den lag som gäller sättande i kraft av fördraget om Finlands anslutning till Europe-

iska unionen, de lagar som gäller sättande i kraft av Amsterdamfördraget och Nicefördraget samt den lag som gäller sättande i kraft av det senaste utvidgningsfördraget. De bestämmelser i anslutningsfördraget för Finland som fortsätter att gälla har införts i protokoll nr 8 till det konstitutionella fördraget och gäller med stöd av den föreslagna lagen om sättande i kraft. De akter som antagits i enlighet med de fördrag och akter som upphävs fortsätter att gälla med stöd av artikel IV-438 i det konstitutionella fördraget och med stöd av den föreslagna lagen.

3. Ikraftträdande

Enligt artikel IV-447 i det konstitutionella fördraget träder fördraget i kraft den 1 november 2006, förutsatt att samtliga medlemsstaters ratifikationsinstrument har deponerats. I annat fall träder det konstitutionella fördraget i kraft den första dagen i den andra månad som följer efter det att ratifikationsinstrumentet har deponerats av den signatarstat som sist deponerar instrumentet. I ljuset av medlemsstaternas nationella ratificeringsförfaranden står det klart att det konstitutionella fördraget inte kommer att träda i kraft den målsatta dagen. Det föreslås att den lag som ingår i propositionen skall träda i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av republikens president samtidigt som det konstitutionella fördraget träder i kraft.

I 59 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) finns bestämmelser om ikraftträdande av internationella förpliktelser i landskapet Åland. Om ett fördrag innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt självstyrelselagen faller inom landskapets behörighet eller om bestämmelsen står i strid med självstyrelselagen, träder fördraget till denna del inte i kraft i landskapet om inte lagtinget ger sitt bifall.

Ärenden som gäller begäran om lagtingets bifall föredras för republikens president från justitieministeriet. Presidenten beslutar om remittering till lagtinget. Prövningen av nöd-

vändigheten av bifall är en juridisk fråga; bifall begärs endast som förutsättningar enligt 59 § i självstyrelselagen föreligger.

Genom det konstitutionella fördraget görs smärre ändringar i ett flertal sådana bestämmelser i EU:s grundfördrag som enligt självstyrelselagen faller inom landskapets behörighet. Därför bör lagtingets bifall begäras för att det konstitutionella fördraget skall träda i kraft i landskapet Åland. Dessutom innehåller fördraget vissa bestämmelser som innebär avvikelser från självstyrelselagen och som därför skall behandlas enligt 59 § 2 mom. i självstyrelselagen. Dessa bestämmelser kommenteras närmare i avsnitt 4.2. Om lagtinget ger sitt bifall, skall det omnämnas i den förordning av republikens president genom vilken det bestäms om ikraftträdandet av lagen om sättande i kraft av det konstitutionella fördraget.

4. Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

4.1. Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande. Riksdagens godkännande krävs också för uppsägning av en sådan förpliktelse.

Grundlagsutskottet har hänvisat till avtalens stora betydelse i sina utlåtanden om upprättandet av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och anslutningen till Europeiska unionen (se GrUU 15/1992 rd, GrUU 14/1994 rd och RP 1/1998 rd). I fråga om Nicefördraget omfattade grundlagsutskottet regeringens ståndpunkt att fördraget är av så stor betydelse att det bör godkännas av riksdagen med hänvisning till "avsevärd betydelse" (GrUU 38/2001 rd). Det konstitutionella fördraget innehåller heltäckande bestämmelser om unionens uppgifter och befogenheter liksom om unionens institutionella system och beslutssystem samt om grunderna för individens rättsliga ställning.

Det är klart att fördraget förutsätter riksdagens godkännande med hänvisning till grunden "avsevärd betydelse" (GrUU 9/2006 rd, s. 3, andra spalten).

Bestämmelser som av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande är bl.a. internationella förpliktelser som är bindande för riksdagens budgetbefogenheter (t.ex. GrUU 45/2000 rd). Som sådana förpliktelser har i praktiken betraktats närmast sådana bestämmelser som medför direkta utgifter för staten. Riksdagens godkännande krävs också på grund av att fördraget har verkningar som är bindande för budgetbefogenheterna (GrUU 9/2006 rd, s. 3, andra spalten).

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för bl.a. sådana fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis ansett att denna grundlagsfästa befogenhet hos riksdagen avser alla de bestämmelser i internationella förpliktelser som i materiellt hänseende hör till området för lagstiftningen. En bestämmelse i fördrag eller om andra internationella förpliktelser anses höra till området för lagstiftningen 1) om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, 2) om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, 3) om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen skall föreskrivas i lag, 4) om det finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller 5) om det enligt rådande uppfattning i Finland skall lagstiftas om saken. Enligt grundlagsutskottet hör en bestämmelse om en internationell förpliktelse på dessa grunder till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11/2000 rd, GrUU 12/2000 rd och GrUU 45/2000 rd).

I allmänna motiveringen i denna proposition redogörs för artikel IV-438 i det konstitutionella fördraget, enligt vilken upphävandet av unionens nuvarande grundfördrag genom det konstitutionella fördraget inte innebär att de förstnämnda fördragen skulle förlo- ra sin betydelse när det konstitutionella fördraget träder i kraft. Den europeiska union

som upprättas genom det konstitutionella fördraget är både i politisk och i rättslig mening efterträdare till Europeiska unionen som upprättats genom Fördraget om Europeiska unionen och till Europeiska gemenskapen. I det konstitutionella fördraget har inte tillämpats samma ändringsteknik som i samband med de tidigare ändringarna av grundfördragen, eftersom reformarbetet har syftat till att förenkla fördragen och göra dem tydligare. Den rättsliga kontinuiteten är av betydelse när behandlingsordningen för propositionen bedöms, så som konstateras längre fram. Även om de tidigare fördragen inte förlorar sin betydelse i och med det konstitutionella fördraget, skall alla bestämmelser i det konstitutionella fördraget, också de bestämmelser som motsvarar bestämmelserna i de tidigare grundfördragen, sättas i kraft genom lag i enlighet med 95 § i Finlands grundlag. Uttrycket "området för lagstiftningen" i 94 § 1 mom. och 95 § 1 mom. i grundlagen bör tolkas på samma sätt.

Riksdagen har godkänt anslutningsfördraget för Finland, Amsterdamfördraget och Nicefördraget samt fördraget om anslutning av de tio nya medlemsstaterna bl.a. på den grunden att de innehåller ett stort antal bestämmelser som hör till området för lagstiftningen och som har behandlats i regeringspropositionerna om godkännande av fördragen och i grundlagsutskottets utlåtande om dem (RP 135/1994 rd, band I, s. 664 – GrUU 14/1994 rd, s. 2; RP 245/1997 rd, s. 172–173 – GrUU 10/1998 rd, s. 3; RP 93/2001 rd, s. 70–71 – GrUU 38/2001 rd, s. 2–4; RP 78/2003 rd, s. 147–149 – GrUU 11/2003 rd, s. 2). Motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget hör till området för lagstiftningen. Uppfattningen av området för lagstiftningen har utvidgats efter det att anslutningsfördraget för Finland godkändes, och därför innehåller det konstitutionella fördraget dessutom ett stort antal bestämmelser som inte i samband med behandlingen av de tidigare fördragen explicit har specificerats som bestämmelser som hör till området för lagstiftningen.

I regeringspropositionen om godkännande av anslutningsfördraget för Finland granskades fördragets förhållande till lagstiftningen i Finland i ljuset av både primär- och

sekundärrätten. Med hänsyn till att de akter som antagits i enlighet med de fördrag som upphävs fortsätter att gälla kan en motsvarande granskning inte anses vara motiverad i samband med detta fördrag. I motiveringen till artiklarna i det föregående i denna proposition granskas ändringarna i fördraget, inbegripet de bestämmelser i de nya rättsgrunderna som hör till området för lagstiftningen. I avsnittet om behandlingsordningen längre fram redogörs dessutom för de bestämmelser som berör grundlagen på det sätt som avses i dess 94 § 2 mom. och som av den nämnda grunden hör till området för lagstiftningen.

Artiklarna i del I i det konstitutionella fördraget innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, med undantag av artiklarna 2, 3, 5, 16, 19, 21, 22, 27, 28, 40, 57 och 58. Bestämmelserna i del II om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna utgör en viktig ny grupp av bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen bl.a. på den grunden att de gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Artiklarna i del III innehåller en stor mängd bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, med undantag av artiklarna 129, 135, 192, 197–206, 208, 209, 213, 216–218, 243, 244, 248–250, 255, 261, 292–296, 299, 301, 302, 304, 307, 310, 318, 327, 328, 345, 352, 386–392, 414, 416–420 och 432. Artiklarna i del IV innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, med undantag av artiklarna 441 och 447.

Största delen av protokollen till fördraget innehåller också bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. En del av bestämmelserna i anslutningsfördragen för andra medlemsstater och av de bestämmelser om andra medlemsstater som antagits i samband med ändringar av grundfördragen gäller sådant som förutsätter lagstiftning i Finland. Övergångstider och undantag som bara gäller andra medlemsstater kan inte anses falla inom finsk rättskipningsbehörighet på ett sådant sätt att bestämmelserna hör till området för lagstiftningen i Finland i enlighet med 94 § 1 mom. i grundlagen (jfr RP 78/2003 rd, s. 148). Bestämmelser som hör till området

för lagstiftningen ingår i alla protokoll bortsett från protokollen 12–16 och 31.

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen skall riksdagen också godkänna uppsägningen av sådana internationella förpliktelser som avses i samma lagrum. Genom artikel IV-437 i det konstitutionella fördraget upphävs Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och Fördraget om Europeiska unionen samt i regel alla akter och fördrag om komplettering eller ändring av dessa fördrag. Eftersom riksdagens godkännande har krävts för de tidigare fördragen med anledning av deras betydelse, budgetverkningar och bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, bör den nya förpliktelse som upphäver dessa fördrag även till denna del anses falla inom riksdagens behörighet, trots att det inte formellt är fråga om uppsägning av en överenskommelse (GrUU 18/2002 rd och GrUU 11/2003 rd).

I denna proposition föreslås att riksdagen skall godkänna det konstitutionella fördraget. Avsikten är därmed att beslutet om godkännande i enlighet med formuleringen i 94 § 1 mom. i Finlands grundlag skall gälla det konstitutionella fördraget i sin helhet (t.ex. GrUU 11/2000 rd, s. 3). Med det konstitutionella fördraget avses här själva fördraget, dess protokoll nr 1–36 och bilagorna I och II, vilka enligt artikel IV-442 utgör en integrerande del av fördraget.

4.2. Behandlingsordning

Utgångspunkter för bedömningen

Enligt 94 § 2 mom. i grundlagen skall beslut om godkännande av en internationell förpliktelse fattas med enkel majoritet. Om ett förslag om godkännande av en förpliktelse gäller grundlagen, skall beslutet dock fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. På motsvarande sätt gäller enligt 95 § 2 mom. att om ett lagförslag om ikraftträdande av en internationell förpliktelse gäller grundlagen, skall riksdagen, utan att förslaget lämnas vilande, godkänna det med ett beslut som har fattats med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna, dvs. i s.k. inskränkt grundlagsordning.

Av flera orsaker stiftades lagen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen på grundval av de tidigare konstitutionerna – regeringsformen och riksdagsordningen – i inskränkt grundlagsordning efter att grundlagsutskottet hade lämnat sitt utlåtande (GrUU 14/1994 rd). Den mest generella orsaken till den denna lagstiftningsordning var att bestämmelserna i anslutningsfördraget rättsligt sett inskränkte Finlands suveränitet. Också den lag som gäller sättande i kraft av Amsterfördraget stiftades i inskränkt grundlagsordning (GrUU 10/1998 rd).

Lagarna om sättande i kraft av anslutningsfördraget för Finland och av Amsterdampfördraget är till sin konstitutionella karaktär s.k. undantagslagar och kan ändras i vanlig lagstiftningsordning, om ändringslagen inte utvidgar de undantag från grundlagen som ingår i undantagslagarna. Också tillägg och ändringar som är oväsentliga för helheten, men som i sig innebär att undantaget från grundlagen utvidgas en aning kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning, om inte det övergripande system som reglerats i grundlagsordning därigenom ändrar karaktär (RP 1/1998 rd, s. 124, andra spalten). Grundlagsutskottet har tillämpat dessa principer också i sådana fall då de undantag till grundlagen som införts genom en tidigare lag överförs till den nya lagen genom att den ursprungliga undantagslagen upphävs (GrUU 31/1998 rd s. 5, andra spalten).

När fördraget om Finlands anslutning och Amsterdampfördraget hade antagits och satts i kraft trädde den nya grundlagen i kraft 2000. Bland annat bestämmelserna om suveränitet i 1 § i den nya grundlagen avviker något från suveränitetsbestämmelserna i den upphävda regeringsformen. Grundlagsutskottet fastställde därför att Nicefördraget i första hand måste bedömas utifrån grundlagsbestämmelserna och i andra hand med avseende på lagarna om sättande i kraft av anslutningsfördraget och Amsterdampfördraget (GrUU 38/2001 rd, s. 4, andra spalten; se även GrUU 16/2005 rd, s. 4, första spalten). Det ansågs att bestämmelserna i Nicefördraget inte innebar någon inskränkning i Finlands suveränitet enligt 1 § i grundlagen, och fördraget ansågs inte heller annars stå i strid

med grundlagen. Beslutet om godkännande av Nicefördraget fattades därmed med enkel majoritet och lagen om sättande i kraft av fördraget stiftades i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 38/2001 rd).

De institutionella bestämmelserna i fördraget om Tjeckiens, Estlands, Cyperns, Lettlands, Litauens, Ungerns, Maltas, Polens, Sloveniens och Slovakiens anslutning till Europeiska unionen ansågs inte förändra förpliktelserna till följd av Nicefördraget i någon väsentlig grad. Utvidgningsfördraget ansågs inte heller i övrigt förutsätta den behandlingsordning som avses i 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 11/2003 rd, s. 3, första spalten).

Tolkningen av bestämmelsen om Finlands suveränitet i 1 § 1 mom. i grundlagen måste enligt förarbetena till grundlagsreformen granskas i skenet av Finlands internationella förpliktelser och särskilt med beaktande av Finlands medlemskap i Europeiska unionen (RP 1/1998 rd, s. 72, andra spalten). I grundlagsreformen tog Finland avstånd från den typ av formella tolkningar som säger att ett statligt medlemskap i en internationell organisation alltid innebär att statens suveränitet inskränks. I det sammanhanget hänvisade regeringen i propositionen till tidigare ståndpunkter från grundlagsutskottets sida. Grundlagsutskottet hade tidigare framhållit att Finland som medlem i Europeiska unionen utövar en del av sin suveränitet tillsammans med andra suveräna medlemsstater till nytta för det europeiska samarbetet (RP 1/1998 rd, s. 72–73).

Enligt 1 § 3 mom. i grundlagen deltar Finland i internationellt samarbete i syfte att säkerställa fred och mänskliga rättigheter samt i syfte att utveckla samhället. Momentet är av betydelse för tolkningen när det bedöms om en internationell förpliktelse strider mot grundlagsbestämmelserna om suveränitet eller inte. Förarbetena till grundlagsreformen ger vid handen att det är befogat att utgå från att sådana internationella förpliktelser som är sedvanliga i modernt internationellt samarbete och som bara i ringa utsträckning påverkar statens suveränitet inte direkt kan anses strida mot grundlagens bestämmelser om suveränitet (RP 1/1998 rd, s. 74, andra spalten). Finlands medlemskap i Europeiska unionen är

en viktig form av internationellt samarbete som redan har fått sin givna plats. När bestämmelserna om suveränitet i 1 § i grundlagen tolkas utifrån motiveringen till grundlagsreformen och med utgångspunkt i att Finland är medlem i Europeiska unionen betyder det, enligt grundlagsutskottets uppfattning, samtidigt också att man måste ta hänsyn till att medlemskapet har medfört vissa begränsningar i suveräniteten i olika delar av det allmänna. Frågan om att föra över kompetens på unionens institutioner är dock enligt utskottets uppfattning en sak som a priori gäller suveräniteten som den definieras i grundlagen. Mindre justeringar av unionens uppgifter t.ex. utifrån de befogenheter som unionen redan nu innehar kan däremot i vissa fall stå i samklang med grundlagsbestämmelserna om Finlands suveränitet. Normala interna omställningar i den institutionella verksamheten spelar vanligen ingen roll för suveräniteten. (GrUU 38/2001 rd, s. 4–5, GrUU 7/2003 rd, s. 3–4)

När det konstitutionella fördragets förhållande till grundlagen bedöms bör utöver suveränitetsbedömningen (1 §) särskilt avseende fästas vid bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter (6–23 §), bestämmelserna om avgränsade undantag (73 §, 94 § 3 mom.), bestämmelserna om de högsta statsorganens behörighet i fråga om internationella förhållanden (93–97 §), bestämmelserna om oberoende domstolar och utövande av den högsta domsrätten (3 § 3 mom., 99 § 1 mom.) och bestämmelsen om åklagarväsendet (104 §) samt bestämmelserna om behandling av ärenden i riksdagen (39 och 52 §).

Det konstitutionella fördraget innehåller detaljerade bestämmelser som syftar till att säkerställa den rättsliga kontinuiteten mellan unionens nuvarande grundfördrag och det konstitutionella fördraget. Trots att det konstitutionella fördraget upphäver de tidigare grundfördragen och innebär att en (ny) europeisk union inrättas, kan det inte betraktas som en helt ny internationell förpliktelse med tanke på förfarandena för godkännande och sättande i kraft. Det handlar framför allt om en kodifierande reform. Som utgångspunkt för bedömningen av behandlingsordningen bör betraktas på vilket sätt det konstitutionel-

la fördraget förändrar situationen jämfört med nuläget. En omständighet som talar för detta är att när fördraget ratificeras utgörs alternativen av det konstitutionella fördraget eller fortsatt verksamhet utgående från de nuvarande grundfördragen. Grundlagsutskottet har preliminärt bedömt konventets förslag till ett konstitutionellt fördrag på detta sätt utifrån de ändringar det innehåller (GrUU 7/2003 rd). När grundlagsutskottet behandlade statsrådets redogörelse om Europeiska unionens konstitutionella fördrag tog det på grund av tidsschemat inte ställning till fördragets förhållande till Finlands grundlag eller självstyrelselagen för Åland. Grundlagsutskottet poängterade utgångspunkten att det konstitutionella fördraget i första hand bör bedömas med tanke på den nuvarande grundlagen. Utifrån den utgångspunkten och den utredning som anförts i redogörelsen ansåg utskottet det vara sannolikt att beslut om godkännande och sättande i kraft av det konstitutionella fördraget bör fattas med kvalificerad majoritet i enlighet med 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 9/2006 rd, s. 5–6).

Dokumentering av principen om unionsrättens företrädare

Enligt artikel I-6 i det konstitutionella fördraget gäller att konstitutionen och den rätt som antas av unionens institutioner genom utövande av de befogenheter som den har tilldelats skall ha företrädare framför medlemsstaternas rätt. Företrädesprincipen hör redan nu till de grundläggande dragen i unionsmedlemskapet, och det inverkar inte på behandlingsordningen att principen uttryckligen nämns i konstitutionen (GrUU 7/2003, s. 10, andra spalten). I samband med avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet intogs en explicit företrädesbestämmelse i lagen om sättande i kraft. Det ansågs att bestämmelsen förutsatte att lagen stiftas i inskränkt grundlagsordning (GrUU 15/1992 rd, s. 3, andra spalten). När fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen behandlades bedömdes det likaså att principen om företrädare för EG-rätten krävde inskränkt grundlagsordning. Grundlagsutskottet påpekade då att om företrädesprincipen enbart ba-

serar sig på domstolens tolkningar kan situationen bli otillfredsställande jämfört med situationen enligt EES-avtalet. I lagen om införande av detta avtal fanns explicita bestämmelser om principen (GrUU 14/1994 rd, s. 3, andra spalten, GrUU 7/2003 rd, s. 10, andra spalten). Enligt grundlagsutskottets utlåtande hade företrädesprincipen fått en ganska skarp formulering i konventets förslag och gick eventuellt ännu längre än rättspraxis i EG-domstolen. I hög grad just för att undvika den sistnämnda tolkningsmöjligheten intogs i regeringskonferensens slutakt en förklaring till artikel I-6 (förklaring nr 1), där konferensen konstaterar att bestämmelsen är förenlig med befintlig rättspraxis från EG-domstolen. Det är därmed inte fråga om att det rådande rättsläget ändras, utan det handlar om att den nuvarande rättspraxisen kodifieras. Dokumenteringen av unionsrättens företrädare är därför inte problematisk med tanke på lagstiftningsordningen.

Avskaffande av pelarindelningen

Genom det konstitutionella fördraget avvecklas formellt den s.k. pelarstruktur som utformades genom EU-fördraget och där den första pelaren bildades av EG-grundfördragen, den andra pelaren av EU-fördragets bestämmelser om en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik och den tredje pelaren av EU-fördragets bestämmelser om polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Utgångspunkten för den enhetliga konstitutionella fördraget är att samma allmänna principer enligt unionsrätten skall tillämpas inom alla politikområden. Innehållsmässigt kvarstår dock i synnerhet den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken till sin karaktär som accentuerat mellanstatlig, framför allt när det gäller institutionernas befogenheter, beslutsförfarandena och de typer av akter som står till förfogande. Gemenskapsbehandlingen av unionens verksamhet gäller således i praktiken i första hand polissamarbete och straffrättsligt samarbete, där man övergår till att följa gemenskapsrättens principer. Hit hör principerna om rättslig verkan för olika typer av bestämmelser, inbegripet direkt rättsverkan.

En utvidgning av intresse för behandlingsordningen är att räckvidden för principen om

företråde för unionsrätten utsträcks till att omfatta den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet. När anslutningsfördraget för Finland behandlades bedömdes det att principen om företråde för gemenskapsrätten krävde inskränkt grundlagsordning. Utvidgningen av räckvidden för företrädesprincipen så som avses i det konstitutionella fördraget berör också den nuvarande grundlagen och kräver inskränkt grundlagsordning.

Räckvidden för flexibilitetsklausulen i artikel I-18, som motsvarar artikel 308 i EG-fördraget, utvidgas till att omfatta den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet. Förutsättningarna för tillämpning av artikel I-18 kvarstår oförändrade, men ändringen är ägnad att utvidga unionens befogenheter till området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet. Grundlagsutskottet tog inte i sitt utlåtande om anslutningsfördraget för Finland särskilt upp artikel 235 i det dåvarande EG-fördraget när det konstaterade att fördragen tilldelar EU:s institutioner offentlig makt som omfattas av finsk rättsskipningsbehörighet (GrUU 14/1994 rd, s. 2, andra spalten, GrUU 3/1996 rd, s. 2, första spalten). De ändringar av bestämmelsen som införs genom det konstitutionella fördraget innebär i första hand att förutsättningarna för att tillämpa klausulen preciseras. Till skillnad från tidigare skall åtgärder som vidtagits med stöd av flexibilitetsklausulen ha godkänts av Europaparlamentet. De nationella parlamenten kan påverka tillämpningen av bestämmelsen via förfarandet för tillsyn över att subsidiaritetsprincipen följs. Det handlar om en sådan mindre justering av unionens uppgifter utifrån de befogenheter som unionen redan nu innehar som står i samklang med bestämmelserna om Finlands suveränitet i grundlagen.

När pelarindelningen avskaffas kommer de nuvarande allmänna principerna för EG-domstolens behörighet att breddas så att de på vissa undantag när gäller polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet samt i mera inskränkt bemärkelse den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. När grundlagsut-

skottet behandlade anslutningsfördraget för Finland konstaterade det att EG-domstolens behörighet att avgöra om en medlemsstat har underlåtit att fullgöra en skyldighet som den ålagts enligt grundfördraget innebar ett undantag från de bestämmelser om suveränitet som då gällde enligt regeringsformen, eftersom domstolens beslut kunde medföra att medlemsstaten ålades att ändra sin lagstiftning (GrUU 14/1994 rd, s. 3, andra spalten). Med hänsyn till att artiklarna III-360–III 362 i det konstitutionella fördraget inför motsvarande behörighet för EU-domstolen även i fråga om bestämmelser om polissamarbete och straffrättsligt samarbete, innebär det konstitutionella fördraget på dessa punkter ett undantag från bestämmelserna om suveränitet i grundlagen. Artikel III-377, enligt vilken EU-domstolen utesluts ur den ovan nämnda behörigheten när det gäller att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat eller av medlemsstaternas utövning av sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten, tillhandahåller inte några grunder för att ändra den bedömning som presenterats ovan. Även om den aktuella bestämmelsen, som motsvarar artikel 35.5 i det nuvarande EU-fördraget, begränsar området för domstolens behörighet ändrar den inte de rättsliga verkningarna för medlemsstaterna som följer av domstolens avgöranden, inbegripet eventuella ålägganden att ändra den nationella lagstiftningen.

När grundlagsutskottet bedömde anslutningsfördraget för Finland ansåg det att bestämmelsen om förhandsavgörande i EG-fördraget, enligt vilken de högsta domstolarna i medlemsstaterna är skyldiga att begära förhandsavgörande av EG-domstolen i fråga om tolkningen av EG-normer som påverkar ett ärende som domstolarna behandlar, inte stod i strid med bestämmelserna om suveränitet eller med 2 § 4 mom., 53 och 56 § i regeringsformen (GrUU 14/1994 rd, s. 3, andra spalten). I samband med Amsterdamfördraget ansåg utskottet att bestämmelserna i punkterna 1–3 i artikel 35 i det nuvarande EU-fördraget, enligt vilka räckvidden för förfarandet med förhandsavgöranden utvidgades till området för avdelning VI i EU-fördraget,

vilken gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete, inte stod i strid med bestämmelserna om domstolarnas oavhängighet eller andra bestämmelser i grundlagen, eftersom de nationella domstolarna i samtliga fall behöll sin prövningsrätt i fråga om att begära förhandsavgöranden (GrUU 10/1998 rd, s. 5, första spalten; se även GrUU 28/1997 rd, s. 3, andra spalten). Eftersom artikel III-369 i det konstitutionella fördraget innebär att de högsta domstolarnas nuvarande prövningsrätt beträffande proceduren slopas i ärenden som gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete, harmonierar inte den aktuella bestämmelsen i det konstitutionella fördraget med bestämmelserna om suveränitet i 1 § eller bestämmelserna om domstolarnas domsrätt i 3 § 3 mom. samt 98 och 99 § i grundlagen. På de grunder som beskrivits ovan gäller att artikel III-377 inte heller i fråga om förfarandet för förhandsavgöranden ändrar den bedömning som anförts ovan.

Inte heller enligt det konstitutionella fördraget tilldelas EU-domstolen behörighet inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det enda undantaget är artikel III-376 andra stycket, enligt vilket domstolens behörighet utvidgas till att gälla kontroll av lagenligheten av europeiska beslut om sådana restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer som rådet har antagit på grundval av avdelning V kapitel II i det konstitutionella fördraget. Med hänsyn till att det är fråga om införande av en sådan uppgift för EU-domstolen som gäller övervakning av lagenligheten hos verksamheten för unionens institutioner och i fråga om vilken avgörandena inte har någon rättsverkan för medlemsstaterna eller deras nationella domstolar, innebär bestämmelsen i artikel III-376 andra stycket inte något undantag från grundlagens bestämmelser om suveränitet eller domstolarnas ställning.

Unionens juridiska personlighet

Enligt artikel I-7 i det konstitutionella fördraget skall unionen vara en juridisk person. För närvarande erkänns Europeiska gemenskapens juridiska personlighet explicit i artikel 281 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, och dess rättskapaci-

tet definieras i artikel 282 i fördraget. Även Europeiska unionens status som en (från gemenskapen fristående) juridisk person har erkänts inom statspraxis. Genom artikel I-7 i det konstitutionella fördraget förenas Europeiska gemenskapen och unionen som bildats genom Fördraget om Europeiska unionen till en enda enhetlig juridisk person. Den enhetliga juridiska personligheten påverkar inte omfattningen eller karaktären hos unionens avtalsbefogenheter eller övriga externa befogenheter, vilka regleras av övriga bestämmelser i det konstitutionella fördraget.

Artiklarna om EG:s juridiska personlighet och rättskapacitet nämndes inte som bestämmelser som förutsätter inskränkt grundlagsordning när Finland anslöt sig till Europeiska unionen (RP 135/1994 rd, GrUU 14/1994). Statusen som en enda enhetliga juridisk person är inte heller problematisk med tanke på grundlagen.

Juridifierande av stadgan och rättsgrund som möjliggör EU:s anslutning till Europa-konventionen

Juridifierandet av stadgan stärker i praktiken möjligheterna för dem som omfattas av finsk rättskipning att åberopa de grundläggande rättigheterna i unionen i sådana fall som hör till tillämpningsområdet för unionsrätten. Det innebär också att finländska domstolar och myndigheter skall tillämpa bestämmelserna i stadgan i ärenden som faller inom tillämpningsområdet för unionsrätten och att den nationella lagstiftaren skall iaktta de grundläggande rättigheterna i unionen när den genomför unionens lagstiftning. Varken personers möjlighet att åberopa grundrättigheterna i unionen eller skyldigheten för det allmänna att tillämpa och iaktta grundrättigheterna innebär någon förändring jämfört med nuläget, som baserar sig på EG-domstolens rättspraxis och artikel 6.2 i EU-fördraget. När Finland anslöt sig till Europeiska unionen ansågs denna fråga inte påverka lagstiftningsordningen.

Både statsrådet (SRR 2/2003 rd, s. 14) och grundlagsutskottet (GrUU 7/2003 rd, s. 10, första spalten) ansåg att framtidskonventets tillägg till stadgan, vilket innebar en uppdelning i dels rättigheter, dels principer (artikel

II-112.5), var principiellt problematiskt t.ex. med tanke på de grundläggande och de mänskliga rättigheternas odelbarhet. Grundlagsutskottet underströk dock att det primära är att bestämmelserna i stadgan tolkas och tillämpas utifrån lydelsen. Enligt utskottet karaktäriseras inte en enda rättighet i stadgans text som princip (GrUU 7/2003 rd, s. 10, första spalten).

Om unionen ansluter sig till Europakonventionen blir det möjligt att anföra enskilda klagomål hos Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna också i sådana fall där unionsrätten har tillämpats. Detta stärker skyddet av de mänskliga rättigheterna också för dem som omfattas av finsk rättskipning.

Inordnandet av stadgan och införandet av en rättsgrund för EU:s anslutning till Europakonventionen innebär på det hela taget att skyddet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna för medborgarna och andra personer som omfattas av finsk rättskipning förbättras betydligt inom tillämpningsområdet för unionsrätten. Rättigheterna och skyddsnivån enligt stadgan motsvarar dessutom i huvuddrag de grundläggande fri- och rättigheter som garanteras i Finlands grundlag. Stadgan ersätter inte de nationella konstitutionerna och medför inte heller något behov av att ändra bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter i Finlands grundlag. I fråga om både stadgan och anslutningen till Europakonventionen utsluts i fördraget explicit möjligheten att de skulle kunna påverka befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna (se artikel I-9.2 och artikel II-111.2). Med hänsyn till de synpunkter som anförts ovan står inordnandet av stadgan eller den rättsgrund som möjliggör anslutning till Europakonventionen inte i strid med grundlagens bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna eller med andra bestämmelser i grundlagen och förutsätter därmed inte inskränkt grundlagsordning.

Institutionella ändringar

Vissa centrala bestämmelser om unionens institutioner ändras genom det konstitutionella fördraget. De viktigaste ändringarna gäller Europeiska rådets ställning och interna organisering, förstärkning av Europaparlamentets

ställning, revidering av förfarandet för rådets beslut med kvalificerad majoritet, rådets nya ordförandeskapssystem, inrättande av tjänsten som unionens utrikesminister och revidering av kommissionens sammansättning. Reformerna bottnar i en strävan att utveckla unionens interna beslutssystem så att det blir effektivare, mer demokratiska och öppnare. De institutionella reformerna ändrar dock inte unionens grundläggande karaktär.

Grundlagsutskottet har uttryckligen konstaterat att Europeiska rådets förändrade roll och den permanenta rådsordföranden inte inverkar på den statsinterna behandlingen av fördraget (GrUU 7/2003 rd, s. 7, andra spalten). Grundlagsutskottet har också ansett att det av konventet föreslagna systemet med ett roterande delat ordförandeskap inte i sig påverkar den statsinterna behandlingen av det konstitutionella fördraget, i synnerhet om absolut jämlikhet i rotationen mellan medlemsstaterna garanteras (GrUU 7/2003 rd, s. 8, första spalten). Både ordalydelsen i artikel 1–24.7 i det konstitutionella fördraget och rådets utkast till Europeiska rådets europeiska beslut om saken säkerställer en sådan jämlik rotation mellan medlemsstaterna. Dessutom innebär bestämmelserna som definierar kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och rådet att Finlands vikt vid beslut med kvalificerad majoritet inte förändras i någon väsentlig grad. Inte heller de övriga ändringarna i det institutionella systemet påverkar Finlands ställning inom beslutsfattandet i unionen på så vis att de skulle vara problematiska i konstitutionellt hänseende (jfr GrUU 11/2003 rd, s. 3 första spalten). På det hela taget kan ändringarna av det institutionella systemet trots att de är omfattande betraktas som en sådan utveckling av unionens interna verksamhet på institutionell nivå som inte är av betydelse med tanke på suveränitetsbestämmelserna i grundlagen (jfr GrUU 38/2001 rd).

Enligt artikel I-20.2 i det konstitutionella fördraget skall Europeiska rådet på Europaparlamentets initiativ med enhällighet besluta om platsfördelningen i Europaparlamentet. När beslutet fattas skall hänsyn tas till såväl det högsta och det lägsta antalet platser för varje medlemsstat som principen om progressiv proportionalitet. I dagens läge bestäms platsfördelningen på nivån för primärrätten.

När motsvarande bestämmelse i konventets förslag behandlade ansåg både statsrådet (SRR 2/2003 rd, s. 38) och grundlagsutskottet (GrUU 7/2003 rd, s. 9, första spalten) att på grund av ärendets konstitutionella karaktär bör regeringskonferensen besluta om ändringar i platsfördelningen. Eftersom det trots allt krävs ett enhälligt beslut av Europeiska rådet och eftersom innehållet i beslutet i sak har begränsats i artikel I-20.2 i det konstitutionella fördraget, innebär bestämmelsen inte något sådant undantag med tanke på suveräniteten som skulle förutsätta inskränkt grundlagsordning. Samma bedömning gäller också artikel I-26.6, enligt vilken antalet ledamöter i kommissionen skall motsvara två tredjedelar av antalet medlemsstater, om inte Europeiska rådet med enhällighet beslutar att ändra detta antal. Det handlar om ett slags fullmaktsklausul, med stöd av vilken Europeiska rådet med enhällighet kan besluta att avvika från det antal ledamöter i kommissionen som fastställts i fördraget. Också då skall Europeiska rådet likväl iaktta systemet med jämlik rotation för medlemsstaterna.

Tillsyn över subsidiariteten

Det föregripande tillsynssystem beträffande subsidiaritetsövervakningen som ingår i subsidiaritetsprotokollet och enligt vilket de nationella parlamenten direkt och omedelbart skall delta i beslutsfattandet inom EU medför nya uppgifter för riksdagen. Förfaranden enligt 96 och 97 § i grundlagen kan inte tillämpas direkt på det system för tillsynen över subsidiariteten som utformats genom det konstitutionella fördraget. Därmed skapar det konstitutionella fördraget i praktiken ett nytt slags förfarande som inte har förutsetts i grundlagen. Som nationell fråga är en ny uppgift som bygger direkt på ett internationellt fördrag dock inte en fråga på grundlagsnivå för riksdagen, utan i förekommande fall kan bestämmelser om en ny uppgift enligt 39 och 52 § i grundlagen tas in i riksdagens arbetsordning (GrUU 7/2003 rd, s. 7, första spalten). Riksdagens möjlighet att väcka talan som gäller subsidiaritetsprincipen bör i första hand betraktas som ett sådant kompletterande förfarande till förfarandena

enligt 96 och 97 § i grundlagen som inte står i strid med grundlagen.

Utvidgat beslutsfattande med kvalificerad majoritet

Det konstitutionella fördraget innebär att användningsområdet för beslut med kvalificerad majoritet i rådet utvidgas betydligt jämfört med nuläget. När det gäller rådets beslut övergår man från beslut med enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet inom sammanlagt 17 områden. Beslut med kvalificerad majoritet i rådet skall dessutom tillämpas inom nästan alla områden som omfattas av de s.k. nya rättsgrunderna. Grundlagsutskottet har i synnerhet när det gäller EG-fördraget rent generellt betonat att befogenhetsfördelningen mellan medlemsstaterna och gemenskapen inte ändras av att beslutsreglerna ändras, utan de beslutsförfaranden som gemenskapen tillämpar. I samband med behandlingen av Nicefördraget ansåg grundlagsutskottet att det inte infördes något nytt beslutsförfarande utan att tillämpningen av det förfarande som redan fanns utvidgades, vilket innebar att ändringarna av beslutsreglerna inte medförde några problem med avseende på suveränitetsbestämmelserna i grundlagen (GrUU 38/2001 rd, s. 6, första spalten; se även GrUU 7/2003 rd, s. 8, första spalten). Utvidgat beslutsfattande med kvalificerad majoritet enligt det konstitutionella fördraget förutsätter därmed inte att inskränkt grundlagsordning tillämpas.

Ändringar av unionens befogenheter

De ändringar i befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna som följer av det konstitutionella fördraget kan indelas i tre huvudtyper. För det första innehåller fördraget bestämmelser om nya politikområden eller sakkomplex i fråga om vilka unionen tilldelas vissa befogenheter genom explicita bestämmelser i fördraget. För det andra vidareutvecklas vissa av unionens nuvarande politikområden genom att det i fördraget tas in nya bestämmelser om rättsgrunden för politikområdena. För det tredje änd-

ras vissa bestämmelser enligt de nuvarande grundfördragen så att befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna ändras.

Utifrån grundlagsutskottets tolkningspraxis är det klart att frågan om att föra över befogenheter på unionens institutioner är en sak som a priori gäller bestämmelserna om suveränitet i grundlagen. Grundlagsutskottet har dock i detta sammanhang ansett att mindre justeringar av unionens uppgifter t.ex. utifrån de befogenheter som unionen redan nu innehåller dock i vissa fall kan stå i samklang med grundlagsbestämmelserna om Finlands suveränitet (GrUU 38/2001 rd, s. 5, första spalten). I det följande bedöms var och en av de ovan nämnda huvudkategorierna av ändringar i befogenhetsfördelningen i ljust av suveränitetsbestämmelserna i grundlagen. Den befogenhet att ansluta sig till Europakonventionen som tilldelas unionen enligt artikel I-9 i det konstitutionella fördraget har bedömts särskilt i avsnittet om grundrättigheterna i denna proposition.

Som nya politikområden innehåller det konstitutionella fördraget bestämmelser om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (artikel III-122), europeiska rättigheter som säkerställer skydd för immateriella rättigheter (artikel III-176) och energiområdet (artikel III-256). Genom bestämmelserna skapas enhetliga rättsgrunder för unionens åtgärder i angelägenheter i fråga om vilka åtgärder redan har vidtagits med stöd av de nuvarande bestämmelserna i EG-fördraget, i synnerhet artiklarna 95 och 308. Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har dessutom kunnat regleras på ett begränsat sätt även med stöd av artikel 86.2 och 86.3 i EG-fördraget, om än gemenskapens åtgärder utifrån de nämnda bestämmelserna primärt har syftat till att precisera innehållet i undantag från gemenskapsrättens regler för konkurrens i fråga om de företag som avses i bestämmelserna. I samband med Amsterdamfördraget ansåg riksdagens grundlagsutskott att motsvarande nya rättsgrunder i det aktuella fördraget inte krävde inskränkt grundlagsordning, eftersom det handlade om att skapa en exakt rättsgrund för utfärdande av rättsakter inom områden där en annan rättsgrund hade tillämpats, t.ex. artikel 235 i EG-fördraget (nuva-

rande artikel 308). Enligt utskottet rubbade bestämmelserna inte befogenhetsfördelningen mellan medlemsstaterna och gemenskapen, utan de skulle bedömas som ändrade beslutsregler som innebar att tillämpningen av ett förfarande som redan tillämpats breddades (GrUU 10/1998 rd, s. 8, andra spalten; jfr även i fråga om Nicefördraget GrUU 38/2001 rd, s. 6, första spalten). I ljust av vad som anförts ovan är bestämmelserna i artiklarna III-122, III-176 och III-256 således inte problematiska med tanke på lagstiftningsordningen.

Som nya politikområden innehåller det konstitutionella fördraget likaså bestämmelser om rymdpolitik (artikel III-254) och humanitärt bistånd (artikel III-321). Även om det beträffande unionens befogenheter i båda fallen handlar om delade befogenheter för unionen och medlemsstaterna, avviker karaktären hos unionens befogenheter inom områdena från huvudprinciperna för delade befogenheter i det avseendet att utövandet av unionens befogenheter med stöd av dem inte hindrar medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter (punkterna 3 och 4 i artikel I-14). Med hänsyn till det sistnämnda särdraget hos unionens befogenheter kan de aktuella ändringarna jämföras med en sådan mindre justering av de uppgifter som unionen redan har utifrån sina befogenheter som inte kan anses stå i strid med suveränitetsbestämmelserna i grundlagen.

Av de nya politikområdena hör turism (artikel III-281), idrott (artikel III-282), räddningstjänst (skydd och beredskap) (artikel III-284) och administrativt samarbete (artikel III-285) till de områden enligt artikel I-17 där unionen har befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Enligt artikel I-12.5 i det konstitutionella fördraget ersätter inte unionens befogenheter på de aktuella områdena medlemsstaternas befogenheter och får unionens åtgärder på dessa områden inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar. Med hänsyn till karaktären hos unionens befogenheter kan ändringarna likaså jämföras med en sådan mindre justering av de uppgifter som unionen redan har utifrån sina befogenheter som inte kan anses innebära att bestämmelsen om suveränitet i

grundlagen frångås eller förutsätta inskränkt grundlagsordning. När det gäller turismen och räddningstjänsten bör det likaså beaktas att även om de nuvarande grundfördragen inte innehåller några bestämmelser om den rättsliga grunden för dessa områden ingår områdena i artikel 3.1 punkt u i EG-fördraget, och åtgärder som gäller dem har redan vidtagits med stöd av andra artiklar i EG-fördraget.

Den andra huvudgruppen av ändringar som gäller befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna utgörs av de bestämmelser i det konstitutionella fördraget genom vilka vissa av unionens nuvarande politikområden vidareutvecklas genom att det i fördraget tas in nya bestämmelser om rättsgrunden för politikområdena. Av dessa kan de bestämmelser som gäller unionens befogenheter inom området för processuellt och materiellt straffrättsligt samarbete samt operativt samarbete i fråga om straffrätt anses vara av intresse för frågan om lagstiftningsordning.

Vid bedömning av de nya rättsgrunderna för minimireglering i fråga om fastställande av delfaktorer för straffrättsligt förfarande (artikel III-270.2) samt brottsrekvisit och påföljder (artikel III-271) bör det beaktas att det i EG-fördraget inte ingår någon uttrycklig bestämmelse som ger gemenskapen befogenheter att reglera straffrättsliga påföljder och förfaranden. EG-domstolen har dock i sin rättspraxis (mål C-176/03, kommissionen mot rådet) ansett att gemenskapen redan i dagens läge har befogenhet att reglera kriminalisering och straffrättsliga påföljder i fråga om vissa handlingar som anges i gemenskapslagstiftningen, om bestämmelsens syfte anknyter till gemenskapens grundläggande mål enligt EG-fördraget, åtgärderna är nödvändiga för att säkerställa gemenskapslagstiftningens effekt och gemenskapsregleringen överlåter det slutliga beslutet på medlemsstaterna i fråga om valet av straffrättsliga påföljder. Även om artikel III-271.2 i det konstitutionella fördraget och EG-domstolens praxis inte har samma innebörd till alla delar, t.ex. vad gäller villkoren för gemenskapens befogenheter, kan det anses att den ändring som ingår i det konstitutionella fördraget jämfört med EG-fördraget och den rättsprax-

is som följt av det fördraget, är avgränsad, särskilt med hänsyn till nödbromsmekanismen i artikel III-271.3. Vid bedömningen av verkningarna på befogenheterna av artikel III-271 bör det beaktas att unionens befogenhet enligt artiklarna 31 och 34 i EU-fördraget är noggrant avgränsad till sin karaktär och omfattar bara vissa områden för straffrättslig harmonisering (organiserad brottslighet, terrorism och narkotikahandel).

Som en omständighet av betydelse vid suveränitetsbedömningen bör särskilt beaktas att den befogenhet som tilldelas unionen genom de aktuella rättsgrunderna har definierats i relativt vid bemärkelse utan den noggranna avgränsning som är utmärkande för artiklarna 31 och 42 i det nuvarande EU-fördraget.

För det första innehåller artikel III-270.2, som gäller straffrättsligt förfarande, en fullmaktsklausul enligt vilken rådet med enhällighet får besluta att utvidga bestämmelsens tillämpningsområde till att omfatta också andra delar av det straffrättsliga förfarandet än de som uttryckligen anges i bestämmelsen. För det andra finns det en liknande fullmaktsklausul i artikel III-271.1, som gäller allvarlig gränsöverskridande brottslighet. Bestämmelsen gör det således möjligt att fastställa minimiregler om brottsrekvisit och påföljder också för andra slag av brott än de som uttryckligen anges i bestämmelsen. I samband med Amsterdamfördraget gjorde riksdagens grundlagsutskott i fråga om en bestämmelse med liknande systematik bedömningen att den gav rådet befogenhet att väsentligen ändra befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna utan att ändringsakten i fråga måste ratificeras av medlemsstaterna och att det av denna anledning krävdes inskränkt grundlagsordning (GrUU 10/1998 rd, s. 5, andra spalten). Artiklarna III.270 och III-271.1 innebär, trots fullmaktsklausulens krav på enhällighet, ett undantag från grundlagens bestämmelse om suveränitet och förutsätter inskränkt grundlagsordning.

Även artikel III-274, som gör det möjligt att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, bör bedömas ur perspektivet för grundlagens bestämmelse om suveränitet och om åklagarväsendet. Åklagarmyndighetens uppgifter

fastställs i artikeln, men dess befogenheter kan utvidgas genom ett enhälligt europeiskt beslut av Europeiska rådet. Både inrättandet av myndigheten och möjligheten att utvidga dess befogenheter på grundval av artikel III-274 innebär att befogenheter överförs från medlemsstaterna till unionen. Eftersom åklagarmyndigheten skall föra talan i medlemsstaternas behöriga domstolar för brott som bestäms på grundval av artikel III-274, innebär bestämmelsen ett undantag från bestämmelsen om åklagarväsendet i 104 § i grundlagen. Att behörigheten att föra talan i betydande utsträckning överläts på någon annan än den nationella åklagarmyndigheten innebär dessutom ett undantag från grundlagens bestämmelse om suveränitet och förutsätter därmed inskränkt grundlagsordning.

För det tredje innebär det konstitutionella fördraget att vissa bestämmelser i de nuvarande grundfördragen ändras, så som beskrivs i allmänna motiveringen, på ett sådant sätt att befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna ändras (se t.ex. bestämmelserna om folkhälsa i artikel III-278.4 punkt c och III-278.4 punkt d). Ändringarna är trots allt till största delen sådana som i första hand innebär mindre justeringar av unionens uppgifter utifrån de befogenheter som unionen redan nu innehar, och det är därför inte motiverat att tillskriva dem någon betydelse när fördraget bedöms med tanke på suveränitetsbestämmelsen i grundlagen.

Endast i fråga om området för den gemensamma handelspolitiken är det nödvändigt att bedöma den ändrade befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna med hänsyn till bestämmelsen om suveränitet i grundlagen. Jämfört med artikel 133 i det nuvarande EG-fördraget utvidgas området för den gemensamma handelspolitiken enligt artikel III-315 i det konstitutionella fördraget så att det omfattar också utländska direktinvesteringar. Denna ändring är av ett sådant slag att artikel III-315 bör anses innebära ett undantag från bestämmelsen om suveränitet i grundlagen. Till den del kulturella och audiovisuella tjänster samt sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård faller inom området för handelspolitik ändrar unionens befogenhet likaså karaktär från delad befogenhet med medlemssta-

terna till unionens exklusiva befogenhet. Enligt Amsterdamfördraget har dessa ärenden genom ett enhälligt beslut av rådet kunnat överföras till området för exklusiv befogenhet att ingå avtal. Grundlagsutskottet ansåg att den aktuella bestämmelsen i Amsterdamfördraget innebar att rådet bemyndigades att ändra fördelningen av traktatkompetensen mellan medlemsstaterna och gemenskapen och att gemenskapens befogenhet att ingå avtal utvidgades väsentligt jämfört med situationen enligt anslutningsfördraget. Enligt grundlagsutskottet avvek bestämmelsen i Amsterdamfördraget därför från den dåvarande grundlagen (GrUU 10/1998 rd, s. 5, andra spalten). Den bestämmelse i Nicefördraget genom vilken tjänster och handelspolitiska frågor kring immateriella rättigheter införlivades i gemenskapens exklusiva kompetens att ingå avtal, ansågs inte påverka behandlingsordningen för förslaget till lag om sättande i kraft (se GrUU 38/2001 rd, s. 8, första spalten). Med hänsyn till vad som anförts ovan kan artikel III-315 inte i fråga om tjänster anses innebära någon sådan utvidgning av gemenskapens befogenhet som skulle kräva inskränkt grundlagsordning.

Förfaranden för ändring av det konstitutionella fördraget

När förfarandena för ändring och översyn av det konstitutionella fördraget bedöms bör avseende fästas vid att fördraget kan ändras genom tre olika förfaranden, dvs. det ordinarie ändringsförfarande som avses i artikel IV-443, de förenklade förfaranden för ändring som avses i artiklarna IV-444 och IV-445 samt med stöd av de s.k. fullmaktsklausulerna i del I och III i fördraget (se avsnitt 4.7). Dessa ändringsförfaranden bör bedömas med tanke på 1 § i grundlagen, som gäller statens suveränitet, 94 och 95 § i grundlagen, vilka gäller godkännande och sättande i kraft av internationella förpliktelser, samt 93 § i grundlagen, vilken gäller republikens presidents och statsrådets behörighet i fråga om internationella förhållanden.

Det ordinarie ändringsförfarandet enligt artikel IV-443 är inte problematiskt i konstitutionellt hänseende, eftersom förfarandet in-

rymmer sedvanlig beredning och regeringsbeslut samt normalt ratificeringsförfarande som gäller i fråga om internationella förpliktelser. Auktoriseringen av konventet som beredningsorgan för ändringar av fördraget ändrar inte bedömningen.

När de förenklade ändringsförfarandena och de nya fullmaktsklausulerna enligt det konstitutionella fördraget granskas i ljust av bestämmelsen om suveränitet i 1 § i grundlagen bör särskild hänsyn tas till de ståndpunkter som grundlagsutskottet under den nya grundlagens tid har uttalat om karaktären hos förenklade förfaranden för ändring av fördrag i förhållande till suveräniteten (t.ex. GrUU 45/2000 rd, s. 5–6, GrUU 38/2001 rd, s. 7 och GrUU 51/2001 rd, s. 2–3).

När grundlagsutskottet bedömde den allmänna fullmaktsklausulen i konventets förslag till konstitutionellt fördrag (artikel I-24 i förslaget) ansåg det att bestämmelsen var helt generell och universell, och därför kunde den inte direkt jämföras med motsvarande fullmaktsklausuler i Nicefördraget, vilka inte hade betraktats som problematiska med tanke på suveräniteten närmast på grund av deras noggranna avgränsning (GrUU 7/2003 rd, s. 4). I det konstitutionella fördraget finns en motsvarande bestämmelse i artikel IV-444. Till skillnad från konventets förslag innehåller artikeln dock en bestämmelse enligt vilken redan ett enda nationellt parlament genom att meddela invändning mot initiativet kan förhindra att ett europeiskt beslut om ändring av fördraget antas. I artikel IV-445 ingår en sedvanlig hänvisning till att ett europeiskt beslut om ändring av fördraget träder i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. I bägge fallen förutsätts att Europeiska rådet skall besluta med enhällighet. I fråga om båda förfarandena har det således tryggats både att Finland inte blir bundet av en ändring som landet motsatt sig och att riksdagen är den instans som skall godkänna ändringarna. Dessutom gäller att ingendera av bestämmelserna kan ligga till grund för att ytterligare befogenheter överförs på unionen. Enbart det att Europeiska rådet i stället för regeringskonferensen beslutar i samband med förenklade förfaranden för ändring innebär således inte

någon sådan inskränkning i suveräniteten som skulle förutsätta inskränkt grundlagsordning.

Fullmaktsklausulerna i det konstitutionella fördraget innehåller inte något nationellt ratificeringsförfarande på liknande sätt som inom ramen för de förenklade ändringsförfarandena eller något motsvarande förfarande som direkt med stöd av fördraget tryggar riksdagens möjligheter att påverka. Fullmaktsklausulerna bör därför granskas särskilt i ljust av de kriterier som grundlagsutskottet uppställde när det bedömde de bestämmelser i Nicefördraget enligt vilka grundfördragen kan anpassas eller preciseras genom beslut av rådet (GrUU 38/2001 rd, s. 7). Det viktigaste kriteriet var enligt grundlagsutskottet att rådet beslutar med enhällighet om alla ändringar som avses. För den konstitutionella bedömningen spelade det också en viss roll att rådets beslutsbefogenheter vanligen gällde ärenden som beskrivs exakt och ingående och som berör institutionerna eller förhållandena mellan institutionerna på olika sätt. Utskottet ansåg det också vara betydelsefullt att unionens befogenheter inte kunde utvidgas med dessa beslut och att de inte sträckte sig till grundfördragets grundläggande karaktär eller primära mål. Utskottet fäste dessutom stor vikt vid att det handlade om EG-fördraget, som intar en särställning bland de nuvarande internationella arrangemangen. Utifrån dessa omständigheter ansåg utskottet att de nya fullmaktsklausulerna i Nicefördraget inte påverkade behandlingsordningen för förslaget till lag om sättande i kraft.

Utifrån de kriterier som beskrivits ovan kan det konstateras att åtminstone sådana bestämmelser i det konstitutionella fördraget som i sak motsvarar fullmaktsklausulerna enligt Nicefördraget är oproblematiska med tanke på suveräniteten. Hit hör de fullmaktsklausuler som möjliggör övergång till kvalificerad majoritet inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (artiklarna I-40.7 och III-300.3) och i samband med fleråriga finansieringsramar (artikel I-55) samt den fullmaktsklausul som möjliggör övergång till ordinarie lagstiftningsförfarande inom området för familjerätt (artikel III-269.3). Dessa fullmaktsklausuler har begränsad räckvidd och gäller beslutsförfaran-

dena vid institutionerna och förhållandena mellan institutionerna.

Enligt artikel III-422 i det konstitutionella fördraget kan de medlemsstater som deltar i ett fördjupat samarbete övergå till beslutsfattande med kvalificerad majoritet också på sådana områden där man enligt någon bestämmelse i fördraget tillämpar enhällighet i rådet, eller till att använda det ordinarie lagstiftningsförfarandet på områden där rådet enligt fördraget skall anta europeiska lagar eller ramlagar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. Rådet skall besluta om övergången genom att anta ett europeiskt beslut med enhällighet. Endast de medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet får delta i beslutsfattandet i rådet. Förfarandet motsvarar till sin omfattning det förenklade förfarandet för ändring enligt artikel IV-444, men till skillnad från det förfarandet inrymmer fullmaktsklausulen enligt artikel III-422 inte någon möjlighet för de nationella parlamenten att förhindra beslutet. En sådan fullmaktsklausul är så generell att bestämmelsen oavsett kravet på beslut med enhällighet står i strid med bestämmelsen om suveränitet i grundlagen och förutsätter inskränkt grundlagsordning.

Av de institutionella fullmaktsklausulerna i det konstitutionella fördraget är artikel III-359 av betydelse för suveränitetsbedömningen. Enligt artikeln får specialdomstolar som är knutna till tribunalen inrättas genom europeiska lagar. En annan artikel av betydelse är artikel III-381, enligt vilken bestämmelserna i Europeiska unionens domstols stadga till vissa delar får ändras genom europeiska lagar. Grundlagsutskottet ansåg att liknande fullmaktsbestämmelser i Nicefördraget, enligt vilka rådet bemyndigades att fatta motsvarande beslut med enhällighet, inte var problematiska med avseende på suveräniteten (GrUU 38/2001 rd, s. 7.) Ändringarna enligt det konstitutionella fördraget innebär att rådet skall fatta dessa beslut med kvalificerad majoritet och att Europaparlamentet är en likvärdig beslutsfattare med rådet. I fråga om artikel III-381 i det konstitutionella fördraget innebär ändringen att bestämmelser som formellt hör till primärrätten kan ändras genom tillämpning av det ordinarie lagstiftningsförfarandet och genom beslut med kvalificerad majoritet i rådet. Ändringsbefogen-

heten kan gälla t.ex. domstolens organisation och behandlingssätt, men inte bestämmelser om domare och generaladvokater eller domstolsspråket. Med hänsyn till den i första hand tekniska karaktären hos bestämmelser som faller inom det ordinarie lagstiftningsförfarandet, kan ett sådant arrangemang anses vara en praktisk nödvändighet i synnerhet inom den utvidgade unionen. Den inskränkning i suveräniteten som arrangemanget medger har så små effekter på medlemsstaterna att den står i samklang med bestämmelserna om suveränitet i grundlagen (jfr bedömningen av artikel 24 i unionsfördraget, GrUU 38/2001 rd, s. 6–7).

De fullmaktsklausuler som medger att befogenheter överförs (artiklarna III-270.2, III-271.1 och III-274.4) bedöms särskilt i avsnittet om ändringar i unionens befogenheter i samband med bedömningen av behandlingsordningen.

Det förenklade förfarandet för ändring enligt artikel IV-444 i det konstitutionella fördraget bör bedömas även med hänsyn till befogenheter i internationella ärenden samt bestämmelserna om godkännande och ikraftträdande av internationella förpliktelser i 93–95 § i grundlagen. Förfarandet enligt punkt 3, enligt vilket de nationella parlamenten ges möjlighet att direkt med stöd av fördraget förhindra antagandet av ett europeiskt beslut enligt artikeln, utgör ett avvikande förfarande för ändring av internationella avtal. På nationell nivå innebär förfarandet ett undantag från de vanliga förfarandena för godkännande och ikraftträdande av internationella förpliktelser enligt 94 och 95 § i grundlagen. För riksdagen innebär detta att den inte kommer att fatta sitt beslut om godkännande på grundval av en proposition från regeringen, utan direkt på grundval av ett initiativ från Europeiska rådet. Dessutom omfattar förfarandet inte några nationella åtgärder för sättande i kraft enligt 95 § i grundlagen. Förfarandet innebär dessutom att statsrådet och republikens president inte kommer att delta i det nationella förfarandet för godkännande och ikraftträdande av internationella förpliktelser. Statsrådet kommer dock att besluta om Finlands åtgärder i Europeiska rådet i enlighet med 93 § 2 mom. i grundlagen också vid antagandet av europeiska beslut enligt artikel

IV-444 i det konstitutionella fördraget. Förfarandet enligt artikel IV-444 innebär, eftersom det utesluter det vanliga förfarandet för godkännande och ikraftträdande av internationella förpliktelser, ett till den grad betydande undantag från 94 och 95 § i grundlagen att det inte kan anses utgöra ett förfarande som endast kompletterar dessa förfaranden och som utgör ett direkt led i den internationella förpliktelsen. Bestämmelsen förutsätter därför inskränkt grundlagsordning. Enligt 39 och 52 § i grundlagen kan dock de behov av bestämmelser om riksdagens interna förfaranden som den nya uppgiften för riksdagen medför utfärdas i riksdagens arbetsordning.

Vid tillämpning av de förenklade förfaranden för ändring som anges i artiklarna IV-444 och IV-445 i det konstitutionella fördraget övergår befogenheten att ändra fördraget formellt från medlemsstaterna, dvs. regeringskonferensen, till en EU-institution, dvs. Europeiska rådet. Europeiska rådets europeiska beslut är akter som utfärdas av en EU-institution, inte mellanstatliga avtal. Grundlagens 93 § gällande utrikespolitisk beslutanderätt är en helhet. Enligt 93 § 2 mom. i grundlagen svarar statsrådet för beredningen av och beslutsfattandet kring beslut som fattas i unionen, om inte beslutet kräver godkännande av riksdagen. Statsrådets befogenheter omfattar alla de frågor och områden som är föremål för beslut som fattas i Europeiska unionen, och beredandebefogenheterna omfattar också beslutsfattandet i Europeiska rådet (se GrUB 10/1998 rd, s. 26 och RP 1/1998 rd, s. 146–147). Statsrådets befogenheter omfattar således även de europeiska beslut som avses i artiklarna IV-444 och IV-445 i det konstitutionella fördraget. Eftersom det när det gäller artiklarna IV-444 och IV-445 trots allt i sak är frågan om en ändring och inte bara en anpassning av fördraget, innebär detta ett undantag från att 93 § 1 mom. i grundlagen skall tillämpas när grundfördragen ändras (se RP 1/1998 rd, s. 146, första spalten) och förutsätter därmed inskränkt grundlagsordning.

Förfaranden för ingående av internationella avtal

I artikel III-325 i det konstitutionella för-

draget fastställs ett förfarande som skall tillämpas vid förhandlingar om och ingående av internationella avtal mellan unionen och tredjeland eller internationella organisationer. Bestämmelsen gäller även avtal som ingås på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt på området för polis-samarbete och straffrättsligt samarbete, vilka för närvarande omfattas av de bestämmelser om förhandlingar och ingående av avtal som finns i artiklarna 24 och 38 i EU-fördraget.

Amsterdamfördraget innebar att beslut i rådet enligt artikel 24 i EU-fördraget i samtliga fall fattades med enhällighet. Det avtal som ingicks var inte bindande för en medlemsstat vars företrädare i rådet förklarade att medlemsstaten måste uppfylla vissa krav som följer av dess egna konstitutionella förfaranden. Grundlagsutskottet ansåg dock att en avgörande aspekt med hänsyn till Finlands konstitution var att artikeln överlät traktatkompetens till organ utanför vår konstitution och inom nya områden som inte ingick i anslutningsfördraget, vilket innebar att den lag om sättande i kraft som då var aktuell skulle behandlas i inskränkt grundlagsordning (GrUU 10/1998 rd, s. 7, andra spalten).

De ändringar av artikel 24 i EU-fördraget som genomfördes genom Nicefördraget innebar för det första att beslut med kvalificerad majoritet började tillämpas i rådet till den del ett avtal avser en fråga där kvalificerad majoritet tillämpas när interna beslut eller åtgärder vidtas. Eftersom bestämmelsen trots allt inrymde en möjlighet att tillämpa den s.k. nödbromsklausulen enligt artikel 23.2 andra stycket i EU-fördraget – enligt vilken en medlemsstat av viktiga skäl som rör nationell politik kan motsätta sig antagandet av ett beslut som skall fattas med kvalificerad majoritet – ansåg grundlagsutskottet att övergången till beslut med kvalificerad majoritet inte stod i strid med bestämmelserna om suveränitet i grundlagen (GrUU 38/2001 rd, s. 6, andra spalten).

Till skillnad från artikel 24 i EU-fördraget innehåller inte artikel III-325 i det konstitutionella fördraget någon uttrycklig hänvisning till en nödbromsklausul (artikel III-300.2 andra stycket) i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Om det dessutom beaktas att artikel III-325 är en

allmän bestämmelse om förhandlingar och ingående av internationella avtal, och att undantagen till artikeln uttryckligen förtecknas i denna bestämmelse, kan den ovan nämnda nödbromsklausulen inte anses tillämplig vid förhandlingar om och ingående av internationella avtal på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Till denna del är det frågan om en ändring som innebär ett undantag från bestämmelserna om suveränitet i grundlagen.

För det andra innebär Nicefördraget att ett avtal som ingåtts med stöd av artikel 24 i EU-fördraget kunde bli tillämpligt på en medlemsstat oavsett att medlemsstaten hade förklarat att den måste uppfylla vissa krav som följer av dess egna konstitutionella förfaranden, eftersom de övriga rådsmedlemmarna kunde enas om att avtalet likväl skall gälla provisoriskt. Grundlagsutskottet ansåg dock att ändringen handlade om en praktisk nödvändighet till följd av utvidgningen och att den inskränkning i suveräniteten som artikeln medgav hade så små effekter att ändringen stod i samklang med bestämmelserna om suveränitet i grundlagen (GrUU 38/2001, s. 6).

Artikeln III-325 i det konstitutionella fördraget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse som i artikel 24 i EU-fördraget, enligt vilken en enskild medlemsstat har möjlighet att förklara att den måste uppfylla vissa krav som följer av dess egna konstitutionella förfaranden. Eftersom inte heller den nuvarande bestämmelsen i artikel 24 i EU-fördraget, så som anförts ovan, medför att den medlemsstat som lämnat förklaringen har ovillkorlig möjlighet att ställa sig utanför tillämpningen av avtalet, står inte avsaknaden av det beskrivna ratificeringsvillkoret i artikel III-325 i det konstitutionella fördraget i strid med bestämmelserna om suveränitet i grundlagen.

Villkoret för avgränsat undantag enligt Finlands grundlag

Enligt grundlagsutskottet bör det konstitutionella fördraget också granskas med tanke på villkoret för ”avgränsat undantag” i 73 § 1 mom. i Finlands grundlag (GrUU 7/2003 rd, s. 3, andra spalten). En undantagslag skall vara

tydligt avgränsad i förhållande till grundlagen som helhet. Begreppet avgränsat undantag innebär att man inte genom en undantagslag kan göra ingrepp i centrala avgöranden i grundlagen, såsom de grundläggande fri- och rättigheterna i sin helhet eller riksdagens ställning som högsta statsorgan. Undantaget bör begränsas till endast det nödvändiga så att det skrivs möjligast avgränsat och snävt (RP 1/1998 rd, s. 125, andra spalten).

Grundlagsutskottet har konstaterat att förfarandet med undantagslag under den senaste tiden i första hand har hänfört sig till det statsinterna ikraftsättandet av internationella förpliktelser (GrUB 10/1998 rd, s. 23, första spalten). Det finns inte några klara ställningstaganden till frågan om tillämpning av villkoren för avgränsat undantag på lagar om sättande i kraft av internationella förpliktelser. När lagar som gäller sättande i kraft av internationella förpliktelser bedöms ur perspektivet för avgränsat undantag bör hänsyn tas till 94 § 3 mom. i grundlagen, enligt vilket en internationell förpliktelse inte får äventyra konstitutionens demokratiska grunder. Bestämmelsen preciserar utgångspunkten enligt 1 § 3 mom. i grundlagen och begränsar i sista hand riksdagens befogenhet att godkänna förpliktelser som äventyrar de konstitutionella grunderna för ett demokratiskt samhälle (RP 1/1998 rd, s. 150–151).

De bestämmelser i det konstitutionella fördraget som behandlats ovan och som strider mot bestämmelserna i grundlagen innebär dock inte något undantag från kraven enligt 73 § 1 mom. och 94 § 3 mom. i grundlagen.

Åland

Enligt 59 § 2 mom. (68/2004) i självstyrelselagen för Åland skall bestämmelser i ett fördrag eller någon annan internationell förpliktelse som står i strid i med självstyrelselagen träda i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall till en lag om sättande i kraft med ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och den aktuella lagen behandlas av riksdagen i inskränkt grundlagsordning enligt 95 § 2 mom. i grundlagen.

De bestämmelser i det konstitutionella fördraget som innebär överföring av landskapets

lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet till unionens befogenhetsområde bör anses stå i strid med självstyrelselagen. Vid bedömning av behandlingsordningen för lagtingets bifall tillämpas en prövning som kan jämföras med den s.k. luckteorin: Om lagtinget tidigare har gett sitt bifall till en behörighetsöverföring, kan en ändring av fördragsbestämmelsen i fråga behandlas i vanlig lagstiftningsordning under förutsättning att ändringen inte innebär att behörighetsöverföringen utvidgas jämfört med vad den varit.

Det konstitutionella fördraget innehåller några bestämmelser som jämfört med nuläget medför att landskapets behörighet överförs på unionen i den mening som avses i självstyrelselagen. Som en sådan bestämmelse bör anses t.ex. artikel III-278.4 punkt d, som ger unionen rätt att föreskriva åtgärder för övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa.

Att den s.k. pelarstrukturen faller bort innebär dessutom bl.a. att de gemenskapsrättsliga principerna blir tillämpliga i frågor som gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Att principen om unionsrättens företräde utvidgas till områden som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet bör anses vara en fråga som förutsätter behandlingsordning enligt 59 § 2 mom. i självstyrelselagen.

Med stöd av vad som anförts ovan bör lagtingets bifall för ikraftträdandet av fördraget i landskapet Åland begäras på det sätt som anges i 59 § 2 mom. i självstyrelselagen, och av samma skäl bör också lagen om sättande i kraft behandlas av riksdagen i inskränkt grundlagsordning.

Sammandrag

På de grunder som anförts ovan bör följande bestämmelser i det konstitutionella fördraget behandlas i inskränkt grundlagsordning:

- utvidgningen av räckvidden för principen om unionsrättens företräde och utvidgningen av domstolens behörighet till följd av att inledningen i pelare avskaffas
- de nya rättsgrunderna för fastställande av

delar av det straffrättsliga förfarandet (artikel III-270) och för fastställande av brottsrekvisit och påföljder (artikel III-271.1)

– den rättsgrund som möjliggör inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet (artikel III-274)

– utvidgningen av området för den gemensamma handelspolitiken så att det omfattar utländska direktinvesteringar (artikel III-315)

– för Ålands vidkommande åtgärder för övervakning, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa (artikel III-278)

– de förenklade förfarandena för ändring av det konstitutionella fördraget (artiklarna IV-444 och IV-445) till den del de påverkar förhållandena mellan statsorganen

– den bestämmelse som medger att beslut med kvalificerad majoritet börjar tillämpas inom ramen för ett fördjupat samarbete (artikel III-422)

– de ändrade förfarandena för ingående av internationella avtal (artikel III-325) i fråga om avtal enligt artikel 24 i det nuvarande EU-fördraget inom området för unionens utrikes- och säkerhetspolitik när den s.k. nödbromsen försvinner.

Eftersom det konstitutionella fördraget innehåller bestämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. i grundlagen, förutsätts att fördraget godkänns med ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Eftersom förslaget till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen gäller grundlagen på det sätt som avses i 95 § 2 mom. i grundlagen, förutsätts att lagen antas i s.k. inskränkt grundlagsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås att

Riksdagen godkänner det i Rom den 29 oktober 2004 ingångna Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Eftersom fördraget innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som bestäms i 95 § 2 mom. i grundlagen, föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Rom den 29 oktober 2004 ingångna Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Genom denna lag upphävs

1) lagen av den 8 december 1994 om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen (1540/1994),

2) lagen av den 10 juli 1998 om godkännande av vissa bestämmelser i Amsterdamfördraget om ändring av fördraget om Euro-

peiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem (505/1999),

3) lagen av den 4 januari 2002 om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Nicefördraget om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem (1/2002) samt

4) lagen av den 19 december 2003 om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget om Tjeckiens, Estlands, Cyperns, Lettlands, Litauens, Ungerns, Maltas, Polens, Sloveniens och Slovakien anslutning till Europeiska unionen (1259/2003).

Helsingfors den 2 juni 2006

Republikens President

TARJA HALONEN

Utrikesminister *Erkki Tuomioja*

RP 67/2006 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag om godkännande av Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen

BAND II

Fördrag om upprättande av en konstitution för Europa

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Fördrag om upprättande av en konstitution för Europa	9
INGRESS.....	10
DEL I	16
AVDELNING I – DEFINITION AV UNIONEN OCH DESS MÅL	16
AVDELNING II – GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER OCH UNIONSMEDBORGARSKAP	17
AVDELNING III – UNIONENS BEFOGENHETER.....	18
AVDELNING IV – UNIONENS INSTITUTIONER OCH ORGAN	21
KAPITEL I – DEN INSTITUTIONELLA RAMEN.....	21
KAPITEL II – UNIONENS ÖVRIGA INSTITUTIONER OCH DESS RÅDGIVANDE ORGAN.....	25
AVDELNING V – UTÖVANDE AV UNIONENS BEFOGENHETER.....	26
KAPITEL I – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER.....	26
KAPITEL II – SÄRSKILDA BESTÄMMELSER	28
KAPITEL III – FÖRDJUPADE SAMARBETEN	31
AVDELNING VI – UNIONENS DEMOKRATISKA LIV	32
AVDELNING VII – UNIONENS FINANSER.....	33
AVDELNING VIII – UNIONEN OCH DESS NÄRMASTE OMVÄRLD	35
AVDELNING IX – MEDLEMSKAP I UNIONEN	35
DEL II EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄG- GANDE RÄTTIGHETERNA	37
INGRESS.....	37
AVDELNING I – VÄRDIGHET	37
AVDELNING II – FRIHETER	38
AVDELNING III – JÄMLIKHET	40
AVDELNING IV – SOLIDARITET	40
AVDELNING V – MEDBORGARNAS RÄTTIGHETER	42
AVDELNING VI – RÄTTSKIPNING	43

AVDELNING VII –	ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM TOLKNING OCH TILLÄMPNING AV STADGAN	44
DEL III	UNIONENS POLITIK OCH FUNKTION.....	45
AVDELNING I –	ALLMÄNNA BESTÄMMELSER.....	45
AVDELNING II –	ICKE-DISKRIMINERING OCH MEDBORGARSKAP.....	46
AVDELNING III –	INRE POLITIK OCH ÅTGÄRDER	47
KAPITEL I –	INRE MARKNADEN	47
	Avsnitt 1 – Den inre marknadens upprättande och funktion	47
	Avsnitt 2 – Fri rörlighet för personer och tjänster	48
	<i>Underavsnitt 1</i> – Arbetstagare.....	48
	<i>Underavsnitt 2</i> – Etableringsfrihet	49
	<i>Underavsnitt 3</i> – Frihet att tillhandahålla tjänster	51
	Avsnitt 3 – Fri rörlighet för varor.....	52
	<i>Underavsnitt 1</i> – Tullunion	52
	<i>Underavsnitt 2</i> – Tullsamarbete	52
	<i>Underavsnitt 3</i> – Förbud mot kvantitativa restriktioner	52
	Avsnitt 4 – Kapital och betalningar	53
	Avsnitt 5 – Konkurrensregler	54
	<i>Underavsnitt 1</i> – Regler för företag	54
	<i>Underavsnitt 2</i> – Stöd som beviljas av medlemsstaterna	56
	Avsnitt 6 – Bestämmelser om skatter	58
	Avsnitt 7 – Gemensamma bestämmelser.....	58
KAPITEL II –	EKONOMISK OCH MONETÄR POLITIK.....	60
	Avsnitt 1 – Ekonomisk politik.....	60
	Avsnitt 2 – Monetär politik.....	64
	Avsnitt 3 – Institutionella bestämmelser	66
	Avsnitt 4 – Särskilda bestämmelser för de medlemsstater som har euron som valuta	67
	Avsnitt 5 – Övergångsbestämmelser	67
KAPITEL III –	POLITIK PÅ ANDRA OMRÅDEN	70
	Avsnitt 1 – Sysselsättning.....	70
	Avsnitt 2 – Socialpolitik.....	72
	Avsnitt 3 – Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.....	75
	Avsnitt 4 – Jordbruk och fiske.....	77
	Avsnitt 5 – Miljö.....	79
	Avsnitt 6 – Konsumentskydd.....	80
	Avsnitt 7 – Transporter	80
	Avsnitt 8 – Transeuropeiska nät	82
	Avsnitt 9 – Forskning och teknisk utveckling samt rymden.....	83
	Avsnitt 10 – Energi.....	85
KAPITEL IV –	ETT OMRÅDE MED FRIHET, SÄKERHET OCH RÄTTVISA ...	86
	Avsnitt 1 – Allmänna bestämmelser	86
	Avsnitt 2 – Politik som gäller kontroll vid gränser, asyl och invandring.....	87

	Avsnitt 3 – Civilrättsligt samarbete	88
	Avsnitt 4 – Straffrättsligt samarbete	89
	Avsnitt 5 – Polissamarbete	91
KAPITEL V –	OMRÅDEN DÄR UNIONEN FÅR BESLUTA OM ATT GENOMFÖRA STÖDJANDE, SAMORDNANDE ELLER KOMPLETTERANDE ÅTGÄRDER	92
	Avsnitt 1 – Folkhälsa	92
	Avsnitt 2 – Industri	93
	Avsnitt 3 – Kultur	94
	Avsnitt 4 – Turism	95
	Avsnitt 5 – Utbildning, ungdoms- och idrottsfrågor och yrkesutbildning	95
	Avsnitt 6 – Skydd och beredskap	96
	Avsnitt 7 – Administrativt samarbete	96
AVDELNING IV –	ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER	97
AVDELNING V –	UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER	98
KAPITEL I –	BESTÄMMELSER SOM SKALL TILLÄMPAS ALLMÄNT	98
KAPITEL II –	DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN.....	99
	Avsnitt 1 – Gemensamma bestämmelser	99
	Avsnitt 2 – Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken	103
	Avsnitt 3 – Finansiella bestämmelser	105
KAPITEL III –	DEN GEMENSAMMA HANDELSPOLITIKEN.....	105
KAPITEL IV –	SAMARBETE MED TREDJELAND OCH HUMANITÄRT BISTÅND	106
	Avsnitt 1 – Utvecklings-samarbete	106
	Avsnitt 2 – Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med Tredjeland.....	107
	Avsnitt 3 – Humanitärt bistånd.....	108
KAPITEL V –	RESTRIKTIVA ÅTGÄRDER.....	108
KAPITEL VI –	INTERNATIONELLA AVTAL.....	108
KAPITEL VII –	UNIONENS FÖRBINDELSER MED INTERNATIONELLA ORGANISATIONER OCH TREDJELAND SAMT UNIONENS DELEGATIONER	110
KAPITEL VIII –	GENOMFÖRANDE AV SOLIDARITETSKLAUSULEN	111
AVDELNING VI –	UNIONENS FUNKTION.....	111
KAPITEL I –	INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER	111
	Avsnitt 1 – Institutioner	111

	<i>Underavsnitt 1</i> – Europaparlamentet.....	111
	<i>Underavsnitt 2</i> – Europeiska rådet.....	113
	<i>Underavsnitt 3</i> – Ministerrådet	114
	<i>Underavsnitt 4</i> – Europeiska kommissionen.....	114
	<i>Underavsnitt 5</i> – Europeiska unionens domstol.....	115
	<i>Underavsnitt 6</i> – Europeiska centralbanken.....	121
	<i>Underavsnitt 7</i> – Revisionsrätten	122
Avsnitt 2	– Unionens rådgivande organ	124
	<i>Underavsnitt 1</i> – Regionkommittén	124
	<i>Underavsnitt 2</i> – Ekonomiska och sociala kommittén..	124
Avsnitt 3	– Europeiska investeringsbanken.....	125
Avsnitt 4	– Gemensamma bestämmelser för unionens institutioner, organ och myndigheter	126
KAPITEL II	– FINANSIELLA BESTÄMMELSER.....	128
	Avsnitt 1 – Den fleråriga finansieringsramen.....	128
	Avsnitt 2 – Unionens årliga budget	128
	Avsnitt 3 – Genomförande av budgeten och ansvarsfrihet.....	130
	Avsnitt 4 – Gemensamma bestämmelser.....	131
	Avsnitt 5 – Bekämpning av bedrägeri	132
KAPITEL III	– FÖRDJUPADE SAMARBETEN	133
AVDELNING VII	– GEMENSAMMA BESTÄMMELSER	135
DEL IV	ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER	137
Protokoll och bilagor		143
A.	Protokoll som är fogade till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa	143
1.	Protokoll om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen.....	144
2.	Protokoll om tillämpning av subsidiaritets och proportionalitetsprinciperna	146
3.	Protokoll om stadgan för Europeiska unionens domstol.....	149
4.	Protokoll om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken	160
5.	Protokoll om Europeiska investeringsbankens stadga	176
6.	Protokoll om lokalisering av säten för Europeiska unionens institutioner och vissa av dess organ, myndigheter och enheter	185
7.	Protokoll om Europeiska unionens privilegier och immunitet	186
8.	Protokoll om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige.....	191

9.	Protokoll om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien	212
10.	Protokoll om förfarandet vid alltför stora underskott.....	242
11.	Protokoll om konvergenskriterier	243
12.	Protokoll om eurogruppen.....	245
13.	Protokoll om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland med avseende på den ekonomiska och monetära unionen.....	246
14.	Protokoll om vissa bestämmelser angående Danmark med avseende på den ekonomiska och monetära unionen.....	249
15.	Protokoll om vissa uppgifter som åligger Danmarks nationalbank	250
16.	Protokoll om ordningen för CFP-francen	251
17.	Protokoll om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar.....	252
18.	Protokoll om tillämpning av vissa inslag i artikel III-130 i konstitutionen på Förenade kungariket och Irland	254
19.	Protokoll om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på politik för gränskontroller, asyl och invandring samt med avseende på civilrättsligt samarbete och polissamarbete.....	256
20.	Protokoll om Danmarks ställning.....	259
21.	Protokoll om medlemsstaternas yttre förbindelser i fråga om passage av yttre gränser	264
22.	Protokoll om asyl för medborgare i medlemsstaterna.....	265
23.	Protokoll om det permanenta strukturerade samarbete som inrättas genom artikel I 41.6 och artikel III 312 i konstitutionen	267
24.	Protokoll om artikel I-41.2 i konstitutionen	269
25.	Protokoll om import till Europeiska unionen av oljeprodukter som raffinerats i Nederländska Antillerna	270
26.	Protokoll om förvärv av egendom i Danmark.....	273
27.	Protokoll om systemet för radio och tv i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna	274
28.	Protokoll om artikel III-214 i konstitutionen	275
29.	Protokoll om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.....	276
30.	Protokoll om en särskild ordning för Grönland	278

31.	Protokoll om artikel 40.3.3 i Irlands författning	279
32.	Protokoll till artikel I 9.2 i konstitutionen om unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna	280
33.	Protokoll om akter och fördrag som kompletterat eller ändrat fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om Europeiska unionen	281
34.	Protokoll om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ	283
35.	Protokoll om de ekonomiska följderna av att fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stål gemenskapen upphör att gälla och om Kol- och Stålforskningsfonden	287
36.	Protokoll om ändring av fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen	288
B.	Bilagor till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa	291
1.	Bilaga I - Förteckning som avses i artikel III-226 i konstitutionen	292
2.	Bilaga II - Utomeuropeiska länder och territorier på vilka del III avdelning IV i konstitutionen skall tillämpas	294
	Slutakt	295
A.	Förklaringar om bestämmelser i konstitutionen	301
1.	Förklaring till artikel I-6	301
2.	Förklaring till artikel I-9.2	301
3.	Förklaring till artiklarna I-22, I-27 och I-28	301
4.	Förklaring till artikel I-24.7 om Europeiska rådets beslut om utövande av rådets ordförandeskap	301
5.	Förklaring till artikel I-25	302
6.	Förklaring till artikel I-26	303
7.	Förklaring till artikel I-27	303
8.	Förklaring till artikel I-36	303
9.	Förklaring till artiklarna I-43 och III-329	303
10.	Förklaring till artikel I-51	304
11.	Förklaring till artikel I-57	304

12.	Förklaring om förklaringarna avseende stadgan om de grundläggande rättigheterna	304
13.	Förklaring till artikel III-116	325
14.	Förklaring till artiklarna III-136 och III-267	325
15.	Förklaring till artiklarna III-160 och III-322	326
16.	Förklaring till III-167.2 c	326
17.	Förklaring till artikel III-184	326
18.	Förklaring till artikel III-213	326
19.	Förklaring till artikel III-220	327
20.	Förklaring till artikel III-243	327
21.	Förklaring till artikel III-248	327
22.	Förklaring till artikel III-256	327
23.	Förklaring till artikel III-273.1 andra stycket	327
24.	Förklaring till artikel III-296	327
25.	Förklaring till artikel III-325 om medlemsstaternas förhandlingar om och ingående av internationella avtal avseende ett område med frihet, säkerhet och rättvisa	327
26.	Förklaring till artikel III-402.4	327
27.	Förklaring till slutakten om artikel III-419	328
28.	Förklaring till slutakten om artikel IV-440.7	328
29.	Förklaring till artikel IV-448.2	328
30.	Förklaring om ratificeringen av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa	328
	B. Förklaringar om protokoll som är fogade till konstitutionen	329
	Förklaringar om protokollet om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige	329
31.	Förklaring om Åland	329
32.	Förklaring om det samiska folket	329

	Förklaringar om protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien	330
33.	Förklaring om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern	330
34.	Förklaring från kommissionen om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern	330
35.	Förklaring om kärnkraftverket i Ignalina i Litauen	331
36.	Förklaring om persontransitering landvägen mellan Kaliningradområdet och andra delar av Ryska federationen	331
37.	Förklaring om reaktorerna 1 och 2 vid kärnkraftverket Bohunice V1 i Slovakien ...	332
38.	Förklaring om Cypern	332
39.	Förklaring om protokollet om Danmarks ställning	333
40.	Förklaring om protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ	333
41.	Förklaring om Italien	334
	Förklaringar från medlemsstaterna	334
42.	Förklaring från Konungariket Nederländerna om artikel I-55	334
43.	Förklaring från Konungariket Nederländerna om artikel IV-440	334
44.	Förklaring från Förbundsrepubliken Tyskland, Irland, Republiken Ungern, Republiken Österrike och Konungariket Sverige	335
45.	Förklaring från Konungariket Spanien och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland	335
46.	Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om definitionen av begreppet "medborgare"	335
47.	Förklaring från Konungariket Spanien om definitionen av begreppet "medborgare"	335
48.	Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om rösträtten vid val till Europaparlamentet	335
49.	Förklaring från Konungariket Belgien om de nationella parlamenten	335
50.	Förklaring från Republiken Lettland och Republiken Ungern om stavningen av namnet på den gemensamma valutan i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa	335

**FÖRDRAG OM UPPRÄTTANDE AV EN
KONSTITUTION FÖR EUROPA**

INGRESS

HANS MAJESTÄT BELGARNAS KONUNG,
REPUBLIKEN TJECKIENS PRESIDENT,
HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV DANMARK,
FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLANDS PRESIDENT,
REPUBLIKEN ESTLANDS PRESIDENT,
REPUBLIKEN GREKLANDS PRESIDENT,
HANS MAJESTÄT KONUNGEN AV SPANIEN,
REPUBLIKEN FRANKRIKES PRESIDENT,
IRLANDS PRESIDENT,
REPUBLIKEN ITALIENS PRESIDENT,
REPUBLIKEN CYPERNS PRESIDENT,
REPUBLIKEN LETTLANDS PRESIDENT,
REPUBLIKEN LITAUENS PRESIDENT,
HANS KUNGLIGA HÖGHET STORHERTIGEN AV LUXEMBURG,
REPUBLIKEN UNGERNS PRESIDENT,
MALTAS PRESIDENT,
HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV NEDERLÄNDERNA,
REPUBLIKEN ÖSTERRIKES FÖRBUNDSPRESIDENT,
REPUBLIKEN POLENS PRESIDENT,
REPUBLIKEN PORTUGALS PRESIDENT,
REPUBLIKEN SLOVENIENS PRESIDENT,
REPUBLIKEN SLOVAKIENS PRESIDENT,
REPUBLIKEN FINLANDS PRESIDENT,
KONUNGARIKET SVERIGES REGERING,

HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV FÖRENADE KONUNGARIKET STORBRI-TANNIEN OCH NORDIRLAND,

INSPIRERADE av Europas kulturella, religiösa och humanistiska arv, ur vilket de universella värden har utvecklats som utgörs av människans okränkbara och oförytterliga rättigheter liksom frihet, demokrati, jämlikhet och rättsstaten,

FÖRVISSADE om att Europa, återförenat efter smärtsamma erfarenheter, kommer att gå vidare på civilisationens, framstegens och välståndets väg, till fromma för alla invånare, även de svagaste och de fattigaste, att Europa önskar förbli en kontinent som är öppen för kultur, kunskap och sociala framsteg och att Europa önskar fördjupa det offentliga livets demokratiska och öppna karaktär och verka för fred, rättvisa och solidaritet i världen,

ÖVERTYGADE om att Europas folk, samtidigt som de är och förblir stolta över sin identitet och sin nationella historia, är fast beslutna att övervinna sina gamla motsättningar och att i en allt fastare sammanslutning skapa sin gemensamma framtid,

FÖRSÄKRADE om att Europa, förenat i mångfalden, erbjuder de bästa möjligheterna att fortsätta det stora äventyr som gör Europa till ett område där människans förhoppningar kan infrias, med respekt för varje människas rättigheter och insikt om ansvaret för kommande generationer och för vår jord,

BESLUTNA att bygga vidare på det verk som har genomförts inom ramen för fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och fördraget om Europeiska unionen och att säkerställa kontinuiteten i gemenskapens regelverk,

TACKSAMMA mot ledamöterna av Europeiska konventet för att de har utarbetat utkastet till denna konstitution på Europeiska unionens medborgares och staters vägnar,

HANS MAJESTÄT BELGARNAS KONUNG,

Guy VERHOFSTADT
Premiärminister

Karel DE GUCHT
Utrikesminister

REPUBLIKEN TJECKIENS PRESIDENT,

Stanislav GROSS
Premiärminister

Cyrl SVOBODA
Utrikesminister

HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV DANMARK,

Anders Fogh RASMUSSEN
Statsminister

Per Stig MØLLER
Utrikesminister

FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLANDS PRESIDENT,

Gerhard SCHRÖDER
Förbundskansler

Joseph FISCHER
Förbundsutrikesminister samt ställföreträdande förbundskansler

REPUBLIKEN ESTLANDS PRESIDENT,

Juhan PARTS
Premiärminister

Kristiina OJULAND
Utrikesminister

REPUBLIKEN GREKLANDS PRESIDENT,

Kostas KARAMANLIS
Premiärminister

Petris G. MOLYVIATIS
Utrikesminister

HANS MAJESTÄT KONUNGEN AV SPANIEN,

José Luis RODRIGUEZ ZAPATERO
Ministerpresident

Miguel Angel MORATINOS CUYAVBÉ
Utrikesminister- och samarbetsminister

REPUBLIKEN FRANKRIKES PRESIDENT,

Jacques CHIRAC
President

Jean-Pierre RAFFARIN
Premiärminister

Michel BARNIER
Utrikesminister

IRLANDS PRESIDENT,

Bertie AHERN
Premiärminister (Taoiseach)

Dermot AHERN
Utrikesminister

REPUBLIKEN ITALIENS PRESIDENT,

Silvio BERLUSCONI
Premiärminister

Franco FRATTINI
Utrikesminister

REPUBLIKEN CYPERNS PRESIDENT,

Tassos PAPADOPOULOS
President

George IACOVOU
Utrikesminister

REPUBLIKEN LETTLANDS PRESIDENT,

Vaira VĪĶE FREIBERGA
President

Indulis EMSIS
Premiärminister

Artis PABRIKS
Utrikesminister

REPUBLIKEN LITAUENS PRESIDENT,

Valdas ADAMKUS
President

Algirdas Mykolas BRAZAUSKAS
Premiärminister

Antanas VALIONIS
Utrikesminister

HANS KUNGLIGA HÖGHET STORHERTIGEN AV LUXEMBURG,

Jean-Claude JUNCKER
Premiärminister, Ministre d'Etat

Jean ASSELBORN
Vice premiärminister samt utrikes- och invandringsminister

REPUBLIKEN UNGERNS PRESIDENT,

Ferenc GYURCSÁNY
Premiärminister

László KOVÁCS
Utrikesminister

MALTAS PRESIDENT,

The Hon Lawrence GONZI
Premiärminister

The Hon Michael FRENDU
Utrikesminister

HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV NEDERLÄNDERNA,

Dr. J. P. BALKENENDE
Premiärminister

Dr. B. R. BOT
Utrikesminister

REPUBLIKEN ÖSTERRIKES FÖRBUNDSPRESIDENT,

Wolfgang SCHÜSSEL
Förbundskansler

Ursula PLASSNIK
Förbundsutrikesminister

REPUNLIKEN POLENS PRESIDENT,

Marek BELKA
Premiärminister

Włodzimierz CIMOSZEWICZ
Utrikesminister

REPUBLIKEN PORTUGALS PRESIDENT,

Pedro Miguel DE SANTANA LOPES
Premiärminister

Victor MARTINS MONTEIRO
Utrikesminister och minister för portugisiska samfund i utlandet

REPUBLIKEN SLOVENIENS PRESIDENT,

Anton ROP
Ministerpresident

Ivo VAJGL
Utrikesminister

REPUBLIKEN SLOVAKIENS PRESIDENT,

Mikuláš DZURINDA
Premiärminister

Eduard KUKAN
Utrikesminister

REPUBLIKEN FINLANDS PRESIDENT,

Matti VANHANEN
Statsminister

Erkki TUOMIOJA
Utrikesminister

KONUNGARIKETS SVERIGES REGERING,

Göran PERSSON
Statsminister

Laila FREIVALDS
Utrikesminister

HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV FÖRENADE KONUNGARIKET STORBRI-
TANNIEN OCH NORDIRLAND,

The Rt. Hon Tony BLAIR
Premiärminister

The Rt. Hon Jack STRAW
Utrikes- och samväldesminister

SOM sedan de utväxlat sina fullmakter och funnit dem vara i god och behörig form, HAR
ENATS OM FÖLJANDE.

DEL I

AVDELNING I

**DEFINITION AV UNIONEN OCH DESS
MÅL***Artikel I-1***Upprättande av unionen**

1. Genom denna konstitution, som har sitt ursprung i en önskan hos Europas medborgare och stater att bygga sin gemensamma framtid, upprättas Europeiska unionen, som av medlemsstaterna tilldelas befogenheter för att deras gemensamma mål skall uppnås. Unionen skall samordna medlemsstaternas politik för att dessa mål skall kunna uppnås och skall på gemenskapsgrund utöva de befogenheter som medlemsstaterna tilldelar unionen.

2. Unionen skall vara öppen för alla europeiska stater som respekterar dess värderingar och förbinder sig att gemensamt främja dem.

*Artikel I-2***Unionens värden**

Unionen skall bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstatsprincipen och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden skall vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle där mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män råder.

*Artikel I-3***Unionens mål**

1. Unionen skall ha som mål att främja freden, sina värden och folkens välfärd.

2. Unionen skall erbjuda sina medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser samt en inre marknad, där det råder fri och icke snedvriden konkurrens.

3. Unionen skall verka för en hållbar utveckling i Europa som bygger på välavvägd ekonomisk tillväxt och på prisstabilitet, på en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas, samt på en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö. Den skall främja vetenskapliga och tekniska framsteg.

Den skall bekämpa social utestängning och diskriminering samt främja social rättvisa och socialt skydd, jämställdhet mellan kvinnor och män, solidaritet mellan generationerna och skydd av barnets rättigheter.

Den skall främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt solidaritet mellan medlemsstaterna.

Den skall respektera rikedom hos sin kulturella och språkliga mångfald och sörja för att det europeiska kulturarvet skyddas och utvecklas.

4. I sina förbindelser med den övriga världen skall unionen bekräfta och främja sina värderingar och intressen. Den skall bidra till fred, säkerhet, hållbar utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna, särskilt barnets rättigheter, samt till strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i Förenta nationernas stadga.

5. Unionen skall sträva mot sina mål med lämpliga medel, beroende på de befogenheter som den tilldelas i konstitutionen.

*Artikel I-4***Grundläggande friheter och
icke-diskriminering**

1. Fri rörlighet för personer, tjänster, varor och kapital samt etableringsfrihet skall ga-

ranteras inom och av unionen i enlighet med konstitutionen.

2. Inom tillämpningsområdet för konstitutionen, och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i denna, skall all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden.

Artikel I-5

Förbindelserna mellan unionen och medlemsstaterna

1. Unionen skall respektera medlemsstaternas likhet inför konstitutionen samt deras nationella identitet, som kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer, inbegripet det regionala och lokala självstyret. Den skall respektera deras väsentliga statliga funktioner, särskilt funktioner vars syfte är att hävda deras territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten.

2. Enligt principen om lojalt samarbete skall unionen och medlemsstaterna respektera och bistå varandra när de fullgör de uppgifter som följer av konstitutionen.

Medlemsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter fullgörs som följer av konstitutionen eller av unionens institutioners akter.

Medlemsstaterna skall hjälpa unionen att fullgöra sina uppgifter och de skall avstå från varje åtgärd som kan riskera att unionens mål inte uppnås.

Artikel I-6

Unionsrätten

Konstitutionen och den rätt som antas av unionens institutioner genom utövande av de befogenheter som den har tilldelats skall ha företräde framför medlemsstaternas rätt.

Artikel I-7

Juridisk person

Unionen skall vara en juridisk person.

Artikel I-8

Unionens symboler

Unionens flagga skall föreställa en cirkel av tolv gula stjärnor på blå botten.

Unionens hymn är hämtad från Hymn till glädjen i Ludwig van Beethovens nionde symfoni.

Unionens motto skall vara *Förenade i mångfalden*.

Unionens valuta skall vara euron.

Europadagen skall högtidlighållas den 9 maj i hela unionen.

AVDELNING II

GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER OCH UNIONSMEDBORGARSKAP

Artikel I-9

Grundläggande rättigheter

1. Unionen skall erkänna de rättigheter, friheter och principer som fastställs i stadgan om de grundläggande rättigheterna, vilken utgör del II.

2. Unionen skall ansluta sig till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Denna anslutning skall inte ändra unionens befogenheter såsom de definieras i konstitutionen.

3. De grundläggande rättigheterna, såsom de garanteras i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, och såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma kon-

stitutionella traditioner, skall ingå i unionsrätten som allmänna principer.

Artikel I-10

Unionsmedborgarskap

1. Varje person som är medborgare i en medlemsstat skall ha unionsmedborgarskap. Unionsmedborgarskapet skall komplettera och inte ersätta det nationella medborgarskapet.

2. Unionsmedborgarna skall ha de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i konstitutionen. De skall ha

a) rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier,

b) rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet samt vid kommunala val i den medlemsstat där unionsmedborgaren är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten,

c) rätt till skydd inom ett tredjelands territorium, där den medlemsstat i vilken de är medborgare inte är representerad, av varje medlemsstats diplomatiska eller konsulära myndigheter, på samma villkor som medborgarna i den staten,

d) rätt att göra framställningar till Europaparlamentet och att vända sig till Europeiska ombudsmannen samt rätt att vända sig till unionens institutioner och rådgivande organ på något av konstitutionens språk och få svar på samma språk.

Dessa rättigheter skall utövas enligt de villkor och begränsningar som fastställs i konstitutionen och i de åtgärder som antagits med tillämpning av denna.

AVDELNING III

UNIONENS BEFOGENHETER

Artikel I-11

Grundläggande principer

1. Principen om tilldelade befogenheter skall styra avgränsningen av unionens befo-

genheter. Principerna om subsidiaritet och proportionalitet skall styra utövandet av dessa befogenheter.

2. Enligt principen om tilldelade befogenheter skall unionen handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den i konstitutionen för att nå de mål som fastställs däri. Varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i konstitutionen skall tillhöra medlemsstaterna.

3. Enligt subsidiaritetsprincipen skall unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, varken på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Unionens institutioner skall tillämpa subsidiaritetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. De nationella parlamenten skall se till att denna princip följs i enlighet med det förfarande som anges i protokollet.

4. Enligt proportionalitetsprincipen skall unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i konstitutionen.

Unionens institutioner skall tillämpa proportionalitetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Artikel I-12

Befogenhetskategorier

1. När konstitutionen tilldelar unionen exklusiv befogenhet på ett visst område, får endast unionen lagstifta och anta rättsligt bindande akter, medan medlemsstaterna får göra detta själva endast efter bemyndigande från unionen eller för att genomföra unionens akter.

2. När konstitutionen tilldelar unionen en befogenhet som skall delas med medlemsstaterna på ett visst område, får unionen och medlemsstaterna lagstifta och anta rättsligt bindande akter på detta område. Medlemsstaterna skall utöva sin befogenhet i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet eller har beslutat att inte längre utöva den.

3. Medlemsstaterna skall samordna sin ekonomiska politik och sysselsättningspolitik i enlighet med de närmare föreskrifter som anges i del III, vilka unionen skall ha befogenhet att meddela.

4. Unionen skall ha befogenhet att fastställa och genomföra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, inbegripet den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik.

5. På vissa områden och på de villkor som fastställs i konstitutionen skall unionen ha befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder, dock utan att ersätta deras befogenhet på dessa områden.

Unionens rättsligt bindande akter som antas på grundval av bestämmelserna i del III för dessa områden får inte omfattas någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

6. Omfattningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter fastställs i bestämmelserna i del III för varje område.

Artikel I-13

Områden med exklusiv befogenhet

1. Unionen skall ha exklusiv befogenhet på följande områden:

- a) Tullunionen.
- b) Fastställandet av de konkurrensregler som är nödvändiga för den inre marknadens funktion.
- c) Den monetära politiken för de medlemsstater som har euron som valuta.

d) Bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken.

e) Den gemensamma handelspolitiken.

2. Unionen skall också ha exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal om ingåendet av avtalet föreskrivs i en unionslagstiftningsakt, eller om ingåendet är nödvändigt för att unionen skall kunna utöva sin befogenhet internt eller i den mån ingåendet kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa.

Artikel I-14

Områden med delad befogenhet

1. Unionen skall ha delad befogenhet med medlemsstaterna om den genom konstitutionen tilldelas en befogenhet som inte omfattas av de områden som avses i artiklarna I-13 och I-17.

2. Unionen och medlemsstaterna skall ha delade befogenheter på följande huvudområden:

- a) Inre marknaden.
- b) Socialpolitik, i fråga om aspekter som anges i del III.
- c) Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.
- d) Jordbruk och fiske, med undantag av bevarandet av havets biologiska resurser.
- e) Miljö.
- f) Konsumentskydd.
- g) Transport.
- h) Transeuropeiska nät.
- i) Energi.
- j) Området med frihet, säkerhet och rättvisa.
- k) Gemensamma angelägenheter i fråga om säkerhet när det gäller de aspekter på folkhälsa som anges i del III.

3. När det gäller forskning, teknisk utveckling och rymden skall unionen ha befogenhet att vidta åtgärder, bland annat att besluta om och genomföra program, men utövandet av

denna befogenhet får inte leda till att medlemsstaterna hindras från att utöva sina befogenheter.

4. När det gäller utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd skall unionen ha befogenhet att vidta åtgärder och en gemensam politik, men utövandet av denna befogenhet får inte leda till att medlemsstaterna hindras från att utöva sina befogenheter.

Artikel I-15

Samordning av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken

1. Medlemsstaterna skall samordna sin ekonomiska politik inom unionen. Ministerrådet skall anta åtgärder i detta syfte, särskilt de allmänna riktlinjerna för denna politik.

Särskilda bestämmelser skall tillämpas på de medlemsstater som har euron som valuta.

2. Unionen skall vidta åtgärder för att säkerställa samordningen av medlemsstaternas sysselsättningspolitik, särskilt genom att ange riktlinjerna för denna politik.

3. Unionen får ta initiativ för att säkerställa samordningen av medlemsstaternas socialpolitik.

Artikel I-16

Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik

1. Unionens befogenhet i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skall omfatta alla utrikespolitiska områden och alla frågor som rör unionens säkerhet, inbegripet den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik som kan leda till ett gemensamt försvar.

2. Medlemsstaterna skall aktivt och förbehållslöst stödja unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik i en anda av lojalitet och ömsesidig solidaritet och skall respektera unionens åtgärder på detta område. De

skall avstå från varje handling som strider mot unionens intressen eller riskerar att minska dess effektivitet.

Artikel I-17

Områden för stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder

Unionen skall ha befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Områdena för dessa åtgärder skall på europeisk nivå vara

- a) skydd för och förbättring av människors hälsa,
- b) industri,
- c) kultur,
- d) turism,
- e) utbildning, ungdom, idrott och yrkesutbildning,
- f) skydd och beredskap,
- g) administrativt samarbete.

Artikel I-18

Flexibilitetsklausul

1. Om en åtgärd från unionens sida skulle visa sig nödvändig för att, inom ramen för den politik som anges i del III, nå något av de mål som fastställs genom konstitutionen, och konstitutionen inte innehåller de nödvändiga befogenheterna härför, skall ministerrådet, på förslag av Europeiska kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande, med enhällighet anta lämpliga åtgärder.

2. Europeiska kommissionen skall vid det förfarande för kontroll av subsidiaritetsprincipen som avses i artikel I-11.3 uppmärksamma nationella parlament på de förslag som grundar sig på den här artikeln.

3. De åtgärder som grundar sig på denna artikel får inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar i de fall där konstitutionen utesluter en sådan harmonisering.

AVDELNING IV

**UNIONENS INSTITUTIONER OCH
ORGAN**

KAPITEL I

DEN INSTITUTIONELLA RAMEN

*Artikel I-19***Unionens institutioner**

1. Unionen skall ha en institutionell ram med syfte att

- främja dess värderingar,
- sträva mot att förverkliga dess mål,
- tjäna dess egna, dess medborgares och medlemsstaternas intressen,
- säkerställa konsekvens, effektivitet och kontinuitet i dess politik och verksamhet.

Den institutionella ramen skall omfatta följande:

- Europaparlamentet.
- Europeiska rådet.
- Ministerrådet (nedan kallat "rådet").
- Europeiska kommissionen (nedan kallad "kommissionen").
- Europeiska unionens domstol.

2. Varje institution skall handla inom ramen för de befogenheter som den har tilldelats genom konstitutionen, i enlighet med de förfaranden och villkor som anges i denna. Institutionerna skall samarbeta lojalt med varandra.

*Artikel I-20***Europaparlamentet**

1. Europaparlamentet skall tillsammans med rådet lagstifta och utöva budgetfunktionen. Det skall utöva politisk kontroll och rådgivande funktioner i enlighet med de villkor som fastställs i konstitutionen. Det skall välja kommissionens ordförande.

2. Europaparlamentet skall vara sammansatt av företrädare för unionens medborgare. Deras antal får inte överstiga 750. Medborgarna skall företrädas i degressiv proportionalitet, med minst sex ledamöter per medlemsstat. Ingen medlemsstat får tilldelas fler än 96 platser.

Europeiska rådet skall på Europaparlamentets initiativ och med dess godkännande med enhällighet anta ett europeiskt beslut om Europaparlamentets sammansättning, varvid principerna i första stycket skall respekteras.

3. Europaparlamentets medlemmar skall väljas genom allmänna, direkta, fria och hemliga val för en period av fem år.

4. Europaparlamentet skall välja sin ordförande och sitt presidium bland sina ledamöter.

*Artikel I-21***Europeiska rådet**

1. Europeiska rådet skall ge unionen de impulser som behövs för dess utveckling och bestämma dess allmänna politiska riktlinjer och prioriteringar. Det skall inte ha någon lagstiftande funktion.

2. Europeiska rådet skall bestå av medlemsstaternas stats- eller regeringschefer, samt av sin ordförande och kommissionens ordförande. Unionens utrikesminister skall delta i dess arbete.

3. Europeiska rådet skall sammanträda var tredje månad efter kallelse av sin ordförande. Om dagordningen kräver det, kan var och en av Europeiska rådets medlemmar besluta att den skall biträdas av en minister och, när det gäller kommissionens ordförande, av en ledamot av kommissionen. Om situationen kräver det, skall ordföranden sammankalla ett extra möte i Europeiska rådet.

4. Europeiska rådet skall besluta med konsensus om inte annat föreskrivs i konstitutionen.

*Artikel I-22***Europeiska rådets ordförande**

1. Europeiska rådet skall välja sin ordförande med kvalificerad majoritet, för en period av två och ett halvt år, som kan förnyas en gång. I händelse av förhinder eller allvarlig försummelse får Europeiska rådet avbryta ordförandens mandat enligt samma förfarande.

2. Europeiska rådets ordförande skall

a) leda Europeiska rådets arbete och driva det framåt,

b) säkerställa förberedelserna av och kontinuiteten i Europeiska rådets arbete i samarbete med kommissionens ordförande och på grundval av arbetet i rådet i konstellationen allmänna frågor,

c) verka för att underlätta sammanhållning och konsensus inom Europeiska rådet,

d) lägga fram en rapport för Europaparlamentet efter varje möte i Europeiska rådet.

Europeiska rådets ordförande skall på sin nivå och i denna egenskap representera unionen utåt i de frågor som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, utan att unionens utrikesministers befogenheter åsidosätts.

3. Europeiska rådets ordförande får inte inehålla ett nationellt mandat.

*Artikel I-23***Ministerrådet**

1. Rådet skall tillsammans med Europaparlamentet lagstifta och utöva budgetfunktionen. Det skall fastställa politik och fungera samordnande i enlighet med de villkor som fastställs i konstitutionen.

2. Rådet skall bestå av en företrädare på ministernivå för varje medlemsstat med befogenhet att fatta bindande beslut för regeringen i den medlemsstat som han eller hon företräder och att utöva dess rösträtt.

3. Rådet skall besluta med kvalificerad majoritet om inte annat föreskrivs i konstitutionen.

*Artikel I-24***Ministerrådets konstellationer**

1. Rådet skall sammanträda i olika konstellationer.

2. Rådet i konstellationen allmänna frågor skall säkerställa följdriktigheten i de olika rådskonstellationernas arbete.

Det skall tillsammans med Europeiska rådets ordförande och kommissionen förbereda och säkerställa uppföljningen av Europeiska rådets möten.

3. Rådet i konstellationen utrikes frågor skall utforma unionens yttre åtgärder på grundval av de strategiska riktlinjer som Europeiska rådet anger och säkerställa följdriktigheten i unionens åtgärder.

4. Europeiska rådet skall med kvalificerad majoritet anta ett europeiskt beslut om fastställande av förteckningen över de övriga rådskonstellationerna.

5. En kommitté som består av medlemsstaternas ständiga representanter skall ansvara för att förbereda rådets arbete.

6. Rådets möten skall vara offentliga när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt. Varje rådsmöte skall därför delas upp i två delar, varav en del ägnas åt överläggningar om unionens lagstiftningsakter och en del åt icke lagstiftande verksamhet.

7. Ordförandeskapet för andra rådskonstellationer än utrikes frågor skall innehas av medlemsstaternas företrädare i rådet på grundval av ett system med jämlik rotation i enlighet med villkor som skall fastställas genom ett europeiskt beslut av Europeiska rådet. Europeiska rådet skall besluta med kvalificerad majoritet.

*Artikel I-25***Definition av kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och rådet**

1. Kvalificerad majoritet skall definieras som minst 55 % av rådets medlemmar, dock minst 15 rådsmedlemmar, vilka skall företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av unionens befolkning.

En blockerande minoritet skall omfatta minst fyra rådsmedlemmar; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

2. När rådet inte beslutar på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister, skall kvalificerad majoritet, genom avvikelser från punkt 1, definieras som minst 72 % av rådets medlemmar, vilka skall företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av unionens befolkning.

3. Punkterna 1 och 2 skall tillämpas för Europeiska rådet när det beslutar med kvalificerad majoritet.

4. I Europeiska rådet skall dess ordförande och kommissionens ordförande inte delta i omröstningen.

*Artikel I-26***Europeiska kommissionen**

1. Kommissionen skall främja unionens allmänna intresse och ta lämpliga initiativ i detta syfte. Den skall säkerställa att konstitutionen och de åtgärder som antas av institutionerna enligt denna tillämpas. Den skall övervaka tillämpningen av unionsrätten under kontroll av Europeiska unionens domstol. Den skall genomföra budgeten och förvalta program. Den skall samordna, verkställa och förvalta i enlighet med de villkor som fastställs i konstitutionen. Med undantag av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt övriga i konstitutionen angivna fall skall den ha hand om unionens yttre representation. Den skall ta initiativ till unionens årliga och fleråriga programplanering för att få till stånd interinstitutionella avtal.

2. En unionslagstiftningsakt får antas endast på förslag av kommissionen om inte annat föreskrivs i konstitutionen. Andra akter skall antas på förslag av kommissionen om detta föreskrivs i konstitutionen.

3. Kommissionens mandattid skall vara fem år.

4. Kommissionens ledamöter skall väljas på grundval av sin allmänna duglighet och sitt engagemang för Europa och bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas.

5. Den första kommission som tillsätts enligt bestämmelserna i konstitutionen skall bestå av en medborgare från varje medlemsstat, inklusive ordföranden och unionens utrikesminister, som skall vara en av kommissionens vice ordförande.

6. Från och med utgången av mandattiden för den kommission som avses i punkt 5 skall kommissionen bestå av ett antal ledamöter inklusive ordföranden och unionens utrikesminister, som motsvarar två tredjedelar av antalet medlemsstater, om inte Europeiska rådet med enhällighet beslutar att ändra detta antal.

Kommissionens ledamöter skall utses bland medlemsstaternas medborgare genom ett system med lika rotation mellan medlemsstaterna. Detta system skall regleras i ett europeiskt beslut som skall antas med enhällighet av Europeiska rådet och grundas på följande principer:

a) Medlemsstaterna skall behandlas fullständigt jämlikt när det fastställs i vilken ordning och hur länge deras medborgare skall vara ledamöter av kommissionen. Skillnaden mellan det totala antalet mandatperioder för medborgare från två givna medlemsstater får därför aldrig överstiga ett.

b) Med förbehåll för led a skall var och en av de på varandra följande kommissionerna ha en sådan sammansättning att det på ett tillfredsställande sätt speglar samtliga medlemsstaters demografiska och geografiska spännvidd.

7. Kommissionen skall fullgöra sina uppgifter under fullständig oavhängighet. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel I-28.2 får kommissionens ledamöter varken begära eller ta emot instruktioner från någon regering, någon institution, något organ eller någon myndighet. De skall avhålla sig från varje handling som är oförenlig med deras skyldigheter eller utförandet av deras uppgifter.

8. Kommissionen skall kollektivt vara ansvarig inför Europaparlamentet. Europaparlamentet får rösta om misstroendevotum mot kommissionen i enlighet med artikel III-340. Om förslaget antas skall kommissionsledamöterna kollektivt avgå och unionens utrikesminister skall avgå från kommissionen.

Artikel I-27

Europeiska kommissionens ordförande

1. Med hänsyn till valen till Europaparlamentet och efter lämpligt samråd skall Europeiska rådet med kvalificerad majoritet föreslå Europaparlamentet en kandidat till befattningen som kommissionens ordförande. Denna kandidat skall väljas av Europaparlamentet med en majoritet av dess ledamöter. Om denna kandidat inte får majoritet, skall Europeiska rådet med kvalificerad majoritet inom en månad föreslå en ny kandidat som skall väljas av Europaparlamentet i enlighet med samma förfarande.

2. Rådet skall i samförstånd med den valda ordföranden anta förteckningen över de övriga personer som det föreslår till ledamöter av kommissionen. Dessa skall väljas på grundval av förslag från medlemsstaterna och i enlighet med kriterierna i artikel I-26.4 och I-26.6 andra stycket.

Ordföranden, unionens utrikesminister och de övriga ledamöterna av kommissionen skall kollektivt godkännas vid en omröstning i Europaparlamentet. På grundval av detta godkännande skall kommissionen utses av Europeiska rådet med kvalificerad majoritet.

3. Kommissionens ordförande skall

- a) ange riktlinjer för kommissionens uppgifter,
- b) besluta om kommissionens interna organisation för att se till att det råder följdriktighet i dess arbete och att den arbetar effektivt och som ett kollegialt organ,
- c) utse vice ordförande bland kommissionens ledamöter, med undantag av unionens utrikesminister.

En ledamot av kommissionen skall avgå om ordföranden begär detta. Unionens utrikesminister skall i enlighet med förfarandet i artikel I-28.1 avgå om ordföranden begär detta.

Artikel I-28

Unionens utrikesminister

1. Europeiska rådet skall med kvalificerad majoritet och med godkännande av kommissionens ordförande utnämna unionens utrikesminister. Europeiska rådet kan avbryta utrikesministerns mandatperiod i enlighet med samma förfarande.

2. Unionens utrikesminister skall leda unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Utrikesministern skall genom sina förslag bidra till utformningen av denna politik och skall såsom rådets bemyndigade ställföreträdare verkställa den. Utrikesministern skall handla på samma sätt i fråga om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.

3. Unionens utrikesminister skall vara ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor.

4. Unionens utrikesminister skall vara en av kommissionens vice ordförande. Utrikesministern skall säkerställa samstämmigheten i unionens yttre åtgärder. Utrikesministern skall inom kommissionen ha det ansvar som vilar på kommissionen för de yttre förbindelserna och för samordningen av övriga delar av unionens yttre åtgärder. Vid utövandet av

detta ansvar inom kommissionen och endast för dessa ansvarsområden skall utrikesministern omfattas av de förfaranden som reglerar kommissionens arbete så långt som detta är förenligt med punkterna 2 och 3.

Artikel I-29

Europeiska unionens domstol

1. Europeiska unionens domstol skall bestå av domstolen, tribunalen och specialdomstolar. Den skall säkerställa att lag och rätt följs vid tolkning och tillämpning av konstitutionen.

Medlemsstaterna skall fastställa de möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten.

2. Domstolen skall bestå av en domare per medlemsstat. Den skall biträdas av generaladvokater.

Tribunalen skall ha minst en domare per medlemsstat.

Domstolens domare och generaladvokater samt tribunalens domare skall utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller de villkor som fastställs i artiklarna III-355 och III-356. De skall utses av medlemsstaternas regeringar i samförstånd på sex år. Avgående domare och generaladvokater kan utnämnas på nytt.

3. Europeiska unionens domstol skall i enlighet med del III

a) avgöra ärenden där talan väcks av en medlemsstat, en institution eller fysiska eller juridiska personer,

b) meddela förhandsavgöranden när en nationell domstol har begärt förhandsavgörande om tolkningen av unionsrätten eller giltigheten av akter som antagits av institutionerna,

c) besluta i de övriga fall som föreskrivs i konstitutionen.

KAPITEL II

UNIONENS ÖVRIGA INSTITUTIONER
OCH DESS RÅDGIVANDE ORGAN

Artikel I-30

Europeiska centralbanken

1. Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna skall utgöra Europeiska centralbankssystemet. Europeiska centralbanken, och de nationella centralbankerna i de medlemsstater som har euron som valuta, vilka utgör Eurosystemet, skall föra unionens monetära politik.

2. Europeiska centralbankssystemet skall styras av Europeiska centralbankens beslutande organ. Huvudmålet för Europeiska centralbankssystemet skall vara att upprätthålla prisstabilitet. Utan att åsidosätta detta mål skall det stödja den allmänna ekonomiska politiken inom unionen i syfte att bidra till att förverkliga unionens mål. Det skall utföra alla andra centralbanksuppgifter i enlighet med del III och stadgan för Europeiska centralbankssystemets och Europeiska centralbanken.

3. Europeiska centralbanken skall vara en institution. Den skall vara en juridisk person. Endast banken får tillåta utgivning av euron. Den skall vara oavhängig när den utövar sina befogenheter och förvaltar sin ekonomi. Unionens institutioner, organ och myndigheter samt medlemsstaternas regeringar skall respektera denna oavhängighet.

4. Europeiska centralbanken skall anta de åtgärder som behövs för att utföra sina uppgifter i enlighet med artiklarna III-185–III-191 och III-196 och på de villkor som fastställs i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken. I enlighet med nämnda artiklar skall de medlemsstater som inte har euron som valuta, liksom deras centralbanker, behålla sina befogenheter på det monetära området.

5. Inom området för sina befogenheter skall Europeiska centralbanken höras om varje ut-

kast till unionsakt samt om varje utkast till rättsregler på nationell nivå, och den får avge yttranden.

6. Europeiska centralbankens beslutande organ, deras sammansättning och deras regler för verksamheten anges i artiklarna III-382 och III-383 samt i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken.

Artikel I-31

Revisionsrätten

1. Revisionsrätten skall vara en institution. Den skall revidera unionens räkenskaper.

2. Den skall granska räkenskaperna över unionens samtliga inkomster och utgifter och förvissa sig om att den ekonomiska förvaltningen varit sund.

3. Den skall bestå av en medborgare från varje medlemsstat. Dess ledamöter skall i unionens allmänna intresse fullgöra sina skyldigheter under full oavhängighet.

Artikel I-32

Unionens rådgivande organ

1. Europaparlamentet, rådet och kommissionen skall bistås av en regionkommitté och en ekonomisk och social kommitté, vilka skall ha rådgivande funktioner.

2. Regionkommittén skall bestå av företrädare för regionala och lokala organ som antingen har valts till ett regionalt eller lokalt organ eller är politiskt ansvariga inför en vald församling.

3. Ekonomiska och sociala kommittén skall vara sammansatt av företrädare för organisationer för arbetsgivare, löntagare och andra företrädare för det civila samhället, särskilt inom socioekonomiska, medborgerliga områden och fackområden samt kulturella områden.

4. Regionkommitténs och Ekonomiska och sociala kommitténs ledamöter skall inte bin-

das av några instruktioner. De skall i unionens allmänna intresse fullgöra sina skyldigheter under full oavhängighet.

5. Reglerna för dessa kommittéers sammansättning, för hur deras ledamöter skall utses, för deras befogenheter och arbetssätt anges i artiklarna III-386–III-392.

Reglerna i punkterna 2 och 3 för hur de skall vara sammansatta skall regelbundet ses över av rådet för att ta hänsyn till den ekonomiska, sociala och demografiska utvecklingen inom unionen. Rådet skall på förslag av kommissionen anta europeiska beslut för detta ändamål.

AVDELNING V

UTÖVANDE AV UNIONENS BEFOGENHETER

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel I-33

Unionens rättsakter

1. När institutionerna utövar unionens befogenheter skall de som rättsliga instrument i enlighet med del III använda europeiska lagar, europeiska ramlagar, europeiska förordningar, europeiska beslut samt rekommendationer och yttranden.

En europeisk lag är en lagstiftningsakt med allmän giltighet. Den skall till alla delar vara bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat.

En europeisk ramlag är en lagstiftningsakt som med avseende på det resultat som skall uppnås skall vara bindande för varje medlemsstat som den riktar sig till, men skall överlåta åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet.

En europeisk förordning är en icke-lagstiftningsakt som skall ha allmän giltighet för genomförandet av lagstiftningsakter och vissa särskilda bestämmelser i konstitutionen. Den kan antingen till alla delar vara bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat eller med avseende på det resultat som skall uppnås vara bindande för varje medlemsstat som den riktar sig till, medan det överläts åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet.

Ett europeiskt beslut är en icke-lagstiftningsakt som till alla delar skall vara bindande. Ett beslut som särskilt anger vem eller vilka det riktar sig till skall vara bindande endast för dessa.

Rekommendationer och yttranden skall inte vara bindande.

2. När ett utkast till lagstiftningsakt läggs fram för Europaparlamentet och rådet skall dessa avstå från att anta akter som inte anges i det lagstiftningsförfarande som är tillämpligt på det berörda området.

Artikel I-34

Lagstiftningsakter

1. Europeiska lagar och ramlagar skall antas gemensamt av Europaparlamentet och rådet på förslag av kommissionen i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet i artikel III-396. Om de båda institutionerna inte kan enas skall akten i fråga inte antas.

2. I de särskilda fall som anges i konstitutionen skall europeiska lagar och ramlagar antas av Europaparlamentet med deltagande av rådet eller av detta med deltagande av Europaparlamentet i enlighet med särskilda lagstiftningsförfaranden.

3. I de särskilda fall som anges i konstitutionen får europeiska lagar och ramlagar antas på initiativ av en grupp medlemsstater eller av Europaparlamentet, på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på be-

gäran av domstolen eller Europeiska investeringsbanken.

Artikel I-35

Icke-lagstiftningsakter

1. Europeiska rådet skall anta europeiska beslut i de fall som anges i konstitutionen.

2. Rådet och kommissionen skall särskilt i de fall som anges i artiklarna I-36 och I-37 anta europeiska förordningar och beslut, och detsamma gäller Europeiska centralbanken i de särskilda fall som anges i konstitutionen.

3. Rådet skall anta rekommendationer. Det skall besluta på förslag av kommissionen i samtliga fall där det i konstitutionen föreskrivs att rådet skall anta akter på förslag av kommissionen. Det skall besluta med enhällighet på de områden där enhällighet krävs för antagandet av en unionsakt. Kommissionen skall anta rekommendationer och detsamma gäller Europeiska centralbanken i de särskilda fall som anges i konstitutionen.

Artikel I-36

Delegerade europeiska förordningar

1. Genom europeiska lagar och ramlagar kan det till kommissionen delegeras befogenhet att anta delegerade europeiska förordningar som kompletterar eller ändrar vissa icke väsentliga delar av en europeisk lag eller ramlag.

Mål, innehåll, omfattning och varaktighet för delegeringen av befogenhet skall uttryckligen avgränsas i europeiska lagar och ramlagar. De väsentliga delarna av ett område skall förbehållas europeiska lagar eller ramlagar och får därför inte bli föremål för delegering av befogenhet.

2. I de europeiska lagarna och ramlagarna skall uttryckligen fastställas de villkor som skall gälla för delegeringen; dessa villkor kan vara följande:

a) Europaparlamentet eller rådet får besluta att återkalla delegeringen.

b) Den delegerade europeiska förordningen får träda i kraft endast om Europaparlamentet eller rådet inte har gjort några invändningar inom den tidsfrist som anges i den europeiska lagen eller ramlagen.

När det gäller leden a och b skall Europaparlamentet besluta med en majoritet av sina ledamöter och rådet besluta med kvalificerad majoritet.

Artikel I-37

Genomförandeakter

1. Medlemsstaterna skall vidta alla nationella lagstiftningsåtgärder som är nödvändiga för att genomföra unionens rättsligt bindande akter.

2. Om enhetliga villkor för genomförandet av unionens rättsligt bindande akter krävs, skall kommissionen, eller i särskilda, vederbörligen motiverade fall och i de fall som avses i artikel I-40, rådet, genom dessa akter tilldelas genomförandebefogenheter.

3. Vid tillämpningen av punkt 2 skall det i europeiska lagar i förväg meddelas allmänna regler och principer som skall gälla för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter.

4. Unionens genomförandeakter skall utformas som europeiska genomförandeförordningar eller europeiska genomförandebeslut.

Artikel I-38

Gemensamma principer för unionens rättsakter

1. Om det inte anges i konstitutionen vilken typ av akt som skall antas, skall institutionerna välja typ av akt i varje enskilt fall, med beaktande av tillämpliga förfaranden och av proportionalitetsprincipen i artikel I-11.

2. Rättsakter skall motiveras och innehålla en hänvisning till de förslag, initiativ, re-

kommendationer, framställningar eller yttranden som föreskrivs i konstitutionen.

Artikel I-39

Offentliggörande och ikraftträdande

1. Europeiska lagar och ramlagar som antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet skall undertecknas av Europaparlamentets ordförande och rådets ordförande.

I övriga fall skall de undertecknas av ordföranden för den institution som har antagit dem.

Europeiska lagar och ramlagar skall offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning och träda i kraft den dag som anges i dem eller, om det inte anges någon dag, den tjugonde dagen efter offentliggörandet.

2. Europeiska förordningar och sådana europeiska beslut som inte särskilt anger vem eller vilka de riktar sig till skall undertecknas av ordföranden för den institution som har antagit dem.

Europeiska förordningar och sådana europeiska beslut som inte särskilt anger vem eller vilka de riktar sig till skall offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning och träda i kraft den dag som anges i dem eller, om det inte anges någon dag, den tjugonde dagen efter offentliggörandet.

3. Andra europeiska beslut än de som avses i punkt 2 skall delges dem som de riktar sig till och får verkan genom denna delgivning.

KAPITEL II

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

Artikel I-40

Särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

1. Europeiska unionen skall föra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som skall

grundas på en utveckling av medlemsstaternas ömsesidiga politiska solidaritet, på en identifiering av frågor av allmänt intresse och på en ständigt ökande grad av samstämmighet i medlemsstaternas åtgärder.

2. Europeiska rådet skall identifiera unionens strategiska intressen och ange målen för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Rådet skall utforma denna politik i enlighet med de strategiska riktlinjer som dras upp av Europeiska rådet samt i enlighet med del III.

3. Europeiska rådet och rådet skall anta nödvändiga europeiska beslut.

4. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skall genomföras av unionens utrikesminister och medlemsstaterna med utnyttjande av nationella resurser och unionens resurser.

5. Medlemsstaterna skall inom Europeiska rådet och rådet samråda om alla utrikes- och säkerhetspolitiska frågor av allmänt intresse för att fastställa en gemensam inställning. Innan någon åtgärd får vidtas i internationella sammanhang eller något åtagande som skulle kunna påverka unionens intressen får göras, skall varje medlemsstat samråda med de övriga i Europeiska rådet eller rådet. Medlemsstaterna skall genom att sträva mot ett enat uttalande säkerställa att unionen kan göra sina intressen och värderingar gällande i internationella sammanhang. Medlemsstaterna skall vara solidariska sinsemellan.

6. När det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skall Europeiska rådet och rådet med enhällighet anta europeiska beslut utom i de fall som avses i del III. De skall besluta på initiativ från en medlemsstat, på förslag av unionens utrikesminister, eller på förslag av utrikesministern med stöd av kommissionen. Europeiska lagar och ramlagar får inte användas.

7. Europeiska rådet får med enhällighet anta ett europeiskt beslut om att rådet skall besluta med kvalificerad majoritet i andra fall än de som avses i del III.

8. Europaparlamentet skall regelbundet höras om de viktigaste aspekterna och de grundläggande valen när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det skall informeras om hur den utvecklas.

Artikel I-41

Särskilda bestämmelser om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken

1. Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken skall utgöra en integrerande del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den skall tillförsäkra unionen en operativ förmåga som stöder sig på civila och militära resurser. Unionen kan använda dessa resurser vid uppdrag utanför unionen för att bevara freden, förebygga konflikter och stärka den internationella säkerheten i enlighet med principerna i Förenta nationernas stadga. Dessa uppgifter skall genomföras med resurser som tillhandahålls av medlemsstaterna.

2. Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken skall omfatta den gradvisa utformningen av unionens gemensamma försvarspolitik. Den kommer att leda till ett gemensamt försvar, när Europeiska rådet med enhällighet har beslutat detta. Europeiska rådet skall i så fall rekommendera medlemsstaterna att anta ett sådant beslut i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Unionens politik enligt denna artikel skall inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik, och den skall respektera de förpliktelser som följer av Nordatlantiska fördraget för vissa medlemsstater, som anser att deras gemensamma försvar förverkligas inom ramen för Nordatlantiska fördragsorganisationen, och vara förenlig med den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik som har upprättats inom den ramen.

3. I syfte att genomföra den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken skall medlemsstaterna ställa civila och militära resur-

ser till unionens förfogande för att bidra till de mål som anges av rådet. De medlemsstater som tillsammans upprättar multinationella styrkor får även ställa dem till förfogande för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

Medlemsstaterna skall åta sig att gradvis förbättra sin militära förmåga. Det skall inrättas en byrå för utveckling av försvarskapacitet och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel (Europeiska försvarsbyrån) för att identifiera de operativa behoven, främja åtgärder för att tillgodose dessa, bidra till att identifiera och i förekommande fall genomföra varje åtgärd som behövs för att stärka försvarssektorns industriella och tekniska bas, delta i fastställandet av en europeisk politik för resurser och försvarsmateriel samt för att hjälpa rådet att utvärdera om de militära resurserna förbättrats.

4. Europeiska beslut om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, även beslut som rör inledandet av ett sådant uppdrag som avses i denna artikel, skall antas av rådet med enhällighet på förslag av unionens utrikesminister eller på initiativ av en medlemsstat. Unionens utrikesminister får, vid behov gemensamt med kommissionen, föreslå att såväl nationella resurser som unionens instrument används.

5. Rådet får anförtro åt en grupp medlemsstater att genomföra ett uppdrag inom unionens ram för att bevara unionens värden och tjäna dess intressen. Genomförandet av ett sådant uppdrag skall omfattas av artikel III-310.

6. De medlemsstater som uppfyller högre krav på militära resurser, och som har gjort mer bindande åtaganden på området med tanke på de mest krävande uppdragen, skall upprätta ett permanent strukturerat samarbete inom ramen för unionen. Detta samarbete skall omfattas av artikel III-312. Det skall inte påverka bestämmelserna i artikel III-309.

7. Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den stöd

och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i Förenta nationernas stadga. Detta skall inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik.

Åtagandena och samarbetet på detta område skall vara förenliga med åtagandena inom Nordatlantiska fördragsorganisationen, som för de stater som är medlemmar i denna också i fortsättningen skall vara grunden för deras kollektiva försvar och den instans som genomför det.

8. Europaparlamentet skall regelbundet höras om de viktigaste aspekterna och de grundläggande valen när det gäller den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Det skall informeras om hur den utvecklas.

Artikel I-42

Särskilda bestämmelser om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa

1. Unionen skall utgöra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa genom

a) antagande av europeiska lagar och ram-lagar som syftar till att, om nödvändigt, tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar på de områden som avses i del III,

b) främjande av ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter, särskilt på grundval av ett ömsesidigt erkännande av rättsliga och utomrättsliga avgöranden, och

c) operativt samarbete mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter, däribland polisen och tullen samt andra myndigheter som är specialiserade på att förebygga och upptäcka brott.

2. De nationella parlamenten får, inom ramen för området med frihet, säkerhet och rättvisa, delta i de utvärderingssystem som avses i artikel III-260. De skall vara knutna till den politiska kontrollen av Europol och utvärderingen av Eurojusts verksamhet i enlighet med artiklarna III-276 och III-273.

3. Medlemsstaterna skall ha initiativrätt på områdena polissamarbete och straffrättsligt samarbete i enlighet med artikel III-264.

Artikel I-43

Solidaritetsklausul

1. Unionen och dess medlemsstater skall handla gemensamt i en anda av solidaritet om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor. Unionen skall mobilisera alla instrument som står till dess förfogande, även de militära resurser som medlemsstaterna tillhandahåller, för att

- a) – förhindra terroristhot på medlemsstaternas territorier,
 - skydda de demokratiska institutionerna och civilbefolkningen från en eventuell terroristattack,
 - bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en terroristattack,
- b) bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor.

2. De närmare föreskrifterna för genomförandet av denna artikel anges i artikel III-329.

KAPITEL III

FÖRDJUPADE SAMARBETEN

Artikel I-44

Fördjupade samarbeten

1. De medlemsstater som önskar upprätta ett fördjupat samarbete sinsemellan inom ramen för unionens icke exklusiva befogenheter kan utnyttja dess institutioner och utöva dessa befogenheter genom att tillämpa rele-

vanta bestämmelser i konstitutionen inom de gränser och på de villkor som fastställs i denna artikel och i artiklarna III-416–III-423.

De fördjupade samarbetena skall syfta till att främja unionens mål, skydda dess intressen och stärka dess integrationsprocess. Samtliga medlemsstater skall när som helst kunna delta i samarbetet i enlighet med artikel III-418.

2. Det europeiska beslutet om bemyndigande av ett fördjupat samarbete skall antas av rådet som en sista utväg, om det fastställer att de mål som eftersträvas genom samarbetet inte kan uppnås inom rimlig tid av hela unionen och förutsatt att minst en tredjedel av medlemsstaterna deltar i samarbetet. Rådet skall besluta i enlighet med förfarandet i artikel III-419.

3. Alla rådsmedlemmar får delta i rådets överläggningar, men endast de rådsmedlemmar som företräder medlemsstater som deltar i ett fördjupat samarbete får delta i omröstningen.

Endast rösterna från de deltagande medlemsstaternas företrädare krävs för enhällighet.

Kvalificerad majoritet skall definieras som minst 55 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

Med avvikelser från tredje och fjärde styckena, när rådet inte skall besluta på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister, skall kvalificerad majoritet definieras som minst 72 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

4. Akter som antas inom ramen för ett fördjupat samarbete skall vara bindande endast för de medlemsstater som deltar i detta. De skall inte betraktas som ett regelverk som måste godtas av kandidatstaterna.

AVDELNING VI

UNIONENS DEMOKRATISKA LIV

Artikel I-45

Principen om demokratisk jämlikhet

Unionen skall i all sin verksamhet respektera principen om jämlikhet mellan dess medborgare, som skall få lika uppmärksamhet från dess institutioner, organ och myndigheter.

Artikel I-46

Principen om representativ demokrati

1. Unionens sätt att fungera skall bygga på representativ demokrati.

2. Medborgarna skall företrädas direkt på unionsnivå i Europaparlamentet.

Varje medlemsstat skall företrädas i Europeiska rådet av sin stats- eller regeringschef och i rådet av sin regering, vilka själva skall vara demokratiskt ansvariga antingen inför sitt nationella parlament eller inför sina medborgare.

3. Varje medborgare skall ha rätt att delta i unionens demokratiska liv. Besluten skall fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt.

4. De politiska partierna på europeisk nivå skall bidra till att skapa ett europeiskt politiskt medvetande och till att uttrycka unionsmedborgarnas vilja.

Artikel I-47

Principen om deltagandedemokrati

1. Institutionerna skall på lämpligt sätt ge medborgarna och de representativa sammanslutningarna möjlighet att ge uttryck för och offentligt diskutera sina åsikter på alla unionens åtgärdsområden.

2. Institutionerna skall föra en öppen, tydlig och regelbunden dialog med de representativa sammanslutningarna och det civila samhället.

3. Kommissionen skall ha ett omfattande samråd med alla berörda parter i syfte att säkerställa att unionens åtgärder blir enhetliga och öppna.

4. Ett antal unionsmedborgare, som uppgår till minst en miljon personer och som kommer från ett betydande antal medlemsstater, får ta initiativ till att uppmana kommissionen att, inom ramen för sina befogenheter, lägga fram ett lämpligt förslag i frågor där dessa medborgare anser att det krävs en unionsrättsakt för att tillämpa konstitutionen. Bestämmelser om de förfaranden och villkor som krävs för att lägga fram ett sådant medborgarinitiativ, däribland det minsta antal medlemsstater som de medborgare som lägger fram förslaget måste komma ifrån, skall meddelas i en europeisk lag.

Artikel I-48

Arbetsmarknadens parter och den självständiga dialogen mellan dem

Unionen skall erkänna och främja arbetsmarknadsparternas betydelse på unionsnivå och därvid ta hänsyn till skillnaderna i de nationella systemen. Den skall underlätta dialogen mellan arbetsmarknadens parter med respekt för deras självständighet.

Det sociala trepartstoppmötet för tillväxt och sysselsättning skall bidra till den dialogen.

*Artikel I-49***Europeiska ombudsmannen**

En europeisk ombudsman som skall väljas av Europaparlamentet skall ta emot klagomål om—missförhållanden i verksamheten vid unionens institutioner, organ eller myndigheter på de villkor som anges i konstitutionen. Europeiska ombudsmannen skall undersöka och rapportera om dessa klagomål. Europeiska ombudsmannen skall vara fullständigt oavhängig i sin ämbetsutövning.

*Artikel I-50***Öppenhet och insyn när det gäller arbetet inom unionens institutioner, organ och myndigheter**

1. För att främja en god förvaltning och se till att det civila samhället kan delta skall unionens institutioner, organ och myndigheter utföra sitt arbete så öppet som möjligt.

2. Europaparlamentets sammanträden skall vara offentliga, liksom även rådets sammanträden när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt.

3. Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat skall i enlighet med villkoren i del III ha rätt till tillgång till unionens institutioners, organs och myndigheters handlingar, oberoende av medium.

De allmänna principer och de gränser som av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen skall reglera rätten till tillgång till sådana handlingar skall meddelas i europeiska lagar.

4. Varje institution, organ eller myndighet skall i sin arbetsordning meddela särskilda bestämmelser om tillgång till sina handlingar i enlighet med de europeiska lagar som avses i punkt 3.

*Artikel I-51***Skydd av personuppgifter**

1. Var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne.

2. Bestämmelser om skydd för enskilda personer i fråga om behandling av personuppgifter hos unionens institutioner, organ och myndigheter och i medlemsstaterna, när dessa utövar verksamhet som omfattas av unionsrättens tillämpningsområde, samt om den fria rörligheten för sådana uppgifter skall meddelas i europeiska lagar eller ramlagar. Oberoende myndigheter skall kontrollera att dessa bestämmelser följs.

*Artikel I-52***Kyrkors och konfessionslösa organisationers ställning**

1. Unionen skall respektera och inte ingripa i den ställning som kyrkor och religiösa samslutningar och samfund har i medlemsstaterna enligt den nationella lagstiftningen.

2. Unionen skall även respektera den ställning som filosofiska och konfessionslösa organisationer har enligt den nationella lagstiftningen.

3. Unionen skall erkänna deras identitet och deras specifika bidrag och upprätthålla en öppen, tydlig och regelbunden dialog med dessa kyrkor och organisationer.

AVDELNING VII

UNIONENS FINANSER*Artikel I-53***Budgetmässiga och finansiella principer**

1. Unionens samtliga inkomster och utgifter skall beräknas för varje budgetår och tas upp i unionens budget i enlighet med del III.

2. Budgetens inkomster och utgifter skall balansera varandra.

3. De utgifter som tas upp i budgeten skall beviljas för ett budgetår i enlighet med den europeiska lag som avses i artikel III-412.

4. För verkställighet av de utgifter som tas upp i budgeten krävs det att en rättsligt bindande unionsakt först antas som ger en rättslig grund för unionens åtgärd och för verkställighet av motsvarande utgift i enlighet med den europeiska lag som avses i artikel III-412 med förbehåll för undantag som anges i denna.

5. För att budgetdisciplinen skall kunna upprätthållas får unionen inte anta akter som kan medföra betydande verkningar för budgeten, utan att avge en försäkran om att de utgifter som blir en följd av dessa akter kan finansieras inom ramen för unionens egna medel och med iakttagande av den fleråriga finansieringsram som avses i artikel I-55.

6. Budgeten skall genomföras i överensstämmelse med principen om en sund ekonomisk förvaltning. Medlemsstaterna och unionen skall samarbeta med varandra för att de anslag som tagits upp i budgeten används i överensstämmelse med denna princip.

7. Unionen och medlemsstaterna skall, i enlighet med artikel III-415, bekämpa bedrägerier och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen.

Artikel I-54

Unionens egna medel

1. Unionen skall se till att den har nödvändiga medel för att nå sina mål och genomföra sin politik.

2. Unionens budget skall finansieras helt av egna medel, utan att det inverkar på andra inkomster.

3. Bestämmelser om systemet för unionens egna medel skall meddelas i en europeisk lag

utfärdad av rådet. Inom ramen för detta kan nya kategorier av egna medel inrättas eller en befintlig kategori upphävas. Rådet skall besluta med enhällighet, efter att ha hört Europaparlamentet. Denna europeiska lag skall inte träda i kraft förrän den har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

4. Genomförandebestämmelser för systemet för unionens egna medel skall meddelas i en europeisk lag utfärdad av rådet i den mån som detta föreskrivs i den europeiska lag som antagits på grundval av punkt 3. Rådet skall besluta efter godkännande av Europaparlamentet.

Artikel I-55

Den fleråriga finansieringsramen

1. Den fleråriga finansieringsramen skall syfta till att säkerställa en regelbunden utveckling av unionens utgifter inom gränserna för dess egna medel. Ramen skall fastställa beloppen för de årliga taken för åtagandebemyndiganden för varje utgiftskategori i enlighet med artikel III-402.

2. Den fleråriga finansieringsramen skall fastställas i en europeisk lag som antas av rådet. Rådet skall besluta med enhällighet efter godkännande av Europaparlamentet, som skall besluta med en majoritet av sina ledamöter.

3. Unionens årliga budget skall respektera den fleråriga finansieringsramen.

4. Europeiska rådet får med enhällighet anta ett europeiskt beslut om bemyndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet när det antar den europeiska lag som avses i punkt 2.

Artikel I-56

Unionens budget

Unionens årliga budget skall fastställas i en europeisk lag i enlighet med artikel III-404.

AVDELNING VIII

**UNIONEN OCH DESS NÄRMASTE
OMVÄRLD***Artikel I-57***Unionen och dess närmaste omvärld**

1. Unionen skall utveckla särskilda förbindelser med närbelägna länder i syfte att skapa ett område med välstånd och god grannsämja som grundar sig på unionens värderingar och utmärks av nära och fredliga förbindelser som bygger på samarbete.

2. För att genomföra punkt 1 får unionen ingå särskilda avtal med de berörda länderna. Dessa avtal får innebära ömsesidiga rättigheter och skyldigheter samt möjligheten att genomföra åtgärder gemensamt. Genomförandet av dem skall omfattas av regelbundet samråd.

AVDELNING IX

MEDLEMSKAP I UNIONEN*Artikel I-58***Villkor för medlemskap och förfarande
för anslutning till unionen**

1. Unionen skall vara öppen för alla europeiska stater som respekterar de värden som anges i artikel I-2 och som förbinder sig att gemensamt främja dem.

2. Varje europeisk stat som önskar bli medlem av unionen skall ställa sin ansökan till rådet. Europaparlamentet och de nationella parlamenten skall underrättas om denna ansökan. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört kommissionen och efter godkännande av Europaparlamentet som skall besluta med en majoritet av sina ledamöter. Villkoren och de närmare bestämmelserna för att upptas som medlem skall fastställas i ett avtal mellan medlemsstaterna

och kandidatstaten. Detta avtal skall ratificeras av samtliga avtalsslutande stater i överensstämmelse med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

*Artikel I-59***Tillfälligt upphävande av vissa rättigheter
som följer av medlemskap i unionen**

1. Rådet får på motiverat initiativ från en tredjedel av medlemsstaterna eller på motiverat initiativ från Europaparlamentet eller på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut som slår fast att det finns en klar risk för att en medlemsstat allvarligt åsidosätter de värden som anges i artikel I-2. Rådet skall besluta med en majoritet om fyra femtedelar av sina medlemmar efter Europaparlamentets godkännande.

Innan detta slås fast skall rådet höra den berörda medlemsstaten och får i enlighet med samma förfarande framföra rekommendationer till denna stat.

Rådet skall regelbundet kontrollera om de skäl som har lett till ett sådant fastslående fortfarande är giltiga.

2. Europeiska rådet får på initiativ av en tredjedel av medlemsstaterna eller på förslag av kommissionen, samt efter att ha uppmanat medlemsstaten att framföra sina synpunkter i frågan, anta ett europeiskt beslut som slår fast att en medlemsstat allvarligt och bestående åsidosätter värden som anges i artikel I-2. Europeiska rådet skall besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

3. När ett fastslående i enlighet med punkt 2 har gjorts, får rådet med kvalificerad majoritet anta ett europeiskt beslut som tillfälligt upphäver vissa av de rättigheter som den berörda medlemsstaten har till följd av konstitutionen, inbegripet rösträtten för den medlem av rådet som företräder denna stat. Rådet skall beakta de eventuella följderna av ett sådant tillfälligt upphävande för fysiska och ju-

ridiska personers rättigheter och skyldigheter.

Under alla omständigheter skall denna stat fortsätta att vara bunden av sina skyldigheter enligt konstitutionen.

4. Rådet får med kvalificerad majoritet anta ett europeiskt beslut om ändring eller återkallande av de åtgärder som har antagits enligt punkt 3, om den situation som ledde till att åtgärderna infördes har förändrats.

5. Vid tillämpningen av denna artikel skall den medlem av Europeiska rådet eller rådet som företräder den berörda medlemsstaten inte delta i omröstningen, och den berörda medlemsstaten skall inte tas med i beräkningen av den tredjedel eller de fyra femtedelar av medlemsstaterna som anges i punkterna 1 och 2. Att personligen närvarande eller företrädda medlemmar avstår från att rösta hindrar inte att sådana europeiska beslut som avses i punkt 2 antas.

Vid antagandet av de europeiska beslut som avses i punkterna 3 och 4 skall kvalificerad majoritet definieras som minst 72 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

När rådet, till följd av ett beslut om tillfälligt upphävande av rösträtten vilket antagits enligt punkt 3, beslutar med kvalificerad majoritet på grundval av en av bestämmelserna i konstitutionen skall denna kvalificerade majoritet definieras på samma sätt som i andra stycket eller, om rådet agerar på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister, som minst 55 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater. I det senare fallet skall en blockerande minoritet åtminstone omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

6. Vid tillämpningen denna artikel skall Europaparlamentet besluta med två tredjedelar av de avgivna rösterna, som skall representera majoriteten av dess ledamöter.

Artikel I-60

Frivilligt utträde ur unionen

1. Varje medlemsstat får i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser besluta att utträda ur unionen.

2. Den medlemsstat som beslutar att utträda skall anmäla sin avsikt till Europeiska rådet. Mot bakgrund av Europeiska rådets riktlinjer skall unionen förhandla fram och ingå ett avtal med denna stat där villkoren för dess utträde fastställs, med beaktande av dess framtida förbindelser med unionen. Detta avtal skall förhandlas i enlighet med artikel III-325.3. Det skall ingås på unionens vägnar av rådet som skall besluta med kvalificerad majoritet efter Europaparlamentets godkännande.

3. Konstitutionen skall upphöra att vara tillämplig på den berörda staten från och med den dag då avtalet om utträde träder i kraft eller, om det inte finns något sådant avtal, två år efter den anmälan som avses i punkt 2, om inte Europeiska rådet i samförstånd med den berörda medlemsstaten med enhällighet beslutar att förlänga denna tidsfrist.

4. Vid tillämpningen av punkterna 2 och 3 får den medlem i Europeiska rådet och rådet som företräder den medlemsstat som utträder inte delta i vare sig de överläggningar eller de europeiska beslut i Europeiska rådet eller rådet som rör den medlemsstaten.

Kvalificerad majoritet skall definieras som minst 72 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

5. Om den stat som utträtt ur unionen begär att på nytt få ansluta sig skall dess begäran omfattas av förfarandet i artikel I-58.

DEL II
EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM
DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIG-
HETERNA
INGRESS

Europas folk har mellan sig skapat en allt fastare sammanslutning och har beslutat att dela en fredlig framtid på grundval av gemensamma värden.

I medvetande om sitt andliga och etiska arv bygger unionen på de odelbara och universella värdena människans värdighet, frihet, jämlikhet och solidaritet samt på den demokratiska principen och rättsstatsprincipen. Unionen sätter människan i centrum för sin verksamhet genom att inrätta ett unionsmedborgarskap och skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.

Unionen skall bidra till att bevara och utveckla dessa gemensamma värden med respekt för mångfalden i Europas folks kultur och traditioner samt för medlemsstaternas nationella identitet och organisering av sina offentliga myndigheter på nationell, regional och lokal nivå. Den skall söka främja en balanserad och hållbar utveckling och skall trygga fri rörlighet för personer, tjänster, varor och kapital, samt etableringsfrihet.

Det är därför nödvändigt att stärka skyddet av de grundläggande rättigheterna mot bakgrund av samhällsutvecklingen, de sociala framstegen och den vetenskapliga och tekniska utvecklingen, genom att göra dessa rättigheter mer synliga i en stadga.

Med beaktande av unionens behörighet och uppgifter samt subsidiaritetsprincipen bekräftas i denna stadga de rättigheter som har sin grund särskilt i medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner och internationella förpliktelser, Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, unionens och Europarådets sociala stadgor samt rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättighe-

terna. I detta sammanhang kommer stadgan att tolkas av unionens och medlemsstaternas domstolar med vederbörlig hänsyn till de förklaringar vilka fastställdes under ledning av presidiet för det konvent som utarbetade stadgan och vilka uppdaterades av Europeiska konventets presidium.

Åtnjutandet av dessa rättigheter medför ansvar och skyldigheter mot andra människor, mot mänskligheten och mot kommande generationer.

Europeiska unionen erkänner därför de rättigheter, friheter och principer som anges nedan.

AVDELNING I

VÄRDIGHET

Artikel II-61

Människans värdighet

Människans värdighet är okränkbar. Den skall respekteras och skyddas.

Artikel II-62

Rätt till liv

1. Var och en har rätt till liv.
2. Ingen får dömas till döden eller avrättas.

Artikel II-63

Människans rätt till integritet

1. Var och en har rätt till fysisk och mental integritet.
2. Inom medicin och biologi skall i synnerhet följande respekteras:

- a) Den berörda personens fria och informerade samtycke, på de villkor som föreskrivs i lag.
- b) Förbud mot rashygieniska metoder, i synnerhet sådana som syftar till urval av människor.

c) Förbud mot att låta människokroppen och dess delar i sig utgöra en källa till ekonomisk vinning.

d) Förbud mot reproduktiv kloning av människor.

Artikel II-64

Förbud mot tortyr och omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling

Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling.

Artikel II-65

Förbud mot slaveri och tvångsarbete

1. Ingen får hållas i slaveri eller trældom.
2. Ingen får tvingas att utföra tvångsarbete eller annat påtvingat arbete.
3. Människohandel skall vara förbjuden.

AVDELNING II

FRIHETER

Artikel II-66

Rätt till frihet och säkerhet

Var och en har rätt till frihet och säkerhet.

Artikel II-67

Respekt för privatlivet och familjelivet

Var och en har rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer.

Artikel II-68

Skydd av personuppgifter

1. Var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne.

2. Dessa uppgifter skall behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Var och en har rätt att få tillgång till insamlade uppgifter som rör honom eller henne och att få rättelse av dem.

3. En oberoende myndighet skall kontrollera att dessa regler efterlevs.

Artikel II-69

Rätt att ingå äktenskap och rätt att bilda familj

Rätten att ingå äktenskap och rätten att bilda familj skall garanteras enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av dessa rättigheter.

Artikel II-70

Tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet

1. Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion eller övertygelse och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller övertygelse genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.

2. Rätten till vapenvägran skall erkännas enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av denna rättighet.

Artikel II-71

Yttrandefrihet och informationsfrihet

1. Var och en har rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser.

2. Mediernas frihet och mångfald skall respekteras.

*Artikel II-72***Mötes- och föreningsfrihet**

1. Var och en har rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet på alla nivåer, särskilt på det politiska, fackliga och medborgerliga området, vilket innebär rätten för var och en att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen.

2. De politiska partierna på unionsnivå skall bidra till att unionsmedborgarnas politiska vilja kommer till uttryck.

*Artikel II-73***Frihet för konsten och vetenskapen**

Konsten och den vetenskapliga forskningen skall vara fria. Den akademiska friheten skall respekteras.

*Artikel II-74***Rätt till utbildning**

1. Var och en har rätt till utbildning och till tillträde till yrkesutbildning och fortbildning.

2. Denna rätt innefattar möjligheten att kostnadsfritt följa den obligatoriska undervisningen.

3. Friheten att inrätta undervisningsanstalter med iakttagande av de demokratiska principerna och föräldrars rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa, filosofiska och pedagogiska övertygelse skall respekteras enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av dessa rättigheter.

*Artikel II-75***Fritt yrkesval och rätt att arbeta**

1. Var och en har rätt att arbeta och utöva ett fritt valt eller accepterat yrke.

2. Varje unionsmedborgare har rätt att söka arbete, arbeta, etablera sig samt tillhandahålla tjänster i varje medlemsstat.

3. De medborgare i tredjeland som har tillstånd att arbeta på medlemsstaternas territorium har rätt till samma arbetsvillkor som unionsmedborgarna.

*Artikel II-76***Näringsfrihet**

Näringsfriheten skall erkännas i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

*Artikel II-77***Rätt till egendom**

1. Var och en har rätt att besitta lagligen förvärvad egendom, att nyttja den, att förfoga över den och att testamentera bort den. Ingen får berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag och mot rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Nyttjandet av egendomen får regleras i lag om det är nödvändigt för allmänna samhällsintressen.

2. Immateriell egendom skall vara skyddad.

*Artikel II-78***Rätt till asyl**

Rätten till asyl skall garanteras med iakttagande av reglerna i Genèvekonventionen av den 28 juli 1951 och protokollet av den 31 januari 1967 om flyktingars rättsliga ställning och i enlighet med konstitutionen.

*Artikel II-79***Skydd vid avlägsnande, utvisning och utlämning**

1. Kollektiva utvisningar skall vara förbjudna.

2. Ingen får avlägsnas, utvisas eller utlämnas till en stat där han eller hon löper en allvarlig risk att utsättas för dödsstraff, tortyr eller andra former av omänsklig eller förnedrande bestraffning eller behandling.

AVDELNING III

JÄMLIKHET

Artikel II-80

Likhet inför lagen

Alla människor är lika inför lagen.

Artikel II-81

Icke-diskriminering

1. All diskriminering på grund av bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning skall vara förbjuden.

2. Inom tillämpningsområdet för konstitutionen, och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i denna, skall all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden.

Artikel II-82

Kulturell, religiös och språklig mångfald

Unionen skall respektera den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden.

Artikel II-83

Jämställdhet mellan kvinnor och män

Jämställdhet mellan kvinnor och män skall säkerställas på alla områden, inbegripet i fråga om anställning, arbete och lön.

Principen om jämställdhet utgör inget hinder för att behålla eller vidta åtgärder som

innebär särskilda förmåner för det underrepresenterade könet.

Artikel II-84

Barnets rättigheter

1. Barn har rätt till det skydd och den omvårdnad som behövs för deras välfärd. De skall fritt kunna uttrycka sina åsikter. Dessa åsikter skall beaktas i frågor som rör barnen i förhållande till deras ålder och mognad.

2. Vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner, skall barnets bästa komma i främsta rummet.

3. Varje barn har rätt att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa.

Artikel II-85

Äldres rättigheter

Unionen erkänner och respekterar rätten för äldre att leva ett värdigt och oberoende liv och att delta i det sociala och kulturella livet.

Artikel II-86

Integrering av personer med funktionshinder

Unionen erkänner och respekterar rätten för personer med funktionshinder att få del av åtgärder som syftar till att säkerställa deras oberoende, sociala och yrkesmässiga integrering och deltagande i samhällslivet.

AVDELNING IV

SOLIDARITET

Artikel II-87

Arbetstagares rätt till information och samråd inom företaget

Arbetstagarna eller deras representanter

skall på lämpliga nivåer garanteras rätt till information och samråd vid lämplig tidpunkt, i de fall och på de villkor som föreskrivs i unionsrätten och i nationell lagstiftning och praxis.

Artikel II-88

Förhandlingsrätt och rätt till kollektiva åtgärder

Arbetstagare och arbetsgivare, eller deras respektive organisationer, har i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis rätt att förhandla och ingå kollektivavtal på lämpliga nivåer och att i händelse av intressekonflikter tillgripa kollektiva åtgärder för att försvara sina intressen, inbegripet strejk.

Artikel II-89

Rätt till tillgång till arbetsförmedlingar

Var och en har rätt till tillgång till kostnadsfri arbetsförmedling.

Artikel II-90

Skydd mot uppsägning utan saklig grund

Varje arbetstagare har rätt till skydd mot uppsägning utan saklig grund, i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

Artikel II-91

Rättvisa arbetsförhållanden

1. Varje arbetstagare har rätt till hälsosamma, säkra och värdiga arbetsförhållanden.

2. Varje arbetstagare har rätt till en begränsning av den maximala arbetstiden samt till dygns- och veckovila och årlig betald semester.

Artikel II-92

Förbud mot barnarbete och skydd av ungdomar i arbetslivet

Barnarbete är förbjudet. Minimialdern för att ta anställning får inte vara lägre än den ålder vid vilken skolplikten upphör, utan att det påverkar tillämpningen av sådana regler som kan vara mer fördelaktiga för ungdomar och med förbehåll för begränsade undantag.

De ungdomar som har anställning skall åtnjuta arbetsvillkor som är anpassade till deras ålder samt skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och mot allt arbete som kan vara till skada för deras säkerhet, deras hälsa, deras fysiska, mentala, moraliska eller sociala utveckling eller äventyra deras utbildning.

Artikel II-93

Familjeliv och yrkesliv

1. Skyddet av familjen på det rättsliga, ekonomiska och sociala planet skall säkerställas.

2. För att kunna förena familjeliv och yrkesliv skall varje arbetstagare ha rätt till skydd mot uppsägning på varje grund som står i samband med moderskap samt rätt till betald mödraledighet och till föräldraledighet efter ett barns födelse eller adoption.

Artikel II-94

Social trygghet och socialt stöd

1. Unionen skall erkänna och respektera rätten till tillgång till social trygghet och sociala förmåner som garanterar skydd i sådana fall som moderskap, sjukdom, olyckor i arbetet, omsorgsbehov eller ålderdom samt vid arbetslöshet i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

2. Var och en som är bosatt och förflyttar sig lagligt inom unionen har rätt till social

trygghet och sociala förmåner i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

3. I syfte att bekämpa social utestängning och fattigdom skall unionen erkänna och respektera rätten till socialt stöd och till stöd till boendet som, i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt i nationell lagstiftning och praxis, är avsedda att trygga en värdig tillvaro för alla dem som saknar tillräckliga medel.

Artikel II-95

Hälsoskydd

Var och en har rätt till tillgång till förebyggande hälsovård och till medicinsk vård på de villkor som fastställs i nationell lagstiftning och praxis. En hög hälsoskyddsnivå för människor skall säkerställas vid utformning och genomförande av all unionspolitik och alla unionsåtgärder.

Artikel II-96

Tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

Unionen skall för att främja social och territoriell sammanhållning i unionen erkänna och respektera den tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som föreskrivs i nationell lagstiftning och praxis i enlighet med konstitutionen.

Artikel II-97

Miljöskydd

En hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet skall integreras i unionens politik och tryggas i enlighet med principen om hållbar utveckling.

Artikel II-98

Konsumentskydd

En hög nivå i fråga om konsumentskydd skall tryggas i unionens politik.

AVDELNING V

MEDBORGARNAS RÄTTIGHETER

Artikel II-99

Rösträtt och valbarhet till Europaparlamentet

1. Varje unionsmedborgare skall ha rösträtt och vara valbar vid val till Europaparlamentet i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten.

2. Ledamöterna i Europaparlamentet skall väljas genom allmänna, direkta, fria och hemliga val.

Artikel II-100

Rösträtt och valbarhet i kommunala val

Varje unionsmedborgare skall ha rösträtt och vara valbar i kommunala val i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten.

Artikel II-101

Rätt till god förvaltning

1. Var och en har rätt att få sina angelägenheter behandlade opartiskt, rättvist och inom skälig tid av unionens institutioner, organ och myndigheter.

2. Denna rättighet innebär bl.a. att

- a) var och en har rätt att bli hörd innan en enskild åtgärd som skulle beröra honom eller henne negativt viddas mot honom eller henne,
- b) var och en skall ha tillgång till de akter som berör honom eller henne, med förbehåll för berättigade intressen vad avser sekretess, tystnadsplikt och affärshemlighet,
- c) förvaltningen är skyldig att motivera sina beslut.

3. Var och en har rätt att få ersättning av unionen för skador som har orsakats av dess institutioner eller dess tjänstemän under de-

ras tjänsteutövning, enligt de allmänna gemensamma principerna i medlemsstaternas lagstiftning.

4. Var och en skall kunna vända sig till unionens institutioner på något av konstitutionens språk och skall få svar på samma språk.

Artikel II-102

Rätt till tillgång till handlingar

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt till tillgång till unionens institutioners, organs och myndigheters handlingar, oberoende av medium.

Artikel II-103

Europeiska ombudsmannen

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt att vända sig till Europeiska ombudsmannen vid missförhållanden i unionens institutioners, organs eller myndigheters verksamhet, med undantag för Europeiska unionens domstol då den utövar sina domstolsfunktioner.

Artikel II-104

Rätt att göra framställningar

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt att göra framställningar till Europaparlamentet.

Artikel II-105

Rörelse- och uppehållsfrihet

1. Varje unionsmedborgare har rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

2. Rörelse- och uppehållsfrihet kan i enlighet med konstitutionen medges medborgare i

tredjeland som är lagligen bosatta inom en medlemsstats territorium.

Artikel II-106

Diplomatiskt och konsulärt skydd

Varje unionsmedborgare har inom ett tredjelands territorium, där den medlemsstat i vilken han eller hon är medborgare inte är representerad, rätt till skydd av varje medlemsstats diplomatiska eller konsulära myndigheter, på samma villkor som medborgarna i den staten.

AVDELNING VI

RÄTTSKIPNING

Artikel II-107

Rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol

Var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel.

Var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. Var och en skall ha möjlighet att erhålla rådgivning, låta sig försvaras och företrädas.

Rättshjälp skall ges till personer som inte har tillräckliga medel, om denna hjälp är nödvändig för att ge dem en effektiv möjlighet att få sin sak prövad inför domstol.

Artikel II-108

Presumtion för oskuld och rätten till försvar

1. Var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse skall betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen fastställts.

2. Var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse skall garanteras respekt för rätten till försvar.

Artikel II-109

Principerna om laglighet och proportionalitet i fråga om brott och straff

1. Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde en lagöverträdelse enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då lagöverträdelsen begicks. Om efter lagöverträdelsens begående ny lag stiftas som föreskriver ett lindrigare straff skall detta tillämpas.

2. Denna artikel skall inte hindra lagföring och bestraffning av den som har gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks var brottslig enligt de allmänna principer som erkänns av alla nationer.

3. Straffets stränghet bör inte vara opropor­tionerlig i förhållande till lagöverträdelsen.

Artikel II-110

Rätt att inte bli dömd eller straffad två gånger för samma brott

Ingen får lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilken han eller hon redan har blivit frikänd eller dömd i unionen genom en lagakraftvunnen brottmålsdom i enlighet med lagen.

AVDELNING VII

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM TOLKNING OCH TILLÄMPNING AV STADGAN

Artikel II-111

Tillämpningsområde

1. Bestämmelserna i denna stadga riktar

sig, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, till unionens institutioner, organ och myndigheter samt till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Institutionerna, organen, myndigheterna och medlemsstaterna skall därför respektera rättigheterna, iaktta principerna och främja tillämpningen av dem i enlighet med sina respektive befogenheter och under iakttagande av gränserna för unionens befogenheter enligt andra delar av konstitutionen.

2. Denna stadga innebär inte någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter, medför varken någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändrar heller inte de befogenheter och uppgifter som fastställs i andra delar av konstitutionen.

Artikel II-112

Rättigheternas och principernas räckvidd och tolkning

1. Varje begränsning i utövningen av de rättigheter och friheter som erkänns i denna stadga skall vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.

2. De rättigheter som erkänns i denna stadga för vilka bestämmelser återfinns i andra delar i konstitutionen skall utövas på de villkor och inom de gränser som fastställs i dessa.

3. I den mån som denna stadga omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna skall de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. Denna bestämmelse hindrar inte unionsrätten från att tillförsäkra ett mer långtgående skydd.

4. I den mån som grundläggande rättigheter enligt medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner erkänns i denna stadga, skall rättigheterna tolkas i samstämmighet med dessa traditioner.

5. De bestämmelser i denna stadga som innehåller principer får genomföras genom lagstiftningsakter och verkställighetsakter som beslutas av unionens institutioner, organ och myndigheter och genom medlemsstaternas akter när de vid utövandet av sina respektive befogenheter genomför unionsrätten. De får prövas i domstol endast när det är fråga om tolkningen av sådana akter och prövningen av deras laglighet.

6. Nationella lagar och nationell praxis skall beaktas fullt ut i enlighet med vad som anges i denna stadga.

7. De förklaringar som utarbetats för att ge vägledning vid tolkningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna skall vederbörligen beaktas av unionens och medlemsstaternas domstolar.

Artikel II-113

Skyddsnivå

Ingen bestämmelse i denna stadga får tolkas som att den inskränker eller inkräktar på de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som inom respektive tillämpningsområde erkänns i unionsrätten, internationell rätt och de internationella konventioner i vilka unionen eller samtliga medlemsstater är parter, särskilt Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, samt i medlemsstaternas författningar.

Artikel II-114

Förbud mot missbruk av rättigheter

Ingen bestämmelse i denna stadga får tolkas som att den medför rätt att bedriva verksamhet eller utföra handlingar som syftar till att sätta

ur spel någon av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan eller att inskränka dem i större utsträckning än vad som medges i stadgan.

DEL III

UNIONENS POLITIK OCH FUNKTION

AVDELNING I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel III-115

Unionen skall säkerställa samstämmigheten mellan all politik och verksamhet som avses i denna del, med beaktande av samtliga sina mål och i enlighet med principen om tilldelade befogenheter.

Artikel III-116

I all verksamhet som avses i denna del skall unionen syfta till att undanröja bristande jämställdhet mellan kvinnor och män och att främja jämställdhet mellan dem.

Artikel III-117

Vid fastställandet och genomförandet av den politik och den verksamhet som avses i denna del skall unionen beakta de krav som är förknippade med främjandet av hög samsättning, garantier för ett fullgott socialt skydd, kampen mot social utestängning samt en hög utbildningsnivå och en hög hälso-skyddsnivå för människor.

Artikel III-118

Vid utformningen och genomförandet av den politik och den verksamhet som avses i denna del skall unionen söka bekämpa all diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

Artikel III-119

Miljöskyddskraven skall integreras i utformningen och genomförandet av den politik och den verksamhet som avses i denna del, särskilt i syfte att främja en hållbar utveckling.

Artikel III-120

Konsumentskyddskraven skall beaktas när unionens övriga politik och verksamhet utformas och genomförs.

Artikel III-121

Vid utformning och genomförande av unionens politik i fråga om jordbruk, fiskeri, transport, inre marknad, forskning samt teknisk utveckling och rymden, skall unionen och medlemsstaterna fullt ut ta hänsyn till kraven på välbefinnande för djuren i deras egenskap av kännande varelser, samtidigt som unionen och medlemsstaterna skall respektera medlemsstaternas lagar och andra författningar samt sedvänjor särskilt i fråga om religiösa riter, kulturella traditioner och regionalt arv.

Artikel III-122

Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna I-5, III-166, III-167 och III-238 och med beaktande av den betydelse som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har som tjänster vilka värdesätts av alla i unionen och den roll som dessa tjänster spelar när det gäller att främja unionens sociala och territoriella sammanhållning, skall unionen och medlemsstaterna, var och en inom ramen för sina respektive befogenheter och inom konstitutionens tillämpningsområde, sörja för att sådana tjänster utförs på grundval av principer och villkor, särskilt ekonomiska och finansiella, som gör det möjligt för dem att fullgöra sina uppgifter. Dessa principer och villkor skall fastställas i europeiska lagar, utan att det påverkar medlemsstaternas befogenheter att, i överensstämmelse med konstitutionen, tillhandahålla, beställa och finansiera sådana tjänster.

AVDELNING II

**ICKE-DISKRIMINERING OCH
MEDBORGARSKAP***Artikel III-123*

Förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet såsom avses i artikel I-4.2 får regleras i europeiska lagar eller ramlagar.

Artikel III-124

1. Utan att det påverkar tillämpningen av de övriga bestämmelserna i konstitutionen och inom ramen för de befogenheter som konstitutionen tilldelar unionen, får nödvändiga åtgärder föreskrivas i en europeisk lag eller ramlag som antas av rådet för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Rådet skall besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

2. Med avvikelse från punkt 1 får grundprinciper för unionens stimulansåtgärder och sådana åtgärder som stöder de åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att bidra till att förverkliga målen i punkt 1 föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

Artikel III-125

1. Om en åtgärd från unionens sida är nödvändig för att underlätta utövandet av rätten, enligt artikel I-10.2 a, till fri rörlighet och fri vistelse för alla unionsmedborgare, och om inte befogenheter för detta ändamål föreskrivs i konstitutionen, får åtgärder i detta syfte föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar.

2. I samma syften som avses i punkt 1 och om inte befogenheter för detta ändamål föreskrivs i konstitutionen får det i en europeisk lag eller ramlag som antas av rådet föreskrivas åtgärder om pass, identitetskort, uppe-

hållstillstånd eller andra jämförbara dokument samt åtgärder om social trygghet eller socialt skydd. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel III-126

I en europeisk lag eller ramlag som antas av rådet skall regler meddelas för utövandet av varje unionsmedborgares rätt enligt artikel I-10.2 b att rösta och vara valbar vid kommunala val samt vid val till Europaparlamentet i den medlemsstat där han eller hon är bosatt utan att vara medborgare i den staten. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet. Dessa bestämmelser kan föreskriva undantag om det är motiverat med hänsyn till särskilda problem i en medlemsstat.

Rätten att rösta och vara valbar vid val till Europaparlamentet skall utövas utan att det påverkar artikel III-330.1 och de åtgärder som har antagits för att genomföra den artikeln.

Artikel III-127

Medlemsstaterna skall vidta de bestämmelser som behövs för att säkerställa diplomatiskt och konsulärt skydd för unionsmedborgare i tredjeland, såsom avses i artikel I-10.2 c.

Medlemsstaterna skall inleda de internationella förhandlingar som krävs för att säkerställa detta skydd.

De åtgärder som behövs för att underlätta detta skydd får föreskrivas i en europeisk lag som antas av rådet. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel III-128

De språk på vilka varje unionsmedborgare har rätt att vända sig till institutionerna eller organen och få svar på i enlighet med artikel I-10.2 d anges i artikel IV-448.1. De institutioner och organ som avses i artikel I-10.2 d

är de som förtecknas i artikel I-19.1 andra stycket och artiklarna I-30, I-31 och I-32 samt Europeiska ombudsmannen.

Artikel III-129

Kommissionen skall vart tredje år rapportera till Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén om tillämpningen av artikel I-10 och av denna avdelning. I denna rapport skall hänsyn tas till unionens utveckling.

På grundval av denna rapport och om inte annat följer av andra bestämmelser i konstitutionen får de rättigheter som fastställs i artikel I-10 kompletteras i en europeisk lag eller ramlag som antas av rådet. Rådet skall besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande. Denna lag eller ramlag skall inte träda i kraft förrän den har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

AVDELNING III

INRE POLITIK OCH ÅTGÄRDER

KAPITEL I

INRE MARKNADEN

AVSNITT 1

DEN INRE MARKNADENS UPPRÄTTANDE OCH FUNKTION

Artikel III-130

1. Unionen skall anta åtgärder i syfte att upprätta den inre marknaden eller säkerställa dess funktion i enlighet med de relevanta bestämmelserna i konstitutionen.

2. Den inre marknaden skall omfatta ett område utan inre gränser, där fri rörlighet för personer, tjänster, varor och kapital säkerställs i enlighet med konstitutionen.

3. Rådet skall på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut där de riktlinjer och villkor fastställs som är nödvändiga för att säkerställa väl avvägda framsteg inom alla berörda sektorer.

4. Kommissionen skall, när den utformar sina förslag i syfte att nå de mål som anges i punkterna 1 och 2, ta hänsyn till de påfrestningar som vissa ekonomier på olika utvecklingsnivåer kommer att utsättas för vid upprättandet av den inre marknaden, och den får föreslå lämpliga åtgärder.

Om dessa åtgärder får formen av undantag, måste de vara av tillfällig natur och medföra minsta möjliga störning av den inre marknadens funktion.

Artikel III-131

Medlemsstaterna skall samråda med varandra för att genom gemensamma bestämmelser hindra att den gemensamma marknadens funktion påverkas av åtgärder som en medlemsstat kan se sig tvingad att vidta vid allvarliga interna störningar som påverkar upprätthållandet av lag och ordning, i händelse av krig eller vid en allvarlig internationell spänning som innebär krigsfara eller för att fullgöra de skyldigheter den medlemsstaten har tagit på sig i syfte att bevara fred och internationell säkerhet.

Artikel III-132

Om åtgärder som vidtagits i de fall som anges i artiklarna III-131 och III-436 leder till att konkurrensvillkoren inom den inre marknaden snedvrids, skall kommissionen tillsammans med den berörda medlemsstaten undersöka hur åtgärderna kan anpassas till reglerna i konstitutionen.

Med avvikelse från det förfarande som anges i artiklarna III-360 och III-361 får kommissionen eller en medlemsstat vända sig direkt till domstolen, om kommissionen eller medlemsstaten anser att en annan medlemsstat missbrukar sina befogenheter enligt artiklarna III-131 och III-436. Domstolen skall meddela sitt avgörande inom stängda dörrar.

AVSNITT 2

FRI RÖRLIGHET FÖR PERSONER OCH TJÄNSTER

Underavsnitt 1

Arbetstagare

Artikel III-133

1. Arbetstagare skall ha rätt att röra sig fritt inom unionen.

2. All diskriminering av arbetstagare från medlemsstaterna på grund av nationalitet i fråga om anställning, lön och övriga arbets- och anställningsvillkor skall vara förbjuden.

3. Med förbehåll för de begränsningar som grundas på hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet och folkhälsa skall arbetstagare ha rätt att

- a) anta faktiska erbjudanden om anställning,
- b) förflytta sig fritt inom medlemsstaternas territorium för detta ändamål,
- c) uppehålla sig i en medlemsstat i syfte att inneha anställning där i överensstämmelse med de lagar och andra författningar som gäller för anställning av medborgare i den staten,
- d) stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställd där, på villkor som skall fastställas i europeiska förordningar som kommissionen antar.

4. Denna artikel skall inte tillämpas på anställning i offentlig tjänst.

Artikel III-134

De åtgärder som är nödvändiga för att genomföra den fria rörlighet för arbetstagare som definieras i artikel III-133 skall föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar. De skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

Syftet med dessa europeiska lagar eller ramlagar är särskilt att

a) säkerställa ett nära samarbete mellan nationella arbetsmarknadsmyndigheter,

b) avveckla sådana administrativa förfaranden och sådan administrativ praxis samt sådana kvalifikationstider för tillträde till lediga anställningar som har sin grund antingen i inhemsk lagstiftning eller i avtal som tidigare har ingåtts mellan medlemsstaterna, och som skulle kunna hindra fri rörlighet för arbetstagare om de behövs,

c) avveckla alla sådana kvalifikationstider och andra restriktioner, som föreskrivs antingen i inhemsk lagstiftning eller i avtal som tidigare har ingåtts mellan medlemsstaterna, och som för arbetstagare från övriga medlemsstater uppställer andra villkor för fritt val av anställning än för inhemska arbetstagare,

d) inrätta system för arbetsförmedling som kan skapa balans mellan tillgång och efterfrågan på arbetsmarknaden på ett sätt som undanröjer allvarliga hot mot levnadsstandarden och sysselsättningsnivån inom olika regioner och industrier.

Artikel III-135

Medlemsstaterna skall inom ramen för ett gemensamt program främja utbyte av unga arbetstagare.

Artikel III-136

1. Inom den sociala trygghetens område skall det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra fri rörlighet för arbetstagare och därvid särskilt införas ett system som tillförsäkrar migrerande arbetstagare och egenföretagare samt deras familjemedlemmar att

a) alla perioder som beaktas enligt lagstiftningen i de olika länderna läggs samman för förvärvande och bibehållande av rätten till förmåner och för beräkning av förmånernas storlek,

b) förmånerna betalas ut till personer bosatta inom medlemsstaternas territorier.

2. Om en medlem av rådet anser att ett utkast till europeisk lag eller ramlag enligt

punkt 1 skulle negativt påverka grundläggande aspekter av dess sociala trygghetssystem, inbegripet dess omfattning, kostnader eller ekonomiska struktur eller inverka på den ekonomiska jämvikten i det systemet, får den begära att det skall överlämnas till Europeiska rådet. I så fall skall förfarandet i artikel III-396 tillfälligt upphävas. Efter diskussion skall Europeiska rådet inom 4 månader från det tillfälliga upphävandet

a) hänskjuta utkastet till rådet, varvid det tillfälliga upphävandet av förfarandet i artikel III-396 avbryts, eller

b) begära att kommissionen lägger fram ett nytt förslag; i så fall skall den akt som ursprungligen föreslogs anses som icke antagen.

Underavsnitt 2

Etableringsfrihet

Artikel III-137

Inom ramen för detta underavsnitt skall inskränkningar för medborgare i en medlemsstat att fritt etablera sig på en annan medlemsstats territorium förbjudas. Detta förbud skall även omfatta inskränkningar för medborgare i en medlemsstat som är etablerade i någon medlemsstat att upprätta kontor, filialer eller dotterbolag.

Medborgarna i en medlemsstat skall ha rätt att på en annan medlemsstats territorium starta och utöva verksamhet som egenföretagare samt rätt att bilda och driva företag, särskilt bolag som de definieras i artikel III-142 andra stycket, på de villkor som föreskrivs för de egna medborgarna i lagstiftningen i den medlemsstat där etableringen sker, om inte annat följer av avsnitt 4 om kapital och betalningar.

Artikel III-138

1. Åtgärder för att förverkliga etableringsfriheten på ett visst verksamhetsområde skall föreskrivas i europeiska ramlagar. De skall

antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hört.

2. Europaparlamentet, rådet och kommissionen skall fullgöra de uppgifter som tillkommer dem enligt punkt 1, särskilt genom att

a) i allmänhet med förtur behandla sådan verksamhet där etableringsfrihet innebär ett särskilt värdefullt bidrag till utvecklingen av produktion och handel,

b) säkerställa ett nära samarbete mellan behöriga myndigheter i medlemsstaterna för att få kännedom om de särskilda förhållanden som råder på olika verksamhetsområden inom unionen,

c) avskaffa sådana administrativa förfaranden och sådan administrativ praxis som har sin grund antingen i inhemsk lagstiftning eller i avtal som tidigare har ingåtts mellan medlemsstaterna och som skulle kunna hindra etableringsfrihet om de behölls,

d) säkerställa att sådana arbetstagare från en medlemsstat som är sysselsatta inom en annan medlemsstats territorium får stanna kvar där för att starta förvärvsverksamhet som egenföretagare, förutsatt att de uppfyller de villkor som skulle ha ställts om de hade kommit till denna stat först vid den tidpunkt då de önskade starta verksamheten,

e) göra det möjligt för medborgare i en medlemsstat att förvärva och bruka fast egendom inom en annan medlemsstats territorium i den utsträckning detta inte strider mot principerna i artikel III-227,

f) genomföra en gradvis avveckling av inskränkningar i etableringsfriheten inom varje aktuell verksamhetsgren i fråga om villkoren såväl för att upprätta kontor, filialer och dotterbolag inom en medlemsstats territorium som för att placera huvudföretagets personal på ledande och övervakande befattningar i dessa kontor, filialer och dotterbolag,

g) i den utsträckning som det är nödvändigt samordna de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel III-142 andra stycket avsedda bolagen i bolagsmännens och tredjemans intressen, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga, och

h) förvissa sig om att etableringsvillkoren inte snedvrids genom stödåtgärder av medlemsstaterna.

Artikel III-139

Detta underavsnitt skall för den medlemsstat som är berörd inte tillämpas på verksamhet som hos medlemsstaten, om än endast tillfälligt, är förenad med utövandet av offentligt makt.

Viss verksamhet får undantas från tillämpningen av bestämmelserna i detta underavsnitt i europeiska lagar eller ramlagar.

Artikel III-140

1. Detta underavsnitt och de åtgärder som antagits med stöd av det skall inte hindra tillämpning av bestämmelser i lagar och andra författningar i medlemsstaterna som föreskriver särskild behandling av utländska medborgare och som grundas på hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa.

2. De nationella bestämmelser som avses i punkt 1 skall samordnas i europeiska ramlagar.

Artikel III-141

1. Europeiska ramlagar skall göra det lättare för personer att starta och utöva förvärvsverksamhet som egenföretagare. De skall syfta till

a) ömsesidigt erkännande av examens-, utbildnings- och andra behörighetsbevis,

b) samordning av medlemsstaternas bestämmelser i lagar och andra författningar om upptagande och utövande av förvärvsverksamhet som egenföretagare.

2. I fråga om läkaryrket, liknande yrken och farmaceutiska yrken förutsätter den gradvisa avvecklingen av inskränkningarna en samordning av villkoren för att få utöva dessa yrken i de olika medlemsstaterna.

Artikel III-142

Bolag som bildats i enlighet med en medlemsstats lagstiftning och som har sitt säte,

sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet inom unionen skall vid tillämpningen av detta underavsnitt likställas med fysiska personer som är medborgare i medlemsstaterna.

Med *bolag* avses bolag enligt civil- eller handelslagstiftning, inbegripet kooperativa sammanslutningar samt andra offentligrättsliga eller privaträttsliga juridiska personer, med undantag av sådana som inte drivs i vinstsyfte.

Artikel III-143

Medlemsstaterna skall, utan att det påverkar tillämpningen av övriga bestämmelser i konstitutionen, behandla medborgare i andra medlemsstater på samma sätt som sina egna medborgare i fråga om kapitalplacering i bolag som avses i artikel III-142 andra stycket.

Underavsnitt 3

Frihet att tillhandahålla tjänster

Artikel III-144

Inom ramen för detta underavsnitt skall inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster inom unionen förbjudas när det gäller medborgare i medlemsstater som har etablerat sig i en annan medlemsstat än mottagaren av tjänsten.

Genom en europeisk lag eller ramlag får detta underavsnitt tillämpas även på sådana medborgare i tredjestat som tillhandahåller tjänster och som har etablerat sig inom unionen.

Artikel III-145

Prestationer som normalt utförs mot ersättning skall betraktas som *tjänster* enligt konstitutionen i den utsträckning de inte faller under bestämmelserna om fri rörlighet för personer, varor och kapital.

Med tjänster skall särskilt avses verksamhet

- a) av industriell natur,
- b) av kommersiell natur,
- c) inom hantverk,
- d) inom fria yrken.

Utan att det påverkar tillämpningen av underavsnitt 2 om etableringsfrihet får den som tillhandahåller en tjänst tillfälligt utöva sin verksamhet i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls på samma villkor som denna stat uppställer för sina egna medborgare.

Artikel III-146

1. Fri rörlighet för tjänster på transportområdet regleras i kapitel III avsnitt 7 om transporter.

2. Liberaliseringen av de bank- och försäkringstjänster som är förbundna med kapitalrörelser skall genomföras parallellt med liberaliseringen av rörligheten för kapital.

Artikel III-147

1. Åtgärder för att genomföra liberaliseringen av en särskild tjänst skall föreskrivas i europeiska ramlagar. De skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

2. De europeiska ramlagar som avses i punkt 1 skall i allmänhet i första hand avse sådana tjänster som direkt inverkar på produktionskostnaderna eller vars liberalisering bidrar till att underlätta varuutbytet.

Artikel III-148

Medlemsstaterna skall sträva efter att gå utöver den liberalisering av tjänster som krävs i de europeiska ramlagar som antas enligt artikel III-147.1, om deras allmänna ekonomiska läge och situationen inom den berörda ekonomiska sektorn tillåter det.

Kommissionen skall i detta syfte lämna rekommendationer till de berörda medlemsstaterna.

Artikel III-149

Så länge inskränkningarna i friheten att tillhandahålla tjänster kvarstår, skall medlemsstaterna tillämpa dessa inskränkningar på alla personer som tillhandahåller tjänster enligt artikel III-144 första stycket, utan att göra åtskillnad i fråga om nationalitet eller hemvist.

Artikel III-150

Artiklarna III-139–III-142 skall tillämpas på de sakområden som regleras i detta underavsnitt.

AVSNITT 3

FRI RÖRLIGHET FÖR VAROR

*Underavsnitt 1***Tullunion***Artikel III-151*

1. Unionen skall innefatta en tullunion, som skall omfatta all handel med varor och som skall innebära att tullar på import och export samt alla avgifter med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna och att en gemensam tulltaxa gentemot tredjeland skall antas.

2. Punkt 4 och underavsnitt 3 om förbud mot kvantitativa restriktioner skall tillämpas på varor med ursprung i medlemsstaterna samt på varor som kommer från tredjeland och som är i fri omsättning i medlemsstaterna.

3. Varor som kommer från tredjeland skall anses vara i fri omsättning i en medlemsstat, om importformaliteterna har uppfyllts och tillämpliga tullar och avgifter med motsvarande verkan har tagits ut i denna medlemsstat och hel eller partiell restitution av sådana tullar och avgifter inte har lämnats.

4. Tullar på import och export samt avgifter med motsvarande verkan skall vara för-

bjudna mellan medlemsstaterna. Detta förbud skall tillämpas även på tullar av fiskal karaktär.

5. Rådet skall på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut om fastställande av tullsatserna i den gemensamma tulltaxan.

6. När kommissionen fullgör sina uppgifter enligt denna artikel skall den vägledas av

a) nödvändigheten av att främja handelsutbytet mellan medlemsstaterna och tredjeland,
b) utvecklingen av konkurrensförhållandena inom unionen, i den mån denna utveckling medför en ökning av företagens konkurrensförmåga,

c) unionens försörjningsbehov i fråga om råvaror och halvfabrikat, varvid kommissionen skall beakta att konkurrensvillkoren mellan medlemsstaterna med avseende på bearbetade varor inte snedvrids,

d) nödvändigheten av att undvika allvarliga störningar i medlemsstaternas ekonomier och av att trygga en rationell utveckling av produktionen och en ökning av konsumtionen inom unionen.

*Underavsnitt 2***Tullsamarbete***Artikel III-152*

Inom konstitutionens tillämpningsområde skall åtgärder föreskrivas i en europeisk lag eller ramlag för att förstärka tullsamarbetet mellan medlemsstaterna och mellan medlemsstaterna och kommissionen.

*Underavsnitt 3***Förbud mot kvantitativa restriktioner***Artikel III-153*

Kvantitativa import- och exportrestriktioner samt alla åtgärder med motsvarande ver-

kan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna.

Artikel III-154

Artikel III-153 skall inte hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import, export eller transitering som grundas på hänsyn till allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet eller intresset att skydda människors och djurs hälsa och liv, att bevara växter, att skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde eller att skydda industriell och kommersiell äganderätt. Sådana förbud eller restriktioner får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

Artikel III-155

1. Medlemsstaterna skall säkerställa att statliga handelsmonopol anpassas på sådant sätt att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor föreligger mellan medlemsstaternas medborgare.

Denna artikel skall tillämpas på varje organ genom vilket en medlemsstat, rättsligt eller i praktiken, direkt eller indirekt kontrollerar, styr eller märkbart påverkar import eller export mellan medlemsstaterna. Den skall även tillämpas på monopol som staten överlåtit på andra.

2. Medlemsstaterna skall inte vidta några nya åtgärder som strider mot de principer som anges i punkt 1 eller som begränsar räckvidden av de artiklar som avser förbud mot tullar och kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna.

3. Om ett statligt handelsmonopol har regler som är avsedda att underlätta avsättningen eller det ekonomiska utbytet av jordbruksprodukter skall vid tillämpningen av denna artikel likvärdiga garantier för sysselsättning och levnadsstandard tillförsäkras berörda producenter.

AVSNITT 4

KAPITAL OCH BETALNINGAR

Artikel III-156

Inom ramen för detta avsnitt skall restriktioner för såväl kapitalrörelser som betalningar mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredjeland vara förbjudna.

Artikel III-157

1. Artikel III-156 skall inte påverka tillämpningen gentemot tredjeland av restriktioner som var i kraft den 31 december 1993 enligt nationell lagstiftning eller unionsrätt för sådana kapitalrörelser till eller från tredjeland som gäller direktinvesteringar, inbegripet investeringar i fast egendom, etablering, tillhandahållande av finansiella tjänster eller emission och introduktion av värdepapper på kapitalmarknader. I fråga om restriktioner som är i kraft enligt nationell lagstiftning i Estland och Ungern skall detta datum vara den 31 december 1999.

2. I europeiska lagar eller ramlagar skall åtgärder föreskrivas om kapitalrörelser till eller från tredjeland som gäller direktinvesteringar, inbegripet investeringar i fast egendom, etablering, tillhandahållande av finansiella tjänster eller emission och introduktion av värdepapper på kapitalmarknader.

Europaparlamentet och rådet skall sträva efter att i största möjliga utsträckning förverkliga målet om fria kapitalrörelser mellan medlemsstater och tredjeland och utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i konstitutionen.

3. Med avvikelse från punkt 2 får åtgärder som utgör ett steg tillbaka inom unionsrätten endast föreskrivas av rådet i en europeisk lag eller ramlag när det gäller liberaliseringen av kapitalrörelser till eller från tredjeland. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel III-158

1. Artikel III-156 skall inte påverka medlemsstaternas rätt att

a) tillämpa sådana bestämmelser i sin skattelagstiftning som skiljer mellan skattebetalare som har olika bostadsort eller som har investerat sitt kapital på olika orter,

b) vidta alla nödvändiga åtgärder för att förhindra överträdelser av nationella lagar och andra författningar, särskilt i fråga om beskattning och tillsyn över finansinstitut, eller att i administrativt eller statistiskt informations syfte fastställa förfaranden för deklARATION av kapitalrörelser eller att vidta åtgärder som är motiverade med hänsyn till allmän ordning eller allmän säkerhet.

2. Detta avsnitt skall inte påverka tillämpligheten av sådana restriktioner för etableringsrätten som är förenliga med konstitutionen.

3. De åtgärder och förfaranden som avses i punkterna 1 och 2 får inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller en för täckt begränsning av den fria rörligheten för kapital och betalningar enligt artikel III-156.

4. I avsaknad av en europeisk lag eller ramlag enligt artikel III-157.3 får kommissionen eller, om ett europeiskt beslut av kommissionen saknas inom tre månader från och med den berörda medlemsstatens ansökan, rådet anta ett europeiskt beslut där det anges att restriktiva skatteåtgärder som en medlemsstat vidtar med avseende på ett eller flera tredjeländer skall anses förenliga med konstitutionen om de är berättigade med hänsyn till något av unionens mål och förenliga med en väl fungerande inre marknad. Rådet skall besluta med enhällighet på ansökan av en medlemsstat.

Artikel III-159

Om kapitalrörelser till eller från tredjeländ under exceptionella förhållanden orsakar eller hotar att orsaka allvarliga svårigheter för den ekonomiska och monetära unionens

funktion, får rådet på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut om införande av skyddsåtgärder gentemot tredjeländ för en tid som inte får överstiga sex månader, om sådana åtgärder är absolut nödvändiga. Rådet skall besluta efter att ha hört Europeiska centralbanken.

Artikel III-160

Om det är nödvändigt för att uppnå målen i artikel III-257, när det gäller att förebygga och bekämpa terrorism och därmed sammanhängande verksamhet, skall det i europeiska lagar fastställas en ram för administrativa åtgärder avseende kapitalrörelser och betalningar, såsom frysning av tillgångar, finansiella medel eller ekonomiska vinster som tillhör, ägs eller innehas av fysiska eller juridiska personer, av grupper eller av enheter som inte är stater.

Rådet skall på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut för att genomföra de europeiska lagar som avses i första stycket.

De akter som avses i denna artikel skall innefatta nödvändiga bestämmelser om rättsliga garantier.

AVSNITT 5

KONKURRENSREGLER

*Underavsnitt 1***Regler för företag***Artikel III-161*

1. Följande är oförenligt med den inre marknaden och förbjudet: alla avtal mellan företag, beslut av företagsammanslutningar och samordnade förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstater och som har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen inom den inre marknaden, särskilt sådana som innebär att

- a) inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs,
- b) produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras,
- c) marknader eller inköpskällor delas upp,
- d) olika villkor tillämpas för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner, varigenom dessa får en konkurrensnackdel,
- e) det ställs som villkor för att ingå avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser, som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

2. Avtal eller beslut som är förbjudna enligt denna artikel är ogiltiga.

3. Punkt 1 får dock förklaras icke tillämplig

- på alla avtal eller grupper av avtal mellan företag,
- på alla beslut eller grupper av beslut av företagssammanslutningar, samt
- på alla samordnade förfaranden eller grupper av samordnade förfaranden,

som bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen av varor eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande, samtidigt som konsumenterna tillförsäkras en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås och som

- a) inte ålägger de berörda företagen begränsningar som inte är nödvändiga för att uppnå dessa mål,
- b) inte ger dessa företag möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av varorna i fråga.

Artikel III-162

Ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning på den inre marknaden eller inom en väsentlig del av denna är, i den mån det kan påverka handeln mellan medlemsstater, oförenligt med den inre marknaden och förbjudet.

Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

- a) direkt eller indirekt påtvinga någon oskäligen inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäligen affärsvillkor,
- b) begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,
- c) tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner, varigenom dessa får en konkurrensnackdel,
- d) ställa som villkor för att ingå avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

Artikel III-163

Rådet skall på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar för tillämpningen av de principer som anges i artiklarna III-161 och III-162. Det skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Dessa förordningar skall särskilt syfta till att

- a) genom införande av böter och viten säkerställa att de förbud som anges i artikel III-161.1 och artikel III-162 iakttas,
- b) ange närmare regler för hur artikel III-161.3 skall tillämpas med hänsyn till behovet av att å ena sidan säkerställa en effektiv övervakning och att å andra sidan så långt som möjligt förenkla den administrativa kontrollen,
- c) vid behov närmare ange räckvidden för artiklarna III-161 och III-162 inom olika näringsgrenar,
- d) fastställa kommissionens och Europeiska unionens domstols uppgifter vid tillämpningen av de bestämmelser som avses i detta stycke,
- e) reglera förhållandet mellan medlemsstaternas lagstiftning å ena sidan och detta underavsnitt eller de europeiska förordningar som har antagits enligt denna artikel å andra sidan.

Artikel III-164

Fram till ikraftträdandet av de europeiska förordningar som antagits enligt artikel III-163 skall myndigheterna i varje medlemsstat i överensstämmelse med sin nationella lagstiftning och artikel III-161, särskilt punkt 3, och artikel III-162, avgöra om avtal, beslut och samordnade förfaranden är tillåtna samt om missbruk av en dominerande ställning på den inre marknaden föreligger.

Artikel III-165

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-164 skall kommissionen säkerställa tillämpningen av de principer som anges i artiklarna III-161 och III-162. Den skall på begäran av en medlemsstat eller på eget initiativ och i samarbete med medlemsstaternas behöriga myndigheter, som skall ge kommissionen sitt bistånd, undersöka fall av förmodade överträdelser av dessa principer. Om kommissionen finner att en överträdelse ägt rum, skall den föreslå lämpliga åtgärder för att få denna att upphöra.

2. Om överträdelsen inte upphör, skall kommissionen anta ett motiverat europeiskt beslut i vilket den slår fast att principerna har överträtts. Kommissionen får offentliggöra sitt beslut och bemyndiga medlemsstaterna att, på de villkor och enligt de regler som den fastställer, vidta de åtgärder som krävs för att avhjälpa situationen.

3. Kommissionen får anta europeiska förordningar avseende de avtalskategorier för vilka rådet har antagit en europeisk förordning i enlighet med artikel III-163 andra stycket b.

Artikel III-166

1. I fråga om offentliga företag och företag som de beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter skall medlemsstaterna inte vidta och inte heller bibehålla någon åtgärd som strider mot konstitutionen, i synnerhet artikel I-4.2 och artiklarna III-161–III-169.

2. Företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse eller som har karaktären av fiskala monopol skall vara underkastade bestämmelserna i konstitutionen, särskilt konkurrensreglerna, i den mån tillämpningen av dessa bestämmelser inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs. Handelns utveckling får inte påverkas i en omfattning som strider mot unionens intresse.

3. Kommissionen skall se till att denna artikel tillämpas och skall, om det behövs, anta lämpliga europeiska förordningar eller beslut.

*Underavsnitt 2***Stöd som beviljas av medlemsstaterna***Artikel III-167*

1. Om inte annat föreskrivs i konstitutionen är stöd, av vilket slag det än är, som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

2. Förenligt med den inre marknaden är

a) stöd av social karaktär som ges till enskilda konsumenter, under förutsättning att stödet ges utan diskriminering med avseende på varornas ursprung,

b) stöd för att avhjälpa skador som orsakats av naturkatastrofer eller andra exceptionella händelser,

c) stöd som ges till näringslivet i vissa av de områden i Förbundsrepubliken Tyskland som påverkas genom Tysklands delning i den utsträckning stödet är nödvändigt för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom denna delning. Fem år efter ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa får rådet på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut om upphävande av detta led.

3. Som förenligt med den inre marknaden kan anses

a) stöd för att främja den ekonomiska utvecklingen i regioner där levnadsstandarden är onormalt låg eller där det råder allvarlig brist på sysselsättning och i de regioner som avses i artikel III-424, med hänsyn till dessa regioners strukturella, ekonomiska och sociala situation.

b) stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller för att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi,

c) stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa ekonomiska regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset,

d) stöd för att främja kultur och bevara kulturarvet, om sådant stöd inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom unionen i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset,

e) stöd av annat slag som fastställs i europeiska förordningar eller beslut som antagits av rådet på förslag av kommissionen.

Artikel III-168

1. Kommissionen skall i samarbete med medlemsstaterna fortlöpande granska alla stödprogram som förekommer i dessa stater. Den skall föreslå medlemsstaterna lämpliga åtgärder som krävs med hänsyn till den inre marknadsens pågående utveckling eller funktion.

2. Om kommissionen, efter att ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig, finner att stöd som lämnas av en medlemsstat eller med statliga medel inte är förenligt med den inre marknaden enligt artikel III-167, eller att sådant stöd missbrukas, skall den anta ett europeiskt beslut för att medlemsstaten i fråga skall upphäva eller ändra dessa stödåtgärder inom den tidsfrist som kommissionen fastställer.

Om medlemsstaten i fråga inte rättar sig efter detta europeiska beslut inom föreskriven tid får kommissionen eller andra berörda

medlemsstater, med avvikelse från artiklarna III-360 och III-361, hänskjuta ärendet direkt till Europeiska unionens domstol.

På begäran av en medlemsstat får rådet med enhällighet anta ett europeiskt beslut som innebär att stöd som denna stat lämnar eller avser att lämna skall anses vara förenligt med den inre marknaden, med avvikelse från artikel III-167 eller de europeiska förordningar som avses i artikel III-169, om ett sådant beslut är motiverat på grund av exceptionella omständigheter. Om kommissionen i fråga om ett sådant stöd redan har inlett det förfarande som avses i första stycket av denna punkt, skall kommissionen – i sådana fall där medlemsstaten har lämnat in en begäran till rådet – skjuta upp förfarandet till dess att rådet har tagit ställning till medlemsstatens begäran.

Om rådet inte har tagit ställning till en sådan begäran inom tre månader efter det att den lämnats in, skall kommissionen besluta i ärendet.

3. Kommissionen skall av medlemsstaterna underrättas i så god tid att den kan yttra sig om varje plan på att vidta eller ändra stödåtgärder. Om den anser att en sådan plan inte är förenlig med den inre marknaden enligt artikel III-167, skall den utan dröjsmål inleda det förfarande som anges i punkt 2 i den här artikeln. Medlemsstaten i fråga får inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut.

4. Kommissionen får anta europeiska förordningar avseende de kategorier av statligt stöd som har fastställts av rådet i enlighet med artikel III-169 som möjliga att undanta från informationskyldigheten i punkt 3 i den här artikeln.

Artikel III-169

Rådet får på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar för tillämpningen av artiklarna III-167 och III-168 och för att särskilt fastställa villkoren för tillämpningen av artikel III-168.3 och vilka slag av stödåtgärder som skall vara undantagna från informa-

tionsskyldigheten i artikel III-168.3. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

lighet efter det att Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

AVSNITT 6

BESTÄMMELSER OM SKATTER

Artikel III-170

1. Ingen medlemsstat skall, direkt eller indirekt, på varor från andra medlemsstater lägga interna skatter eller avgifter, av vilket slag de än är, som är högre än de skatter eller avgifter som direkt eller indirekt läggs på liknande inhemska varor.

Vidare skall ingen medlemsstat på varor från andra medlemsstater lägga sådana interna skatter eller avgifter som är av sådan art att de indirekt skyddar andra varor.

2. För varor som exporteras från en medlemsstat till någon annan medlemsstats territorium får interna skatter eller avgifter inte återbetalas med belopp som överstiger de interna skatter eller avgifter som direkt eller indirekt lagts på varorna.

3. När det gäller andra skatter eller avgifter än omsättningsskatter, punktskatter och andra indirekta skatter eller avgifter får befrielse och återbetalning vid export till andra medlemsstater medges och utjämningskatter eller utjämningsavgifter vid import från medlemsstaterna tas ut endast om rådet i förväg genom ett europeiskt beslut som antagits på förslag av kommissionen för en begränsad tid har godkänt de planerade bestämmelserna.

Artikel III-171

I en europeisk lag eller ramlag som antas av rådet skall åtgärder föreskrivas om harmonisering av lagstiftningen om omsättningsskatter, punktskatter och andra indirekta skatter eller avgifter, i den mån en sådan harmonisering är nödvändig för att säkerställa att den inre marknaden upprättas eller fungerar och för att undvika snedvridning av konkurrensen. Rådet skall besluta med enhäl-

AVSNITT 7

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Artikel III-172

1. Om inte annat föreskrivs i konstitutionen skall denna artikel tillämpas för att nå de mål som anges i artikel III-130. Åtgärderna om tillnärmning av sådana bestämmelser i lagar och andra författningar i medlemsstaterna som syftar till att upprätta den inre marknaden eller få den att fungera skall föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar. Dessa skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

2. Punkt 1 gäller inte bestämmelser om skatter och avgifter, bestämmelser om fri rörlighet för personer eller bestämmelser om anställdas rättigheter och intressen.

3. Kommissionen skall i sina förslag enligt punkt 1 om hälsa, säkerhet samt miljö- och konsumentskydd utgå från en hög skyddsnivå och särskilt beakta ny utveckling som grundas på vetenskapliga fakta. Europaparlamentet och rådet skall också inom ramen för sina respektive befogenheter sträva efter att nå detta mål.

4. Om en medlemsstat, efter antagandet av en harmoniseringsåtgärd genom en europeisk lag eller ramlag eller genom en europeisk förordning som antas av kommissionen, anser det nödvändigt att behålla nationella bestämmelser som grundar sig på väsentliga behov enligt artikel III-154 eller som avser miljö- eller arbetsmiljöskydd, skall den underrätta kommissionen om dessa bestämmelser och om skälen för att behålla dem.

5. Dessutom gäller, utan att detta påverkar tillämpningen av punkt 4, att om en medlemsstat, efter det att en harmoniseringsåtgärd har antagits genom en europeisk lag eller ramlag eller genom en europeisk förord-

ning från kommissionen, anser det nödvändigt att införa nationella bestämmelser grundade på nya vetenskapliga belägg med anknytning till miljöskydd eller arbetsmiljöskydd för att lösa ett problem som är specifikt för den medlemsstaten och som har uppkommit efter antagandet av harmoniseringsåtgärden, skall medlemsstaten underrätta kommissionen om de planerade bestämmelserna och om skälen för att införa dem.

6. Kommissionen skall inom sex månader efter en sådan anmälan som avses i punkterna 4 och 5 anta ett europeiskt beslut om att godkänna eller avvisa de nationella bestämmelserna i fråga sedan den slagit fast huruvida dessa utgör ett medel för godtycklig diskriminering eller innebär förtäckta handels hinder mellan medlemsstaterna samt huruvida de kommer att utgöra ett hinder för den inre marknadens funktion.

Om kommissionen inte antar ett beslut inom denna period skall de nationella bestämmelser som avses i punkterna 4 och 5 anses godkända.

Om det är berättigat på grund av frågans komplexitet och om det inte finns någon fara för människors hälsa, får kommissionen meddela den berörda medlemsstaten att den period som avses i denna punkt skall förlängas med en ytterligare period om högst sex månader.

7. Om en medlemsstat i enlighet med punkt 6 bemyndigas att behålla eller införa nationella bestämmelser som avviker från en harmoniseringsåtgärd, skall kommissionen omedelbart undersöka om den skall föreslå en anpassning av den åtgärden.

8. Om en medlemsstat tar upp ett särskilt problem som rör folkhälsan på ett område som tidigare har varit föremål för harmoniseringsåtgärder, skall medlemsstaten göra kommissionen uppmärksam på detta och kommissionen skall omedelbart undersöka om den skall föreslå lämpliga åtgärder.

9. Med avvikelse från det förfarande som anges i artiklarna III-360 och III-361 kan

kommissionen eller någon av medlemsstaterna hänskjuta ärendet direkt till Europeiska unionens domstol, om kommissionen eller medlemsstaten anser att en annan medlemsstat missbrukar befogenheterna enligt den här artikeln.

10. Harmoniseringsåtgärderna i denna artikel skall vid behov omfatta en skyddsklausul som tillåter medlemsstaterna att på en eller flera av de icke-ekonomiska grunder som anges i artikel III-154 anta provisoriska åtgärder, som skall vara underkastade ett kontrollförfarande från unionens sida.

Artikel III-173

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-172 skall åtgärderna om tillnärmning av sådana lagar och andra författningar i medlemsstaterna som direkt inverkar på den inre marknadens upprättande eller funktion föreskrivas i en europeisk ramlag som antas av rådet. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén.

Artikel III-174

Om kommissionen finner att en skillnad mellan medlemsstaternas bestämmelser i lagar eller andra författningar framkallar en snedvridning av konkurrensvillkoren på den inre marknaden som behöver elimineras, skall den samråda med de medlemsstater som saken gäller.

Om samrådet inte leder till något avtal skall nödvändiga åtgärder för att eliminera snedvridningen i fråga föreskrivas genom europeiska ramlagar. Alla övriga lämpliga åtgärder enligt konstitutionen får antas.

Artikel III-175

1. När det finns anledning att befara att antagande eller ändring av en medlemsstats bestämmelse i lag eller annan författning skall framkalla en snedvridning enligt artikel III-174, skall den medlemsstat som vill anta eller ändra bestämmelsen samråda med kommissionen. Efter samråd med medlems-

staterna skall kommissionen rikta en rekommendation till de berörda medlemsstaterna om åtgärder som kan vara lämpliga för att undvika snedvridningen.

2. Om en medlemsstat som vill införa eller ändra nationella bestämmelser inte följer den rekommendation som kommissionen riktat till den, skall det vid tillämpningen av artikel III-174 inte krävas av de övriga medlemsstaterna att de ändrar sina nationella bestämmelser för att eliminera snedvridningen. Bestämmelserna i artikel III-174 skall inte tillämpas, om en medlemsstat som inte har tagit hänsyn till kommissionens rekommendation framkallar en snedvridning som är skadlig endast för den medlemsstaten.

Artikel III-176

Inom ramen för den inre marknads uppbyggande eller funktion skall det föreskrivas åtgärder i europeiska lagar eller ramlagar för att skapa europeiska rättigheter som säkerställer ett enhetligt skydd för immateriella rättigheter i unionen och för att upprätta centraliserade system för beviljande av tillstånd, samordning och kontroll på unionsnivå.

Bestämmelser om språkanvändningen i samband med dessa europeiska rättigheter skall meddelas i en europeisk lag som antas av rådet. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

KAPITEL II

EKONOMISK OCH MONETÄR POLITIK

Artikel III-177

För att de mål som anges i artikel I-3 skall uppnås skall medlemsstaternas och unionens verksamhet, på de villkor som anges i konstitutionen, innefatta upprättande av en ekonomisk politik som baseras på en nära samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik, på den inre marknaden och på fastställda gemensamma mål och som bedrivs enligt principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens.

Parallellt med detta och på de villkor och enligt de förfaranden som anges i konstitutionen skall denna verksamhet omfatta en gemensam valuta, euron, samt fastställande och bedrivande av en gemensam penning- och valutapolitik; denna politik skall ha som huvudmål att upprätthålla prisstabilitet och att, utan att detta mål åsidosätts, understödja den allmänna ekonomiska politik som bedrivs inom unionen, i överensstämmelse med principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens.

Denna verksamhet från medlemsstaternas och unionens sida förutsätter att följande vägledande principer iakttas: prisstabilitet, sunda offentliga finanser och monetära förhållanden samt en stabil betalningsbalans.

AVSNITT 1

EKONOMISK POLITIK

Artikel III-178

Medlemsstaterna skall föra sin ekonomiska politik så att de bidrar till att förverkliga unionens mål, såsom dessa definieras i artikel I-3 och inom ramen för de allmänna riktlinjer som avses i artikel III-179.2. Medlemsstaterna och unionen skall handla i överensstämmelse med principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens och i enlighet med principerna i artikel III-177.

Artikel III-179

1. Medlemsstaterna skall betrakta den ekonomiska politiken som en fråga av gemensamt intresse och samordna denna politik inom rådet i enlighet med artikel III-178.

2. Rådet skall på rekommendation av kommissionen utarbeta ett utkast till allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och unionens ekonomiska politik och rapportera sina resultat till Europeiska rådet.

Europeiska rådet skall på grundval av rådets rapport diskutera en slutsats om de all-

männa riktlinjerna för medlemsstaternas och unionens ekonomiska politik. Rådet skall på grundval av denna slutsats anta en rekommendation om fastställande av dessa allmänna riktlinjer. Rådet skall underrätta Europaparlamentet om detta.

3. För att säkerställa en närmare samordning av den ekonomiska politiken och en varaktig konvergens mellan medlemsstaternas ekonomiska utfall skall rådet på grundval av rapporter från kommissionen övervaka den ekonomiska utvecklingen i varje medlemsstat och inom unionen samt den ekonomiska politikens överensstämmelse med de allmänna riktlinjer som avses i punkt 2, och regelbundet göra en samlad bedömning.

För denna multilaterala övervakning skall medlemsstaterna lämna uppgifter till kommissionen om viktiga åtgärder som de har vidtagit inom ramen för sin ekonomiska politik och andra upplysningar som de anser nödvändiga.

4. Om det inom ramen för förfarandet enligt punkt 3 visar sig att en medlemsstats ekonomiska politik inte är förenlig med de allmänna riktlinjer som avses i punkt 2, eller att det finns risk för att denna politik kan äventyra den ekonomiska och monetära unionens funktion, får kommissionen varna den berörda medlemsstaten. Rådet får på rekommendation av kommissionen lämna de rekommendationer som behövs till den berörda medlemsstaten. Rådet får på förslag av kommissionen besluta att offentliggöra rekommendationerna.

Inom ramen för denna punkt skall rådet besluta utan att beakta rösten från den rådsmedlem som företräder den berörda medlemsstaten.

Kvalificerad majoritet skall definieras som minst 55 % av övriga rådsmedlemmar, vilka skall företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal av dessa övriga

rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

5. Rådets ordförande och kommissionen skall rapportera resultaten av den multilaterala övervakningen till Europaparlamentet. Rådets ordförande kan anmodas att framträda inför den behöriga kommittén hos Europaparlamentet, om rådet har offentliggjort sina rekommendationer.

6. Närmare föreskrifter om det multilaterala övervakningsförfarande som avses i punkterna 3 och 4 får meddelas i europeiska lagar.

Artikel III-180

1. Utan att det påverkar tillämpningen av andra förfaranden som föreskrivs i konstitutionen får rådet på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut som föreskriver lämpliga åtgärder med hänsyn till det ekonomiska läget, särskilt om det uppstår allvarliga försörjningsproblem i fråga om vissa varor.

2. Om en medlemsstat har svårigheter eller allvarligt hotas av stora svårigheter till följd av naturkatastrofer eller osedvanliga händelser utanför dess kontroll, får rådet på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut som på vissa villkor beviljar den berörda medlemsstaten ekonomiskt bistånd från unionen. Rådets ordförande skall underrätta Europaparlamentet om detta.

Artikel III-181

1. Det är förbjudet för Europeiska centralbanken och medlemsstaternas centralbanker (nedan kallade "nationella centralbanker") att ge unionens institutioner, organ eller myndigheter, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna rätt att övertrassera sina konton eller att ge dem andra former av krediter; detsamma gäller Europeiska centralbankens och de nationella centralbankernas förvärv av skuldförbindelser direkt från dem.

2. Punkt 1 skall inte gälla offentligt ägda kreditinstitut; dessa skall behandlas av de nationella centralbankerna och Europeiska centralbanken på samma sätt som privata kreditinstitut vad gäller tillförseln av centralbankreserver.

Artikel III-182

Alla åtgärder och bestämmelser som ger unionens institutioner, organ eller myndigheter, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna en positiv särbehandling hos finansinstitut är förbjudna i den mån de inte är baserade på tillsynsmässiga hänsyn.

Artikel III-183

1. Unionen skall inte ansvara för eller åta sig förpliktelser som har ingåtts av centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i en medlemsstat, dock utan att detta påverkar ömsesidiga finansiella garantier för det gemensamma genomförandet av ett visst projekt. En medlemsstat skall inte ansvara för att åta sig förpliktelser som har ingåtts av centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i en annan medlemsstat, dock utan att detta påverkar ömsesidiga finansiella garantier för det gemensamma genomförandet av ett visst projekt.

2. Rådet får på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar och beslut som närmare anger hur de förbud som föreskrivs i artikel III-181 och i denna artikel skall tillämpas. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel III-184

1. Medlemsstaterna skall undvika alltför stora underskott i den offentliga sektorns finanser.

2. Kommissionen skall övervaka utvecklingen av budgetsituationen och den offentliga sektorns skuldsättning i medlemsstaterna

för att upptäcka allvarliga fel. Den skall särskilt undersöka om budgetdisciplin iakttas på grundval av följande två kriterier:

a) Huruvida andelen av det förväntade eller faktiska underskottet i den offentliga sektorns finanser i procent av bruttonationalprodukten överstiger ett visst referensvärde, såvida inte

i) detta procenttal har minskat väsentligt och kontinuerligt och nått en nivå som ligger nära referensvärdet, eller

ii) referensvärdet endast undantagsvis och övergående överskrids och procenttalet fortfarande ligger nära referensvärdet.

b) Huruvida skuldsättningen i den offentliga sektorn i procent av bruttonationalprodukten överstiger ett visst referensvärde såvida inte detta procenttal minskar i tillräcklig utsträckning och närmar sig referensvärdet i tillfredsställande takt.

Referensvärdena anges i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott.

3. Om en medlemsstat inte uppfyller de krav som gäller enligt det ena av eller båda dessa kriterier, skall kommissionen utarbeta en rapport. I sin rapport skall kommissionen även beakta om den offentliga sektorns underskott överstiger utgifterna för de offentliga investeringarna samt alla övriga faktorer av betydelse, inbegripet medlemsstatens ekonomiska och budgetmässiga läge på medellång sikt.

Kommissionen kan också utarbeta en rapport även om kraven är uppfyllda enligt kriterierna, om den anser att det finns risk för ett alltför stort underskott i en medlemsstat.

4. Den i enlighet med artikel III-192 inrättade ekonomiska och finansiella kommittén skall yttra sig över kommissionens rapport.

5. Om kommissionen anser att det finns eller kan uppstå ett alltför stort underskott i en medlemsstat skall kommissionen avge ett yttrande till den medlemsstaten samt informera rådet om detta.

6. Rådet skall på förslag av kommissionen, med beaktande av eventuella synpunkter från den berörda medlemsstaten, efter en allsidig bedömning avgöra om underskottet är alltför stort. Om detta är fallet skall rådet utan obehörigt dröjsmål på rekommendation av kommissionen ge rekommendationer till den berörda medlemsstaten i syfte att få denna situation att upphöra inom en viss tid. Om inte annat följer av punkt 8 skall sådana rekommendationer inte offentliggöras.

Inom ramen för denna punkt skall rådet besluta utan att beakta rösten från den rådsmedlem som företräder den berörda medlemsstaten.

Kvalificerad majoritet skall definieras som minst 55 % av övriga rådsmedlemmar, vilka skall företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal av dessa övriga rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

7. Rådet skall på rekommendation av kommissionen anta de europeiska beslut och rekommendationer som avses i punkterna 8–11.

Rådet skall besluta utan att beakta rösten från den rådsmedlem som företräder den berörda medlemsstaten.

Kvalificerad majoritet skall definieras som minst 55 % av övriga rådsmedlemmar, vilka skall företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal av dessa övriga rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

8. Om rådet antar ett europeiskt beslut som slår fast att dess rekommendationer inte har resulterat i några effektiva åtgärder inom den föreskrivna tiden, får rådet offentliggöra rekommendationerna.

9. Om en medlemsstat även i fortsättningen underlåter att efterkomma rådets rekommendationer, kan rådet anta ett europeiskt beslut för att förelägga medlemsstaten att inom en fastställd tidsfrist vidta åtgärder för den minskning av underskottet som rådet anser nödvändig för att komma till rätta med situationen.

I sådana fall får rådet begära att den berörda medlemsstaten skall lämna in rapporter enligt en fastställd tidsplan för att göra det möjligt att granska medlemsstatens anpassningssträvanden.

10. Så länge en medlemsstat inte följer ett europeiskt beslut som har antagits enligt punkt 9, kan rådet allt efter omständigheterna besluta att tillämpa eller skärpa en eller flera av följande åtgärder:

a) Att kräva att den berörda medlemsstaten offentliggör de ytterligare uppgifter som rådet närmare anger, innan medlemsstaten utger obligationer och andra värdepapper.

b) Att begära av Europeiska investeringsbanken att den omprövar sin utlåningspolitik gentemot den berörda medlemsstaten.

c) Att kräva att den berörda medlemsstaten rättelöst deponerar ett belopp av lämplig storlek hos unionen, till dess att rådet anser att det alltför stora underskottet har korrigerats.

d) Att förelägga böter av lämplig storlek.

Rådets ordförande skall underrätta Europaparlamentet om de åtgärder som har antagits.

11. Rådet skall upphäva samtliga eller vissa av åtgärderna enligt punkterna 6, 8, 9 och 10, om det anser att det alltför stora underskottet i den berörda medlemsstaten har korrigerats. Om rådet tidigare har offentliggjort rekommendationer skall det, så snart ett europeiskt beslut enligt punkt 8 har upphävts, avge en offentlig förklaring om att det inte

längre finns ett alltför stort underskott i den berörda medlemsstaten.

12. Den rätt att föra talan som anges i artiklarna III-360 och III-361 får inte utövas med avseende på punkterna 1–6, 8 och 9.

13. Protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott innehåller ytterligare bestämmelser om genomförandet av det förfarande som beskrivs i denna artikel.

Lämpliga åtgärder som ersätter det nämnda protokollet skall föreskrivas i en europeisk lag som antas av rådet. Det skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet och Europeiska centralbanken.

Om inte annat följer av övriga bestämmelser i denna punkt skall rådet på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar och beslut där närmare regler och definitioner för tillämpningen av det nämnda protokollet anges. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

AVSNITT 2

MONETÄR POLITIK

Artikel III-185

1. Huvudmålet för Europeiska centralbankssystemet skall vara att upprätthålla prisstabilitet. Utan att åsidosätta detta mål skall Europeiska centralbankssystemet stödja den allmänna ekonomiska politiken inom unionen i syfte att bidra till att förverkliga unionens mål såsom dessa definieras i artikel I-3. Europeiska centralbankssystemet skall handla i överensstämmelse med principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens som främjar en effektiv resursfördelning, och iaktta de principer som anges i artikel III-177.

2. Europeiska centralbankssystemets grundläggande uppgifter skall vara att

a) utforma och genomföra unionens monetära politik,

b) genomföra valutatransaktioner i enlighet med artikel III-326,

c) inneha och förvalta medlemsstaternas officiella valutareserver,

d) främja ett väl fungerande betalningssystem.

3. Punkt 2 c skall inte beröra medlemsstaternas regeringars innehav och förvaltning av rörelsemedel i utländsk valuta.

4. Europeiska centralbanken skall höras

a) om varje förslag till unionsakt inom sitt behörighetsområde,

b) av nationella myndigheter om varje förslag till rättsregler inom sitt behörighetsområde, dock inom de ramar och på de villkor som fastställs av rådet i enlighet med förfarandet i artikel III-187.4.

Europeiska centralbanken får i frågor inom sitt behörighetsområde avge yttranden till unionens institutioner, organ eller myndigheter eller till nationella myndigheter.

5. Europeiska centralbankssystemet skall medverka till att de behöriga myndigheterna smidigt kan genomföra sin politik för tillsyn över kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet.

6. Europeiska centralbanken får i en europeisk lag som antas av rådet tilldelas särskilda uppgifter i samband med tillsynen över kreditinstitut och andra finansinstitut med undantag av försäkringsföretag. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet och Europeiska centralbanken.

Artikel III-186

1. Europeiska centralbanken skall ha ensamrätt att tillåta utgivning av eurosedlar inom unionen. Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna får ge ut sådana sedlar. Endast sedlar utgivna av Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna skall vara lagliga betalningsmedel inom unionen.

2. Medlemsstaterna får ge ut euromynt i den omfattning som godkänns av Europeiska centralbanken.

Rådet får på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar som föreskriver åtgärder för att harmonisera valörerna och de tekniska specifikationerna för de mynt som skall sättas i omlopp i den utsträckning som detta är nödvändigt för att säkerställa myntens smidiga omlopp inom unionen. Rådet skall besluta efter det att Europaparlamentet och Europeiska centralbanken har hörts.

Artikel III-187

1. Europeiska centralbankssystemet skall ledas av Europeiska centralbankens beslutande organ som skall vara Europeiska centralbankens råd och direktionen.

2. Europeiska centralbankssystemets stadga anges i protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken.

3. Artiklarna 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 a och 36 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken får ändras genom europeiska lagar

- a) på förslag av kommissionen och efter det att Europeiska centralbanken har hörts, eller
- b) på rekommendation av Europeiska centralbanken och efter det att kommissionen har hörts.

4. Rådet skall anta europeiska förordningar och beslut som föreskriver de åtgärder som avses i artiklarna 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 och 34.3 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet

- a) på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europeiska centralbanken, eller
- b) på rekommendation av Europeiska centralbanken och efter att ha hört kommissionen.

Artikel III-188

Då de utövar de befogenheter och fullgör de uppgifter och skyldigheter som har tilldelats dem genom konstitutionen samt genom stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken skall varken Europeiska centralbanken eller någon nationell centralbank eller någon medlem av deras beslutande organ begära eller ta emot instruktioner från unionens institutioner, organ eller myndigheter, från medlemsstaternas regeringar eller från något annat organ. Unionens institutioner, organ och myndigheter samt medlemsstaternas regeringar förbinder sig att respektera denna princip och att inte försöka påverka medlemmarna av Europeiska centralbankens eller de nationella centralbankernas beslutande organ när de fullgör sina uppgifter.

Artikel III-189

Varje medlemsstat skall säkerställa att dess nationella lagstiftning, inbegripet stadgan för dess nationella centralbank, är förenlig med konstitutionen samt med stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken.

Artikel III-190

1. För att fullgöra de uppgifter som har anförtrots Europeiska centralbankssystemet skall Europeiska centralbanken i enlighet med konstitutionen och på de villkor som anges i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken anta

- a) europeiska förordningar i den utsträckning som behövs för att genomföra de uppgifter som anges i artikel 3.1 a, 19.1, 22 eller 25.2 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken samt i de fall som anges i de europeiska förordningar och beslut som avses i artikel III-187.4,
- b) de europeiska beslut som behövs för att fullgöra de uppgifter som har anförtrots Europeiska centralbankssystemet genom konstitutionen samt genom stadgan för Europeiska

ka centralbankssystemet och Europeiska centralbanken,

c) rekommendationer och yttranden.

2. Europeiska centralbanken kan besluta att offentliggöra sina europeiska beslut, rekommendationer och yttranden.

3. Rådet skall i enlighet med förfarandet i artikel III-187.4 anta europeiska förordningar som fastställer inom vilka gränser och på vilka villkor Europeiska centralbanken har rätt att förelägga företag böter eller viten om de inte uppfyller sina förpliktelser enligt Europeiska centralbankens europeiska förordningar och beslut.

Artikel III-191

Utan att det påverkar Europeiska centralbankens behörighetsområde skall nödvändiga åtgärder för att använda euron som gemensam valuta föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar. Dessa skall antas efter det att Europeiska centralbanken har hörts.

AVSNITT 3

INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

Artikel III-192

1. För att främja samordningen av medlemsstaternas politik i den utsträckning som är nödvändig för den inre marknadens funktion inrättas härmed en ekonomisk och finansiell kommitté.

2. Denna kommitté skall ha till uppgift att

a) på begäran av rådet eller kommissionen eller på eget initiativ avge yttranden till dessa institutioner,

b) följa den ekonomiska och finansiella situationen i medlemsstaterna och inom unionen och regelbundet rapportera om detta till rådet och kommissionen, särskilt i fråga om finansiella relationer med tredjeland och internationella institutioner,

c) utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-344 medverka vid förberedelsen av rådets arbete enligt artiklarna III-159, III-179.2, III-179.3, III-179.4, III-179.6, III-180, III-183, III-184, 185.6, III-186.2, III-187.3, III-187.4, III-191, III-196, III-198.2, III-198.3, III-201, III-202.2, III-202.3, III-322 och III-326 och utföra andra rådgivande och förberedande uppgifter på uppdrag av rådet,

d) minst en gång om året granska situationen i fråga om kapitalrörelser och friheten att utföra betalningar mot bakgrund av tillämpningen av konstitutionen och av unionens akter; granskningen skall omfatta alla åtgärder som avser kapitalrörelser och betalningar; kommittén skall rapportera till kommissionen och rådet om resultatet av denna granskning.

Varje medlemsstat, kommissionen och Europeiska centralbanken skall var för sig utse högst två medlemmar av kommittén.

3. Rådet skall på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut om närmare bestämmelser om sammansättningen av Ekonomiska och finansiella kommittén. Rådet skall besluta efter att ha hört Europeiska centralbanken och denna kommitté. Rådets ordförande skall underrätta Europaparlamentet om detta beslut.

4. Utöver de uppgifter som anges i punkt 2 skall kommittén, om och så länge som det finns medlemsstater med undantag i den mening som avses i artikel III-197, följa den monetära och finansiella situationen och det allmänna betalningssystemet i dessa medlemsstater och regelbundet rapportera om detta till rådet och kommissionen.

Artikel III-193

I frågor som faller inom tillämpningsområdet för artiklarna III-179.4, III-184 med undantag av punkt 13, III-191, III-196, III-198.3 och III-326, kan rådet eller en medlemsstat begära av kommissionen att den lägger fram en rekommendation eller ett förslag, allt efter omständigheterna. Kommissionen skall behandla en sådan begäran och utan dröjsmål förelägga rådet sina slutsatser.

AVSNITT 4

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR DE
MEDLEMSSTATER SOM HAR EURON
SOM VALUTA*Artikel III-194*

1. För att den ekonomiska och monetära unionen skall fungera smidigt, och i enlighet med relevanta bestämmelser i konstitutionen, skall rådet i enlighet med det relevanta förfarandet bland dem som anges i artiklarna III-179 och III-184, med undantag för det som anges i artikel III-184.13, anta åtgärder för de medlemsstater som har euron som valuta för att

a) stärka samordningen och övervakningen av dessa staters budgetdisciplin,

b) för de berörda medlemsstaterna utarbeta riktlinjer för den ekonomiska politiken och se till att dessa överensstämmer med de riktlinjer som har antagits för hela unionen, samt se till att de övervakas.

2. När det gäller de åtgärder som avses i punkt 1 får endast de rådsmedlemmar delta i omröstningen som företräder medlemsstater som har euron som valuta.

Kvalificerad majoritet skall definieras som minst 55 % av dessa rådsmedlemmar, vilka skall företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal av dessa rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

Artikel III-195

Arrangemang för möten mellan ministrar i de medlemsstater som har euron som valuta skall regleras i ett protokoll om eurogruppen.

Artikel III-196

1. I syfte att säkerställa eurons plats i det internationella valutasystemet skall rådet på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut om fastställande av gemensamma ståndpunkter avseende frågor som är av särskilt intresse för den ekonomiska och monetära unionen inom de berörda internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna. Rådet skall besluta efter att ha hört Europeiska centralbanken.

2. Rådet får på förslag av kommissionen anta lämpliga åtgärder för att säkerställa enad representation inom de berörda internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna. Rådet skall besluta efter att ha hört Europeiska centralbanken.

3. När det gäller de åtgärder som avses i punkterna 1 och 2 får endast de medlemmar i rådet delta i omröstningen som företräder medlemsstater som har euron som valuta.

Kvalificerad majoritet skall definieras som minst 55 % av dessa rådsmedlemmar, vilka skall företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal av dessa rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

AVSNITT 5

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Artikel III-197

1. De medlemsstater beträffande vilka rådet inte har beslutat att de uppfyller de nödvändiga villkoren för införandet av euron betecknas nedan som "medlemsstater med undantag".

2. Följande bestämmelser i konstitutionen skall inte tillämpas på medlemsstater med undantag:

- a) Antagande av delar av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken som rör euroområdet generellt (artikel III-179.2).
- b) Medlen för att avhjälpa alltför stora underskott (artikel III-184.9 och III-184.10).
- c) Målen och uppgifterna för det europeiska centralbankssystemet (artikel III-185.1, III-185.2, III-185.3 och III-185.5).
- d) Euroutgivning (artikel III-186).
- e) Europeiska centralbankens akter (artikel III-190).
- f) Åtgärder som gäller användningen av euron (artikel III-191).
- g) Avtal om valuta och andra åtgärder i fråga om valutapolitiken (artikel III-326).
- h) Utnämning av ledamöterna i Europeiska centralbankens direktion (artikel III-382.2 b).
- i) Europeiska beslut om fastställande av gemensamma ståndpunkter avseende frågor som är av särskild betydelse för den ekonomiska och monetära unionen inom de behöriga internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna (artikel III-196.1).
- j) Åtgärder för att säkerställa en enad representation inom de internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna (artikel III-196.2).

I de artiklar som avses i leden a–j skall därför med *medlemsstater* avses medlemsstater som har euron som valuta.

3. Medlemsstater med undantag och deras nationella centralbanker skall undantas från rättigheter och skyldigheter inom ramen för det europeiska centralbankssystemet, i enlighet med kapitel IX i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken.

4. Medlemmar av rådet som företräder medlemsstater med undantag får inte rösta när rådet antar åtgärder enligt de artiklar som räknas upp i punkt 2 samt i följande fall:

- a) Rekommendationer till de medlemsstater som har euron som valuta inom ramen för det multilaterala övervakningsförfarandet, inbe-

gripet rekommendationer om stabilitetsprogrammen och varningarna (artikel III-179.4).

- b) Åtgärder avseende alltför stora underskott när det gäller de medlemsstater som har euron som valuta (artikel III-184.6, III-184.7, III-184.8 och III-184.11).

Kvalificerad majoritet skall definieras som minst 55 % av övriga rådsmedlemmar, vilka skall företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal av dessa övriga rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

Artikel III-198

1. Minst en gång vartannat år eller på begäran av en medlemsstat med undantag skall kommissionen och Europeiska centralbanken rapportera till rådet om hur medlemsstaterna med undantag fullgör sina förpliktelser för att förverkliga den ekonomiska och monetära unionen. Dessa rapporter skall innefatta en granskning av i vilken utsträckning som var och en av dessa medlemsstaters nationella lagstiftning, inklusive stadgan för dess centralbank, är förenlig med artiklarna III-188 och III-189 och med stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken. I rapporterna skall det också granskas om en hög grad av varaktig konvergens har uppnåtts; detta skall ske genom en analys av i vad mån var och en av dessa medlemsstater har uppfyllt följande kriterier:

- a) En hög grad av prisstabilitet; detta skall framgå av att inflationstakten ligger nära den i de högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet.
- b) En hållbar finansiell ställning för den offentliga sektorn; detta skall framgå av att den offentliga sektorns finanser inte uppvisar ett underskott som är alltför stort enligt bestämmelserna i artikel III-184.6.
- c) Iakttagande av det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära syste-

mets växelkursmekanism under minst två år utan devalvering i förhållande till euron.

d) Varaktighet i den konvergens som medlemsstaten med undantag har uppnått och i dess deltagande i växelkursmekanismen, vilket skall komma till uttryck i den långfristiga räntenivån.

De fyra kriterier som anges i denna punkt och de tider under vilka de skall uppfyllas, beskrivs närmare i protokollet om konvergenskriterierna. Kommissionens och Europeiska centralbankens rapporter skall också ta hänsyn till resultaten av marknadsintegrationen, situationen för och utvecklingen av bytesbalansen samt utvecklingen av enhetsarbetskostnader och andra prisindex.

2. Efter att ha hört Europaparlamentet och efter överläggningar i Europeiska rådet skall rådet på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut där det fastställs vilka medlemsstater med undantag som uppfyller de nödvändiga villkoren på grundval av kriterierna i punkt 1 och där de berörda medlemsstaternas undantag upphävs.

Rådet skall besluta på rekommendation från en kvalificerad majoritet av de rådsmedlemmar som företräder medlemsstater som har euron som valuta; dessa medlemmar skall besluta inom sex månader efter det att rådet mottagit kommissionens förslag.

Den kvalificerade majoritet som avses i andra stycket skall definieras som minst 55 % av dessa rådsmedlemmar, vilka skall företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna. En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal av dessa rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

3. Om det i enlighet med förfarandet i punkt 2 beslutas att ett undantag skall upphävas, skall rådet på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut om fastställande av till vilken kurs eu-

ron oåterkalleligen skall låsas när den skall ersätta den berörda medlemsstatens valuta samt om föreskrivande av de övriga åtgärder som behövs för att införa euron som enda valuta i den medlemsstaten. Rådet skall besluta med enhällighet bland de medlemmar som har euron som valuta och den berörda medlemsstaten, efter att ha hört Europeiska centralbanken.

Artikel III-199

1. Om och så länge som det finns medlemsstater med undantag, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-187.1, skall det allmänna råd för Europeiska centralbanken som avses i artikel 45 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken upprättas som Europeiska centralbankens tredje beslutande organ.

2. Om och så länge som det finns medlemsstater med undantag skall Europeiska centralbankens när det gäller dessa medlemsstater

- a) stärka samarbetet mellan de nationella centralbankerna,
- b) stärka samordningen av medlemsstaternas monetära politik med målet att säkerställa prisstabilitet,
- c) övervaka växelkursmekanismens funktion,
- d) samråda om frågor som ligger inom de nationella centralbankernas behörighet och som inverkar på finansinstitutens och de finansiella marknadernas stabilitet,
- e) utöva de uppgifter som tidigare ankom på Europeiska fonden för monetärt samarbete och som därefter har tagits över av Europeiska monetära institutet.

Artikel III-200

Varje medlemsstat med undantag skall behandla sin valutapolitik som en fråga av gemensamt intresse. Därvid skall medlemsstaten ta hänsyn till erfarenheterna från samarbetet inom ramen för växelkursmekanismen.

Artikel III-201

1. Om en medlemsstat med undantag har svårigheter eller allvarligt hotas av svårigheter i fråga om sin betalningsbalans, antingen som följd av en obalans i betalningsbalansen som helhet eller till följd av beskaffenheten av den valuta som staten förfogar över, och om sådana svårigheter särskilt riskerar att äventyra den inre marknadens funktion eller genomförandet av den gemensamma handelspolitiken, skall kommissionen genast undersöka situationen i den staten och de åtgärder som staten har vidtagit eller med anlitande av alla de medel som den förfogar över kan vidta enligt konstitutionen. Kommissionen skall ange de åtgärder som den rekommenderar medlemsstaten att vidta.

Om åtgärder som vidtagits av en medlemsstat med undantag och de åtgärder som föreslagits av kommissionen inte visar sig vara tillräckliga för att komma till rätta med uppkomna eller hotande svårigheter, skall kommissionen efter att ha hört Ekonomiska och finansiella kommittén rekommendera rådet att bevilja ömsesidigt bistånd och föreslå lämpliga former för detta.

Kommissionen skall regelbundet underrätta rådet om situationen och dess utveckling.

2. Rådet skall anta europeiska förordningar eller beslut om beviljande av sådant ömsesidigt bistånd och om villkoren för och den närmare utformningen av biståndet. Detta bistånd kan bestå av

a) ett samordnat uppträdande gentemot andra internationella organisationer som medlemsstater med undantag kan vända sig till,

b) nödvändiga åtgärder för att undvika omläggning av handeln när den medlemsstat med undantag som befinner sig i svårigheter upprätthåller eller återinför kvantitativa restriktioner gentemot tredjeland,

c) beviljande av begränsade krediter från andra medlemsstater, under förutsättning att dessa ger sitt samtycke.

3. Om det ömsesidiga bistånd som kommissionen rekommenderat inte beviljas av

rådet eller om beviljat ömsesidigt bistånd och vidtagna åtgärder är otillräckliga, skall kommissionen bemyndiga den medlemsstat med undantag som befinner sig i svårigheter att vidta skyddsåtgärder för vilka kommissionen skall fastställa villkoren och den närmare utformningen.

Rådet får återkalla ett sådant bemyndigande eller ändra villkoren och den närmare utformningen.

Artikel III-202

1. Om en plötslig kris inträffar i fråga om betalningsbalansen och ett europeiskt beslut enligt artikel III-196.2 inte antas omedelbart, får en medlemsstat med undantag i förebyggande syfte vidta nödvändiga skyddsåtgärder. Sådana åtgärder skall medföra minsta möjliga störningar i den inre marknadens funktion och får inte gå utöver vad som är helt nödvändigt för att avhjälpa de plötsligt uppkomna svårigheterna.

2. Kommissionen och övriga medlemsstater skall underrättas om de i punkt 1 avsedda skyddsåtgärderna senast vid den tidpunkt då de träder i kraft. Kommissionen får rekommendera rådet att bevilja ömsesidigt bistånd enligt artikel III-201.

3. Rådet får, på rekommendation från kommissionen och efter att ha hört Ekonomiska och finansiella kommittén, anta ett europeiskt beslut där det föreskrivs att den berörda medlemsstaten skall ändra, skjuta upp eller upphäva de i punkt 1 avsedda skyddsåtgärderna.

KAPITEL III

POLITIK PÅ ANDRA OMRÅDEN

AVSNITT 1

SYSSELSÄTTNING

Artikel III-203

Unionen och medlemsstaterna skall i en-

lighet med detta avsnitt arbeta för att utveckla en samordnad sysselsättningsstrategi och särskilt för att främja att arbetskraften är kvalificerad, utbildad och anpassningsbar och att arbetsmarknaden är mottaglig för ekonomiska förändringar i syfte att uppnå de mål som anges i artikel I-3.

Artikel III-204

1. Medlemsstaterna skall genom sin sysselsättningspolitik bidra till att de mål som anges i artikel III-203 uppnås på ett sätt som stämmer överens med de allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och unionens ekonomiska politik som antas enligt artikel III-179.2.

2. Medlemsstaterna skall, med beaktande av nationell praxis i fråga om arbetsmarknadens parter ansvar, betrakta främjande av sysselsättningen som en fråga av gemensamt intresse och skall inom rådet samordna sina åtgärder i detta hänseende i enlighet med artikel III-206.

Artikel III-205

1. Unionen skall bidra till en hög sysselsättningsnivå genom att uppmuntra samarbete mellan medlemsstaterna samt genom att stödja och, när det är nödvändigt, komplettera deras åtgärder. Därvid skall medlemsstaternas befogenheter respekteras fullt ut.

2. Målet att uppnå en hög sysselsättningsnivå skall beaktas när unionens politik och verksamhet utformas och genomförs.

Artikel III-206

1. Europeiska rådet skall varje år överväga sysselsättningssituationen i unionen och anta slutsatser om denna på grundval av en gemensam årsrapport från rådet och kommissionen.

2. På grundval av Europeiska rådets slutsatser skall rådet varje år på förslag av kommissionen anta riktlinjer som medlemsstater-

na skall beakta i sin sysselsättningspolitik. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet, Regionkommittén, Ekonomiska och sociala kommittén samt Sysselsättningskommittén.

Dessa riktlinjer skall stämma överens med de allmänna riktlinjer som antas enligt artikel III-179.2.

3. Varje medlemsstat skall till rådet och kommissionen överlämna en årsrapport om de viktigaste åtgärder som den har vidtagit för att genomföra sin sysselsättningspolitik mot bakgrund av de riktlinjer för sysselsättningen som avses i punkt 2.

4. På grundval av de rapporter som avses i punkt 3 och efter att ha tagit emot synpunkter från Sysselsättningskommittén skall rådet varje år mot bakgrund av riktlinjerna för sysselsättningen granska genomförandet av medlemsstaternas sysselsättningspolitik. Rådet får på rekommendation av kommissionen anta rekommendationer som det riktar till medlemsstaterna.

5. Rådet och kommissionen skall på grundval av resultaten av denna granskning upprätta en gemensam årsrapport till Europeiska rådet om sysselsättningssituationen i unionen och om genomförandet av riktlinjerna för sysselsättningen.

Artikel III-207

I europeiska lagar eller ramlagar får stödåtgärder föreskrivas för att främja samarbete mellan medlemsstaterna och stödja deras insatser på sysselsättningsområdet genom initiativ som syftar till att utveckla utbyte av information och bästa metoder, tillhandahålla jämförande analyser och rådgivning, främja nyskapande tillvägagångssätt och utvärdera erfarenheter, särskilt med hjälp av pilotprojekt. Dessa lagar eller ramlagar skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

De europeiska lagarna eller ramlagarna får inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

Artikel III-208

Rådet skall med enkel majoritet anta ett europeiskt beslut om inrättande av en sysselsättningskommitté med rådgivande funktion för att främja en samordning av medlemsstaternas sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Kommittén skall ha till uppgift att

a) övervaka utvecklingen av sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i unionen och i medlemsstaterna,

b) utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-344, på begäran av rådet eller kommissionen eller på eget initiativ avge yttranden och medverka vid förberedelserna av rådets överläggningar enligt artikel III-206.

Kommittén skall när den utför sitt uppdrag höra arbetsmarknadens parter.

Varje medlemsstat och kommissionen skall var för sig utse två ledamöter i kommittén.

AVSNITT 2

SOCIALPOLITIK

Artikel III-209

Unionens och medlemsstaternas mål skall under beaktande av sådana grundläggande sociala rättigheter som anges i den europeiska sociala stadgan, som undertecknades i Turin den 18 oktober 1961, och i 1989 års gemenskapsstadga om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter, vara att främja sysselsättningen, att förbättra levnads- och arbetsvillkor och därigenom möjliggöra en harmonisering samtidigt som förbättringarna bibehålls, att åstadkomma ett fullgott socialt skydd, en dialog mellan arbetsmarknadens parter och en utveckling av de mänskliga resurserna för att möjliggöra en varaktigt hög sysselsättning samt att bekämpa social utestängning.

I detta syfte skall unionen och medlemsstaterna i sina åtgärder ta hänsyn till skillnaderna i nationell praxis, särskilt när det gäller avtalsförhållanden, och till behovet av att bevara konkurrenskraften hos unionens ekonomi.

Unionen och medlemsstaterna anser att en sådan utveckling kommer att följa såväl av den inre marknadens funktion, vilken kommer att främja en harmonisering av de sociala systemen, som av de förfaranden som föreskrivs i konstitutionen och av tillnärmningen av bestämmelser i lagar och andra författningar.

Artikel III-210

1. För att uppnå målen i artikel III-209 skall unionen understödja och komplettera medlemsstaternas verksamhet inom följande områden:

a) Förbättringar, särskilt av arbetsmiljön, för att skydda arbetstagarnas hälsa och säkerhet.

b) Arbetsvillkor.

c) Social trygghet och socialt skydd för arbetstagarna.

d) Skydd för arbetstagarna i de fall deras anställningsavtal upphör att gälla.

e) Information till och samråd med arbetstagarna.

f) Företrädande och kollektivt tillvaratagande av arbetstagarnas och arbetsgivarnas intressen, inbegripet medbestämmande, om inte annat följer av punkt 6.

g) Anställningsvillkor för medborgare i tredjeland som lagligt vistas inom unionens territorium.

h) Integrering av personer som står utanför arbetsmarknaden, utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-283.

i) Jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden och på arbetsplatsen.

j) Kampen mot social utestängning.

k) Modernisering av systemen för socialt skydd, utan att det påverkar tillämpningen av led c.

2. För tillämpningen av punkt 1 får det

a) i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas åtgärder som är avsedda att främja samarbetet mellan medlemsstaterna genom initiativ som syftar till att öka kunskapen, utveckla utbytet av information och beprövade erfarenheter, främja nyskapande tillvägagångssätt och utvärdera erfarenheter; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar,

b) på de områden som avses i punkt 1 a–i genom europeiska ramlagar fastställas minimikrav, som skall genomföras gradvis, varvid hänsyn skall tas till rådande förhållanden och tekniska bestämmelser i var och en av medlemsstaterna. I dessa europeiska ramlagar skall sådana administrativa, finansiella och rättsliga ålägganden undvikas som motverkar tillkomsten och utvecklingen av små och medelstora företag.

I samtliga fall skall Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén höras innan de europeiska lagarna eller ramlagarna antas.

3. Med avvikelse från punkt 2, och på de områden som avses i punkt 1 c, d, f och g skall de europeiska lagarna eller ramlagarna antas av rådet med enhällighet, efter det att Europaparlamentet, Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

Rådet får på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut om att det ordinarie lagstiftningsförfarandet skall tillämpas på punkt 1 d, f och g. Det skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

4. En medlemsstat kan på gemensam begäran av arbetsmarknadens parter överlåta åt dessa att genomföra europeiska ramlagar som har antagits enligt punkterna 2 och 3 eller, i förekommande fall, att genomföra europeiska förordningar eller beslut som antagits i enlighet med artikel III-212.

I så fall skall medlemsstaten se till att arbetsmarknadens parter, senast då en europe-

isk ramlag skall vara införlivad, och då en europeisk förordning eller ett europeiskt beslut skall ha genomförts, i samförstånd har vidtagit de åtgärder som behövs; den berörda medlemsstaten skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att kontinuerligt kunna säkerställa de resultat som föreskrivs i ramlagen, förordningen eller beslutet.

5. De europeiska lagar och ramlagar som antagits enligt denna artikel

a) skall inte påverka medlemsstaternas erkända rätt att fastställa de grundläggande principerna för sina system för social trygghet och skall inte i väsentlig grad inverka på den finansiella jämvikten i dessa,

b) skall inte hindra någon medlemsstat från att bibehålla eller införa sådana mera långtgående skyddsåtgärder som är förenliga med konstitutionen.

6. Denna artikel skall inte tillämpas på löneförhållanden, föreningsrätt, strejkrätt eller rätt till lockout.

Artikel III-211

1. Kommissionen skall främja samråd mellan arbetsmarknadens parter på unionsnivå och skall anta alla åtgärder som behövs för att underlätta dialogen mellan dem genom att säkerställa ett väl avvägt stöd till parterna.

2. För tillämpningen av punkt 1 skall kommissionen innan den lägger fram socialpolitiska förslag samråda med arbetsmarknadens parter om den möjliga inriktningen av en unionsåtgärd.

3. Om kommissionen efter det samråd som avses i punkt 2 finner att en unionsåtgärd är önskvärd, skall den samråda med arbetsmarknadens parter om det planerade förslaget innehåll. Arbetsmarknadens parter skall avge ett yttrande eller, i förekommande fall, en rekommendation till kommissionen.

4. Samtidigt som samråd enligt punkterna 2 och 3 sker kan arbetsmarknadens parter meddela kommissionen att de önskar inleda det förfarande som anges i artikel III-212.1.

Förfarandets längd skall begränsas till nio månader, om inte de berörda arbetsmarknadsparterna och kommissionen gemensamt beslutar om en förlängning.

Artikel III-212

1. Om arbetsmarknadens parter önskar det kan dialogen mellan dem på unionsnivå leda till avtalsbundna relationer, inklusive ingående av avtal.

2. Avtal som ingås på unionsnivå skall genomföras antingen i enlighet med de förfaranden och den praxis som arbetsmarknadens parter och medlemsstaterna särskilt tillämpar eller, i frågor som omfattas av artikel III-210, på gemensam begäran av de undertecknande parterna genom europeiska förordningar eller beslut som antas av rådet på förslag av kommissionen. Europaparlamentet skall underrättas.

När avtalet i fråga innehåller en eller flera bestämmelser som hänför sig till något av de områden i artikel III-210.3 som kräver enhällighet, skall rådet besluta med enhällighet.

Artikel III-213

För att nå de mål som anges i artikel III-209 och utan att det påverkar tillämpningen av övriga bestämmelser i konstitutionen, skall kommissionen främja samarbetet mellan medlemsstaterna och underlätta för dem att samordna sina åtgärder på alla de socialpolitiska områden som omfattas av detta avsnitt, särskilt när det gäller

- a) sysselsättning,
- b) arbetsrätt och arbetsvillkor,
- c) grundläggande och kvalificerad yrkesutbildning,
- d) social trygghet,
- e) arbetarskydd,
- f) arbetshygien,
- g) förenings- och förhandlingsrätt.

I detta syfte skall kommissionen i nära kontakt med medlemsstaterna företa utred-

ningar, avge yttranden och organisera samråd både om problem som uppstår på det nationella planet och problem som berör internationella organisationer, särskilt genom initiativ med syftet att ange riktlinjer och indikatorer, organisera utbytet av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Europaparlamentet skall informeras fullt ut.

Kommissionen skall höra Ekonomiska och sociala kommittén innan den avger de yttranden som avses i denna artikel.

Artikel III-214

1. Varje medlemsstat skall se till att principen om lika lön för kvinnor och män för lika arbete eller likvärdigt arbete tillämpas.

2. I denna artikel avses med *lön* den gängse grund- eller minimilönen samt alla övriga förmåner i form av kontanter eller naturaförmåner som arbetstagaren, direkt eller indirekt, får av arbetsgivaren på grund av anställningen.

Lika lön utan könsdiskriminering innebär att

- a) ackordslön för lika arbete skall fastställas enligt samma beräkningsgrunder,
- b) tidlön skall vara lika för lika arbete.

3. Åtgärder skall föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar för att säkerställa tillämpningen av principen om lika möjligheter och lika behandling av kvinnor och män i frågor som rör anställning och yrke, inklusive principen om lika lön för lika eller likvärdigt arbete. De skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

4. I syfte att i praktiken säkerställa full jämställdhet i arbetslivet mellan kvinnor och män får principen om likabehandling inte hindra en medlemsstat från att behålla eller besluta om åtgärder som rör särskilda förmåner för att göra det lättare för det underrepresenterade könet att bedriva en yrkesverksamhet eller för att förebygga eller kompensera nackdelar i yrkeskarriären.

Artikel III-215

Medlemsstaterna skall sträva efter att bibehålla den likvärdighet som finns mellan deras system för betald ledighet.

Artikel III-216

Kommissionen skall årligen utarbeta en rapport om förverkligandet av de mål som anges i artikel III-209, inbegripet den demografiska situationen inom unionen. Den skall överlämna rapporten till Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén.

Artikel III-217

Rådet skall med enkel majoritet anta ett europeiskt beslut om inrättande av en rådgivande kommitté för socialt skydd för att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och med kommissionen i fråga om socialt skydd. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Kommittén skall ha följande uppgifter:

- a) Övervaka den sociala situationen och utvecklingen av politiken för socialt skydd i medlemsstaterna och unionen.
- b) Underlätta utbytet av information, erfarenheter och goda rutiner mellan medlemsstaterna och med kommissionen.
- c) Utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-344 sammanställa rapporter och yttranden eller bedriva annan verksamhet inom sina behörighetsområden antingen på begäran av rådet eller kommissionen eller på eget initiativ.

När kommittén utför sitt uppdrag skall den upprätta lämpliga kontakter med arbetsmarknadens parter.

Varje medlemsstat och kommissionen skall utse två ledamöter i kommittén.

Artikel III-218

Kommissionen skall i sin årsrapport till Eu-

ropaparlamentet ägna ett särskilt kapitel åt den sociala utvecklingen inom unionen.

Europaparlamentet får begära av kommissionen att den lägger fram rapporter om särskilda problem som gäller sociala förhållanden.

Artikel III-219

1. För att förbättra arbetstagarnas sysselsättningsmöjligheter på den inre marknaden och på så sätt bidra till en höjning av levnadsstandarden skall en europeisk socialfond inrättas; den skall ha till uppgift att inom unionen främja möjligheterna till sysselsättning och arbetstagarnas geografiska och yrkesmässiga rörlighet samt att underlätta deras anpassning till förändringar inom industrin och i produktionssystemen, särskilt genom yrkesutbildning och omskolning.

2. Kommissionen skall förvalta fonden. Den skall i denna uppgift biträdas av en kommitté som har en av kommissionens ledamöter som ordförande och som är sammansatt av företrädare för medlemsstaterna samt arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer.

3. Genomförandebestämmelser för fonden skall meddelas i europeiska lagar. De skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

AVSNITT 3

EKONOMISK, SOCIAL OCH TERRITORI-
ELL SAMMANHÅLLNING*Artikel III-220*

Unionen skall utveckla och fullfölja sin verksamhet för att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i syfte att främja en harmonisk utveckling inom hela unionen.

Unionen skall särskilt sträva efter att minska skillnaderna i utvecklingsnivå mellan de

olika regionerna och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna.

Bland de berörda regionerna skall särskild hänsyn tas till dels landsbygdsområden, dels områden som påverkas av strukturomvandlingar och dels regioner med allvarliga och permanenta naturbetingade eller demografiska nackdelar såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet, öregioner, gränsregioner och bergsregioner.

Artikel III-221

Medlemsstaterna skall bedriva och samordna sin ekonomiska politik i syfte även att uppnå de mål som anges i artikel III-220. Vid utformningen och genomförandet av unionens politik och åtgärder och vid genomförandet av den inre marknaden skall de beakta dessa mål och bidra till att de uppnås. Unionen skall även understödja strävandena att uppnå mål genom de åtgärder som den vidtar genom strukturfonderna (utvecklingssektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket, Europeiska socialfonden, Europeiska regionala utvecklingsfonden), Europeiska investeringsbanken och andra befintliga finansieringsorgan.

Kommissionen skall vart tredje år lägga fram en rapport för Europaparlamentet, rådet, Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén om de framsteg som har gjorts för att uppnå ekonomisk, social och territoriell sammanhållning och om hur de olika medel som anges i denna artikel har bidragit till detta. Denna rapport skall vid behov åtföljas av lämpliga förslag.

Varje särskild åtgärd utanför fonderna får föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar, utan att det påverkar tillämpningen av de åtgärder som antas inom ramen för unionens övriga politik. De skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

Artikel III-222

Europeiska regionala utvecklingsfondens syfte är att bistå med att avhjälpa de viktigas-

te regionala obalanserna i unionen genom att delta i utvecklingen och den strukturella anpassningen av regioner som utvecklas långsammare samt i omstruktureringen av industriregioner på tillbakagång.

Artikel III-223

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-224 skall europeiska lagar ange strukturfondernas uppgifter, huvudmål och organisation – vilket kan omfatta en omgruppering av fonderna, de allmänna regler som skall tillämpas på fonderna och de bestämmelser som behövs för att säkerställa deras effektivitet och samordningen av fonderna med varandra och med andra befintliga finansieringsorgan.

En genom en europeisk lag inrättad sammanhållningsfond skall lämna ekonomiska bidrag till projekt på miljöområdet och till transeuropeiska nät inom infrastrukturen på transportområdet.

I samtliga fall skall de europeiska lagarna antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

2. De första bestämmelser om strukturfonderna och om Sammanhållningsfonden som antas efter de bestämmelser som gäller vid tidpunkten för undertecknandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa skall meddelas i en europeisk lag som antas av rådet. Rådet skall besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

Artikel III-224

Genomförandebestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden skall meddelas i europeiska lagar. De skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

I fråga om utvecklingssektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket och Europeiska socialfonden skall artikel III-231 respektive artikel III-219.3 tillämpas.

AVSNITT 4

JORDBRUK OCH FISKERI

Artikel III-225

Unionen skall fastställa och genomföra en gemensam jordbruks- och fiskeripolitik.

Med jordbruksprodukter avses jordens, husdjurskötselns och fiskets produkter samt produkter i första bearbetningsledet som har direkt samband med dessa produkter. Hänvisningar till den gemensamma jordbrukspolitiken eller jordbruket och användningen av bestämmningen "jordbruk" skall anses omfatta även fiskerisektorn med beaktande av de särskilda kännetecknen för denna sektor.

Artikel III-226

1. Den inre marknaden skall även omfatta jordbruk och handel med jordbruksprodukter.

2. Om inte annat föreskrivs i artiklarna III-227–III-232 skall reglerna för upprättandet av den inre marknaden eller för dess funktion tillämpas på jordbruksprodukter.

3. De varor som förtecknas i bilaga I skall omfattas av artiklarna III-227–III-232.

4. Den inre marknads funktion och utveckling i fråga om jordbruksprodukter skall åtföljas av en gemensam jordbrukspolitik.

Artikel III-227

1. Den gemensamma jordbrukspolitiken skall ha som mål att

a) höja produktiviteten inom jordbruket genom att främja tekniska framsteg och genom att trygga en rationell utveckling av jordbruksproduktionen och ett optimalt utnyttjande av produktionsfaktorerna, särskilt arbetskraften,

b) på så sätt tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för dem som arbetar i jordbruket,

c) stabilisera marknaderna,

d) trygga försörjningen,
e) tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser.

2. Vid utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken och de särskilda åtgärder som krävs för att tillämpa den skall hänsyn tas till

a) jordbruksnäringens särskilda karaktär som är en följd av jordbrukets sociala struktur och av strukturella och naturbetingade olikheter mellan olika jordbruksregioner,

b) nödvändigheten av att gradvis genomföra lämplig anpassning,

c) det faktum att jordbruket i medlemsstaterna utgör en sektor som är nära förbunden med ekonomin i dess helhet.

Artikel III-228

1. För att uppnå de mål som anges i artikel III-227 skall en gemensam organisation av jordbruksmarknaderna upprättas.

Beroende på produkt skall denna organisation utformas på något av följande sätt:

- a) Gemensamma konkurrensregler.
- b) Obligatorisk samordning av de olika nationella marknadsorganisationerna.
- c) En europeisk marknadsorganisation.

2. Den gemensamma organisation som upprättats enligt punkt 1 får omfatta alla de åtgärder som behövs för att uppnå de mål som anges i artikel III-227, särskilt reglering av priser, stöd för produktion och saluföring av olika produkter, system för lagring och överföring samt gemensamma anordningar för stabilisering av import och export.

Den gemensamma organisationen skall begränsas till att sträva efter de mål som anges i artikel III-227 och skall utesluta varje form av diskriminering mellan producenter eller konsumenter inom unionen.

En eventuell gemensam prispolitik skall grundas på gemensamma kriterier och på enhetliga beräkningsmetoder.

3. För att målen för den gemensamma organisation som anges i punkt 1 skall uppnås får en eller flera utvecklings- och garantifonder för jordbruket bildas.

Artikel III-229

För att de mål som anges i artikel III-227 skall kunna uppnås kan det inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken särskilt bli aktuellt med bestämmelser om

a) en effektiv samordning av insatser i fråga om yrkesutbildning, forskning och kunskapsöverföring på jordbruksområdet, vilket kan innebära att projekt eller institutioner skall finansieras gemensamt,

b) gemensamma åtgärder för att främja konsumtionen av vissa varor.

Artikel III-230

1. Avsnittet om konkurrensregler skall tillämpas på produktion av och handel med jordbruksprodukter endast i den mån detta anges i europeiska lagar eller ramlagar i enlighet med artikel III-231.2 och med hänsyn till de mål som anges i artikel III-227.

2. Rådet får på förslag av kommissionen anta en europeisk förordning eller ett europeiskt beslut där stöd tillåts

a) för att skydda företag som är missgynnade genom strukturella eller naturbetingade förhållanden,

b) inom ramen för ekonomiska utvecklingsprogram.

Artikel III-231

1. Kommissionen skall lägga fram förslag om den gemensamma jordbrukspolitiken utformning och genomförande; dessa förslag skall även innefatta att de nationella marknadsorganisationerna ersätts med någon av de former för gemensam organisation som anges i artikel III-228.1 och att de åtgärder som avses i detta avsnitt genomförs.

I dessa förslag skall hänsyn tas till att de jordbruksfrågor som avses i detta avsnitt kan vara ömsesidigt beroende av varandra.

2. Den gemensamma organisation av jordbruksmarknaderna som föreskrivs i artikel III-228.1 och övriga bestämmelser som behövs för att uppnå målen för den gemensamma politiken för jordbruk och fiskeri skall anges i en europeisk lag eller ramlag. Den skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hört.

3. Rådet skall på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut om fastställande av priser, avgifter, stöd och kvantitativa begränsningar samt om fastställande och fördelning av fiskerimöjligheter.

4. Under de förutsättningar som anges i punkt 2 får de nationella marknadsorganisationerna ersättas med den gemensamma organisation som föreskrivs i artikel III-228.1

a) om den gemensamma organisationen erbjuder de medlemsstater som motsätter sig denna åtgärd och som har en egen nationell organisation för ifrågasvarande produktion likvärdiga garantier för berörda producenters sysselsättning och levnadsstandard; därvid skall hänsyn tas till i vilken takt möjlig anpassning och nödvändig specialisering kan genomföras, samt

b) om den gemensamma organisationen tillförsäkrar handeln inom unionen villkor som motsvarar dem som gäller på en nationell marknad.

5. Om det upprättas en gemensam organisation för vissa råvaror innan det ännu finns en sådan organisation för motsvarande bearbetade produkter, får dessa råvaror importeras från länder utanför unionen om de används för framställning av bearbetade produkter som är avsedda för export till tredjeland.

Artikel III-232

Om en vara omfattas av en nationell marknadsorganisation eller någon annan form av intern reglering med motsvarande verkan i en medlemsstat och detta påverkar konkurrensläget för en liknande produktion i en annan medlemsstat, skall medlemsstaterna lägga på en utjämningsavgift vid import av denna vara

från den medlemsstat där en sådan marknadsorganisation eller reglering finns, om inte sistnämnda stat tillämpar en utjämningsavgift vid export.

Kommissionen skall anta europeiska förordningar eller beslut om fastställande av storleken av dessa avgifter till den nivå som krävs för att återställa jämvikten; den får också tillåta andra åtgärder, för vilka den skall fastställa villkoren och den närmare utformningen.

AVSNITT 5

MILJÖ

Artikel III-233

1. Unionens miljöpolitik skall bidra till att följande mål uppnås:

- a) Att bevara, skydda och förbättra miljön.
- b) Att skydda människors hälsa.
- c) Att utnyttja naturresurserna varsamt och rationellt.
- d) Att främja åtgärder på internationell nivå för att lösa regionala eller globala miljöproblem.

2. Unionens miljöpolitik skall syfta till en hög skyddsnivå med beaktande av de olikartade förhållandena inom unionens olika regioner. Den skall bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring företrädesvis bör hejdas vid källan och att förorenaren skall betala.

I detta sammanhang skall de harmoniseringsåtgärder som motsvarar miljöskyddskraven i förekommande fall innehålla en skyddsklausul som tillåter medlemsstaterna att av icke-ekonomiska miljömässiga skäl vidta provisoriska åtgärder, som skall vara föremål för ett kontrollförfarande på unionsnivå.

3. När unionen utarbetar sin miljöpolitik skall den beakta

- a) tillgängliga vetenskapliga och tekniska data,
- b) miljöförhållanden i unionens olika regioner,
- c) de potentiella fördelar och kostnader som är förenade med att åtgärder vidtas eller inte vidtas,
- d) den ekonomiska och sociala utvecklingen i unionen som helhet och den balanserade utvecklingen i dess regioner.

4. Inom sina respektive behörighetsområden skall unionen och medlemsstaterna samarbeta med tredjeland och med behöriga internationella organisationer. De närmare villkoren för samarbete från unionens sida kan bli föremål för avtal mellan unionen och berörda tredjeparter.

Första stycket skall inte inverka på medlemsstaternas behörighet att förhandla i internationella organ och att ingå internationella avtal.

Artikel III-234

1. Åtgärder för att uppnå de mål som anges i artikel III-233 skall föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar. De skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

2. Med avvikelse från punkt 1 och utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-172 skall rådet med enhällighet anta europeiska lagar eller ramlagar som föreskriver

- a) bestämmelser av främst fiskal karaktär,
- b) åtgärder som påverkar
 - i) fysisk planering,
 - ii) kvantitativ förvaltning av vattenresurser eller sådana åtgärder som direkt eller indirekt berör tillgången på dessa resurser,
 - iii) markanvändning, med undantag av avfallshantering,
- c) åtgärder som väsentligt påverkar en medlemsstats val mellan olika energikällor och den allmänna strukturen hos dess energiförsörjning.

Rådet får med enhällighet på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut för att göra det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpligt på de områden som avses i första stycket.

I samtliga dessa fall skall rådet besluta efter att ha hört Europaparlamentet, Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén.

3. Allmänna handlingsprogram som anger de mål som skall prioriteras skall fastställas i europeiska lagar. De skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

De åtgärder som behövs för att genomföra dessa program skall antas i enlighet med villkoren i punkt 1 eller punkt 2, beroende på det enskilda fallet.

4. Utan att det påverkar vissa åtgärder som antagits av unionen, skall medlemsstaterna finansiera och genomföra miljöpolitiken.

5. Utan att det påverkar principen om att förorenaren skall betala, skall en åtgärd som grundar sig på punkt 1, men som innebär kostnader som anses oproportionerligt stora för en medlemsstats myndigheter, i lämplig form medge

- a) tillfälliga undantag och/eller
- b) ekonomiskt stöd ur sammanhållningsfonden.

6. Skyddsåtgärder som antas enligt denna artikel skall inte hindra någon medlemsstat från att behålla eller införa strängare skyddsåtgärder. Sådana åtgärder måste vara förenliga med konstitutionen. De skall anmälas till kommissionen.

AVSNITT 6

KONSUMENTSKYDD

Artikel III-235

1. För att främja konsumenternas intressen

och säkerställa en hög konsumentskyddsnivå skall unionen bidra till att skydda konsumenternas hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt till att främja deras rätt till information och utbildning och deras rätt att organisera sig för att tillvarata sina intressen.

2. Unionen skall bidra till att uppnå de mål som avses i punkt 1 genom

a) åtgärder som antas enligt artikel III-172 inom ramen för upprättandet av den inre marknaden eller dess funktion,

b) åtgärder som understöder, kompletterar och övervakar medlemsstaternas politik.

3. Åtgärderna i punkt 2 b skall föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar. De skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

4. Akter som antas enligt punkt 3 får inte hindra någon medlemsstat från att upprätthålla eller införa strängare skyddsbestämmelser. Sådana bestämmelser måste vara förenliga med konstitutionen. De skall anmälas till kommissionen.

AVSNITT 7

TRANSPORTER

Artikel III-236

1. Konstitutionens mål på det område som behandlas i denna avdelning skall uppnås inom ramen för en gemensam transportpolitik.

2. Punkt 1 skall genomföras genom europeiska lagar eller ramlagar med beaktande av transportfrågornas särskilda karaktär. Lagarna eller ramlagarna skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

De europeiska lagarna eller ramlagarna skall innehålla

a) gemensamma regler för internationella transporter till eller från en medlemsstats ter-

ritorium eller genom en eller flera medlemsstaters territorier,

b) villkoren för att transportföretag som hör hemma utomlands skall få utföra transporter i en medlemsstat,

c) åtgärder för att förbättra transportsäkerheten,

d) alla andra lämpliga åtgärder.

3. Vid antagandet av de europeiska lagar eller ramlagar som avses i punkt 2 skall sådana fall beaktas där tillämpningen av dessa lagar eller ramlagar skulle kunna få allvarliga återverkningar på levnadsstandarden och samsättningen i vissa regioner samt på utnyttjandet av transportmedel.

Artikel III-237

Till dess att de europeiska lagar eller ramlagar som avses i artikel III-236.2 har antagits, får ingen medlemsstat, utan att rådet med enhällighet har antagit ett europeiskt beslut genom vilket undantag beviljas, vidta någon åtgärd som direkt eller indirekt gör att de olika bestämmelser som gällde på transportområdet den 1 januari 1958 eller, för stater som senare ansluter sig, vid tidpunkten för dess anslutning, leder till mindre gynnsamma effekter för andra medlemsstaters transportföretag än för inhemska transportföretag.

Artikel III-238

Stöd är förenligt med konstitutionen, om det tillgodoser behovet av samordning av transporter eller om det innebär ersättning för allmän trafikplikt.

Artikel III-239

Varje åtgärd som antas inom ramen för konstitutionen med avseende på fraktsatser och beföringsvillkor skall avvägas med hänsyn till den ekonomiska situationen för transportföretagen.

Artikel III-240

1. Vid transporter inom unionen skall all sådan diskriminering vara förbjuden som be-

står i att transportföretag tillämpar olika fraktsatser och beföringsvillkor för att frakta samma slag av gods samma väg beroende på vilken stat som är godsets ursprungs- eller bestämmelsemedlemsstat.

2. Punkt 1 skall inte hindra att europeiska lagar eller ramlagar antas enligt artikel III-236.2.

3. Rådet skall på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut för att genomföra punkt 1. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén.

Rådet får särskilt anta de europeiska förordningar och beslut som behövs för att göra det möjligt för institutionerna att övervaka efterlevnaden av ordningen i punkt 1 och för att säkerställa att fördelarna med denna fullt ut kommer brukarna till godo.

4. Kommissionen skall på eget initiativ eller på begäran av en medlemsstat undersöka sådana fall av diskriminering som avses i punkt 1 och efter samråd med alla berörda medlemsstater inom ramen för de europeiska förordningar och beslut som avses i punkt 3 anta de europeiska beslut som behövs.

Artikel III-241

1. Det är förbjudet för medlemsstaterna att på transporter inom unionen tillämpa fraktsatser och villkor som i något avseende innefattar stöd eller skydd till förmån för ett eller flera särskilda företag eller näringsgrenar om inte tillstånd har getts av kommissionen genom ett europeiskt beslut.

2. Kommissionen skall på eget initiativ eller på begäran av en medlemsstat granska de fraktsatser och villkor som avses i punkt 1 och särskilt beakta, å ena sidan, krav på en ändamålsenlig regionalekonomisk politik, de underutvecklade regionernas behov och problemen i regioner som allvarligt påverkas av politiska förhållanden samt å andra sidan, sådana fraktsatsers och villkors inverkan på konkurrensen mellan olika transportgrenar.

Kommissionen skall efter samråd med alla medlemsstater som saken gäller anta nödvändiga europeiska beslut.

3. Det förbud som anges i punkt 1 skall inte tillämpas på tariffer som fastställts för att bemöta konkurrens.

Artikel III-242

Pålagor eller avgifter vid gränspassage som transportföretag tar ut utöver fraktsatserna får inte överstiga vad som är skäligt, sedan de faktiska kostnaderna för gränspassagen har beaktats.

Medlemsstaterna skall sträva efter att sänka dessa kostnader.

Kommissionen får ge medlemsstaterna rekommendationer om tillämpningen av denna artikel.

Artikel III-243

Bestämmelserna i detta avsnitt skall inte hindra åtgärder som vidtagits i Förbundsrepubliken Tyskland i den utsträckning sådana åtgärder är nödvändiga för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom Tysklands delning för näringslivet i vissa av de områden i förbundsrepubliken som påverkats av delningen. Fem år efter ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa får rådet på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut om upphävande av denna artikel.

Artikel III-244

Vid kommissionens sida skall det inrättas en rådgivande kommitté bestående av experter som utses av medlemsstaternas regeringar. När kommissionen finner det lämpligt skall den höra kommittén i transportfrågor.

Artikel III-245

1. Detta avsnitt skall tillämpas på transporter på järnväg, landsväg och inre vattenvägar.

2. I europeiska lagar eller ramlagar får lämpliga åtgärder föreskrivas för sjöfart och luftfart. De skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

AVSNITT 8

TRANSEUROPEISKA NÄT

Artikel III-246

1. För att medverka till att de mål som anges i artiklarna III-130 och artikel III-220 uppnås och för att göra det möjligt för unionsmedborgare, ekonomiska aktörer samt regionala och lokala samhällen att i full utsträckning utnyttja fördelarna med att det skapas ett område utan inre gränser, skall unionen bidra till att upprätta och utveckla transeuropeiska nät för infrastrukturerna inom transport-, telekommunikations- och energisektorerna.

2. Inom ramen för ett system med öppna och konkurrensutsatta marknader skall unionens insatser inriktas på att främja de nationella nätens samtrafikförmåga och driftskompatibilitet samt tillträdet till sådana nät. Särskild hänsyn skall tas till behovet av att förbinda öar, inlandsområden och randområden med unionens centrala områden.

Artikel III-247

1. För att förverkliga de mål som anges i artikel III-246

a) skall unionen ställa upp en serie riktlinjer som omfattar mål, prioriteringar och huvudlinjer för de åtgärder som förutses när det gäller de transeuropeiska näten; i dessa riktlinjer skall projekt av gemensamt intresse preciseras,

b) skall unionen genomföra de åtgärder som kan visa sig nödvändiga för att säkerställa nätens driftskompatibilitet, särskilt när det gäller teknisk standardisering,

c) kan unionen stödja projekt av gemensamt intresse som stöds av medlemsstaterna och som preciseras i de riktlinjer som avses i

led a, särskilt genom genomförbarhetsstudier, lånegarantier eller räntesubventioner; unionen kan också genom sammanhållningsfonden bidra till finansieringen av särskilda infrastrukturprojekt på transportområdet inom medlemsstaterna.

Vid unionens insatser skall hänsyn tas till projektens potentiella ekonomiska livskraft.

2. De riktlinjer och övriga åtgärder som avses i punkt 1 skall anges i europeiska lagar eller ramlagar. Dessa skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

Riktlinjer och projekt av gemensamt intresse som angår en medlemsstats territorium kräver den berörda medlemsstatens samtycke.

3. I samverkan med kommissionen skall medlemsstaterna inbördes samordna den politik på nationell nivå som kan få väsentlig betydelse för att förverkliga de mål som anges i artikel III-246. Kommissionen får i nära samarbete med medlemsstaterna ta lämpliga initiativ för att främja en sådan samordning.

4. Unionen får samarbeta med tredjeland för att främja projekt av gemensamt intresse och för att säkerställa nätens driftskompatibilitet.

AVSNITT 9

FORSKNING OCH TEKNISK UTVECKLING SAMT RYMDEN

Artikel III-248

1. Unionens verksamhet skall syfta till att stärka unionens vetenskapliga och tekniska grund genom att åstadkomma ett europeiskt forskningsområde med fri rörlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik, att främja utvecklingen av unionens konkurrensförmåga, inbegripet inom unionens industri, och att underlätta alla forskningsinsatser som anses nödvändiga enligt andra kapitel i konstitutionen.

2. För att uppnå de mål som anges i punkt 1 skall unionen inom hela sitt område stimulera företag, inklusive små och medelstora företag, forskningscentrum och universitet i deras insatser för forskning och teknisk utveckling av hög kvalitet. Unionen skall stödja deras ansträngningar att samarbeta med varandra, främst i syfte att möjliggöra för forskare att fritt samarbeta över gränserna och för företagen att utnyttja den inre marknadens möjligheter, och detta särskilt genom att skapa tillträde till de nationella offentliga upphandlingsmarknaderna, genom att fastställa gemensamma standarder samt genom att avlägsna rättsliga och fiskala hinder för samarbetet.

3. Alla unionens åtgärder inom forskning och teknisk utveckling, inklusive demonstrationsprojekt, skall beslutas och genomföras i enlighet med detta avsnitt.

Artikel III-249

För att nå de mål som avses i artikel III-248 skall unionen som komplement till de verksamheter som bedrivs i medlemsstaterna

a) genomföra program för forskning, teknisk utveckling och demonstration, varvid samarbete med och mellan företag, forskningscentrum och universitet skall gynnas,

b) främja samarbete på unionsnivå med tredjeland och internationella organisationer inom området för forskning, teknisk utveckling och demonstration,

c) sprida och fullt ut utnyttja resultaten av forskning, teknisk utveckling och demonstration på unionsnivå,

d) stimulera utbildning och rörlighet för forskare inom unionen.

Artikel III-250

1. Unionen och medlemsstaterna skall samordna sin verksamhet inom forskning och teknisk utveckling för att säkerställa det inbördes sammanhanget mellan medlemsstaternas politik och unionens politik.

2. I nära samarbete med medlemsstaterna får kommissionen ta alla lämpliga initiativ

för att främja den samordning som avses i punkt 1, särskilt genom initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Europaparlamentet skall informeras fullt ut.

Artikel III-251

1. Ett flerårigt ramprogram som anger alla av unionen finansierade verksamheter skall fastställas i europeiska lagar. De skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

Ramprogrammet skall

- a) innehålla de vetenskapliga och tekniska mål som skall uppnås genom den verksamhet som avses i artikel III-249 samt de prioriteringar som skall gälla i detta sammanhang,
- b) ange huvudlinjerna för denna verksamhet,
- c) fastställa det högsta totalbeloppet och de närmare villkoren för unionens finansiella deltagande i ramprogrammet samt de planerade verksamheternas andelar.

2. Det fleråriga ramprogrammet skall anpassas eller utökas efterhand som förhållandena ändras.

3. I en europeisk lag som antas av rådet skall anges särskilda program för att genomföra det fleråriga ramprogrammet inom varje verksamhet. I varje särskilt program skall de närmare villkoren för programmets genomförande, längd och de medel som bedöms nödvändiga fastställas. Summan av de belopp som bedöms nödvändiga och som fastställs i de särskilda programmen får inte överstiga det högsta totalbelopp som har fastställts för ramprogrammet och för varje verksamhet. Denna lag skall antas efter det att Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

4. Som komplement till de i det fleråriga ramprogrammet angivna verksamheterna skall det i europeiska lagar föreskrivas nöd-

vändiga åtgärder för att genomföra det europeiska forskningsområdet. De skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

Artikel III-252

1. För genomförandet av det fleråriga ramprogrammet skall det i europeiska lagar eller ramlagar anges

- a) regler för företags, forskningscentrums och universitets deltagande,
- b) regler för spridning av forskningsresultaten.

De europeiska lagarna eller ramlagarna skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

2. Vid genomförandet av det fleråriga ramprogrammet får tilläggsprogram som endast vissa medlemsstater deltar i fastställas i europeiska lagar och, om inte annat följer av ett eventuellt deltagande från unionens sida skall tilläggsprogrammen finansieras av dessa stater.

De regler som skall tillämpas på tilläggsprogrammen, särskilt när det gäller spridning av kunskap samt tillträde för andra medlemsstater, skall meddelas i europeiska lagar. De skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts och med de berörda medlemsstaternas samtycke.

3. Vid genomförandet av det fleråriga ramprogrammet får det, med de berörda medlemsstaternas samtycke, i europeiska lagar föreskrivas möjligheter till deltagande i sådana program för forskning och utveckling som har inletts av flera medlemsstater, inklusive deltagande i de organisationer som har skapats för att genomföra programmen.

Dessa europeiska lagar skall antas efter att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

4. Vid genomförandet av det fleråriga ramprogrammet får unionen vidta åtgärder för

samarbete på unionsnivå med tredjeland eller internationella organisationer inom forskning, teknisk utveckling och demonstration.

De närmare villkoren för detta samarbete kan bli föremål för avtal mellan unionen och berörda tredjeparter.

Artikel III-253

Rådet får på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut i syfte att bilda gemensamma företag eller andra organisationer som krävs för att effektivt genomföra unionens program för forskning, teknisk utveckling och demonstration. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén.

Artikel III-254

1. Unionen skall utarbeta en europeisk rymdpolitik för att främja vetenskapliga och tekniska framsteg, industriell konkurrenskraft och genomförandet av unionens politik. I detta syfte kan unionen främja gemensamma initiativ, stödja forskning och teknisk utveckling samt samordna de nödvändiga insatserna för att utforska och utnyttja rymden.

2. För att bidra till att förverkliga de mål som avses i punkt 1 skall det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas de åtgärder som behövs och som kan få formen av ett europeiskt rymdprogram.

3. Unionen skall upprätta alla lämpliga kontakter med Europeiska rymdorganisationen.

Artikel III-255

I början av varje år skall kommissionen överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet. Rapporten skall särskilt avse dels

verksamheterna inom området för forskning, teknisk utveckling och spridning av resultaten av dessa verksamheter under det föregående året, dels arbetsprogrammet för det innevarande året.

AVSNITT 10

ENERGI

Artikel III-256

1. Inom ramen för upprättandet av den inre marknaden eller dess funktion och med hänsyn till kravet på att bevara och förbättra miljön skall målet för unionens politik på energiområdet vara att

- a) garantera att energimarknaden fungerar,
- b) garantera energiförsörjningen i unionen och
- c) främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av nya och förnybara energikällor.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i konstitutionen skall det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas de åtgärder som är nödvändiga för att uppnå målen i punkt 1. De skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

Dessa europeiska lagar eller ramlagar skall inte påverka en medlemsstats rätt att bestämma villkoren för utnyttjandet av dess energikällor, dess val mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur, utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-234.2 c.

3. Med avvikelse från punkt 2 skall de åtgärder som avses i denna föreskrivas i en europeisk lag eller ramlag som antas av rådet när de är av främst fiskal karaktär. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

KAPITEL IV

ETT OMRÅDE MED FRIHET, SÄKERHET
OCH RÄTTVISA

AVSNITT 1

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel III-257

1. Unionen skall utgöra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa med respekt för de grundläggande rättigheterna och de olika rättssystemen och rättsliga traditionerna i medlemsstaterna.

2. Unionen skall säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer vid de inre gränserna, och den skall utarbeta en gemensam politik för asyl, invandring och kontroll av de yttre gränserna som grundar sig på solidaritet mellan medlemsstaterna och som är rättvis för medborgare i tredjeland. I detta kapitel likställs statslösa personer med medborgare i tredjeland.

3. Unionen skall verka för att säkerställa en hög säkerhetsnivå genom förebyggande och bekämpning av brottslighet, rasism och främlingsfientlighet, genom åtgärder för samordning och samarbete mellan polismyndigheter och straffrättsliga myndigheter och de övriga behöriga myndigheterna samt ömsesidigt erkännande av domar och beslut i brottmål samt, om det behövs, genom tillnärmning av den straffrättsliga lagstiftningen.

4. Unionen skall underlätta tillgången till rättsväsendet, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga och utomrättsliga avgöranden på det civila området.

Artikel III-258

Europeiska rådet skall ange strategiska riktlinjer för lagstiftningsprogrammet och den operativa programplaneringen på området med frihet, säkerhet och rättvisa.

Artikel III-259

De nationella parlamenten skall, när det gäller lagstiftningsförslag och lagstiftningsinitiativ som läggs fram inom ramen för avsnitten 4 och 5, se till att subsidiaritetsprincipen respekteras i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Artikel III-260

Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna III-360–III-362 får rådet på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut med regler som anger formerna för hur medlemsstaterna i samarbete med kommissionen skall genomföra en objektiv och opartisk utvärdering av hur medlemsstaternas myndigheter genomför unionens politik enligt detta kapitel, särskilt för att främja en fullständig tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande. Europaparlamentet och de nationella parlamenten skall informeras om innehållet i och resultatet av utvärderingen.

Artikel III-261

En ständig kommitté skall inrättas vid rådet för att se till att det operativa samarbetet inom unionen främjas och förstärks i frågor som rör den inre säkerheten. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-344 skall den främja samordningen av de åtgärder som vidtas av medlemsstaternas behöriga myndigheter. Företrädare för unionens berörda organ och myndigheter kan medverka i kommitténs arbete. Europaparlamentet och de nationella parlamenten skall informeras om arbetet.

Artikel III-262

Detta kapitel skall inte påverka medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.

Artikel III-263

Rådet skall anta europeiska förordningar för att säkerställa ett administrativt samarbete

mellan de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna på de områden som avses i detta kapitel och även mellan dessa myndigheter och kommissionen. Rådet skall besluta på förslag av kommissionen, om inte annat följer av artikel III-264, och efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel III-264

De akter som avses i avsnitten 4 och 5, samt de europeiska förordningar som avses i artikel III-263 och som säkerställer ett administrativt samarbete på de områden som avses i dessa avsnitt, skall antas

- a) på förslag av kommissionen, eller
- b) på initiativ av en fjärdedel av medlemsstaterna.

AVSNITT 2

POLITIK SOM GÄLLER KONTROLL VID GRÄNSER, ASYL OCH INVANDRING

Artikel III-265

1. Unionen skall utarbeta en politik med syftet att

- a) säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer, oavsett deras medborgarskap, när de passerar de inre gränserna,
- b) säkerställa kontroll av personer och en effektiv övervakning i fråga om passage av de yttre gränserna,
- c) stegvis införa ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna.

2. För tillämpningen av punkt 1 skall det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas åtgärder om

- a) den gemensamma politiken för viseringar och andra tillfälliga uppehållstillstånd,
- b) kontroll av de personer som passerar de yttre gränserna,
- c) villkoren för att medborgare i tredjeland skall få fritt resa inom unionen under en kortare tid,

d) alla nödvändiga åtgärder för att stegvis upprätta ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna,

e) att personer, oavsett deras medborgarskap, inte skall kontrolleras när de passerar de inre gränserna.

3. Denna artikel skall inte påverka medlemsstaternas befogenheter att fastställa sina geografiska gränser, i enlighet med internationell rätt.

Artikel III-266

1. Unionen skall besluta om en gemensam politik avseende asyl, alternativt skydd och tillfälligt skydd i syfte att erbjuda en lämplig status till alla medborgare i tredjeland som har behov av internationellt skydd och att säkerställa principen om "non-refoulement". Denna politik skall överensstämma med Genèvekonventionen av den 28 juli 1951, med protokollet av den 31 januari 1967 om flyktingars rättsliga ställning och med andra relevanta fördrag.

2. För tillämpningen av punkt 1 skall det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas åtgärder om ett gemensamt europeiskt asylsystem som omfattar

- a) en enhetlig asylstatus för medborgare i tredjeland som skall gälla i hela unionen,
- b) en enhetlig status för alternativt skydd för de medborgare i tredjeland som, utan att beviljas europeisk asyl, har behov av internationellt skydd,
- c) ett gemensamt system, i händelse av en massiv tillströmning, för tillfälligt skydd för fördrivna personer,
- d) gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla enhetlig asylstatus eller alternativt skydd,
- e) kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en ansökan om asyl eller alternativt skydd,
- f) normer för mottagande av personer som söker asyl eller alternativt skydd,
- g) partnerskap och samarbete med tredjeland för att hantera flöden av personer som söker asyl eller alternativt eller tillfälligt skydd.

3. Om en eller flera medlemsstater försätts i en nödsituation som utmärks av en plötslig tillströmning av medborgare från tredjeland, kan rådet på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut som innehåller provisoriska åtgärder till förmån för den eller de medlemsstater som berörs. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel III-267

1. Unionen skall besluta om en gemensam invandringsspolitik i syfte att i alla lägen säkerställa en effektiv förvaltning av migrationsströmmarna, en rättvis behandling av medborgare i tredjeland som är lagligen bosatta i medlemsstaterna samt förebyggande av och förstärkt bekämpning av olaglig invandring och människohandel.

2. För tillämpningen av punkt 1 skall det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas åtgärder på följande områden:

a) Villkor för inresa och bosättning, normer för medlemsstaternas utfärdande av visering för längre tid och uppehållstillstånd, inbegripet sådana som avser familjeåterförening.

b) Fastställande av rättigheterna för medborgare i tredjeland som är lagligen bosatta i en medlemsstat, inbegripet villkoren för fri rörlighet och bosättning i andra medlemsstater.

c) Olaglig invandring och olaglig bosättning, inbegripet avvisning, utvisning och återvändande av olagliga invandrare.

d) Bekämpning av människohandel, särskilt handel med kvinnor och barn.

3. Unionen får med tredjeland ingå avtal med syftet att de medborgare i tredjeland som inte uppfyller eller som inte längre uppfyller villkoren för inresa, närvaro eller bosättning på en medlemsstats territorium skall återtas i sina ursprungsländer.

4. Åtgärder för att stimulera och stödja medlemsstaternas verksamhet för att främja integrationen av medborgare i tredjeland som är lagligen bosatta på deras territorium får föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar;

dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

5. Denna artikel skall inte inverka på medlemsstaternas rätt att bestämma hur många tredjelandsmedborgare, med ursprung i ett tredjeland, som får beviljas inresa till deras territorium för att där söka sysselsättning som arbetstagare eller egenföretagare.

Artikel III-268

Den unionspolitik som avses i detta avsnitt och dess genomförande skall styras av principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning, även i finansiellt avseende, mellan medlemsstaterna. Varje gång det är nödvändigt skall de unionsakter som antas enligt detta avsnitt innehålla lämpliga åtgärder för tillämpningen av denna princip.

AVSNITT 3

CIVILRÄTTSLIGT SAMARBETE

Artikel III-269

1. Unionen skall utveckla ett rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder, byggt på principen om ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden. Detta samarbete får inbegripa antagande av åtgärder om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

2. För tillämpningen av punkt 1, särskilt när det är nödvändigt för att den inre marknaden skall fungera väl, skall därför åtgärder föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar för att säkerställa

a) ömsesidigt erkännande mellan medlemsstaterna av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden samt verkställigheten av dessa,

b) gränsöverskridande delgivning av rättegångshandlingar och utomrättsliga handlingar,

c) förenlighet mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om lagkonflikter och om domstolars behörighet,

d) samarbete som rör bevisupptagning,

e) faktisk tillgång till rättslig prövning,

f) undanröjande av hinder mot väl fungerande civilrättsliga förfaranden, om nödvändigt genom att främja förenligheten mellan de civilprocessrättsliga regler som är tillämpliga i medlemsstaterna,

g) utveckling av alternativa metoder för lösning av tvister,

h) stöd till utbildning av domare och övrig personal inom rättsväsendet.

3. Med avvikelse från punkt 2 skall åtgärder som rör familjerätten och som har gränsöverskridande följder föreskrivas av rådet i en europeisk lag eller ramlag. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Rådet får på förslag av kommissionen anta ett europeiskt beslut där det anges vilka aspekter av familjerätten som har gränsöverskridande följder och som kan bli föremål för akter som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

AVSNITT 4

STRAFFRÄTTSLIGT SAMARBETE

Artikel III-270

1. Det straffrättsliga samarbetet inom unionen skall bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden och inbegripa en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar på de områden som avses i punkt 2 och artikel III-271.

I europeiska lagar eller ramlagar skall åtgärder föreskrivas för att

a) meddela regler och förfaranden för att säkerställa att alla former av domar och rättsliga avgöranden erkänns i hela unionen,

b) förebygga och lösa behörighetskonflikter mellan medlemsstaterna,

c) stödja utbildningen av domare och övrig personal inom rättsväsendet,

d) underlätta det straffrättsliga samarbetet mellan rättsliga eller likvärdiga myndigheter i medlemsstaterna inom ramen för lagföring och verkställighet av beslut.

2. Om det är nödvändigt för att underlätta det ömsesidiga erkännandet av domar och rättsliga avgöranden samt polissamarbete och rättsligt samarbete i sådana straffrättsliga frågor som har en gränsöverskridande dimension, kan det i europeiska ramlagar meddelas minimiregler. I dessa minimiregler skall skillnaderna mellan medlemsstaternas rättsliga traditioner och rättssystem beaktas.

De skall omfatta

a) ömsesidig tillåtlighet av bevis mellan medlemsstaterna,

b) personers rättigheter vid det straffrättsliga förfarandet,

c) brottsoffers rättigheter,

d) andra specifika delar av det straffrättsliga förfarandet, vilka rådet i förväg har reglerat genom ett europeiskt beslut; vid antagandet av detta beslut skall rådet besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

Antagande av de minimiregler som avses i denna punkt skall inte hindra medlemsstaterna från att behålla eller införa en högre skyddsnivå för personer.

3. Om en medlem av rådet anser att ett utkast till europeisk ramlag enligt punkt 2 skulle påverka grundläggande aspekter av dess straffrättsliga system, får den begära att utkastet till ramlag överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall skall förfarandet i artikel III-396 tillfälligt upphävas. Efter diskussion skall Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet antingen

a) hänskjuta utkastet till rådet, vilket avbryter det tillfälliga upphävandet av förfarandet i artikel III-396, eller

b) begära att kommissionen, eller den grupp medlemsstater som lade fram utkastet, lägger fram ett nytt utkast; i sådant fall skall den akt som ursprungligen föreslogs anses som icke antagen.

4. Om ingen åtgärd har vidtagits av Europeiska rådet i slutet av den period som avses i punkt 3 eller om den europeiska ramlagen inte har antagits inom tolv månader från det att ett nytt utkast har lagts fram enligt punkt 3 b, och minst en tredjedel av medlemsstaterna önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av det berörda utkastet till ramlag, skall de underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om detta.

I detta fall skall det bemyndigande att inledda ett fördjupat samarbete som avses i artiklarna I-44.2 och III-419.1 anses vara beviljat och bestämmelserna om fördjupat samarbete skall tillämpas.

Artikel III-271

1. I europeiska ramlagar får det meddelas minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom områden av särskilt allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag till följd av brottens karaktär eller effekter eller av ett särskilt behov av att bekämpa dem på gemensamma grunder.

Detta gäller följande områden av brottslighet: terrorism, människohandel och sexuell utnyttjande av kvinnor och barn, olaglig narkotikahandel, olaglig handel med vapen, penningtvätt, korruption, förfalskning av betalningsmedel, IT-brottslighet och organiserad brottslighet.

Med hänsyn till brottslighetens utveckling får rådet anta ett europeiskt beslut där andra områden av brottslighet som uppfyller de kriterier som avses i denna punkt anges. Rådet skall besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

2. När en tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagar och andra författningar visar sig nödvändig för att säkerställa att unionens politik på ett område som omfattas av

harmoniseringsåtgärder skall kunna genomföras effektivt får minimiregler för fastställande av brottsrekvisit och påföljder på det berörda området meddelas i europeiska ramlagar. De skall antas enligt samma förfarande som använts för att anta harmoniseringsåtgärderna i fråga, utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-264.

3. Om en medlem av rådet anser att ett utkast till europeisk ramlag enligt punkt 1 eller 2 skulle påverka grundläggande aspekter av dess straffrättsliga system, får den begära att utkastet till ramlag överlämnas till Europeiska rådet. Om förfarandet enligt artikel III-396 är tillämpligt skall det i detta fall tillfälligt upphävas. Efter diskussion skall Europeiska rådet inom 4 månader från det tillfälliga upphävandet antingen

a) hänskjuta utkastet tillbaka till rådet, vilket avbryter det tillfälliga upphävandet av förfarandet i artikel III-396, om detta förfarande är tillämpligt, eller

b) begära att kommissionen, eller den grupp medlemsstater som lade fram utkastet, lägger fram ett nytt utkast; i sådant fall skall den akt som ursprungligen föreslogs anses som icke antagen.

4. Om ingen åtgärd har vidtagits av Europeiska rådet i slutet av den period som avses i punkt 3 eller om den europeiska ramlagen inte har antagits inom 12 månader från det att ett nytt utkast har lagts fram enligt punkt 3 b, och minst en tredjedel av medlemsstaterna önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av det aktuella utkastet till ramlag, skall de underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om detta.

I detta fall skall det bemyndigande att inledda ett fördjupat samarbete som avses i artiklarna I-44.2 och III-419.1 anses vara beviljat och bestämmelserna om fördjupat samarbete skall tillämpas.

Artikel III-272

Åtgärder för att uppmuntra och stödja medlemsstaternas åtgärder inom området för förebyggande av brottslighet får föreskrivas i

europiska lagar eller ramlagar; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

Artikel III-273

1. Eurojusts uppgift skall vara att stödja och stärka samordning och samarbete mellan de nationella myndigheter som har till uppgift att utreda och lagföra allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater eller som det krävs lagföring för på gemensamma grunder, på grundval av operationer som genomförs och information som lämnas av myndigheterna i medlemsstaterna och av Europol.

Eurojusts struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter skall i detta hänseende regleras i europeiska lagar. Dessa uppgifter kan omfatta

a) inledande av brottsutredningar och förslag till inledande av lagföringsförfaranden som genomförs av de behöriga nationella myndigheterna, särskilt de som gäller brott som skadar unionens finansiella intressen,

b) samordning av de utredningar och lagföringsförfaranden som avses i led a,

c) stärkande av det rättsliga samarbetet, bland annat genom lösning av frågor om domstolsbehörighet och nära samarbete med det europeiska rättsliga nätverket.

I de europeiska lagarna skall även villkoren fastställas för deltagande av Europaparlamentet och de nationella parlamenten i utvärderingen av Eurojusts verksamhet.

2. Inom ramen för de lagföringsförfaranden som avses i punkt 1 och utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-274 skall de formella processrättsliga åtgärderna vidtas av behöriga nationella tjänstemän.

Artikel III-274

1. För att bekämpa brott som skadar unionens finansiella intressen får rådet genom en europeisk lag inrätta en europeisk åklagarmyndighet som baseras på Eurojust. Rådet

skall besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

2. Den europeiska åklagarmyndigheten skall vara behörig att, i förekommande fall i samverkan med Europol, utreda och lagföra gärningsmän och andra medverkande som begått brott som skadar unionens finansiella intressen, i enlighet med den europeiska lag som avses i punkt 1. Myndigheten skall föra talan för dessa brott vid de behöriga domstolarna i medlemsstaterna.

3. Den europeiska lag som avses i punkt 1 skall innehålla stadgan för den europeiska åklagarmyndigheten, villkoren för dess verksamhet, de processrättsliga reglerna för denna verksamhet, liksom regler om tillåtligheten av bevisning och regler för domstolskontroll av de processuella åtgärder som myndigheten beslutar om i ett ärende på tjänstens vägnar.

4. Europeiska rådet får samtidigt eller senare anta ett europeiskt beslut om ändring av punkt 1 i syfte att utsträcka den europeiska åklagarmyndighetens befogenheter till att även omfatta kampen mot den grova brottslighet som har ett gränsöverskridande inslag och, som en följd av detta, om ändring av punkt 2 när det gäller gärningsmän och andra medverkande som begått grova brott som påverkar mer än en medlemsstat. Europeiska rådet skall besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande och efter att ha hört kommissionen.

AVSNITT 5

POLISSAMARBETE

Artikel III-275

1. Unionen skall utforma ett polissamarbete mellan alla behöriga myndigheter i medlemsstaterna, inbegripet polisen och tullen samt andra brottsbekämpande organ som är specialiserade när det gäller att förebygga, upptäcka och utreda brott.

2. För tillämpningen av punkt 1 får det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas åtgärder om

a) insamling, lagring, behandling, analys och utbyte av relevant information,

b) stöd till utbildning av personal, samt samarbete om personalutbyte, utrustning och kriminalteknisk forskning,

c) gemensam utredningsteknik i samband med upptäckt av allvarliga former av organiserad brottslighet.

3. Åtgärder om operativt samarbete mellan de myndigheter som avses i denna artikel får föreskrivas i en europeisk lag eller ramlag som antas av rådet. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel III-276

1. Europols uppgift skall vara att stödja och stärka medlemsstaternas polismyndigheters och andra brottsbekämpande organs insatser samt deras ömsesidiga samarbete för att förebygga och bekämpa allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater, terrorism och sådana former av brottslighet som skadar ett gemensamt intresse som är föremål för unionens politik.

2. Europols struktur, arbetssätt, verksamhetsområden och uppgifter skall regleras i europeiska lagar. Dessa uppgifter kan omfatta

a) insamling, lagring, behandling, analys och utbyte av information, särskilt från medlemsstaternas myndigheter eller från tredjelands myndigheter eller från utomstående organ,

b) samordning, organisering och genomförande av utredningar och operativa insatser tillsammans med medlemsstaternas behöriga myndigheter eller inom gemensamma utredningsgrupper, i förekommande fall i samverkan med Eurojust.

I dessa europeiska lagar skall även närmare föreskrifter meddelas för den kontroll av Europols verksamhet som utförs av Europaparlamentet under medverkan av de nationella parlamenten.

3. Alla Europols operativa insatser skall genomföras i samverkan och samförstånd med myndigheterna i den eller de medlemsstater vars territorium berörs. Tvångsåtgärder får genomföras endast av de behöriga nationella myndigheterna.

Artikel III-277

I en europeisk lag eller ramlag som antas av rådet skall det fastställas på vilka villkor och inom vilka gränser som de behöriga myndigheterna i de medlemsstater som avses i artiklarna III-270 och III-275 får ingripa på en annan medlemsstats territorium i samverkan och i samförstånd med myndigheterna i denna medlemsstat. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

KAPITEL V

OMRÅDEN DÄR UNIONEN FÅR BESLUTA OM ATT GENOMFÖRA STÖDJANDE, SAMORDNANDE ELLER KOMPLETTERANDE ÅTGÄRDER

AVSNITT I

FOLKHÄLSA

Artikel III-278

1. En hög nivå av skydd för människors hälsa skall säkerställas vid utformning och genomförande av all unionspolitik och alla unionsåtgärder.

Unionens insatser, som skall komplettera den nationella politiken, skall inriktas på att förbättra folkhälsan, förebygga ohälsa och sjukdomar hos människor och undanröja faror för fysisk och mental hälsa. Sådana insatser skall även innefatta

a) bekämpning av de stora folksjukdomarna genom främjande av forskning om deras orsaker, hur de överförs och hur de kan förebyggas samt hälsouppllysning och hälsoundervisning,

b) övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa.

Unionen skall komplettera medlemsstaternas insatser för att minska narkotikarelaterade hälsoskador, inklusive upplysning och förebyggande verksamhet.

2. Unionen skall främja samarbete mellan medlemsstaterna på de områden som avses i denna artikel och vid behov stödja deras insatser. Den skall särskilt främja sådant samarbete medlemsstaterna emellan som syftar till att förbättra komplementariteten hos dessas hälso- och sjukvård i gränsregionerna.

Medlemsstaterna skall inbördes och i samverkan med kommissionen samordna sin politik och sina program på de områden som avses i punkt 1. Kommissionen kan i nära kontakt med medlemsstaterna ta lämpliga initiativ för att främja en sådan samordning, särskilt genom initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Europaparlamentet skall informeras fullt ut.

3. Unionen och medlemsstaterna skall främja samarbetet med tredjeland och behöriga internationella organisationer på folkhälsans område.

4. Med avvikelse från artikel I-12.5 och artikel I-17 a samt i enlighet med artikel I-14.2 k skall europeiska lagar eller ramlagar bidra till att de mål som anges i den här artikeln uppnås genom att följande åtgärder föreskrivs för att klara av de gemensamma frågorna på säkerhetsområdet:

a) Åtgärder för att fastställa höga kvalitets- och säkerhetsstandarder i fråga om organ och ämnen av mänskligt ursprung, blod och blodderivat; dessa åtgärder skall inte hindra någon medlemsstat från att upprätthålla eller införa strängare skyddsåtgärder.

b) Åtgärder på veterinär- och växtskyddsområdet som direkt syftar till att skydda folkhälsan.

c) Åtgärder för att fastställa höga kvalitets- och säkerhetsstandarder för läkemedel och medicintekniska produkter.

d) Åtgärder för övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa.

Dessa europeiska lagar eller ramlagar skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

5. I europeiska lagar eller ramlagar får även stimulansåtgärder föreskrivas som är utformade för att skydda och förbättra människors hälsa och särskilt för att bekämpa de stora gränsöverskridande folksjukdomarna, samt åtgärder som direkt avser skydd av folkhälsan avseende tobak och missbruk av alkohol; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar. Lagarna eller ramlagarna skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

6. För tillämpningen av denna artikel kan rådet på förslag av kommissionen också anta rekommendationer.

7. När unionen vidtar åtgärder skall den respektera medlemsstaternas ansvar för att besluta om sin hälso- och sjukvårdspolitik samt för att organisera och ge hälso- och sjukvård. Medlemsstaternas ansvarsområden inbegriper hälso- och sjukvårdsförvaltning och fördelning av de resurser som tilldelas denna. De åtgärder som avses i punkt 4 a får inte påverka nationella bestämmelser om donation eller medicinsk användning av organ och blod.

AVSNITT 2

INDUSTRI

Artikel III-279

1. Unionen och medlemsstaterna skall se till att det finns nödvändiga förutsättningar för unionsindustrins konkurrensförmåga.

För detta ändamål skall deras insatser, i enlighet med ett system av öppna och konkurrensutsatta marknader, inriktas på att

- a) påskynda industrins anpassning till strukturförändringar,
- b) främja en miljö som är gynnsam för initiativ och för utveckling av företag inom hela unionen, särskilt i fråga om små och medelstora företag,
- c) främja en miljö som är gynnsam för samarbete mellan företag,
- d) främja ett bättre utnyttjande av de industriella möjligheter som skapas genom politiken inom sektorerna för innovation, forskning och teknisk utveckling.

2. I samverkan med kommissionen skall medlemsstaterna samråda inbördes och vid behov samordna sina insatser. Kommissionen får ta lämpliga initiativ för att främja en sådan samordning, bland annat genom initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbytet av bästa metoder och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Europaparlamentet skall informeras fullt ut.

3. Unionen skall bidra till att förverkliga de mål som anges i punkt 1 genom sin politik och sina insatser enligt andra bestämmelser i konstitutionen. I europeiska lagar eller ramlagar får särskilda åtgärder föreskrivas för att stödja de insatser som görs av medlemsstaterna för att förverkliga de mål som anges i punkt 1; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar. Lagarna eller ramlagarna skall antas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén har hörts.

Detta avsnitt får inte utgöra en grund för unionen att införa åtgärder som kan medföra att konkurrensen snedvrids eller som omfattar bestämmelser om skatter eller bestämmelser om anställdas rättigheter och intressen.

AVSNITT 3

KULTUR

Artikel III-280

1. Unionen skall bidra till kulturens utveckling i medlemsstaterna med respekt för deras nationella och regionala mångfald och samtidigt framhäva det gemensamma kulturarvet.

2. Unionens insatser skall syfta till att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och vid behov stödja och komplettera deras verksamhet när det gäller

- a) att förbättra kunskaperna om och spridningen av de europeiska folkens kultur och historia,
- b) att bevara och skydda det kulturarv som har europeisk betydelse,
- c) icke-kommersiellt kulturutbyte,
- d) konstnärligt och litterärt skapande, även inom den audiovisuella sektorn.

3. Unionen och medlemsstaterna skall främja samarbetet med tredjeland och behöriga internationella organisationer på kulturområdet, särskilt Europarådet.

4. Unionen skall beakta de kulturella aspekterna när den handlar enligt andra bestämmelser i konstitutionen, särskilt för att respektera och främja sin kulturella mångfald.

5. För att bidra till att de mål som anges i denna artikel uppnås skall

- a) det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas stimulansåtgärder; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar; dessa lagar eller ramlagar skall antas efter det att Regionkommittén har hörts,
- b) rådet på förslag av kommissionen anta rekommendationer.

AVSNITT 4

TURISM

Artikel III-281

1. Unionen skall komplettera medlemsstaternas insatser inom turistsektorn, särskilt genom att främja konkurrenskraften hos unionens företag inom denna sektor.

För detta ändamål skall unionens insatser syfta till att

a) stimulera skapandet av en miljö som är gynnsam för företagsutvecklingen inom denna sektor,

b) främja samarbetet mellan medlemsstaterna, särskilt genom utbyte av goda rutiner.

2. Särskilda åtgärder för att komplettera de insatser som görs av medlemsstaterna för att förverkliga de mål som avses i denna artikel skall föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

AVSNITT 5

UTBILDNING, UNGDOMS- OCH
IDROTTSFRÅGOR
OCH YRKESUTBILDNING*Artikel III-282*

1. Unionen skall bidra till att utveckla en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och genom att vid behov stödja och komplettera deras insatser. Unionen skall fullt ut respektera medlemsstaternas ansvar för undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation och medlemsstaternas kulturella och språkliga mångfald.

Unionen skall bidra till att främja europeisk idrott och skall då beakta idrottens specifika karaktär, dess strukturer som bygger på frivilliga insatser samt dess sociala och pedagogiska funktion.

Målen för unionens insatser skall vara att

a) utveckla den europeiska dimensionen inom utbildningen, särskilt genom undervisning i och spridning av medlemsstaternas språk,

b) främja rörligheten för studerande och lärare, inklusive genom att verka för ett akademiskt erkännande av examensbevis och studietider,

c) främja samarbete mellan utbildningsanstalter,

d) utveckla informations- och erfarenhetsutbyte i frågor som är gemensamma för medlemsstaternas utbildningssystem,

e) främja utvecklingen av ungdoms- och ungdomsledarutbyte och stimulera ungdomars deltagande i Europas demokratiska liv,

f) främja utvecklingen av distansundervisning,

g) utveckla idrottens europeiska dimension genom att främja rättvisan och öppenheten i idrottsstävlingar och samarbetet mellan idrottsorganisationerna samt genom att skydda idrottsutövarnas fysiska och moraliska integritet, särskilt när det gäller unga idrottsmän och idrottskvinnor.

2. Unionen och medlemsstaterna skall främja samarbetet med tredjeland och behöriga internationella organisationer på utbildningsområdet och idrottsområdet, särskilt Europarådet.

3. För att bidra till att de mål som anges i denna artikel uppnås skall

a) det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas stimulansåtgärder; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar; dessa lagar eller ramlagar skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts,

b) rådet på förslag av kommissionen anta rekommendationer.

Artikel III-283

1. Unionen skall genomföra en yrkesutbildningspolitik som skall understödja och komplettera medlemsstaternas insatser, och

samtidigt fullt ut respektera medlemsstaternas ansvar för yrkesutbildningens innehåll och organisation.

Målen för unionens insatser skall vara att

- a) underlätta anpassningen till industriella förändringar, särskilt genom yrkesutbildning och omskolning,
- b) förbättra den grundläggande och fortsatta yrkesutbildningen för att underlätta inträde och återinträde på arbetsmarknaden,
- c) underlätta tillträde till yrkesutbildning och främja rörligheten för yrkeslärare och för elever i sådan utbildning, särskilt de unga,
- d) stimulera samarbete i fråga om yrkesutbildning mellan utbildningsanstalter och företag,
- e) utveckla informations- och erfarenhetsutbyte i frågor som är gemensamma för medlemsstaternas yrkesutbildningssystem.

2. Unionen och medlemsstaterna skall främja samarbetet med tredjeland och behöriga internationella organisationer på yrkesutbildningens område.

3. För att bidra till att de mål som anges i denna artikel uppnås

- a) skall de åtgärder som är nödvändiga föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar; dessa lagar eller ramlagar skall antas efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts,
- b) skall rådet på förslag av kommissionen anta rekommendationer.

AVSNITT 6

SKYDD OCH BEREDSKAP

Artikel III-284

1. Unionen skall främja samarbetet mellan medlemsstaterna i syfte att förstärka effektiviteten hos systemen för förebyggande av och skydd mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor.

Målen för unionens insatser skall vara att

- a) stödja och komplettera medlemsstaternas insatser på nationell, regional och lokal nivå när det gäller förebyggande av risker, beredskapen hos medlemsstaternas aktörer inom området skydd och beredskap samt insatser vid naturkatastrofer eller av människor orsakade katastrofer inom unionen,
- b) främja snabbt och effektivt operativt samarbete inom unionen mellan de nationella räddningstjänsterna,
- c) främja överensstämmelse mellan internationella åtgärder i frågor rörande skydd och beredskap.

2. De åtgärder som är nödvändiga för att bidra till att uppnå målen i punkt 1 skall föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

AVSNITT 7

ADMINISTRATIVT SAMARBETE

Artikel III-285

1. Medlemsstaternas faktiska nationella genomförande av unionsrätten, som är väsentligt för att unionen skall fungera väl, skall betraktas som en fråga av gemensamt intresse.

2. Unionen får stödja medlemsstaternas ansträngningar att förbättra sin administrativa förmåga att genomföra unionsrätten. Sådana åtgärder får bestå i att underlätta utbyte av information och av offentliga tjänstemän och att främja utbildningsprogram. Ingen medlemsstat skall vara skyldig att utnyttja sådant stöd. Åtgärder som är nödvändiga för detta ändamål skall föreskrivas i europeiska lagar; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

3. Denna artikel skall inte påverka medlemsstaternas skyldigheter att genomföra unionsrätten eller kommissionens rättigheter och skyldigheter. Inte heller skall den påverka

ka tillämpningen av andra bestämmelser i konstitutionen där administrativt samarbete mellan medlemsstaterna och mellan dessa och unionen föreskrivs.

AVDELNING IV

ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER

Artikel III-286

1. De utomeuropeiska länder och territorier som upprätthåller särskilda förbindelser med Danmark, Frankrike, Nederländerna och Förenade kungariket skall associeras med unionen. Dessa länder och territorier, nedan kallade "länder och territorier", är förtecknade i bilaga II.

Denna avdelning skall tillämpas i fråga om Grönland, om inte annat följer av de särskilda bestämmelserna i protokollet om en särskild ordning för Grönland.

2. Syftet med associeringen skall vara att främja den ekonomiska och sociala utvecklingen i dessa länder och territorier samt att upprätta nära ekonomiska förbindelser mellan dem och unionen.

Associeringen av dessa länder och territorier skall i första hand främja invånarnas intressen och välbefinnande så att de kan uppnå den ekonomiska, sociala och kulturella utveckling som de eftersträvar.

Artikel III-287

Associeringen skall ha följande mål:

a) Medlemsstaterna skall i handeln med dessa länder och territorier tillämpa samma regler som de enligt konstitutionen tillämpar inbördes.

b) Varje land eller territorium skall i handeln med medlemsstaterna och med de övriga länderna och territorierna tillämpa samma regler som det tillämpar gentemot den europeiska stat som det upprätthåller särskilda förbindelser med.

c) Medlemsstaterna skall bidra till de investeringar som behövs för den gradvisa utvecklingen av dessa länder och territorier.

d) För investeringar som finansieras av unionen skall deltagande i anbud och leveranser vara öppet på samma villkor för alla fysiska och juridiska personer som är medborgare respektive etablerade i medlemsstaterna eller i dessa länder och territorier.

e) I förbindelserna mellan medlemsstaterna och dessa länder och territorier skall etableringsrätten för medborgare och bolag regleras i enlighet med bestämmelserna i avdelning III kapitel I avsnitt 2 underavsnitt 2 om etableringsfrihet och med tillämpning av de förfaranden som föreskrivs i detta underavsnitt, samt på icke-diskriminerande grund, om inte annat följer av de akter som antas enligt artikel III-291.

Artikel III-288

1. Import till medlemsstaterna av varor med ursprung i dessa länder och territorier skall omfattas av samma tullförbud som mellan medlemsstaterna enligt konstitutionen.

2. I varje land och territorium skall tullar vid import från medlemsstaterna och från de övriga länderna och territorierna förbjudas enligt artikel III-151.4.

3. Länderna och territorierna får dock uppbära tullar som är nödvändiga för deras utveckling och industrialisering eller, om de har skattekaraktär, har till syfte att bidra till deras budget.

De tullar som avses i första stycket får inte överstiga dem som gäller för import av varor från en medlemsstat som landet eller territoriet upprätthåller särskilda förbindelser med.

4. Punkt 2 skall inte tillämpas på länder och territorier som på grund av särskilda internationella förpliktelser redan tillämpar en icke-diskriminerande tulltaxa.

5. Införande eller ändring av tullsätser för varor som importerats till dessa länder och territorier får inte rättsligt eller i praktiken leda till direkt eller indirekt diskriminering

av varor som importeras från de olika medlemsstaterna.

Artikel III-289

Om tullnivån för varor från tredjeland vid import till ett land eller territorium vid tillämpning av artikel III-288.1 kan orsaka omläggning av handeln till nackdel för en medlemsstat, får denna medlemsstat begära att kommissionen föreslår övriga medlemsstater att vidta nödvändiga motåtgärder.

Artikel III-290

Om inte annat följer av bestämmelserna om folkhälsa, allmän säkerhet och allmän ordning skall den fria rörligheten inom medlemsstaterna för arbetstagare från dessa länder och territorier samt inom dessa länder och territorier för arbetstagare från medlemsstaterna regleras genom akter som antas i enlighet med artikel III-291.

Artikel III-291

Rådet skall med enhällighet på förslag av kommissionen, med utgångspunkt i de resultat som uppnåtts inom ramen för dessa länders och territoriers associering med unionen, anta europeiska lagar, ramlagar, förordningar och beslut om närmare regler och förfarande för dessa länders och territoriers associering med unionen. Dessa lagar och ramlagar skall antas efter det att Europaparlamentet har hört.

AVDELNING V

UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER

KAPITEL I

BESTÄMMELSER MED ALLMÄN
TILLÄMPNING

Artikel III-292

1. Unionens åtgärder på den internationella arenan skall utgå från de principer som har

legat till grund för dess egen tillblivelse, utveckling och utvidgning och som den strävar efter att föra fram i resten av världen: demokrati, rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet, respekt för människors värde, jämlikhet och solidaritet samt respekt för principerna i Förenta nationernas stadga och i folkrätten.

Unionen skall sträva efter att utveckla förbindelser och bygga partnerskap med tredjeland och internationella organisationer, regionala eller globala, som delar de principer som anges i första stycket. Den skall främja multilaterala lösningar på gemensamma problem, särskilt inom ramen för Förenta nationerna.

2. Unionen skall besluta om och föra en gemensam politik och vidta åtgärder samt arbeta för att säkerställa en hög grad av samarbete inom alla områden för internationella förbindelser för att

a) skydda sina värden, sina grundläggande intressen, sin säkerhet, sitt oberoende och sin integritet,

b) konsolidera och stödja demokrati, rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheterna och folkrätten,

c) bevara freden, förebygga konflikter och stärka internationell säkerhet, i enlighet med ändamålen och principerna i Förenta nationernas stadga, samt principerna i Helsingforsavtalets slutakt och målen i Parisstadgan, inklusive de som avser de yttre gränserna,

d) främja en hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling i utvecklingsländerna med det primära syftet att utrota fattigdomen,

e) främja integreringen av alla länder i världsekonomin, inbegripet genom gradvis avskaffande av restriktioner för internationell handel,

f) bidra till utformningen av internationella åtgärder för att bevara och förbättra miljön och för en hållbar förvaltning av jordens naturresurser i syfte att garantera en hållbar utveckling,

g) bistå befolkningar, länder och regioner som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor, och

h) främja ett internationellt system som bygger på fördjupat multilateralt samarbete och ett gott globalt styre.

3. Unionen skall respektera de principer och mål som anges i punkterna 1 och 2 när den utarbetar och genomför yttre åtgärder på de olika områden som omfattas av denna avdelning samt yttre aspekter av övrig politik.

Unionen skall sörja för samstämmigheten mellan de olika områden som omfattas av dess yttre åtgärder och mellan denna och övrig politik. Rådet och kommissionen med bistånd av unionens utrikesminister skall säkerställa denna samstämmighet och samarbeta i detta syfte.

Artikel III-293

1. Europeiska rådet skall på grundval av de principer och mål som anges i artikel III-292 fastställa unionens strategiska intressen och mål.

Europeiska rådets europeiska beslut om unionens strategiska intressen och mål skall gälla den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och andra områden som omfattas av unionens yttre åtgärder. De kan gälla unionens förbindelser med ett land eller en region eller ha ett tematiskt upplägg. I besluten skall deras varaktighet och de medel som unionen och medlemsstaterna ställer till förfogande anges.

Europeiska rådet skall besluta med enhällighet på rekommendation av rådet, vilken rekommendation skall antas av rådet i enlighet med de närmare bestämmelser som anges för respektive område. Europeiska rådets europeiska beslut skall genomföras i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i konstitutionen.

2. Unionens utrikesminister får i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, liksom kommissionen i fråga om de övriga områdena för yttre åtgärder, lägga fram gemensamma förslag för rådet.

KAPITEL II

DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN

AVSNITT 1

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Artikel III-294

1. Unionen skall, inom ramen för principerna och målen för sina yttre åtgärder, besluta om och genomföra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som omfattar alla områden av utrikes- och säkerhetspolitiken.

2. Medlemsstaterna skall aktivt och förhållslöst stödja den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i en anda av lojalitet och ömsesidig solidaritet.

Medlemsstaterna skall arbeta tillsammans för att förstärka och utveckla sin ömsesidiga politiska solidaritet. De skall avstå från varje handling som strider mot unionens intressen eller kan minska dess effektivitet som en sammanhållande kraft i de internationella relationerna.

Rådet och unionens utrikesminister skall sörja för att dessa principer följs.

3. Unionen skall genomföra den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

a) genom att bestämma de allmänna riktlinjerna,

b) genom att anta europeiska beslut som innehåller

i) de åtgärder som skall vidtas av unionen,
ii) de ståndpunkter som skall intas av unionen,

iii) de närmare föreskrifterna för genomförandet av de europeiska beslut som avses i leden i och ii, och

c) genom att stärka det systematiska samarbetet mellan medlemsstaterna om deras politik.

Artikel III-295

1. Europeiska rådet skall bestämma de allmänna riktlinjerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive för frågor som har försvarsmässiga konsekvenser.

Om den internationella utvecklingen kräver det skall Europeiska rådets ordförande sammankalla ett extra möte i Europeiska rådet för att fastställa den strategiska inriktningen av unionens politik inför denna utveckling.

2. Rådet skall anta de europeiska beslut som krävs för att fastställa och genomföra den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken på grundval av de allmänna riktlinjer och den strategiska inriktning som Europeiska rådet har fastställt.

Artikel III-296

1. Unionens utrikesminister, som är ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor, skall genom sina förslag bidra till utformningen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och se till att de europeiska beslut som antas av Europeiska rådet och rådet genomförs.

2. Unionen skall företrädas av utrikesministern i frågor som rör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Utrikesministern skall på unionens vägnar föra den politiska dialogen med tredjepart och framföra unionens ståndpunkt inom internationella organisationer och vid internationella konferenser.

3. När unionens utrikesminister uppfyller sitt mandat skall han eller hon stödja sig på en europeisk avdelning för yttre åtgärder. Denna avdelning skall samarbeta med medlemsstaternas diplomattjänster och skall bestå av tjänstemän från berörda avdelningar inom rådets generalsekretariat och kommissionen samt utsänd personal från medlemsstaternas nationella diplomattjänster. Hur den europeiska avdelningen för yttre åtgärder skall organiseras och arbeta skall anges i ett europeiskt beslut som antas av rådet. Rådet skall

besluta på förslag av unionens utrikesminister efter att ha hört Europaparlamentet och efter kommissionens godkännande.

Artikel III-297

1. När den internationella situationen kräver en operativ insats av unionen skall rådet anta de europeiska beslut som är nödvändiga. Dessa beslut skall avse mål, omfattning, de medel som skall ställas till unionens förfogande, vid behov varaktighet, och på vilka villkor insatsen skall genomföras.

Om förhållandena ändras på ett sätt som är av väsentlig betydelse för en fråga som är föremål för ett sådant europeiskt beslut, skall rådet se över principerna och målen för beslutet och anta de nödvändiga europeiska besluten.

2. De europeiska beslut som avses i punkt 1 skall vara förpliktande för medlemsstaterna vid deras ställningstaganden och handlande.

3. Den berörda medlemsstaten skall lämna information om varje nationellt ställningstagande eller nationell åtgärd som planeras inom ramen för ett europeiskt beslut enligt punkt 1; informationen skall lämnas i så god tid att föregående samråd kan ske inom rådet om det behövs. Skyldigheten att lämna förhandsinformation skall inte gälla åtgärder som endast innebär att beslutet förs över till nationell nivå.

4. Om förändringar i situationen gör det absolut nödvändigt och i avsaknad av en översyn av det europeiska beslut som avses i punkt 1 andra stycket, får medlemsstaterna, med beaktande av de allmänna målen för beslutet, vidta de brådskande åtgärder som behövs. De medlemsstaterna som vidtar sådana åtgärder skall genast underrätta rådet om detta.

5. Om tillämpningen av ett sådant europeiskt beslut som avses i denna artikel medför allvarliga svårigheter för en medlemsstat, skall denna lägga fram saken för rådet som skall överväga frågan och söka lämpliga lösningar. Sådana lösningar får inte strida mot

målen för åtgärden eller minska dess effektivitet.

Artikel III-298

Rådet skall anta europeiska beslut som innehåller unionens ståndpunkt om en särskild fråga av geografisk eller tematisk karaktär. Medlemsstaterna skall se till att deras nationella politik överensstämmer med unionens ståndpunkter.

Artikel III-299

1. Varje medlemsstat, unionens utrikesminister, eller ministern med stöd av kommissionen, får hänskjuta frågor om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken till rådet och förelägga det initiativ eller förslag.

2. I sådana fall som kräver ett snabbt beslut skall unionens utrikesminister på eget initiativ eller på begäran av en medlemsstat kalla till ett extra sammanträde inom rådet inom fyrtioåtta timmar eller, i en nödsituation, inom kortare tid.

Artikel III-300

1. Europeiska beslut enligt detta kapitel skall antas av rådet med enhällighet.

En medlem av rådet som avstår från att rösta får motivera sitt avstående genom att avge en formell förklaring. Om så sker skall rådsmedlemmen inte vara skyldig att tillämpa det europeiska beslutet men skall godta att det är förpliktande för unionen. Den berörda medlemsstaten skall i en anda av ömsesidig solidaritet avhålla sig från varje handling som skulle kunna strida mot eller hindra en unionsåtgärd på grundval av det beslutet, och de andra medlemsstaterna skall respektera dess ståndpunkt. Om de medlemmar av rådet som på detta sätt motiverar sitt avstående företräder minst en tredjedel av medlemsstaterna, som samtidigt omfattar minst en tredjedel av unionens befolkning, skall beslutet inte antas.

2. Rådet skall med avvikelse från punkt 1 besluta med kvalificerad majoritet

a) när det antar europeiska beslut som innehåller unionens åtgärder eller ståndpunkter på grundval av ett europeiskt beslut av Europeiska rådet om unionens strategiska intressen och mål enligt artikel III-293.1,

b) när det antar europeiska beslut som innehåller unionens åtgärder eller ståndpunkter på förslag av unionens utrikesminister, vilket förslag har lagts fram på särskild begäran från Europeiska rådet på dess eget eller ministrernas initiativ,

c) när det antar europeiska beslut om genomförande av ett europeiskt beslut om unionens åtgärder eller ståndpunkter,

d) när det antar europeiska beslut om utnämning av en särskild representant i enlighet med artikel III-302.

Om en medlem av rådet förklarar att den av väsentliga uttalade skäl som rör nationell politik avser att motsätta sig antagandet av ett europeiskt beslut som skall antas med kvalificerad majoritet, skall omröstning inte ske. Unionens utrikesminister skall i nära samråd med den berörda medlemsstaten söka en lösning som denna kan godta. Om detta inte lyckas får rådet med kvalificerad majoritet begära att frågan skall hänskjutas till Europeiska rådet för ett enhälligt europeiskt beslut.

3. Europeiska rådet får i enlighet med artikel I-40.7 med enhällighet anta ett europeiskt beslut om att rådet skall besluta med kvalificerad majoritet i andra fall än de som avses i punkt 2 i den här artikeln.

4. Punkterna 2 och 3 skall inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Artikel III-301

1. När Europeiska rådet eller rådet har enats om unionens gemensamma inställning enligt artikel I-40.5, skall unionens utrikesminister och medlemsstaternas utrikesministrar samordna sin verksamhet i rådet.

2. Medlemsstaternas diplomatiska beskickningar och unionens delegationer i tredjeland och vid internationella organisationer skall samarbeta sinsemellan och bidra till utform-

ning och genomförande av den gemensamma inställning som avses i punkt 1.

Artikel III-302

Rådet kan på förslag av unionens utrikesminister utse en särskild representant som skall ha mandat för särskilda politiska frågor. Den särskilda representanten skall utöva sitt mandat under ledning av ministern.

Artikel III-303

Unionen får ingå avtal med en eller flera stater eller internationella organisationer på områden som omfattas av detta kapitel.

Artikel III-304

1. Unionens utrikesminister skall höra och informera Europaparlamentet i enlighet med artiklarna I-40.8 och I-41.8. Utrikesministern skall se till att vederbörlig hänsyn tas till Europaparlamentets synpunkter. De särskilda representanterna får medverka när Europaparlamentet informeras.

2. Europaparlamentet får ställa frågor eller avge rekommendationer till rådet och unionens utrikesminister. Två gånger om året skall Europaparlamentet hålla en debatt om hur genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inbegripet den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken, fortskrider.

Artikel III-305

1. Medlemsstaterna skall samordna sitt uppträdande inom internationella organisationer och vid internationella konferenser. De skall där hävda unionens ståndpunkter. Unionens utrikesminister skall svara för denna samordning.

Inom internationella organisationer och vid internationella konferenser där inte samtliga medlemsstater deltar skall de deltagande medlemsstaterna hävda unionens ståndpunkter.

2. I enlighet med artikel I-16.2 skall de medlemsstater som är företrädade inom internationella organisationer och vid internationella konferenser där inte samtliga medlemsstater deltar informera icke-deltagande medlemsstater och unionens utrikesminister om alla frågor som är av gemensamt intresse.

Medlemsstater som också är medlemmar av Förenta nationernas säkerhetsråd skall samråda med varandra och hålla övriga medlemsstater och unionens utrikesminister fullt informerade. Medlemsstater som är medlemmar av säkerhetsrådet kommer då de fullgör sina uppgifter att hävda unionens ståndpunkter och intressen, dock utan att detta skall påverka deras ansvar enligt Förenta nationernas stadga.

När unionen har intagit en ståndpunkt till en fråga på Förenta nationernas säkerhetsråds dagordning, skall de medlemsstater som är medlemmar av säkerhetsrådet begära att unionens utrikesminister inbjuds att lägga fram unionens ståndpunkt.

Artikel III-306

Medlemsstaternas diplomatiska och konsulara beskickningar och unionens delegationer i tredjeland och vid internationella konferenser samt deras representationer vid internationella organisationer skall samarbeta för att se till att europeiska beslut om fastställande av unionens ståndpunkter och åtgärder vilka antagits enligt detta kapitel följs och genomförs. De skall intensifiera samarbetet genom att utbyta information och göra gemensamma bedömningar.

De skall bidra till att genomföra europeiska medborgares rätt till skydd inom tredjelands territorium enligt artikel I-10.2 c samt de åtgärder som antagits enligt artikel III-127.

Artikel III-307

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-344 skall en kommitté för utrikes- och säkerhetspolitik övervaka den internationella situationen på de områden som omfattas av den gemensamma utrikes- och säker-

hetspolitiken och bidra till att utforma politiken genom att avge yttranden till rådet på begäran av detta, av unionens utrikesminister eller på eget initiativ. Kommittén skall också övervaka genomförandet av den beslutade politiken, dock utan att det påverkar unionens utrikesministers befogenheter.

2. Inom ramen för detta kapitel skall Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik på rådets och unionens utrikesministers ansvar utöva politisk kontroll och strategisk ledning av krishanteringsinsatser enligt artikel III-309.

Rådet får, för en krishanteringsinsats som beslutats av rådet och vars varaktighet rådet beslutar om, bemyndiga kommittén att vidta lämpliga åtgärder som rör den politiska kontrollen och den strategiska ledningen av insatsen.

Artikel III-308

Genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skall inte påverka tillämpningen av de förfaranden för eller respektive omfattning av institutionernas befogenheter som anges i konstitutionen för utövandet av de unionsbefogenheter som avses i artiklarna I-13–I-15 och artikel I-17.

På samma sätt skall genomförandet av den politik som avses i nämnda artiklar inte påverka tillämpningen av de förfaranden för och respektive omfattning av institutionernas befogenheter som anges i konstitutionen för utövandet av unionsbefogenheterna enligt detta kapitel.

AVSNITT 2

DEN GEMENSAMMA SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITIKEN

Artikel III-309

1. De uppdrag som avses i artikel I-41.1 i vilka unionen kan använda civila och militära resurser skall inbegripa gemensamma insat-

ser för avrustning, humanitära insatser och räddningsinsatser, militära rådgivnings- och biståndsinsatser, konfliktförebyggande och fredsbevarande insatser, insatser med stridande förband vid krishantering, inklusive fredsskapande åtgärder och stabiliseringsinsatser efter konflikter. Alla dessa uppdrag kan bidra till kampen mot terrorism, inklusive genom stöd till tredjeland i syfte att bekämpa terrorism på dess territorium.

2. Rådet skall anta europeiska beslut om de uppdrag som avses i punkt 1 och ange deras mål, omfattning och de allmänna villkoren för deras genomförande. Unionens utrikesminister, som arbetar under rådet och under nära och ständig kontakt med Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, skall sörja för samordningen av de civila och militära aspekterna av dessa insatser.

Artikel III-310

1. Inom ramen för de europeiska beslut som antas enligt artikel III-309 får rådet anförtro genomförandet av ett uppdrag åt en grupp medlemsstater som så önskar och som förfogar över den förmåga som är nödvändig för ett sådant uppdrag. Dessa medlemsstater skall i samverkan med unionens utrikesminister sinsemellan komma överens om hur uppdraget skall genomföras.

2. De medlemsstater som deltar i utförandet av uppdraget skall på eget initiativ eller på begäran av en annan medlemsstat regelbundet informera rådet om hur uppdraget fortskrider. De deltagande medlemsstaterna skall omedelbart underrätta rådet om det medför betydande följder att utföra uppdraget eller om det krävs en ändring av det mål, den omfattning eller de närmare villkor för uppdraget som anges i de europeiska beslut som avses i punkt 1. Rådet skall i sådana fall anta de europeiska beslut som är nödvändiga.

Artikel III-311

1. Byrån för utveckling av försvarskapacitet och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel (Europeiska försvarsbyrån), som inrättas genom artikel I-41.3 och som

lyder under rådets ledning, skall ha som uppgift att

a) bidra till att identifiera målen för medlemsstaternas militära förmåga och utvärdera hur medlemsstaterna fullgör sina åtaganden när det gäller förmåga,

b) främja att de operativa behoven harmoniseras och att effektiva och kompatibla anskaffningsmetoder antas,

c) lägga fram multilaterala projekt för att målen för den militära förmågan skall uppfyllas och sörja för samordning av de program som genomförs av medlemsstaterna och förvaltning av särskilda samarbetsprogram,

d) stödja försvarsteknikforskning, samordna och planera gemensam forskningsverksamhet och utredningar om tekniska lösningar som motsvarar de framtida operativa behoven,

e) bidra till att identifiera och i förekommande fall genomföra varje åtgärd som behövs för att stärka försvarssektorns industriella och tekniska bas och förbättra effektiviteten i försvarsutgifterna.

2. Europeiska försvarsbyrån skall vara öppen för alla medlemsstater som önskar delta i den. Rådet skall med kvalificerad majoritet anta ett europeiskt beslut om stadgan för byrån, dess säte samt regler för dess verksamhet. I beslutet skall hänsyn tas till graden av effektivt deltagande i byråns verksamhet. Vid byrån skall särskilda grupper bildas av medlemsstater som genomför gemensamma projekt. Byrån skall vid behov fullgöra sina uppgifter i samråd med kommissionen.

Artikel III-312

1. De medlemsstater som önskar delta i det permanenta strukturerade samarbete som avses i artikel I-41.6, och som uppfyller de kriterier och gör de åtaganden om militära resurser som anges i protokollet om det permanenta strukturerade samarbetet, skall underrätta rådet och unionens utrikesminister om sin avsikt.

2. Inom tre månader från den underrättelse som avses i punkt 1 skall rådet anta ett euro-

peiskt beslut om upprättande av det permanenta strukturerade samarbetet och fastställa förteckningen över deltagande medlemsstater. Rådet skall besluta med kvalificerad majoritet efter att ha hört unionens utrikesminister.

3. Varje medlemsstat som i ett senare skede önskar delta i det permanenta strukturerade samarbetet skall underrätta rådet och unionens utrikesminister om sin avsikt.

Rådet skall anta ett europeiskt beslut som bekräftar deltagandet av den berörda medlemsstat som uppfyller kriterierna och gör de åtaganden som avses i artiklarna 1 och 2 i protokollet om det permanenta strukturerade samarbetet. Rådet skall besluta med kvalificerad majoritet efter att ha hört unionens utrikesminister. Endast de rådsmedlemmar som företräder deltagande medlemsstater skall delta i omröstningen.

Kvalificerad majoritet skall definieras som minst 55 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

4. Om en deltagande medlemsstat inte längre uppfyller kriterierna eller inte längre kan uppfylla de åtaganden som avses i artiklarna 1 och 2 i protokollet om det permanenta strukturerade samarbetet, får rådet anta ett europeiskt beslut om tillfälligt upphävande av den medlemsstatens deltagande.

Rådet skall besluta med kvalificerad majoritet. Endast de rådsmedlemmar som företräder deltagande medlemsstater, med undantag av den berörda medlemsstaten, skall delta i omröstningen.

Kvalificerad majoritet skall definieras som minst 55 % av de av rådets medlemmar som

företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

5. Om en deltagande medlemsstat önskar lämna det permanenta strukturerade samarbetet skall den underrätta rådet om sitt beslut, och rådet skall då notera att den berörda medlemsstatens deltagande upphör.

6. Rådets europeiska beslut och rekommendationer inom ramen för det permanenta strukturerade samarbetet, med undantag av dem som anges i punkterna 2–5, skall antas med enhällighet. Vid tillämpning av denna punkt skall endast rösterna från de deltagande medlemsstaternas företrädare krävas för enhällighet.

AVSNITT 3

FINANSIELLA BESTÄMMELSER

Artikel III-313

1. Institutionernas förvaltningsutgifter till följd av genomförandet av detta kapitel skall belasta unionens budget.

2. Driftsutgifterna för att genomföra detta kapitel skall också belasta unionens budget, bortsett från driftsutgifter i samband med operationer som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser och i fall då rådet beslutar något annat.

Om en utgift inte skall belasta unionens budget skall den belasta medlemsstaterna i enlighet med den på bruttonationalinkomsten grundade fördelningsnyckeln, om inte rådet beslutar något annat. De medlemsstater, vars företrädare i rådet har avgett en formell förklaring enligt artikel III-300.1 andra stycket

är inte skyldiga att bidra till finansieringen av utgifter i samband med operationer som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

3. Rådet skall anta ett europeiskt beslut om de särskilda förfaranden som skall garantera snabb tillgång till anslag i unionens budget som är avsedda för brådskande finansiering av initiativ inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och särskilt för förberedande verksamhet inför uppdrag av den typ som avses i artiklarna I-41.1 och III-309. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Förberedande verksamhet för de uppdrag som avses i artiklarna I-41.1 och III-309 som inte skall belasta unionens budget skall finansieras genom en startfond med bidrag från medlemsstaterna.

Rådet skall på förslag av unionens utrikesminister med kvalificerad majoritet anta europeiska beslut om närmare bestämmelser för

- a) upprättande och finansiering av startfonden, särskilt vilka finansiella belopp som fonden skall tilldelas,
- b) förvaltning av startfonden, samt
- c) finansiell kontroll.

Om det planerade uppdraget i enlighet med artiklarna I-41.1 och III-309 inte får belasta unionens budget, skall rådet bemyndiga unionens utrikesminister att utnyttja fonden. Unionens utrikesminister skall rapportera till rådet om hur uppdraget genomförts.

KAPITEL III

DEN GEMENSAMMA HANDELS- POLITIKEN

Artikel III-314

Genom att upprätta en tullunion i enlighet med artikel III-151 skall unionen i enlighet med sina gemensamma intressen bidra till en harmonisk utveckling av världshandeln, en gradvis avveckling av restriktionerna i den

internationella handeln och i utländska direktinvesteringar samt en sänkning av tullmurarna och andra åtgärder.

Artikel III-315

1. Den gemensamma handelspolitiken skall grunda sig på enhetliga principer, särskilt när det gäller ändring av tullsatser och ingående av tull- och handelsavtal som rör utbyte av varor och tjänster samt handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter, utländska direktinvesteringar, enhetlighet i fråga om liberaliseringsåtgärder, exportpolitik och handelspolitiska skyddsåtgärder, inbegripet åtgärder vid dumpning och subventioner. Den gemensamma handelspolitiken skall föras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder.

2. Åtgärder som anger inom vilken ram den gemensamma handelspolitiken skall genomföras skall föreskrivas genom europeiska lagar.

3. Om avtal skall förhandlas fram och ingås med en eller flera tredjeländer eller internationella organisationer, skall artikel III-325 tillämpas om inte annat följer av de särskilda bestämmelserna i denna artikel.

Kommissionen skall förelägga rådet rekommendationer, och rådet skall bemyndiga kommissionen att inleda nödvändiga förhandlingar. Rådet och kommissionen skall se till att de avtal som förhandlas fram är förenliga med unionens inre politik och interna regler.

Inom ramen för de direktiv som rådet får utfärda för kommissionen skall den föra förhandlingarna i samråd med en särskild kommitté, som utsetts av rådet för att biträda kommissionen i denna uppgift. Kommissionen skall regelbundet rapportera till den särskilda kommittén och Europaparlamentet om förhandlingsläget.

4. Vid förhandlingar om och ingående av de avtal som avses i punkt 3 skall rådet besluta med kvalificerad majoritet.

Vid förhandlingar om och ingående av avtal inom handeln med tjänster och handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter samt utländska direktinvesteringar skall rådet besluta med enhällighet om avtalet omfattar bestämmelser för vilka enhällighet krävs för att interna regler skall kunna antas.

Rådet skall även besluta med enhällighet när det gäller förhandlingar och ingående av avtal

a) på sådana områden som rör handel med kulturella och audiovisuella tjänster, om dessa avtal riskerar att negativt påverka unionens kulturella och språkliga mångfald,

b) på sådana områden som rör handel med sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård, om dessa avtal riskerar att allvarligt störa den nationella organisationen av sådana tjänster och inverka negativt på medlemsstaternas ansvar för att tillhandahålla dessa.

5. Förhandlingar om och ingående av internationella avtal på transportområdet skall omfattas av avdelning III kapitel III avsnitt 7 och artikel III-325.

6. Utövandet av de befogenheter som tilldelas genom denna artikel inom den gemensamma handelspolitiken skall inte påverka fördelningen av befogenheterna mellan unionen och medlemsstaterna och skall inte medföra någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar i den utsträckning som konstitutionen utesluter en sådan harmonisering.

KAPITEL IV

SAMARBETE MED TREDJELAND OCH HUMANITÄRT BISTÅND

AVSNITT 1

UTVECKLINGSSAMARBETE

Artikel III-316

1. Unionens politik inom området för ut-

vecklingssamarbete skall föras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Unionens och medlemsstaternas politik för utvecklingssamarbete skall komplettera och förstärka varandra.

Det främsta målet för unionens politik på detta område skall vara minskning och på sikt utrotning av fattigdom. Unionen skall ta hänsyn till målen för utvecklingssamarbetet vid genomförande av politik som kan påverka utvecklingsländerna.

2. Unionen och medlemsstaterna skall uppfylla de åtaganden och beakta de mål som de har godkänt inom ramen för Förenta nationerna och andra behöriga internationella organisationer.

Artikel III-317

1. De åtgärder som krävs för att genomföra politiken för utvecklingssamarbete och som kan gälla fleråriga program för samarbete med utvecklingsländer eller program med tematisk inriktning skall föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar.

2. Unionen får med tredjeländ och behöriga internationella organisationer ingå alla avtal som behövs för att förverkliga de mål som anges i artiklarna III-292 och III-316.

Första stycket skall inte påverka medlemsstaternas behörighet att förhandla i internationella organ och att ingå avtal.

3. Europeiska investeringsbanken skall i enlighet med villkoren i sin stadga bidra till att genomföra de åtgärder som avses i punkt 1.

Artikel III-318

1. I syfte att främja att unionens och medlemsstaternas åtgärder kompletterar varandra och är effektiva skall de samordna sin politik inom området utvecklingssamarbete och samråda med varandra om sina biståndsprogram, inklusive inom internationella organi-

sationer och vid internationella konferenser. De får vidta gemensamma åtgärder. Medlemsstaterna skall om det behövs bidra till att genomföra unionens biståndsprogram.

2. Kommissionen får ta lämpliga initiativ för att främja den samordning som avses i punkt 1.

3. Inom ramen för sina respektive behörighetsområden skall unionen och medlemsstaterna samarbeta med tredjeländ och behöriga internationella organisationer.

AVSNITT 2

EKONOMISKT, FINANSIELLT OCH TEKNISKT SAMARBETE MED TREDJELÄND

Artikel III-319

1. Utan att det påverkar tillämpningen av de andra bestämmelserna i konstitutionen, särskilt artiklarna III-316–III-318 skall unionen samarbeta med andra tredjeländer än utvecklingsländerna i ekonomiskt, finansiellt och tekniskt hänseende, inbegripet bistånd, i synnerhet finansiellt bistånd. Detta samarbete skall vara förenligt med unionens utvecklingspolitik och skall genomföras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Unionens och medlemsstaternas åtgärder skall komplettera och förstärka varandra.

2. De åtgärder som är nödvändiga för att genomföra punkt 1 skall föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar.

3. Inom ramen för sina respektive behörighetsområden skall unionen och medlemsstaterna samarbeta med tredjeländ och behöriga internationella organisationer. De närmare villkoren för samarbete från unionens sida kan bli föremål för avtal mellan unionen och berörda tredje parter.

Första stycket skall inte påverka medlemsstaternas behörighet att förhandla i internationella organ och att ingå avtal.

Artikel III-320

När situationen i ett tredjeland kräver att unionen lämnar omedelbart finansiellt bistånd skall rådet på förslag av kommissionen anta de europeiska beslut som behövs.

AVSNITT 3

HUMANITÄRT BISTÅND

Artikel III-321

1. Unionens åtgärder inom området humanitärt bistånd skall genomföras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Åtgärderna skall syfta till att tillfälligt lämna bistånd och stöd till befolkningar i tredjeland som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor, samt till att skydda dessa befolkningar, för att uppfylla de humanitära behov som uppstått till följd av dessa olika situationer. Unionens och medlemsstaternas åtgärder skall komplettera och förstärka varandra.

2. Humanitära biståndsåtgärder skall ges i enlighet med principerna i internationell rätt och principerna om opartiskhet, neutralitet och icke-diskriminering.

3. Åtgärder för att bestämma ramen för genomförandet av unionens humanitära biståndsåtgärder skall föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar.

4. Unionen får med tredjeland och behöriga internationella organisationer ingå alla avtal som behövs för att förverkliga de mål som anges i punkt 1 och i artikel III-292.

Första stycket skall inte påverka medlemsstaternas behörighet att förhandla i internationella organ och att ingå avtal.

5. För att skapa en ram för gemensamma bidrag från europeiska ungdomar till unionens humanitära biståndsinsatser skall en europeisk frivilligkår för humanitärt bistånd inrättas. Kårens stadga och arbetsformer skall regleras i en europeisk lag.

6. Kommissionen får ta alla initiativ som kan främja samordningen mellan unionens och medlemsstaternas åtgärder i syfte att bidra till att unionens och medlemsstaternas humanitära biståndsåtgärder blir mer effektiva och kompletterar varandra.

7. Unionen skall se till att dess humanitära biståndsinsatser är samordnade och överensstämmer med de insatser som genomförs av internationella organisationer och organ, särskilt de som ingår i Förenta nationernas system.

KAPITEL V

RESTRIKTIVA ÅTGÄRDER

Artikel III-322

1. Om det i ett europeiskt beslut som har antagits i enlighet med kapitel II föreskrivs att de ekonomiska och finansiella förbindelserna med ett eller flera tredjeländer helt eller delvis skall avbrytas eller begränsas, skall rådet på gemensamt förslag av unionens utrikesminister och kommissionen med kvalificerad majoritet anta de europeiska förordningar eller beslut som behövs. Rådet skall underrätta Europaparlamentet om detta.

2. Rådet får i enlighet med förfarandet i punkt 1 anta restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer, mot grupper eller mot enheter som inte är stater, om detta föreskrivs i ett europeiskt beslut som har antagits i enlighet med kapitel II.

3. De akter som avses i denna artikel skall innefatta nödvändiga bestämmelser om rättsliga garantier.

KAPITEL VI

INTERNATIONELLA AVTAL

Artikel III-323

1. Unionen får med ett eller flera tredjeländer eller internationella organisationer ingå

avtal när konstitutionen föreskriver att sådana avtal skall ingås, eller när ingåendet av ett avtal antingen är nödvändigt för att inom ramen för unionens politik förverkliga ett av de mål som anges i konstitutionen, eller föreskrivs i en av unionens rättsligt bindande akter eller kan komma att inverka på gemensamma regler eller räckvidden för dessa.

2. Avtal som ingås av unionen skall vara bindande för unionens institutioner och medlemsstaterna.

Artikel III-324

Unionen får ingå associeringsavtal med ett eller flera tredjeländer eller internationella organisationer för att upprätta en associering med ömsesidiga rättigheter och förpliktelser, gemensamt uppträdande och särskilda förfaranden.

Artikel III-325

1. Utan att det påverkar tillämpningen av de särskilda bestämmelserna i artikel III-315 skall avtal mellan unionen och tredjeländer eller internationella organisationer förhandlas fram och ingås enligt nedanstående förfarande.

2. Rådet skall ge bemyndigande att inleda förhandlingar, utfärda förhandlingsdirektiv, bemyndiga undertecknande och ingå avtal.

3. Kommissionen eller, om det planerade avtalet uteslutande eller huvudsakligen gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, unionens utrikesminister skall lägga fram rekommendationer för rådet som skall anta ett europeiskt beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar och, med hänsyn till vad det planerade avtalet gäller, utse förhandlaren eller unionens förhandlingschef.

4. Rådet får ge förhandlaren direktiv och utse en särskild kommitté, med vilken samråd skall ske under förhandlingarna.

5. Rådet skall på förslag av förhandlaren anta ett europeiskt beslut om bemyndigande att underteckna avtalet och, i förekommande

fall, att tillämpa det provisoriskt innan det har trätt i kraft.

6. Rådet skall på förslag av förhandlaren anta ett europeiskt beslut om ingående av avtalet.

Utom i sådana fall då avtalet endast gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skall rådet anta ett europeiskt beslut om ingående av avtalet,

a) efter Europaparlamentets godkännande i följande fall:

- i) Associeringsavtal.
- ii) Unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
- iii) Avtal som skapar en särskild institutionell ram genom att samarbetsförfaranden inrättas.
- iv) Avtal som har betydande budgetmässiga följder för unionen.
- v) Avtal som gäller områden som omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet eller det särskilda lagstiftningsförfarandet då Europaparlamentets godkännande krävs.

Europaparlamentet och rådet får i brådskande fall komma överens om den tid inom vilken godkännande skall ges.

b) efter samråd med Europaparlamentet i övriga fall. Europaparlamentet skall avge sitt yttrande inom en tid som rådet får bestämma med hänsyn till hur brådskande ärendet är. Om inget yttrande avges inom denna tid får rådet besluta.

7. Med avvikelse från punkterna 5, 6 och 9 får rådet, vid ingåendet av ett avtal, bemyndiga förhandlaren att på unionens vägnar godkänna ändringar i avtalet om dessa ändringar enligt avtalet skall antas genom ett förenklat förfarande eller av ett organ som inrättas genom avtalet. Rådet får förena ett sådant bemyndigande med vissa särskilda villkor.

8. Under hela förfarandet skall rådet besluta med kvalificerad majoritet.

Det skall emellertid besluta med enhällighet när avtalet avser en fråga där enhällighet krävs för att anta en unionsakt samt för associeringsavtal och avtal som avses i artikel III-319 med kandidatländerna.

9. Rådet skall på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister anta ett europeiskt beslut om tillfälligt upphävande av tillämpningen av ett avtal och om fastställande av vilka ståndpunkter som på unionens vägnar skall intas i ett organ som inrättats genom ett avtal, när detta organ skall anta akter med rättslig verkan, med undantag av sådana akter som kompletterar eller ändrar avtalets institutionella ram.

10. Europaparlamentet skall omedelbart och fullständigt informeras i alla skeden av förfarandet.

11. En medlemsstat, Europaparlamentet, rådet eller kommissionen får inhämta domstolens yttrande om huruvida ett planerat avtal är förenligt med konstitutionen. Om domstolen finner att så inte är fallet kan avtalet inte träda i kraft, såvida inte avtalet ändras eller konstitutionen revideras.

Artikel III-326

1. Med avvikelse från artikel III-325 får rådet, antingen på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på rekommendation av kommissionen och efter att ha hört Europeiska centralbanken, för att söka uppnå enighet i överensstämmelse med målet om prisstabilitet, ingå formella avtal om ett växelkurssystem för euron i förhållande till tredjestaters valutor. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet och i enlighet med det i punkt 3 angivna förfarandet.

Rådet får, antingen på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på rekommendation av kommissionen och efter att ha hört Europeiska centralbanken för att söka uppnå enighet i överensstämmelse med målet om prisstabilitet, anta, ändra eller upphäva centralkurser för euron inom växelkurssystemet. Rådets ordförande skall underrätta

Europaparlamentet om centralkurser för euron antas, ändras eller upphävs.

2. I avsikt att av ett växelkurssystem i förhållande till en eller flera valutor från tredjestat enligt punkt 1 får rådet, antingen på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på rekommendation av kommissionen och efter att ha hört Europeiska centralbanken, besluta att utarbeta allmänna riktlinjer för valutapolitiken i förhållande till dessa valutor. Dessa allmänna riktlinjer skall inte påverka huvudmålet för det europeiska centralbankssystemet som är att upprätthålla prisstabilitet.

3. Om unionen behöver föra förhandlingar om avtal som gäller monetära frågor eller växelkursfrågor med en eller flera stater eller internationella organisationer, skall rådet, med avvikelse från artikel III-325, på rekommendation av kommissionen och efter att ha hört Europeiska centralbanken besluta om en ordning för förhandlingarna och för hur sådana avtal skall ingås. Denna ordning skall sörja för att unionen uttrycker en gemensam ståndpunkt. Kommissionen skall i full omfattning medverka vid förhandlingarna.

4. Med förbehåll för unionens befogenheter och avtal om Ekonomiska och monetära unionen, får medlemsstaterna föra förhandlingar i internationella organ och ingå avtal.

KAPITEL VII

UNIONENS FÖRBINDELSER MED INTERNATIONELLA ORGANISATIONER OCH TREDJELAND SAMT UNIONENS DELEGATIONER

Artikel III-327

1. Unionen skall upprätta samarbete i alla lämpliga former med Förenta nationernas organ och dess fackorgan, Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling.

Unionen skall vidare upprätthålla lämpliga förbindelser med andra internationella organisationer.

2. Unionens utrikesminister och kommissionen skall se till att denna artikel genomförs.

Artikel III-328

1. Unionens delegationer i tredjeland och vid internationella organisationer skall representera unionen.

2. Unionens delegationer skall lyda under ledning av unionens utrikesminister. De skall verka i nära samarbete med medlemsstaternas diplomatiska och konsulära beskickningar.

KAPITEL VIII

GENOMFÖRANDE AV SOLIDARITETS-
KLAUSULEN

Artikel III-329

1. Om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor, skall de andra medlemsstaterna lämna bistånd på begäran av den drabbade medlemsstatens politiska myndigheter. Medlemsstaterna skall i detta syfte samordna sina åtgärder inom rådet.

2. Närmare föreskrifter för hur unionen skall genomföra den solidaritetsklausul som avses i artikel I-43 skall anges i ett europeiskt beslut som antas av rådet på gemensamt förslag av kommissionen och unionens utrikesminister. När detta beslut har försvarsmässiga konsekvenser skall rådet besluta i enlighet med artikel III-300.1. Europaparlamentet skall underrättas.

Rådet skall, inom ramen för denna punkt, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-344, biträdas av Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, med stöd av de strukturer som utvecklats inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken, och av den kommitté som avses i artikel III-261, vilka i förekommande fall skall lägga fram gemensamma yttranden för rådet.

3. Europeiska rådet skall, för att unionen och dess medlemsstater skall kunna handla effektivt, regelbundet utvärdera de hot som unionen utsätts för.

AVDELNING VI

UNIONENS FUNKTION

KAPITEL I

INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

AVSNITT 1

INSTITUTIONER

Underavsnitt 1

Europaparlamentet

Artikel III-330

1. Nödvändiga åtgärder för val av Europaparlamentets ledamöter genom allmänna direkta val enligt en i alla medlemsstater enhetlig ordning eller i enlighet med principer som är gemensamma för alla medlemsstater skall föreskrivas i en av rådet antagen europeisk lag eller ramlag.

Rådet skall besluta med enhällighet på initiativ av Europaparlamentet, efter godkännande av Europaparlamentet, som skall besluta med en majoritet av sina ledamöter. Lagen eller ramlagen skall träda i kraft efter det att den har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

2. Föreskrifter och allmänna villkor för hur Europaparlamentets ledamöter skall utföra sina åligganden skall fastställas i en av Europaparlamentet antagen europeisk lag. Europaparlamentet skall besluta på eget initiativ efter yttrande av kommissionen och efter rå-

dets godkännande. Rådet skall med enhällighet besluta om alla regler eller villkor som rör beskattning av ledamöter eller före detta ledamöter.

Artikel III-331

Regler för sådana politiska partier på europeisk nivå som avses i artikel I-46.4, särskilt bestämmelser om deras finansiering, skall meddelas i europeiska lagar.

Artikel III-332

Europaparlamentet får med en majoritet av sina ledamöter begära att kommissionen lägger fram lämpliga förslag i frågor som enligt Europaparlamentets uppfattning kräver att en unionsakt utarbetas för att konstitutionen skall kunna genomföras. Om kommissionen inte lägger fram något förslag, skall den underrätta Europaparlamentet om skälen till detta.

Artikel III-333

Då Europaparlamentet fullgör sina uppgifter får det på begäran av en fjärdedel av sina ledamöter tillsätta en tillfällig undersökningskommitté för att – utan att detta inverkar på de befogenheter som genom konstitutionen tilldelas andra institutioner eller organ – undersöka påstådda överträdelser eller missförhållanden vid tillämpningen av unionsrätten, såvida inte de påstådda förhållandena är föremål för en domstolsprövning och domstolsförfarandet ännu inte har avslutats.

Den tillfälliga undersökningskommittén skall upplösas när den har överlämnat sin rapport.

Närmare föreskrifter om utövandet av undersökningsrätten skall meddelas i en europeisk lag antagen av Europaparlamentet. Europaparlamentet skall på eget initiativ besluta efter rådets och kommissionens godkännande.

Artikel III-334

I enlighet med artikel I-10.2 d skall varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juri-

disk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat ha rätt att ensam eller tillsammans med andra personer göra en framställning till Europaparlamentet i frågor som hör till unionens verksamhetsområden och som direkt berör den medborgaren eller personen.

Artikel III-335

1. Europaparlamentet skall välja Europeiska ombudsmannen. I enlighet med artikel I-10.2 d och artikel I-49 har ombudsmannen befogenhet att från varje unionsmedborgare eller varje annan fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat ta emot klagomål om fall av dålig förvaltning när det gäller verksamheten inom unionens institutioner, organ eller myndigheter, med undantag för Europeiska unionens domstol när den utövar sina domstolsfunktioner.

Ombudsmannen skall inom ramen för sitt uppdrag utföra de undersökningar som han eller hon finner berättigade, antingen på eget initiativ eller på grundval av de klagomål som framförs till honom eller henne direkt eller genom en ledamot av Europaparlamentet; detta gäller dock inte om de påstådda förhållandena är eller har varit föremål för ett domstolsförfarande. Om ombudsmannen konstaterar ett fall av dålig förvaltning, skall han eller hon remittera ärendet till den berörda institutionen, det berörda organet eller den berörda myndigheten som skall ha en frist på tre månader för att lämna sina synpunkter. Ombudsmannen skall därefter lämna en rapport till Europaparlamentet och den berörda institutionen, det berörda organet eller den berörda myndigheten. Den klagande skall underrättas om resultatet av dessa undersökningar.

Ombudsmannen skall förelägga Europaparlamentet en årlig rapport om resultatet av sina undersökningar.

2. Ombudsmannen skall väljas efter varje val till Europaparlamentet för dess valperiod. Ombudsmannen kan återväljas.

Ombudsmannen kan på begäran av Europaparlamentet avsättas av domstolen om han eller hon inte längre uppfyller de krav som ställs för att utföra uppgifterna eller om han eller hon gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

3. Ombudsmannen skall vara fullständigt oavhängig i sin ämbetsutövning. Vid fullgörandet av sina uppgifter får ombudsmannen varken begära eller ta emot instruktioner från någon institution, något organ eller någon myndighet. Ombudsmannen får inte under sin ämbetsperiod utöva någon avlönad eller oavlönad yrkesverksamhet.

4. Regler och allmänna villkor för ombudsmannens ämbetsutövning skall meddelas i en av Europaparlamentet antagen europeisk lag. Europaparlamentet skall på eget initiativ besluta efter kommissionens yttrande och rådets godkännande.

Artikel III-336

Europaparlamentet skall hålla en årlig session. Det skall sammanträda utan särskild kallelse den andra tisdagen i mars.

Europaparlamentet får sammanträda till extra sammanträdesperiod på begäran av en majoritet av sina ledamöter och på begäran av rådet eller kommissionen.

Artikel III-337

1. Europeiska rådet och rådet skall höras av Europaparlamentet på de villkor som fastställs i Europeiska rådets och rådets arbetsordningar.

2. Kommissionen får närvara vid samtliga Europaparlamentets sammanträden och skall på egen begäran få uttala sig. Den skall muntligen eller skriftligen besvara frågor som ställs till den av Europaparlamentet eller dess ledamöter.

3. Europaparlamentet skall vid offentligt sammanträde diskutera den allmänna årsrapport som kommissionen förelägger parlamentet.

Artikel III-338

Om inte annat föreskrivs i konstitutionen, skall Europaparlamentet besluta med majoritet av de avgivna rösterna. Det skall anges i dess arbetsordning när beslutförhet föreligger.

Artikel III-339

Europaparlamentet skall anta sin arbetsordning med en majoritet av sina ledamöter.

Europaparlamentets protokoll skall offentliggöras på de villkor som fastställs i konstitutionen och dess arbetsordning.

Artikel III-340

Om ett förslag om misstroendevotum läggs fram i fråga om kommissionens verksamhet får Europaparlamentet inte ta ställning till förslaget förrän tidigast tre dagar efter det att detta lagts fram och endast genom öppen omröstning.

Om förslaget om misstroendevotum antas med en majoritet av två tredjedelar av de avgivna rösterna och med majoritet av Europaparlamentets ledamöter, skall kommissionens ledamöter kollektivt avgå och unionens utrikesminister skall avgå från kommissionen. De skall kvarstå i ämbete och fortsätta att handlägga löpande ärenden till dess att de har ersatts enligt artiklarna I-26 och I-27. I så fall skall mandattiden för de kommissionsledamöter som utses att ersätta dem löpa ut samma dag som mandattiden skulle ha löpt ut för de kommissionsledamöter som har tvingats att kollektivt avgå.

Underavsnitt 2

Europeiska rådet

Artikel III-341

1. Ingen medlem av Europeiska rådet får vid omröstning företräda mer än en annan medlem.

Att personligen närvarande eller företrädde medlemmar avstår från att rösta hindrar inte att överläggningar som kräver enhällighet antas av Europeiska rådet.

2. Europaparlamentets talman kan av Europeiska rådet inbjudas att höras.

3. Europeiska rådet skall besluta med enkel majoritet i förfarandefrågor och när det antar sin arbetsordning.

4. Europeiska rådet skall biträdas av rådets generalsekretariat.

Underavsnitt 3

Ministerrådet

Artikel III-342

Rådet skall sammanträda efter kallelse av ordföranden, på dennes initiativ eller på begäran av någon rådsmedlem eller kommissionen.

Artikel III-343

1. Ingen medlem av rådet får vid omröstning företräda mer än en annan medlem.

2. För de överläggningar som kräver enkel majoritet skall rådet besluta med en majoritet av sina medlemmar.

3. Att personligen närvarande eller företrädde medlemmar avstår från att rösta hindrar inte att överläggningar som kräver enhällighet antas av rådet.

Artikel III-344

1. En kommitté som består av ständiga representanter för medlemsstaternas regeringar skall ansvara för att förbereda rådets arbete och att utföra de uppdrag som rådet ger den. Kommittén får anta beslut i procedurfrågor i de fall som anges i rådets arbetsordning.

2. Rådet skall biträdas av ett generalsekretariat, som skall lyda under en generalsekretärare, som utses av rådet.

Rådet skall besluta med enkel majoritet om generalsekretariatets organisation.

3. Rådet skall besluta med enkel majoritet i förfarandefrågor och när det antar sin arbetsordning.

Artikel III-345

Rådet får med enkel majoritet begära att kommissionen skall företa de utredningar som rådet finner nödvändiga för att förverkliga de gemensamma målen samt att förelägga rådet lämpliga förslag. Om kommissionen inte lägger fram något förslag, skall den underrätta rådet om skälen till detta.

Artikel III-346

Rådet skall anta europeiska beslut som innehåller stadgarna för de kommittéer som anges i konstitutionen. Det skall besluta med enkel majoritet efter att ha hört kommissionen.

Underavsnitt 4

Europeiska kommissionen

Artikel III-347

Kommissionens ledamöter skall avhålla sig från varje handling som är oförenlig med deras skyldigheter. Medlemsstaterna skall respektera deras oberoende och inte söka påverka dem när de utför sina uppgifter.

Kommissionens ledamöter får inte under sin ämbets tid utöva någon annan avlönad eller oavlönad yrkesverksamhet. De skall när de tillträder avge en högtidlig försäkran att såväl under som efter sin ämbets tid respektera de förpliktelser som följer av ämbetet, särskilt deras skyldighet att iaktta redbarhet och visa omdöme vid mottagande av vissa uppdrag eller förmåner efter ämbets tiden. Om dessa förpliktelser åsidosätts får domstolen, på begäran av rådet som skall besluta med enkel majoritet eller av kommissionen, allt efter omständigheterna besluta antingen att den berörda kommissionsledamoten skall av-

sättas från ämbetet på de villkor som anges i artikel III-349 eller berövas rätten till pension eller andra förmåner i dess ställe.

Artikel III-348

1. En kommissionsledamots ämbete skall, frånsett vid normala nytillsättningar och vid dödsfall, upphöra när ledamoten begär sitt entledigande eller avsätts.

2. För den entledigade, avsatte eller avlidne kommissionsledamotens återstående mandat-tid skall en ersättare utses till ny ledamot av samma nationalitet av rådet i samförstånd med kommissionens ordförande och efter det att Europaparlamentet har hörts samt i enlighet med kriterierna i artikel I-26.4.

Rådet får med enhällighet på förslag av kommissionens ordförande besluta att en ersättare inte behöver utses, särskilt om återstoden av ledamotens mandattid är kort.

3. Om ordföranden begär sitt entledigande, avsätts eller avlider, skall en ersättare utses för återstoden av hans eller hennes mandattid i enlighet med artikel I-27.1.

4. Om unionens utrikesminister begär sitt entledigande, avsätts eller avlider, skall en ersättare utses för återstoden av hans eller hennes mandattid i enlighet med artikel I-28.1.

5. Om samtliga kommissionsledamöter begär sitt entledigande skall de kvarstå i ämbetet och fortsätta att handlägga löpande ärenden till dess att ersättare har utsetts för återstoden av deras mandattid, i enlighet med artiklarna I-26 och I-27.

Artikel III-349

Om en kommissionsledamot inte längre uppfyller de krav som ställs för att utföra uppgifterna eller om han eller hon har gjort sig skyldig till allvarlig försummelse, får domstolen på begäran av rådet med enkel majoritet eller av kommissionen besluta att avsätta honom eller henne.

Artikel III-350

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel I-28.4 skall kommissionens olika ansvarsområden struktureras och fördelas mellan dess ledamöter av dess ordförande, i enlighet med artikel I-27.3. Ordföranden får ändra denna ansvarsfördelning under mandatperioden. Kommissionens ledamöter skall under ledning av ordföranden utföra de uppgifter som denne ålägger dem.

Artikel III-351

Kommissionen skall besluta med en majoritet av sina ledamöter. I arbetsordningen skall anges när beslutförhet föreligger.

Artikel III-352

1. Kommissionen skall anta sin arbetsordning för att säkerställa att både kommissionen själv och dess avdelningar fullgör sina uppgifter. Den skall se till att arbetsordningen offentliggörs.

2. Kommissionen skall årligen, senast en månad före öppnandet av Europaparlamentets session, offentliggöra en allmän rapport om unionens verksamhet.

Underavsnitt 5

Europeiska unionens domstol

Artikel III-353

Domstolen skall sammanträda i olika avdelningar, i stor avdelning eller i plenum, i enlighet med stadgan för Europeiska unionens domstol.

Artikel III-354

Domstolen skall biträdas av åtta generaladvokater. På begäran av domstolen får rådet med enhällighet anta ett europeiskt beslut om att utöka antalet generaladvokater.

Generaladvokaterna skall vid offentliga domstols-sessioner, fullständigt opartiskt och

oavhängigt, lägga fram motiverade yttranden i ärenden som enligt stadgan för Europeiska unionens domstol kräver deras deltagande.

Artikel III-355

Domstolens domare och generaladvokater, som utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av de högsta domarämbetena i hemlandet eller är jurister med allmänt erkända kvalifikationer, skall utses av medlemsstaternas regeringar i samförstånd efter det att den kommitté som föreskrivs i artikel III-357 har hörts.

En del av domartjänsterna och tjänsterna som generaladvokat skall nytillsättas vart tredje år i enlighet med föreskrifterna i stadgan för Europeiska unionens domstol.

Domarna skall bland sig välja domstolens ordförande för en tid av tre år. Ordföranden kan återväljas.

Domstolen skall anta sina rättegångsregler. Rättegångsreglerna skall godkännas av rådet.

Artikel III-356

Antalet domare i tribunalen skall fastställas i stadgan för Europeiska unionens domstol. I stadgan får det föreskrivas att tribunalen skall biträdas av generaladvokater.

Ledamöterna i tribunalen skall utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av höga domarämbeten. De skall utses av medlemsstaternas regeringar i samförstånd, efter att den kommitté som föreskrivs i artikel III-357 har hörts.

En del av ledamöterna i tribunalen skall nytillsättas vart tredje år.

Domarna skall bland sig välja ordföranden för tribunalen för en tid av tre år. Ordföranden kan återväljas.

Tribunalen skall anta sina rättegångsregler i samförstånd med domstolen. Rättegångsreglerna skall godkännas av rådet.

Om inte annat föreskrivs i stadgan, skall de bestämmelser i konstitutionen som avser domstolen tillämpas på tribunalen.

Artikel III-357

Det skall inrättas en kommitté med uppgift att avge yttrande om kandidaternas lämplighet att utöva ämbetena som domare och generaladvokat i domstolen och tribunalen innan medlemsstaternas regeringar ombesörjer utnämningarna i enlighet med artiklarna III-355 och III-356.

Kommittén skall bestå av sju personer utsedda bland före detta ledamöter av domstolen och tribunalen, ledamöter av nationella högsta domstolar och jurister med allmänt erkända kvalifikationer, varav en skall föreslås av Europaparlamentet. Rådet skall anta ett europeiskt beslut där reglerna för kommitténs arbetssätt anges och ett europeiskt beslut där dess ledamöter utses. Rådet skall besluta på initiativ av domstolens ordförande.

Artikel III-358

1. Tribunalen skall vara behörig att i första instans pröva och avgöra de ärenden som anges i artiklarna III-365, III-367, III-370, III-372 och III-374, med undantag av de ärenden som åvilar en enligt artikel III-359 upprättad specialdomstol och de som enligt stadgan för Europeiska unionens domstol faller under domstolens behörighet. I stadgan kan det föreskrivas att tribunalen skall vara behörig för andra grupper av ärenden.

Tribunalens avgöranden enligt denna punkt kan överklagas till domstolen, dock endast i rättsfrågor, i enlighet med de villkor och begränsningar som fastställs i stadgan.

2. Tribunalen skall vara behörig att pröva och avgöra överklaganden mot avgöranden som fattas av specialdomstolarna.

Tribunalens avgöranden enligt denna punkt kan i undantagsfall omprövas av domstolen, i enlighet med de villkor och begränsningar som fastställs i stadgan för Europeiska unionens domstol, om det finns en allvarlig risk för att de undergräver enhetligheten eller följdriktigheten i unionsrätten.

3. Tribunalen skall vara behörig att pröva och avgöra frågor som hänskjutits för förhandsavgörande enligt artikel III-369 på särskilda områden som anges i stadgan för Europeiska unionens domstol.

Om tribunalen anser att ett ärende kräver ett principbeslut som kan påverka enhetligheten eller konsekvensen i unionsrätten, kan den hänskjuta ärendet till domstolen för beslut.

Tribunalens avgöranden av frågor som hänskjutits för förhandsavgörande kan i undantagsfall omprövas av domstolen, i enlighet med de villkor och begränsningar som fastställs i stadgan, om det finns en allvarlig risk för att de undergräver enhetligheten eller följdriktigheten i unionsrätten.

Artikel III-359

1. Specialdomstolar, som är knutna till tribunalen, med uppgift att i första instans pröva och avgöra vissa grupper av ärenden på särskilda områden, får inrättas genom europeiska lagar. Dessa skall antas antingen på förslag av kommissionen och efter det att domstolen har hörts eller på begäran av domstolen och efter det att kommissionen har hörts.

2. I europeiska lagar om inrättande av en specialdomstol skall det meddelas regler om denna domstols sammansättning och anges hur omfattande behörighet den har.

3. Specialdomstolarnas beslut kan överklagas till tribunalen endast i rättsfrågor eller, om det i den europeiska lagen om inrättande av specialdomstolen så föreskrivs, även i sakfrågor.

4. Ledamöterna av specialdomstolarna skall utses bland personer vars oavhängighet

inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av domarämbeten. De skall utses av rådet med enhällighet.

5. Specialdomstolarna skall anta sina rättegångsregler i samförstånd med domstolen. Rättegångsreglerna skall godkännas av rådet.

6. Om inte annat föreskrivs i den europeiska lagen om inrättande av specialdomstolen skall de bestämmelser i konstitutionen som avser Europeiska unionens domstol samt bestämmelserna i stadgan för Europeiska unionens domstol tillämpas på specialdomstolarna. Avdelning I i stadgan för Europeiska unionens domstol och artikel 64 i denna skall under alla omständigheter tillämpas på specialdomstolarna.

Artikel III-360

Om kommissionen anser att en medlemsstat inte har uppfyllt en skyldighet enligt konstitutionen, skall kommissionen avge ett motiverat yttrande i ärendet efter att ha givit den berörda staten tillfälle att komma in med sina synpunkter.

Om den berörda staten inte rättar sig efter yttrandet inom den tid som angivits av kommissionen, får kommissionen föra ärendet vidare till Europeiska unionens domstol.

Artikel III-361

En medlemsstat som anser att en annan medlemsstat inte har uppfyllt en skyldighet enligt konstitutionen får anhängiggöra ärendet vid Europeiska unionens domstol.

Innan en medlemsstat väcker talan mot en annan medlemsstat på grund av ett påstått åsidosättande av en skyldighet enligt konstitutionen, skall den lägga fram saken för kommissionen.

Kommissionen skall avge ett motiverat yttrande efter det att var och en av de berörda staterna beretts tillfälle att skriftligen och

muntligen lägga fram sin egen sak och yttra sig över vad motparten anfört.

Om kommissionen inte yttrat sig inom tre månader efter det att saken lagts fram för den, skall detta inte hindra att ärendet anhängiggörs vid domstolen.

Artikel III-362

1. Om Europeiska unionens domstol finner att en medlemsstat inte har uppfyllt en skyldighet enligt konstitutionen, skall denna stat vidta de åtgärder som krävs för att följa domstolens dom.

2. Om kommissionen anser att den berörda medlemsstaten inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa den dom som avses i punkt 1 får kommissionen, efter att ha gett staten tillfälle att framföra sina synpunkter, väcka talan vid Europeiska unionens domstol. Därvid skall kommissionen ange det standardbelopp eller det vite som den med hänsyn till omständigheterna anser det lämpligt att den berörda medlemsstaten skall betala.

Om domstolen finner att den berörda medlemsstaten inte har efterkommit dess dom, kan den förelägga staten att betala ett standardbelopp eller ett vite.

Detta förfarande skall inte inverka på tillämpningen av artikel III-361.

3. När kommissionen för ett ärende vidare till Europeiska unionens domstol i enlighet med artikel III-360 därför att den anser att den berörda medlemsstaten inte har uppfyllt sin skyldighet att underrätta om åtgärder för införlivande av en europeisk ramlag får kommissionen, om den anser det lämpligt, ange det standardbelopp eller vite som denna stat skall betala och som kommissionen anser lämpligt med hänsyn till omständigheterna.

Om domstolen fastställer underlåtenheten kan den ålägga den berörda medlemsstaten att betala ett standardbelopp eller vite som inte är högre än det belopp som kommissionen har angivit. Skyldigheten att betala skall

få verkan den dag som anges i domstolens dom.

Artikel III-363

I europeiska lagar eller förordningar som antas av rådet får Europeiska unionens domstol ges en obegränsad behörighet i fråga om de påföljder som föreskrivs i dessa.

Artikel III-364

Utan att det påverkar tillämpningen av övriga bestämmelser i konstitutionen får Europeiska unionens domstol genom europeiska lagar, i den omfattning som anges i dessa, ges behörighet att avgöra tvister som gäller tillämpningen av de akter som antagits på grundval av konstitutionen och genom vilka europeiska rättigheter som avser immaterialrätt skapas.

Artikel III-365

1. Europeiska unionens domstol skall granska lagenligheten av de europeiska lagarna och ramlagarna, av akter som antas av rådet, av kommissionen och av Europeiska centralbanken och som inte är rekommendationer och yttranden samt av sådana rättsakter som antas av Europaparlamentet och Europeiska rådet och som skall ha rättsverkan i förhållande till tredjeman. Domstolen skall även granska lagenligheten av sådana akter antagna av unionens organ eller myndigheter som är avsedda att ha rättsverkan i förhållande till tredjeman.

2. För tillämpningen av punkt 1 skall Europeiska unionens domstol vara behörig att pröva talan som väcks av en medlemsstat, av Europaparlamentet, av rådet eller av kommissionen i fråga om bristande behörighet, åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättande av konstitutionen eller av någon rättsregel som gäller dess tillämpning eller i fråga om maktmissbruk.

3. Europeiska unionens domstol skall på de villkor som anges i punkterna 1 och 2 vara behörig att pröva en talan som revisionsrätten, Europeiska centralbanken eller Region-

kommittén väcker för att tillvarata sina rättigheter.

4. Alla fysiska eller juridiska personer får på de villkor som anges i punkterna 1 och 2 väcka talan mot en akt som är riktad till dem eller som direkt och personligen berör dem samt mot en regleringsakt som direkt berör dem och som inte medför genomförandeåtgärder.

5. I de akter genom vilka unionens organ och myndigheter inrättas kan särskilda villkor och former föreskrivas för talan som väcks av fysiska eller juridiska personer mot akter som antas av dessa organ eller myndigheter och som skall ha rättsverkan i förhållande till dem.

6. Talan som avses i denna artikel skall väckas inom två månader från den dag då akten offentliggjordes eller delgavs klaganden eller, om så inte skett, från den dag då klaganden fick kännedom om akten, alltefter omständigheterna.

Artikel III-366

Om talan är välgrundad, skall Europeiska unionens domstol förklara den berörda akten ogiltig.

Europeiska unionens domstol skall dock, om den anser det nödvändigt, ange vilka verkningar av den ogiltigförklarade akten som skall betraktas som bestående.

Artikel III-367

Om Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, kommissionen eller Europeiska centralbanken i strid med konstitutionen inte skulle vidta åtgärder, får medlemsstaterna och unionens övriga institutioner väcka talan vid Europeiska unionens domstol för att få överträdelsen fastslagen. Denna artikel skall på samma villkor tillämpas på de av unionens organ och myndigheter som inte vidtar åtgärder.

En sådan talan skall endast tas upp om den berörda institutionen, det berörda organet el-

ler den berörda myndigheten dessförinnan har uppmanats att vidta åtgärder. Om institutionen, organet eller myndigheten inom två månader efter denna uppmaning inte har tagit ställning får talan väckas inom en ytterligare frist av två månader.

Varje fysisk eller juridisk person får på de villkor som anges i första och andra styckena föra talan vid domstolen om att någon av unionens institutioner eller myndigheter eller något av dess organ har underlåtit att till personen i fråga rikta någon annan akt än en rekommendation eller ett yttrande.

Artikel III-368

Den institution, det organ eller den myndighet vars akt har förklarats ogiltig eller vars underlåtenhet att agera har förklarats strida mot konstitutionen skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa Europeiska unionens domstols dom.

Denna skyldighet skall inte påverka någon förpliktelse som kan följa av tillämpningen av artikel III-431 andra stycket.

Artikel III-369

Europeiska unionens domstol skall vara behörig att meddela förhandsavgöranden om

- a) tolkningen av konstitutionen,
- b) giltigheten och tolkningen av unionens institutioners, organs och myndigheters akter.

När en sådan fråga uppkommer vid en domstol i en medlemsstat får den domstolen, om den anser att ett beslut i frågan är nödvändigt för att döma i saken, begära att domstolen meddelar ett förhandsavgörande.

När en sådan fråga uppkommer i ett ärende vid en domstol i en medlemsstat, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning, skall den nationella domstolen föra frågan vidare till domstolen.

Om en sådan fråga uppkommer i ett ärende vid en domstol i en medlemsstat angående en

frihetsberövad person skall domstolen meddela sitt avgörande inom kortast möjliga tid.

Artikel III-370

Europeiska unionens domstol skall vara behörig att avgöra tvister om sådant skadestånd som avses i artikel III-431 andra och tredje styckena.

Artikel III-371

Domstolen skall vara behörig att besluta om lagenligheten av en akt som antas av Europeiska rådet eller rådet i enlighet med artikel I-59 endast på begäran av den medlemsstat som är föremål för ett fastslående av Europeiska rådet eller rådet och endast när det gäller iakttagandet av de regler som avser förfarandet i den artikeln.

Denna begäran skall inlämnas inom en frist på en månad från och med nämnda fastslående.

Domstolen skall besluta inom en månad från begäran.

Artikel III-372

Europeiska unionens domstol skall vara behörig att avgöra alla tvister mellan unionen och dess anställda inom de gränser och på de villkor som fastställs i tjänsteföreskrifterna för unionens tjänstemän och de anställningsvillkor som gäller för unionens övriga anställda.

Artikel III-373

Europeiska unionens domstol skall inom de gränser som anges nedan vara behörig att avgöra tvister om

a) fullgörandet av medlemsstaternas förpliktelser enligt Europeiska investeringsbankens stadga; bankens styrelse skall i detta avseende ha de befogenheter som enligt artikel III-360 tillkommer kommissionen,

b) beslut av Europeiska investeringsbankens råd; varje medlemsstat, kommissionen och bankens styrelse får väcka talan i dessa

frågor på de villkor som anges i artikel III-365,

c) beslut av Europeiska investeringsbankens styrelse; talan mot dessa beslut får endast föras av medlemsstaterna eller kommissionen på de villkor som anges i artikel III-365 och endast på den grund att de förföreskrifter som avses i artikel 19.2, 19.5, 19.6 och 19.7 i bankens stadga har åsidosatts,

d) fullgörandet av de nationella centralbankernas förpliktelser enligt konstitutionen och stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken. Därvid skall Europeiska centralbankens råd gentemot de nationella centralbankerna ha de befogenheter som enligt artikel III-360 tillkommer kommissionen gentemot medlemsstaterna. Om Europeiska unionens domstol finner att en nationell centralbank inte har fullgjort en förpliktelse enligt konstitutionen, skall denna bank vidta de åtgärder som krävs för att följa domstolens dom.

Artikel III-374

Europeiska unionens domstol skall vara behörig att döma med stöd av en skiljedoms-klausul i ett offentligrättsligt eller privaträttsligt avtal, som ingåtts av unionen eller på dess vägnar.

Artikel III-375

1. Utom i de fall där Europeiska unionens domstol är behörig enligt konstitutionen skall tvister där unionen är part inte på denna grund vara undantagna från de nationella domstolarnas behörighet.

2. Medlemsstaterna förbinder sig att inte lösa tvister om tolkningen eller tillämpningen av konstitutionen på annat sätt än som bestämts genom denna.

3. Domstolen skall vara behörig att avgöra varje tvist mellan medlemsstater som berör ämnesområden som regleras i konstitutionen, om tvisten hänskjuts till domstolen enligt ett särskilt avtal mellan parterna.

Artikel III-376

Europeiska unionens domstol skall inte vara behörig med avseende på artiklarna I-40 och I-41, bestämmelserna i avdelning V kapitel II om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och artikel III-293 i de delar som rör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Domstolen skall dock vara behörig att kontrollera att artikel III-308 följs och pröva talan, utformad enligt artikel III-365.4, om kontroll av lagenligheten av europeiska beslut om sådana restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer som rådet har antagit på grundval av avdelning V kapitel II.

Artikel III-377

När Europeiska unionens domstol utövar sina befogenheter med avseende på bestämmelserna i avdelning III kapitel IV avsnitten 4 och 5 om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa skall den inte vara behörig att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat eller av medlemsstaternas utövning av sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.

Artikel III-378

Även om den frist som avses i artikel III-365.6 har löpt ut får parterna i en tvist om en akt med allmän giltighet som antagits av en av unionens institutioner, organ eller myndigheter, med stöd av artikel III-365.2 inför Europeiska unionens domstol göra gällande att akten inte skall tillämpas.

Artikel III-379

1. Talan som förs vid Europeiska unionens domstol skall inte hindra verkställighet. Domstolen får dock om den anser att omständigheterna så kräver besluta om uppskov med verkställigheten av den akt som är föremål för talan.

2. I ärenden som anhängiggjorts vid Europeiska unionens domstol får denna föreskriva nödvändiga interimistiska åtgärder.

Artikel III-380

Europeiska unionens domstols domar skall vara verkställbara på de villkor som anges i artikel III-401.

Artikel III-381

Europeiska unionens domstols stadga skall regleras i ett protokoll.

Genom europeiska lagar får bestämmelserna i stadgan ändras med undantag av avdelning I och artikel 64 i denna. Lagarna skall antas antingen på begäran av domstolen och efter det att kommissionen har hörts, eller på förslag av kommissionen och efter det att domstolen har hörts.

*Underavsnitt 6***Europeiska centralbanken***Artikel III-382*

1. Europeiska centralbankens råd skall bestå av Europeiska centralbankens direktionsledamöter samt cheferna för de nationella centralbankerna i medlemsstater utan undantag i den mening som avses i artikel III-197.

2. Direktionen skall bestå av ordföranden, vice ordföranden och fyra andra ledamöter.

Ordföranden, vice ordföranden och de övriga direktionsledamöterna skall utses av Europeiska rådet, som skall besluta med kvalificerad majoritet, på rekommendation av rådet och efter det att Europaparlamentet och Europeiska centralbankens råd har hörts, bland personer vars auktoritet och yrkeserfarenhet inom den finansiella sektorn är allmänt erkända.

Deras mandattid är åtta år, och mandatet kan inte förnyas.

Endast medborgare i medlemsstaterna får vara direktionsledamöter.

Artikel 383

1. Rådets ordförande och en ledamot av kommissionen får delta utan rösträtt i sammanträdena med Europeiska centralbankens råd.

Rådets ordförande får lägga fram förslag för behandling i Europeiska centralbankens råd.

2. Europeiska centralbankens ordförande skall inbjudas att delta i rådets sammanträden när detta behandlar frågor som rör mål och uppgifter för Europeiska centralbankssystemet.

3. Europeiska centralbanken skall till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet och kommissionen överlämna en årsrapport om verksamheten inom Europeiska centralbankssystemet och om den monetära politiken under det föregående och det innevarande året. Europeiska centralbankens ordförande skall lägga fram denna rapport för Europaparlamentet, som kan hålla en allmän debatt på grundval av rapporten, och för rådet.

Europeiska centralbankens ordförande och övriga direktionsledamöter kan på begäran av Europaparlamentet eller på eget initiativ höras av Europaparlamentets behöriga organ.

Underavsnitt 7

Revisionsrätten

Artikel III-384

1. Revisionsrätten skall granska räkenskaperna över unionens samtliga inkomster och utgifter. Den skall också granska räkenskaperna över samtliga inkomster och utgifter för varje organ eller myndighet som unionen har upprättat, såvida inte den akt varigenom organet eller myndigheten upprättats utesluter en sådan granskning.

Revisionsrätten skall till Europaparlamentet och rådet avge en förklaring om räkenskapernas tillförlitlighet och de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet, vilken skall offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning. Denna förklaring får kompletteras med särskilda bedömningar av varje större område i unionens verksamhet.

2. Revisionsrätten skall pröva om samtliga inkomster och utgifter varit lagliga och korrekta och om den ekonomiska förvaltningen varit sund. Därvid skall den särskilt rapportera om alla fall av oegentligheter.

Inkomsterna skall granskas på grundval av fastställda inkomstbelopp och inkomstbelopp som betalats in till unionen.

Utgifterna skall granskas på grundval av gjorda åtaganden och verkställda utbetalningar.

Dessa granskningar får göras innan räkenskaperna avslutas för det ifrågavarande budgetåret.

3. Granskningen skall grundas på bokföringsmaterial och vid behov göras på platsen i övriga institutioner, samt i lokalerna hos varje organ eller myndighet som förvaltar inkomster eller utgifter för unionens räkning och i medlemsstaterna, inbegripet i lokalerna hos varje fysisk eller juridisk person som erhåller betalningar från budgeten. I medlemsstaterna skall granskningen genomföras i samarbete med de nationella revisionsorganen eller, om dessa inte har nödvändiga befogenheter, i samarbete med behöriga nationella myndigheter. Revisionsrätten och medlemsstaternas nationella revisionsorgan skall samarbeta i en anda av förtroende och med bibehållet oberoende. Dessa organ eller myndigheter skall underrätta revisionsrätten om de avser att delta i granskningen.

Övriga institutioner, alla organ eller myndigheter som förvaltar inkomster eller utgifter för unionens räkning, alla fysiska eller juridiska personer som erhåller betalningar från budgeten samt de nationella revisionsorganen eller, om dessa inte har nödvändiga befogenheter,

heter, behöriga nationella myndigheter, skall på revisionsrättens begäran till denna överlämna de handlingar eller den information som rätten behöver för att kunna fullgöra sin uppgift.

När det gäller Europeiska investeringsbankens förvaltning av unionens utgifter och inkomster skall revisionsrättens rätt till tillgång till den information som innehas av banken regleras av en överenskommelse mellan revisionsrätten, banken och kommissionen. Om ingen sådan överenskommelse finns, skall revisionsrätten likväl ha tillgång till den information som är nödvändig för att granska de unionsutgifter och unionsinkomster som banken förvaltar.

4. Revisionsrätten skall upprätta en årsrapport efter utgången av varje budgetår. Rapporten skall överlämnas till övriga institutioner och tillsammans med nämnda institutioners yttranden över revisionsrättens iakttagelser offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning.

Den får också när som helst framföra synpunkter i särskilda frågor, speciellt i form av särskilda rapporter, och yttra sig på begäran av någon av de övriga institutionerna.

Den skall anta sina årsrapporter, särskilda rapporter eller yttranden med en majoritet av sina ledamöter. Den kan emellertid inom sig inrätta avdelningar för att anta vissa kategorier av rapporter eller yttranden enligt de villkor som anges i dess arbetsordning.

Den skall biträda Europaparlamentet och rådet när dessa utövar sina kontrollbefogenheter i fråga om genomförandet av budgeten.

Den skall anta sin egen arbetsordning. Arbetsordningen skall godkännas av rådet.

Artikel III-385

1. Ledamöterna av revisionsrätten skall utses bland personer som i sina respektive stater hör till eller har hört till externa revisionsorgan eller som är kvalificerade för det-

ta ämbete. Deras oavhängighet får inte kunna ifrågasättas.

2. Revisionsrättens ledamöter skall utses för en tid av sex år. Deras mandat kan förnyas. Rådet skall anta ett europeiskt beslut om den förteckning över ledamöter som skall upprättas i enlighet med förslag från varje medlemsstat. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Revisionsrättens ledamöter skall bland sig välja sin ordförande för en tid av tre år. Ordföranden kan återväljas.

3. Vid fullgörandet av sina skyldigheter får ledamöterna av revisionsrätten varken begära eller ta emot instruktioner från någon regering eller något organ. De skall avhålla sig från varje handling som är oförenlig med deras skyldigheter.

4. Ledamöterna av revisionsrätten får inte under sin ämbets tid utöva någon annan avlönad eller oavlönad yrkesverksamhet. De skall när de tillträder avge en högtidlig försäkran att såväl under som efter sin ämbets tid respektera de förpliktelser som följer av ämbetet, särskilt deras skyldighet att iaktta redbarhet och visa omdöme vid mottagande av vissa uppdrag eller förmåner efter ämbets tiden.

5. Ämbetet för en ledamot av revisionsrätten skall, fränsett vid normala nytillsättningar och vid dödsfall, upphöra när ledamoten begär sitt entledigande eller avsätts genom ett avgörande av domstolen i enlighet med punkt 6.

För den återstående mandattiden skall en ersättare utses.

Utom vid avsättning skall ledamöterna av revisionsrätten kvarstå i ämbetet till dess att de ersatts.

6. En ledamot av revisionsrätten får endast skiljas från sitt ämbete eller berövas rätten till pension eller andra förmåner i dess ställe, om domstolen på begäran av revisionsrätten finner att han eller hon inte längre uppfyller

de förutsättningar som krävs eller fullgör de skyldigheter som följer av ämbetet.

AVSNITT 2

UNIONENS RÅDGIVANDE ORGAN

Underavsnitt 1

Regionkommittén

Artikel III-386

Antalet ledamöter i Regionkommittén får inte överstiga 350. Kommitténs sammansättning skall regleras i ett europeiskt beslut som antas av rådet med enhällighet på förslag av kommissionen.

Kommitténs ledamöter och lika många suppleanter skall utses för en tid av fem år. Deras mandat kan förnyas. Ingen ledamot av eller suppleant i kommittén får samtidigt vara ledamot av Europaparlamentet.

Rådet skall anta ett europeiskt beslut om den förteckning över ledamöter och suppleanter som skall upprättas i enlighet med förslag från varje medlemsstat.

När ett sådant mandat som avses i artikel I-32.2, och som ligger till grund för att ledamoten har föreslagits, upphör, skall mandatet i kommittén automatiskt upphöra, och ledamoten skall för den återstående delen av mandatperioden ersättas i enlighet med samma förfarande.

Artikel III-387

Regionkommittén skall bland sina medlemmar välja sin ordförande och sitt presidium för en tid av två och ett halvt år.

Den skall sammankallas av ordföranden på begäran av Europaparlamentet, rådet eller kommissionen. Den kan också sammanträda på eget initiativ.

Den skall anta sin egen arbetsordning.

Artikel III-388

Regionkommittén skall höras av Europaparlamentet, rådet eller kommissionen i de fall som anges i konstitutionen och i alla övriga fall där en av dessa institutioner finner det lämpligt, särskilt sådana som rör gränsöverskridande samarbete.

Om Europaparlamentet, rådet eller kommissionen anser det nödvändigt, skall det, eller den, utsätta en frist inom vilken kommittén skall avge sitt yttrande; denna får inte understiga en månad från den dag kommitténs ordförande fått meddelande om ärendet. Efter fristens utgång får saken behandlas, även om något yttrande inte föreligger.

Om Ekonomiska och sociala kommittén hörs, skall Europaparlamentet, rådet eller kommissionen underrätta Regionkommittén om denna begäran om yttrande. Om Regionkommittén anser att särskilda regionala intressen berörs, får den avge ett yttrande i saken. Den får också avge ett yttrande på eget initiativ.

Kommitténs yttrande med protokoll från dess överläggningar skall överlämnas till Europaparlamentet, rådet och kommissionen.

Underavsnitt 2

Ekonomiska och sociala kommittén

Artikel III-389

Antalet ledamöter i Ekonomiska och sociala kommittén får inte överstiga 350. Kommitténs sammansättning skall regleras i ett europeiskt beslut som antas av rådet med enhällighet på förslag av kommissionen.

Artikel III-390

Ekonomiska och sociala kommitténs ledamöter skall utses för en tid av fem år. Deras mandat kan förnyas.

Rådet skall anta ett europeiskt beslut om den förteckning över ledamöter som skall upprättas i enlighet med förslag från varje medlemsstat.

Rådet skall besluta efter att ha hört kommissionen. Det får inhämta synpunkter från europeiska organisationer som representerar olika ekonomiska och sociala sektorer, eller det civila samhället, som berörs av unionens verksamhet.

Artikel III-391

Ekonomiska och sociala kommittén skall bland sina medlemmar välja sin ordförande och sitt presidium för en tid av två och ett halvt år.

Den skall sammankallas av ordföranden på begäran av Europaparlamentet, rådet eller kommissionen. Den kan också sammanträda på eget initiativ.

Den skall anta sin egen arbetsordning.

Artikel III-392

Ekonomiska och sociala kommittén skall höras av Europaparlamentet, rådet eller kommissionen i de fall som anges i konstitutionen. Den får höras av dessa institutioner i alla de fall då institutionerna finner det lämpligt. Den får även avge ett yttrande på eget initiativ.

Om Europaparlamentet, rådet eller kommissionen anser det nödvändigt, skall det, eller den, utsätta en frist inom vilken kommittén skall avge sitt yttrande; denna får inte understiga en månad från den dag kommitténs ordförande fått meddelande om ärendet. Efter fristens utgång får saken behandlas, även om något yttrande inte föreligger.

Kommitténs yttrande med protokoll från dess överläggningar skall överlämnas till Europaparlamentet, rådet och kommissionen.

AVSNITT 3

EUROPEISKA INVESTERINGSBANKEN

Artikel III-393

Europeiska investeringsbanken skall vara en juridisk person.

Dess medlemmar skall vara medlemsstaterna.

Europeiska investeringsbankens stadga återges i ett protokoll.

Europeiska investeringsbankens stadga får ändras genom en europeisk lag som antas av rådet. Rådet skall besluta med enhällighet antingen på begäran av Europeiska investeringsbanken och efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen eller på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet och Europeiska investeringsbanken.

Artikel III-394

Europeiska investeringsbanken skall ha till uppgift att genom att anlita kapitalmarknaderna och utnyttja egna medel bidra till en balanserad och störningsfri utveckling av den inre marknaden i unionens intresse. I detta syfte skall den, särskilt genom att bevilja lån och garantier utan vinstsyfte, underlätta finansieringen av följande projekt inom alla områden av ekonomin:

a) Projekt som syftar till utveckling av mindre utvecklade regioner.

b) Projekt som syftar till en modernisering eller omställning av företag eller till att skapa nya verksamheter med anledning av det gradvisa upprättandet av den inre marknaden eller dess funktion och som på grund av sin storlek eller sin natur inte helt kan finansieras med de olika medel som är tillgängliga i de enskilda medlemsstaterna.

c) Projekt av gemensamt intresse för flera medlemsstater, vilka på grund av sin storlek eller sin natur inte helt kan finansieras med de olika medel som är tillgängliga i de enskilda medlemsstaterna.

När Europeiska investeringsbanken fullgör sina uppgifter skall den underlätta finansieringen av investeringsprogram i samband med stöd från strukturfonderna och andra av unionens finansieringsorgan.

AVSNITT 4

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER FÖR UNIONENS INSTITUTIONER, ORGAN OCH MYNDIGHETER

Artikel III-395

1. När rådet i enlighet med konstitutionen beslutar på förslag av kommissionen krävs enhällighet för att ändra förslaget, utom i de fall som avses i artiklarna I-55, I-56, III-396.10, III-396.13, III-404 och III-405.2.

2. Så länge rådet inte har beslutat, får kommissionen ändra sitt förslag när som helst under de förfaranden som leder fram till att en unionsakt antas.

Artikel III-396

1. När enligt konstitutionen europeiska lagar eller ramlagar skall antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet skall nedanstående bestämmelser tillämpas.

2. Kommissionen skall lägga fram ett förslag för Europaparlamentet och rådet.

Första behandlingen

3. Europaparlamentet skall anta sin ståndpunkt vid första behandlingen och översända den till rådet.

4. Om rådet godkänner Europaparlamentets ståndpunkt är akten i fråga antagen i den lydelse som motsvarar Europaparlamentets ståndpunkt.

5. Om rådet inte godkänner Europaparlamentets ståndpunkt, skall det anta sin ståndpunkt vid första behandlingen och översända den till Europaparlamentet.

6. Rådet skall lämna Europaparlamentet en fullständig redogörelse för de skäl som ledde till att rådet antog sin ståndpunkt vid första behandlingen. Kommissionen skall lämna Europaparlamentet en fullständig redogörelse för sin ståndpunkt.

Andra behandlingen

7. Om Europaparlamentet inom tre månader efter detta översändande

a) godkänner rådets ståndpunkt vid första behandlingen, eller inte har beslutat något, anses akten i fråga som antagen i den lydelse som motsvarar rådets ståndpunkt,

b) med en majoritet av sina ledamöter avvisar rådets ståndpunkt vid första behandlingen, anses den föreslagna akten som icke antagen,

c) med en majoritet av sina ledamöter föreslår ändringar i rådets ståndpunkt vid första behandlingen, skall den ändrade texten översändas till rådet och till kommissionen; kommissionen skall yttra sig över ändringarna.

8. Om rådet inom tre månader, efter det att Europaparlamentets ändringar har mottagits, med kvalificerad majoritet

a) godkänner alla ändringarna, anses akten i fråga som antagen,

b) inte godkänner alla ändringar, skall rådets ordförande i samförstånd med Europaparlamentets ordförande inom sex veckor sammankalla förlikningskommittén.

9. Rådet skall besluta med enhällighet om ändringar som kommissionen har avstyrkt.

Förlikning

10. Förlikningskommittén, som skall bestå av rådets medlemmar eller företrädare för dessa och lika många företrädare för Europaparlamentet, skall ha till uppgift att med en kvalificerad majoritet av rådets medlemmar eller företrädarna för dessa och en majoritet av de medlemmar som företräder Europapar-

lamentet uppnå enighet om ett gemensamt utkast inom sex veckor efter det att den har sammankallats, på grundval av Europaparlamentets och rådets ståndpunkter vid andra behandlingen.

11. Kommissionen skall delta i förlikningskommitténs arbete och ta alla nödvändiga initiativ för att närma Europaparlamentets och rådets ståndpunkter till varandra.

12. Om förlikningskommittén inte inom sex veckor efter det att den har sammankallats godkänner ett gemensamt utkast, anses den föreslagna akten som icke antagen.

Tredje behandlingen

13. Om förlikningskommittén inom denna tid godkänner ett gemensamt utkast, skall Europaparlamentet och rådet var för sig ha sex veckor på sig från detta godkännande för att anta akten i fråga i enlighet med det utkastet; Europaparlamentet skall därvid besluta med en majoritet av de avgivna rösterna och rådet med kvalificerad majoritet. Om så inte sker, anses den föreslagna akten som icke antagen.

14. De tidsfrister på tre månader respektive sex veckor som anges i denna artikel skall på Europaparlamentets eller rådets initiativ förlängas med högst en månad respektive två veckor.

Särskilda bestämmelser

15. Om, i de fall som anges i konstitutionen, en lag eller en ramlag är föremål för det ordinarie lagstiftningsförfarandet på initiativ av en grupp av medlemsstater, på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på begäran av domstolen, skall punkt 2, punkt 6 andra meningen och punkt 9 inte tillämpas.

I dessa fall skall Europaparlamentet och rådet till kommissionen översända utkastet till akt tillsammans med sina ståndpunkter vid första och andra behandlingen. Europaparlamentet eller rådet kan inhämta kommissionens yttrande när som helst under förfarandet, ett yttrande som kommissionen också kan avge på eget initiativ. Om den bedömer att det är nödvändigt kan den också delta i förlikningskommittén i enlighet med punkt 11.

randet, ett yttrande som kommissionen också kan avge på eget initiativ. Om den bedömer att det är nödvändigt kan den också delta i förlikningskommittén i enlighet med punkt 11.

Artikel III-397

Europaparlamentet, rådet och kommissionen skall samråda och i samförstånd reglera formerna för sitt samarbete. I detta syfte får de med beaktande av konstitutionen ingå interinstitutionella avtal som kan vara bindande.

Artikel III-398

1. När unionens institutioner, organ och myndigheter fullgör sina uppgifter skall de stödja sig på en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration.

2. Med beaktande av de tjänsteföreskrifter och anställningsvillkor som har antagits på grundval av artikel III-427 skall särskilda bestämmelser för detta ändamål meddelas i europeiska lagar.

Artikel III-399

1. Unionens institutioner, organ och myndigheter skall säkerställa öppenhet i sitt arbete och, med tillämpning av artikel I-50, i sina arbetsordningar besluta om särskilda bestämmelser om allmänhetens tillgång till deras handlingar. Europeiska unionens domstol, Europeiska centralbanken och Europeiska investeringsbanken skall endast omfattas av artikel I-50.3 och den här artikeln när de utövar sina administrativa funktioner.

2. Europaparlamentet och rådet skall säkerställa att handlingar som gäller lagstiftningsförfaranden offentliggörs på de villkor som fastställs i de europeiska lagar som avses i artikel I-50.3.

Artikel III-400

1. Rådet skall anta europeiska förordningar och beslut som reglerar

a) löner, arvoden och pensioner för Europeiska rådets ordförande, kommissionens ordförande, unionens utrikesminister, kommissionens ledamöter, ordförande, ledamöter och justitiesekreterare vid Europeiska unionens domstol samt rådets generalsekreterare,

b) anställningsvillkor, särskilt löner, arvoden och pensioner, för revisionsrättens ordförande och ledamöter,

c) alla betalningar som lämnas i stället för sådan ersättning till de personer som avses i leden a och b.

2. Rådet skall anta europeiska förordningar och beslut om fastställande av arvoden för Ekonomiska och sociala kommitténs ledamöter.

Artikel III-401

Akter som har antagits av rådet, kommissionen eller Europeiska centralbanken och som medför betalningsskyldighet för andra än medlemsstater skall vara verkställbara.

Verkställigheten skall följa de civilprocessrättsliga regler som gäller i den medlemsstat inom vars territorium den sker. Beslutet om att verkställighet skall ske skall bifogas avgörandet, utan andra formaliteter än kontroll av avgörandets äkthet, av den nationella myndighet som varje medlemsstats regering skall utse för detta ändamål och anmäla till kommissionen och Europeiska unionens domstol.

När dessa formaliteter uppfyllts på begäran av den berörda parten, får denne fullfölja verkställigheten genom att i enlighet med den nationella lagstiftningen hänskjuta ärendet direkt till den behöriga myndigheten.

Verkställigheten får skjutas upp endast genom beslut av Europeiska unionens domstol. Det är dock domstolarna i de berörda staterna som skall vara behöriga när det gäller kontroll av att verkställighetsbestämmelserna genomförs på ett regelrätt sätt.

KAPITEL II

FINANSIELLA BESTÄMMELSER

AVSNITT 1

DEN FLERÅRIGA FINANSIERINGSRAMEN

Artikel III-402

1. Den fleråriga finansieringsramen skall fastställas för en period på minst fem år i enlighet med artikel I-55.

2. Den fleråriga finansieringsramen skall fastställa beloppen för de årliga taken för anslag för åtaganden för varje utgiftskategori och det årliga taket för anslag för betalningar. Utgiftskategorierna, som skall vara få till antalet, skall motsvara unionens huvudsakliga verksamhetsområden.

3. I finansieringsramen skall det anges alla andra bestämmelser som behövs för att det årliga budgetförfarandet skall fungera väl.

4. Om rådets europeiska lag om fastställande av en ny finansieringsram inte har antagits vid utgången av den period som omfattas av den föregående ramen skall giltighetstiden för taken och de övriga bestämmelserna, som gäller den föregående periodens sista år, förlängas tills den nya lagen har antagits.

5. Under hela det förfarande som leder till antagandet av finansieringsramen skall Europaparlamentet, rådet och kommissionen vidta alla nödvändiga åtgärder för att underlätta att förfarandet slutförs.

AVSNITT 2

UNIONENS ÅRLIGA BUDGET

Artikel III-403

Budgetåret skall börja den 1 januari och sluta den 31 december.

Artikel III-404

Unionens årliga budget skall fastställas genom en europeisk lag i enlighet med följande bestämmelser:

1. Var och en av institutionerna skall före den 1 juli upprätta en beräkning över sina utgifter för följande budgetår. Kommissionen skall sammanställa dessa beräkningar i ett budgetförslag som får innehålla avvikande beräkningar.

Budgetförslaget skall innehålla en beräkning över inkomster och en över utgifter.

2. Kommissionen skall förelägga Europaparlamentet och rådet budgetförslaget senast den 1 september året före det budgetår som förslaget avser.

Kommissionen får ändra budgetförslaget under förfarandet till dess att den förlikningskommitté som avses i punkt 5 sammankallas.

3. Rådet skall anta sin ståndpunkt om budgetförslaget vilken skall översändas till Europaparlamentet senast den 1 oktober året före det budgetår som förslaget avser. Rådet skall lämna Europaparlamentet en fullständig redogörelse för de skäl som ledde till att rådet antog sin ståndpunkt.

4. Om Europaparlamentet inom 42 dagar efter detta översändande

a) godkänner rådets ståndpunkt, är den europeiska lagen om upprättande av budgeten antagen,

b) inte har fattat något beslut, skall den europeiska lagen om upprättande av budgeten anses som antagen,

c) med en majoritet av sina ledamöter antar ändringar, skall det ändrade förslaget översändas till rådet och kommissionen. Europaparlamentets ordförande skall i samförstånd med rådets ordförande omedelbart sammankalla förlikningskommittén. Förlikningskommittén skall dock inte sammankallas om rådet inom tio dagar efter detta översändande meddelar Europaparlamentet att det godkänner samtliga ändringar.

5. Förlikningskommittén, som skall bestå av rådets medlemmar eller företrädare för dessa och lika många företrädare för Europaparlamentet, skall ha till uppgift att på grundval av Europaparlamentets och rådets ståndpunkter med en kvalificerad majoritet av rådets medlemmar eller företrädarna för dessa och en majoritet av Europaparlamentets företrädare uppnå enighet om ett gemensamt förslag inom tre veckor efter det att den sammankallats.

Kommissionen skall delta i förlikningskommitténs arbete och ta alla nödvändiga initiativ för att närma Europaparlamentets och rådets ståndpunkter till varandra.

6. Om förlikningskommittén inom de tre veckor som avses i punkt 5 uppnår enighet om ett gemensamt förslag, skall Europaparlamentet och rådet var för sig ha två veckor på sig efter det att denna enighet har uppnåtts, för att godkänna det gemensamma förslaget.

7. Om inom de två veckor som avses i punkt 6

a) både Europaparlamentet och rådet godkänner det gemensamma förslaget eller inte fattar något beslut, eller om en av dessa institutioner godkänner det gemensamma förslaget medan den andra inte fattar något beslut, skall den europeiska lagen om upprättande av budgeten anses som slutgiltigt antagen i enlighet med det gemensamma förslaget, eller

b) Europaparlamentet med en majoritet av sina ledamöter och rådet båda avvisar det gemensamma förslaget, eller om en av dessa institutioner avvisar det gemensamma förslaget medan den andra inte beslutar något, skall ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen, eller

c) Europaparlamentet med en majoritet av sina ledamöter avvisar det gemensamma förslaget medan rådet godkänner det, skall ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen, eller

d) Europaparlamentet godkänner det gemensamma förslaget medan rådet avvisar detta, får Europaparlamentet, inom två veckor efter det att rådet avvisat förslaget, med en

majoritet av sina ledamöter och tre femtedelar av de avgivna rösterna besluta att bekräfta alla eller några av de ändringar som avses i punkt 4 c. Om någon av Europaparlamentets ändringar inte bekräftas, skall den i förlikningskommittén överenskomna ståndpunkten till den budgetpost som är föremål för denna ändring anses godkänd. Den europeiska lagen om upprättande av budgeten skall anses slutgiltigt antagen på grundval av detta.

8. Om förlikningskommittén inom de tre veckor som avses i punkt 5 inte uppnår enighet om ett gemensamt förslag, skall ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen.

9. När det förfarande som anges i denna artikel har fullföljts, skall Europaparlamentets ordförande förklara att den europeiska lagen om upprättande av budgeten har blivit slutgiltigt antagen.

10. Varje institution skall utöva de befogenheter som den har tilldelats genom denna artikel med beaktande av konstitutionen och de akter som antagits i enlighet med denna, särskilt om unionens egna medel och balansen mellan inkomster och utgifter.

Artikel III-405

1. Om den europeiska lagen om upprättande av budgeten inte har blivit slutgiltigt antagen i början av ett budgetår, får i enlighet med de europeiska lagar som avses i artikel III-412 ett belopp som motsvarar högst en tolfedel av de anslag som förts upp i den aktuella avdelningen i budgeten för det föregående budgetåret användas varje månad för en avdelning i budgeten; det får dock inte överstiga en tolfedel av de anslag som anges i samma avdelning i budgetförslaget.

2. Under förutsättning att övriga villkor i punkt 1 iakttas och på förslag av kommissionen får rådet i enlighet med de europeiska lagar som avses i artikel III-412 anta ett europeiskt beslut genom vilket tillstånd ges till utgifter som överstiger en tolfedel. Rådet skall omedelbart överlämna beslutet till Europaparlamentet.

I det europeiska beslutet skall de åtgärder föreskrivas som krävs i fråga om resurser för tillämpningen av denna artikel, i enlighet med de europeiska lagar som avses i artikel I-54.3 och I-54.4.

Beslutet skall träda i kraft trettio dagar efter antagandet, om Europaparlamentet inom denna tidsfrist med en majoritet av sina ledamöter inte beslutar att minska dessa utgifter.

Artikel III-406

På de villkor som skall fastställas i de europeiska lagar som avses i artikel III-412 får anslag som inte avser personalutgifter och som inte förbrukats vid budgetårets utgång föras över, dock endast till det närmast följande budgetåret.

Anslagen skall delas in i avdelningar alltefter utgifternas art eller ändamål och i mån av behov ytterligare delas in, i enlighet med de europeiska lagar som avses i artikel III-412.

Utgifterna för

- Europaparlamentet,
- Europeiska rådet och rådet,
- kommissionen och
- Europeiska unionens domstol skall tas upp i separata budgetavsnitt om inte annat följer av någon särskild ordning för vissa gemensamma utgifter.

AVSNITT 3

GENOMFÖRANDE AV BUDGETEN OCH ANSVARSFRIHET

Artikel III-407

I överensstämmelse med principerna för en sund ekonomisk förvaltning skall kommissionen i samarbete med medlemsstaterna genomföra budgeten under eget ansvar och inom ramen för de beviljade anslagen, i enlighet med de europeiska lagar som avses i

artikel III-412. Medlemsstaterna skall samarbeta med kommissionen för att säkerställa att anslagen används i enlighet med samma principer.

Medlemsstaternas kontroll- och revisions-skyldigheter vid genomförandet av budgeten samt deras ansvar i samband med detta skall regleras i de europeiska lagar som avses i artikel III-412. De skall ange det ansvar och de närmare särskilda bestämmelser som skall gälla för hur varje institution skall medverka när dess egna utgifter effektueras.

Kommissionen får inom budgeten föra över anslag från en avdelning till en annan och från en underavdelning till en annan, inom de gränser och på de villkor som anges i de europeiska lagar som avses i artikel III-412.

Artikel III-408

Kommissionen skall årligen till Europaparlamentet och rådet överlämna en redovisning för hur budgeten genomförts under det föregående budgetåret. Kommissionen skall till dem också överlämna en redovisning för unionens tillgångar och skulder.

Kommissionen skall till Europaparlamentet och rådet även överlämna en rapport med utvärdering av unionens finanser på grundval av de resultat som uppnåtts, särskilt i förhållande till de uppgifter som Europaparlamentet och rådet lämnat enligt artikel artikel III-409.

Artikel III-409

1. På rekommendation av rådet skall Europaparlamentet bevilja kommissionen ansvarsfrihet för budgetens genomförande. I detta syfte skall rådet och Europaparlamentet i tur och ordning granska de räkenskaper och redovisningar och den utvärderingsrapport som avses i artikel III-408, revisionsrättens årsrapport tillsammans med de granskade institutionernas yttranden över revisionsrättens iakttagelser, den förklaring om räkenskaper-nas tillförlitlighet som avses i artikel III-384.1 andra stycket samt de av revisions-

rättens särskilda rapporter som är av betydelse i detta sammanhang.

2. Innan Europaparlamentet beviljar kommissionen ansvarsfrihet eller för andra ändamål i samband med att Europaparlamentet utövar sina befogenheter i fråga om budgetens genomförande, kan det begära att kommissionen skall redogöra för verkställigheten av utgifterna eller för hur de finansiella kontrollsystemen fungerar. Kommissionen skall på begäran lägga fram alla nödvändiga uppgifter för Europaparlamentet.

3. Kommissionen skall vidta alla lämpliga åtgärder för att rätta sig efter iakttagelserna i beslutet om ansvarsfrihet, andra iakttagelser från Europaparlamentet om verkställigheten av utgifterna samt de kommentarer som är fogade till rådets rekommendationer om ansvarsfrihet.

4. På begäran av Europaparlamentet eller rådet skall kommissionen rapportera om de åtgärder som den har vidtagit mot bakgrund av dessa iakttagelser och kommentarer, särskilt om de instruktioner som den har gett de avdelningar som ansvarar för budgetens genomförande. Dessa rapporter skall också översändas till revisionsrätten.

AVSNITT 4

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Artikel III-410

Den fleråriga finansieringsramen och den årliga budgeten skall upprättas i euro.

Artikel III-411

Under förutsättning att kommissionen underrättar berörda medlemsstaters behöriga myndigheter får kommissionen överföra tillgångar som den innehar i en medlemsstats valuta till en annan medlemsstats valuta i den mån det behövs för att dessa tillgångar skall kunna användas för ändamål som avses i konstitutionen. Kommissionen skall så långt

som möjligt undvika att göra sådana överföringar, om den har kontanter eller likvida medel i de valutor som den behöver.

Kommissionen skall stå i förbindelse med varje berörd medlemsstat genom den myndighet som medlemsstaten utser. Vid genomförandet av finansiella transaktioner skall kommissionen anlita den berörda medlemsstatens sedelutgivande bank eller något annat finansinstitut som godkänts av medlemsstaten.

Artikel III-412

1. Genom europeiska lagar skall det meddelas

a) budgetregler som särskilt skall innehålla närmare detaljer om budgetens uppställning och genomförande och om redovisning och revision,

b) regler om ordningen för kontrollen av det ansvar som aktörerna i budgetförvaltningen har, särskilt utanordnarna och räkenskapsförarna.

Dessa lagar skall antas efter det att revisionsrätten har hörts.

2. Rådet skall på förslag av kommissionen anta en europeisk förordning om de närmare bestämmelserna och förfarandet för hur de budgetinkomster som fastställs i den ordning som gäller för unionens egna medel skall ställas till kommissionens förfogande samt nödvändiga åtgärder för att möta ett eventuellt likviditetsbehov. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet och revisionsrätten.

3. Rådet skall besluta med enhällighet till och med den 31 december 2006 i alla de fall som avses i denna artikel.

Artikel III-413

Europaparlamentet, rådet och kommissionen skall se till att det finns finansiella medel tillgängliga för att unionen skall kunna fullgöra sina rättsliga förpliktelser gentemot tredjeman.

Artikel III-414

Regelbundna möten mellan Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande skall sammankallas på kommissionens initiativ inom ramen för de budgetförfaranden som avses i detta kapitel. Ordförandena skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att främja samråd och närma sina institutioners ståndpunkter till varandra i syfte att göra det lättare att genomföra detta kapitel.

AVSNITT 5

BEKÄMPNING AV BEDRÄGERI

Artikel III-415

1. Unionen och medlemsstaterna skall genom åtgärder som skall vidtas i enlighet med denna artikel bekämpa bedrägerier och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. Åtgärderna skall ha avskräckande effekt och ge ett effektivt skydd i medlemsstaterna samt i unionens institutioner, organ och myndigheter.

2. För att bekämpa bedrägerier som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen skall medlemsstaterna vidta samma åtgärder som de vidtar för att bekämpa bedrägerier som riktar sig mot deras egna ekonomiska intressen.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i konstitutionen skall medlemsstaterna samordna sina åtgärder för att skydda unionens ekonomiska intressen mot bedrägerier. De skall för detta ändamål tillsammans med kommissionen organisera ett nära och regelbundet samarbete mellan de behöriga myndigheterna.

4. För att ge effektivt och likvärdigt skydd i medlemsstaterna samt i unionens institutioner, organ och myndigheter skall det i europeiska lagar eller ramlagar föreskrivas nödvändiga åtgärder som rör förebyggande av och kamp mot bedrägerier som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. De skall antas efter det att revisionsrätten har hörts.

5. Kommissionen skall i samarbete med medlemsstaterna varje år för Europaparlamentet och rådet lägga fram en rapport om de åtgärder som vidtagits för att genomföra denna artikel.

2. Kommissionen och vid behov unionens utrikesminister skall regelbundet informera Europaparlamentet och rådet om utvecklingen av de fördjupade samarbetena.

Artikel III-419

1. De medlemsstater som önskar upprätta ett fördjupat samarbete sinsemellan på något av de områden som avses i konstitutionen, med undantag för områdena med exklusiv befogenhet samt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, skall rikta en begäran till kommissionen och närmare ange tillämpningsområdet och de mål som eftersträvas genom det planerade fördjupade samarbetet. Kommissionen kan lägga fram ett förslag för rådet om detta. Om kommissionen inte lägger fram något förslag, skall den underrätta de berörda medlemsstaterna om skälen till detta.

Ett bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete skall ges genom ett europeiskt beslut av rådet på förslag av kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande.

2. En begäran från de medlemsstater som önskar upprätta ett fördjupat samarbete sinsemellan inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skall riktas till rådet. Denna begäran skall överlämnas till unionens utrikesminister, som skall avge ett yttrande om samstämmigheten mellan det fördjupade samarbete som planeras och unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, och till kommissionen, som skall avge ett yttrande, särskilt om samstämmigheten mellan det fördjupade samarbete som planeras och övrig unionspolitik. Begäran skall även översändas till Europaparlamentet för kännedom.

Bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete skall ges genom ett europeiskt beslut av rådet, som skall besluta med enhällighet.

Artikel III-420

1. Varje medlemsstat som önskar delta i ett pågående fördjupat samarbete inom ett av de

KAPITEL III

FÖRDJUPADE SAMARBETEN

Artikel III-416

De fördjupade samarbetena skall respektera konstitutionen och unionsrätten.

De får inte påverka den inre marknaden eller den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen. De får inte innebära något hinder eller någon diskriminering i handeln mellan medlemsstaterna eller leda till snedvridning av konkurrensen dem emellan.

Artikel III-417

De fördjupade samarbetena skall respektera de icke deltagande medlemsstaternas befogenheter, rättigheter och skyldigheter. Dessa medlemsstater får inte hindra de deltagande medlemsstaterna från att genomföra samarbetena.

Artikel III-418

1. När de fördjupade samarbetena upprättas skall de vara öppna för alla medlemsstater, förutsatt att medlemsstaterna tar hänsyn till de eventuella villkor för deltagande som fastställs genom europeiska beslut om bemyndigande. De skall också vara öppna när som helst, under förutsättning att de utöver de ovannämnda eventuella villkoren tar hänsyn till de akter som redan har antagits inom denna ram.

Kommissionen och de medlemsstater som deltar i ett fördjupat samarbete skall se till att främja ett deltagande av så många medlemsstater som möjligt.

områden som avses i artikel III-419.1 skall anmäla sin avsikt till rådet och till kommissionen.

Kommissionen skall inom fyra månader efter det att anmälan har mottagits bekräfta den berörda medlemsstatens deltagande. Kommissionen skall, i förekommande fall, konstatera att villkoren för deltagande är uppfyllda och anta de övergångsåtgärder som är nödvändiga för tillämpningen av de akter som redan antagits inom ramen för det fördjupade samarbetet.

Om kommissionen likväl anser att villkoren för deltagande inte är uppfyllda, skall den ange vilka bestämmelser som skall vidtas för att dessa villkor skall uppfyllas och fastställa en tidsfrist för en ny behandling av begäran. När tidsfristen har löpt ut, skall kommissionen behandla begäran på nytt i enlighet med förfarandet i andra stycket. Om kommissionen anser att villkoren för deltagande fortfarande inte är uppfyllda, får den berörda medlemsstaten hänskjuta frågan till rådet, som skall besluta om begäran. Rådet skall besluta i enlighet med artikel I-44.3. Det får också på kommissionens förslag anta sådana övergångsåtgärder som avses i andra stycket.

2. Varje medlemsstat som önskar delta i ett pågående fördjupat samarbete inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken skall anmäla sin avsikt till rådet, unionens utrikesminister och kommissionen.

Rådet skall bekräfta den berörda medlemsstatens deltagande efter samråd med unionens utrikesminister och efter att i förekommande fall ha fastställt att villkoren för deltagande är uppfyllda. Rådet får på förslag av unionens utrikesminister även anta sådana övergångsåtgärder som är nödvändiga för tillämpningen av akter som redan antagits inom ramen för det fördjupade samarbetet. Om rådet anser att villkoren för deltagande inte är uppfyllda, skall det emellertid ange vilka steg som skall vidtas för att dessa villkor skall uppfyllas och bestämma en tidsfrist för ny behandling av begäran om deltagande.

För tillämpningen av denna punkt skall rådet besluta med enhällighet och i enlighet med artikel I-44.3.

Artikel III-421

Andra utgifter för genomförandet av ett fördjupat samarbete än de förvaltningskostnader som institutionerna åsamkas skall bäras av de deltagande medlemsstaterna, om inte rådet med enhällighet bland alla sina medlemmar och efter att ha hört Europaparlamentet beslutar något annat.

Artikel III-422

1. När det i en bestämmelse i konstitutionen som kan komma att tillämpas inom ramen för ett fördjupat samarbete föreskrivs att rådet skall besluta med enhällighet kan rådet med enhällighet i enlighet med bestämmelserna i artikel I-44.3 anta ett europeiskt beslut som föreskriver att det kommer att besluta med kvalificerad majoritet.

2. När det i en bestämmelse i konstitutionen som kan komma att tillämpas inom ramen för ett fördjupat samarbete föreskrivs att rådet skall anta europeiska lagar eller ramlagar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande kan rådet med enhällighet i enlighet med bestämmelserna i artikel I-44.3 anta ett beslut som föreskriver att det kommer att besluta i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

3. Punkterna 1 och 2 skall inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Artikel III-423

Rådet och kommissionen skall se till att de åtgärder som vidtas inom ramen för ett fördjupat samarbete är samstämmiga såväl inbördes som med unionens politik, och de skall samarbeta i detta syfte.

AVDELNING VII

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Artikel III-424

Med beaktande av den strukturella ekonomiska och sociala situationen i Franska Guayana och på Guadeloupe, Martinique, Réunion, Azorerna, Madeira och Kanarieöarna, vilken förvärras av deras avlägsna belägenhet, ökaraktär, ringa storlek, besvärliga terräng- och klimatförhållanden samt ekonomiska beroende av ett fåtal produkter, vilka faktorer på grund av sin bestående natur och sammanlagda verkan allvarligt hämmar områdenas utveckling, skall rådet på förslag av kommissionen anta europeiska lagar, ramlagar, förordningar och beslut för att särskilt fastställa villkoren för hur konstitutionen skall tillämpas när det gäller dessa områden, inklusive den gemensamma politiken. Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

De akter som avses i första stycket gäller särskilt tull- och handelspolitik, skattepolitik, frizoner, jordbruks- och fiskeripolitik, villkor för leverans av råvaror och viktiga konsumtionsvaror, statligt stöd samt villkor för tillgång till strukturfonder och övergripande unionsprogram.

Rådet skall anta de akter som avses i första stycket med beaktande av de yttersta randområdenas särdrag och särskilda begränsningar, utan att undergräva integriteten och sammanhanget hos unionens rättsordning, inklusive den inre marknaden och den gemensamma politiken.

Artikel III-425

Konstitutionen skall inte i något hänseende ingripa i medlemsstaternas egendomsordning.

Artikel III-426

Unionen skall i varje medlemsstat ha den mest vittgående rättskapacitet som tillerkänns juridiska personer enligt den nationella lag-

stiftningen. Den skall särskilt kunna förvärva och avyttra fast och lös egendom samt föra talan inför domstolar och andra myndigheter. Den skall i sådana fall företräddas av kommissionen. Unionen skall dock i frågor som rör en viss institutions funktion företräddas av den institutionen i enlighet med dess administrativa självständighet.

Artikel III-427

Tjänsteföreskrifter för tjänstemännen vid unionen och anställningsvillkor för övriga anställda vid unionen skall meddelas i europeiska lagar. De skall antas efter att ha hört de berörda institutionerna.

Artikel III-428

Kommissionen får inom de gränser och på de villkor som fastställs genom en europeisk förordning eller ett europeiskt beslut som med enkel majoritet antas av rådet inhämta den information och utföra de kontroller som behövs för att fullgöra de uppgifter som anförtrotts kommissionen.

Artikel III-429

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 5 i protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken skall åtgärder föreskrivas i europeiska lagar eller ramlagar för att framställa sådan statistik som behövs för unionens verksamhet.

2. Framställningen av gemenskapsstatistik skall uppfylla krav på opartiskhet, tillförlitlighet, objektivitet, vetenskapligt oberoende, kostnadseffektivitet och insynsskydd för statistiska uppgifter. Den får inte innebära en alltför stor belastning för de ekonomiska aktörerna.

Artikel III-430

Medlemmarna respektive ledamöterna av unionens institutioner, ledamöterna av kommittéer samt tjänstemän och övriga anställda vid unionen skall, även efter det att deras uppdrag upphört, vara förpliktade att inte

lämna ut upplysningar som omfattas av tystnadsplikt, särskilt uppgifter om företag, deras affärsförbindelser eller deras kostnadsförhållanden.

Artikel III-431

Unionens avtalsrättsliga ansvar skall regleras av den lagstiftning som är tillämplig på avtalet i fråga.

I fråga om utomobligatoriskt ansvar skall unionen ersätta skada som orsakats av dess institutioner eller av dess anställda under tjänsteutövning, i enlighet med de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar.

Med avvikelse från andra stycket skall Europeiska centralbanken ersätta skada som orsakats av banken själv eller av dess anställda under tjänsteutövning i enlighet med de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar.

De anställdas personliga ansvar gentemot unionen skall regleras av bestämmelserna i de tjänsteföreskrifter eller de anställningsvillkor som gäller för dem.

Artikel III-432

Säte för unionens institutioner skall fastställas av medlemsstaternas regeringar i samförstånd.

Artikel III-433

Rådet skall med enhällighet anta en europeisk förordning som anger de regler som skall gälla för språkanvändningen vid unionens institutioner, med förbehåll för stadgan för Europeiska unionens domstol.

Artikel III-434

Unionen skall, på de villkor som anges i protokollet om Europeiska unionens privilegier och immunitet, inom medlemsstaternas territorier åtnjuta de privilegier och den immunitet som behövs för att den skall kunna fullgöra sin uppgift.

Artikel III-435

De rättigheter och förpliktelser som följer av avtal som ingåtts före den 1 januari 1958 eller, för stater som senare ansluter sig, före tidpunkten för deras anslutning, mellan å ena sidan en eller flera medlemsstater och å andra sidan ett eller flera tredjeländer skall inte påverkas av konstitutionen.

I den mån dessa avtal inte är förenliga med konstitutionen skall den eller de berörda medlemsstaterna vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja det som är oförenligt med konstitutionen. Medlemsstaterna skall vid behov bistå varandra i detta syfte och i förekommande fall inta en gemensam hållning.

Vid tillämpning av sådana avtal som avses i första stycket skall medlemsstaterna beakta att de fördelar som varje medlemsstat beviljar enligt konstitutionen utgör en integrerande del av unionen och härigenom är oskiljaktigt förbundna med upprättandet av institutioner som ges befogenheter enligt konstitutionen och med beviljandet av samma fördelar av alla övriga medlemsstater.

Artikel III-436

1. Konstitutionen skall inte hindra tillämpningen av följande regler:

a) Ingen medlemsstat skall vara förpliktad att lämna information vars avslöjande den anser strida mot sina väsentliga säkerhetsintressen.

b) Varje medlemsstat får vidta de åtgärder som den anser nödvändiga för att skydda sina väsentliga säkerhetsintressen i fråga om tillverkning av eller handel med vapen, ammunition och försvarsmateriel; sådana åtgärder får inte försämra konkurrensvillkoren på den inre marknaden i fråga om varor som inte är avsedda speciellt för militärändamål.

2. Rådet får på förslag av kommissionen med enhällighet anta ett europeiskt beslut om ändring av listan av den 15 april 1958 över varor på vilka bestämmelserna i punkt 1 b skall tillämpas.

DEL IV**ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH
SLUTBESTÄMMELSER***Artikel IV-437***Upphävande av tidigare fördrag**

1. Detta fördrag om upprättande av en konstitution för Europa upphäver fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om Europeiska unionen samt, på de villkor som fastställs i protokollet om akter och fördrag om komplettering eller ändring av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om Europeiska unionen, akterna och fördragen om komplettering eller ändring av dessa, med förbehåll för punkt 2 i denna artikel.

2. Anslutningsfördragen skall upphävas för

- a) Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland,
- b) Republiken Grekland,
- c) Konungariket Spanien och Republiken Portugal,
- d) Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige, samt
- e) Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien.

Likväl skall

– de bestämmelser i de i leden a–d avsedda fördragen som återges eller åsyftas i protokollet om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige fortsätta att gälla, och deras rättsverkan skall bestå i enlighet med detta protokoll,

– de bestämmelser i det i led e avsedda fördraget som återges eller åsyftas i protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien fortsätta att gälla, och deras rättsverkan skall bestå i enlighet med detta protokoll.

*Artikel IV-438***Succession och rättslig kontinuitet**

1. Den europeiska union som upprättas genom detta fördrag skall efterträda den europeiska union som upprättades genom fördraget om Europeiska unionen och Europeiska gemenskapen.

2. Om inte annat följer av artikel IV-439, skall de institutioner, organ och myndigheter som existerar vid detta fördrags ikraftträdande utöva sina befogenheter enligt detta fördrag i den sammansättning de har vid den tidpunkten, så länge det inte har antagits nya bestämmelser med tillämpning av detta fördrag eller till dess att deras mandat upphör.

3. De av institutionernas, organens och myndigheternas akter som antagits på grundval av de fördrag och akter som upphävs genom artikel IV-437 skall fortsätta att vara i kraft. Deras rättsverkan skall bestå så länge dessa akter inte har upphävts, ogiltigförklarats eller ändrats med tillämpning av det här fördraget. Detta gäller även för de konventioner som har ingåtts mellan medlemsstater på grundval av de fördrag och akter som upphävs genom artikel IV-437.

De övriga delarna av gemenskapens och unionens befintliga regelverk vid detta fördrags ikraftträdande, särskilt de interinstitutionella avtalen, de beslut och avtal som företräddarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet, har fattat eller ingått, de avtal som medlemsstaterna har ingått och som gäller unionens eller gemenskapens funktionssätt eller som har samband med unionens eller gemenskapens verksamhet,

förklaringarna, inbegripet sådana som avgivits inom ramen för regeringskonferenser, samt resolutioner och andra ståndpunkter av Europeiska rådet eller av rådet och sådana som medlemsstaterna i samförstånd har antagit i frågor om unionen eller gemenskapen skall också bestå så länge de inte har upphävts eller ändrats.

4. Den rättspraxis som utvecklats av Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätten om tolkningen och tillämpningen av de fördrag och akter som upphävs genom artikel IV-437 samt de akter och konventioner som antagits för deras tillämpning förblir, i tillämpliga delar, tolkningskällan för unionsrätten och i synnerhet för jämförbara bestämmelser i konstitutionen.

5. Kontinuiteten i de administrativa och rättsliga förfaranden som inletts före detta fördrags ikraftträdande skall säkerställas med beaktande av konstitutionen. De institutioner, organ och myndigheter som är ansvariga för dessa förfaranden skall vidta alla för detta ändamål lämpliga åtgärder.

Artikel IV-439

Övergångsbestämmelser för vissa institutioner

De övergångsbestämmelser som avser Europaparlamentets sammansättning, definitionen av kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och i rådet, inbegripet i fall då inte samtliga medlemmar av Europeiska rådet eller av rådet deltar i omröstningen, och kommissionens sammansättning, inbegripet unionens utrikesminister, meddelas i protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ.

Artikel IV-440

Område för territoriell tillämpning

1. Detta fördrag skall tillämpas på Konungariket Belgien, Republiken Tjeckien, Konungariket Danmark, Förbundsrepubliken

Tyskland, Republiken Estland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien, Republiken Frankrike, Irland, Republiken Italien, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Storhertigdömet Luxemburg, Republiken Ungern, Republiken Malta, Konungariket Nederländerna, Republiken Österrike, Republiken Polen, Republiken Portugal, Republiken Slovenien, Republiken Slovakien, Republiken Finland, Konungariket Sverige och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.

2. Detta fördrag skall tillämpas på Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique, Réunion, Azorerna, Madeira och Kanarieöarna i enlighet med artikel III-424.

3. De utomeuropeiska länder och territorier som anges i bilaga II skall omfattas av den särskilda associeringsordning som anges i del III avdelning IV.

Detta fördrag skall inte tillämpas på de utomeuropeiska länder och territorier som har särskilda förbindelser med Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland och som inte anges i nämnda förteckning.

4. Detta fördrag skall tillämpas på de europeiska territorier vars utrikes angelägenheter omhändertas av en medlemsstat.

5. Detta fördrag skall tillämpas på Åland med de undantag som ursprungligen fanns i det fördrag som avses i artikel IV-437.2 d och som återges i avdelning V avsnitt 5 i protokollet om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige.

6. Utan hinder av punkterna 1–5 skall följande gälla:

a) Detta fördrag skall inte tillämpas på Färöarna.

b) Detta fördrag skall tillämpas på Förenade konungariket Storbritannien och Nordir-

lands suveräna basområden Akrotiri och Dhekelia på Cypern endast i den utsträckning det är nödvändigt för att säkerställa tillämpningen av den ordning som ursprungligen angavs i det protokoll om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden på Cypern som är fogat till den anslutningsakt som utgör en integrerande del av det fördrag som avses i artikel IV-437.2 e, och som återges i del II avdelning III i protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien.

c) Detta fördrag skall tillämpas på Kanalöarna och Isle of Man endast i den utsträckning det är nödvändigt för att säkerställa tillämpningen av den ordning för dessa öar som ursprungligen angavs i det fördrag som avses i artikel IV-437.2 a, och som återges i avdelning II avsnitt 3 i protokollet om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige.

7. Europeiska rådet får på initiativ av den berörda medlemsstaten anta ett europeiskt beslut om ändring av ställningen i förhållande till unionen för ett danskt, franskt eller nederländskt land eller territorium som avses i punkterna 2 och 3. Europeiska rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört kommissionen.

Artikel IV-441

Regionala unioner

Detta fördrag skall inte hindra förekomsten och genomförandet av de regionala unionerna mellan Belgien och Luxemburg samt mellan Belgien, Luxemburg och Nederländerna, i den mån syftena med dessa regionala unioner inte uppnås genom tillämpning av nämnda fördrag.

Artikel IV-442

Protokoll och bilagor

Protokollen och bilagorna till detta fördrag skall utgöra en integrerande del av fördraget.

Artikel IV-443

Ordinarie ändringsförfarande

1. Varje medlemsstats regering, Europaparlamentet eller kommissionen får förelägga rådet utkast till ändringar av detta fördrag. Dessa utkast skall översändas av rådet till Europeiska rådet och tillställas de nationella parlamenten.

2. Om Europeiska rådet efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen med enkel majoritet antar ett beslut om att granska de ändringar som föreslås skall Europeiska rådets ordförande sammankalla ett konvent som är sammansatt av företrädare för de nationella parlamenten, medlemsstaternas stats- eller regeringschefer, Europaparlamentet och kommissionen. Även Europeiska centralbanken skall höras när det är fråga om institutionella ändringar på det monetära området. Konventet skall behandla utkastet till ändringar och skall med konsensus anta en rekommendation till en konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar enligt punkt 3.

Europeiska rådet får med enkel majoritet, efter Europaparlamentets godkännande, besluta att inte sammankalla konventet när ändringarnas omfattning inte motiverar det. I det senare fallet skall Europeiska rådet fastställa mandatet för en konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar.

3. En konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar skall sammankallas av rådets ordförande i syfte att i samförstånd komma överens om de ändringar som skall göras i detta fördrag.

Ändringarna träder i kraft när de har ratificerats av alla medlemsstaterna i enlighet med

deras respektive konstitutionella bestämmelser.

4. Om fyra femtedelar av medlemsstaterna inom en period på två år efter undertecknandet av fördraget om ändring av detta fördrag har ratificerat detta fördrag och en eller flera medlemsstater har stött på problem med nämnda ratifikation, skall Europeiska rådet ta upp frågan.

Artikel IV-444

Förenklat förfarande för ändring

1. När det i del III föreskrivs att rådet skall besluta med enhällighet på ett visst område eller i ett visst fall, får Europeiska rådet anta ett europeiskt beslut om bemyndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet på det området eller i det fallet.

Denna punkt skall inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

2. När det i del III föreskrivs att europeiska lagar eller ramlagar skall antas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, får Europeiska rådet anta ett europeiskt beslut om bemyndigande att sådana lagar eller ramlagar får antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

3. Varje initiativ från Europeiska rådet på grundval av punkt 1 eller 2 skall översändas till de nationella parlamenten. När invändning från ett nationellt parlament har meddelats inom sex månader från detta översändande, skall det europeiska beslut som avses i punkt 1 eller 2 inte antas. I avsaknad av invändningar får Europeiska rådet anta beslutet.

Vid antagandet av de europeiska beslut som avses i punkterna 1 och 2 skall Europeiska rådet besluta med enhällighet efter godkännande av Europaparlamentet, som skall besluta med en majoritet av sina ledamöter.

Artikel IV-445

Förenklat förfarande för ändring avseende unionens inre politik och inre åtgärder

1. Varje medlemsstats regering, Europaparlamentet eller kommissionen får förelägga Europeiska rådet utkast till sådana ändringar av samtliga eller delar av bestämmelserna i del III avdelning III som rör unionens inre politik och inre åtgärder.

2. Europeiska rådet får anta ett europeiskt beslut om ändring av samtliga eller delar av bestämmelserna i del III avdelning III. Europeiska rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen samt Europeiska centralbanken i fall av institutionella ändringar på det monetära området.

Detta europeiska beslut träder i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

3. Det europeiska beslut som avses i punkt 2 får inte utöka de befogenheter som unionen tilldelas i detta fördrag.

Artikel IV-446

Varaktighet

Detta fördrag har ingåtts på obegränsad tid.

Artikel IV-447

Ratificering och ikraftträdande

1. Detta fördrag skall ratificeras av de höga fördragsslutande parterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Republiken Italiens regering.

2. Detta fördrag träder i kraft den 1 november 2006, förutsatt att samtliga ratifikationsinstrument har deponerats eller, om så inte är fallet, den första dagen i den andra månad

som följer efter det att ratifikationsinstrumentet har deponerats av den signatärstat som sist deponerar instrumentet.

Artikel IV-448

Autentiska texter och översättningar

1. Detta fördrag, som har upprättats i ett enda original på danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och un-

gerska, vilka texter är lika giltiga på alla språken, skall deponeras i arkiven hos Republiken Italiens regering, som skall överlämna en bestyrkt kopia till var och en av regeringarna i övriga signatärstater.

2. Detta fördrag får även översättas till varje annat språk som bestäms av medlemsstaterna bland dem som i enlighet med deras konstitutionella ordning har officiell ställning i hela eller delar av deras territorium. Den berörda medlemsstaten skall lämna en bestyrkt kopia av sådana översättningar till rådet som skall deponera den i sitt arkiv.

A. PROTOKOLL

**SOM ÄR FOGADE TILL FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDE AV EN
KONSTITUTION FÖR EUROPA**

1. PROTOKOLL

OM DE NATIONELLA PARLAMENTENS ROLL I EUROPEISKA UNIONEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ERINRAR OM att det sätt på vilket de nationella parlamenten granskar sin regering i fråga om unionens verksamhet är en angelägenhet för varje medlemsstats särskilda konstitutionella organisation och praxis,

SOM ÖNSKAR uppmuntra till en större delaktighet från de nationella parlamentens sida i Europeiska unionens verksamhet och öka deras möjligheter att uttrycka sin uppfattning om utkast till europeiska lagstiftningsakter och andra frågor som kan vara av särskilt intresse för dem,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och till fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

AVDELNING I

INFORMATION TILL DE NATIONELLA PARLAMENTEN

Artikel 1

Kommissionen skall översända sina samrådsdokument (grönböcker, vitböcker och meddelanden) direkt till de nationella parlamenten vid offentliggörandet. Kommissionen skall också översända det årliga lagstiftningsprogrammet samt alla andra instrument för lagstiftningsprogram eller politisk strategi till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till Europaparlamentet och rådet.

Artikel 2

Utkast till europeiska lagstiftningsakter som tillställs Europaparlamentet och rådet skall översändas till de nationella parlamenten.

I detta protokoll avses med *utkast till europeisk lagstiftningsakt* förslag från kommissionen, initiativ från en grupp medlemsstater, initiativ från Europaparlamentet, framställ-

ningar från domstolen, rekommendationer från Europeiska centralbanken och framställningar från Europeiska investeringsbanken som syftar till antagandet av en europeisk lagstiftningsakt.

Kommissionen skall översända sina utkast till europeiska lagstiftningsakter direkt till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till Europaparlamentet och rådet.

Europaparlamentet skall översända sina utkast till europeiska lagstiftningsakter direkt till de nationella parlamenten.

Rådet skall översända de utkast till europeiska lagstiftningsakter som kommer från en grupp medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken till de nationella parlamenten.

Artikel 3

De nationella parlamenten kan, i enlighet med förfarandet i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, tillställa Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande ett motiverat

ytrande om huruvida ett utkast till europeisk lagstiftningsakt är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Om utkastet till europeisk lagstiftningsakt kommer från en grupp medlemsstater skall rådets ordförande översända det eller de motiverade yttrandena till regeringarna i dessa medlemsstater.

Om utkastet till europeisk lagstiftningsakt kommer från domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken skall rådets ordförande översända det eller de motiverade yttrandena till institutionen eller organet i fråga.

Artikel 4

En tidsfrist på sex veckor skall iakttas mellan den dag då ett utkast till europeisk lagstiftningsakt görs tillgängligt för de nationella parlamenten på unionens officiella språk och den dag då utkastet förs upp på rådets preliminära dagordning för antagande av detta eller för antagande av en ståndpunkt inom ramen för ett lagstiftningsförfarande. I brådskande fall kan dock undantag göras, varvid skälen skall anges i rådets akt eller ståndpunkt. Utom i vederbörligen motiverade brådskande fall får inga överenskommelser komma till stånd om ett utkast till europeisk lagstiftningsakt under dessa sex veckor. Utom i vederbörligen motiverade brådskande fall skall en tidsfrist på tio dagar iakttas mellan den dag då ett utkast till europeisk lagstiftningsakt förs upp på rådets preliminära dagordning och antagandet av en ståndpunkt.

Artikel 5

Dagordningarna för och resultaten av rådets möten, inklusive protokollen från rådets möten då det diskuterar utkast till europeiska lagstiftningsakter, skall översändas direkt till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till medlemsstaternas regeringar.

Artikel 6

När Europeiska rådet överväger att använda bestämmelsen i artikel IV-444.1 eller IV-

444.2 i konstitutionen, skall de nationella parlamenten underrättas om Europeiska rådets initiativ minst sex månader innan ett europeiskt beslut antas.

Artikel 7

Revisionsrätten skall för kännedom översända sin årsrapport till de nationella parlamenten samtidigt som den översänds till Europaparlamentet och rådet.

Artikel 8

Om de nationella parlamenten har två kammare skall artiklarna 1–7 gälla båda kamrarna.

AVDELNING II

MELLANPARLAMENTARISKT SAMARBETE

Artikel 9

Europaparlamentet och de nationella parlamenten skall tillsammans bestämma hur ett effektivt och regelbundet mellanparlamentariskt samarbete skall organiseras och främjas inom unionen.

Artikel 10

En konferens mellan parlamentariska organ för EU-frågor får till Europaparlamentet, rådet och kommissionen överlämna alla bidrag som den finner lämpliga. Konferensen skall dessutom främja utbyte av information och bästa praxis mellan de nationella parlamenten och Europaparlamentet, och även mellan deras fackutskott. Den kan också anordna mellanparlamentariska konferenser om särskilda teman, särskilt för att diskutera frågor om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Konferensens bidrag skall inte vara bindande för de nationella parlamenten eller föregripa deras ståndpunkter.

2. PROTOKOLL

OM TILLÄMPNING AV SUBSIDIARITETS- OCH PROPORTIONALITETS- PRINCIPERNA

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR säkerställa att beslut fattas så nära unionens medborgare som möjligt,

SOM ÄR BESLUTNA att fastställa villkoren för tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, vilka anges i artikel I-11 i konstitutionen, och att upprätta ett system för att kontrollera institutionernas tillämpning av dessa principer,

HAR DÄRFÖR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

Varje institution skall fortlöpande se till att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna enligt artikel I-11 i konstitutionen följs.

Artikel 2

Innan kommissionen föreslår en europeisk lagstiftningsakt skall den hålla omfattande samråd. Vid dessa samråd skall i förekommande fall den regionala och lokala dimensionen av de planerade åtgärderna beaktas. I mycket brådskande fall skall kommissionen inte hålla samråd. Den skall motivera sitt beslut i förslaget.

Artikel 3

I detta protokoll avses med *utkast till europeisk lagstiftningsakt* förslag från kommissionen, initiativ från en grupp medlemsstater, initiativ från Europaparlamentet, framställningar från domstolen, rekommendationer från Europeiska centralbanken och framställningar från Europeiska investeringsbanken som syftar till antagande av en europeisk lagstiftningsakt.

Artikel 4

Kommissionen skall översända sina utkast till europeiska lagstiftningsakter och ändrade utkast till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till unionslagstiftaren.

Europaparlamentet skall översända sina utkast till europeiska lagstiftningsakter och ändrade utkast till de nationella parlamenten.

Rådet skall till de nationella parlamenten översända de utkast till europeiska lagstiftningsakter som kommer från en grupp medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken liksom ändrade utkast.

Efter antagandet skall Europaparlamentet översända sina lagstiftningsresolutioner och rådet sina ständpunkter till de nationella parlamenten.

Artikel 5

Utkasten till europeiska lagstiftningsakter skall motiveras med avseende på subsidiari-

tets- och proportionalitetsprinciperna. Varje utkast till europeisk lagstiftningsakt bör innehålla ett formulär med närmare uppgifter som gör det möjligt att bedöma om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna följts. Formuläret bör innehålla underlag som gör det möjligt att bedöma dess finansiella konsekvenser och, om det gäller en europeisk ramlag, dess konsekvenser för de bestämmelser som medlemsstaterna skall genomföra, i förekommande fall även i den regionala lagstiftningen. Skäl som visar att något av unionens mål bättre kan uppnås på unionsnivån skall bygga på kvalitativa indikatorer och, varje gång det är möjligt, på kvantitativa sådana. I utkastet till europeiska lagstiftningsakter skall hänsyn tas till att det ekonomiska eller administrativa ansvar som vilar på unionen, nationella regeringar, regionala eller lokala myndigheter, ekonomiska aktörer och medborgare så långt som möjligt skall begränsas och stå i proportion till det mål som skall uppnås.

Artikel 6

De nationella parlamenten och kamrarna i sådana parlament får, inom sex veckor räknat från den dag då ett utkast till europeisk lagstiftningsakt översänds, tillstålla Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande ett motiverat yttrande med skälen till att de anser att det aktuella utkastet inte överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Varje nationellt parlament eller kammare i ett nationellt parlament skall i förekommande fall samråda med de regionala parlament som har lagstiftande befogenheter.

Om utkastet till europeisk lagstiftningsakt kommer från en grupp medlemsstater, skall rådets ordförande översända yttrandet till dessa medlemsstaters regeringar.

Om utkastet till europeisk lagstiftningsakt kommer från domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken skall rådets ordförande översända yttrandet till den berörda institutionen eller det berörda organet.

Artikel 7

Europaparlamentet, rådet och kommissionen, samt i förekommande fall gruppen av medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken skall, om utkastet till europeisk lagstiftningsakt kommer från dem, ta hänsyn till motiverade yttranden från de nationella parlamenten eller från en kammare i ett sådant parlament.

Varje nationellt parlament skall förfoga över två röster, fördelade med hänsyn till det nationella parlamentariska systemet. I ett nationellt parlamentariskt tvåkammerssystem skall var och en av de båda kamrarna förfoga över en röst.

Om minst en tredjedel av det totala antal röster som tilldelats de nationella parlamenten i enlighet med andra stycket lämnar motiverade yttranden om att ett utkast till europeisk lagstiftningsakt inte respekterar subsidiaritetsprincipen skall utkastet omprövas. Om det gäller ett utkast till europeisk lagstiftningsakt på grundval av artikel III-264 i konstitutionen om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, skall tröskeln vara en fjärdedel.

Efter omprövningen kan kommissionen, eller i förekommande fall gruppen av medlemsstater, Europaparlamentet, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken, om utkastet till europeisk lagstiftningsakt kommer från dem, besluta att antingen stå fast vid utkastet, ändra det eller dra tillbaka det. Detta beslut skall vara motiverat.

Artikel 8

Europeiska unionens domstol är behörig att pröva en talan om åsidosättande, genom en europeisk lagstiftningsakt, av subsidiaritetsprincipen, vilken talan enligt villkoren i artikel III-365 i konstitutionen väcks av en medlemsstat eller överlämnas av den på dess nationella parlaments vägnar eller för en kammare i detta parlament i enlighet med dess interna rättsordning.

I enlighet med de närmare bestämmelserna i samma artikel får en sådan talan väckas även av Regionkommittén mot europeiska lagstiftningsakter som enligt konstitutionen inte kan antas utan att kommittén har hörts.

Artikel 9

Kommissionen skall varje år lägga fram en rapport för Europeiska rådet, Europaparlamentet, rådet och de nationella parlamenten om tillämpningen av artikel I-11 i konstitutionen. Denna årliga rapport skall även sändas till Regionkommittén och till Ekonomiska och sociala kommittén.

3. PROTOKOLL

OM STADGAN FÖR EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR besluta om den stadga för Europeiska unionens domstol som avses i artikel III-381 i konstitutionen,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

Artikel 1

Europeiska unionens domstol skall bildas och fullgöra sina uppgifter i enlighet med konstitutionen, fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratomfördraget) och denna stadga.

domstolen fatta beslut efter att ha hört den berörda domstolen.

När immuniteten har hävts och straffrättsliga förfaranden vidtas mot en domare, skall denne ställas inför rätta i någon av medlemsstaterna endast vid den domstol som är behörig att döma ledamöterna av de högsta nationella domstolarna.

AVDELNING I

DOMARE OCH GENERALADVOKATER

Artikel 2

Varje domare skall, innan han tillträder sitt ämbete, inför domstolen vid offentligt sammanträde avlägga ed att opartiskt och samvetsgrant utöva sitt ämbete och att inte yppa vad som förekommit vid domstolens överläggningar.

Artiklarna 11–14 och artikel 17 i protokollet om unionens privilegier och immunitet skall vara tillämpliga på domare, generaladvokater, justitiesekreterare och biträdande referenter vid Europeiska unionens domstol, utan att det påverkar tillämpningen av de bestämmelser om immunitet mot rättsliga förfaranden för domare som framgår av första, andra och tredje styckena i den här artikeln.

Artikel 4

Domarna får inte inneha något politiskt eller administrativt ämbete.

Artikel 3

Domarna skall åtnjuta immunitet mot rättsliga förfaranden. De skall åtnjuta immunitet vad avser åtgärder, inbegripet muntliga och skriftliga uttalanden, som de vidtagit i sin tjänsteutövning, även sedan deras uppdrag har upphört.

De får inte utöva någon avlönad eller oavlönad yrkesverksamhet om inte avvikelser härifrån medges undantagsvis genom ett europeiskt beslut som fattas av rådet med enkel majoritet.

Domstolen får, efter beslut i plenum, häva immuniteten. Om beslutet gäller en ledamot av tribunalen eller en specialdomstol skall

De skall vid sitt tillträde avge en högtidlig försäkran att såväl under som efter sin ämbetsperiod respektera de förpliktelser som följer av ämbetet, särskilt skyldigheten att iaktta

redbarhet och visa omdöme vid mottagande av vissa uppdrag eller förmåner efter ämbets-tiden.

I tveksamma fall skall domstolen fatta beslut. Om beslutet gäller en ledamot av tribunalen eller en specialdomstol skall domstolen fatta beslut efter att ha hört den berörda domstolen.

Artikel 5

En domares ämbete skall, frånsett vid normala nytillsättningar och vid dödsfall, upphöra genom att domaren avgår.

När en domare avgår, skall hans avgångsskrivelse ställas till domstolens ordförande för vidare befordran till rådets ordförande. När så skett, blir platsen vakant.

Utom i de fall som avses i artikel 6 skall domaren kvarstå i ämbetet till dess hans efterträdare har tillträtt.

Artikel 6

En domare får endast skiljas från sitt ämbete eller berövas rätten till pension eller andra förmåner, om han enligt domarnas och generaladvokaternas enhälliga bedömning inte längre uppfyller de förutsättningar som krävs eller fullgör de skyldigheter som följer av ämbetet. Den berörde domaren får inte delta i överläggningen. Om den berörde är ledamot av tribunalen eller en specialdomstol skall domstolen fatta beslut efter att ha hört den berörda domstolen.

Domstolens justitiesekreterare skall underätta Europaparlamentets och kommissionens ordförande om domstolens beslut och anmäla detta för rådets ordförande.

Om beslutet innebär att en domare skiljs från sitt ämbete, skall sistnämnda anmälan medföra att platsen blir vakant.

Artikel 7

En domare som skall ersätta en ledamot av domstolen vars ämbets-tid inte har gått ut,

skall utses för återstoden av företrädarens mandattid.

Artikel 8

Bestämmelserna i artiklarna 2–7 skall tillämpas på generaladvokaterna.

AVDELNING II

DOMSTOLENS ORGANISATION

Artikel 9

Den nytillsättning av en del av domartjänsterna som skall äga rum vart tredje år skall avse omväxlande tretton och tolv domare.

Den nytillsättning av en del av tjänsterna som generaladvokat som skall äga rum vart tredje år skall varje gång avse fyra generaladvokater.

Artikel 10

Justitiesekreteraren skall inför domstolen avlägga ed att opartiskt och samvetsgrant utöva sitt ämbete och att inte yppa vad som förekommit vid domstolens överläggningar.

Artikel 11

Domstolen skall utse en ersättare för justitiesekreteraren i händelse av förhinder för denne.

Artikel 12

Till domstolen skall knytas tjänstemän och andra anställda så att den kan fungera. De skall ansvara inför justitiesekreteraren under ordförandens överinseende.

Artikel 13

I europeiska lagar får det föreskrivas att biträdande referenter skall utses samt meddelas instruktioner för dem. De skall antas på begäran av domstolen. De biträdande referenterna får inkallas i enlighet med rättegångsreglernas bestämmelser för att delta i

den förberedande handläggningen av ärenden som anhängiggjorts vid domstolen samt för att samarbeta med den domare som är referent.

Biträdande referenter skall utses bland personer vilkas oavhängighet inte kan ifrågasättas och som har de juridiska kvalifikationer som behövs; de skall utses genom ett europeiskt beslut som fattas av rådet med enkel majoritet. De skall inför domstolen avlägga ed att opartiskt och samvetsgrant utöva sitt ämbete och att inte yppa vad som förekommit vid domstolens överläggningar.

Artikel 14

Domarna, generaladvokaterna och justitiekonferenserna är skyldiga att vara bosatta där domstolen har sitt säte.

Artikel 15

Domstolen skall tjänstgöra permanent. Den skall besluta om semesterperioder med vederbörlig hänsyn till verksamhetens krav.

Artikel 16

Domstolen skall inom sig upprätta avdelningar med tre och fem domare. Domarna skall bland sig välja avdelningarnas ordförande. Ordförandena på avdelningar med fem domare skall väljas för en tid av tre år. De kan återväljas en gång.

Den stora avdelningen skall ha 13 domare. Ordförandeskapet för avdelningen skall innehåsa av domstolens ordförande. I den stora avdelningen skall även ordförandena på avdelningar med fem domare ingå och andra domare som skall utses i enlighet med domstolens rättegångsregler.

Domstolen skall sammanträda i stor avdelning när en medlemsstat eller en unionsinstitution som är part i ärendet begär det.

Domstolen skall sammanträda i plenum när ett ärende överlämnas för prövning i enlighet med artikel III-335.2, III-347 andra stycket, III-349 eller III-385.6 i konstitutionen.

Domstolen kan dessutom, efter att ha hört generaladvokaten, besluta att hänskjuta ett ärende till sammanträde i plenum när den bedömer att ett ärende har särskilt stor betydelse.

Artikel 17

Domstolens beslut skall vara giltiga endast om ett ojämnt antal domare är närvarande.

Om en avdelning består av tre eller fem domare, är avdelningens beslut giltiga endast om tre domare är närvarande.

Den stora avdelningens beslut är giltiga endast om nio domare är närvarande.

Vid sammanträde i plenum är domstolens beslut giltiga endast om 15 domare är närvarande.

Vid förhinder för en domare på en avdelning får en domare på en annan avdelning tillkallas i enlighet med rättegångsreglerna.

Artikel 18

En domare eller en generaladvokat får inte delta i behandlingen av ett ärende i vilket han tidigare uppträtt som parts ombud, rådgivare eller advokat eller i vilket han som medlem av en domstol, en undersökningskommission eller i annan egenskap haft i uppgift att uttala sig.

Om en domare eller en generaladvokat av särskilda skäl inte anser att han bör delta i avgörandet eller handläggningen av ett visst ärende, skall han underrätta ordföranden om detta. Om ordföranden anser att en domare eller en generaladvokat av särskilda skäl inte bör delta eller framlägga förslag i ett visst ärende, skall han underrätta vederbörande om detta.

Vid svårighet att tillämpa denna artikel skall domstolen besluta i saken.

En part får inte åberopa en domares nationalitet eller att en domare av hans egen na-

tionalitet inte tillhör domstolen eller en av dess avdelningar som skäl för att begära ändring i domstolens eller avdelningens sammansättning.

AVDELNING III

FÖRFARANDE VID DOMSTOLEN

Artikel 19

Medlemsstaterna och unionens institutioner skall vid domstolen företrädas av ett ombud som utses för varje ärende. Ombudet får biträdas av en rådgivare eller av en advokat.

De andra stater än medlemsstaterna som är parter i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt Europeiska frihandelsammanslutningens (Efta) övervakningsmyndighet enligt det avtalet skall företrädas på samma sätt.

Övriga parter skall företrädas av en advokat.

Endast en advokat som är behörig att uppträda inför domstol i någon av medlemsstaterna eller i en annan stat som är part i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får företräda eller biträda en part vid domstolen.

Ombud, rådgivare och advokater som uppträder inför domstolen skall i enlighet med rättegångsreglerna ha de rättigheter och den immunitet som behövs för att de oavhängigt skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Domstolen skall i enlighet med rättegångsreglerna gentemot de rådgivare och advokater som uppträder inför domstolen ha de befogenheter som domstolar allmänt har.

Universitetslärare som är medborgare i medlemsstater vilkas lagstiftning ger dem rätt att företräda part inför domstol skall vid domstolen ha samma rättigheter som enligt denna artikel tillkommer advokater.

Artikel 20

Förfarandet vid domstolen skall bestå av en skriftlig och en muntlig del.

Det skriftliga förfarandet skall innebära att parterna och de unionsinstitutioner, -organ eller -myndigheter vilkas akter är föremål för tvist delges ansökningar, inlagor, svaromål samt förklaringar och eventuella bemötanden samt alla handlingar och dokument som åberopas eller bestyrkta kopior av dessa.

Delgivningen skall ombesörjas av justitiesekreteraren i den ordning och inom de tidsfrister som föreskrivs i rättegångsreglerna.

Det muntliga förfarandet skall bestå i uppläsning av referentens rapport, hörande av ombud, rådgivare och advokater samt generaladvokatens förslag till avgörande och i förekommande fall förhör med vittnen och sakkunniga.

Om domstolen anser att ärendet inte omfattar någon ny rättsfråga kan den, efter att ha hört generaladvokaten, besluta att ärendet skall avgöras utan yttrande från generaladvokaten.

Artikel 21

Talan skall väckas vid domstolen genom en skriftlig ansökan som är ställd till justitiesekreteraren. Ansökan skall innehålla uppgifter om sökandens namn och hemvist samt den undertecknandes ställning, motpartens eller motparternas namn, tvisteföremålet, yrkanden samt en kort framställning av grunderna för talan.

Ansökan skall i förekommande fall åtföljas av den rättsakt som begärs ogiltigförklarad eller, i fall enligt artikel III-367 i konstitutionen, av skriftligt bevis om dagen för den anmodan som avses i nämnda artikel. Om ansökan inte åtföljs av dessa handlingar, skall justitiesekreteraren anmoda vederbörande att inom skälig tid inge dem; dock får talan inte avvisas på den grund att dessa handlingar inkommit först efter det att tiden för att väcka talan har gått ut.

Artikel 22

I fall som avses i artikel 18 i Euratomfördraget skall talan väckas vid domstolen genom en ansökan som är ställd till justitiesekreteraren. Ansökan skall innehålla uppgifter om sökandens namn och hemvist samt den undertecknandes ställning, en hänvisning till det beslut som överklagas, motparternas namn, tvisteföremålet, yrkandena och en kort framställning av grunderna för talan.

Ansökan skall åtföljas av en bestyrkt kopia av det beslut av skiljedomskommittén som överklagas.

Om domstolen avvisar talan, blir skiljedomskommitténs beslut slutgiltigt.

Om domstolen upphäver skiljedomskommitténs beslut, får saken i förekommande fall på begäran av någon av parterna tas upp på nytt inför skiljedomskommittén. Denna är bunden av domstolens rättsliga bedömning.

Artikel 23

I fall som avses i artikel III-369 i konstitutionen skall beslut av en nationell domstol att uppskjuta handläggningen av ett ärende och hänskjuta det till domstolen anmälas till denna av den nationella domstolen. Om detta beslut skall därefter justitiesekreteraren underätta parterna, medlemsstaterna och kommissionen, samt de unionsinstitutioner, -organ eller -myndigheter som har antagit den akt vars giltighet eller tolkning är omtvistad.

Inom två månader efter underrättelsen har parterna, medlemsstaterna, kommissionen och i förekommande fall de unionsinstitutioner, -organ eller -myndigheter som har antagit den akt vars giltighet eller tolkning är omtvistad rätt att till domstolen inkomma med inlagor eller skriftliga synpunkter.

Domstolens justitiesekreterare skall dessutom underätta de andra stater än medlemsstaterna som är parter i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, samt Eftas övervakningsmyndighet enligt det avtalet, om den nationella domstolens beslut, och

dessas har rätt att inom två månader efter underrättelsen inkomma med inlagor eller skriftliga synpunkter till domstolen, om något av avtalets tillämpningsområden berörs. Detta stycke skall inte tillämpas på frågor som omfattas av Euratomfördragets tillämpningsområde.

När det i ett avtal, som avser ett bestämt område och som har ingåtts av rådet och en eller flera tredjeländer, föreskrivs att de senare skall ha rätt att inkomma med inlagor eller skriftliga synpunkter när en domstol i en medlemsstat har hänskjutit en fråga rörande avtalets tillämpningsområde till domstolen för förhandsavgörande, skall även de berörda tredjeländerna underrättas om den nationella domstolens beslut som innehåller en sådan fråga, och de skall inom två månader efter underrättelsen ha rätt att till domstolen inkomma med inlagor eller skriftliga synpunkter.

Artikel 24

Domstolen får begära att en part inkommer med alla de dokument och upplysningar som domstolen anser önskvärda. Om parten vägrar skall domstolen ta detta till protokollet.

Domstolen får även begära att de medlemsstater och de av unionens institutioner, organ eller myndigheter som inte är parter i målet skall lämna alla upplysningar som domstolen anser behövs för handläggningen.

Artikel 25

Domstolen får när som helst efter eget val anförtro sakkunniguppdrag åt enskilda personer, organ, myndigheter, kommittéer eller organisationer.

Artikel 26

Vittnen får höras i enlighet med rättegångsreglerna.

Artikel 27

Domstolen skall gentemot tredskande vittnen ha de befogenheter som i allmänhet till-

kommer domstolar och får i enlighet med rättegångsreglerna döma till böter.

Artikel 28

Vittnen och sakkunniga får höras under ed enligt det formulär som fastställs i rättegångsreglerna eller på det sätt som lagstiftningen i vittnets eller den sakkunniges hemland föreskriver.

Artikel 29

Domstolen får förordna att ett vittne eller en sakkunnig skall höras av den behöriga rättsliga myndigheten på hans bostadsort.

Detta förordnande skall tillställas den behöriga rättsliga myndigheten för åtgärd i enlighet med föreskrifter som anges i rättegångsreglerna. De handlingar som utfärdats med anledning av begäran om förhör skall överlämnas till domstolen enligt samma regler.

Domstolen skall stå för kostnaderna med förbehåll för att de i förekommande fall påläggs parterna.

Artikel 30

En medlemsstat skall behandla mened eller ovarsam utsaga som ett vittne eller en sakkunnig gjort sig skyldig till, som om motsvarande brott begåtts inför nationell domstol i tvistemål. På anmodan av domstolen skall den berörda medlemsstaten väcka åtal mot gärningsmannen vid behörig nationell domstol.

Artikel 31

Domstolens förhandlingar skall vara offentliga om inte domstolen, när synnerliga skäl föreligger, på eget initiativ eller på begäran av parterna, bestämmer något annat.

Artikel 32

Domstolen får under förhandlingarna höra sakkunniga och vittnen samt parterna själva. De sistnämnda får dock föra sin talan muntligt endast genom ombud.

Artikel 33

Protokoll skall föras vid varje förhandling och undertecknas av ordföranden och justitiesekreteraren.

Artikel 34

Turordningslista för förhandlingarna skall fastställas av ordföranden.

Artikel 35

Domstolens överläggningar skall vara och förbli hemliga.

Artikel 36

Domar skall ange skälen för domsluten. De skall uppta namnen på de domare som deltog i överläggningarna.

Artikel 37

Domar skall undertecknas av ordföranden och justitiesekreteraren. De skall avkunnas vid offentligt sammanträde.

Artikel 38

Domstolen skall besluta i fråga om rättegångskostnader.

Artikel 39

Genom ett förenklat förfarande, som vid behov får avvika från enskilda föreskrifter i denna stadga och som skall regleras i rättegångsreglerna, får domstolens ordförande besluta i fråga om framställning om uppskov enligt artikel III-379.1 i konstitutionen och artikel 157 i Euratomfördraget eller om tillämpning av interimistiska åtgärder enligt artikel III-379.2 i konstitutionen eller om uppskov med verkställighet enligt artikel III-401 fjärde stycket i konstitutionen eller artikel 164 tredje stycket i Euratomfördraget.

Vid förhinder för ordföranden skall denne ersättas av en annan domare i enlighet med rättegångsreglerna.

Avgöranden av ordföranden eller den domare som ersätter honom skall endast vara interimistiska och på intet sätt föregripa domstolens beslut i huvudsaken.

Artikel 40

Medlemsstaterna och unionens institutioner får intervensera i tvister inför domstolen.

Samma rätt skall gälla för unionens organ och myndigheter och varje annan person om de kan motivera att de har ett intresse av utgången av den tvist som underställts domstolen. Fysiska eller juridiska personer får inte intervensera i ärenden mellan medlemsstater, mellan unionens institutioner eller mellan medlemsstater och unionens institutioner.

Utan att det påverkar tillämpningen av andra stycket får de andra stater än medlemsstaterna som är parter i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt Eftas övervakningsmyndighet enligt det avtalet intervensera i tvister inför domstolen om något av avtalets tillämpningsområden berörs.

Genom yrkanden i interventionsansökan får endast en av parternas yrkanden biträdas.

Artikel 41

Om en rätteligen instämnd part inte inkommer med skriftligt svaromål, skall treskodom meddelas mot honom. Talan mot domen får föras inom en månad efter delgivning. Sådan talan skall inte medföra uppskov med verkställigheten av treskodomen om inte domstolen beslutar något annat.

Artikel 42

Medlemsstaterna, unionens institutioner, organ och myndigheter och varje annan fysisk eller juridisk person får i de fall och på de villkor som anges i rättegångsreglerna i egenskap av tredje man föra talan mot en dom som meddelats utan att de blivit hörda, om domen berör deras rätt.

Artikel 43

I händelse av tveksamhet rörande innebörden och räckvidden av en dom, skall domstolen klargöra dess rätta innebörd på begäran av en part eller en av unionens institutioner som har ett berättigat intresse därav.

Artikel 44

Framställning hos domstolen om ändring av en dom får endast grundas på upptäckten av en omständighet som kan utöva ett avgörande inflytande på ärendets utgång och som när domen meddelades var okänd för domstolen och för den som begär ändring.

Ändringsförfarandet skall inledas med ett beslut av domstolen i vilket uttryckligen konstateras att förekomsten av den nya omständigheten är av sådan art att det finns anledning till ändring och att framställningen av denna anledning kan tas upp till prövning.

Framställning om ändring får inte göras senare än tio år från den dag domen gavs.

Artikel 45

Tidsfrister med hänsyn till avstånd skall fastställas i rättegångsreglerna.

Försutten tid skall inte medföra rättsförlust, om vederbörande styrker förekomsten av oförutsebara omständigheter eller force majeure.

Artikel 46

Talan mot unionen om ansvar i utomobligatoriska rättsförhållanden skall preskriberas fem år efter den händelse som föranleder ansvarstalan. Preskription skall avbrytas genom att talan väcks vid domstolen eller genom att den skadelidande dessförinnan gör framställning hos en av unionens behöriga institutioner. I sistnämnda fall skall talan väckas inom den frist av två månader som anges i artikel III-365 i konstitutionen. Artikel III-367 andra stycket i konstitutionen skall tillämpas.

Denna artikel skall även tillämpas på talan mot Europeiska centralbanken om ansvar i utomobligatoriska rättsförhållanden.

AVDELNING IV

TRIBUNALEN

Artikel 47

Artikel 9 första stycket, artiklarna 14 och 15, artikel 17 första, andra, fjärde och femte styckena samt artikel 18 skall tillämpas på tribunalen och dess ledamöter.

Artiklarna 10, 11 och 14 skall också tillämpas på tribunalens justitiesekreterare.

Artikel 48

Tribunalen skall ha tjugofem domare.

Artikel 49

Tribunalens ledamöter kan kallas att tjänstgöra som generaladvokat.

För att biträda tribunalen då denna fullgör sin uppgift skall generaladvokaten fullständigt opartiskt och oavhängigt vid offentliga domstolssessioner lägga fram motiverade yttranden i vissa ärenden som handläggs vid tribunalen.

Kriterierna för att välja ut sådana ärenden liksom förfarandet vid tillsättning av generaladvokater skall anges i tribunalens rättegångsregler.

En ledamot av tribunalen som kallats att tjänstgöra som generaladvokat i ett ärende får inte delta i ärendets avgörande.

Artikel 50

Tribunalen skall sammanträda i avdelningar med tre eller fem domare. Domarna skall bland sig välja avdelningarnas ordförande. Ordförandena på avdelningar med fem domare skall väljas för en tid av tre år. De kan återväljas en gång.

Avdelningarnas sammansättning och tilldelningen av ärenden skall bestämmas i rättegångsreglerna. I vissa fall, som bestäms i rättegångsreglerna, kan tribunalen sammanträda i plenum eller med en domare.

I rättegångsreglerna får också föreskrivas att tribunalen skall sammanträda i stor avdelning i de fall och på de villkor som den själv skall fastställa.

Artikel 51

Med avvikelse från regeln i artikel III-358.1 i konstitutionen skall domstolen ha exklusiv behörighet i talan enligt artiklarna III-365 och III-367 i konstitutionen vilken väcks av en medlemsstat

a) mot en akt antagen av Europaparlamentet eller rådet eller av dessa två institutioner gemensamt eller mot dessa institutioners underlåtenhet att besluta, med undantag av

– europeiska beslut som rådet har antagit med stöd av artikel III-168.2 tredje stycket i konstitutionen,

– akter som rådet har antagit enligt en rådsakt som rör handelspolitiska skyddsåtgärder i den mening som avses i artikel III-315 i konstitutionen,

– akter antagna av rådet genom vilka detta utövar genomförandebefogenheter i enlighet med artikel I-37.2 i konstitutionen,

b) mot en akt antagen av kommissionen eller mot kommissionens underlåtenhet att besluta enligt artikel III-420.1 i konstitutionen.

Talan enligt samma artiklar skall också omfattas av domstolens exklusiva behörighet, om talan väcks av en unionsinstitution mot en akt antagen av Europaparlamentet, av rådet, av dessa två institutioner gemensamt eller av kommissionen eller mot dessa institutioners underlåtenhet att besluta samt av en unionsinstitution mot en akt antagen av Europeiska centralbanken eller mot dess underlåtenhet att besluta.

Artikel 52

Domstolens ordförande och tribunalens ordförande skall gemensamt bestämma under vilka villkor tjänstemän och andra anställda vid domstolen skall tjänstgöra vid tribunalen så att den kan fungera. Vissa tjänstemän och andra anställda skall ansvara inför tribunalens justitiesekreterare under överinseende av tribunalens ordförande.

Artikel 53

Avdelning III skall tillämpas på förfarandet vid tribunalen.

Vid behov skall förfarandet vid tribunalen preciseras och kompletteras genom tribunalens rättegångsregler. Rättegångsreglerna får avvika från artikel 40 fjärde stycket och artikel 41 för att ta hänsyn till de särskilda förhållandena i de tvister som rör immateriella rättigheter.

Utän hinder av artikel 20 fjärde stycket får generaladvokaten framlägga sina motiverade yttranden skriftligen.

Artikel 54

Om en ansökan eller någon annan rättegångsinlägga som är ställd till tribunalen av misstag ges in till domstolens justitiesekreterare skall denne omedelbart skicka handlingen till tribunalens justitiesekreterare. Likaså skall tribunalens justitiesekreterare, om en ansökan eller någon annan rättegångsinlägga som är ställd till domstolen av misstag ges in till honom, omedelbart skicka den till domstolens justitiesekreterare.

Om tribunalen finner att den inte har behörighet att pröva och avgöra ett ärende som omfattas av domstolens behörighet skall den hänskjuta ärendet till domstolen. Likaså skall domstolen, om den finner att ett ärende omfattas av tribunalens behörighet, hänskjuta ärendet till tribunalen. Denna kan inte därefter förklara sig obehörig.

Om domstolen och tribunalen behandlar ärenden som avser samma sak eller samma

tolkningsfrågor eller angår giltigheten av samma akt, kan tribunalen efter att ha hört parterna skjuta upp handläggningen fram till dess att domstolen har dömt i ärendet, eller, om det gäller talan som väcks i enlighet med artikel III-365 i konstitutionen eller artikel 146 i Euratomfördraget, förklara sig obehörig så att domstolen får avgöra sådan talan. Under samma omständigheter kan domstolen också besluta att skjuta upp sin handläggning. I så fall skall handläggningen vid tribunalen fortsätta.

Om en medlemsstat och en institution bestrider samma rättsakt, skall tribunalen förklara sig obehörig så att domstolen får avgöra sådan talan.

Artikel 55

Tribunalens justitiesekreterare skall meddela alla parter, samt alla medlemsstater och unionens institutioner, även om dessa inte intervenerat i tvisten inför tribunalen, om tribunalens slutliga avgöranden liksom om avgöranden som endast delvis avgör frågan om saken eller som avgör en rättegångsfråga om bristande behörighet eller något annat processhinder.

Artikel 56

Tribunalens slutliga avgöranden samt avgöranden av den domstolen som endast delvis avgör sakfrågan eller som avgör en rättegångsfråga om bristande behörighet eller något annat processhinder får överklagas till domstolen inom två månader efter delgivningen av det avgörande som överklagas.

Varje part som helt eller delvis inte har vunnit bifall till sin talan har rätt att överklaga. Andra intervenienter än medlemsstaterna och unionens institutioner får emellertid endast överklaga om tribunalens beslut påverkar dem direkt.

Med undantag av ärenden som rör tvister mellan unionen och dess anställda får även medlemsstater och unionsinstitutioner som inte intervenerat i tvisten inför tribunalen överklaga. Dessa medlemsstater och unions-

institutioner skall i sådana fall ha samma ställning som de medlemsstater och unionsinstitutioner som intervenerat i första instans.

Artikel 57

En person som av tribunalen fått avslag på sin interventionsansökan kan överklaga till domstolen inom två veckor efter delgivning av avslagsbeslutet.

Beslut av tribunalen enligt artikel III-379.1 eller III-379.2 eller artikel III-401 fjärde stycket i konstitutionen eller enligt artikel 157 eller artikel 164 tredje stycket i Euratomfördraget får överklagas till domstolen av parterna i ärendet inom två månader efter delgivning av beslutet.

Ett överklagande enligt första och andra styckena skall prövas och avgöras i enlighet med förfarandet i artikel 39.

Artikel 58

Ett överklagande till domstolen skall vara begränsat till rättsfrågor. Det kan endast grundas på bristande behörighet hos tribunalen, på rättegångsfel som kränker den överklagandes intressen eller på att tribunalen har åsidosatt unionsrätten.

Ett överklagande får inte avse endast rättegångskostnadernas storlek och fördelning.

Artikel 59

Vid överklagande av ett beslut av tribunalen skall förfarandet vid domstolen bestå av en skriftlig och en muntlig del. I enlighet med villkoren i rättegångsreglerna kan domstolen efter att ha hört generaladvokaten och parterna avgöra ärendet utan muntligt förfarande.

Artikel 60

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-379.1 och III-379.2 i konstitutionen eller artikel 157 i Euratomfördraget skall ett överklagande inte hindra verkställighet.

Med avvikelse från artikel III-380 i konstitutionen skall ett avgörande av tribunalen varigenom en europeisk lag eller en europeisk förordning som är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater förklaras ogiltig gälla först efter utgången av den tid som anges i artikel 56 första stycket i denna stadga eller, om ett överklagande har skett inom den tiden, efter det att överklagandet har avslagits. En part kan dock enligt artikel III-379.1 och III-379.2 i konstitutionen eller artikel 157 i Euratomfördraget föra talan vid domstolen med yrkande om uppskov med verkställigheten av den europeiska lag eller förordning som har förklarats ogiltig eller med yrkande om någon annan interimistisk åtgärd.

Artikel 61

Om överklagandet är välgrundat skall domstolen upphäva tribunalens avgörande. Domstolen kan själv slutligt avgöra ärendet, om detta är färdigt för avgörande, eller återförvisa ärendet till tribunalen för avgörande.

Om ett ärende återförvisas till tribunalen är denna bunden av domstolens beslut i rättsfrågor.

Om en medlemsstat eller en av unionens institutioner som inte intervenerat i tvisten inför tribunalen har överklagat och överklagandet är välgrundat kan domstolen, om den anser det nödvändigt, ange vilka verkningar av tribunalens upphävda avgörande som skall betraktas som bestående för parterna i ärendet.

Artikel 62

I fall som avses i artikel III-358.2 och III-358.3 i konstitutionen kan förste generaladvokaten föreslå att domstolen omprövar tribunalens avgörande om han anser att det föreligger en allvarlig risk för att enhetligheten eller följdriktigheten i unionsrätten undergrävs.

Förslaget skall läggas fram inom en månad efter det att tribunalen har meddelat sitt avgörande. Domstolen skall inom en månad ef-

ter det att förslaget har lagts fram av förste generaladvokaten besluta om avgörandet skall omprövas eller inte.

AVDELNING V

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 63

Domstolens och tribunalens rättegångsregler skall innehålla alla bestämmelser som är nödvändiga för att tillämpa och vid behov komplettera denna stadga.

Artikel 64

Reglerna om språkanvändningen vid Europeiska unionens domstol skall anges i en europeisk förordning som antas av rådet med enhällighet. Denna förordning skall antas på begäran av domstolen och efter det att kommissionen och Europaparlamentet har hörts eller på förslag av kommissionen och efter det att domstolen och Europaparlamentet har hörts.

Till dess att dessa regler antagits skall bestämmelserna om språkanvändning i domstolens rättegångsregler och tribunalens rättegångsregler gälla. Med avvikelse från artiklarna III-355 och III-366 i konstitutionen krävs rådets enhälliga godkännande för att dessa bestämmelser skall kunna ändras eller upphävas.

Artikel 65

Med avvikelse från artikel IV-437 i konstitutionen skall varje ändring av protokollet om domstolens stadga, som är fogat till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, som antagits mellan undertecknandet och ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa fortsätta att gälla.

2. För att de ändringar som avses i punkt 1 skall kunna införlivas med artikeldelen i denna stadga skall de kodifieras officiellt genom en europeisk lag som antas av rådet på begäran av domstolen. När denna europeiska kodifieringslag träder i kraft skall denna artikel upphävas.

4. PROTOKOLL

OM STADGAN FÖR EUROPEISKA CENTRALBANKSSYSTEMET OCH EUROPEISKA CENTRALBANKEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR besluta om den stadga för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken som avses i artikel I-30 och artikel III-187.2 i konstitutionen,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

KAPITEL I

EUROPEISKA CENTRALBANKS- SYSTEMET

Artikel 1

Europeiska centralbankssystemet

1. Enligt artikel I-30.1 i konstitutionen skall Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna utgöra Europeiska centralbankssystemet. Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna i de medlemsstater som har euron som valuta skall utgöra Eurosystemet.

2. Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken skall fullgöra sina uppgifter och utöva sin verksamhet i enlighet med konstitutionen och denna stadga.

KAPITEL II

MÅL OCH UPPGIFTER FÖR EUROPEISKA CENTRALBANKSSYSTEMET

Artikel 2

Mål

Enligt artikel I-30.2 och artikel III-185.1 i konstitutionen skall huvudmålet för Europe-

iska centralbankssystemet vara att upprätthålla prisstabilitet. Utan att åsidosätta detta mål skall Europeiska centralbankssystemet stödja den allmänna ekonomiska politiken inom unionen i syfte att bidra till att förverkliga unionens mål enligt artikel I-3 i konstitutionen. Europeiska centralbankssystemet skall handla i överensstämmelse med principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens som främjar en effektiv resursfördelning, och iaktta de principer som anges i artikel III-177 i konstitutionen.

Artikel 3

Uppgifter

1. Enligt artikel III-185.2 i konstitutionen skall Europeiska centralbankssystemets grundläggande uppgifter vara att

- a) utforma och genomföra unionens monetära politik,
- b) genomföra valutatransaktioner enligt bestämmelserna i artikel III-326 i konstitutionen,
- c) inneha och förvalta medlemsstaternas officiella valutareserver,
- d) främja väl fungerande betalningssystem.

2. Enligt artikel III-185.3 i konstitutionen skall punkt 1 c i den här artikeln inte beröra medlemsstaternas regeringars innehav och förvaltning av rörelsemedel i utländsk valuta.

3. Enligt artikel III-185.5 i konstitutionen skall Europeiska centralbankssystemet medverka till att de behöriga myndigheterna smidigt kan genomföra sin politik när det gäller tillsyn över kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet.

Artikel 4

Rådgivande funktioner

Enligt artikel III-185.4 i konstitutionen skall Europeiska centralbanken höras

- a) om varje förslag till unionsakt inom Europeiska centralbankens behörighetsområde,
- b) av nationella myndigheter om varje förslag till rättsregler inom Europeiska centralbankens behörighetsområde, dock inom de ramar och på de villkor som fastställs av rådet i enlighet med förfarandet i artikel 41;

Europeiska centralbanken får i frågor inom sitt behörighetsområde avge yttranden till unionens institutioner, organ eller myndigheter eller till nationella myndigheter.

Artikel 5

Insamling av statistiska uppgifter

1. För att utföra Europeiska centralbankssystemets uppgifter skall Europeiska centralbanken med de nationella centralbankernas stöd samla in de statistiska uppgifter som behövs, antingen från de behöriga nationella myndigheterna eller direkt från de ekonomiska aktörerna. För detta ändamål skall Europeiska centralbanken samarbeta med unionens institutioner, organ och myndigheter, med behöriga myndigheter i medlemsstaterna eller i tredjeland samt med internationella organisationer.

2. De nationella centralbankerna skall så långt som möjligt utföra de uppgifter som avses i punkt 1.

3. Europeiska centralbanken skall vid behov bidra till harmoniseringen av de regler

och den praxis som gäller för insamling, sammanställning och distribution av statistik inom sitt-befogenhetsområde.

4. Rådet skall i enlighet med förfarandet i artikel 41 besluta om kretsen av uppgiftsskyldiga fysiska och juridiska personer, sekretessföreskrifter samt lämpliga bestämmelser om genomförande och påföljder.

Artikel 6

Internationellt samarbete

1. I fråga om sådant internationellt samarbete som angår de uppgifter som har anförtrots Europeiska centralbankssystemet skall Europeiska centralbanken bestämma hur Europeiska centralbankssystemet skall företräddas.

2. Europeiska centralbanken och, med dess godkännande, de nationella centralbankerna får delta i internationella monetära institutioner.

3. Punkterna 1 och 2 skall inte påverka tillämpningen av artikel III-196 i konstitutionen.

KAPITEL III

EUROPEISKA CENTRALBANKS- SYSTEMETS ORGANISATION

Artikel 7

Oavhängighet

Enligt artikel III-188 i konstitutionen skall varken Europeiska centralbanken eller någon nationell centralbank eller någon medlem av deras beslutande organ, då de utövar de befogenheter och fullgör de uppgifter och skyldigheter som har tilldelats dem genom konstitutionen och denna stadga, begära eller ta emot instruktioner från unionens institutioner, organ eller myndigheter, från medlemsstaternas regeringar eller från något annat organ. Unionens institutioner, organ eller myndigheter och medlemsstaternas regeringar

förbinder sig att respektera denna princip och att inte söka påverka medlemmarna av Europeiska centralbankens eller de nationella centralbankernas beslutande organ när dessa fullgör sina uppgifter.

Artikel 8

Allmän princip

Europeiska centralbankssystemet skall leddas av Europeiska centralbankens beslutande organ.

Artikel 9

Europeiska centralbanken

1. Europeiska centralbanken, som enligt artikel I-30.3 i konstitutionen skall vara en juridisk person, skall i varje medlemsstat ha den mest vittgående rättskapacitet som tillerkänns juridiska personer enligt den nationella lagstiftningen. Europeiska centralbanken skall särskilt kunna förvärva och avyttra fast och lös egendom samt föra talan inför domstolar och andra myndigheter.

2. Europeiska centralbanken skall säkerställa att de uppgifter som har tilldelats Europeiska centralbankssystemet enligt artikel III-185.2, III-185.3 och III-185.5 i konstitutionen utförs antingen inom ramen för Europeiska centralbankens egen verksamhet enligt denna stadga eller genom de nationella centralbankerna enligt artikel 12.1 och artikel 14.

3. Enligt artikel III-187.1 i konstitutionen skall Europeiska centralbankens beslutande organ vara Europeiska centralbankens råd och direktionen.

Artikel 10

Europeiska centralbankens råd

1. Enligt artikel III-382.1 i konstitutionen skall Europeiska centralbankens råd bestå av Europeiska centralbankens direktionsledamöter och cheferna för de nationella centralban-

kerna i medlemsstater utan undantag i den mening som avses i artikel III-197.

2. Varje medlem av Europeiska centralbankens råd skall ha en röst. Från och med den dag då antalet medlemmar i Europeiska centralbankens råd överstiger 21, skall varje direktionsledamot ha en röst och antalet centralbankschefer med rösträtt uppgå till 15. Dessa senare rösträtter skall tilldelas och al-
ternera enligt följande:

a) Från och med den dag då antalet centralbankschefer överstiger 15 och fram till den dag då antalet uppgår till 22 skall centralbankscheferna delas in i två grupper baserat på centralbanksmedlemsstatens andel i den sammanlagda bruttonationalprodukten till marknadspris och i den totala aggregerade balansräkningen för de monetära finansinstituten i de medlemsstater som har euron som valuta. Andelen i den sammanlagda bruttonationalprodukten till marknadspris och i den totala aggregerade balansräkningen skall tilldelas en vikt av 5/6 respektive 1/6. Den första gruppen skall bestå av fem centralbankschefer och den andra gruppen av de återstående centralbankscheferna. Rösträttsfrekvensen för centralbankscheferna i den första gruppen skall inte vara lägre än rösträttsfrekvensen för dem i den andra gruppen. Med förbehåll för vad som sägs i föregående mening skall den första gruppen tilldelas fyra rösträtter och den andra gruppen elva rösträtter.

b) Från och med den dag då antalet centralbankschefer uppgår till 22 skall centralbankscheferna delas in i tre grupper enligt en rangordning utifrån de kriterier som anges i a. Den första gruppen skall bestå av fem centralbankschefer och tilldelas fyra rösträtter. Den andra gruppen skall bestå av hälften av det totala antalet centralbankschefer, rundat till närmaste högre heltal, och tilldelas åtta rösträtter. Den tredje gruppen skall bestå av de återstående centralbankscheferna och tilldelas tre rösträtter.

c) Inom varje grupp skall centralbankscheferna ha rösträtt för lika långa tidsperioder.

d) För beräkningen av andelarna i den sammanlagda bruttonationalprodukten till marknadspris skall artikel 29.2 tillämpas.

Den totala aggregerade balansräkningen för de monetära finansinstituten skall beräknas i enlighet med det statistiska regelverk som gäller inom unionen vid tidpunkten för beräkningen.

e) Så snart den sammanlagda bruttonationalprodukten till marknadspris ändras i enlighet med artikel 29.3, eller närhelst antalet nationella centralbankschefer ökar, skall storleken och/eller sammansättningen på grupperna justeras i enlighet med principerna i detta stycke.

f) Europeiska centralbankens råd skall genom beslut med två tredjedelars majoritet av samtliga röstberättigade och icke röstberättigade medlemmar vidta nödvändiga åtgärder för att genomföra principerna i detta stycke och kan besluta att senarelägga införandet av rotationsystemet till dess antalet centralbankschefer överstiger 18.

Personlig närvaro krävs för att rösträtt skall kunna utövas. Med avvikelse från denna regel kan det i den arbetsordning som avses i artikel 12.3 föreskrivas att medlemmar av Europeiska centralbankens råd får rösta vid telefonkonferenser. I arbetsordningen skall också föreskrivas att en medlem av Europeiska centralbankens råd som är förhindrad att delta i mötena i Europeiska centralbankens råd under en längre period får utse en ersättare som medlem av Europeiska centralbankens råd.

Första och andra styckena påverkar inte den rösträtt som samtliga medlemmar av Europeiska centralbankens råd, både röstberättigade och icke röstberättigade medlemmar, har enligt punkt 3 och artikel 40.2 och 40.3. Om inte annat föreskrivs i denna stadga skall Europeiska centralbankens råd besluta med enkel majoritet av de röstberättigade medlemmarna. Vid lika röstetal skall ordföranden ha utslagsröst.

Europeiska centralbankens råd är beslutfört om minst två tredjedelar av de röstberättigade medlemmarna är närvarande. Om Europeiska centralbankens råd inte är beslutfört får ordföranden kalla till ett extra sammanträde, där beslut kan fattas utan hänsyn till denna närvaroregel.

3. Vid beslut som fattas enligt artiklarna 28, 29, 30, 32, 33 och 49 skall rösterna i Europeiska centralbankens råd viktas enligt de nationella centralbankernas andelar i Europeiska centralbankens tecknade kapital. Direktionsledamöternas röstvikt skall vara noll. Ett beslut som kräver kvalificerad majoritet skall antas om det stöds av röster som representerar minst två tredjedelar av Europeiska centralbankens tecknade kapital och minst hälften av andelsägarna. Om en centralbankschef inte kan närvara, får han utse en ersättare för att avge hans viktade röst.

4. Sammanträdena skall vara hemliga. Europeiska centralbankens råd kan besluta om att offentliggöra resultaten av sina överläggningar.

5. Europeiska centralbankens råd skall sammanträda minst tio gånger om året.

Artikel 11

Direktionen

1. Enligt artikel III-382.2 första stycket i konstitutionen skall direktionen bestå av ordföranden, vice ordföranden och fyra andra ledamöter.

Ledamöterna skall utföra sina uppgifter på heltid. De får inte utöva någon annan avlönad eller oavlönad yrkesverksamhet, om inte Europeiska centralbankens råd undantagsvis ger tillstånd till det.

2. Enligt artikel III-382.2 i konstitutionen skall ordföranden, vice ordföranden och de övriga direktionsledamöterna utses av Europeiska rådet, som skall besluta med kvalificerad majoritet, på rekommendation av rådet och efter det att Europaparlamentet och Europeiska centralbankens råd har hörts, bland personer vars auktoritet och yrkeserfarenhet inom den finansiella sektorn är allmänt erkända.

Deras mandattid är åtta år; mandatet kan inte förnyas.

Endast medborgare i medlemsstaterna får vara direktionsledamöter.

3. Anställningsvillkoren för direktionsledamöterna, särskilt deras löner, pensioner och andra sociala trygghetsförmåner, skall bestämmas i avtal med Europeiska centralbanken och fastställas av Europeiska centralbankens råd på förslag av en kommitté som skall bestå av tre medlemmar utsedda av Europeiska centralbankens råd och tre medlemmar utsedda av rådet. Direktionsledamöterna skall inte ha rösträtt i de frågor som avses i denna punkt.

4. Om en direktionsledamot inte längre uppfyller de krav som ställs för att han skall kunna utföra sina uppgifter eller om han gjort sig skyldig till allvarlig försummelse, får domstolen på begäran av Europeiska centralbankens råd eller direktionen avsätta honom.

5. Varje direktionsledamot som är personligen närvarande skall ha rösträtt och för detta ändamål förfoga över en röst. Om inte något annat har bestämts, skall direktionen besluta med enkel majoritet av de avgivna rösterna. Vid lika röstetal skall ordföranden ha utslagsröst. Närmare bestämmelser om omröstningen skall anges i den arbetsordning som avses i artikel 12.3.

6. Direktionen skall ansvara för Europeiska centralbankens löpande verksamhet.

7. Vid en vakans i direktionen skall en ny ledamot utses i enlighet med punkt 2.

råd skall utforma unionens monetära politik, efter omständigheterna inklusive beslut om mellanliggande monetära mål, nyckelräntesatser och tillförseln av reserver inom Europeiska centralbankssystemet samt anta de riktlinjer som behövs för att genomföra besluten.

Direktionen skall genomföra den monetära politiken enligt Europeiska centralbankens råds riktlinjer och beslut. Därvid skall direktionen ge de nationella centralbankerna de anvisningar som behövs. Dessutom kan vissa befogenheter genom beslut av Europeiska centralbankens råd delegeras till direktionen.

I den utsträckning som det anses möjligt och ändamålsenligt och utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i denna artikel, skall Europeiska centralbanken anlita de nationella centralbankerna för att genomföra transaktioner som ingår i uppgifterna för Europeiska centralbankssystemet.

2. Direktionen skall ansvara för förberedelserna av sammanträdena i Europeiska centralbankens råd.

3. Europeiska centralbankens råd skall anta en arbetsordning som reglerar den interna organisationen för Europeiska centralbanken och dess beslutande organ.

4. Europeiska centralbankens råd skall utöva de rådgivande funktioner som avses i artikel 4.

5. Europeiska centralbankens råd skall fatta de beslut som avses i artikel 6.

Artikel 12

De beslutande organens ansvarsområden

1. Europeiska centralbankens råd skall anta de riktlinjer och fatta de beslut som behövs för att säkerställa att de uppgifter utförs som har anförtrotts Europeiska centralbankssystemet enligt konstitutionen och denna stadga. Europeiska centralbankens

Artikel 13

Ordföranden

1. Ordföranden eller i hans frånvaro vice ordföranden skall leda sammanträdena i Europeiska centralbankens råd och Europeiska centralbankens direktion.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 38 skall ordföranden eller den person som han utser företräda Europeiska centralbanken utåt.

Artikel 14

De nationella centralbankerna

1. Enligt artikel III-189 i konstitutionen skall varje medlemsstat säkerställa att dess nationella lagstiftning, inbegripet stadgan för dess nationella centralbank, är förenlig med konstitutionen och denna stadga.

2. I stadgarna för de nationella centralbankerna skall särskilt föreskrivas att ämbetsstiden för chefen för en nationell centralbank skall vara minst fem år.

En centralbankschef får avsättas endast om han inte längre uppfyller de krav som ställs för att han skall kunna utföra sina uppgifter eller om han gjort sig skyldig till allvarlig försummelse. Ett beslut om avsättning får överklagas vid domstolen av den berörda centralbankschefen eller Europeiska centralbankens råd på den grunden att konstitutionen eller någon rättsregel om dess tillämpning har överträtts. En sådan talan skall väckas inom två månader från det att beslutet offentliggjordes eller delgavs den som vill väcka talan eller, i annat fall, från den dag då den senare fick kännedom om beslutet.

3. De nationella centralbankerna är en integrerande del av Europeiska centralbanksystemet och skall handla i överensstämmelse med Europeiska centralbankens riktlinjer och instruktioner. Europeiska centralbankens råd skall vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att Europeiska centralbankens riktlinjer och instruktioner följs och skall kräva att all nödvändig information ställs till förfogande för Europeiska centralbankens råd.

4. De nationella centralbankerna kan utföra andra uppgifter än de som anges i denna stadga, såvida inte Europeiska cen-

tralbankens råd med en majoritet av två tredjedelar av de avgivna rösterna finner att dessa uppgifter strider mot Europeiska centralbankssystemets mål och funktioner. Sådana uppgifter skall utföras på de nationella centralbankernas eget ansvar och egen risk och skall inte betraktas som en del av Europeiska centralbankssystemets funktioner.

Artikel 15

Rapporteringskyldighet

1. Europeiska centralbanken skall minst varje kvartal upprätta och offentliggöra rapporter om Europeiska centralbankssystemets verksamhet.

2. En konsoliderad rapport över Europeiska centralbankssystemets finansiella ställning skall offentliggöras varje vecka.

3. Enligt artikel III-383.3 i konstitutionen skall Europeiska centralbanken till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet och kommissionen överlämna en årsrapport om verksamheten inom Europeiska centralbankssystemet och om den monetära politiken under det föregående och det innevarande året.

4. De rapporter som avses i denna artikel skall kostnadsfritt ställas till förfogande för intresserade.

Artikel 16

Sedlar

Enligt artikel III-186.1 i konstitutionen skall Europeiska centralbankens råd ha ensamrätt att tillåta utgivning av eurosedlar inom unionen. Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna får ge ut sådana sedlar. Endast sedlar utgivna av Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna skall vara lagliga betalningsmedel inom unionen.

Europeiska centralbanken skall såvitt möjligt ta hänsyn till gällande praxis när det gäller utgivning och utformning av sedlar.

tillkännages enligt vilka de är beredda att ingå i sådana transaktioner.

Artikel 19

Minimireserver

1. Om inte annat följer av artikel 2 kan Europeiska centralbanken, för att uppfylla målen för den monetära politiken, kräva att kreditinstitut som är etablerade i medlemsstaterna skall hålla minimireserver på konton hos Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna. Europeiska centralbankens råd får besluta om regler för att beräkna och fastställa de minimireserver som krävs. Om kraven åsidosätts, skall Europeiska centralbanken ha rätt att ta ut straffränta och att förelägga andra sanktioner med jämförlig verkan.

2. För tillämpningen av denna artikel skall rådet i enlighet med förfarandet i artikel 41 fastställa basen för minimireserverna och den högsta tillåtna kvoten mellan dessa reserver och basen för dem samt lämpliga sanktioner vid ett åsidosättande.

Artikel 20

Andra instrument för monetär styrning

Europeiska centralbankens råd får med en majoritet av två tredjedelar av de avgivna rösterna besluta om tillämpning av sådana andra operativa metoder för monetär styrning som Europeiska centralbankens råd med beaktande av artikel 2 anser ändamålsenliga.

Rådet skall i enlighet med förfarandet i artikel 41 besluta om tillämpningsområdet för sådana metoder, om de innebär förpliktelser för tredjeman.

Artikel 21

Transaktioner med offentliga organisationer

1. Enligt artikel i III-181 i konstitutionen är det förbjudet för Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna att ge uni-

KAPITEL IV

EUROPEISKA CENTRALBANKS- SYSTEMETS MONETÄRA UPPGIFTER OCH TRANSAKTIONER

Artikel 17

Konton i Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna

För att genomföra sina transaktioner får Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna öppna konton för kreditinstitut, offentliga organ och andra marknadsaktörer och som säkerhet ta emot tillgångar, inklusive kontobaserade värdepapper.

Artikel 18

Marknads- och kredittransaktioner

1. För att förverkliga målen för Europeiska centralbankssystemet och utföra dess uppgifter får Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna

a) verka på finansiella marknaderna genom att köpa och sälja fordringar och lätt omsättningsbara värdepapper med leverans (omgående eller på termin) eller enligt återköpsavtal och genom att ge och ta upp lån i sådan fordringar och värdepapper, såväl i euro som i andra valutor, samt genom transaktioner med ädelmetaller,

b) utföra lånetransaktioner med kreditinstitut och andra marknadsaktörer, varvid lån skall lämnas mot tillfredsställande säkerheter.

2. Europeiska centralbanken skall besluta om allmänna principer för marknads- och kredittransaktioner som utförs av Europeiska centralbanken själv eller av de nationella centralbankerna samt för hur de villkor skall

onens institutioner, organ eller myndigheter, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna rätt att övertrassera sina konton eller att ge dem andra former av krediter. Detsamma gäller Europeiska centralbankens och de nationella centralbankernas förvärv av skuldförbindelser direkt från dem.

2. Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna får fungera som fiskala ombud för de enheter som avses i punkt 1.

3. Bestämmelserna i denna artikel skall inte gälla offentligt ägda kreditinstitut som skall behandlas av de nationella centralbankerna och Europeiska centralbanken på samma sätt som privata kreditinstitut vad gäller tillförseln av centralbanksreserver.

Artikel 22

Clearing- och betalningssystem

Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna får ställa anordningar till förfogande och Europeiska centralbanken får utfärda förordningar för att säkerställa effektiva och sunda clearing- och betalningssystem inom unionen och i förbindelser med tredjeland.

Artikel 23

Externa transaktioner

Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna får

- a) upprätta förbindelser med centralbanker och finansinstitut i andra länder och vid behov med internationella organisationer,
- b) köpa och sälja, för omgående leverans eller på termin, alla slags valutatillgångar och ädelmetaller; begreppet *valutatillgång* skall omfatta värdepapper och alla andra tillgångar oberoende av form, som är utställda i något lands valuta eller i beräkningsenheter,
- c) inneha och förvalta de tillgångar som avses i denna artikel,

d) utföra alla slags banktransaktioner med tredjeland och internationella organisationer, inklusive upplåning och utlåning.

Artikel 24

Andra transaktioner

Utöver de transaktioner som följer av deras uppgifter får Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna utföra transaktioner för egna administrativa ändamål eller för sin personal.

KAPITEL V

TILLSYN

Artikel 25

Tillsyn

1. Europeiska centralbanken kan ge råd till och konsulteras av rådet, kommissionen och medlemsstaternas behöriga myndigheter om räckvidden och tillämpningen av unionens rättsligt bindande akter som avser tillsynen över kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet.

2. I enlighet med europeiska lagar som antagits enligt artikel III-185.6 i konstitutionen får Europeiska centralbanken utföra särskilda uppgifter i samband med tillsynen över kreditinstitut och andra finansinstitut med undantag av försäkringsföretag.

KAPITEL VI

FINANSIELLA BESTÄMMELSER FÖR EUROPEISKA CENTRALBANKSYSTEMET

Artikel 26

Räkenskaper

1. Europeiska centralbankens och de nationella centralbankernas räkenskapsår skall

börja den 1 januari och sluta den 31 december.

2. Europeiska centralbankens årsbokslut skall upprättas av direktionen i enlighet med de principer som anges av Europeiska centralbankens råd. Bokslutet skall godkännas av Europeiska centralbankens råd och därefter offentliggöras.

3. För analytiska och operativa ändamål skall direktionen upprätta en konsoliderad balansräkning för Europeiska centralbanks-systemet, som skall omfatta sådana tillgångar och skulder hos de nationella centralbankerna som hänför sig till Europeiska centralbankssystemet.

4. För tillämpningen av denna artikel skall Europeiska centralbankens råd besluta om de regler som behövs för att standardisera bokföring och rapportering av de nationella centralbankernas transaktioner.

Artikel 27

Revision

1. Europeiska centralbankens och de nationella centralbankernas räkenskaper skall granskas av oavhängiga externa revisorer som Europeiska centralbankens råd har rekommenderat och rådet godkänt. Revisorererna skall ha befogenhet att granska alla räkenskapshandlingar och konton hos Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna samt att få alla uppgifter om deras transaktioner.

2. Artikel III-384 i konstitutionen skall endast tillämpas vid granskning av effektiviteten i Europeiska centralbankens förvaltning.

Artikel 28

Europeiska centralbankens kapital

1. Europeiska centralbankens kapital skall vara 5 miljarder euro. Kapitalet kan ökas genom ett europeiskt beslut av Europeiska cen-

tralbankens råd med kvalificerad majoritet enligt artikel 10.3, inom de gränser och på de villkor som fastställs av rådet i enlighet med förfarandet i artikel 41.

2. De nationella centralbankerna skall vara de enda tecknarna och innehavarna av kapital i Europeiska centralbanken. Teckningen av kapital skall ske enligt den fördelningsnyckel som fastställs enligt artikel 29.

3. Europeiska centralbankens råd skall med kvalificerad majoritet enligt artikel 10.3 bestämma i vilken omfattning och form som kapitalet skall betalas in.

4. Om inte annat följer av punkt 5 får centralbankernas andelar i Europeiska centralbankens tecknade kapital inte överlätas, pantsättas eller utmätas.

5. Om den fördelningsnyckel som avses i artikel 29 ändras, skall de nationella centralbankerna överlåta kapitalandelar till varandra i den omfattning som behövs för att säkerställa att fördelningen av kapitalandelar motsvarar den ändrade nyckeln. Europeiska centralbankens råd skall fastställa villkoren för sådana överlåtelser.

Artikel 29

Fördelningsnyckel för teckningen av kapital

1. Fördelningsnyckeln för teckning av Europeiska centralbankens kapital, som fastställdes för första gången 1998 när Europeiska centralbankssystemet upprättades, skall bestämmas genom att varje nationell centralbank tilldelas en vikt i denna nyckel som motsvarar summan av

– 50 % av den berörda medlemsstatens andel av unionens befolkning näst sista året före upprättandet av Europeiska centralbankssystemet,

– 50 % av den berörda medlemsstatens andel av unionens bruttonationalprodukt till marknadspris under de senaste fem åren före näst sista året före upprättandet av Europeiska centralbankssystemet.

Procentsatserna skall avrundas nedåt eller uppåt till närmaste multipel av 0,0001 procentenheter.

2. Det statistiska underlag som skall användas för tillämpningen av denna artikel skall ställas till förfogande av kommissionen enligt de regler som rådet beslutar om i enlighet med förfarandet i artikel 41.

3. De vikter som tilldelas de nationella centralbankerna skall ändras vart femte år efter upprättandet av Europeiska centralbankssystemet; därvid skall punkt 1 tillämpas. Den ändrade fördelningsnyckeln får verkan från och med den första dagen i det närmast följande året.

4. Europeiska centralbankens råd skall vidta alla övriga åtgärder som behövs för tillämpningen av denna artikel.

Artikel 30

Överföring av reservtillgångar till Europeiska centralbanken

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 28 skall de nationella centralbankerna upp till ett belopp som motsvarar 50 miljarder euro förse Europeiska centralbanken med reservtillgångar, som dock inte får bestå av medlemsstaternas valutor, euro, reservpositioner i Internationella valutafonden eller särskilda dragningsrätter. Europeiska centralbankens råd skall besluta om vilken andel som skall betalas in till Europeiska centralbanken. Europeiska centralbanken skall ha obegränsad rätt att inneha och förvalta de reservtillgångar som överförs till Europeiska centralbanken och att använda dem för de ändamål som anges i denna stadga.

2. Bidraget från varje nationell centralbank skall fastställas i förhållande till bankens andel i Europeiska centralbankens tecknade kapital.

3. Europeiska centralbanken skall kreditera varje nationell centralbank med en fordran som motsvarar dess bidrag. Europeiska centralbankens råd skall fastställa denomine-

ringen och avkastningen för sådana fordringar.

4. Europeiska centralbanken kan kräva inbetalning av valutareserver enligt punkt 2 utöver det i punkt 1 fastställda beloppet, inom de gränser och på de villkor som fastställs av rådet i enlighet med förfarandet i artikel 41.

5. Europeiska centralbanken får inneha och förvalta reservpositioner i Internationella valutafonden och särskilda dragningsrätter samt bestämma att sådana tillgångar skall läggas samman.

6. Europeiska centralbankens råd skall vidta alla övriga åtgärder som behövs för tillämpningen av denna artikel.

Artikel 31

De nationella centralbankernas innehav av reservtillgångar

1. De nationella centralbankerna skall ha rätt att utföra transaktioner för att uppfylla sina förpliktelser mot internationella organisationer i enlighet med artikel 23.

2. Alla övriga transaktioner i sådana valuta-reserver som kvarstår i de nationella centralbankerna efter de överföringar som avses i artikel 30 samt medlemsstaternas transaktioner med rörelsemedel i utländsk valuta skall över en bestämd gräns, som skall fastställas i enlighet med punkt 3, godkännas av Europeiska centralbanken för att säkerställa överensstämmelse med unionens penning- och valutapolitik.

3. Europeiska centralbankens råd skall utfärda riktlinjer för att underlätta sådana transaktioner.

Artikel 32

Fördelning av de nationella centralbankernas monetära inkomster

1. Inkomsterna för de nationella centralbankerna då de fullgör monetära uppgifter för Europeiska centralbankssystemet (här-

efter kallade "monetära inkomster") skall fördelas vid utgången av varje räkenskapsår i enlighet med denna artikel.

2. Varje nationell centralbanks monetära inkomster skall vara lika med centralbankens årliga inkomster av de tillgångar som den innehar som motvärden till sedlar i omlopp och till inlåning från kreditinstitut. Dessa tillgångar skall reserveras av de nationella centralbankerna i enlighet med riktlinjer som Europeiska centralbankens råd skall fastställa.

3. Om Europeiska centralbankens råd efter den tredje etappens början finner att det på grund av de nationella centralbankernas balansräkningsstrukturer inte är möjligt att tillämpa punkt 2, kan Europeiska centralbankens råd med kvalificerad majoritet och med avvikelser från punkt 2 besluta om att de monetära inkomsterna skall beräknas enligt någon annan metod under en tid av högst 5 år.

4. Varje nationell centralbanks monetära inkomster skall minskas med ett belopp som motsvarar centralbankens räntebetalningar till följd av förpliktelser på grund av inlåning från kreditinstituten enligt artikel 19.

Europeiska centralbankens råd kan besluta att de nationella centralbankerna skall ersättas för kostnader i samband med sedelutgivning eller i undantagsfall för särskilda förluster till följd av monetära transaktioner som företagits för Europeiska centralbankssystemet. Ersättning skall lämnas i den form som Europeiska centralbankens råd finner lämplig. Sådana belopp får avräknas från de nationella centralbankernas monetära inkomster.

5. Summan av de nationella centralbankernas monetära inkomster skall fördelas på de nationella centralbankerna i förhållande till deras inbetalda andelar av Europeiska centralbankens kapital, om inte annat följer av beslut som Europeiska centralbankens råd fattar enligt artikel 33.2.

6. Avräkning och betalning av saldona från fördelningen av de monetära inkomsterna

skall utföras av Europeiska centralbanken enligt Europeiska centralbankens råds riktlinjer.

7. Europeiska centralbankens råd skall vidta alla övriga åtgärder som behövs för tillämpningen av denna artikel.

Artikel 33

Fördelning av Europeiska centralbankens resultat

1. Europeiska centralbankens nettovinst skall fördelas på följande sätt:

a) Ett belopp som Europeiska centralbankens råd bestämmer och som inte får överstiga 20 % av nettovinsten skall avsättas till den allmänna reservfonden inom en gräns som motsvarar 100 % av kapitalet.

b) Återstoden skall fördelas mellan Europeiska centralbankens andelsägare i förhållande till deras inbetalda andelar.

2. Vid förlust för Europeiska centralbanken kan underskottet avräknas mot Europeiska centralbankens allmänna reservfond och om det behövs och efter beslut av Europeiska centralbankens råd mot de monetära inkomsterna för det ifrågavarande räkenskapsåret i förhållande till och upp till de belopp som fördelas på de nationella centralbankerna enligt artikel 32.5.

KAPITEL VII

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 34

Rättsakter

1. I enlighet med artikel III-190 i konstitutionen skall Europeiska centralbanken anta

a) europeiska förordningar i den utsträckning som behövs för att genomföra de uppgifter som anges i artikel 3.1 a, 19.1, 22 eller 25.2 i denna stadga samt i de fall som skall anges i de europeiska förordningar och beslut som avses i artikel 41,

- b) europeiska beslut som behövs för att fullgöra de uppgifter som har anförtrotts Europeiska centralbankssystemet genom konstitutionen och denna stadga,
c) rekommendationer och yttranden.

2. Europeiska centralbanken kan besluta om att offentliggöra sina europeiska beslut, rekommendationer och yttranden.

3. Inom de gränser och på de villkor som fastställs av rådet i enlighet med förfarandet i artikel 41 skall Europeiska centralbanken ha rätt att förelägga företag böter och viten om de inte uppfyller sina förpliktelser enligt Europeiska centralbankens europeiska förordningar och beslut.

Artikel 35

Domstolskontroll m.m.

1. Europeiska centralbankens åtgärder eller underlåtenhet att handla skall prövas eller tolkas av Europeiska unionens domstol i de fall och på de villkor som fastställs i konstitutionen. Europeiska centralbanken kan väcka talan i de fall och på de villkor som fastställs i konstitutionen.

2. Tvister mellan Europeiska centralbanken å ena sidan och dess borgenärer, gäldenärer eller andra personer å den andra skall avgöras av de behöriga nationella domstolarna, utom när Europeiska unionens domstol är behörig.

3. Europeiska centralbanken skall ansvara enligt artikel III-431 i konstitutionen. De nationella centralbankerna skall ansvara enligt sin nationella lagstiftning.

4. Europeiska unionens domstol skall vara behörig att träffa avgöranden med stöd av en skiljedomsklausul i ett offentligt eller privaträttsligt avtal som har ingåtts av Europeiska centralbanken eller för dess räkning.

5. Beslut av Europeiska centralbanken om att väcka talan vid Europeiska unionens

domstol skall fattas av Europeiska centralbankens råd.

6. Europeiska unionens domstol skall vara behörig att avgöra tvister om en nationell centralbanks fullgörande av sina förpliktelser enligt konstitutionen och denna stadga. Om Europeiska centralbanken anser att en nationell centralbank har underlåtit att fullgöra en förpliktelse enligt konstitutionen och denna stadga, skall Europeiska centralbanken avge ett motiverat yttrande i ärendet efter att ha gett den berörda nationella centralbanken tillfälle att framföra sina synpunkter. Om den berörda nationella centralbanken inte rättar sig efter yttrandet inom den tid som Europeiska centralbanken bestämmer, kan Europeiska centralbanken väcka talan vid Europeiska unionens domstol.

Artikel 36

Personal

1. Europeiska centralbankens råd skall på förslag av direktionen fastställa anställningsvillkoren för Europeiska centralbankens personal.

2. Europeiska unionens domstol skall vara behörig att avgöra alla tvister mellan Europeiska centralbanken och dess anställda inom de gränser och på de villkor som följer av anställningsvillkoren.

Artikel 37

Sekretess

1. Ledamöterna av de beslutande organen och personalen i Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna skall även sedan deras uppdrag har upphört vara förpliktade att inte lämna ut upplysningar som omfattas av tystnadsplikt.

2. Denna skyldighet skall gälla för personer som har tillgång till uppgifter som enligt unionens rättsligt bindande akter omfattas av tystnadsplikt.

*Artikel 38***Firmatecknare**

Europeiska centralbanken blir rättsligt bunden gentemot tredjeman genom ordföranden eller två direktionsledamöter eller genom underskrift av två medlemmar av Europeiska centralbankens personal som ordföranden har bemyndigat att teckna Europeiska centralbankens firma.

*Artikel 39***Privilegier och immunitet**

Europeiska centralbanken skall, på de villkor som anges i protokollet om Europeiska unionens privilegier och immunitet, inom medlemsstaternas territorier åtnjuta de privilegier och den immunitet som krävs för att den skall kunna fullgöra sina uppgifter.

KAPITEL VIII

ÄNDRING AV STADGAN OCH
TILLÄGGSFÖRESKRIFTER*Artikel 40***Förenklade ändringsförfaranden**

1. Enligt artikel III-187.3 i konstitutionen får artiklarna 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 a och 36 i denna stadga ändras genom europeiska lagar, antingen

a) på förslag av kommissionen och efter det att Europeiska centralbanken har hörts, eller

b) på rekommendation av Europeiska centralbanken och efter det att kommissionen har hörts.

2. Artikel 10.2 får ändras genom ett europeiskt beslut av Europeiska rådet som antas med enhällighet, antingen på rekommendation från Europeiska centralbanken och efter det att Europaparlamentet och kommissionen har hörts, eller på rekommendation från kommissionen och efter det att Europaparla-

mentet och Europeiska centralbanken har hörts. Ändringarna skall inte träda i kraft förrän efter det att medlemsstaterna har godkänt dem i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser.

3. En rekommendation av Europeiska centralbanken enligt denna artikel kräver ett enhälligt beslut av Europeiska centralbankens råd.

*Artikel 41***Tilläggsföreskrifter**

Enligt artikel III-187.4 i konstitutionen skall rådet anta europeiska förordningar och beslut som föreskriver de åtgärder som avses i artiklarna 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 och 34.3 i denna stadga. Det skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet

a) antingen på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europeiska centralbanken, eller

b) på rekommendation av Europeiska centralbanken och efter att ha hört kommissionen.

KAPITEL IX

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER OCH
ANDRA BESTÄMMELSER OM EUROPEISKA
CENTRALBANKSSYSTEMET*Artikel 42***Allmänna bestämmelser**

1. Ett undantag enligt artikel III-197.1 i konstitutionen skall medföra att den berörda medlemsstaten inte får några rättigheter eller skyldigheter enligt följande artiklar i denna stadga: 3, 6, 9.2, 12.1, 14.3, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 26.2, 27, 30, 31, 32, 33, 34 och 50.

2. Centralbankerna i medlemsstater med undantag enligt artikel III-197.1 i konstitutionen skall behålla sina befogenheter på den monetära politikens område enligt nationell lagstiftning.

3. Enligt artikel III-197.2 andra stycket i konstitutionen skall i artiklarna 3, 11.2 och 19 i denna stadga med *medlemsstater* avses medlemsstater som har euron som valuta.

4. I artiklarna 9.2, 10.2, 10.3, 12.1, 16, 17, 18, 22, 23, 27, 30, 31, 32, 33.2 och 50 skall med *nationella centralbanker* avses centralbanker i medlemsstater som har euron som valuta.

5. I artiklarna 10.3 och 33.1 skall med *andelsägare* avses nationella centralbanker i medlemsstater som har euron som valuta.

6. I artiklarna 10.3 och 30.2 skall med *Europeiska centralbankens tecknade kapital* avses Europeiska centralbankens kapital tecknat av de nationella centralbankerna i medlemsstater som har euron som valuta.

Artikel 43

Övergångsuppgifter för Europeiska centralbanken

Europeiska centralbanken skall överta de av Europeiska monetära institutets tidigare uppgifter enligt artikel III-199.2 i konstitutionen som till följd av undantag för en eller flera medlemsstater fortfarande måste utföras efter införandet av euron.

Europeiska centralbanken skall ge råd under förberedelserna för att upphäva de undantag som avses i artikel III-198 i konstitutionen.

Artikel 44

Europeiska centralbankens allmänna råd

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-187.1 i konstitutionen skall det allmänna rådet inrättas som Europeiska centralbankens tredje beslutande organ.

2. Det allmänna rådet skall bestå av Europeiska centralbankens ordförande och vice ordförande samt cheferna för de nationella centralbankerna. Övriga direktionsledamöter får delta utan rösträtt i det allmänna rådets sammanträden.

3. Det allmänna rådets ansvarsområden anges uttömmande i artikel 46.

Artikel 45

Det allmänna rådets sätt att fungera

1. Europeiska centralbankens ordförande eller, i hans frånvaro, vice ordförande skall leda sammanträdena i Europeiska centralbankens allmänna råd.

2. Rådets ordförande och en ledamot av kommissionen får delta utan rösträtt i det allmänna rådets sammanträden.

3. Ordföranden skall förbereda det allmänna rådets sammanträden.

4. Med avvikelser från artikel 12.3 skall det allmänna rådet anta sin egen arbetsordning.

5. Det allmänna rådets sekretariat skall tillhandahållas av Europeiska centralbanken.

Artikel 46

Det allmänna rådets ansvarsområden

1. Det allmänna rådet skall

a) utföra de uppgifter som avses i artikel 43,
b) medverka till att fullgöra de rådgivande funktioner som avses i artikel 4 och artikel 25.1.

2. Det allmänna rådet skall medverka till

a) att samla in statistiska uppgifter enligt artikel 5,
b) Europeiska centralbankens rapporteringsverksamhet enligt artikel 15,
c) att införa de regler som enligt artikel 26.4 behövs för tillämpningen av artikel 26,
d) att vidta alla övriga åtgärder som enligt artikel 29.4 behövs för tillämpningen av artikel 29,
e) att fastställa anställningsvillkoren för Europeiska centralbankens personal enligt artikel 36.

3. Det allmänna rådet skall bidra till de nödvändiga förberedelserna för att enligt bestämmelserna i artikel III-198.3 i konstitutionen oåterkalleligen låsa växelkurserna för valutorna i medlemsstater med undantag i förhållande till euron.

4. Det allmänna rådet skall underrättas av Europeiska centralbankens ordförande om Europeiska centralbankens råds beslut.

Artikel 47

Övergångsbestämmelser för Europeiska centralbankens kapital

Enligt artikel 29 skall varje nationell centralbank tilldelas en vikt i fördelningsnyckeln för teckning av Europeiska centralbankens kapital. Med avvikelse från artikel 28.3 skall centralbankerna i medlemsstater med undantag inte betala in sitt tecknade kapital, såvida inte det allmänna rådet med en majoritet av minst två tredjedelar av Europeiska centralbankens tecknade kapital och minst hälften av andelsägarna beslutar att en minimiprocentsats skall betalas in som bidrag till Europeiska centralbankens driftkostnader.

Artikel 48

Uppskjuten betalning av kapital, reserver och avsättningar i Europeiska centralbanken

1. Centralbanken i en medlemsstat vars undantag har upphävts skall betala in sin tecknade andel av Europeiska centralbankens kapital i samma omfattning som centralbankerna i andra medlemsstater som har euron som valuta och till Europeiska centralbanken föra över reservtillgångar enligt artikel 30.1. Det belopp som skall föras över skall beräknas genom multiplikation av värdet av de reservtillgångar uttryckt i euro efter omräkning till den aktuella växelkursen som redan har förts över till Europeiska centralbanken enligt artikel 30.1, med kvoten mellan antalet andelar som har tecknats av den berörda nationella centralbanken och antalet andelar som redan har betalats in av de andra nationella centralbankerna.

2. Utöver den betalning som skall göras enligt punkt 1 skall den berörda nationella centralbanken bidra till Europeiska centralbankens reserver, till sådana avsättningar som är likvärdiga med reserver samt till de belopp som återstår att tillföra reserverna och avsättningarna enligt saldot för resultaträkningen per den 31 december året innan undantaget upphävdes. Bidragsbeloppet skall beräknas genom multiplikation av summan av reserverna, enligt definitionen ovan och enligt Europeiska centralbankens godkända balansräkning, med den faktor som anger förhållandet mellan antalet andelar som har tecknats av den berörda centralbanken och antalet andelar som redan har betalats in av de andra centralbankerna.

3. När en eller flera stater blir medlemmar i unionen och deras respektive nationella centralbanker blir en del av Europeiska centralbankssystemet skall Europeiska centralbankens tecknade kapital och högsta belopp för reservtillgångar som får föras över till Europeiska centralbanken automatiskt ökas. Ökningen skall beräknas genom att respektive då gällande belopp multipliceras med kvoten, inom fördelningsnyckeln för det utvidgade kapitalet, mellan de berörda inträdande nationella centralbankernas viktning och viktningen för de nationella centralbanker som redan är medlemmar av Europeiska centralbankssystemet. Varje nationell centralbanks viktning i fördelningsnyckeln skall beräknas analogt med artikel 29.1 och i enlighet med artikel 29.2. De referensperioder som skall användas för statistiska uppgifter skall vara samma som de som tillämpades vid den senaste femårsjusteringen av viktningarna enligt artikel 29.3.

Artikel 49

Avvikelse från artikel 32

1. Om Europeiska centralbankens råd efter början av den tredje etappen finner att tillämpningen av artikel 32 medför väsentliga ändringar i de nationella centralbankernas relativa inkomstlägen, skall storleken på de inkomster som skall fördelas enligt artikel 32 minskas med en enhetlig procentsats som inte får överstiga 60 % under första räk-

skapsåret efter början av den tredje etappen och som för varje följande räkenskapsår skall sättas ned med minst 12 procentenheter.

2. Punkt 1 skall inte tillämpas under mer än fem räkenskapsår efter början av den tredje etappen.

Artikel 50

Växling av sedlar i medlemsstaternas valutor

Efter den oåterkalleliga låsningen av väx-

elkurserna enligt artikel III-198.3 i konstitutionen skall Europeiska centralbankens råd vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att sedlar utställda i medlemsstaternas valutor med oåterkalleligen låsta växelkurser växlas av de nationella centralbankerna till parivärdet.

Artikel 51

Övergångsåtgärdernas tillämplighet

Artiklarna 42–47 skall tillämpas om och så länge det finns medlemsstater med undantag.

5. PROTOKOLL

OM EUROPEISKA INVESTERINGSBANKENS STADGA

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR besluta om den stadga för Europeiska investeringsbanken som avses i artikel III-393 i konstitutionen,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

Europeiska investeringsbanken, som avses i artikel III-393 i konstitutionen, nedan kallad "banken", är härmed bildad; den skall fullgöra sina uppgifter och utöva sin verksamhet i överensstämmelse med konstitutionen och denna stadga.

Artikel 2

Banken skall ha den uppgift som anges i artikel III-394 i konstitutionen.

Artikel 3

I överensstämmelse med artikel III-393 i konstitutionen skall medlemsstaterna vara medlemmar i banken.

Artikel 4

1. Banken skall ha ett kapital på 163 653 737 000 euro, som skall tecknas av medlemsstaterna med följande belopp:

Tyskland	26 649 532 500
Frankrike	26 649 532 500
Italien	26 649 532 500
Förenade kungariket	26 649 532 500
Spanien	15 989 719 500
Belgien	7 387 065 000
Nederländerna	7 387 065 000
Sverige	4 900 585 500
Danmark	3 740 283 000
Österrike	3 666 973 500
Polen	3 411 263 500
Finland	2 106 816 000
Grekland	2 003 725 500
Portugal	1 291 287 000
Tjeckien	1 258 785 500
Ungern	1 190 868 500
Irland	935 070 000
Slovakien	428 490 500

Slovenien	397 815 000
Litauen	249 617 500
Luxemburg	187 015 500
Cypern	183 382 000
Lettland	152 335 000
Estland	117 640 000
Malta	69 804 000

Medlemsstaterna skall vara ansvariga endast intill det belopp av deras andelar av det tecknade kapitalet som inte inbetalats.

2. När en ny medlem upptas skall detta medföra en ökning av det tecknade kapitalet som motsvarar det tilläggskapital den nya medlemmen skall bidra med.

3. Bankens råd får med enhällighet besluta om ökning av det tecknade kapitalet.

4. En medlems andel av det tecknade kapitalet får varken överlåtas, pantsättas eller utmätas.

Artikel 5

1. Det tecknade kapitalet skall inbetalas av medlemsstaterna med fem procent i genomsnitt av de belopp som fastställs i artikel 4.1.

2. Om det tecknade kapitalet skall ökas, skall bankens råd med enhällighet fastställa den procentsats som skall inbetalas och formerna för inbetalningen. Kontanta inbetalningar får endast göras i euro.

3. Styrelsen kan begära att den återstående delen av det tecknade kapitalet betalas in, i den mån detta behövs för att uppfylla bankens förpliktelser.

Varje medlemsstat skall betala i proportion till sin andel av det tecknade kapitalet.

Artikel 6

Banken skall förvaltas och ledas av ett bankens råd, en styrelse och en direktion.

Artikel 7

1. Bankens råd skall vara sammansatt av ministrar utsedda av medlemsstaterna.

2. Bankens råd skall fastställa allmänna riktlinjer för bankens kreditpolitik, i enlighet med unionens mål.

Bankens råd skall se till att dessa riktlinjer följs.

3. Bankens råd skall vidare

a) besluta om ökning av det tecknade kapitalet enligt artikel 4.3 och artikel 5.2,

b) i enlighet med artikel 9.1 fastställa de principer som skall gälla för finansieringsverksamheten inom ramen för bankens uppgift,

c) utöva de befogenheter som anges i artiklarna 9 och 11 när ledamöter av styrelsen och direktionen skall utses eller avsättas samt de befogenheter som anges i artikel 11.1 andra stycket,

d) bevilja finansiering för investeringsverksamhet som helt eller delvis skall genomföras utanför medlemsstaternas territorier i enlighet med artikel 16.1,

e) godkänna styrelsens årsrapport,

f) godkänna den årliga balansräkningen och resultaträkningen,

g) godkänna bankens arbetsordning,

h) utöva övriga befogenheter som den uttryckligen tilldelas genom denna stadga.

4. Inom ramen för konstitutionen och denna stadga får bankens råd med enhällighet anta beslut om att bankens verksamhet skall inställas och om dess eventuella likvidation.

Artikel 8

1. Om inte annat föreskrivs i denna stadga skall bankens råds beslut fattas med en majoritet av ledamöterna. Denna majoritet skall företräda minst 50 procent av det tecknade kapitalet.

För kvalificerad majoritet skall det krävas 18 röster och 68 procent av det tecknade kapitalet.

2. Att personligen närvarande eller företrädda ledamöter avstår från att rösta hindrar inte att avgöranden som kräver enhällighet antas.

Artikel 9

1. Styrelsen skall besluta om att bevilja finansiering, särskilt i form av lån och garantier, samt om att ta upp lån; den skall fastställa räntesatserna för beviljade lån samt provisioner och andra avgifter. Den kan på grundval av ett beslut som fattas med kvalificerad majoritet delegera vissa av sina befogenheter till direktionen. Den skall fastställa villkoren och föreskrifterna för denna delegering samt övervaka dess genomförande.

Styrelsen skall se till att banken förvaltas enligt sunda principer; den skall se till att banken leds i överensstämmelse med konstitutionen, denna stadga samt de allmänna riktlinjer som fastställts av bankens råd.

Styrelsen skall vid räkenskapsårets utgång förelägga bankens råd en rapport och efter godkännande offentliggöra denna.

2. Styrelsen skall bestå av tjugosex ledamöter och sexton suppleanter.

Ledamöterna skall utses av bankens råd för en tid av fem år; varje medlemsstat skall nominera en ledamot. Kommissionen skall också nominera en ledamot.

Suppleanterna skall utses av bankens råd för en tid av fem år enligt följande:

– Två suppleanter skall nomineras av Tyskland.

– Två suppleanter skall nomineras av Frankrike.

– Två suppleanter skall nomineras av Italien.

– Två suppleanter skall nomineras av Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.

– En suppleant skall nomineras i samförstånd mellan Spanien och Portugal.

– En suppleant skall nomineras i samförstånd mellan Belgien, Luxemburg och Nederländerna.

– En suppleant skall nomineras i samförstånd mellan Danmark, Grekland och Irland.

– En suppleant skall nomineras i samförstånd mellan Österrike, Finland och Sverige.

– Tre suppleanter skall nomineras i samförstånd mellan Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien och Slovakien.

– En suppleant skall nomineras av kommissionen.

Styrelsen skall adjungera sex experter utan rösträtt: tre som ledamöter och tre som suppleanter.

Ledamöternas och suppleanternas mandat kan förnyas.

Reglerna för deltagande i styrelsens sammanträden samt de bestämmelser som skall gälla för suppleanter och adjungerade ledamöter skall anges i arbetsordningen.

Ordföranden eller vid förfall för denne en av de vice ordförandena i direktionen skall leda styrelsens sammanträden, dock utan att delta i omröstningar.

Till ledamöter av styrelsen skall utses personer vilkas oavhängighet och duglighet inte kan ifrågasättas. De skall vara ansvariga endast gentemot banken.

3. En ledamot skall kunna avsättas av bankens råd endast om han inte längre uppfyller de villkor som krävs för att han skall kunna utföra sina uppgifter; bankens råd får med kvalificerad majoritet besluta om detta.

Om årsrapporten inte godkänns, skall styrelsen avgå.

4. I händelse av vakans till följd av dödsfall eller frivillig avgång, avsättning eller samfällad avgång, skall platsen besättas enligt punkt 2. För en ledamots återstående mandat-tid skall en ersättare utses utom vid allmän nytillsättning.

5. Bankens råd skall fastställa ersättning åt styrelsens ledamöter. Det skall besluta om vilken verksamhet som är oförenlig med en ledamots eller en suppleants uppgifter.

Artikel 10

1. Varje ledamot skall ha en röst i styrelsen. Han får delegera sin rösträtt i samtliga fall enligt de närmare föreskrifter som skall anges i bankens arbetsordning.

2. Om inte annat föreskrivs i denna stadga skall styrelsen besluta med minst en tredjedel av de röstberättigade ledamöterna, vilka skall representera minst 50 procent av det tecknade kapitalet. För kvalificerad majoritet skall det krävas 18 röster och 68 procent av det tecknade kapitalet. I bankens arbetsordning skall det fastställas hur många ledamöter som skall vara närvarande för att styrelsen skall vara beslutoför.

Artikel 11

1. Direktionen skall bestå av en ordförande och åtta vice ordförande, vilka på förslag av styrelsen skall utses av bankens råd för en tid av sex år. Deras mandat kan förnyas.

Bankens råd kan med enhällighet ändra antalet ledamöter av direktionen.

2. På förslag av styrelsen som skall besluta med kvalificerad majoritet får bankens råd, genom beslut med kvalificerad majoritet, av-sätta ledamöter av direktionen.

3. Direktionen skall, under ordförandens ledning och under styrelsens kontroll, ansvara för bankens löpande verksamhet.

Den skall förbereda styrelsens beslut, i synnerhet i fråga om upptagande av lån och beviljande av finansiering, särskilt i form av

lån och garantier. Den skall se till att dessa beslut verkställs.

4. Direktionen skall med majoritet anta yttranden om förslag till upptagande av lån och beviljande av finansiering, särskilt i form av lån och garantier.

5. Bankens råd skall fastställa ersättning åt direktionens ledamöter och ange vilken verksamhet som är oförenlig med deras uppgifter.

6. Ordföranden eller vid förhinder för honom en av de vice ordförandena skall företräda banken i rättsliga och andra frågor.

7. Bankens anställda skall lyda under ordföranden. De skall anställas och avskedas av honom. Vid valet av personal skall hänsyn tas inte endast till personlig lämplighet och yrkesmeriter, utan också till skälig representation av medlemsstaternas medborgare. Det skall anges i arbetsordningen vilket organ som skall ha befogenhet att anta de bestämmelser som skall gälla för personalen.

8. Direktionen och bankens personal skall ansvara endast gentemot banken och utöva sina uppdrag i full oavhängighet.

Artikel 12

1. En kommitté bestående av sex ledamöter, som utsetts av bankens råd på grund av deras duglighet, skall kontrollera att bankens verksamhet följer bästa bankpraxis samt ansvara för bankens revision.

2. Den kommitté som avses i punkt 1 skall varje år undersöka om bankens verksamhet bedrivits enligt gällande regler och om räkenskaperna förts i föreskriven ordning. Den skall därför kontrollera att bankens verksamhet har bedrivits med respekt för de formkrav och förfaranden som föreskrivs i denna stadga och i arbetsordningen.

3. Den kommitté som avses i punkt 1 skall intyga att redovisningarna och all finansiell information i de årsräkenskaper som upprättas av styrelsen ger en rättvisande bild av bankens finansiella situation, vad gäller både

tillgångar och skulder, samt av resultatet av dess verksamhet och kassaflödet för räkenskapsåret i fråga.

4. Det skall i arbetsordningen anges vilka kvalifikationer ledamöterna i den kommitté som avses i punkt 1 skall uppvisa samt fastställas villkor och föreskrifter för kommitténs verksamhet.

Artikel 13

Banken skall stå i förbindelse med varje medlemsstat genom den myndighet som utsetts av medlemsstaten. När banken skall genomföra finansiella transaktioner, skall den anlita den nationella centralbanken i den berörda medlemsstaten eller andra finansinstitut som godkänts av medlemsstaten.

Artikel 14

1. Banken skall samarbeta med alla internationella organisationer med liknande verksamhetsområden.

2. Banken skall stäva efter att upprätta lämpliga förbindelser för samarbete med bank- och finansinstitut i de länder där den bedriver sin verksamhet.

Artikel 15

På begäran av en medlemsstat eller kommissionen eller på eget initiativ skall bankens råd på samma villkor som gällde för utfärdandet av riktlinjerna tolka eller komplettera de riktlinjer som bankens råd fastställt enligt artikel 7.

Artikel 16

1. Inom ramen för de uppgifter som fastställs i artikel III-394 i konstitutionen skall banken bevilja finansiering, särskilt i form av lån och garantier, till sina medlemmar eller till privata eller offentliga företag för investeringar som skall genomföras inom medlemsstaternas territorier, i den mån medel

från andra källor inte är tillgängliga på skäliga villkor.

Banken får dock genom beslut med kvalificerad majoritet av bankens råd på förslag av styrelsen bevilja lån för investeringsprojekt som helt eller delvis skall genomföras utanför medlemsstaternas europeiska territorier.

2. Lån skall, så långt det är möjligt, beviljas endast under förutsättning att även andra finansieringskällor utnyttjas.

3. När ett lån beviljas ett företag eller en organisation som inte är en medlemsstat, skall banken bevilja lånet under förutsättning av antingen en garanti från den medlemsstat inom vars territorium investeringen skall genomföras eller tillräckliga garantier eller gäldenärens ekonomiska soliditet.

Om det krävs för genomförandet av den verksamhet som avses i artikel III-394 i konstitutionen skall styrelsen dessutom, i enlighet med de principer som bankens råd fastställt enligt artikel 7.3 b, med kvalificerad majoritet fastställa villkoren och de närmare föreskrifterna för all finansiering som har en särskild riskprofil och som av detta skäl anses utgöra en särskild verksamhet.

4. Banken får garantera lån som upptas av offentliga eller privata företag eller andra organisationer för att genomföra verksamhet som avses i artikel III-394 i konstitutionen.

5. Den totala utestående summan av lån och garantier som beviljats av banken skall inte överstiga 250 procent av det tecknade kapitalet, reserverna, de provisioner som inte använts samt överskottet i resultaträkningen. Det sammanlagda beloppet för de berörda postererna skall beräknas efter avdrag med ett belopp motsvarande det tecknade kapitalet, oavsett om det har inbetalats eller inte, med avseende på varje deltagande från bankens sida.

Det belopp som utbetalas för bankens deltagande får sammanlagt aldrig överstiga den inbetalda delen av kapitalet, reserverna, de provisioner som inte använts samt överskottet i resultaträkningen.

I undantagsfall skall bankens särskilda verksamheter, så som de fastställts av bankens råd och styrelse enligt punkt 3, tilldelas särskilda anslag ur reserverna.

Denna punkt skall även tillämpas på bankens sammanställda redovisning.

6. Banken skall säkra sig mot kursrisker genom att förse låne- och garantiavtal med sådana klausuler som den finner lämpliga.

Artikel 17

1. Räntesatserna för bankens lån samt provisionerna och övriga avgifter skall anpassas till gällande villkor på kapitalmarknaden och skall beräknas så att intäkterna härav gör det möjligt för banken att uppfylla sina förpliktelser, täcka sina kostnader och risker och bilda en reservfond enligt artikel 22.

2. Banken skall inte bevilja någon sänkning av räntesatserna. Om en sänkning av räntesatsen synes påkallad med hänsyn till den särskilda arten av den investering som skall finansieras, får den berörda medlemsstaten eller tredjepart bevilja räntegottgörelse i den utsträckning som detta är förenligt med reglerna i artikel III-167 i konstitutionen.

Artikel 18

Banken skall i sin finansieringsverksamhet beakta följande principer:

1. Den skall säkerställa att dess medel utnyttjas på mest effektiva sätt i unionens intresse.

Den får endast bevilja lån eller ställa garantier för upptagande av lån

a) när betalningar av ränta och amortering i fråga om investeringar som genomförts av företag inom produktionssektorn säkerställs genom verksamhetens avkastning eller, i fråga om andra investeringar, genom en förbindelse tecknad av den stat i vilken investeringen utförs eller på annat sätt, och

b) när investeringens genomförande bidrar till en höjning av den allmänna ekonomiska

produktiviteten och främjar den inre marknadens upprättande eller dess funktion.

2. Den skall inte förvärva intressen i företag eller ta på sig ansvar för dessas ledning, om inte skyddet av bankens rättigheter så kräver för att säkerställa återbetalning av dess fordran.

Om det krävs för genomförandet av den verksamhet som avses i artikel III-394 i konstitutionen skall styrelsen emellertid, i enlighet med de principer som bankens råd fastställer enligt artikel 7.3 b, med kvalificerad majoritet fastställa villkoren och föreskrifterna för ett förvärv av aktier i ett kommersiellt företag, i allmänhet som ett komplement till ett lån eller en garanti, om detta är nödvändigt för att finansiera en investering eller ett program.

3. Den får överlåta sina fordringar på kapitalmarknaden och får för detta ändamål kräva att dess låntagare utfärdar obligationer eller andra värdepapper.

4. Varken banken eller medlemsstaterna får ställa villkor om att de belopp som lånats ut av banken skall användas inom en viss medlemsstat.

5. Den får bevilja lån på villkor att internationella anbud infordras.

6. Den skall inte finansiera investeringar, vare sig helt eller delvis, om den medlemsstat på vars territorium investeringen skall genomföras motsätter sig detta.

7. Som ett komplement till sin låneverksamhet får banken tillhandahålla tekniska tjänster enligt de villkor och föreskrifter som bankens råd fastställer med kvalificerad majoritet och med iakttagande av denna stadga.

Artikel 19

1. Varje företag eller offentligt eller privat organ får vända sig direkt till banken med ansökningar om finansiering. Ansökningar kan även lämnas antingen genom kommis-

sionen eller genom den medlemsstat på vars territorium investeringen skall genomföras.

2. När ansökningar ges in genom kommissionen, skall de föreläggas den medlemsstat på vars territorium investeringen skall genomföras för yttrande. När de ges in genom en stat, skall de föreläggas kommissionen för yttrande. Ansökningar som kommer direkt från företag skall föreläggas den berörda medlemsstaten och kommissionen.

De berörda medlemsstaterna och kommissionen skall avge sina yttranden inom två månader. Om svar inte har kommit in inom denna tid, får banken utgå från att investeringen i fråga inte möter några invändningar.

3. Styrelsen skall besluta om finansieringsverksamhet som förelagts den av direktionen.

4. Direktionen skall undersöka om finansieringsverksamhet som förelagts den står i överensstämmelse med bestämmelserna i denna stadga, särskild de i artiklarna 16 och 18. Om direktionen tillstyrker finansieringen, skall den förelägga styrelsen motsvarande förslag. Direktionen får göra sin tillstyrkan beroende av sådana villkor som den anser vara väsentliga. Om direktionen avstyrker finansieringen, skall den förelägga styrelsen de relevanta handlingarna tillsammans med sitt yttrande.

5. Om direktionen avstyrkt, får styrelsen endast bevilja ifrågavarande finansiering med enhällighet.

6. Om kommissionen avstyrkt, får styrelsen endast bevilja ifrågavarande finansiering med enhällighet, varvid den ledamot som utsetts efter nominering av kommissionen skall avstå från att delta i omröstningen.

7. Om både direktionen och kommissionen avstyrkt, får styrelsen inte bevilja ifrågavarande finansiering.

8. Om en omstrukturering av en finansieringsverksamhet som avser godkända investeringar är berättigad för att skydda bankens rättigheter och intressen, skall direktionen

omedelbart vidta de nödgärder som den anser nödvändiga, under förutsättning att den omedelbart redogör för dessa inför styrelsen.

Artikel 20

1. Banken skall på de kapitalmarknaderna låna upp de medel som den behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter.

2. Banken får ta upp lån på medlemsstaternas kapitalmarknad inom ramen för de författningsbestämmelser som gäller för dessa marknader.

De behöriga myndigheterna i en medlemsstat med undantag enligt artikel III-197.1 i konstitutionen får motsätta sig detta endast om allvarliga störningar kan befaras på denna stats kapitalmarknad.

Artikel 21

1. På följande sätt får banken använda disponibla medel som den inte omedelbart behöver för att uppfylla sina förpliktelser:

a) Den får företa placeringar på penningmarknaderna.

b) Om inte annat följer av bestämmelserna i artikel 18.2, får den köpa eller sälja värdepapper.

c) Den får företa varje annan finansiell transaktion inom ramen för sina uppgifter.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i artikel 23 skall banken vid förvaltningen av sina placeringar inte företa valutaarbitrage, som inte direkt behövs för att genomföra dess utlåning eller fullgöra förbindelser som den ingått i samband med att lån tagits upp eller garantier beviljats.

3. Banken skall i frågor som avses i denna artikel handla i samförstånd med behöriga myndigheter eller nationell centralbank i den berörda medlemsstaten.

Artikel 22

1. En reservfond som uppgår till 10 procent av det tecknade kapitalet skall gradvis bildas.

Om bankens åtaganden motiverar det, får styrelsen besluta om att bilda ytterligare reserver. Så länge reservfonden inte färdigbildats, skall den tillföras

a) ränteintäkter från lån som banken beviljat av de belopp som medlemsstaterna skall inbetala enligt artikel 5,

b) ränteintäkter från lån som banken beviljat av de belopp som utgör återbetalning av de lån som avses under a,

i den utsträckning dessa ränteintäkter inte är nödvändiga för att uppfylla bankens förpliktelser och för att täcka dess kostnader.

2. Reservfondens medel skall placeras så, att de när som helst är tillgängliga för fondens ändamål.

Artikel 23

1. Banken skall alltid ha rätt att föra över tillgångar som den innehar till en av valutorna i de medlemsstater som inte har euron som valuta för att genomföra finansiella transaktioner i överensstämmelse med dess uppgifter enligt artikel III-394 i konstitutionen och med beaktande av bestämmelserna i artikel 21 i denna stadga. Banken skall så långt som möjligt undvika att företa sådana överföringar, om den har kontanter eller likvida medel i den valuta som den behöver.

2. Banken får inte konvertera tillgångar som den innehar i valutan i en av de medlemsstater som inte har euron som valuta till ett tredjelands valuta utan den medlemsstatens samtycke.

3. Banken får fritt förfoga över den del av sitt kapital som inbetalats och över valutor som upplånats på marknader utanför unionen.

4. Medlemsstaterna förbinder sig att ställa de valutor till bankens gäldenärers förfogande som behövs för betalning av kapital och ränta på sådana lån, som banken beviljat eller garanterat för investeringar som skall genomföras på medlemsstaternas territorier.

Artikel 24

Om en medlemsstat inte uppfyller de förpliktelser som följer av medlemskap enligt denna stadga, särskilt förpliktelsen att inbetala sin andel av det tecknade kapitalet eller sina ränteinbetalningar och amorteringar, får bankens råd med kvalificerad majoritet besluta att lån eller garantier till denna medlemsstat eller dess medborgare inte längre skall beviljas.

Ett sådant beslut befriar varken medlemsstaten eller dess medborgare från deras förpliktelser gentemot banken.

Artikel 25

1. Om bankens råd beslutar att inställa bankens verksamhet skall all verksamhet utan dröjsmål upphöra, med undantag för sådana åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att bankens tillgångar används, skyddas och bevaras i behörig ordning samt att dess åtaganden infrias.

2. I händelse av likvidation skall bankens råd utse likvidatorer och ge dem instruktioner för att genomföra likvidationen. Den skall sörja för att de anställdas rättigheter skyddas.

Artikel 26

1. Banken skall i varje medlemsstat ha den mest vittgående rättskapacitet som tillerkänns juridiska personer enligt den nationella lagstiftningen. Den skall särskilt kunna förvärva och avyttra fast och lös egendom samt föra talan inför domstolar och andra myndigheter.

2. Bankens tillgångar skall undantas från varje slag av rekvisition eller expropriation.

Artikel 27

1. Utom då Europeiska unionens domstol är behörig, skall tvister mellan å ena sidan banken och å andra sidan dess långivare, låntagare eller tredjeman avgöras av de behöriga nationella domstolarna. Banken får i avtal föreskriva ett skiljedomsförfarande.

2. Banken skall ha domicil i var och en av medlemsstaterna. Den får emellertid i avtal fastställa ett särskilt domicil.

3. Bankens tillgångar får endast genom ett avgörande av domstol tas i beslag eller göras till föremål för exekution.

Artikel 28

1. Bankens råd kan med enhällighet besluta om att upprätta filialer eller andra enheter, som skall vara juridiska personer och ha ekonomisk självbestämmanderätt.

2. Bankens råd skall med enhällighet anta stadgar för de enheter som avses i punkt 1, där särskilt enheternas mål, struktur, kapital, medlemsregler, säte, finansiella medel, interventionsmöjligheter och förfarande vid revision samt förhållandet mellan bankens organ skall fastställas.

3. Banken får delta i förvaltningen av dessa enheter och bidra till deras tecknade kapital upp till det belopp som bankens råd med enhällighet bestämmer.

4. Protokollet om privilegier och immunitet för Europeiska unionen skall tillämpas på de enheter som avses i punkt 1 om de faller under unionsrätten, på ledamöterna i deras organ då de fullgör sina uppgifter och på deras personal enligt samma villkor som gäller för banken.

Utdelningar, kapitalvinster och övriga inkomster från sådana enheter som andra medlemmar än Europeiska unionen och banken har rätt till, skall dock vara underkastade tillämplig skattelagstiftning.

5. Europeiska unionens domstol skall, inom de gränser som fastställs i det följande, pröva tvister om åtgärder som antagits av organ som tillhör en enhet som omfattas av unionsrätten. Sådana åtgärder får överklagas av varje medlem i en sådan enhet i egenskap av medlem eller av medlemsstaterna enligt villkoren i artikel III-365 i konstitutionen.

6. Bankens råd får med enhällighet besluta att personalen vid de enheter som faller under unionsrätten skall omfattas av samma anställningsvillkor som gäller för banken med iakttagande av deras respektive interna förfaranden.

6. PROTOKOLL

OM LOKALISERING AV SÄTEN FÖR EUROPEISKA UNIONENS INSTITUTIONER OCH VISSA AV DESS ORGAN, MYNDIGHETER OCH ENHETER

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM BEAKTAR artikel III-432 i konstitutionen,

SOM PÅMINNER OM OCH BEKRÄFTAR beslutet av den 8 april 1965 och som, utan att det påverkar tillämpningen av beslut om säten för framtida institutioner, organ, myndigheter och enheter,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

Enda artikel

1. Europaparlamentet skall ha sitt säte i Strasbourg där de tolv månatliga plenarsammanträdena, inklusive budgetsammanträdet, skall hållas. Extra plenarsammanträden skall hållas i Bryssel. Europaparlamentets utskott skall sammanträda i Bryssel. Europaparlamentets generalsekretariat och dess enheter skall vara kvar i Luxemburg.

2. Rådet skall ha sitt säte i Bryssel. Under april, juni och oktober skall rådet hålla sina sammanträden i Luxemburg.

3. Kommissionen skall ha sitt säte i Bryssel. De enheter som förtecknas i artiklarna 7, 8 och 9 i beslutet av den 8 april 1965 skall inrättas i Luxemburg.

4. Europeiska unionens domstol skall ha sitt säte i Luxemburg.

5. Europeiska centralbanken skall ha sitt säte i Frankfurt.

6. Revisionsrätten skall ha sitt säte i Luxemburg.

7. Regionkommittén skall ha sitt säte i Bryssel.

8. Ekonomiska och sociala kommittén skall ha sitt säte i Bryssel.

9. Europeiska investeringsbanken skall ha sitt säte i Luxemburg.

10. Europol skall ha sitt säte i Haag.

7. PROTOKOLL

OM EUROPEISKA UNIONENS PRIVILEGIER OCH IMMUNITET

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM BEAKTAR att, i enlighet med artikel III-434 i konstitutionen, skall unionen åtnjuta de privilegier och den immunitet inom medlemsstaternas territorium som behövs för att den skall kunna utföra sina uppgifter,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

KAPITEL I

UNIONENS EGENDOM, MEDEL, TILLGÅNGAR OCH TRANSAKTIONER

Artikel 1

Unionens lokaler och byggnader skall vara okränkbara. De får inte genomsökas, beslagtas, konfiskeras eller exproprieras. Unionens egendom och tillgångar får inte utan tillstånd från domstolen bli föremål för några administrativa eller rättsliga tvångsåtgärder.

Artikel 2

Unionens arkiv skall vara okränkbara.

Artikel 3

Unionen, dess tillgångar, inkomster och övrig egendom skall vara befriade från alla direkta skatter.

Medlemsstaternas regeringar skall i alla de fall där så är möjligt införa lämpliga bestämmelser för att efterskänka eller betala tillbaka summan av de indirekta skatter och avgifter som ingår i priset på lös eller fast egendom när unionen för tjänstebruk gör betydande inköp i vilka denna typ av skatter och avgifter inkluderas i priset. Dessa bestämmelser får dock inte tillämpas på ett så-

dant sätt att konkurrensen inom unionen snedvrids.

Ingen befrielse skall beviljas för sådana skatter och avgifter som utgör betalning för allmännyttiga tjänster.

Artikel 4

Unionen skall vara befriad från alla tullar, förbud och restriktioner vad avser import och export av varor som är avsedda för tjänstebruk. Varor som på detta sätt har förts in i en stat får inte avyttras – vare sig detta sker mot betalning eller inte – inom denna stats territorium, om det inte sker på villkor som godkänts av den statens regering.

Unionen skall också vara befriad från alla tullar, förbud och restriktioner vad avser import och export av unionens publikationer.

KAPITEL II

MEDDELANDEN OCH IDENTITETSHANDLINGAR

Artikel 5

Vad avser unionens officiella meddelanden och översändandet av alla dess dokument

skall unionens institutioner inom varje medlemsstats territorium åtnjuta samma behandling som staten i fråga ger diplomatiska beskickningar.

Officiell korrespondens och andra former av officiella meddelanden som unionens institutioner skickar får inte censureras.

Artikel 6

Identitetshandlingar i den form som rådet med enkel majoritet skall fastställa i en europeisk förordning kan av ordförandena för unionens institutioner utställas till ledamöter, medlemmar och anställda i unionens institutioner och skall godtas som giltig resehandling av medlemsstaternas myndigheter. Dessa identitetshandlingar skall utställas till tjänstemän och övriga anställda enligt de villkor som fastställs i tjänsteföreskrifterna för tjänstemännen och anställningsvillkoren för övriga anställda vid unionen.

Kommissionen får ingå avtal om att dessa identitetshandlingar skall gälla som giltiga resehandlingar inom tredjestats territorium.

KAPITEL III

EUROPAPARLAMENTETS LEDAMÖTER

Artikel 7

Europaparlamentets ledamöter får inte underkastas någon begränsning av administrativ eller annan natur i sin rörelsefrihet under resa till eller från Europaparlamentets mötesplats.

Europaparlamentets ledamöter skall, vad avser tull- och valutakontroll,

a) av sin egen regering beviljas samma förmåner som högre tjänstemän som tillfälligt reser utomlands i offentligt uppdrag,

b) av regeringarna i övriga medlemsstater beviljas samma förmåner som företrädare för

utländska regeringar med tillfälligt offentligt uppdrag.

Artikel 8

Europaparlamentets ledamöter får inte förhållas, kvarhållas eller lagföras på grund av yttranden de gjort eller röster de avlagt under utövandet av sitt ämbete.

Artikel 9

Under Europaparlamentets sessioner skall dess ledamöter

a) vad avser deras egen stats territorium, åtnjuta den immunitet som beviljas parlamentsledamöter i deras stat,

b) vad avser alla andra medlemsstaters territorium, inte få kvarhållas eller lagföras.

Immuniteten skall även vara tillämplig på ledamöterna under resan till och från Europaparlamentets mötesplats.

Immuniteten kan inte åberopas av en ledamot som tas på bar gärning och kan inte hindra Europaparlamentet att utöva sin rätt att upphäva en av dess ledamöters immunitet.

KAPITEL IV

FÖRETRÄDARE FÖR DE MEDLEMS- STATER SOM DELTAR I ARBETET I UNIONENS INSTITUTIONER

Artikel 10

Företrädare för de medlemsstater som deltar i arbetet i unionens institutioner, deras rådgivare och tekniska experter skall i sin tjänsteutövning och under resan till och från mötesplatsen åtnjuta sedvanliga privilegier, immunitet och förmåner.

Denna artikel skall även vara tillämplig på ledamöter av unionens rådgivande organ.

KAPITEL V
TJÄNSTEMÄN OCH ANSTÄLLDA
VID UNIONEN

Artikel 11

Inom varje medlemsstats territorium och oberoende av statstillhörighet skall tjänstemän och övriga anställda vid unionen

a) åtnjuta immunitet mot rättsliga förfaranden vad avser handlingar som de har begått i sin tjänsteutövning, inbegripet muntliga och skriftliga uttalanden, om inte annat följer av bestämmelserna i konstitutionen, som dels behandlar reglerna för tjänstemännens och de anställdas ansvar gentemot unionen, och dels Europeiska unionens domstols behörighet att döma i tvister mellan unionen och dess tjänstemän och övriga anställda; de skall åtnjuta denna immunitet även efter det att deras uppdrag har upphört,

b) tillsammans med sina äkta makar och av dem försörjda familjemedlemmar vara undantagna från bestämmelser om begränsning av invandring och formaliteter för registrering av utlänningar,

c) beviljas samma lättnader i fråga om valuta- och växlingsbestämmelser som normalt beviljas tjänstemän i internationella organisationer,

d) då de tillträder sin tjänst i staten i fråga, ha rätt att tullfritt föra in sitt bohag och sina personliga tillhörigheter, samt ha rätt att tullfritt föra ut sitt bohag och sina personliga tillhörigheter då deras tjänstgöringstid i staten är slut, om inte annat följer av de villkor som regeringen i den stat där rätten utövas, i båda fallen, anser nödvändiga,

e) ha rätt att tullfritt införa ett motorfordon för personligt bruk som antingen förvärvats enligt gällande regler för hemmamarknaden i den stat där de senast var bosatta eller i den stat där de är medborgare, samt ha rätt att tullfritt föra ut fordonet, om inte annat följer av de villkor som den berörda statens regering, i båda fallen, anser nödvändiga.

Artikel 12

Unionens tjänstemän och övriga anställda

skall vara skyldiga att betala skatt till unionen på de löner och arvoden de får av unionen enligt de villkor och det förfarande som fastställs i europeiska lagar. Dessa lagar skall antas efter samråd med de berörda institutionerna.

Unionens tjänstemän och övriga anställda skall vara befriade från nationella skatter på de löner och arvoden de får av unionen.

Artikel 13

Unionens tjänstemän och övriga anställda som enbart på grund av sin tjänsteutövning i unionen bosätter sig inom territoriet för en annan medlemsstat än den stat i vilken de vid tiden för sitt tjänstetillträde vid unionen var skatterättsligt bosatta, skall – vad avser inkomst- och förmögenhetsbeskattning samt arvsskatt och tillämpningen av avtal om undvikande av dubbelbeskattning som ingåtts mellan unionens medlemsstater – i båda staterna behandlas som om de fortfarande var bosatta på sin tidigare bostadsort, förutsatt att denna befinner sig inom en av unionens medlemsstater. Denna bestämmelse skall även gälla för äkta makar, förutsatt att de inte utövar någon egen yrkesverksamhet, och för barn som de personer som avses i denna artikel försörjer och har hand om.

Lös egendom som tillhör de personer som avses i första stycket och som finns inom den stats territorium i vilken de uppehåller sig, skall vara befriad från arvsskatt i den staten. Vid fastställande av sådan skatt skall den lösa egendomen anses finnas i den stat där personerna skatterättsligt är bosatta, om inte annat följer av tredjestats rätt och eventuell tillämpning av bestämmelser i internationella avtal om dubbelbeskattning.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna artikel skall inte hänsyn tas till en bostadsort som enbart beror på tjänsteutövning inom andra internationella organisationer.

Artikel 14

Ordningen för sociala förmåner för unionens tjänstemän och övriga anställda skall

meddelas i europeiska lagar. De skall antas efter samråd med berörda institutioner.

Artikel 15

I europeiska lagar skall det anges vilka grupper av unionens tjänstemän och övriga anställda artikel 11, artikel 12 andra stycket och artikel 13 helt eller delvis skall tillämpas på. Dessa lagar skall antas efter det att berörda institutioner har hörts.

Medlemsstaternas regeringar skall regelbundet underrättas om namn, ställning och adress på de tjänstemän och övriga anställda som ingår i dessa grupper.

KAPITEL VI

PRIVILEGIER OCH IMMUNITET FÖR TREDJESTATS BESKICKNINGAR ACKREDITERADE HOS UNIONEN

Artikel 16

Den medlemsstat på vars territorium unionen har sitt säte skall bevilja tredjestats beskickning som är ackrediterad hos unionen privilegier och immunitet enligt diplomatisk sedvänja.

KAPITEL VII

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 17

Privilegier, immunitet och lättnader skall endast beviljas unionens tjänstemän och övriga anställda om det ligger i unionens intresse.

Var och en av unionens institutioner skall upphäva den immunitet som har beviljats en tjänsteman eller en annan anställd, om institutionen anser att upphävandet av immuniteten inte strider mot unionens intresse.

Artikel 18

Unionens institutioner skall vid tillämpningen av detta protokoll samarbeta med de berörda medlemsstaternas ansvariga myndigheter.

Artikel 19

Artiklarna 11–14 och 17 skall vara tillämpliga på kommissionens ledamöter.

Artikel 20

Artiklarna 11–14 och 17 skall vara tillämpliga på domare, generaladvokater, justitiesekreterare och biträdande referenter vid Europeiska unionens domstol, utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i artikel 3 i protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol vad avser immunitet mot rättsliga förfaranden för domare och generaladvokater.

Artiklarna 11–14 och 17 skall även tillämpas på revisionsrättens ledamöter.

Artikel 21

Detta protokoll skall också tillämpas på Europeiska centralbanken, ledamöterna av dess organ och dess personal, dock utan att det påverkar tillämpningen av protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken.

Europeiska centralbanken skall dessutom vara befriad från alla skatter och liknande avgifter på grund av en ökning av dess kapital och från olika formaliteter som kan vara förenade därmed i den stat där banken har sitt säte. Den verksamhet som banken och dess organ bedriver i enlighet med stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken skall inte vara föremål för någon omsättningskatt.

Artikel 22

Detta protokoll skall även vara tillämpligt på Europeiska investeringsbanken, på ledamöterna av dess organ, dess personal och de

företrädare för medlemsstaterna som deltar i bankens arbete, utan att det påverkar tillämpningen av protokollet om bankens stadga.

Europeiska investeringsbanken skall dessutom vara befriad från alla skatter eller liknande avgifter på grund av en ökning av dess kapital och från olika formaliteter som kan

vara förenade därmed i den stat där banken har sitt säte. På samma sätt skall bankens upplösning eller likvidation inte medföra några skatter eller avgifter. Slutligen skall den verksamhet som banken och dess organ bedriver i enlighet med dess stadga inte vara föremål för någon omsättningskatt.

8. PROTOKOLL

OM ANSLUTNINGSFÖRDRAGEN OCH ANSLUTNINGSAKTERNA FÖR KONUNGARIKET DANMARK, IRLAND OCH FÖRENADE KONUNGARIKET STORBRIANNIEN OCH NORDIRLAND, REPUBLIKEN GREKLAND, KONUNGARIKET SPANIEN OCH REPUBLIKEN PORTUGAL SAMT REPUBLIKEN ÖSTERRIKE, REPUBLIKEN FINLAND OCH KONUNGARIKET SVERIGE

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ERINRAR OM att Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland anslöt sig till Europeiska gemenskaperna den 1 januari 1973, att Republiken Grekland anslöt sig till Europeiska gemenskaperna den 1 januari 1981, att Konungariket Spanien och Republiken Portugal anslöt sig till Europeiska gemenskaperna den 1 januari 1986, att Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige anslöt sig till Europeiska gemenskaperna och den europeiska union som upprättats genom fördraget om Europeiska unionen, den 1 januari 1995,

SOM BEAKTAR att fördragen om ovannämnda anslutningar skall upphävas enligt artikel IV-437.2 i konstitutionen,

SOM BEAKTAR att vissa bestämmelser i dessa anslutningsfördrag och i de akter som fogas till dessa fortfarande är relevanta och att dessa bestämmelser enligt artikel IV-437.2 i konstitutionen skall återges eller åsyftas i ett protokoll, så att de fortsätter att gälla och behåller sin rättsverkan,

SOM BEAKTAR att dessa bestämmelser måste bli föremål för de tekniska anpassningar som behövs för att de skall överensstämma med konstitutionen utan att deras juridiska räckvidd ändras,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

AVDELNING I

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Artikel 1

De rättigheter och skyldigheter som följer av de anslutningsfördrag som avses i artikel IV-437.2 a–d i konstitutionen fick verkan, på de villkor som anges i dessa fördrag,

a) den 1 januari 1973 när det gäller fördraget om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands anslutning,

b) den 1 januari 1981 när det gäller fördraget om Republiken Greklands anslutning,

c) den 1 januari 1986 när det gäller fördraget om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals anslutning,

d) den 1 januari 1995 när det gäller fördraget om Republiken Österrikes, Republiken

Finlands och Konungariket Sveriges anslutning.

Artikel 2

1. De anslutande stater som avses i artikel 1 är, om dessa avtal eller konventioner fortfarande är i kraft, skyldiga att ansluta sig till de avtal eller konventioner som ingåtts före deras respektive anslutning

a) mellan de övriga medlemsstaterna och som grundas på fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen eller fördraget om Europeiska unionen eller är oskiljaktigt förenade med förverkligandet av målen i dessa fördrag och gäller gemenskapernas eller unionens funktion eller har samband med gemenskapernas eller unionens verksamhet,

b) av de övriga medlemsstaterna tillsammans med Europeiska gemenskaperna med en eller flera tredjestater eller med en internationell organisation samt till de avtal som har samband med dessa avtal eller konventioner. Unionen och de övriga medlemsstaterna skall bistå de anslutande stater som avses i artikel 1 i detta avseende.

2. De anslutande stater som avses i artikel 1 skall när så behövs vidta lämpliga åtgärder för att deras ställning i förhållande till internationella organisationer och sådana internationella avtal i vilka också unionen eller Europeiska atomenergigemenskapen eller andra medlemsstater är parter skall anpassas till de rättigheter och skyldigheter som följer av anslutningen.

Artikel 3

De bestämmelser i anslutningsakterna vars syfte eller verkan är att upphäva eller ändra akter antagna av institutioner, organ eller myndigheter vid Europeiska gemenskaperna eller den europeiska union som upprättats genom fördraget om Europeiska unionen, så som de tolkats av Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätten, skall, utom när det är fråga om en övergångsåtgärd,

fortsätta att gälla om inte annat följer av andra stycket.

De bestämmelser som avses i första stycket skall ha samma rättsliga status som de akter som upphävts eller ändrats genom dessa bestämmelser och skall vara underkastade samma regler som dessa.

Artikel 4

Texterna till de akter som har antagits av institutioner, organ eller myndigheter vid Europeiska gemenskaperna eller den europeiska union som upprättats genom fördraget om Europeiska unionen, och som antagits före de anslutningar som avses i artikel 1 och har upprättats på danska och engelska, grekiska, spanska och portugisiska samt på finska och svenska, skall från och med respektive anslutning av de stater som avses i artikel 1 vara giltiga på samma villkor som de texter som upprättats och är giltiga på de övriga språken.

Artikel 5

Genom en europeisk lag som antagits av rådet kan övergångsbestämmelserna i detta protokoll upphävas om de inte längre är tillämpliga. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

AVDELNING II

BESTÄMMELSER HÄMTADE FRÅN AKTEN OM VILLKOREN FÖR KONUNGARIKET DANMARKS, IRLANDS OCH FÖRENADE KONUNGA- RIKET STORBRIANNIEN OCH NORD- IRLANDS ANSLUTNING

AVSNITT 1

Bestämmelser om Gibraltar

Artikel 6

1. Institutionernas akter rörande varorna i bilaga I till konstitutionen och de varor som vid import till unionen är föremål för särskilda regler som en följd av genomförandet av

den gemensamma jordbrukspolitiken, samt akter rörande harmoniseringen av lagstiftningen om medlemsstaternas omsättnings-skatter, skall inte tillämpas på Gibraltar såvida inte rådet antar ett europeiskt beslut där annat bestäms. Rådet skall besluta med enhällighet på förslag från kommissionen.

2. Gibraltars situation, såsom den definieras i punkt VI i bilaga II ⁽¹⁾ till akten om villkoren för Konungarikets Danmark, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands anslutning, skall vara oförändrad.

AVSNITT 2

Bestämmelser om Färöarna

Artikel 7

Danska medborgare som är bosatta på Färöarna skall anses vara medborgare i en medlemsstat enligt definitionen i konstitutionen först från den dag då denna blir tillämplig på öarna.

AVSNITT 3

Bestämmelser om Kanalöarna och Isle of Man

Artikel 8

1. Unionens regler om tullar och kvantitativa restriktioner, särskilt tullsats, avgifter med motsvarande verkan och Gemensamma tulltaxan, skall tillämpas på Kanalöarna och Isle of Man på samma villkor som de tillämpas på Förenade kungariket.

2. För jordbruksprodukter och för de produkter som uppstår vid förädling av dessa, och som är föremål för en särskild handelsordning, skall gentemot tredjeland tillämpas de uttag och andra importåtgärder som fastställts i unionens regler och som gäller för Förenade kungariket.

På samma sätt skall de bestämmelser i unionens regler tillämpas som är nödvändiga för att garantera fri omsättning och iakttagande av normala konkurrensvillkor för handeln med dessa varor.

Rådet skall på förslag från kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut om fastställande av de villkor enligt vilka bestämmelserna i första och andra styckena skall tillämpas på dessa territorier.

Artikel 9

De rättigheter som invånarna i de områden i Förenade kungariket som avses i artikel 8 åtnjuter påverkas inte av unionsrätten. Dessa personer berörs dock inte av bestämmelserna i unionsrätten om fri rörlighet för personer och tjänster.

Artikel 10

De bestämmelser i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen som är tillämpliga på personer eller företag enligt definitionen i artikel 196 i det fördraget, skall tillämpas på dessa personer eller företag om de är etablerade i de områdena som avses i artikel 8 i detta protokoll.

Artikel 11

Myndigheterna i de områden som avses i artikel 8 skall tillämpa samma behandling för alla fysiska och juridiska personer i unionen.

Artikel 12

Om det vid tillämpningen av den ordning som definieras i detta avsnitt uppstår svårigheter på någon sida i förhållandena mellan unionen och de territorier som avses i artikel 8, skall kommissionen utan dröjsmål föreslå rådet sådana säkerhetsåtgärder som den anser vara nödvändiga, med angivande av villkor och detaljer för genomförandet.

Rådet skall anta lämpliga europeiska förordningar eller beslut inom en månad.

(1) EGT L 73, 27.3.1972, s. 47.

Artikel 13

I detta avsnitt avses med invånare på Kanalöarna och på Isle of Man varje brittisk medborgare som erhållit detta medborgarskap genom att han eller hon själv, en förälder eller en mor- eller farförälder blivit född, adopterad, naturaliserad eller registrerad på ön i fråga. Dock skall en sådan person inte i detta avseende betraktas som hemmahörande på dessa öar, om han eller hon själv, en förälder eller en mor- eller farförälder blivit född, adopterad, naturaliserad eller registrerad i Förenade kungariket. Inte heller skall han eller hon betraktas som hemmahörande på dessa öar, om han eller hon vid något tillfälle varit fast bosatt i Förenade kungariket i fem år.

De nödvändiga administrativa bestämmelserna för att identifiera dessa personer kommer att anmälas till kommissionen.

AVSNITT 4

Bestämmelser om genomförandet av en politik för industrialisering och ekonomisk utveckling på Irland

Artikel 14

Medlemsstaterna tar fasta på att den irländska regeringen är engagerad i genomförandet av en politik för industrialisering och ekonomisk utveckling i syfte att närma levnadsstandarden i Irland till levnadsstandarden i övriga medlemsstater och att undanröja undersysselsättning, varvid regionala skillnader i utvecklingsnivåerna gradvis skall undanröjas.

De inser att det ligger i deras gemensamma intresse att uppnå målen för denna politik och enas om att i detta syfte rekommendera att institutionerna genomför alla de metoder och förfaranden som fastställs i konstitutionen, särskilt genom att på lämpligt sätt utnyttja de resurser unionen förfogar över för att förverkliga sina mål.

Medlemsstaterna inser framför allt att det vid tillämpningen av artiklarna III-167 och III-168 i konstitutionen kommer att vara nödvändigt att beakta målen för ekonomisk expansion och förbättring av befolkningens levnadsstandard.

AVSNITT 5

Bestämmelser om utbyte av kunskaper med Danmark på kärnenergiområdet

Artikel 15

1. Från och med den 1 januari 1973 skall enligt artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen sådan information som lämnats till medlemsstater, personer och företag ställas till Danmarks förfogande, som i begränsad omfattning skall sprida den inom sitt territorium på de villkor som fastställs i den artikeln.

2. Från och med den 1 januari 1973 skall Danmark i motsvarande omfattning ställa kunskaper till Europeiska atomenergigemenskapens förfogande på de områden som anges i punkt 3. Dessa kunskaper skall specificeras närmare i ett dokument som lämnas till kommissionen. Kommissionen skall befordra dessa kunskaper till gemenskapens företag på de villkor som fastställs i artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

3. De områden på vilka Danmark skall göra kunskap tillgänglig i Europeiska atomenergigemenskapen är

- a) tungvattenmodererad reaktor DOR med organisk kylning,
- b) tungvattenreaktorer med tryckbehållare DT-350 och DK-400,
- c) högttemperatargasloop,
- d) mätmetoder och särskild elektronisk utrustning,
- e) tillförlitlighet,
- f) reaktorfysik, reaktordynamik och värmewäxling,

g) materialprovning och reaktorintern utrustning.

4. Danmark skall förbinda sig att på villkor som fastställs från fall till fall i ömsesidigt samförstånd förse Europeiska atomenergigemenskapen med all kompletterande information till de rapporter som Danmark skall lämna, särskilt i samband med besök av representanter för Europeiska atomenergigemenskapen eller för medlemsstaterna på försöksanläggningen Risø.

Artikel 16

1. På de områden som Danmark ställer kunskaper till Europeiska atomenergigemenskapens förfogande skall de behöriga myndigheterna på begäran utfärda tillstånd på handelsmässiga villkor till medlemsstater, personer och företag i gemenskapen, i den mån som de har ensamrätt på patent som inregistrerats i medlemsstaterna och såvitt de inte har någon skyldighet eller något åtagande beträffande tredjeland att utfärda en exklusiv licens eller delvis exklusiv licens till rättigheter på dessa patent.

2. När en exklusiv eller delvis exklusiv licens har utfärdats, skall Danmark uppmuntra och underlätta utfärdandet av underlicenser på handelsmässiga villkor till medlemsstater, personer och företag i gemenskapen genom innehavare till sådana licenser.

Sådana exklusiva eller delvis exklusiva licenser skall utfärdas på gängse kommersiella grunder.

AVSNITT 6

Bestämmelser om utbyte av kunskaper med Irland på kärnenergiområdet

Artikel 17

1. Från och med den 1 januari 1973 skall enligt artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen så-

dan information som lämnats till medlemsstater, personer och företag ställas till Irlands förfogande, som i begränsad omfattning skall sprida den inom sitt territorium på de villkor som fastställs i den artikeln.

2. Från och med den 1 januari 1973 skall Irland ställa de kunskaper med begränsad spridning som uppnåtts på kärnenergiområdet i Irland till Europeiska atomenergigemenskapens förfogande, såvida det inte rör sig om rent kommersiella kunskaper. Kommissionen skall befordra dessa kunskaper till gemenskapens företag på de villkor som fastställs i artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

3. Dessa kunskaper som avses i punkterna 1 och 2 skall i huvudsak omfatta studier om utvecklingen av en kraftreaktor och arbeten på radioisotoper och deras tillämpning inom medicin, inbegripet problemen med strålningsskydd.

Artikel 18

1. På de områden som Irland ställer kunskaper till Europeiska atomenergigemenskapens förfogande skall de behöriga myndigheterna på begäran utfärda tillstånd på handelsmässiga villkor till medlemsstater, personer och företag i gemenskapen, i den mån de har ensamrätt på patent som inregistrerats i medlemsstaterna och såvitt de inte har någon skyldighet eller något åtagande beträffande tredjeland att utfärda en exklusiv licens eller delvis exklusiv licens till rättigheter på dessa patent.

2. När en exklusiv eller delvis exklusiv licens har utfärdats, skall Irland uppmuntra och underlätta utfärdandet av underlicenser på handelsmässiga villkor till medlemsstater, personer och företag i gemenskapen genom innehavare till sådana licenser.

Sådana exklusiva eller delvis exklusiva licenser skall utfärdas på gängse kommersiella grunder.

*AVSNITT 7***Bestämmelser om utbyte av kunskaper med Förenade kungariket på kärnenergiområdet***Artikel 19*

1. Från och med den 1 januari 1973 skall enligt artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen sådan information som lämnats till medlemsstater, personer och företag ställas till Förenade kungarikets förfogande, som i begränsad omfattning skall sprida den inom sitt territorium på de villkor som fastställs i den artikeln.

2. Från och med den 1 januari 1973 skall Förenade kungariket i motsvarande omfattning ställa kunskaper till Europeiska atomenergigemenskapens förfogande på de områden som anges i förteckningen i bilagan ⁽¹⁾ till protokoll 28 i akten om villkoren för Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands anslutning. Dessa kunskaper skall specificeras närmare i ett dokument som lämnas till kommissionen. Kommissionen skall befordra dessa kunskaper till gemenskapens företag på de villkor som fastställs i artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

3. Med beaktande av Europeiska atomenergigemenskapens särskilda intresse för vissa sektorer skall Förenade kungariket särskilt framhäva kunskapsöverföringen inom sektorerna

- a) forskning och utveckling av snabba reaktorer (säkerhet inbegripet),
- b) grundforskning (som kan användas på olika reaktortyper),
- c) säkerheten på andra reaktorer än snabba reaktorer,
- d) metallurgi, stål, zirkoniumlegeringar och betong,

(1) EGT L 73, 27.3.1972, s. 84.

- e) kombinerbarhet hos strukturmateriäl,
- f) experimentell bränsleframställning,
- g) termohydrodynamik,
- h) mätmetoder.

Artikel 20

1. På de områden som Förenade kungariket ställer kunskaper till Europeiska atomenergigemenskapens förfogande skall de behöriga myndigheterna på begäran utfärda tillstånd på handelsmässiga villkor till medlemsstater, personer och företag i gemenskapen, i den mån de har ensamrätt på patent som inregistrerats i gemenskapens medlemsstater och såvitt de inte har någon skyldighet eller något åtagande beträffande tredjeland att utfärda en exklusiv licens eller delvis exklusiv licens till rättigheter på dessa patent.

2. När en exklusiv eller delvis exklusiv licens har utfärdats, skall Förenade kungariket uppmuntra och underlätta utfärdandet av underlicenser på handelsmässiga villkor till medlemsstater, personer och företag i gemenskapen genom innehavare till sådana licenser.

Sådana exklusiva eller delvis exklusiva licenser skall utfärdas på gängse kommersiella grunder.

AVDELNING III

BESTÄMMELSER HÄMTADE FRÅN ANSLUTNINGSAKTEN FÖR REPUBLIKEN GREKLAND*AVSNITT 1***Bestämmelser om Greklands beviljande av tullbefrielse vid import av vissa varor***Artikel 21*

Artikel III-151 i konstitutionen skall inte hindra Republiken Grekland från att upprätthålla undantagsåtgärder som beviljades före den 1 januari 1979 enligt

- a) lag nr 4171/61 (allmänna åtgärder för att bistå utvecklingen av landets ekonomi),
- b) påbuds lag nr 2687/53 (investeringar och skydd för främmande kapital),
- c) lag nr 289/76 (stimulansåtgärder med syfte att främja utvecklingen av gränsregioner och styra alla relevanta frågor),

tills utgången av de överenskommelser som gjorts av grekiska regeringen med de personer som främjas av dessa åtgärder.

AVSNITT 2

Bestämmelser om beskattning

Artikel 22

De akter som återfinns i punkt II.2 i bilaga VIII till akten om villkoren för Republiken Greklands anslutning⁽¹⁾ skall tillämpas för Republiken Grekland på de villkor som fastställs i den bilagan, med undantag av hänvisningarna till dess punkter 9 och 18.b.

AVSNITT 3

Bestämmelser om bomull

Artikel 23

1. Detta avsnitt rör bomull, varken kardad eller kammad, som omfattas av undernummer 520 100 i den kombinerade nomenklaturen.

2. Ett system skall införas i unionen för att särskilt

- a) stödja bomullsproduktionen i de regioner inom unionen där den är viktig för jordbruksekonomin,
- b) tillåta de berörda producenterna att förtjäna en rimlig inkomst,
- c) stabilisera marknaden genom strukturella förbättringar på leverantörs- och saluföringsstadiet.

3. Systemet som avses i punkt 2 skall inkludera beviljandet av stöd till produktion.

4. För att göra det möjligt för bomullsproducenter att koncentrera tillgången och anpassa produktionen till marknadens behov, skall ett system introduceras för att uppmuntra bildandet av producentgrupper och förbund av sådana grupper.

Detta system skall svara för beviljandet av stöd i syfte att främja bildandet av producentgrupper och underlätta deras funktion.

De enda grupper som kan få fördelar av detta system måste uppfylla följande krav:

- a) De måste bildas på initiativ av producenterna själva.
- b) De måste erbjuda en tillräcklig garanti för varaktigheten och effektiviteten av sin verksamhet.
- c) De måste erkännas av den berörda medlemsstaten.

5. Unionens handelssystem med tredjeländ skall inte påverkas. Med hänsyn till detta får det särskilt inte vidtas åtgärder som begränsar importen.

6. Rådet skall i en europeisk lag fastställa de nödvändiga anpassningarna av det system som föreskrivs i detta avsnitt.

Rådet skall på förslag från kommissionen anta europeiska förordningar och beslut om fastställande av de grundläggande regler som är nödvändiga för att genomföra bestämmelserna i detta avsnitt.

Rådet skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

AVSNITT 4

Bestämmelser om den ekonomiska och industriella utvecklingen av Grekland

Artikel 24

Medlemsstaterna noterar att den grekiska

(1) EGT L 291, 19.11.1979, s. 163.

regeringen har börjat genomföra en politik för industrialisering och ekonomisk utveckling som är utformad för att jämställa levnadsstandarden i Grekland med den i de övriga medlemsstaterna och för att eliminera arbetslösheten samtidigt som man utjämnar regionala skillnader i utvecklingsnivån.

De erkänner att det ligger i de fördragsslutande parternas gemensamma intresse att målen med denna politik uppnås.

För detta syfte skall institutionerna införa alla de åtgärder och förfaranden som fastställs i konstitutionen, särskilt genom att använda unionens tillgångar som är avsedda för att förverkliga dess mål.

I synnerhet vid tillämpningen av artiklarna III-167 och III-168 i konstitutionen skall det tas hänsyn till målen med ekonomisk expansion och höjningen av befolkningens levnadsstandard.

AVSNITT 5

Bestämmelser om utbyte av information med Grekland inom kärnenergiområdet

Artikel 25

1. Från och med den 1 januari 1981 skall enligt artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen sådan information som lämnats till medlemsstater, personer och företag ställas till Republiken Greklands förfogande, som i begränsad omfattning skall sprida den inom sitt territorium på de villkor som fastställs i den artikeln.

2. Från och med den 1 januari 1981 skall Republiken Grekland ställa information till Europeiska atomenergigemenskapens förfogande som den erhållit inom kärnenergiom-

rådet i Grekland och som ges begränsad spridning, om det inte gäller rent kommersiella tillämpningar. Kommissionen skall vidarebefordra denna information till företag inom gemenskapen på de villkor som fastställs i artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

3. Den information som avses i punkterna 1 och 2 skall huvudsakligen beröra

- a) studier om tillämpningen av radioisotoper inom följande områden: medicin, jordbruk, entomologi och miljöskydd,
- b) tillämpningen av kärnteknologi inom arkeometri,
- c) utvecklingen av elektronisk medicinsk utrustning,
- d) utvecklingen av metoder för prospektering av radioaktiv metall.

Artikel 26

1. På de områden som Republiken Grekland ställer information till Europeiska atomenergigemenskapens förfogande skall de behöriga myndigheterna, på begäran utfärda licenser på handelsmässiga villkor till medlemsstater, personer och företag inom gemenskapen, i den mån de har ensamrätt på patent som registrerats i gemenskapens medlemsstater och såvida de inte har någon skyddighet eller något åtagande beträffande tredjepart att utfärda en exklusiv eller delvis exklusiv licens till rättigheterna i dessa patent.

2. När en exklusiv eller delvis exklusiv licens har utfärdats, skall Republiken Grekland uppmuntra och underlätta att innehavare av sådana licenser utfärdar underlicenser på handelsmässiga villkor till medlemsstater, personer och företag inom Europeiska atomenergigemenskapen.

Sådana exklusiva eller delvis exklusiva licenser skall utfärdas på gängse kommersiella grunder.

AVDELNING IV

**BESTÄMMELSER HÄMTADE FRÅN
AKTEN OM VILLKOREN FÖR KO-
NUNGARIKET SPANIENS OCH REPU-
BLIKEN PORTUGALS ANSLUTNING**

AVSNITT 1

Finansiella bestämmelser*Artikel 27*

De egna medel som kommer från mervärdesskatten skall beräknas och kontrolleras som om Kanarieöarna och Ceuta och Melilla innefattades i det territoriella tillämpningsområdet för rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagar i fråga om omsättningsskatter – gemensam ordning för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund.

AVSNITT 2

Bestämmelser om patent*Artikel 28*

De bestämmelser i Spaniens nationella lagstiftning som gäller bevisbördan och som antagits i enlighet med artikel 2 i protokoll 8 i akten om villkoren för Konungariket Spaniens och Republiken Portugals anslutning skall inte tillämpas då talan om patentintring har väckts mot innehavaren av ett annat metodpatent för tillverkning av en produkt som är identisk med den som tillverkas i enlighet med kärandens metodpatent, om detta andra patent utfärdats före den 1 januari 1986.

I de fall där omvänd bevisbörda ej gäller skall Spanien även fortsättningsvis vid patentintring låta bevisbördan åvila patentinnehavaren. För alla dessa fall skall Spanien tillämpa ett rättsligt förfarande som innebär att det upprättas en detaljerad förteckning över de intrångsgörande varorna (*saisie-description*).

Saisie-description innebär ett förfarande som ingår i det system som beskrivs i första och andra styckena och enligt vilket varje person som äger rätt att inleda en process om patentintring, får, efter att ett domstolsbeslut därom fattats på hans ansökan och i närvaro av kronofogde och sakkunniga, låta utföra en detaljerad beskrivning av de ifrågavarande metoderna i den påstådde inkräktarens lokaler och då särskilt genom att fotokopiera teknisk dokumentation, med eller utan utmätning. Domstolen kan genom sitt beslut kräva ställande av säkerhet så att den påstådde inkräktaren går skadeslös vid skada vållad genom förfarandet med *saisie-description*.

Artikel 29

De bestämmelser i Portugals nationella lagstiftning som gäller bevisbördan och som antagits i enlighet med artikel 2 i protokoll 19 i akten om villkoren för Konungariket Spaniens och Republiken Portugals anslutning skall inte tillämpas då talan om patentintring har väckts mot innehavaren av ett annat metodpatent för tillverkning av en produkt som är identisk med den som tillverkas i enlighet med kärandens metodpatent, om detta andra patent utfärdats före den 1 januari 1986.

I de fall då omvänd bevisbörda inte råder skall Portugal fortsätta att kräva att patenthavare skall bära bevisbördan vid talan om patentintring. För alla dessa fall skall Portugal tillämpa ett rättsligt förfarande som innebär att det upprättas en detaljerad förteckning över de intrångsgörande varorna (*saisie-description*).

Saisie-description innebär ett förfarande som ingår i det system som beskrivs i första och andra styckena och enligt vilket en person med rätt att föra talan om intrång, efter att ha begärt och erhållit ett domstolsbeslut, får föranstalta om att en exekutor med hjälp av experter på den aktuella tillverkningsmetoden i den persons lokaler som påstås ha begått intrånget genomför en detaljerad beskrivning, bl.a. genom att fotokopiera tekniska handlingar, med eller utan att ta dessa i faktiskt beslag. I detta domstolsbeslut får

ingå beslut om att säkerhet skall ställas för den skada som den person som påstås ha begått intrång kan vållas genom förfarandet med *saisie-description*.

AVSNITT 3

Bestämmelser om mekanismen för ytterligare skyldigheter inom ramen för fiskeavtal som ingåtts mellan unionen och tredjeland

Artikel 30

1. En särskild ordning införs avseende genomförandet av de aktiviteter som utövas som ett komplement till fiskeaktiviteter som utförs av fartyg under en medlemsstats flagg i farvatten som lyder under tredjelands suveränitet eller jurisdiktion inom ramarna för de skyldigheter som följer av fiskeavtal mellan unionen och berörda tredjeländer.

2. De aktiviteter som kan komma i fråga som komplement till fiske under de i punkterna 3 och 4 avsedda villkoren och begränsningarna är

a) beredning på det berörda tredjelandets område av fisk fångad i detta lands vatten av fartyg under en medlemsstats flagg vid utövande av fiske i enlighet med fiskeavtal i avsikt att avsätta dessa produkter på unionens marknad under taxenummer i kapitel 3 i Gemensamma tulltaxan,

b) lastning eller omlastning på ett fartyg under en medlemsstats flagg av fiskprodukter hänförliga till kapitel 3 i Gemensamma tulltaxan och som sker i enlighet med ett sådant fiskeavtal i syfte att transportera och eventuellt bereda dessa för avsättning på unionens marknad.

3. Import till unionen av produkter, som behandlats på det sätt som avses i punkt 2 sker med hel eller delvis tullbefrielse från Gemensamma tulltaxan eller med tillämpning av en särskild avgiftsordning på de villkor och med de kompletteringsbegränsningar som fastställs årligen vad beträffar omfånget

av de möjligheter till fiske som följer av det ifrågavarande avtalet och de därtill knutna bestämmelserna.

4. De allmänna tillämpningsbestämmelserna för denna ordning, och särskilt vilka kriterier som skall gälla vid fastställandet och fördelningen av de ifrågavarande mängderna, skall fastställas i europeiska lagar eller ramlagar.

De särskilda tillämpningsreglerna för denna ordning och de ifrågavarande mängderna skall fastställas i enlighet med förfarandet i artikel 37 i förordning (EG) nr 104/2000.

AVSNITT 4

Bestämmelser om Ceuta och Melilla

Underavsnitt 1

Allmänna bestämmelser

Artikel 31

1. Konstitutionen och institutionernas akter skall tillämpas på Ceuta och Melilla, med förbehåll för de inskränkningar som följer av punkterna 2 och 3 och av andra bestämmelser i detta avsnitt.

2. Bestämmelserna i konstitutionen beträffande fri rörlighet för varor, och institutionernas akter beträffande tullagstiftning och handelspolitik skall tillämpas på Ceuta och Melilla enligt villkoren i underavsnitt 3 i detta avsnitt.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av de särskilda bestämmelserna i artikel 32, skall institutionernas akter om den gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma fiskeripolitiken inte tillämpas på Ceuta och Melilla.

4. På begäran från Konungariket Spanien kan det i en europeisk lag eller ramlag som antas av rådet

- a) beslutas att Ceuta och Melilla skall omfattas av unionens tullområde,
- b) föreskrivas lämpliga åtgärder som syftar till att utvidga bestämmelserna i gällande unionsrätt till att gälla Ceuta och Melilla.

På förslag av kommissionen som handlar antingen på eget initiativ eller på begäran av en medlemsstat, kan rådet anta en europeisk lag eller ramlag om anpassning, om det är nödvändigt, av den ordning som skall tillämpas på Ceuta och Melilla.

Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Underavsnitt 2

Bestämmelser om den gemensamma fiskeripolitiken

Artikel 32

1. Om inte annat följer av punkt 2 och utan att det påverkar tillämpningen av underavsnitt 3, skall den gemensamma fiskeripolitiken inte tillämpas på Ceuta eller Melilla.

2. Rådet skall på förslag av kommissionen anta europeiska lagar, ramlagar, förordningar eller beslut där det anges

a) vilka strukturåtgärder som får antas till förmån för Ceuta och Melilla,

b) vilka förfaranden som är lämpliga för att beakta alla eller några av Ceutas och Melillas intressen när rådet från fall till fall antar akter som rör unionens förhandlingar om återupptagande eller ingående av fiskeavtal med tredjeland och Ceutas och Melillas särskilda intressen inom ramen för internationella fiskerikonventioner i vilka unionen är part.

3. Rådet skall, om det är lämpligt, på förslag av kommissionen anta europeiska lagar, ramlagar, förordningar eller beslut där möjligheterna och villkoren för gemensam tillgång till respektive fiskezoner och resurserna i dem fastställs. Rådet skall besluta med enhällighet.

4. De europeiska lagar och ramlagar som avses i punkterna 2 och 3 skall antas efter det att Europaparlamentet hörts.

Underavsnitt 3

Bestämmelser om fri rörlighet för varor samt om tullagstiftning och handelspolitik

Artikel 33

1. Produkter med ursprung i Ceuta och Melilla och produkter med ursprung i tredjeland vilka importeras till Ceuta och Melilla i enlighet med de bestämmelser som gäller där, skall, när de börjar omsättas fritt på marknaden i unionens tullområde, inte anses som varor som uppfyller villkoren i artikel III-151.1, III-151.2 och III-151.3 i konstitutionen.

2. Unionens tullområde skall inte inbegripa Ceuta och Melilla.

3. Med undantag för övriga bestämmelser i detta underavsnitt skall de akter som institutionerna antagit om tullbestämmelser för handeln med tredjeland, tillämpas på samma villkor för handeln mellan å ena sidan unionens tullområde och å andra sidan Ceuta och Melilla.

4. Med undantag för övriga bestämmelser i detta underavsnitt skall de akter som institutionerna antagit om den gemensamma handelspolitiken, vare sig de är autonoma eller har tillkommit genom avtal, direkt förknippade med import eller export av varor, inte tillämpas för Ceuta eller Melilla.

5. Med undantag för övriga bestämmelser i denna avdelning skall unionen i handeln med Ceuta och Melilla, med avseende på produkter som omfattas av bilaga I till konstitutionen, tillämpa den allmänna ordning som tillämpas för handeln med tredjeland.

Artikel 34

Med förbehåll för artikel 35 skall tullavgifter på import till unionens tullområde av produkter med ursprung i Ceuta och Melilla avskaffas.

Artikel 35

1. Fiskeriprodukter som omfattas av nummer 03.01, 03.02, 03.03, 16.04, 16.05 och undernummer 05.11.91 och 23.01.20 i Gemensamma tulltaxan med ursprung i Ceuta eller Melilla skall, inom ramarna för de tullkvoter som beräknats för varje produkt och utifrån genomsnittet av den mängd som faktiskt avyttrats under 1982, 1983 och 1984, vara befriade från tullar i unionens hela tullområde.

Produkter som importeras till unionens tullområde inom ramarna för dessa tullkvoter, får börja omsättas fritt under förutsättning att de regler som fastställs av den gemensamma organisationen av marknaderna iakttas, särskilt vad gäller referenspriser.

2. Rådet skall, på förslag från kommissionen, varje år anta europeiska förordningar eller beslut för att öppna och fördela tullkvoter i enlighet med de närmare bestämmelser som fastställs i punkt 1.

Artikel 36

1. Om tillämpningen av artikel 34 leder till en märkbart ökad import av vissa produkter med ursprung i Ceuta eller Melilla till nackdel för producenter i unionen, kan rådet på förslag från kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut där särskilda villkor med avseende på dessa produkters tillträde till unionens tullområde fastställs.

2. Om import av en produkt med ursprung i Ceuta eller Melilla orsakar eller hotar att orsaka allvarlig skada för en verksamhet i en eller flera medlemsstater, p.g.a. att den gemensamma handelspolitiken och Gemensamma tulltaxan inte tillämpas vid import av råvaror eller halvfabrikat till Ceuta eller Melilla, får kommissionen på förslag från en medlemsstat eller på eget initiativ vidta lämpliga åtgärder.

Artikel 37

De tullsatser som tillämpas i Ceuta och Melilla för import av produkter med ur-

sprung i unionens tullområde och avgifter med motsvarande verkan som sådana tullar skall avskaffas.

Artikel 38

De tullsatser och avgifter med motsvarande verkan samt den handelsordning som tillämpas vid import till Ceuta eller Melilla av varor med ursprung i tredjeland, får inte vara mindre gynnsam än den som unionen tillämpar i enlighet med sina internationella åtaganden eller sin preferensordning med avseende på detta tredjeland, under förutsättning att detta tredjeland behandlar import från Ceuta och Melilla på samma sätt som de behandlar import från unionen. Den ordning som tillämpas vid import till Ceuta och Melilla av varor från detta tredjeland får inte vara mer gynnsam än den som gäller vid import av produkter med ursprung i unionens tullområde.

Artikel 39

Rådet skall på förslag från kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut om fastställande av reglerna för tillämpning av detta underavsnitt och särskilt de regler om ursprung som är tillämpliga för handeln, enligt artiklarna 34, 35 och 37, inbegripet bestämmelserna om bestämning av produkters ursprung och kontroll av ursprung.

Reglerna skall särskilt inbegripa bestämmelser om märkning och etikettering av produkter, om villkoren för registrering av fartyg och om tillämpning av regeln om blandat ursprung med avseende på fiskeriprodukter, samt bestämmelser som tillåter bestämning av produkters ursprung.

*AVSNITT 5***Bestämmelser om regional utveckling i Spanien***Artikel 40*

Medlemsstaterna noterar att den spanska regeringen har börjat genomföra en politik

med sikte på regional utveckling som särskilt skall stimulera ekonomisk tillväxt i de minst utvecklade regionerna och områdena i Spanien.

De förklarar att det ligger i deras gemensamma intresse att målsättningen för denna politik förverkligas.

De överenskommer i syfte att understödja den spanska regeringen i denna strävan att anbefalla institutionerna att verkställa alla de åtgärder och förfaranden som föreskrivs i konstitutionen, i synnerhet vad beträffar ett adekvat utnyttjande av de medel unionen ställt till förfogande i syfte att uppnå sina målsättningar.

Medlemsstaterna förklarar i synnerhet, att det vid tillämpningen av artiklarna III-167 och III-168 i konstitutionen blir nödvändigt att beakta de mål som satts för en ekonomisk tillväxt och en höjning av levnadsstandarden för invånarna i de mindre utvecklade regionerna och områdena i Spanien.

AVSNITT 6

Bestämmelser om den ekonomiska och industriella utvecklingen i Portugal

Artikel 41

Medlemsstaterna noterar att den portugisiska regeringen har börjat genomföra en politik med sikte på industrialisering och ekonomisk utveckling i syfte att anpassa levnadsstandarden i Portugal till levnadsstandarden i övriga medlemsstater och häva undersysselsättningen genom en gradvis utjämning av regionala skillnader vad beträffar utvecklingsnivå.

De förklarar att det ligger i deras gemensamma intresse att målsättningen för denna politik förverkligas.

De överenskommer i detta syfte att anbefalla institutionerna att verkställa alla åtgär-

der och förfaranden som föreskrivits i konstitutionen, i synnerhet vad beträffar ett adekvat utnyttjande av de medel unionen ställt till förfogande i syfte att uppnå sina målsättningar.

Medlemsstaterna förklarar i synnerhet att, vid tillämpning av artiklarna III-167 och III-168 i konstitutionen, hänsyn skall tas till de mål som satts för ekonomisk tillväxt och höjning av levnadsstandarden för invånarna.

AVSNITT 7

Bestämmelser om informationsutbyte med Spanien inom kärnkraftsområdet

Artikel 42

1. Från och med den 1 januari 1986 skall sådan information som lämnats till medlemsstaterna, personer och företag i enlighet med artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen ställas till Spaniens förfogande för begränsad spridning inom dess territorium på de villkor som fastställs i den artikeln.

2. Från och med den 1 januari 1986 skall Spanien till Europeiska atomenergigemenskapen lämna den information med begränsad spridning som i Spanien erhållits på kärnkraftsområdet om det inte gäller rent kommersiellt utnyttjande. Kommissionen skall vidarebefordra denna information till företag inom gemenskapen på de villkor som fastställs i artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

3. Den information som avses i punkterna 1 och 2 skall i huvudsak beröra

- a) kärnfysik (lågenergi och högenergi),
- b) strålningskydd,
- c) bruk av isotoper, i synnerhet stabila isotoper,
- d) forskningsreaktorer och bränsle för desamma,

e) forskning inom området för bränslekretslopp (särskilt brytning och bearbetning av låggradig uranmalm; optimering av bränsleelement för kraftreaktorer).

Artikel 43

1. Inom de områden där Spanien ställer information till Europeiska atomenergigemensskapens förfogande, skall behöriga myndigheter, på begäran och på handelsmässiga villkor, bevilja licenser till medlemsstater, personer och företag inom gemenskapen som förfogar över exklusiv rätt till patent som registrerats i medlemsstaterna och såvida de ej har några skyldigheter eller åtaganden gentemot tredjeman att erbjuda exklusiv eller delvis exklusiv licens till dessa patenträttigheter.

2. I de fall exklusiv eller delvis exklusiv licens beviljats, skall Spanien uppmuntra och underlätta att innehavare till sådana patent beviljar underlicenser på handelsmässiga villkor till medlemsstater, personer och företag inom gemenskapen.

Sådana exklusiva eller delvis exklusiva licenser skall beviljas på sedvanlig handelsmässig basis.

AVSNITT 8

Bestämmelser om informationsutbyte med Portugal inom kärnkraftsområdet

Artikel 44

1. Från och med den 1 januari 1986 skall sådan information som lämnats till medlemsstaterna, personer och företag i enlighet med artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemensskapen ställas till Portugals förfogande för begränsad spridning inom dess territorium på de villkor som fastställs i den artikeln.

2. Från och med den 1 januari 1986 skall Portugal till Europeiska atomenergigemensskapen lämna den information med begränsad spridning som erhållits i Portugal på kärnkraftsområdet om det inte gäller rent kommersiellt utnyttjande. Kommissionen skall vidarebefordra denna information till företag inom gemenskapen på de villkor som fastställs i artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemensskapen.

3. Den information som avses i punkterna 1 och 2 skall i huvudsak beröra

- a) reaktordynamik,
- b) strålningsskydd,
- c) användning av nukleära mättekniker (inom industri, jordbruk, arkeologi och geologi),
- d) kärnfysik (mätning av effektiva tvärsnitt, kanaliseringstekniker,
- e) metallurgi i samband med utvinning av uranium.

Artikel 45

1. Inom de områden där Portugal ställer information till Europeiska atomenergigemensskapens förfogande skall behöriga myndigheter, på begäran och på handelsmässiga villkor, bevilja licenser till medlemsstater, personer och företag inom gemenskapen som förfogar över exklusiv rätt till patent som registrerats i medlemsstaterna och såvida de ej har några skyldigheter eller åtaganden gentemot tredjeman att bevilja eller erbjuda exklusiv eller delvis exklusiv licens till dessa patenträttigheter.

2. I de fall exklusiv eller delvis exklusiv licens beviljats, skall Portugal uppmuntra och underlätta för innehavare till sådana patent att bevilja underlicenser på handelsmässiga villkor till medlemsstater, personer och företag inom gemenskapen.

Sådana exklusiva eller delvis exklusiva licenser skall beviljas på sedvanlig handelsmässig basis.

AVDELNING V

**BESTÄMMELSER HÄMTADE FRÅN
AKTEN OM VILLKOREN FÖR REPU-
BLIKEN ÖSTERRIKES, REPUBLIKEN
FINLANDS OCH KONUNGARIKET
SVERIGES ANSLUTNING**

AVSNITT 1

Finansiella bestämmelser*Artikel 46*

Egna intäkter från mervärdesskatten skall beräknas och kontrolleras som om Åland omfattades av det territoriella tillämpningsområdet för rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om omsättnings-skatt – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetligt beräkningsunderlag.

AVSNITT 2

Bestämmelser om jordbruk*Artikel 47*

Om anslutningen ger upphov till allvarliga svårigheter som kvarstår sedan möjligheterna enligt artikel 48 samt andra åtgärder enligt befintliga unionsregler har utnyttjats fullt ut, får kommissionen anta ett europeiskt beslut om att Finland får lämna stöd till producenter på nationell nivå för att underlätta deras integration i den gemensamma jordbrukspolitiken.

Artikel 48

1. Kommissionen skall anta europeiska beslut om att Finland och Sverige får lämna långsiktigt stöd på nationell nivå för att säkerställa att jordbruksverksamhet kan behållas i särskilda regioner. Dessa regioner skall omfatta jordbruksområden norr om den sextioandra breddgraden och några sådana närliggande områden söder om den breddgraden där det råder liknande klimatförhållanden vilka gör det särskilt svårt att driva jordbruk.

2. Kommissionen skall fastställa vilka regioner som omfattas av punkt 1 och då ta hänsyn till framför allt följande:

- a) låg befolkningstäthet,
- b) jordbruksarealens andel av den totala arealen,
- c) den andel av den totala jordbruksarealen som används till odling för livsmedel.

3. Nationellt stöd enligt punkt 1 får vara knutet såväl till fysiska produktionsförhållanden, t.ex. jordbruksarealens storlek eller antalet djur med beaktande av de begränsningar som förekommer i de gemensamma marknadsorganisationerna, som till historiska produktionsmönster för varje gård men får inte

- a) vara knutet till framtida produktion, eller
- b) leda till att produktionen ökar eller till att det samlade stödet ökar i förhållande till stödet under en referensperiod före den 1 januari 1995, en period som kommissionen skall bestämma.

Detta stöd får differentieras mellan regioner.

Detta stöd skall lämnas framför allt för att

- a) behålla sådan traditionell primärproduktion och bearbetning som är särskilt lämpad för klimatförhållandena i regionen,
- b) förbättra strukturerna för produktion, saluföring och bearbetning av jordbruksprodukter,
- c) underlätta avyttrandet av produkterna,
- d) säkerställa att miljön skyddas och att landsbygden bevaras.

Artikel 49

1. Sådant stöd som avses i artiklarna 47 och 48 och varje annan form av statligt stöd som enligt denna avdelning kräver tillstånd av kommissionen skall anmälas till denna institution. Stödet får lämnas först sedan tillstånd har beviljats.

2. I fråga om stöd enligt artikel 48 skall kommissionen vart femte år från och med

den 1 januari 1996 till rådet lämna en rapport om

- a) de tillstånd som har beviljats,
- b) verkningarna av det stöd som har lämnats enligt dessa tillstånd.

Som underlag för rapporten skall de medlemsstater som har fått tillstånd, i god tid lämna kommissionen sådana upplysningar om effekten av stödet som åskådliggör hur jordbruksekonomin i regionerna har utvecklats.

Artikel 50

I fråga om stöd som avses i artiklarna III-167 och III-168 i konstitutionen skall följande gälla:

a) Stöd som beviljats i Österrike, Finland och Sverige före den 1 januari 1995 skall anses som "förekommande" stöd där i den mening som avses i artikel III-168.1 i konstitutionen endast om kommissionen blivit under rättad om stödet före den 30 april 1995.

b) Sådana uppgifter om befintligt stöd eller om planer på att bevilja eller ändra stöd som kommissionen har blivit under rättad om före den 1 januari 1995 skall betraktas som under rättelser gjorda vid den tidpunkten.

Artikel 51

1. Om inte något annat särskilt föreskrivs, skall rådet på förslag från kommissionen anta de europeiska förordningar eller beslut som behövs för genomförandet av detta avsnitt.

2. Genom en europeisk lag som antas av rådet får bestämmelserna i detta avsnitt anpassas som ändringar i unionsrätten kan motivera. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 52

1. Om det behövs övergångsåtgärder för att underlätta övergången från den ordning som

gäller i Österrike, Finland och Sverige till den som skall gälla vid en gemensam organisation av marknaden på de villkor som föreskrivs i akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning, skall sådana åtgärder beslutas i enlighet med förfarandet i artikel 38 i förordning nr 136/66/EEG eller, allt efter omständigheterna, i motsvarande artiklar i andra förordningar om den gemensamma marknadsorganisationen för jordbruksprodukter. Dessa åtgärder kan beslutas under tiden fram till och med den 31 december 1997 och får inte tillämpas efter den dagen.

2. Rådet får genom en europeisk lag förlänga den frist som avses i punkt 1. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 53

Artiklarna 51 och 52 skall tillämpas på fiskeriprodukter.

AVSNITT 3

Bestämmelser om övergångs- åtgärder

Artikel 54

De akter som finns förtecknade i punkterna VII.B.I, VII.D.1, leden VII.D.2 c, IX.2 b, c, f, g, i, j, l, m, n, x, y, z och aa samt X a, b, c i bilaga XV ⁽¹⁾ till akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning skall tillämpas i förhållande till Österrike, Finland och Sverige på de villkor som anges i bilagan.

(1) EGT C 241, 29.8.1994, s. 322.

För ledet IX.2 x i bilaga XV enligt första stycket skall hänvisningen till bestämmelserna i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artiklarna 90 och 91 i detta, gälla som en hänvisning till bestämmelserna i konstitutionen, särskilt artikel III-170.1 och III-170.2.

AVSNITT 4

Bestämmelser om tillämpningen av vissa akter

Artikel 55

1. Sådana beslut om undantag i särskilda fall eller sådana icke-ingripandebesked enligt artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) eller artikel 1 i protokoll 25 till det avtalet som Europeiska frihandelssammanslutningens (Efta) övervakningsmyndighet eller kommissionen meddelat före den 1 januari 1995 och som gäller fall som på grund av anslutningen omfattas av artikel 81 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen skall i fortsättningen gälla som beslut enligt artikel III-161 i konstitutionen till dess att den tid går ut som anges i besluten eller till dess att kommissionen antar ett motiverat europeiskt beslut om något annat i överensstämmelse med unionsrätten.

2. Alla beslut som Efta:s övervakningsmyndighet före den 1 januari 1995 har meddelat enligt artikel 61 i EES-avtalet och som gäller fall som på grund av anslutningen omfattas av artikel 87 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen skall i fortsättningen gälla som beslut enligt artikel III-167 i konstitutionen, om inte kommissionen antar ett europeiskt beslut om något annat enligt artikel III-168 i konstitutionen. Denna punkt skall inte gälla beslut enligt fördraget i artikel 64 i EES-avtalet.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 1 och 2 skall de beslut som Eftas övervakningsmyndighet har fattat fortsätta att gälla efter den 1 januari 1995, om inte kommissionen bestämmer något annat genom ett motiverat beslut i överensstämmelse med unionsrätten.

AVSNITT 5

Bestämmelser om Åland

Artikel 56

Bestämmelserna i konstitutionen skall inte hindra att de bestämmelser om Åland tillämpas som är i kraft den 1 januari 1994 och som gäller

a) inskränkningar, på icke-diskriminerande grund, i rätten för fysiska personer som inte har hembygdsrätt på Åland samt för juridiska personer att förvärva och inneha fast egendom på Åland utan tillstånd av Ålands behöriga myndigheter,

b) inskränkningar, på icke-diskriminerande grund, i etableringsrätten och i rätten att tillhandahålla tjänster för fysiska personer som inte har hembygdsrätt på Åland eller för juridiska personer utan tillstånd av de behöriga myndigheterna på Åland.

Artikel 57

1. Ålands territorium – som skall anses vara ett tredjeland enligt artikel 3.1 tredje strecksatsen i rådets direktiv 77/388/EEG och ett sådant nationellt område som inte omfattas av de direktiv om punktskatt harmonisering som avses i artikel 2 i rådets direktiv 92/12/EEG – skall inte omfattas av unionsrätten när det gäller harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om omsättningsskatt, punktskatt och annan indirekt skatt.

Denna punkt skall inte gälla de bestämmelser om skatt på kapital som finns i rådets direktiv 69/335/EEG.

2. Undantaget i punkt 1 syftar till att bevara en livskraftig åländsk ekonomi och skall inte återverka negativt på unionsintressena eller unionens gemensamma politik. Om kommissionen skulle finna att det inte är motiverat att behålla de bestämmelser som avses i punkt 1, särskilt med tanke på sund konkurrens och egna intäkter, skall kommissionen förelägga rådet ändamålsenliga förslag och rådet skall anta de akter som är nödvändiga i

enlighet med tillämpliga bestämmelser i konstitutionen.

Artikel 58

Finland skall se till att alla fysiska och juridiska personer i medlemsstaterna likabehandlas på Åland.

Artikel 59

Bestämmelserna i detta avsnitt skall tillämpas mot bakgrund av förklaringen om Åland där ordalydelsen i ingressen till protokoll nr 2 om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning återges utan att dess rättsverkan ändras.

AVSNITT 6

Bestämmelser om det samiska folket

Artikel 60

Trots bestämmelserna i konstitutionen kan det samiska folket ges ensamrätt till renskötsel inom traditionella samiska områden.

Artikel 61

Detta avsnitt kan utvidgas så att det tar hänsyn till en fortsatt utveckling av sådana exklusiva rättigheter för samerna som är knutna till deras traditionella näringar. Genom en europeisk lag som antas av rådet får nödvändiga ändringar göras i detta avsnitt. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet och Regionkommittén.

Artikel 62

Bestämmelserna i detta avsnitt skall tillämpas mot bakgrund av förklaringen om det samiska folket, där ordalydelsen i ingressen till protokoll nr 3 om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning återges utan att dess rättsverkan ändras.

AVSNITT 7

Särskilda bestämmelser inom ramen för strukturfonderna i Finland och Sverige

Artikel 63

För att ett område skall omfattas av målet att främja utvecklingen och den strukturella anpassningen av ytterst glesbefolkade regioner skall det i princip utgöra eller ingå i en region på NUTS II-nivå med en befolkningstäthet på högst 8 personer per km². Med förbehåll för koncentrationskravet kan unionsstöd lämnas till närliggande, mindre områden enligt samma befolkningstäthetskriterier. De regioner och områden som avses i denna artikel anges i bilaga 1 ⁽¹⁾ till protokoll 6 till akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning.

AVSNITT 8

Bestämmelser om väg-, järnvägs- och kombitransport genom Österrike

Artikel 64

1. I detta avsnitt används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

a) *tung lastbil*: ett motorfordon som är registrerat i en medlemsstat, som är konstruerat för att transportera gods eller för att dra en släpvagn, hit räknas även dragfordon för påhängsvagnar, och för vilket den högsta tillåtna totalvikten överstiger 7,5 ton, eller en släpvagn vars högsta tillåtna totalvikt överstiger 7,5 ton i fall då släpvagnen dras av ett motorfordon som är registrerat i en medlemsstat och för vilket den högsta tillåtna totalvikten inte överstiger 7,5 ton.

(1) EGT C 241, 29.8.1994, s. 355.

b) *kombitransport*: sådan transport av gods med tung lastbil eller lastbärare där en del av transporten sker på järnväg och där transporten börjar eller slutförs på väg, i fall då transittransport på österrikiskt territorium till eller från en järnvägsterminal inte utförs enbart som vägtransport.

2. Artiklarna 65–71 skall tillämpas på åtgärder avseende tillhandahållande av sådan järnvägs- eller kombitransport som går genom österrikiskt territorium.

Artikel 65

Unionen och de berörda medlemsstaterna skall, var och en inom sitt behörighetsområde, besluta om och noga samordna åtgärder för att utveckla och främja järnvägs- och kombitransport av gods genom alpområdet.

Artikel 66

När unionen utarbetar riktlinjer enligt artikel III-247 i konstitutionen, skall unionen se till att de huvudförbindelser som anges i bilaga 1 ⁽¹⁾ till protokoll 9 i akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning ingår som en del i transeuropeiska nät för järnvägs- och kombitransport och behandlas som projekt av gemensamt intresse.

Artikel 67

Unionen och de berörda medlemsstaterna skall, var och en inom sitt behörighetsområde, genomföra de åtgärder som anges i bilaga 2 ⁽²⁾ till protokoll 9 i akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning.

(1) EGT C 241, 29.8.1994, s. 364.

(2) EGT C 241, 29.8.1994, s. 365.

Artikel 68

Unionen och de berörda medlemsstaterna skall göra vad som står i deras makt för att utveckla och utnyttja den ytterligare järnvägskapacitet som anges i bilaga 3 ⁽¹⁾ till protokoll 9 i akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning.

Artikel 69

Unionen och de berörda medlemsstaterna skall vidta åtgärder för att järnvägs- och kombitransporter skall tillhandahållas i ökad utsträckning. När så är lämpligt och om något annat inte följer av bestämmelserna i konstitutionen skall sådana åtgärder vidtas i nära samråd med järnvägsföretag och andra som tillhandahåller järnvägstjänster. I första hand skall sådana åtgärder vidtas som regleras genom bestämmelserna i unionsrätten om järnvägs- och kombitransport. Vid genomförandet av åtgärderna skall särskild uppmärksamhet ägnas åt järnvägs- och kombitransporternas konkurrenskraft och effektivitet och åt att synliggöra transportkostnaderna. Framför allt skall de berörda medlemsstaterna eftersträva åtgärder som säkerställer att priserna för kombitransport är konkurrenskraftiga i förhållande till priserna för andra transportsätt. Allt stöd som lämnas för detta ändamål skall stå i överensstämmelse med unionsrätten.

Artikel 70

Vid allvarliga störningar i järnvägsförbindelserna, t.ex. vid naturkatastrofer, skall unionen och de berörda medlemsstaterna i samråd göra vad som är möjligt för att bibehålla trafikflödet. Därvid skall ömtåligt gods prioriteras, t.ex. sådana livsmedel som snabbt kan försämrats eller förstöras.

Artikel 71

Med tillämpning av förfarandet i artikel 73.2 skall kommissionen granska hur detta avsnitt av protokollet tillämpas.

(3) EGT C 241, 29.8.1994, s. 367.

Artikel 72

1. Denna artikel gäller vägtransport av gods inom gemenskapens territorium.

2. Vid vägtransport av gods genom Österrike skall det system tillämpas som har införts för transport för egen räkning genom rådets första direktiv av den 23 juli 1962 och för yrkestrafik genom rådets förordning (EEG) nr 881/92, om något annat inte följer av bestämmelserna i denna artikel.

3. Följande bestämmelser skall gälla fram till den 1 januari 1998:

a) Den totala mängden av NOx-utsläpp från trafik med tunga lastbilar genom Österrike skall under tiden den 1 januari 1992–31 december 2003 minska med 60 % enligt tabellen i bilaga 4.

b) Minskningen av utsläppen från tunga lastbilar skall ske genom ett system med miljöpoäng. Enligt detta system skall det vid trafik med tung lastbil genom Österrike för varje bil beräknas miljöpoäng som motsvarar bilens NOx-utsläpp (godkända enligt produktionsöverensstämmelse (COP-värdet) eller enligt typgodkännandevärdet). En beskrivning av hur beräkningen skall gå till och hur systemen skall administreras finns i bilaga 5.

c) Om antalet transittransporter något år överstiger referenssiffran för år 1991 med mer än 8 %, skall kommissionen enligt förfarandet i artikel 16 besluta om lämpliga åtgärder med tillämpning av punkt 3 i bilaga 5.

d) Österrike skall utfärda och i god tid tillhandahålla de kort för miljöpoäng som behövs för att administrera systemet enligt bilaga 5 för tunga lastbilar i trafik genom Österrike.

e) Miljöpoäng skall av kommissionen fördelas mellan medlemsstaterna enligt bestämmelser som skall beslutas med tillämpning av punkt 7.

4. Före den 1 januari 1998 skall rådet på grundval av en rapport från kommissionen se över bestämmelserna om vägtransport av gods genom Österrike. Översynen skall bygga på sådana grundläggande principer i ge-

menskapsrätten som den gemensamma marknadens funktion – särskilt den fria rörligheten för varor och friheten att tillhandahålla tjänster – miljöskydd i hela gemenskapens intresse och trafiksäkerhet. Om inte rådet på förslag från kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet med enhällighet beslutar något annat, skall övergångstiden förlängas till den 1 januari 2001 och bestämmelserna i punkt 3 gälla fram till dess.

5. Före den 1 januari 2001 skall kommissionen med hjälp av Europeiska miljöbyrån göra en vetenskaplig undersökning av i vilken omfattning målet för minskning av föroreningar enligt punkt 3 a har uppnåtts. Om kommissionen finner att detta mål har uppnåtts på ett hållbart sätt, skall bestämmelserna i punkt 3 upphöra att gälla den 1 januari 2001. Om kommissionen finner att målet inte har uppnåtts på ett hållbart sätt, kan rådet enligt artikel 75 i EG-fördraget besluta om åtgärder, inom ramen för gemenskapsrätten, som säkerställer ett motsvarande skydd för miljön och då särskilt en 60-procentig minskning av föroreningarna. Om rådet inte antar sådana åtgärder, skall övergångstiden automatiskt en sista gång förlängas tre år och bestämmelserna i punkt 3 gälla under den tiden.

6. Vid övergångstidens slut skall bestämmelserna i gemenskapsrätten tillämpas fullt ut.

7. Med tillämpning av förfarandet i artikel 16 skall kommissionen besluta närmare bestämmelser om förfarandena vid fördelning av miljöpoäng och om tekniska frågor som gäller tillämpningen av denna artikel; bestämmelserna skall träda i kraft dagen för Österrikes anslutning.

De bestämmelser som avses i första stycket skall säkerställa att den faktiska situationen bibehålls som i de nuvarande medlemsstaterna råder vid tillämpningen av rådets förordning (EEG) nr 3637/92 och av det administrativa arrangemanget av den 23 december 1992 om införande av miljöpoängssystemet enligt transitavtalet. Allt som behöver göras skall också göras för att se till att Grekland tilldelas en

andel miljöpoäng som tar tillräcklig hänsyn till grekiska behov i sammanhanget.

Artikel 73

1. Kommissionen skall biträdas av en kommitté.

2. När det hänvisas till denna punkt skall artiklarna 3 och 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas.

3. Kommittén skall själv anta sin arbetsordning.

AVSNITT 9

Bestämmelser om bruket av specifikt Österrikiska ord i tyska språket inom ramen för Europeiska Unionen

Artikel 74

1. De specifikt österrikiska ord i tyska språket som finns i den österrikiska rättsordningen och som antecknats i bilagan ⁽¹⁾ till protokoll 10 till akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning skall ha samma status och får användas med samma rättsverkan som de motsvarande ord i tyska språket vilka antecknats i bilagan.

2. I den tyskspråkiga versionen av nya rättsakter skall de specifikt österrikiska orden i bilagan till protokoll 10 till akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning i lämplig form läggas till de motsvarande ord som används i Tyskland.

(1) EGT C 241, 29.8.1994, s. 370.

9. PROTOKOLL

OM ANSLUTNINGSFÖRDRAGET OCH ANSLUTNINGSAKTEN FÖR REPUBLIKEN TJECKIEN, REPUBLIKEN ESTLAND, REPUBLIKEN CYPERN, REPUBLIKEN LETTLAND, REPUBLIKEN LITAUEN, REPUBLIKEN UNGERN, REPUBLIKEN MALTA, REPUBLIKEN POLEN, REPUBLIKEN SLOVENIEN OCH REPUBLIKEN SLOVAKIEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ERINRAR OM att Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien den 1 maj 2004 anslöt sig till Europeiska gemenskaperna och den europeiska union som upprättats genom fördraget om Europeiska unionen,

SOM BEAKTAR att fördraget av den 16 april 2003 om ovannämnda anslutningar skall upphävas enligt artikel IV-437.2 e i konstitutionen,

SOM BEAKTAR att ett stort antal bestämmelser i den akt som är fogad till anslutningsfördraget fortfarande är relevanta och att dessa bestämmelser enligt artikel IV-437.2 i konstitutionen skall återges eller åsyftas i ett protokoll, så att de fortsätter att gälla och behåller sin rättsverkan,

SOM BEAKTAR att vissa av dessa bestämmelser måste bli föremål för de tekniska anpassningar som behövs för att de skall överensstämma med konstitutionen utan att den juridiska räckvidden ändras,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

DEL ETT

BESTÄMMELSER AVSEENDE ANSLUTNINGSAKTEN AV DEN 16 APRIL 2003

AVDELNING I

PRINCIPER

Artikel 1

I detta protokoll menas med

a) *anslutningsakten av den 16 april 2003*: akten om villkoren för Republiken Tjeckiens,

Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen,

b) *fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget)* och *fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratomfördraget)*: dessa fördrag med de tillägg och ändringar som gjorts genom fördrag eller andra rättsakter som trätt i kraft före den 1 maj 2004,

c) *fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget)*: detta fördrag med de tillägg

och ändringar som gjorts genom fördrag eller andra rättsakter som trätt i kraft före den 1 maj 2004,

d) *gemenskapen*: den ena av eller båda de gemenskaper som avses i b, allt efter omständigheterna,

e) *nuvarande medlemsstater*: följande medlemsstater: Konungariket Belgien, Konungariket Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien, Republiken Frankrike, Irland, Republiken Italien, Storhertigdömet Luxemburg, Konungariket Nederländerna, Republiken Österrike, Republiken Portugal, Republiken Finland, Konungariket Sverige och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland,

f) *nya medlemsstater*: följande medlemsstater: Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien.

Artikel 2

De rättigheter och skyldigheter som följer av det anslutningsfördrag för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien som avses i artikel IV-437.2 e i konstitutionen har fått verkan, på de villkor som anges i detta fördrag, från och med den 1 maj 2004.

Artikel 3

1. Bestämmelserna i Schengenregelverket, införlivade inom unionens ramar genom det protokoll som fogats till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa (nedan kallat "Schengenprotokollet"), och i de akter som grundas på detta eller på annat sätt har samband med detta, enligt förteckningen i bilaga I till anslutningsakten av den 16 april 2003, samt i eventuella ytterligare sådana akter som antas före den 1 maj 2004, skall vara bindande för och tillämpas i de nya medlemsstaterna från och med den 1 maj 2004.

2. De bestämmelser i Schengenregelverket, som det införlivats inom unionens ramar, och i akter som grundas på detta eller på annat sätt har samband med detta, vilka inte avses i punkt 1 skall visserligen vara bindande för de nya medlemsstaterna från och med den 1 maj 2004 men skall inte tillämpas i en ny medlemsstat förrän efter ett europeiskt beslut av rådet när det i enlighet med tillämpliga Schengenutvärderingsförfaranden har kontrollerats att de nödvändiga villkoren för tillämpning av samtliga delar av regelverket är uppfyllda i den nya medlemsstaten.

Rådet skall efter att ha hört Europaparlamentet besluta med enhällighet bland de medlemmar som företräder regeringarna i de medlemsstater för vilka tillämpningen av de bestämmelser som avses i detta stycke redan har inletts och företrädaren för regeringen i den medlemsstat för vilken tillämpningen av bestämmelserna skall inledas. De rådsmedlemmar som företräder regeringarna i Irland och i Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland skall delta i sådana beslut i den mån de hänför sig till de bestämmelser i Schengenregelverket och i akter som grundas på detta eller som på annat sätt har samband med detta i vilka dessa medlemsstater deltar.

3. De avtal som rådet har ingått enligt artikel 6 i Schengenprotokollet skall vara bindande för de nya medlemsstaterna från och med den 1 maj 2004.

4. När det gäller sådana konventioner eller instrument på området för rättsliga och inrikes frågor som är oskiljaktigt förenade med förverkligandet av målen i EU-fördraget skall de nya medlemsstaterna vara skyldiga

a) att ansluta sig till dem som den 1 maj 2004 var öppna för undertecknande av de nuvarande medlemsstaterna samt till dem som rådet har utarbetat enligt avdelning VI i EU-fördraget och rekommenderat medlemsstaterna att anta,

b) att införa administrativa eller andra bestämmelser som motsvarar dem som de nuvarande medlemsstaterna eller rådet hade antagit den 1 maj 2004, för att underlätta praktiskt samarbete mellan medlemsstaternas in-

stitutioner och organisationer på området för rättsliga och inrikes frågor.

Artikel 4

Var och en av de nya medlemsstaterna skall delta i den ekonomiska och monetära unionen från och med den 1 maj 2004 som medlemsstat med undantag i enlighet med artikel III-197 i konstitutionen.

Artikel 5

1. De nya medlemsstater som genom anslutningsakten av den 16 april 2003 har anslutit sig till de beslut och avtal som företrädarna för medlemsstaternas regeringar har fattat eller ingått vid sammanträden i rådet skall vara skyldiga att ansluta sig till alla andra avtal som de nuvarande medlemsstaterna har ingått och som gäller unionens funktion eller som har samband med unionens verksamhet.

2. De nya medlemsstaterna skall vara skyldiga att ansluta sig till de konventioner som avses i artikel 293 i EG-fördraget eller som är oskiljaktigt förenade med förverkligandet av målen i EG-fördraget samt att även ansluta sig till de protokoll om Europeiska gemenskapernas domstols tolkning av konventionerna som de nuvarande medlemsstaterna har undertecknat, om dessa konventioner och protokoll fortfarande är i kraft, och för detta ändamål förbinder de sig att inleda förhandlingar med dessa om nödvändig anpassning av dessa texter.

Artikel 6

1. På de villkor som anges i detta protokoll skall de nya medlemsstaterna vara skyldiga att ansluta sig till de avtal eller konventioner som de nuvarande medlemsstaterna har ingått eller provisoriskt tillämpar tillsammans med unionen eller Europeiska atomenergigemenskapen och att ansluta sig till de avtal som de staterna har ingått och som har samband med sådana avtal eller konventioner.

De nya medlemsstaternas anslutning till de avtal eller konventioner som avses i punkt 4

nedan samt till de avtal med Chile, Kina, Mercosur, Schweiz och Vitryssland som har ingåtts eller undertecknats av gemenskapen tillsammans med de nuvarande medlemsstaterna skall godkännas genom att protokoll till sådana avtal eller konventioner ingås mellan rådet, med enhällighet på medlemsstaternas vägnar, och tredjelandet eller tredjeländerna eller den internationella organisationen i fråga. Detta förfarande skall inte påverka unionens och Europeiska atomenergigemenskapens egna befogenheter eller beröra fördelningen av befogenheter mellan dessa och medlemsstaterna när det gäller ingående av sådana avtal i framtiden eller eventuella andra ändringar som inte har samband med anslutningen. Kommissionen skall på medlemsstaternas vägnar förhandla fram dessa protokoll på grundval av förhandlingsdirektiv som med enhällighet godkänts av rådet, och i samråd med en kommitté bestående av företrädare för medlemsstaterna. Den skall lägga fram ett utkast till protokollen för rådet, så att de kan ingås.

2. När de nya medlemsstaterna ansluter sig till de avtal och konventioner som avses i punkt 1 skall de få samma rättigheter och skyldigheter enligt dessa avtal och konventioner som de nuvarande medlemsstaterna.

3. De nya medlemsstaterna skall vara skyldiga att på de villkor som anges i detta protokoll ansluta sig till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i enlighet med dess artikel 128 ⁽¹⁾.

4. Från och med den 1 maj 2004, och i förekommande fall i avvaktan på att de nödvändiga protokoll som avses i punkt 1 skall ingås, skall de nya medlemsstaterna tillämpa bestämmelserna i de avtal som de nuvarande medlemsstaterna och gemenskapen, tillsammans, har ingått med Algeriet, Armenien, Azerbajdzjan, Bulgarien, Egypten, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Georgien, Israel, Jordanien, Kazakstan, Kirgizistan, Kroatien, Libanon, Marocko, Mexiko, Moldavien, Rumänien, Ryska federationen, San

(1) EGT L 1, 3.1.1994, s. 3.

Marino, Sydafrika, Sydkorea, Syrien, Tunisien, Turkiet, Turkmenistan, Ukraina och Uzbekistan samt bestämmelserna i andra avtal som har ingåtts av de nuvarande medlemsstaterna tillsammans med gemenskapen före den 1 maj 2004.

Eventuella ändringar i dessa avtal skall göras genom protokoll som ingås med motparterna i enlighet med punkt 1 andra stycket. Om protokollet inte har ingåtts den 1 maj 2004 skall unionen, Europeiska atomenergigemenskapen och medlemsstaterna inom ramen för sina respektive befogenheter vidta nödvändiga åtgärder för att hantera situationen.

5. Från och med den 1 maj 2004 skall de nya medlemsstaterna tillämpa de bilaterala textilavtal och textilöverenskommelser som gemenskapen har ingått med tredjeland.

De kvantitativa restriktioner som unionen tillämpar på import av textil- och beklädnadsvaror skall anpassas för att ta hänsyn till de nya medlemsstaternas anslutning.

Om ändringarna i de bilaterala textilavtalen och textilöverenskommelserna inte har trätt i kraft den 1 maj 2004 skall unionen göra de nödvändiga anpassningarna av sina bestämmelser om import av textil- och beklädnadsvaror från tredjeland för att ta hänsyn till de nya medlemsstaternas anslutning.

6. De kvantitativa restriktioner som unionen tillämpar på import av stål och stålprodukter skall anpassas på grundval av de nya medlemsstaternas import under åren omedelbart föregående undertecknandet av anslutningsfördraget av stålprodukter med ursprung i de berörda leverantörländerna.

7. De fiskeavtal som de nya medlemsstaterna ingått med tredjeland före anslutningen skall förvaltas av unionen.

De rättigheter och skyldigheter som de nya medlemsstaterna har genom dessa avtal skall inte påverkas under den period då bestämmelserna i dessa avtal provisoriskt bibehålls.

Så snart som möjligt och under alla omständigheter innan de avtal som avses i första stycket löpt ut skall lämpliga europeiska beslut om fortsättning av fiskeverksamheten enligt dessa avtal antas i varje enskilt fall av rådet på förslag av kommissionen, varvid det även skall vara möjligt att förlänga vissa avtal med högst ett år.

8. Med verkan från och med den 1 maj 2004 skall de nya medlemsstaterna frånträda alla frihandelsavtal med tredjeland, inklusive Centraleuropeiska frihandelsavtalet.

I den mån avtal mellan en eller flera nya medlemsstater å ena sidan och ett eller flera tredjeländer å andra sidan inte är förenliga med de skyldigheter som följer av konstitutionen och särskilt av detta protokoll skall den eller de nya medlemsstaterna vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja de oförenligheter som konstaterats. Om en ny medlemsstat har svårigheter med att anpassa ett avtal som ingåtts med ett eller flera tredjeländer före anslutningen skall den enligt bestämmelserna i det avtalet frånträda det.

9. De nya medlemsstaterna skall när så behövs vidta lämpliga åtgärder för att deras ställning i förhållande till internationella organisationer och sådana internationella avtal där också unionen eller Europeiska atomenergigemenskapen eller andra medlemsstater är parter skall anpassas till de rättigheter och skyldigheter som följer av anslutningen till unionen.

I synnerhet skall de den 1 maj 2004 eller så snart som möjligt därefter frånträda sådana internationella fiskeavtal och utträda ur sådana fiskeorganisationer som även unionen är part i, om inte deras medlemskap har samband med något annat än fiske.

Artikel 7

De akter som har antagits av institutionerna och som omfattas av övergångsbestämmelser i detta protokoll skall behålla sin rättsliga status; i synnerhet skall förfarandena för ändring av dessa rättsakter gälla även i fortsättningen.

Artikel 8

De bestämmelser i anslutningsakten av den 16 april 2003 vars syfte eller verkan är att upphäva eller ändra akter antagna av institutioner, organ eller myndigheter vid gemenskapen eller den europeiska union som upprättats genom EU-fördraget, så som de tolkats av Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätten, skall, utom när det är fråga om en övergångsåtgärd, fortsätta att gälla om inte annat följer av tillämpningen av andra stycket.

Dessa bestämmelser skall ha samma rättsliga status som de akter som upphävts eller ändrats genom dessa bestämmelser och skall vara underkastade samma regler som dessa.

Artikel 9

Texterna till de akter som har antagits av institutioner, organ eller myndigheter vid gemenskapen eller den europeiska union som upprättats genom EU-fördraget, samt de akter som har antagits av Europeiska centralbanken och som har antagits före den 1 maj 2004 och har upprättats på estniska, lettiska, litauiska, maltesiska, polska, slovakiska, slovenska, tjeckiska och ungerska skall från och med detta datum vara giltiga på samma villkor som de texter som upprättats och är giltiga på de övriga språken.

Artikel 10

Genom en europeisk lag som antas av rådet kan övergångsbestämmelserna i detta protokoll upphävas om de inte längre är tillämpliga. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 11

Konstitutionen och de akter som antagits av institutionerna skall, som en övergångsåtgärd, tillämpas med de undantagsbestämmelser som anges i detta protokoll.

AVDELNING II

PERMANENTA BESTÄMMELSER*Artikel 12*

Sådan anpassning som vid anslutningen behöver göras i de akter som förtecknas i bilaga III till anslutningsakten av den 16 april 2003 skall utarbetas enligt riktlinjerna i den bilagan och i enlighet med det förfarande och på de villkor som anges i artikel 36.

Artikel 13

De åtgärder som förtecknas i bilaga IV till anslutningsakten av den 16 april 2003 skall tillämpas enligt de villkor som anges i den bilagan.

Artikel 14

Genom en europeisk lag får rådet besluta om de anpassningar av bestämmelserna i detta protokoll om den gemensamma jordbrukspolitikerna som ändringar i unionsrätten kan motivera. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

AVDELNING III

TILLFÄLLIGA BESTÄMMELSER*Artikel 15*

De åtgärder som förtecknas i bilagorna V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII och XIV till anslutningsakten av den 16 april 2003 skall tillämpas i fråga om de nya medlemsstaterna enligt de villkor som anges i bilagorna.

Artikel 16

1. Alla tullar som beräknas enligt Gemensamma tulltaxan och eventuella tullmedgi-

vanden i samband med dessa som unionen tillämpar i handeln mellan de nya medlemsstaterna och tredjeland skall räknas som intäkter av sådana "tullar enligt Gemensamma tulltaxan och andra avgifter" som avses i artikel 2.1 b i rådets beslut 2000/597/EG, Euratom av den 29 september 2000 om systemet för Europeiska gemenskapernas egna medel ⁽¹⁾ eller i motsvarande bestämmelser i beslut som ersätter det beslutet.

2. För år 2004 skall det harmoniserade beräkningsunderlaget för mervärdesskatt och GNI-underlaget (GNI) för varje ny medlemsstat vilka avses i artikel 2.1 c och d i beslut 2000/597/EG, Euratom vara lika med två tredjedelar av det årliga underlaget. Det GNI-underlag för varje ny medlemsstat som skall beaktas vid beräkningen av finansieringen av den korrigerad av obalanser i budgeten som Förenade kungariket har beviljats och som avses i artikel 5.1 i beslut 2000/597/EG, Euratom skall också vara lika med två tredjedelar av det årliga underlaget.

3. För att fastställa den fasta satsen för 2004 enligt artikel 2.4 b i beslut 2000/597/EG, Euratom skall de begränsade beräkningsunderlagen för mervärdesskatt för de nya medlemsstaterna beräknas på grundval av två tredjedelar av deras icke-begränsade beräkningsunderlag för mervärdesskatt och två tredjedelar av deras GNI.

Artikel 17

1. Unionens budget för budgetåret 2004 har anpassats för att ta hänsyn till anslutningen av de nya medlemsstaterna genom en ändringsbudget som trädde i kraft den 1 maj 2004.

2. De tolv månatliga tolfedelarna av mervärdesskattbaserade och GNI-baserade medel som skall betalas av de nya medlemsstaterna enligt den ändringsbudget som avses i punkt 1 samt de retroaktiva justeringarna av de månatliga tolfedelarna för perioden januari–april 2004 som endast gäller de nuvarande medlemsstaterna skall konverteras till åttondelar som skall infordras under perioden maj–december 2004. De retroaktiva justeringarna som följer av en eventuell ändringsbudget som antas under 2004 skall också konverteras till lika stora delar som skall infordras under återstoden av året.

Artikel 18

Den första arbetsdagen i varje månad skall unionen som tillfällig budgetmässig kompensation betala Tjeckien, Cypern, Malta och Slovenien år 2004, från och med den 1 maj 2004, en åttondel och åren 2005 och 2006 en tolfedel av följande belopp, såsom en utgift i unionens budget:

	2004	2005	2006
	(miljoner euro, 1999 års priser)		
Tjeckien	125,4	178,0	85,1
Cypern	68,9	119,2	112,3
Malta	37,8	65,6	62,9
Slovenien	29,5	66,4	35,5

(1) EGT L 253, 7.10.2000, s. 42.

Artikel 19

Den första arbetsdagen i varje månad skall unionen såsom en utgift i unionens budget betala Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland,

Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien och Slovakien år 2004, från och med den 1 maj 2004, en åttondel och åren 2005 och 2006 en tolfedel av följande schablonbelopp ur den särskilda likviditetsfaciliteten:

	2004	2005	2006
	(miljoner euro, 1999 års priser)		
Tjeckien	174,7	91,55	91,55
Estland	15,8	2,9	2,9
Cypern	27,7	5,05	5,05
Lettland	19,5	3,4	3,4
Litauen	34,8	6,3	6,3
Ungern	155,3	27,95	27,95
Malta	12,2	27,15	27,15
Polen	442,8	550,0	450,0
Slovenien	65,4	17,85	17,85
Slovakien	63,2	11,35	11,35

En miljard euro för Polen och 100 miljoner euro för Tjeckien som ingår i likviditetsfaciliteten för schablonbelopp skall beaktas vid alla beräkningar av fördelningen av medel ur strukturfonderna 2004, 2005 och 2006.

Artikel 20

1. De nya medlemsstater som förtecknas nedan skall betala följande belopp till den kol- och stålforskningsfond som avses i beslut 2002/234/EKSG av företrädarna för medlemsstaternas regeringar församlade i rådet av den 27 februari 2002 om de ekonomiska följderna av att EKSG-fördraget upphör att gälla och om Kol- och stålforskningsfonden ⁽¹⁾:

	(miljoner euro, löpande priser)
Tjeckien	39,88
Estland	2,5
Lettland	2,69
Ungern	9,93
Polen	92,46
Slovenien	2,36
Slovakien	20,11

⁽¹⁾ EGT C 241, 29.8.1994, s. 370.

2. Bidragen till Kol- och stålforskningsfonden skall betalas i fyra delar, med början 2006, alltid den första arbetsdagen i årets första månad, enligt följande:

2006: 15 %
 2007: 20 %
 2008: 30 %
 2009: 35 %

Artikel 21

1. Om inte något annat föreskrivs i detta protokoll skall inga finansiella åtaganden enligt Phareprogrammet ⁽¹⁾, Phares program för gränsöverskridande samarbete ⁽²⁾, föranslutningsfonderna för Cypern och Malta ⁽³⁾, ISPA-programmet ⁽⁴⁾ eller Sapardprogrammet ⁽⁵⁾ ingås till förmån för de nya medlemsstaterna efter den 31 december 2003. De nya medlemsstaterna skall från och med den 1 januari 2004 behandlas på samma sätt som de nuvarande medlemsstaterna vad beträffar utgifter under de tre första rubrikerna i budgetplanen, enligt definitionen i det interinstitutionella avtalet av den 6 maj 1999 ⁽⁶⁾, med förbehåll för de enskilda specifikationer och undantag som anges nedan eller för vad som annars föreskrivs i detta protokoll. De maximala tilläggsanslagen för rubrikerna 1, 2, 3 och 5 i budgetplanen angående anslutningen fastställs i bilaga XV i anslutningsakten av den 16 april 2003. Inga finansiella åtaganden under 2004 års budget får dock ingås för något av de berörda programmen eller organen förrän den berörda nya medlemsstatens anslutning ägt rum.

2. Punkt 1 skall inte gälla för utgifter under garantisektionen i Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket enligt artiklarna 2.1, 2.2 och 3.3 i rådets förordning (EG) nr 1258/1999 av den 17 maj 1999 om finansiering av den gemensamma jordbrukspolitikens ⁽⁷⁾, vilka inte kommer att berättiga till gemenskapsfinansiering förrän efter den 1 maj 2004, i enlighet med artikel 2 i detta protokoll.

Punkt 1 skall dock gälla för utgifter för landsbygdsutveckling under garantisektionen i Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket enligt artikel 47 i rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar ⁽⁸⁾, med förbehåll för de villkor som fastställs i ändringen av den förordningen i bilaga II till anslutningsakten av den 16 april 2003.

3. Med förbehåll för den sista meningen i punkt 1 skall de nya medlemsstaterna från och med den 1 januari 2004 medverka i unionens program och organ på samma villkor och under samma förutsättningar som de nuvarande medlemsstaterna med finansiering ur unionens allmänna budget.

4. Om några åtgärder är nödvändiga för att underlätta övergången från föranslutningsordningen till den ordning som följer av tillämpningen av denna artikel, skall kommissionen anta de åtgärder som behövs.

Artikel 22

1. Från och med den 1 maj 2004 skall upphandling, tecknande av kontrakt, fullgörande och utbetalningar av föranslutningsstöd enligt Phareprogrammet, Phares program för gränsöverskridande samarbete och föranslutningsfonderna för Cypern och Malta förvaltas av genomförandeorgan i de nya medlemsstaterna.

(1) Förordning (EEG) nr 3906/89 (EGT L 375, 23.12.1989, s. 11).
 (2) Förordning (EG) nr 2760/98 (EGT L 345, 19.12.1998, s. 49).
 (3) Förordning (EG) nr 555/2000 (EGT L 68, 16.3.2000, s. 3).
 (4) Förordning (EG) nr 1267/1999 (EGT L 161, 26.6.1999, s. 73).
 (5) Förordning (EG) nr 1268/1999 (EGT L 161, 26.6.1999, s. 87).
 (6) Interinstitutionellt avtal av den 6 maj 1999 mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen om budgetdisciplin och förbättring av budgetförfarandet (EGT C 172, 18.6.1999, s. 1).

(7) EGT L 160, 26.6.1999, s. 103.

(8) EGT L 160, 26.6.1999, s. 80.

Kommissionen skall anta europeiska beslut om att avstå från sin förhandskontroll av upphandling och tecknande av kontrakt efter en positiv bedömning enligt systemet för utvidgat decentraliserat genomförande (EDIS), i enlighet med de kriterier och villkor som fastställs i bilagan till rådets förordning (EG) nr 1266/1999 av den 21 juni 1999 om samordning av stödet till kandidatländerna inom ramen för föranslutningsstrategin och om ändring av förordning (EEG) nr 3906/89 ⁽¹⁾.

Om dessa beslut om att avstå från förhandskontrollen inte har antagits före den 1 maj 2004 skall inga kontrakt som undertecknas mellan den 1 maj 2004 och den dag då kommissionen antar sina beslut berättiga till föranslutningsstöd.

I undantagsfall får kommissionen dock, om kommissionens beslut om att avstå från förhandskontrollen försenas till efter den 1 maj 2004 av skäl som inte kan tillskrivas myndigheterna i en ny medlemsstat, i vederbörligen motiverade fall anse att villkoren för föranslutningsstöd är uppfyllda när det gäller kontrakt som undertecknas mellan den 1 maj 2004 och dagen för antagandet av dessa beslut, och tillåta fortsatt genomförande av föranslutningsstödet under en begränsad period, med förbehåll för kommissionens förhandskontroll av upphandling och tecknande av kontrakt.

2. Övergripande budgetåtaganden som ingåtts före den 1 maj 2004 enligt de finansiella föranslutningsinstrument som avses i punkt 1, inklusive ingående och registrering av därpå följande enskilda rättsliga åtaganden och utbetalningar efter den 1 maj 2004 skall även fortsättningsvis styras av reglerna och föreskrifterna i de finansiella föranslutningsinstrumenten och belasta motsvarande budgetkapitel tills de berörda programmen och projekten har avslutats. Trots detta skall offentlig upphandling som inleds efter den 1 maj 2004 genomföras i enlighet med relevanta unionsakter.

3. Programplanering för det föranslutningsstöd som avses i punkt 1 skall genomföras för sista gången under det sista hela kalenderåret före den 1 maj 2004. Kontrakt för åtgärder enligt dessa program måste tecknas inom de följande två åren och utbetalningar göras enligt vad som fastställs i finansieringsavtalet ⁽²⁾, vanligtvis i slutet av det tredje året efter åtagandet. Inga förlängningar av perioden för tecknande av kontrakt skall beviljas. I särskilda, vederbörligen motiverade fall kan begränsad förlängning av varaktigheten beviljas i fråga om utbetalning.

4. För att garantera den erforderliga utfasningen av de finansiella föranslutningsinstrument som avses i punkt 1 samt av ISPA-programmet och en smidig övergång mellan de regler som är tillämpliga före den 1 maj 2004 och de som är tillämpliga efter den 1 maj 2004 får kommissionen vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att den nödvändiga stadgeenliga personalstyrkan bibehålls i de nya medlemsstaterna under högst 15 månader efter den 1 maj 2004. Under denna period skall tjänstemän, som utplacerats på tjänster i de nya medlemsstaterna före den 1 maj 2004 och som måste vara kvar i tjänst i dessa stater efter detta datum, som ett undantag åtnjuta samma finansiella och materiella villkor som de som tillämpades av kommissionen före den 1 maj 2004, i enlighet med bilaga X till de tjänsteföreskrifter för tjänstemännen vid Europeiska gemenskaperna och anställningsvillkor för övriga anställda vid dessa gemenskaper som fastställs i förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 259/68 ⁽³⁾. De administrativa utgifterna, inklusive löner för annan personal, som krävs för förvaltning av föranslutningsstödet skall under hela 2004 och fram till slutet av juli 2005 finansieras genom rubriken "Stödutgifter för verksamheten" (f.d. del B i budgeten) eller liknande rubriker för de finansiella instrument som avses i punkt 1 samt ISPA-programmet i de relevanta föranslutningsbudgetarna.

(1) EGT L 232, 2.9.1999, s. 34.

(2) I enlighet med Phares riktlinjer (SEK(1999) 1596, uppdaterade den 6.9.2002 genom C 3303/2).

(3) EGT L 56, 4.3.1968, s. 1.

5. När projekt som godkänts enligt förordning (EG) nr 1258/1999 inte längre kan finansieras genom det instrumentet får de införlivas med programplaneringen för landsbygdsutvecklingen och finansieras genom Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket. Om det behövs särskilda övergångsåtgärder i detta hänseende skall dessa antas av kommissionen i enlighet med förfarandena i artikel 50.2 i rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna (1).

Artikel 23

1. Mellan den 1 maj 2004 och utgången av 2006 skall unionen tillhandahålla tillfälligt finansiellt stöd, nedan kallat "övergångsmekanismen", för de nya medlemsstaterna, så att de kan utveckla och förstärka sin administrativa förmåga att genomföra unionsrätten och Europeiska atomenergigemenskapsrätten och kontrollera att den efterlevs samt främja ett inbördes utbyte av goda rutiner.

2. Stödet skall inriktas på det fortsatta behovet av att förstärka den institutionella kapaciteten på vissa områden genom åtgärder som inte kan finansieras ur strukturfonderna, i synnerhet på följande områden:

a) Rättsliga och inrikes frågor (stärkande av rättsväsendet, kontroller vid de yttre gränserna, strategi mot korruption, stärkande av brottsbekämpningskapaciteten).

b) Finansiell kontroll.

c) Skydd av unionens och Europeiska atomenergigemenskapens ekonomiska intressen och bedrägeribekämpning.

d) En inre marknaden, inklusive tullunionen.

e) Miljö.

f) Veterinärmyndigheter och uppbyggnad av administrativ förmåga i samband med livsmedelssäkerhet.

g) Strukturer för administration och kontroll inom jordbruket och landsbygdsutvecklingen, inklusive det integrerade administrations- och kontrollsystemet (IACS).

h) Kärnsäkerhet (förbättrande av effektivitet och kompetens hos kärnsäkerhetsmyndigheterna och deras tekniska stödorganisationer samt de offentliga organen för hantering av radioaktivt avfall).

i) Statistik.

j) Stärkande av den offentliga förvaltningen i enlighet med de behov som identifierats i kommissionens övergripande övervakningsrapport och som inte täcks av strukturfonderna.

3. Beslut om att bevilja ekonomiskt stöd inom ramen för övergångsmekanismen skall fattas i enlighet med förfarandet i artikel 8 i rådets förordning (EEG) nr 3906/89 av den 18 december 1989 om ekonomiskt stöd till vissa länder i centrala och östra Europa (2).

4. Programmet skall genomföras i enlighet med artikel 53.1 a och 1 b i budgetförordningen för Europeiska gemenskapernas allmänna budget (3) eller i den europeiska lag som ersätter den förordningen. När det gäller projekt för partnersamverkan mellan offentliga förvaltningar som syftar till institutionsuppbyggnad skall förfarandet med inbjudan att lämna förslag genom det nätverk av kontaktpunkter som finns i medlemsstaterna gälla även i fortsättningen i enlighet med ramavtalen med de nuvarande medlemsstaterna om föranslutningsstöd.

Åtagandebemyndigandena för övergångsmekanismen, i 1999 års priser, skall vara 200 miljoner euro 2004, 120 miljoner euro 2005 och 60 miljoner euro 2006. De årliga anslagen skall beviljas av budgetmyndigheten inom ramen för budgetplanen, enligt definitionen i det interinstitutionella avtalet av den 6 maj 1999.

Artikel 24

1. Härmed inrättas en Schengenfacilitet som ett tillfälligt instrument för att mellan den 1 maj 2004 och utgången av 2006 bistå

(1) EGT L 161, 26.6.1999, s. 1.

(2) EGT L 375, 23.12.1989, s. 11.

(3) Förordning (EG, Euratom) nr 1605/2002 (EGT L 248, 16.9.2002, s. 1).

stödmottagande medlemsstater med att finansiera åtgärder vid unionens nya yttre gränser för genomförande av Schengenregelverket och kontroll vid de yttre gränserna.

I syfte att ta itu med de brister som har upptäckts i samband med förberedandet av deltagande i Schengen, skall följande typer av åtgärder berättiga till finansiering från Schengenfaciliteten:

a) Investeringar i uppförande, upprustning eller uppgradering av gränsövergångsinfrastruktur och härmed förbundna byggnader.

b) Investeringar i alla typer av operativ utrustning (t.ex. laboratorieutrustning, detektionsredskap, maskinvara och programvara för Schengens informationssystem – SIS II, transportmedel).

c) Utbildning av gränsvakter.

d) Stöd till kostnaderna för logistik och operationer.

2. Följande belopp skall ställas till nedan förtecknade mottagarmedlemsstaters förfogande enligt Schengenfaciliteten, som stödbetalningar i form av schablonbelopp:

	2004	2005	2006
	(miljoner euro, 1999 års priser)		
Estland	22,9	22,9	22,9
Lettland	23,7	23,7	23,7
Litauen	44,78	61,07	29,85
Ungern	49,3	49,3	49,3
Polen	93,34	93,33	93,33
Slovenien	35,64	35,63	35,63
Slovakien	15,94	15,93	15,93

3. Mottagarmedlemsstaterna skall ha ansvaret för att välja ut och genomföra enskilda operationer i enlighet med denna artikel. De skall även ha ansvaret för att samordna utnyttjandet av Schengenfaciliteten med biståndet från andra unionsinstrument, säkerställa kompatibilitet med annan unionspolitik och andra unionsåtgärder och överensstämelse med budgetförordningen för Europeiska gemenskapernas allmänna budget eller med den europeiska lag som ersätter denna.

Stödbetalningarna i form av schablonbelopp skall utnyttjas inom tre år efter den första betalningen och eventuella outnyttjade medel eller medel som använts på otillbörligt sätt skall återkrävas av kommissionen. Mottagarmedlemsstaterna skall senast sex månader efter utgången av den treåriga tidsfristen lägga fram en heltäckande rapport om det finansiella genomförandet av schablonbeloppsbetalningarna, med en motivering av utgifterna.

Mottagarmedlemsstaten skall utöva detta ansvar utan att det påverkar kommissionens

ansvar för genomförandet av unionens budget och i enlighet med bestämmelserna i budgetförordningen eller den europeiska lag som ersätter denna för decentraliserad förvaltning.

4. Kommissionen bibehåller rätten till kontroll genom Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF). Kommissionen och revisionsrätten får även genomföra kontroller på plats i enlighet med vederbörliga förfaranden.

5. Kommissionen får anta sådana tekniska bestämmelser som är nödvändiga för Schengen-facilitetens funktion.

Artikel 25

De belopp som avses i artiklarna 18, 19, 23 och 24 skall justeras årligen, som en del av den tekniska justering som föreskrivs i punkt 15 i det interinstitutionella avtalet av den 6 maj 1999.

Artikel 26

1. Om det inom tre år efter den 1 maj 2004 skulle uppstå svårigheter som är allvarliga och kan bli bestående inom någon ekonomisk sektor eller som kan allvarligt försämra ekonomin inom ett visst geografiskt område, får en ny medlemsstat ansöka om bemyndigande att anta skyddsåtgärder för att rätta till situationen och anpassa sektorn i fråga till ekonomin på den inre marknaden.

Under samma förutsättningar får var och en av de nuvarande medlemsstaterna ansöka om bemyndigande att anta skyddsåtgärder som kan avse någon eller några av de nya medlemsstaterna.

2. Efter begäran av den berörda medlemsstaten skall kommissionen enligt ett brådskande förfarande anta europeiska förordningar eller beslut om fastställande av de skyddsåtgärder som den finner nödvändiga och ange under vilka förutsättningar och hur de skall genomföras.

Vid allvarliga ekonomiska svårigheter och efter uttrycklig begäran av den berörda medlemsstaten skall kommissionen fatta sitt beslut inom fem arbetsdagar från det att den fick begäran tillsammans med relevanta uppgifter om bakgrunden. De åtgärder som på detta sätt beslutas skall gälla med omedelbar verkan, skall ta hänsyn till alla berörda parter intressen och skall inte innefatta några gränskontroller.

3. Åtgärder enligt punkt 2 kan innebära avvikelser från bestämmelserna i konstitutionen, och särskilt från detta protokoll, i den mån och så länge det är strikt nödvändigt för att uppnå de mål som avses i punkt 1. I första hand skall sådana åtgärder väljas som stör den inre marknads funktion så litet som möjligt.

Artikel 27

Om en ny medlemsstat inte har lyckats genomföra åtaganden som gjorts inom ramen för anslutningsförhandlingarna och därige-

nom orsakar en allvarlig störning i den inre marknads funktion, inbegripet åtaganden inom all sektorspolitik som avser ekonomisk verksamhet med gränsöverskridande verkan, eller om det föreligger en överhängande risk för en sådan störning, kan kommissionen, inom tre år efter den 1 maj 2004, på grundval av en motiverad begäran från en medlemsstat eller på eget initiativ anta europeiska förordningar eller beslut som föreskriver lämpliga åtgärder.

Åtgärderna skall vara proportionella och i första hand väljas så att de stör den inre marknads funktion så litet som möjligt, i förekommande fall med tillämpning av befintliga sektoriella skyddsmekanismer. Sådana skyddsåtgärder får inte återopas som ett medel för godtycklig diskriminering eller dolda restriktioner av handeln mellan medlemsstater. Åtgärderna skall inte kvarstå längre än vad som är absolut nödvändigt och skall i vart fall upphävas när det relevanta åtagandet har genomförts. De får dock tillämpas utöver den period som anges i första stycket så länge som de relevanta åtagandena inte har uppfyllts. Med hänsyn till den nya berörda medlemsstatens framsteg med att uppfylla sina åtaganden kan kommissionen anpassa åtgärderna på lämpligt sätt. Kommissionen skall underrätta rådet i god tid innan den återkallar de europeiska förordningarna eller besluten om fastställande av skyddsåtgärder och skall vederbörligen beakta alla synpunkter från rådet i detta avseende.

Artikel 28

Om det i en ny medlemsstat finns allvarliga brister eller överhängande risk för sådana brister i införlivandet, genomförandet eller tillämpningen av rambeslut eller andra relevanta åtaganden, samarbetsinstrument och beslut som avser ömsesidigt erkännande på det straffrättsliga området och som antagits enligt avdelning VI i EU-fördraget eller av direktiv och förordningar som avser ömsesidigt erkännande på det civilrättsliga området och som antagits enligt avdelning IV i EG-fördraget samt de europeiska lagar och ramlagar som har antagits på grundval av del

III avdelning III kapitel IV avsnitten 3 och 4 i konstitutionen, får kommissionen, inom tre år efter den 1 maj 2004, på grundval av en motiverad begäran från en medlemsstat eller på eget initiativ och efter samråd med medlemsstaterna, anta europeiska förordningar eller beslut som föreskriver lämpliga åtgärder och ange under vilka förutsättningar och hur dessa åtgärder skall genomföras.

Dessa åtgärder får bestå i ett tillfälligt upphävande av tillämpningen av relevanta bestämmelser och beslut i förbindelserna mellan en ny medlemsstat och en eller flera andra medlemsstater, utan att det påverkar ett fortsatt nära rättsligt samarbete. Åtgärderna skall inte kvarstå längre än vad som är absolut nödvändigt och skall i vart fall upphävas när bristerna har avhjälpats. De får dock tillämpas utöver den period som anges i första stycket så länge dessa brister kvarstår. Med hänsyn till den berörda nya medlemsstatens framsteg med att avhjälpa de brister som fastställts kan kommissionen anpassa antagna åtgärder på lämpligt sätt efter samråd med medlemsstaterna. Kommissionen skall underätta rådet i god tid innan den återkallar skyddsåtgärder och skall vederbörligen beakta alla synpunkter från rådet i detta avseende.

Artikel 29

För att den inre marknaden skall fungera obehindrat får tillämpningen av de nya medlemsstaternas nationella regler under de övergångsperioder som anges i bilagorna V–XIV till anslutningsakten av den 16 april 2003 inte leda till gränskontroller mellan medlemsstater.

Artikel 30

Om det krävs övergångsåtgärder för att underlätta övergången från den nuvarande ordningen i de nya medlemsstaterna till den som följer av tillämpningen av den gemensamma jordbrukspolitikens enligt villkoren i detta protokoll, skall sådana åtgärder antas av kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 42.2 i rådets förordning (EG) nr

1260/2001 av den 19 juni 2001 om den gemensamma organisationen av marknaden för socker ⁽¹⁾ eller, i förekommande fall, i motsvarande artiklar i de andra förordningarna om den gemensamma organisationen av jordbruksmarknader eller de europeiska lagar som ersätter dem eller det förfarande som fastställs i den tillämpliga lagstiftningen. De övergångsåtgärder som avses i denna artikel får antas inom tre år efter den 1 maj 2004, och tillämpningen skall begränsas till denna period. Genom en europeisk lag som antas av rådet kan perioden förlängas. Rådet skall besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 31

Om det krävs övergångsåtgärder för att underlätta övergången från den nuvarande ordningen i de nya medlemsstaterna till den som följer av tillämpningen av unionens veterinära och fytosanitära bestämmelser, skall sådana åtgärder antas av kommissionen i enlighet med det förfarande som fastställs i den tillämpliga lagstiftningen. Dessa åtgärder skall antas inom tre år efter den 1 maj 2004, och tillämpningen skall begränsas till denna period.

Artikel 32

1. Mandattiden för nya ledamöter i de kommittéer, grupper och andra organ som finns förtecknade i bilaga XVI till anslutningsakten av den 16 april 2003 skall gå ut vid samma tidpunkt som mandattiden för ledamöterna i tjänst den 1 maj 2004.

2. Mandattiden för de nya ledamöterna i de av kommissionen inrättade kommittéer och grupper som finns förtecknade i bilaga XVII till anslutningsakten av den 16 april 2003 skall gå ut vid samma tidpunkt som mandattiden för ledamöterna i tjänst den 1 maj 2004.

⁽¹⁾ EGT L 178, 30.6.2001, s. 1.

AVDELNING IV

TILLÄMPNING AV INSTITUTIONER-
NAS AKTER*Artikel 33*

Från och med den 1 maj 2004 skall direktiv och beslut enligt artikel 249 i EG-fördraget och artikel 161 i Euratomfördraget anses vara riktade till de nya medlemsstaterna, i den utsträckning dessa direktiv och beslut är riktade till alla de nuvarande medlemsstaterna. Med undantag för sådana direktiv och beslut som träder i kraft på det sätt som anges i artikel 254.1 och 254.2 i EG-fördraget skall direktiven och besluten anses ha anmälts till de nya medlemsstaterna den 1 maj 2004.

Artikel 34

De nya medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att från och med den 1 maj 2004 följa bestämmelser i direktiv och beslut enligt artikel 249 i EG-fördraget och artikel 161 i Euratomfördraget, om någon annan dag för detta inte anges i de bilagor som avses i artikel 15 eller i någon annan bestämmelse i detta protokoll.

Artikel 35

Om inte annat föreskrivs skall rådet på förslag från kommissionen anta de europeiska förordningar eller beslut som behövs för att genomföra bestämmelserna i bilagorna III och IV i anslutningsakten av den 20 april 2003 som avses i artiklarna 12 och 13 i detta protokoll.

Artikel 36

1. Sådana anpassningar av institutionernas akter vilka har antagits före den 1 maj 2004 som behövs och som inte finns med i detta protokoll skall göras i enlighet med förfarandet i punkt 2. De skall träda i kraft den 1 maj 2004.

2. För detta ändamål skall rådet på förslag från kommissionen – eller kommissionen, beroende på vilken av dessa institutioner som

har antagit akten i dess ursprungliga lydelse, anta de akter som behövs.

Artikel 37

Inom tre månader från och med den 1 maj 2004 skall de nya medlemsstaterna underrätta kommissionen enligt artikel 33 i Euratomfördraget om de bestämmelser i lagar och andra författningar som inom deras territorier skall skydda arbetstagare och allmänheten mot fara som orsakas av joniserande strålning.

DEL TVÅ

BESTÄMMELSER OM PROTOKOLL
SOM FOGAS TILL ANSLUTNINGSAK-
TEN AV DEN 16 APRIL 2003

AVDELNING I

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER OM
EUROPEISKA INVESTERINGSBANKEN*Artikel 38*

Spanien skall betala in 309 686 775 euro som andel av det inbetalade kapitalet för ökningen av landets tecknade kapital. Detta belopp skall betalas i åtta lika stora delbetalningar, som förfaller till betalning den 30 september 2004, 30 september 2005, 30 september 2006, 31 mars 2007, 30 september 2007, 31 mars 2008, 30 september 2008 och 31 mars 2009.

Spanien skall, i åtta lika stora delbetalningar, som förfaller till betalning på nämnda dagar, bidra till reserver och avsättningar som har karaktär av reserver samt till de överföringar till reserver och avsättningar som skall göras och som motsvarar saldot på resultaträkningen i slutet av månaden före den 1 maj 2004, enligt uppgifterna i bankens balansräkning, med belopp motsvarande 4,1292 % av reserverna och avsättningarna.

Artikel 39

Från och med den 1 maj 2004 skall de nya medlemsstaterna betala in följande belopp, som motsvarar deras andel av det inbetalade kapitalet för det tecknade kapitalet enligt artikel 4 i stadgan för Europeiska investeringsbanken.

Polen	170 563 175 euro
Tjeckien	62 939 275 euro
Ungern	59 543 425 euro
Slovakien	21 424 525 euro
Slovenien	19 890 750 euro
Litauen	12 480 875 euro
Cypern	9 169 100 euro
Lettland	7 616 750 euro
Estland	5 882 000 euro
Malta	3 490 200 euro

Dessa belopp skall betalas i åtta lika stora delbetalningar, som förfaller till betalning den 30 september 2004, 30 september 2005, 30 september 2006, 31 mars 2007, 30 september 2007, 31 mars 2008, 30 september 2008 och 31 mars 2009.

Artikel 40

De nya medlemsstaterna skall, i åtta lika stora delbetalningar, som förfaller till betalning på de dagar som avses i artikel 39, bidra till reserver och avsättningar som har karaktär av reserver samt till de överföringar till reserver och avsättningar som skall göras och som motsvarar saldot på resultaträkningen i slutet av april 2004, enligt uppgifterna i Europeiska investeringsbankens balansräkning, med belopp motsvarande följande procentandelar av reserverna och avsättningarna:

Polen	2,2742 %
Tjeckien	0,8392 %
Ungern	0,7939 %
Slovakien	0,2857 %
Slovenien	0,2652 %
Litauen	0,1664 %
Cypern	0,1223 %
Lettland	0,1016 %
Estland	0,0784 %
Malta	0,0465 %

Artikel 41

Det kapital och de inbetalningar som föreskrivs i artiklarna 38, 39 och 40 skall inbetalas kontant i euro av Spanien och de nya medlemsstaterna, om inte bankens råd med enhällighet beslutar något annat.

AVDELNING II

BESTÄMMELSER OM OMSTRUKTURERING AV DEN TJECKISKA STÅLINDUSTRIN*Artikel 42*

1. Trots artiklarna III-167 och III-168 i konstitutionen skall det statliga stöd som Tjeckien beviljat bestämda delar av den tjeckiska stålindustrin för omstrukturering från 1997 till 2003 anses vara förenligt med den inre marknaden under förutsättning att

a) den period som anges i artikel 8.4 i protokoll nr 2 om EKSG-produkter till Europaavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Tjeckien, å andra sidan ⁽¹⁾ har förlängts så att det gäller fram till den 1 maj 2004,

b) de villkor som anges i omstruktureringsplanen på grundval av vilka ovannämnda protokoll förlängdes uppfylls under hela perioden 2002–2006,

c) de villkor som anges i denna avdelning är uppfyllda, och

d) inget statligt stöd för omstrukturering betalas till den tjeckiska stålindustrin efter den 1 maj 2004.

2. Omstruktureringen av den tjeckiska stålindustrin som den beskrivs i de individuella verksamhetsplanerna för de företag som förtecknas i bilaga 1 till protokoll nr 2 till anslutningsakten av den 16 april 2003 (nedan kallade "stödmotagande företag"), och i linje med de villkor som anges i denna avdelning, skall vara avslutad senast den 31 december 2006 (nedan kallad "slutet på omstrukturingsperioden").

(1) EGT L 360, 31.12.1994, s. 2.

3. Endast stödmottagande företag skall vara berättigade till statligt stöd inom ramen för omstruktureringsprogrammet för den tjeckiska stålindustrin.

4. Ett stödmottagande företag får inte

a) vid sammanslagning med ett företag som inte anges i bilaga 1 i protokoll nr 2 till anslutningsakten av den 16 april 2003 överlåta åtnjutandet av det stöd som beviljats det stödmottagande företaget,

b) ta över tillgångar från ett företag som inte ingår i bilaga 1 i protokoll nr 2 till anslutningsakten av den 16 april 2003 och som förklaras i konkurs under perioden fram till och med den 31 december 2006.

5. Varje eventuell senare privatisering av något av de stödmottagande företagen skall ske med respekt för de villkor och principer om bärkraft, statligt stöd och kapacitetsminskning som fastställs i denna avdelning.

6. Det totala omstruktureringsstödet som beviljas stödmottagande företag skall fastställas mot bakgrund av de berättiganden som anges i den godkända tjeckiska stålomstruktureringsplanen och enskilda företagsplaner godkända av rådet. Emellertid är utbetalt stöd under perioden 1997–2003 begränsat till ett belopp om högst CZK 14 147 425 201. Av detta sammanlagda belopp erhåller Nová Hut' högst CZK 5 700 075 201, Vítkovice Steel högst CZK 8 155 350 000 och Válcovny Plechu Frýdek Místek högst CZK 292 000 000 beroende på kraven i den godkända omstruktureringsplanen. Stödet skall beviljas endast en gång. Inget ytterligare statligt stöd skall beviljas av Tjeckien för omstrukturering av den tjeckiska stålindustrin.

7. Den nettokapacitetsminskning som skall uppnås av Tjeckien när det gäller färdiga produkter under tiden 1997–2006 skall vara 590 000 ton.

Kapacitetsminskningen skall endast mätas på grundval av definitiv nedläggning av produktionsanläggningar genom fysisk destruktion som innebär att de ej kan tas i bruk på

nytt. Konkursförklaring av ett stålföretag skall inte räknas som kapacitetsminskning.

Ovan nämnda nettokapacitetsminskning, tillsammans med alla andra kapacitetsminskningar som bedömts som nödvändiga i omstruktureringsprogrammen, skall avslutas enligt tidsplanen i bilaga 2 i protokoll nr 2 till anslutningsakten av den 16 april 2003.

8. Tjeckien skall undanröja handelshindren på kolmarknaden i enlighet med regelverket senast vid anslutningen, så att de tjeckiska stålföretagen får tillgång till kol till internationella marknadspriser.

9. Det stödmottagande företaget Nová Hut's verksamhetsplan skall genomföras. Detta innebär särskilt följande:

a) Anläggningen Vysoké Pece Ostrava skall inlemmas i Nová Hut's organisationsram genom att full äganderätt förvärvas. Ett måldatum skall anges för denna sammanslagning och en ansvarig för genomförandet skall utses.

b) Omstruktureringsansträngningarna skall koncentreras på följande:

i) Nová Hut' skall utvecklas från ett produktionsorienterat till ett marknadsorienterat företag och företagsledningen måste bli effektivare och verkningsfullare och bland annat redovisa kostnaderna klarare och tydligare.

ii) Nová Hut' skall se över sin produktmix och gå in på marknader med högre produktförädlingsvärde.

iii) Nová Hut' skall snarast efter undertecknandet av anslutningsfördraget göra de nödvändiga investeringarna för att uppnå bättre kvalitet på färdiga produkter.

c) Omstrukturering av arbetskraften skall genomföras. Produktivitetsnivåer som är jämförbara med de nivåer som uppnåtts av unionens stålindustriföretag skall uppnås den 31 december 2006 på grundval av konsoliderade siffror från de berörda stödmottagande företagen.

d) Den 1 maj 2004 skall det ha uppnåtts överensstämmelse med de relevanta bestäm-

melserna i gemenskapens regelverk när det gäller miljöskydd, inbegripet de nödvändiga investeringar som tas upp i verksamhetsplanen. I enlighet med verksamhetsplanerna skall de nödvändiga framtida investeringarna i samband med samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar, som skall garantera överensstämmelse med rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar⁽¹⁾, genomföras senast den 1 november 2007.

10. Det stödmottagande företaget Vítkovice Steels verksamhetsplan skall genomföras. Detta innebär särskilt följande:

a) Duo Mill skall stängas definitivt senast den 31 december 2006. Om företaget förvärvas av en strategisk investerare skall ett villkor i köpekontraktet vara att företaget läggs ner senast vid detta datum.

b) Omstruktureringsansträngningarna skall koncentreras på följande:

i) En ökad direktförsäljning och större fokusering på kostnadsminskningar utgör viktiga inslag i en effektivare företagsledning.

ii) Anpassning till marknadens efterfrågan och växling till produkter med högre förädlingsvärde.

iii) Den föreslagna investeringen i den andra ståltillverkningsprocessen skall flyttas fram från 2004 till 2003, så att det blir möjligt för företaget att konkurrera med kvaliteten i stället för med priset.

c) Överensstämmelse med relevanta bestämmelserna i gemenskapens regelverk när det gäller miljöskydd skall ha uppnåtts den 1 maj 2004, inbegripet de nödvändiga investeringar som tas upp i verksamhetsplanen och som inbegriper behovet av framtida investeringar i samband med samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar.

11. Verksamhetsplanen för det stödmottagande företaget Válcovny Plechu Frýdek Místek (VPMF) skall genomföras. Detta innebär särskilt följande:

a) Varmvalsverken nr 1 och 2 skall stängas definitivt i slutet av 2004.

b) Omstruktureringsansträngningarna skall koncentreras på följande:

i) Att snarast efter undertecknandet av anslutningsfördraget göra de nödvändiga investeringarna för att uppnå bättre kvalitet på färdiga produkter på kort sikt.

ii) Prioritering av genomförande av fastställda möjligheter till vinstförbättringar av vital betydelse (bl.a. omstruktureringar på anställningssidan, kostnadsminskningar, förbättrad avkastning och omorientering av distributionen).

12. Alla senare ändringar i den övergripande omstruktureringsplanen och i de individuella planerna måste godkännas av kommissionen och vid behov rådet.

13. Omstruktureringen skall genomföras med full insyn och på grundval av sunda marknadsekonomiska principer.

14. Kommissionen och rådet skall fram till utgången av omstruktureringsperioden, i enlighet med punkterna 15–18, noga övervaka hur omstruktureringen genomförs och hur villkoren i denna avdelning rörande bärkraft, statligt stöd och kapacitetsminskningar före och efter den 1 maj 2004 uppfylls. Kommissionen skall därför rapportera till rådet.

15. Kommissionen och rådet skall övervaka de riktmärken för omstruktureringen som anges i bilaga 3 till protokoll nr 2 till anslutningsakten av den 16 april 2003. Hänvisningarna i nämnda bilaga till punkt 16 i nämnda protokoll skall uppfattas som hänvisningar till punkt 16 i denna artikeln.

16. Övervakningen skall innefatta en oberoende utvärdering som skall genomföras 2003, 2004, 2005 och 2006. Kommissionens bärkraftstest skall vara en viktig faktor för att säkerställa att bärkraft har uppnåtts.

(1) EGT L 257, 10.10.1996, s. 26.

17. Tjeckien skall samarbeta fullt ut vid samtliga övervakningsarrangemang. Särskilt gäller följande:

a) Tjeckien skall förse kommissionen med halvårsrapporter om omstruktureringen av de stödmottagande företagen, senast den 15 mars och den 15 september varje år fram till utgången av omstrukturingsperioden.

b) Den första rapporten skall vara kommissionen till handa senast den 15 mars 2003 och den sista rapporten senast den 15 mars 2007, om inte kommissionen beslutar något annat.

c) Rapporterna skall innehålla all information som behövs för att övervaka omstruktureringprocessen och minskningen och utnyttjandet av kapaciteten och ge tillräckliga finansiella uppgifter för att möjliggöra en bedömning av huruvida villkoren och kraven i denna avdelning har uppfyllts. Rapporterna skall åtminstone omfatta den information som anges i bilaga 4 i protokoll nr 2 till anslutningsakten av den 16 april 2003, som kommissionen förbehåller sig rätten att ändra i linje med de erfarenheter som görs under övervakningen. Förutom enskilda verksamhetsrapporter för de stödmottagande företagen skall det även utarbetas en rapport om den övergripande situationen inom den tjeckiska stålsektorn, inbegripet den senaste makroekonomiska utvecklingen.

d) Tjeckien skall kräva att de stödmottagande företagen lämnar alla relevanta uppgifter som under andra omständigheter skulle kunna betraktas som konfidentiella. När kommissionen rapporterar till rådet skall den se till att konfidentiell information om de enskilda företagen inte avslöjas.

18. Kommissionen får när som helst ge i uppdrag åt en oberoende konsult att utvärdera övervakningsresultaten, göra nödvändiga undersökningar och avlägga rapport för kommissionen och rådet.

19. Om kommissionen på grundval av de rapporter som avses i punkt 17 finner att det förekommit väsentliga avvikelser från de finansiella uppgifter som legat till grund för bedömningen av bärkraften, kan den kräva att Tjeckien inför lämpliga bestämmelser för

att förstärka omstrukturingsåtgärderna för de berörda stödmottagande företagen.

20. Om övervakningen visar att

a) villkoren för övergångsbestämmelserna i denna avdelning inte har uppfyllts, eller att

b) de åtaganden som gjordes inom ramen för förlängningen av den period under vilken Tjeckien undantagsvis får bevilja statligt stöd för omstruktureringen av landets stålindustri enligt Europaavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Tjeckien, å andra sidan ⁽¹⁾ inte har uppfyllts, eller att

c) Tjeckien under omstrukturingsperioden har beviljat ytterligare, oförenligt statligt stöd till stålindustrin och i synnerhet till de stödmottagande företagen,

skall övergångsbestämmelserna i denna avdelning inte ha verkan.

Kommissionen skall införa nödvändiga bestämmelser för att kräva att berörda företag betalar tillbaka sådant stöd som beviljats dem i strid med villkoren i denna avdelning.

AVDELNING III

BESTÄMMELSER OM FÖRENADE KONUNGARIKET STORBRIANNIEN OCH NORDIRLANDS SUVERÄNA BASOMRÅDEN I CYPERN

Artikel 43

1. De suveräna basområdena skall ingå i unionens tullområde, och i detta syfte skall de unionsakter om tullpolitik och gemensam handelspolitik som förtecknas i del ett av bilagan till protokoll nr 3 till anslutningsakten av den 16 april 2003 tillämpas på de suveräna basområdena, med de ändringar som anges i nämnda bilaga. I nämnda bilaga bör hänvisningen till "detta protokoll" uppfattas som en hänvisning till denna avdelning.

(1) EGT L 360, 31.12.1994, s. 2.

2. De unionsakter om omsättningsskatt, punktskatt och andra former av indirekt beskattning som förtecknas i del två av bilagan till protokoll nr 3 till anslutningsakten av den 16 april 2003 skall tillämpas på de suveräna basområdena, med de ändringar som anges i nämnda bilaga samt de relevanta bestämmelserna om Cypern i detta protokoll.

3. De unionsrättsakter som förtecknas i del tre av bilagan till protokoll nr 3 till anslutningsakten av den 16 april 2003 skall ändras i enlighet med nämnda bilaga för att göra det möjligt för Förenade kungariket att bibehålla de lättnader och befrielser från tull och skatter på leveranser till dess väpnade styrkor och ansluten personal som beviljas genom fördraget om upprättandet av Republiken Cypern (nedan kallat "upprättandefördraget").

Artikel 44

Artiklarna III-225–III-232 i konstitutionen samt de bestämmelser som antas på grundval av dessa och de bestämmelser som antas i enlighet med artikel III-278.4 b i konstitutionen skall tillämpas på Förenade kungarikets suveräna basområden.

Artikel 45

De personer som är bosatta eller anställda inom Förenade kungarikets suveräna basområdets territorium och som enligt arrangemang som fastställts i enlighet med upprättandefördraget och den därmed förbundna notväxlingen av den 16 augusti 1960 omfattas av Republiken Cyperns lagstiftning om social trygghet skall vad angår rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen ⁽¹⁾ behandlas som om de var bosatta eller anställda på Republiken Cyperns territorium.

(1) EGT L 149, 5.7.1971, s. 2.

Artikel 46

1. Republiken Cypern skall inte vara skyldig att utföra kontroller av personer som passerar dess land- eller sjögränser mot Förenade kungarikets suveräna basområden, och inga unionsrestriktioner beträffande passerandet av yttre gränser skall gälla sådana personer.

2. Förenade kungariket skall utföra kontroller av personer som passerar Förenade kungarikets suveräna basområdets yttre gränser, i enlighet med åtagandena i del fyra av bilagan till protokoll nr 3 till anslutningsakten av den 16 april 2003.

Artikel 47

För att säkerställa det faktiska genomförandet av denna avdelnings mål får rådet, på förslag av kommissionen, anta ett europeiskt beslut om ändring av artiklarna 43–46, inbegripet bilagan till protokoll nr 3 till anslutningsakten av den 16 april 2003, eller tillämpning av andra bestämmelser i konstitutionen och unionsakterna på Förenade kungarikets suveräna basområden enligt villkor som rådet självt får fastställa. Rådet skall besluta med enhällighet. Kommissionen skall samråda med Förenade kungariket och Republiken Cypern innan den lägger fram ett förslag.

Artikel 48

1. Om inte annat följer av punkt 2 skall Förenade kungariket ansvara för denna avdelnings genomförande i sina suveräna basområden. Särskilt gäller följande:

a) Förenade kungariket skall ansvara för tillämpningen av de unionsåtgärder som anges i avdelningen på områdena tull, indirekt beskattning och gemensam handelspolitik när det gäller varor som förs in till eller ut från ön Cypern via en hamn eller en flygplats inom Förenade kungarikets suveräna basområden.

b) Tullkontroll av sådana varor som importerar till eller exporterar från ön Cypern av Förenade kungarikets väpnade styrkor via en

hamn eller en flygplats i Republiken Cypern får utföras inom Förenade kungarikets suveräna basområden.

c) Förenade kungariket skall ansvara för utfärdandet av sådana licenser, tillstånd eller intyg som enligt någon tillämplig unionsåtgärd kan krävas för varor som importeras till eller exporteras från ön Cypern av Förenade kungarikets väpnade styrkor.

2. Republiken Cypern skall ansvara för förvaltning och betalning av eventuella unionsmedel som personer i Förenade kungarikets suveräna basområden har rätt till enligt tillämpningen av den gemensamma jordbrukspolitiken på de suveräna basområdena enligt artikel 44, och Republiken Cypern skall inför kommissionen svara för sådana utgifter.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 1 och 2 får Förenade kungariket i enlighet med överenskommelser som ingåtts enligt upprättandefördraget till Republiken Cyperns behöriga myndigheter delegera utförandet av sådana uppgifter som åvilar en medlemsstat genom eller enligt någon av de bestämmelser som avses i artiklarna 43–46.

4. Förenade kungariket och Republiken Cypern skall samarbeta för att säkerställa det faktiska genomförandet av denna avdelning i Förenade kungarikets suveräna basområden och skall vid behov ingå ytterligare överenskommelser om delegering av genomförandet av någon av de bestämmelser som avses i artiklarna 43–46. En kopia av varje sådan överenskommelse skall föreläggas kommissionen.

Artikel 49

Den ordning som inrättas genom denna avdelning skall enbart avse den särskilda situationen i Förenade konungarikets suveräna basområden i Cypern och får inte tillämpas på något annat territorium i unionen; den skall ej heller utgöra något prejudikat, helt eller delvis, för någon annan särskild ordning som redan finns eller kan komma att inrättas i något annat europeiskt territorium bland

dem som nämns i artikel IV-440 i konstitutionen.

Artikel 50

Kommissionen skall vart femte år från och med den 1 maj 2004 avlägga rapport för Europaparlamentet och rådet om genomförandet av bestämmelserna i denna avdelning.

Artikel 51

Bestämmelserna i denna avdelning skall tillämpas mot bakgrund av förklaringen om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern där ordalydelsen i ingressen till protokoll nr 3 till anslutningsakten av den 16 april 2003 återges utan att dess rättsverkan ändras.

AVDELNING IV

BESTÄMMELSER OM KÄRNKRAFTVERKET IGNALINA I LITAUEN

Artikel 52

Litauen, som erkänner unionens beredvilighet att tillhandahålla tillräckligt ytterligare stöd för Litauens strävanden att avveckla kärnkraftverket Ignalina och framhäver detta uttryck för solidaritet, har åtagit sig att stänga reaktor 1 i kärnkraftverket Ignalina före 2005 och reaktor 2 i detta kärnkraftverk senast den 31 december 2009 och att sedan avveckla dessa reaktorer.

Artikel 53

1. Under perioden 2004–2006 skall unionen förse Litauen med ytterligare ekonomiskt stöd till landets avvecklingssträvanden samt för hantering av följderna av stängningen och avvecklingen av kärnkraftverket Ignalina (nedan "Ignalinaprogrammet").

2. Åtgärderna enligt Ignalinaprogrammet skall beslutas och genomföras i enlighet med bestämmelserna i rådets förordning (EEG) nr 3906/89 av den 18 december 1989 om eko-

nomiskt stöd till vissa länder i centrala och Östra Europa (1).

3. Ignalinaprogrammet skall bland annat omfatta åtgärder för att stödja avvecklingen av kärnkraftverket Ignalina, åtgärder för miljöuppgradering i linje med regelverket och för modernisering av den konventionella produktionskapaciteten för att ersätta de två Ignalinareaktorernas produktionskapacitet samt andra åtgärder som följer av beslutet att stänga och avveckla detta kärnkraftverk och som bidrar till den nödvändiga omstrukturen, miljöuppgraderingen och moderniseringen av energiproduktionen och överförings- och distributionssektorerna i Litauen samt till att förbättra energiförsörjningstryggheten och förbättra energieffektiviteten i Litauen.

4. Ignalinaprogrammet skall inbegripa åtgärder för att stödja kraftverkets personal när det gäller att hålla en hög nivå för driftssäkerheten vid kärnkraftverket Ignalina fram till stängningen och under avvecklingen av ovan nämnda reaktorenheter.

5. För perioden 2004–2006 skall Ignalinaprogrammet uppgå till 285 miljoner euro i åtagandebemyndiganden, vilka skall fördelas på lika stora årliga åtaganden.

6. Bidraget enligt Ignalinaprogrammet får för vissa åtgärder uppgå till 100 % av de totala utgifterna. Allt bör göras för att fortsätta den medfinansieringspraxis som etablerades under föranslutningsstödet till Litauens avvecklingssträvanden samt för att allt efter behov attrahera medfinansiering från andra källor.

7. Stödet enligt Ignalinaprogrammet får helt eller delvis göras tillgängligt som ett unionsbidrag till den internationella stödfonden för avvecklingen av Ignalina, som förvaltas av Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling.

8. Offentligt stöd ur nationella källor, unionskällor och internationella källor

a) för miljöuppgradering i linje med regelverket och moderniseringsåtgärder vid det litauiska värmekraftverket i Elektrenai, som den viktigaste ersättningen för produktionskapaciteten hos de båda reaktorerna vid kärnkraftverket Ignalina, och

b) för avvecklingen av kärnkraftverket Ignalina,

skall vara förenligt med den inre marknaden enligt definitionen i konstitutionen.

9. Offentligt stöd ur nationella källor, unionskällor och internationella källor till Litauens ansträngningar att hantera konsekvenserna av stängningen och avvecklingen av kärnkraftverket Ignalina får från fall till fall betraktas som förenligt – enligt konstitutionen – med den inre marknaden, i synnerhet offentligt stöd för att förbättra energiförsörjningstryggheten.

Artikel 54

1. Unionen, som erkänner att avvecklingen av kärnkraftverket Ignalina är långsiktig och för Litauen innebär en utomordentligt stor finansiell belastning, som inte står i proportion till landets storlek och ekonomiska styrka, skall i solidaritet med Litauen tillhandahålla tillräckligt ytterligare stöd för avvecklingssträvandena efter 2006.

2. Ignalinaprogrammet skall i detta syfte fortsättas utan avbrott och förlängas utöver 2006. Genomförandebestämmelserna för det förlängda Ignalinaprogrammet skall antas i enlighet med förfarandet i artikel 35 och träda i kraft senast när budgetplanen enligt det interinstitutionella avtalet av den 6 maj 1999 löper ut.

3. Det förlängda Ignalinaprogrammet enligt bestämmelserna i punkt 2 i detta protokoll skall utgå från samma förutsättningar och principer som i artikel 53.

4. För följande budgetplansperiod skall de totala genomsnittsanslagen enligt det för-

(1) EGT L 375, 23.12.1989, s. 11.

längda Ignalinaprogrammet vara lämpliga. Programplaneringen av dessa resurser skall grundas på faktiska betalningsbehov och faktisk absorberingskapacitet.

Artikel 55

Utan att det påverkar bestämmelserna i artikel 52 skall den allmänna skyddsklausul som avses i artikel 26 gälla fram till och med den 31 december 2012, om energiförsörjningen i Litauen avbryts.

Artikel 56

Denna avdelning skall tillämpas mot bakgrund av förklaringen om kärnkraftsverket i Ignalina i Litauen där ordalydelsen i ingressen till protokoll nr 4 till anslutningsakten av den 16 april 2003 återges utan att dess rättsverkan ändras.

AVDELNING V

BESTÄMMELSER OM PERSONTRANSITERING LANDVÄGEN MELLAN KALININGRADOMRÅDET OCH ANDRA DELAR AV RYSKA FEDERATIONEN

Artikel 57

Unionsbestämmelserna om och unionsarrangemangen för persontransitering landvägen mellan Kaliningradområdet och andra delar av Ryska federationen, särskilt rådets förordning (EG) nr 693/2003 av den 14 april 2003 om införande av ett särskilt dokument för förenklad transitering (FTD) och ett dokument för förenklad järnvägstransitering (FRTD) och om ändring av de gemensamma konsulära anvisningarna och den gemensamma handboken ⁽¹⁾, skall i sig inte fördröja eller förhindra att Litauen deltar fullt ut i Schengenregelverket, inklusive avskaffandet av kontrollerna vid de inre gränserna.

(1) EUT L 99, 17.4.2003, s. 8.

Artikel 58

Unionen skall bistå Litauen i genomförandet av bestämmelser och arrangemang för persontransitering mellan Kaliningradområdet och andra delar av Ryska federationen med sikte på Litauens fullständiga deltagande i Schengenområdet så snart som möjligt.

Unionen skall bistå Litauen i förvaltningen av persontransiteringen mellan Kaliningradområdet och andra delar av Ryska federationen och särskilt bära de extra kostnader som kan uppkomma vid genomförandet av de särskilda bestämmelserna om sådan transitering i regelverket.

Artikel 59

Utan att det påverkar Litauens suveräna rättigheter skall alla ytterligare akter som rör persontransitering mellan Kaliningradområdet och andra delar av Ryska federationen antas av rådet på förslag från kommissionen. Rådet skall besluta med enhällighet.

Artikel 60

Denna avdelning skall tillämpas mot bakgrund av förklaringen om persontransiteringar landvägen mellan Kaliningradområdet och andra delar av Ryska federationen där ordalydelsen i ingressen till protokoll nr 5 till anslutningsakten av den 16 april 2003 återges utan att dess rättsverkan ändras.

AVDELNING VI

BESTÄMMELSER OM FÖRVÄRV AV FRITIDSBOSTÄDER I MALTA

Artikel 61

Med tanke på det mycket begränsade antalet bostäder i Malta och den mycket begränsade markytan tillgänglig för byggnadsändamål, vilken endast kan täcka de basbehov som uppstår genom de nuvarande invånarnas demografiska utveckling, får Malta behålla

bestämmelserna i lagen om fast egendom (förvärv av utomlands bosatta) (kapitel 246) på icke-diskriminerande grund för de medborgare i medlemsstaterna som inte har varit lagligen bosatta i Malta i minst fem år, i fråga om rätten att förvärva och äga fast egendom för fritidsändamål.

Malta skall för förvärv av fast egendom för fritidsändamål i Malta tillämpa tillståndsförfaranden grundade på offentliga, objektiva, stabila och öppna kriterier. Dessa kriterier skall tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt och inte göra skillnad mellan maltesiska medborgare och medborgare i andra medlemsstater. Malta skall se till att medlemsstaternas medborgare inte i något fall behandlas restriktivare än medborgare från tredjeland.

Ifall värdet av en sådan egendom, som en av medlemsstaternas medborgare förvärvat, överstiger de tröskelnivåer som den maltesiska lagstiftningen fastställt, dvs. 30 000 MTL för lägenheter och 50 000 MTL för all annan egendom än lägenheter och egendom av historisk betydelse, skall tillstånd beviljas. Malta får se över tröskelnivåerna i sådan lagstiftning så att de återspeglar prisändringar på fastighetsmarknaden i Malta.

AVDELNING VII

BESTÄMMELSER OM ABORT I MALTA

Artikel 62

Ingen bestämmelse i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa eller i fördragen eller rättsakterna om ändring eller komplettering av detta skall påverka tillämpningen av den nationella abortlagstiftningen på Maltas territorium.

AVDELNING VIII

BESTÄMMELSER OM OMSTRUKTURERINGEN AV DEN POLSKA STÅLINDUSTRIN

Artikel 63

1. Trots artiklarna III-167 och III-168 i konstitutionen skall det statliga stöd som Polen beviljat för bestämda delar av den polska stålindustrin för omstrukturering anses vara förenligt med den inre marknaden under förutsättning att

a) den period som anges i artikel 8.4 i protokoll 2 om EKSG-produkter till Europaavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Polen, å andra sidan ⁽¹⁾ har förlängts så att det gäller fram till den 1 maj 2004,

b) de villkor som anges i omstruktureringsplanen på grundval av vilka ovannämnda protokoll förlängdes uppfylls under hela perioden 2002–2006,

c) de villkor som anges i denna avdelning är uppfyllda,

d) inget statligt stöd för omstrukturering betalas till den polska stålindustrin efter den 1 maj 2004.

2. Omstruktureringen av den polska stålindustrin, som den beskrivs i de individuella verksamhetsplanerna för de företag som förtecknas i bilaga 1 till protokoll nr 8 till avslutningsakten av den 16 april 2003 (nedan kallade "stödmottagande företag", och i linje med de villkor som anges i denna avdelning, skall vara avslutad senast den 31 december 2006 (nedan kallad "slutet av omstrukturingsperioden").

(1) EGT L 348, 31.12.1993, s. 2.

3. Endast stödmottagande företag skall vara berättigade till statligt stöd inom ramen för omstruktureringsprogrammet för den polska stålindustrin.

4. Ett stödmottagande företag får inte

a) vid sammanslagning med ett företag som inte anges i bilaga 1 till protokoll nr 8 till anslutningsakten av den 16 april 2003 överlåta åtnjutandet av det stöd som beviljats det stödmottagande företaget,

b) ta över tillgångar från ett företag som inte ingår i bilaga 1 till protokoll nr 8 till anslutningsakten av den 16 april 2003 och som förklaras i konkurs under perioden fram till och med den 31 december 2006.

5. Varje eventuell senare privatisering av något av de stödmottagande företagen skall ske med respekt för behovet av insyn och för de villkor och principer om bärkraft, statligt stöd och kapacitetsminskning som fastställs i denna avdelning. Inget ytterligare statligt stöd får beviljas som en del av försäljningen av eventuella företagstillgångar eller individuella tillgångar.

6. Det omstruktureringsstöd som beviljas de stödmottagande företagen skall fastställas mot bakgrund av de berättiganden som anges i den godkända polska stålomstruktureringsplanen och enskilda verksamhetsplaner godkända av rådet. Emellertid är utbetalt stöd under perioden 1997–2003 begränsat till ett belopp om 3 387 070 000 PLN.

Inom detta totalbelopp gäller följande:

a) För Polskie Huty Stali (nedan kallat "PHS") får det omstruktureringsstöd som redan har beviljats eller som skall beviljas 1997 till slutet av 2003 inte överstiga 3 140 360 000 PLN. PHS har redan fått 62 360 000 PLN i omstruktureringsstöd under perioden 1997–2001 och skall få ytterligare högst 3 078 000 000 PLN i omstruktureringsstöd under 2002 och 2003 beroende på villkoren i den godkända omstruktureringsplanen (som i sin helhet skall utbetalas under 2002 om förlängningen av nådatiden enligt protokoll 2 i Europaavtalet om upprät-

tande av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Polen, å andra sidan beviljas före slutet av 2002, annars under 2003).

b) För Huta Andrzej S.A., Huta Bankowa Sp. z o.o., Huta Batory S.A., Huta Buczek S.A., Huta L.W. Sp. z o.o., Huta Łabędy S.A., och Huta Pokój S.A. (nedan kallade "andra stödmottagande företag") får stålomstruktureringsstöd som redan beviljats eller som skall beviljas 1997–2003 inte överstiga 246 710 000 PLN. Dessa företag har redan fått 37 160 000 PLN i omstruktureringsstöd under perioden 1997–2001 och skall få ytterligare högst 210 210 000 PLN i omstruktureringsstöd beroende på villkoren i den godkända omstruktureringsplanen (varav 182 170 000 PLN under 2002 och 27 380 000 PLN under 2003 om den förlängda nådatiden enligt protokoll 2 i Europaavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Polen, å andra sidan beviljas före slutet av 2002, annars 210 210 000 PLN under 2003).

Inget ytterligare statligt stöd skall beviljas av Polen för omstrukturering av den polska stålindustrin.

7. Den nettokapacitetsminskning som skall uppnås av Polen när det gäller färdiga produkter under tiden 1997–2006 skall vara minst 1 231 000 ton. Denna totalsumma omfattar nettokapacitetsminskningar på minst 715 000 ton per år för varmvalsade produkter och 716 000 ton per år för kallvalsade produkter samt en höjning med högst 200 000 ton per år för andra färdiga produkter.

Kapacitetsminskningen skall endast mätas på grundval av definitiv nedläggning av produktionsanläggningar genom fysisk destruktion som innebär att de ej kan tas i bruk på nytt. Konkursförklaring av ett stålföretag skall inte räknas som kapacitetsminskning.

De nettokapacitetsminskningar som anges i bilaga 2 till protokoll nr 8 till anslutningsakten av den 16 april 2003 är de minsta faktiska

nettokapacitetsminskningar som skall uppnås, och tidsplanen för detta kommer att fastställas på grundval av Polens slutliga omstruktureringsprogram och de individuella verksamhetsplanerna enligt Europaavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Polen, å andra sidan, med beaktande av målet att trygga de stödmottagande företagens bärkraft den 31 december 2006.

8. Det stödmottagande företaget PHS' företagsplan skall genomföras. Detta innebär särskilt följande:

a) Omstruktureringsinsatserna skall koncentreras på följande:

i) Att omorganisera PHS' produktionsanläggningar utifrån produkterna och se till att det finns en horisontell organisation uppdelad på funktioner (inköp, produktion, försäljning).

ii) Att inrätta en enhetlig förvaltningsstruktur i PHS som gör det möjligt att uppnå full synergi vid konsolideringen.

iii) Att utveckla den strategiska fokuseringen för PHS från produktinriktning till marknadsinriktning.

iv) Att förbättra effektiviteten i PHS företagsledning samt åstadkomma bättre kontroll av den direkta försäljningen.

v) Att utifrån sunda ekonomiska överväganden se över PHS' strategi för spinoff-företag och vid behov återintegrera avdelningar i moderföretaget.

vi) Att se över PHS produktmix, minska överkapaciteten för långa halvfabrikat och allmänt ta ytterligare steg in i marknader för produkter med högre förädlingsvärde.

vii) Investeringar av PHS för att uppnå en högre kvalitet på de färdiga produkterna; särskild uppmärksamhet skall ägnas åt att uppnå en produktion med 3 sigma-kvalitet vid PHS-anläggningen i Kraków före det datum som fastställs i tidsplanen för genomförandet av omstruktureringsprogrammet för PHS, och senast i slutet av 2006.

b) PHS skall göra så stora kostnadsbesparingar som möjligt under omstrukturerings-

perioden genom energieffektivitetsvinster, förbättrade inköp och en avkastning som är jämförbar med den inom unionen.

c) Omstrukturering av arbetskraften skall genomföras. Produktivitetsnivåer som är jämförbara med de nivåer som uppnåtts för stålindustriprodukter inom unionen skall ha uppnåtts den 31 december 2006, på grundval av konsoliderade siffror inklusive indirekt anställning i de helägda tjänsteföretagen.

d) Vid en eventuell privatisering skall behovet av insyn beaktas och PHS' handelsmässiga värde till fullo återspeglas. Inget ytterligare statligt stöd får beviljas som en del av försäljningen.

9. Företagsplanen för övriga stödmottagande företag skall genomföras. Detta innebär särskilt följande:

a) För alla övriga stödmottagande företag skall omstruktureringsinsatserna koncentreras på följande:

i) Utveckling av den strategiska fokuseringen från produktinriktning till marknadsinriktning.

ii) Förbättrad effektivitet i företagsledningen samt bättre kontroll av den direkta försäljningen.

iii) Översyn utifrån sunda ekonomiska överväganden av strategin för spinoff-företag och vid behov återintegrering av avdelningar i moderföretaget.

b) För Huta Bankowa, genomföra programmet för kostnadsbesparingar.

c) För Huta Buczek, utverka nödvändigt finansiellt stöd från långivare och lokala finansinstitut och genomföra programmet för kostnadsbesparingar, inklusive minskade investeringskostnader genom en anpassning av de befintliga produktionsanläggningarna.

d) För Huta Łabędy, genomföra programmet för kostnadsbesparingar och minska beroendet av gruvindustrin.

e) För Huta Pokój, åtgärder för att uppfylla internationella produktivitetsnormer i dotterföretagen, genomföra energiförbrukningsbesparingar och stoppa den föreslagna investeringen i avdelningen för bearbetning och konstruktion.

f) För Huta Batory, nå en överenskommelse med långgivare och finansinstitut om skuldomläggning och investeringslån. Företaget skall även sörja för väsentliga kompletterande kostnadsbesparingar i samband med en omstrukturering av sysselsättningen och förbättrad avkastning.

g) För Huta Andrzej, trygga en stabil finansiell grund för utvecklingen genom framförhandling av ett avtal mellan företagets nuvarande långgivare, givare av långfristiga lån, givare av leverantörskrediter samt finansinstitut. Det måste göras ytterligare investeringar i rörvälsverket, och programmet för personalminskning måste genomföras.

h) För Huta L.W., investeringar i företagets varmvälsverk, lyftanordningar och miljöskyddsnivå. Företaget bör även nå högre produktivitetsnivåer genom omstrukturering av personalen och minskade kostnader för externa tjänster.

10. Alla senare ändringar i den övergripande omstruktureringsplanen och i de individuella planerna måste godkännas av kommissionen och vid behov av rådet.

11. Omstruktureringen skall genomföras med full insyn och på grundval av sunda marknadsekonomiska principer.

12. Kommissionen och rådet skall fram till utgången av omstruktureringsperioden, i enlighet med punkterna 13–18, noga övervaka hur omstruktureringen genomförs och hur villkoren i denna avdelning rörande bärkraft, statligt stöd och kapacitetsminskningar före och efter den 1 maj 2004 uppfylls. Kommissionen skall därför rapportera till rådet.

13. Utöver övervakningen av det statliga stödet skall kommissionen och rådet övervaka omstruktureringsriktmärkena i bilaga 3 till protokoll nr 8 till anslutningsakten av den 16 april 2003. Hänvisningarna i nämnda bilaga till punkt 14 i protokollet skall uppfattas som hänvisningar till punkt 14 i denna artikel.

14. Övervakningen skall innefatta en oberoende utvärdering som skall genomföras 2003, 2004, 2005 och 2006. Kommissionens

bärkraftstest skall tillämpas, och produktiviteten skall mätas som en del av utvärderingen.

15. Polen skall samarbeta fullt ut inom ramen för samtliga övervakningsbestämmelser. Särskilt gäller följande:

a) Polen skall förse kommissionen med halvårsrapporter om omstruktureringen av de stödmottagande företagen, senast den 15 mars och den 15 september varje år fram till utgången av omstrukturingsperioden.

b) Den första rapporten skall vara kommissionen tillhanda senast den 15 mars 2003 och den sista rapporten senast den 15 mars 2007, om inte kommissionen beslutar något annat.

c) Rapporterna skall innehålla all information som behövs för att övervaka omstruktureringsprocessen, det statliga stödet, kapacitetsminskningen och kapacitetsutnyttjandet och ge tillräckliga finansiella uppgifter för att möjliggöra en bedömning av huruvida villkoren och kraven i denna avdelning har uppfyllts. Rapporterna skall åtminstone innehålla den information som anges i bilaga 4 till protokoll nr 8 till anslutningsakten av den 16 april 2003, som kommissionen förbehåller sig rätten att ändra i linje med de erfarenheter den gör under övervakningen. I bilaga 4 till protokoll nr 8 till anslutningsakten av den 16 april 2003 skall hänvisningen till punkt 14 i protokollet uppfattas som en hänvisning till punkt 14 i denna artikel. Förutom enskilda verksamhetsrapporter för de stödmottagande företagen skall det även utarbetas en rapport om den övergripande situationen inom den polska stålsektorn, inbegripet den senaste makroekonomiska utvecklingen.

d) All ytterligare information som behövs för den oberoende utvärderingen enligt punkt 14 skall dessutom lämnas av Polen.

e) Polen skall kräva att de stödmottagande företagen lämnar alla relevanta uppgifter som under andra omständigheter skulle kunna betraktas som konfidentiella. När kommissionen rapporterar till rådet skall den se till att konfidentiell information om de enskilda företagen inte avslöjas.

16. Kommissionen får när som helst ge i uppdrag åt en oberoende konsult att utvärde-

ra övervakningsresultaten, göra nödvändiga undersökningar och avlägga rapport för kommissionen och rådet.

17. Om kommissionen på grundval av övervakningen finner att det förekommit väsentliga avvikelser från de finansiella uppgifter som legat till grund för bedömningen av bärkraften, kan den kräva att Polen vidtar lämpliga åtgärder för att förstärka eller ändra omstruktureringsåtgärderna för de berörda stödmottagande företagen.

18. Om övervakningen visar att

a) villkoren för övergångsbestämmelserna i denna avdelning inte har uppfyllts, eller att

b) de åtaganden som gjorts inom ramen för förlängningen av den period under vilken Polen undantagsvis får bevilja statligt stöd för omstruktureringen av landets stålindustri enligt Europaavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Polen, å andra sidan inte har uppfyllts, eller att

c) Polen under omstruktureringsperioden har beviljat ytterligare, oförenligt statligt stöd till stålindustrin och i synnerhet till de stödmottagande företagen,

skall övergångsbestämmelserna i denna avdelning inte vara tillämpliga.

Kommissionen skall vidta lämpliga åtgärder för att kräva att berörda företag betalar tillbaka sådant stöd som beviljats dem i strid med villkoren i denna avdelning.

AVDELNING IX

BESTÄMMELSER OM REAKTORERNA 1 OCH 2 VID KÄRNKRAFTVERKET BOHUNICE V1 I SLOVAKIEN

Artikel 64

Slovakien har åtagit sig att stänga reaktor 1 i kärnkraftverket Bohunice V1 senast den 31 december 2006 och reaktor 2 i samma

kärnkraftverk senast den 31 december 2008 samt att därefter avveckla dessa reaktorer.

Artikel 65

1. Under perioden 2004–2006 skall unionen förse Slovakien med ekonomiskt stöd till landets avvecklingssträvanden samt för hantering av följderna av stängningen och avvecklingen av reaktorerna 1 och 2 i kärnkraftverket Bohunice V1 (nedan kallat "stödet").

2. Stödet skall beslutas och genomföras i enlighet med bestämmelserna i rådets förordning (EEG) nr 3906/89 av den 18 december 1989 om ekonomiskt stöd till vissa länder i centrala och östra Europa ⁽¹⁾.

3. För perioden 2004–2006 skall stödet uppgå till 90 miljoner euro i åtagandebemyndiganden, vilka skall fördelas på lika stora årliga åtaganden.

4. Stödet får helt eller delvis göras tillgängligt som ett unionsbidrag till den internationella stödfonden för avvecklingen av Bohunice, som förvaltas av Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling.

Artikel 66

Unionen inser att avvecklingen av kärnkraftverket Bohunice V1 skall fortsätta utöver den budgetplanen enligt det interinstitutionella avtalet av den 6 maj 1999 och att denna insats utgör en betydande ekonomisk börda för Slovakien. Detta kommer att beaktas i samband med beslut om fortsatt stöd från unionen på detta område efter 2006.

Artikel 67

Denna avdelning skall tillämpas mot bakgrund av förklaringen om reaktorerna 1 och 2 vid kärnkraftverket Bohunice V1 i Slovakien där ordalydelsen i ingressen till protokoll nr 9 till anslutningsakten av den 16 april 2003 återges utan att dess rättsverkan ändras.

⁽¹⁾ EGT L 375, 23.12.1989, s. 11.

AVDELNING X

BESTÄMMELSER OM CYPERN*Artikel 68*

1. Tillämpningen av gemenskapens och unionens regelverk skall uppskjutas i de områden i Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen.

2. Rådet skall på förslag av kommissionen besluta när det uppskov som avses i punkt 1 skall upphöra. Det skall besluta med enhällighet.

Artikel 69

1. Rådet skall på förslag av kommissionen fastställa villkoren för att tillämpa bestämmelserna i unionsrätten på linjen mellan de områden som avses i artikel 68 och de områden där Republiken Cyperns regering utövar den faktiska kontrollen. Rådet skall besluta med enhällighet.

2. Gränsen mellan Förenade kungarikets östra suveräna basområde och de områden som avses i artikel 68 skall betraktas som en del av Förenade kungarikets suveräna basområdets yttre gränser i enlighet med del IV i bilagan till protokoll nr 3 i anslutningsakten av den 16 april 2003 om Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden på Cypern under den tid då tillämpningen av gemenskapens och unionens regelverk är uppskjuten i enlighet med artikel 68.

Artikel 70

1. Ingenting i denna avdelning skall hindra antagande av åtgärder som syftar till att främja den ekonomiska utvecklingen i de områden som avses i artikel 68.

2. Sådana åtgärder skall inte påverka tillämpningen av gemenskapens och unionens regelverk på de villkor som fastställs i detta protokoll i någon annan del av Republiken Cypern.

Artikel 71

Vid en lösning av Cypernproblemet skall rådet på förslag av kommissionen besluta om anpassningar av villkoren för Cyperns anslutning till unionen med avseende på den turkcypriotiska befolkningsgruppen. Rådet skall besluta med enhällighet.

Artikel 72

Denna avdelning skall tillämpas mot bakgrund av förklaringen om Cypern där ordalydelsen i ingressen till protokoll nr 10 till anslutningsakten av den 16 april 2003 återges utan att dess rättsverkan ändras.

DEL TRE

**BESTÄMMELSER OM BILAGORNA
TILL ANSLUTNINGSAKTEN AV DEN 16
APRIL 2003***Artikel 73*

Bilagorna I och III–XVII till anslutningsakten av den 16 april 2003, deras tillägg samt bilagorna till protokoll 2, 3 och 8 till anslutningsakten av den 16 april 2003 ⁽¹⁾ utgör en integrerande del av detta protokoll.

Artikel 74

1. Hänvisningarna till "anslutningsfördraget" i de bilagor som avses i artikel 73 i detta protokoll skall uppfattas som hänvisningar till det fördrag som avses i artikel IV-437.2 e i konstitutionen och hänvisningar till dagen eller tidpunkten för undertecknandet av nämnda fördrag skall uppfattas som hänvisningar till den 16 april 2003 och hänvisningar till anslutningsdagen skall uppfattas som hänvisningar till den 1 maj 2004.

2. Trots andra stycket skall hänvisningarna till "denna rättsakt" i de bilagor som avses i artikel 73 i detta protokoll uppfattas som hänvisningar till anslutningsakten av den 16 april 2003.

(1) EUT L 236, 23.9.2003, s. 33.

Hänvisningarna till bestämmelser i anslutningsakten av den 16 april 2003 i de bilagor som avses i artikel 73 i detta protokoll skall

uppfattas som hänvisningar till detta protokoll i enlighet med den jämförande tabellen nedan.

Anslutningsakten av den 16 april 2003	Protokollet
Artikel 21	Artikel 12
Artikel 22	Artikel 13
Artikel 24	Artikel 15
Artikel 32	Artikel 21
Artikel 37	Artikel 26
Artikel 52	Artikel 32

3. Följande uttryck i de bilagor som avses i artikel 73 skall anses ha den betydelse som anges i den jämförande tabellen nedan utom om dessa uttryck hänför sig uteslutande till

rättsliga situationer som föregår ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Uttryck i de bilagor som avses i artikel 73	Betydelse
fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen	konstitutionen
fördraget om Europeiska unionen	konstitutionen
de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen	konstitutionen
(Europeiska) gemenskapen	unionen
den utvidgade gemenskapen	unionen
gemenskaps	unions
EU	unionen
den utvidgade unionen eller det utvidgade EU	unionen

Med avvikelse från första stycket skall betydelsen av uttrycket "gemenskaps-", när det är sammansatt med begreppen "preferens" eller "fiske" inte ändras.

4. Hänvisningarna till delar av eller bestämmelser i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen i de bilagor som avses i artikel 73 i detta protokoll skall uppfattas som hänvisningar till delar av eller bestämmelser i konstitutionen, i enlighet med den jämförande tabellen nedan.

EG-fördraget	Konstitutionen
(Tredje delen) Avdelning I Tredje delen avdelning I kapitel 1	Del III avdelning III kapitel I avsnitt 3 Del III avdelning III kapitel I avsnitt 3 underavsnitt 1
Tredje delen avdelning II (Tredje delen) Avdelning III	Del III avdelning III kapitel III avsnitt 4 Del III avdelning III kapitel I avsnitten 2 och 4
(Tredje delen) Avdelning VI kapitel 1 Artikel 31 Artikel 39 Artikel 49 Artikel 58 Artikel 87 Artikel 88 Artikel 226	Del III avdelning III kapitel I avsnitt 5 Artikel III-155 Artikel III-133 Artikel III-144 Artikel III-158 Artikel III-167 Artikel III-168 Artikel III-360
Bilaga I	Bilaga I

5. Om det i de bilagor som avses i artikel 73 i detta protokoll anges att rådet eller kommissionen skall anta rättsakter skall des-

sa akter ha formen av europeiska förordningar eller beslut.

10. PROTOKOLL

OM FÖRFARANDET VID ALLTFÖR STORA UNDERSKOTT

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR fastställa närmare bestämmelser om det förfarande vid alltför stora underskott som avses i artikel III-184 i konstitutionen,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

De referensvärden som avses i artikel III-184.2 i konstitutionen skall vara

a) 3 % för kvoten mellan det förväntade eller faktiska underskottet i den offentliga sektorns finanser och bruttonationalprodukten till marknadspris,

b) 60 % för kvoten mellan skuldsättningen i den offentliga sektorn och bruttonationalprodukten till marknadspris.

Artikel 2

För tillämpningen av artikel III-184 i konstitutionen och detta protokoll avses med

a) *offentlig*: hela den offentliga sektorn, dvs. centrala, regionala och lokala myndigheter samt sociala trygghetssystem – med undantag av kommersiell verksamhet – enligt definitionen i det europeiska nationalräkenskapssystemet,

b) *underskott*: nettoupplåning enligt definitionen i det europeiska nationalräkenskapssystemet,

c) *investering*: fasta bruttoinvesteringar enligt definitionen i det europeiska nationalräkenskapssystemet,

d) *skuld*: den samlade bruttoskulden till nominellt värde som är utestående vid årets utgång och som är konsoliderad mellan och inom de olika områdena inom den offentliga sektorn enligt definitionen i led a.

Artikel 3

För att säkerställa att förfarandet vid alltför stora underskott fungerar effektivt skall medlemsstaternas regeringar enligt detta förfarande ansvara för underskottet i den offentliga sektorn enligt definitionen i artikel 2 a. Medlemsstaterna skall säkerställa att nationella förfaranden på budgetområdet gör det möjligt för dem att uppfylla de förpliktelser inom detta område som följer av konstitutionen. Medlemsstaterna skall snabbt och regelbundet underrätta kommissionen om sina förväntade och faktiska underskott och om sin skuldnivå.

Artikel 4

Kommissionen skall tillhandahålla det statistiska underlag som skall användas för tillämpningen av detta protokoll.

11. PROTOKOLL OM KONVERGENSKRITERIER

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR besluta om närmare bestämmelser för de konvergenzkriterier som skall vägleda unionen då den beslutar om att avskaffa undantagen för medlemsstater med undantag enligt artikel III-198 i konstitutionen,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

Kriteriet om prisstabilitet enligt artikel III-198.1 a i konstitutionen innebär att den berörda medlemsstaten under en tid av ett år före granskningen skall uppvisa en hållbar prisutveckling och en genomsnittlig inflationstakt som inte med mer än 1,5 procentenheter överstiger inflationstakten i de, högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Inflationen skall mätas med hjälp av konsumentprisindex på en jämförbar grund, med beaktande av skillnader i nationella definitioner.

Artikel 2

Kriteriet om den offentliga sektorns finanser enligt artikel III-198.1 b i konstitutionen innebär att den berörda medlemsstaten vid tidpunkten för granskningen inte får vara föremål för något europeiskt beslut av rådet enligt artikel III-184.6 i konstitutionen om att ett alltför stort underskott föreligger.

Artikel 3

Kriteriet om deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism enligt artikel III-198.1 c i konstitutionen innebär att kursrörelserna för den berörda medlemsstatens valuta skall ha legat inom det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism, utan

att allvarliga spänningar har uppstått, under minst de senaste två åren före granskningen. Särskilt skall medlemsstaten inte på eget initiativ ha devalverat sin valutas bilaterala centralkurs i förhållande till euron under denna period.

Artikel 4

Kriteriet om konvergens i räntesatserna enligt artikel III-198.1 d i konstitutionen innebär att den berörda medlemsstaten under en tid av ett år före granskningen skall ha haft en genomsnittlig långfristig nominell räntesats som inte med mer än två procentenheter överstiger motsvarande räntesats i de, högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Räntesatserna skall beräknas på grundval av långfristiga statsobligationer eller jämförbara värdepapper, med beaktande av skillnader i nationella definitioner.

Artikel 5

Kommissionen skall tillhandahålla det statistiska underlag som skall användas för tillämpningen av detta protokoll.

Artikel 6

Rådet skall med enhällighet på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, Europeiska centralbanken samt

den ekonomiska och finansiella kommitté som avses i artikel III-192 i konstitutionen, anta lämpliga bestämmelser om den närmare utformningen av de konvergenskriterier som

anges i artikel III-198 i konstitutionen; de bestämmelserna skall därefter ersätta detta protokoll.

12. PROTOKOLL OM EUROGRUPPEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR främja villkoren för en starkare ekonomisk tillväxt i Europeiska unionen och i detta syfte utveckla en allt närmare samordning av den ekonomiska politiken i euroområdet,

SOM ÄR MEDVETNA OM behovet av särskilda bestämmelser för en förstärkt dialog mellan de medlemsstater som har euron som valuta i avvaktan på att euron blir valuta i alla unionens medlemsstater,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

Ministrarna från de medlemsstater som har euron som valuta skall hålla informella sammanträden. Dessa skall äga rum vid behov för att diskutera de frågor som sammanhängar med det särskilda ansvar som de delar när det gäller den gemensamma valutan. Kommissionen skall delta vid sammanträdena. Europeiska centralbanken skall inbjudas att delta i dessa sammanträden, som skall förbe-

redas av företrädarna för finansministrarna från de medlemsstater som har euron som valuta och av kommissionen.

Artikel 2

Ministrarna från de medlemsstater som har euron som valuta skall med en majoritet bland dessa medlemsstater välja en ordförande för två och ett halvt år.

13. PROTOKOLL

OM VISSA BESTÄMMELSER ANGÅENDE FÖRENADE KONUNGARIKET STORBRITANNIEN OCH NORDIRLAND MED AVSEENDE PÅ DEN EKONOMISKA OCH MONETÄRA UNIONEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM MEDGER att Förenade kungariket inte har åtagit sig eller på annan grund är skyldigt att införa euron, om inte dess regering och parlament har fattat ett särskilt beslut om detta,

SOM BEAKTAR att Förenade kungarikets regering den 16 oktober 1996 och den 30 oktober 1997 anmälde till rådet att den inte har för avsikt att delta i den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen i enlighet med punkt 1 i protokollet om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, fogat till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen,

SOM KONSTATERAR att Förenade kungarikets regering normalt finansierar sitt upplåningsbehov genom försäljning av skuldförbindelser till den privata sektorn,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa:

Artikel 1

Förenade kungariket är förpliktat att införa euron endast om det till rådet anmäler sin avsikt att göra detta.

Artikel 2

Artiklarna 3–8 och 10 skall tillämpas på Förenade kungariket, med beaktande av den anmälan som Förenade kungarikets regering lämnade till rådet den 16 oktober 1996 och den 30 oktober 1997.

Artikel 3

Förenade kungariket skall behålla sina befogenheter på den monetära politikens område enligt sin nationella lagstiftning.

Artikel 4

Artiklarna I-30.2 (med undantag av den första och den sista meningen), I-30.5, III-

177 andra stycket, III-184.1, III-184.9, III-184.10, III-185.1–III-185.5, III-186, III-188, III-189, III-190, III-191, III-196, III-198.3, III-326 och III-382 i konstitutionen skall inte tillämpas på Förenade kungariket. Detsamma gäller artikel III-179.2 i konstitutionen vad avser antagandet av de delar av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken som rör euroområdet generellt.

I de bestämmelser som avses i första stycket skall hänvisningar till unionen och medlemsstaterna inte omfatta Förenade kungariket och hänvisningar till de nationella centralbankerna inte omfatta Bank of England.

Artikel 5

Förenade kungariket skall bemöda sig om att undvika ett alltför stort underskott i den offentliga sektorns finanser.

Artikel III-192.4 och artikel III-200 i konstitutionen skall tillämpas på Förenade kun-

gariket som om Förenade kungariket hade beviljats undantag. Artiklarna III-201 och III-202 i konstitutionen skall fortsätta att tillämpas på Förenade kungariket.

Artikel 6

Förenade kungarikets rösträtt skall inte gälla då rådet antar sådana åtgärder som avses i de artiklar som räknas upp i artikel 4 och i de fall som avses i artikel III-197.4 första stycket i konstitutionen. Artikel III-197.4 andra och tredje styckena i konstitutionen skall därför tillämpas.

Förenade kungariket skall inte heller ha rätt att delta i utnämningen av ordföranden, vice ordföranden och övriga ledamöter av Europeiska centralbankens direktion enligt artikel III-382.2 andra, tredje och fjärde styckena i konstitutionen.

Artikel 7

Artiklarna 3, 4, 6, 7, 9.2, 10.1, 10.2, 10.3, 11.2, 12.1, 14, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34 och 50 i protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken ("stadgan") skall inte tillämpas på Förenade kungariket.

I dessa artiklar skall hänvisningar till unionen eller medlemsstaterna inte omfatta Förenade kungariket och hänvisningar till de nationella centralbankerna eller andelsägarna inte omfatta Bank of England.

Hänvisningarna i artikel 10.3 och artikel 30.2 i stadgan till "Europeiska centralbankens tecknade kapital" skall inte omfatta kapital som har tecknats av Bank of England.

Artikel 8

Artikel III-199 i konstitutionen och artiklarna 43–47 i stadgan skall, oavsett om det finns medlemsstater med undantag, gälla med följande ändringar:

a) Hänvisningarna i artikel 43 i stadgan till Europeiska centralbankens och Europeiska monetära institutets uppgifter skall omfatta

de uppgifter som fortfarande behöver utföras efter införandet av euron till följd av beslut från Förenade kungarikets sida att inte införa euron.

b) Utöver de uppgifter som avses i artikel 46 i stadgan skall Europeiska centralbanken också lämna råd och medverka vid förberedelsen av varje europeisk förordning eller varje europeiskt beslut av rådet om Förenade kungariket som fattas i enlighet med bestämmelserna i artikel 9 a och c i det här protokollet.

c) Bank of England skall betala sin tecknade andel av Europeiska centralbankens kapital som bidrag till Europeiska centralbankens driftkostnader på samma grunder som de nationella centralbankerna i medlemsstater med undantag.

Artikel 9

Förenade kungariket får när som helst anmäla till rådet att det har för avsikt att införa euron. I så fall skall följande gälla:

a) Förenade kungariket har rätt att införa euron, förutsatt att det uppfyller de nödvändiga villkoren. Rådet skall, på begäran av Förenade kungariket och på de villkor och i enlighet med det förfarande som anges i artikel III-198.1 och III-198.2 i konstitutionen, besluta huruvida Förenade kungariket uppfyller de nödvändiga villkoren.

b) Bank of England skall betala in sin andel av det tecknade kapitalet, föra över valutatillgångar till Europeiska centralbanken och bidra till dess reserver på samma grunder som den nationella centralbanken i en medlemsstat vars undantag har upphävts.

c) Rådet skall, på de villkor och i enlighet med det förfarande som anges i artikel III-198.3 i konstitutionen, fatta alla andra beslut som behövs för att göra det möjligt för Förenade kungariket att införa euron.

Om Förenade kungariket inför euron enligt bestämmelserna i denna artikel skall artiklarna 3–8 upphöra att gälla.

Artikel 10

Utan hinder av artiklarna III-181 i konstitu-

tionen och artikel 21.1 i stadgan får Förenade kungarikets regering behålla sin "ways and means"-kredit hos Bank of England om och så länge som Förenade kungariket inte inför euron.

14. PROTOKOLL

OM VISSA BESTÄMMELSER ANGÅENDE DANMARK MED AVSEENDE PÅ DEN EKONOMISKA OCH MONETÄRA UNIONEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM TAR HÄNSYN TILL att den danska grundlagen innehåller bestämmelser som kan innebära att en folkomröstning skall hållas i Danmark innan Danmark avstår från sitt undantag,

SOM TAR HÄNSYN TILL att den danska regeringen den 3 november 1993 till rådet anmälde sin avsikt att inte vilja delta i den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen, i enlighet med punkt 1 i protokollet om vissa bestämmelser angående Danmark, vilket fogas till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

Danmark skall medges undantag, med hänsyn till den danska regeringens anmälan av den 3 november 1993 till rådet. Verkan av detta undantag skall vara att alla bestämmelser i konstitutionen och i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken som avser undantag skall tillämpas på Danmark.

Artikel 2

För att upphäva undantaget skall förfarandet enligt artikel III-198 i konstitutionen inledas endast på begäran av Danmark.

Artikel 3

Om undantaget upphävs skall detta protokoll inte längre tillämpas.

15. PROTOKOLL**OM VISSA UPPGIFTER SOM ÅLIGGER DANMARKS NATIONALBANK**

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR lösa vissa särskilda problem angående Danmark,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Enda artikel

Artikel 14 i protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken skall inte inverka på rätten

för Danmarks nationalbank att utföra sina nuvarande uppgifter vad beträffar de delar av Danmarks territorium som inte är en del av unionen.

16. PROTOKOLL**OM ORDNINGEN FÖR CFP-FRANCEN**

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR ta hänsyn till en särskild fråga om Frankrike,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Enda artikel

Frankrike får behålla ensamrätten till penningutgivning i Nya Kaledonien, Franska Po-

lynesien samt Wallis- och Futunaöarna enligt villkoren i sin nationella lagstiftning och ha ensamrätt att fastställa CFP-francens parivärde.

17. PROTOKOLL

OM SCHENGENREGELVERKET INFÖRLIVAT INOM EUROPEISKA UNIONENS RAMAR

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ERINRAR OM att bestämmelserna i Schengenregelverket som består av de avtal om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna som några av Europeiska unionens medlemsstater undertecknade i Schengen den 14 juni 1985 och den 19 juni 1990, samt därmed förbundna avtal och regler som har antagits på grundval av dessa avtal, har införlivats inom Europeiska unionens ramar genom ett protokoll som är fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen,

SOM ÖNSKAR bevara Schengenregelverket, så som det har utvecklats sedan nämnda protokoll trädde i kraft, inom ramen för konstitutionen samt utveckla regelverket för att bidra till genomförandet av målet att erbjuda unionens medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser,

SOM BEAKTAR Danmarks särskilda ställning,

SOM BEAKTAR att Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland inte deltar i tillämpningen av alla bestämmelser i Schengenregelverket, men att dessa medlemsstater dock bör ges möjlighet att helt eller delvis godta andra bestämmelser i detta regelverk,

SOM INSER att det följaktligen är nödvändigt att använda bestämmelserna i konstitutionen när det gäller ett fördjupat samarbete mellan vissa medlemsstater,

SOM BEAKTAR behovet att behålla särskilda förbindelser med Republiken Island och Konungariket Norge, eftersom båda dessa stater, tillsammans med de nordiska stater som är medlemmar i Europeiska unionen, är förenade genom bestämmelserna i den nordiska passunionen,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

Konungariket Belgien, Republiken Tjeckien, Konungariket Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Estland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien, Republiken Frankrike, Republiken Italien, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Storhertigdömet Luxemburg, Republiken Ungern, Republiken Malta, Konungariket Nederländerna, Republiken Öster-

rike, Republiken Polen, Republiken Portugal, Republiken Slovenien, Republiken Slovakien, Republiken Finland och Konungariket Sverige, bemyndigas att genomföra ett fördjupat samarbete sinsemellan på de områden som omfattas av de bestämmelser som har fastställts av rådet och som utgör "Schengenregelverket". Detta samarbete skall genomföras inom unionens institutionella och rättsliga ramar och med iakttagande av de relevanta bestämmelserna i konstitutionen.

Artikel 2

Schengenregelverket skall gälla för de medlemsstater som avses i artikel 1, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 3 i protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien. Rådet skall ersätta den verkställande kommitté som har inrättats genom Schengenavtalen.

Artikel 3

Danmarks deltagande i antagande av åtgärder som innebär en utveckling av Schengenregelverket samt genomförandet och tillämpningen av dessa åtgärder i Danmark skall omfattas av de relevanta bestämmelserna i protokollet om Danmarks ställning.

Artikel 4

Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, får när som helst begära att vissa eller samtliga bestämmelser i Schengenregelverket skall tillämpas på dem.

Rådet skall anta ett europeiskt beslut på en sådan begäran. Rådet skall besluta med enhällighet bland de medlemmar som avses i artikel 1 och företrädaren för regeringen i den berörda medlemsstaten.

Artikel 5

Förslag och initiativ som grundar sig på Schengenregelverket skall omfattas av de relevanta bestämmelserna i konstitutionen.

Om varken Irland, Förenade kungariket eller båda inom rimlig tid skriftligen har underrettat rådets ordförande om att de önskar delta skall, i detta sammanhang, de medlemsstater som avses i artikel 1 samt Irland och Förenade kungariket anses ha fått ett sådant bemyndigande som avses i artikel III-419.1 i konstitutionen om någon av dem önskar delta i de ifrågavarande samarbetsområdena.

Artikel 6

Republiken Island och Konungariket Norge skall associeras till genomförandet av Schengenregelverket och den vidare utvecklingen av detta. Rådet skall med dessa stater ingå ett avtal om lämpliga förfaranden för detta och härvid besluta med enhällighet bland de medlemmar som avses i artikel 1. Avtalet skall innehålla bestämmelser om Islands och Norges bidrag till eventuella ekonomiska konsekvenser av genomförandet av detta protokoll.

Rådet skall genom enhälligt beslut ingå ett särskilt avtal med Island och Norge för att fastställa rättigheter och skyldigheter mellan å ena sidan Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland och å andra sidan Island och Norge på sådana områden som omfattas av Schengenregelverket och som är tillämpliga på dessa stater.

Artikel 7

I samband med förhandlingarna om nya medlemsstaters tillträde till Europeiska unionen skall Schengenregelverket samt ytterligare åtgärder som institutionerna har antagit på detta regelverks tillämpningsområde betraktas som ett regelverk som måste godtas fullt ut av alla kandidatstater.

18. PROTOKOLL

OM TILLÄMPNING AV VISSA INSLAG I ARTIKEL III-130 I KONSTITUTIONEN PÅ FÖRENADE KUNGARIKET OCH IRLAND

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR avgöra vissa frågor som rör Förenade kungariket och Irland,

SOM BEAKTAR att det under många år förekommit särskilda arrangemang för resor mellan Förenade kungariket och Irland,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

Förenade kungariket skall – utan hinder av artiklarna III–130 och III–265 i konstitutionen, andra bestämmelser i konstitutionen, åtgärder som har antagits inom ramen för konstitutionen eller internationella avtal som ingåtts av unionen eller av unionen och dess medlemsstater med en eller flera tredjestater – ha rätt att vid sina gränser med andra medlemsstater genomföra sådana kontroller av personer som vill resa in i Förenade kungariket som det anser nödvändiga i syfte att

a) kontrollera rätten att resa in i Förenade kungariket för medborgare i medlemsstater och för deras familjemedlemmar när de utövar rättigheter som följer av unionsrätten, liksom för sådana medborgare i andra stater som har fått sådana rättigheter genom en överenskommelse som Förenade kungariket är bundet av, och

b) avgöra om andra personer skall ges tillstånd att resa in i Förenade kungariket.

Artiklarna III–130 och III–265 i konstitutionen, andra bestämmelser i konstitutionen eller andra åtgärder som har antagits inom ramen för konstitutionen skall inte på något sätt påverka Förenade kungarikets rätt att införa eller genomföra sådana kontroller. Hän-

visningar till Förenade kungariket i denna artikel skall anses inbegripa territorier för vars yttre förbindelser Förenade kungariket ansvarar.

Artikel 2

Förenade kungariket och Irland får fortsätta att komma överens om inbördes arrangemang rörande fri rörlighet för personer mellan sina territorier ("den gemensamma rese-zonen"), samtidigt som rättigheterna för de personer som avses i artikel 1 första stycket i fullt ut skall respekteras. Följaktligen skall bestämmelserna i artikel 1, så länge dessa arrangemang är gällande, vara tillämpliga på Irland på samma villkor och under samma förhållanden som på Förenade kungariket. Artiklarna III–130 och III–265 i konstitutionen eller andra bestämmelser i konstitutionen eller andra åtgärder som har antagits inom ramen för konstitutionen, skall inte på något sätt påverka några sådana arrangemang.

Artikel 3

De andra medlemsstaterna skall ha rätt att vid sina gränser eller vid varje plats för inresa till deras territorium genomföra kontroller av personer som vill resa in på deras territorium från Förenade kungariket eller andra

territorier för vars yttre förbindelser det landet ansvarar för samma ändamål som i artikel 1 eller från Irland under den tid som bestämmelserna i artikel 1 är tillämpliga på Irland.

Artiklarna III-130 och III-265 i konstitutionen, andra bestämmelser i konstitutionen eller andra åtgärder som har antagits inom

ramen för konstitutionen skall inte på något sätt påverka de andra medlemsstaternas rätt att införa eller genomföra sådana kontroller.

Artikel 4

Detta protokoll skall även tillämpas på akter som skall fortsätta att gälla i enlighet med artikel IV-438 i konstitutionen.

19. PROTOKOLL

OM FÖRENADE KUNGARIKETS OCH IRLANDS STÄLLNING MED AVSEENDE PÅ POLITIK FÖR GRÄNSKONTROLL OCH FÖR ASYL OCH INVANDRING SAMT MED AVSEENDE PÅ CIVILRÄTTSLIGT SAMARBETE OCH POLISSAMARBETE

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR avgöra vissa frågor som rör Förenade kungariket och Irland,

SOM BEAKTAR protokollet om tillämpning av vissa inslag i artikel III-130 i konstitutionen på Förenade kungariket och Irland,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

Om inte annat följer av artikel 3 skall Förenade kungariket och Irland inte delta när rådet antar åtgärder som föreslås enligt del III avdelning III kapitel IV avsnitt 2 eller 3 i konstitutionen eller artikel III-260 i denna, om denna artikel gäller de områden som omfattas av dessa avsnitt, eller artikel III-263 eller artikel III-275.2 a i konstitutionen. Enhälighet bland rådets medlemmar, med undantag av företrädarna för Förenade kungarikets och Irlands regeringar, skall krävas för sådana akter av rådet som skall antas med enhälighet.

För tillämpningen av den här artikeln skall kvalificerad majoritet definieras som minst 55 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

När rådet inte beslutar på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister, skall kvalificerad majoritet, med avvikelse från andra och tredje styckena, definieras som minst 72 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

Artikel 2

Till följd av artikel 1 och om inte annat följer av artiklarna 3, 4 och 6 skall inga bestämmelser i del III avdelning III kapitel IV avsnitten 2 eller 3 i konstitutionen eller artikel III-260 i konstitutionen, om nämnda artikel gäller de områden som omfattas av nämnda avsnitt eller artikel III-263 eller artikel III-275.2 a i konstitutionen, inga åtgärder som antas enligt nämnda avsnitt eller nämnda artiklar, inga bestämmelser i ett internationellt avtal som ingås av unionen enligt nämnda avsnitt eller nämnda artiklar och inga beslut av Europeiska unionens domstol som innebär en tolkning av en sådan bestämmelse eller åtgärd vara bindande för eller tillämpliga i Förenade kungariket eller Irland. Dessa bestämmelser, åtgärder eller beslut skall inte på något sätt påverka dessa sta-

ters befogenheter, rättigheter och skyldigheter. Dessa bestämmelser, åtgärder eller beslut skall inte på något sätt ändra gemenskapens eller unionens regelverk eller utgöra en del av unionsrätten, såsom detta regelverk och denna rätt gäller för Förenade kungariket eller Irland.

Artikel 3

1. Förenade kungariket eller Irland kan inom tre månader efter det att ett förslag har lagts fram för rådet enligt del III avdelning III kapitel IV avsnitten 2 eller 3 i konstitutionen eller ett förslag eller ett initiativ har lagts fram för rådet enligt artikel III-263 eller artikel III-275.2 a i konstitutionen skriftligen meddela rådet att Förenade kungariket eller Irland önskar delta i antagandet och tillämpningen av en sådan föreslagen åtgärd, varefter den staten skall ha rätt att göra detta. Enhällighet bland rådets medlemmar, med undantag av en medlem som inte har lämnat ett sådant meddelande, skall krävas för sådana akter i rådet som skall antas med enhällighet. En åtgärd som har antagits enligt denna punkt skall vara bindande för alla medlemsstater som deltog i antagandet. Villkoren för Förenade kungarikets och Irlands deltagande i utvärderingar som rör de områden som omfattas av del III avdelning III kapitel IV avsnitten 2 och 3 i konstitutionen skall fastställas i europeiska förordningar eller beslut som antas enligt artikel III-260 i konstitutionen.

För tillämpningen av den här artikeln skall kvalificerad majoritet definieras som minst 55 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

När rådet inte beslutar på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister, skall kvalificerad majoritet, med avvikelser

från andra och tredje styckena, definieras som minst 72 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

2. Om rådet efter en rimlig tidsperiod inte kan anta en sådan åtgärd som avses i punkt 1 med deltagande av Förenade kungariket eller Irland, får rådet anta åtgärden i enlighet med artikel 1 utan att Förenade kungariket eller Irland deltar. I det fallet är artikel 2 tillämplig.

Artikel 4

Förenade kungariket eller Irland får när som helst efter antagande av en åtgärd enligt del III avdelning III kapitel IV avsnitten 2 och 3 i konstitutionen eller artikel III-263 eller artikel III-275.2 a i konstitutionen underätta rådet och kommissionen om sin önskan att godta åtgärden. I så fall skall förfarandet i artikel III-420.1 i konstitutionen gälla i tillämpliga delar.

Artikel 5

En medlemsstat som inte är bunden av en åtgärd som har antagits enligt del III avdelning III kapitel IV avsnitten 2 och 3 i konstitutionen eller artikel III-263 eller artikel III-275.2 a i konstitutionen skall inte på något sätt belastas ekonomiskt av den åtgärden utöver de administrativa kostnader detta åsamkar institutionerna, om inte rådet med enhällighet bland alla sina medlemmar och efter att ha hört Europaparlamentet beslutar något annat.

Artikel 6

När Förenade kungariket eller Irland i sådana fall som avses i detta protokoll är bundet av en åtgärd som har antagits enligt del III avdelning III kapitel IV avsnitten 2 och 3 i konstitutionen eller artikel III-260 i konstitutionen, om denna artikel gäller de områden som omfattas av dessa avsnitt, eller artikel III-263 eller artikel III-275.2 a skall relevanta bestämmelser i konstitutionen vara tillämpliga på den staten när det gäller den åtgärden.

Artikel 7

Artiklarna 3 och 4 skall inte påverka tillämpningen av protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar.

Artikel 8

Irland får skriftligen underrätta rådet om att landet inte längre önskar omfattas av bestämmelserna i detta protokoll. I så fall skall nämnda bestämmelser inte längre gälla för Irland.

20. PROTOKOLL

OM DANMARKS STÄLLNING

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ERINRAR OM det beslut som fattades av stats- eller regeringscheferna, församlade i Europeiska rådet i Edinburgh den 12 december 1992, om vissa problem som togs upp av Danmark med avseende på fördraget om Europeiska unionen,

SOM HAR NOTERAT Danmarks ståndpunkt när det gäller medborgarskap, Ekonomiska och monetära unionen, försvarspolitik samt rättsliga och inrikes frågor, enligt vad som anges i Edinburghbeslutet,

SOM ÄR MEDVETNA OM att en fortsättning enligt konstitutionen av den rättsordning som har sitt ursprung i Edinburghbeslutet betydligt kommer att begränsa Danmarks deltagande på för unionen viktiga samarbetsområden och att det skulle ligga i unionens intresse att säkerställa hela regelverket inom området med frihet, säkerhet och rättvisa,

SOM därför ÖNSKAR att upprätta en rättslig ram för att ge Danmark möjlighet att delta i antagandet av beslut om åtgärder som föreslås på grundval av del III avdelning III kapitel IV i konstitutionen och som välkomnar det faktum att Danmark har för avsikt att begagna sig av denna möjlighet när så är möjligt i enlighet med landets konstitutionella krav,

SOM NOTERAR att Danmark inte kommer att hindra övriga medlemsstater från att vidareutveckla sitt samarbete i fråga om åtgärder som inte är bindande för Danmark,

SOM ÄR MEDVETNA OM protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till konstitutionen:

DEL I

Artikel 1

Danmark skall inte delta när rådet antar åtgärder som föreslås enligt del III avdelning III kapitel IV i konstitutionen. Enhällighet bland rådsmedlemmarna, med undantag av företrädaren för den danska regeringen, skall krävas för sådana akter av rådet som skall antas med enhällighet.

För tillämpningen av den här artikeln skall kvalificerad majoritet definieras som minst

55 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

När rådet inte beslutar på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister,

skall kvalificerad majoritet, med avvikelse från andra och tredje styckena, definieras som minst 72 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

Artikel 2

Inga bestämmelser i del III avdelning III kapitel IV i konstitutionen, inga åtgärder som antas enligt nämnda kapitel, inga bestämmelser i ett internationellt avtal som ingås av unionen enligt nämnda kapitel och inga beslut av Europeiska unionens domstol som innebär en tolkning av en sådan bestämmelse eller åtgärd skall vara bindande för eller tillämpliga i Danmark. Dessa bestämmelser, åtgärder eller beslut skall inte på något sätt påverka Danmarks befogenheter, rättigheter eller skyldigheter. Dessa bestämmelser, åtgärder eller beslut skall inte på något sätt ändra gemenskapens och unionens regelverk eller utgöra en del av unionsrätten, såsom detta regelverk och denna rätt gäller för Danmark.

Artikel 3

De åtgärder som avses i artikel 1 skall inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Danmark, annat än de administrativa kostnader som åsamkas institutionerna.

Artikel 4

1. Danmark skall, inom en tid av sex månader efter antagande av en åtgärd som bygger på Schengenregelverket, som omfattas av del I, besluta huruvida det skall införliva denna åtgärd i sin nationella lagstiftning. Om det beslutar att göra detta, kommer åtgärden att i enlighet med internationell rätt ge upphov till en förpliktelse mellan Danmark och övriga medlemsstater som är bundna av åtgärden.

Om Danmark beslutar att inte tillämpa en sådan åtgärd, kommer de medlemsstater som är bundna av den åtgärden och Danmark att

överväga vilka lämpliga åtgärder som skall vidtas.

2. Danmark skall vad avser Schengenregelverket behålla de rättigheter och skyldigheter som existerade före ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

DEL II

Artikel 5

När det gäller åtgärder som rådet antar enligt artikel I-41, artikel III-295.1 och artiklarna III-309–III-313 i konstitutionen, skall Danmark inte delta i arbetet med att utarbeta och genomföra sådana unionsbeslut och unionsåtgärder som har försvarsmässiga konsekvenser. Därför skall Danmark inte delta i antagandet av sådana beslut och åtgärder. Danmark kommer inte att hindra övriga medlemsstater från att vidareutveckla sitt samarbete på detta område. Danmark behöver inte bidra till finansieringen av driftsutgifter som uppkommer till följd av sådana åtgärder eller göra militära resurser tillgängliga för unionen.

Enhällighet bland rådsmedlemmarna, med undantag av företrädaren för Danmarks regering, skall krävas för sådana akter av rådet som skall antas med enhällighet.

För tillämpningen av den här artikeln skall kvalificerad majoritet definieras som minst 55 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

När rådet inte beslutar på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister, skall kvalificerad majoritet, med avvikelse

från tredje och fjärde styckena, definieras som minst 72 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

DEL III

Artikel 6

Detta protokoll skall även tillämpas på åtgärder som fortfarande är i kraft enligt artikel IV-438 i konstitutionen, vilka före ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa omfattades av protokollet om Danmarks ställning, fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Artikel 7

Artiklarna 1, 2 och 3 skall inte tillämpas på åtgärder för att bestämma de tredjeländer vars medborgare är skyldiga att ha visering när de passerar medlemsstaternas yttre gränser eller på åtgärder som avser en enhetlig utformning av viseringar.

DEL IV

Artikel 8

Danmark får när som helst i enlighet med sina konstitutionella krav underrätta de övriga medlemsstaterna om att Danmark inte längre vill utnyttja hela eller delar av detta protokoll. I sådana fall kommer Danmark att fullt ut tillämpa alla relevanta åtgärder som då är i kraft och som har vidtagits inom unionens ramar.

Artikel 9

1. När som helst och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 8 får Danmark i enlighet med sina konstitutionella krav underrätta övriga medlemsstater om att med verkan från den första dagen i månaden efter underrättelsen skall del I i detta protokoll bestå av bestämmelserna i bilagan till detta protokoll. I så fall skall artiklarna 5–9 numreras om som en följd av detta.

2. Sex månader efter den dag då ett sådant meddelande får verkan skall hela Schengenregelverket och samtliga åtgärder som antagits som bygger på detta regelverk, vilka till dess varit bindande för Danmark som skyldigheter enligt internationell rätt, vara bindande för Danmark som unionsrätt.

BILAGA

Artikel 1

Om inte annat följer av artikel 3 skall Danmark inte delta när rådet antar åtgärder som föreslås enligt del III avdelning III kapitel IV i konstitutionen. Enhällighet bland rådsmedlemmarna, med undantag av företrädaren för den danska regeringen, skall krävas för de akter av rådet som skall antas med enhällighet.

För tillämpningen av den här artikeln skall kvalificerad majoritet definieras som minst 55 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

En blockerande minoritet skall åtminstone omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall skall kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

När rådet inte beslutar på förslag av kommissionen eller unionens utrikesminister, skall kvalificerad majoritet, med avvikelse från andra och tredje styckena, definieras som minst 72 % av de av rådets medlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

Artikel 2

Till följd av artikel 1 och om inte annat följer av artiklarna 3, 4 och 6 skall inga bestämmelser i del III avdelning III kapitel IV i konstitutionen, inga åtgärder som antas enligt nämnda kapitel, inga bestämmelser i ett internationellt avtal som ingås av unionen enligt nämnda kapitel, inga beslut av Europeiska unionens domstol som innebär en tolkning av en sådan bestämmelse eller åtgärd vara bindande för eller tillämpliga i Danmark. Dessa bestämmelser, åtgärder eller be-

slut skall inte på något sätt påverka Danmarks befogenheter, rättigheter och skyldigheter. Dessa bestämmelser, åtgärder eller beslut skall inte på något sätt ändra gemenskapens och unionens regelverk eller utgöra en del av unionsrätten, såsom detta regelverk och denna rätt gäller för Danmark.

Artikel 3

1. Danmark kan inom tre månader efter det att ett förslag eller initiativ har lagts fram för rådet enligt del III avdelning III kapitel IV i konstitutionen skriftligen meddela rådets ordförande att Danmark önskar delta i antagandet och tillämpningen av en sådan föreslagen åtgärd, varefter Danmark skall ha rätt att göra detta.

2. Om rådet efter en rimlig tidsperiod inte kan anta en sådan åtgärd som avses i punkt 1 med deltagande av Danmark, får rådet anta åtgärden i enlighet med artikel 1 utan att Danmark deltar. I det fallet är artikel 2 tillämplig.

Artikel 4

Danmark får när som helst efter antagande av en åtgärd i rådet enligt del III avdelning III kapitel IV i konstitutionen underrätta rådet och kommissionen om sin önskan att godta åtgärden. I så fall skall förfarandet i artikel III-420.1 i konstitutionen gälla i tillämpliga delar.

Artikel 5

1. En underrättelse enligt artikel 4 skall lämnas inom sex månader efter det slutgiltiga antagandet av en åtgärd, om denna åtgärd bygger på Schengenregelverket.

Om Danmark inte lämnar någon underrättelse enligt artikel 3 eller 4 avseende en åtgärd som bygger på Schengenregelverket kommer de medlemsstater som är bundna av

den åtgärden och Danmark att överväga vilka lämpliga åtgärder som skall vidtas.

2. En underrättelse enligt artikel 3 om åtgärder som bygger på Schengenregelverket skall oåterkalleligen anses vara en underrättelse enligt artikel 3 med avseende på alla ytterligare förslag eller initiativ som är avsedda att grundas på denna åtgärd, i den mån som ett sådant förslag eller initiativ bygger på Schengenregelverket.

Artikel 6

När Danmark i sådana fall som avses i denna del är bundet av en åtgärd som rådet

har antagit enligt del III avdelning III kapitel IV i konstitutionen skall relevanta bestämmelser i konstitutionen vara tillämpliga på Danmark när det gäller den åtgärden.

Artikel 7

Om Danmark inte är bundet av en åtgärd som har antagits enligt del III avdelning III kapitel IV i konstitutionen, skall det inte på något sätt belastas ekonomiskt av den åtgärden utöver de administrativa kostnader detta åsamkar institutionerna om inte rådet med enhällighet beslutar något annat efter att ha hört Europaparlamentet.

21. PROTOKOLL**OM MEDLEMSSTATERNAS YTTRE FÖRBINDELSER I FRÅGA OM PASSAGE
AV YTTRE GRÄNSER**

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM BEAKTAR medlemsstaternas behov av att säkerställa effektiva kontroller vid sina yttre gränser, vid behov i samarbete med tredjeland,

HAR ENATS OM följande bestämmelse, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Enda artikel

Bestämmelserna om de åtgärder om passage av de yttre gränserna som anges i artikel III-265.2 b i konstitutionen skall inte på-

verka medlemsstaternas behörighet att förhandla om eller ingå avtal med tredjeland, såvitt dessa avtal är förenliga med unionsrätten och med andra relevanta internationella avtal.

22. PROTOKOLL

OM ASYL FÖR MEDBORGARE I MEDLEMSSTATERNA

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM BEAKTAR att unionen enligt artikel I-9.1 i konstitutionen erkänner de rättigheter, friheter och principer som anges i stadgan om de grundläggande rättigheterna,

SOM BEAKTAR att enligt artikel I-9.3 i konstitutionen skall de grundläggande rättigheterna såsom de garanteras i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ingå i unionsrätten som allmänna principer,

SOM BEAKTAR att Europeiska unionens domstol har behörighet att säkerställa att lagen följs av unionen vid tolkning och tillämpning av artikel I-9.1 och I-9.3 i konstitutionen,

SOM BEAKTAR att varje europeisk stat som ansöker om medlemskap i unionen i enlighet med artikel I-58 i konstitutionen måste respektera de värden som anges i artikel I-2 i konstitutionen,

SOM ÄR MEDVETNA OM att det i artikel I-59 i konstitutionen inrättas en mekanism för tillfälligt upphävande av vissa rättigheter om en medlemsstat allvarligt och bestående åsidosätter dessa värden,

SOM ERINRAR OM att varje medborgare i en medlemsstat, i sin egenskap av unionsmedborgare, åtnjuter särskild status och särskilt skydd som skall garanteras av medlemsstaterna i enlighet med bestämmelserna i del I avdelning II och del III avdelning II i konstitutionen,

SOM ÄR MEDVETNA OM att konstitutionen inrättar ett område utan inre gränser och ger varje unionsmedborgare rätt att fritt röra sig och bosätta sig på medlemsstaternas territorium,

SOM ÖNSKAR hindra att asylrätten utnyttjas för andra ändamål än vad som är avsett,

SOM BEAKTAR att detta protokoll tar hänsyn till slutgiltigheten av och syftet med Genèvekonventionen av den 28 juli 1951 om flyktingars rättsliga ställning,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Enda artikel

Med beaktande av den skyddsnivå som Europeiska unionens medlemsstater erbjuder såvitt avser de grundläggande rättigheterna och friheterna skall medlemsstaterna betraktas som säkra ursprungsländer i förhållande till varandra för alla rättsliga och praktiska

syften som har samband med asylärenden. Följaktligen får ansökningar om asyl som ges in av en medborgare i en medlemsstat endast i följande fall beaktas eller förklaras tillåtna att behandlas av en annan medlemsstat:

a) Om den medlemsstat i vilken sökanden är medborgare med åberopande av artikel 15

i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna vidtar åtgärder som medför att den medlemsstaten inom sitt territorium inte uppfyller sina skyldigheter enligt konventionen.

b) Om ett sådant förfarande som avses i artikel I-59.1 eller I-59.2 i konstitutionen har inletts och fram till dess att rådet eller, i förekommande fall, Europeiska rådet antar ett europeiskt beslut med avseende på detta med hänsyn till den medlemsstat där den sökande är medborgare.

c) Om rådet har antagit ett europeiskt beslut i enlighet med artikel I-59.1 i konstitu-

tionen när det gäller den medlemsstat i vilken sökanden är medborgare eller om Europeiska rådet har antagit ett europeiskt beslut i enlighet med artikel I-59.2 i konstitutionen när det gäller den medlemsstat i vilken sökanden är medborgare.

d) Om en medlemsstat ensidigt fattar ett sådant beslut när det gäller en ansökan från en medborgare i en annan medlemsstat; i så fall skall rådet omedelbart underrättas; ansökan skall behandlas med utgångspunkt i antagandet att den är uppenbart ogrundad utan att detta, oberoende av omständigheterna, på något sätt påverkar medlemsstaternas befogenhet att fatta beslut.

23. PROTOKOLL

OM DET PERMANENTA STRUKTURERADE SAMARBETE SOM INRÄTTAS GENOM ARTIKEL I-41.6 OCH ARTIKEL III-312 I KONSTITUTIONEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM BEAKTAR artikel I-41.6 och artikel III-312 i konstitutionen,

SOM ERINRAR OM att unionen för en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som bygger på en ständigt ökande konvergens mellan medlemsstaternas åtgärder,

SOM ERINRAR OM att den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik utgör en integrerande del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken; att unionen genom denna politik tillförsäkras en operativ förmåga som stöder sig på civila och militära resurser; att unionen får använda sig av denna för de uppdrag som avses i artikel III-309 i konstitutionen utanför unionen för att bevara fred, förebygga konflikter och förstärka den internationella säkerheten i enlighet med principerna i FN-stadgan; att utförandet av dessa uppgifter bygger på den militära kapacitet som tillhandahålls av medlemsstaterna, i enlighet med principen om en enda uppsättning av styrkor,

SOM ERINRAR OM att unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik inte påverkar den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik,

SOM ERINRAR OM att unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik respekterar de skyldigheter som följer av Nordatlantiska fördraget för de medlemsstater som anser att deras gemensamma försvar genomförs inom ramen för Nato, som förblir grundvalen för dess medlemmars kollektiva försvar, och är förenlig med den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik som har beslutats inom denna ram,

SOM ÄR ÖVERTYGGADE OM att en mer framträdande roll för unionen när det gäller säkerhet och försvar kommer att bidra till vitaliteten hos en förnyad atlantpakt, i samklang med "Berlin plus"-arrangemangen,

SOM ÄR BESLUTNA att göra unionen i stånd att fullt ut ikläda sig det ansvar som åligger den inom det internationella samfundet,

SOM ERKÄNNER att Förenta nationerna får begära unionens bistånd för att genomföra brådskande insatser i enlighet med kapitlen VI och VII i FN-stadgan,

SOM ERKÄNNER att en förstärkning av säkerhets- och försvarspolitik kommer att ställa krav på ansträngningar från medlemsstaterna när det gäller förmågor,

SOM ÄR MEDVETNA om att inledningen av en ny etapp i utvecklingen av den europeiska säkerhets- och försvarspolitik förutsätter beslutsamma ansträngningar av de medlemsstater som är beredda till detta,

SOM ERINRAR OM vikten av att utrikesministern är fullt ut delaktig i arbetet i det permanenta strukturerade samarbetet,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

Det permanenta strukturerade samarbete som avses i artikel I-41.6 i konstitutionen skall vara öppet för varje medlemsstat som från och med ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa åtar sig att

a) mer intensivt utveckla sin försvarskapacitet, genom att utveckla sina nationella bidrag och genom deltagande, i förekommande fall, i multinationella styrkor, i de viktigaste europeiska försvarsmaterielprogrammen och i den verksamhet som utförs av den europeiska byrån för utveckling av försvarskapacitet och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel (Europeiska försvarsbyrån), och

b) ha kapacitet att senast 2007, antingen nationellt eller som en del av multinationella styrkor, tillhandahålla särskilda stridsenheter för de planerade uppdragen, sammansatta på taktisk nivå som en taktisk insatsstyrka, med stödelement, inklusive transport och logistik, som inom 5–30 dagar kan genomföra de uppdrag som avses i artikel III-309, särskilt för att tillmötesgå framställningar från Förenta nationerna, och som kan underhållas under en första period på 30 dagar, med möjlighet till förlängning upp till minst 120 dagar.

Artikel 2

De medlemsstater som deltar i det permanenta strukturerade samarbetet skall för att uppnå målen i artikel 1 åta sig att

a) från och med ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa samarbeta i syfte att nå överenskomna mål avseende nivån på utgifterna för inve-

steringar i försvarsmateriel och att regelbundet ompröva dessa mål mot bakgrund av säkerhetsmiljön och unionens internationella ansvar,

b) så långt möjligt tillnärma sina försvarsstrukturer, särskilt genom att harmonisera identifieringen av de militära behoven genom att gemensamt utnyttja och i förekommande fall specialisera sina försvarsresurser och militära förmågor samt uppmuntra samarbete när det gäller utbildning och logistik,

c) vidta konkreta åtgärder för att öka styrkornas tillgänglighet, interoperabilitet, flexibilitet och tilltransportförmåga, särskilt genom att identifiera gemensamma mål när det gäller att sända styrkor, inklusive genom att eventuellt se över sina nationella beslutsförfaranden,

d) samarbeta för att se till att de vidtar nödvändiga åtgärder för att åtgärda, inbegripet genom multinationella strategier och utan att deras förpliktelser inom Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) åsidosätts, de brister som har konstaterats inom ramen för "översynsmekanismen för kapacitetsutveckling",

e) i förekommande fall delta i utvecklingen av större gemensamma eller europeiska materielprogram inom ramen för Europeiska försvarsbyrån.

Artikel 3

Europeiska försvarsbyrån skall bidra till en regelbunden utvärdering av de deltagande medlemsstaternas bidrag när det gäller förmågor, särskilt bidrag som tillhandahålls enligt kriterier som skall fastställas bland annat på grundval av artikel 2, och rapportera minst en gång om året. Utvärderingen kan ligga till grund för europeiska rekommendationer och beslut som rådet antar i enlighet med artikel III-312 i konstitutionen.

24. PROTOKOLL

OM ARTIKEL I-41.2 I KONSTITUTIONEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM BEAKTAR behovet av att fullt ut genomföra bestämmelserna i artikel I-41.2 i konstitutionen,

SOM BEAKTAR att unionens politik i enlighet med artikel I-41.2 i konstitutionen inte skall påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik och att den skall respektera de skyldigheter som vissa medlemsstater, som anser att deras gemensamma försvar genomförs inom ramen för Nato, har enligt Nordatlantiska fördraget och vara förenlig med den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik som har beslutats inom den ramen,

HAR ENATS OM följande bestämmelse, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa:

Enda artikel

Unionen skall tillsammans med Västeuropeiska unionen utarbeta arrangemang för ett ökat ömsesidigt samarbete.

25. PROTOKOLL

OM IMPORT TILL EUROPEISKA UNIONEN AV PETROLEUMPRODUKTER SOM RAFFINERATS I NEDERLÄNDSKA ANTILLERNA

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR närmare reglera det handelssystem som tillämpas vid import till unionen av petroleumprodukter som raffinerats i Nederländska Antillerna,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

Detta protokoll gäller för petroleumprodukter som omfattas av nr 27.10, 27.11, 27.12 (paraffin och petroleumvax), ex 27.13 (återstoden från paraffin) och 27.14 ("scale wax") i den kombinerade nomenklaturen och som importerats för att användas i medlemsstaterna.

Artikel 2

På de villkor som anges i detta protokoll skall medlemsstaterna förbinda sig att för petroleumprodukter som har raffinerats i Nederländska Antillerna bevilja de tullförmåner som följer av detta territoriums associering med unionen. Dessa bestämmelser skall gälla oavsett vilka ursprungsregler som medlemsstaterna tillämpar.

Artikel 3

1. Om kommissionen på begäran av en medlemsstat eller på eget initiativ konstaterar att import till unionen, enligt den i artikel 2 angivna ordningen, av petroleumprodukter som raffinerats i Nederländska Antillerna skapar faktiska svårigheter på marknaden i en eller flera medlemsstater skall kommissionen anta ett europeiskt beslut om att medlemsstaterna i fråga skall införa, höja eller återinföra tullar på denna import i sådan ut-

sträckning och för en så lång tid som behövs för att komma till rätta med situationen. De tullar som införs, höjs eller återinförs får inte överstiga dem som för samma produkter tillämpas gentemot tredjeländ.

2. Bestämmelserna i punkt 1 får under alla omständigheter tillämpas om unionens import av petroleumprodukter som raffinerats i Nederländska Antillerna uppgår till två miljoner ton per år.

3. Rådet skall informeras om de europeiska beslut som kommissionen antar enligt punkterna 1 och 2, inklusive de beslut som syftar till att avslå en medlemsstats begäran. Rådet skall på begäran av en medlemsstat pröva besluten och kan när som helst anta ett europeiskt beslut för att ändra eller upphäva dem.

Artikel 4

1. Om en medlemsstat anser att den import av i Nederländska Antillerna raffinerade petroleumprodukter som sker antingen direkt eller via en annan medlemsstat och enligt den ordning som föreskrivs i artikel 2, skapar faktiska svårigheter på den förstnämnda statens marknad och att åtgärder för att komma till rätta med svårigheterna omedelbart måste vidtas, kan staten på eget initiativ besluta om att tillämpa tullar på sådan import; tullarna får dock inte överstiga dem som för samma

produkter tillämpas gentemot tredjeland. Medlemsstaten skall underrätta kommissionen om sitt beslut och kommissionen skall inom en månad anta ett europeiskt beslut om huruvida de av staten vidtagna åtgärderna skall bestå, ändras eller upphävas. Artikel 3.3 skall tillämpas på kommissionens beslut.

2. Om de kvantiteter av i Nederländska Antillerna raffinerade petroleumprodukter, som antingen direkt eller via någon annan medlemsstat och enligt den i artikel 2 föreskrivna ordningen importeras till en eller flera medlemsstater i gemenskapen, under ett kalenderår överstiger det antal ton som anges i bilagan till detta protokoll, skall de åtgärder som den eller de medlemsstaterna har vidtagit enligt punkt 1 för det aktuella året anses berättigade. Efter att ha förvässat sig om att det fastställda antalet ton har uppnåtts, skall kommissionen protokollföra åtgärderna. I sådana fall får inte de övriga medlemsstaterna föra saken inför rådet.

Artikel 5

Om unionen beslutar att tillämpa kvantitativa restriktioner på petroleumprodukter oavsett varifrån dessa importeras, får restriktionerna även tillämpas på import av sådana produkter från Nederländska Antillerna. I sådana fall skall Nederländska Antillerna beviljas en fördelaktigare behandling än tredjeland.

Artikel 6

1. Rådet får med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen ompröva artiklarna 2–5 när en gemensam ursprungsdefinition antas för petroleumprodukter som kommer från tredjeland eller associerade länder, när beslut fattas inom ramen för en gemensam handelspolitik för produkterna i fråga eller när en gemensam energipolitik fastställs.

2. Vid en sådan omprövning skall dock under alla omständigheter likvärdiga fördelar behållas för Nederländska Antillerna i lämplig form och för en minsta kvantitet av 2 1/2 miljoner ton petroleumprodukter.

3. Unionens åtaganden i fråga om de likvärdiga fördelar som avses i punkt 2 kan om det behövs fördelas mellan staterna; därvid skall hänsyn tas till det antal ton som anges i bilagan till detta protokoll.

Artikel 7

För att genomföra detta protokoll skall kommissionen följa utvecklingen av importen till medlemsstaterna av petroleumprodukter som har raffinerats i Nederländska Antillerna. Medlemsstaterna skall i enlighet med av kommissionen utfärdade administrativa föreskrifter lämna kommissionen all ändamålsenlig information; kommissionen skall sprida informationen.

BILAGA

För genomförandet av artikel 4.2 har de höga fördragsslutande parterna beslutat att kvantiteten 2 miljoner ton petroleumprodukter från Antillerna skall fördelas mellan medlemsstaterna enligt följande:

Tyskland	625 000 ton
Den ekonomiska unionen mellan Belgien och Luxemburg.....	200 000 ton
Frankrike.....	75 000 ton
Italien	100 000 ton
Nederländerna.....	1 000 000 ton

26. PROTOKOLL

OM FÖRVÄRV AV EGENDOM I DANMARK

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR lösa vissa särskilda problem av intresse för Danmark,

HAR ENATS OM följande bestämmelse, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Enda artikel

Utan hinder av bestämmelserna i konstitu-

tionen får Danmark fortsätta att tillämpa sin gällande lagstiftning om förvärv av fritidsbostäder.

27. PROTOKOLL**OM SYSTEMET FÖR RADIO OCH TV I ALLMÄNHETENS TJÄNST
I MEDLEMSSTATERNA**

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ANSER att systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna har ett direkt samband med de demokratiska, sociala och kulturella behoven i varje samhälle och med behovet att bevara mångfalden i medierna,

HAR ENATS OM följande tolkningsbestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Enda artikel

Bestämmelserna i konstitutionen skall inte påverka medlemsstaternas behörighet att svara för finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst i den utsträckning som denna finansiering beviljas radio- och TV-organisationerna för att de skall utföra det uppdrag att verka i allmänhetens tjänst som

har tilldelats dem, utformats och organiserats av varje medlemsstat och i den utsträckning som finansieringen inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom unionen i en omfattning som kan strida mot det gemensamma intresset, varvid kraven på att utföra uppdraget att verka i allmänhetens tjänst skall beaktas.

28. PROTOKOLL**OM ARTIKEL III-214 I KONSTITUTIONEN**

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA

HAR ENATS OM följande bestämmelse, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Enda artikel

Vid tillämpningen av artikel III-214 i konstitutionen skall förmåner för arbetstagare på grund av sociala trygghetssystem inte anses som lön om och i den mån förmånerna kan

hänföras till anställningstider före den 17 maj 1990, utom när det gäller arbetstagare eller deras förmånsberättigade anhöriga som före den tidpunkten har väckt talan vid domstol eller inlett ett likvärdigt förfarande enligt tillämplig nationell lagstiftning.

29. PROTOKOLL

OM EKONOMISK, SOCIAL OCH TERRITORIELL SAMMANHÅLLNING

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ERINRAR OM att artikel I-3 i konstitutionen bl.a. nämner målen att främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning och solidaritet mellan medlemsstaterna samt att nämnda sammanhållning hör till de områden med delad befogenhet för unionen som räknas upp i artikel I-14.2 c i konstitutionen,

SOM ERINRAR OM att bestämmelserna i del III avdelning III kapitel III avsnitt 3 i konstitutionen om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning som helhet utgör den rättsliga grundvalen för att konsolidera och ytterligare utveckla unionens insatser på detta område, inklusive upprättandet av en fond,

SOM ERINRAR OM att artikel III-223 i konstitutionen föreskriver att en sammanhållningsfond skall inrättas,

SOM UPPMÄRKSAMMAR att Europeiska investeringsbanken lånar ut stora och ökande belopp till förmån för de fattigaste regionerna,

SOM UPPMÄRKSAMMAR önskemålet om en differentiering av nivån för unionens deltagande i program och projekt i vissa medlemsstater,

SOM UPPMÄRKSAMMAR önskemålet om större flexibilitet vid tilldelning av medel från strukturfonderna,

SOM UPPMÄRKSAMMAR förslaget om att ta större hänsyn till medlemsstaternas relativa välstånd inom systemet med egna medel,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Enda artikel

1. Medlemsstaterna bekräftar på nytt att främjandet av ekonomisk, social och territoriell sammanhållning är avgörande för unionens fulla utveckling och varaktiga framgång.

2. Medlemsstaterna bekräftar på nytt sin övertygelse om att strukturfonderna även i fortsättningen har att spela en betydande roll

när det gäller att uppnå unionens mål i fråga om sammanhållning.

3. Medlemsstaterna bekräftar på nytt sin övertygelse om att Europeiska investeringsbanken skall fortsätta att använda merparten av sina medel till att främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning och förklarar sig villiga att se över Europeiska investeringsbankens kapitalbehov så snart det behövs för detta ändamål.

4. Medlemsstaterna är eniga om att sammanhållningsfonden skall ge ekonomiska bidrag från unionen till projekt på miljöområdet och området för transeuropeiska nät i sådana medlemsstater som har en bruttonationalinkomst per capita som är lägre än 90 % av genomsnittet för unionen och som har ett program för att uppfylla de villkor för ekonomisk konvergens som anges i artikel III-184 i konstitutionen.

5. Medlemsstaterna förklarar att de avser att tillåta större flexibilitet vid tilldelning av medel från strukturfonderna för särskilda behov som inte täcks av de nuvarande reglerna för strukturfonderna.

6. Medlemsstaterna förklarar att de är villiga att differentiera nivåerna för unionens deltagande i strukturfondernas program och pro-

jekt i syfte att undvika orimligt stora ökningsar i budgetutgifterna för mindre välmående medlemsstater.

7. Medlemsstaterna inser att det är nödvändigt att noga övervaka de framsteg som görs för att uppnå ekonomisk, social och territoriell sammanhållning och förklarar sig villiga att undersöka alla nödvändiga åtgärder i detta avseende,

8. Medlemsstaterna förklarar att de avser att ta större hänsyn till de enskilda medlemsstaternas bidragskapacitet inom systemet med egna medel och att undersöka om de mindre välmående medlemsstaterna kan kompenseras för de regressiva inslag som finns i det nuvarande systemet med egna medel.

30. PROTOKOLL

OM EN SÄRSKILD ORDNING FÖR GRÖNLAND

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Enda artikel

1. Vid import till unionen av sådana produkter som omfattas av den gemensamma marknadsorganisationen för fiskeriprodukter och som har sitt ursprung i Grönland skall produkterna, samtidigt som den gemensamma marknadsorganisationen följs, vara undantagna från tullar och avgifter med motsvarande verkan samt från kvantitativa restriktioner och åtgärder med motsvarande

verkan, om de möjligheter till tillgång till grönländska fiskezoner som har beviljats unionen med stöd av ett avtal mellan unionen och den behöriga myndigheten för Grönland är tillfredsställande för unionen.

2. De åtgärder som avser ordningen för import av de i punkt 1 avsedda produkterna skall antas i enlighet med förfarandena i artikel III-231 i konstitutionen.

31. PROTOKOLL**OM ARTIKEL 40.3.3 I IRLANDS FÖRFATTNING**

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA

HAR ENATS OM följande bestämmelse, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen:

Enda artikel

Inga bestämmelser i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa eller för-

drag och akter om ändring av eller tillägg till detta skall påverka tillämpningen i Irland av artikel 40.3.3 i Irlands författning.

32. PROTOKOLL

OM ARTIKEL I-9.2 I KONSTITUTIONEN ANGÅENDE UNIONENS ANSLUTNING TILL EUROPEISKA KONVENTIONEN OM SKYDD FÖR DE MÄNSKLIGA RÄT- TIGHETERNA OCH DE GRUNDLÄGGANDE FRIHETERNA

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Artikel 1

1. I avtalet om unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad "Europakonventionen") i enlighet med artikel I-9.2 i konstitutionen skall det avspegla nödvändigheten av att bevara unionens och unionsrättens särdrag, särskilt när det gäller

a) de särskilda bestämmelserna för unionens eventuella deltagande i kontrollmyndigheterna enligt Europakonventionen,

b) de mekanismer som är nödvändiga för att säkerställa att talan som väcks av tredje-stater och framställningar från enskilda korrekt riktas till medlemsstaterna och/eller unionen, beroende på det enskilda fallet.

Artikel 2

I det avtal som avses i artikel 1 skall det säkerställas att unionens anslutning inte påverkar vare sig unionens eller dess institutioners befogenheter. Det skall säkerställas att ingen av avtalets bestämmelser påverkar medlemsstaternas särskilda situation i förhållande till Europakonventionen, särskilt vad gäller dess protokoll, av medlemsstaterna vidtagna åtgärder som avviker från Europakonventionen enligt artikel 15 i denna och medlemsstaternas reservationer mot Europakonventionen enligt artikel 57 i denna.

Artikel 3

Ingen av det i artikel 1 avsedda avtalets bestämmelser skall påverka artikel III-375.2 i konstitutionen.

33. PROTOKOLL

OM AKTER OCH FÖRDRAG SOM KOMPLETTERAT ELLER ÄNDRAT FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN OCH FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM BEAKTAR att fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om Europeiska unionen samt de akter och fördrag som kompletterat eller ändrat dessa upphävs genom artikel IV-437.1 i konstitutionen,

SOM ANSER att det bör upprättas en förteckning över de akter och fördrag som avses i artikel IV-437.1,

SOM ANSER att sakinnehållet i bestämmelserna i artikel 9.7 i Amsterdamfördraget bör återges,

SOM ERINRAR OM att akten av den 20 september 1976 om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet skall fortsätta att gälla,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskaperna.

Artikel 1

1. Följande akter och fördrag, vilka har kompletterat eller ändrat fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna, upphävs:

a) Protokollet av den 8 april 1965 om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier, fogat till fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission (EGT 152, 13.7.1967, s. 13).

b) Fördraget av den 22 april 1970 om ändring av vissa budgetbestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna (EGT L 2, 2.1.1971, s. 1).

c) Fördraget av den 22 juli 1975 om ändring av vissa finansiella bestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska ge-

menskaperna och fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna (EGT L 359, 31.12.1977, s. 4).

d) Fördraget av den 10 juli 1975 om ändring av vissa bestämmelser i protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga (EGT L 91, 6.4.1978, s. 1).

e) Fördraget av den 13 mars 1984 om ändring av fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna i fråga om Grönland (EGT L 29, 1.2.1985, s. 1).

f) Europeiska enhetsakten av den 17 februari 1986 och den 28 februari 1986 (EGT L 169, 29.6.1987, s. 1).

g) Akten av den 25 mars 1993 om ändring av protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga som ger befogenhet åt bankens råd att upprätta en europeisk investeringsfond (EGT L 173, 7.7.1994, s. 14).

h) Beslut 2003/223/EG av rådet på stats- eller regeringschefsnivå av den 21 mars 2003

om ändring av artikel 10.2 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (EUT L 83, 1.4.2003, s. 66).

2. Amsterdampfördraget av den 2 oktober 1997 om ändring av fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem (EGT C 340, 10.11.1977, s. 1) upphävs.

3. Nicefördraget av den 26 februari 2001 om ändring av fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem (EGT C 80, 10.3.2001, s. 1) upphävs.

Artikel 2

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-432 i konstitutionen och artikel 189 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen skall företrädarna för medlemsstaternas regeringar i samförstånd fastställa nödvändiga bestämmelser för att lösa vissa speciella problem som berör Storhertigdömet Luxemburg och som följer av inrättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna.

2. Akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet, fogad till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom (EGT L 278, 8.10.1976, s. 1), bibehålls i den version som gäller vid ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa. I syfte att anpassa akten till konstitutionen ändras den på följande sätt:

- a) Artikel 1.3 skall utgå.
- b) (Berör ej den svenska versionen.)
- c) I artikel 6.2 skall orden "av den 8 april 1965" utgå och orden "Europeiska gemenskapernas" ersättas med "Europeiska unionens".
- d) I artikel 7.1 andra strecksatsen skall orden "Europeiska gemenskapernas kommission" ersättas med "Europeiska kommissionen".

e) I artikel 7.1 tredje strecksatsen skall orden "Europeiska gemenskapernas domstol eller förstainstansrätten" ersättas med "Europeiska unionens domstol".

f) I artikel 7.1 femte strecksatsen skall orden "Europeiska gemenskapernas revisionsrätt" ersättas med "revisionsrätten".

g) I artikel 7.1 sjätte strecksatsen skall ordet "EU-ombudsmannen" ersättas med "Europeiska ombudsmannen".

h) I artikel 7.1 sjunde strecksatsen skall orden "i Europeiska ekonomiska gemenskapen och i Europeiska atomenergigemenskapen" ersättas med "i Europeiska unionen".

i) I artikel 7.1 nionde strecksatsen skall orden "enligt fördragen om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen" ersättas med "enligt fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen". Ordet "gemenskapernas" skall ersättas med "unionens".

j) I artikel 7.1 elfte strecksatsen skall orden "inom Europeiska gemenskapernas institutioner eller i organ som är knutna till dem, eller i Europeiska centralbanken" ersättas med "inom Europeiska unionens institutioner, organ eller myndigheter".

k) Strecksatserna i artikel 7.1 skall bli leden a–k.

l) I artikel 7.2 andra stycket skall ordet "bestämmelserna" utgå. Strecksatserna i detta andra stycke skall bli led a respektive led b.

m) I artikel 11.2 andra stycket skall ordet "gemenskapen" ersättas med "unionen", ordet "bestämma" ersättas med "anta ett europeiskt beslut om fastställande av" och orden "föregående stycke" ersättas med "första stycket".

n) I artikel 11.3 skall frasen "Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 139 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen" ersättas med "Utan att det påverkar tillämpningen av artikel III-238 i konstitutionen".

o) I artikel 14 skall orden "besluta om" ersättas med "anta", orden "på förslag från" ersättas med "på initiativ av" och orden "besluta om sådana åtgärder" ersättas med "anta nödvändiga europeiska förordningar eller beslut".

34. PROTOKOLL**OM ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER FÖR UNIONENS INSTITUTIONER OCH ORGAN**

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ANSER att det, i syfte att organisera övergången mellan den europeiska union som upprättas genom fördragen om Europeiska unionen och Europeiska gemenskapen och den europeiska union som upprättas genom fördraget om upprättande av en konstitution för Europa, som efterträder dem, är nödvändigt att fastställa övergångsbestämmelser som skall tillämpas innan samtliga bestämmelser i konstitutionen, och de akter som behövs för tillämpningen av dessa, får verkan,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

AVDELNING I**BESTÄMMELSER OM EUROPAPARLAMENTET***Artikel 1*

1. I tillräckligt god tid före 2009 års val till Europaparlamentet skall Europeiska rådet i enlighet med artikel I-20.2 i konstitutionen anta ett europeiskt beslut om fastställande av Europaparlamentets sammansättning.

2. Under valperioden 2004–2009 skall sammansättningen av och antalet företrädare vid Europaparlamentet som väljs i varje medlemsstat vara samma som vid dagen för ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa, med följande antal företrädare:

Belgien	24
Tjeckien	24
Danmark	14
Tyskland	99
Estland	6
Grekland	24
Spanien	54
Frankrike	78

Irland	13
Italien	78
Cypern	6
Lettland	9
Litauen	13
Luxemburg	6
Ungern	24
Malta	5
Nederländerna	27
Österrike	18
Polen	54
Portugal	24
Slovenien	7
Slovakien	14
Finland	14
Sverige	19
Förenade kungariket	78

AVDELNING II**BESTÄMMELSER OM EUROPEISKA RÅDET OCH RÅDET***Artikel 2*

1. Bestämmelserna i artikel I-25.1, I-25.2 och I-25.3 i konstitutionen om definitionen av kvalificerad majoritet i Europeiska rådet

och rådet skall få verkan den 1 november 2009, efter det att 2009 års val till Europaparlamentet hållits, i enlighet med artikel I-20.2 i konstitutionen.

2. Till och med den 31 oktober 2009 skall följande bestämmelser gälla utan att artikel I-25.4 i konstitutionen åsidosätts.

När Europeiska rådet och rådet skall besluta med kvalificerad majoritet, skall medlemmarnas röster viktas på följande sätt:

Belgien	12
Tjeckien	12
Danmark	7
Tyskland	29
Estland	4
Grekland	12
Spanien	27
Frankrike	29
Irland	7
Italien	29
Cypern	4
Lettland	4
Litauen	7
Luxemburg	4
Ungern	12
Malta	3
Nederländerna	13
Österrike	10
Polen	27
Portugal	12
Slovenien	4
Slovakien	7
Finland	7
Sverige	10
Förenade kungariket	29

Rådet skall besluta med minst 232 röster från en majoritet av medlemmarna när beslutandet enligt konstitutionen skall ske på förslag från kommissionen. I andra fall skall rådet besluta med minst 232 röster från minst två tredjedelar av medlemmarna.

När en akt antas av Europeiska rådet eller rådet med kvalificerad majoritet får en medlem av Europeiska rådet eller rådet begära en kontroll av att de medlemsstater som utgör denna kvalificerade majoritet motsvarar minst 62 % av unionens hela befolkning. Om

detta villkor inte är uppfyllt skall akten inte antas.

3. För framtida anslutningar skall den tröskel som avses i punkt 2 beräknas så att tröskeln för den kvalificerade majoriteten uttryckt i röster inte överstiger tröskeln enligt tabellen i den förklaring om utvidgningen av Europeiska unionen som förts in i slutakten från den konferens som antog Nicefördraget.

4. Följande bestämmelser om definitionen av kvalificerad majoritet skall få verkan den 1 november 2009

– artikel I-44.3 tredje, fjärde och femte styckena i konstitutionen,

– artikel I-59.5 andra och tredje styckena i konstitutionen,

– artikel I-60.4 andra stycket i konstitutionen,

– artikel III-179.4 tredje och fjärde styckena i konstitutionen,

– artikel III-184.6 tredje och fjärde styckena i konstitutionen,

– artikel III-184.7 tredje och fjärde styckena i konstitutionen,

– artikel III-194.2 andra och tredje styckena i konstitutionen,

– artikel III-196.3 andra och tredje styckena i konstitutionen,

– artikel III-197.4 andra och tredje styckena i konstitutionen,

– artikel III-198.2 tredje stycket i konstitutionen,

– artikel III-312.3 tredje och fjärde styckena i konstitutionen,

– artikel III-312.4 tredje och fjärde styckena i konstitutionen,

– artikel 1 andra, tredje och fjärde styckena och artikel 3.1 andra, tredje och fjärde styckena i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på politik för kontroller vid gränser, asyl och invandring, civilrättsligt samarbete samt polissamarbete,

– artikel 1 andra, tredje och fjärde styckena samt artikel 5 tredje, fjärde och femte styckena i protokollet om Danmarks ställning.

Till och med den 31 oktober 2009 skall i de fall då inte samtliga medlemmar av rådet del-

tar i omröstningen, nämligen i de fall som anges i de artiklar som räknas upp i första stycket, kvalificerad majoritet definieras som samma andel av de viktade rösterna och samma andel av rådsmedlemmarnas antal samt, i förekommande fall, samma procentandel av de berörda medlemsstaternas befolkning som de som fastställs i punkt 2.

Artikel 3

Fram till ikraftträdandet av det europeiska beslut som avses i artikel I-24.4 i konstitutionen kan rådet sammanträda i de konstellationer som avses i artikel I-24.2 och I-24.3 samt i de andra konstellationer över vilka en förteckning skall upprättas genom ett europeiskt beslut som rådet i konstellationen allmänna frågor skall anta med enkel majoritet.

AVDELNING III

**BESTÄMMELSER OM KOMMISSIONEN,
INBEGRIPET UNIONENS UTRIKESMINISTER**

Artikel 4

De kommissionsledamöter som tjänstgör vid den tidpunkt då fördraget om upprättande av en konstitution för Europa träder i kraft skall förbli i tjänst till dess att deras mandatid löper ut. Den dag då unionens utrikesminister utnämns skall mandattiden löpa ut för den ledamot som har samma nationalitet som unionens utrikesminister.

AVDELNING IV

BESTÄMMELSER OM RÅDETS GENERALSEKRETERARE, HÖG REPRESENTANT FÖR DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN SAMT RÅDETS BITRÄDANDE GENERALSEKRETERARE

Artikel 5

Mandattiden för rådets generalsekreterare, hög representant för den gemensamma utri-

kes- och säkerhetspolitiken samt rådets biträdande generalsekreterare skall löpa ut den dag då fördraget om upprättande av en konstitution för Europa träder i kraft. Rådet skall utnämna en generalsekreterare i enlighet med artikel III-344.2 i konstitutionen.

AVDELNING V

BESTÄMMELSER OM DE RÅDGIVANDE ORGANEN

Artikel 6

Fram till ikraftträdandet av det europeiska beslut som avses i artikel III-386 i konstitutionen skall fördelningen av ledamöter i Regionkommittén vara följande:

Belgien	12
Tjeckien	12
Danmark	9
Tyskland	24
Estland	7
Grekland	12
Spanien	21
Frankrike	24
Irland	9
Italien	24
Cypern	6
Lettland	7
Litauen	9
Luxemburg	6
Ungern	12
Malta	5
Nederländerna	12
Österrike	12
Polen	21
Portugal	12
Slovenien	7
Slovakien	9
Finland	9
Sverige	12
Förenade kungariket	24

Artikel 7

Fram till ikraftträdandet av det europeiska beslut som avses i artikel III-389 i konstitutionen skall fördelningen av ledamöter i

Ekonomiska och sociala kommittén vara följande:		Letland	7
		Litauen	9
		Luxemburg	6
Belgien	12	Ungern	12
Tjeckien	12	Malta	5
Danmark	9	Nederländerna	12
Tyskland	24	Österrike	12
Estland	7	Polen	21
Grekland	12	Portugal	12
Spanien	21	Slovenien	7
Frankrike	24	Slovakien	9
Irland	9	Finland	9
Italien	24	Sverige	12
Cypern	6	Förenade kungariket	24

35. PROTOKOLL

OM DE EKONOMISKA FÖLJDerna AV ATT FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA KOL- OCH STÅLGEMENSKAPEN UPPHÖR ATT GÄLLA OCH OM KOL- OCH STÅLFORSKNINGSFONDEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ERINRAR om att Europeiska kol- och stålgemenskapens alla tillgångar och skulder per den 23 juli 2002 har överförts till Europeiska gemenskapen från och med den 24 juli 2002,

SOM BEAKTAR önskemålet att dessa medel skall användas för forskning inom sektorer med anknytning till kol- och stålindustrin samt behovet av att fastställa vissa särskilda bestämmelser för detta,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa:

Artikel 1

1. Nettovärdet av Europeiska kol- och stål- gemenskapens tillgångar och skulder enligt Europeiska kol- och stål- gemenskapens balansräkning per den 23 juli 2002 skall, med förbehåll för alla ökning- ar eller minskningar som kan inträffa som en följd av avvecklingen, betraktas som unionens tillgångar avsedda för forskning inom sektorer med anknytning till kol- och stålindustrin och betecknas som "Europeiska kol- och stål- gemenskapen under avveckling". När avvecklingen är slutförd skall dessa tillgångar betecknas som "Kol- och stål- forskningsfondens tillgångar".

2. Intäkterna från dessa tillgångar, vilka skall betecknas som "Kol- och stål- forskningsfonden", skall endast användas för forskning utanför ramprogrammet för forskning inom sektorer med anknytning till kol- och stålindustrin i enlighet med detta protokoll och i akter som antas på grundval av detta.

Artikel 2

1. De nödvändiga bestämmelserna för genomförande av detta protokoll, inklusive grundprinciperna, skall fastställas i en europeisk lag utfärdad av rådet. Rådet skall besluta efter Europaparlamentets godkännande.

2. Rådet skall på förslag av kommissionen anta europeiska förordningar eller beslut om fastställande av fleråriga ekonomiska riktlinjer för förvaltning av Kol- och stål- forskningsfondens tillgångar och tekniska riktlinjer för fondens forskningsprogram. Det skall besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 3

Om inte annat föreskrivs i detta protokoll och i akter som antas på grundval av detta, skall konstitutionen vara tillämplig.

36. PROTOKOLL

OM ÄNDRING AV FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA ATOMENERGIGEMENSKAPEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ERINRAR OM att bestämmelserna i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen fortfarande har full rättsverkan,

SOM ÖNSKAR anpassa det fördraget till de nya regler som fastställs genom fördraget om upprättande av en konstitution för Europa, särskilt på de institutionella och finansiella områdena,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som skall fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och som ändrar fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen på följande sätt.

Artikel 1

Genom detta protokoll ändras fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (nedan kallat "Euratomfördraget") i den version av detta som gäller vid ikraftträdandet av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Utan hinder av bestämmelserna i artikel IV-437 i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och utan att det påverkar tillämpningen av övriga bestämmelser i detta protokoll skall rättsverkan av de ändringar i Euratomfördraget som följer av sådana fördrag och akter som upphävs i enlighet med artikel IV-437 i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa, liksom rättsverkan av gällande akter som antagits på grundval av Euratomfördraget, inte påverkas.

Artikel 2

Rubriken till Euratomfördragets avdelning III "Institutionella bestämmelser" skall ersättas med följande rubrik: "Institutionella och finansiella bestämmelser".

Artikel 3

I början av Euratomfördragets avdelning III skall följande kapitel föras in:

"KAPITEL I

TILLÄMPNING AV VISSA BESTÄMMELSER I FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDE AV EN KONSTITUTION FÖR EUROPA

Artikel 106A

1. Artiklarna I-19–I-29, I-31–I-39, I-49–I-50, I-53–I-56, I-58–I-60, III-330–III-372, III-374, III-375, III-378–III-381, III-384, III-385, III-389–III-392, III-395–III-410, III-412–III-415, III-427, III-433, IV-439 och IV-443 i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa skall tillämpas på detta fördrag.

2. Inom ramen för detta fördrag skall hänvisningarna till unionen och konstitutionen i de bestämmelser som avses i punkt 1 samt i bestämmelserna i de protokoll som fogas

både till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och det här fördraget läsas som hänvisningar till Europeiska atomenergigemenskapen och till detta fördrag.

3. Bestämmelserna i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa skall inte inverka på bestämmelserna i det här fördraget."

Artikel 4

I avdelning III i Euratomfördraget skall kapitlen I, II och III numreras om till II, III och IV.

Artikel 5

1. Artikel 3, 107–132, 136–143, 146–156, 158–163, 165–170, 173, 173a, 175, 177–179a, 180b, 181, 183, 183a, 190 och 204 i Euratomfördraget skall upphävas.

2. De protokoll som tidigare fogades till Euratomfördraget skall upphävas.

Artikel 6

Rubriken till avdelning IV i Euratomfördraget "Finansiella bestämmelser" skall ersättas med följande rubrik: "Särskilda finansiella bestämmelser".

Artikel 7

1. I artikel 38 tredje stycket och artikel 82 tredje stycket i Euratomfördraget skall hänvisningarna till artiklarna 141 och 142 ersättas med hänvisningar till artikel III-360 respektive III-361 i konstitutionen.

2. I artikel 171.2 och artikel 176.3 i Euratomfördraget skall hänvisningen till artikel 183 ersättas med en hänvisning till artikel III-412 i konstitutionen för Europa.

3. I artikel 172.4 i Euratomfördraget skall hänvisningen till artikel 177.5 ersättas med en hänvisning till artikel III-404 i konstitutionen.

4. I artiklarna 38, 82, 96 och 98 i Euratomfördraget skall begreppet "direktiv" ersättas med begreppet "europeisk förordning".

5. I Euratomfördraget skall begreppet "beslut" ersättas med begreppet "europeiskt beslut", förutom i artiklarna 18, 20, 23, 53 första stycket och i de fall som beslutet fattas av Europeiska unionens domstol.

6. I Euratomfördraget skall begreppet "domstolen" ersättas med begreppet "Europeiska unionens domstol".

Artikel 8

Artikel 191 i Euratomfördraget skall ersättas med följande:

"Artikel 191

Gemenskapen skall, på de villkor som anges i protokollet om Europeiska unionens privilegier och immunitet, inom medlemsstaternas territorier åtnjuta de privilegier och den immunitet som krävs för att den skall kunna fullgöra sin uppgift."

Artikel 9

Artikel 198 Euratomfördraget skall ersättas med följande:

"Artikel 198

Om inte något annat föreskrivs, skall bestämmelserna i detta fördrag tillämpas på medlemsstaternas europeiska territorier och på utomeuropeiska territorier under deras jurisdiktion.

De skall även tillämpas på de europeiska territorier vilkas utrikes angelägenheter omhänders av en medlemsstat.

Bestämmelserna i detta fördrag skall tillämpas på Åland med de undantag som ursprungligen fanns i det fördrag vilket avses i

artikel IV-437.2 d i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och som har återgetts i protokollet om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige.

Med avvikelse från första, andra och tredje styckena skall följande gälla:

a) Detta fördrag skall inte tillämpas på vare sig Färöarna eller på Grönland.

b) Detta fördrag skall inte tillämpas på Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden på Cypern.

c) Detta fördrag skall inte tillämpas på de utomeuropeiska länder och territorier som har särskilda förbindelser med Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland och som inte har tagits med i förteckningen i bilaga II till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

d) Detta fördrag skall tillämpas på Kanalöarna och Isle of Man endast i den utsträckning det är nödvändigt för att säkerställa tillämpningen av den ordning för dessa öar som ursprungligen angavs i det fördrag som avses i artikel IV-437.2 a i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och som har återgetts i protokollet om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige."

Artikel 10

Artikel 206 i Euratomfördraget skall ändras på följande sätt:

"Artikel 206

Gemenskapen får med en eller flera stater eller internationella organisationer ingå avtal som upprättar en associering med ömsesidiga rättigheter och förpliktelser, gemensamt uppträdande och särskilda förfaranden.

Dessa avtal skall ingås av rådet som beslutar med enhällighet, efter att ha hört Europaparlamentet.

När sådana avtal kräver ändringar i detta fördrag, skall ändringarna först antas i enlighet med förfarandet i artikel IV-443 i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa."

Artikel 11

Artikel 225 andra stycket i Euratomfördraget skall ersättas med följande text:

"Även de danska, engelska, estniska, finska, grekiska, iriska, lettiska, litauiska, maltesiska, polska, portugisiska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska och ungerska versionerna av detta fördrag är giltiga.

Artikel 12

Europeiska atomenergigemenskapens inkomster och utgifter, med undantag av Försörjningsbyråns och de gemensamma företagens inkomster och utgifter, skall tas upp i unionens budget.

B. BILAGOR

TILL FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDE AV EN KONSTITUTION FÖR EUROPA

BILAGA I**FÖRTECKNING
som avses i artikel III-226 i konstitutionen**

1 - Nummer i kombinerade-nomenklaturen	2 - Varuslag
KAPITEL 1	Levande djur
KAPITEL 2	Kött, fläsk och andra ätbara djurdelar
KAPITEL 3	Fisk, kräftdjur och blötdjur
KAPITEL 4	Mjölk och mejeriprodukter; ägg, naturlig honung
KAPITEL 5	Tarmar, blåsor och magar (hela eller sönderdelade) av andra djur än fiskar
0504	Animaliska produkter, ej hänförliga till annat nummer; döda djur av de slag som avses i kap. 1 och 3, otjänliga till människoföda
0515	Levande växter och alster av blomsterodling
KAPITEL 6	Köksväxter m.m.
KAPITEL 7	Ätbara frukter, skal av citrusfrukter eller melon
KAPITEL 8	Kaffe, te och kryddor med undantag av matte (nr 09.03)
KAPITEL 9	Spannmål
KAPITEL 10	Produkter av kvarnindustri; malt, stärkelse, inulin och gluten
KAPITEL 11	Oljehaltiga frön och frukter; diverse andra frön och frukter; växter för industriellt eller medicinskt bruk; halm och foderväxter
KAPITEL 12	
KAPITEL 13	Pektin
ex 1303	
KAPITEL 15	Ister och annat fett av svin eller fjäderfä, utsmält eller utpressat
1501	Talg (av nötkreatur, får eller getter), rå eller utsmält, "premier jus" härunder inbegripen
1502	Solarstearin och oleostearin (presstalg); isterolja, talgolja och oleomargarin, icke emulgerade, blandade eller på annat sätt beredda
1503	Fetter och oljor, även raffinerade, av fisk eller havsdäggdjur
1504	Vegetabiliska fetter och feta oljor, råa, renade eller raffinerade
1507	Härdade animaliska eller vegetabiliska fetter och feta oljor, även raffinerade men icke vidare bearbetade
1512	Margarin, konstister och annat berett ätbart fett
1513	Återstoder från bearbetning av fetter eller feta oljor eller animaliska eller vegetabiliska vaxer
1517	Varor av kött, fläsk, fisk, kräftdjur eller blötdjur
KAPITEL 16	
KAPITEL 17	Bet- och rörsocker i fast form
1701	Annat socker; sirap och andra sockerlösningar; konstgjord honung samt blandningar av konstgjord och naturlig honung; sockerkulör
1702	Melass, även avfärgad
1703	

1 - Nummer i kombinerade-nomenklaturen	2 - Varuslag
1705 (*)	Socker, sirap och andra sockerlösningar samt melass, aromatiserade eller färgade, utom fruktsaft med tillsats av socker, oavsett mängd
KAPITEL 18	
1801	Kakaoböner, hela eller krossade, även rostade
1802	Kakaoskal och kakaoavfall
KAPITEL 20	Varor av köksväxter och frukter samt av andra växter och växtdelar
KAPITEL 22	
2204	Druvmust i jäsning, även druvmust vars jäsning avbrutits på annat sätt än genom tillsats av alkohol
2205	Vin av färska druvor; druvmust vars jäsning avbrutits genom tillsats av alkohol
2207	Andra jästa drycker, såsom cider (äppel- och päronvin) och mjöd
ex 2208 (*)	Etylalkohol, denaturerad eller ej, oavsett styrka, som är framställd av jordbruksprodukter som finns uppräknade i denna bilaga, utom likörer och andra sprithaltiga drycker och sammansatta alkoholhaltiga beredningar (s.k. "koncentrerade extrakt") för framställning av drycker
ex 2209 (*)	
ex 2210 (*)	Åttika
KAPITEL 23	Återstoder och avfall från livsmedelsindustrin; beredda fodermedel
KAPITEL 24	
2401	Råtobak samt avfall av tobak
KAPITEL 45	
4501	Naturkork, obearbetad, krossad, granulerad eller malen; även som korkavfall
KAPITEL 54	
5401	Lin, oberett eller berett men icke spunnet; blånor och avfall av lin, rivna varor härunder inbegripna
KAPITEL 57	
5701	Mjuk hampa (<i>Cannabis sativa</i>), oberedd eller beredd men icke spunnen; blånor och avfall av mjuk hampa, rivna varor härunder inbegripna

(*) Posten tillagd genom artikel 1 i Europeiska ekonomiska gemenskapens råds förordning nr 7a av den 18 december 1959 (EGT 7, 30.1.1961, s. 71/61).

BILAGA II**UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER PÅ VILKA DEL III AVDELNING IV I KONSTITUTIONEN SKALL TILLÄMPAS**

- Grönland,
- Nya Kaledonien och tillhörande områden,
- Franska Polynesien,
- De franska sydliga och antarktiska områdena,
- Wallis- och Futunaöarna,
- Mayotte,
- Saint-Pierre och Miquelon,
- Aruba,
- Nederländska Antillerna:
 - Bonaire,
 - Curaçao,
 - Saba,
 - Sint Eustatius,
 - Sint Maarten.
- Anguilla,
- Caymanöarna,
- Falklandsöarna,
- Sydgeorgien och Sydsandwichöarna,
- Montserrat,
- Pitcairn,
- S:ta Helena med tillhörande områden,
- Brittiska antarktiska territoriet,
- Brittiska territoriet i Indiska oceanen,
- Turks- och Caicosöarna,
- Brittiska Jungfruöarna,
- Bermuda.

SLUTAKT

**KONFERENSEN MELLAN FÖRETRÄDARNA FÖR MEDLEMSSTATERNAS
REGERINGAR,
som samlades i Bryssel den trettionde september tjugohundratre för att i samförstånd
besluta om fördraget om upprättande av en konstitution för Europa, har antagit
följande texter:**

- I Fördrag om upprättande av en konstitution för Europa
- II Protokoll som fogas till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa
 1. Protokoll om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen
 2. Protokoll om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna
 3. Protokoll om stadgan för Europeiska unionens domstol
 4. Protokoll om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken
 5. Protokoll om Europeiska investeringsbankens stadga
 6. Protokoll om lokalisering av säten för Europeiska unionens institutioner och vissa av dess organ, myndigheter och enheter
 7. Protokoll om Europeiska unionens privilegier och immunitet
 8. Protokoll om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige
 9. Protokoll om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien
 10. Protokoll om förfarandet vid alltför stora underskott
 11. Protokoll om konvergenskriterier
 12. Protokoll om eurogruppen
 13. Protokoll om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland med avseende på den ekonomiska och monetära unionen
 14. Protokoll om vissa bestämmelser angående Danmark med avseende på den ekonomiska och monetära unionen
 15. Protokoll om vissa uppgifter som åligger Danmarks nationalbank

16. Protokoll om ordningen för CFP-francen
17. Protokoll om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar
18. Protokoll om tillämpning av vissa inslag i artikel III-130 i konstitutionen på Förenade kungariket och Irland
19. Protokoll om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på politik för gränskontroller, asyl och invandring samt med avseende på civilrättsligt samarbete och polissamarbete
20. Protokoll om Danmarks ställning
21. Protokoll om medlemsstaternas yttre förbindelser i fråga om passage av yttre gränser
22. Protokoll om asyl för medborgare i medlemsstaterna
23. Protokoll om det permanenta strukturerade samarbete som inrättas genom artikel I-41.6 och artikel III-312 i konstitutionen
24. Protokoll om artikel I-41.2 i konstitutionen
25. Protokoll om import till Europeiska unionen av oljeprodukter som raffinerats i Nederländska Antillerna
26. Protokoll om förvärv av egendom i Danmark
27. Protokoll om systemet för radio och tv i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna
28. Protokoll om artikel III-214 i konstitutionen
29. Protokoll om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning
30. Protokoll om en särskild ordning för Grönland
31. Protokoll om artikel 40.3.3 i Irlands författning
32. Protokoll till artikel I-9.2 i konstitutionen om unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
33. Protokoll om akter och fördrag som kompletterat eller ändrat fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om Europeiska unionen
34. Protokoll om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ
35. Protokoll om de ekonomiska följderna av att fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen upphör att gälla och om Kol- och stålforskningsfonden
36. Protokoll om ändring av fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

- III Bilagor till fördraget om upprättande av en konstitution för Europa
1. Bilaga I – Förteckning som avses i artikel III-226 i konstitutionen
 2. Bilaga II – Utomeuropeiska länder och territorier på vilka del III avdelning IV i konstitutionen skall tillämpas

Konferensen har antagit nedan angivna förklaringar, som fogas till denna slutakt.

- A. Förklaringar om bestämmelser i konstitutionen
1. Förklaring till artikel I-6
 2. Förklaring till artikel I-9.2
 3. Förklaring till artiklarna I-22, I-27 och I-28
 4. Förklaring till artikel I-24.7 om Europeiska rådets beslut om utövande av rådets ordförandeskap
 5. Förklaring till artikel I-25
 6. Förklaring till artikel I-26
 7. Förklaring till artikel I-27
 8. Förklaring till artikel I-36
 9. Förklaring till artiklarna I-43 och III-329
 10. Förklaring till artikel I-51
 11. Förklaring till artikel I-57
 12. Förklaring om förklaringarna avseende stadgan om de grundläggande rättigheterna
 13. Förklaring till artikel III-116
 14. Förklaring till artiklarna III-136 och III-267
 15. Förklaring till artiklarna III-160 och III-322
 16. Förklaring till III-167.2 c
 17. Förklaring till artikel III-184
 18. Förklaring till artikel III-213
 19. Förklaring till artikel III-220
 20. Förklaring till artikel III-243

21. Förklaring till artikel III-248
22. Förklaring till artikel III-256
23. Förklaring till artikel III-273.1 andra stycket
24. Förklaring till artikel III-296
25. Förklaring till artikel III-325 om medlemsstaternas förhandlingar om och ingående av internationella avtal avseende ett område med frihet, säkerhet och rättvisa
26. Förklaring till artikel III-402.4
27. Förklaring till slutakten om artikel III-419
28. Förklaring till slutakten om artikel IV-440.7
29. Förklaring till artikel IV-448.2
30. Förklaring om ratificeringen av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa
- B. Förklaringar om protokoll som är fogade till konstitutionen

Förklaringar om protokollet om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige

31. Förklaring om Åland
32. Förklaring om det samiska folket

Förklaringar om protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien

33. Förklaring om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern
34. Förklaring från kommissionen om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern
35. Förklaring om kärnkraftverket i Ignalina i Litauen
36. Förklaring om persontransitering landvägen mellan Kaliningradområdet och andra delar av Ryska federationen
37. Förklaring om reaktorerna 1 och 2 vid kärnkraftverket Bohunice V1 i Slovakien
38. Förklaring om Cypern

39. Förklaring om protokollet om Danmarks ställning
40. Förklaring om protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ
41. Förklaring om Italien

Vidare har konferensen noterat nedan angivna förklaringar, som fogas till denna slutakt.

42. Förklaring från Konungariket Nederländerna om artikel I-55
43. Förklaring från Konungariket Nederländerna om artikel IV-440
44. Förklaring från Förbundsrepubliken Tyskland, Irland, Republiken Ungern, Republiken Österrike och Konungariket Sverige
45. Förklaring från Konungariket Spanien och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland
46. Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om definitionen av begreppet "medborgare"
47. Förklaring från Konungariket Spanien om definitionen av begreppet "medborgare"
48. Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om rösträtten vid val till Europaparlamentet
49. Förklaring från Konungariket Belgien om de nationella parlamenten
50. Förklaring från Republiken Lettland och Republiken Ungern om stavningen av namnet på den gemensamma valutan i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

A. FÖRKLARINGAR OM BESTÄMMELSER I KONSTITUTIONEN

1. Förklaring till artikel I-6

Konferensen konstaterar att artikel I-6 åter-
speglar befintlig rättspraxis från Europeiska
gemenskapernas domstol och förstainstans-
rätten.

2. Förklaring till artikel I-9.2

Konferensen är enig om att unionens an-
slutning till Europeiska konventionen om
skydd för de mänskliga rättigheterna och de
grundläggande friheterna bör genomföras på
villkor som gör det möjligt att bevara särdra-
gen i unionens rättsordning. I detta samman-
hang noterar konferensen den regelbundna
dialogen mellan Europeiska unionens dom-
stol och Europadomstolen för de mänskliga
rättigheterna; en sådan dialog kan förstärkas
när unionen ansluts till konventionen.

3. Förklaring till artiklarna I-22, I-27 och I-28

Vid valet av de personer som skall inneha
befattningarna som Europeiska rådets ordfö-
rande, kommissionens ordförande och unio-
nens utrikesminister bör vederbörlig hänsyn
tas till behovet av att respektera de geogra-
fiska och demografiska skillnaderna inom
unionen och dess medlemsstater.

4. Förklaring till artikel I-24.7 om Europeiska rådets beslut om utövande av rådets ordförandeskap

Konferensen förklarar att rådet bör börja
utarbete det europeiska beslutet om faststäl-
lande av tillämpningsåtgärder för Europeiska
rådets europeiska beslut om utövande av rå-
dets ordförandeskap så snart fördraget om
upprättande av en konstitution för Europa har
undertecknats och bör ge sitt politiska god-
kännande inom sex månader. Ett utkast till
Europeiska rådets europeiska beslut, vilket
kommer att antas samma dag som nämnda
fördrag träder i kraft, återges nedan.

UTKAST TILL EUROPEISKA RÅDETS EUROPEISKA BESLUT OM UTÖVANDE AV RÅDETS ORDFÖRANDESKAP.

Artikel 1

1. Rådets ordförandeskap, med undantag av
konstellationen utrikes frågor, skall innehas
av på förhand bestämda grupper med tre
medlemsstater under en period av 18 måna-
der. Dessa grupper skall sättas samman ge-
nom jämlik rotation mellan medlemsstaterna
med hänsyn till deras olikartade karaktär och
den geografiska jämvikten inom unionen.

2. Varje medlem i gruppen skall i tur och
ordning vara ordförande för alla rådskonstel-
lationer i sex månader, med undantag av
konstellationen utrikes frågor. Övriga med-
lemmar av gruppen skall bistå ordförande-
skapet i alla dess uppgifter på grundval av ett
gemensamt program. Gruppens medlemmar
får sinsemellan besluta om alternativa arran-
gemang.

Artikel 2

Ordförandeskapet för kommittén med de ständiga representanterna för medlemsstaternas regeringar skall innehas av en företrädare för den medlemsstat som innehar ordförandeskapet för rådet i konstellationen allmänna frågor.

Ordförandeskapet för Kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik skall innehas av en företrädare för unionens utrikesminister.

Ordförandeskapet i de förberedande organen för de olika rådskonstellationerna, med undantag av konstellationen utrikes frågor, skall ombesörjas av den medlem av gruppen som innehar ordförandeskapet i rådskonstellationen ifråga, såvida inget annat beslutas i enlighet med artikel 4.

Artikel 3

Rådet i konstellationen allmänna frågor

skall i samarbete med kommissionen säkerställa följdriktigheten och kontinuiteten i de olika rådskonstellationernas arbete inom ramen för en flerårig programplanering. De medlemsstater som innehar ordförandeskapet skall med bistånd av rådets generalsekretariat införa alla bestämmelser som behövs för att organisera rådets arbete och få det att fungera väl.

Artikel 4

Rådet skall anta ett europeiskt beslut som föreskriver tillämpningsåtgärder för detta beslut.

5. Förklaring till artikel I-25

Konferensen förklarar att det europeiska beslutet om genomförandet av artikel I-25 kommer att antas av rådet den dag då fördraget om upprättande av en konstitution för Europa träder i kraft. Ett utkast till beslut återges nedan.

UTKAST TILL RÅDETS EUROPEISKA BESLUT OM GENOMFÖRANDET AV ARTIKEL I-25

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR
BESLUTAT FÖLJANDE

av följande skäl:

(1) Det bör antas bestämmelser som möjliggör en smidig övergång från det system för beslutsfattande i rådet med kvalificerad majoritet som anges i Nicefördraget och som återges i artikel 2.2 i protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ, fogat till konstitutionen, vilket kommer att fortsätta att vara tillämpligt till och med den 31 oktober 2009, till det omröstningssystem som föreskrivs i artikel I-25 i konstitutionen, vilket kommer att tillämpas från och med den 1 november 2009.

(2) Det erinras om att det är brukligt att rådet gör sitt yttersta för att stärka den demokratiska legitimiteten hos akter som antas med kvalificerad majoritet.

(3) Det bedöms vara lämpligt att detta be-

slut förblir gällande så länge det behövs för att säkerställa en smidig övergång till det nya omröstningssystem som föreskrivs i konstitutionen.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

*Artikel 1***Om rådsmedlemmar som företrädare**

- a) minst tre fjärdedelar av den befolkning eller
- b) minst tre fjärdedelar av det antal medlemsstater

som krävs för att utgöra en blockerande minoritet till följd av tillämpningen av artikel I-25.1 andra stycket eller I-25.2 uppger att de motsätter sig att rådet antar en akt med kvalificerad majoritet, skall rådet diskutera frågan.

Artikel 2

Rådet skall under dessa diskussioner göra allt som står i dess makt för att, inom rimlig tid och utan att det påverkar de obligatoriska tidsfrister som anges i unionsrätten, nå en tillfredsställande lösning för att bemöta de farhågor som framförts av de i artikel 1 avsedda rådsmedlemmarna.

Artikel 3

För detta ändamål skall rådets ordförande, med kommissionens bistånd och med iakttagande av rådets arbetsordning, ta alla nödvändiga initiativ för att underlätta skapandet av en bredare bas för överenskommelse i rådet. Rådets medlemmar skall bistå ordföranden.

Artikel 4

Detta beslut får verkan den 1 november 2009. Det skall gälla åtminstone till 2014. Därefter får rådet anta ett europeiskt beslut om att upphäva det.

6. Förklaring till artikel I-26

Konferensen anser att kommissionen, när den inte längre kommer att inbegripa medborgare från alla medlemsstater, särskilt bör uppmärksamma nödvändigheten av att säkerställa full öppenhet i sina förbindelser med samtliga medlemsstater. Därför bör kommissionen även fortsättningsvis ha nära förbindelser med alla medlemsstater, oavsett om de har eller inte har en egen medborgare som kommissionsledamot, och i detta sammanhang bör kommissionen ägna särskild uppmärksamhet åt nödvändigheten av att utbyta information och samråda med alla medlemsstater.

Konferensen anser även att kommissionen bör vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att full hänsyn tas till de faktiska politiska, sociala och ekonomiska förhållandena i alla medlemsstater, även i de som inte har

någon medborgare som kommissionsledamot. En av dessa åtgärder bör vara att man ser till att dessa medlemsstaters ställning beaktas genom att bestämmelser om lämpliga organisatoriska arrangemang antas.

7. Förklaring till artikel I-27

Konferensen anser att Europaparlamentet och Europeiska rådet i enlighet med bestämmelserna i konstitutionen har gemensamt ansvar för att processen som leder fram till valet av Europeiska kommissionens ordförande förlöper smidigt. Företrädare för Europaparlamentet och Europeiska rådet kommer därför att före Europeiska rådets beslut hålla de samråd som är nödvändiga, inom den ram som anses lämpligast. I enlighet med artikel I-27.1 kommer dessa samråd att inriktas på kvalifikationerna hos kandidaterna till befattningen som kommissionens ordförande, med beaktande av valen till Europaparlamentet. Arrangemangen för dessa samråd kan bestämmas närmare, vid lämplig tidpunkt, i samförstånd mellan Europaparlamentet och Europeiska rådet.

8. Förklaring till artikel I-36

Konferensen noterar att kommissionen, i enlighet med sin fasta praxis, avser att fortsätta att samråda med av medlemsstaterna utsedda experter vid utarbetandet av kommissionens utkast till delegerade europeiska förordningar på området finansiella tjänster.

9. Förklaring till artiklarna I-43 och III-329

Utan att de åtgärder åsidosätts som unionen har antagit för att uppfylla kravet på solidaritet med en medlemsstat som utsätts för en terroristattack eller som drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor, skall ingen av bestämmelserna i artiklarna I-43 och III-329 vara avsedd att påverka en annan medlemsstats rätt att välja det lämpligaste sättet att uppfylla sitt eget krav på solidaritet med den medlemsstaten.

10. Förklaring till artikel I-51

Konferensen förklarar att vederbörlig hänsyn måste tas till ärendets särdrag, när sådana regler om skydd av personuppgifter som kan få direkta konsekvenser för den nationella säkerheten skall antas på grundval av artikel I-51. Den erinrar om att den för närvarande tillämpliga lagstiftningen (se särskilt direktiv 95/46/EG) föreskriver särskilda undantag i detta avseende.

11. Förklaring till artikel I-57

Unionen kommer att beakta den särskilda

situationen för länder med litet territorium som har särskilda närhetsförbindelser med unionen.

12. Förklaring om förklaringarna avseendestadgan om de grundläggande rättigheterna

Konferensen noterar följande förklaringar avseende stadgan om de grundläggande rättigheterna, vilka fastställdes under ledning av presidiet för det konvent som utarbetade stadgan och vilka uppdaterades under ansvar av Europeiska konventets presidium.

FÖRKLARINGAR AVSEENDE STADGAN OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA

Förklaringarna utarbetades ursprungligen på initiativ av presidiet för det konvent som utarbetade Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. De har uppdaterats på initiativ av Europeiska konventets presidium mot bakgrund av de justeringar av stadgetexten som gjorts av det senare konventet (särskilt artiklarna 51 och 52⁽¹⁾) samt unionsrättens vidare utveckling. Även om förklaringarna inte i sig har rättslig status, utgör de ett värdefullt tolkningsverktyg avsett att klargöra stadgans bestämmelser.

INGRESS

Europas folk har mellan sig skapat en allt fastare sammanslutning och har beslutat att dela en fredlig framtid på grundval av gemensamma värden.

I medvetande om sitt andliga och etiska arv bygger unionen på de odelbara och universella värdena människans värdighet, frihet, jämlikhet och solidaritet samt på den demokratiska principen och rättsstatsprincipen. Unionen sätter människan i centrum för sin verksamhet genom att inrätta ett unionsmedborgarskap och skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.

(1) Artiklarna II-111 och II-112 i konstitutionen.

Unionen skall bidra till att bevara och utveckla dessa gemensamma värden med respekt för mångfalden i Europas folks kultur och traditioner samt för medlemsstaternas nationella identitet och organisering av sina offentliga myndigheter på nationell, regional och lokal nivå. Den skall söka främja en balanserad och hållbar utveckling och skall trygga fri rörlighet för personer, tjänster, varor och kapital, samt etableringsfrihet.

Det är därför nödvändigt att stärka skyddet av de grundläggande rättigheterna mot bakgrund av samhällsutvecklingen, de sociala framstegen och den vetenskapliga och tekniska utvecklingen, genom att göra dessa rättigheter mer synliga i en stadga.

Med beaktande av unionens behörighet och uppgifter samt subsidiaritetsprincipen bekräftas i denna stadga de rättigheter som har sin grund särskilt i medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner och internationella förpliktelser, Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, unionens och Europarådets sociala stadgor samt rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. I detta sammanhang kommer stadgan att tolkas av unionens och medlemsstaternas

domstolar med vederbörlig hänsyn till de förklaringar som fastställdes under ledning av presidiet för det konvent som utarbetade stadgan och vilka uppdaterades av Europeiska konventets presidium.

Åtnjutandet av dessa rättigheter medför ansvar och skyldigheter mot andra människor, mot mänskligheten och mot kommande generationer.

Följaktligen erkänner unionen de rättigheter, friheter och principer som anges nedan.

AVDELNING I

VÄRDIGHET

Artikel 1 (1)

Människans värdighet

Människans värdighet är okränkbar. Den skall respekteras och skyddas.

Förklaring

Människans värdighet är inte bara en grundläggande rättighet i sig utan utgör själva grunden för de grundläggande rättigheterna. Människans värdighet stadfästas i ingressen till den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna från 1948: "Enär erkännandet av det inneboende värdet hos alla medlemmar av mänskosläktet och av deras lika och oförytterliga rättigheter är grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen". I sin dom av den 9 oktober 2001 i mål C-377/98, Nederländerna mot Europaparlamentet och rådet, 2001 REG 7079, grunderna 70-77, bekräftade domstolen att en grundläggande rätt till människans värdighet ingår i unionsrätten.

Härav följer bl.a. att ingen rättighet i denna stadga får användas för att kränka andra personers värdighet och att människans värdighet är en central aspekt av rättigheterna i denna stadga. Den får därför inte kränkas ens i fall av begränsning av en rättighet.

Artikel 2 (2)

Rätt till liv

1. Var och en har rätt till liv.
2. Ingen får dömas till döden eller avrättas.

(1) Artikel II-61 i konstitutionen.

(2) Artikel II-62 i konstitutionen.

Förklaring

1. Punkt 1 i denna artikel grundar sig på artikel 2.1 första meningen i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, vilken har följande lydelse:

"1. Envars rätt till liv skall skyddas genom lag ...".

2. Andra meningen i denna bestämmelse, som avser dödsstraffet, är inte längre tillämplig, eftersom protokoll nr 6 till konventionen har trätt i kraft, där artikel 1 har följande lydelse:

"Dödsstraffet skall vara avskaffat. Ingen får dömas till ett sådant straff eller avrättas".

Det är med denna bestämmelse som förebild som artikel 2.2 i stadgan (3) har utformats.

3. Bestämmelserna i artikel 2 i stadgan (2) motsvarar bestämmelserna i ovan nämnda artiklar i konventionen och i tilläggsprotokollet. De har enligt artikel 52.3 i stadgan (4) samma innebörd och räckvidd som dessa. Följaktligen bör följande "negativa" definitioner i konventionen anses finnas även i stadgan:

a) Artikel 2.2 i konventionen:

"Ingen skall anses ha berövats livet i strid med denna artikel, när detta är en följd av våld som var absolut nödvändigt

- a) för att försvara någon mot olaglig våldsgärning,
- b) för att verkställa en laglig arrestering eller för att hindra någon som lagligen är berövad friheten att undkomma,
- c) för att i laglig ordning stävja upplopp eller uppror".
- d) Artikel 2 i protokoll nr 6 till konventionen:

"En stat kan i sin lag föreskriva dödsstraff för handlingar som begåtts under krigstid eller under överhängande krigshot; ett sådant straff skall tillämpas endast i de fall som anges i lagen och i enlighet med dess föreskrifter ...".

Artikel 3 (5)

Människans rätt till integritet

1. Var och en har rätt till fysisk och mental integritet.

2. Inom medicin och biologi skall i synnerhet följande respekteras:

(3) Artikel II-62.2 i konstitutionen.

(4) Artikel II-112.3 i konstitutionen.

(5) Artikel II-63 i konstitutionen.

a) Den berörda personens fria och informerade samtycke, på de villkor som föreskrivs i lag.

b) Förbud mot rashygieniska metoder, i synnerhet sådana som syftar till urval av människor.

c) Förbud mot att låta människokroppen och dess delar i sig utgöra en källa till ekonomisk vinning.

d) Förbud mot reproduktiv kloning av människor.

Förklaring

1. I sin dom av den 9 oktober 2001 i mål C-377/98, Nederländerna mot Europaparlamentet och rådet, 2001 REG 7079, grunderna 70, 78-80, bekräftade domstolen att en grundläggande rätt till mänsklig integritet ingår i unionsrätten och omfattar i medicinska och biologiska sammanhang givarens och mottagarens fria och informerade samtycke.

2. Principerna i artikel 3 i stadgan ⁽¹⁾ ingår redan i konventionen om mänskliga rättigheter och biomedicin, som har antagits i Europarådet (ETS 164 och tilläggsprotokollet ETS 168). Denna stadga syftar inte till att skapa undantag från dessa bestämmelser och förbjuder följaktligen endast reproduktiv kloning. Andra former av kloning varken tillåts eller förbjuds. Den hindrar följaktligen inte på något sätt lagstiftaren från att förbjuda andra former av kloning.

3. Hänvisningen till rashygieniska metoder, i synnerhet sådana som syftar till urval av människor, avser den eventualiteten att det skulle organiseras och genomföras urvalsprogram med exempelvis kampanjer för sterilisering, påtvingade havandeskap, obligatoriska etniska äktenskap - allt handlingar som enligt stadgan för den internationella brottmålsdomstolen, som antogs i Rom den 17 juli 1998, betraktas som internationella brott (se artikel 7.1 g).

Artikel 4 ⁽²⁾

Förbud mot tortyr och omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling

Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling.

Förklaring

Rättigheten i artikel 4 ⁽²⁾ motsvarar den som garanteras i artikel 3 i Europeiska konventionen om de mänsk-

⁽¹⁾ Artikel II-63 i konstitutionen.

⁽²⁾ Artikel II-64 i konstitutionen.

liga rättigheterna med samma lydelse: "Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning". Enligt artikel 52.3 i stadgan ⁽³⁾ har den alltså samma innebörd och samma räckvidd som i konventionen.

Artikel 5 ⁽⁴⁾

Förbud mot slaveri och tvångsarbete

1. Ingen får hållas i slaveri eller trälldom.
2. Ingen får tvingas att utföra tvångsarbete eller annat påtvingat arbete.

3. Människohandel skall vara förbjuden.

Förklaring

1. Rättigheten i artikel 5.1 och 5.2 ⁽⁴⁾ motsvarar den likalydande artikel 4.1 och 4.2 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Enligt artikel 52.3 i stadgan ⁽³⁾ har den följaktligen samma innebörd och räckvidd som denna. Detta betyder att

- ingen begränsning lagligen kan påverka den rätt som avses i punkt 1,
- begreppen "tvångsarbete eller annat påtvingat arbete" i punkt 2 måste tolkas med beaktande av de "negativa" definitionerna i artikel 4.3 i konventionen:

"Med 'tvångsarbete eller annat påtvingat arbete' enligt denna artikel förstås inte:

a) arbete som vanligtvis utkrävs av den som är frihetsberövad i enlighet med bestämmelserna i artikel 5 i denna konvention eller som är villkorligt frigiven från sådant frihetsberövande,

b) tjänstgöring av militär art eller, i länder där samvetsbetänkligheter mot sådan tjänstgöring beaktas, tjänstgöring som i dessa fall utkrävs i stället för militär värnpliktstjänstgöring,

c) tjänstgöring som utkrävs när nödläge eller olycka hotar samhällets existens eller välfärd,

d) arbete eller tjänstgöring som ingår i de normala medborgerliga skyldigheterna".

2. Punkt 3 följer direkt av människans värdighet och tar hänsyn till nyare rön om organiserad brottslighet, till exempel lukrativa nätverk för olaglig invandring eller sexuellt utnyttjande. I bilagan till Europokonventionen finns följande definition som avser människohandel som syftar till sexuellt utnyttjande: "människohandel: att tvinga en person under andra personers reella och illegala makt genom användande av våld eller hot eller genom missbruk av en överordnad ställning

⁽³⁾ Artikel II-112.3 i konstitutionen.

⁽⁴⁾ Artikel II-65 i konstitutionen.

eller handlingar i syfte att exploatera andras prostitution, att på olika sätt sexuellt utnyttja och utöva sexuell våld mot minderåriga eller att utöva handel i samband med att barn överges". I kapitel 6 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet, som har införlivats med unionens regelverk och som Förenade kungariket och Irland deltar i, finns i artikel 27.1 följande formulering som avser människosmuggling: "De avtalslutande parterna förbinder sig att införa lämpliga sanktioner mot den som i vinstsyfte hjälper, eller försöker hjälpa, utläningar att resa in till eller vistas på någon parts territorium i strid mot den berörda partens lagstiftning rörande utläningars inresa och vistelse". Den 19 juli 2002 antog rådet ett rambeslut om bekämpande av människohandel (EGT L 203/1), där man i artikel 1 i detalj definierar de brott som avser människohandel för arbetskraftsexploatering eller sexuell exploatering som medlemsstaterna måste straffbelägga i kraft av rambeslutet.

AVDELNING II

FRIHETER

Artikel 6⁽¹⁾

Rätt till frihet och säkerhet

Var och en har rätt till frihet och säkerhet.

Förklaring

Rättigheterna i artikel 6 (1) motsvarar dem som garanteras i artikel 5 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och har i enlighet med artikel 52.3 i stadgan (2) samma innebörd och räckvidd. Härav följer att de lagliga begränsningarna av dessa rättigheter inte får överskrida de gränser som sätts genom lydelsen av artikel 5 i konventionen:

"1. Var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får berövas friheten utom i följande fall och i den ordning som lagen föreskriver:

a) när någon är lagligen berövad friheten efter fällande dom av behörig domstol,

b) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten, antingen därför att han underlåtit att uppfylla en domstols lagligen meddelade föreläggande eller i syfte att säkerställa ett fullgörande av någon i lag föreskriven skyldighet,

c) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten för att ställas inför behörig rättslig myndighet såsom skäligen misstänkt för att ha begått ett brott, eller när det skäligen anses nödvändigt att hindra honom från att begå ett brott eller att undkomma efter att ha gjort detta,

d) när en underårig genom ett lagligen meddelat beslut är berövad friheten för att undergå skyddsuffostoran eller för att ställas inför behörig rättslig myndighet,

e) när någon är lagligen berövad friheten för att förhindra spridning av smittosam sjukdom eller därför att han är psykiskt sjuk, alkoholmissbrukare, missbrukare av droger eller lösdrivare,

f) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten för att förhindra att han obehörigen reser in i landet eller som ett led i ett förfarande som rör hans utvisning eller utlämning.

2. Var och en som arresteras skall utan dröjsmål och på ett språk som han förstår underrättas om skälen för åtgärden och om varje anklagelse mot honom.

3. Var och en som är arresterad eller på annat sätt berövad friheten i enlighet med vad som sagts under punkt 1 c skall utan dröjsmål ställas inför domare eller annan ämbetsman, som enligt lag får fullgöra dömande uppgifter, och skall vara berättigad till rättegång inom skäligen tid eller till frigivning i avvaktan på rättegång. För frigivning får krävas att garantier ställs för att den som frigives inställer sig till rättegången.

4. Var och en som är arresterad eller på annat sätt berövad friheten skall ha rätt att begära att domstol snabbt prövar lagligheten av frihetsberövandet och beslutar att frige honom, om frihetsberövandet inte är lagligt.

5. Var och en som arresterats eller på annat sätt berövats friheten i strid med bestämmelserna i denna artikel skall ha rätt till skadestånd".

Rättigheterna i artikel 6 (1) måste respekteras, i synnerhet när Europaparlamentet och rådet antar lagar och ramlagar på området straffrättsligt samarbete på grundval av artiklarna III-270, III-271 och III-273 i konstitutionen, särskilt för att föreskriva gemensamma minimi-bestämmelser beträffande brottsrubricering och straffpåföljder samt vissa aspekter av processrätten.

Artikel 7 (3)

Respekt för privatlivet och familjelivet

Var och en har rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer.

Förklaring

De rättigheter som garanteras i artikel 7 (3) motsvarar dem i artikel 8 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Med hänsyn till den tekniska utvecklingen har ordet "kommunikationer" ersatt "korrespondens".

(1) Artikel II-66 i konstitutionen.

(2) Artikel II-112.3 i konstitutionen.

(3) Artikel II-67 i konstitutionen.

I enlighet med artikel 52.3 (1) har denna rättighet samma innebörd och räckvidd som i motsvarande artikel i konventionen. Härav följer att de lagliga begränsningarna av dessa rättigheter är desamma som de begränsningar som godtas i artikel 8 i konventionen:

"1. Var och en har rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.

2. Offentlig myndighet får inte ingripa i denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten eller landets ekonomiska välbefinnande, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter".

Artikel 8 (2)

Skydd av personuppgifter

1. Var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne.

2. Dessa uppgifter skall behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Var och en har rätt att få tillgång till insamlade uppgifter som rör honom eller henne och att få rättelse av dem.

3. En oberoende myndighet skall kontrollera att dessa regler efterlevs.

Förklaring

Denna artikel har grundats på artikel 286 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995), artikel 8 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna samt Europarådets konvention av den 28 januari 1981 om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, vilken ratificerats av samtliga medlemsstater. Artikel 286 i EG-fördraget ersätts nu av artikel I-51 i konstitutionen. Det hänvisas även till Europaparlamentets och rådets förordning nr 45/2001 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001). Det direktiv och den förordning som nämns ovan innehåller villkor för och begränsningar av utövandet av rätten till skydd av personuppgifter.

(1) Artikel II-112.3 i konstitutionen.

(2) Artikel II-68 i konstitutionen.

Artikel 9 (3)

Rätt att ingå äktenskap och rätt att bilda familj

Rätten att ingå äktenskap och rätten att bilda familj skall garanteras enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av dessa rättigheter.

Förklaring

Denna artikel grundas på artikel 12 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, vilken har följande lydelse: "Giftasvuxna män och kvinnor har rätt att ingå äktenskap och bilda familj i enlighet med de nationella lagar som reglerar utövandet av denna rättighet". Formuleringen av denna rättighet har moderniserats så att den omfattar de fall där andra möjligheter till familjebildning än äktenskapet erkänns enligt nationell lagstiftning. I denna artikel varken förbjuds eller föreskrivs att partnerskap mellan personer av samma kön ges äktenskaplig status. Denna rättighet är följaktligen lik rättigheten i konventionen men kan få en större räckvidd när detta föreskrivs i nationell lagstiftning.

Artikel 10 (4)

Tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet

1. Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion eller övertygelse och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller övertygelse genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.

2. Rätten till vapenvägran skall erkännas enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av denna rättighet.

Förklaring

Den rättighet som garanteras i punkt 1 motsvarar den som garanteras i artikel 9 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och har i enlighet med artikel 52.3 i stadgan (1) samma innebörd och räckvidd som denna. Begränsningarna måste därför respektera artikel 9.2 i konventionen, vilken har följande lydelse: "Friheten att utöva sin religion eller tro får endast underkastas sådana begränsningar som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den allmänna säkerheten, till skydd för all-

(3) Artikel II-69 i konstitutionen.

(4) Artikel II-70 i konstitutionen.

män ordning, hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter".

Den rättighet som garanteras i punkt 2 motsvarar de nationella konstitutionella traditionerna och de nationella lagstiftningarnas utveckling på denna punkt.

Artikel 11 (1)

Yttrandefrihet och informationsfrihet

1. Var och en har rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser.

2. Mediernas frihet och mångfald skall respekteras.

Förklaring

1. Artikel 11 (1) motsvarar artikel 10 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, vilken har följande lydelse:

"1. Var och en har rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser. Denna artikel hindrar inte en stat att kräva tillstånd för radio-, televisions- eller biografföretag.

2. Eftersom utövandet av de nämnda friheterna medför ansvar och skyldigheter, får det underkastas sådana förföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den nationella säkerheten, den territoriella integriteten eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral, till skydd för annans goda namn och rykte eller rättigheter, för att förhindra att förtroliga underrättelser sprids eller för att upprätthålla domstolarnas auktoritet och opartiskhet".

I enlighet med artikel 52.3 i stadgan⁽²⁾ har denna rättighet samma innebörd och räckvidd som den rättighet som garanteras i konventionen. Begränsningarna av denna rättighet får följaktligen inte vara mer omfattande än de som anges i artikel 10.2 i konventionen, utan att det påverkar de inskränkningar som unionens konkurrensrätt kan innebära för medlemsstaternas möjlighet att införa sådana tillståndskrav som avses i artikel 10.1 tredje meningen i konventionen.

(1) Artikel II-71 i konstitutionen.

(2) Artikel II-112.3 i konstitutionen.

2. I punkt 2 i denna artikel utvecklas följderna av punkt 1 i fråga om mediefrihet. Den bygger bland annat på domstolens rättspraxis för television, särskilt i mål C-288/89 (dom av den 25 juli 1991, Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda m.fl.; Rec. 1991 I-4007), och på det protokoll om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna som fogats till EG-fördraget och nu till konstitutionen samt på rådets direktiv 89/552/EG (se särskilt skäl 17).

Artikel 12 (3)

Mötes- och föreningsfrihet

1. Var och en har rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet på alla nivåer, särskilt på det politiska, fackliga och medborgerliga området, vilket innebär rätten för var och en att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen.

2. De politiska partierna på unionsnivå skall bidra till att unionsmedborgarnas politiska vilja kommer till uttryck.

Förklaring

1. Bestämmelserna i punkt 1 i denna artikel motsvarar bestämmelserna i artikel 11 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, vilken har följande lydelse:

"1. Var och en har rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet, inbegripet rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen.

2. Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Denna artikel hindrar inte att det för medlemmar av de väpnade styrkorna, polisen eller den statliga förvaltningen görs lagliga inskränkningar i utövandet av de nämnda rättigheterna".

Bestämmelserna i artikel 12.1 (3) har samma innebörd som bestämmelserna i konventionen men större räckvidd, eftersom de kan tillämpas på alla nivåer, även den europeiska nivån. Enligt artikel 52.3 i stadgan⁽²⁾ får begränsningarna av denna rättighet inte vara mer omfattande än de som kan betraktas som lagliga enligt artikel 11.2 i konventionen.

(3) Artikel II-72 i konstitutionen.

2. Rättigheten bygger även på artikel 11 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

3. Punkt 2 i denna artikel motsvarar artikel I-46.4 i konstitutionen.

Artikel 13 (1)

Frihet för konsten och vetenskapen

Konsten och den vetenskapliga forskningen skall vara fria. Den akademiska friheten skall respekteras.

Förklaring

Denna rättighet härleds i första hand ur tanke- och yttrandefriheten. Den skall utövas med respekt för artikel 1 (2) och får underkastas de begränsningar som tilläts i artikel 10 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

Artikel 14 (3)

Rätt till utbildning

1. Var och en har rätt till utbildning och till tillträde till yrkesutbildning och fortbildning.

2. Denna rätt innefattar möjligheten att kostnadsfritt följa den obligatoriska undervisningen.

3. Friheten att inrätta undervisningsanstalter med iakttagande av de demokratiska principerna och föräldrars rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa, filosofiska och pedagogiska övertygelse skall respekteras enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av dessa rättigheter.

Förklaring

1. Till denna artikel har inspiration hämtats såväl från medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner som från artikel 2 i tilläggsprotokollet till konventionen, vilken har följande lydelse:

"Ingen får förvägras rätten till undervisning. Vid utövandet av den verksamhet som staten kan ta på sig i

(1) Artikel II-73 i konstitutionen.

(2) Artikel II-61 i konstitutionen.

(3) Artikel II-74 i konstitutionen.

fråga om utbildning och undervisning skall staten respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse".

Det har ansetts lämpligt att utsträcka denna artikel till att omfatta tillgång till yrkesutbildning och fortbildning (se punkt 15 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter och artikel 10 i sociala stadgan) samt tillfoga principen om kostnadsfri obligatorisk undervisning. Så som den är formulerad innebär denna princip bara att varje barn i den obligatoriska undervisningen skall ha möjlighet att få tillträde till en institution som meddelar kostnadsfri undervisning. Det föreskrivs inte att alla institutioner, t.ex. privata, som meddelar sådan undervisning eller yrkesutbildning och fortbildning skall vara kostnadsfria. Principen innebär inte heller ett förbud mot avgifter för vissa typer av undervisning, förutsatt att staten vidtar åtgärder för att bevilja ekonomisk ersättning. I den mån stadgan är tillämplig för unionen innebär detta att unionen i sin utbildningspolitik skall följa principen om kostnadsfrihet i den obligatoriska undervisningen, men detta skapar självfallet inga nya befogenheter. Föräldrarnas rätt måste tolkas i samband med bestämmelserna i artikel 24. (4)

2. Friheten att inrätta undervisningsanstalter, offentliga eller privata, garanteras som en av aspekterna på friheten att inrätta och driva verksamhet, men begränsas av respekten för de demokratiska principerna och skall utövas i enlighet med nationell lagstiftning.

Artikel 15 (5)

Fritt yrkesval och rätt att arbeta

1. Var och en har rätt att arbeta och utöva ett fritt valt eller accepterat yrke.

2. Varje unionsmedborgare har rätt att söka arbete, arbeta, etablera sig samt tillhandahålla tjänster i varje medlemsstat.

3. De medborgare i tredjeland som har tillstånd att arbeta på medlemsstaternas territorium har rätt till samma arbetsvillkor som unionsmedborgarna.

Förklaring

Rätten till fritt yrkesval, som slås fast i artikel 15.1 (5), erkänns i domstolens rättspraxis (se bl.a. domarna av den 14 maj 1974, mål 4/73, Nold, Rec. 1974, s. 491, punkterna 12-14; den 13 december 1979, mål

(4) Artikel II-84 i konstitutionen.

(5) Artikel II-75 i konstitutionen.

44/79, Hauer, Rec. 1979 s. 3727; den 8 oktober 1986, mål 234/85, Keller, Rec. 1986, 2897, punkt 8).

Till grund för denna punkt ligger även artikel 1.2 i Europeiska sociala stadgan, som undertecknades den 18 oktober 1961 och har ratificerats av samtliga medlemsstater, samt punkt 4 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter av den 9 december 1989. Uttrycket "arbetsvillkor" bör tolkas i enlighet med artikel III-213 i konstitutionen.

I punkt 2 återges de tre friheter som garanteras i artiklarna I-4 och III-133, III-137 och III-144 i konstitutionen, nämligen fri rörlighet för arbetstagare, etableringsfrihet samt frihet att tillhandahålla tjänster.

Punkt 3 har grundats på artikel 137.3 fjärde strecksatsen i EG-fördraget, vilken nu har ersatts av artikel III-210.1 g i konstitutionen och artikel 19.4 i Europeiska sociala stadgan, som undertecknades den 18 oktober 1961 och har ratificerats av samtliga medlemsstater. Artikel 52.2 i stadgan (1) skall följaktligen tillämpas. Frågan om anställning av sjömän som är tredjelandsmedborgare i besättningarna på fartyg som för en unionsmedlemsstats flagg regleras i unionsrätten och nationell lagstiftning och praxis.

Artikel 16 (2)

Näringsfrihet

Näringsfriheten skall erkännas i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

Förklaring

Denna artikel grundas på domstolens rättspraxis, där friheten att utöva en ekonomisk eller kommersiell verksamhet erkänns (se domarna av den 14 maj 1974, mål 4/73, Nold, Rec. 1974, s. 491, punkt 14, och den 27 september 1979, mål 230/78, SPA Eridania m.fl., Rec. 1979, 2749, punkterna 20 och 31), liksom avtalsfriheten (se bl.a. domarna "Sukkerfabriken Nykøbing", mål 151/78, Rec. 1979, 1, punkt 19; den 5 oktober 1999, Spanien mot kommissionen, C-240/97, [1999] REG I-6571 punkt 99), samt på artikel I-3.2 i konstitutionen, där fri konkurrens erkänns. Denna rättighet skall självfallet utövas med beaktande av unionsrätten och nationell lagstiftning. Den kan begränsas enligt artikel 52.1 i stadgan.(1)

(1) Artikel II-112.1 i konstitutionen.

(2) Artikel II-76 i konstitutionen.

Artikel 17 (3)

Rätt till egendom

1. Var och en har rätt att besitta lagligen förvärvad egendom, att nyttja den, att förfoga över den och att testamentera bort den. Ingen får berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag och mot rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Nyttjandet av egendomen får regleras i lag om det är nödvändigt för allmänna samhällsintressen.

2. Immateriell egendom skall vara skyddad.

Förklaring

Denna artikel motsvarar artikel 1 i tilläggsprotokollet till Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna:

"Varje fysisk eller juridisk person skall ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmänna intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grunder.

Ovanstående bestämmelser inskränker dock inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmänna intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten".

Det rör sig om en grundläggande rättighet som är gemensam för alla de nationella författningarna. Den har upprepade gånger bekräftats i domstolens rättspraxis, främst genom domen i målet Hauer (13 december 1979, Rec. 1979 s. 3727). Formuleringen har moderniserats, men enligt artikel 52.3 (4) har denna rättighet samma innebörd och räckvidd som i konventionen, och de begränsningar som anges i denna får inte överskridas.

Immateriellrättsskyddet, som utgör en del av rätten till egendom, nämns uttryckligen i punkt 2 på grund av sin ökande betydelse och sekundärgemenskapsrätten. Immateriellrätten omfattar dels litterära och konstnärliga rättigheter, dels bland annat patent- och varumärkesrätt samt närstående rättigheter. Garantierna i punkt 1 skall på lämpligt sätt tillämpas på immateriell egendom.

(3) Artikel II-77 i konstitutionen.

(6) Artikel II-112.3 i konstitutionen.

*Artikel 18 (1)***Rätt till asyl**

Rätten till asyl skall garanteras med iakttagande av reglerna i Genèvekonventionen av den 28 juli 1951 och protokollet av den 31 januari 1967 om flyktingars rättsliga ställning och i enlighet med konstitutionen.

Förklaring

Denna artikel har grundats på EG-fördragets artikel 63, som nu har ersatts av artikel III-266 i konstitutionen, enligt vilken unionen är skyldig att respektera Genèvekonventionen om flyktingar. Det hänvisas till bestämmelserna i protokollet till [Amsterdamfördraget] konstitutionen om Förenade kungariket och Irland samt om Danmark för att fastställa i vilken mån dessa medlemsstater tillämpar unionsrätten i denna fråga och i vilken mån denna artikel skall tillämpas på dem. Artikeln överensstämmer med det protokoll om asyl som fogats till konstitutionen.

*Artikel 19 (2)***Skydd vid avlägsnande, utvisning och utlämning**

1. Kollektiva utvisningar skall vara förbjudna.

2. Ingen får avlägsnas, utvisas eller utlämnas till en stat där han eller hon löper en allvarlig risk att utsättas för dödsstraff, tortyr eller andra former av omänsklig eller förnedrande bestraffning eller behandling.

Förklaring

Punkt 1 i denna artikel har samma innebörd och räckvidd som artikel 4 i tilläggsprotokoll nr 4 till Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna i fråga om kollektiva utvisningar. Syftet är att garantera att alla beslut föregås av en specifik utredning och att man inte genom en enda åtgärd får besluta att utvisa samtliga personer med medborgarskap i en bestämd stat (se även artikel 13 i konventionen om medborgerskap och politiska rättigheter).

I punkt 2 införlivas tillämplig rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i fråga om artikel 3 i konventionen (se Ahmed mot Österrike, dom av den 17 december 1996, REG 1996, VI-2206, och Soering, dom av den 7 juli 1989).

(1) Artikel II-78 i konstitutionen.

(2) Artikel II-79 i konstitutionen.

AVDELNING III

JÄMLIKHET*Artikel 20 (3)***Likhet inför lagen**

Alla människor är lika inför lagen.

Förklaring

Denna artikel motsvarar en allmän, rättslig princip som återfinns i alla europeiska konstitutioner och som av domstolen fastställts vara en grundläggande princip i gemenskapsrätten (dom av den 13 november 1984, Racke, mål 283/83, Rec. 1984, s. 3791, dom av den 17 april 1997, C-15/95, EARL, REG 1997, I-1961, och dom av den 13 april 2000, C-292/97, Karlsson, [REG 2000, s. 2737]).

*Artikel 21 (4)***Icke-diskriminering**

1. All diskriminering på grund av bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning skall vara förbjuden.

2. Inom tillämpningsområdet för konstitutionen, och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i denna, skall all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden.

Förklaring

I punkt 1 har inspiration hämtats från artikel 13 i EG-fördraget, som nu har ersatts av artikel III-124 i konstitutionen, artikel 14 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna samt artikel 11 i konventionen om mänskliga rättigheter och biomedicin när det gäller det genetiska arvet. I den mån den överensstämmer med artikel 14 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna skall den tillämpas i enlighet med denna.

Det föreligger ingen motsättning eller oförenlighet mellan punkt 1 och artikel III-124 i konstitutionen, vil-

(3) Artikel II-80 i konstitutionen.

(4) Artikel II-81 i konstitutionen.

ken har en annan räckvidd och ett annat syfte; artikel III-124 ger unionen befogenhet att anta rättsakter, inbegripet harmonisering av medlemsstaternas lagar och författningar, i syfte att bekämpa vissa former av diskriminering, som utförligt räknas upp i den artikeln. Sådan lagstiftning får omfatta all verksamhet av medlemsstaternas myndigheter (samt förbindelserna mellan enskilda individer) på alla områden inom gränserna för unionens befogenheter. Bestämmelsen i punkt 1 i artikel 21 (1) ovan däremot skapar inte någon befogenhet att anta antidiskrimineringslagar på dessa områden av medlemsstatens eller enskildas verksamhet, och inte heller innehåller den ett övergripande förbud mot diskriminering på sådana vittomfattande områden. I stället tar den endast upp diskriminering från unionens egna institutioner och organ vid utövandet av befogenheter som de tilldelats i enlighet med andra artiklar i konstitutionens första och tredje del samt diskriminering från medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Punkt 1 ändrar därför inte vidden av de befogenheter som beviljas enligt artikel III-124 och inte heller tolkningen av den artikeln.

Punkt 2 motsvarar artikel I-4.2 i konstitutionen och bör tillämpas i enlighet med den artikeln.

Artikel 22 (2)

Kulturell, religiös och språklig mångfald

Unionen skall respektera den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden.

Förklaring

Denna artikel har grundats på artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen och på artikel 151.1 och 151.4 i EG-fördraget, som nu har ersatts av artikel III-280.1 och III-280.4 i konstitutionen avseende kultur. Respekt för kulturell och språklig mångfald slås även nu fast i artikel I-3.3 i konstitutionen. Artikeln bygger även på förklaring nr 11 i slutakten till Amsterdamfördraget om kyrkans och konfessionslösa organisationers ställning, vilken nu återges i artikel I-52 i konstitutionen.

Artikel 23 (3)

Jämställdhet mellan kvinnor och män

Jämställdhet mellan kvinnor och män skall säkerställas på alla områden, inbegripet i fråga om anställning, arbete och lön.

- (1) Artikel II-81 i konstitutionen.
 (2) Artikel II-82 i konstitutionen.
 (3) Artikel II-83 i konstitutionen.

Principen om jämställdhet utgör inget hinder för att behålla eller vidta åtgärder som innebär särskilda förmåner för det underrepresenterade könet.

Förklaring

Första stycket i denna artikel har grundats på artikel 2 och artikel 3.2 i EG-fördraget, vilka nu har ersatts av artiklarna I-3 och III-116 i konstitutionen, enligt vilka det hör till unionens mål att främja jämställdhet mellan kvinnor och män, samt på artikel 141.1 i EG-fördraget, vilken nu har ersatts av artikel III-214.1 i konstitutionen. Det bygger även på artikel 20 i Europeiska sociala stadgan i dess reviderade lydelse av den 3 maj 1996 samt på punkt 16 i gemenskapsstadgan om arbetstagares rättigheter.

Det grundas också på artikel 141.3 i EG-fördraget, vilken nu har ersatts av artikel III-214.3 i konstitutionen, och artikel 2.4 i rådets direktiv 76/207/EEG om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor.

I andra stycket återges med en kortare formulering artikel III-214.4 i konstitutionen om att principen om likabehandling inte hindrar att man behåller eller beslutar om åtgärder som rör särskilda förmåner för att göra det lättare för det underrepresenterade könet att bedriva en yrkesverksamhet eller för att förebygga eller kompensera nackdelar i yrkeskarriären. Enligt artikel 52.2 (4) ändrar detta stycke inte artikel III-214.4.

Artikel 24 (5)

Barnets rättigheter

1. Barn har rätt till det skydd och den omvårdnad som behövs för deras välfärd. De skall fritt kunna uttrycka sina åsikter. Dessa åsikter skall beaktas i frågor som rör barnen i förhållande till deras ålder och mognad.

2. Vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner, skall barnets bästa komma i främsta rummet.

3. Varje barn har rätt att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa.

- (4) Artikel II-112.2 i konstitutionen.
 (5) Artikel II-84 i konstitutionen.

Förklaring

Denna artikel grundas på New York-konventionen om barnets rättigheter, vilken undertecknades den 20 november 1989 och har ratificerats av alla medlemsstater, särskilt artiklarna 3, 9, 12 och 13 i den konventionen.

I punkt 3 beaktas det faktum att som en del av inrättandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa innefattar unionslagstiftningen i civilrättsliga frågor med gränsöverskridande implikationer, för vilka artikel III-269 i konstitutionen ger befogenhet, och får bl.a. innefatta umgängesrätt så att barn regelbundet kan upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna.

*Artikel 25 (1)***Äldres rättigheter**

Unionen erkänner och respekterar rätten för äldre att leva ett värdigt och oberoende liv och att delta i det sociala och kulturella livet.

Förklaring

Denna artikel har inspirerats av artikel 23 i den reviderade Europeiska sociala stadgan och artiklarna 24 och 25 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter. Deltagande i det sociala och kulturella livet inbegriper givetvis deltagande i det politiska livet.

*Artikel 26 (2)***Integrering av personer med funktionshinder**

Unionen erkänner och respekterar rätten för personer med funktionshinder att få del av åtgärder som syftar till att säkerställa deras oberoende, sociala och yrkesmässiga integrering och deltagande i samhällslivet.

Förklaring

Principen i denna artikel grundas på artikel 15 i Europeiska sociala stadgan och går även tillbaka på punkt

(1) Artikel II-85 i konstitutionen.

(2) Artikel II-86 i konstitutionen.

26 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

AVDELNING IV

SOLIDARITET*Artikel 27 (3)***Arbetstagares rätt till information och samråd inom företaget**

Arbetstagarna eller deras representanter skall på lämpliga nivåer garanteras rätt till information och samråd vid lämplig tidpunkt, i de fall och på de villkor som föreskrivs i unionsrätten och i nationell lagstiftning och praxis.

Förklaring

Denna artikel ingår i den reviderade Europeiska sociala stadgan (artikel 21) och i gemenskapsstadgan om arbetstagares rättigheter (punkterna 17 och 18). Den skall tillämpas enligt de villkor som stadgas i unionsrätten och i nationell rätt. Hänvisningen till lämpliga nivåer avser de nivåer som föreskrivs i unionsrätten eller i nationell rätt och praxis, vilket kan inbegripa europeisk nivå när detta föreskrivs i unionslagstiftningen. Unionens regelverk på detta område är omfattande: artiklarna III-211 och III-212 i konstitutionen, direktiven 2002/14/EG (allmän ram för information till och samråd med arbetstagare i Europeiska gemenskapen), 98/59/EG (kollektiva uppsägningar), 2001/23/EG (överlåtelse av företag) och 94/45/EG (europeiska företagsråd).

*Artikel 28 (4)***Förhandlingsrätt och rätt till kollektiva åtgärder**

Arbetstagare och arbetsgivare, eller deras respektive organisationer, har i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis rätt att förhandla och ingå kollektivavtal på lämpliga nivåer och att i händelse av intressekonflikter tillgripa kollektiva åtgärder för att försvara sina intressen, inbegripet strejk.

(3) Artikel II-87 i konstitutionen.

(4) Artikel II-88 i konstitutionen.

Förklaring

Denna artikel bygger på artikel 6 i Europeiska sociala stadgan samt på gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter (punkterna 12-14). Rätten till kollektiva åtgärder har erkänts av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna som en del av fackföreningsrätten enligt artikel 11 i konventionen. Beträffande lämpliga nivåer för kollektiva förhandlingar, se förklaringarna till föregående artikel. Formerna och gränserna för kollektiva åtgärder, inbegripet strejk, faller under nationell lagstiftning och praxis, även frågan om huruvida de kan genomföras parallellt i flera medlemsstater.

*Artikel 29 (1)***Rätt till tillgång till arbetsförmedlingar**

Var och en har rätt till tillgång till kostnadsfri arbetsförmedling.

Förklaring

Denna artikel bygger på artikel 1.3 i Europeiska sociala stadgan och på punkt 13 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

*Artikel 30 (2)***Skydd mot uppsägning utan saklig grund**

Varje arbetstagare har rätt till skydd mot uppsägning utan saklig grund, i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

Förklaring

Denna artikel har inspirerats av artikel 24 i den reviderade sociala stadgan. Se även direktiven 2001/23/EG om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag och 80/987 om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens, ändrade genom direktiv 2002/74/EG.

*Artikel 31 (3)***Rättvisa arbetsförhållanden**

1. Varje arbetstagare har rätt till hälsosamma, säkra och värdiga arbetsförhållanden.

2. Varje arbetstagare har rätt till en begränsning av den maximala arbetstiden samt

(1) Artikel II-89 i konstitutionen.

(2) Artikel II-90 i konstitutionen.

(3) Artikel II-91 i konstitutionen.

till dygns- och veckovila och årlig betald semester.

Förklaring

1. Artikel 31.1 grundas på direktiv 89/391/EEG om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet. Den har även inspirerats av artikel 3 i den sociala stadgan och punkt 19 i gemenskapsstadgan om arbetstagares rättigheter samt, när det gäller rätten till värdiga arbetsförhållanden, av artikel 26 i den reviderade sociala stadgan. Uttrycket "arbetsförhållanden" bör tolkas på samma sätt som uttrycket "arbetsvillkor" i artikel III-213 i konstitutionen.

2. Punkt 2 grundas på direktiv 93/104/EG om arbetstidens förläggning i vissa avseenden samt på artikel 2 i Europeiska sociala stadgan och punkt 8 i gemenskapsstadgan om arbetstagares rättigheter.

*Artikel 32 (4)***Förbud mot barnarbete och skydd av ungdomar i arbetslivet**

Barnarbete är förbjudet. Minimialdern för att ta anställning får inte vara lägre än den ålder vid vilken skolplikten upphör, utan att det påverkar tillämpningen av sådana regler som kan vara mer fördelaktiga för ungdomar och med förbehåll för begränsade undantag.

De ungdomar som har anställning skall åtnjuta arbetsvillkor som är anpassade till deras ålder samt skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och mot allt arbete som kan vara till skada för deras säkerhet, deras hälsa, deras fysiska, mentala, moraliska eller sociala utveckling eller äventyra deras utbildning.

Förklaring

Denna artikel grundas på direktiv 94/33/EG om skydd av minderåriga i arbetslivet samt artikel 7 i Europeiska sociala stadgan och punkterna 20-23 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

*Artikel 33 (5)***Familjeliv och yrkesliv**

1. Skyddet av familjen på det rättsliga, ekonomiska och sociala planet skall säkerställas.

(4) Artikel II-92 i konstitutionen.

(5) Artikel II-93 i konstitutionen.

2. För att kunna förena familjeliv och yrkesliv skall varje arbetstagare ha rätt till skydd mot uppsägning på varje grund som står i samband med moderskap samt rätt till betald mödraledighet och till föräldraledighet efter ett barns födelse eller adoption.

Förklaring

Artikel 33.1 (1) grundas på artikel 16 i Europeiska sociala stadgan. I punkt 2 har inspiration hämtats från rådets direktiv 92/85/EEG om åtgärder för att förbättra säkerhet och hälsa på arbetsplatsen för arbetstagare som är gravida, nyligen har fött barn eller ammar och direktiv 96/34/EG om ramavtalet om föräldraledighet, undertecknat av UNICE, CEEP och EFS. Den bygger även på artikel 8 (graviditet och barnsörd) i Europeiska sociala stadgan, och inspiration har hämtats från artikel 27 (rätt till jämställdhet för arbetstagare med familjeansvar) i den reviderade sociala stadgan. Begreppet moderskap omfattar tiden från befruktningen till amningen.

Artikel 34 (2)

Social trygghet och socialbidrag

1. Unionen skall erkänna och respektera rätten till tillgång till social trygghet och sociala förmåner som garanterar skydd i sådana fall som moderskap, sjukdom, olyckor i arbetet, omsorgsbehov eller ålderdom samt vid arbetslöshet i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

2. Var och en som är bosatt och förflyttar sig lagligt inom unionen har rätt till social trygghet och sociala förmåner i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

3. I syfte att bekämpa social utestängning och fattigdom skall unionen erkänna och respektera rätten till socialbidrag och till bostadsbidrag som, i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt i nationell lagstiftning och praxis, är avsedda att trygga en värdig tillvaro för alla dem som saknar tillräckliga medel.

(1) Artikel II-93 i konstitutionen.

(2) Artikel II-94 i konstitutionen.

Förklaring

Principen i artikel 34.1 (2) grundas på artiklarna 137 och 140 i EG-fördraget som nu har ersatts av artiklarna III-210 och III-213 samt på artikel 12 i Europeiska sociala stadgan och punkt 10 i gemenskapsstadgan om arbetstagares rättigheter. Den måste respekteras av unionen när den utövar de befogenheter som den erhållit enligt artiklarna III-210 och III-213 i konstitutionen. Hänvisningen till socialtjänst avser de fall då en sådan tjänst har inrättats för att tillhandahålla vissa förmåner men innebär inte alls att en sådan tjänst måste inrättas om den inte redan finns. Begreppet moderskap skall tolkas på samma sätt som i föregående artikel.

Punkt 2 grundas på artikel 12.4 och 13.4 i Europeiska sociala stadgan och punkt 2 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter och återspeglar de regler som härrör från förordning nr 1408/71 och förordning nr 1612/68.

I punkt 3 har inspiration hämtats från artikel 13 i Europeiska sociala stadgan och artiklarna 30 och 31 i den reviderade sociala stadgan och punkt 10 i gemenskapsstadgan. Den måste respekteras av unionen i samband med politik som grundas på artikel III-210 i konstitutionen.

Artikel 35 (3)

Hälsoskydd

Var och en har rätt till tillgång till förebyggande hälsovård och till medicinsk vård på de villkor som fastställs i nationell lagstiftning och praxis. En hög hälsoskyddsnivå för människor skall säkerställas vid utformning och genomförande av all unionspolitik och alla unionsåtgärder.

Förklaring

Principerna i denna artikel grundas på artikel 152 i EG-fördraget som nu har ersatts av artikel III-278 i konstitutionen och artiklarna 11 och 13 i Europeiska sociala stadgan. Artikelns andra mening återger artikel III-278.1.

Artikel 36 (4)

Tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

Unionen skall för att främja social och territoriell sammanhållning i unionen erkänna

(3) Artikel II-95 i konstitutionen.

(4) Artikel II-96 i konstitutionen.

och respektera den tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som föreskrivs i nationell lagstiftning och praxis i enlighet med konstitutionen.

Förklaring

Denna artikel överensstämmer fullt ut med artikel III-122 i konstitutionen och skapar inte någon ny rättighet. I artikeln fastslås endast principen att unionen måste respektera den tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som föreskrivs i nationella bestämmelser när dessa bestämmelser är förenliga med unionslagstiftningen.

Artikel 37 (1)

Miljöskydd

En hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet skall integreras i unionens politik och tryggas i enlighet med principen om hållbar utveckling.

Förklaring

Principen i denna artikel har grundats på artiklarna 2, 6 och 174 i EG-fördraget, som nu har ersatts av artiklarna I-3.3, III-119 och III-233 i konstitutionen.

Den har även inspirerats av bestämmelserna i vissa nationella författningar.

Artikel 38 (2)

Konsumentskydd

En hög nivå i fråga om konsumentskydd skall tryggas i unionens politik.

Förklaring

Principen i denna artikel har grundats på artikel 153 i EG-fördraget, som nu har ersatts av artikel III-235 i konstitutionen.

(1) Artikel II-97 i konstitutionen.

(2) Artikel II-98 i konstitutionen.

AVDELNING V

MEDBORGARNAS RÄTTIGHETER

Artikel 39 (3)

Rösträtt och valbarhet till Europaparlamentet

1. Varje unionsmedborgare skall ha rösträtt och vara valbar vid val till Europaparlamentet i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten.

2. Ledamöterna i Europaparlamentet skall väljas genom allmänna, direkta, fria och hemliga val.

Förklaring

Artikel 39 (3) skall enligt artikel 52.2 i stadgan (*) tillämpas på de villkor som avses i del I och del III av konstitutionen. Artikel 39.1 (3) motsvarar den rättighet som garanteras i artikel I-10.2 i konstitutionen (jfr även den rättsliga grunden i artikel III-126 för antagande av de närmare arrangemangen för utövandet av denna rättighet), och artikel 39.2 (3) motsvarar artikel I-20.2 i konstitutionen. I artikel 39.2 (3) anges grunderna för valförfarandet i ett demokratiskt system.

Artikel 40 (5)

Rösträtt och valbarhet i kommunala val

Varje unionsmedborgare skall ha rösträtt och vara valbar i kommunala val i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten.

Förklaring

Denna artikel motsvarar den rättighet som garanteras enligt artikel I-10.2 i konstitutionen (jfr även den rättsliga grunden i artikel III-126 för antagande av de närmare arrangemangen för utövandet av denna rättighet). Den gäller i enlighet med artikel 52.2 (4) på de villkor som föreskrivs i dessa artiklar i delarna I och III av konstitutionen.

(3) Artikel II-99 i konstitutionen.

(4) Artikel II-112.2 i konstitutionen.

(5) Artikel II-100 i konstitutionen.

*Artikel 41 (1)***Rätt till god förvaltning**

1. Var och en har rätt att få sina angelägenheter behandlade opartiskt, rättvist och inom skäligen tid av unionens institutioner, organ och myndigheter.

2. Denna rättighet innebär bl.a. att

a) var och en har rätt att bli hörd innan en enskild åtgärd som skulle beröra honom eller henne negativt vidtas mot honom eller henne,

b) var och en skall ha tillgång till de akter som berör honom eller henne, med förbehåll för berättigade intressen vad avser sekretess, tystnadsplikt och affärshemlighet,

c) förvaltningen är skyldig att motivera sina beslut.

3. Var och en har rätt att få ersättning av unionen för skador som har orsakats av dess institutioner eller dess tjänstemän under deras tjänsteutövning, enligt de allmänna gemensamma principerna i medlemsstaternas lagstiftning.

4. Var och en skall kunna vända sig till unionens institutioner på något av konstitutionens officiella språk och skall få svar på samma språk.

Förklaring

Artikel 41 (1) grundas på unionen som en rättsgemenskap som har vuxit fram ur rättspraxisen, där bland annat god förvaltning slagits fast som en allmän rättsprincip (se bl.a. domstolens dom av den 31 mars 1992, C-255/90 P, Burban, Rec. 1992, I-2253, och förstainstansrättens domar av den 18 september 1995, T-167/94, Nölle, REG 1995, II-2589; den 9 juli 1999, T-231/97, New Europe Consulting m.fl. (REG II-2403)). Den formulering som denna rättighet ges i de två första punkterna är en följd av rättspraxisen (domstolens domar av den 15 oktober 1987, mål 222/86, Heylens, Rec. 1987, 4097, punkt 15; den 18 oktober 1989, mål 374/87, Orkem, Rec. 1989, 3283; den 21 november 1991, C-269/90, TU München, Rec. 1991, I-5469, och förstainstansrättens domar av den 6 december 1994,

(1) Artikel II-101 i konstitutionen.

T-450/93, Lisrestal, Rec. 1994, II-1177; den 18 september 1995, T-167/94, Nölle, REG 1995, II-258) samt, när det gäller skyldigheten att ge en motivering, artikel 253 i EG-fördraget, som nu har ersatts av artikel I-38.2 i konstitutionen (jfr också den rättsliga grunden i artikel III-398 i konstitutionen för antagande av lagstiftning som främjar en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration.

I punkt 3 återges den rättighet som nu garanteras i artikel III-431 i konstitutionen. I punkt 4 återges den rättighet som nu garanteras i artikel I-10.2 d och artikel III-129 i konstitutionen. Enligt artikel 52.2 (2) skall dessa rättigheter gälla på de villkor och med de begränsningar som fastställs i del III av konstitutionen.

Rätten till ett effektivt rättsmedel, som utgör en viktig aspekt av denna fråga, garanteras genom artikel 47 i denna stadga (3).

*Artikel 42 (4)***Rätt till tillgång till handlingar**

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt till tillgång till unionens institutioners, organs och myndigheters handlingar, oberoende av medium.

Förklaring

Den rättighet som garanteras i denna artikel har hämtats från artikel 255 i EG-fördraget, på grundval av vilken förordning nr 1049/2001 därefter har antagits. Europeiska konventet har utsträckt denna rätt till att även omfatta handlingar från institutioner, organ och myndigheter i allmänhet, oavsett deras form, se artikel I-50.3 i konstitutionen. I enlighet med artikel 52.2 (2) skall rätten till tillgång till handlingar utövas på de villkor och inom de gränser som fastställs i artikel I-50.3 och III-399 i konstitutionen.

*Artikel 43 (5)***Europeiska ombudsmannen**

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt att vända sig till Europeiska ombudsmannen vid missförhållanden i unionens institutioners, organs

(2) Artikel II-112.2 i konstitutionen.

(3) Artikel II-107 i konstitutionen.

(4) Artikel II-102 i konstitutionen.

(5) Artikel II-103 i konstitutionen.

eller myndigheters verksamhet, med undantag för Europeiska unionens domstol då den utövar sina domstolsfunktioner.

Förklaring

Den rättighet som garanteras i denna artikel är den som garanteras i artiklarna I-10 och III-335 i konstitutionen. Den gäller i enlighet med artikel 52.2 (1) på de villkor som föreskrivs i dessa båda artiklar.

Artikel 44 (2)

Rätt att göra framställningar

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt att göra framställningar till Europaparlamentet.

Förklaring

Den rättighet som garanteras i denna artikel är den som garanteras i artiklarna I-10 och III-334 i konstitutionen. Den gäller i enlighet med artikel 52.2 (1) i stadgan på de villkor som föreskrivs i dessa båda artiklar.

Artikel 45 (3)

Rörelse- och uppehållsfrihet

1. Varje unionsmedborgare har rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

2. Rörelse- och uppehållsfrihet kan i enlighet med konstitutionen medges medborgare i tredjeland som är lagligen bosatta inom en medlemsstats territorium.

Förklaring

Den rättighet som garanteras i punkt 1 är den som garanteras i artikel I-10.2 i konstitutionen (se även den rättsliga grunden i artikel III-125 och domstolens dom av den 17 september 2002 i mål C-413/99, Baumbast, REG 2002, s. 709). Den gäller i enlighet med artikel 52.2 i stadgan (1) på de villkor och med de begränsningar som föreskrivs i del III av konstitutionen.

(1) Artikel II-112.2 i konstitutionen.

(2) Artikel II-104 i konstitutionen.

(3) Artikel II-105 i konstitutionen.

I punkt 2 erinras om den behörighet som unionen ges enligt artiklarna III-265-III-267 i konstitutionen. Härav följer att beviljandet av denna rättighet är beroende av institutionernas utövande av denna behörighet.

Artikel 46 (4)

Diplomatiskt och konsulärt skydd

Varje unionsmedborgare har inom ett tredjelands territorium, där den medlemsstat i vilken han eller hon är medborgare inte är representerad, rätt till skydd av varje medlemsstats diplomatiska eller konsulära myndigheter, på samma villkor som medborgarna i den staten.

Förklaring

Den rättighet som garanteras i denna artikel är den som garanteras i artikel I-10 i konstitutionen; se även den rättsliga grunden i artikel III-127. Den gäller i enlighet med artikel 52.2 i stadgan (1) på de villkor som föreskrivs i dessa artiklar.

AVDELNING VI

RÄTTSKIPNING

Artikel 47 (5)

Rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol

Var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel.

Var och en har rätt att inom skäligen tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. Var och en skall ha möjlighet att erhålla rådgivning, låta sig försvaras och företrädas.

(4) Artikel II-106 i konstitutionen.

(5) Artikel II-107 i konstitutionen.

Rättshjälp skall ges till personer som inte har tillräckliga medel, om denna hjälp är nödvändig för att ge dem en effektiv möjlighet att få sin sak prövad inför domstol.

Förklaring

Första stycket grundas på artikel 13 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna:

"Var och en, vars i denna konvention angivna fri- och rättigheter kränkts, skall ha tillgång till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet och detta även om kränkningen utförts av någon i offentlig ställning".

Enligt unionsrätten är skyddet dock ännu mer omfattande, eftersom var och en har rätt att inför en behörig domstol använda sig av ett effektivt rättsmedel. EG-domstolen fastställde denna rättighet i sin dom av den 15 maj 1986 som en allmän princip i unionsrätten (Johnston, mål 222/84, Rec. 1986 s. 1651; se även domarna av den 15 oktober 1987, mål 222/86, Heylens, Rec. 1987, s. 4097 samt den 3 december 1992, C-97/91, Borelli, Rec. 1992, I-6313). Enligt domstolen gäller denna allmänna princip i unionsrätten också för medlemsstaterna när de tillämpar unionsrätten. Avsikten med att införa denna rättspraxis i stadgan har inte varit att ändra på det system för kontroll av lagenligheten som föreskrivs i fördragen, bland annat reglerna för om mål kan tas upp för direkt talan i Europeiska unionens domstol. Europeiska konventet har diskuterat unionens system för kontroll av lagenligheten, inklusive reglerna för om mål kan tas upp och bekräftat dem, samtidigt som vissa aspekter av dem har ändrats, vilket avspeglas i artiklarna III-353-III-381 i konstitutionen, särskilt i artikel III-365.4. Artikel 47 (1) skall gälla unionens institutioner och medlemsstaterna när de tillämpar unionsrätten, och för alla rättigheter som garanteras genom unionsrätten.

Andra stycket motsvarar artikel 6.1 i konventionen, vilken har följande lydelse:

"Var och en skall, vid prövningen av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag. Domen skall avkunnas offentligt, men pressen och allmänheten får utestängas från rättegången eller en del därav av hänsyn till den allmänna moralen, den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten i ett demokratiskt samhälle, eller då minderårigas intressen eller skyddet för parternas privatliv så kräver eller, i den mån domstolen finner det strängt nödvändigt, under särskilda omständigheter när offentlighet skulle skada rättvisans intresse".

I unionsrätten tillämpas rätten till domstolsprövning inte enbart vid överklaganden som avser rättigheter och

skyldigheter av civilrättslig typ. Det är en av följderna av att unionen är en rättsgemenskap, vilket domstolen har slagit fast i mål 294/83, De Gröna mot Europaparlamentet (dom av den 23 april 1986, Rec. 1986, s. 1339). Med undantag för sitt tillämpningsområde tillämpas de garantier som erbjuds enligt konventionen dock på likartat sätt i unionen.

När det gäller tredje stycket bör det noteras att enligt rättspraxis vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna måste allmän rättshjälp ges om detta är en förutsättning för att ett effektivt rättsmedel faktiskt skall kunna garanteras. (Europadomstolens dom av den 9 oktober 1979, Airey, serie A, volym 32, 11.) Det finns också ett system för allmän rättshjälp vid Europeiska unionens domstol.

Artikel 48 (2)

Presumtion för oskuld och rätten till försvar

1. Var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse skall betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen fastställts.

2. Var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse skall garanteras respekt för rätten till försvar.

Förklaring

Artikel 48 (2) motsvarar artikel 6.2 och 6.3 i konventionen, vilken lyder som följer:

"2. Var och en som blivit anklagad för brott skall betraktas som oskyldig till dess hans skuld lagligen fastställts.

3. Var och en som blivit anklagad för brott har följande minimirättigheter:

a) att utan dröjsmål, på ett språk som han förstår och i detalj, underrättas om innebörden av och grunden för anklagelsen mot honom,

b) att få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar,

c) att försvara sig personligen eller genom rättegångsbiträde som han själv utsett eller att, när han saknar tillräckliga medel för att betala ett rättegångsbiträde, erhålla ett sådant utan kostnad, om rättvisans intresse så fordrar,

d) att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas emot honom samt att själv få vittnen inkallade och förhöra under samma förhållanden som vittnen åberopade mot honom,

(1) Artikel II-107 i konstitutionen.

(2) Artikel II-108 i konstitutionen.

e) att utan kostnad bistås av tolk, om han inte förstår eller talar det språk som används i domstolen".

Enligt artikel 52.3 (1) har denna rättighet samma innebörd och räckvidd som den som garanteras i konventionen.

Artikel 49 (2)

Principerna om laglighet och proportionalitet i fråga om brott och straff

1. Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde en lagöverträdelse enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då lagöverträdelsen begicks. Om efter lagöverträdelsens begående ny lag stiftas som föreskriver ett lindrigare straff skall detta tillämpas.

2. Denna artikel skall inte hindra lagföring och bestraffning av den som har gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks var brottslig enligt de allmänna principer som erkänns av alla nationer.

3. Straffets stränghet bör inte vara oproportionerlig i förhållande till lagöverträdelsen.

Förklaring

I denna artikel återges den klassiska regeln om den icke-retroaktiva verkan hos lagar och straff på det straffrättsliga området. Ett tillägg har gjorts i form av den regel om retroaktiv verkan för mildare straffrättslig lagstiftning som förekommer i många medlemsstater och som återges i artikel 15 i konventionen om medborgerskap och politiska rättigheter.

Artikel 7 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna har följande lydelse:

"1. Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks.

2. Denna artikel skall inte hindra lagföring och bestraffning av den som gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks var brottslig enligt de allmänna rättsprinciper som erkänns av civiliserade stater".

(1) Artikel II-112.3 i konstitutionen.

(2) Artikel II-109 i konstitutionen.

I punkt 2 har man helt enkelt strukit ordet "civiliserade", vilket inte innebär någon förändring i betydelsen av denna punkt, som särskilt avser brott mot mänskligheten. Enligt artikel 52.3 (1) har den rättighet som garanteras följaktligen samma innebörd och räckvidd som i konventionen.

I punkt 3 återges den allmänna princip om proportionalitet i fråga om brott och straff som slagits fast i medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner och EG-domstolens rättspraxis.

Artikel 50 (3)

Rätt att inte bli dömd eller straffad två gånger för samma brott

Ingen får lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilken han eller hon redan har blivit frikänd eller dömd i unionen genom en lagakraftvunnen brottmålsdom i enlighet med lagen.

Förklaring

Artikel 4 i protokoll nr 7 till Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna har följande lydelse:

"1. Ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket han redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat.

2. Bestämmelserna i föregående punkt skall inte utgöra hinder för att målet tas upp på nytt i enlighet med lagen och rättegångsordningen i den berörda staten om det föreligger bevis om nya eller nyuppdagade omständigheter eller om ett grovt fel begåtts i det tidigare rättegångsförfarandet vilket kan ha påverkat utgången i målet.

3. Avvikelse får inte ske från denna artikel med stöd av artikel 15 i konventionen".

Regeln om att ingen får dömas två gånger för samma brott ("non bis in idem") tillämpas i unionsrätten (bland en omfattande rättspraxis, se dom av den 5 maj 1966, Gutmann mot kommissionen, mål 18/65 och 35/65, Rec. 1966, s. 150, och bland senare mål förstainstansrättens dom av den 20 april 1999, förenade mål T-305/94 m.fl., Limburgse Vinyl Maatschappij NV mot kommissionen, REG II-931). Det bör påpekas att den "icke-kumulativa" regeln avser kumulering av två påföljder av samma typ - här straffrättsliga.

Enligt artikel 50 (3) skall "non bis in idem"-regeln gälla inte endast i fråga om en och samma stats behö-

(3) Artikel II-110 i konstitutionen.

riighet utan även mellan flera medlemsstaters behörigheter. Detta motsvarar unionens regelverk - se artiklarna 54-58 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och domstolens dom av den 11 februari 2003 i mål C-187/01, Gözütok, (ännu ej offentliggjord), artikel 7 i konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen samt artikel 10 i konventionen om kamp mot korruption. De starkt begränsade undantag som finns och som innebär att medlemsstaterna enligt dessa konventioner får göra avsteg från "non bis in idem"-regeln omfattas av den övergripande klausulen i artikel 52.1 (1) om begränsningar. När det gäller de situationer som avses i artikel 4 i protokoll nr 7, nämligen tillämpningen av denna princip inom en och samma medlemsstat, har den rättighet som garanteras samma innebörd och räckvidd som motsvarande rättighet i konventionen.

AVDELNING VII

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM TOLKNING OCH TILLÄMPNING AV STADGAN

Artikel 51 (?)

Tillämpningsområde

1. Bestämmelserna i denna stadga riktar sig, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, till unionens institutioner, organ och myndigheter samt till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Institutionerna, organen, myndigheterna och medlemsstaterna skall därför respektera rättigheterna, iakttå principerna och främja tillämpningen av dem i enlighet med sina respektive befogenheter och under iakttagande av gränserna för unionens befogenheter enligt andra delar av konstitutionen.

2. Denna stadga innebär inte någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter, medför varken någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändrar heller inte de befogenheter och uppgifter som fastställs i andra delar av konstitutionen.

Förklaring

Syftet med artikel 51 (?) är att fastställa stadgans tillämpningsområde. Avsikten är att tydligt slå fast att

stadgan först och främst är tillämplig på unionens institutioner och organ, med iakttagande av subsidiaritetsprincipen. Denna bestämmelse formulerades i samklang med artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen, enligt vilken unionen skall respektera de grundläggande rättigheterna, samt mandatet från Europeiska rådet i Köln. Betydelsen av begreppet "institutioner" slås fast i del I av konstitutionen. Uttrycket "organ och myndigheter" används allmänt i konstitutionen för att avse alla organ som inrättas genom konstitutionen eller sekundärrätten (se t.ex. artikel I-50 eller I-51 i konstitutionen).

När det gäller medlemsstaterna framgår det entydigt av domstolens rättspraxis att medlemsstaterna är skyldiga att respektera de grundläggande rättigheter som fastställts inom ramen för unionen endast när de fattar beslut inom tillämpningsområdet för unionsrätten (dom av den 13 juli 1989, Wachauf, mål 5/88, Rec. 1989, s. 2609; dom av den 18 juni 1991, ERT, Rec. 1991, I-2925); dom av den 18 december 1997 (C-309/96, Annibaldi, REG 1997, s. I-7493). Domstolen bekräftade denna rättspraxis med följande formulering: "Vidare är medlemsstaterna bundna av de krav som följer av kraven på skydd för grundläggande rättigheter i gemenskapens rättsordning när de genomför gemenskapetsrättsliga bestämmelser..." (dom av den 13 april 2000, mål C-292/97, REG 2000, s. 2737, punkt 37). Givetvis skall denna regel, så som den bekräftas i denna stadga, gälla såväl centrala myndigheter som regionala och lokala instanser och offentliga organ när de tillämpar unionsrätten.

I punkt 2 tillsammans med punkt 1 andra meningen bekräftas det att stadgan inte får medföra någon utvidgning av de befogenheter och uppgifter som unionen ges i andra delar av konstitutionen. Det handlar om att uttryckligen nämna det som logiskt följer av subsidiaritetsprincipen och av att unionen endast har de befogenheter den har tilldelats. De grundläggande rättigheter som garanteras i unionen har ingen verkan utanför ramen för de befogenheter som fastställs i delarna I och III av konstitutionen. Följaktligen kan, enligt punkt 1 andra meningen, skyldighet för unionens institutioner att främja de principer som fastställs i stadgan endast uppstå inom gränserna för dessa befogenheter.

I punkt 2 bekräftas också att stadgan inte kan få till följd att tillämpningsområdet för unionsrätten utsträcks utanför unionens befogenheter enligt andra delar av konstitutionen. Domstolen har redan fastställt denna regel med avseende på de grundläggande rättigheter som erkänns som en del av unionsrätten (dom av den 17 februari 1998 i mål C-249/96, Grant, REG. 1998, s. I-621, punkt 45). Enligt denna regel är det självklart att införlivandet av stadgan i konstitutionen inte i sig kan innebära en utvidgning av de av medlemsstaternas åtgärder som anses vara "tillämpning av unionsrätten" (enligt punkt 1 och ovan nämnda rättspraxis).

(1) Artikel II-112.1 i konstitutionen.

(2) Artikel II-111 i konstitutionen.

*Artikel 52 (1)***Rättigheternas och principernas räckvidd och tolkning**

1. Varje begränsning i utövningen av de rättigheter och friheter som erkänns i denna stadga skall vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.

2. De rättigheter som erkänns i denna stadga för vilka bestämmelser återfinns i andra delar i konstitutionen skall utövas på de villkor och inom de gränser som fastställs i dessa.

3. I den mån som denna stadga omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna skall de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. Denna bestämmelse hindrar inte unionsrätten från att tillförsäkra ett mer långtgående skydd.

4. I den mån som grundläggande rättigheter enligt medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner erkänns i denna stadga, skall rättigheterna tolkas i samstämmighet med dessa traditioner.

5. De bestämmelser i denna stadga som innehåller principer får genomföras genom lagstiftningsakter och verkställighetsakter som beslutas av unionens institutioner, organ och myndigheter och genom medlemsstaternas akter när de vid utövandet av sina respektive befogenheter genomför unionsrätten. De får endast prövas i domstol med avseende på tolkningen av dem och avgöranden om sådana akters laglighet.

6. Nationella lagar och nationell praxis skall beaktas fullt ut i enlighet med vad som anges i denna stadga.

7. De förklaringar som utarbetats för att ge vägledning vid tolkningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna skall vederbörligen beaktas av unionens och medlemsstaternas domstolar.

Förklaring

Syftet med artikel 52 (1) är att fastställa räckvidden av rättigheterna och principerna i stadgan och fastställa regler för hur de skall tolkas. I punkt 1 behandlas begränsningssystemet. I den använda formuleringen har inspiration hämtats från domstolens rättspraxis enligt följande: "Det följer emellertid av en väl etablerad rättspraxis att dessa rättigheter kan begränsas, särskilt inom ramen för en gemensam organisation av marknaden, förutsatt att dessa begränsningar faktiskt svarar mot mål av allmänintresse som gemenskapen eftersträvar och i förhållande till dessa mål inte utgör ett orimligt och oacceptabelt ingripande som påverkar själva innehållet i dessa rättigheter" (dom av den 13 april 2000, mål C-292/97, punkt 45). Omnämmandet av mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen omfattar såväl de mål som anges i artikel I-2 i konstitutionen som andra intressen som skyddas av särskilda bestämmelser i konstitutionen, t.ex. artiklarna I-5.1, III-133.3, III-154 och III-436.

I punkt 2 avses rättigheter som redan uttryckligen garanterades i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och har erkänts i stadgan och som nu finns i andra delar av konstitutionen (framför allt de rättigheter som följer av unionsmedborgarskapet). Där klargörs det att dessa rättigheter även i fortsättningen skall utövas på de villkor och med de begränsningar som gäller för den unionsrätt som de grundas på och som nu fastställs i delarna I och III av konstitutionen. Det rättighetssystem som erhålls enligt EG-fördraget och som nu ersätts av delarna I och III av konstitutionen ändras inte av stadgan.

Punkt 3 syftar till att trygga det nödvändiga sammanhanget mellan stadgan och Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna genom att fastställa regeln att rättigheterna i denna stadga, i den mån de svarar mot rättigheter som garanteras även i konventionen, skall ha samma innebörd och räckvidd, även i fråga om tillåtna begränsningar, som i konventionen. Därav följer särskilt att lagstiftaren vid fastställande av begränsningar i dessa rättigheter skall respektera samma normer som fastlagts i det detaljerade systemet för begränsningar i konventionen som därigenom blir tillämpliga för de rättigheter som omfattas av denna punkt, utan att detta inkräktar på unionsrättens och Europeiska unionens domstols autonomi.

(1) Artikel II-112 i konstitutionen.

Hänvisningen till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna gäller såväl konventionen som protokollet. De garanterade rättigheternas innebörd och räckvidd bestäms inte endast av ordalydelsen i dessa instrument utan också av rättspraxis vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och vid Europeiska unionens domstol. Syftet med den sista meningen i punkt 3 är att göra det möjligt för unionen att säkerställa ett mer omfattande skydd. I alla händelser får den skydds nivå som erbjuds genom stadgan aldrig vara lägre än den som garanteras i konventionen.

Stadgan påverkar inte medlemsstaternas möjligheter att använda sig av artikel 15 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna där undantag medges från konventionens rättigheter i händelse av krig eller i annat allmänt nödläge som hotar nationens existens, när medlemsstaterna vidtar försvarsåtgärder i krig och för att upprätthålla lag och ordning i enlighet med de skyldigheter som erkänns i artiklarna I-5.1, III-131 och III-262 i konstitutionen.

Förteckningen över de rättigheter som för närvarande, utan att detta utesluter att rätten, lagstiftningen och fördragen utvecklas, kan anses motsvara rättigheter i konventionen enligt denna punkt återges nedan. Rättigheter som går utöver rättigheterna i konventionen har inte tagits med.

1. Artiklar i stadgan med samma innebörd och räckvidd som motsvarande artiklar i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (EKMR):

- Artikel 2 (1) motsvarar artikel 2 i EKMR.
- Artikel 4 (2) motsvarar artikel 3 i EKMR.
- Artikel 5.1 (3) och 5.2 (3) motsvarar artikel 4 i EKMR.
- Artikel 6 (4) motsvarar artikel 5 i EKMR.
- Artikel 7 (5) motsvarar artikel 8 i EKMR.
- Artikel 10.1 (6) motsvarar artikel 9 i EKMR.
- Artikel 11 (7) motsvarar artikel 10 i EKMR, utan att det påverkar de inskränkningar som unionsrätten kan medföra i medlemsstaternas möjlighet att införa sådana tillståndskrav som avses i artikel 10.1 tredje meningen i EKMR.
- Artikel 17 (7) motsvarar artikel 1 i tilläggsprotokollet till EKMR.
- Artikel 19.1 (8) motsvarar artikel 4 i tilläggsprotokoll 4.

- Artikel 19.2 (8) motsvarar artikel 3 i EKMR såsom den tolkats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

- Artikel 48 (9) motsvarar artikel 6.2 och 6.3 i EKMR.

- Artikel 49.1 (10) (med undantag för sista meningen) och 49.2 motsvarar artikel 7 i EKMR.

2. Artiklar med samma innebörd som motsvarande artiklar i EKMR, men med större räckvidd:

- Artikel 9 (11) omfattar tillämpningsområdet för artikel 12 i EKMR, men dess tillämpningsområde kan utvidgas till att omfatta andra typer av äktenskap när dessa inrättas genom nationell lagstiftning.

- Artikel 12.1 (12) motsvarar artikel 11 i EKMR men tillämpningsområdet utvidgas till unionsnivå.

- Artikel 14.1 (13) motsvarar artikel 2 i tilläggsprotokollet till EKMR men tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta tillgång till yrkesutbildning och fortbildning.

- Artikel 14.3 (14) motsvarar artikel 2 i tilläggsprotokollet till EKMR när det gäller föräldrarnas rättigheter.

- Artikel 47.2 (14) och 47.3 (14) motsvarar artikel 6.1 i EKMR, men begränsningen till prövning av civila rättigheter och skyldigheter eller av anklagelser för brott finns inte med när det gäller unionsrätten och dess genomförande.

- Artikel 50 (15) motsvarar artikel 4 i protokoll 7 till EKMR, men räckvidden har utvidgats till unionsnivå mellan medlemsstaternas domstolar.

- Slutligen kan Europeiska unionens medborgare inte betraktas som utlänningar vid tillämpning av unionsrätten, på grund av förbudet mot all diskriminering på grund av nationalitet. De inskränkningar som anges i artikel 16 i EKMR när det gäller utlänningars rättigheter kan följaktligen inte tillämpas på unionsmedborgare i detta sammanhang.

Tolkningsregeln i punkt 4 har grundats på lydelsen i artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen (jfr nu lydelsen i artikel I-9.3 i konstitutionen) och tar vederbörlig hänsyn till den inställning till gemensamma konstitutionella traditioner som följs av domstolen (t.ex. dom av den 13 december 1979 i mål 44/79, Hauer, Rec. 1979, s. 3727; dom av den 18 maj 1982 i mål 155/79, AM&S, Rec. 1982, s. 1575). Enligt denna regel bör de berörda rättigheterna enligt stadgan, hellre än enligt en rigorös "minsta gemensamma nämnare", tolkas så att de erbjuder en högre skydds nivå som är adekvat för unionsrätten och i harmoni med de gemensamma konstitutionella traditionerna.

(1) Artikel II-62 i konstitutionen.

(2) Artikel II-64 i konstitutionen.

(3) Artikel II-65 i konstitutionen.

(4) Artikel II-66 i konstitutionen.

(5) Artikel II-67 i konstitutionen.

(6) Artikel II-70 i konstitutionen.

(7) Artikel II-71 i konstitutionen.

(8) Artikel II-79 i konstitutionen.

(9) Artikel II-108 i konstitutionen.

(10) Artikel II-109 i konstitutionen.

(11) Artikel II-69 i konstitutionen.

(12) Artikel II-72 i konstitutionen.

(13) Artikel II-74 i konstitutionen.

(14) Artikel II-107 i konstitutionen.

(15) Artikel II-110 i konstitutionen.

I punkt 5 klargörs gränsdragningen mellan "rättigheter" och "principer" i stadgan. Enligt denna gränsdragning skall subjektiv rätt respekteras medan principer skall iaktas (artikel 51.1 (1)). Principerna får genomföras genom rättsakter eller verkställighetsakter (som antas av unionen i enlighet med dess befogenheter och av medlemsstaterna endast när de genomför unionsrätten), och de blir viktiga för domstolarna endast när sådana akter tolkas eller ses över. De ger dock inte upphov till krav på positiv särbehandling från unionens institutioner eller medlemsstaternas myndigheter. Detta överensstämmer både med domstolens rättspraxis (jfr särskilt rättspraxis om "försiktighetsprincipen" i artikel 174.2 i EG-fördraget (ersatt av artikel III-233 i konstitutionen): förstainstansens dom av den 11 september 2002, T-13/99, Pfizer mot rådet, med talrika hänvisningar till tidigare rättspraxis och en rad domar avseende artikel 33 (f.d. 39) om jordbrukslagstiftningens principer, t.ex. domstolens dom i mål C-265/85, Van den Berg, Rec. 1987, s. 1155: granskning av principen om marknadsstabilisering och berättigade förväntningar) och med inställningen i medlemsstaternas konstitutionella system till "principer", i synnerhet inom sociallagstiftningen. Bland exemplen på principer som erkänns i stadgan kan nämnas t.ex. artiklarna 25, 26 och 37 (?). I vissa fall kan en artikel i stadgan innehålla inslag både av rättigheter och principer, t.ex. artiklarna 23, 33 och 34 (3).

Punkt 6 avser de olika artiklar i stadgan som i en anda av subsidiaritet hänvisar till nationell lagstiftning och praxis.

Artikel 53 (4)

Skyddsnivå

Ingen bestämmelse i denna stadga får tolkas som att den inskränker eller inkräktar på de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som inom respektive tillämpningsområde erkänns i unionsrätten, internationell rätt och de internationella konventioner i vilka unionen eller samtliga medlemsstaterna är parter, särskilt Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, samt i medlemsstaternas författningar.

Förklaring

Denna bestämmelse syftar till att bevara den skyddsnivå som nu ges på respektive tillämpningsområde

(1) Artikel II-111 i konstitutionen.

(2) Artiklarna II-85, II-86 och II-97 i konstitutionen.

(3) Artiklarna II-83, II-93 och II-94 i konstitutionen.

(4) Artikel II-113 i konstitutionen.

genom unionsrätten, nationell rätt och internationell rätt. Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna nämns med tanke på sin stora betydelse.

Artikel 54 (5)

Förbud mot missbruk av rättigheter

Ingen bestämmelse i denna stadga får tolkas som att den medför rätt att bedriva verksamhet eller utföra handlingar som syftar till att sätta ur spel någon av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan eller att inskränka dem i större utsträckning än vad som medges i stadgan.

Förklaring

Denna artikel motsvarar artikel 17 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna:

"Ingenting i denna konvention får tolkas så att det medför en rätt för någon stat, grupp eller person att bedriva verksamhet eller utföra handling som syftar till att utplåna någon av de fri- och rättigheter som angetts i konventionen eller till att inskränka dem i större utsträckning än vad som där medgetts".

13. Förklaring till artikel III-116

Konferensen är enig om att unionen, i sina allmänna insatser för att undanröja bristande jämställdhet mellan kvinnor och män, inom sina olika politikområden kommer att sträva efter att bekämpa alla slag av våld i hemmet. Medlemsstaterna bör vidta alla nödvändiga åtgärder för att förhindra och bestraffa dessa brottsliga handlingar samt att stödja och skydda brottsoffren.

14. Förklaring till artiklarna III-136 och III-267

Konferensen anser att om ett utkast till europeisk lag eller ramlag på grundval av artikel III-267.2 skulle negativt påverka grundläggande aspekter av en medlemsstats sociala trygghetssystem, inbegripet dess omfattning, kostnader eller ekonomiska struktur eller inverka på den ekonomiska jämvikten i det systemet enligt artikel III-136.2, kommer den medlemsstatens intressen vederbörligen att beaktas.

(5) Artikel II-114 i konstitutionen.

15. Förklaring till artiklarna III-160 och III-322

Konferensen erinrar om att respekt för de grundläggande rättigheterna och friheterna i synnerhet innebär att tillbörlig uppmärksamhet ägnas åt skydd och efterlevnad av den rätt att utnyttja de garantier som föreskrivs i lagar som tillkommer berörda fysiska personer eller berörda enheter. För detta ändamål och i syfte att garantera en grundlig rättslig prövning av europeiska beslut om att vidta restriktiva åtgärder mot en fysisk person eller en enhet måste sådana beslut grunda sig på klara och tydliga kriterier. Dessa kriterier bör vara anpassade till det specifika innehållet i varje restriktiv åtgärd.

16. Förklaring till III-167.2 c

Konferensen noterar att artikel III-167.2 c skall tolkas i enlighet med befintlig rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätten om tillämpligheten av bestämmelserna på stöd som beviljas vissa områden i Förbundsrepubliken Tyskland som påverkats av Tysklands tidigare delning.

17. Förklaring till artikel III-184

När det gäller artikel III-184, bekräftar konferensen att en ökning av tillväxtpotentialen och ett säkerställande av sunda offentliga finanser utgör de två grundpelarna i unionens och medlemsstaternas ekonomiska politik och budgetpolitik. Stabilitets- och tillväxtpakten är ett viktigt instrument för att uppnå dessa mål.

Konferensen bekräftar på nytt sitt åtagande när det gäller bestämmelserna om stabilitets- och tillväxtpakten, vilka utgör ramen för samordningen av budgetpolitiken i medlemsstaterna.

Konferensen bekräftar att ett system som grundar sig på regler är den bästa garantin för att åtaganden genomförs och för att alla medlemsstater behandlas lika.

I detta sammanhang bekräftar konferensen

på nytt även att den står fast vid målen i Lisabonstrategin: nya arbetstillfällen, struktur-reformer och social sammanhållning.

Unionen strävar efter att uppnå välavvägd ekonomisk tillväxt och prisstabilitet. I den ekonomiska politiken och budgetpolitiken måste därför de rätta prioriteringarna fastställas när det gäller ekonomiska reformer, innovation, konkurrenskraft och förstärkande av privata investeringar och privatkonsumtionen under perioder med svag ekonomisk tillväxt. Inriktningen i budgetbeslut på nationell nivå och unionsnivå bör återspegla detta, särskilt genom en omstrukturering av de offentliga inkomsterna och utgifterna samtidigt som budgetdisciplinen respekteras i enlighet med konstitutionen och stabilitets- och tillväxtpakten.

Vikten av en sund budgetpolitik genom hela konjunkturcykeln understryks av de budgetmässiga och ekonomiska utmaningar som medlemsstaterna står inför.

Konferensen är enig om att medlemsstaterna aktivt bör använda perioder av ekonomisk återhämtning till att stärka de offentliga finanserna och förbättra sin budgetsituation. Målet är att under goda tider gradvis uppnå ett budgetöverskott som ger det nödvändiga utrymmet för anpassning till konjunkturedgångar och därigenom bidrar till långsiktig stabilitet i de offentliga finanserna.

Medlemsstaterna ser fram emot eventuella förslag från kommissionen och ytterligare bidrag från medlemsstaterna när det gäller att förstärka och förtydliga genomförandet av stabilitets- och tillväxtpakten. Medlemsstaterna kommer att vidta alla nödvändiga åtgärder för att öka sina ekonomiers tillväxtpotential. Förbättrad samordning av den ekonomiska politiken skulle kunna stödja denna målsättning. Denna förklaring föregriper inte den framtida debatten om stabilitets- och tillväxtpakten.

18. Förklaring till artikel III-213

Konferensen bekräftar att de politikområden som beskrivs i artikel III-213 i huvudsak faller inom medlemsstaternas behörighets-

område. De främjande åtgärder och samordningsåtgärder som skall vidtas på unionsnivå i enlighet med bestämmelserna i denna artikel är av kompletterande karaktär. De tjänar till att förstärka samarbetet mellan medlemsstaterna och inte till att harmonisera de nationella systemen. De garantier och den praxis som finns i varje medlemsstat när det gäller ansvaret hos arbetsmarknadens parter påverkas inte av dessa åtgärder.

Denna förklaring påverkar inte tillämpningen av de bestämmelser i konstitutionen som tilldelar unionen befogenheter, inbegripet avseende sociala frågor.

19. Förklaring till artikel III-220

Konferensen anser att hänvisningen i artikel III-220 till *öregioner* även kan inbegripa hela östater, förutsatt att nödvändiga kriterier uppfylls.

20. Förklaring till artikel III-243

Konferensen noterar att bestämmelserna i artikel III-243 skall tillämpas i enlighet med gällande praxis. Uttrycket "sådana åtgärder är nödvändiga för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom Tysklands delning för näringslivet i vissa av de områden i förbundsrepubliken som påverkats av delningen" skall tolkas i enlighet med befintlig rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätten.

21. Förklaring till artikel III-248

Konferensen är enig om att unionen vederbörligen kommer att beakta de grundläggande riktlinjerna och valen i medlemsstaternas forskningspolitik när den vidtar åtgärder inom forskning och teknisk utveckling.

22. Förklaring till artikel III-256

Konferensen anser att artikel III-256 inte påverkar medlemsstaternas rätt att införa de bestämmelser som behövs för att säkerställa sin energiförsörjning på de villkor som anges i artikel III-131.

23. Förklaring till artikel III-273.1 andra stycket

Konferensen anser att nationella bestämmelser och förfaranden för inledande av brottsutredningar bör beaktas i de europeiska lagar som avses i artikel III-273.1 andra stycket.

24. Förklaring till artikel III-296

Konferensen förklarar att så snart fördraget om upprättande av en konstitution för Europa har undertecknats bör rådets generalsekretär, hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, kommissionen och medlemsstaterna inleda det förberedande arbetet med den europeiska avdelningen för yttre åtgärder.

25. Förklaring till artikel III-325 om medlemsstaternas förhandlingar om och ingående av internationella avtal avseende ett område med frihet, säkerhet och rättvisa

Konferensen bekräftar att medlemsstaterna får förhandla om och ingå avtal med tredjeland eller internationella organisationer på de områden som omfattas av del III avdelning III kapitel IV avsnitt 3, 4 och 5, om avtalen i fråga överensstämmer med unionsrätten.

26. Förklaring till artikel III-402.4

I artikel III-402.4 föreskrivs det att om rådet inte har antagit någon europeisk lag om fastställande av en ny finansieringsram vid utgången av den period som omfattas av den föregående ramen, skall giltighetstiden för taken och de övriga bestämmelser som gäller den föregående periodens sista år förlängas till dess att den nya lagen har antagits.

Konferensen förklarar att om rådets europeiska lag om fastställande av en ny finansieringsram inte har antagits senast vid slutet av 2006, och om det i anslutningsakten av den 16 april 2003 föreskrivs en övergångsperiod fram till och med 2006 för tilldelningen av anslag till de nya medlemsstaterna, kommer tilldelningen av anslag från och med 2007 att

fastställas på grundval av att samma kriterier tillämpas för alla medlemsstater.

27. Förklaring till artikel III-419

Konferensen förklarar att medlemsstaterna när de gör en begäran om fördjupat samarbete får ange om de redan i det skedet avser att tillämpa artikel III-422, om utökning av omröstningarna med kvalificerad majoritet, eller använda det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

28. Förklaring till artikel IV-440.7

De höga fördragsslutande parterna samtycker till att Europeiska rådet enligt artikel IV-440.7 antar ett europeiskt beslut som leder till en ändring av ställningen för Mayotte i förhållande till unionen, så att detta territorium blir ett yttersta randområde enligt artikel IV-440.2 och artikel III-424, när de franska myndigheterna meddelar Europeiska rådet och kommissionen att den pågående utvecklingen när det gäller öns interna ställning medger detta.

29. Förklaring till artikel IV-448.2

Konferensen anser att möjligheten att göra

översättningar av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa till de språk som avses i artikel IV-448.2 bidrar till att uppnå målet för unionen att respektera rikedomen hos sin kulturella och språkliga mångfald enligt artikel I-3.3 fjärde stycket. I detta sammanhang bekräftar konferensen den vikt som unionen fäster vid Europas kulturella mångfald och den särskilda uppmärksamhet som den fortsatt kommer att ägna dessa och andra språk.

Konferensen rekommenderar de medlemsstater som vill utnyttja den möjlighet som medges i artikel IV-448.2 att inom sex månader efter undertecknandet av fördraget meddela rådet till vilket eller vilka språk som det fördraget kommer att översättas.

30. Förklaring om ratificeringen av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa

Konferensen noterar att om fyra femtedelar av medlemsstaterna har ratificerat fördraget om upprättande av en konstitution för Europa inom en period på två år efter undertecknandet av fördraget och en eller flera medlemsstater har stött på problem med ratificeringen, skall Europeiska rådet ta upp frågan.

B. FÖRKLARINGAR OM PROTOKOLL SOM ÄR FOGADE TILL KONSTITUTIONEN

FÖRKLARINGAR OM PROTOKOLLET OM ANSLUTNINGSFÖRDRAGEN OCH ANSLUTNINGSAKTERNA FÖR KONUNGARIKET DANMARK, IRLAND OCH FÖRENADE KONUNGARIKET STORBRIANNIEN OCH NORDIRLAND, REPUBLICEN GREKLAND, KONUNGARIKET SPANIEN OCH REPUBLIKEN PORTUGAL SAMT REPUBLIKEN ÖSTERRIKE, REPUBLIKEN FINLAND OCH KONUNGARIKET SVERIGE

31. Förklaring om Åland

Konferensen erkänner att den ordning som gäller för Åland enligt artikel IV-440.5 har upprättats med tanke på öarnas särskilda ställning enligt internationell rätt.

Konferensen betonar därför att särskilda bestämmelser har införts i avdelning V avsnitt 5 i protokollet om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige.

32. Förklaring om det samiska folket

Med beaktande av artiklarna 60 och 61 i protokollet om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken

Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige erkänner konferensen de förpliktelser och åtaganden som Sverige och Finland har gentemot det samiska folket enligt nationell och internationell rätt.

Konferensen konstaterar att Sverige och Finland är fast beslutna att bevara och utveckla det samiska folkets försörjningsmöjligheter, språk, kultur och levnadssätt och beaktar att den samiska kulturen och samernas försörjning är beroende av primära förvärvskällor som renskötsel i traditionella områden för samisk bosättning.

Konferensen betonar därför att särskilda bestämmelser har införts i avdelning V avsnitt 6 i protokollet om anslutningsfördragen och anslutningsakterna för Konungariket Danmark, Irland och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien och Republiken Portugal samt Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige.

FÖRKLARINGAR OM PROTOKOLLET OM ANSLUTNINGSFÖRDRAGET OCH ANSLUTNINGSAKTEN FÖR REPUBLIKEN TJECKIEN, REPUBLIKEN ESTLAND, REPUBLIKEN CYPERN, REPUBLIKEN LETTLAND, REPUBLIKEN LITAUEN, REPUBLIKEN UNGERN, REPUBLIKEN MALTA, REPUBLIKEN POLEN, REPUBLIKEN SLOVENIEN OCH REPUBLIKEN SLOVAKIEN

33. Förklaring om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern

KONFERENSEN

som erinrar om att det i den gemensamma förklaring om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern som bifogades slutakten till fördraget om Förenade kungarikets anslutning till Europeiska gemenskaperna föreskrevs att tillämpliga arrangemang för relationerna mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och de suveräna basområdena kommer att definieras inom ramen för eventuella avtal mellan den gemenskapen och Republiken Cypern,

som beaktar bestämmelserna om de suveräna basområdena i fördraget om upprättandet av Republiken Cypern (nedan kallat "upprättandefördraget") och den därmed förbundna notväxlingen av den 16 augusti 1960,

som noterar notväxlingen mellan Förenade kungarikets regering och Republiken Cyperns regering av den 16 augusti 1960 om förvaltningen av de suveräna basområdena och den bifogade förklaringen av Förenade kungarikets regering att ett av huvudsyftena är skydd av de personers intressen som bor eller arbetar i de suveräna basområdena, och anser att dessa personer i möjligaste mån bör behandlas på samma sätt som personer som bor eller arbetar i Republiken Cypern,

som ytterligare noterar upprättandefördragets bestämmelser om tullarrangemang mellan de suveräna basområdena och Republiken Cypern, i synnerhet de som ingår i bilaga F till det fördraget,

som även noterar Förenade kungarikets åtagande att inte inrätta tullstationer eller andra gränsspärrar mellan de suveräna bas-

områdena och Republiken Cypern samt arrangemangen i enlighet med upprättandefördraget, enligt vilka Republiken Cyperns myndigheter förvaltar ett stort antal allmännyttiga tjänster i de suveräna basområdena, särskilt på jordbruks-, tull- och skatteområdet,

som bekräftar att Republiken Cyperns anslutning till Europeiska unionen inte bör påverka de rättigheter och skyldigheter som gäller för parterna i upprättandefördraget,

som följaktligen erkänner behovet av att tillämpa vissa bestämmelser i konstitutionen och unionsrätten på Förenade kungarikets suveräna basområden och att ingå särskilda överenskommelser om genomförandet av dessa bestämmelser i de suveräna basområdena,

betonar att särskilda bestämmelser därför har återgetts i del två avdelning III i protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien.

34. Förklaring från kommissionen om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern

Kommissionen bekräftar att den anser att de bestämmelser i unionsrätten som skall tillämpas på de suveräna basområdena enligt del två avdelning III i protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken

Slovenien och Republiken Slovakien innefattar följande:

a) Rådets förordning (EG) nr 3448/93 av den 6 december 1993 om systemet för handeln med vissa varor som framställs genom bearbetning av jordbruksprodukter.

b) Rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna, i den mån detta krävs genom rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden för finansiering av åtgärder för landsbygdsutveckling i Förenade kungarikets suveräna basområden genom EUGFJ:s garantisektion.

35. Förklaring om kärnkraftverket i Ignalina i Litauen

KONFERENSEN

som förklarar att unionen är beredd att fortsätta att tillhandahålla tillräckligt ytterligare stöd till Litauens avvecklingssträvanden även efter Litauens anslutning till unionen för perioden fram till 2006 och därefter samt noterar att Litauen med hänsyn till detta uttryck för solidaritet från unionens sida har åtagit sig att stänga reaktor 1 i kärnkraftverket Ignalina före 2005 och reaktor 2 senast 2009,

som konstaterar att avvecklingen av kärnkraftverket Ignalina med dess två 1500 MW RBMK-reaktorenheter, som ärvts efter f.d. Sovjetunionen, saknar motstycke och för Litauen innebär en utomordentligt stor finansiell belastning, som inte står i proportion till landets storlek och ekonomiska styrka, samt att avvecklingen kommer att fortsätta utöver nuvarande budgetplan enligt definitionen i det interinstitutionella avtalet av den 6 maj 1999,

som noterar behovet av att anta genomförandebestämmelser för gemenskapens ytterligare stöd för att hantera konsekvenserna av stängningen och avvecklingen av kärnkraftverket Ignalina,

som noterar att Litauen vid användningen av unionsstödet kommer att ägna vederbörlig uppmärksamhet åt behoven i de regioner som mest påverkas av stängningen av kärnkraftverket Ignalina,

som förklarar att vissa av de åtgärder som kommer att få offentligt stöd skall betraktas som förenliga med den inre marknaden, t.ex. avvecklingen av kärnkraftverket Ignalina och miljöuppraderingen i linje med regelverket och moderniseringen av den konventionella elproduktionskapacitet som behövs för att ersätta de två reaktorerna i kärnkraftverket Ignalina efter stängningen,

betonar att särskilda bestämmelser därför har återgetts i del två avdelning IV i protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien.

36. Förklaring om persontransitering landvägen mellan Kaliningradområdet och andra delar av Ryska federationen

KONFERENSEN

som beaktar den särskilda situationen i Kaliningradområdet i Ryska federationen i samband med unionens utvidgning,

som erkänner Litauens skyldigheter och åtaganden i fråga om regelverket genom vilket ett område med frihet, säkerhet och rättvisa upprättas,

som särskilt noterar att Litauen senast vid anslutningen fullt ut skall tillämpa och genomföra unionens regelverk när det gäller förteckningen över de länder vars medborgare är skyldiga att ha visering när de passerar de yttre gränserna och de länder vars medborgare är undantagna från detta krav samt unionens regelverk när det gäller den enhetliga utformningen av viseringar,

som erkänner att persontransiteringen

landvägen mellan Kaliningradområdet och andra delar av Ryska federationen genom unionens territorium är en fråga som berör unionen i sin helhet och bör behandlas som sådan och inte får medföra några negativa konsekvenser för Litauen,

som beaktar det beslut som skall fattas av rådet om avskaffande av kontrollerna vid de inre gränserna efter det att rådet kontrollerat att nödvändiga villkor i detta avseende har uppfyllts,

som är fast beslutna att bistå Litauen när det gäller att så snart som möjligt uppfylla villkoren för fullständigt deltagande i Schengenområdet utan inre gränser,

betonar att särskilda bestämmelser därför har återgetts i del två avdelning V i protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien.

37. Förklaring om reaktorerna 1 och 2 vid kärnkraftverket Bohunice V1 i Slovakien

KONFERENSEN

som noterar Slovakiens åtagande att stänga reaktorerna 1 och 2 i kärnkraftverket Bohunice V1 i slutet av 2006 respektive 2008, och som förklarar att unionen är villig att fram till 2006 ge fortsatt ekonomiskt stöd till Slovakiens avvecklingssträvanden som en förlängning av föranslutningsstödet inom ramen för Phareprogrammet,

som noterar att genomförandebestämmelser måste antas för det fortsatta stödet från unionen,

betonar att särskilda bestämmelser därför har återgetts i del två avdelning IX i protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republi-

ken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien.

38. Förklaring om Cypern

KONFERENSEN

som bekräftar sitt engagemang för en allsidig lösning av Cypernproblemet, i överensstämmelse med relevanta resolutioner av Förenta nationernas säkerhetsråd, och sitt starka stöd till de bemödanden som Förenta nationernas generalsekreterare gör i detta syfte,

som finner att en sådan allsidig lösning av Cypernproblemet ännu inte har uppnåtts,

som finner att det därför är nödvändigt att uppskjuta tillämpningen av regelverket i de områden i Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen,

som beaktar att detta uppskov skall upphöra om en lösning av Cypernproblemet uppnås,

som beaktar att unionen är beredd att anpassa villkoren för en sådan allsidig lösning i enlighet med de principer som ligger till grund för unionen,

som finner det nödvändigt att fastställa villkoren för att tillämpa relevanta bestämmelser i unionsrätten på linjen mellan de ovannämnda områdena och dels de områden där Republiken Cyperns regering utövar den faktiska kontrollen, dels Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands östra suveräna basområde,

som önskar att Cyperns anslutning till unionen skall vara till fördel för alla cypriotiska medborgare och främja inbördes fred och försoning,

som följaktligen anser att ingenting i del två avdelning X i protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republi-

ken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien skall hindra att åtgärder antas i detta syfte,

som beaktar att sådana åtgärder inte skall påverka tillämpningen av regelverket på de villkor som fastställs i det protokollet i någon annan del av Republiken Cypern,

betonar att särskilda bestämmelser därför har återgetts i del två avdelning X i protokollet om anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien.

39. Förklaring om protokollet om Danmarks ställning

Konferensen noterar att Danmark förklarar att det inte kommer att använda sin rösträtt för att förhindra antagandet av de bestämmelser som inte är tillämpliga på Danmark när det gäller rättsakter som skall antas av rådet ensamt eller gemensamt med Europaparlamentet och som innehåller både bestämmelser som är tillämpliga på Danmark och bestämmelser som inte är tillämpliga på Danmark, därför att de har en rättslig grund för vilken del I i protokollet om Danmarks ställning är tillämplig.

Konferensen noterar dessutom att Danmark, på grundval av konferensens förklaring om artiklarna I-43 och III-329, förklarar att danskt deltagande i åtgärder eller rättsakter enligt artiklarna I-43 och III-329 kommer att ske i enlighet med del I och del II i protokollet om Danmarks ställning.

40. Förklaring om protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ

Medlemsstaterna kommer att inta följande gemensamma ståndpunkt vid konferenserna

om Rumäniens och/eller Bulgariens anslutning till unionen vad avser fördelningen av platser i Europaparlamentet och viktningen av röster i Europeiska rådet och rådet.

1. Om Rumäniens och/eller Bulgariens anslutning till unionen äger rum innan Europeiska rådets beslut enligt artikel I-20.2 träder i kraft, skall antalet platser i Europaparlamentet under valperioden 2004-2009 fördelas enligt följande tabell för en union med 27 medlemsstater.

MEDLEMSSTATER	PLATSER I EP
Tyskland	99
Förenade kungariket	78
Frankrike	78
Italien	78
Spanien	54
Polen	54
Rumänien	35
Nederländerna	27
Grekland	24
Tjeckien	24
Belgien	24
Ungern	24
Portugal	24
Sverige	19
Bulgarien	18
Österrike	18
Slovakien	14
Danmark	14
Finland	14
Irland	13
Litauen	13
Lettland	9
Slovenien	7
Estland	6
Cypern	6
Luxemburg	6
Malta	5
TOTALT	785

Genom avvikelser från artikel I-20.2 i konstitutionen kommer det därför i fördraget om anslutning till unionen att föreskrivas att antalet ledamöter i Europaparlamentet tillfälligt får överstiga 750 under återstoden av valperioden 2004-2009.

2. I artikel 2.2 i protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ kommer viktningen av Rumäniens och Bulgariens röster i Europeiska rådet och rådet att fastställas till 14 respektive 10.

3. Vid varje anslutning kommer den tröskel som avses i protokollet om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ att beräknas i enlighet med artikel 2.3 i det protokollet.

41. Förklaring om Italien

Konferensen noterar att det i protokollet om Italien, som 1957 fogades till fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, ändrat vid antagandet av fördraget om Europeiska unionen, preciseras följande:

"DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA

SOM ÖNSKAR lösa vissa problem avseende Italien,

HAR ENATS OM följande bestämmelser som skall fogas till detta fördrag.

GEMENSKAPENS MEDLEMSSTATER

BEAKTAR att den italienska regeringen genomför ett tioårigt ekonomiskt utvecklingsprogram vars mål är att rätta till obalanserna i den italienska ekonomin i synnerhet genom att bygga upp en infrastruktur i de mindre utvecklade områdena i södra Italien och på de italienska öarna samt genom att

skapa nya arbetstillfällen för att avskaffa arbetslösheten,

HÄNVISAR TILL att principerna och målen i den italienska regeringens program har övervägts och blivit godkända av internationella samarbetsorgan i vilka medlemsstaterna är medlemmar,

INSER att det ligger i deras gemensamma intresse att målen i det italienska programmet uppnås,

ÄR ENIGA OM att rekommendera gemenskapens institutioner att använda alla de medel och förfaranden som föreskrivs i detta fördrag och då särskilt att på ett lämpligt sätt utnyttja Europeiska investeringsbankens och Europeiska socialfondens resurser för att underlätta genomförandet av den italienska regeringens uppgift,

ANSER att gemenskapens institutioner vid tillämpningen av detta fördrag bör beakta de stora påfrestningar som Italiens ekonomi kommer att utsättas för under de kommande åren och det önskvärda i att undvika sådana riskfyllda belastningar särskilt vad gäller betalningsbalansen och sysselsättningsnivån som skulle kunna äventyra tillämpningen av fördraget i Italien,

ERKÄNNER särskilt att det vid tillämpningen av artiklarna 109h och 109i blir nödvändigt att se till att de åtgärder som krävs av den italienska regeringen inte äventyrar genomförandet av regeringens program för ekonomisk utveckling och höjning av befolkningens levnadsstandard".

FÖRKLARINGAR FRÅN MEDLEMSSTATERNA

42. Förklaring från Konungariket Nederländerna om artikel I-55

Konungariket Nederländerna kommer att godkänna ett europeiskt beslut enligt artikel I-55.4 när en revidering av den europeiska lag som avses i artikel I-54.3 har försetts Nederländerna med en tillfredsställande lösning

på dess alltför negativa nettobetalningar till unionens budget.

43. Förklaring från Konungariket Nederländerna om artikel IV-440

Konungariket Nederländerna förklarar att ett initiativ till ett europeiskt beslut enligt ar-

tikel IV-440.7 i syfte att ändra Nederländska Antillernas och/eller Arubas ställning i förhållande till unionen kommer att läggas fram endast på grundval av ett beslut som fattats i enlighet med Konungariket Nederländernas stadga.

44. Förklaring från Förbundsrepubliken Tyskland, Irland, Republiken Ungern Republiken Österrike och Konungariket Sverige

Tyskland, Irland, Ungern, Österrike och Sverige noterar att de centrala bestämmelserna i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen inte har ändrats i sak sedan detta trädde i kraft och behöver uppdateras. De stöder därför tanken på en konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar som bör sammankallas så snart som möjligt.

45. Förklaring från Konungariket Spanien och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland

Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa är tillämpligt på Gibraltari i dess egenskap av ett europeiskt territorium för vars yttre förbindelser en medlemsstat är ansvarig. Detta medför inte någon förändring av de berörda medlemsstaternas ståndpunkter.

46. Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om definitionen av begreppet "medborgare"

Med avseende på fördraget om upprättande av en konstitution för Europa, fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen eller någon av de akter som har sin grund i dessa fördrag eller som fortsätter att gälla i kraft av dessa, upprepar Förenade kungariket den förklaring landet avgav den 31 december 1982 om definitionen av begreppet "medborgare" med undantaget att hänvisningen till "medborgare i de brittiska beroende territorierna" skall tolkas som "medborgare i de brittiska utomeuropeiska territorierna".

47. Förklaring från Konungariket Spanien om definitionen av begreppet "medborgare"

Spanien konstaterar att i enlighet med artikel I-10 i konstitutionen skall varje person som är medborgare i en medlemsstat ha unionsmedborgarskap. Spanien noterar också att i den rådande situation för den europeiska integrationen som avspeglas i konstitutionen åtnjuter endast medlemsstaternas medborgare det europeiska medborgarskapets särskilda rättigheter, utom då annat uttryckligen föreskrivs i unionsrätten. I detta avseende betonar Spanien slutligen att enligt artiklarna I-20 och I-46 i konstitutionen företräder Europaparlamentet för närvarande unionsmedborgarna.

48. Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om rösträtten i val till Europaparlamentet

Förenade kungariket noterar att artikel I-20 och övriga bestämmelser i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa inte är avsedda att ändra grunden för rösträtten i val till Europaparlamentet.

49. Förklaring från Konungariket Belgien om de nationella parlamenten

Belgien preciserar att, enligt Belgiens konstitutionella rätt, såväl det federala parlamentets representanthus och senat som de olika gemenskapernas och regionernas parlamentariska församlingar, med hänsyn till de befogenheter som utövas av unionen, agerar som ingående delar i det nationella parlamentariska systemet eller kammare i det nationella parlamentet.

50. Förklaring från Republiken Lettland och Republiken Ungern om stavningen av namnet på den gemensamma valutan i fördraget om upprättande av en konstitution för Europa

Utan att det påverkar det enhetliga sätt på vilket namnet på Europeiska unionens gemensamma valuta enligt fördraget om upprättande av en konstitution för Europa anges

på sedlar och mynt, förklarar Lettland och Ungern att stavningen av namnet på den gemensamma valutan, inbegripet de avledning- ar av detta ord som används i den lettiska och

den ungerska versionen av fördraget om upp- rättande av en konstitution för Europa, inte har någon inverkan på de befintliga reglerna i det lettiska och det ungerska språket.